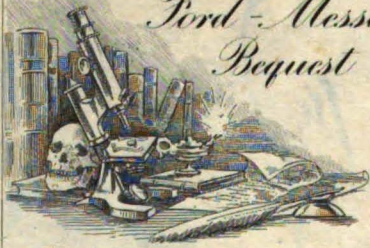

Library of the University of Michigan
Bought with the income
of the
Ford - Messer
Bequest

281.1
BR
60
.M61

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS,
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGEN-
TER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS
OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA;
INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTI-
BUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM
MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS
CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTI-
CAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATI-
STICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITUR-
GICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆSERTIM
DUBIOS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS. ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID
NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSE,
IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM
SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO
GENESIOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT:

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS,
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ETATES,
LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA PRIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
A S. BARNABA AD PHOTIUM,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA.
LATINA, JAM PENE TUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA
STAT, MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA
DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLI-
CITUR, ET AD NOVEM ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM
TANTUM EXHIBET. IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR; UTRAQUE VIGESIMA QUARTA
DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NERE
LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EM-
PTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272
PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT, SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLI-
TUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRÆ ET SEORSIM
COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEM VEL
PRO SEX FRANCIS OPTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS XVI. PARS SECUNDA.

ORIGENES.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUZE, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISIINA.

SÆCULUM III. ANNUS 253.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ

ΤΑ ΕΥΡΗΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

ORIGENIS OPERA OMNIA,

EX VARIIS EDITIONIBUS ET CODICIBUS MANU EXARATIS, GALLICIS, ITALICIS, GERMANICIS ET
ANGLICIS COLLECTA ATQUE ADNOTATIONIBUS ILLUSTRATA, CUM COPIOSIS INDICIBUS, VITA
AUCTORIS ET MULTIS DISSERTATIONIBUS,

OPERA ET STUDIO

DD. CAROLI ET CAROLI VINCENTII DELARUE,

Presbyterorum et monachorum Benedictinorum e congregatione S. Mauri:

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PARS SECUNDA TOMI SEXTI,

*CONTINENTIS PARTEM ALTERAM HEXAPLORUM QUÆ AD PRIMITIVUM REDUXIT ORDINEM,
NEMPE VERE HEXAPLAREM. IN NUMERISQUE OMNIS GENERIS EXPURGAVIT ERRORIBUS,
NOVIS AUXIT INTERPRETUM LECTIONIBUS, NOTISQUE ILLUSTRAVIT SUIS NON PAUCIS*

P. L. B. DRACH,

CONGR. DE PROPAGANDA FIDE BIBLIOTHECARIUS HONORARIUS; PHILOSOPHIÆ ET LITTERARUM DOCTOR; PONTIFICIARUM ACADEMIARUM RELIGIONIS CATHOLICÆ ET ARCANUM SOCIUS, NECNON SOCIETATIS NANCIE FIDEI ET LUCIS, PARIENSISQUE SOCIETATIS ASIATICÆ; LITTERARUM GRÆCARUM AC LATINARUM PROFESSOR; EQVES ORDINUM PIANI, GALLICÆ LEGIONIS HONORIS, S. GREGORII MAGNI, S. SYLVESTRI, S. LUDOVICI CIVILIS MERITI LUCENSIS SECUNDÆ CLASSIS, ETC., OLIM VERO, DUM IN STRAGOGA, RABBINUS LEGISQUE DOCTOR, ET SCHOLÆ CONSISTORIALIS PARIENSIS DIRECTOR.

VENIUNT 9 VOLUMINA 95 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIANA.

1863

ELENCHUS

OPERUM QUÆ IN HOC TOMO XVI CONTINENTUR.

ORIGENES.

HEXAPLORUM QUÆ SUPERSUNT.

In Proverbia.	col. 1279
In Ecclesiasten.	1491
In Canticum Canticorum.	1567
In Hesaiam.	1611
In Jeremiam.	1985
In Threnos seu Lamentationes Jeremiæ.	2275
In Jeremiæ prophetiam e codice Syriaco-Hexaplari.	2299

HEXAPLORUM

QUÆ SUPERSUNT.

PROVERBIA.

IN PROVERBIA MONITUM.

Multo majorem in Proverbia lectionum sylvam, a Petro Morino collectam, edidit Flaminius Nobilius, quam in cæteros Scripturæ Sacræ libros, quia videlicet præstantiores Codices in hanc Scripturæ partem, quam in cæteras, Romæ suppetebant. Iis vero lectionibus augendis et emendandis sequentes codices et libri nobis usui fuere.

Codex Regius 1890. XI. sæculi.

TO EBPAIKON.	CAPUT PRIMUM. TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμματα.	ΑΚΥΛΑΣ.																																																						
1 משלי	1.	1. Παραβολαί.																																																						
2 להבין אמרו בינה	2.	2.																																																						
3 לקחת בוסר השכל צדק	3.	3. Τοῦ λαβεῖν παιδείαν ἐπιστή- μης, δικαιοσύνην.																																																						
משפט ומשלים																																																								
4 לפתאים	4.	4. Θελογομένοις.																																																						
ומוכח																																																								
6 ומליצו	6.	6. Καὶ ἐρμηνείαν.																																																						
7 יראת-יהוה	7.	7.																																																						
אווילים		*Ἄφρονες.																																																						
9 כי ו לזית חן הם לראשך	9.	9. *Ὅτι προσθήκη χάριτός εἰσι τῆ κεφαλῆ σου.																																																						
וענקים		Καὶ περιτραχήλια.																																																						
11 נארבה לדם	11.	11. Ἐνεδρεύσωμεν εἰς αἷμα.																																																						
לבקי		Ἄθῶν.																																																						
13 דון	13.	13. *Ἵπαρξιν.																																																						
יקר		Τιμίαν.																																																						
שלל		Λαφύρων.																																																						
14 גורלך תפיל	14.	14.																																																						
<table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left; width: 33%;">VERSIO HEBRAICI TEXT.</th> <th style="text-align: center; width: 33%;">VULGATA LATINA.</th> <th style="text-align: right; width: 33%;">AQUILA.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Parabolæ.</td> <td>1. Parabolæ.</td> <td>1. Parabolæ.</td> </tr> <tr> <td>2. Ad intelligendum verba intelligentiæ.</td> <td>2. Ad intelligenda verba prudentiæ.</td> <td>2.</td> </tr> <tr> <td>3. Ad suscipiendum eruditionem intellectus, justitiam.</td> <td>3. Et suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam.</td> <td>3. Ad accipiendum disciplinam scientiæ, justitiam.</td> </tr> <tr> <td>Judicium et rectitudines.</td> <td>Et judicium et æquitatem.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4. Simplicibus.</td> <td>4. Parvulis.</td> <td>4. Delinitis.</td> </tr> <tr> <td>Et versutiam.</td> <td>Intellectus.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>6. Et facundiam.</td> <td>6. Et interpretationem.</td> <td>6. Et interpretationem.</td> </tr> <tr> <td>7. Timor Domini.</td> <td>7. Timor Domini.</td> <td>7.</td> </tr> <tr> <td>Stulti.</td> <td>Stulti.</td> <td>Stulti.</td> </tr> <tr> <td>9. Quia copulatio gratiæ ipsæ tuo capiti.</td> <td>9. Ut addatur gratia capiti tuo.</td> <td>9. Quia additamentum gratiæ sunt capiti tuo.</td> </tr> <tr> <td>Et torques.</td> <td>Et torques.</td> <td>Et torques.</td> </tr> <tr> <td>11. Insidiamur sanguini.</td> <td>11. Insidiamur sanguini.</td> <td>11. Insidiamur in sanguinem.</td> </tr> <tr> <td>Ad innocentem.</td> <td>Contra insontem.</td> <td>Innocentem.</td> </tr> <tr> <td>13. Substantiam.</td> <td>13. Substantiam.</td> <td>13. Substantiam.</td> </tr> <tr> <td>Pretiosam.</td> <td>Pretiosam.</td> <td>Pretiosam.</td> </tr> <tr> <td>Spoliis.</td> <td>Spoliis.</td> <td>Spoliis.</td> </tr> <tr> <td>14. Sortem tuam cadere fac.</td> <td>14. Sortem mitte.</td> <td>14.</td> </tr> </tbody> </table>			VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.	1. Parabolæ.	1. Parabolæ.	1. Parabolæ.	2. Ad intelligendum verba intelligentiæ.	2. Ad intelligenda verba prudentiæ.	2.	3. Ad suscipiendum eruditionem intellectus, justitiam.	3. Et suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam.	3. Ad accipiendum disciplinam scientiæ, justitiam.	Judicium et rectitudines.	Et judicium et æquitatem.		4. Simplicibus.	4. Parvulis.	4. Delinitis.	Et versutiam.	Intellectus.		6. Et facundiam.	6. Et interpretationem.	6. Et interpretationem.	7. Timor Domini.	7. Timor Domini.	7.	Stulti.	Stulti.	Stulti.	9. Quia copulatio gratiæ ipsæ tuo capiti.	9. Ut addatur gratia capiti tuo.	9. Quia additamentum gratiæ sunt capiti tuo.	Et torques.	Et torques.	Et torques.	11. Insidiamur sanguini.	11. Insidiamur sanguini.	11. Insidiamur in sanguinem.	Ad innocentem.	Contra insontem.	Innocentem.	13. Substantiam.	13. Substantiam.	13. Substantiam.	Pretiosam.	Pretiosam.	Pretiosam.	Spoliis.	Spoliis.	Spoliis.	14. Sortem tuam cadere fac.	14. Sortem mitte.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.																																																						
1. Parabolæ.	1. Parabolæ.	1. Parabolæ.																																																						
2. Ad intelligendum verba intelligentiæ.	2. Ad intelligenda verba prudentiæ.	2.																																																						
3. Ad suscipiendum eruditionem intellectus, justitiam.	3. Et suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam.	3. Ad accipiendum disciplinam scientiæ, justitiam.																																																						
Judicium et rectitudines.	Et judicium et æquitatem.																																																							
4. Simplicibus.	4. Parvulis.	4. Delinitis.																																																						
Et versutiam.	Intellectus.																																																							
6. Et facundiam.	6. Et interpretationem.	6. Et interpretationem.																																																						
7. Timor Domini.	7. Timor Domini.	7.																																																						
Stulti.	Stulti.	Stulti.																																																						
9. Quia copulatio gratiæ ipsæ tuo capiti.	9. Ut addatur gratia capiti tuo.	9. Quia additamentum gratiæ sunt capiti tuo.																																																						
Et torques.	Et torques.	Et torques.																																																						
11. Insidiamur sanguini.	11. Insidiamur sanguini.	11. Insidiamur in sanguinem.																																																						
Ad innocentem.	Contra insontem.	Innocentem.																																																						
13. Substantiam.	13. Substantiam.	13. Substantiam.																																																						
Pretiosam.	Pretiosam.	Pretiosam.																																																						
Spoliis.	Spoliis.	Spoliis.																																																						
14. Sortem tuam cadere fac.	14. Sortem mitte.	14.																																																						

IN PROVERBIA MONITUM.

Codex Reg. 2435. XII. circiter sæculi.

Codex Reg. 2436. Bombycinus X. vel XI. sæculi. Est Procopii Sophistæ Christiani opus.

Hieronymi locus Comment. in Epist. ad Ephesios pag. 381.

Codex Regius 2940. Bombycinus recens. Ejusdem Procopii.

Codex Reg. 199° X. circiter sæculi, est similiter Procopii.

CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Παρομίαι.	1.
2. Έννοεῖν ῥήσεις συνετάς.	2. Νοῆσαι τε λόγους φρονήσεως. Οἱ λοιποί, συνέσεως.	2.
3. . . . παιδεῖαν φρονήσεως, δικαιοσύνην.	3. Δέξασθαι τε στροφάς λόγων, νοῆσαι τε δικαιοσύνην ἀληθῆ. Καὶ κρίμυ κατευθύειν. Οἱ λοιποί, κρίσιν καὶ εὐθύτητα.	3.
4. Νηπίοις. Αἰσθησιν.	4. Ἀκάχοις. Έννοιαν.	4. Ἡπατημένοις. Συλλογισμὸν.
6. Καὶ πρὸ βλημα.	6. Καὶ σκοτεινὸν λόγον.	6. Καὶ ἔρμηνείαν.
7. Ἄφρονες.	7. Φόβος Κυρίου. Ἄλλ., Θεοῦ. Ἄσεβεις.	7. Ἄφρονες.
9.	9. Στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῆ κορυφῇ. Καὶ κλοιδὸν χρύσεον. Ἄλλ., περιθεμα.	9.
11. Ένεδρεύσωμεν εἰς σῆμα.	11. Κοινωνήσον αἵματος. Ἄνδρα δικάτον.	11. Ένεδρεύσωμεν εἰς αἷμα.
13. Πλοῦτον. Τίμιον.	13. Κτῆσιν. Πολυτελῆ. Σκύλιον.	13. Ὑπαρξιν. Τίμιαν.
14.	14. Τὸν δὲ σὸν κλῆρον βάλε. Ἄλλος, κληρὸς σου πεσέτω.	14.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Proverbia.	1.
2. Ad intelligendum sermones intelligentiæ.	2. Et ad intelligendum verba prudentiæ. <i>Reliqui</i> , intelligentiæ.	2.
3. (ad accipiendum) disciplinam prudentiæ, justitiam.	3. Ad suscipiendum versutias sermonum, et intelligendum justitiam veram. Et judicium dirigendum. <i>Reliqui</i> , judicium et rectitudines.	3.
4. Parvulis. Sensum.	4. Innocentibus. Cogitationem.	4. Deceptis. Ratiocinationem.
6. Et problema.	6. Et tenebrosum sermonem.	6. Et interpretationem.
7. Stulti.	7. Timor Domini. <i>Alius</i> , Dei. Impii.	7. Stulti.
9.	9. Coronam enim gratularum accipies vertici tuo. Et torquem aureum. <i>Alius</i> , circumpositionem.	9.
11. Insidiamur in sanguinem.	11. Particeps esto sanguinis. Virum justum.	11. Insidiamur in sanguinem.
13. Divitias. Pretiosas.	13. Possessionem. Copiosam. Spoliis.	13. Substantiam. Pretiosam.
14.	14. Tuam autem sortem mitte. <i>Alius</i> , sors tua cadat.	14.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὺς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

בתיכנ 15 בני אל-תלך בדרך	15.
כנע 16 כי רגליהם לרע ירדצו ויטהרו לששך-דס	16.
19 כל- בצע בצע את- נפש בעליו יקח	19.
20 בדרך	20.
תתן קולה 21 תקרא	21.
22 עד כתי ו פתים תאתבו פתי	22.
וכסילים ישנאו- דעת	
23 תשב לתיכתי	23.
אביעה לכם רוהי	
24 כסיתי ידי	24.
25 וחפרעו	25.
לא אביהם	
26 באידכם אלעג	26.

15.
Κώλυσον. 16.
19. Παντός πλεονεκτούντος πλεονεξίαν.
20.
Δώσει φωνήν αὐτῆς. 21. Κηρύσσεται. 22. Ἔως τότε νήπιοι ἀγαπᾶτε νηπιότητα, Καὶ ἀσύνετοι. . . γνῶσιν; 23.
Ἄναβλύσω ὑμῖν πνεῦμά μου. 24. Ἐξέτινον χεῖρά μου. 25.
26. Ἐπιβλύσω. Μυκτηριῶ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

In medio nostrum.	Nobiscum.	
15. Fili mi, ne ambules in via.	15. Fili mi, ne ambules cum cis.	15.
Prohibe.	Prohibe.	Cohibe. 16.
16. Nam pedes eorum ad malum current, et festinabant ad effun- dendum sanguinem.	16. Pedes enim illorum ad ma- lum currunt, et festinant ut effun- dant sanguinem.	
19. Omnis concupiscentis con- cupiscentiam lucri.	19. Omnis avari.	19. Omnis avari avaritia.
Animam patronorum ipsius capiet.	Animas possidentium rapiunt.	
20. In platea.	20. Foris.	20.
Dabit vocem suam.	Dat vocem suam.	Dabit vocem suam.
21. Clamabit.	21. Clamitat.	21. Prædicat.
22. Usquequo simplices diligitis simplicitatem,	22. Usquequo parvuli diligitis infantiam,	22. Usquequo infantes diligitis infantiam,
Et stulti odio habebunt scien- tiam?	Et imprudentes odibunt scien- tiam?	Et imprudentes.. scientiam?
23. Convertimini ad increpationem meam.	23. Convertimini ad correptionem meam.	23.
Eructabo vobis spiritum meum.	Proferam vobis spiritum meum.	Scaturire faciam vobis spiritum meum.
24. Extendi manum meam.	24. Extendi manum meam.	24. Extendebam manum meam.
25. Et feriari fecistis.	25. Despexistis.	25.
Noluistis.	Neglexistis.	
26. In exitu vestro.	26. In interitu vestro.	26. Scatebra.
Subsannabo.	Subsannabo.	Subsannabo.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ
15.	Ἐν ἡμῖν. "Α.Λ.Λ., ἐν μέσῳ ἡμῶν.	15.
'Απόστρεψον.	15. Μὴ πορευθῆς ἐν ὁδῷ. "Α.Λ.Λ., οὐκ, μὴ πορευθῆς ἐν ὁδῷ.	Κώλυσον.
16.	"Εκκλιγον.	16.
19. Παντὸς πλεονεκτοῦντος πλεονεξίαν.	16. Οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν, καὶ ταχινοὶ εἰσι τοῦ ἐκχέαι αἷμα.	19. Παντὸς πλεονεκτοῦντος πλεονεξίαν.
Τὴν ψυχὴν αὐτῶν παρ' αὐτῶν λήφεται.	19. Πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα.	
20.	Τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.	
Δώσει φωνὴν αὐτῆς.	20. Ἐν ἐξόδοις. "Α.Λ.Λ.ος, ἐν ἀμφοδοις.	20.
21. Κηρύσσεται.	Παρθήσιαν ἀγει.	Δώσει φωνὴν αὐτῆς.
22.	21. Κηρύσσεται.	21. Κηρύσσεται.
Καὶ ἀνῆτοι μισήσουσι γινῶσιν.	22. Ὅσον ἂν χρόνον ἄκαχοι ἔχονται τῆς δικαιοσύνης.	22.
23. Ἐπιστράφητε ἐπὶ τὸν ἐλεγχόν μου.	'Ασεβεῖς γενόμενοι ἐμίσησαν ἀσθησιν.	23.
	23. Καὶ ὑπαύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχοις.	
24. Ἐξέτεινον χεῖρά μου.	Προήσομαι ὑμῖν ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν.	'Αναβλύσω ὑμῖν πνεῦμά μου.
25. Καὶ διεσκεδάσατε.	24. Ἐξέτεινον λόγους.	24. Ἐξέτεινον χεῖρά μου.
	25. Ἄλλὰ ἀκύρους ἐποιεῖτε. "Α.Λ.Λ.ος, ἀκύρους ἐποίησατε.	25. Καὶ διεσκεδάσατε.
	'Ἠπειθήσατε. "Α.Λ.Λ.ος, οὐ προσείχετε.	
26. Συνταγῆ. Μυκτηριῶ.	26. Τῇ ὑμετέρῃ ἀπωλείᾳ. Καταχαροῦμαι.	26. Μυκτηριῶ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
15.	In nobis. <i>Alius</i> , in medio nostrum.	15.
Averte.	15. Ne ambules in via. <i>Alius</i> , illi, ne ambules in via.	Cohibe.
16.	Declina.	16.
19. Omnis avari avaritia.	16. Pedes enim eorum in malitiam currunt, et veloces sunt ad effundendum sanguinem.	19. Omnis avari avaritia.
Animam eorum ab ipsis capiet.	19. Omnium consummantium iniqua.	
20.	Suam ipsorum animam auferrunt.	
Dabit vocem suam.	20. In exitibus. <i>Alius</i> , in biviis.	20.
21. Prædicat.	Cum libertate agit.	Dabit vocem suam.
22.	21. Prædicat.	21. Prædicat.
Et stulti odio habebunt scientiam.	22. Quanto tempore simplices in hærent justitiæ.	22.
23. Convertimini ad redargutionem meam.	Impii facti oderunt sensum.	Scaturire faciam vobis spiritum meum.
	23. Et subjecti facti sunt redargutionibus.	23.
24. Extendebam manum meam.	Proferam vobis mei spiritus dictionem.	
25. Et dissipastis.	24. Extendebam sermones.	24. Extendebam manum meam.
	25. Sed irrita faciebatis. <i>Alius</i> , irrita fecistis.	25. Et dissipastis.
	Rebelles fuistis. <i>Alius</i> , non attendebatis.	
26. Pacto. Subsannabo.	26. Vestra perditione. Gaudebo.	26. Subsannabo.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

כספה 27	27.	27. (Ὅμοιος) συσσεισμῶ.
דעקה		Καὶ ἐπίχυσας.
או יקראני 28	28.	28.
תחת כי-שנאו	29.	29.
ויראת ידה		
לא אבו 30	30.	30. Οὐκ ἐξεδέξαντο.
נאצו		Διέσπραν.
וממעצתיהם 31	31.	31. Βουλευμάτων.
כי משובת פתים תהרגם 32	32.	32.
ושלוח כסילים תאבדם		Καὶ εὐθηνία ἀφρόνων ἀνελεῖ αὐ-
ישכן-בבחי 33	33.	33. τούς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

27. Veluti turbo. Et coarctationem.	27. Quasi tempestas. Et angustia.	27. Sicut turbo. Et inundatio.
28. Tunc invocabunt me.	28. Tunc invocabunt me.	28.
29. Pro eo quod odie habuerunt. Et timorem Domini.	29. Eo quod exosam habuerint. Et timorem Domini.	29.
30. Non acquieverunt. Spreverunt.	30. Non acquieverint. Et detraxerint.	30. Non susceperunt. Detrectabant.
31. Et de consiliis suis.	31. Consiliis.	31. Consiliis.
32. Quia aversio simplicium interficiet eos. Et tranquillitas stultorum perdet eos.	32. Aversio parvulorum interficiet eos. Et prosperitas stultorum perdet illos.	32. Et prosperitas amentium interficiet eos.
33. Habitabit fiducialiter.	33. Absque terrore requiescet.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Proverbiorum.

V. 1. 'A., παραβολαί. Drusius. Sic solet Aquila vertere, et aliquando etiam Symmachus et Theodotion. Symmachus alibi vertit, παροιμίαι.

V. 2. Σ., ἐνοεῖν ῥήσεις συνετάς. Aliter, συνετούς. In hunc locum hæc habet unus Regius, qui est Procopii, τοῦτο καὶ οἱ λοιποὶ ἐρμηνεύονται σαφηνίζουσιν ἐκδεδωκότες, οὐ φρονήσεως, ἀλλὰ συνέσεως λόγους, id est, hoc reliqui interpretes clarius expriment, dicentes, non prudentiæ, sed intelligentiæ verba. Symmachi lectio forte aptius vertatur, ad cogitandum dicta prudentiæ. Sed cogitare magis consonat cum Græca voce ἐνοεῖν, quam cum Hebraica עָבַר, quæ significat, intelligere. [Σ., συνετάς, malim vertere, intelligibiles. Cf. Stephani Thesaurum. DRACH.]

V. 3. In illud τῶν Ὁ, δικαιοσύνην ἀληθῆ, sic habent duo Regii, κατὰ δὴ τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ τοὺς λοιποὺς, οὐ κείται τὸ ἀληθῆ, id est, secundum Hebraicum et reliquos illud, veram, non habetur.

Ibid. Οἱ λοιποὶ, κρίσιν καὶ εὐθύτητα. Sic Regius unus ex Origene. Illi autem reliqui legisse videntur מִשְׁרִים, vel ob vocis affinitatem ita verterunt, ut sæpe contingit. [Docet masora esse hic defective scriptum absque ו primo; sed idem ac מִשְׁרִים. DRACH.]

V. 4. 'A., θελγομένοις etc. Drusius. Sic vocem תַּבַּח vertere solet Aquila. Vide Job v, 2; Prov. xiv,

15. et Osee vii, 11.

Ibid. Σ., ἀσθησιν etc. Drusius. Alibi autem vertere solet Symmachus ἔνοια, vel διαλογισμός.

V. 6. 'A., Θ., καὶ ἐρμηνεύαν etc. Sic tres Regii. Drusius vero uni Aquilæ adscribit.

V. 7. Ἄλλος, Θεοῦ. Hoc quasi Scholion adfert Drusius; sed videtur altera interpretatio.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ἀρρονας. Drusius. Sic vocem עִלְיָא vertere solent tres interpretes.

V. 9. 'A., ὅτι προσθήκη etc. Drusius.

Ibid. 'A., καὶ περιτραχήλια. Drusius. Scholion autem, siue alius Int. habet, περίθεμα. Sic vocem נָנָךְ vertunt LXX Interpretes Jud. viii, 26.

V. 11. 'A., Σ., Θ., ἐνεδρεύσωμεν etc. Drusius.

Ibid. 'A., ἀθῶον. Drusius. Sic solet Aquila vocem עָרַךְ vertere.

V. 13. 'A., Θ., ὑπαρξίν γῆ. Sic etiam Cant. viii, 7. Σ., πλούτον. Drusius.

Ibid. 'A., Θ., τριάν. Σ., τρίμιον. Editio Romana habet, 'A., Σ., Θ., τριάν. Sed non dubium quin Symmachus τρίμιον habuerit, ut quadraret cum voce πλούτον.

Ibid. 'A., λαφύρων. Drusius. Sic solet Aquila vocem לָפַר vertere.

V. 14. Ἄλλος, κληρός σου πεσέτω. Drusius, qui

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
27.	27. Ὁμοίως καταγίγί. Καὶ πολιορκία.	27. Καὶ κατάσπευσις.
28.	28. Ἔσται γὰρ ὅταν ἐπικαλέση- σθέ με. Ἄλλος, τότε ἐπικαλέτον- ταί με.	28.
29. Ἀνθ' ὧν ἐμίσησαν.	29. Ἐμίσησαν γάρ. Τὸν δὲ λόγον Κυρίου. Ἄλλος, τὴν δὲ θεοσέβειαν.	29. Ἀνθ' ὧν ἐμίσησαν.
30. Οὐκ ἐξεδέξαντο. Παρώξυναν.	30. Οὐδὲ ἐθελον. Ἐμυκτηρίζον.	30. Οὐκ ἐξεδέξαντο. Παρώξυναν.
31. Διαβουλιῶν.	31. Ἄσεβειας.	31. Διαβουλιῶν.
32. Ὅτι ἀποστροφή νηπίων ἀνε- λεῖ αὐτούς. Καὶ εὐθηνία ἀφρόνων ἀνελεῖ αὐ- τούς.	32. Ἀνθ' ὧν γὰρ ἡδίκουν νη- πίους, φονευθήσονται. Καὶ ἐξετασμός ἀσεβεῖς ὄλεῖ.	32.
33.	33. Κατασκηνώσει ἐν ἐλπιδί. Ἄλ- λος, ἀναπαύσεται ἐν εἰρήνῃ παποι- θῶς.	33.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
27.	27. Sicut procella. Et obsidio.	27. Et festinatio.
28.	28. Erit enim cum invocabis me. <i>Alius</i> , tunc invocabunt me.	28.
29. Pro eo quod odia habue- runt.	29. Oderunt enim. Verbum autem Domini. <i>Alius</i> , religionem autem.	29. Pro eo quod odio habue- runt.
30. Non susceperunt. Irritaverunt.	30. Neque volebant. Subsannabant.	30. Non susceperunt. Irritaverunt.
31. Consultationibus.	31. Impietatis.	31. Consultationibus.
32. Quia avorsio infantium in- terficiet eos. Et prosperitas amentium inter- ficiet eos.	32. Pro eo enim quod injuriam inferebant parvulis, interficiuntur. Et examinatio impios perdet.	32.
33.	33. Habitabit in spe. <i>Alius</i> , re- quiescet in spe confidens.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Proverbiorum.

id tanquam Scholion adfert, estque haud dubie versio cujusdam.

Ibid. Ἄλλος, ἐν μέσῳ ἡμῶν. Videtur Aquilæ esse. Drusius id quasi Scholion adfert, ut supra.

V. 15. Ἄλλος, οὐκ, μὴ πορευθῆς etc. Drusius.

Ibid. Ἀ., Θ., κλύουσιν. Σ., ἀπόστρεφον. Drusius.

V. 16. Οἱ γὰρ πόδες etc. Hanc lectionem et sub-
junctam notam ex Procopio in codicibus Regiis re-
perimus; nimirum: Τοῦτο ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐκδόσεσι
οὐ καίται· ἔστι δὲ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ, ἐξ οὗ παρέθετο
τὴν λέξιν ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ.
I. e. Hæc in reliquis editionibus non jacent; sed
sunt in Hebraico, unde hoc dictum apposuit Paulus
in epistola ad Romanos (III, 15). | Eamdem lectio-
nem, οἱ γὰρ πόδες etc., habent Alex. cod. necnon
edit. Aldina et Complutensis, quæ post ταχίνοι ad-
ducent etc. DRACH.]

V. 19. Ἀ., Σ., Θ., παντὸς πλεονεχτοῦντος etc.
Drusius.

Ibid. Σ., τὴν ψυχὴν αὐτῶν etc. Idem.

V. 20. Ἄλλος, ἐν ἀμφοδοῖς. Procopius sic ha-
bet, εἰς δὲ τῶν ἐρμηνευτῶν, ἐν ἀμφοδοῖς. Sic in
Regiis codicibus supra dictis.

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., δώσει etc. Drusius.

V. 21. Ἀ., Σ., Ο, Θ., κηρύσσεται. Hoc in sche-
dis meis reperi: unde vero prodeat non memini.

V. 22 Ἀ., ἕως πότε etc. Drusius.

Ibid. Ἀ., καὶ ἀσύνετοι. Unus codex. Σ., καὶ ἀνή-
τοι etc. Drusius.

V. 23. Σ., ἐπιστράφητε etc. Drusius.

Ibid. Ἀ., Θ., ἀναβλύσω etc. Drusius. Sic item
vertit Aquila psalm. IXXVII, 2.

V. 24. Ἀ., Σ., Θ., ἐξέτεινον χεῖρά μου. Drusius.

V. 25. Σ., Θ., καὶ διεσκεδάσατε etc. Drusius.

Ibid. Ἄλλος, εὐ προσέχετε etc. Sic unus codex.

V. 26. Ex Drusio. Verterunt autem, ut videtur,
Aquila, ἐπαδυσμῶ ἡμῶν, Symmachus vero, συν-
ταγῇ ἡμῶν.

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., μυκτηριῶ. Drusius.

V. 27. Ἀ., συσεισμός. Idem. Sic autem vertere
solet Aquila.

Ibid. Ἀ., καὶ ἐπίχυσις etc. Idem.

V. 28. Ἄλλος, τότε ἐπικαλέσονται με etc. Drus.
Videtur esse lectio reliquorum.

V. 29. Σ., Θ., ἀνθ' ὧν ἐμίσησαν. Sic edit. Ro-
mana. Drusius illam versionem Aquilæ et Theodo-
tioni tribuit.

Ibid. Ἄλλος, τὴν δὲ θεοσέβειαν. Drusius.

V. 30. Ἀ., Σ., Θ., οὐκ ἐξεδέξαντο. Idem.

Ibid. Ἀ., διέστυρον. Σ., Θ., παρώξυναν. Idem.

V. 31. Ἀ., βουλευμάτων etc. Idem.

V. 32. Σ., ὅτι ἀποστροφή etc. Idem.

Ibid. Ἀ., Σ., καὶ εὐθηνία etc. Idem.

V. 33. Ἄλλος, ἀναπαύσεται etc. Idem.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

והקשיב להנבואה 2	2.
הנבואה	
לביטא 3	3.
והמטמנים 4	4.
מפיו 6	6.
דרך 8	8.
מעגל 9	9.
בלק 10	10.
ינצם	
תבונה 11	11.
עקשים 15	15.
וגלחים במעגלותם	
מאשה זרה מנסיכה אסרית 16	16.
החליקה	
אף 17	17.
ואת-בית אלהיה	
בי שחה אל-ימנת ביתה 18	18.
במעגלותיה	
לא ישבון 19	19.
אדחת צדיקים 20	20.
ישבנו 21	21.
הרשעים 22	22.

2. Τῷ προσέχειν τῇ σοφίᾳ. Ἄνακλινας.
3.
4.
6. Ἐκ στόματος αὐτοῦ.
8.
9. Καμπτοῦς.
10. Εἰς καρδίαν σου. Ἐόπρησῃσι.
11. Φρόνησις.
15.
Καὶ θρυλοῦσιν ἐν καμπαῖς αὐ- τῶν.
16.
17. Ἠγεμόνα. Καὶ [συνθήκην] Θεοῦ.
18.
Καμπὰς αὐτῆς.
19. Οὐκ ἐπιστρέψουσαι.
20.
21.
22. Ἄσεβεῖς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. Ad attendendum ad sapien- tiam.
Inclines.
3. Ad intelligentiam.
4. Et sicut thesauros.
6. Ex ore ejus.
8. Et viam.
9. Orbitam.
10. In cor tuum. Jucunda fuerit.
11. Intelligentia.
15. Obliquæ. Et recedentes in orbitis eorum.
16. A muliere extranea, ab aliena, eloquia sua lenificavit.
17. Duce[m]. Et pacti Dei sui.
18. Quia incurvata est ad mor- tam domus ejus.
Orbitæ ejus.
19. Non revertentur.
20. Semitas justorum.
21. Habitabunt.
22. Impii autem.

2. Ut audiat sapientiam.
Inclina.
3. Sapientiam.
4. Et sicut thesauros.
6. Ex ore ejus.
8. Vias.
9. Semitam.
10. Cor tuum. Placuerit.
11. Prudentia.
15. Perversæ. Et infames gressus eorum.
16. A muliere aliena, et ab ex- tranea, quæ mollit sermone[m] suos.
17. Duce[m]. Et pacti Dei sui.
18. Inclinata est enim ad mor- tam domus ejus.
Semitæ ipsius.
19. Non revertentur.
20. Calles justorum.
21. Habitabunt.
22. Impii.

2. Ad attendendum sapientia[e].
Reclinabis.
3
4.
6. Ab ore ejus.
8.
9. Flexiles.
10. In cor tuum. Decora erit.
11. Prudentia.
15. Et susurrant in flexibus eorum.
16.
17. Duce[m]. Et foedus Dei.
18.
Flexuras ejus.
19. Non convertentur.
20.
21.
22. Impii.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Τοῦ προσέχειν τῇ σοφίᾳ.
3.
4. Καὶ τὰ ἀπόκρυφα.
6. Ἐκ στόματος αὐτοῦ.
8.
9. Ἐπικυλισμούς.
10. Εἰς καρδίαν σου.

11. Φρόνησις.
15. Σκαμβαί.

16. Ἐκ γυναικὸς ἀλλοτρίας,
ἀπὸ ξένης, ἧς οἱ λόγοι ὀλισθηροί.
17. Μάθησιν.
Καὶ [συνθήκην] Θεοῦ.
18. Ὄρισε . . .

'Ὀδοὺς αὐτῆς.'

19. Οὐκ ἐπιστρέψουσιν.
20.

21. Κατακληρονομήσουσιν.
22. Ἄσεβεῖς.

SYMMACHUS.
2. Ad attendendum sapientiæ.
3.
4. Et arcana.
6. Ab ore ejus.
8.
9. Circulationes.
10. In cor tuum.

11. Prudentia.
15. Obliquæ.

16. A muliere aliena, ab extranea,
cujus sermones lubrici sunt.
17. Disciplinam.
Et fœdus Dei.
18. Defluivit.

Vias ejus.
19. Non convertentur.
20.
21. Possidebunt.
22. Impii.

2. Ὑπακούσεται σοφίας.
Παραβαλεῖς.
3. Τὴν σοφίαν. Ἄλλος, σύνεσιν.
Ἄλλος, φρόνησιν.
4. Καὶ ὡς θησαυρούς.
6. Ἐκ στόματος αὐτοῦ.
8. Ὀδόν. Ἄλλος, ὁδοῦς.
9. Ἄξονας.
10. Διάνοιαν.
Καλὴ εἶναι δόξη.
11. Ἐννοια.
15. Σκολιαί.
Καὶ καμπύλαι αἱ τροχιαὶ αὐτῶν.

16. Ἐκ ὁδοῦ εὐθείας, καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης.
17. Διδασκαλίαν.
Καὶ διαθήκην Θεοῦ.
18. Ἔθετο γὰρ παρὰ τῷ θανάτῳ
τὸν οἶκον αὐτῆς. Ἄλλ., ἔκυψε γὰρ
εἰς θάνατον οἶκος αὐτῆς.
Τοὺς ἄξονας αὐτῆς. Ἄλλος, αἱ
τροχιαὶ αὐτῆς.
19. Οὐκ ἀναστρέψουσιν.
20. Τρίβους εὐθείας. Ἄλλος,
ὁδοῦς δικαίων.
21. Κατασκηνώσουσιν.
22. Παράνομοι.

LXX INTERPRETES.
2. Obediet sapientiæ.
Adjicies.
3. Sapientiam. *Alius*, intelligentiam. *Alius*, prudentiam.
4. Et sicut thesauros.
6. A facie ejus.
8. Viam. *Alius*, vias.
9. Axes.
10. Mentem.
Pulera videbitur.
11. Cogitatio.
15. Distortæ.
Et flexuosæ rotæ eorum.

16. A via recta, et alienum a
justa sententia.
17. Doctrinam.
Et testamenti divini.
18. Posuit enim juxta mortem
domum suam. *Alius*, inclinata est
enim ad mortem domus ejus.
Orbitas suas. *Alius*, rotæ ejus.
19. Non revertentur.
20. Semitas rectas. *Alius*, vias
justorum.
21. Habitabunt.
22. Iniqui.

2. Τοῦ προσέχειν τῇ σοφίᾳ.
3.
4. Καὶ τὰ ἀπόκρυφα.
6. Ἐκ στόματος αὐτοῦ.
8.
9.
10. Εἰς καρδίαν σου.

11. Φρόνησις.
15. Στρεβλαί.
Καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλισμοῖς αὐτῶν.
16.
17. Ἠγούμενον.
Καὶ [συνθήκην] Θεοῦ.
18.
Κυλισμούς.
19. Οὐκ ἐπιστρέψουσιν.
20.
21.
22. Ἄσεβεῖς.

THEODOTIO.
2. Ad attendendum sapientiæ.
3.
4. Et arcana.
6. Ab ore ejus.
8.
9.
10. In cor tuum.

11. Prudentia.
15. Tortuosæ.
Et subsannant in revolutionibus
eorum.
16.
17. Duce[m].
Et fœdus Dei.
18.
Convolutiones.
19. Non convertentur.
20.
21.
22. Impii.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Proverbiorum.

- V. 2. 'A., Σ., Θ., τοῦ προσέχειν etc. Drusius. Ibid. 'A., ἀνακλινεῖς. Idem.
  - V. 3. 'A.λ.λ., σύνεσιν. 'A.λ.λ., φρόνησιν. Idem. Initio cap. iv. 'A., σύνεσιν. Σ., φρόνησιν. Quorum videntur esse hæc interpretationes.
  - V. 4. Σ., Θ., καὶ τὰ ἀπόκρυφα. Drusius.
  - V. 6. 'A., Σ., Θ., ἀπὸ στόματος αὐτοῦ. Idem.
  - V. 8. 'A.λ.λ., ὁδοῦς. Idem.
  - V. 9. 'A., χαμπτούς. Σ., ἐπικυλισμούς. Idem. Vocem *לעגל* χαμπή vertere solet Aquila, ut videas mox. Vox vero χαμπτός semel, hic nempe, reperitur; nec sine suspicione mendii.
- Existimat Drusius hic legendum esse Θ. pro Σ., quia nempe Theodotio eod. cap. v. 15, eamd. Hebr.

- vocem *לעגל* vertit ἐπικυλισμός. Verum si valeret hæc ratio potius dicendum esset in secundo exemplo Θ. positum esse pro Σ. : nam pro Theodotio unico stat exemplum, nempe cap. ii, v. 15, pro Symmacho duo, nimirum hic et cap. v, v. 21. Nolim tamen hic nomina mutare : nam plerumque accidit ut modo in ead. explicanda voce convenient, modo differant : quare nil mirum si eam vocem, quam alibi ἐπικυλισμός vertit Symm., v. 18 ὁδός interpretatur.
- V. 10. 'A., Σ., Θ., εἰς καρδίαν σου. Idem. Ibid. 'A., εὐπρεπήσει. Idem.
- V. 11. A., Σ., Θ., φρόνησις. Idem.
- V. 15. Σ., σαμβαί etc. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT III.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

3	הסד ואמת
	קשרם
	גל-חל
4	לשכל
	בעיני אלהים
5	בטוח אל-יהוה
	אל-חשען
6	ישר
7	חכם
8	ושקיי
9	כל-תבואתך
10	אסבויך
	יערע
11	אל-חמוס
	ואל-תקע
12	יוכיח
13	יעיק
17	נתבותיה

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
17.

ΑΚΥΛΑΣ.

3.	Ἐλεος καὶ ἀλήθεια. Σύνδεσον αὐτάς.
4.	Καὶ περινόησαι. Ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου.
5.	
6.	
7.	Σοφός.
8.	Καὶ ποτισμός.
9.	Παντὸς γεννήματός σου.
10.	Αἱ ἀποθήκαι σου.
11.	Μὴ ἀποδοκιμασεν.
12.	
13.	
17.	

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 3. Misericordia et veritas.
Liga cas.
Super tabula.
- 4. Et intellectum.
In oculis Dei.
- 5. Fide in Domino.
Ne innitaris.
- 6. Diriget.
- 7. Sapiens.
- 8. Et irrigatio.
- 9. Omnis proventus tui.
- 10. Horrea tua.
Rumpent se.
- 11. Ne reprobes.
Et ne fastidias.
- 12. Arguet.
- 13. Educet.
- 17. Semitæ ejus.

VULGATA LATINA.

- 3. Misericordia et veritas.
Circumda cas.
In tabulis.
- 4. Et disciplinam.
Coram Deo.
- 5. Habe fiduciam in Domino.
Ne iunitaris.
- 6. Diriget.
- 7. Sapiens.
- 8. Et irrigatio.
- 9. Omnium frugum tuarum.
- 10. Horrea tua.
Redundabunt.
- 11. Ne abjicias.
Ne delicias.
- 12. Corripit.
- 13. Affluit.
- 17. Semitæ ejus.

AQUILA.

- 3. Misericordia et veritas.
Colliga cas.
- 4. Et recogita.
In oculis Domini.
- 5.
- 6.
- 7. Sapiens.
- 8. Et irrigatio.
- 9. Omnis fructus tui.
- 10. Horrea tua.
- 11. Ne reprobes.
- 12.
- 13.
- 17.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Proverbiorum.

Ibid. 'A., καὶ ὀρυλοῦσιν ἐν χαμπαῖς etc. Drusius.
V. 16. Σ., ἀπὸ γυναικός etc. Idem.

V. 17. 'A., ἡγεμόνα etc. Drusius.

Ibid. 'A., Σ., Θ., καὶ συνθήκην Θεοῦ. Drusius et edit. Romana Θεοῦ tantum habent, nos συνθήκην pro ΠῚΒ posuimus, quia testificatur Hieronymus alios interpretes sic vertere solere, uncinis tamen inclusimus, ne quis aliunde desumptum putaret; nam cæteri etiam interpretes aliquando διαθήκην vertunt.

V. 18. Σ., ὄρις etc. Drusius.

Ibid. 'A., χαμπαῖς etc. Has omnes lectiones adfert idem.

V. 19. 'A., Σ., Θ., οὐκ ἐπιστρέφουσιν. Idem.

V. 20. "Ἄλλος, ὁδοὺς δικαίων. Idem.

Notam vero sequentem mutuamur ex edit. Rom.: Post hunc versum ante, ὅτι εὐθεῖς, in quibusdam exemplaribus hæc habentur: Χρηστοὶ ἐσονται οἰκητορες γῆς· ἀκαχοὶ δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. I. e. Man-ueli erunt habitatores terræ: innocentes autem relinquentur in ea. In uno autem sequitur, ὁδοὶ δὲ ἀσεβῶν. "Ἄλλος, οὗτοι οἱ δύο στίχοι οὔτε ἐν ταῖς λοιπαῖς κείνται, οὔτε ἐν πᾶσι τοῖς τῆς κοινῆς ἀντιγράφοις. I. e. Schol.: *Hi duo versus neque in reliquis versionibus existant, neque in omnibus Vulgatæ exemplaribus; id est, in nullis aliis quam in codice unde hi exscripti fuere.*

V. 21. Σ., κατακληρονομήσουσιν. Drusius.

V. 22. 'A., Σ., Θ., ἀσεβεῖς. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 3. Ἐπὶ τοῦ στήθους.
- 4. Καὶ περινόησαι.
Ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου.
- 5. Ἐλπισον Κυρίου.
Μὴ ἴσθι πεπειθώς.
- 6. Εὐθεῖς ποιήσῃ.
- 7. Σοφός.
- 8. Καὶ πίστης.
- 9. Παντὸς γεννήματός σου.
- 10. Θησαυροί.
- 11. Μὴ ἀπωθῆς.
- 12.
- 13.
- 17.

- 3. Ἐλεημοσύναι καὶ πίστεις.
"Ἀφαψαι δὲ αὐτάς.
Ἐπὶ πλακός. "Ἄλλος, ἐπὶ τὸ πλάτος.
- 4. Καὶ προνοοῦ.
Ἐνώπιον Κυρίου.
- 5. Ἴσθι πεπειθώς.
- Μὴ ἐπαίρου.
- 6. Ὅρθοσομῆ.
- 7. Φρόνιμος.
- 8. Καὶ ἐπιμέλεια.
- 9. Ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης.
- 10. Τὰ ταμιεῖά σου.
Ἐκβλύζουσιν. "Ἄλλος, ὑπερεκβλύζουσιν.
- 11. Μὴ ὀλιγώρει.
Μὴ δὲ ἐκλύου.
- 12. Ἐλέγγχει. "Ἄλλος, παιδεύει.
- 13. Ὅς οἶδε. "Ἄλλος, ἔσχε.
- 17. Αἱ τρίβοι αὐτῆς. "Ἄλλος, οἱ ἄξονες αὐτῆς.

- 3.
- 4. Καὶ περινόησαι.
Ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου.
- 5.
- Μὴ ἐπερείδου.
- 6.
- 7. Σοφός.
- 8. Καὶ καταβροχῆ.
- 9. Παντὸς γεννήματός σου.
- 10.
- 11.
- Μὴ δὲ ἐγκακήσῃς.
- 12.
- 13.
- 17.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 3. Super pectore.
- 4. Et recogita.
In oculis Domini.
- 5. Spera in Domino.
Ne sis fidens.
- 6. Rectas faciat.
- 7. Sapiens.
- 8. Et pinguedo.
- 9. Omnis fructus tui.
- 10. Thesauri.
- 11. Ne repellas.
- 12.
- 13.
- 17.

- 3. Elccemosynæ et fides.
Alliga autem eas.
Super tabula. Al., super latitudinem.
- 4. Et provide.
Coram Domino.
- 5. Esto fidens.
Ne exalteris.
- 6. Rectas statuât.
- 7. Prudens.
- 8. Et curatio.
- 9. A tuis fructibus justitiæ.
- 10. Cellaria tua.
Redundent. Alius, superredundent.
- 11. Noli negligere.
Neque fatigeris.
- 12. Arguit. Alius, corripit.
- 13. Qui novit. Alius, habuit.
- 17. Semitæ ejus. Alius, orbitæ ejus.

- 3.
- 4. Et recogita.
In oculis Domini.
- 5.
- Ne innitaris.
- 6.
- 7. Sapiens.
- 8. Et mædfectio.
- 9. Omnis fructus tuus.
- 10.
- 11.
- Nec male habeas.
- 12.
- 13.
- 17.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
בדעו 20	20.	20.
כל אל-תירא מפחד פתאם 25	25.	25.
ושמך כלכד 26	26.	26.
אל-תרוג 30	30.	30. Μη δικάζου.
אל-תקנא 31	31.	31.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
20. In scientia sua.	20. Sapientia.	20.
Rorem.	Rore.	
25. Non timebis a timore repentino.	25. Ne paveas repentino terrore.	25.
26. Et custodiet. A captura.	26. Et custodiet. Ne capiaris.	26.
30. Ne contendas.	30. Ne contendas.	30. Ne litiga.
31. Ne æmuleris.	31. Ne æmuleris.	31.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Proverbiorum.

V. 3. 'A., ελεος και ἀλήθεια. Drusius.
Ibid. 'A., σύνδησον αὐτάς. Idem.
Ibid. Σ., ἐπὶ τοῦ στήθους. In editione Romana LXX hic vacant: sed alia quædam exemplaria habent ἐπὶ πλαγός, nonnulla vero ἐπὶ τὸ πλατός. Hic notat Drusius: « *Pectus* קןגא dicitur, חח magis est *tabula*, i. e. πλάξ. Forte quod in Hebræo לבך חח עץ Symmachus transtulit, ἐπὶ τοῦ στήθους, ut *tabula cordis* sit periphrasis pectoris. »
V. 4. 'A., Σ., Θ., και περινόησαι. Drusius.
Ibid. 'A., Σ., Θ., ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου. Idem. Melius legatur, ἐν ὀφθαλμοῖς Θεοῦ.
V. 5. Σ., ἔλπισον Κυρίῳ. Idem.
Ibid. Σ., μὴ ἴσθι etc. Idem.
V. 6. Σ., εὐθεις ποιήση. Idem.
V. 7. 'A., Σ., Θ., σοφός. Idem.
V. 8. Varias trium lectiones habet idem. Suspicor autem illud Symmachi πύότης, pro ποτόν, *potio*, vel alia voce positum esse.
V. 9. 'A., Σ., Θ., παντός γενν-. Idem.
V. 10. 'A., αὶ ἀποθήχαι etc. Drusius, qui sequens etiam σχολιον ex edit. Romana adfert.
V. 11. 'A., μὴ ἀποδοκίμασον etc. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT IV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
בינה 1	1.	1. Σύνεσιν.
ויחיך 3	3.	3. Καὶ μονογενής.
וירנני 4	4.	4. Καὶ ἐφώτιζόν με.
יתבך-דברי חזיה		Καὶ ζῆθι.
ואל-תב 5	5	5. Μηδὲ ἐκκλίνης.
ותשמך 6	6.	6. Καὶ φυλάξει σε.
סלכה 8	8.	8. Ἀνάλαθε αὐτήν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Intelligentiam.	1. Prudentiam.	1. Intelligentiam.
3. Et unicus.	3. Et unigenitus.	3. Et unigenitus.
4. Et docebat me. Fulciat eloquia mea.	4. Et docebat me. Suscipiat verba mea.	4. Et illuminabant me.
Et vive.	Et vives.	Et vive.
5. Neque declines.	5. Neque declines.	5. Neque declines.
6. Et custodiet te.	6. Et custodiet te.	6. Et custodiet te.
8. Exalta eam.	8. Arripe illam.	8. Suscipe eam.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
20.	20. Ἐν αἰσθήσει. Ἄλλος, ἐν γνώσει. Δρόσους. Ἄλλος, δρόσω.	20.
25.	25. Οὐ φοβηθήσῃ πτόσιν ἐπελ- θοῦσαν. Οἱ λοιποὶ, ἐὰν πτοηθῆς, οὐ φοβηθήσῃ.	25.
26.	26. Καὶ ἐρείσει. Ἄλλ., τηρήσει. Ἴνα μὴ σαλευθῆς. Ἄλλος, ἀ- γρευθῆς.	26.
30.	30. Μὴ φιλεχθρήσῃς.	30.
31.	31. Μὴδὲ ζηλώσῃς. Ἄλλος, μὴδὲ ζήλου.	31.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
20.	20. In sensu. <i>Alius</i> , in cogni- tione. Rores. <i>Alius</i> , rore.	20.
25.	25. Non timebis pavorem super- venientem. <i>Reliqui</i> , si attonitus fueris, non timebis.	25.
26.	26. Et firmabit. <i>Alius</i> , servabit. Ne commovearis. <i>Alius</i> , capia- ris.	26.
30.	30. Ne inimicitias exerceas.	30.
31.	31. Neque zelaveris. <i>Alius</i> , noli æmulari.	31.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Proverbiorum.

Ibid. Θ., μὴδὲ ἐγκακήσῃς. Idem.

V. 13. Ἄλλος, ἔσχε. Idem. Edit. Rom., εἶδε,
vidit.V. 17. Ἄλλος, οἱ ἄξονες αὐτῆς. Idem; ἄξονες au-
tem ibi orbitæ, vel tramites significant. Drusius id
pro scholio habet, et hanc notam adjicit: « Ἄξων
proprie axis. Hoc significatu sumitur id nomen Si-
rach xxxiii, 5. Alio usurpant interpretes antiqui,
videlicet pro calle sive orbita aut semita, ut Prov.
ii, 9. כַּד בַּעֲבָד כִּי בָרַב בָּרַב quod reddunt, omnem orbitam
bonam, LXX exposuerunt, πάντας ἄξονας ἀγαθοῦς.
Sic v. 10. הִתְחַלְצֵנִי, ἄξονας αὐτῆς, ubi Aquila re-tulit καμπάς, et Symmachus ὁδούς, et Theodotio
κυλισμούς. Alii eandem vocem τροχιάς, ut v. 15,
et τρίβους Psalm. cxlii, 4, et Job xxxviii, 20, ubi
Sym. ἀτραπούς et Hieron., semitas. Loquor de loco
hoc ultimo: nam alios non consului. »V. 20. Ἄλλος, ἐν γνώσει. Et postea, δρόσω. Sic
Drusius.

V. 25. Οἱ λοιποὶ, ἐὰν πτοηθῆς etc. Idem.

V. 26. Ἄλλος, τηρήσει. Idem.

Ibid. Ἄλλος, ἀγρευθῆς. Idem.

V. 30. Ἄ., μὴ δικάζου. Idem.

V. 31. Ἄλλος, μὴδὲ ζήλου. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Φρόνησιν.	1. Ἐνοιαν.	1.
3. Καὶ μονογενῆς.	3. Καὶ ἀγαπώμενος.	3. Καὶ μονογενῆς.
4. Κατεχέτω λόγους μου. Καὶ ζῆθι.	4. Καὶ ἐδιδασκόν με. Ἐρείδεται ὁ ἡμέτερος λόγος. Vacat.	4. Καὶ ζῆθι.
5. Μὴδὲ ἐκκλίνης.	5. Μὴδὲ παρῶς. Ἄλλος, μὴδὲ ἐκκλίνης ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου.	5. Μὴδὲ ἐκκλίνης.
6. Καὶ φυλάξει σε.	6. Καὶ ἀνθέξεται σου.	6. Καὶ φυλάξει σε.
8. Βάσταζε αὐτήν.	8. Περιγαράμωσον αὐτήν.	8.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Prudentiam.	1. Cogitationem.	1.
3. Et unigenitus.	3. Et dilectus.	3. Et unigenitus.
4. Suscipiat verba mea. Et vive.	4. Et docebant me. Firmetur noster sermo. Vacat.	4. Et vive.
5. Neque declines.	5. Neque despexeris. <i>Alius</i> , ne- que declines a verbis oris mei.	5. Neque declines.
6. Et custodiet te.	6. Et adhærebit tibi.	6. Et custodiet te.
8. Gesta illam.	8. Circumda illam.	8.

TO EBPAIKON.

9 עטרת הפארת	9.
11 דריתוך	11.
במעגלי-ישך	
12 לא-יצר	12.
לא תכשל	
14 ואל-תאשר בדרך רעים	14
15 ועבר	15.
17 לחם רשע	17.
ויין חמוסים ישתי	
18 וארח צדיקים כאור נגה הילך ואור	18.
עד-נכון היום	
19 במוה יכשלך	19.
20 הב	20.
21 אל-ליזו מעיניך	21.
23 מכל-משמר	23.
תוצאות חיים	
24 הסר	24.
עקשות פה	
הרחק	
25 עיניך לנבח וביסד	25.
26 פלם מעגל רגלך יכנ	26.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

9. Corona decoris.
11. Institui te.
In orbitis rectitudinis.
12. Non coarctabitur.
Non impinges.
14. Et ne gradiaris in via malorum.
15. Et transi.
17. Panem impietatis.
Et vinum rapinarum bibent.
18. Et semita justorum veluti lux splendens, vadens et illuminans.
Usque ad paratam diem.
19. In quid corrueant.
20. Inclina.
21. Ne recedant ab oculis tuis.
25. Ex omni custodia.
Exitus vitarum.
24. Remove.
Perversitatem oris.
Longe fac.
25. Oculi tui ad rectum aspiciant.
26. Pondera orbitam pedis tui.
Stabilientur.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

9.
11.
12.
14
15.
17.
18.
19.
20.
21.
23.
24.
25.
26.

VULGATA LATINA.

9. Coronam inclutam.
11. Monstrabo tibi.
Per semitas aequitatis.
12. Non arctabuntur.
Non habebis offendiculum.
14. Nec tibi placeat malorum via.
15. Et desere eam.
17. Panem impietatis.
Et vinum iniquitatis bibunt.
18. Justorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit.
Usque ad perfectam diem.
19. Ubi corrueant.
20. Inclina.
21. Ne recedant ab oculis tuis.
25. Omni custodia.
Vita procedit.
24. Remove.
Os pravum.
Sint procul.
25. Oculi tui recta videant.
26. Dirige semitam pedibus tuis.
Stabilientur.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

9. (Στέφανον) ἀυχῆσεως.
11. Ὁδηγήσά σε.
Ἐν καμπαῖς εὐθύτητος.
12.
Οὐ σκανδαλισθήση.
14. Μηδὲ μακαρίσης ὁδοὺς πονηρῶν.
15. Καὶ πάρελθε.
17. Ἄρτον ἀσεβείας.
Καὶ οἶνον ἀδικιῶν πίνονται.
18.
Ἔως ἐτοιμῆς ἡμέρας.
19.
20. Κλῖνον.
21.
23. Ἀπὸ παντὸς φυλάγματος.
24. Ἀπόστησον.
Στρεβλότητα στόματος.
Μάκρυνον.
25. (Οἱ ὀφθαλμοὶ σου) εὐθυνέωσαν κατεναντίον.
26. Ὁδοπολεῖ καμπήν ποδῶν σου.
Ἐτοίμαζε.

AQUILA.

9. (Coronam) gloriatiōnis.
11. Deduxi te.
In flexuris rectitudinis.
12.
Non offenderis.
14. Neque beatas prædices vias malorum.
15. Et transi.
17. Panem impietatis.
Et vinum iniquitatum bibunt.
18.
Usque ad paratam diem.
19
20. Inclina.
21.
23. Ex omni custodia.
24. Remove.
Distorsionem oris.
Longe fac.
25. Oculi tui dirigantur ex adverso.
26. Sterne viam pedum tuorum.
Præpara.

9. (Στέφανον) δόξης.
11.
Ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ.
12. Μὴ θλιθῆσεται.
14.
15. Καὶ πάρελθε.
17.
Καὶ οἶνον ἀδικῶν πίνονται.
18.
Ἔως ἐδραίας ἡμέρας.
19. Ἐν τίνι ἀσθενήσουσιν.
20. Κλίνον.
21. Μὴ παρῆρβησάτωσαν ἐξ ὀφθαλμῶν σου.
23.
Προσέλευσις ζωῆς.
24.
Μάκρυνον.
25. (Οἱ ὀφθαλμοὶ σου) εἰς τὸ εὐθὺ βλέπτωσαν.
26. Διατήρησον τοῖς ποσὶ σου.
Ἐτοίμαζε.

SYMMACHUS.

9. (Coronam) gloriae.
11.
In semita recta.
12. Non tribulabuntur.
14.
15. Et transi.
17.
Et vinum iniquitatum bibunt.
18.
Usque ad firmum diem.
19. In quo infirmabuntur.
20. Inclina.
21. Ne diffluant ab oculis tuis.
23.
Accessus vitae.
24.
Longe fac.
25. Oculi tui in rectum aspiciant.
26. Observa pedibus tuis.

Præpara.

9. Στέφανον τρυφῆς.
11. Διδάσκω σε.
Τροχιαῖς ὀρθαῖς.
12. Οὐ συγκλεισθήσεται. Ἄλλος, στενωθήσεται.
Οὐ κοπιᾶσεις.
14. Μὴ δὲ ζηλώσης ὁδοὺς παρὰ νόμων.
15. Παράλλαξον.
17. Σὺτα ἀσεβείας.
Οἶνον δὲ παρανόμῳ μεθύσκονται.
18. Αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν δικαίων ὁμοίως φωτὶ λάμπουσι, προπορεύονται καὶ φωτίζουσι.
Ἔως κατορθώση ἡ ἡμέρα.
19. Πῶς προσκόπτουσιν.
20. Παράβαλλε.
21. Μὴ ἐκλίπῃς σε αἱ πηγαὶ σου.
23. Πάση φυλακῇ.
Ἐξοδὸν ζωῆς.
24. Περιελε.
Σκολιδὸν στόμα.
Μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἀπῶσαι.
25. (Οἱ ὀφθαλμοὶ σου) ὀρθὰ βλέπτωσαν.
26. Ὅρθὰς τροχιαῖς ποιεῖ.
Κατεύθυνε.

LXX INTERPRETES.

9. Coronam voluptatis.
11. Duceo te.
In orbitis rectis.
12. Non concludentur. At., angustabuntur.
Non laborabis.
14. Neque zelaveris vias iniquorum.
15. Abscede.
17. Escas impietatis.
Vino autem iniquo inebriantur.
18. Viæ autem justorum similiter ut lux splendent, procedunt et illuminant.
Donec perfecta sit dies.
19. Quomodo offendunt.
20. Admove.
21. Ne derelinquant te fontes tui.
23. Omni custodia.
Exitus vitæ.
24. Aufer.
Obliquum os.
Longe a te propelle.
25. Oculi tui recta videant.
26. Rectas orbitas fac.
Dirige

9. (Στέφανον) ὠραιότητος.
11.
12.
14.
15. Καὶ πάρελθε.
17.
18. Ὡς φῶς πρέγγους πορευόμενον καὶ φωτίζον.
Ἔως ἐτοιμασίας ἡμέρας.
19.
20. Κλίνον.
21. Μὴ χλευασθήτωσαν ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.
23. Ἀπὸ παντὸς φυλάγματος.
24.
Στρεβλότητα στόματος.
Μάκρυνον.
25. (Οἱ ὀφθαλμοὶ σου) εὐθὺνέτωσαν κατεναντίν.
26.
Ἐτοίμαζε.

THEODOTIO.

9. (Coronam) splendoris.
11.
12.
14.
15. Et transi.
17.
18. Ut lux splendoris vadens et illuminans.
Usque ad præparationem dici.
19.
20. Inclina.
21. Ne ludifcentur ab oculis tuis.
23. Ex omni custodia.
24.
Distorsionem oris.
Longe fac.
25. Oculi tui dirigantur ex adverso.
26.
Præpara.

Notæ et variæ lectiones ad cap. Proverbiorum IV.

V. 1. 'A., σύνεσιν. Σ., φρόνησιν. Drusius.

V. 3. 'A., Σ., Θ., καὶ μονογενής. Drusius.

V. 4. 'A., καὶ ἐφώτισζόν με. Drusius.

Ibid. Σ., κατεχέτω λόγους μου. Idem, qui addit :
 • *Suscipe illam vel assume aut sustolle.* Verbum
 Hebræum סלסה Abenezra quoque interpretatur
 העבה *evehē* seu *extolle illam*. Thema est סלל. *Vetus*
interpres, arripe illam; Santes, exalta eam.
Bajula vel porta. Sed βαστάζω proprie *bajulo*. Id
 bajulorum est qui onera *portant* : unde et simplici-
 ter pro *portare* usurpatur. Ab eadem origine סלל
 dicuntur canistra quibus uvæ deportantur in vinde-
 mia. Cæterum quia vindemiator subinde *redit ad*
canistra, ideo R. Salomo סלסה exponit, *subinde*

redi ad eam. Quid si *tere illam?* Nam כסלה *via*
trita. Sic *terere libros* in Latio. Quid dico? כסלה
 proprie *ria elevata*, non *trita*. Interpretamentum
 quod ex Nazir laudat Nathan justus Johielides, non
 est contemnendum. Est autem בה תפח בה תפח.
subinde versa eam, כלומר התעסק בה תמיד, *ac si*
diceret, exerce te in ea jugiter : studeto si perpetuo.

Ibid. 'A., Σ., Θ., καὶ ζῆθι. Drusius. Id vero in
 LXX desideratur.

V. 5. 'A., Σ., Θ., μηδὲ ἐκκλίνης etc. Has lectio-
 nes exhibet Drusius.

V. 6. 'A., Σ., Θ., καὶ φυλάξει σε. Idem. Post τη-
 ρήσει σε, in aliis libris : Ἀρχὴ σοφίας, κτήσαι σο-
 φίαν, καὶ ἐν πάση κτήσει σου κτήσαι σύνεσιν. I. e.

PROVERBIORUM CAPUT V.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

'Ελληνικοὺς γράμμασι.

1 לתבנתני דב - אדק	1	1.
2 דעה	2.	2. Καὶ γνώσιν.
3 זרה	3.	3. Ἀλλοτριᾶς.
חלק כושבן חכה		
4 כלענה	4.	4. Ὀς ἀψίνθιον.
5 כות	5.	5.
6 כונגלתיה	6.	6. Αἱ καμπαὶ αὐτῆς.
7 ואל - חסוד	7.	7. Καὶ μὴ ἀπόστητε.
9 פן - תתן לאחרים הדך	9.	9.
ושנתך		Καὶ τὰ ἔτη σου.
11 ונדמת	11.	11. Καὶ στενάζεις.
בכלוח		
12 נאץ	12.	12.
13 מורי	13.	13. Φωτισζόντων.
דבית		Ἐκλίνα.
14 כמעט הייתי	14.	14. Ὀς ὄλιγον ἐγενόμην.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Intelligentiæ meæ inclina au- rem tuam.	1. Prudentiæ meæ inclina au- rem tuam.	1.
2. Et scientiam.	2. Et disciplinam.	2. Et scientiam.
3. Extraneæ.	3. Meretricis.	3. Alienæ.
Et lene præ oleo palatum ejus.	Et nitidius oleo guttur ejus.	
4. Quasi absynthium.	4. Amariorem felle.	4. Quasi absynthium.
5. Mortem.	5. In mortem.	5.
6. Orbitæ ejus.	6. Gressus ejus.	6. Semitæ ejus.
7. Et ne recedatis.	7. Ne recedas.	7. Et ne recedatis.
9. Ne forte des alienis decorem tuum.	9. Ne des alienis honorem tuum.	9.
Et annos tuos.	Et annos tuos.	Et annos tuos.
11. Et rugias.	11. Gemas.	11. Et gemes.
In consumendo.	Quando consumpseris.	
12. Sprevit.	12. Non acquievit.	12.
13. Docentium me.	13. Docentium me.	13. Illuminantium.
Inclinavi.	Inclinavi.	Inclinavi.
14. Quasi parum fui.	14. Pene fui.	14. Quasi parum factus sum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. Proverbiolorum IV.

Principium sapientiæ, possidere sapientiam, et in omni possessione tua possidere intelligentiam.

- V. 8. 'A., ἀνάλαβε etc. Drusius.
- V. 9. 'A., αὐχέσεως etc. Idem. Supple στέφανον ante singulas versiones.
- V. 11. 'A., ὠδήγησά σε. Drusius.
- Ibid. 'A., ἐν καμπαῖς etc. Idem.
- V. 12. Σ., μὴ θλιθῆσεται. Drusius. Alteram vero lectionem, quam ibidem adfert, putat esse Aquilæ; nempe στενωθήσεται.
- Ibid. 'A., οὐ σκανδαλισθήσῃ. Idem.
- V. 14. 'A., μηδὲ μακαρίσῃς etc. Idem.
- V. 15. 'A., Σ., Θ., καὶ παρέλθε. Idem.
- V. 17. 'A., ἄρτον ἀσεβείας. Idem.
- Ibid. 'A., Σ., καὶ οἶνον etc. Idem.
- V. 18. Θ., ὡς φῶς etc. Præmitte, αὶ δὲ ὁδοὶ τῶν

- δικαίων.
- Ibid. 'A., ἕως ἐτοίμης etc. Has omnes lectiones profert idem.
- V. 19. Σ., ἐν τίνι etc. Idem.
- V. 20. 'A., Σ., Θ., κλῖνον. Idem.
- V. 21. Σ., μὴ παρ-. Symmachi et postea Theodotionis sic adfert idem.
- V. 25. 'A., Θ., ἀπὸ παντὸς etc. Drusius.
- Ibid. Σ., προσέλευσις etc. Idem.
- V. 24. 'A., ἀπίστησον. Idem.
- Ibid. 'A., Θ., στρεβλότητα etc. Idem.
- Ibid. 'A., Σ., Θ., μάκρυνον. Idem.
- V. 25. 'A., Θ., οἱ ὀφθαλμοὶ etc. Sic haud dubie præmittendum lectionibus Drusii.
- V. 26. 'A., ὁδοποιεῖ etc. Drusius.
- Ibid. 'A., Σ., Θ., ἐτοίμαζε. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
- 2. Καὶ γινῶσιν.
- 3. Ἀλλοτρίας.
Καὶ λείος ὑπὲρ ἔλαιον φάρυγξ αὐτῆς.
- 4.
- 5.
- 6. Οἱ ἐπικυλισμοὶ αὐτῆς.
- 7.
- 9. Μήποτε δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου.
Καὶ τὰ ἔτη σου.
- 11. Καὶ στενάξεις.
Ἐν τῷ ἐκλείπειν.
- 12.
- 13. Φωτιζόντων.
Ἐκλίνα.
- 14.

- 1. Ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλε σὸν οὖς.
- 2. Αἰσθησις δέ.
- 3. Πόρνης.
Ἡ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγα.
- 4. Πικρότερον χολῆς.
- 5. Μετὰ θανάτου. Ἄλλος, μετ' ὀδύνης.
- 6. Αἱ τροχιαὶ αὐτῆς.
- 7. Καὶ μὴ ἀκύρους ποιήσεις.
- 9. Ἴνα μὴ πρόβῃ ἄλλοις τὴν ζωὴν σου.
Καὶ σὸν βίον.
- 11. Καὶ μεταμεληθήσῃ.
Ἦνίκα ἂν κατατριβῶσι.
- 12. Ἐξέκλινεν.
- 13. Παιδεύοντός με.
Παρέβαλλον.
- 14. Παρ' ὀλίγον ἐγενόμην. Ἄλλος, ἐν βραχυτάτῳ.

- 1. Τῇ φρονήσει μου κλῖνον τὸ οὖς σου.
- 2. Καὶ γινῶσιν.
- 3. Ἀλλοτρίας.
Καὶ λείος ὑπὲρ ἔλαιον φάρυγξ αὐτῆς.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 9.
Καὶ τὰ ἔτη σου.
- 11. Καὶ στενάξεις.
- 12. Παρώξυνεν.
- 13. Φωτιζόντων.
Ἐκλίνα.
- 14.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1.
- 2. Et scientiam.
- 3. Alienæ.
Et lævius olco palatum ejus.
- 4.
- 5.
- 6. Orbitæ ejus.
- 7.
- 9. Nequando des alii gloriam tuam.
Et annos tuos.
- 11. Et gemes.
In deficiendo.
- 12.
- 13. Illuminantium.
Inclinavi.
- 14.

- 1. Et sermonibus meis admove aurem tuam.
- 2. Sensus autem.
- 3. Meretricis.
Quæ ad tempus iunguat fauces tuas.
- 4. Amariorem felle.
- 5. Cum morte. *Alius*, cum dolore.
- 6. Orbitæ ejus.
- 7. Et ne irritos facias.
- 9. Ut non prodatur aliis vitam tuam.
Et vitam tuam.
- 11. Et poenitebit te.
Quando contritæ fuerint.
- 12. Declinavit.
- 13. Erudientis me.
Admovi.
- 14. Pene fui. *Alius*, in brevissimo.

- 1. Prudentiæ meæ inclina aurem tuam.
- 2. Et scientiam.
- 3. Alienæ.
Et lævius olco palatum ejus.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 9.
Et annos tuos.
- 11. Et gemes.
- 12. Irritavit.
- 13. Illuminantium.
Inclinavi.
- 14.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

15 כבוד 15
באך
16 יפצו בעינתך דעה
18 בך
19 ויעלת-הן
דיה ירך
21 נכח
מעגליו
22 עזרתיו
ובתבלי חטאתו יתבך
23 באין מוסר
אלוהי ישגה

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

15.
16.
18.
19.
21.
22.
23.

ΑΚΥΛΑΣ.

15. Ἐκ λάκκου σου.
16. Μὴ διασκορπιζέσθωσαν αἱ πη-
γαὶ σου ἔξω.
18. Εὐλογημένη.
19.
Τιθοὶ αὐτῆς μεθυσκέτωσάν σε.
21.
Καμπάς.
22. Ἀνομίαι αὐτοῦ.
Καὶ ἐν σχοινοῖς ἀμαρτίας αὐτοῦ.
23.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

15. De cisterna tua.
Putei tui.
16. Dispergantur fontes tui for-
as.
18. Benedicta.
19. Et ibyx gratiæ.
Ubera ejus inebriant te.
21. Coram.
Orbitas ejus.
22. Iniquitates suæ.
Et in funibus peccati sui tene-
bitur.
23. In non eruditione.
Stultitiæ suæ errabit.

VULGATA LATINA.

15. De cisterna tua.
Putei tui.
16. Deriventur fontes tui foras.
18. Benedicta.
19. Et gratissimus hinnulus.
Ubera ejus inebriant te.
21. Respicit Dominus.
Gressus.
22. Iniquitates suæ.
Et funibus peccatorum suorum
constringitur.
23. Quia non habuit discipli-
nam.
Stultitiæ suæ decipietur.

AQUILA.

15. De lacu tuo.
16. Ne dispergantur fontes tui
foras.
18. Benedicta.
19.
Ubera ejus inebriant te.
21.
Semitas.
22. Iniquitates suæ.
Et in funiculis peccati sui.
23.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Proverbiorum.

V. 1. Θ., τῆ φρονήσαι etc. Drusius.
V. 2. Ἀ., Σ., Θ., καὶ γνώσιν. Idem. Trium inter-
pretatio voci נעתי jungenda est, non autem præce-
denti כבודת, cui Drusius eam copulavit : et vero
ipse in nota sua suspicatur illud καὶ γνώσιν He-
braicum נעתי respicere.
V. 3. Ἀ., Σ., Θ., ἀλοστράς. Drusius.
Ibid. Σ., Θ., καὶ λείος etc. Idem. קל Aquila etiam
λείος vertit Gen. xxvii, 16.
V. 4. Ἀ., ὡς ἀψίνθειον. Drusius.
V. 5. Ἄλλος, μετ' ὀδύνης. Idem.
V. 6. Ἀ., αὶ καμπαί etc. Idem.
V. 7. Ἀ., καὶ μὴ ἀπόστητε etc. Idem.

(*) Θ, ἦνίχα ἀν κατατριβῶσι. Sic reposuimus, pro ἐπ' ἐσχάτων, quod oscitanter edidit Montf.; hoc enim respondet præcedenti verbo, ב.א.ר.י. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT VI.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

1 לרך
כפך לך נערה

VERSIO HEBRAICI TEXT.
1. Sodali tuo.
Defixisti alieno volas tuas.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

VULGATA LATINA.

1. Amico tuo.
Defixisti apud extraneum ma-
num tuam.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. Σὸν ἐταῖρον.

AQUILA.

1. Amicum tuum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
15. Ἐκ λάκκου σου.	15. Ἀπὸ σῶν ἀγγείων. Φρεάτων. Ἄλλ., ὕδατων.	15. Ἐκ λάκκου σου.
16.	16. Μὴ ὑπερεχεισθῶ σοι ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς.	16.
18. Εὐλογημένη.	18. Σοὶ ἰδία.	18. Εὐλογημένη.
19. Καὶ ἔλαφος χάριτος.	19. Καὶ πῶλος σῶν χαρίτων. Ἡ δὲ ἰδία ἡγεισθῶ σου. Ἄλλος, φιλία.	19. Καὶ ἔλαφος χάριτος.
21. Κατέναντι. Ἐπικυλισμούς.	21. Ἐνώπιον. Τροχιάς.	21. Κατέναντι.
22. Ἄνομιαὶ αὐτοῦ. Συλληφθήσεται.	22. Παρανομίαί. Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται.	22. Ἄνομιαὶ αὐτοῦ.
25. Διὰ ἀπαιδεύσαν. Ἄφροσύνης αὐτοῦ πλανηθήσεται. <i>Aliter</i> , ἐν τῷ μὴ εἰδέναι παιδεύσαν.	23. Μετὰ ἀπαιδεύτων. Τῆς ἑαυτοῦ βιότητος ἐξερρίφη, καὶ ἀπόλετο δι' ἀφροσύνην.	25. Ἐν τῷ μὴ εἰδέναι παιδεύσαν.
SYMMACHUS.		THEODOTIO.
15. De lacu tuo.	15. De tuis vasis. Puteorum. <i>Alius</i> , aquarum.	15. De lacu tuo.
16.	16. Non superfundantur tibi aquæ extra tuum fontem.	16.
18. Benedicta.	18. Tibi proprius.	18. Benedicta.
19. Et cervus gratiæ.	19. Et pullus gratiarum tuarum. Et propria ducat te. <i>Al.</i> , amicitia.	19. Et cervus gratiæ.
21. In conspectu. Orbitas.	21. Coram. Orbitas.	21. In conspectu.
22. Iniquitates suæ. Comprehendetur.	22. Iniquitates. Catenis autem suorum peccatorum unusquisque constringitur.	22. Iniquitates suæ.
23. Propter inscitiam.	23. Cum ineruditis.	23.
Stultitiæ suæ errabit. <i>Aliter</i> , quia non novit disciplinam.	Vite suæ dejectus est, et perit propter stultitiām.	Quia non novit disciplinam.

Notæ et variorum lectiones ad cap. V Proverborum.

ἔνον. II Sam. xii, 14, ϕυκῆ A., παρώξυνας. »

V. 13. Ἄ., Σ., Θ., φωτίζόντων. Drusius.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., ἔκλινα. Idem.

V. 14. Ἄ., ὡς ὀλίγον etc. Idem, qui etiam scholion adfert. Est autem, ut videtur, varia interpretatio.

V. 15. Ἄ., Σ., Θ., ἐκ λάκκου σου. Drusius.

Ibid. Ἄλλος, ὕδατων. Idem (*).

V. 16. Ἄ., μὴ διασκορπισθῶσαν etc. Idem. Hic Drusius: « Aquila μὴ adjecit de suo, an potius ut sit additum a librariis ex editione τῶν Ο? Hoc postremum probabilius mihi videtur. Non enim certe legitur in Hebræo. » At licet non legatur in Hebræo, ad concinnam efferendam sententiam ita

(*) De hoc absolute silet Drusius. Nobiliter vero tanquam *scholion* adfert. DRACH.

necessarium videtur, ut vel exciderit, vel subintel-
ligatur, oporteat. Certe LXX Interpretes negatio-
nem vel legerunt, vel subintelligerunt, cum ha ver-
terunt: μὴ ὑπερεχεισθῶ.

V. 18. Ἄ., Σ., Θ., εὐλογημένη. Drusius.

V. 19. Σ., Θ., καὶ ἔλαφος χάριτος. Idem.

Ibid. Ἄ., τιτθὸν etc. Idem.

V. 21. Σ., Θ., κατέναντι. Idem.

Ibid. Ἄ., καμπάς, Σ., ἐπικυλισμούς. Idem.

V. 22. Ἄ., Σ., Θ., ἀνομίαί. Idem.

V. 23. Σ., διὰ ἀπαιδεύσαν etc. Idem.

Ibid. Σ., ἀφροσύνης etc. Idem.

Ibid. Σ., Θ., ἐν τῷ μὴ εἰδέναι παιδεύσαν. Sic qui-
dam mss. sed hæc videntur esse scholion. Idem.

PROVERBIORUM CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Σὸν πλησίον.

1. Σὸν φίλον.

1. Σὸν πλησίον.

Παραδώσεις σὸν χεῖρα ἐχθρῷ.
Ἄλλος, ἐνέπηξας εἰς ἄλυσιν χεῖρά
σου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Proximum tuum.

1. Amicum tuum.

1. Proximum tuum.

Trades manum tuam inimico.
Alius, infixisti in catenam manum
tuam.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKΓΛΑΣ.
2 ניקשת באמרי-פך גלורת באמרי-פך	2.	2.
3 לך רהב רעיק	3.	3. Πορεύου.
4 שזה ותנומה	4.	4. Καὶ νυσταγμόν.
5 מיד יקוש	5.	5.
6 לך	6.	6. Πορεύου.
7 שטר	7.	7. Ἐκδιαστήν.
8 אגרה בקציר באמלה	8.	8.
9 עד-מותי תשכב תקום	9.	9. Κοιμηθήσῃ ; Ἄναστήσῃ ;
10 הבק	10.	10. Περιλαμβάνεις.
11 ובא	11.	11. Καὶ ἐλεύσεται.
12 עקשות פה	12.	12.
13 קורץ כולל	13.	13. Κνίξει. Τρίδων.
14 חזפתח	14.	14.

מדינים

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Illaqueatus es in verbis oris tui, captus es in verbis oris tui.	2. Illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus.	2.
3. Vade. Robora. Sodales tuos.	3. Discurrere. Suscita. Amicum tuum.	3. Vade.
4. Somnum. Et dormitationem.	4. Somnum. Nec dormitent palpebræ tuæ.	4. Et dormitationem.
5. De manu aucupis.	5. De manu aucupis.	5.
6. Vade.	6. Vade.	6. Vade.
7. Præfectus.	7. Præceptorem.	7. Violentum.
8. Congregat in messe escam suam.	8. Congregat in messe quod comedat.	8.
9. Usquequo? Dormies? Surges?	9. Usquequo? Dormies? Consurges?	9. Dormies? Surges?
10. Complicationis.	10. Conseres manus.	10. Complecteris.
11. Et veniet. Tanquam vir clypei.	11. Et veniet. Quasi vir armatus	11. Et veniet.
12. Perversitate oris.	12. Ore perverso.	12.
13. Annuens. Loquens. Docens in digitis suis.	13. Annuit. Terit pede. Digito loquitur.	13. Vellicat. Terens.
14. Perversitates. Contentiones.	14. Pravo corde. Jurgia.	14.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

2. Ἐπαγιδεύθης ἐν ῥήμασι στόματός σου, καὶ ἑάλω; ἐν ῥήμασι στόματός σου.

3. Πορεύου.
Παρόρμησον.

4.
Καὶ νυσταγμόν.

5. Ἐκ χειρὸς ἰξεντοῦ.

6.

7. Γραμματέα.

8. Συνάγει ἐν ἀμητῷ τὰ δέοντα αὐτοῦ.

9.

Κοιμηθήσῃ;

Ἄναστήσῃ;

10.

11. Καὶ ἤξει.

Ἵς ἀνὴρ ἀσπίδος.

12. Στρεβλεύμασι στόματος.

13.

Προστρίδων.

Δακτυλοδεικτῶν.

14.

SYMMACHUS.

2. Inhaqueatus es in verbis oris tui, et captus es in verbis oris tui.

3. Vade.

Incita.

4.

Et dormitationem.

5. De manu aucupis.

6.

7. Scribam.

8. Congregat in messe quae illi opus sunt.

9.

Dormies?

Surges?

10.

11. Et veniet.

Tanquam vir clypei.

12. Tortuositatibus oris.

13.

Atterens.

Digito monstrans.

14.

Ω.

2. Παγίς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χεῖλη, καὶ ἀλλοκεταὶ χεῖλεσιν ἰδίου στόματος.

3. Πορεύου.

Παρόξυνε.

Φίλον σου. Ἄλλος, πολίτην.

4. Ὑπνον.

Μηδὲ ἐπιγυστάξῃς. Ἄλλος, καὶ ἐξεγέρθητι.

5. Ἐκ παγίδος.

6. Ἰθι.

7. Ἀναγκάζοντα.

8. Πολλὴν τε ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παράθεσιν. Ἄλλος, συστρέφει ἐν θερισμῷ βρώματα αὐτοῦ.

9. Ἔως τίνος; Ἄλλος, πότε;

Κατάκεισαι;

Ἐγερθήσῃ;

10. Ἐναγκαλίζῃ.

11. Ἐμπραγίνεται σοι.

Ἵσπερ ἀγαθὸς δρομέυς.

12. Ὁδοῦς οὐκ ἀγαθὰς.

13. Ἐννεύει.

Σημαίνει (ποδὶ).

Διδάσκει δὲ νεύμασι δακτύλων. Ἄλλος, συμβιβάζει δὲ τοῖς δακτύλοις αὐτοῦ.

14. Διεστραμμένη καρδία. Ἄλλος, στρεβλότητος.

Ταραχὰς. Ἄλλ., ἀντιδικίας.

LXX INTERPRETES.

2. Laqueus enim fortis viro propria labia, et capitur labiis proprii oris.

3. Vade.

Stimula.

Amicum tuum. *Alius*, civem.

4. Somnum.

Neque indormites. *Alius*, et expergiscere.

5. Ex reti.

6. Vade.

7. Cogentem.

8. Multamque in messe facit acervationem. *Alius*, cogit in messe cibos suos.

9. Usquequo? *Alius*, quando?

Jaces?

Excitaberis?

10. Amplecteris.

11. Supervenit tibi.

Tanquam bonus cursor.

12. Vias non bonas.

13. Innuit.

Significat (pede).

Docet autem nutibus digitorum. *Alius*, docet autem digitis suis.

14. Perversum cor. *Alius*, tortuositatis.

Turbationes. *Alius*, contradictiones.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.

3. Πορεύου.

Παρόρμησον.

4.

Καὶ νυσταγμόν.

5.

6. Πορεύου.

7. Ἐκδιαστήν.

8.

9.

Κοιμηθήσῃ;

Ἄναστήσῃ;

10.

11. Καὶ ἤξει.

Ἵς ἀνὴρ δορυφόρος.

12.

13. Κνίξει.

14.

THEODOTIO.

2.

3. Vade.

Incita.

4.

Et dormitationem.

5.

6. Vade.

7. Violentum.

8.

9.

Dormies?

Surges?

10.

11. Et veniet.

Ut vir hastatus.

12.

13. Vellicat.

14.

TO EBPAIKON.

- 15 פתאם
16 יהוה
ושבע תעכות נפש
17 רמות
בקי
18 ממהרות רדף לרעה
19 יפיה
מזנים
21 קשרם
על-לבך
עידם
22 תנה אותך
והקיצות
23 ותורה אור
תנחת מוסר
24 מאשת רע
מחלקת לשון נכריה
25 אל-תחמד יפיה בלבך
ואל-תקדך
27 היהתה איש
29 ואל-אשת רעה
30 לא-יבוז לגב

VERSIO HEBRAICI TEXT.

15. Extemplo.
16. Dominus.
Et septem abominatio animæ ejus.
17. Sublimes.
Innocentis.
18. Festinantes currere ad malum.
19. Effabit.
Dissidia.
21. Liga ea.
In corde tuo.
Vinci ea.
22. Deducet te.
Et expergefactus fueris.
23. Et lex lux.
Increpationes eruditionis.
24. A muliere mala.
A lenitate linguæ extraneæ.
25. Ne concupiscas pulcritudinem ejus in corde tuo.
Et non capiat te.
27. Numquid accipiet vir?
29. Et ad uxorem socii sui.
30. Non spernent furem.

TO EBPAIKON

- Ἑλληνικοῖς γράμμασι.
15.
16.
17.
18.
19.
21.
22.
23.
24.
25.
27.
29.
30.

VULGATA LATINA.

15. Extemplo.
16. Dominus.
Et septimum detestatur anima ejus.
17. Sublimes.
Innoxium.
18. Veloces ad currendum in malum.
19. Proferentem.
Discordias.
21. Liga ea.
In corde tuo.
Circumda.
22. Gradientur tecum.
Et evigilans.
23. Et lex lux.
Increpatio disciplinæ.
24. A muliere mala.
Et a blanda lingua extraneæ.
25. Non concupiscat pulcritudinem ejus cor tuum.
Nec capiaris.
27. Numquid potest homo abscondere?
29. Ad mulierem proximi.
30. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit.

ΑΚΥΛΛΑΣ.

15. Παραχρήμα.
16.
Καὶ ἑπτὰ βδελύγματα ψυχῆς αὐτοῦ.
17. Ὑψηλός.
Ἄθωον.
18. Ταχύνοντες δραμεῖν εἰς κακίαν.
19
21. Σύνησον αὐτοῦς.
22. Ὅδηγείτω σε.
23. Καὶ νόμος φῶς.
Ἐλεγχοὶ παιδείας.
24. [Γυναικός] ἐταίρου σου.
25. Μὴ ἐπιθυμήσης κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου.
27. Μὴ ὑποθύψει ἀνήρ;
29. [Γυναίκα] ἐταίρου αὐτοῦ.
30. Οὐκ ἐξουδενώσουσι τὸν κλέπτην.

AQUILA.

15. Statim.
16.
Et septem abominaciones animæ ejus.
17. Excelsus.
Innocentem.
18. Festinantes currere ad malitiam.
19.
21. Colliga eos.
22. Ducat te.
23. Et lex lux.
Redargutiones disciplinæ.
24. Muliere sodalis tui.
25. Ne concupiscas pulcritudinem ejus in corde tuo.
27. Numquid accendet vir?
29. Ad uxorem socii sui.
30. Non spernent furem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

15. Ἄφνω.
 16. Καὶ ἑπτὰ βδελύγματα ψυχῆς αὐτοῦ.
 17. Ὑψηλός.
 Ἄναίτιον.
 18. Ταχύνοντες δραμεῖν εἰς κλίαν.
 19. Ἐκφαίνει.
 21.
 Σφίγγον.
 22. Ὁδηγεῖτω σε.
 23. Καὶ νόμος φῶς.
 Ἐλεγχοὶ παιδείας.
 24.
 Ἀπὸ λειογλώσσου ξένης.
 25. Μὴ ἐπιθυμήσης κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου.
 27. Μὴ ὑποθύψει ἀνὴρ;
 29. [Γυναῖκα] τοῦ πλησίον.
 30. Οὐκ ἐξευτελίσουσι.

SYMMACHUS.

15. Subito.
 16. Et septem abominaciones animæ ejus.
 17. Excelsus.
 Innoxium.
 18. Festinantes currere ad malitiam.
 19. Profert.
 21.
 Stringe.
 22. Ducat te.
 23. Et lex lux.
 Redargutiones disciplinæ.
 24.
 A leni lingua extraneæ.
 25. Ne concupiscas pulcritudinem ejus in corde tuo.
 27. Numquid accendet vir?
 29. Ad mulierem proximi.
 30. Non despicient.

Υ.

15. Ἐξαπίνης.
 16. Ὁ Θεός. Ἄλλος, ὁ Κύριος.
 Συντριβήζεται δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς.
 17. Ὑβριστοῦ.
 Δικαίου.
 18. Ἐπισπεύδοντες κακοποιεῖν.
 19. Ἐκκαίει.
 Κρίσεις. Ἄλλος, ἀντιδικίας.
 21. Ἀφαψαι αὐτούς.
 Ἐπὶ σῆ ψυχῆ. Ἄλλος, ἐπὶ καρδία.
 Ἐγκλοίωσαι.
 22. Ἐπάγου αὐτήν.
 Ἴνα ἐγειρομένῳ. Ἄλλος, ὡς δ' ἂν διεγεροθῆς.
 23. Νόμου καὶ φῶς.
 Καὶ ἔλεγχος καὶ παιδεία.
 24. Γυναικὸς ὑπάνδρου. Ἄλλος, [γυναικὸς] τοῦ φίλου σου.
 Ἀπὸ διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας.
 25. Μὴ σε νίκηση κάλλους ἐπιθυμία.
 Μηδὲ ἀγρευθῆς. Ἄλλος, μηδὲ εἴλη σε.
 27. Ἀποθήσει τις;
 29. Πρὸς γυναῖκα ὑπάνδρον.
 30. Οὐ θαυμαστὸν ἐὰν ἀλῶ τις κλέπτων.

LXX INTERPRETES.

15. Repente.
 16. Deus. *Alius*, Dominus.
 Conteretur autem propter immunditiam animæ.
 17. Contumeliosi.
 Justi
 18. Festinantes ad malefaciendum.
 19. Accendit.
 Judicia. *Alius*, contradictiones.
 21. Liga ea.
 In tua anima. *Alius*, in corde.
 Circumda.
 22. Adducito eam.
 Ut expergefacto. *Alius*, ut autem expergefactus fueris.
 23. Legis et lumen.
 Et redargutio et disciplina.
 24. Muliere conjugata. *Alius*, muliere amici tui.
 A calumnia linguæ alienæ.
 25. Ne te vincat pulcritudinis concupiscentia.
 Nec capiaris. *Alius*, et non capiat te.
 27. Alligabit quis?
 29. Ad mulierem conjugatam.
 30. Non mirum si deprehendatur quis furans.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15.
 16. Καὶ ἑπτὰ βδελύγματα ψυχῆς αὐτοῦ.
 17.
 18. Ταχθόντες δραμεῖν εἰς κλίαν.
 19. Ἐκφαίνει.
 21. Σύνδησον αὐτούς.
 22. Ὁδηγεῖτω σε.
 23. Καὶ νόμος φῶς.
 Ἐλεγχοὶ παιδείας.
 24. Γυναικὸς πόρνης.
 Ἀπὸ λειογλώσσου ξένης.
 25. Μὴ ἐπιθυμήσης κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου.
 27. Μὴ ὑποθύψει ἀνὴρ;
 29. [Γυναῖκα] ἐταίρου αὐτοῦ.
 30.
 25. Μὴ ἐπιθυμήσης κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου.

THEODOTIO

15.
 16. Et septem abominaciones animæ ejus.
 17.
 18. Festinantes currere ad malitiam.
 19. Profert.
 21. Colliga eos.
 22. Ducat te.
 23. Et lex lux.
 Redargutiones disciplinæ.
 24. Muliere meretricet
 A leni lingua extraneæ.
 25. Ne concupiscas pulcritudinem ejus in corde tuo.
 27. Numquid accendet vir?
 29. Ad uxorem socii sui.
 30.

TO EBPAIKON. נפש כי ירעב	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
32 אשה חסר-לב	32 .	32. Γυναῖκα, στερεῖται καρδίας.
33 נגע-וקלח ימנא	33.	33.
34 ביום נקם	34.	34. Ἐν ἡμέρα ἐκδικήσεως.
35 לא-ישא פני כל-נפר	35.	35.
כי תרבה-שחד VERSIO HEBRAICI TEXT. Animam suam, cum esurierit.	VULGATA LATINA. Ut esurientem impleat animam.	Δωροκοπή. AQUILA.
32. Mulierem, deficit corde.	32. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam.	32. Mulierem, privatur corde.
33. Plagam et ignominiam inveniet.	33. Turpitudinem et ignorantiam.	33.
34. In die vindictæ.	34. In die vindictæ.	34. In die vindictæ.
35. Non accipiet facies omnis propitiationis. Cum multiplicaveris munus.	35. Nec acquiescet cuiusquam precibus. Pro redemptione dona plurima.	35. Corruptela munerum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Proverborum.

- V. 1. 'A., σὸν ἑταῖρον etc. Drusius. Ibid. Ἄλλος, ἐνέπηξας etc. Idem.
 V. 2. Σ., ἐπαγιδεύθησ etc. Idem.
 V. 3. 'A., Σ., Θ., πορεύου. Idem. Ibid. Σ., Θ., παρόρησον. Idem. Ibid. Ἄλλος, πολίτην. Idem (*).
 V. 4. 'A., Σ., Θ., νυσταγμόν. Idem (**). Ibid. Ἄλλος, καὶ ἐξεγέρθητι. Idem (**).
 V. 5. Σ., ἐκ χειρὸς ἰξευτοῦ. Sic vocem יקר ver-tant Aq. et Sym. Jerem. v, 26.
 V. 6. 'A., Θ., πορεύου. Drusius.
 V. 7. 'A., Θ., ἐκδιστήν. Sic vocem שחר vertit etiam Symmachus, Esaiæ xlvi. Hic vero Symmachus γραμματέα vertit, longe diverso sensu. An legitur ἰσחר? LXX quoque Num. xi, 16, ἰσחרו vertunt καὶ γραμματεῖς αὐτοῦ. Verum et ipsi passim voces aliquatenus similes pro iisdem habent.
 V. 8. Σ., συνάγει ἐν ἀμητῶ etc. Drusius. Alter

(*) Error; Drusius enim ut scholion exhibet. Sic etiam Nobilius. DRACH.
 (**) Hanc trium Int. versionem retulit Montf. ad שחר, cum manifeste pertineat ad חרובים, ut recte disertisque verbis monet Drusius, ad cuius tamen auctoritatem noster provocat. DRACH.
 (***) De καὶ ἐξεγέρθητι prorsus tacet Drusius. Est autem merum scholion, ut docet Nobilius. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT VII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
2 וחי 2	2.	2. Καὶ ζῆθι.
3 קשרם 3	3.	3. Σύνδησον αὐτούς.
כהבם לבך 4 אחתי את 4	4.	4. Ἀδελφὴ μου εἶ σύ. Καὶ γνωστὴν τὴν σύνεσιν καλέ- σεις.
5 אסריה החליקה 5	5.	5.
8 אצל פנה 8	8.	8.
10 שית דונה 10	10.	10. Θέσιν πόρνυς.
VERSIO HEBRAICI TEXT. 2. Et vive. 3. Liga ea. Scribe ea. Cordis tui. 4. Soror mea tu. Et notam intelligentiam vocabis. 5. Sermones suos lenificavit. 8. Apud angulum. 10. Ornatu meretricis.	VULGATA LATINA. 2. Et vives. 3. Liga ea. Scribe ea. Cordis tui. 4. Soror mea es. Et prudentiam voca amicam tuam. 5. Quæ verba sua dulcia facit. 8. Juxta angulum. 10. Ornatu meretricio.	AQUILA. 2. Et vive. 3. Colliga eos. 4. Soror mea es tu. Et notam intelligentiam vocabis. 5. 8. 10. Ornatum meretricis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

	Πεινῶν ψυχὴν. Ἄλλος, ψυχὴν πεινῶσαν. Ἄλλος, ψυχὴν αὐτοῦ ἔταν πεινάσῃ.	
32.	32. Ὁ δὲ μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν.	32.
33. Μάστιγα καὶ ὕδριν εὐρήσει.	33. Ὀδύνας τε καὶ ἀτιμίαν.	33.
34.	34. Ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.	34. Ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως.
35.	35. Οὐκ ἀνταλλάσσεται οὐδενὸς λύτρου.	35. Οὐ λήφεται πρόσωπον πάσης λυτρώσεως.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

	Animam esuriens. <i>Alius</i> , animam esurientem. <i>Alius</i> , animam suam, cum esurierit.	
32.	32. Adulterans autem propter inopiam mentis.	32.
33. Plagam et ignominiam inveniet.	33. Ac dolores et ignominias.	33.
34.	34. In die iudicii.	34. In die vindictæ.
35.	35. Non commutabit ulla redemptione.	35. Non accipiet faciem omnis redemptionis.
	Multis donis.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Proverborum.

vero, qui habet ἐν θορυσμῶν videtur Aquila esse, qui ita vertit psalm. LXXIX, 12.

V. 9. Ἄλλ., πότε. Drusius.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., κοιμηθῆσθαι. Idem.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., ἀναστήσῃ. Idem.

V. 10. Ἄ., περιλαμβάνεις. Idem.

V. 11. Ἄ., καὶ ἐλεύσεται etc. Idem.

Ibid. Σ., ὡς ἀνὴρ etc. Idem.

V. 12. Σ., στρεβλεύμασι etc. Idem.

V. 13. Ἄ., Θ., κνίξει. Drusius. Sic Ἄ., Σ., Θ. infra XVI, 30.

Ibid. Ἄ., τρίθων etc. Drusius.

Ibid. Σ., δακτυλοδεικτῶν etc. Idem, ut et sequentes.

V. 16. Συντριβῆσεται. Edit. Rom., συντριβεται.

V. 27. Ἄ., Σ., Θ., ὑποθύψει. Ita correximus, etiamsi ὑποτύψει scriptum exisset in Montlaueonii Hexaplis, lexicoque ejusd. græco hexaplati, ad calcem Trommii Concordantiarum addito, necnon in Rom. editionis Drusiique variis lectionibus, et, quod magis miramur, in Schleusneri Thesaurō V. T. — Verbi simplicis τύφω (pro θύφω) futurum et aoristus sunt, θύφω, ἔθυφα, littera aspirata θ, quæ ob sequentem aspiratam φ in tenuem mutata fuit, redeunte. — Præterea invenitur apud Polybium, ὑποθύφας, et nomen ὑπόθυψις. Cf. Schneideri lexic. græc.-german. et Stephani Thes. gr. a D. Didot editum. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT VII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Καὶ ζῆθι.	2. Καὶ βιώσεις.	2. Καὶ ζῆθι.
3. Ἄφαψαι αὐτούς.	3. Περιθου αὐτούς. Ἐπίγραφον. Ἄλλος, ἀπάγραψαι.	3. Ἄφαψαι αὐτούς.
Τοῦ στήθους σου.	Τῆς καρδίας σου.	
4. Ἀδελφὴ μου εἰ σύ.	4. Σὴν ἀδελφὴν. Τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυτῷ.	4. Ἀδελφὴ μου εἰ σύ. Καὶ γνωστὴν τὴν σύνεσιν καλέσεις.
5.	5. Ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν ἐμβάλλῃται.	5. Ἦς ῥήματα αὐτῆς ὀλισθηρά.
8.	8. Παρὰ γωνίαν. Ἄλλος, ἐν γωνίᾳ.	8.
10. Τάξιν πόρνης.	10. Εἶδος ἔχουσα πορνικόν.	10.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Et vive.	2. Et vives.	2. Et vive.
3. Alliga eos.	3. Circumponē illos. Inscribe. <i>Alius</i> , describe.	3. Alliga eos.
Pectoris tui.	Cordis tui.	
4. Soror mea es tu.	4. Tuam sororem. Prudentiam vero notam redde tibi.	4. Soror mea es tu. Et notam intelligentiam vocabis.
5.	5. Si te sermonibus ad gratiam adoriatur.	5. Cujus verba lubrica.
8.	8. Ad angulum. <i>Alius</i> , in angulo.	8.
10. Ordinem meretricis.	10. Speciem habens meretriciam.	10.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
11 המיה וסרת	11.	11. Σχολάζουσα. Καὶ ἀφισταμένη.
13 העזה פניה ותאמר לו	13.	13.
16 מרבים רבדתי חטבות אמן כצרים	16.	16. Περιστρώμασι περιέστρωσα.
17 נפתי	17.	17.
18 נרה דדים נתעלסה באהבים צרוד	18.	18. Μεθυσθῶμεν τιθῶν. Συμπεριπλακῶμεν ἐν ἀγάπαις.
20 ליום הבסא	20.	20.
21 המתו ברב לקחה תדיחנה פחאם וכעסם אל - מוסר אויל עד יפלה חץ נבדו	21.	21. Ἦγξεν αὐτόν. Ἐξωσεν αὐτόν.
22 פחאם	22.	22. Παραχρῆμα.
23 עד יפלה חץ נבדו	23.	23.
26 ועצמים כל	26	26.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
11. Tumultuosa. Et declinans.	11. Quietis impatiens. Nec valens consistere.	11. Otiosa. Et deficiens.
13. Roboravit facies suas, et dixit ei.	13. Et procaci vultu blanditur, dicens.	13.
16. Tapetibus adornavi. Incisis fune Ægyptio.	16. Intexui funibus. Stravi tapetibus pictis ex Ægypto.	16. Stragulis stravi.
17. Perfudi.	17. Aspersi.	17.
18. Inebriemur uberibus. Collætetur in amoribus.	18. Inebriemur uberibus. Fruamur cupitis amplexibus.	18. Inebriemur uberibus. Circumplicemur amoribus.
20. Ligamen.	20. Sacculum.	20.
In diem statutj temporis.	In die plenæ lunæ.	In diem plenilunij.
21. Declinare fecit eum. In multitudine captationis suæ. Compulit eum.	21. Irretivit eum. Multis sermonibus. Protraxit illum.	21. Constrinxit eum. Expulit eum.
22. Statim.	22. Statim.	22. Statim.
Et sicut compes ad castigationem stulti.	Et ignorans quod ad vincula stultus trahatur.	
23. Donec scindat sagitta jecur ejus.	23. Donec transilgat sagitta jecur ejus.	23.
26. Et fortes omnes.	26. Et fortissimi quique.	26.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Proverbiorum.

V. 2. 'A., Σ., Θ., καὶ ζῆθι. Hæc, aliæque omnes hujus capituli lectiones, ex editione Romana et ex Drusio prodeunt.

V. 10. 'A., θέσις πρόρηξ. Hebr. שירת דונה. In hæc verba Drusius : « Θέσις proprie positio. Idem שירת,

quippe שרה, posuit. Illic sumi videtur pro habitu aut vestis genere, quæ et σύνθεσις. Qua voce Latini quoque auctores utuntur. Suetonius in Nerone : ac plerumque σύνθεσιν indutus etc. Martialis : *synthesisibus dum gaudet eques dominusque Senatus.* »

PROVERBIORUM CAPUT VIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 הלוא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה	1.	1.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Numquid sapientia clamabit, et intelligentia dabit vocem suam?	1. Numquid non sapientia clamabit, et prudentia dat vocem suam?	1.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ω.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

11. Καὶ ἀφροσύνη.
 13. Ἐτόλμησε πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εἶπε.
 16.
 17.
 18. Μεθυσθῶμεν τιθῶν.
 20.
 21. Ἐξέκλινε αὐτόν.
 Ἐξωσεν αὐτόν.
 22. Ἐξαίφνης.
 Σχιρῶν ἐπὶ δεσμῶν ἀφρων.
 23.
 26. Ἀναριθμητοὶ εἰσιν.
 SYMMACHUS.

11. Et rebellis.
 13. Obduravit faciem suam, et dixit.
 16.
 17.
 18. Inebriemur uberibus.
 20.
 21. Declinare fecit eum.
 Expulit eum.
 22. Derepente.
 Saliens ad vincula stultus.
 23.
 26. Innumerabiles sunt.

11. Ἀνεπτρωμένη.
 Καὶ ἄσωτος.
 13. Ἀναιδεῖ δὲ πρόσωπον προσεῖπεν αὐτῆ.
 16. Κεῖρῖαις τέτακα.
 Ἀμφιτάποις δὲ ἔστρωσα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου.
 17. Διέρραγκα.
 18. Ἀπολαύσωμεν φιλίας.
 Ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι.
 20. Ἐνδεσμον. Ἄλλος, βαλάντιον.
 Δι' ἡμερῶν πολλῶν. Ἄλλος, ἐν ἡμέρᾳ εὐσήμου.
 21. Ἀπεπλάνησε αὐτόν.
 Πολλὴ ὀμίλια.
 Ἐξώκειλεν αὐτόν.
 22. Κεφρωθεῖς.
 Ὅσπερ κύων ἐπὶ δεσμοῦς.
 23. Πεπληγῶς εἰς τὸ ἦπαρ.
 26. Ἰσχυροὶ πάντες.
 LXX INTERPRETES.

11. Yaga.
 Et luxuriosa.
 13. Impudenti autem vultu dixit ei.
 16. Institis texui.
 Tapetibus ab Ægypto stravi.
 17. Aspersi.
 18. Fruamur amicitia.
 Volutemur amore.
 20. Involucrum. *Alius*, crumenam.
 Per dies multos. *Alius*, in die insignis festi.
 21. Seduxit eum.
 Multa collocutione.
 Attraxit eum.
 22. Infatuatus.
 Tamquam canis ad vincula.
 23. Vulneratus in jecore.
 26. Fortes omnes.

11.
 13. Ἦναιδεύσατο ἐν προσώπῳ αὐτῆς.
 16. Περιστρώμασι περιέστρωσα. Διαγεγραμμένοι ζωγραφίαν Αἰγύπτου.
 17. Ἐκαλλώπισα.
 18. Μεθυσθῶμεν τιθῶν. Συμπεριπλακῶμεν ἐν ἀγάπαις.
 20.
 21.
 Ἐν πλῆθει δομάτων.
 Ἐξωσεν αὐτόν.
 22.
 23. Ἔως διαπαρῆ βέλος ἦπαι αὐτοῦ.
 26. Ἀναριθμητοὶ εἰσιν.
 THEODOTIO.

11.
 13. Impudenter se gessit vultu suo.
 16. Stragulis stravi.
 Delineatæ pictura Ægypti.
 17. Adornavi.
 18. Inebriemur uberibus.
 Circumplectemur amoribus.
 20.
 21.
 In multitudine donorum.
 Expulit eum.
 22.
 23. Donec transigatur sagitta jecori ejus.
 26. Innumerabiles sunt.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Proverbiorum.

V. 16. Ἀ., Θ., περιστρώμασι περιέστρωσα, stragulis stravi. Drusius: « περιστρώματα, tapetia et aulæa, quibus triclinia vel lecti circumquaque sterni solent. Utuntur hac voce Latini auctores, ut Plautus et alii. Rectius igitur vertes, peristromatis stra-

vi. » At ego malim *stragulis stravi*, quoniam litteræ ægyptienses Aquila Hebraïsmos sectari solet, eosque in Latina interpretatione exprimere operæ pretium est.

PROVERBIORUM CAPUT VIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ω.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
 SYMMACHUS.
 1.

1. Σὺ τὴν σοφίαν κηρύξεις, ἵνα φρόνησις σοὶ ὑπακούσῃ.
 LXX INTERPRETES.
 1. Tu sapientiam prædicabis, ut prudentia tibi obediat.

1. Ἴδου ἡ σοφία κηρύσσεται, καὶ ἡ σύνεσις δώσει φωνὴν αὐτῆς.
 THEODOTIO.
 1. Ecce sapientia clamabit, et intelligentia dabit vocem suam.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ
כּוּבָא פּוּחִים 3	3.	3.
הַבִּיט לֵב 5	5.	5.
נְגִידִים 6	6.	6.
נִפְתַּל תַּעֲשֶׂה 8	8.	8. Περιπελεγμένον.
נִכְחִים 9	9.	9.
מִפְנֵינִים 11	11.	11.
עֲרִמָה 12	12.	12.
דַּעַת מִזְמַת אֲמִצָּא		
רַע 13	13.	13.
וּפִי תִדְפַּנֶּת שְׂאֵתִי		
וְתוֹשִׁיָה 14	14.	14. Καὶ εὐνομία.
גְּבוּרָה		
יִדְקַקְךָ צַדִּיק 15	15.	15. Ἀκριθάσσονται δίκαιον.
שְׂרִים יִשְׂרָאֵל 16	16.	16. Ἄρχοντες ἄρξουσιν. Καὶ ἔχουσι αἰζόμενοι.
וְנִיבִים		
וּמִשְׁהֲרֵי יִכְזָאֲנִי 17	17.	17.
אֵתִי 18	18.	18. Σὺν ἐμοί.
דָּחַן עֲתָק		"Ἵπαρξίς μετ' εἰρήνης.
טוֹב פְּרִי מִחֲרֹדֶץ וּמִפֶּזֶז 19	19.	19. Ἄγαθος καρπὸς μου παρὰ χρυσίου, καὶ παρὰ κηβρόν.
צַדִּיקָה 20	20.	20.
לְהַנְחִיל 21	21.	21. Τοῦ κληροδοτῆσαι.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Ingressum ostiorum.	3. In ipsis foribus.	3.
5. Intelligite corde.	5. Animadvertite.	5.
6. Eximia.	6. De rebus magnis.	6.
8. Pravum et obliquum.	8. Pravum quid, neque perversum.	8. Circumplexum.
9. Recta.	9. Recta sunt.	9.
11. Præ margaritis.	11. Cunctis pretiosissimis.	11.
12. Astutia.	12. Astutia.	12.
Et scientiam cogitationum inveniam.	Et eruditus intersum cogitationibus.	
13. Malum.	13. Malum.	13.
Et os perversitatum odivi.	Et os bilingue detestor.	
14. Et essentia.	14. Et æquitas.	14. Et æquitas.
Fortitudo.	Fortitudo.	
15. Decernent justitiam.	15. Justa decernunt.	15. Accurate decernent quod justum est.
16. Principes principatum gerent.	16. Principes imperant.	16. Principes principatum gerent.
Et magnifici.	Et potentes.	Et arbitrarii.
17. Et quærentes diluculo me, invenient me.	17. Qui mane vigilant ad me, invenient me.	17.
18. Mecum.	18. Mecum.	18. Mecum.
Substantia durabilis.	Opes superbæ.	Substantia cum pace.
19. Bonus fructus meus præ auro et præ obryzo.	19. Melior enim est fructus meus auro, et lapide pretioso.	19. Bonus fructus meus præ auro et præ fulvo.
20. Justitiæ.	20. Justitiæ.	20.
21. Ad hæreditare faciendum.	21. Ut ditem.	21. Ut hæreditatis loco dem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.	3. Ἐν δὲ εἰσόδῳ.	3. Εἴσοδον θυρῶν.
5. Νοήσατε τῇ καρδίᾳ.	5. Ἐνθεσθε καρδίαν.	5.
6. Ἥγεμονικά.	6. Σεμνά.	6. Ἥγεμονικά.
8.	8. Σκολιὸν οὐδὲ στραγγαλιῶδες.	8. Περιπεπλεγμένον καὶ διεστραμμένον.
9. Ἐλεγζώμεθα.	9. Ἐνώπια. Ἄλλος, εὐκοπα, σινε εὐσκοπα.	9. Εὐθεΐα.
11. Τῶν ἐσωτάτων.	11. Λίθων πολυτελῶν.	11.
12. Πανουργίαν.	12. Βουλήν. Καὶ γινῶσιν καὶ ἔνοιοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην.	12. Καὶ γινῶσιν διαβουλιῶν εὐρήσω.
13.	13. Ἄδικίαν. Ἄλλος, κακίαν.	13.
Καὶ στόμα στρεβλὸν ἐμίσησα.	Μεμίσηκα δὲ ἐγὼ διεστραμμένας ὁδοὺς κακῶν.	Καὶ στόμα στρεβλὸν ἐμίσησα.
14.	14. Καὶ ἀσφάλεια.	14.
Κράτος.	Ἴσχύς.	
15.	15. Γράφουσι δικαιοσύνην.	15. Ἀκριβάσονται δίκαιον.
16. Ἄρχοντες ἄρξουσιν.	16. Μεγιστᾶνες μεγαλύνονται. Καὶ τύρανοι.	16. Καὶ ἔκουσιαζόμενοι.
17.	17. Οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσιν. Ἄλλοι, εὐρήσουσι χάριν.	17.
18. Παρ' ἐμοῦ. Βίος παλαιός.	18. Ἐμοί. Κτήσις πολλῶν.	18. Μετ' ἐμοῦ. Ἵπαρξίς παλαιά.
19. Κρείσσων καρπὸς μου χρυσίου Ὠφάξ.	19. Βέλτιον ἐμὲ καρπιζέσθαι ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθον τίμιον.	19.
20.	20. Δικαιοσύνης. Ἄλλος, δικαιομάτος.	20
21. Τοῦ κληροδοτῆσαι.	21. Ἴνα μερίσω.	21. Τοῦ κληροδοτῆσαι.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
3.	3. In introitibus autem.	3. Introitum portarum.
5. Intelligite corde.	5. Apponite cor.	5.
6. Imperatoria.	6. Præclara.	6. Imperatoria.
8.	8. Pravum neque tortuosum.	8. Circumplicatum et perversum.
9. Arguamus.	9 Præsentia. <i>Alius</i> , facilia.	9. Recta.
11. Penitissimis.	11. Lapidibus pretiosis.	11.
12. Calliditatem.	12. Consilium. Et scientiam et cogitationem ego vocavi.	12. Et scientiam cogitationum inveniam.
13.	13. Injustitiam. <i>Alius</i> , malitiam.	13.
Et os tortuosum odivi.	Odivi autem ego perversas vias malorum.	Et os tortuosum odivi.
14.	14. Et securitas.	14.
Potentia.	Fortitudo.	
15.	15. Scribunt justitiam.	15. Accurate decernent quod justum est.
16. Principes principatum gerent.	16. Magnates magnificantur. Et tyranni.	16. Et arbitrarii.
17.	17. Et quærentes me invenient. <i>Alii</i> , invenient gratiam.	17.
18. Apud me. Vita antiqua.	18 Mihi. Possessio multorum.	18. Mecum. Substantia antiqua.
19. Melior fructus meus auro Ophaz.	19. Melius est me pro fructu percipere super aurum et lapidem pretiosum.	19.
20.	20. Justitiæ. <i>Alius</i> , justificatio nis.	20.
21. Ut hæreditatis loco dem.	21. Ut distribuam.	21. Ut hæreditatis loco dem.

TO EBPAIKON.

קדם יהוה כנני ראשית דרכי 22
מפעליו מאז
23 מעולם נסכתי
25 לפני גבעות תללתי
26 ער - לא עשה ארץ הדינה
27 בזק חז - על - פני תדום
28 שחקי
30 אבות
משחקת
32, 33 ואשרי דרכי ישמר :
שמעו מוסר והנבו ואל - תפגעו

34 כהות כתיני
35 כי מצאי מצאי היים

ויפק רעון מיהה

36 חכס נפשו

VERSIO HEBRAICI TEXT.

22. Dominus possedit me principium viarum suarum, ante opera sua extunc.

23. A sæculo principatum habui.

25. Ante colles formata sum.

26. Adhuc non fecerat terram et plateas.

27. In describendo circulum super faciebus voraginis.

28. Æthera.

30. Nutricius.

Ludens.

32, 33. Beati qui vias meas custodierint. Audite eruditionem, et sapientes estote: et ne feriamini.

34. Postes ostiorum meorum.

35. Quoniam inueniens me inuenit vitas.

Et educet voluntatem a Domino.

36. Injurius est animæ suæ.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

22. Ἀδῶναι κανανι.

23.

25.

26.

27.

28.

30.

32, 33.

34.

35.

36.

VULGATA LATINA.

22. Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.

23. Ab æterno ordinata sum.

25. Ante colles ego parturiebar.

26. Adhuc terram non fecerat et flumina.

27. Quando certa lege et gyro vallabat abyssos.

28. Æthera.

30. Cuncta componens.

Ludens.

32, 33. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam, et nolite abjicere eam.

34. Postes ostii mei.

35. Qui me iuenerit inueniet vitam.

Et hauriet salutem a Domino.

36. Lædet animam suam.

ΑΚΥΛΑΣ.

22. Κύριος ἐκτῆσατό με κεφάλαιον τῶν ὁδῶν αὐτοῦ ἀρχῆθεν κατ' ἐργασμάτων αὐτοῦ.

23.

25. Πρὸ βουνῶν ὠδινήθην.

26. Πρὶν ἢ ἐποίησε γῆν καὶ ἐξόδους.

27. Ἐν τῷ ἀκρεβάσειν γύρον ἐπὶ πρόσωπον ἀβύσσου.

28. Ῥοπάς.

30. Τιθηνομένην.

Παίλουςα.

32, 33.

34.

35. Ὁ γὰρ εὐρίων με εὐρήσει ζωῆν.

36. Ἀδικεῖ ψυχὴν αὐτοῦ.

AQUILA.

22. Dominus possedit me capitulum viarum suarum a principio operum suorum.

23.

25. Ante colles edita sum.

26. Priusquam faceret terram et exitus.

27. Cum accurate describeret circulum in superficie abyssi.

28. Momenta.

30. Nutricia.

Ludens.

32, 33.

34.

35. Qui enim invenerit me inueniet vitam.

36. Lædit animam suam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Proverbiorum.

V. 1. Θ., ἰδοὺ ἡ σοφία κεκράξεται etc. Ex editione Romana et ex Drusio, ut et sequentes.

V. 9. Σ., ἐλεξώμεθα. Aliam lectionem proponit Drusius, nempe ἐκλεξώμεθα, quæ minus convenit cum voce κηρύττει, ut fatetur ipse Drusius.

V. 16. Ἀ., Θ., καὶ ἐκασταζόμενοι. Sic vocem קריבים solet vertere Aquila.

V. 19. Σ., χρυσὸν Ὀφάξ. Drusius hæc habet: Legit, ut apparet, inversis litteris כרפז ut I Reg.

x, 18; דב כרפז, quod Hieron. interpretatur, aurum fulvum, i. e. χρυσὸν κηρόν, Aquilam aut Symmachum æmulatus. Hæc Drusius. Quid vero si dicanus Symmachum, nulla transposita littera, legisse רכפז Ὀμφάξ, et euphoniæ causa Ὀφάξ?

V. 22. Ἀδῶναι κανανι. Sic Euphrasianus pag. 749. Aquilæ vero, Symmachi et Theodotionis lectiones mutuamur ex Eusebio contra Marcellum. Secunda vero pars interpretationis ex Hieronymo desumpta

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

22. Κύριος ἐκτήσατό με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

23.

25. Πρὸ βουνῶν ἐμαϊώθη.

26. Πρὶν ἢ ἐποίησε γῆν καὶ ἐξόδους.

27.

28. Αἰθέρα.

30. Ἐστηριγμένη.

Παίζουσα.

32, 33.

34.

35. Ὁ γὰρ εὐρών με εὐρήσει ζωὴν.

Καὶ ἀρύεται εὐδοκίαν παρὰ Κυρίου.

36. Ἄδικαί ψυχὴν αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

22. Dominus possedit me principium viarum suarum ante operationem suam.

23.

25. Ante colles obstetricem habui.

26. Priusquam faceret terram et exitus.

27.

28. Æthera.

30. Firmata.

Ludens.

32, 33.

34.

35. Qui enim invenerit me inveniet vitam.

Et haurit benevolentiam a Domino.

36. Lædit animam suam.

22. Κύριος ἐκτίσέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ.

23. Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με.

25. Πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾶ με.

26. Κύριος ἐποίησε χώρας καὶ ἀοικήτους.

27. Καὶ ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων.

28. Νέφη.

30. Ἀρμόζουσα.

Εὐφραϊνόμην.

32, 33. * Καὶ μακάριοι οἱ ὁδοῦς * μου φυλάξουσιν. Ἀκούσατε σοφίαν καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποφραγῆτε.

34. Σταθμοὺς ἐμῶν εἰσόδων.

35. Αἱ γὰρ ἐξοδοί μου ἐξοδοὶ ζωῆς.

Καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου.

36. Ἀσεβοῦσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ψυχάς.

LXX INTERPRETES.

22. Dominus creavit me principium viarum suarum in opera sua.

23. Ante sæculum fundavit me.

25. Et ante omnes colles general me.

26. Dominus fecit regiones et deserta.

27. Et cum secerneret thronum suum super ventos.

28. Nubes,

30. Disponens.

Lætabar.

32, 33. * Et beati qui vias * meas custodient. Audite sapientiam, et sapientes efficiamini : et ne obstruamini.

34. Limina introituum meorum.

35. Exitus enim mei exitus vitæ.

Et paratur voluntas a Domino.

36. Impie agunt in animas suas.

22. Κύριος ἐκτήσατό με ἀρχὴν ὁδοῦ αὐτοῦ, πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἀπὸ τότε.

23. Πρὸ αἰῶνος προκεχειρίσμαι.

25. Πρὸ βουνῶν ὠδηγήθη.

26.

27. Ἐν τῷ ἀκριδάζειν γῦρον ἐπὶ πρόσωπον ἀδύσσου.

28.

30. Ἐστηριγμένη.

Παίζουσα.

32, 33.

34. Φιλίς θυρῶν μου.

35. Ὁ γὰρ εὐρών με εὐρήσει ζωὴν.

36.

THEODOTIO.

22. Dominus possedit me principium viæ suæ, ante operationem suam ex iuas.

23. Ante sæculum edita sum.

25. Ante colles edita sum.

26.

27. Cum accurate describeret circumulum in superficie abyssi.

28

30. Firmata.

Ludens.

32, 33.

34. Postes januarum mearum.

35. Qui enim invenerit me inveniet vitam.

36.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Proverbiorum.

fuit in editione Romana, ubi hæc leguntur in notis. De hoc vide S. Hieronymum in hunc locum, et cap. xxvi *Fsaiæ*; in *Mich. c. lv*; in *Epist. ad Ephes. cap. ii*, et in *Epist. cxlxxix*.

V. 27. Ἄ., Θ., ἐν τῷ ἀκριδάζειν γῦρον etc. Pro γῦρον legitur alibi, Ἄ., Σ., πύργον. Sed perperam, ut recte suspicatur Drusius. ἄπῃ vertitur γῦρος etiam Job xxvi, 10.

V. 28. Ἄ., βοπάς. Eandem Hebraicam vocem

Aquila vertit, τροπάς, Job xxxvii, 18. Unde suspicio oriatur hic βοπάς mendose positum fuisse pro τροπάς. Quæ postrema vox melius quadrare videtur ad sensum.

V. 32, 33. Καὶ μακάριοι etc. Sic ex aliquot exemplaribus edit. Rom. in notis.

Ibid. φυλάξουσιν. Complut. melius : φυλάσσοντες. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT IX.

TO EBPAIKON.

- 1 חצבה 1.
- 2 ערסה 2.
- 3 נערותיה 3.
- 4 מרמי קרת 4.
- 5 פתי 4.
- 6 עזבו 6.
- 7 ואשרו בדרך בינה 7.
- 12 ומזיכה לרשע כדמו 12.
- 18 ולצת 18.
- לכך תשא
- 18 רפאים
- בעמקי שאיל ק-איה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Excidit.
- 2. Disposuit.
- 3. Puellas suas. Excelsorum civitatis.
- 4. Simplex.
- 6. Relinquite. Et incedite in via intelligentiæ.
- 7. Et increpans impium maculam ejus.
- 12. Et illusisti. Solus portabis.
- 18. Manes. In profundis sepulchri invitati ejus.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1. Excidit.
- 2. Proposuit.
- 3. Ancillas suas. Ad mœnia civitatis.
- 4. Parvulus.
- 6. Relinquite. Et ambulate per vias prudentiæ.
- 7. Et qui arguit impium sibi maculam generat.
- 12. Si autem illusor. Solus portabis malum.
- 18. Gigantes. Et in profundjs inferni convivæ ejus.

VULGATA LATINA.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 1. Ἐλατόμησε.
- 2. Παρέταξε.
- 3. Παιδίσκαε αὐτῆς. Ἐπὶ ὕψεων. . .
- 4.
- 6. Καταλίπετε. Καὶ καταυθουθήσα ἐν ὁδοῦ συναέσεως.
- 7.
- 12.
- 18. Ῥαφασίν. Καὶ ἐπὶ τοῖς βαθέσι τοῦ ᾄδου οἱ κλητοὶ αὐτῆς.

AQUILA.

- 1. Excidit.
- 2. Instruxit.
- 3. Ancillas suas. In excelsis locis...
- 4.
- 6. Relinquite. Et dirigite vos in via intelligentiæ.
- 7.
- 12.
- 18. Raphain. Et in profundis inferni vocati ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Proverbiorum.

V. 4. 'A., Σ., ἐλατόμησε. Sic editio Romana et Drusius, unde sequentes etiam lectiones mutuamur.

V. 7. Οἱ γὰρ ἔλεγχοι etc. Hic versus asterisco haud dubie notabatur, etsi id non dicatur in nota

edit. Romanæ. [In plerisque libris post hanc lectionem τῶν Ο', quam habet editio Rom., ἐλέγχων δὲ τὸν ἀσεβῆ μωμήσεται ἑαυτὸν. Et arguens impium maculabit seipsum, sequitur lectio Hexaplorum, οἱ

PROVERBIORUM CAPUT X.

TO EBPAIKON.

- 3 לא-ירעוב 3.
- 5 אגר בקיץ בן משכנול 5.
- 6 בן מביש 6.
- 7 המס 6.
- 7 לברסה 7.
- 8 ירקב 8.
- 8 ולבט 8.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 3. Non faciet esurire.
- 5. Congregans in æstate filius intelligens. Filius confundens.
- 6. Injuriam.
- 7. In benedictionem. Putrescet.
- 8. Præcipitabitur.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 3.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 3. Non affliget fame.
- 5. Qui congregat in messe, filius sapiens est. Filius confusionis.
- 6. Iniquitas.
- 7. Cum laudibus. Putrescet.
- 8. Caditur.

VULGATA LATINA.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 3.
- 5.
- Υἱὸς ἀισχύνης.
- 6. Ἄδικταν.
- 7. Εἰ; εὐλογίαν. Σαπήσεται.
- 8. Δαρήσεται.

AQUILA.

- 3.
- 5.
- Filius pudoris.
- 6. Iniquitatem.
- 7. In benedictionem. Putrescet.
- 8. Verberabitur.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Ἐλατόμησε.	1. Ὑπῆρσειε.	1.
2. Προσέθηκε.	2. Ἠτοιμάσατο.	2. Ἐστοίθασε.
3. Κοράσια αὐτῆς.	3. Δούλους.	3. Νεανίδας.
... πόλεως.	Μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος.	... πόλεως.
4. Νήπιος.	4. Ἄφρων.	4.
6. Καταλίπετε.	6. Ἀπολείπετε.	6. Καταλίπετε.
Καὶ κατεουνοθήτε ἐν ἑδῶ συν- έσεως.	Καὶ κατορθώσατε ἐν γνώσει σύν- εσιν.	
7.	7. ✕ Οἱ γὰρ ἑλεγχοὶ τῷ ἄσεβῳ ✕ μῶλωπεσ αὐτῷ.	7.
12. Κἂν λοιμὸς γένη.	12. Ἐάν δὲ κακὸς ἀποθῆς.	12.
Μόνος βαστάξεις.	Μόνος ἀντήσεις κακά.	Μόνος βαστάξεις.
18. Θεομάχοι.	18. Γηγενεῖς.	18. Γίγαντες.
Καὶ ἐπὶ τοῖς βαθέσι τοῦ ἄδου οἱ κλήτοὶ αὐτῆς.	Καὶ ἐπὶ πέταυρον ἄδου συναντᾷ.	Καὶ ἐπὶ τοῖς βαθέσι τοῦ ἄδου οἱ κλήτοὶ αὐτῆς.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Excidit.	1. Suffulciit.	1.
2. Apposuit.	2. Præparavit.	2. Struxit.
3. Ancillas suas.	3. Servos.	3. Adolescentulas.
... civitatis.	Cum excelso præconio.	... civitatis.
4. Infans.	4. Insiptens.	4.
6. Relinquitæ.	6. Relinquitæ.	6. Relinquitæ.
Et dirigite vos in via intelligen- tiæ.	Et corrigite in scientia intelli- gentiam.	
7.	7. ✕ Nam redargutiones impio ✕ stimuli ipsi.	7.
12. Etsi pestilens fueris.	12. Si autem malus evadas.	12.
Solus portabis.	Solus hauries mala.	Solus portabis.
18. Dei hostes.	18. Terrigenæ.	18 Gigantes.
Et in profundis inferni vocati ejus.	Et in profundum inferni occur- rit.	Et in profundis inferni vocati ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Proverbiolorum.

γὰρ etc., cum hoc scholio : ῥῆτος ὁ στίχος οὐ κεῖται, οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς, οὔτε παρὰ τοῖς Ο. I. e. *Hic versus nec apud reliquos interpretes, nec apud LXX existat.* DRACH.]

verbi δέρω, verbero, cædo. DRACH.
V. 18. Ἀ., Σ., Θ., καὶ ἐπὶ τοῖς βαθέσι etc. In Re-
gio uno ex Procopio ita legitur, τὸ δὲ ἐπὶ πέταυρον
ἄδου, οἱ λοιποὶ, ἐν βαθέσιν εἶπεν.

V. 8. Ἀ., δαρήσεται, vapulabit. Fut. 2 pass.

PROVERBIORUM CAPUT X.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. Οὐ λιμαγχονήσει.	3. Οὐ λιμοκτονήσει.	3. Οὐ λιμαγχονήσει.
5. Συνάξας ἐν ἀμητῷ υἱὸς φρό- νιμος.	5. Διεσώθη ἀπὸ καύματος υἱὸς νοήμων.	5.
6. Ἄδικίαν.	Υἱὸς παράνομος.	6. Ἀρπαγῆν.
7.	6. Πένθος ἄωρον.	7.
Σαπήσεται.	7. Μετ' ἐγκωμίων.	7. Σδέγγυται.
8. Βασανισθήσεται.	8. Ξδέγγυται.	8. Φυρήσεται.
	8. Ὑποσκελισθήσεται.	

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3. Non necabit fame.	3. Non occidet fame.	3. Non necabit fame.
5. Congregans in messe filius prudens.	5. Incolumis evasit ab æstu filius intelligens.	5.
6. Iniquitatem.	Filius iniquus.	6. Rapinam.
7.	6. Luctus intempestivus.	7.
Putrescet.	7. Cum encomiis.	7. Exstinguitur.
8. Torquebitur.	8. Exstinguitur.	8. Fœdabitur.
	8. Supplantabitur.	

TO EBPAIKON.

9	ביתם	9.
	ובניקש	
11	ופי צדק	11.
12	מדנים	12.
	אבה	
13	בשפתי נבון תמצא חכמה	13.
	ושבט לגו חסר-לב	
14	יצפני-דעת	14.
15	קרית עזי	15.
	מוחת דלים	
16	תביאת	16.
17	ארח לחייב שכור מוסר	17.
	ועזב תוכח	
18	שפתי-שקר	18.
	דבה	
19	פשע	19.
20	נבחר	20.
	כמעט	
21	ירעו רבים	21.
	בחצר-לב ימותו	
23	כשחזק לנסול עשות זמה	23.
25	וצדק יסד עלם	25.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

9.	In integritate.
	Et depravans.
11.	Et os justi.
12.	Contentiones.
	Charitas.
13.	In labiis intelligentis invenietur sapientia.
	Et virga corpori carentis corde.
14.	Abscondent scientiam.
15.	Urbs fortitudinis ejus.
	Contritio exhaustorum.
16.	Proventus.
17.	Semita ad vitam custodientis correptionem.
	Et deserens increpationem.
18.	Labiis mendacii.
	Infamiam.
19.	Prævaricatio.
20.	Electum.
	Ut parum.
21.	Pascent multos.
	In defectu cordis morientur.
23.	Veluti ridere stulto, facere scelus.
25.	Et justus fundamentum sæculi.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

9.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.

18.
19.
20.
21.
23.
25.

VULGATA LATINA.

9.	Simpliciter.
	Qui autem depravat.
11.	Et os justi.
12.	Rixas.
	Charitas.
13.	In labiis sapientis invenitur sapientia.
	Et virga in dorso ejus qui indiget corde.
14.	Abscondunt scientiam.
15.	Urbs fortitudinis ejus.
	Pavor pauperum.
16.	Fructus.
17.	Via vitæ custodienti disciplinam.
	Qui autem increpationes relinquit.
18.	Labia mendacia.
	Contumeliam.
19.	Peccatum.
20.	Electum.
	Pro nihilo.
21.	Erudiunt plurimos.
	In cordis egestate morientur.
23.	Quasi per risum stultus operatur scelus.
25.	Justus autem quasi fundamentum sempiternum.

ΑΚΥΤΑΣ.

9.	Ἐν ἀπλότητι.
11.	Καὶ τὸ στόμα δικαίου.
12.	
	Ἀγάπη.
13.	Ἐν χειλεσι σοφοῦ εὐρεθήσεται σοφία.
14.	Συγκρούψουσι γνῶσιν.
15.	
16.	Γενήματα.
17.	
	Ὁ δὲ ἐγκαταλιμπάνων ἐλέγχους.
18.	Χεὶλη ψεύδους.
	Ψόγον.
19.	
20.	Ἐκλεκτός.
	Ὡς ὀλίγον.
21.	Ποιμαίνουσι πολλούς.
	Ἐν ἐνδείᾳ καρδίας ἀποθανοῦνται.
23.	Ὡς γέλωσ τῷ ἀνοήτῳ ποιῆσαι ἀνομίαν.
25.	Ὁ δὲ δίκαιος θεμέλιος αἰώνιος.

AQUILA.

9.	In simplicitate.
11.	Et os justi.
12.	
	Charitas.
13.	In labiis sapientis invenietur sapientia.
14.	Abscondent scientiam.
15.	
16.	Fructus.
17.	
	Qui autem derelinquit reprehensiones.
18.	Labia mendacii.
	Vituperium.
19.	
20.	Electum.
	Ut parum.
21.	Pascent multos.
	In cordis egestate morientur.
23.	Quasi risus stulto facere iniquitatem.
25.	Justus autem fundamentum æternum.

9. Ἐν ἀπλότητι.
Καὶ στρεβλῶν.
11. Καὶ τὸ στόμα δικαίου.
12. Μάχας.
Ἄγάπη.
13. Ἐν χεῖλεσι σοφοῦ εὐρεθήσεται σοφία.
14.
15.
16. Γενήματα.
17. Τρίβος εἰς ζωὴν φυλασσόντων παιδείαν.
Ἵ οὐδὲ ἐγκαταλιμπάνων ἐλέγχους.
18. Χεῖλη δδ:κα.
19. Παράπτωμα.
20. Ἐκλεκτός.
Εὐτελής.
21.
23.
25. Ὁ δὲ δίκαιος θεμέλιος αἰώνιος.

SYMMACHUS.

9. In simplicitate.
Et distortuens.
11. Et os justī.
12. Pugnas.
Charitas.
13. In labiis sapientis invenietur sapientia.
14.
15.
16. Fructus.
17. Callis ad vitam custodientium disciplinam.
Qui autem derelinquit reprehensiones.
18. Labia injusta.
19. Lapsus.
20. Electum.
Vile.
21.
23.
25. Justus autem fundamentum æternum.

9. Ἀπλῶς.
Ἵ οὐδὲ διαστρέφων.
11. Ἐν χειρὶ δικαίου.
12. Νεῖκος.
Φιλία.
13. Ὅς ἐκ χειλέων προφέρει σοφίαν.
Ῥάβδῳ τύπτει ἄνδρα ἀκάρδιον.
14. Κρύψουσιν αἰσθησιν.
15. Πόλις ὄχυρά.
Συντριβὴ δὲ ἀσεβῶν. Ἄλλος, δειλία ἀσεβῶν.
16. Καρποί.
17. Ὅδους δικαία; ζωῆς φυλάσσει παιδεία. Ἄλλος, ὁδὸς ζωῆς φυλάσσει ἀκάτους.
Παιδεία δὲ ἀνεξέλεγκτος.
18. Χεῖλη δίκαια.
Λοιδωρίας.
19. Ἄμαρτιαν.
20. Πεπτρωμένος.
Ἐκλείψει.
21. Ἐπίσταται ὑψηλά.
Ἐν ἐνδείξ τελευτῶσιν.
23. Ἐν γέλωτι ἄφρων πράσσει κακά.
25. Δίκαιος δὲ ἐκκλίνας σώζεται εἰς τὸν αἰῶνα.

LXX INTERPRETES.

9. Simpliciter.
Qui autem subvertit.
11. In manu justī.
12. Contentionem.
Amicitia.
13. Qui e labiis profert sapientiam.
Virga percutit virum excordem.
14. Abscondent sensum.
15. Civitas munita.
Contritio autem impiorum. *Alius*, pavor impiorum.
16. Fructus.
17. Vias justas vitæ custodit disciplina. *Alius*, via vitæ custodit innocentes.
Disciplina autem carens increpatione.
18. Labia justa.
Contumelias.
19. Peccatum.
20. Igne examinatum.
Deficiet.
21. Sciunt excelsa.
In egestate moriuntur.
23. In risu insipiens facit mala.
25. Justus autem declinans salvatur in sæculum.

9.
11.
12. Μάχας.
13. Ἐν χεῖλεσι σοφοῦ εὐρεθήσεται σοφία.
Καὶ ῥάβδος ἐν νώτῳ ὑστερουμένη καρδίας.
14.
15. Πόλις χράτους αὐτοῦ.
16. Γενήματα.
17.
Ἵ οὐδὲ ἐγκαταλιμπάνων ἐλέγχους.
18. Χεῖλη ψεύδους.
Ψόγον.
19.
20.
Ὅς μικρόν.
21.
23.
25. Ὁ δὲ δίκαιος θεμέλιος αἰώνιος.

THEODOTIO.

9.
11.
12. Pugnas.
13. In labiis sapientis invenietur sapientia.
Et virga in tergo deficientis corde.
14.
15. Urbs potentia ejus.
16. Fructus.
17.
Qui autem derelinquit reprehensiones.
18. Labia mendacii.
Vituperium.
19.
20.
Parvi est.
21.
23.
25. Justus autem fundamentum æternum.

TO EBPAIKON.

תחלת זדיקים 28
מעוז לתם 29

וכוחה
בל-ימוט 30
ידען רצון 32

תהשתח

VERSIO HEBRAICI TEXT.

28. Expectatio justorum.
29. Fortitudo simplici.

Et contritio.
30. Non nutabit.
32. Scient voluntatem.

Perversitates.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

28.
29.

30.
32.

VULGATA LATINA.

28. Expectatio justorum.
29. Fortitudo simplicis.

Et pavor.
30. Non commovebitur.
32. Considerant placita.

Perversa.

ΑΚΥΛΑΣ.

28. Καταδοκία (δικαίων).
29. . . . τῷ ἀπλῷ.

30. Οὐ μὴ σφάλῃ.
32. Γινώσκονται.

AQUILA.

28. Expectatio justorum.
29... simplici.

38. Non labetur.
32. Scient.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Proverbiorum.

V. 3. Σ., Θ., οὐ λιπαγγήσει. Sic editio Romana et Drusius, unde sequentes etiam lectiones eruimus.
V. 12. Σ., Θ., μάγας. Ο, νεῖκος. Unus Regius ex Procopio habet, ἀντὶ τοῦ νεῖκος, οἱ λοιποὶ, ἀρτιδικίας. Qui ἀντιδικίας; vertit est fortasse Aquila, ut

infra XIX, 13. Nam quod Procopius dicat, οἱ λοιποὶ, id nihil negotii facessit, quia, ut jam vidimus, ita sæpe de uno dicitur.
V. 15. Ἄλλος, δεῖλα ἀσεβῶν. Pro scholio adfertur a Drusio; sed est versio alicujus interpretis,

PROVERBIORUM CAPUT XI.

TO EBPAIKON.

מאזני מרמה 1
ואבן שלמה 1
ואת-צנעיים חכמה 2
תבות ישירים תחם וסוף בגודם 3
ישדח 3
לא-יועיל הן ביום עברה וצדקה 4
הציל ממות 4
וברשעתו יפל רשע 5
ישירים 6
ובהות בגדים לנחך 6

ותחלת 7

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Bilances doli.
Et lapis perfectus.
2. Et cum modestis sapientia.
3. Integritas rectorum ducet eos, et perversitas prævaricatorum devastabit eos.
4. Non proderit affluentia in die iræ: et justitia eruct a morte.
5. Et in impietate sua cadet impius.
6. Rectorum.
Et in pravitate prævaricatores capiuntur.
7. Et expectatio.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

7.

VULGATA LATINA.

1. Statera dolosa.
Et pondus æquum.
2. Ubi autem est humilitas, ibi et sapientia.
3. Simplicitas justorum dirigit eos: et supplantatio perversorum vastabit illos.
4. Non proderunt divitiæ in die furoris: justitia autem liberabit a morte.
5. Et in impietate sua corruet impius.
6. Rectorum.
Et in insidiis suis capiuntur iniqui.
7. Et expectatio.

ΑΚΥΛΑΣ

1. Ζύγια ἐπιθέσεως.
Τέλειον.
2.
3.
4.
5. Καὶ ἐν ἀσεβείᾳ αὐτοῦ πεσεῖται ὁ ἀσεβής.
6. Εὐθείων.
Ἐν δὲ τῇ ἀδικίᾳ οἱ ἀδικούντες συλληφθήσονται.

7.

AQUILA.

1. Stateræ fraudulentæ.
(Pondus) perfectum.
2.
3.
4.
5. Et in impietate sua cadet impius.
6. Rectorum.
In iniquitate autem iniqui comprehenduntur.
7.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

28. Ὑπομονή (δικαίων).
29. Κραταίωμα τῷ τελείῳ.

Καὶ δειλία.

30. Οὐ σαλευθήσεται.
32.

SYMMACHUS.

28. Patientia justorum.
29. Firmamentum perfecto.

Et pavor.

30. Non commovebitur.
32.

Ο'.

28. Ἐγγρονίζεαι δικαίους.
29. Ὅχρωμα ὀσίου. Ἄλλος, τῷ ἀκάκῳ.

Συντριβὴ δέ.

30. Οὐκ ἐνδώσει.
32. Ἀποστάζει χάριτας. Ἄλλος, ἐπίσταται.
Ἀποστρέφεται. Ἄλλος, καταστρέφεται.

LXX INTERPRETES.

28. Immoratur justis.
29. Munitio sancti. *Alius*, innocentī.

Contritio autem.

30. Non nutabit.
32. Distillant gratias. *Alius*, sciunt.

Pervertit. *Alius*, subvertitur.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

28. Προσδοκία δικαίων.
29. Κραταίωμα τῷ τελείῳ.

30. Οὐ σαλευθήσεται.

32. Γνώσονται.

THEODOTIO.

28. Expectatio justorum.
29. Firmamentum perfecto.

30. Non commovebitur.

32. Scient.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Proverbiorium.

puta Symmachi, sed vitiosa. Πληρω, δειλία vertit Symmachus hoc capite v. 29: item, Sym. et Theod. Prov. xxi, 15. Hanc vero interpretationem hic secutus Vulgatus interpres pavor vertit. Illud vero ἀσεβῶν pro οὐκ ex versione LXX in hunc alium

interpretem irrepsisse videtur pro ἀτόνων. Vocem enim ἡ ἀτονος vertit Aquila Job v, 16, et Symmachus psalm. lxxxi, 3, licet ibi mendose legatur ἄγονος.

PROVERBIORUM CAPUT XI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Ζύγια ἐπιθέσεως.
Πληρες.
2. Παρά δὲ τοῖς ἐπιμελέει σοφία.
3.
4.
5. Καὶ ἐν ἀσεβείᾳ αὐτοῦ πεσεῖται ὁ ἀσεβής.
6. Εὐθειων.
Ἐν δὲ τῇ ἀδικίᾳ οἱ ἀδικοῦντες συλληφθήσονται.

SYMMACHUS.

1. Stateræ fraudulentæ.
(Pondus) plenum.
2. Apud diligentes autem est sapientia.
3.
4.
5. Et in impietate sua cadet impius.
6. Rectorum.
In iniquitate autem iniqui comprehenduntur.
7.

Ο'.

1. Ζυγοὶ δόλοιοι.
Στάθμιον δὲ δικαίων.
2. Στόμα δὲ ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν.
3. * Τελειότης εὐθειῶν ὁδηγήσει αὐτοῦς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθετούντων προνομεύσει αὐτούς.
4. * Οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχοντα ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἀπὸ θανάτου.
5. Ἀσέβεια δὲ περιπίπτει ἀδικία.
6. Ὅρθων.
Τῇ δὲ ἀπωλείᾳ αὐτῶν ἀλίσκονται παράνομοι. Ἄλλος, ἀβουλία. Ἄλλος, ἀσεβεία.

LXX INTERPRETES.

1. Stateræ dolosæ.
Pondus autem justum.
2. Os autem humilium meditatur sapientiam.
3. * Perfectio rectorum ducet eos, et supplantatio perfidorum deprædabitur eos.
4. * Non proderunt bona in die furoris: iustitia vero liberabit a morte.
5. Impietas autem incidit in iniustitiam.
6. Rectorum.
Sua autem perditione capiuntur iniqui. *Alius*, inconsiderantia. *Alius*, impietate.
7. Gloriatio autem:

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
2. Καὶ μετὰ ἐπιεικῶν σοφία.
3.
4.
5. Καὶ ἐν ἀσεβείᾳ αὐτοῦ πεσεῖται ὁ ἀσεβής.
6. Εὐθειων.
Ἐν δὲ τῇ ἀδικίᾳ οἱ ἀδικοῦντες συλληφθήσονται.

THEODOTIO.

1.
2. Et cum æquis est sapientia.
3.
4.
5. Et in impietate sua cadet impius.
6. Rectorum.
In iniquitate autem iniqui comprehenduntur.
7. Et expectatio.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ
8 מצרה נחלץ	8.	8.
9 בפה חנף יגדח רעו	9:	9. Ἐν στόματι ὑποκριτῶν δια- φθείρει τὸν πλησίον αὐτοῦ. Καὶ ἐν γνώσει δίκαιοι βυσθήσον- ται.
ובדעת צדיקים יחלצ		10:
10 ובאבד רשעים רנה	10:	10.
11 בברכת ישראלים תרום קרת	11.	11.
תהרס		Καθαίρεθήσεται.
12 בז	12.	12. Ἐξουθενεῖ.
13 וכל	13.	13. Διάβολος.
סד		Ἀπόρρητον.
ונאמן רח		Πιστὸς δὲ πνεύματι
מנסה דבר		
14 באין תחבלות יפל-עם	14:	14.
ברב יתעץ		
15 ושנא היקרים בוכח	15.	15.
16 אשת חן תחמך כבוד	16:	16. Γυνὴ χάριτος.
וערצים יהמו - עשר		
17 גבל נפשו	17:	17. Ἀμείβεται.
ועבר שארו		
19 ומרוף רעה למחתו	19:	19. Καὶ καταδιώκων κακίαν, εἰς θάνατον ἑαυτοῦ.
20 עקשי-לב	20.	20. Στρεβλοκάρδιοι.
ורצנו		

VERSIO HEBRAÏCI TEXT.

8. De angustia liberatus est.
9. In ore hypocrita corrumpit
solalem suum.
Et in scientia justī eruentur.
10. Et in pereundo impios ex-
sultatio.
11. In benedictione rectorum
exaltabitur civitas.
Subvertetur.
12. Despicit.
13. Delator.
Secretum.
Et fidelis spiritu.
Operiens verbum.
14. In non (esse) industriæ ca-
det populus.
In multitudine consiliorum.
15. Et odians stipulantes, fidens.
16. Mulier gratiæ assequetur
gloriam.
Et fortes adipiscentur opulen-
tiam.
17. Retribuens animæ suæ.
Et turbans carnem suam.
19. Et sequens malum, ad mor-
tem suam.
20. Perversi corde.
Et beneplacitum ejus.

VULGATA LATINA.

8. De angustia liberatus est.
9. Simulator ore decipit ami-
cum suum.
Justi autem liberabuntur scien-
tia.
10. Et in perditione impiorum
erit laudatio.
11. Benedictione justorum ex-
altabitur civitas.
Subvertetur.
12. Despicit.
13. Frandulenter.
Arcana.
Qui autem fidelis est animi.
Celat amici commissum.
14. Ubi non est gubernator,
populus corruet.
Ubi multa consilia.
15. Qui autem cavet laqueos,
securus erit.
16. Mulier gratioſa inveniet
gloriam.
Et robusti habebunt divitias.
17. Benefacit animæ suæ.
Etiam propinquos abjicit.
19. Et sectatio malorum, mor-
tem.
20. Cor pravum.
Et voluntas ejus.

AQUILA.

8.
9. In ore hypocritarum corrumpit
proximum suum.
Et in scientia justī eruentur.
10.
11.
Evertetur.
12. Despicit.
13. Calumniator.
Secretum.
Fidelis autem spiritu.
14.
15.
16. Mulier gratiæ.
17. Remuneratur.
19. Et qui sectatur malitiam,
ad mortem suam.
20. Perversi corde.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΩΝ.

8. Ἐκ θλίψεως ἐρρώσθη.
9. Ἐν στόματι ὑποκριτῶν δια-
φθείρει τὸν πλησίον αὐτοῦ.

8. Ἐκ θήρας ἐκδύνει.
9. Ἐν στόματι ἀσεβῶν παγὶς πο-
λίταις.
Αἰσθησις δὲ δικαίων εὐδοος.

8. Ἐκ θλίψεως ἐρρώσθη.
9. Ἐν στόματι ὑποκριτῶν δια-
φθείρει τὸν πλησίον αὐτοῦ.

10.

10. ✕ Καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν
✕ ἀγαλλίαμα.

10.

11. Ἀγαλλιάσονται πόλεις.

11. ✕ Ἐν εὐλογίᾳ εὐθέων ὕψω-
✕ θήσεται πόλις.

11. Εὐφρανθήσονται.

Καθαίρεθήσεται.

Κατεσκάφη.

Καθαίρεθήσεται.

12. Ἐξουδενεῖ.

12. Μυκτηρίζει.

12. Ἐξουδενεῖ.

13. Δόλιος.

13. Δίγλωσσος.

13.

Μυστήριον.

Βουλᾶς.

Πιστὸς δὲ πνεύματι.

Πιστὸς δὲ πνοῇ.

Σκοπεῖ (1. σκέπει) λόγους.

Κρύπτει πράγματα.

14.

14. Οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις,
πίπτουσιν.

14. Ἐν ἀνοησίᾳ πεσεῖται λαός.

Ἐν πολυβούλῳ.

Ἐν πολλῇ βουλή.

Ἐν πολυβούλῳ.

15. Ὁ δὲ μισῶν ἐμπυγὰς πέ-
ποιθε.

15. Μισεῖ δὲ ἦχον ἀσφαλείας.

15. Καὶ μισῶν παγιδευθῆναι, πε-
ποιθήσει.

6. Γυνὴ ἀγαθὴ ἀνθέξεται δόξης.

16. Γυνὴ εὐχάριστος ἐγείρει ἀν-
δρὶ δόξαν.

16.

Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ἐρείδονται πλούτῳ.

Καὶ διακόπτοντες ἐπιλήφονται
πλούτου.

17. Εὐεργετεῖ ψυχὴν αὐτοῦ.

17. Τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ποιεῖ.

17. Ἀμείβεται.

Ταράσσει δὲ οἴκους ἑαυτοῦ.

Ἐξολλίει δὲ αὐτοῦ σῶμα.

19. Καὶ καταδιώκων κακίαν, εἰς
θάνατον ἑαυτοῦ.

19. Διωγμὸς δὲ ἀσεβοῦς εἰς θά-
νατον.

19. Καὶ καταδιώκων κακίαν, εἰς
θάνατον ἑαυτοῦ.

20. Στρεβλοκάρδιοι.

20. Διεστραμμένα ὁδοί.

20. Στρεβλοκάρδιοι.

Θέλημα δὲ αὐτοῦ.

Πρόσδεκτοι δὲ αὐτοῦ.

Εὐδοκία.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTI.

8. De angustia liberatus est.

8. E captura exit.

8. De angustia liberatus est.

9. In ore hypocritarum corrup-
tit proximum suum.

9. In ore impiorum laqueus ci-
vibus.

9. In ore hypocritarum corrup-
tit proximum suum.

Sensus autem justorum prospere
procedens.

10.

10. ✕ Et in perditione impio-
✕ rum exultatio.

10.

11. Exsultabunt civitates.

11. ✕ In benedictione rectorum
✕ exaltabitur civitas.

11. Laetabuntur.

Evertetur.

Eversa est.

Evertetur.

12. Despicit.

12. Subsannat.

12. Despiciit.

13. Dólosus.

13. Bilinguis.

13.

Mysterium.

Consilia.

Fidelis autem spiritu.

Fidelis autem spiritu.

Tegit verba.

Abscondit res.

14.

14. Quibus non est gubernatio,
cadunt.

14. Per insipientiam cadet po-
pulus.

In multo consilio.

In multo consilio.

In multo consilio.

15. Qui autem odit laqueos, se-
curus est.

15. Odit autem sonum securi-
tatis.

15. Et qui odit illaqueari, confi-
det.

16. Mulier bona retinebit glo-
riam.

16. Mulier gratiosa suscitavit viro
gloriam.

16.

Fortes autem fulciuntur divitiis.

Et dirimpentes accipient divi-
tias.

17. Benefacit animæ suæ.

17. Benefacit animæ suæ.

17. Remuneratur.

Turbat autem domos suas.

Perdit autem corpus suum.

19. Et qui sectatur malitiam,
ad mortem suam.

19. Persecutio autem impii ad
mortem.

19. Et qui sectatur malitiam,
ad mortem suam.

20. Perversi corde.

20. Perversæ viæ.

20. Perversi corde.

Voluntas autem ejus.

Accepti autem ei.

Beneplacitum.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
21. הרע צדיקים נמלט	21.	21. Καὶ σπέρμα δικαίων περιω- θήσεται.
22. נזוף זהב	22.	22.
אשה יפה ופרת 23. עברה	23.	23.
24. מפור והשך	24.	24. Σχορπίζονταξ. Ὁ δὲ φειδόμενος.
כיש- אך למחכור 25. תדשן	25.	25. Πιανθήσεται.
ומרה גם יהוא יורא 26. כנע בר יקבה לאום	26.	26. . . . καταράσσονται αὐτόνα
בשביד		Πιπράσκοντος.
27. שחר מוב יבקש רצון	27.	27. Ὁρθριτσμός ἀγαθοῦ ζητεῖ εὐ- δοκίαν.
28. כעלה צדיקים יפרת	28.	28.
29. עכר בית	29.	29. Ταράσσωσ οἶκον αὐτοῦ.
30. פרי צדיק עץ חיים	30	30. Καρπὸξ δικαίου ξύλον ζωῆξ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
21. Et semen justorum evasit.	21. Semen autem justorum sal- vabitur.	21. Et semen justorum salvabi- tur.
22. Inauris auréa. Mulier pu'ra, et declinans.	22. Circulus aureus. Mulier pulcra et fatua.	22.
23. Furor penetrans.	23. Furor.	23.
24. Dispergens. Et prohibens.	24. Dividunt. Alii rapiunt.	24. Dispergentes: Qui vero parcit.
A rectitudine, verumtamen ad defectum.	Non sua, et semper in egesta- te sunt.	
25. Impinguabitur. Et inebrians, etiam ipse inebria- bitur.	25. Impinguabitur. Et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.	25. Impinguabitur.
26. Prohibenti frumentum, ma- ledicet ei populus.	26. Qui abscondit frumenta, ma- ledicetur in populis.	26. . . maledicent eum.
Frangentis.	Vendentium.	Vendentis.
27. Quærens mane bonum, quæret placitum.	27. Bene consurgit diluculo qui quærit bona.	27. Sectatio matutina boni quæ- rit benevolentiam.
28. Et tanquam folium justi germinabunt.	28. Justi autem quasi virens folium germinabunt.	28.
29. Qui conturbat domum suam.	29. Qui conturbat domum suam.	29. Qui conturbat domum suam.
30. Fructus justi lignum vitæ.	30. Fructus justi lignum vitæ.	30. Fructus justi lignum vitæ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., ζύγια ἐπιθέσεως. Sic edit. Romana et Drusius hanc et sequentes hujus capituli inter-
pretationes efferunt.

V. 3 et 4. Hæc asterisco notabantur in quodam
ms., ut dicitur in notis edit. Romanæ, quia nempe
desunt in O.

Ib. Heb., ושדום; secundum vero Keri, ושדום. DRACH.

V. 9. In trium Int. lectione vox ὑποκριτῶν con-
turbat sensum textus. Recte igitur Drusius: « Di-

vino legendum ὑποκριτής. » Et sic habent Hebræus
atque Vulgatus Latinus. DRACH.

V. 10 et 11. Similiter asterisco notantur in quodam
exemplari, quia decerant in O. Sic in notis ed. Rom.

V. 16. 'A., γυνή χάριτος etc. Hieronymus ad
Ephesios tom. IV, pag. 581, hæc habet: *Et quia
non est consuetudinis nisi inter doctos quosque apud
Græcos εὐχαριστιζάν ad distinctionem Eucharistia
dicere, hoc est gratiosum esse, et agere gratias:*

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

21.
22.
Γυνή καλή και κακόφρων.
23.
24. Σκορπίζοντες.
'Ο δὲ φειδόμενος.
25. Πιανθῆσεται.
'Οδὲ μέθυσοσ καίγε αὐτὲς πρωϊνός.
26. 'Ο κωλύων σίτον λαοκατάρατος.
Πωλοῦντος.
27.
28. 'Ως θαλλὸς δίκαιοι βλαστῆ-
σουσιν.
29. Ταράσων οἶκον αὐτοῦ.
30. Καρπὸς δικαίου ξύλον ζωῆς.

SYMMACHUS.

21.
22.
Mulier pulchra et maligna.
23.
24. Dispergentes.
Qui vero parciit.
25. Impinguabitur.
Ebrius vero etiam ipse matutinus erit.
26. Qui cohibet frumentum, a populo maledictus.
Vendentis.
27.
28. Ut ramus virens justis germinabont.
29. Qui conturbat domum suam.
30. Fructus justis lignum vite.

21. 'Ο δὲ σπείρων δικαιοσύνην λήφεται μισθὸν πιστόν.
22. 'Ενώτιον. 'Αλλοι, ἐνώτιον χρυσοῦν.
Γυναίχι κακόφρωνι κάλλος.
23. 'Απολείται. 'Αλλος, ἀπόλυται. 'Αλλος, ἀπέργεται.
24. Σπείροντες.
Οἱ συναγόντες. 'Αλλοι, οἱ συναγόντες ἀλλότρια.
'Ελαττονοῦνται.
25. Πᾶσα ἀπλή.
'Ανήρ δὲ θυμώδης οὐκ εὐσχημὸν.
26. 'Ο συνεχὼν σίτον ὑπολείπειτο αὐτὸν τοῖς ἔθγεσι. 'Αλλος, ὁ τιμιούλων σίτον δημοκατάρατος (al. ἐπικατάρατος).
Μεταδιδόντος.
27. Τεκταινόμενος ἀγαθὸν ζητεῖ χάριν ἀγαθῆν.
28. 'Ο δὲ ἀντιλαμβάνόμενος δικαίων οὗτος ἀνατελεῖ.
29. 'Ο μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ.
30. 'Εκ καρποῦ δικαιοσύνης φῦεται δένδρον ζωῆς.

LXX INTERPRETES.

21. Qui autem seminat justitiam, accipiet mercedem fidelem.
22. Inauris. *Alii*, inauris aurea.
Mulieri malignæ pulchritudo.
23. Peribit. *Al.*, perit. *Al.*, abscedit.
24. Seminantes.
Congregantes. *Alii*, qui congregant aliena.
Minuuntur.
25. Omnis simplex.
Vir autem animosus inhonestus est.
26. Qui continet frumentum, relinquat illud nationibus. *Alius*, captans pretia frumenti, maledictus a populo.
Communicantis.
27. Fabricans bona quaerit gratiam bonam.
28. Qui autem inhæret justis hic germinabit.
29. Qui non conversatur domi suæ.
30. De fructu justitiæ nascitur arbor vite.

21.
22.
Γυνή καλή και κακόφρων.
23.
24. Σκορπίζοντες.
'Απὸ εὐθύτητος εἰς ὑστέρημα,
25. Πιανθῆσεται.
26. 'Ο κωλύων σίτον δημοκατάρατος.
Πιπράσκοντος.
27.
28.
29. Ταράσων οἶκον αὐτοῦ.
30. Καρπὸς δικαίου ξύλον ζωῆς.

THEODOTIO.

- 21
22.
Mulier pulchra et maligna.
23.
24. Dispergentes.
A rectitudine ad defectum.
25. Impinguabitur.
26. Qui cohibet frumentum, a populo maledictus.
Vendentis.
27.
28.
29. Qui conturbat domum suam.
30. Fructus justis lignum vite.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Proverborum.

propterea puto Apostolum quasi Hebræum ex Hebræis, verbo usum esse vulgato, et sensum suum alterius significatione verbi explicare voluisse: maxime cum apud Hebræos graciosus et gratias agens, uno, ut aiunt, sermone dicatur. Unde et in Proverbiis puto ita scriptum: γυνή εὐχάριστος ἐγείρει ἀνδρὶ δόξαν, mulier grata suscitavit viro gloriam, pro eo quod est, gratiose. Videremur vim facere scripturæ, et gratias agentem mulierem pro gratiosa audacter

accipere, nisi et cæteræ editiones nostræ opinioni congruerent. Aquila enim et Theodotus et Symmachus ita posuerunt, γυνή χάριτος, id est, mulier gratiose; et non εὐχάριστος quod ad actionem pertinet gratiarum. Hic vides unam eandemque Aquilæ et Symmachi lectionem proferri, nempe γυνή χάριτος, cum contra in edit. Romana et apud Drusium habeatur. Σ., γυνή ἀγαθή, sive id eujuspian lapsu factum sit; sive ex altera Symmachi editione

altera lectio allata fuerit. Vocem porro εὐχάριστος, in allato Hieronymi loco, in εὐχαριστικός codicis unius auctoritate mutavit quidam vir doctus; existimans Hieronymum hic textum LXX, utpote men-

dosum corrigere voluisse, et pro εὐχάριστος, εὐχαριστικός ponere. At præterquam quod vocem εὐχαριστικός non novit Græca lingua; si recte mens Hieronymi accipiat, nequaquam ille vocem εὐχά-

PROVERBIORUM CAPUT XII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῦς γράμμασι.

- 1 אהב דעה 1.
- 2 טוב יפיק רצון מיהוה 2.
- 3 לא יכון אדם ברשע 3.
- צדיקים 4.
- 4 אשת חיל 4.
- בעצבותיו 5.
- 5 תתבלות רשעים 5.
- 6 ארב-דם 6.
- אשרים 8.
- 8 לפי שכלו יהלל-איש 8.
- יהיה זבול 9.
- 9 נקלה ועבד לו 9.
- ממחכב 10.
- 10 יודע 10.
- ורחמי 11.
- 11 ומרדף ריקום 11.
- 12 צדיקים 12.
- 14 וגבול ידי-אדם 14.

- 1. Ἀγαπᾷ γινῶσιν.
- 2. Ἀγαθὸς ὑπερεκχέει εὐδοκίαν παρὰ Κυρίου.
- 3. Οὐχ ἔτοιμασθήσεται ἄνθρωπος ἐν ἀσεβείᾳ.
- 4.
- 5.
- 6. Ἐνεδρεύσουσιν εἰς αἷμα.
- Εὐθείων.
- 8.
- *Ἔσται εἰς ἐξουδένωσιν.
- 9.
- 10. Γινώσκει.
- Kat ol olκτιρμολ.
- 11. Κενά.
- 12.
- 14. Καὶ ἀμοιβή χειρῶν αὐτοῦ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

- 1. Diligit scientiam.
- 2. Bonus educet benevolentiam a Domino.
- 3. Non erit stabilis homo in impietate.
- Justorum.
- 4. Mulier virtutis.
- In ossibus ejus.
- 5. Consilia callida impiorum.
- 6. Insidiari sanguini.
- Rectorum.
- 8. Ad os intellectus ipsius laudabitur vir.
- Erit in contemptum.
- 9. Despectus, et servus sibi ipsi.
- Præ glorificante se.
- 10. Cognoscens.
- Et miserationes.
- 11. Et sequens vacuos.
- 12. Justorum.
- 14. Et retributionem manuum hominis.

- 1. Diligit scientiam.
- 2. Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino.
- 3. Non roborabitur homo ex impietate.
- Justorum.
- 4. Mulier diligens.
- In ossibus ejus.
- 5. Consilia impiorum.
- 6. Insidiantur sanguini.
- Justorum.
- 8. Doctrina sua noscetur vir.
- Patebit contemptui.
- 9. Pauper et sufficiens sibi.
- Quam gloriosus.
- 10. Novit.
- Viscera autem.
- 11. Qui autem sectatur otium.
- 12. Justorum.
- 14. Et juxta opera manuum suarum (retribuetur ei).

- 1. Diligit scientiam.
- 2. Bonus supereffudit benevolentiam a Domino.
- 3. Non præparabitur homo in impietate.
- 4.
- 5.
- 6. Insidiabuntur in sanguinem.
- Rectorum.
- 8.
- Erit in despectum.
- 9.
- 10. Novit.
- Et miserationes.
- 11. Inania.
- 12.
- 14. Et retributio manuum ejus

πιστο; repudiandam et mutandam esse opinatur; sed hic significare contendit, non gratam, id est, gratias habentem vel agentem; sed, gratiosam.

V. 17. Σ., ταρασσει δὲ οἴκους. Ex Hebr. textu

repone οικείους, propinquos, ut vertit quoque vulg. lat. DRACH.

V. 23. Edit. Rom. et Drusius tanquam scholia adserunt ἀπόλλυται, ἀπέρχεται. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT XII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΥΤΙΩΝ.

1. Ἀγαπᾷ γνῶσιν.
- 2.
3. Οὐχ ἐτοιμασθήσεται ἄνθρωπος ἐν ἀσεβείᾳ.
4. Γυνὴ εὐπορίας.
- 5.
6. Εὐθείων.
8. Κατὰ τὴν φρόνησιν αὐτοῦ ἐπαινεθήσεται ἄνθρωπος.
- Ἔσται εἰς καταφρόνησιν.
9. Ἄτιμος καὶ δουλεύων ἑαυτῷ.
- Ἥ δοξαζόμενος.
10. Γινώσκει.
11. Ὁ δὲ ἐπισπεύδων εἰς ἀπραγίαν.
- 12.
14. Καὶ ἀμοιβὴ χειρῶν αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

1. Diligit scientiam.
- 2.
3. Non præparabitur homo in impietate.
4. Mulier opulentiæ.
- 5.
6. Rectorum.
8. Secundum prudentiam suam laudabitur vir.
- Erit contentui.
9. Inglorius, et serviens sibi ipsi.
- Quam is qui glorificatur.
10. Novit.
11. Qui autem festinat ad otium.
- 12.
14. Et retributio manuum ejus.

1. Ἀγαπᾷ αἴσθησιν. Ἄλλος, ἀγαπηθήσεται.
2. Κρείσσων ὁ εὐρῶν χάριν πᾶρὰ Κυρίου.
3. Οὐ κατορθώσει ἄνθρωπος ἐξ ἀνόμου.
- Δικαίων. Ἄλλος, εὐσεβῶν.
4. Γυνὴ ἀνδρεία.
- Ἐν ξύλῳ. Ἄλλος, ἐν ὀχυρώμασι.
5. Κυβερνώσει δὲ ἀσεβεῖς. Ἄλλ., καὶ ἐννοήματα ἀσεβῶν.
6. Λόγος ἀσεβῶν δόλιοι. Ἄλλ., δόλιοι εἰς αἷμα.
- Ἵρθῶν.
8. Στόμα συνετοῦ ἐγκωμιάζεται ὑπὸ ἄνδρός.
- Μυκτηρίζεται.
9. Ἄνθρωπος ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ.
- Ἥ τιμὴν ἑαυτοῦ περιτιθεῖς.
10. Οἰκτερεῖ.
- Τὰ δὲ σπλάγχνα.
11. Οἱ δὲ διώκοντες μάταια.

12. Τῶν εὐσεβῶν. Ἄλλοι, τῶν δικαίων.
14. Ἀνταπόδομα δὲ χειλέων αὐτοῦ.

LXX INTERPRETES.

1. Diligit sensum. *Alius*, diligitur.
2. Melior qui invenit gratiam a Domino.
3. Non prosperabitur homo ex iniquo.
- Justorum. Alius, piorum.*
4. Mulier fortis.
- In ligno. *Alius*, in muritione.
5. Gubernant autem impii. *Alius*, et cogitationes impiorum.
6. Verba impiorum dolosa. *Alius*, dolosa in sanguinem.
- Rectorum.
8. Os intelligentis laudatur a viro.
- Subsannatur.
9. Vir in ignominia serviens sibi ipsi.
- Quam honorem sibi circumponens.
10. Miseratur.
- Viscera autem.
11. Qui autem persequuntur vana.
12. Piorum. *Alii*, justorum.
14. Retributio autem laborum ejus.

THEODOTIO.

1. Diligit scientiam.
- 2.
- 3.
4. Mulier fortitudinis.
- 5.
6. Insidiabuntur in sanguinem.
- Rectorum.
- 8.
- 9.
10. Novit.
11. Inania.
- 12.
14. Et retributio manuum ejus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ
ושכנת לעצמך 15	15.	15.
ידוע כעס 16	16.	16.
ונסה קלון יפוח אכזבה יגיד צדק 17	17.	17.
ועד שקרים מרמה יש בוסה כמדקדחת 18	18.	Ἐπίθεσις. 18.
תכון לעד 19	19.	19. Ἐτοιμασθήσεται εἰς ἔτα.
ארגיעה חרשי 20	20.	20. Τεχταινόντων. Καὶ συμβουλεύουσιν.
ויעצו שמחה רעונו 22	22.	22. Εὐδοκία.
ערדם 23	23.	23.
כסה דעת יקרא אולת 24	24.	Καλέσει ἀφροσύνην. 24. (Χεῖρ) συντεμνόντων....
יד-חרצים תמשול למם דאגה בלב-איש ישחנה 25	25.	Εἰς φρόν. 25.
יתר מרעהו צדיק 26	26.	26. Περισεσέων τὸν πλησίον αὐ- τοῦ δίκαιος.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
15. Et audiens consilium.	15. Audit consilia.	15.
16. Cognoscetur ira ejus.	16. Indicat iram suam.	16.
Et operiens ignominiam.	Qui autem dissimulat injuriam.	
17. Efflabit veritatem, annun- tiabit justitiam. Et testis mendaciorum dolus.	17. Qui quod novit loquitur, in- dex justitiæ est. Qui autem mentitur, testis est fraudulentus.	17. Fraus.
18. Est effluens ut confossio- nes.	18. Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientiæ.	18.
19. Firmum erit in perpetuum. Quiescere faciam.	19. Firmum erit in perpetuum. Repentinus.	19. Firmabitur adhuc.
20. Fabricantium. Et consiliariis.	20. Cogitantium. Qui autem (pacis) incunt con- silia.	20. Fabricantium. Et consulentibus.
Letitia.	Sequitur eos gaudiam.	
22. Voluntas ejus.	22. Placent ei.	22. B neplacitum.
23. Callidus.	23. Versutus.	23.
Operiens scientiam. Prædicabit stultitiam.	Celat scientiam. Provocat stultitiam.	Vocabit stultitiam.
24. Manus sollicitorum domina- bitur. In tributum.	24. Manus fortium dominabitur. Tributis serviet.	24. Manus concidentium. In tributum.
25. Sollicitudo in corde viri in- curvabit illud.	25. Mæror in corde viri humi- liabit illum.	25.
26. Abundans præ sociis suis justus.	26. Qui negligit damnum pro- pter amicum, justus.	26. Abundans præ proximo suo justus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., Θ., ἀγαπᾷ γνώσιν. Sic editio Ro-
mana et Drusius hanc et sequentes hujus capitis
lectiones exhibent.

V. 4. Σ., γυνή εὐπορίας. Symmachus alibi חיל

vertit πλοῦτος.

[Ibid. Incogitanter copulavit Montf. versionem
LXX Interpretum, ἐν ξύλῳ cum Hebr. בעלה, mariti
sui. Cur autem sic reddant LXX pro, in ossibus,

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. Ὁ δὲ ἀκούων βουλήσ.
16.
Ὁ δὲ σκέπων ἀτιμίαν αὐτοῦ.
17. Ἐκφραίνων πίστιν, ἀπαγγέλλει δικαιοσύνην.
Μάρτυς ψευδῆς, δόλος.
18. . . ὡσπερ κίνημα.
19. Ἐτοιμασθήσεται εἰς ἔτι.
20. Τεκταινόντων.
Εὐφραίνονται.
22. Εὐδοκία.
23.
Καλύψει γνώσιν.
24. Χεῖρ πλουσίων ἐξουσιάζει.
Εἰς φόρον.
25.
26.

SYMMACHIUS.

15. Audiens autem consilium.
16.
Qui vero tegit infamiam suam.
17. Qui patefacit fidem, annuntiat justitiam.
Testis mendax, dolus.
18. . . ut stimulus.
19. Firmabitur adhuc.
20. Fabricantium.
Lætantur.
22. Beneplacitum.
23.
Operiet scientiam.
24. Manus divitum dominabitur.
In tributum.
25.
26.

15. Εἰσακούει δὲ συμβουλίας.
16. Ἐξαγγέλλει ὄργην αὐτοῦ.
Ἄλλος, δηλώσει θυμὸν αὐτοῦ.
Κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν.
17. Ἐπιδεικνυμένην πίστιν, ἀπαγγέλλει δίκαιος.
Ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος.
18. Εἰσὶν οἱ λέγοντες τιτρώσκουσι, μάχαιραι.
19. Κατορθοῖ μαρτυρίαν.
Ταχύς. Ἄλλος, θυμώδης.
20. Τεκταινομένου.
Οἱ δὲ βουλόμενοι (εἰρήνην).
Εὐφρανθήσονται.
22. Δεκτὸς παρ' αὐτοῦ.
23. Συνετός. Ἄλλος, πανοῦργος.
Θρόνος αἰσθήσεως.
Συναντήσεται ἀραῖς.
24. Χεῖρ ἐκλεκτῶν κρατήσεται.
Ἐν προνομῇ.
25. Φοβερὸς λόγος καρδίαν ταράσσει ἀνδρὸς δικαίου.
26. Ἐπιγνώμων δίκαιος ἐκυτοῦ φίλος ἔσται.

LXX INTERPRETES.

15. Exaudit autem consilia (vei, consilium).
16. Enuntiat iram suam. *Alius*, manifestabit furem suum.
Abscondit autem ignominiam suam.
17. Planam fidem annuntiat justus.
Testis autem iniquorum dolosus.
18. Sunt qui dicentes vulnerant, enses.
19. Dirigunt testimonium.
Velox. *Alius*, animosus.
20. Fabricantis.
Qui autem volunt (pacem).
Lætabuntur.
22. Acceptus apud eum.
23. Intelligens. *Alius*, callidus.
Thronus sensus.
Occurret execrationibus.
24. Manus electorum dominabitur.
In direptionem.
25. Terribilis sermo cor turbat viri justī.
26. Cognitor justus sui ipsius amicus erit.

15.
16. Γνωρίσει.
Καὶ καλύπτων ὕβριν.
17.
18. Ἔστι πεποιθὸς ἐν κεντήματι μαχαίρας.
19. Ἐτοιμασθήσεται εἰς ἔτι.
20. Τεκταινόντων.
Καὶ συμβουλεύσουςιν.
22. Εὐδοκία.
23.
Καλέσει ἀφροσύνην.
24. (Χεῖρ) ἀνδρείων κυριεύσει.
25. Μέρημα ἐν καρδίᾳ ἀνδρὸς κατισχεῖ αὐτόν.
26.

THEODOTIO.

15.
16. Notum faciet.
Et abscondens contumeliam.
17.
18. Est qui confidit in mucrone glad. i.
19. Firmabitur adhuc.
20. Fabricantium.
Et consulentibus.
22. Beneplacitum.
23.
Vocabit stultitiam.
24. Manus strenuorum dominabitur.
25. Sollicitudo in corde viri detinet illum.
26.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Proverbiorum.

vide apud Corn. a Lapide. Ὁχυρώμασι vero est scholion, teste editione Rom. DRACH.]
V. 17. Ἄ., ἐπίθεσις, respondet voci מַרְכָּם, quam

sic vertere solet Aquila.

V. 23. Ἄλλος, πανοῦργος. Est fortasse Aquila et Th., qui ita vertunt Gen. III, 1.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοὺς γράμμασι.</i>	AKYΛAΣ.
1 בן חכם	1.	1. Υἱὸς σοφῆς.
5 בודעה-לו	5.	3.
4 בתאנה ואין נפש עצל	4.	4.
תדין		
5 ויהפיר	5.	5.
6 צדקה תצר תם-דרך	6.	6.
ו-שנה תסלף חנאת		
7 מתרשש	7.	7.
8 פטר	8.	8. Ἐξέλασμα. . . . ἐπιτίμησιν.
לא-שבוע גערה		
10 בזהך יתן מוצה	10.	10. Ἐν ὑπερηφανίᾳ δώσει μάχην.
ואת-נועזים הכמה		
11 מהבל	11.	11. Ἀπὸ ματαιότητος.
13 יחבל	13.	13
ישלם		Εἰρηνεύει.
14 לסדר ממוקשי כוח	14.	14.
16 אלת	16.	16. Ἀφροσύνην.
17 מלאך רשע	17.	17. Ἄγγελος ἀσεβῆς.
וציר אמונים מרפא		Ὁμηρος πίστεως ἱσσις.
18 ריש וקלון פרע כוסר	18.	18.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Filius sapiens.	1. Filius sapiens.	1. Filius sapiens.
3. Contritio ei.	3. Sentiet mala.	3.
4. Concupiscens, et non anima ipsius pigri.	4. Vult et non vult piger.	4.
Impinguabitur.	Impinguabitur.	
5. Et pudore afficiet.	5. Et confundetur.	5.
6. Justitia custodiet perfectum via.	6. Justitia custodiā innocentis viam.	6.
Et impietas pervertet peccatum.	Impietas autem peccatorem supplantat.	
7. Depauperans se.	7. Est quasi pauper.	7.
8. Redemptio.	8. Redemptio.	8. Expiatio.
Non audivit increpationem.	Increpationem non sustinet.	. . . increpationem.
10. In superbia dabit litem.	10. Inter superbos semper jurgia sunt.	10. In superbia dabit pugnam.
Et cum consultis sapientia.	Qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.	
11. A vanitate.	11. Festinata.	11. A vanitate.
13. Corruptetur.	13. Ipse se in futurum obligat.	13.
Compensabitur.	In pace versabitur.	Pace fruitur.
14. Ad recedendum a laqueis mortis.	14. Ut declinet a ruina mortis.	14.
16. Stultitiam.	16. Stultitiam.	16. Stultitiam.
17. Nuntius impius.	17. Nuntius impii.	17. Nuntius impius.
Et legatus veritatum sanitas.	Legatus autem fidelis, sanitas.	Obses fidei, medela,
18. Paupertas et ignominia deseruit eruditionem.	18. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam.	18.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Υἱὸς σοφός.
3.
4. Ἐπιθυμεῖ, καὶ οὐ θέλει ὀκνη-
ρός.
Πιανθήσονται.
5. Καὶ ἀτιμασθήσεται.
6.

Ἄδικία δὲ ἐπισπάσεται ἀμαρτίαν.

7. Πτωχεύουμένοι.
8. Ἐξίλασμα.
. . . ἐπιτίμησιν.
10. Ἐν ὑπερηφανίᾳ δώσει μάχην.

11.

13.

Εἰρηνεύει.

14. Τοῦ ἐκκλῖναι ἀπὸ σκανδάλου
θανάτου.

16. Ἄφροσύνην.
17. Ἄγγελος ἀσεβῆς.
Ὅμηρος πίστεως, ἰασίς.

18. Πενία καὶ ἀτιμία διαλύει
παιδείαν.

SYMMACHUS.

1. Filius sapiens.
3.
4. Concupiscit, et non vult pi-
ger.
Impinguabuntur.
5. Et dedecore afficietur.
6.

Injustitia autem attrahet pec-
catum.

7. Qui se pauperes faciunt.
8. Expiatio.
. . . increpationem.

10. In superbia dabit pugnam.

11.

13.

Pace fruitur.

14. Ad declinandum a scandalo
mortis.

16. Stultitiam.
17. Nuntius impius.
Obses fidei, medela.

18. Paupertas et ignominia dis-
solvit disciplinam.

Ο΄.

1. Υἱὸς πανούργος.
3. Πτοήσει ἑαυτόν.
4. Ἐν ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀερ-
γός.
Ἐν ἐπιμελείᾳ.
5. Καὶ οὐχ ἔξει παρόρησιν.
6. ✕ Δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκά-
✕ κους.

✕ Τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ
✕ ἀμαρτία.

7. Ταπεινοῦνται ἑαυτοὺς.
8. Αὐτρον.
Οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. Ἄλλος,
οὐ φέρει.

10. Μεθ' ὕβρεως πράσσει κακά.
Οἱ δὲ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες σοφοί.

11. Ἐπισπουδαζομένη.
13. Καταφρονηθῆσεται. Ἄλλος,
καταφθαρήσεται.

Ἵγιαίνει.

14. Ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θα-
νεῖται.

16. Καχίαν.
17. Βασιλεὺς θρασύς.
Ἄγγελος δὲ σοφὸς ῥύσεται αὐτόν.
Ἄλλος, ἄγγελος πίστεως ἰώμενος.
18. Πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖ-
ται παιδεία.

LXX INTERPRETES.

1. Filius astutus.
3. Terrebit seipsum.
4. In desideriis est omnis otio-
sus.
In sedulitate.
5. Et non habebit libertatem
loquendi.
6. ✕ Justitia custodit innocen-
✕ tes.
✕ Impios autem pravos facit
✕ peccatum.
7. Humiliant se.
8. Redemptio.
Non sustinet comminationem.
Alius, non fert.
10. Cum contumelia facit mala.

Qui autem sui ipsorum cogni-
tores sunt sapientes.

11. Festinata.
13. Contemnetur. Alius, cor-
rumpetur.
Sanus est.

14. Stultus autem sub laqueo
moriectur.

16. Nequitiam.
17. Rex audax.
Nuntius autem sapiens liberabit
eum. Alius, nuntius fidei sanans.
18. Paupertatem et ignominiam
aufert disciplina.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Υἱὸς σοφός.
3. Αἰσχύνῃ αὐτοῦ.
4.

5.

6.

7. Πτωχοφανής.

8. Ἐξίλασμα.
. . . ἐπιτίμησιν.

10. Ἐν ὑπερηφανίᾳ δώσει μάχην.
Καὶ ἐν συμβουλευομένοις σοφία.

11.

13.

14. Τοῦ ἐκκλῖναι ἀπὸ σκανδάλου
θανάτου.

16. Ἄφροσύνην.
17. Ἄγγελος ἀσεβῆς.
Φύλαξ πίστεως, ἰασίς.

18.

THEODOTIO.

1. Filius sapiens.
3. Ignominia ejus.
4.

5.

6.

7. Ementitus pauper.

8. Expiatio.
. . . increpationem.

10. In superbia dabit pugnam.

Et in consultis sapientia.

11.

13.

14. Ad declinandum a scandalo
mortis.

16. Stultitiam.
17. Nuntius impius.
Custos fidei, medela.

18.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ותועבת כסילים סור מרע 19	19.	19. Βδέλυγμα δὲ ἀνοήτων ἀποστήναι ἀπὸ κακοῦ.
20 וזכם	20.	20.
ורעה		
22 וידיע ינהל	22.	Κακοθήσεται. 22.
24 הצפן שחרר בוטר	24.	24.
25 לשבע נפש	25.	25.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
19. Et abominatio stultorum recedere a malo.	19. Detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.	19. Abominatio autem insipientium recedere a malo.
20. Sapiens erit.	20. Sapiens erit.	20.
Et pasccns.	Amicus.	
Conteretur.	Stultorum similis erit.	Malo afficietur.
22. Hereditare faciet.	22. Relinquit hæredes.	22.
Et recondita.	Custoditur.	
24. Quæsivit diluculo ei cor-reptionem.	24. Instanter erudit.	24.
25. Ad saturitatem animæ suæ.	25. Replet animam suam.	25.
Et venter.	Venter autem.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., Θ. υἷος σοφός. Sic editio Romana et Drusius, et reliqua hujus capituli. legendum dicimus ἐν πιμελείᾳ, in pinguedine? nam ἐν ἐπιμελείᾳ nihil affinitatis habet cum voce ἤθη.

V. 4. Σ., πλανθήσονται. Ο', ἐν ἐπιμελείᾳ. Quid si V. 6. Hic et sequens versiculus in uno Romano-

PROVERBIORUM CAPUT XIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
2 בישוד	2.	2. Ἐν εὐθύτητι.
3 חסר גאותן תשבורים	3.	3.
4 באין אלפיים אנוס בר ורבי ת. ואית בבח שור	4.	4. Ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φανίζεται γέννημα ἐκλεκτόν.
5 וישיה	5.	5. Ἐκφραίνει.
6 בקש-לץ חכמה ואין	6.	6. Ἐζητήσῃς χλευαστῆς σοφίαν, καὶ οὐκ ἔστιν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. In rectitudine sua.	2. Recto itinere.	2. In rectitudine.
3. Baculus superbiæ. Custodiunt eos.	3. Virga superbiæ. Custodiunt eos.	3.
4. In non bobus præsepe mundum : et multitudo proventus in potentia bovis.	4. Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est : ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.	4. Cum non sunt boves, in præsepe ponitur proventus electus.
5. Et efflabit.	5. Profert autem.	5. Effert.
6. Quæsivit irrisor sapientiam, et non est.	6. Quærit derisor sapientiam, et non invenit.	6. Quæsivit irrisor sapientiam, et non est.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Υ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
19.	19. Ἔργα δὲ ἀσεβῶν μακρὰν ἀπὸ γνῶσεως.	19.
20.	20. Σοφὸς ἔστι (al. ἔσται). Ἄλλος, σοφισθήσεται. Ὁ δὲ συμπορευόμενος. Ἄλλοι, συρρέμβόμενος. Ἄλλος, συμπλανώμενος.	20.
Κακουρηθήσεται.	Γνωσθήσεται.	Κακωθήσεται.
22.	22. Κληρονομήσει. Ἄλλος, κληροδοτήσει.	22.
Πεφύλακται.	Θησαυρίζεται δέ.	
21.	24. Ἐπιμελῶς παιδεύει. Ἄλλος, ὀρθορίζει αὐτῷ παιδεῖαν.	24.
25.	25. Ἐμπιπλά τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἄλλος, ἐμπίπλησι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ. Ψυχὰ δέ. Ἄλλος, καὶ κοιλία.	25.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

19.	19. Opera autem impiorum longe a scientia.	19.
20.	20. Sapiens eris. (Aliter, erit.) Alius, sapiens evadet. Et qui simul ambulat. Alii, qui simul volvitur. Al., qui simul errat.	20.
Damno afficietur.	Cognoscetur.	Malo afficietur.
22.	22. Hereditare faciet. Alius, sorte distribuet.	22.
Custodita est.	Thesaurizatur autem.	
24.	24. Diligenter erudit. Alius, mane adhibet ei disciplinam.	24.
25.	25. Implet animam suam. Alius, implet ventrem suum. Animæ autem. Alius, et ventres.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Proverbiorum.

rum exemplarium asterisco notabantur, utpote omissi in versione τῶν Υ'.

5, vocem ἡβη vertit Aquila διεφθάρη, corrupta est; cujus est forte etiam hæc interpretatio.

V. 15. Ἄλλος, καταφθαρήσεται ἡβη. Cant. viii,

PROVERBIORUM CAPUT XIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἐν εὐθύτητι.	2. Ὅρθῶς.	2. Ἐν εὐθύτητι.
3.	3. Βακτηρία ὑβρεως. Φυλάσσει αὐτούς. Ἄλλος, ἰάται.	3. Ραβδίον ὑπερφανίας.
4. Ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φάτνης γένημα, καὶ πλῆθος γεννημάτων ἐν ἰσχύϊ μόσχου.	4. Οὐ μὴ εἶσι βόας, φάτναι καθαραὶ· οὐ δὲ πολλὰ γενήματα, φανερά βόας ἰσχύς.	4. Ἐν ἰσχύϊ βοῶν, φатνευθήσεται γένημα, καὶ πλῆθος γεννημάτων ἐν δυνάμει ταύρου.
5. Ἐκφαίνει.	5. Ἐκκαλεῖ δέ.	5. Ἐκφαίνει.
6. Ἐζήτησε λοιμὸς σοφίαν, καὶ οὐκ ἔστι.	6. Ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς, καὶ οὐκ εὐρήσεις.	6.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. In rectitudine.	2. Recte.	2. In rectitudine.
3.	3. Baculus contumeliæ. Custodiunt eos. Alius, sanant.	3. Virgula superbiæ.
4. Cum non sunt boves, præsepis fructus, et copia fructuum in robore vituli.	4. Ubi non sunt boves, præsepia munda: ubi autem multa gemina, manifesta bovis virtus.	4. In multitudine boum, in præsepe reponetur fructus, et multitudo fructuum in virtute tauri.
5. Effert.	5. Accendit autem.	5. Effert.
6. Quæsiuit pestilens sapientiam, et non est.	6. Quæres sapientiam apud malos, et non iuuenies.	

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

דעת נקל 7 ובל-ידעת	7.	Καὶ γνῶσις.
8 מרכבה	8.	7. Καὶ οὐ μὴ γνῶς.
9 אילים ילוי אש	9.	8. 'Επίθεσις.
ובין ישרים רצף 10 ידע מרת נפש	10.	9. Ἄφρονας χλευάζει πλημμέ- λεια.
ובשמחה לא-יתערב זר		10. Γινώσκει πικρίαν ψυχῆς αὐ- τοῦ.
12 ואחריתה	12.	12. Τὰ δὲ ἔσχατα αὐτῆς.
דרכי		'Ὀδόν.
13 גם-בשחק ינאב-לב	13.	13.
ואחריתה שמחה תוגה		
15 פתי יאמין לכל-דבר יבין לאשר	15.	15. Θεολόγμενος.
17 קצר-אפים ואיש כזכות ישנא	17.	Συνήσει τὸ βοήθημα αὐτοῦ. 17. Ἄφρων.
18 נחלו אלת	18.	18. Ἐκληρονόμησαν.
יכתירד דעת		'Αναμένοῦσι γνῶσιν.
22 הלא יתנו	22.	22.
24 עשרת חכמים עשר-	24.	24. Στέφανος σοφῶν πλοῦτος αὐ- τῶν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Et scientia.	Doctrina.	Et scientia.
Levis.	Facilis.	7. Et nescies.
7. Et nescies.	7. Et nescit.	8. Dolus.
8. Dolus.	8. Errans.	9. Amentes irridet delictam.
9. Stultorum quisque palliabit delictum.	9. Stultus illudet peccatum.	
Et inter rectos benevolentia.	Et inter justos morabitur gratia.	
10. Cognoscens amaritudinem animæ suæ.	10. Novit amaritudinem animæ suæ.	10. Cognoscit amaritudinem animæ suæ.
Et in lætitia ipsius non miscbitur alienus.	In gaudio ejus non miscbitur extraneus.	
12. Et novissimum ejus.	12. Novissima autem ejus.	12. Novissima autem ejus.
Via.	Deducunt.	Viam.
13. Etiam in ridendo dolebit cor.	13. Risus dolore miscbitur.	13.
Et novissimum lætitiæ tristitia.	Et extrema gaudii luctus occupat.	
15. Simplex credet omni verbo. Inteliget ad gressum suum.	15. Innocens credit omni verbo. Dirigetur via ejus.	15. Qui demulcetur. Inteliget auxilium suum.
17. Brevis naribus.	17. Impatiens.	17. Stultus.
Et vir machinationum odietur.	Et vir versutus odiosus est.	
18. Hæreditate possederunt Stultitiam.	18. Possidebunt. Stultitiam.	18. Hæreditate possederunt.
Imponent coronam sibi scientiam.	Exspectabunt scientiam.	Exspectabunt scientiam.
22. Nonne errabunt?	22. Errant.	22.
24. Corona sapientium divitiæ eorum.	24. Corona sapientium divitiæ eorum.	24. Corona sapientium divitiæ eorum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Καὶ γνῶσις.
7.
8.
9. Ἄφρονες ἐχλευάζουσι πλημμέλειαν.
Καὶ ἀναμέσον εὐθεῶν εὐδοκίαν.
10.

Καὶ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῆς οὐ συμμιγῆσται ἄλλοτριος.
12.
Ὁδόν.
13. Ἄλλὰ καίγε ἐν γέλῳτι πονέσει καρδίαν.

15. Νήπιος.

17. Ἄφρων.
Συμβουλευτικὸς....

18. Ἐκκληρονόμησαν.

22.

24.

SYMMACHUS.

Et scientia.
7.
8.
9. Amentes irridet delictum.

Et inter rectos benevolentia.
10.

Et in lætitia sua non commiscetur alienis.
12.
Viam.
13. Sed etiam in risu dolebit cor.

15. Infans.

17. Stultus.
Consiliarius.
18. Hereditate possederunt.

22.
24.

Αἰσθησις δέ.
Εὐχερής.
7. Ὅπλα δὲ αἰσθήσεως.
8. Ἐν πλάνῃ.
9. Οἰκίαι παρὰ νόμων ὀφειλήσουσι καθαρισμόν.
Οἰκίαι δὲ δικαίων δεκταί.
10. Λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ.

Ὅταν δὲ εὐφραίνηται, οὐκ ἐπιμίγνυται ὕβρει.
12. Τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς.
Ἔρχεται εἰς πυθμένα.
13. Ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμιγνυται λύπη.
Τελευταῖα δὲ χαρὰ εἰς πένθος ἔρχεται. Ἄλλος, τὰ δὲ ἔσχατα αὐτῆς εὐφροσύνῃ κακῇ.
15. Ἀκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ.
Ἔρχεται εἰς μετάνοιαν.
17. Ὁξύθυμος.
Ἄνηρ δὲ φρόνιμος πολλὰ ὑποφέρει.
18. Μεριοῦνται.
Κακίαν. Ἄλλ., ἀφροσύνην.
Κρατήσουσιν αἰσθήσεως.
22. Πλανώμενοι.
24. Στέφανος σοφῶν πανούργος.

LXX INTERPRETES.

Sensus autem.
Facilis.
7. Arma autem sensus.
8. In errore.
9. Domus iniquorum debent mundationem.
Domus autem justorum acceptabiles.
10. Tristis anima ejus.

Quando autem lætatur, non miscetur contumeliæ.
12. Novissima autem ejus.
Vadunt in fundum.
13. In lætitiis non admiscetur tristitia.
Novissime autem gaudium in luctum venit. *Alius*, novissima autem ejus lætitia mala.
15. Innocens credit omni verbo.
Vadit ad pœnitentiam.
17. Impatiens.
Vir autem prudens multa suffert.
18. Divident.
Malitiam. *Alius*, stultitiam.
Tenebunt sensum.

22. Errantes.
24. Corona sapientium astutus.

Καὶ γνῶσις.
Κούφη.
7. Καὶ οὐ μὴ γνῶς.
8. Ἐπίθεσις.
9. Ἄφρονος χλευάζει πλημμέλειαν.

10. Γινώσκει πακρίαν ψυχῆς αὐτοῦ.

12. Τὰ δὲ ἔσχατα αὐτῆς.
Ὁδόν.
13.

15.

17.
Ἄνηρ διαβουλιῶν μισηθήσεται.
18. Ἐκκληρονόμησαν.

Ἐσφθήσονται γνῶσιν.
22. Ἰδοὺ πλανηθήσονται.
24. Στέφανος σοφῶν πλοῦτος αὐτῶν.

THEODOTIO.

Et scientia.
Levis.
7. Et nescies.
8. Dolus.
9. Amentes irridet delictum.

10. Cognoscit amaritudinem animæ suæ.

12. Novissima autem ejus.
Viam.
13.

15.

17.
Vir consiliorum odietur.
18. Hereditate possederunt.

Coronabuntur scientia.

22. Ecce errabunt.
24. Corona sapientium divitiarum.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

אִלְתָּ כְּסִילִים אִלְתָּ
אִלְתָּ יִרְאָה 27
מִמְחָשׁוֹ
עַם בְּרִב - עַם 28
וּבְאֵם
וְקִצְר־רֹחַ 29

קָאָה 30
הָרַף 31
וּמְכַבֵּד חֵן אֲבִיוֹן
וְיָחַד 32

חִסָּה בְּמוֹתָ צְדִיק
בִּלְבַב נְבוֹן תִּנְחַח 33
תִּדְעַע
וְחִסָּה לְאֲמִים חִסָּתָא 34

רִצְוִן 35
וְעִבְרַתָּ תְּהִיָּה מִבִּישׁ

27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.

27
28. Ἐν πλήθει λαοῦ.
29.
30. Ζῆλος.
31. Ὀνειδισμός.
32.
Πέποιθεν ἐν τῷ θανάτῳ ἑαυτοῦ
δικαίως.
33. Ἐν καρδίᾳ συνετοῦ ἀναπαύ-
σεται.
Γινώσκειται.
34.
35. Εὐδοκία.

VERSIO HEBRAICI TEXT.
Stultitia stultorum stultitia.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

27. Timor.
A laqueis.
28. In multitudine populi.
Et in consumptione.
29. Et brevis spiritus.

30. Invidia.
31. Exprobravit.
Et honorat eum miserescens
egeni.
32. Expelletur.

Et sperans in morte sua justus.

33. In corde intelligentis re-
quiescet.
Cognoscetur.
34. Et misericordia populorum,
peccatum.
35. Benevolentia.
Et ira ejus erit confundens.

Fatuitas stultorum, impruden-
tia.
27. Timor.
A ruina.
28. In multitudine populi.
Et in paucitate.
29. Qui autem impatiens est.

30. Invidia.
31. Exprobrat.
Honorat autem eam qui misere-
tur pauperis.
32. Expelletur.

Sperat autem justus in morte
sua.
33. In corde prudentis requie-
scit.
Erudiet.
34. Miseros autem facit populos
peccatum.
35. Acceptus est.
Iracundiam ejus inutilis susti-
nebit.

27.
28. In multitudine populi.
29.
30. Zelus.
31. Exprobravit.
32.
Fiduciam habet in morte sua
justus.
33. In corde intelligentis re-
quiescet.
Cognoscitur.
34.
35. Benevolentia.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Proverborum.

V. 2. א., Σ., Θ., ἐν εὐθύτητι. Hæc et sequentia
hujus capituli habent editio Romana et Drusius.
V. 3. Θ., βαβδλον ὑπερφηγίαζ. Sic in notis edit.
Romanæ. Illud vero Drusius Aquilæ tribuit, nescio
unde expiscatus.
V. 4. Σ., ἐν ισχύϊ μόσχου. Hic notat Drusius :
In robore vituli, i. e., tauri aut bovis, quod עָדָד
proprie significat. LXX quoque μόσχον eam vocem

reddunt Num. vii, 3 et alibi, ut Exod. xxii, 4. Hinc
Severus in *Historia sacra* : Si quis vitulum surri-
perit, i. e. bovem. Augustinus Locut. iv ad locum,
et vitulum annorum septem. Hinc manifestum est,
inquit, quomodo vitulos appellet Scriptura. Bos
enim annorum septem secundum consuetudinem
locutionis nostræ, non est utique vitulus etc. Theo-
doretus Jeremiæ xlvi, vitulum electum vocat Apu.

PROVERBIORUM CAPUT XV.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

מַעֲנֵה-רֶךְ 1
VERSIO HEBRAICI TEXT.
1. Responsio mollis.

1.
VULGATA LATINA.
1. Responsio mollis.

AQUILA.

1.
1.
1.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- Ἡ δὲ ἀμαθία ἀνοήτων ἀφροσύνη.
27. Σκανδάλων.
28. Ἐν πλήθει λαοῦ.
Ἐν δὲ σπάνει.
29.
30. Ζῆλος.
31. Ὄνειδισε.
Δοξάζει δὲ αὐτὸν ὁ ἐλεῶν πένητα.
32.
Πέποιθεν ἐν τῷ θανάτῳ ἑαυτοῦ
δίκαιος.
33.
34. Ὅνειδος δὲ λαοῖς ἀμαρτίαι.
35. Εὐδοκία.

SYMMACHUS.

- Imperitia autem stultorum stultitia.
27. Scandalis.
28. In multitudine populi.
In raritate autem.
29.
30. Zelus.
31. Exprobravit.
Honorat autem eum qui miscetur egeni.
32.
Fiduciam habet in morte sua justus.
33.
34. Probrum vero populis sunt peccata.
35. Benevolentia.

- Ἡ δὲ διατριβὴ ἀφρόνων κακὴ.
27. Πρόσταγμα. Ἄλλοι, φόβος.
Ἐκ παγίδος.
28. Ἐν πολλῷ ἔθνεσι.
Ἐν δὲ ἐκλείψει.
29. Ὁ δὲ ὀλιγόφυχος. Ἄλλος, μικρόφυχος.
30. Καρδία αἰσθητικὴ.
31. Παραξύνει.
Ὁ δὲ τιμῶν αὐτὸν ἐλεεῖ πτωχόν.
32. Ἀπωσθήσεται. Ἄλλος, ἀπολείται. Ἄλλος, ἐξωσθήσεται.
Ὁ δὲ πεποιθὼς τῇ ἑαυτοῦ ὀσιότητι δίκαιος.
33. Ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἀνδρὸς σοφία.
Διαγινώσκειται.
34. Ἐλασσονοῦσι δὲ φυλάς ἀμαρτίαι.
35. Δεκτός.
Τῇ δὲ αὐτοῦ εὐστροφίᾳ ἀφαιρεῖται ἀτιμίαν.

LXX INTERPRETES.

- Conservatio autem insipientium mala.
27. Præceptum. Alii, timor.
De laqueo.
28. In multa gente.
In defectu autem.
29. Pusillanimitas autem. Alius, parvi animi.
30. Cor sensitivum.
31. Irritat.
Qui autem honorat cum miscetur inopis.
32. Repelletur. Alius, peribit. Alius, expelletur.
Qui autem fudit suæ sanctitati justus.
33. In corde bono viri sapientia.
Dignoscitur.
34. Minuunt autem tribus peccata.
35. Acceptus.
Sua autem agilitate aufert ignominiam.

THEODOTIO.

27. Scandalis.
28. In multitudine populi.
29.
30. Zelus.
31. Blasphemavit.
32.
Fiduciam habet in morte sua justus.
33. In corde intelligentis requiescet.
Cognoscitur.
34.
35. Benevolentia.
Et furor ejus pudesciensi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Proverbiorum.

Hic autem bos erat, qui ab ipsis alebatur et adorabatur. Rursum Augustinus *Quest. l. vii, quæst. 25, vitulos* appellant Ægyptii boves qui grandes sunt, sicut apud nos (*Pænos* intelligit) *pulli* appellantur gallinæ cujuslibet ætatis. Et alibi, videlicet in libris *Locutionum*. In hac locutione notandum putavi eosdem dictos *vitulos*, quos boves dixerat, sed hoc etiam Græcum idioma esse perhibetur. Lexicon ve-

tus, *μόσχος, vitulus, juvencus.*

V. 7. LXX legerunt *ἄγγι ἵλα*.

V. 15. Ἄ., θελγόμενος. Σ., νήπιος, puto singulis addendum esse *πιστεύει παντὶ λόγῳ, credit omni verbo*. Non enim alio modo vertere potuisse videntur.

Ibid. Ἄ., συνήσει τὸ βοήθημα αὐτοῦ. Sic unus Regius.

PROVERBIORUM CAPUT XV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἀπόκρισις ἀπαλή.
SYMMACHUS.
1. Responsio mollis.

1. Ἀπόκρισις ὑποπίπτουσα.
LXX INTERPRETES.
1. Responsio submissa.

1. Ἀποκρινόμενοι τρυφερώς.
THEODOTIO.
1. Qui respondent delicate.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
דבר - עצב		Λόγος σκληρός.
2 יבוע	2.	2. Ἀναβλύει.
4 מרפא לשון	4.	4. Προσθηὴς γλώσσης.
5 ינאץ	5.	5.
בוסר		Ἐλέγχους.
7 יורה דעת	7.	7.
לא-כן		
8 ישרים	8.	8. Εὐθείων.
רענו		
10 בוסר רע לעזב ארח	10.	10.
11 נגד ידעה	11.	11.
12 לץ	12.	12.
14 ידעה אלה	14.	14.
15 כל-יכח עני רעים וסובי-לב בשחה חביד	15.	15.
17 זאבא	17.	17.
משרר אבוס		
18 יגרה	18.	18. Ἐρεθίζεται.
19 דרך עצל כמשפת חוק	19.	19. Ὁδοὶ ἀκτηρῶν...
ישרים		Εὐθείων.
20 בזה	20.	20.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Et verbum doloris.
 2. Eructabit.
 4. Remissio linguæ.
 5. Respuet.
 Correctionem.
 7. Spargent scientiam.
 Non sic.
 8. Rectorum.
 Voluntas ejus.
 10. Correptio mala relinquenti
 semitam.
 11. Coram Domino.
 12. Illusor.
 14. Pascetur stultitia.
 15. Omnes dies pauperis, mali :
 et bonus corde convivium juge.
 17. Et dilectio.
 Præ bove saginato.
 18. Excitabit.
 19. Via pigri velut sepes spinæ.
 Rectorum.
 20. Despiciens.

VULGATA LATINA.

Sermo durus.
 2. Ebullit.
 4. Lingua placabilis.
 5. Irridet.
 Disciplinam.
 Cogitationes autem impiorum
 eradicabuntur.
 7. Disseminabunt scientiam.
 Dissimile erit.
 8. Justorum.
 Placabilia.
 10. Doctrina mala deserenti
 viam.
 11. Coram Domino.
 12. Pestilens.
 14. Pascitur imperitia.
 15. Omnes dies pauperis, mali :
 secura mens quasi juge convi-
 vium.
 17. Cum charitate.
 Quam ad vitulum saginatum.
 18. Provocat.
 19. Iter pigrorum quasi sepes
 spinarum.
 Justorum.
 20. Despiciat.

AQUILA.

Sermo durus.
 2. Scaturit.
 4. Benigna lingua.
 5.
 Redargutiones.
 7.
 8. Rectorum.
 10.
 11.
 12.
 14.
 15.
 17.
 18. Irritat.
 19. Viæ pigrorum...
 Rectorum.
 20.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.!

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- Λόγος θρασύς.
 2. Ἀναβλύζει.
 4.
 5.
 7. Φυλάσσουσι γνῶσιν.
 8. Εὐθείων.
 10.
 11. Ἐνώπιον Κυρίου.
 12. Λοιμός.
 14. Ποιμαίνει ἀνομίαν.
 15. Πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ πτωχοῦ, πονηραὶ· ὁ δὲ εὐθυμῶν, ὡς ἐν πότμῳ διαπαντός.
 17.
 18. Ἀγρίζει.
 19. Ὅδοι ὀκνηροῦ ὡσπερ φραγμὸς ἐξ ἀκάνθης.
 Εὐθείων.
 20. Ἐκφαυλίζει.

SYMMACHUS.

- Sermo audax.
 2. Scaturit.
 4.
 5.
 7. Custodiunt scientiam.
 8. Rectorum.
 10.
 11. Coram Domino.
 12. Pestilens.
 14. Pascit iniquitatem.
 15. Omnes dies pauperis, mali : qui vero hilaris est, quasi in convivio semper.
 17.
 18. Exacerbat.
 19. Viæ pigri quasi sepes ex spina.
 Rectorum.
 20. Vilipendit.

- Λόγος δὲ λυπηρός.
 2. Ἀναγγέλλει.
 4. Ἰασις γλώσσης.
 5. Μυκτηρίζει. Ἄλλος, διασύρει. Ἐντολάς.
 Οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὀλόβριζοι ἐκ γῆς ἀπολοῦνται. Ἄλλος, λογισμοὶ δὲ ἀσεβῶν ἐκριζωθήσονται.
 7. Δέδεται αἰσθήσει.
 Οὐκ ἀσφαλεῖς. Ἄλλοι, οὐχ οὕτως.
 8. Κατευθυνόντων.
 Δεκταί. Ἄλλος, στήσονται.
 10. Παιδεία ἀκάκου γνωρίζεται ὑπὸ τῶν παριόντων. Ἄλλος, πονηρὸν τῷ καταλιπόντι ὁδόν.
 11. Φανερά παρὰ Κύριον.
 12. Ἀπαίδευτος.
 14. Γνώσεται κακά.
 15. Πάντα τὸν χρόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κακῶν προσδέχονται κακά· οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἡσυχάζουσι διαπαντός.
 17. Πρὸς φίλιαν. Οἱ λοιποὶ, καὶ ἀγάπη.
 Ἡ παράθεσις μίσχων.
 18. Παρασκευάζει.
 19. Ὅδοι ἀέργων ἐστρωμέναι ἀκάνθαις.
 Ἀνδρείων.
 20. Μυκτηρίζει.

LXX INTERPRETES.

- Sermo autem tristis.
 2. Annuntiat.
 4. Sanitas linguæ.
 5. Subsanna. *Alius*, obtrectat. Mandata.
 Impii autem radicitus de terra poribunt. *Alius*, cogitationes autem impiorum eradicabuntur.
 7. Alligata sunt sensu.
 Non securæ. *Alii*, non sic.
 8. Recte ambulantium.
 Accepta. *Alius*, stabunt.
 10. Disciplina innocentis cognoscitur a prætereuntibus. *Alius*, malum relinquenti viam.
 11. Manifesta apud Dominum.
 12. Indisciplinatus.
 14. Cognoscet mala.
 15. Omni tempore oculi malorum suscipiunt mala : boni autem quiescunt semper.
 17. Ad amicitiam. *Reliqui*, et charitas.
 Quam appositio vitulorum.
 18. Parat.
 19. Viæ otiosorum stratæ spinis.
 Fortium.
 20. Subsanna.

- Λόγος πονηρός.
 2.
 4.
 5.
 7.
 8. Εὐθείων.
 10.
 11. Ἐναντίον Κυρίου.
 12.
 14.
 15.
 17.
 Ὑπὲρ βοῶν σιτευτὸν.
 18.
 19. Ὅδοι ὀκνηρῶν...
 Εὐθείων.
 20.

THEODOTIO.

- Sermo molestus.
 2.
 4.
 5.
 7.
 8. Rectorum.
 10.
 11. Coram Domino.
 12.
 14.
 15.
 17.
 Supra bovem saginatum.
 18.
 19. Viæ pigrorum...
 Rectorum.
 20.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
21 אלת שבוה לחסר-לב	21.	21.
22 דפר מהשבות באין סד	22.	22.
וברב יועצים תקום		Kαὶ ἐν πλήθει συμβουλευόντων στήσεται.
26 ובהרים	26.	26.
27 עזר בית	27.	27.
בתצ בצע		
29 מרשעים	29.	29.
30 מאור-עינים	30.	30. Φωστὴρ ὀφθαλμῶν.
חושן		
31 אין שמעת תוספת חיים בקרב	31.	31.
חבמים תלין		
33 תפני כבוד ענה	33.	33.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
21. Stultitia lætitia carenti corde.	21. Stultitia gaudium stulto.	21.
22. Infringere cogitationes in non secreto.	22. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium.	22.
Et in multitudine consiliario- rum stabit.	Ubi vero sunt plures consilarii, confirmantur.	Et in multitudine consiliario- rum stabit.
26. Et munda.	26 Et purus sermo.	26.
27. Turbans domum suam.	27. Conturbat domum suam.	27.
Appetens concupiscéntiam.	Qui sectatur avaritiam.	
29. Ab impiis.	29. Ab impiis.	29.
30. Lux oculorum.	30. Lux oculorum.	30. Luminare oculorum.
Impinguabit.	Impinguat.	
31. Auris audiens increpatio- nem vitæ, in medio sapientium commorabitur.	31. Auris quæ audit increpatio- nem vitæ, in medio sapientium commorabitur.	31.
33. Et ante gloriam modestia.	33. Et gloriam præcedit humi- litas.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Proverbiorum.

V. 4. Σ., ἀποκρισις ἀπαλή etc. Sic editio Romana et Drusius, et in reliquis versiculis uno excepto qui notatur.
 V. 5. Οἱ δὲ ἀσεβεῖς δλόβριζοι etc. Hæc quæ ab alio interprete diverso modo enuntiantur, et in Vulgata quoque exprimuntur, non exstant in Hebræo. Vul- gata alterum interpretem, a LXX diversum, sequitur. Ibid. Ἄλλος, διασφρεῖ. Montf. prave reddidit latine, irridet. Drach.
 V. 10. Παῖδατα ἀκάκου etc., mendose ut vide- tur ex κακοῦ factum est ἀκάκου : nam Hebraicum ער κακοῦ postulat.

PROVERBIORUM CAPUT XVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
2 כל-דרכי-איש	2.	2.
ך בעיניו		Διαυγείζ ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.
10 לא ימעל	10.	10. Οὐ παραδῆσεται.
11 כלם ו ומאזני משפט	11.	11. Σταθμὸς καὶ ζύγια δίκαια.
כל-אבני-כיס		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Omnes viæ viri.	2. Omnes viæ hominis.	2.
Mundæ in oculis ejus.	Patent oculis ejus.	Pellucidæ in oculis ejus.
10. Non transgrediatur.	10. Non errabit.	10. Non transgrediatur.
11. Statera et bilances judicii.	11. Pondus et statera judicium.	11. Pondus et stateræ justæ.
Omnes lapides marsupii.	Omnes lapides sacculi.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

21. Ἀφροσύνη χαρὰ τῷ ἐνδεεῖ φρενῶν.

22.

Καὶ ἐν πλήθει συμβουλευόντων στήσεται.

26. Καὶ ἀγναί.

27.

Ὁ πλεονεχτῶν πλεονεξίαν.

29. Ἀσεβείας.

30. Φωτισμὸς ὀφθαλμῶν.

31.

33. Καὶ ἐμπροσθεν δόξης πραῦτης.

SYMMACHUS.

21. Stultitia lætitia carenti mente.

22.

Et in multitudine consiliariorum stabit.

26. Et casti.

27.

Qui avaritia tenetur.

29. (Ab) impietate.

30. Illuminatio oculorum.

31.

33. Et ante gloriam mansuetudo.

21. Ἀνοήτου τρίβοι ἐνδεεῖς φρενῶν.

22. Ὑπερτίθενται λογισμοὺς οἱ μὴ τιμῶντες συνέδρια.

Ἐν δὲ καρδίαις βουλευομένων μένει βουλή.

26. Ἀγνῶν δέ.

27. Ἐξέλλυσιν ἑαυτόν. Ἄλλος, τὰράσσει οἶκον αὐτοῦ.

Ὁ δωρολήπτης.

29. Ἀπὸ ἀσεβῶν.

30. Θεωρῶν ὀφθαλμὸς.

Παίανει. Ἄλλος, λιπαίνει.

31. ✕ Ὁ εἰσακούων ἐλέγχους ζωῆς, ἐν μέσῳ σοφῶν ἀύλισθήσεται.

33. Καὶ ἀρχὴ δόξης ἀποκριθήσεται αὐτῇ. Ἄλλος, προπορεύεται δὲ ταπεινοῖς δόξα.

LXX INTERPRETES.

21. Dementis semitæ indigentes mente.

22. Differunt cogitationes quæ non honorant consessus.

In cordibus autem consultantium manet consilium.

26. Castorum autem.

27. Disperdit seipsum. *Alius*, conturbat domum suam.

Qui accipit munera.

29. Ab impiis.

30. Spectans oculus.

Impinguat. *Alius*, id.

31. ✕ Audiens redargutiones vitæ, in medio sapientum manebit.

33. Et principium gloriæ respondebunt ei. *Alius*, præit autem humilibus gloria.

21.

22. Διασχεδάζονται λογισμοὶ μὴ ὄντος συμβουλίου.

Καὶ ἐν πλήθει συμβουλευόντων στήσεται.

26. Καὶ καθαραί.

27.

29.

30.

31.

33. Καὶ ἐμπροσθεν δόξης πραῦτης.

THEODOTIO.

21.

Dissipantur cogitationes ubi non est consilium.

Et in multitudine consiliariorum stabit.

26. Et mundi.

27.

29.

30.

31.

33. Et ante gloriam mansuetudo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Proverbiorum.

V. 17. *Oi λοιποὶ*, καὶ ἀγάπη. Sic unus Regius.

V. 31. Ὁ εἰσακούων etc. Hunc versiculum haberi in uno codice dicitur in notis edit. Romanæ. (*)

V. 33. Ἄλλος, προπορεύεται δὲ ταπεινοῖς δόξα. Hoc ceu additamentum post hæc verba τῶν Ο΄,

(*) Exhibet eundem versiculum Aldinæ editio. Drach.

ἀποκριθήσεται αὐτῇ, in uno codice reperiri in editione Romana dicitur. Estque haud dubie altera ejusdem loci versio quæ ut sæpe factum est, versioni τῶν Ο΄ subjuncta fuit.

PROVERBIORUM CAPUT XVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.

2. Πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ (Ἄλλοι, πᾶσαι ὁδοὶ ἀνδρός)

2.

Φανερά παρὰ τῷ Θεῷ.

10. Οὐκ ἀδικήσει.

10. Οὐ μὴ πλανηθῆ.

10. Οὐ παραδῆσεται.

11.

11. Ῥοπή ζυγοῦ δικαιοσύνης

11.

Στάθμια δίκαια.

Πάντα στάθμια μαρσπίκου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.

2. Omnia opera humilis (*Alii*, omnes viæ viri).

2.

Manifesta apud Deum.

10. Non injuste aget.

10. Non errabit.

10. Non transgredietur.

11.

11. Momentum stateræ justitia.

11.

Pondera justa.

Omnes lapides marsupii.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
12 כי בצדקה יכון	12.	19
13 רצון	13.	13. Εὐδοκία.
15 באור - פני - מלך חיים	15.	15. Ἐν φωτὶ προδύπου βασιλείας ζωῆ.
ורצונו		Kαὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ.
17 שומר נפשו נצר ודכו	17.	17.
18 לפני - שבר גאון	18.	18. Εἰς πρόσωπον συντριβῆς ὑπερφέρεια.
19 את - גאים	19.	19.
21 לחם - לב	21.	21.
22 שכל	22.	22. Ἐπιστήμη.
ובוסר		
23 לקח	23.	23. Δῆψιν.
24 מחוק נפש ומרפא לענים	24.	24.
26 נפש עמל עמלה לו	26.	26. Ψυχὴ πονοῦντος ἐπόνεσεν ἑαυτῷ.
27 איש בליעל	27. Βελιαλ.	27. Ἄνθρωπος ἀποστασίας.
כאש צרבת		
28 ישלח מוחן	28.	28.
ונרין מפיד אלף		Τονθρυστής . . .
29 יפתה רעד	29.	29. Ἀπατήσῃ φιλון αὐτοῦ.
30 עצה	30.	30. Στερεῶν.
תהפכות		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

12. Quia in justitia firmabitur.	12. Quoniam justitia firmatur.	12.
13. Benevolentia.	13. Voluntas.	13. Benevolentia.
15. In luce vultus regis vita.	15. In hilaritate vultus regis vita.	15. In luce vultus regis vita.
Et benevolentia ejus.	Et clementia ejus.	Et benevolentia ejus.
17. Custodiens animam suam servat viam suam.	17. Custos animæ suæ servat viam suam.	17.
18. Ante contritionem superbia.	18. Contritionem præcedit superbia.	18. In faciem contritionis elatio.
19. Cum superbis.	19. Cum superbis.	19.
21. Sapiens corde.	21. Qui sapiens est corde.	21.
22. Intelligentia.	22. Eruditio.	22. Scientia.
Et eruditio.	Doctrina.	
25. Doctrinam.	25. Gratiam.	23. Acceptionem.
24. Dulcis animæ, et medela ossi.	24. Dulcedo animæ, sanitas ossium.	24.
26. Anima laborantis laboravit sibi.	26. Anima laborantis laborat sibi.	26. Anima laborantis laboravit sibi.
27. Vir Belial.	27. Vir impius.	27. Vir defectionis.
Ut ignis ardens.	Ignis ardescit.	
28. Mittet contentionem.	28. Suscitat lites.	28.
Et susurrator dividens ducem.	Et verbosus separat principes.	Susurro. . . .
29. Decipiet amicum suum.	29. Lactat amicum suum.	29. Decipiet amicum suum.
30. Claudens.	30. Qui attonitis (oculis).	30. Firmans.
Perversitates.	Prava.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

12. Ἐν γὰρ δικαιοσύνῃ ἐδραστή-
σεται.

13. Θέλημα.

15. Ἐν φωτὶ προσώπου βασιλέως
ζωή.

Καὶ ἡ εὐμένεια αὐτοῦ.

17.

18.

19.

21.

22. Φρόνησις.

Καὶ ἔννοια.

23. Ἐπιδοχὴν.

24. Γλυκύτης ψυχῆς καὶ ἰαμα
δότηων.

26. Ψυχὴ κοπιάσαντος ἐκοπίασεν
ἐαυτῷ.

27. Ἄνυπόστατος.

28. . . . μάχας.

Ὁ δὲ ὑποκρινόμενος διαστέλλει
ἡγούμενον.

29.

30.

12. Μετὰ γὰρ δικαιοσύνης ἐτοι-
μάζεται.

13. Δεκτά.

15. Ἐν φωτὶ ζωῆς βασιλέως
υἱός. Ἄλλος, υἱοῦ βασιλέως ζωῆ.

Οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ.

17. Ὅς φυλάσσει τὰς ἑαυτοῦ ὀ-
δοὺς τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

18. Πρὸ συντριβῆς ἡγεῖται ὕβρις.

19. Μετὰ ὕβριστῶν. Ἄλλος, με-
τὰ ὑπερηφάνων.

21. Σοφοὺς καὶ συνετούς. Ἄλ-
λος, φρονίμους.

22. Ἐννοια.

Παιδεία δέ.

23. Ἐπιγνωμοσύνην.

24. Γλύκασμα δὲ αὐτοῦ ἰασις ψυ-
χῆς.

26. Ἄνηρ ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ.

27. Ἄνηρ ἀφρων.

Θησαυρίζει πῦρ.

28. Διαπέμπεται κακά. Ἄλλος,
ἀποστέλλει ἀντιδικίαν.

Καὶ λαμπτήρα δόλου πυρσεύσει
κακοῖς, καὶ διαχωρίζει φίλους.

29. Ἀποπειράται φίλων.

30. Στηρίζων.

Διστραμμένα. Ἄλλος, κακά.

12.

13. Εὐδοκία.

15. Ἐν φωτὶ προσώπου βασιλέως
ζωή.

17. Τηρεῖ ψυχὴν αὐτοῦ φυλάσσω
δοῦς αὐτοῦ.

18.

19.

21.

22.

23. Ἐπιδοχὴν.

24. Γλυκύτης ψυχῆς καὶ ἰαμα
δότηων.

26. Ὁ ἐν πόνοις πονῶν ἀμέτρως,
ἐπισπάται θάνατον.

27.

Ὅς πῦρ καίον.

28.

Γόγγυσος.

29. Ἀπατήσει φίλον αὐτοῦ.

30. Στερεῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

12. In iustitia enim firmabitur.

13. Voluntas.

15. In luce vultus regis vita.

Et bona affectio ejus.

17.

18.

19.

21.

22. Prudentia.

Et cogitatio.

23. Receptionem.

24. Dulcedo animæ et medela
ossium.

26. Anima ejus qui laboravit,
laboravit sibi.

27. Intolerabilis.

28. . . . pugnas.

Simulator autem disjungit du-
cem.

29.

30.

12. Cum iustitia enim paratur.

13. Accepta.

15. In luce vitæ regis filius.
Alius, filii regis vita.

Qui autem accepti sunt ei.

17. Qui custodit vias suas ser-
vat animam suam.

18. Ante contritionem præcedit
contumelia.

19. Cum contumeliosis. *Alius*,
cum superbis.

21. Sapientes et intelligentes.
Alius, prudentes.

22. Cogitatio.

Disciplina autem.

23. Doctrinam.

24. Dulcedo autem ejus sanitas
animæ.

26. Vir in laboribus laborat sibi
ipsi.

27. Vir stultus.

Thesaurizat ignem.

28. Transmittit mala. *Alius*,
mittit contradictionem.

Et facem doli accendet malis, et
disjungit amicos.

29. Palpat amicos.

30. Qui obfirmat.

Perversa. *Alius*, mala.

12.

13. Benevolentia.

15. In luce vultus regis vita.

17. Servat animam suam qui
custodit vias suas.

18.

19.

21.

22.

23. Receptionem.

24. Dulcedo animæ et medela
ossium.

26. Qui in laboribus laborat
sine mensura, attrahit mortem.

27.

Ut ignis ardens.

28.

Murmurator.

29. Decipiet amicum suum.

30. Firmanus.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

ק-ץ שפתי כלה רעה

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

Κυρίζων.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Annucens labiis suis perfecit malum.

Mordens labia sua perfecit malum.

Vellicans.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Proverbiorum.

V. 2. Ἄλλοι, πᾶσαι ὁδοὶ ἀνδρός. Hoc quasi scholion adfertur in edit. Romana et a Drusio: estque, ut videtur, versio reliquorum Interpretum. Cæteræ hujus capituli lectiones ex editione Romana

proleunt.

V. 28 Ἄλλος, ἀποστέλλει ἀντιδικίαν. Videtur omnino Aquilæ esse, qui ἄλλος ἀντιδικίαν vertit infra xix, 13, et alibi.

PROVERBIORUM CAPUT XVII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

1 חרבה
2 בבן מביש
3 יחלק נהלה
3 ובחן לבוח יהיה

1.
2.
3.

1. Ἀνεξηραμμένος.
2.
Μεριστῆται κληρονομίαν.
3. Καὶ δοκιμάζων καρδίας Κύριος.

5 חרף
6 ותפארת בנים
7 לא - נאזה

5.
6.
7.

5. Ὀνειδισε.
6.
7.

לנדיב
שפה
8 אבן-הן
9 ושנה בדבר מפריד אלהן

8.
9.

Χεῖλος.
8.
9.

10 תחת גערה בבוכן מהטות נסיל
מאה

10.

10. Πληξίς ἐπιτιμήσεως ἐπὶ συντόντι.

11 מרי
אכורי

11.

11.

12 פגוש דב שכול באיש ואל-נסיל
אילוח

12.

12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Sicca.
2. In filium confundentem. Dividet hæreditatem.
3. Et probans corda Dominus.

1. Sicca.
2. Filiis stultis. Hæreditatem dividet.
3. Ita corda probat Dominus.

1. Siccata.
2.
Dividet hæreditatem.
3. Et probans corda Dominus.

5. Probro affectit.
6. Et gloria filiorum.
7. Non decorum. Liberali. Labium.
8. Lapis gratiæ.

5. Exprobrat.
6. Et gloria filiorum.
7. Non decent. Principem. Labium.
8. Gemma gratissima.

5. Probro affectit.
6.
7.
Labium.
8.
9.

9. Et iterans in verbo separans ducem.

9. Qui altero sermone repetit separat fœderatos.

10. Descendet increpatio in intelligentem, præ percutere stultum centies.

10. Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.

10. Percussio increpationis in intelligente.

11. Rebello. Crudelis.

11. Jurgia. Crudelis.

11.

12. Occurrere ursum orbatum in virum, et non stultum in stultitia sua.

12. Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua.

12.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Κνίζων.

Ὅριζι δὲ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ
πάντα τὰ κακά. Ἄλλος, ἐπιδάκνων
δὲ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ὀρίζι πάντα
τὰ κακά.

Κνίζων.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Vellicans.

Definit autem labiis suis omnia
mala. *Alius*, mordens autem labia
sua, definit omnia mala.

Vellicans.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Proverbiorum.

Ibid. Σ., ὁ δὲ ὑποκρινόμενος διαστέλλει. Ms., διαγ-
γέλλει. Suspiciatur Drusius, διαγγέλλει, mendose posi-
tum esse, et quidem recte. Sed substituendum pu-

lat διαχωρίζει, verum longe verisimilius est lectum
olim fuisse διαστέλλει, quod facile in διαγγέλλει
mutatum fuerit.

PROVERBIORUM CAPUT XVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Μεθ' ἡδονῆς.

1. Καθ' ἑαυτῶν.

2. Υἱοῦ καταισχύοντος.

2. Δεσποτῶν ἀφρόνων.

2. Υἱοῦ καταισχύοντος.

Μεριεῖται κληρονομίαν.

Διελεῖται μέλη.

Μεριεῖται κληρονομίαν.

3. Καὶ δοκιμάζων καρδίας Κύ-
ριος.3. Ἐκλεκτὰ καρδία παρὰ Κυ-
ριου. Ἄλλος, ἐκλέγεται καρδίας
Κύριος.3. Καὶ δοκιμάζων καρδίας Κύ-
ριος.

5. Ὁνειδισε.

5. Παροξύνει.

5. Ὁνειδισε.

6. Καὶ δόξα υἱῶν.

6. Καύχημα δὲ τέκνων.

6.

7. Οὐ πρόπει.

7. Οὐχ ἀρμόσει.

7.

Δικαίῳ.

Ἥγουμένῳ.

Χεῖλῳ.

8. Στάθμιον [χαρίτων].

8. Μισθὸς χαρίτων.

8. Λίθος.

9. Ὁ δὲ δευτερῶν λόγον διαχω-
ρίζει συνήθειαν.9. Ὅς δὲ μισεῖ κρύπτειν δίστη-
σι φίλους καὶ οἰκείους.9. Καὶ δευτερῶν ἐν λόγῳ, διορί-
ζει ἡγούμενον.

10.

10. Συντρίβει ἀπειλὴ καρδίαν
φρονίμου, ἀφρων δὲ μαστιγῶθεις
οὐκ αἰσθάνεται.10. Ἦξει ἐπιτιμῆσις εἰς τὸν συν-
ετὸν ὑπὲρ τὸ πληῆξαι τὸν ἀφρονα.

11. Ἐρεθισμούς.

11. Ἀντιλογίαν.

11. Παραπικρασμὸν.

Ἄσπλαγχνον.

Ἄνελεήμονα. Ἄλλος, ὠμόν.

12.

12. Ἐμπεσεῖται μέριμνα ἀνδρὶ
νοήμονι, οἱ δὲ ἀφρονες διαλογιούν-
ται κακά.12. Συναντῆσαι ἀρκτερ ἡτεκνω-
μένη ἄνδρα, καὶ μὴ ἀσυνέτῳ ἐν
ἀφροσύνῃ αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. Cum voluptate.

1. Convenientem sibi.

2. Filio pudefaciente.

2. Dominos stultos.

2. Filio pudefaciente.

Dividet hæreditatem.

Dividet partes.

Dividet hæreditatem.

3. Et probans corda Dominus.

3. Electa corda a Domino. *Alius*,
eligit corda Dominus.

3. Et probans corda Dominus.

5. Probro affecit.

5. Irritat.

5. Probro affecit.

6. Et gloria filiorum.

6. Gloriatio autem filiorum.

6.

7. Non decent.

7. Non convenient.

7.

Justo.

Duci.

Labia.

8. Pondus (gratiarum).

8. Merces gratiarum.

8. Lapis.

9. Qui vero iterat verbum, dis-
jungit consuetudinem.9. Qui autem odit celare, divi-
dit amicos et domesticos.9. Et qui iterat in sermone, di-
vidit ducem.

10.

10. Conterunt minæ cor pru-
dentis, stultus autem flagellatus
non sentit.10. Veniet increpatio in intelli-
gentem, magis quam si percutia-
tur stultus.

11. Irritationes.

11. Contradictionem.

11. Exacerbationem.

Immitew.

Immisericordem. *Alius*, crude-
lem.

12.

12. Incidet sollicitudo viro in-
telligenti: stulti autem excogita-
bunt mala.12. Occurrere ursæ orbatæ vi-
rum, potius quam stulto in amen-
tia ejus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
14 פִּוֶטֶר מִזֶּם רֵאשִׁית מִחֶן	14.	14.
16 לִמָּה - זֶה מִחֹזֵר בִּיד כֶּסֶל	16.	16. Ἰνατί τοῦτο ἀντάλλαγμα ἐν χείρῃ ἀνοήτου;
17 בִּנְל - עַת	17.	17.
18 תִּקַּץ כֶּף	18.	18.
19 מִגְבִּיחַ פִּתּוּחַ מִבְּקֶשׁ - שֹׁבֵר	19.	19.
20 עִקֶּשׁ - לֵב	20.	20.
21 נִבַּל	21.	21. Ἀποβρέοντι.
22 וַיִּטֹּב גִּדָּה	22.	22.
וַיִּרְחַח נִכְאָה	23.	Καὶ πνεῦμα πεπληγμένον.
23 רִשַׁע	23.	25.
24 אֶת - פָּנָי מִבֶּן חֲכָמָה	24.	24.
25 וּמִמֶּר	25.	25. Καὶ πικρῶνων.
26 נִדְיָבִים	26.	26.
עַל - יִשָּׂר	27.	Ἐπὶ εὐθύτητι.
27 יִדַּע דַּעַת	27.	27. Ἐπιστήμων.
28 גַּם אוֹיֵל מִחֲרִישׁ חֶסֶם יִרְשֵׁב	28.	28. Καίγε ἀφρων κωφεύων, σο- φός λογισθήσεται. Βύων. . .
אִסַּם שִׁפְחוּ בֶּן		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
14. Aperiens aquas principium contentionis.	14. Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum.	14.
16. Ut quid hoc pretium in manu stulti?	16. Quid prodest stulto habere divitias?	16. Cur hæc commutatio in manu amentis?
17. In omni tempore.	17. Omni tempore.	17.
18. Percutiens volam.	18. Plaudet manibus.	18.
19. Elevans ostium suum, quaerit ruinationem.	19. Et qui exultat ostium, quaerit ruinationem.	19.
20. Perversus corde.	20. Qui perversi cordis est.	20.
21. Stulti.	21. Fatuo.	21. Effluenti.
22. Benefaciet medicina.	22. Ætatem floridam facit.	22.
Et spiritus contritus.	Spiritus tristis.	Et spiritus percussus.
23. Impius.	23. Impius.	23.
24. Cum facie intelligentis sapientia.	24. In facie prudentis lucet sapientia.	24.
25. Et amaritudo.	25. Et dolor.	25. Et exacerbans.
26. Magnificos.	26. Principem.	26.
Super rectitudinem.	Qui recta judicat.	Super rectitudinem.
27. Sciens scientiam.	27. Doctus et prudens est.	27. Peritus.
28. Etiam stultus tacens, sapiens reputabitur.	28. Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur.	28. Etiam stultus si mutus sit, sapiens reputabitur.
Obturans labia sua intelligens.	Et si compresserit labia sua, intelligens.	Obstruens. . .

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Proverbiorum.

V. 1. 'A., ἀνεξηραμμένος. Θ., καθ' ἑαυτὸν. Sic editio Romana et Drusius, unde omnes hujus capituli lectiones mutuamur. Suspicio autem illud, καθ' ἑαυτὸν ex versione Theodotionis ad sequentes Hebraicas voces בַּדַּחַדְדָּה בְּרַחֲמֵיךָ pertinere. [In editione Montf-deerat versio latina lectionis καθ' ἑαυτὸν. Drach].

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ

- 14.
16. Ἵνατί τοῦτο ἀντάλλαγμα ἐν χειρὶ ἀνοήτου;
- 17.
- 18.
19. Ὑψῶν θύραν αὐτοῦ, ζητεῖ συντριβήν.
20. Στρεβλοκάρδιος.
21. Μωρῶ.
22. Ἀγαθύνει ἡλικίαν.
Καὶ πνεῦμα τεταπεινωμένον.
- 23.
24. Κατὰ πρόσωπον συνετοῦ σοφία.
25. Καὶ πικραίνων.
26. Ἐκουσιαζόμενον.
- 27.
28. Κατὰ ἄφρων κωρεύων, σοφὸς λογισθήσεται.

SYMMACHUS.

- 14.
16. Cur hæc commutatio in manu amentis?
- 17.
- 18.
19. Elevans ostium suum, quaerit contritionem.
20. Perversus corde.
21. Stulto.
22. Bonam reddit ætatem.
Et spiritus humiliatus.
- 23.
24. In vultu intelligentis sapientia.
25. Et exacerbans.
26. Spontaneum.
- 27.
28. Etiam stultus si mutus sit, sapiens reputabitur.

14. Προηγεῖται δὲ τῆς ἐνδείας στάσις καὶ μάχη.
16. Ἵνατί ὑπήρξε χρήματα ἀφρονοι; . . Ὅς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν, ὃ δὲ σκολιάζων τοῦ μαθεῖν ἐμπεσεῖται εἰς κακά. Ἄλλος, ἐμπηδῆσται.
17. Εἰς πάντα καιρόν. Ἄλλ., εἰς πάντα χρόνον.
18. Ἐπικροτεῖ.
19. Vacat.
20. Στρεβλοκάρδιος.
21. Ἀπαιδεύτω.
22. Εὐεκτηῖν ποιεῖ.
Ἄνδρὸς δὲ λυπηροῦ.
23. Ἀδίκως. Ἄλλος, ἀσεβῆς.
24. Πρόσωπον συνετὸν ἀνδρὸς σοφοῦ.
25. Καὶ ὀδύνη.
26. Δυνάσταις.
Δικαίως.
27. Ἐπιγνώμων. Ἄλλος, γινώσκει γνῶσιν.
28. Ἀνοήτω ἐπερωτήσαντι σοφίαν σοφία λογισθήσεται.
Ἐνεδὸν δὲ τις ἑαυτὸν ποιήσας, δόξει φρόνιμος εἶναι. Ἄλλος, φημῶν χεῖλη αὐτοῦ, συνετός.

LXX INTERPRETES.

14. Præcedit autem egestatem contentio et jurgium.
16. Ut quid sunt divitiarum stulto? . . . Qui excelsam facit suam domum, quaerit contritionem, qui autem tortuose accedit ad descendendum, incidet in mala. *Alius*, irruet.
17. In omne tempus. *Alius*, *id.*
18. Plaudit.
19. Vacat.
20. Perversus corde.
21. Indisciplinato.
22. Bene habere facit.
Viri autem tristis.
23. Injuste. *Alius*, impius.
24. Vultus intelligens viri sapientis.
25. Et dolor.
26. Magnatibus.
Justis.
27. Bene sentiens. *Alius*, novit scientiam.
28. Stulto interroganti sapientiam sapientia reputabitur.
Mutum autem quis se faciens, videbitur prudens esse. *Alius*, qui freno comprimit labia sua, intelligens.

14. Ἀπολύων ὕδωρ ἀρχὴ μάχης.
- 16.
- 17.
18. Ἐπικροτήσσει χεῖρα.
19. Ὑψῶν θύραν αὐτοῦ, ζητεῖ συντριβήν.
20. Στρεβλοκάρδιος.
21. Ἀναισθήτω.
Καὶ πνεῦμα κατανευγμένον.
- 23.
- 24.
25. Καὶ πικρασμός.
- 26.
- 27.
28.
Βῶν . . .

THEODOTIO.

14. Solvens æquam, initium pugnae.
- 16.
- 17.
18. Plaudet manum.
19. Elevans ostium suum, quaerit contritionem.
20. Perversus corde.
21. Stolido.
22.
Et spiritus compunctus.
- 23.
- 24.
25. Et exacerbatio.
- 26.
- 27.
28.
Obstruens. .

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Proverbiorum.

V. 16. Ὅς ὑψηλὸν... ἐμπεσεῖται. Ἄλλος, ἐμπηδῆσται. Hæc vox ἐμπεσεῖται, ac tota pars postrema hujus versus, quæ habetur in τοῖς Ο' non exprimi-

tur in Hebræo, sed aliunde translata videtur; ἐμπηδῆσται verò esse potest varia τῶν Ο' lectio.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 לתאיה	1.	1. Εἰς ἐπιθυμίαν.
2 לא יחפץ כסיל בתבונה	2.	2. Οὐ βουλήσεται ἀνόητος ἐν φρονήσει.
3 בבוא רשע בא גם - בוז	3.	3. Ἐν τῷ ἔλθειν ἀσεβῆ, ἦλθε καὶ ἐξουδένωσις.
4 דברי פי	4.	4.
נבע		Ἄναδύζων.
מקור חכמה		Φλέψ σοφίας.
5 שאת	5.	5. Λαθεῖν.
6 בריב	6.	6. Ἐν δικασίᾳ.
7 מחיה	7.	7. Πιτῆξις.
מיקש		Σκῶλον.
9 מתרפה	9.	9. Νωχελευόμενος.
10 מגול עז	10.	10. Πύργος κράτους.
בו - ירוץ צדיק ונשגב		Ἐν αὐτῷ δραμεῖται δίκαιος, καὶ ἀρθῆσεται.
11 קרית עוז	11.	11.
12 ולפני - נבדד ענה	12.	12.
14 רוח איש וכלכל מחלוד	14.	14. Πνεῦμα ἀνδρὸς διοικῆσει ἀφ' ὁρωτίαν αὐτοῦ.
ורוח נבאה מי ישאנה		
15 יקנה - דעת	15.	15.
דעת	Γνώσιν.	Γνώσιν.
17 בריב	17.	17.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Ad desiderium.
  2. Non volet stultus in intelligentia.
  3. In veniendo impium venit etiam contentus.
  4. Verba oris.
- Scaturiens.
Fons sapientiae.
5. Accipere.
6. In litem.
7. Contritio.
Laqueus.
9. Remittens se.
10. Turris fortitudinis ejus.

In ipsam curret justus et exaltabitur.

11. Urbs fortitudinis ejus.
  12. Et ante gloriam mansuetudo.
  14. Spiritus viri sufferet infirmitatem ejus.
- Et spiritum contritum quis feret eum?
15. Acquiret scientiam.
Scientiam.
17. In lite sua.

VULGATA LATINA.

1. Occasiones (querit).
  2. Non recipit stultus verba prudentiae.
  3. Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.
  4. Verba ex ore.
- Redundans.
Fons sapientiae.
5. Accipere.
6. Rixis.
7. Contritio.
Ruina.
9. Qui mollis et dissolutus est.
10. Turris fortissima.

Ad ipsum currit justus et exaltabitur.

11. Urbs roboris ejus.
  12. Et antequam glorificetur, humiliatur.
  14. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam.
- Spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere?
15. Possidebit scientiam.
Doctrinam.
17. Accusator sui.

AQUILA.

1. Ad desiderium.
  2. Non volet stultus in prudentia.
  3. In veniendo impium venit etiam contentus.
  - 4.
- Scaturiens.
Vena sapientiae.
5. Accipere.
6. In lite.
7. Consternatio.
Offendiculum.
9. Qui segnis est.
10. Turris potentiae.

In eo curret justus et exaltabitur.

- 11.
- 12.
14. Spiritus viri curabit morbum ejus.
- 15.
- Scientiam.
- 17.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Υ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Εἰς ἐπιθυμίαν.	1. Προφάσεις [ζητεῖ].	1.
2.	2. Οὐ χρεῖαν ἔχει σοφίας ἐνδεῆς φρενῶν.	2.
3. Ἐν τῷ ἐλθεῖν ἀσεβῆ, ἤλθε καὶ ἐξουδένωσις.	3. Ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ.	3. Ἐν τῷ ἐλθεῖν ἀσεβῆ, ἤλθε καὶ ἐξουδένωσις.
4.	4. Λόγος ἐν καρδίᾳ. Ἄλλος, λόγος στόματι.	4.
Ἄναβλύζων. (Πηγῆ) σοφίας.	Ἄναπηδύει.	Ἄνομβρῶν.
5. Λαβεῖν.	Πηγῆ ζωῆς.	(Πηγῆ) σοφίας.
6. Εἰς μάχην.	5. Θαυμάσαι.	5. Λαβεῖν.
7. Πτῆξις.	6. Εἰς κακά.	6.
Σκῶλον.	7. Συντριβή.	7. Πτῆξις.
9. Στραγγεύμενος.	Παγίς.	Σκῶλον.
10.	9. Ὁ μὴ ἰώμενος ἑαυτόν.	9. Ἄνεμμένος.
Ἐν αὐτῷ δραμεῖται δίκαιος, καὶ ἀρθήσεται.	10. Ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος. Ἄλλος, ἐκ μεγέθους ἔργων.	10. Πύργος κράτους.
11. Πόλις ἰσχύος αὐτοῦ.	Ἀυτῷ δὲ προσδραμοῦντες δίκαιοι ὑφούνται.	Ἐν αὐτῷ δραμεῖται δίκαιος, καὶ ἀρθήσεται.
12. Καὶ ἐμπροσθεν δόξης πρώτης.	11. Πόλις ὄχυρά.	11.
14.	12. Καὶ πρὸ δόξης ταπεινοῦται.	12. Καὶ ἐμπροσθεν δόξης πρώτης.
15. Κτήσεται γνῶσιν.	14. Θυμὸν ἀνδρὸς πρῆναι θεράπων φρόνιμος.	14. Πνεῦμα ἀνδρὸς διοικήσει ἀρρωστίαν αὐτοῦ.
Γνῶσιν.	Ὀλιγόφυχον δὲ ἄνδρα τίς ὑποίσει;	Καὶ πνεῦμα πεπληγμένον τίς ὑποίσει αὐτό;
17. Ἐν κρίσει αὐτοῦ.	15. Κτάται αἴσθησιν.	15.
	Ἔννοιαν.	Γνῶσιν.
	17. Ἐαυτοῦ κατήγορος.	17.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Ad desiderium.	1. Occasiones (querit).	1.
2.	2. Non opus habet sapientia is qui indiget mente.	2.
3. In veniendo impium venit etiam contentus.	3. Cum venerit impius in profundum malorum, contemnit.	3. In veniendo impium venit etiam contentus.
4.	4. Verbum in corde. <i>Alius</i> , verbum ore.	4.
Scaturiens.	Scaturit.	Effundens.
Fons sapientiæ.	Fons vitæ.	Fons sapientiæ.
5. Accipere.	5. Mirari.	5. Accipere.
6. Ad pugnam.	6. In mala.	6.
7. Consternatio.	7. Contritio.	7. Consternatio.
Offendiculum.	Laqueus.	Offendiculum.
9. Qui coarctatur.	9. Qui non medetur sibi.	9. Remissus.
10.	10. Ex magnitudine fortitudinis. <i>Alius</i> , ex magnitudine operum.	10. Turris potentia.
In eo curret justus et exaltabitur.	Ei autem accurrentes justii exaltantur.	In eo curret justus, et exaltabitur.
11. Urbs fortitudinis ejus.	11. Urbs munita.	11.
12. Et ante gloriam mansuetudo.	12. Et ante gloriam humiliatur.	12. Et ante gloriam mansuetudo.
14.	14. Furorem viri mitigat servus prudens. Pusillanimum autem virum quis sustinebit?	14. Spiritus viri curabit morbum ejus. Et spiritum percussum quis portabit illum?
15. Possidebit scientiam.	15. Possidet sensum.	15.
Scientiam.	Cogitationem.	Scientiam.
17. In judicio suo.	17. Accusator sui.	17.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
18 ישבית הגדל	18.	18.
-יפיד		Διαλείψει.
19 אה נפשע מקריתנו ומדונים נבריא ארמוך	19.	19. Ἀδελφός ἀθετούμενος ἀπὸ πόλεως πρώτους, καὶ δικασία ὡς μοχλὸς βάρειος.
20 תבואת שפתוי ישבע	20.	20.
21 והאביה	21.	21. Καὶ ἀγαπῶντες αὐτήν.
22 כזא פדב	22.	22.
רען		Εὐδοκίαν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
18. Cessare faciet sors.	18. Comprimit sors.	18.
Dividet.	Dijudicat.	Derelinquet.
19. Frater rebellans præ civitate forti : et contentiones sicut vectis palatii.	19. Frater, qui adjuvatur a fra- tre, quasi civitas firma.	19. Frater rejectus ab urbe va- lida, et litigium ut vectis domus.
20. Proventu laborum suorum saturabitur.	20. Gemina laborum ipsius saturabunt eum.	20.
21. Et diligentes eam.	21. Qui diligunt eam.	21. Et diligentes eam.
22. Invenit bonum.	22. Invenit bonum.	22.
Benevolentiam.	Jucunditatem.	Benevolentiam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., εἰς ἐπιθυμίαν. Editio Romana et Drusius, unde mutuantur omnia hujus capituli.
 V. 9. 'A., ὡχλευόμενος etc. Vide infra Prov. xxiv, 10.
 V. 19. 'A., ἀδελφός..... βάρειος. Hic Drusius :
 ε Ἀmplæ domus, βάρειος, a recto βάρις, unde plu-
 ralis βάρεις, magnæ domus. Scholia Græca, βάρεις
 ἐπιχωρίως λέγονται παρὰ Σύροις αἱ μεγάλαὶ οἰκίαι.
 Amos 1, 12, Πικρὸν-κ, palatia. Aq., Syn., βάρεις

PROVERBIORUM CAPUT XIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
3 וכל- ידעה יתעף לב	3.	3. Διασκεδάσει.
4 יפד	4.	4.
5 לא ינקא	5.	5. Οὐκ ἀθωωθήσεται.
6 וכל- ירע לאיש מות	6.	6. Οὐ περιωθήσεται.
7 מודף	7.	7.
8 לב	8.	8.
10 לא- נאה	10.	10.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Pervertet. Et super Dominum sæviet cor ejus.	3. Supplantat. Et contra Deum fervet animo suo.	3. Dissipabit.
4. Separabitur.	4. Separantur.	4.
5. Non erit impunis. Non evadet.	5. Non erit impunitus. Non effugiet.	5. Non feret impune. Non salvabitur.
6. Et quivis amicus viro doli.	6. Et amici sunt dona tribuen- tis.	6.
7. Sequens.	7. Sectatur.	7.
8. Cor.	8. Mentis.	8.
10. Non decora est.	10. Non decent.	10.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

18	18. Παύσει σιγηρός. Ἄλλος, παύσει κληρός.	18.
Διαστειλεῖ.	Ἵριζει.	Διαστειλεῖ.
19.	19. Ἄδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρά καὶ ὑψηλή, ὡς τεθεμελιωμένον βασιλείον. Ἄλλος, ὡς μεμοχλευμένον βασιλείον.	19.
20. Τὰ γενήματα τῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται.	20. Ἄπὸ δὲ καρπῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται.	20.
21. Καὶ ἀγαπῶντες αὐτήν.	21. Οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς.	21.
22.	22. Εὕρε χάριτας. Ἄλλος, εὕρε ἀγαθόν.	22.
Εὐδοκίαν.	Ἵλαρότητα.	Εὐδοκίαν.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
18.	18. Sedat taciturnus. <i>Alius</i> , cessare facit sors.	18.
Dividet.	Definit.	Dividet.
19.	19. Frater a fratre adjutus, tamquam urbs munita et excelsa, quasi fundata regia domus. <i>Alius</i> , quasi vectibus munita regia domus.	19.
20. Proventibus labiorum suorum implebitur.	20. A fructibus autem labiorum suorum implebitur.	20.
21. Et diligentes eam.	21. Tenentes autem eam.	21.
22.	22. Invenit gratias. <i>Alius</i> , invenit bonum.	22.
Benevolentiam.	Hilaritatem.	Benevolentiam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Proverbiorum.

id est, domos, ait Hieronymus ad illum locum. Item in Comment. Jeremiæ xvii scribit βάρεις esse turratas domos, quæ et πυργοβάρεις. Psal. cxxii, 7, 𐤁𐤏𐤃𐤁𐤀, LXX, ἐν πυργοβάρεσι σου. Item in explanatione psalmi xliii, βάρις verbum est, inquit,

ἐπιχώριον Palæstinæ, et usque hodie domus ab omni parte conclusæ, et in modum ædificatæ turrum ac mœnium publicorum βάρεις appellantur.

Ibid. Hebr., בָּרֵי. Secundum Keri, בָּרֵי. DRAC.

PROVERBIORUM CAPUT XIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

7. Διασκεδάσει.	3. Αυμαίνεται.	3. Σκελίζει.
Καὶ κατὰ Κυρίου ὀργισθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ.	Τὸν δὲ Θεὸν αἰτιάται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.	
4. Χωρίζεται.	. Λέπεται.	4.
5. Οὐκ ἀθωωθήσεται.	5. Οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.	5. Οὐκ ἀθωωθήσεται.
Οὐ περισωθήσεται.	Οὐ διαφεύξεται.	
6. Καὶ πᾶς φίλος ἀνδρός δομάτων.	6. Πᾶς δὲ ὁ καχός γίνεται ἐνεὶδος ἀνδρῶν.	6.
7.	7. Ἐρεθίζεται. Ἄλλος, περικεντεῖ.	7.
8.	8. Φρόνησιν. Ἄλλος, καρδίαν.	8.
10. Οὐ πρόπτει.	10. Οὐ συμφέρει.	10.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
3. Dissipabit.	3. Vastat.	3. Supplantat.
Et contra Dominum irascetur cor ejus.	Deum autem accusat corde suo.	
4. Separatur.	4. Deseritur.	4.
5. Non feret impune.	5. Non impunitus erit.	5. Non feret impune.
Non salvabitur.	Non effugiet.	
6. Et omnis amicus est viri domorum.	6. Omnis autem malus fit opprobrium viro.	6.
7.	7. Contendit. <i>Alius</i> , perfodit.	7.
8.	8. Prudentiam. <i>Alius</i> , cor.	8.
10. Non decet.	10. Non conferunt.	10.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΔΑΣ.

כי - לעבד ו משל בשרים
11 שכל אדם האריך אפו ותפארתו עבר על-פשע
12 נהם רצונו
13 הות חלף כווד מדיני אשה
14 אשה משכלת
15 עצלה תפול תרדמה
17 וגבולו ישלם-לו
18 ואל-המיותו אל-השא נפשך
19 גרל-חמה
כי אם-תצול ועוד הוכף
20 שבעו עצה וקבל כוסר
25 ושבעו ילין בל-יפקד רע

11.
12.
13.
14.
15.
17.
18.
19.
20.
25.

11. Φρόνησις ἀνθρώπου μακροθυμία αὐτοῦ.
Καὶ καύχησις αὐτοῦ παρέρχεσθαι ἐπὶ ἀθεσίᾳ.
12. Εὐδοκία αὐτοῦ.
13. Ἐπιβουλή.
Καὶ σταγερὸς σύντομος ἀντιδικία γυναικός.
14. Γυνὴ ἐπιστήμων.
15. . . . καταφοράν.
17.
18. Καὶ πρὸς τὸ θανατῶσαι αὐτὴν μὴ ἀρηγῆς ψυχὴν σου.
19. Ὅτι ἐὰν ἀφέλῃς (αἱ. ῥύσῃ), καὶ ἔτι προσθήσει.
20.
25.

24 בצלחת
ישיבנה

21.

24. Μασχάλην.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Quia servum dominari in principes.

Nec seruum dominari principibus.

11. Intellectus hominis prolongavit iram ejus.
Et gloria ejus transire super prævagationem.

11. Doctrina viri per patientiam noscitur.
Et gloria ejus est iniqua prætergredi.

11. Prudentia hominis longanimitas ejus.
Et gloriatio ejus transire super prævagationem.

12. Rugitus.
Benevolentia ejus.

12. Fremitus.
Hilaritas ejus.

12.
Benevolentia ejus.

13. Contritiones.
Et stillatio continuans contentiones mulieris.

13. Dolor.
Et tecta jugiter perstillantia litigiosa mulier.

13. Insidiæ.
Et stillicidium continuum (vel repentinum), lites mulieris.

14. Mulier intelligens.

14. Uxor prudens.

14. Mulier sciens.

15. Pigritia cadere faciet soporem.

15. Pigredo immittit soporem.

15. ... profundum somnum.

17. Et retributionem ejus reddet ei.

17. Et vicissitudinem suam reddet ei.

17.

18. Et ad fremitum ejus ne elevas animam tuam.

18. Ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam.

18. Et ad occidendum cum ne tollas animam tuam.

19. Magnus ira.

19. Qui impatiens est.

19.

Quia si erueris, et adhuc addes.

Et cum rapuerit, aliud apponet.

Quia si abstuleris, et adhuc addet.

20. Audi consilium, et suscipe correptionem.

20. Audi consilium, et suscipe disciplinam.

20.

23. Et satur commorabitur, non visitabitur malo.

23. In plenitudine commorabitur absque visitatione pessima.

23.

24. In axilla.
Reducet eam.

24. Sub ascella.
Applicat.

24. Axillam.

11.

Καὶ ἀγλάισμα αὐτοῦ ὑπερβαίνειν
ἐδίκημα.

12.

Εὐδοκία αὐτοῦ.

13. Ὀδύνη.

Καὶ σταγόνες κατασπεύδουσαι
μάχαι γυναικός.

14. Γυνή συνετή.

15. Ὀκνηρία ἐπιβάλλει ἔκστα-
σιν.

17. Κατὰ τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ
ἀνταποδώσει αὐτῷ.

18.

19.

20. Ἀκῶων βουλῆς ἐπιβέξεται
παίδειαν.

23.

24. Μάλην.

SYMMACHIUS.

11.

Et ornamentum ejus transire
super injuriam.

12.

Benevolentia ejus.

13. Dolor.

Et stillæ celeres pugnae mulieris.

14. Mulier intelligens.

15. Pigritia injicit extasim.

17. Secundum retributionem
ejus reddet ei.

18.

19.

20. Audiens consilium susci-
piet disciplinam.

23.

24. Axilla.

Καὶ ἐὰν οἰκέτης ἀρξῆται μεθ'
ὑβρεως δυναστεύειν. *Οἱ λοιποί*, δεσ-
πότου, δυνάστου.

11. Ἐλετήμων ἀνὴρ μακροθυμεῖ.

Τὸ δὲ καύχημα αὐτοῦ ἐπέρχεται
παρὰ νόμοις. *Ἄλλος*, δικαίου καύ-
χημα τιμωρήσασθαι παρὰ νόμοις.

12. Βρυγμῷ. *Ἄλλος*, στεναγμῷ.

Τὸ ἰλαρὸν αὐτοῦ.

13. Αἰσχύνῃ.

Οὐχ ἄγναί εὐχαὶ ἀπὸ μισθώμα-
τος ἐταίρας.

14. Γυνὴ ἀνδρῖ.

15. Δεῖλῖα κατέχει ἀνδρόγυνον.

17. Κατὰ δὲ τὸ δῶμα αὐτοῦ ἀν-
ταποδώσει αὐτῷ.

18. Εἰς δὲ ὕβριν μὴ ἐπαίρου τῇ
ψυχῇ σου.

19. Κακόφρων.

Ἐὰν δὲ λοιμύεται, καὶ τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ προσθήσει.

20. Ἄκουε, υἱέ, παιδείαν πατρὸς
σου.

23. Ὁ δὲ ἄφοβος ἀλλισθήσεται
ἐν τόποις, οὗ οὐκ ἐπισκοπεῖται
γνώσις. *Ἄλλος*, πλανώμενος καὶ
ἐμπλησθεὶς ἀλλισθήσεται ἀνευ ἐπι-
σκοπῆς πονηρᾶς.

24. Κόλπον.

Προσενείκη. *Ἄλλοι*, προσαγάγη.

LXX INTERPRETES.

Etsi servus incipiat cum contume-
lia dominari. *Reliqui*, domini, dy-
nastæ.

11. Misericors vir longanimis
est.

Gloriatio autem ejus supervenit
iniquis. *Alius*, justi gloriatio pu-
nire iniquos.

12. Rugitui. *Alius*, gemitui.

Hilaritas ejus.

13. Confusio.

Non pura vota de mercede me-
reticis.

14. Mulier viro.

15. Seguities detinet effœmina-
tum.

17. Et secundum donum ejus
reddet ei.

18. Ad contumeliam autem ne
eleveris animo tuo.

19. Male affectus.

Si autem corruperit, et animam
suam addet.

20. Audi, fili, disciplinam patris
tui.

23. Carens autem timore mora-
bitur in locis, ubi non considera-
tur scientia. *Alius*, errans et reple-
tus manebit sine visitatione mala.

24. Sinum.

Admovebit. *Alii*, adducet.

Οὐδὲ δούλω ἐξουσιάζειν ἔρχονται.

11. Φρόνησις ἀνθρώπου μακρο-
θυμία αὐτοῦ.

12.

Εὐδοκία αὐτοῦ.

13. Ἐπιβουλῇ.

14. Γυνὴ ἐπιστήμων.

15. Ὀκνηρία ἐπιβάλλει ἔκστασιν.

17. Κατὰ τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ
ἀνταποδώσει αὐτῷ.

18.

19. Μεγαλόθυμος.

Ἵτι ἐὰν ἀφέλης (αἱ. ῥύση), καὶ
ἔτι προσθήσει.

20.

23.

24.

THEODOTIUS.

Neque servo dominari principi.

11. Prudentia hominis longani-
mitas ejus.

12.

Benevolentia ejus.

13. Insidiæ.

14. Mulier sciens.

15. Pigritia injicit extasim.

17. Secundum retributionem
ejus reddet ei.

18.

19. Magnanimus.

Quia si abstuleris, et adhuc ad-
det.

20.

23.

24.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΑΣ.
25 ופתח	25.	25. Θελγόμενος. Γνώσιν.
דעח	26.	26. Ἀποδιδράσκων. 27.
26 יברח	27.	28. Μάρτυς παράνομος- Χλευάσει κρίσιν. Ἀνόμων καταπίεται, καταπον- τιεῖ.
27 חל-בני	28.	29. Χλευασταῖς.
עד בליעל	29.	
יפיץ משפח		
רשעים יבלע אין		
29 ללצים		
ומהלכות לו כסילים		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
25. Simplex. Scientiam.	25. Stultus. Disciplinam.	25. Delinitus. Scientiam.
26. Fugabit.	26. Fugat.	26. Aufugiens.
27. Cessa, fili mi.	27. Non cesses, fili.	27.
28. Testis Belial.	28. Testis iniquus.	28. Testis iniquus.
Deridebit iudicium.	Deridet iudicium.	Deridebit iudicium.
Impiorum deglutiet iniquita- tem.	Impiorum devorat iniquitatem.	Iniquorum devorabit, demet- get.
29. Derisoribus. Et percussiones tergo stulto- rum.	29. Derisoribus. Et mallei percutientes stulto- rum corporibus.	29. Derisoribus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Proverbiorum.

V. 3. 'A., Σ., διασκεδάσει. Editio Romana et Drusius, qui cæteras hujus capituli lectiones nobis suppeditarunt.

V. 19. Hebr. גרל; sed Keri, גדל. DRACH.

V. 25. 'A. Λ. .... ἐπισκοπῆς ποτηρῶς. Est Aquilæ aut Theodotionis, ut quidem videtur. Hebraicum habet בל-יפקד רע, LXX vero qui verterunt, οὐκ ἐπισκοπεῖται γνῶσις, legerunt laud dubie ultimam vocem דעה vel דעת, γνῶσις.

V. 26. 'A., ἀποδιδράσκων. Hic annotat Drusius :

Verbum Hebræum, בריח, magis denotat *qui fugat*. Forte Aquila eo sensu abusus est verbo ἀποδιδράσκω, quod novum videri nemini debet, cum alia hujus generis occurrant in auctoribus illis. Profecto Hellenistæ Judæi linguam habent peculiarem, quæ ab aliis Græcis non æque intelligitur. Hic operam det oportet qui novum sædus solide intelligere aut explicare satagit. Credit qui volet. Hujus dialecti ignoratio multos errores peperit in Ecclesia, multisque viris alioqui doctis tenebras offudit. »

PROVERBIORUM CAPUT XX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΑΣ.
1 לץ היין	1.	1. Χλευαστῆς οἶνος.
וכל-שגה בו לא יחכם		
2 נהם	2.	2.
מתעברו	3.	Ἵπερβαίνων.
3 שבת מריב		3. Καθίστα: ἀπὸ ἀντιδικασίας. Ἐξυθρισθήσεται.
יתגלע		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Derisor vinum.	1. Luxuriosa res est vinum.	1. Derisor vinum.
Et omnis erraus in eo non erit sapiens.	Quicumque his delectatur, non erit sapiens.	
2. Rugitus. Succensens ei.	2. Sicut rugitus. Qui provocat.	2. Supergrediens.
3. Considerare a lite.	3. Qui separat se a contentioni- bus.	3. Supersedere a litigatione.
Miscetbit se.	Miscentur.	Contumelia afficietur.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
25. Γνώσιν.	25. Ἄφρων. Ἀίσθησιν.	25. Γνώσιν.
26.	26. Ἀπωθούμενος.	26.
27.	27. Υἱὸς ἀπολειπόμενος. <i>Οἱ λοι- ποὶ, σχόλασον, υἱέ μου.</i>	27.
28. ... ἀνομίαν.	28. Ὁ ἐγγυόμενος παῖδα ἄφρονα. Καθυβρίσει δικαίωμα. Ἄσεδῶν καταπίεται κρίσις.	28. Μάρτυς παράνομος. Χλευάσει κρίσιν. Ἄνόμων καταπίεται, καταπον- τιεῖ.
29. Λοιμοῖς. Καὶ σφυροκοπίαί... SYMMACHUS.	29. Ἀκολάστοις. Καὶ τιμωρίαι ὁμοίως ἄφροσιν. LXX INTERPRETES.	29. Καὶ συγκλάσεις νόψυ ἀνόητων. THEODOTIO.
25. Scientiam.	25. Stultus. Sensum.	25. Scientiam.
26.	26. Qui expellit.	26.
27.	27. Filius omittens. <i>Reliqui, vaca, ſili mi.</i>	27.
28. ... iniquitatem.	28. Qui spondet puerum impru- dentem. Contumelia afficiet justificatio- nem. Impiorum devorabit judicia.	28. Testis iniquus. Deridebit iudicium. Iniquorum devorabit, demer- get.
29. Pestilentibus. Et percussiones. . .	29. Intemperantibus. Et supplicia similiter impruden- tibus.	29. Et contractiones tergo amen- tium.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Proverbiorum.

Verum ut certum est multos errasse, quod Græcarum vocum apud Judæos Hellenistas usum ignorant, nullatenus debet in omnes, multo minus in ipsam Ecclesiam, quæ columna est, et firmamentum veritatis, refundi talis ignorantio. Nam probe sciunt periti verba per se deponentia et intransitiva, transitive usurpari sæpissime tum a LXX tum ab aliis interpretibus. Neque erat hic locus in exemplum adducendus: nam Vulgata transitive *fugat* vertit, et sic omnes docti transitive intelligunt. An

vero ἀποδιδράσκειν pro *fugare* hic acceperit Aquila, an pro *fugere*, non ita certum est, cum utroque modo sententia quadret.
V. 28. Ἄ., ὁ., ἀνόμων καταπίεται, καταποντιεῖ. Sic Drusius. Vox νόμον haud dubie corrupta est, pro ἀνόμων. Reliqua vero sic intelligenda, ut Aquila, καταπίεται, Theodotio autem καταποντιεῖ, verterit.
V. 29. Ὁ., ὁμοίως ἄφροσιν. Legendum prorsus videtur, ὤμοις ἄφροσιν. [Alex. editus: ὤμοις ἄφρόνων. DRACH.]

PROVERBIORUM CAPUT XX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Λοιμὸς οἶνος.	1. Ἀκόλαστον οἶνος. Ἄλλος, ἀπαιδευσία οἶνος. Πᾶς δὲ ἄφρων τοιοῦτοις συμπλέκεται. Ἄλλος, πᾶς δὲ ὁ λυμαινόμενος οὐκ ἔσται σοφός.	1. Χλευαστῆς οἶνος.
2. Ἵπερβαίνων.	2. Θυμοῦ. Ἄλλος, βρυγμοῦ. Παροξύνων.	2. Ἵπερβαίνων.
3. Ἀποχωρῆσαι ἀπὸ ἀηδίας. Ἄποκαλυφθήσεται.	3. Ἀποστρέφεσθαι λοιδορίας. Συμπλέκεται.	3.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Pestilens vinum.	1. Dissolutum est vinum. <i>Alius, iudisciplinata res vinum.</i> Omnis autem stultus talibus complicatur. <i>Alius</i> , omnis autem corruptus non erit sapiens.	1. Derisor vinum.
2. Supergrediens.	2. A furore. <i>Alius</i> , a rugitu. Qui irritat.	2. Supergrediens.
3. Seccedere a molestia. Revelabitur.	3. Aversari contumeliam. Complicatur.	3.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γραμμασι.	AKYΛAΣ.
4 מחרף עצל לא חרש ישאל בקציר ואין	4.	4.
6 ואיש אבונים מי יבנא	6.	6. Ἄνθρα δὲ πιστὸν τίς εὐρήσει;
8 מזרה	8.	8.
9 מי יאמר זכיתי לבני סהרהו . בחפזתי .	9.	9.
11 ותגבר - נער	11.	11.
אם-ך ואם-ישר פעלו		
13 שנה פן-תורש	15.	13.
20 באישון	20.	20.
21 נזלה מבדלה	21.	21.
25 בוקש אדם ילע קדש	25.	25. Σκῶλον ἀνθρώπου καταπίεται ἡγιασμένος.
27 נר	27.	27. Λύχνος.
נשבות		
28 יצר	28.	28. Διατηρήσουσι.
29 כחם	29.	29. Ἴσχύς αὐτῶν.
הדר		
שיבה		
30 תברח פצע	30.	30. Πολιά. Μώλωπες τραυμάτων.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

4. Propter hiemem piger non arabit : postulabit in messe , et non.	4. Propter frigus piger arare noluit : mendicabit ergo æstate, et non dabitur illi.	4.
6. Et virum veritatum quis inveniet ?	6. Virum autem fidelem quis inveniet ?	6. Virum autem fidelem quis inveniet ?
8. Dispergens.	8. Dissipat.	8.
9. Quis dicet : Mundavi cor meum , mundus sum a peccato meo ?	9. Quis potest dicere : Mundum est cor meum , purus sum a peccato ?	9.
11. Cognoscetur puer.	11. Intelligitur puer.	11.
Utrum mundum , et utrum rectum opus ejus.	Si munda et recta sint opera ejus.	
13. Somnum , ne forte pauper efficiaris.	13. Somnum , ne te egestas opprimat.	13.
20. In nigrore.	20. In mediis tenebris.	20.
21. Hæreditas festinans.	21. Hæreditas , ad quam festinatur.	21.
25. Laqueus hominis devorabit sanctitatem.	25. Ruina est homini devorare sanctos.	25. Offendiculum hominis absorbet sanctificatus.
27. Lucerna.	27. Lucerna.	27. Lucerna.
Spiritus.	Spiraculum.	
28. Custodient.	28. Custodiunt.	28. Servabunt.
29. Fortitudo eorum.	29. Fortitudo eorum.	29. Fortitudo eorum.
Et decor.	Et dignitas.	
Canities.	Canities.	Canities.
30. Livores vulneris.	30. Livor vulneris.	30. Vibices vulnerum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Proverbiorum.

V. 1. 'A., Θ., χλευαστής οἶνος etc. Edit. Romana et Drusius, ut et sequentes hujus capituli.

PROVERBIORUM CAPUT XXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γραμμασι.	AKYΛAΣ.
2 ותכן	2.	2.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et ponderans.	2. Appendit.	2.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4. Διὰ ψύχος ὀκνηρὸς οὐκ ἀρο-
τριάσει, καὶ αἰτήσῃ ἐν ἀμητῶ καὶ
οὐχ εὐρήσει.

6. Ἄνδρα δὲ πιστὸν τίς εὐρήσει;

8.

9. Τίς ἐρεῖ, Ἐλάμπруνα τὴν καρ-
δίαν μου, κεκαθάρισμαι ἀπὸ ἁμαρ-
τίας μου;

11. Ἐπιγκωρισθήσεται νέος.

13. Ὑπνον, ἵνα μὴ ἀπορηθῆς.

20. Ἐν σκοτομήνῃ.

21. Κληρονομία σπουδαζομένη.

25.

27. Λύχνος.

28. Διατηρήσουσι.

29. Ἴσχύς αὐτῶν.

Πολιά.

30.

SYMMACHUS.

4. Propter frigus piger non ara-
bit, et poscet in messe nec inveniet.

6. Virum autem fidelem quis inveniet?

8.

9. Quis dicet: Lucidum reddidi
cor meum, mundatus sum a pec-
cato meo?

11. Cognoscetur juvenis.

13. Somnum, ne indigeas.

20. In nocte illuni.

21. Hæreditas festinata.

25.

27. Lucerna.

28. Servabunt.

29. Fortitudo eorum.

Canities.

30.

4. Ὀνειδιζόμενος ὀκνηρὸς οὐκ
αἰσγύνεται, ὡσαύτως καὶ ὁ δανειζό-
μενος σίτον ἐν ἀμητῶ.

6. Ἄνδρα δὲ πιστὸν ἔργον εὐρεῖν.

8. Οὐκ ἐναντιοῦται.

9. Τίς καυχῆσεται ἀγνήν ἔχειν
καρδίαν; ἢ τίς παρήρησιάζεται κα-
θαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτιῶν;

11. Συμποδισθήσεται νεανίσκος.
Ἄλλοι, ὑποσκελισθήσεται.

Μετὰ δσίου, καὶ εὐθεία ἡ ὁδὸς
αὐτοῦ.

13. Καταλαλεῖν, ἵνα μὴ ἐξαρθῆς.

20. Ὅφονται σκότος.

21. Μερὶς ἐπισπουδαζομένη.

25. Παγίς ἀνδρὶ ταχύ τι τῶν ἰδίων
ἀγιάσαι.

27. Φῶς. Ἄλλοι, λαμπτήρ.

Πνοή. Ἄλλος, πνεῦμα.

28. Φυλακή.

29. Σοφία.

Δόξα δέ.

Πολιά.

30. Ὑπόπια καὶ συντρίμματα.

LXX INTERPRETES.

4. Exprobratus piger non con-
funditur: similiter et qui fœnore
accipit frumentum in messe.

6. Virum autem fidelem opus
est invenire. (*Id est, difficile est.*)

8. Non adversatur.

9. Quis gloriabitur castum se
habere cor? aut quis confidenter
dicet se mundum esse a peccatis?

11. Compeditur adolescens.
Alii, supplantabitur.

Cum sancto, et recta via ejus.

13. Obloqui, ne de medio tolla-
ris.

20. Videbunt tenebras.

21. Pars festinata.

25. Laquens viro cito quid ex
propriis sanctificare.

27. Lux. *Alii, fax.*

Spiraculum. *Alius, spiritus.*

28. Custodia.

29. Sapientia.

Gloria autem.

Canities, *plural.*

30. Livores et contritiones.

4.

6. Ἄνδρα δὲ πιστὸν τίς εὐρήσει;

8. Λιμῆ.

9.

11.

Εἰ λαμπρὰ καὶ εὐθὺς ἐργασία
αὐτοῦ.

13.

20.

21. Κληρονομία σπουδαζομένη.

25.

27. Λύχνος.

28.

29. Ἴσχύς αὐτῶν.

Καὶ εὐπρέπεια.

Πολιά.

30. Μώλωπες τραυμάτων.

THEODOTIO.

4.

6. Virum autem fidelem quis
inveniet?

8. Ventilat.

9.

11.

Si splendida et recta operatio
ejus.

13.

20.

21. Hæreditas festinata.

25.

27. Lucerna.

28.

29. Fortitudo eorum.

Et decor.

Canities.

30. Vibices vulnerum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Proverborum.

V. 2. Ἄλλος, βρυγμοῦ. Videtur esse Aquilæ qui ita vertit psalm. xxxvii, 9.

V. 21. Hebr. secundum Keri, גַּלְבָּדָּ. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT XXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἐτοιμάζει.

SYMMACHIUS

2. Præparat.

2. Κατευθύνει.

LXX INTERPRETES.

2. Dirigit.

2. Ἐτοιμάζει.

THEODOTIO.

2. Præparat.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμματα.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
5 מחשבת חרוץ אך-לבותה וכל- אין אך-למחסור	5.	5.
6 פעל אצרות בלשון שקר הבל נודף מבכשני-מת	6.	6.
7 שד-רשעים יגורם	7.	7. Προνομή ἀσεβῶν ἐπισπάσει αὐτούς.
9 גג מאשת מדהנים ובית חבר	9.	9. Δώματος.
10 נפש רשע אותה-רע לא-יחך בעיניו רעוד	10.	10.
11 יחכם-פניו	11.	11.
12 מסלף רשעים לרע	12.	12.
14 ינפה-אף	14.	14.
15 ומחזה לפעלי אף	15.	15.
16 רפאים	16.	16. Ῥαφαίην.
17 איש מחסור	17.	17. Οὐ πλουτήσει.
18 לא יעשור כפר	18.	18. Ἐξίλασμα. Ἄσεβής.
19 וכעס	19.	19.
20 יבלענו	20.	20.
21 רדף צדקה	21.	21. Διώκων δικαιοσύνην.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

5. Cogitationes solliciti vere ad superabundantiam, et omnis festi- nus vere ad defectum.	5. Cogitationes robusti, semper in abundantia : omnis autem pi- ger semper in egestate est.	5.
6. Opus thesaurorum in lingua mendacii, vanitas expulsa, quæ- rentes mortem.	6. Qui congregat thesauros lin- gua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis.	6.
7. Rapina impiorum terrebit eos.	7. Rapinæ impiorum detrahent eos.	7. Vastitas impiorum detrahent eos.
9. Tecti.	9. Domatis.	9. Domatis.
Præ muliere contentionum, et domo societatis.	Quam cum muliere litigiosa, et in dono communi.	
10. Anima impii desideravit ma- lum : non gratus erit in oculis ejus amicus ejus.	10. Anima impii desiderat ma- lum, non miserebitur proximo suo.	10.
11. Sapiens efficietur simplex.	11. Sapientior erit parvulus.	11.
12. Pervertens impios ad ma- lum.	12. Ut detrahat impios a malo.	12.
14. Teget furorem.	14. Extinguit iras.	14.
15. Et contritio operantibus ini- quitatem.	15. Et pavor operantibus ini- quitatem.	15.
16. Manium.	16. Gigantum.	16. Raphain.
17. Vir defectus, Non ditabitur.	17. In egestate erit. Non ditabitur.	17. Non ditescet.
18. Propitiatio.	18. Pro justo datur.	18. Propitiatio.
Impius.	Impius.	Impius.
19. Et iracunda.	19. Et iracunda.	19.
20. Deglutiet eum.	20. Dissipabit illud.	20.
21. Sequens justitiam.	21. Qui sequitur justitiam.	21. Persequens justitiam.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.
6. . . . ζητῶν θάνατον.
7.
9. Δώματος.
Ἡ μετὰ γυναικὸς μαχίμης καὶ οἴκου ἑταιρικοῦ.
10. Ψυχὴ ἀνόμου ἐπόθησε πονηρῶν, οὐκ ἔλεήσει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὸν πλησίον αὐτοῦ.
11. Σοφισθῆσεται ὁ νῆπιος.
12. Ὑποσκελιζεῖ ἀσεβεῖς εἰς κακόν.
14. Σβίσει δργήν.
15. Καὶ δειλία τοῖς ἐργαζομένοις ἀνομίαν.
16. Παρὰ θεομάχου.
17. Ἐνδεήσεται ἀγαθῶν. Οὐ πλουτήσει.
18. Ἐξίλασμα.
Ἄσεβής.
19. Καὶ θυμώδους.
20.
21. Διώκων δικαιοσύνην.

SYMMACHUS.

5.
6 ... quærens mortem.
7.
9. Domatis.
Quam cum muliere litigiosa, et domo meretricia.
10. Anima iniqui desideravit malum : non miserebitur oculis suis proximi sui.
11. Sapiens evadet infaus.
12. Supplantat impios in malum.
14. Extinguet iram.
15. Et pavor operantibus iniquitatem.
16. A Dei hoste.
17. Indigebit bonis. Non ditescet.
18. Propitiatio. Impius.
19. Et iracunda.
20.
21. Persequens justitiam.

5. ✕ Λογισμοὶ συντέμνοντες ✕ πλὴν εἰς περισσείαν, καὶ πᾶς ✕ ἐπισπουδάζων πλὴν εἰς ὑστέρημα.
6. Ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσση ψευδεῖ, μάταια διώκει ἐπὶ παγίδας θανάτου.
7. Ὀλεθρὸς ἀσεβείων ἐπιξινωθήσεται.
9. Ὑπαίθρου.
Ἡ ἐν κεκονιαμένοις μετὰ ἀδικίας καὶ ἐν οἴκῳ κοινῷ.
10. Ψυχὴ ἀσεβοῦς οὐκ ἐλεηθήσεται ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπων.
11. Πανουργότερο; γίνεται ὁ ἀκακος.
12. Φαυλιζεῖ ἀσεβεῖς ἐν κακοῖς.
14. Ἀνατρέπει δργάς.
15. Ὅστις δὲ ἀκάθαρτος παρὰ κακούργου.
16. Γιγάντων.
17. Ἀνὴρ ἐνδεής. Εἰς πλοῦτον.
18. Περικάθαρμα.
Ἄνομος. Ἄλλιος, ἄδικος.
19. Καὶ δργίλου.
20. Καταπίονται αὐτόν. Ἄλλιος, καταποντιοῦσιν.
21. Ὅδὸς δικαιοσύνης.

LXX INTERPRETES.

5. ✕ Cogitationes concidentales ✕ tantummodo ad superabundantiam, et omnis festinans duntaxat ad defectum.
6. Qui operatur thesauros lingua mendaci, vana sectatur in laqueos mortis.
7. Perditio impiis hospitio suscipiatur.
9. Sub dio.
Quam in calce illitis cum iniquitate et in domo communi.
10. Anima impii non consequetur misericordiam ab ullo hominum.
11. Astutior fit innocens.
12. Vilipendit impios in malis.
14. Evertit iras.
15. Sanctus autem immundus est apud malos.
16. Gigantum.
17. Vir egenus. In divitias.
18. Circumpurgatio. Iniquus. *Alius*, injustus.
19. Et iracunda.
20. Devorabunt illum. *Alius*, demergent.
21. Via justitiæ.

5.
6. Ὁ ἐργαζόμενος θησαυροῦς ἐν γλώσσῃ ψευδεῖ, ἀτμὸς φερόμενος.
7.
9. Δώματος.
Ἡ μετὰ γυναικὸς μαχίμης, καὶ οἴκου ἑταιρικοῦ.
10.
11.
12.
14.
15. Καὶ δειλία τοῖς ἐργαζομένοις ἀνομίαν.
16.
17.
Οὐ πλουτήσει.
18. Ἐξίλασμα.
Ἄσεβής.
19.
20.
21. Διώκων δικαιοσύνην.

THEODOTIO.

5.
6. Qui operatur thesauros in lingua mendaci, vapor est qui fertur.
7.
9. Domatis.
Quam cum muliere litigiosa, et domo meretricia.
10.
11.
12.
14.
15. Et pavor operantibus iniquitatem.
16.
17.
Non ditescet.
18. Propitiatio. Impius.
19.
20.
21. Persequens justitiam.

TO EBPAIKON.

יבצא
 22 עיר גברים עלה רכס
 24 עושה בעברת חן
 25 תאות עצל תביטני
 27 אף כי- בזמה יביאני
 28 לנצח ידבר
 29 הנז איש רשע בפניו

יכין
 30 לנגד יהוה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Inveniet.
 22. Civitatem fortium ascendit sapiens.
 24. Faciens in ira superbiam.
 25. Desiderium pigri interficiet cum.
 27. Etiam quia in cogitatione mala attulerit illud.
 28. In finem loquetur.
 29. Roboravit vir impius in facie sua.
 Præparabit.
 30. Contra Dominum.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

22.
 24.
 25.
 27.
 28.
 29.

30.

VULGATA LATINA.

Inveniet.
 22. Civitatem fortium ascendit sapiens.
 24. Qui in ira operatur superbiam.
 25. Desideria occidunt pigrum.
 27. Quia offeruntur ex scelere.
 28. Loquetur victoriam.
 29. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum.
 Corrigit.
 30. Contra impium.

ΑΚΥΛΑΣ.

22. Πόλιν δυνατῶν ἀνέβη σοφός.
 24.
 25.
 27. Καίπερ ὅτι ἔγνωια ὄσει αὐτόν.
 28. Εἰς νίκος πορεύεται.
 29.

Ἔτοιμάσει.
 30. Κατέναντι Κυρίου.

AQUILA.

22. Civitatem fortium ascendit sapiens.
 24.
 25.
 27. Et utique quoniam cogitatio feret eum.
 28. In victoriam ibit.
 29.
 Præparabit.
 30. Contra Dominum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Proverbiorum.

V. 2. Σ., Θ, ἐτοιμάζει. Sic editio Romana et quibusdam exemplaribus sequuntur, et desiderantur in τοῖς Θ' asterisco ut videtur notata erant.
 V. 5. Λογισμοὶ συντέμνοντες etc. Hæc quæ in [V. 9. Hebr., בודנים. Secundum Keri, בדינים]

PROVERBIORUM CAPUT XXII.

TO EBPAIKON.

1 נבחר
 3 ראה רעה ויסור
 4 עקב ענה יראת יהוה
 5 ירחק מהם
 7 ועבד לזה לאיש כלה
 8 חרע עולה יקצור-אין
 9 יביך

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Eligibilis.
 3. Vidit malum, et abscondit se.
 4. Propter mansuetudinem timor Domini.
 5. Se elongabit ab eis.
 7. Et servus mutuans viro commodanti.
 8. Qui seminat iniquitatem metet calamitatem.
 9. Benedicetur.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

1.
 3.
 4.
 5.
 7.
 8.
 9.

VULGATA LATINA.

1. Melius.
 3. Vidit malum, et abscondit se.
 4. Finis modestiæ timor Domini.
 5. Longe recedit ab eis.
 7. Et qui accipit mutuum servus est fœnerantis.
 8. Qui seminat iniquitatem metet mala.
 9. Benedicetur.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. Ἐκλεκτόν.
 3. Εἶδε κακίαν καὶ ἐνεκρύβη.
 4.
 5. Μακρυνθήσεται.
 7.
 8. . . . ἀνωφελές.
 9.

AQUILA.

1. Electum.
 3. Vidit malum, et abscondit se.
 4.
 5. Procul recedet.
 7.
 8. . . . inutilitatem.
 9.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

22. Πόλιν δυνατῶν ἀνέβη σοφός.
 24. Πράσσων ἐν ὀργῇ ὑπερήφανος.
 25. Ἐπιθυμία ὀκνηροῦ θανατῶσει αὐτόν.
 27.
 28. Εἰς νίκος πορεύεται.
 29.

Ἐτοιμάσει.

30. Κατέναντι Κυρίου.

SYMMACHUS.

22. Civitatem fortium ascendit sapiens.
 24. Faciens in ira superbus.
 25. Desiderium pigri interficiet eum.
 27.
 28. In victoriam ibit.
 29.
 Præparabit.
 30. Contra Dominum.

- Εὐρήσει. Ἄλλος, θησαυρίζει.
 22. Πόλεις ὀχυράς ἐπέβη σοφός.
 24. Ὅς δὲ μνησικακεῖ, παράνομος.
 25. Ἐπιθυμίαι ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσι. Ἄλλος, καταβάλλουσιν.
 27. Καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς.
 28. Φυλασσόμενος λαλήσει.
 29. Ἄσεθής ἀνὴρ ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ.

Συνιεῖ.

30. Πρὸς τὸν ἀσεβῆ.

LXX INTERPRETES.

- Inveniet. *Alius*, thesaurizat.
 22. Civitates munitas ascendit sapiens.
 24. Qui autem injuriarum memor est, iniquus.
 25. Desideria occidunt pigrum. *Alius*, dejiciunt.
 27. Etenim inique offerunt eas.
 28. Custoditus loquetur.
 29. Impius vir impudenter subsistit facie.
 Intelliget.
 30. Contra impium.

22. Πόλιν δυνατῶν ἀνέβη σοφός.
 24.
 25. Ἐπιθυμία ὀκνηροῦ θανατῶσει αὐτόν.
 27.
 28. Εἰς νίκος πορεύεται.
 29. Ἐκραταίωσεν ἀνὴρ ἀσεθής πρόσωπον αὐτοῦ.

30. Κατέναντι Κυρίου.

THEODOTIO.

22. Civitatem fortium ascendit sapiens.
 24.
 25. Desiderium pigri interficiet eum.
 27.
 28. In victoriam ibit.
 29. Obfirmavit vir impius faciem suam.
 30. Contra Dominum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Proverborum.

DRACH.]

[Vers. 15. Ο΄, κακούργοις. Ita omnes editiones. Monif. edidit græce πανούργοις, ad nullum provo-

cans ms., latine vero, *malis*. Id.]

V. 16. Ἄ., Ῥαφαεὶν. Σ., παρὰ θεομάχου. Melius legatur, παρὰ θεομάχων.

PROVERBIORUM CAPUT XXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
 3.
 4. Ὑστερον παραύτητος φόβος Κυρίου.
 5. Μακρυνθήσεται.
 7. Καὶ δοῦλος δανειζόμενος ἀνδρὶ δανείζοντι.
 8. Ὁ σπείρων ἀνομίαν θερίσει ἀδικίαν.
 9.

SYMMACHUS.

1.
 3.
 4. Post mansuetudinem timor Domini.
 5. Procul recedet.
 7. Et servus est qui mutuum accipit ei qui mutuum dat.
 8. Qui seminat iniquitatem metet iniquitatem.
 9.

1. Αἰρετώτερον.
 3. Ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον, καὶ κραταίως αὐτὸς παιδεύεται.
 4. Γενεὰ σοφίας φόβος Κυρίου.
 5. Ἀφέξεται αὐτῶν.
 7. Καὶ οἰκέται ἰδίους δεσπότης δανειοῦσιν.
 8. Ὁ σπείρων φαῦλα θερίσει κακά.
 9. Εὐλογηθήσεται. Ἄλλος, εὐλογεῖ ὁ Θεός. Ἄλλος, ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

LXX INTERPRETES.

1. Eligibilis.
 3. Videns malignum punitum, et valide ipse eruditur.
 4. Progenies sapientiae timor Domini.
 5. Abstinebit ab eis.
 7. Et famuli propriis dominis scænerabunt.
 8. Qui seminat mala metet mala.
 9. Benedicetur. *Alius*, benedicit Deus. *Alius*, diligit Deus.

1. Ἐλεκτόν.
 3. Εἶδε κακίαν, καὶ ἐνεκρύβη.
 4.
 5. Μακρυνθήσεται.
 7. Καὶ δοῦλος δανειζόμενος ἀνδρὶ δανείζοντι.
 8. Ὁ σπείρων ἀδικίαν θερίσει ἀνομίαν.
 9.

THEODOTIO.

1. Electum.
 3. Vidit malum, et abscondit se.
 4.
 5. Procul recedet.
 7. Et servus est qui mutuum accipit ei qui mutuum dat.
 8. Qui seminat iniquitatem metet iniquitatem.
 9.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
לֵץ 10	10.	10. Χλευαστήν.
בזון 11	11.	11. Καθάρως καρδίας.
מן שפתיך רעדו מלך		
דעת 12	12.	12. Γνώσιν.
ארצו 13	13.	13. Φονευθήσομαι.
שם 14	14.	14. Ἐκεῖ.
קשורה בלב 15	15.	15. . . . ἐν καρδίᾳ.
נתן לעשיר אך לכוזר 16	16.	16.
יכנו 18	18.	18. Ἐτοιμασθήσονται.
והעתקך היום 19	19.	19. Γνωστὴν ἐποίησά σοι ζωὴν.
לשחוקך 21	21.	21. Τῷ ἀποστελλαντι.
אל-תגדל-הל 22	22.	22.
כי-יהיה יריב ריבם וקבע את-קבעיהם נפש 23	23.	23. Ὅτι Κύριος δικάσει τὴν δίκην αὐτοῦ, καὶ καθηλώσει τοὺς καθηλώσαντας αὐτόν.
אל-תתערע 24	24.	24.
מקש 25	25.	25. Σκῶλον.
חשכו 29	29.	29.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
10. Derisorem. Contentio.	10. Derisorem. Jurgium.	10. Derisorem.
11. Gordis munditiam. Gratia laborum ejus amicus ejus rex.	11. Cordis munditiam. Propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem.	11. Munda cordis.
12. Scientiam.	12. Scientiam.	12. Scientiam.
13. Occidar.	13. Occidendus sum.	13. Occidar.
14. Illuc.	14. In eam.	14. Illuc.
15. Colligata in corde....	15. Colligata est in corde.	15. . . . in corde.
16. Dans diviti vera ad defectum.	16. Dabit ipse ditiori, et egebit.	16.
18. Dirigentur.	18. Et redundabit.	18. Præparabuntur.
19. Scire feci te hodie.	19. Et ostendi eam tibi hodie.	19. Notam feci tibi vitam.
21. Mittentibus te.	21. Illis qui miserunt te.	21. Mittenti.
22. Ne diripias tenuem.	22. Non facias violentiam pauperi.	22.
23. Quia Dominus litigabit litem eorum, et configet configentium eorum animam	23. Quia judicabit Dominus causam ejus, et configet eos qui confixerunt animam ejus.	23. Quia Dominus disceptabit causam ejus, et configet eos qui confixerunt eum.
24. Ne associeris.	24. Noli esse amicus.	24.
25. Laqueum.	25. Scandalum.	25. Offendiculum.
29. Tenebrosorum.	29. Ignobiles.	29.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII Proverbiorum.

V. 1. 'A., Θ., ἐλευστών. Hæc lectio et aliæ omnes hujus capituli ex editione Romana et ex Drusio.
 V. 8. 'A., ἀνωφελές. Verisimile est Aquilæ versionem plenam ita habuisse, ὁ στερῶν ἀνομίαν θερίσει ἀνωφελές, scribam autem eam duntaxat vo-

PROVERBIORUM CAPUT XXIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
ושכח שנין בלך 2	2.	2. Καὶ θήσεις μάχαιραν ἐν καταπόσει σου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et pones cultrum in faucibus tuis.	2. Et statue cultrum in guttore tuo.	2. Et pones gladium in gula tua.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 10. Χλευαστήν.
Μάχη.
- 11. Ἄγνός καρδίας.

- 12. Γνώσιν.
- 13. Φονευθήσομαι.
- 14. Ἐκεῖ.
- 15. Ἐνδίδεται ἐν καρδίᾳ.
- 16. Δώσει πλουσίῳ δι' ἔλου ὑπέ-
ρημα.

- 18. Ἐτοιμασθήσονται.
- 19. Γνωστὴν ἐποίησά σοι ζωὴν.

- 21.
- 22. Μὴ ἀρπάξης πτωχόν.
- 23. . . . καὶ κολάσεται τοὺς κολα-
ζομένους ψυχὴν αὐτοῦ.

- 24. Μὴ φιλάσης.
- 25. Σκάνδαλον.
- 29

SYMMACHUS.

- 10. Derisorem.
Pugna.
- 11. Casta corda.

- 12. Scientiam.
- 13. Occidar.
- 14. Illuc.
- 15. Illigatur in corde.
- 16. Dabit diviti, omnino ege-
stias.

- 18. Præparabuntur.
- 19. Notam feci tibi vitam.

- 21.
- 22. Ne diripias pauperem.

- 23. . . . et puniet eos qui pu-
niant animam ejus.
- 24. Ne amicus sis.
- 25. Scandalum.
- 29.

- 10. Λοιμόν.
Νεῖκος.
- 11. Ὅσας καρδίας.
Χεῖλαι ποιμαίνει βασιλεύς. Ἄλ-
λος, χάρις χειλέων ἑταῖρος αὐτοῦ
βασιλεύς.
- 12. Δίσθησιν.
- 13. Φονευταί.
- 14. Εἰς αὐτόν.
- 15. Ἐξήπται καρδίας.
- 16. Δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ' ἐλάσ-
σοντι. Ἄλλος, κατὰ τοῦ ἐλάττονος
δίδωσιν ἀφορμὰς κακοποιίας.
- 18. Εὐφρανοῦσί σε.
- 19. Καὶ γνωρίσῃ σοι τὴν ὁδὸν
σου. Ἄλλος, τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Ἄλ-
λος, τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.
- 21. Τοῖς προβαλλομένοις σοι.
- 22. Μὴ ἀποβιάζου πένητα.
- 23. Ὁ γὰρ Κύριος κρινεῖ αὐτοῦ
τὴν κρίσιν, καὶ ῥύσῃ σὴν ἀσυλον
ψυχὴν.
- 24. Μὴ ἴσθι ἑταῖρος.
- 25. Βρόχους.
- 29. Ἄνδράσι νωθοῖς.

LXX INTERPRETES.

- 10. Pestilentem.
Jurgium.
- 11. Sancta corda.
Labis pascit rex, Alius, gratia
labiorum amicus ejus rex.
- 12. Sensum.
- 13. Sicarii.
- 14. In eam.
- 15. Pendet e corde.
- 16. Dat autem diviti ad minus.
Alius, contra minorem dat occa-
siones maleficii.
- 18. Lætificabunt te.
- 19. Et notam tibi faciat viam
meam. Alius, viam ejus. Alius,
vias ejus.
- 21. His qui proponunt tibi.
- 22. Non facias violentiam pau-
peri.
- 23. Dominus enim judicabit ju-
dicium suum, et cruces tuam ani-
mam tutam.
- 24. Ne sis amicus.
- 25. Laqueos.
- 29. Viris socordibus.

- 10. Χλευαστήν.
Μάχη.
- 11. Καθαράς καρδίας.

- 12. Γνώσιν.
- 13. Φονευθήσομαι.
- 14. Ἐκεῖ.
- 15. . . . ἐν καρδίᾳ.
- 16.

- 18. Ἐτοιμασθήσονται.
- 19.

- 21. Τῷ ἀποστειλάνῃ.
- 22.
- 23.

- 24.
- 25.
- 29. Σκταινοῖς.

THEODOTIO.

- 10. Derisorem.
Pugna.
- 11. Munda corda.

- 12. Scientiam.
- 13. Occidar.
- 14. Illuc.
- 15. In corde.
- 16.

- 18. Præparabuntur.
- 19.

- 21. Mimenti.
- 22.
- 23.

- 24.
- 25.
- 29. Tenebrosis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII Proverborum.

com exscripsisse qua a Symmacho differbat.

Videtur scholion esse, et ut scholion notatur apud
V. 16. Ἄλλος, κατὰ τοῦ ἐλάττονος δίδωσιν etc. Drusium.

PROVERBIORUM CAPUT XXIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 2.

- SYMMACHUS.
- 2.

- 2. Καὶ ἐπίβαλλε τὴν χεῖρά σου.

- LXX INTERPRETES.
- 2. Et immitte manum tuam.

- 2. Καὶ θήσεις μάχαιραν τῷ λά-
ρυγγί σου.

- THEODOTIO.
- 2. Et ponas gladium gutturi tuo.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
3 וְהִיא לֶחֶם כֹּזְבִים	3.	3. Καὶ αὐτὸς ἄρτος ψευσμῶν.
4 אַל-תִּיגַע לְהַעֲשִׂיר מִבֵּיתְךָ הַחַל	4.	4. Μὴ κοπία τοῦ πλουτῆσαι ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου.
5 וְעִיף הַשִּׁמּוֹם	5.	5. Καὶ πετασθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν.
6 רַע עֵין	6.	6.
לְמַטְעֻמְתוֹ		Τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ.
7 שַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ	7.	7.
10 אַל-תִּסַּב	10.	10.
11 גֹּאֲלֵם הַזֶּקֶק הוּא-יָרִיב	11.	11. Ἀγχιστεὺς αὐτῶν ἰσχυροὶ, αὐτὸς δικάσεται.
12 לְאַמְרֵי-דַעַת	12.	12. Λόγοις γνώσεως.
16 וְתַעֲלֹזְנָה כְּלִיזְמוֹ בְּדַבַּר שְׁפַתְךָ מִי-יָרִיבִים	16.	16. Εὐθεία.
18 לֹא-תִבְרַח	18.	18. Οὐκ ἐξολοθρευθήσεται.
19 בְּדֹךְ	19.	19. Ἐν ὁδοῦ.
20 אֶל-תְּהִי בְּסַבְאֵרֶיךָ בְּלֵלִי בְּשֵׁר לְכֹ	20.	20.
21 חֻלְלִל	21.	21. Καὶ συμβολοκόπος.
23 אִמְתַּ קְנָה וְאֶל-תִּמְכַר חֲכָמָה וּמְדַסֵּר וּבִינָה	23.	23.
26 תִּרְצַנְנָה	26.	26.
27 כִּי-שׁוּחָה עֲסֻקָה זֹנָה	27.	27.

נְבִיאָה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

3. Et hic panis mendaciorum.
4. Ne labores ad ditescendum, ab intelligentia tua cessa.
5. Et volabit in caelos.
6. Mali oculi.
Ad cibos saposos ejus.
7. Æstimavit in anima sua.
10. Ne moveas loco.
11. Redemptor eorum fortis, ipse litigabit.
12. Ad eloquia scientiæ.
16. Et exsultabunt renes mei in loquendo labia tua rectitudines.
18. Non succidetur.
19. In via.
20. Ne sis in potatoribus vini, in comessoribus carnis sibi.
21. Et edax.
23. Veritatem eme, et ne vendas, sapientiam et eruditionem et intelligentiam.
26. Custodiant.
27. Quia fovea profunda meretrix.
Aliena.

VULGATA LATINA.

3. In quo est panis mendacii.
4. Noli laborare ut diteris, sed prudentiæ tuæ pone modum.
5. Et volabunt in caelum.
6. Invido.
Cibos ejus.
7. In similitudinem arioli et conjectoris, æstimat quod ignorat.
10. Ne attingas.
11. Propinquus enim illorum fortis est.
12. Ad verba scientiæ.
16. Et exsultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.
18. Non auferetur.
19. In via.
20. Noli esse in viis potatorum, nec in comessionibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt.
21. Et dantes symbola.
23. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam.
26. Custodiant.
27. Fovea enim profunda est meretrix.
Aliena.

AQUILA.

3. Et ipse panis mendaciorum.
4. Ne labores ad ditescendum a prudentia tua.
5. Et volabit in caelum.
6.
Cibos ejus.
- 7.
- 10.
11. Propinquus eorum robore valens, ipse disceptabit.
12. Verbis scientiæ.
16. Recta.
18. Non excindetur.
19. In via.
- 20.
21. Et symbolam dans.
- 23.
- 26.
- 27.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

- 3
4.
5. Καὶ πετασθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν.
6.
Τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ.
7. Εἰκάζων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.
10. Μὴ μετακινήσης.
11. Ἄγχιστεὺς αὐτῶν ἰσχύων, αὐτὸς δικάσεται.
12. Λόγοις γνώσεως.
16. Καὶ γαυριάσουσιν οἱ νεφροὶ μου ἐν τῷ λαλεῖν τὰ χεῖλη σου εὐθὴ.

18. Οὐκ ἐξολοθρευθήσεται.
19. Ἐν ὁδῷ.
20.

21. Καὶ συμβολοκόπος.
23.

26. Θελήσάτωσαν.
27. Ὅτι δρυγμα βαθὺ πόρνη.

Ἄλλοτρια.

SYMMACHUS.

3.
4.
5. Et volabit in cælum.
6.
Cibus ejus.
7. Conjectans in anima sua.
10. Ne transmoveas.
11. Propinquus eorum robore valens, ipse disceptabit.
12. Verbis scientiæ.
16. Et exsultabunt renes mei cum loquentur labia tua rectum.

18. Non excindetur.
19. In via.
20.

21. Et symbolam dans.
23.
26. Velint.
27. Quia fovea profunda mcretrix.
Aliena.

PATROL. GR. XVI.

3. Ταῦτα γὰρ ἔχειτι ζωῆς ψεύδους.
4. Μὴ παρεκτείνου πένης ὡν πλουσίῳ, τῇ δὲ σῆ ἐννοίᾳ ἀπόσχου.
5. Καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον τοῦ προεστηκότος αὐτοῦ.
6. Βασκάνῳ. Ἄλλος, πονηροφθάλμῳ.
Τῶν βρωμάτων αὐτοῦ.
7. Εἴτις καταπλοὶ τρίχα.
10. Μὴ μεταθῆς.
11. Ὁ γὰρ λυτροῦμενος αὐτοῦς Κύριος, κραταῖός ἐστι.
12. Λόγοις αἰσθήσεως.
16. Καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις τὰ σὰ χεῖλη πρὸς τὰ ἐμὰ χεῖλη, ἐὰν ὀρθά ᾖσι.

18. Οὐκ ἀποστήσεται.
19. Κατεύθου ἐννοίας.
20. Μὴ ἴσθι οἰνοπότης, μηδὲ ἐκτείνου συμβολαῖς, κρεῶν τε ἀγορασμοῖς.
21. Καὶ πορνοκόπος.
23. ✕ Ἀλήθειαν κτῆσαι, καὶ μὴ ✕ ἀπώση σοφίαν καὶ παιδείαν καὶ ✕ σύνεσιν.
26. Τηρέϊτωσαν.
27. Πίθος γὰρ τετρημένος ἐστὶν ἀλλότριος οἶκος.
Ἄλλότριον.

LXX INTERPRETES.

3. Hæc enim obtinent vitam falsam.
4. Ne extendas te, cum sis pauper, ad divitem : tua autem consideratione abstine.
5. Et revertit in domum præsidis sui.
6. Invido. Alius, mali oculi.
Escas ejus.
7. Si quis deglutiat pilum.

10. Ne transponas.
11. Qui enim redimit eos Dominus validus est.
12. Verbis sensus.
16. Et immorabuntur sermonibus tua labia ad mea labia, si recta fuerint.
18. Non recedet.
19. Dirige cogitationes.
20. Ne sis vini potator, neque extendas te ad symbolas, et carnum emtiones.

21. Et scortator.
23. ✕ Veritatem eme et ne re-
✕ pellas sapientiam et disciplinam
✕ et intelligentiam.
26. Servent.
27. Dolium enim perforatum est aliena domus.

Alienus.

3. Καὶ αὐτὸς ἄριστος ψευσμάτων.
4. . . ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου παῦσαι.
5. Καὶ πετασθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν.
6.
7.
10.
11. Ἄγχιστεὺς αὐτῶν ἰσχύων, αὐτὸς δικάσεται.
12. Λόγοις γνώσεως.
16.
18.
19. Ἐν ὁδῷ.
20. Ἐν συμβολοκοποῦσι κρέας ἐν ἑαυτοῖς.

21. Καὶ συμβολοκόπος.
23.

26.
27.

Ξένη.

THEODOTIO.

3. Et ipse panis mendaciorum.
4. ... a prudentia tua cessa.
5. Et volabit in cælum.
6.
7.
10.
11. Propinquus eorum robore valens, ipse disceptabit.
12. Verbis scientiæ.
16.
18.
19. In via.
20. In iis qui symbolam dant carnes inter se.

21. Et symbolam dans.

23.

26.

27.

Peregrina.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
28. ובגדלים באדם תסיף	28.	28.
29. חנם	29.	29. Δωρεάν.
הכללת		Καθαροί.
30. לבאים להקור כמכר	30.	30.
33. תהפכות	33.	33.
34. והיית כשכב	34.	34. Καὶ ἔση ὡσπερ κοιμώμενος.
35. הכני	35.	35.
הלכתי		Ἐξυπνισθήσομαι.
אקיף		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
28. Et prævaricatores in hominibus addet.	28. Et quos incautos viderit, interficiet.	28.
29. Gratis.	29. Sine causa.	29. Gratis.
Rabor.	Suffusio oculorum.	Pari.
30. Ingredientibus ad quærendum misturam.	30. Et student calicibus epotandis.	30.
33. Perversa.	33. Perversa.	33.
34. Et eris quasi qui dormit.	34. Et erit sicut dormiens.	34. Et eris quasi qui dormit.
35. Verberaverunt me.	35. Verberaverunt me.	35.
Concusserunt me.	Traxerunt me.	
Evigilabo.	Evigilabo.	Evigilabo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Proverbiorum.

V. 2. 'A., καὶ θῆσεις etc. Hæc lectio et sequentes *tione Rom. et Drusio, pro μὴ μετανοήσης, ne te ex Drusio et ex edit. Rom. pœniteat, a Monif. palam erronee edito. DRACH.*
 V. 5. Hebr. secundum Keri, יערף. DRACH.
 V. 10. Σ., μὴ μετακινήσης. Sic reposuimus ex edit. *V. 23. ✕ Ἀλήθειαν, etc. Hæc desiderantur in τοῖς Ο', atque in uno libro asterisco notantur, ut moneat*

PROVERBIORUM CAPUT XXIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
4. ובדעת	4.	4.
5. מאמץ-כח	5.	5.
6. ותשועה ברב יועץ	6.	6.
9. זכות אולת חסות	9.	9. Ἐννοια ἀφροσύνης ἀμαρτία.
10. ותעבת לאדם לץ	10.	10. Νωχελευσόμενος...
11. התרשית ביום צרה	11.	11.
12. העל לקחים לכות	12.	12. Μῆτι οὐχὶ ὁ σταθμιζων καρδίας αὐτὸς συνήσει;
12. הוא-יבק		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
4. Et in scientia.	4. In doctrina.	4.
5. Roborans potentiam.	5. Robustus et validus.	5.
6. Et salus in multitudine consilii.	6. Et erit salus ubi multa consilia sunt.	6.
9. Cogitatio stultitiæ peccatum.	9. Cogitatio stulti peccatum est.	9. Cogitatio stultitiæ peccatum.
Et abominatio hominis derisor.	Et abominatio hominum detractor.	
10. Remissus fuisti in die angustiarum.	10. Si desperaveris lassus in die angustiarum.	10. Qui segnus est....
11. Erue captos ad mortem.	11. Erue eos qui ducuntur ad mortem	11.
12. Nonne qui ponderat corda, ipse intelliget?	12. Qui inspector est cordis, ipse intelligit.	12. Nonne qui ponderat corda, ipse intelliget?

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 28.
- 29. Δωρεάν.
Χαροποί.
- 30.
- 33. Στρεβλά.
- 34. Καί ἔση ὡσπερ κοιμώμενος.
- 35.

Ἐξυπνιασθήσομαι.

SYMMACHUS.

- 28.
- 29. Gratis.
Gratosi.
- 30.
- 33. Tortuosa.
- 34. Et eris quasi qui dormit.
- 35.

Evigilabo.

- 28. Καί πᾶς παράνομος ἀναλωθήσεται.
- 29. Διακενής.
Πελιδνοί.
- 30. Οὐ τῶν ἰχθυούτων ποῦ πότοι γίνονται;
- 33. Σκολιά.
- 34. Καί κατακείση.
- 35. Τύπτουσι. Ἄλλος, ἔτυπτον.
Ἐνέπαιζάν μοι.
Ὅρθρος ἔσται.

LXX INTERPRETES.

- 28. Et omnis iniquus absumetur.
- 29. Supervacue.
Lividi.
- 30. Nonne vestigantium ubi computationes fiant?
- 33. Perversa.
- 34. Et jacebis.
- 35. Verberant. *Alius*, verberabant.

Illuserunt mihi.

Diluculum erit.

- 28. Καί ἀσυνθετοῦντας ἐν ἀνθρώποις ἀπαλλάξει.
- 29. Δωρεάν.

30. Οὐ τοῖς ἐξερχομένοις τοῦ ἔρευνησαι κεράσματα;

- 33.
- 34. Καί ἔση ὡσπερ κοιμώμενος.
- 35.

Ἀνεκρότησάν με.

Ἐξυπνιασθήσομαι.

THEODOTIO.

- 28. Et prævaricatores inter homines immutabit.
- 29. Gratis.
- 30. Nonne egredientibus scrutari misturas?
- 33.
- 34. Et eris quasi qui dormit.
- 35.

Exploserunt me.

Evigilabo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Proverborum.

notæ Romanæ editionis.

V. 29. Ἄ., καθαροί ἰηλλῶν epitheton oculorum.
Gen. xlix, 12, ἰηλλῶν vertit Aquila κατάχοροι,

ividi, epitheton oculorum, fortasse mendo libroriorum factum fuerit, quia κατάχοροι infrequens vox est.

PROVERBIORUM CAPUT XXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4.
- 5. Ὡσπερ κράτος ἰσχύος.
- 6. Καί σωτηρία ἐν πολυβούλῳ.
- 9.
- Καί βδέλυγμα ἀνθρώποις λοιμός.
- 10. Στραγγεῦσθαι ἐν ὥρᾳ θλίψεως.
- 11. Σῶσον εὐληθμένους εἰς θάνατον.
- 12.

SYMMACHUS.

- 4.
- 5. Sicut potentia fortitudinis.
- 6. Et salus in multo consilio.
- 9.
- Et abominatio hominibus pestilens.
- 10. Torqueri in hora afflictionis.
- 11. Serva captos ad mortem.
- 12.

- 4. Μετὰ αἰσθήσεως. Ἄλλος, καί ἐν γνώσει.
- 5. Γεωργίου μεγάλου.
- 6. Βοήθεια δὲ μετὰ καρδίας βουλευτικῆς.
- 9. Ἀποθνήσκει δὲ ἄφρων ἐν ἀμαρτίαις.

Ἄκαθαρσία δὲ ἀνδρὶ λοιμῶ.
10. Ἐμολυνθήσεται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ.

- 11. Ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον.
- 12. Ὅτι Κύριος καρδίας πάντων γινώσκει.

LXX INTERPRETES.

- 4. Cum sensu. *Alius*, et in scientia.
- 5. Agro magno.
- 6. Auxilium autem cum corde consilium habente.
- 9. Moritur autem stultus in peccatis.

Immunditia autem viro pestilenti.

- 10. Inquinabitur in die mala.
- 11. Libera eos qui ducuntur ad mortem.
- 12. Quoniam Dominus corda omnium novit.

- 4.
- 5.
- 6. Καί σωτηρία ἐν πολυβούλῳ.
- 9. Ἐννοια ἀφροσύνης ἀμαρτία.

10. Ἐξελύθη.

- 11.
- 12.

THEODOTIO.

- 4.
- 5.
- 6. Et salus in multo consilio.
- 9. Cogitatio stultitiæ peccatum.
- 10. Soluta est.

11.

12.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ינצר נפשך 15 אל-תארב רשע לנה צדיק	45.	Διατηρῶν ψυχὴν σου. 15. . . . εἰς ὠραιότητα δικαίου.
17 אל-יגל לבך	17.	17. Μὴ ἀγαλλιάσθω ἡ καρδίη σου.
18 פן-יראה יהוה מגליו אפי	18.	18.
19 אל-חתוד במרעים	19.	19. Μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις.
אל-הקנא 20 נר	20.	20. Λύχνος.
21 תתערב	21.	21.
23 הנר	23.	23. Ἐπιγινώσκειν.
26 שפתים ישק משיב דברים בכחים	26.	26.
27 ועתה בשדה	27.	27.
28 אל-תהי ודפתית	28.	28. Μὴ γίνου.
32 לקחתי מוסר	32.	32.
33 תנומת	33.	33.
לשכב		Τοῦ κοιμηθῆναι.
VERSIO HEBRAICI TEXT. Et custodiens animam tuam. 15. Ne insidieris impie habitaculo justī. 17. Ne exsultet cor tuum. 18. Ne forte videat Dominus. Desuper eo iram suam. 19. Ne succenseas in malignis. Ne æmuleris. 20. Lucerna. 21. Te misceas. 23. Cognoscere. 26. Labia osculabitur respondens verba recta. 27. Et præpara illud in agro. 28. Ne sis. Et numquid pellicies. 32. Accepi eruditionem. 33. Dormitationum. Ad cubandum.	VULGATA LATINA. Servatorem animæ tuæ. 15. Ne insidieris, et quæras impietatem in domo justī. 17. Ne exsultet cor tuum. 18. Ne forte videat Dominus. Ab eo iram suam. 19. Ne contendas cum pessimis. Nec æmuleris. 20. Lucerna. 21. Commiscearis. 23. Cognoscere. 26. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. 27. Et diligenter exerce agrum tuum. 28. Ne sis. Nec lactes. 32. Didici disciplinam. 33. Dormitabis. Ut quiescas.	AQUILA. Custodiens animam tuam. 15. . . . in speciositate justī. 17. Ne exsultet cor tuum. 18. 19. Ne pugna cum improbis. 20. Lucerna. 21. 23. Cognoscere. 26. 27. 28. Ne fias. 32. 33. Ad dormiendum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Proverbiorum.

V. 4. *A.L.L., καὶ ἐν γινώσκει. Ex editione Romana et Drusio hujus capituli lectiones mutuamur, paucis exceptis, quæ infra notantur.

V. 12. *A., μήτι οὐχὶ ὁ σταθμιζῶν καρδίας αὐτῶς

συνήσει; sic editio Romana. Regius autem unus ex Procopio hanc lectionem adfert: μήτι ὁ σταθμιζῶν καρδίας, οὐ γινώσκει;

V. 21. Illic adfertur in editione Romana sequens

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. Μὴ ἐνεδρεύσης ἀσέθειαν εἰς
δαίταν δικαίου.

17. Μὴ ἀγαλλιάσθω ἡ καρδία
σου.

18. Ἴνα μὴ ἴδῃ Κύριος.

Ἀπάνωθεν αὐτοῦ ὄργην αὐτοῦ.

19.

Μὴ παρερεθίζου.

20. Λύχνος.

21.

23. Ἐπιγινώσκειν.

25.

27. Καὶ φρόντισον ἐν ἀγρῷ.

28. Μὴ γίνου.

32.

35.

Τοῦ κοιμηθῆναι.

SYMMACHUS.

15. Ne insidieris improbitate ad
habitaculum iusti.

17. Ne exsultet cor tuum.

18. Ne videat Dominus.

A supra eum iram suam.

19.

Ne lacesse.

20. Lucerna.

21.

23. Cognoscere.

26.

27. Et sollicitus esto in agro.

28. Ne fias.

32.

35.

Ad dormiendum.

Ὁ πλάσας πνοήν.

15. Μὴ προσαγάγῃς ἀσεβῆ νομῆ
δικαίων.

17. Μὴ ἐπαίρου.

18. Ὅτι ἔφεται Κύριος.

Τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.

19. Μὴ χαίρει ἐπὶ κακοποιοῖς.

Μηδὲ ζήλου.

20. Λαμπτήρ.

21. Ἀπειθήσης. Ἄλλος, ἐπιμί-
γνυσο.

23. Αἰδεῖσθαι. Ἄλλος, αἰσχυνεῖ-
σθαι.

26. Χεῖλην δὲ φιλήσουσιν ἀποκρι-
νόμενα λόγους ἀγαθοῦς.

27. Καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν
ἀγρὸν.

28. Μὴ ἴσθι.

Μηδὲ πλατύνου. Ἄλλ., μὴ ἀπα-
τῶν.

32. Τοῦ ἐκλέξασθαι παιδείαν. Ἄλλ-
λος, καὶ ἐξελεξάμην παιδείαν.

35. Καθυπνώ. Ἄλλος, νυστά-
ζεις, καθυπνοῖς.

Στῆθη.

LXX INTERPRETES.

Qui formavit spiritum.

15. Noli admovere impium ad
pascuum iustorum.

17. Ne extollaris.

18. Quia videbit Dominus.

Furorem suum ab eo.

19. Ne gaudeas in malefactori-
bus.

Nec æmuleris.

20. Fax.

21. Sis inobsequens. *Alius*, mi-
scearis.

23. Revereri. *Alius*, id.

26. Labia vero osculabuntur
respondentia verba bona.

27. Et præpara te in agrum.

28. Ne sis.

Neque dilates. *Alius*, non deci-
piens.

32. Ad eligendam disciplinam.
Alius, et elegi disciplinam.

35. Dormito. *Alius*, Dormitas,
dormis.

Pectora.

Διατηρῶν ψυχὴν σου.

15. . . . εἰς φραιότητα δικαίου

17. Μὴ ἀγαλλιάσθω ἡ καρδία
σου.

18.

19. Μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομέ-
νοις.

20. Λύχνος.

21.

23. Ἐπιγινώσκειν.

26. Χεῖλεσιν καταφιληθήσεται
ἀποκρινόμενος ὀρθὰ ῥήματα.

27.

28. Μὴ γίνου.

32.

35.

Τοῦ κοιμηθῆναι.

THEODOTIO.

Custodiens animam tuam.

15. ... in speciositatem iusti.

17. Ne exsultet cor tuum.

18.

19. Ne pugna cum improbis.

20. Lucerna.

21.

23. Cognoscere.

26. Labiis deosculabitur qui
respondet recta verba.

27.

28. Ne fias.

32.

35.

Ad dormiendum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Proverbiorum.

scholion, quo notatur, ea quæ sequuntur in LXX,
usque ad finem hujus capituli præpostere posita
esse: Ἄλλος, ἐντεῦθεν ἐξήλλαχται ἡ θέσις τῶν με-
ταξὺ, καὶ μετὰ τὰ πρὸς τῷ τέλει πρὸς τοῦ, γυναικα

ἀνδρείαν, ταῦτα ἐφέρετο. I. e. *Alius*, exinde com-
mutatur dispositio eorum, quæ in medio posita
erant, et post ea quæ in fine jacent ante illud, *mu-
lierem fortem*, hæc ferebantur.

TO EBPAIKON.

1 גם-אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה	1.
2 חקר דבר	2.
3 וארץ לעמך אין חקר	3.
4 הגו סיגים מנכף	4.
5 הגו	5.
6 אל-תעבד 7, 8 אשר ראו עיניך אל-השם לרב מהר	6. 7, 8.
9 ריבך רוב את-רעך	9.
10 דבתך לא תשוב	10.
11 במשניות כסף דבר דבר על-אפניו	11.
12 נום דב וחלי-כתם	12.
14 במחת-שקר	14.
15 ולשך רכה	15.
17 חקר רגלך מבית רעך	17.
18 שטן	18.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Etiam hæ parabolæ Salomonis, quas congesserunt viri Ezechiaz.
2. Investigare verbum.
3. Et terra in profunditate. Non investigatio.
4. Remove scorias de argento.
5. Remove. Et firmabitur.
6. Ne steteris.
- 7, 8. Quem viderunt oculi tui : ne egrediaris ad litigandum cito.
9. Litigium tuum litiga cum amico tuo.
10. Et infamia tua non revertatur.
11. In thecis transparentibus argenti. Verbum dictum super rationibus suis.
12. Inauris auri et ornamentum obrizi.
14. In dono mendaci.
15. Et lingua mollis.
17. Rarum fac pedem tuum a domo socii tui.
18. Acuta.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7, 8.
9.
10.
11.
12.
14.
15.
17.
18.

VULGATA LATINA.

1. Hæ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiaz regis.
2. Investigare sermonem.
3. Et terra deorsum. Inscrutabile.
4. Aufer rubiginem de argento.
5. Aufer. Et firmabitur.
6. Ne steteris.
- 7, 8. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito.
9. Causam tuam tracta cum amico tuo.
10. Et exprobrare non cesset.
11. In lectis argenteis. Qui loquitur verbum in tempore suo.
12. Inauris aurea et margaritum fulgens.
14. Et promissa non complens.
15. Lingua mollis.
17. Subtrahæ pedem tuum de domo proximi tui.
18. Acuta.

AKYAAΣ.

1. Καίγε αὐται παραβολαὶ ἐ; μετῆραν ἄνδρες Ἐζεχίου.	1.
2. Ἐξιχνιάσει ῥήματα.	2.
3. Εἰς βάθος. Ἄνεξέταστος.	3.
4.	4.
5. Ἀπέλασον. Καὶ ἐδρασθήσεται.	5.
6. Μὴ ἐπιστῆς.	6.
7, 8.	7, 8.
9. Δικαστῆν σου δικάζε ἐν ἐταίρω σου.	9.
10.	10.
11. Ἀλλῶν ῥῆμα ἐπὶ ἀρμόζουσιν αὐτῷ.	11.
12.	12.
14.	14.
15. Γλῶσσα ἀπλή (sive, ἀπλή).	15.
17.	17.
18.	18.

AQUILA.

1. Etiam hæ sunt parabolæ, quas transtulerunt viri Ezechiaz.
2. Investigabit verba.
3. In profundum. Inscrutabile.
- 4.
5. Remove. Et firmabitur.
6. Ne steteris.
- 7, 8.
9. Jus tuum discepta cum socio tuo.
- 10.
11. Loquens verbum ad congruentem ei.
- 12.
- 14.
15. Lingua simplex (sive, mollis).
- 17.
- 18.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Καὶ ἔτι αὐταὶ παραβολαί...
 2. Ἐξιχνιάζει ῥήματα.
 3. Ἄνεξερεύνητος.
 4. Κἀθάειρε γίγαρτα ἐξ ἀργυρίου.
 5. Καὶ ἔδρασθήσεται.
 6. Μὴ ἐπιστῆς.
 7, 8. Ἄ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου, μὴ ἐξενέγκῃς εἰς πλῆθος ταχύ.
 9. Δικασίαν σου δικάζε ἐν ἑταίρῳ σου.
 10.
 11. Ἐν περιθλέπτοις ἀργυρίου. Λαλῶν λόγον ἐν καιρῷ αὐτοῦ.
 12.
 14. Δόσει ἀδίκῳ.
 15.
 17. Ὑπόστειλον, (φίμωσον) πόδα σου ἀπὸ οἴκου ἑταίρου σου.
 18.

Ο'.

1. Αὐταὶ αἱ παιδεῖαι Σαλομῶντος, αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐξεγράψαντο οἱ φίλοι Ἐζεχίου τοῦ βασιλέως.
 2. Τιμὰ πράγματα. Ἄλλοι, τιμῶν προστάγματα.
 3. Γῆ δὲ βαθεῖα. Ἄνεξέλεγκτος.
 4. Τύπτε ἀδόκιμον ἀργύριον.
 5. Κτεῖνε. Καὶ κατορθώσει.
 6. Μὴδὲ ὑφίστατο.
 7, 8. Ἄ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου λέγε· μὴ πρόσπιπτε εἰς μάχην ταχέως.
 9.
 10. Ἡ δὲ μάχη σου καὶ ἡ ἐχθρα οὐκ ἀπέσται.
 11. Ἐν ὀρμίσκῳ σαρδίου. Οὕτως εἰπεῖν λόγον.
 12. Εἰς ἐνώτιον χρυσοῦν καὶ σάριον πολυτελές. Ἄλλο, ἐνώτιον χρύσειον, καὶ πίνωσις χρυσοῦ.
 14. Δόσει ψευδεῖ.
 15. Γλῶσσα μαλακῆ.
 17. Σπάνιον εἰσαγε σὺν πόδα πρὸς σεαυτοῦ φίλον.
 18. Ἀκιδωτόν. Οἱ λοιποὶ, ἠχονημένον.

ΘΕΟΔΟΤΩΝ.

1.
 2.
 3.
 4.
 5. Ἀπέλασον. Καὶ ἐτοιμασθήσεται.
 6. Μὴ ἐπιστῆς.
 7, 8.
 9. Δικασίαν σου δικάζε ἐν ἑταίρῳ σου.
 10. Καὶ ὁ φόγος σου οὐκ ἀποτραφήσεται.
 11. Ἐν περιθλέπτοις ἀργυρίου. Λαλῶν ῥῆμα ἐπὶ ἀρμόζουσιν αὐτῷ.
 12.
 14.
 15.
 17.
 18.

SYMMACHUS.

1. Et insuper hæ parabolæ...
 2. Investigabit verba.
 3. Non pervestigabile.
 4. Emunda scoriã de argento.
 5. Et firmabitur.
 6. Ne steteris.
 7, 8. Quæ viderunt oculi tui, ne efferas in vulgus celeriter.
 9. Jus tuum discepta cum socio tuo.
 10.
 11. In spectabilibus argenti.
 Loquens verbum in tempore suo.
 12.
 14. Dono injusto.
 15.
 17. Subtrahere (constringe) pedem tuum a domo socii tui.
 18.

LXX INTERPRETES.

1. Hæ disciplinæ Salomonis indistinctæ, quas descripserunt amici Ezechie regis.
 2. Honorat res. Alii, honorare mandata.
 3. Terra autem profunda. Irreprehensum.
 4. Percute non probatum argentum.
 5. Occide. Et recte procedet.
 6. Neque steteris.
 7, 8. Quæ viderunt oculi tui dic : ne incide in pugnam cito.
 9.
 10. Pugna vero tua et inimicitia (tua) non aberit.
 11. In monili sardii.
 Sic dicere sermonem.
 12. In inaurum auream et sardium pretiosum. Alius, inauris aurea, et pinosis aurea.
 14. Dono mendaci.
 15. Lingua mollis.
 17. Rarum introduce pedem tuum ad tuum amicum.
 18. Acuta. Reliqui, id.

THEODOTIO.

1.
 2.
 3.
 4.
 5. Remove. Et præparabitur.
 6. Ne steteris.
 7, 8.
 9. Jus tuum discepta cum socio tuo.
 10. Et vituperium tuum non avertetur.
 11. In spectabilibus argenti.
 Loquens verbum ad congruentem ei.
 12.
 14.
 15.
 17.
 18.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
20 חמץ אל-נתר ושר בשמים על לב-רע	20.	20.
23 תחולל גשם	23.	23. Ὄδινει δμβρον.
27 חקר נבדם נבד	27.	27.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
20. Acetum super nitrum, et cantans in canticis super corde malo.	20. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.	20.
23. Parturiet pluuiam.	23. Dissipat pluuias.	23. Parturit imbrem.
27. Et investigatio gloriæ illorum gloria.	27. Qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria.	27.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Proverbiorum.

V. 1. 'A., κατὰ αὐτὰι παραβολαὶ etc. Sic editio Romana atque Drusius hanc et sequentes lectiones adferunt. LXX Interpretes, αὐτὰι αὶ παιδεῖται : quædam exemplaria habent, παροιμίαι, *parabolæ*.

V. 4. Σ., κάθαυρε γίγαρτα etc. Notat Drusius : Γίγαρτον acini vinacii nucleus proprie : sed hic pro scoria sumi videtur, quæ remanet post purgatum

argentum. Hieron. exponit *rubiginem*, quod est proprie, ferri vitium. Ezech. xxi, כִּיב. Aquilæ prima editio, στέμφυλον et γίγαρτον, i. e.; interprete Hieronymo, *acinum vinacii* : secunda et LXX, *commistionem*. Porro *scoria* sordes et purgamenta metallorum sunt, ait idem Hieron. psal. cxviii, 119. גִּיטָה, Hieron., *quasi scoriam*, Aquila, στέμφυλα, Σψα,

PROVERBIORUM CAPUT XXVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 לא-נאה	1	1.
2 קללת חנם	2.	2. Κατὰ δωρεάν.
3 בותג	3.	3. Κημός.
לגו כסילים		
7 דליו שקים מפסח ומשל בפי כסילים	7.	7.
10 ושבר כסיל ושבר עברים	10.	10.
11 כסיל שונה באולתו	11	11. Ἀνόητος δευτερώων ἐπὶ ἀφροσύνη αὐτοῦ.
14 על-צירה	14	14. Ἐπὶ στροφέα αὐτῆς.
15 בצלחת נלאה	15.	15. Ἐν τῇ μάλῃ. Ἐμόχθησεν.
16 משבעה משיבי פתם	16.	16.
17 באדני	17.	17.
18 כמתלהלה	18.	18. Κακοθητιζόμενοι.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Non decens.	1. Indecens.	1.
2. Maledictio gratis.	2. Maledictum frustra.	2. Maledictio gratis.
3. Frenum. Corpori stultorum.	3. Camus. In dorso imprudentium.	3. Camus.
7. Defecerunt coxæ a claudo, et parabola in ore stultorum.	7. Quomodo pulcras frustra habet claudus tibias, sic indecens est in ore stultorum parabola.	7.
10. Et mercedem dans stulto, et mercedem dans transgressoribus.	10. Et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.	10.
11. Stultus iterans in stultitia sua.	11. Sic imprudens qui iterat stultitiam suam.	11. Stultus iterans in stultitia sua.
14. Super cardine suo.	14. In cardine suo.	14. In cardine suo.
15. In sinu. Laboravit.	15. Sub ascella. Laborat.	15. In axilla. Laboravit.
16. Quam septem referentes consilium sapidum.	16. Septem viris loquentibus sententias.	16.
17. Aures.	17. Auribus.	17.
18. Sicut insaniens.	18. Sicut noxius est.	18. Malis moribus imbuti.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

20. Ὡσπερ ὄξος ἐπὶ νίτρον, καὶ ἔδων ἐν ἄσμασιν ἐπὶ καρδίαν λυπηράν.

23. Διαλύει βροχὴν.

27. Ἐξερευνῶν δὲ τιμὴν ἑαυτοῦ ἔδξαν.

SYMMACHUS.

20. Sicut acetum super nitrum, et cantans in canticis super cor mæstum.

23. Dissolvit pluviam.

27. Perscrutari vero honorem sibi gloriam.

20. Ὡσπερ ὄξος ἔλκει ἀσύμφορον, οὕτως προσπεσὸν πάθος ἐν σώματι καρδίαν λυπεῖ.

23. Ἐξεγείρει νέφην.

27. Τιμῶν δὲ χρῆθ' λόγους ἐνδόξους.

LXX INTERPRETES.

20. Sicut acetum trahit incommodum, sic incidens morbus in corpus cor mærore afficit.

23. Excitat nubes.

27. Honorare autem oportet verba gloriosa.

20.

23.

27. Καὶ ἐξερευνῶντι δεδοξασμένα ἔδξαν.

THEODOTIO.

20.

23.

27. Et perscrutanti gloriosa gloriam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Proverbiorum.

σκωρλίαν, aut, ut est in alio codice, σκαιωρλίαν. »
V. 12. Ἄλλος, πίνωσις χρυσῆ. Hoc est, interprete Bielio, auream pinnæ vellus, seu potius, ornamentum elegans ex auro, proprie, nitor aureus. Drusius fatetur se non intelligere quid sit πίνωσις. Vide Schlesusnerum. DRACH.

V. 15. Ἄ., γλώσσα ἀπλή. Vera lectio est ἀπαλή, quia sic semper Aquila interpretatur vocem ἄ.

V. 17. Σ., ὑπόστειλον, etc. Drusius in notis: « Φίμωσον redundat. Aut sunt duæ interpretationes, ὑπόστειλον et φίμωσον. » DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT XXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Οὐκ ἔπρεψεν.

2. Κατάρρα δωρεάν.

3. Φιμός.

7. Ἐξέλιπον κνήμαι ἀπὸ χλωῦ, καὶ παραβολὴ ἐν στόματι...

10. Καὶ ὁ φράσων ἀφρων ἐμφράσσει ὄργας αὐτοῦ.

11.

14.

15. Ἐν τῇ μάλῃ.

Ἄπενάρχησεν.

16. Ὑπὲρ ἐπέτ' ἀποκρινομένου γνώμην.

17. Ὀπίου.

18. Πειρώμενοι.

SYMMACHUS.

1. Non decuit.

2. Maledictio gratis.

3. Capistrum (vel, frenum).

7. Defecerunt tibix a claudo, et parabola in ore...

10. Et qui obturat amentem, obturat iras ejus.

11.

14.

15. In axilla.

Obtorpuit.

16. Supra septem qui respondent sententiam.

17. Auriculam.

18. Conantes.

1. Οὐκ ἔστιν.

2. Ἄρ' ἀματαία.

3. Κέντρον.

Ἔθνει παρανόμῳ.

7. Ἀφελού πορείαν σκελῶν, καὶ παρανομίαν ἐκ στόματος ἀφρόνων. Ἄλλος, καὶ παροιμίαν ἐκ στόματος.

10. Πᾶσα σὰρξ ἀφρόνων, συντριβεται γὰρ ἢ ἐκστασις αὐτῶν.

11. Οὕτως ἀφρων τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀμαρτίαν.

14. Ἐπὶ τοῦ στρόφιγγος.

15. Ἐν τῷ κόλπῳ.

Οὐ δυνήσεται ἐπενεγκεῖν.

16. Τοῦ ἐν πληθμονῇ ἀποκομιζοντος ἀγγελίαν.

17. Κέρκου.

18. Ὡσπερ οἱ ἰώμενοι.

LXX INTERPRETES.

1. Non est.

2. Maledictio vana.

3. Stimulus.

Genti iniquæ.

7. Aufer gressum crurum, et iniquitatem ex ore stultorum. *Alius*, et proverbium ex ore.

10. Omnis caro imprudentum, conteritur enim extasis eorum.

11. Sic stultus sua ipsius malitia revertens ad peccatum suum.

14. Super cardine.

15. In sinu.

Non poterit inferre.

16. Eo qui in saturitate refert nuntium.

17. Caudam.

18. Sicut qui curantur.

1. Οὐκ ἔπρεψεν.

2. Κατάρρα δωρεάν.

3. Κημός.

Σώματι ἀνοήτου.

7.

10. Καὶ φιμῶν ἀφρων, φιμῶν χόλου.

11. Ἀνόητος δευτερών ἐπὶ ἀφροσύνη αὐτοῦ.

14.

15. Ἐν τῇ μάλῃ.

Ἐμόθησεν.

16

17. Ὀπίου.

18.

THEODOTIO.

1. Non decuit.

2. Maledictio gratis.

3. Camus.

Corpori stulti

7.

10. Et qui capistrat amentem, capistrat iras.

11. Stultus iterans in stultitia sua.

14.

15. In axilla.

Laboravit.

16.

17. Aures.

18.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
19 איש רמה	19.	19.
20 באפס עצים תכה-אש	20.	20.
נרנן		Τονθρυστής.
21 לחורר-ריב	21.	21. Ἀναξάναι δικασίαν.
22 דברי נרנן כמותלומים	22.	22. Λόγοι τονθρυστού γοητικοί.
ירדו		Κατέδησαν.
בסן		
23 שפתים חלקים	23.	23. [Χεῖλη] καίόμενα.
רע		
24 בשפתו ינבר שונא	24.	24. Ἐν χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπιγνωσθήσεται μισῶν.
26 תכסה שונארו במשאון תגלה	26.	26.
רעוה בקהל		
27 שרה	27.	27. Διαφθοράν.
28 ופה חלק	28.	28. Στόμα δὲ λείον.
מדה		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
19. Vir fraudavit.	19. Vir qui fraudulentè nocet.	19.
20. In consumptione lignorum extinguetur ignis.	20. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis.	20.
Susurro.	Susurrone.	Susurro.
21. Ad succendendum litem.	21. Suscitatur rixas.	21. Ad exacerbandam litem.
22. Verba susurronis veluti lomentia.	22. Verba susurronis quasi simplicia.	22. Verba susurronis incantatoria.
Descenderunt.	Perveniunt.	Descenderunt.
Ventricis.	Ventricis.	
23. Labia ardentia.	23. Labia tumentia.	23. Labia ardentia.
Malum.	Pessimo.	
24. In labiis suis agnoscetur odio habens.	24. Labiis suis intelligitur inimicus.	24. In labiis suis agnoscetur odio habens.
26. Qui operiet odium in desolatione, manifesta erit malitia ejus in concione.	26. Qui operit odium fraudulentè, revelabitur malitia ejus in concilio.	26.
27. Foveam.	27. Foveam.	27. Corruptionem.
28. Et os blandum.	28. Et os lubricum.	28. Et os molle.
Expulsionem.	Ruinas.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Proverbiorum.

V. 4. Σ., Θ., οὐκ ἐπρῆψεν. Ex editione Romana בודב haud dubie legisse videntur, et sæpe aliud omnino efferunt.

V. 17. באדני Σ., ὠστου. Θ., ὠτων. Ὁ, κέχρου. LXX,

PROVERBIORUM CAPUT XXVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 יום	1.	1. Ἡμέρα.
2 זר	2.	2. Ξένος.
4 אכוריות חמה	4.	4.
ומי יעמד לפני קנאה		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Dies.	1. Superventura dies.	1. Dies.
2. Alienus.	2. Alienus.	2. Peregrinus.
4. Crudelitas excandescentiæ.	4. Ira non habet misericordiam.	4.
Et quis stabit ante invidiam?	Et impetum concitati ferre quis poterit?	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

19. Ἄνῆρ δολιῶν.
20. Μὴ δυνατὸν ξύλων ἀποσβεσθή-
σεται πῦρ.

Δόλιος.

21.

22. Λόγοι γογγυστοῦ ἐν παρέργῳ.

Κατέβησαν.

23. [Χεῖλη] φλεγόμενα.

24. Ἐν χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπιγνώ-
σθήσεται μισῶν.

26. Καλύπτων μῖσος διὰ λήμμα-
τα, ἀποκαλυφθήσεται κακία αὐτοῦ
ἐν ἐκκλησίᾳ.

27. Διαφθοράν.

28. Στόμα δὲ λεῖον.

Ὀλίσθημα.

SYMMACHUS.

19. Vir fraudum.

20. Cum desunt ligna extinguetur ignis.

Dolosus.

21.

22. Verba murmuratoris in trans-
cursu.

Descenderunt.

23. Labia incensa.

24. In labiis suis agnoscetur odio habens.

26. Qui abscondit odium propter munera, revelabitur malitia ejus in ecclesia.

27. Corruptionem.

28. Et os molle.

Lapsus.

Ο.

19. Οἱ ἐνεδρεύοντες.

20. Ἐν πολλῆς ξύλοις θάλλει
πῦρ.

Δίθυμος.

21. Εἰς ταραχὴν μάχης.

22. Λόγοι κερκώπων μαλακοί.

Τύπτουσι.

Σπλάγχων. Ἄλλος, κοιλίας.

23. Χεῖλη λεῖα. Ἄλλος, δόλια.

Λυπηράν. Ἄλλος, πονηράν.

24. Χεῖλεσι πάντα ἐπινεύει ἀπο-
κλαιόμενος ἔχθρός.

26. Ὁ κρύπτων ἔχθραν συνίστη-
σι δόλον, ἐκκαλύπτει δὲ τὰς ἑαυτοῦ
ἁμαρτίας εὐγνωστος ἐν συνεδρίῳ.

27. Βόθρον.

28. Στόμα δὲ ἄστεγον.

Ἄκαταστασίας.

LXX INTERPRETES.

19. Qui insidiantur.

20. In multis lignis germinat ignis.

Dissentiens (vel, duplex animo).

21. In tumultum rixæ.

22. Sermones assentatorum molles.

Verberant.

Viscerum. Alius, ventris.

23. Labia lævigata. Alius, dolosa.

Mæstum. Alius, malum.

24. Labiis omnia annuit deplorans inimicus.

26. Qui occultat inimicitiam componit dolum : revelat autem sua peccata bene notus in consensibus.

27. Foveam.

28. Os autem non tectum.

Ruinas.

ΘΕΟΔΟΤΩΝ.

19.

20.

Γογγυστής.

21. Ἀναξάναι δικασίαν.

22. Λόγοι ἐνδυμίου (vel ἐνθυμίου) ὡς ἐξαπλούμενοι.

Κατέβησαν.

23. [Χεῖλη] καιόμενα.

24. Ἐν χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπιγνώσθήσεται μισῶν.

26.

27.

28. Στόμα δὲ λεῖον.

THEODOTIO.

19.

20.

Susurro.

21. Ad exacerbandam litem.

22. Verba susurrionis velut duplicia.

Descenderunt.

23. Labia ardentia.

24. In labiis suis agnoscetur odio habens.

26.

27.

28. Et os molle.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Proverbiorum.

V. 19. Σ., ἀνὴρ δολιῶν. Forte melius legatur, δολιῶν, dolose agens, aut δόλου doli.

V. 22. Θ., λόγοι, etc. Schleusnerus ita vertit : Ser-

mones astuti tanquam expansi. Drusius : ἐνδομίῳ sive ἐνθυμίῳ, ejus qui nobis in animo versatur.

DRAC.

PROVERBIORUM CAPUT XXVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Ἡμέρα.
2. Ξένος.
4. Κατακνίζων θυμός.

SYMMACHUS.

1. Dies.
2. Peregrinus.
4. Maligne rodens animus.

Ο.

1. Ἡ ἐπιούσα.
2. Ἀλλότριος.
4. Ἀνελεήμων θυμός.
'Ἄλλ' οὐδὲν ὑφίσταται ζῆλος. Ἄλλος, ζῆλος ἀμφοτέρων χαλεπώτερος. Ἄλλος, τίς δὲ ὑποστήσεται κατὰ πρόσωπων (ζήλου).

LXX INTERPRETES.

1. Superveniens (dies).
2. Alienus.
4. Crudelis indignatio.
Sed nihil sustinet zelus. Alius, zelus amborum molestior. Alius, vis vero subsistet ante faciem (zeli, vel invidiae).

ΘΕΟΔΟΤΩΝ

1. Ἡμέρα.
2.
4.

THEODOTIO.

1. Dies.
2.
4.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοῖς γράμμασι.</i>	ΑΚΥΛΑΣ.
5 מאהבה מסתרת	5.	5.
6 ונעותרות	6.	6. Καὶ ἐκετικά.
7 ונפש רעבה	7.	7.
8 נדחת	8.	8.
9 וכותק רעהו כעצת-נפש	9.	9. Καὶ γλυκαίνει ἐταῖρον αὐτοῦ βουλή ψυχῆς.
10 אל-חבא ביום אידך	10.	10. Μὴ εἰσέλθῃς ὁ ἀγροικός.
שכן		
11 ואשיבה חרפי דבר	11.	11.
13 כי-ערב זר	13.	13. Ὅτι ἐνεγγυήσατο ἀλλότριον. Καὶ περὶ ξένης ἐνεχυράσατε αὐ- τόν.
ובעד נכריה חבלהו		
15 מדונים	15.	15.
16 צפניה צפן-רח ושכן ימינו יקרא	16.	16. Κεχυρμμένος βορέας ἀνεμος, καὶ ἑλαιον δεξιᾶς αὐτοῦ καλέσει.
18 נצר	18.	18. Διατηρῶν.
21 וכר	21.	21.
22 אכ-תכחש ארת-האמיל- במכתש בתוך הריפורת בעלי לא- תסר מעליו אלות	22.	22. Ἐὰν κόπτης τὸν ἀφρονα ἐν ὄλμῳ ἐν μέσῳ ἐμπτισσομένων ἐν ὑπέρφ...
23 פני	23.	23. Πρόσωπα.
שית		Θοῦ.
27 לחם ביתך	27.	27. Εἰς ἄρτον οἴκου σου.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

5. Quam amor absconditus.
6. Et crebra.
7. Et animæ famelicæ.
8. Vagans.
9. Et dulcedo amici sui a consilio animæ.
10. Ne ingrediaris in die exitii tui.
Vicinus.
11. Et respondebo exprobranti mihi verbum.
13. Quia sdejussit extraneo.
Et pro extranea cape pignus ejus.
15. Contentionum.
16. Abscondentes eam abscondit ventum et oleum dexteræ ejus clamabit.
18. Qui servat.
21. Et fornax.
22. Si contuderis stultum in mortario in medio triticorum contusorum in pistillo, non recedet desuper eum stultitia ejus.
23. Vultus.
Pone.
27. In panem domus tuæ.

VULGATA LATINA.

5. Quam amor absconditus.
6. Quam fraudulenta.
7. Et anima esuriens.
8. Transmigrans.
9. Et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
10. Ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
Vicinus.
11. Ut possis exprobranti respondere sermonem.
15. Qui spondit pro extraneo.
Et pro alienis aufer ei pignus.
15. Litigiosa.
16. Qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, et oleum dexteræ suæ vocabit.
18. Qui servat.
21. Et in fornace.
22. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus.
23. Vultum.
Considera.
27. In necessaria domus tuæ.

AQUILA.

5.
6. Et supplicatoria.
7.
8.
9. Et educat socium suum consilio animæ.
10. Ne ingrediaris agrestis.
11.
13. Quoniam spondit pro extraneo.
Et pro extranea aufer te pignus ab eo.
15.
16. Absconditus aquilo ventus, et oleum dexteræ ejus vocabit.
18. Qui servat.
21.
22. Si contuderis amentem in mortario in medio eorum quæ tunduntur in pistillo...
23. Vultus.
Pone.
27. In panem domus tuæ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

5. Ἡ φίλα κεκρυμμένη.
 6. Καὶ τεταραγμένα.
 7.
 8. Μετακινούμενος.
 9.
 10. Μὴ εισέλθῃς ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς σου.
 11. Καὶ ἀποκριθήσομαι τῷ ὄνειδισάντι με ῥῆμα.
 13. Ὅτι ἐνεγγυήσατο ἀλλότριον.
 15. Μαχίμη.
 16. Κεκρυμμένος βορέας ἀνεμος, καὶ ἔλαιον δεξιᾶς αὐτοῦ καλέσει.
 18. Διατηρῶν.
 21.
 22.
 23. Πρόσωπα.
 Τάξον.
 27. Εἰς τὰ δέοντα τῶν χορασίω σου.

SYMMACHUS.

5. Quam amicitia occulta.
 6. Et perturbata.
 7.
 8. Transuigrans.
 9.
 10. Ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
 11. Et respondebo exprobranti mihi verbum.
 13. Quoniam spondit pro extraneo.
 15. Pugnax.
 16. Absconditus aquilo ventus, et oleum dexteræ ejus vocabit.
 18. Qui servat.
 21.
 22.
 23. Vultus.
 Statue.
 27. Ad necessitatem puellarum tuarum.

Ο΄.

5. Κρυπτομένης φιλίας.
 6. Ἡ ἐκούσια.
 7. Ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ. *Οἱ λοιποὶ, καὶ ψυχῇ πεινώσῃ.*
 8. Ὅταν καταπετασθῇ.
 9. Καταβῆγγυται δὲ ὑπὸ συμπυμάτων ψυχῇ.
 10. Μὴ εισέλθῃς ἀτυχῶν.
 Φίλος. *Οἱ λοιποὶ, γείτων.*
 11. Καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ ἐπονειδιστοὺς λόγους.
 13. Παρῆλθε γὰρ ὕβριστῆς. Ὅστις τὰ ἀλλότρια λυμαίνεται.
 15. Λοιδόρος.
 16. Βορέας σκληρὸς ἀνεμος, ὀνόματι δὲ ἐπιδέξιος καλεῖται. *Οἱ λοιποὶ, κεκρυμμένος βορέας ἀνεμος, καὶ ἔλαιον δεξιᾶς αὐτοῦ καλέσει.*
 18. Ὅς φυτεύει.
 21. Πύρωσις.
 22. Ἐὰν μαστιγοῖς ἄφρονα ἐν μέσῳ συνεδρίου ἀτιμάζων, οὐ μὴ περιέλῃς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ.
 23. Ψυχᾶς.
 Ἐπιστήσης.
 27. Εἰς τὴν ζωὴν σῶν θεραπόντων.

LXX INTERPRETES.

5. Abscondita amicitia.
 6. Quam voluntaria.
 7. Animæ autem indigenti. *Reliqui, et animæ esurienti.*
 8. Cum avolaverit.
 9. Disrumpitur autem a calamitatibus anima.
 10. Ne ingrediaris infortunatus.
 Amicus. *Reliqui, vicinus.*
 11. Et averte a te exprobrabiles sermones.
 13. Pertransiit enim contumeliosus.
 Qui aliena vastat.
 15. Contumeliosa.
 16. Aquilo durus ventus, nomine autem dexter vocatur. *Reliqui, absconditus aquilo ventus, et oleum dexteræ ejus vocabit*
 18. Qui plantat.
 21. Probatio ignis.
 22. Si flagellaveris insipientem in medio consessu inhonorans, non auferes stultitiam ejus.
 23. Animas.
 Applicabis.
 27. In vitam tuorum famulorum.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.
 6. Καὶ τεταραγμένα.
 7.
 8.
 9.
 10. Ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς μὴ εισέλθῃς.
 11.
 13. Ὅτι ἐνεγγυήσατο ἀλλότριον. Καὶ περὶ ξένης ἐνεχυράσατε αὐτόν.
 15.
 16.
 18. Φυλάττων.
 21. Χωνευτήριον.
 22. Ἐὰν κόπτῃς τὸν ἄφρονα ἐν ὄλῳ ἐν μέσῳ ἐμπισσομένων ἐν ὑπέρω...
 23. Πρόσωπα.
 Θοῦ.
 27. Εἰς τὰ δέοντα τοῦ οἴκου σου.

THEODOTIO.

5.
 6. Et perturbata.
 7.
 8.
 9.
 10. In die calamitatis ne ingrediaris.
 11.
 13. Quoniam spondit pro extraneo. Et pro extranea auferte pignus ab eo.
 15.
 16.
 18. Custodiens.
 21. Conflatorium.
 22. Si contuderis amentem in mortario in medio eorum quæ tuuduntur in pistillo...
 23. Vultus.
 Pone.
 27. In necessitates domus tuæ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., Θ., ἡμέρα. Omnes autem hujus capituli lectiones ex editione Romana et ex Drusio prodeunt, nisi aliter notetur.

V. 10. 'A., μη ἐσελθῆς ὁ ἀγροικός. Has lectiones

exhibet Martianæus noster ex Hieronymæo. Verum vox illa ἀγροικός suspecta videtur.

V. 13. 'A., Θ., ἐνεχυράσατε, auferte, capite. Sic habent editio Rom. et Drusius, unde Montfauconius

PROVERBIORUM CAPUT XXVIII.

TO EBPAIKON.

2 רבים שריה	2.
3 גבר רש ועשק זלים	3.
5 סוף ואין להם 5 יבינו כל	5.
6 הולך בחמד	6.
7 ורעה חללים	7.
9 גם-תפלות תעבה	9.
10 ינהל	10.
11 יזקרנו	11.
13 יצליח	13.
ומודה	
16 נגיד חסר תבנית	16.
ורב מעשקות	
יאריך ימים	
17.	17.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Multi principes ejus.
3. Vir pauper et opprimens pauperes.
Trahens, et non panis.
5. Intelligent omnia.
6. Ambulans in simplicitate sua.
7. Et pascens comessatores.
9. Etiam oratio ejus abominatio.
10. Hæreditate accipient.
11. Scrutabitur eum.
13. Prosperabitur.
Et confitens.
16. Dux carens intelligentiis.
Et multus oppressionibus.
Prolongabit dies.
17.
18. Perfectus.
19. Vana.
20. Vir veritatum.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικὸς γράμμασι.

2.
3.
5.
6.
7.
9.
10.
11.
13.
16.
17.
18.
19.
20.

VULGATA LATINA.

2. Multi principes ejus.
3. Vir pauper calumnians pauperes.
Vehementi, in quo paratur fames.
5. Animadvertunt omnia.
6. Ambulans in simplicitate sua.
7. Qui autem pascit comessatores.
9. Oratio ejus erit execrabilis.
10. Possidebunt.
11. Scrutabitur eum.
13. Dirigetur.
Qui autem confessus fuerit.
16. Dux indigens prudentia.
Multos opprimet per calumniam.
Longi fient dies ejus.
17.
18. Simpliciter.
19. Otium.
20. Vir fidelis.

ΑΚΥΛΑΣ.

2. Πολλοὶ ὄρχοντες αὐτῶν.
3. Ἄνθρωπος ἀπορὸς καὶ συκοφαντῶν πτωχοῦς.
Ἄνεσχηκῶς καὶ οὐκ ἔστιν ἄρτος.
5.
6. Περιπατῶν ἐν ἀπλότῃ αὐτοῦ.
7. Καὶ νέμει συμβολοκόπους.
9. Καί γε προσευχὴ αὐτοῦ βδέλυγμα.
10. Κληροδοθήσονται.
11. Ἐξεχνιάσει αὐτόν.
13.
Καὶ ὁμολογῶν.
16.
17.
18. Τέλειος.
19. Κενά.
20. Ἄνθρωπος πιστεύων.

AQUILA.

2. Multi principes eorum.
3. Vir egenus et calumnians pauperes.
Reinens se, et non est panis.
5.
6. Ambulans in simplicitate sua.
7. Et pascit comessatores.
9. Etiam oratio ejus abominatio.
10. Hæreditate accipient.
11. Scrutabitur eum.
13.
Et confitens.
16.
17.
18. Perfectus.
19. Vana.
20. Vir credens.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Proverborum.

præpropere, ut solebat, exscripsit, ἐνεχυράσατο, vertitque, abstulit. DRACH.

V. 15. Hebr. Secundum Keri, עֲנִיָּוִת. IDEM.

V. 22. Ad lectionem 'A et Θ., Schleusnerus in

Thes. V. T. : ἄλμος et ἄλμός. Sic etiam Trommii concordantiæ. Edit. autem Rom. et Kircheri concord., ἄλμός, cum leni spiritu. DRACH.

PROVERBIORUM CAPUT XXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. .
3. Ἄνεσχηκῶς καὶ οὐκ ἔστιν ἄρτος.
5. Περιπατῶν ἐν ἀπλότῃ αὐτοῦ.
7. Καί γε προσευχὴ αὐτοῦ βδέλυγμα.
10. Καὶ ἐξαγορεύων.
11. Εὐδοθήσεται.
13. Καὶ ἐξαγορεύων.
16. Ἦγούμενος, ἢ δυνάστης, ἐνδεὴς συνέσεων.

2. Κρίσεις ἐγείρονται.
3. Ἄνδρειος ἐν ἀπεθείαις συκοφαντᾷ πτωχοῦς.
5. Ἄδρος καὶ ἀνωφελής.
5. Συνήσουσιν ἐν παντί. Οἱ λοιποὶ, συνήσουσι πάντα.
6. Πορευόμενος ἐν ἀληθείᾳ.
7. Ὅς δὲ ποιμαίνει ἀσπίαν.
9. Καὶ αὐτὸς προσευχὴν αὐτοῦ ἐβδέλυκται.
10. Διελεύονται.
11. Καταγνώσεται αὐτόν.
13. Εὐδοθήσεται.
16. Βασιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων.

Μέγας συκοφάντης. Ἄλλος, καὶ πολὺστρεβλόν.

Μακρὸν χρόνον ζήσεται. Ἄλλος, μακρὸν βιώσεται βίον.

17. Ὅς φράσσει τὰ ὕψα μὴ εἰσακούσαι ἀσθενούς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων.
18. Δίκαιος.
19. Σχολήν. Ἄλλος, ἀπραγίαν.
20. Ἄνθρωπος ἀξιόπιστος.

2. Πολλοὶ ἄρχοντες αὐτῶν.
3. Ἄνθρωπος ἄπορος καὶ συκοφαντῶν πτωχοῦς.
5. Ἄνεσχηκῶς καὶ οὐκ ἔστιν ἄρτος.
5. Περιπατῶν ἐν ἀπλότῃ αὐτοῦ.
7. Καί γε προσευχὴ αὐτοῦ βδέλυγμα.
10. Διελοῦνται.
11. Ἐξιχνιάσει αὐτόν.
13. Καὶ ὁμολογῶν.
16.

17.

18. Τέλειος.

19. Κενά.

20.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Retinens se, et non est panis.
3. Ambulans in simplicitate sua.
7. Etiam oratio ejus abominatio.
9. Etiam oratio ejus abominatio.
10. Divident.
11. Scrutabitur eum.
13. Prosperabitur.
Et qui profitetur.
16. Dux, vel dynasta, indigens intelligentiis.

2. Judicia excitantur.
3. Robustus in impietatibus calumniatur pauperes.
5. Vehemens et inutilis.
5. Intelligent in omni. Retinens se, et non est panis.
6. Vadens in veritate.

2. Multi principes eorum.
3. Vir egenus, et calumniatur pauperes.
Retinens se, et non est panis.
5. Ambulans in simplicitate sua.

7.

9. Etiam oratio ejus abominatio.

10. Divident.

11. Scrutabitur eum.

13.

Et confitens.

16.

Magnus sycophanta. Alius, et valde perversum.

Longo tempore vivet. Alius, longam vitam ducet.

17. Qui obturat aures ut non audiat infirmum, et ipse invocabit, et non erit qui exaudiat.
18. Justus.
19. Otium. Alius, inertiam.
20. Vir fide dignus.

17.

18. Perfectus.

19. Vana.

20.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ואץ להעשיר לא ינקה		
רע עין 22	22.	22.
חכר יבאצ		
מבזה'יק לשון 23	23.	23. Παρὰ λειοῦντα γλώσσαν.
גזול 24	24.	24. Ἀρπάζων.
חבר		Μέτοχος.
רתב נפש יגרה מוזן 25	25.	25. Πλατὺς ψυχῆ ἐρεθίζει ἐντι- δικίαν.
רב מארות 27	27.	27.
יסתר 28	28.	28. Κρυβήσονται.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et festinus ad ditandum se non erit impunis.	Qui autem festinat ditari, non erit innocens.	
22. Malus oculo. Defectus veniet ei.	22. Et aliis invidet. Egestas superveniet ei.	22.
23. Præ leniente lingua.	23. Magis quam ille qui per linguæ blandimenta decipit.	23. Supra emollientem linguam.
24. Rapiens.	24. Qui subtrahit.	24. Rapiens.
Socius.	Particeps.	Particeps.
25. Latus animo miscebit licitem.	25. Qui se jactat et dilatat, jurgia concitat.	25. Latus anima irritat contradictionem.
27. Multitudo maledictionum.	27. Sustinebit penuriam.	27.
28. Se abscondet.	28. Abscondentur.	28. Se abscondent.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Proverbiorum.

V. 2. 'A., Θ., πολλοὶ ἄρχοντες αὐτῶν. Hujus etiam Drusio.
capitis lectiones omnes ex editione Romana et V. 17. Ὅς φράσσει etc. Hæc in nonnullis τῶν Θ

PROVERBIORUM CAPUT XXIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ישבר 1	1.	1. Συντριβήσεται.
ברבות צדיקים 2	2.	2. Ἐν τῷ πληθύναι δικαίους.
ורעה זנות 3	3.	3. Καὶ ὁ νέμων πόρνας.
ואיש תרומות 4	4.	4. Ἀνήρ ἀφαιρεμάτων.
בפשע איש רע מוקש 6	6.	6. Ἐν ἀμαρτία ἀνδρὸς παρανόμου πρόσκρουσις.
אנשו לצן 8	8.	8.
יפחד		
יבקשו 10	10.	10.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Conteretur.	1. (Repentinus ei) superveniet interitus.	1. Conteretur.
2. Cum multiplicantur justi.	2. In multiplicatione justorum.	2. Cum multiplicantur justī.
3. Et pascens scorta.	3. Qui autem nutrit scorta.	3. Et pascens scorta.
4. Et vir oblationum.	4. Vir avarus.	4. Vir donorum.
6. In prævaricatione viri malus laqueus.	6. Peccantem virum iniquum involvet laqueus.	6. In peccato viri iniqui offensio.
8. Viri irrisionis.	8. Homines pestilentes.	8.
Illaqueabunt.	Dissipant.	
10. Quærent.	10. Quærent.	10.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Θ.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
	'Ο δὲ κακὸς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται. Ἄλλος, ὁ δὲ σπυῖδων τοῦ πλουτεῖν οὐκ ἀθωωθήσεται.	
22. Ἐνδεία ἐπαλεῦσεται αὐτῷ.	22. Βάσκανος. Ἄλλ., φθονηρός. Ὅτι ἐλεήμων κρατήσει αὐτοῦ.	22.
23.	23. Μᾶλλον τοῦ γλωσσοχαριτοῦντος.	23.
24. Ἄδικῶν.	24. Ὅς ἀποβάλλει. Ἄλλος, ἀποβάλλεται, ἀτιμάζει.	24. Ἀρπάζων.
Μέτοχος.	Κοινωνός.	Μέτοχος.
25. Πλατύφυγος παροξύνει κρίσιν.	25. Ἄπιστος (Ἄλλ., ἀπλός) ἀνὴρ κρίνει εἰσῆ.	25.
27.	27. Ἐν πολλῇ ἀπορία ἔσται. Ἄλλος, οὐκ εὐδοθήσεται.	27.
28. Κρυθήσονται.	28. Στένουσι.	28. Κρυθήσονται.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
	Malus autem non impunitus erit. Alius, et festinus ad ditandum se non erit impunis.	
22. Egestas superveniet ei.	22. Invidus. Alius, id.	22.
23.	Quia misericors obtinebit eum.	
24. Injuriam laepons.	23. Magis quam is qui lingua gratificatur.	23.
Particeps.	24. Qui abjicit. Alius, violenter agit, inhonorat.	24. Rapiens.
25. Latus anima incitat iudicium.	Socius.	Particeps.
27.	25. Incredulus (Alius, simplex) vir iudicat temere.	25.
28. Se abscondent.	27. In multa penuria erit. Alius, non prosperabitur.	27.
	28. Gemunt.	28. Se abscondent.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Proverbiiorum. exemplaribus reperiuntur. Quæ, ut monet Drusius, primuntur. sunt ex cap. xxi, v. 13, ubi in Hebræo etiam ex-

PROVERBIORUM CAPUT XXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Θ.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
1. Συντριβήσεται.	1. Φλεγόμενου αὐτοῦ.	1. Συντριβήσεται.
2.	2. Ἐγκωμιαζομένων δικαίων.	2.
3.	3. Ὅς δὲ ποιμαίνει πόρνας.	3.
4.	4. Ἄνθρωπος δὲ παράνομος.	4. Ἄνθρωπος ἀκαιρεμάτων.
6. Ἐν ἀδικίᾳ ἀνδρὸς πονηρὸν σκάνδαλον.	6. Ἄμαρτάνοντι ἀνδρὶ μεγάλη παγίς.	6.
8.	8. Ἄνδρες ἀνομοί. Ἄλλος, ἄνδρες λοιμοί.	8.
Ἐθυμίασαν.	Ἐξέκαυσαν.	
10. Ἐπιζητήσουσι.	10. Ἐκζητήσουσι.	10.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Conteretur.	1. Ardente eo (non est medela).	1. Conteretur.
2.	2. Dum laudantur iusti.	2.
3.	3. Qui autem pascit meretrices.	3.
4.	4. Vir autem iniquus.	4. Vir donorum.
6. In iniquitate viri malum scandalum.	6. Peccanti viro magnus laqueus.	6.
8.	8. Viri iniqui. Alius, viri pestilentes.	8.
Adoleverunt.	Combusserunt.	
10. Inquirent.	10. Exquirent.	10.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

11 באודר ישבחה
12 משרתיו
13 נפשו
מאיר | עיני שניהם יהוה
14 לעד
15 ונער משלח
אבו
17 מעדנים
18 באין חזון יפרע עם
21 יהיה מנן
22 יגדה בחון
25 נאות אדם תשפילנו
ושל-רח יתמך כבוד

11.
12.
13
14.
15.
17.
18.
21.
22.
25.

11.
12. Λειτουργοὶ αὐτοῦ.
13.
Φωτίζων ὀφθαλμοὺς ἀμφοτέρων
ὁ Κύριος.
14. Εἰς ἔτι.
15. ... ἐξαποστελλόμενος.
17.
18. Οὐκ ὄντος δραματισμοῦ ἀπο-
σχεδασθήσεται λαός.
21.
22.
23.

24 עם-גנב

24.

24. Μετὰ κλίπτου.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

11. In posticum sedabit eum.
12. Ministri ejus.
13. Obviaverunt sibi.
Illuminans oculos amborum ip-
sorum Dominus.
14. In perpetuum.
15. Et puer dimissus.
Matrem suam.
17. Delicias.
18. In non visione feribatur
populus.
21. Erit filius.
22. Miscet litem.
23. Superbia hominis humiliat
bit eum.
Et humilis spiritu assequetur
gloriam.

11. Differt, et reservat in poste-
rum.
12. Omnes ministros.
13. Obviaverunt sibi.
Utriusque illuminator est Domi-
nus.
14. In æternum.
15. Puer autem qui dimittitur
voluntati suæ.
Matrem suam.
17. Delicias.
18. Cum prophetia defecerit,
dissipabitur populus.
21. Sentiet eum contumacem.
22. Provocat rixas.
23. Superbum sequitur humili-
tas.
Et humilem spiritu suscipiet
gloria.

11.
12. Ministri ejus.
13.
Illuminans oculos amborum ip-
sorum Dominus.
14. Adhuc.
15. ... dimissus.
17.
18. Non existente visione dissipa-
bitur populus.
21.
22.
23.

24 Cum fure.

24. Cum f. re.

24. Cum fure.

Nota ad cap. XXIX Proverbiorum.

V. 1. 'A., Σ., Θ., συντριβήσεται. Editio Romana et Drusius hanc et sequentes hujus capituli lectiones

PROVERBIORUM CAPUT XXX.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 לאיתיאל ואכל
VERSIO HEBRAICI TEXT.
1. Æthieli et Uchal.

1.
VULGATA LATINA.
1. (Vir cum quo est Deus) et qui
Deo secum morante confortatus,
ait.

1. Τῷ ἐθιήλ, καὶ τέλεσον.
AQUILA.
1. Ethieli, et perforce.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ
11. Ἐπ' ἰσχύτων καταπραΰνει αὐτόν.	11. Ταμιεύεται κατὰ μέρος.	11.
12. Λειτουργοὶ αὐτοῦ.	12. Οἱ ὑπ' αὐτόν. Ἄλλος, ὑπηρέται.	12. Λειτουργοὶ αὐτοῦ.
13.	13. Ἄλληλοις συνελθόντων. Ἄλλος, ἐλθόντων ἐπιταυτά.	13.
Φωτίζων ὀφθαλμοὺς ἀμφοτέρων Κύριος.	Ἐπισκοπὴν ἀμφοτέρων ποιεῖται ὁ Κύριος.	Φωτίζων ὀφθαλμοὺς ἀμφοτέρων ὁ Κύριος.
14. Εἰς ἀεί.	14. Εἰς μαρτύριον.	14.
15. Νέος δὲ ἀφαιμείνος.	15. Πᾶς δὲ κλανώμενος. Γονεῖς αὐτοῦ. Ἄλλος, μητέρα αὐτοῦ.	15.
17. Τρυφάς.	17. Κόσμον.	17. Τρυφάς.
18.	18. Οὐ μὴ ὑπάρξη ἐξηγητῆς ἔθνευ παρανόμῳ.	18.
21. Ἔσται γογγυσμός.	21. Ὑδουθήσεται.	21.
22. Ἐρεθίζει μάχην.	22. Ἐγείρει νεῖκος. Ἄλλος, ὀρύσσει.	22.
23.	23. Ὑδρις ἀνδρα ταπεινοί. Οἱ λοιποὶ, ὑπερηφανία ἀνδρῶς ταπεινώσει αὐτόν. Τοὺς δὲ ταπεινόφρονας ἐριθεὶς ὄξη Κύριος. Ἄλλος, καὶ ταπεινόφρων ἀντιλήφεται ὄξους.	23.
24.	24. Κλέπτῃ.	24.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
11. In novissimis mitigat eum.	11. Dispensat per partes.	11.
12. Ministri ejus.	12. Subditi ejus. <i>Alius</i> , famuli.	12. Ministri ejus.
13.	13. Invicem concurrentibus. <i>Alius</i> , venientibus in idipsum.	13.
Illuminans oculos amborum ipsorum Dominus.	Inspectionem amborum facit Dominus.	Illuminans oculos amborum ipsorum Dominus.
14. In perpetuum.	14. In testimonium.	14.
15. Adolescens autem dimissus.	15. Puer autem errans.	15.
	Parentes suos. <i>Alius</i> , matrem suam.	
17. Delicias.	17. Ornatum.	17. Delicias.
18.	18. Non erit praeceptor genti iniquae.	18.
21. Erit mormuratio.	21. Dolor erit.	21.
22. Incitat litem.	22. Excitat contentionem. <i>Alius</i> fodit.	22.
25.	25. Contumelia virum humiliat. <i>Reliqui</i> , superbia hominis humiliabit eum. Humiliter autem sentientes firmat gloria Dominus. <i>Alius</i> , et humiliter sentiens apprehendet gloriam.	25.
24.	24. Furi.	24.

Nota ad cap. XXIX Proverbiorum.

adferunt.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Τῶς πιστεύουσι τῷ Θεῷ, καὶ παύομαι. Ἄλλος, φάγομαι.	1. Τῷ ἐθελῆ, καὶ δυνήσομαι.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Credentibus Deo, et quiesco. <i>Alius</i> , comedam.	1. Ethicli, et potero.

TO EBPAIKON.

3 בער אנכי מאיש
4 וירד
מי אסף-רחו | בחפניו
צ-ר
מי הקים כל-אפסי-ארץ
מה-שמו ומה-שם-בנו
כי תדע
5 מן הוא
לחסים בו
7 אל-תמוע ממוני בטרם אמות
8 שוא
המדיפני לחם הקי
9 וכחשתי ואמרתני מי יהיה
ופן אורש
10 אל-הלשן
ואשבח
12 ומצאוד לא רחץ

14 ומאכלת

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Stolidus ego præ viro.
4. Atque descendit.
Quis collegit ventum in pugillis suis?
Ligavit.
Quis statuit omnes fines terræ?
Quod nomen est ejus, et quod nomen filii ejus,
Si novisti?
5. Clypeus ipse.
Sperantibus in eo.
7. Ne prohibeas a me antequam moriar.
8. Vanitatem.
Prædam da mihi panem statuti mei.
9. Et mentiar, et dicam, Quis Dominus?
Et ne forte pauper efficiar.
10. Ne crimineris lingua.
Et delinquas.
12. Et a sorde sua non lota est.
14. Et cultri.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

2.
4.
5.
7.
8.
9.
10.
12.
14.

VULGATA LATINA.

2. Stultissimus sum virorum.
4. Atque descendit.
Quis continuit spiritum in manibus suis?
Colligavit.
Quis suscitavit omnes terminos terræ?
Quod nomen est ejus, et quod nomen filii ejus,
Si nosti?
5. Clypeus ipse.
Sperantibus in eo.
7. Ne deneges mihi antequam moriar.
8. Vanitatem.
Tribue tantum victui meo necessaria.
9. Ad negandum, et dicam, Quis est Dominus?
Aut egestate compulsus.
10. Ne accuses.
Et corruas.
12. Et tamen non lota est a sordibus suis.
14. Et commandit.

ΑΚΥΛΑΣ.

2. Ἀσύνετος ἐγὼ εἰμι· παρὰ ἄνδρα.
4. Καὶ κατήνεγκεν.
Τίς συνέλεξεν πνεῦμα ἐν θεναιοῖς αὐτοῦ;
Τίς ἔστησε πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς;
Τί ὄνομα αὐτῆ, καὶ τί ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ;
5.
7.
8. Εἰκαιότητα.
... ἄρτον ἀκριβασμῶν μου.
9. Καὶ ἀρνήσωμαι καὶ εἶπω, Τίς ἐστὶ Κύριος;
10.
Καὶ πλημμελήσης.
12.
14. Κατεσθίουσας.

AQUILA.

2. Insipiens ego sum præ viro.
4. Et detulit.
Quis collegit ventum volis suis?
Quis statuit omnes fines terræ?
Quod nomen ipsi, et quod nomen filio ejus?
5.
7.
8. Vanitatem.
... panem statutorum meorum.
9. Et abnegem, et dicam, Quis est Dominus?
10.
Et delinquas
12.
14. Comedentes.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.	2. Ἀφρονέστατος γάρ εἰμι πάντων ἀνθρώπων.	2.
4. Καὶ κατήνεγκεν.	4. Καὶ κατέβη.	4.
Τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν τοῖς δρασίν αὐτοῦ;	Τίς συνήγαγεν ἀνεμον ἐν κόλπῳ;	
	Συνέστρεψεν.	Ἐνέδησεν.
	Τίς ἐκράτησε πάντων τῶν ἄκρων τῆς γῆς; Οἱ λοιποὶ, τίς ἔστησε πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς;	
Τί δνομα αὐτῷ, καὶ τί δνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ;	Τί δνομα αὐτῷ, καὶ τί δνομα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ;	Τί δνομα αὐτῷ, καὶ τί δνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ;
5.	Ἴνα γνῶς; Ἄλλος, ὅτι γνώσῃ;	5.
	5. Ὑπερασπίζει. Ἄλλ, ὑπερασπίζει.	5.
	Εὐλαβομένων αὐτόν. Ἄλλος, φοβομένων.	
7. Μὴ κοιλύσῃς ἀπ' ἐμοῦ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με.	7. Μὴ ἀφέλῃς μου χάριν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με.	7.
8.	8. Μάταιον λόγον.	8.
Διάταξόν μοι δίαιταν ἱκανήν.	Σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη.	
9. Καὶ ἀρνήσωμαι καὶ εἶπω, Τίς ἐστὶ Κύριος;	9. Ψευδῆς γένωμαι καὶ εἶπω, Τίς με ὀρῆ;	9.
	Ἦ πενηθείς. Ἄλλοι, πενῆς γαρηθείς. Ἄλλος, ὁ πενόμενος.	
10. Μὴ διαβάλλῃς.	10. Μὴ παραδῶς.	10. Μὴ καταλαλήσῃς.
Καὶ πλημμελήσῃς.	Καὶ ἀφανισθῆς.	Καὶ πλημμελήσῃς.
12.	12. Τὴν δὲ ἐξοδὸν αὐτοῦ οὐκ ἀπένεψεν. Ἄλλος, καὶ ἀπὸ ρύπου οὐκ ἀπελούσατο.	12.
14. Κατεσθιούσας.	14. Τομίδας.	14. Κατεσθιούσας.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Insipientissimus enim sum omnium hominum.	2.
4. Et detulit.	4. Atque descendit.	4.
Quis congregavit ventos in pugillis suis?	Quis congregavit ventum in sinu?	
	Convertit.	Illigavit.
	Quis tenuit omnes summitates terræ? Reliqui, quis statuit omnes fines terræ?	
Quod nomen ipsi, et quod nomen filio ejus?	Quod nomen ipsi, et quod nomen filio ejus	Quod nomen ipsi, et quod nomen filio ejus?
	Ut noscas? Alius, quia cognosces?	
5.	5. Protegit. Alius, proteget.	5.
	Reverentibus ipsum. Alius, timentibus.	
7. Ne prohibeas a me antequam moriar.	7. Ne auferas a me gratiam antequam moriar.	7.
8.	8. Vauum sermonem.	8.
Statue mihi dietam sufficientem.	Statue autem mihi quæ opus sunt, et quæ sufficiunt.	
9. Et abnegem, et dicam, Quis est Dominus?	9. Mendax flam, et dicam: Quis me videt?	9.
	Aut pauper effectus. Alii, id. Alius, pauper.	
10. Ne calumnieris.	10. Ne tradas.	10. Ne obloquaris.
Et delinquas.	Et delearis.	Et delinquas.
12.	12. Exitum (Aliter, excrementum) autem suum non abluuit. Alius, et a sorde non lota est.	12.
14. Comedentes.	14. Cultros.	14. Comedentes.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

עניים 15 שתי בנות הב הב	15.	15.
שלוש הנז לא השבענה		Τρία δέ ἐστιν ἃ οὐ πλησθήσεται.
לא-אמרד הן 16 ועצר רחם לא אמרה	16	Οὐκ εἶπαν, Ἄρχει. 16. Καὶ ἐποχὴ μήτρας.
17 נול	17.	17. Χειμάρρου.
18 נבלא	18.	18. Ἐθαυμαστώθησαν.
19 בשמים	19.	19.
חדך נחש חדך גבר בעלמה 20 אמלה ומחנה	20.	Ὅδον . . . Ὅδον . . . 20. Ὅσει φαγούσης, καὶ ἀπονι- ψαμένης.
21 ותחת ארבע	21.	21.
23 ותחת שנאה כי תבעל	23.	23
24 חכמים מחכמים	24.	24.
26 שפנים	26.	26.
וישיבו 27 חצץ כלו	27.	27.
28 תתפש בהיכלו	28.	28.
29 מציבו לכת	29.	29. Ἀγαθόνοντα πορεύων.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Afflictos.	Inopes.	
15. Duæ filiaë, da, da.	15. Duæ sunt filiaë dicentes, Af-fer, affer.	15.
Tria ipsa non saturabuntur.	Tria sunt insaturabilia.	Tria vero sunt, quæ non imple- buntur.
Non dicunt, Abundantia.	Quod nunquam dicit, Sufficit.	Non dixerunt, Sufficit.
16. Et constrictio vulvæ. Non dicit.	16. Et os vulvæ. Nunquam dicit.	16. Et retentio matricis.
17. Torrentis.	17. De torrentibus.	17. Torrentis.
18. Abscondita sunt.	18. Difficilia.	18. Mirabilia facta sunt.
19. In cœlis. Viam serpentis. Et viam viri in puella.	19. In cœlo. Viam colubri. Viam viri in adolescentia.	19. Viam.... Viam....
20. Comedit et tersit.	20. Quæ comedit, et tergens os suum.	20. Velut comedentis et abluen- tis.
21. Et propter quatuor.	21. Et quartum.	21.
23. Propter exosam cum mari- tata fuerit.	23. Per odiosam mulierem, cum in matrimonio fuerit as- sumpta.	23.
24. Sapientia sapienter edocta.	24. Sapientiora sapientibus.	24.
26. Cuniculi.	26. Lepusculus.	26.
Et posuerunt.	Qui collocat.	
27. Dimidians totum ipsum.	27. Egreditur universa.	27.
28. Tractabit.	28. Nititur.	28.
In palatiis.	In ædibus.	In templis.
29. Quæ bonum faciunt inces- sam.	29. Quod incedit feliciter.	29. Quæ bonum faciunt inces- sum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. Δύο θυγατέρες, φέρε, φέρε.
 Τρία δέ ἐστιν ἃ οὐ πλησθήσεται.
 Οὐκ εἶπαν, Ἄρχεϊ.
 16. Καὶ συνοχὴ μήτρας.
 17.
 18.
 19.
 Ὅδον . . .
 Ὅδον ἀνδρὸς ἐν νεάνιδι.
 20. Ὡσεὶ φαγούσης, καὶ ἀπονι-
 ψαμένης.
 21. Τὰ δὲ τέσσαρα.
 23. Καὶ γυνὴ μισομένη ὅταν
 συνοικήσῃ.
 24.
 26.
 Ἐταξαν.
 27. Ὡς ψηφίς πᾶσα.
 28.
 Ἐν ναοίς.
 29.

SYMMACHUS.

15. Duæ filix, fer, fer.
 Tria vero sunt, quæ non imple-
 buntur.
 Non dixerunt, Sufficit.
 16. Et coarctatio matricis.
 17.
 18.
 19.
 Viam....
 Viam viri in puella.
 20. Velut comedentis et abluen-
 tis.
 21. Quatuor autem.
 23. Et mulier exosa cum coha-
 eritabit.
 24.
 26.
 Statuerunt.
 27. Ut calculus universa.
 28.
 In templis.
 29.

- Ταπεινούς. Ἄλλοι, ἀσθενεῖς.
 15. Τρεῖς θυγατέρες ἦσαν ἀγα-
 πῆσει ἀγαπώμεναι.
 Καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ οὐκ ἐνεπίπλα-
 σαν αὐτήν.
 Οὐκ ἤρκεσθη εἰπεῖν, Ἰκανόν.
 16. Καὶ ἔρωσ γυναικός.
 Οὐ μὴ εἴπωσιν. Ἄλλος, οὐκ εἶπεν.
 17. Ἐκ τῶν παραγγων.
 18. Ἀδύνατα νοῆσαι. Ἄλλος,
 ἀδυνατοῦντα.
 19. Πετομένου. Ἄλλος, πετομέ-
 νου ἐν οὐρανῷ.
 Ὅδοις ὁφείως.
 Ὅδοις ἀνδρὸς ἐν νεότητι.
 20. Ὅταν πράξῃ ἀπονιψαμένη.
 21. Τὸ δὲ τέταρτον.
 23. Καὶ μισητὴ γυνὴ ἐὰν τύχῃ.
 24. Σοφώτερα τῶν σοφῶν.
 26. Κοιρογρόλλιοι. Ἄλλος, εἶδος
 ἰχθύος, ἦτοι οἱ λαγωοὶ, ἢ οἱ καλού-
 μενοι οἰστροὶ.
 Οἱ ἐποίησαντο.
 27. Ἄφ' ἐνὸς κελύσματος εὐ-
 τάκτως.
 28. Ἐρειδόμενος.
 Ἐν ὄχυρώμασι.
 29. Ὁ χαλῶς διαβαίνει.

LXX INTERPRETES.

- Humiles. *Alii*, infirmos.
 15. Tres filix erant dilectione
 diligentes (*vel*, dilectix).
 Et tres istæ non impleverunt
 eam.
 Non sufficit ad dicendum, Satis
 est.
 16. Et amor mulieris.
 Non dicant. *Alius*, non dixit.
 17. De convallibus.
 18. Impossibilia ad cogitan-
 dum. *Alius*, impossibilia.
 19. Volantis. *Al.*, volantis in cælo.
 Vias serpentis.
 Vias viri in juventute.
 20. Cum fecerit abluens.
 21. Quartum autem.
 23. Et exosa mulier si consecuta
 fuerit.
 24. Sapientiora sapientibus.
 26. Chærogryllii. *Alius*, genus
 piscis, sive lepores, sive qui vocan-
 tur œstri.
 Qui fecerunt.
 27. Ab una jussione ordinate.
 28. Innixus.
 In munitionibus.
 29. Quod pulcre transit.

15.
 Τρία δέ ἐστιν ἃ οὐ πλησθήσεται.
 Οὐκ εἶπαν, Ἄρχεϊ.
 16.
 17. Χειμάρθρου.
 18.
 19.
 Ὅδον . . .
 Ὅδον . . .
 20. Ὡσεὶ φαγούσης, καὶ ἀπονι-
 ψαμένης.
 21.
 23.
 24. Σοφία σεσοφισμένα.
 26.
 27.
 28. Ἐλλαμβανόμενος.
 Ἐν ναοίς.
 29. Ἀγαθύνοντα πορεύειν.
 THEODOTIO.

15.
 Tria vero sunt, quæ non imple-
 buntur.
 Non dixerunt, Sufficit.
 16.
 17. Torrentis.
 18.
 19.
 Viam....
 Viam....
 20. Velut comedentis et abluen-
 tis.
 21.
 23.
 24. Sapientia instructa.
 26.
 27.
 28. Comprehensus.
 In templis.
 29. Quæ bonum faciunt inces-
 sum.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμματα.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
30. מפני-כל	30.	30. Ἀπὸ προσώπου παντός.
31. זדודר בתנים	31.	31. Ἀλεκτροῶν νώτα.
32. אמ-עלת בהנשא	32.	32.
דאם-זודות יד לפה		
33. מביץ-ףא יוציא דם	33.	33. Καὶ ἐκμύζησις θυμοῦ ἐξείσει αἷμα.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
30. A facie cuiuscumque.	30. Ad nullius pavebit occursum.	30. A facie cuiuscumque.
31. Accinctus lumbis.	31. Gallus succinctus lumbis.	31. Gallus gallinaceus dorso.
32. Si stulte egisti in elevando te.	32. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime.	32.
Et si cogtasti manum ad os.	Si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum	
33. Et emunctor naris educet sanguinem.	33. Et qui vehementer emungit, elicit sanguinem.	33. Et emunctio furoris educet sanguinem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Proverbiorum.

V. 4. Ἄ., τῷ Ἐθῆλ etc. Editio Romana et Drusus, unde sequentes etiam lectiones mutuamur, una excepta versu 4.

V. 4. Ἄ., Σ., Θ., τὸ ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὸ ὄνομα τῷ οὐτῷ αὐτοῦ. Hanc lectionem Eusebius in Psalm.

p. 403, plenorem adfert quam editio Romana; sed Aquilæ et Theodotoni tantum ipsam tribuit, editio Romana etiam Symmacho.

Ibid. Ἄ., θαναροῖς. Schleusnerus, θενάρους. Cæterum, apud Græcos scriptores invenitur solummodo

PROVERBIORUM CAPUT XXXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμματα.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
1. דברי לכדאל	1.	1. Πητὰ Λαμμουῶν.
בשא		Ἄρμα.
3. חילך	3.	3.
דרכיך		Τὰ σὰ χρήματα.
לכודות		
5. וישאגה דין כל-בני-עני	5.	5. Καὶ ἀλλοιώσει κρίσιν υἱῶν πένητος.
6. לאובד	6.	6.
7. ועמלו	7.	7.
8. לאלם	8.	8. Ἀλάλφ.
אל-דין כל-בני חלף		
9. ואביץן	9.	9.
11. ושלל	11.	11.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Verba Lamuel.	1. Verba Lamuelis.	1. Dicta Lammun.
Assumptio.	Visio.	Pondus.
3. Facultatem tuam.	3. Substantiam tuam.	3.
Et vias tuas.	Et divitias tuas.	Pecunias tuas.
Ad delendum.	Ad delendos.	
5. Et mutet iudicium omnium filiorum afflicti.	5. Et mutant causam filiorum pauperis.	5. Et commutabit iudicium filiorum pauperis.
6. Pereunt.	6. Mærentibus.	6.
7. Et laboris sui.	7. Et doloris sui.	7.
8. Muto.	8. Muto.	8. Muto.
Ad iudicium omnium filiorum transitus.	Et causis omnium filiorum qui pertranseunt.	
9. Et egeni.	9. Et pauperem.	9.
11. Et spolio.	11. Et spoliis.	11.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
30. Ἀπὸ προσώπου παντός.	30. Κτήνος.	30. Ἀπὸ προσώπου παντός.
31. Περιεσφραγισμένος τὴν ὄσφυν.	31. Ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν.	31. Ἀλεκτρυῶν νότωφ.
32.	32. Ἐὰν πρόη σεαυτὸν ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἐκτείνης τὴν χεῖρά σου μετὰ μάχης.	32. Εἰ ἠφρόνησας ἐν τῷ ἐπαίρεισαι. Καὶ ἐνενοήθης χεῖρα εἰς στόμα.
33.	33. Ἐὰν δὲ ἐκπιέζης μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα.	33.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
30. A facie cujuscumque.	30. Bestiam.	30. A facie cujuscumque.
31. Succinctus lumbos.	31. Gallus circumincedens.	31. Gallus gallinaceus dorso.
32.	32. Si profuderis te in lætitia.	32. Si stulte egisti in elevando te.
33.	Et extendas manum tuam cum pugna.	Et cogitaveris manum ad os.
	33. Si autem expresseris nares, egredietur sanguis.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Proverborum.

τὸ θῆναρ. DRACH.

V. 12. Ἄλλος, καὶ ἀπὸ ῥύπου οὐκ ἀπελούσατο.
Hæc interpretatio videtur Aquilæ esse, qui Exodi κχιη, 25, *ἄλλω* vertit eis ὄνομα ῥύπου, in nomen

sordis aut infamiae, ubi postremam syllabam *ἄλλω* accepisse videtur pro *ἄλλω*, ut scribitur hoc loco.
V. 31. Σ., περιεσφραγισμένος. Forte melius, περιεσφραγισμένος.

PROVERBIORUM CAPUT XXXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Λόγοι Ἰαμουήλ.	1. Οἱ ἐμοὶ λόγοι εἰρηγνται ὑπὸ Θεοῦ.	1. Ῥήματα Ῥεβουήλ
Λῆμμα.	Χρηματισμός. Οἱ λοιποὶ, λῆμμα.	
3. Τὴν ἰσχύν σου.	3. Σὺν πλοῦτον.	3.
Τὰ σὰ χρήματα.	Καὶ βίον.	Τὰ σὰ χρήματα.
5.	Εἰς ὑστεροβουλίαν.	Εἰς μεταμέλειαν.
6. Τῷ ἀπολλυμένῳ.	5. Καὶ ὀρθὰ κρίναι οὐ μὴ δύνωνται τοὺς ἀσθενεῖς.	5. Καὶ ἀλλοιώσει κρίσιν υἱῶν πένητος.
7. Καὶ τῶν κόπων αὐτῶν.	6. Τοῖς ἐν λύπαις.	6.
8. Ἀλάλφ.	7. Καὶ τῶν πόνων.	7.
Εἰς κρίσιν πάντων υἱῶν ἀποικομένων.	8. Λόγῳ Θεοῦ.	8. Ἀλάλφ.
9.	Καὶ κρίνε πάντας ὑγιῶς.	
11.	9. Καὶ πένητα. Ἄλλος, πτωχόν.	9.
SYMMACHUS.	11. Σκύλων. Ἄλλος, λαφύρων.	11.
1. Verba Jamuel.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
Assumptio.	1. Mea verba dicta sunt a Deo.	1. Verba Reuel.
3. Fortitudinem tuam.	Oraculum. <i>Reliqui</i> , assumptio.	
Pecunias tuas.	3. Divitias tuas.	3.
5.	Et vitam.	Pecunias tuas.
6. Perdito.	Ad posterius consilium.	Ad prœsentiã.
7. Et laborum ipsorum.	5. Et recta judicare non poterunt infirmos.	5. Et commutabit iudicium filiorum pauperis.
8. Muto.	6. Mœrentibus.	6.
Ad iudicium omnium filiorum absentium.	7. Et laborum.	7.
9.	8. Verbo Dei.	8. Muto.
11.	Et judica omnes sane.	
	9. Et pauperem. <i>Alius</i> , mendicum.	9.
	11. Spoliis. <i>Alius</i> , manubiis.	11.

TO EBPAIKON.

כל ימי חייה 12

דרשה 13

בהפץ
תביא לחבה 14

בעוד לילה 15

מרף

חק

מתניה 17

וחאבוץ

סורה 18

בכישור 19

תבני

לבש 21

מרבדים 22

נדע 23

עם זקני

וחגור 24

וחשוק 25

בחכמה 26

חזרת חסד על-לשונה

צופיה הילכות 27

VERSIO HEBRAICI TEXT.

12. Omnibus diebus vitæ suæ.

13. Quæsit.

In voluntate.

14. Adducet panem suum.

15. In adhuc nocte.

Prædam.

Et statutum.

17. Lumbos suos.

Et roboravit.

18. Circuitio ejus.

19. Ad verticillum.

Apprehenderunt.

21. Vestita domus.

22. Tapetia.

25. Notus.

Cum senioribus.

24. Et cingulum.

25. Et ridebit.

26. In sapientiâ.

Et lex misericordiæ super lin-
gua ejus.

27. Speculans vias.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

12.

15.

14.

15.

17.

18.

19.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

ΑΚΥΑΑΣ.

12. Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς
αὐτῆς.

13. Ἐζήτησεν.

Ἐν βουλή.

14.

15. Ἐτι οὐστος νυκτός.

17. Τὸν νῶτον.

Καὶ ἐχαρτέρωσε.

18. Ἐμπορία αὐτῆς.

19. Ἀνδρεία.

21.

22. Περιστρώματα.

23.

24.

25. Καὶ γελάσεται.

26.

27.

VULGATA LATINA.

12. Omnibus diebus vitæ suæ.

13. Quæsit.

Consilio.

14. Portans panem suum.

15. De nocte.

Prædam.

Et cibaria.

17. Lumbos suos.

Et roboravit.

18. Negotiatio ejus.

19. Ad fortia.

Apprehenderunt.

21. Vestiti sunt.

22. Stragulatam vestem.

23. Nobilis.

Cum senatoribus.

24. Et cingulum.

25. Et ridebit.

26. Sapientiæ.

Et lex clementiæ in lingua ejus.

27. Consideravit semitas.

AQUILA.

12. Omnibus diebus vitæ suæ.

13. Quæsit.

In consilio.

14.

15. Dum adhuc nox esset.

17. Dorsum.

Et corroboravit.

18. Negotiatio ejus.

19. Fortia.

21.

22. Peristromata.

23.

24.

25. Et ridebit.

26.

27.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

12. Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς.

13. Ἐζήτησεν.

Ἐν θελήματι.

14.

15. Ἐτι οὐσης νυκτός.

Καὶ πρόταγμα.

17.

Καὶ ἐκραταίωσε.

18. Ἐμπορία αὐτῆς.

19. Ἄνδρεία.

21.

22. Ἄμφιτάπους.

23. Γνωστός.

24.

25. Καὶ γελάσεται.

26.

Καὶ νόμος ἐπίχαρις τῇ γλώσση αὐτῆς.

27. Σκοπεύει πορείας.

12. Πάντα τὸν βίον. Ἄλλος, χρόνον.

13. Μηρουμένη. Ἄλλος, εὐραμένη.

Ἐύχρηστον.

14. Συνάγει δὲ αὐτὴ τὸν βίον. Ἄλλος, συνάγει δὲ αὐτῆς τὸν πλοῦτον.

15. Ἐκ νυκτῶν.

Βρώματα.

Καὶ ἔργα.

17. Ὅσφον αὐτῆς.

Ἥρεισε.

18. Τὸ ἐργάζεσθαι.

19. Ἐπὶ τὰ συμφέροντα.

Ἐρείβει. Ἄλλος, ἐκράτησε.

21. Ἐνδεδυμένοι εἰσὶ. Ἄλλος, ἐνδιδύσκονται.

22. Κλαίνας.

23. Περιβλεπτός.

Ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων. Ἄλλος, μετὰ τῶν πρεσβυτέρων.

24. Περιζώματα δέ. Ἄλλος, καὶ ζώνην.

25. Καὶ εὐφρανθήσεται.

26. Προσεχόντως. Ἄλλος, ἐν σοφίᾳ.

Καὶ τάξιν ἐστειλατο τῇ γλώσση αὐτῆς.

27. Στεγναὶ διατριβαί.

12. Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς.

13. Ἐζήτησεν.

Ἐν βουλή.

14.

15. Ἐτι οὐσης νυκτός.

Καὶ σύνταξιν.

17. Τὸν νῶτον.

Καὶ ἐκαρτέρωσε.

18. Ἐμπορία αὐτῆς.

19. Ἄνδρεία.

21.

22. Περιστρώματα.

23.

24.

25. Καὶ γελάσεται.

26.

Νόμος χάριτος ἐπὶ γλώσση αὐτῆς.

27.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

12. Omnibus diebus vitæ suæ.

13. Quæsit.

In voluntate.

14.

15. Dum adhuc nox esset.

Ei præceptum.

17.

Ei roboravit.

18. Negotiatio ejus.

19. Fortia.

21.

22. Amphitapetibus.

23. Notus.

24.

25. Et ridebit.

26.

Et lex gratiosa linguæ ipsius.

27. Speculatur incessus.

12. Per omnem vitam. *Alius* tempus.

13. Filans. *Alius*, inveniens.

Quod utile est.

14. Congregat autem hæc vitam. *Alius*, congregat autem divitias suas.

15. De noctibus.

Escas.

Et opera.

17. Lumbos suos.

Firmavit.

18. Operari.

19. Ad utilia.

Firmat. *Alius*, tenuit.

21. Vestiti sunt. *Alius*, vestiuntur.

22. Chlænas.

23. Conspicuus.

In concilio cum senibus. *Alius*, cum senioribus.

24. Cingula autem. *Alius*, et cingulum.

25. Et lætabitur.

26. Attente. *Alius*, in sapientia.

Et statutum misit linguæ suæ.

27. Constrictæ mansiones.

12. Omnibus diebus vitæ suæ.

13. Quæsit.

In consilio.

14.

15. Dum adhuc nox esset.

Et constitutum.

17. Dorsum.

Et corroboravit.

18. Negotiatio ejus.

19. Fortia.

21.

22. Peristromata.

23.

24.

25. Et ridebit.

26.

Lex gratiæ in linguæ ejus.

27.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ולחם עצלות		
28 ויאשרה	28.	28. Καὶ ἐμακάρισαν αὐτήν.
29 עשו חיל	29.	29.
50 אשה יראת-יהוה היא זוגל	50.	30. Γυνή φοβουμένη Κύριον αὐτὴ ὑμνηθήσεται.
31 כפרו יהיה ויהללה בשעריכם מעשיה	31.	31. Ἀπὸ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς. Καὶ ὑμνήσουσιν αὐτήν ἐν πόλαις ποιήματα αὐτῆς.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et panem pigriritæ.	Et panem otiosa.	
28. Et beatificaverunt eam.	28. Et beatissimam prædicaverunt eam.	28. Et beatam prædicaverunt eam.
29. Fecerunt virtutem.	29. Congregaverunt divitias.	29.
30. Mulier timens Dominum ipsa laudabitur.	30. Mulier timens Dominum ipsa laudabitur.	30. Mulier timens Dominum ipsa laudabitur.
31. De fructu manuum suarum. Et laudent eam in portis opera ejus.	31. De fructu manuum suarum. Et laudent eam in portis opera ejus.	31. De fructu manuum suarum. Et laudabunt eam in portis opera ejus.
Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Proverbiorum.		
V. 1. A., ῥητὰ λαμμοῦν etc. Sic editio Romana et Drusius, qui sequentia item adtulerunt.		
V. 3. Suspiciatur Drusius utramque hujus versus interpretationem ad vocem חילך pertinere, ita ut sic restituendus esset textus : חילך, 'A., θ., τὰ σὰ		
χρήματα. Σ., τὴν ἰσχὺν σου. Θ', σὸν πλοῦτον. Verum omnibus probe perpensis nihil mutandum censeo.		
V. 11. Ἄλλος, λαφύρων. Videtur esse Aquilæ, qui sic solet vertere.		

IN ECCLESIASTEN MONITUM.

—

Colligendis restaurandisque Ecclesiastæ lectionibus, hi maxime libri cum manuscripti tum editi subsidio fuere :

Cod. Reg. 1890. Undecimi sæculi membranaceus.

Cod. Reg. 1990. Undecimi sæculi : est Olympiodori.

Codex Regius 2435.

ECCLESIASTÆ CAPUT PRIMUM.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
2 הבל הבלים	2.	2. Ἄτρις ἀτριδῶν.
3 מה-יתרון לאדם	3	3. Τί πλέον ἀνθρώπων.
עמלו שיעמל		Κόπῳ ᾧ ἐκοπίασεν.
4 והארץ לעולם עומדת	4.	4.
5 ואל-מקומו שואף	5.	5. Καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ εἰσπνεῖ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2 Vanitas vanitatum.	2. Vanitas vanitatum.	2. Vapor vaporum.
3. Quid utilitatis homini? Labore suo, quo laborabit.	3. Quid amplius habet homo? Labore suo, quo laborat.	3. Quid amplius homini? Labore quo laboravit.
4. Et terra in sæculum stans.	4. Terra autem in æternum stat.	4.
5. Et ad locum suum anhclans.	5. Et ad locum suum revertitur.	5. Et in locum suum aspirat.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

	Σίτα δὲ ὀκνηρά. Ἄλλος, καὶ ἀρ- τον ὀκνηρίας.	
28. Καὶ ἐμακάρισαν αὐτήν.	28. Καὶ ἐπλούτησαν.	28. Καὶ ἐμακάρισαν αὐτήν.
29.	29. Ἐκτήσαντο πλοῦτον. Ἄλλος, ἐποίησαν δύναμιν. Ἄλλοι, ἐποί- ησαν δυνατά.	29.
30.	30. Γυνή γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ Κύριον αὐτὴ αἰνεῖτω.	30.
31. Ἀπὸ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς. ... αἰνεῖτω τὰ ἔργα αὐτῆς.	31. Ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτῆς. Καὶ αἰνεῖσθω ἐν πόλεις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.	31. Ἀπὸ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
	Cibus autem pigros. <i>Alius</i> , et panem pigrificæ.	
28. Et beatam prædicaverunt eam.	28. Et ditati sunt.	28. Et beatam prædicaverunt eam.
29.	29. Possederunt divitias. <i>Alius</i> , fecerunt virtutem. <i>Alii</i> , fecerunt possibilia.	29.
30.	30. Mulier enim intelligens be- nedicitur, timorem vero Domini ipsa laudet.	30.
31. De fructu manuum suarum. ... laudent opera ejus.	31. De fructu labiorum ejus. Et laudetur in portis vir ejus.	31. De fructu manuum suarum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Proverbiorum.

V. 15. Θ., καὶ σύνταξιν. Retulimus ad פרו, quo
pertinet, contra nostrum et Drusium. DRACH.

V. 19. Montf. legendum suspicatur, ἐν ἀνδρείᾳ.
Schleusnerus in thesauro V. T. vertit ἀνδρεία et
mox ἀνδρεία, *colum, verticillum*. Durum est hoc ver-
bum. Hebraice vero כרסית est, *verticillus*, vernacule,

peson de fuseau. IDEM.

V. 26. Ο, καὶ τάξιν ἐστελατο τῇ γλώσσῃ αὐτῆς.
Non legitur in τοῖς Ο Romanæ editionis; sed in
aliis quibusdam exemplaribus habetur.

V. 27. Hebr. כרסית. Keri autem כרסית. DRACH.

IN ECCLESIASTEN MONITUM.

Cod. Reg. 2456 bombycinus undecimi sæculi, qui est Procopii.

Cod. item alius Olympiodori.

Hieronymi Commentarius in Ecclesiasten.

Editionis Romanæ et Drusii notæ.

ECCLESIASTÆ CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἄτμος ἀτμῶν.	2. Ματαιότης ματαιότητων.	2.
3. Τί πλέον ἀνθρώπῳ.	3. Τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ; Μόχθῳ αὐτοῦ ὄ μοχθεῖ.	3.
4. Καὶ ἡ γῆ αἰώνιος ἔστηκε.	4. Καὶ ἡ γῆ εἰς τὸν αἰῶνα ἔστηκε.	4.
5. Καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἐπα- ναστρέφει.	5. Καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἐλ- χει.	5. Καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἐπα- ναστρέφει.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Vapor vaporum.	2. Vanitas vanitatum.	2.
3. Quid amplius homini?	3. Quænam utilitas homini? Labore suo, quo laborat.	3.
4. Et terra æterna stat.	4. Et terra in sæculum stat.	4.
5. Et ad locum suum revertitur.	5. Et ad locum suum trahit.	5. Et ad locum suum revertitur.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKY.AAS.
הולך אל-דרום וסבב אל-צפון סבב סבב הולך הרחז ועל-סביבתו שב הרחז	6.	6.
7 היום איננו מלא אל-מקום שהנהלים הולכים שם הם שבים ללכת	7.	7.
8 יגעים לא-יוכל איש לדבר	8.	8. Κοπιῶσι.
9 הוא שיהיה הוא שיעשה חדש	9.	9.
10 יש דבר שיאמר ראודהו חדש הוא נבר היתה לעלמים אשר היתה בלפניו	10.	Καινόν. 10.
11 עם שיהיו לאחדנה	11.	11.
13 ונתתי את-לבי ולתור הוא ענן רע לענות	13.	13. Καὶ τοῦ ἐξερευνηῆσαι. Τοῦτον περισπασμὸν ποιηρόν.
14 הבל ורעות רוח	14.	14. Ἄτμος καὶ νομὴ ἀνέμου.
15 חסרון לא-יוכל לדמנה	15.	15.
16 עם-לבי הדספתי חכמה	16.	16. Μετὰ τῆς διανοίας μου.
17 הללתי	17.	17. Πλάνας.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
6. Vadens ad austrum, et circumiens ad aquilonem, circumiens, circumiens, vadens spiritus, et super circuitus suos revertitur spiritus.	6. Gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem : lustrans univversa in circuitu pergīt spiritus, et in circulos suos revertitur.	6.
7. Est mare non ipsum plenum : ad locum, quo flumina euntia, illuc ipsa revertuntur ad eundem.	7. Et mare non redundat : ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant.	7.
8. Laboriosa. Non poterit vir eloqui.	8. Difficiles. Non potest eas homo explicare sermone.	8. Laborant.
9. Ipsum quod erit. Ipsum quod fiet. Novum.	9. Quod futurum est. Ipsum quod faciendum est. Novum.	9. Novum.
10. Est verbum, quod dicat : Vide hoc novum ipsum, jam fuit in sæculis quæ fuerunt ante nos.	10. Nec valet quisquam dicere : Ecce hoc recens est : jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.	10.
11. Cum iis qui erunt in posterum.	11. Apud eos qui futuri sunt in novissimo.	11.
13. Et dedi cor meum. Et ad investigandum. Hanc negotiationem malam. Ad affligendum se.	13. Et proposui in animo meo. Et investigare. Hanc occupationem pessimam. Ut occuparentur.	13. Et ad investigandum. Hanc distractionem malam.
14. Vanitas et pastio spiritus.	14. Vanitas et afflictio spiritus.	14. Vapor et pastio venti.
15. Et defectus non poterit numerari.	15. Et stultorum infinitus est numerus.	15.
16. Cum corde meo. Et addidi sapientiam.	16. In corde meo. Et præcessi omnes sapientia.	16. Cum animo meo.
17. Insanias.	17. Errores.	17. Errores.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

6. Καταντῆ. . . .

7. Καὶ ἡ θάλασσα οὐ πλημμυρεῖ· εἰς τὸν τόπον, ἀφ' οὗ οἱ ποταμοὶ πορεύονται, καὶ ἐκεῖ αὐτοὶ ἀναστρέφουσιν.

8. Κοπάδεις.

Ἄδύνατόν ἐστιν ἀνθρώπων ἐκνικῆσαι λόγοντα.

9. Τὸ ἐσόμενον ἔσεσθαι.

Τὸ μέλλον ἔσεσθαι.

Καινόν.

10. Ἄρα ἐστὶ τι ὃ ἔρεϊ τις, (Ἴδε τοῦτο καινόν ἐστι; Καὶ ἤδη ἐγένετο ἐν τῷ αἰῶνι τῷ) πρὸ ἡμῶν.

11. Παρὰ τοῖς ἐσομένοις μετὰ ταῦτα.

13. Προεθέμην.

Ταύτην ἀσχολίαν πονηράν.

Ἀσχολεῖσθαι.

14. Ἄτμος καὶ βόσκησις ἀνέμου.

15. Καὶ ὑστέρημα μὴ δυνάμενον ἀναπληρῶσαι ἀριθμόν.

16. Μετὰ τῆς διανοίας μου.

Καὶ ὑπερέβαλλον σοφίᾳ.

17.

SYMMACHUS.

6. Vadit ad meridiem, et circumit ad boream: perambulans vadit ventus, et per quæ circumierat revertitur ventus.

7. Et mare non redundat: in locum, a quo flumina manant, et illuc ipsa revertuntur.

8. Laboriosa.

Impossibile est hominem vincere dicentem.

9. Quod futurum est.

Quod futurum est ut sit.

Novum.

10. Num est quidpiam quod dicet quis: Vide, hoc novum est? Et jam factum est in sæculo quod fuit ante nos.

11. Apud eos qui erunt postea.

13. Proposui.

Hanc occupationem malam.

Ut occuparentur.

14. Vapor et pastio venti.

15. Et defectus non valens implere numerum.

16. Cum animo meo.

Et superavi sapientiam.

17.

6. Πορεύεται πρὸς νότον, καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν· κυκλοῖ κυκλῶν, πορεύεται τὸ πνεῦμα, καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπιστρέφει τὸ πνεῦμα.

7. Καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιπλαμένη· εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χεῖμαρροι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπιστρέφουσι τοῦ πορευθῆναι.

8. Ἐγχοποι.

Οὐ δυνήσεται ἀνὴρ τοῦ λαλεῖν.

9. Τὸ γενησόμενον.

Τὸ ποιηθῆσόμενον.

Πρόσφατον.

10. Ὅς λαλήσει καὶ ἔρεϊ, Ἴδε τοῦτο καινόν ἐστιν· ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἐμπροσθεν ἡμῶν.

11. Μετὰ τῶν γενησομένων εἰς τὴν ἐσχάτην.

13. Καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου.

Καὶ τοῦ κατασκέψασθαι.

Ἵτι περισπασμὸν πονηρόν.

Περισπᾶσθαι.

14. Ματαιότης, καὶ προαίρεσις πνεύματος.

15. Καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι.

16. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

Καὶ προσέθηκα σοφίαν.

17. Παραβολάς.

LXX INTERPRETES.

6. Vadit ad austrum, et gyrat ad aquilonem: gyrat gyrans, vadit spiritus, et in circulos suos revertitur spiritus.

7. Et mare non est impletum. Ad locum quo torrentes eunt, illuc ipsi revertuntur ad eundem.

8. Onerosi.

Non poterit vir eloqui.

9. Quod futurum est.

Ipsum quod faciendum est.

Recens.

10. Qui loquetur, ac dicit: Vide, hoc novum est; jam fuit in sæculo, quæ fuerunt ante nos.

11. Cum eis qui futuri sunt in novissimo.

13. Et dedi cor meum.

Et ad considerandum.

Quoniam distractionem malam.

Ut occuparentur.

14. Vanitas et præsumptio spiritus.

15. Et imminutio non poterit numerari.

16. In corde meo.

Et addidi sapientiam.

17. Parabolas.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

13.

Τοῦτον περισπασμὸν πονηρόν.

14. Ἄτμος καὶ νομὴ ἀνέμου.

15.

16.

17. Παραφοράς.

THEODOTIO.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

13.

Hanc distractionem malam.

14. Vapor et pastio venti.

15.

16.

17. Furores.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

AKYAAΣ.

שגם־זה הוא רעיון רח

18 מכאוב

18.

18. Βάσανον.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Quod etiam hoc ipsum con-
fractio spiritus.

Quod in his quoque esset labor
et afflictio spiritus.

18. Dolorem.

18. Laborem.

18. Tormentum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Ecclesiastæ.

Titulus græce, Κωελθ. Sic vocatur ab Origene.
V. 1. 'A., ἀτμῖς ἀτμίδων etc. Sic Martianæus.
Hieronymus sic habet : « ABAL ABALIM scriptum
est, quod exceptis LXX Interpretibus omnes simi-
liter transtulerunt, ἀτμῖς ἀτμίδων, vel ἀτμῶν. »
Eandem vocem Hebraicam uterque, Aquila nempe
et Symmachus, solet vertere ἀτμῖς et ἀτμός.
V. 3. 'A., Σ., τι πλέον ἀνθρώπων. Sic Drusius.
Ibid. 'A., κόπω etc. Idem.
V. 4. Σ., καὶ ἡ γῆ αἰώνιος ἔστραχε. Sic unus codex.
V. 5. 'A., καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ εἰσπνεῖ etc.
Sic ex Hieronymo Martianæus. Verba Hieronymi
sunt : « Pro eo autem quod Vulgatam editionem
sequentes posuimus, ad locum suum ducit, in Ebræo
habet SOEPH, quod Aquila interpretatur εἰσπνεῖ,
i. e. aspirat. Sym. vero et Theod., recurrit. » Male
in prius editis Hieronymi legebatur προσέπνευσε,
ut monet Martianæus, atque ex niss. et ex notis

Romanæ editionis comprobatur.
V. 6. Σ., καταντῶ. Hanc unicam vocem Græce
adfert ed. Rom. Hieronymus Latine versum totum
exprimit.
V. 7. Σ., καὶ ἡ θάλασσα οὐ πλημμυρῶσι etc. Ex
ed. Rom. et Drusio.
V. 8. 'A., κοπιῶσι etc. Idem.
Ibid. Σ., ἀδύνατον etc. Idem.
V. 9. Σ., τὸ ἐσόμενον etc. Idem.
Ibid. Σ., τὸ μέλλον ἔσεσθαι. Idem.
Ibid. 'A., Σ., καλόν. Idem.
V. 10. Σ., ἄρα ἐστὶ τι, etc. Hæc priora verba et
postrema in editione Romana adferuntur, cætera
uncinis inclusa suppleunt. Hieronymus hunc Sym-
machii locum Latine sic effert : « Putasne est qui
possit dicere, Vide hoc novum est? Et jam factum
est sæculo, quod fuit ante nos. »
V. 11. Σ., παρὰ τοῖς etc. Drusius et ed. Rom.

ECCLESIASTÆ CAPUT II.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

AKYAAΣ.

הבלי 1
לשחוק אצותי מחלל 2
בזה - זה עשה
רתתי בלבי 3
ורבי נהג בחכמה
אִי־זה טוב
הגדלתי מעשי 4
עשיתי לי ברכות 6
כנסתי לי 8
וסגלת
ותענגת
שדה ושחח

1
2.
3.
4.
6.
8.

1. Ἀτμός, vel ἀτμῖς.
2. . . εἶπα πλάνησιν.
3. Καὶ ἐνοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου.
4.
6. Δίψνας.
8.
Καὶ οὐσίας.
Καὶ τρυφάς.
Κυλικιον καὶ κυλικία.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Vanitas.
2. Risui dixi, Insane.
Quid hoc facis?
3. Investigavi in corde meo.
Et cor meum ducens in sapien-
tia.
Ubi hoc bonum.
4. Magnificavi opera mea.

3. Feci mihi piscinas.
8. Coacervavi mihi.
Et peculium.
Et delicias.
Captivam et captivas.

1. Vanitas.
2. Risum reputavi errorem.
Quid frustra deciperis?
3. Cogitavi in corde meo.
Ut animum meum transferrem
ad sapientiam.
Quid esset utile.
4 Magnificavi opera mea.

6. Et exstruxi mihi piscinas.
8. Coacervavi mihi,
Et substantias.
Et delicias.
Scyphos et urceos in ministerio
ad vina fundenda.

1. Vapor.
2. . . dixi errorem.
3. Et cogitavi in corde meo.
4.
6. (Feci mihi) stagna.
8.
Et substantias.
Et delicias.
Parvum calicem et calices.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ϛ

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ἵτι καί γε τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος. Ἄλλος, ὅτι πρὸς τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος.

18.

18. Ἄλγημα.

18.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Quia et hoc est præsumptio spiritus. Alius, quoniam ad hoc est præsumptio spiritus.

18.

18. Dolorem.

18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Ecclesiastæ.

V. 13. Σ., προεθέμην. Ibidem.

Ibid. Ἄ., καὶ τοῦ ἐξερευνησαί. Ibidem.

Ibid. Ἄ., Θ., τοῦτον περισπασμὸν πονηρὸν etc. Sic Martianæus ex Hieronymo, cuius hæc sunt verba : « Verbum ANIAN Aquila, Septuaginta et Theodotio περισπασμὸν similiter transtulerunt, quod in distentionem Latinus interpres expressit, eo quod in varias sollicitudines mens hominis distenta lanietur. Symmachus vero ἀσχολίαν, id est, occupationem, transtulit. »

Ibid. Σ., ἀσχολεῖσθαι. Ed. Romana.

V. 14. Ἄ., ἀτμός καὶ νομὴ ἀνέμου. Ex ed. Rom. et ex Hieronymo, qui sic habet : « ROUTH (al. ROUTH) Aquila et Theodotio νομήν, Symmachus βόσκησιν transtulerunt. LXX autem Interpretes non Hebræum sermonem expressere, sed Syrum, dicentes προαίρεσιν. Sive ergo νομή, sive βόσκησις, a pastione vocabulum est ; προαίρεσις autem melius

voluntatem, quam præsumptionem sonat. » Et infra : « Dicebat mihi Hebræus, quo Scripturas sanctas instituente perlegi, quod supra scriptum ROUTH verbum, magis in hoc loco afflictionem et malitiam, quam pastionem et voluntatem significaret. »

V. 15. Σ., καὶ ὑστέρημα etc. Drusius et ed. Rom.

V. 16. Ἄ., Σ., μετὰ τῆς διανοίας μου. Ibidem.

Ibid. Σ., καὶ ὑπερέβαλλον σοφία. Ibidem.

V. 17. Ἄ., πλάνας. Θ., παραφοράς. Hoc postremum Drusius vertit errores mentis, et postea adjicit : « Aut furoros et insanias. Hoc modo Santes interpretatur. Aliibi est περιφοράς, ut in LXX infra, vii, 26, et versu 8, ὅτι περιφέρει, quod circumlationem denotat. »

Ibid. Ἄλλος, ὅτι πρὸς τοῦτο etc. Edit. Rom. et Drusius.

V. 18. Ἄ., βάσανον. Ibidem.

ECCLESIASTÆ CAPUT II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ϛ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἄτμός, vel ἀτμός.

2. Καὶ τὸν γέλωτα εἶπον θόρυβον. Τί αὐτὴ ποιεῖς ;

3. Καὶ ἐνοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

Ἵνα τὴν καρδίαν μου μεταγάγω εἰς σοφίαν.

Ποῖον τὸ σύμφορον.

4.

6. Δεξαμενάς.

8. Ἵθροισα ἐμαυτῶ.

Καὶ πεκούλια.

Καὶ σπατάλας.

[Μέτρων σχήματα καὶ ἐπιθήματα.]

SYMMACHUS.

1. Vapor.

2. Et risum dixi tumultum.

Quid ipsa facis ?

3. Et cogitavi in corde meo.

Ut cor meum traducam ad sapientiam.

Quod utile.

4.

6. Cisternas.

8. Coacervavi mihi.

Et peculia.

Et delicias.

Mensurarum species et appositiones.

PATROL. GR. XVI.

1. Ματαιότης.

2. Τῶ γέλωτι εἶπα περιφοράν.

Τί τοῦτο ποιεῖς ;

3. Καὶ κατεσκεψάμην εἰ ἡ καρδία μου.

Καὶ καρδία μου ὠδήγησεν ἐν σοφία.

Ποῖον τὸ ἀγαθόν.

4. Ἐμεγάλυνα ποιημά μου. Ἄλλος, μεγάλα ἐποίησά μοι ἔργα.

6. Ἐποίησά μοι κολυμβήθρας.

8. Συνήγαγόν μοι.

Καὶ περιουσιασμούς.

Καὶ ἐντροφήματα.

Οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας.

LXX INTERPRETES.

1. Vanitas.

2. Risui dixi errationem.

Quid hoc facis ?

3. Et consideravi, si cor meum.

Et cor meum deduxit in sapientia.

Quid sit bonum.

4. Magnificavi opus meum. Alius, magna feci mihi opera.

6. Feci mihi piscinas.

8. Congregavi mihi.

Et opes.

Et lautitias.

Ministrum et ministras vini.

1.

2. . . . εἶπα περιφοράν.

3.

4.

6.

8.

THEODOTIO.

1.

2. . . . dixi errationem.

3.

4.

6.

8.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	AKYAAΣ.
9 וגדלתי לפני	9.	9.
10 שאלו	10.	10.
מכל - עמולי	11.	11.
11 ובעמל שעמלתי לעשות		
הבל ורעות רוח		Ἄτμος καὶ νομὴ ἀνέμου.
12 והחללות	12.	12. Καὶ πλάνην.
כזה האדם שיבוא אחרי המלך		Τί δὲ ὁ ἄνθρωπος, ἵνα παρακο- λουθήσῃ βουλή;
13 מן המכלות	13.	13.
15 ולכה חכמותי	15.	15.
17 רע עלי המעשה שנעשה	17.	17.
19 וישלם שעמלתי	19.	19. Καὶ κυριεύσει.
20 ומסותי	20.	20.
ליאש		
21 ובכשרון ורעה	21.	21.
22 כי מה - הוה	22.	22.
23 מכאבים וכעס	23.	23. Βάσανος καὶ θυμός.
24 בעמלו	24.	24.
25 יחוש	25.	25. Φείσεται.
26 שכדב לפניו	26.	26.

ענין

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
9. Et magnificatus sum. Ante me.	9. Et supergressus sum. Ante me.	9.
10. Postulaverunt. De omni labore meo.	10. Desideraverunt. Si uterer labore meo.	10.
11. Et ad laborem quo laboravi ad faciendum. Vanitas et pastio spiritus.	11. Et ad labores, in quibus frustra sudaveram. Vanitatem et afflictionem animi.	11. Vapor et pastio venti.
12. Et stultitias. Quid homo qui venturus est post regem?	12. Erroresque. Quid est, inquam, homo, ut se- qui possit regem?	12. Et errorem. Quid verò est homo ut sequatur consilium?
13. Super stultitiam.	13. (Præcederet sapientia) stul- titiã.	13.
15. Et ut quid sapui?	15. Quid mihi prodest quod ma- jorem sapientiæ dedi operam?	15.
17. Malum super me opus quod lit.	17. Videntem mala universa esse.	7.
19. Et auctoritatem habebit. Quo laboravi.	19. Et dominabitur. Quibus desudavi.	19. Et dominabitur.
20. Et versus sum. Ad desperare faciendum.	20. Unde cessavi. Renuntiavitque (cor meum).	20.
21. Et in rectitudine. Et malum.	21. Et sollicitudine. Et malum.	21.
22. Quid quid existens.	22. Quid enim proderit?	22.
23. Dolores et ira.	23. Doloribus et ærumnis.	23. Tormentum et ira.
24. In labore suo.	24. De laboribus suis.	24.
25. Sentiet.	25. Deliciis affuet.	25. Parcet.
26. Qui bonus ante eum. Negotium.	26. Bono in conspectu suo. Afflictionem et curam super- fluam.	26.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
9. Καὶ μεγέθει ὑπερέβαλον. Ἄπὸ ἔμπροσθεν ἐμοῦ.	9. Καὶ ἐμεγαλύνθη. Ἄπὸ ἔμπροσθέν μου.	9.
10. Ἐπεθύμησαν. Ἐκ πάσης φιλοπονίας μου.	10. Ἦτησαν. Ἄπὸ παντὸς μόχθου μου.	10.
11. Καὶ τὸν πόνον ὃν ἐπόνησα διαπρασσύμενος.	11. Καὶ ἐν μόχθῳ ᾧ ἐμόχθησα τοῦ ποιεῖν. Ματαιότης, καὶ προαίρεσις πνεύ- ματος.	11.
12. Καὶ πλάνην.	12. Καὶ παραφοράν. Ὅτι τίς ἀνθρώπος, ὃς ἐπελεύσε- ται ὀπίσω τῆς βουλῆς;	12.
13. Ὑπὲρ τὴν ἀμαθίαν.	13. Ὑπὲρ τὴν ἀφροσύνην.	13.
15. Καὶ εἰς τί μοι ἡ σοφία μου;	15. Καὶ ἰνατί ἐσοφισάμην ἐγώ;	15.
17. Κακὸν γάρ μοι ἐφάνη τὸ ἔρ- γόν τὸ γινόμενον.	17. Ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμὲ τὸ ποί- ημα τὸ πεποιημένον.	17.
19. Καὶ κυριεύσει. Εἰς ὃν (ἐμόχθησα).	19. Καὶ εἰ ἐξουσιάζεται. Ἦ ἐμόχθησα.	19.
20. Καὶ περιήχθη.	20. Καὶ ἐπέστρεψα. Ἄποτάξασθαι. Ἄλλος, ἀποκα- μεῖν.	20.
21. Καὶ ἐν γοργότητι. Καὶ κάκωσις.	21. Καὶ ἐν ἀνδρείᾳ. Καὶ πονηρίᾳ.	21.
22. Ὅτι γὰρ περιγέγονεν.	22. Ὅτι γίνεται.	22.
23.	23. Ἀλγημάτων καὶ θυμοῦ.	23.
24. Ἄπὸ κόπου αὐτοῦ.	24. Ἐν μόχθῳ αὐτοῦ.	24.
25. Ἀσπύσει.	25. Τίς πίεται;	25.
26. Ἀρέσαντι αὐτῷ.	26. Τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Περὶ πτασμών.	26.
Ἄσχαλιαν.		
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
9. Et magnitudine superavi. Ab ante me.	9. Et magnificatus sum. Ab ante me.	9.
10. Desideraverunt. Ex omni industria mea.	10. Postulaverunt. Ab omni labore meo.	10.
11. Et laborem, quem laboravi perficiens.	11. Et in labore, quo laborave- ram faciendo. Vanitas et præsumptio spiritus.	11.
12. Et errorem. Qui possit ire post regem?	12. Et errorem. Quoniam quis est homo, qui in- greditur ad consilium?	12.
13. Super inscitiam.	13. Super stultitiam.	13.
15. Et ad quid mihi sapientia mea?	15. Et ut quid sapiens factus sum ego?	15.
17. Malum enim mihi visum est opus quod fit.	17. Quia malum super me opus quod factum est.	17.
19. Et dominabitur. In quem laboravi.	19. Et an potestatem habeat. Quo laboravi.	19.
20. Et circumverti me.	20. Et conversus sum. Ut renuntiarem. <i>Alius</i> , labori succumberet (cor meum).	20.
21. Et in solitudine. Et afflictio.	21. Et in virtute. Et nequitia.	21.
22. Quia enim superfuit.	22. Quia fit.	22.
23.	23. Dolorum et iracundiæ.	23.
24. A labore suo.	24. In labore suo.	24.
25. Consumet.	25. Quis bibit?	25.
26. Qui ei placet. Occupationem.	26. Bono ante faciem ejus. Distractionem.	26.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
לכנס ולכנס		Τοῦ συλλέγειν καὶ τοῦ συναγα- γεῖν.
לתת לטוב לפני האלהים		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Ad colligendum et ad congregandum.	Ut addat ei congreget.	Ad colligendum et ad congregandum
Ad dandum bono in conspectu Dei.	Et tradat ei qui placuit Deo.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Ecclesiastæ.

V. 1. 'A., Σ., ἀτμός. Vide cap. I, v. 2.
 V. 2. 'A., εἶπα πλάνησιν. Sic Martianæus ex Hieronymo, cujus hæc sunt verba : « Ubi nos *amentiam* legimus, in Hebræo habet MOLAL, quod Aquila πλάνησιν, i. e. *errorem* : Sym. θόρυβον, hoc est, *tumultum* interpretati sunt. LXX vero et Theod. sicut in pluribus locis, ita hic quoque concordant, et transtulerunt περιφεράν, quam nos verbum de verbo experientes, *circumlationem* posuimus dicere. »
 Ibid. Σ., καὶ τὸν γέλωτα etc. Sic restituimus locum pleniorē ex editione Rom. DRACI.
 Ibid. Σ., τὶ αὐτῆ etc. Drusius ex editione Romana de more.
 V. 3. 'A., Σ., καὶ ἐνοήθην etc. Idem.
 Ibid. Σ., ἕνα τὴν καρδ- etc. Idem.
 Ibid. Σ., πῶτον τὸ etc. Idem.
 V. 4. Ἄλλος, μεγάλα etc. Idem.
 V. 6. 'A., λίμνας etc. Idem.
 V. 8. Σ., ἡθροισα etc. Idem.
 Ibid. 'A., καὶ οὐσας. Σ., καὶ πεκούλια. Idem. *Peculia*, vox Latina, jam usu apud Græcos tempore Symmachi.

Ibid. 'A., καὶ τροφάς etc. Idem.
 Ibid. 'A., κυλίχιον καὶ κυλίχια. Hieronymus. Σ., μέτρων σχήματα καὶ ἐπιθήματα. Sic Symmachi lectionem expressit Martianæus noster. Hieronymi verba sunt : « Nam de vini fusoribus, et vini fusticibus : (ad distinctionem quippe nunc masculini, feminino genere volui declinare, quod Latinus sermo non recipit) aliud multo quam in promptu est Aquila interpretatur. Non enim homines, viros videlicet et feminas, sed vasculorum species nominavit, κυλίχιον et κυλίχια vocans, quod Hebraice dicitur SADDA et SADDOTH. Denique Symmachus, licet verbum non potuerit exprimere de verbo, ab hac opinione non longe est, dicens *Mensurarum species et appositiones*. Sive igitur *urceos*, sive *scyphos*, sive *crateras*, qui in ministeriis ordinantur, auro gemmisque distinctos, Salomonem habuisse credendum est : et quod ex uno κυλίχιω, id est, *cratere*, aliis κυλίχιοις, minoribus scilicet vasculis, hauriretur : et per ministrorum manus potentium vinum turba susciperet. »
 V. 9. Σ., καὶ μεγέθει ὑπερέβ-. Drusius.
 Ibid. Edit. Rom. : καὶ προσέθηκα σοφίαν παρὶ

ECCLESIASTÆ CAPUT III.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
לכל זמן	1.	1.
לכל-חפץ		
לעקר 2	2.	2.
להשליך אבנים 5	5.	5.
לאדב 8	8.	8. Τοῦ ἀγαπᾶν.
יפה בעתו 11	11.	11.
גם את-העלם		Καί γε σὺν τὸν αἰῶνα.
מבני אשר לא-ימצא האדם		Ὅς οὐχ εὗρήσει: ἀνθρώπου.
יהיה 14	14.	14.
והאלהים יבקש את-נרדף 15	15.	15.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Omnibus tempus. Omni voluntati.	1. Omnia tempus habent. Et suis spatiis transeunt univ- ersa.	1.
2. Evellendi.	2. Evellendi.	2.
5. Projiciendi lapides.	5. Spargendi lapides.	5.
8. Diligendi.	8. Dilectionis.	8. Diligendi.
11. Pulcrum in tempore suo.	11. Bona in tempore suo.	11.
Etiā sæculum. Propter quod non inveniet ho- mo.	Et mundum. Ut non inveniat homo.	Et quidem sæculum. Ut non inveniet homo.
14. Erit.	14. Perseverent.	14.
15. Et Deus quæret patientem persecutionem.	15. Et Deus instaurat quod abiit.	15.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ἄθροῖσαι καὶ ἀποθέσθαι.	Τοῦ προσθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν.
Ἵνα δοθῆ ἑκείνω ᾧ ἀρέσει τῷ Θεῷ.	Τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.
Coacervandi et deponendi.	Ut augeat et congreget.
Ut detur ei, cui Deo placebit.	Ad dandum bono ante faciem Dei.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Ecclesiastæ.

πάντας. Ubi S. Hieronymus : *et adjecti sapientiam super omnes.*

Ibid. Σ., ἀπὸ ἔμπροσθεν ἐμοῦ. Idem.
 V. 10. Σ., ἐπεθύμησαν. Idem.
 Ibid. Σ., ἐκ πάσης φιλοπονίας μου. Idem.
 V. 11. Σ., καὶ τὸν πόνον etc. Idem.
 Ibid. Σ., ἀτμὸς καὶ νομὴ ἀνέμου. Idem ut supra.
 V. 12. Ἀ., Σ., καὶ πλάνην. Hæc respondent haud dubie voci πλάνη ut recte suspicatus est Drusius. LXX habent παραφορὰν, sed in quibusdam exemplaribus legebatur περιφορὰν, cum scholio ad marg. παραφορὰν, ut monetur in edit. Romana. Eodem versu 12, Ο΄, τὰ ὅσα ἐποίησεν αὐτήν. S. Hieronymus, *ante factorem suum.*

Ibid. Ἀ., τί δὲ ὁ ἄνθρωπος etc. Drusius.
 Ibid. Sym., *qui possit* etc. Hanc interpretationem adfert quidem Hieron., sed Symmacho non ascribit : quare non liquet esse Symmachi.

V. 13. Σ., ὑπὲρ τὴν ἀμαθίαν. Idem.
 V. 15. Σ., καὶ εἰς τί μοι etc. Idem.
 V. 17. Σ., κακὸν γάρ μοι etc. Idem.
 V. 19. Ἀ., Σ., καὶ κυριεύσει. Idem.
 Ibid. Σ., εἰς ὄν. Ed. Romana. Addas haud dubie

ἐμόχθησα : nam eis ὄν adfertur, quia in eo solum differebat a LXX.

V. 20. Σ., καὶ περιτρήθη. Drusius.
 Ibid. Ἄλλος, ἀποκαμείν. Idem.
 V. 21. Σ., καὶ ἐν γοργότητι. Editio Romana illud quasi scholion adfert ; sed est haud dubie Symmachi, ut infra cap. iv, v. 4.
 Ibid. Σ., καὶ κάκως. Sic unus codex Regius. Ita solet Symmachus vertere.

V. 22. Σ., ὅτι γὰρ etc. Drusius.
 V. 23. Ἀ., βάσανος καὶ θυμός. Hæc ed. Romana sine interpretis nomine adferl. Sed est, ut videtur, Aquilæ, ut supra c. i, v. 18.

V. 24. Σ., ἀπὸ κόπου αὐτοῦ. Drusius.
 V. 25. Ἀ., φείσεται etc. Idem.
 Ibid. Symmachi lectio, ἀνκλώσει, monente Doederleinio, in scholiis ad hunc locum, potius ad priorem vocem ἕκῃ ejusdem commatis pertinere videtur. DRACH.

V. 26. Σ., ἀρέσαντι etc. Idem.
 Ibid. Σ., ἀσγολίαν. Idem.
 Ibid. Ἀ., τοῦ συλλέγειν etc. Idem.
 Ibid. Σ., ἵνα δοθῆ etc. Idem ex edit. Romana, ut solet,

ECCLESIASTÆ CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Παντὸς ὥρα.	1. Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος.	1.
Πάσης χρείας.	Τῷ παντὶ πράγματι.	
2. Ἐκριζώσαι.	2. Ἐκτίλαι.	2.
5. .	5. Βαλεῖν λίθους. Ἄλλος, ρίψαι λίθους.	5.
8.	8. Τοῦ φιλήσαι.	8.
11. Καλὸν ἕκαστον ἐν καιρῷ ἰδίῳ.	11. Καλὰ ἐν καιρῷ αὐτοῦ.	11.
	Καίγε σύμπαντα τὸν αἰῶνα.	
	Ὅπως μὴ εὕρη ἄνθρωπος.	
14. Διαμενεῖ.	14. Ἔσται.	14.
15. Ὁ ὡς Θεὸς ἐπιζητήσῃ ὑπὲρ τῶν ἐκδιωκομένων.	15. Καὶ ὁ Θεὸς ζητήσῃ τὸν διωκόμενον.	15.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Omnis rei tempus.	1. Omnibus tempus.	1.
Omnis negotii.	Omni rei.	
2. Eradicandi.	2. Evellendi.	2.
5.	5. Mittendi lapides. <i>Alius</i> , projiçiendi lapides.	5.
8.	8. Amandi.	8.
11. Pulcrum unumquodque in tempore suo.	11. Bona in tempore suo.	11.
	Et quidem omne sæculum.	
	Ut non inveniat homo.	
14. Perseverent.	14. Erunt.	14.
15. Deus autem inquirat super eis qui persecutionem patiuntur.	15. Et Deus quaerit cum qui persecutionem patitur.	15.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON. Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ומקום הצדק 16	16.	16. Καὶ τόπον τῆς δικαιοσύνης.
לכל-הפץ 17	17.	17. Πάσης χρείας.
לברם האלהים ולראות 18	18.	18.
מקרה 19	19.	19.
ורוח אחד לכל ומותר האדם מן-הבדמה אין		
הולך 20	20.	20.
מן העפר		
22 כי מי יביאנו לראות במרה שיהיה אחדיו	22.	22.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
16. Et locum justitiæ.	16. In loco justitiæ.	16. Et locum justitiæ.
17. Omni voluntati.	17. Omnis rei.	17. Omnis necessitatis.
18. Ad purgandos eos Deus, et ad videndum.	18. Ut probaret eos Deus, et ostenderet.	18.
19. Eventus.	19. Interitus.	19.
Et spiritus unus omnibus.	Et similiter spirant omnia.	
Et præstantia hominis præ animali nihil (est).	Et nihil habet homo iumento amplius.	
20. Vadens.	20. Pergunt.	20.
De pulvere.	De terra.	
22. Quia quis adducet eum ad videndum in illud quod erit post eum?	22. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., παντὸς ὄρα. Drusius ex editione Romana, ut et reliqua usque ad versum undecimum.

V. 11. 'A., καὶ γε σὺν τὸν αἰῶνα. Hæc in codice uno Regio annotantur ex Olympiodoro: καὶ γε σὺν τὸν αἰῶνα ἔδωκεν· τὸ, σὺν, ἰδιωμά ἐστιν Ἑβραϊκὸν

παρεβρίμμενως κείμενον ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ φωνῇ, I. c., καὶ γε σὺν τὸν αἰῶνα edidit (Aquila). Illud, σὺν, est proprietatis Hebraica, quod interjectionis loco ponitur in Hebraica lingua. [Nimirum, particula Hebr. et cum significat, et accusativum denotat casum.]

ECCLESIASTÆ CAPUT IV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
העשקים 1 דבעת	1.	1.
מנחם		
2 ושבח אני	2.	2.
3 דבעשה הרע אשר בעשה	3.	3.
4 ואת כל-כשרך	4.	4.
5 חבס את-ידי	5.	5.
6 נהת	6.	6.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Oppressos.	1. Calumnias.	1.
Lacryma.	Lacrymas.	
Consolator.	Consolatorem.	
2. Et laudans ego.	2. Et laudavi.	2.
3. Opus malum, quod fit.	3. Mala, quæ sub sole fiunt.	3.
4. Et omnem rectitudinem.	4. Et industrias.	4.
5. Complicans manus suas.	5. Complicat manus suas.	5.
6. Requie.	6. Cum requie.	6.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
16.	16. Καὶ τόπον τοῦ δικαίου.	16.
17.	17. Τῷ παντὶ πράγματι.	17.
18.	18. Ὅτι διακρινεῖ αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ τοῦ δείξει. Ἄλλος, τοῦ ἐλέγξει αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ τοῦ δείξει αὐτοῖς.	18.
19. Σύμβαμα. Καὶ ἀναπνοὴ ὁμοία πᾶσιν. Καὶ τί πλέον ἄνθρωπος κτήνης;	19. Συνάντημα. Καὶ πνεῦμα ἐν τοῖς πᾶσιν. Καὶ τί ἐπερίσσευσεν ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὸ κτήνος;	19. Καὶ τίς περίσσεια τῷ ἄνθρωπῳ;
20. Ἐκ τῆς γῆς.	20. ✕ Πορεύεται. Ἐκ τοῦ χοῦ.	20.
22. Τί γὰρ αὐτὸν ἄξει θεάσασθαι ἐκ ἰσόμηνων μετὰ ταῦτα;	22. Ὅτι τίς ἄξει αὐτὸν τοῦ ἰδεῖν ἐν ᾧ ἔκην γένηται μετ' αὐτόν;	22.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
16.	16. Et locum justii.	16.
17.	17. Omni rei.	17.
18.	18. Quia separabit illos Deus et ut ostendat. <i>Alius</i> , ut redargueret eos Deus, et ut ostenderet eis.	18.
19. Eventus. Et respiratio similis omnibus. Et quid amplius homo bestia?	19. Eventus. Et spiritus unus omnibus. Et quid abundavit homo a pecore?	19. Et quæ præstantia homini?
20. De terra.	20. ✕ Vadit. De pulvere.	20.
22. Quid enim eum adducet ad spectandum quæ futura sunt postea?	22. Quia quis adducet eum ut videat in illud quod futurum est post ipsum?	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Ecclesiastæ.

Solet Aquila pro accusativo ponere σύν. **ΔΡΑΣΗ.**

Romana et Drusio : pariterque sequentes hujus capituli lectiones.

Ibid. Ἄ., ὡς οὐχ etc. Drusius.

V. 14. Σ., διαμενεῖ. Idem.

V. 15. Σ., ὁ δὲ Θεός etc. Idem.

V. 16. Ἄ., καὶ τόπον τῆς δικαιοσύνης. Ex edit.

V. 20. ✕ πορεύεται. S.

Hieronymus : *Omnia vadunt ad locum unum.*

ECCLESIASTÆ CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Τοὺς συκοφαντούμενους. Δάκρυα. Παρηγορῶν.	1. Τὰς συκοφαντίας. Δάκρυον. Παρακαλῶν. Ἄλλος, παραμυθούμενος.	1.
2. Καὶ ἐμακάρισα.	2. Καὶ ἐπήνεσα.	2.
3. Τὰ κακὰ ἔργα τὰ γινόμενα.	3. Πᾶν τὸ πῶμα τὸ πονηρὸν τὸ πεποιημένον.	3.
4. Καὶ σύμπασαν γοργότητα.	4. Καὶ σύμπασαν ἀνδρίαν.	4.
5. Περιπλέκεται ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.	5. Περιέβαλε τὰς χεῖρας αὐτοῦ.	5.
6. Μετὰ ἀναπαύσεως.	6. Ἀναπαύσεως.	6.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Calumniam sustinentes. Lacrymas. Consolator.	1. Calumnias. Lacryma. Consolator. <i>Alius</i> , id.	1.
2. Et beatos dixi.	2. Et laudavi.	2.
3. Opera mala, quæ sunt.	3. Omne opus malum, quod factum est.	3.
4. Et omnem agilitatem.	4. Et omnem virtutem.	4.
5. Complicatur manibus suis.	5. Circumjecit manus suas.	5.
6. Cum requie.	6. Requieci.	6.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ממלא הפנים ורצת רוח 7 ושבתני אני ואראה	7.	7.
8 ואין שני קץ מכדבה וענין	8.	8. Τέλος.
9 טובים השנים מן-האחד אשר ישלחם שכר טוב	9.	9.
10 את-חברד ואין שני	10.	10. Τὸν φίλον αὐτοῦ.
12 יתקפו האחד המשלש	12.	12.
13 טוב ילד מסכן וחכם ממלך יקץ וכסיל	13.	15.
אשר לא-ידע להזהר עד 14 כי-מבית הסורים יצא למלך כי גם במלכותו גדל רש	14.	14. Ὅς οὐ γνώσεται τοῦ φυλάξασθαι.
15 ראיתי את-כל-החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני אשר יעבד תחתיו	15.	15.
16 אין-קץ לכל-העם	16.	16. Οὐκ ἔστι τέλος τῷ παντὶ λαῷ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Quam plenitudo pugillorum. Et pastione spiritus.	Quam plena utraque manus. Et afflictione animi.	
7. Et conversus sum ego, et vidi.	7. Considerans reperi.	7.
8. Et non est secundus.	8. Et secundum non habet.	8.
Finis. A bono. Et negotium.	Non cessat. Bonis. Et afflictio.	Finis.
9. Meliores duo quam unus, quia est eis merces bona.	9. Melius est ergo duos esse simul, quam unum; habent enim emolumentum societatis suæ.	9.
10. Socium suum. Et non secundus.	10. Ab altero (fulcietur). Non habet sublevantem se.	10. Amicum suum.
12. Prævaluerit ei unus.	12. Quispiam prævaluerit contra unum.	12.
Tripliatum.	Triplex.	
13. Melior puer pauper et sapiens, præ rege sene et stulto.	13. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto.	13.
Qui non novit moneri adhuc.	Qui nescit prævidere in posterum.	Qui non noscet custodire.
14. Quia e domo vinctorum egressus est ad regnandum: quia etiam in regno suo natus est pauper.	14. Quod de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum; et alius natus in regno inopia consumatur.	14.
15. Vidi cunctos viventes ambulantes sub sole, cum puero secundo, qui stabit pro eo.	15. Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo.	15.
16. Non est finis omni populo.	16. Infinitus numerus est populi.	16. Non est finis omni populo.

- Πληρώματα ἀμφοτέρων χειρῶν.
Καὶ κακώσεως πνεύματος.
7. Καὶ πάλιν ἀναστρέψας κατέ-
μαθον.
8. Καὶ οὐ μὴ ἔσται δεύτερος.

Ἄγαθοῦ.
Καὶ ἀσχολία.
9. Εἰσὶν ἀμείνους δύο ἑνός·
ἔχουσι γὰρ κέρδος ἀγαθόν.
10. Τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ.

12. Ὑπεριχώρη τις ἑνός.
Τετριπλωμένον, ἢ τριπλοῦν.
13. Κρείσσων παῖς πένης μετὰ
σφίρας . . .
. . . . .
14. Ὁ μὲν γὰρ ἐκ φυλακῆς ἐξ-
ἤλθε βασιλεύσαι, ὁ δὲ καίπερ βασι-
λεὺς γεννηθεὶς ἠπορήθη.
15. . . . μετὰ παιδός . . .

16. (Ἄπειρος πᾶς ὁ λαός.)

SYMMACHUS.

- Plenitudines ambarum manuum.
Et afflictione spiritus.
7. Et denuo convertens me di-
dici.
8. Et non erit secundus.

A bono.
Et occupatio.
9. Sunt meliores duo uno: ha-
bent enim lucrum bonum.

10. Socium suum.

12. Prævaluerit quis uni.

Triplicatum, sive, triplex.
13. Melior est puer pauper cum
sapientia rege sene et insipiente.

Qui nescit præcavere vicissitu-
dinem.
14. Alter enia exiit de carcere
ad regnandum; alter vero cum es-
set rex natus, paupertate oppres-
sus est.
15. Vidi omnes viventes qui
gradiuntur sub sole cum adoles-
cente secundo, qui surrexit pro
eo.
16. Infinitus omnis populus.

- Ἵπὲρ πληρώματα δύο δρακῶν.
Καὶ προαιρέσεως πνεύματος.
7. Καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ καὶ εἶδον. 7.

8. Καὶ οὐκ ἔστι δεύτερος. 8.
Περασμός.
Ἄπὸ ἀγαθωσύνης.
Καὶ περιπασμός.
9. Ἄγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα, 9.
οἷς ἔστιν αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθός.
10. Τὸν μέτοχον αὐτοῦ. 10.
Καὶ μὴ ἢ δεύτερος. Ἄλλος, οὐκ
ἔστι δεύτερος.
12. Ἐπικραταιωθῆ ὁ εἷς. 12
Τὸ ἔντριτον.
13. Ἄγαθὸς παῖς πένης καὶ σο- 15.
φὸς ὑπὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ
ἄφρονα.
Ἵς οὐκ ἔγνω τοῦ προσέχειν ἔτι.
14. Ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων 14.
ἐξελεύσεται τοῦ βασιλεύσαι, ὅτι
καίγε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγενήθη
πένης.
15. Εἶδον σύμπαντας τοὺς ζῶντας 15.
τοὺς περιπατοῦντας ὑπὸ τὸν ἥλιον
μετὰ τοῦ νεανίσκου τοῦ δευτέρου,
ὅς στήσεται ἀντ' αὐτοῦ.
16. Οὐκ ἔστι περασμός, τῷ παντὶ 16.
λαῷ.

LXX INTERPRETES.

- Super plenitudines duorum pu-
gillorum.
Et præsumptionis spiritus.
7. Et conversus sum ego, et
vidi. 7.
8. Et non est secundus. 8.
Finis.
A bonitate.
Et distractio.
9. Boni duo super unum, qui-
bus est merces bona. 9.

10. Participem suum. 10.
Et non fuerit secundus. *Alius*,
non est secundus.
12. Invaluerit unus. 12.

Triplex.
13. Bonus est puer pauper et
sapiens super regem seniore et
stultum.
Qui nescit providere in poste-
rum.
14. Quoniam de domo vinceto-
rum egredietur ut regnet: quia
etiam in regno suo factus est pau-
per. 14.
15. Vidi universos viventes, qui
ambulant sub sole cum adolescente
secundo, qui stabit pro illo. 15.
16. Non est finis omni populo. 16.

THEODOU'IO.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
'Ελληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

אשר-היה גם האחרונים
לא ושחזרו כרגם-זה הבל ורעיון
רח

1 וקרוב לשמע

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Qui fuit ante eos, etiam posteri
non lætabuntur in eo, quia etiam
hoc vanitas et pastio spiritus.

17. Et propinquus ad audien-
dum.

17.

VULGATA LATINA.

Qui fuerunt ante eum, et qui
postea futuri sunt, non lætabuntur
in eo. Sed et hoc vanitas et af-
flictio spiritus.

17. Et appropinqua ut audias.

17. Καὶ ἔγγιζε ὡστε ἀκούειν.

AQUILA.

17. Et accede ut audias.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Ecclesiastæ.

V. 4. Σ., τοὺς συκοφαντούμενους. Hæc lectio et
omnes pene sequentes ex Drusio ex ed. Rom. præ-
deunt.

V. 3. Pro ἐγένετο, ut habent Ὁ, Sym. ἐγενήθη, ex
edit. Rom.

V. 12. Σ., τετριπλωμένον ἢ τριπλοῦν. Sic editio

Romana. Drusius vero τετριπλωμένος, male.

V. 13. Σ., κρείσσων παῖς etc. Versionem Sym-
machi hujus et trium sequentium versuum plenam
adfert Hieronymus in Ecclesiastæ: Græcorum
vero partem tantum habemus.

Ibid. Ἄ., ὅς οὐ γνώσεται etc. Editio Romana;

ECCLESIASTÆ CAPUT V.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
'Ελληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 אל-תבול על-פיך

1.

1.

על-כן

2 כי בא הדלום ברב ענין

2.

2.

3 אין חפץ בכסילים

3.

3.

4 מדב

4.

4.

5 לחביא

5.

5.

כי שגגה היא

וחבל

6 כי ברב חלמות הגלים ודברים
הרבה

6.

6.

7 כי גבה מעל גבה

7.

7.

8 בכל הוא מלך לשדה נעבד

8.

8.

10 ומה-כשרון לבעליה כי אם-
ראית עיניך

10.

10.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Ne festines in ore tuo.
Idcirco.

1. Ne temere quid loquaris.
Idcirco.

1.

2. Quia venit somnium in mul-
titudine negotii.

2. Multas curas sequuntur som-
nia.

2.

3. Non voluntas in stultis.

3. Displicet enim ei infidelis et
stulta promissio.

3.

4. Melius.

4. Multoque melius.

4.

5. Ad peccare faciendum.

5. Ut peccare facias.

5.

Quia error istud.

Non est providentia.

Quia non spontaneum est.

Et dissipabit.

Dissipet.

Et dissolvat.

6. Quia in multitudine somnio-
rum et vanitates et verba multa.

6. Ubi multa sunt somnia, plu-
rimæ sunt vanitates, et sermones
innumeri

6.

7. Quia excelsus desuper excel-
sum.

7. Quia excelsus excelsior est
alius.

7.

8. In omnibus ipse rex agro fit
servus.

8. Et insuper universæ terræ
rex imperat servienti.

8.

10. Et quid rectum dominis
suis, nisi visio oculorum ejus?

10. Et quid prodest possessori,
nisi quod cernit divitias oculis
suis?

10.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

17. Ἄλλὰ τοῦτο ἀτμός καὶ βόσκησις ἀνέμου.

Οἱ ἐγένοντο ἔμπροσθεν αὐτῶν, καί γε οἱ ἔσχατοι οὐκ εὐφρανθήσονται ἐπ' αὐτῶ· ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

17.

17. Καὶ ἐγγὺς τοῦ ἀκούειν.

17.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Qui fuit ante utrumque : et posterī non lætabuntur in eo. Sed hoc aura et pastio ventī.

Qui fuerunt ante illos. Et quidem novissimi non lætabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et præsumptio spiritus.

17.

17. Et propinquus ad audiendum.

17.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Ecclesiastæ.

Græca vero Symmaehi desiderantur.

Græca Symmachi ex ejus versione Latina sine periculo exprimuntur.

V. 14. Σ., ὁ μὲν γὰρ etc. Ex edit. Romana et Drusio.

Ibid. Σ.,..... Ἄλλὰ τοῦτο etc., ut supra cap. 1, v. 14.

V. 15. Græca Symmachi non exstant.

V. 16. Ἄ., οὐκ ἔστι etc. Edit. Rom. et Drusius.

ECCLESIASTÆ CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Μὴ προπετής γίνου τῷ στόματί σου.

1. Μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου. 1.

2. Ἀποθήσεται ἄνευρος διὰ πλήθος ἀνομίας.

Διὰ τοῦτο. Ἄλλος, ἐπὶ τούτῳ.
2. Ὅτι παραγίνεται ἐνυπνίων ἐν πλήθει πειρασμοῦ. 2.

3. Οὐ πάρεστι χρεία ἀφρόνων.

3. Οὐκ ἔστι θέλημα ἐν ἀφροσι. 3.

4. Βέλτιον.

4. Ἄγαθόν. 4.

5.

5. Ἐξαμαρτήσαι. Ἄλλος, ὥστε ἐξαμαρτεῖν.
Ὅτι ἀγνοιά ἐστίν.
Καὶ διαφθείρη. 5.

6. Διὰ γὰρ πλήθους ὄνειρων ματαιώτερες καὶ λόγοι πολλοί.

6. Ὅτι ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιωτήτων καὶ λόγων πολλῶν. 6.

7. Καὶ ὑψηλότερος ἐπάνω αὐτῶν.

7. Ὅτι ὑψηλὸς ἐπάνω ὑψηλοῦ. 7.

8. Ἐπὶ παντὶ αὐτός ἐστι βασιλεὺς τῆς χώρας εἰργασμένης.

8. Ἐπὶ παντὶ ἐστὶ βασιλεὺς τοῦ ἀγροῦ εἰργασμένου. 8.

10. Τί γὰρ ἀνδραγάθημα τῷ ἔχοντι αὐτήν, εἰ μὴ μόνον θεωρεῖα ὀφθαλμῶν αὐτοῦ;

10. Καὶ τί ἀνδρεία τῷ παρ' αὐτῆς; Ὅτι ἀρχὴ τοῦ ὄρνεν ὀφθαλμῶ αὐτοῦ. 10.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Ne præceps sis ore tuo.

1. Ne festines in ore tuo. 1.

2. Abibit somnus (vel, somnium) ob multitudinem iniquitatis.

Propter hoc. *Alius*, super hoc.
2. Quia advenit somnium in multitudinem sollicitudinis. 2.

3. Non est usus amentium.

3. Non est voluntas in stultis. 3.

4. Melius.

4. Bonum. 4.

5.

5. Ut peccare facias. *Alius*, ita ut peccare facias.
Quia ignorantia est.
Et disperdat. 5.

6. Nam per multitudinem somniorum vanitates et verba multa.

6. Quia in multitudine somniorum et vanitatum et verborum plurimorum. 6.

7. Et excelsior supra illos.

7. Quia excelsus supra excelsum. 7.

8. In omni ipse rex est agro culto.

8. In omni est rex agri culti. 8.

10. Quid enim utiliter gestum habenti eam, nisi tantum speculatio oculorum ejus?

10. Et quid fortitudo ei qui ab ea? Quia principium videre oculis suis. 10.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
11 והשבע לעשיר אינו מניח לו לישק	11.	11.
12 רעה תלה לרעתו	12.	12 Εἰς πονηρὸν αὐτῷ.
13 בענין רע	13.	13.
14 שילך	14.	14.
15 ומה - יתרוך לו שיעמל	15.	15.
17 הנה אשר - ראיתי אני בספר	17.	17.
18 גם ולשאת את - חלקי	18.	18. Ἄλλὰ καί.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
11. Et saturitas divitis non ipsa permittit ei dormire.	11. Saturitas autem divitis non sinit eum dormire.	11.
12. Mala infirmitas. In malum suum.	12. Alia infirmitas pessima. In malum domini sui.	12. In malum ei.
13. In occupatione mala.	13. In afflictione pessima.	13.
14. Quod eat.	14. Caret.	14.
15. Et quid præstantiæ ei quod laboravit ?	15. Quid ergo prodest ei quod laboravit ?	15.
17. Ecce quod vidi ego. Numero.	17. Hoc itaque visum est mihi. Numero.	17.
18. Etiam. Et ad tollendum partem suam.	18. Et. Et fruatur parte sua.	18. Sed et.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., μὴ προσητής etc. Omnes hujus capitis lectiones ex editione Romana et ex Drusio prœdeunt, duabus solum exceptis.

V. 5. Ἄλλος, ὥστε ἐξαμ-. Symm. pro τοῦ habet ὥστε. Sic edit. Rom.
Ibid. Ἄ., ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. Ex Hieronymo in

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
1 על-האדם	1.	1.
2 ולא-ישליכונו	2.	2.
3 לא-תשבע	3.	3.
8 כי מה-יותר	8.	8.
9 מוב מראה עינים מחדל - נפש גם-זה הבל ורעות רוח	9.	9. . . . ματαιότης καὶ νομὴ ἀνέμου.
10 עם שהתקף במבני	10.	10.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Super hominem.	1. Apud homines.	1.
2. Et non dabit potestatem ei.	2. Nec tribuit ei potestatem.	2.
3. Non saturata fuerit.	3. Non utatur.	3.
8. Quia quid præstantius ?	8. Quid habet amplius ?	8.
9. Bona visio oculorum præ incessu animæ : etiam hoc vanitas et pastio spiritus.	9. Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias : sed et hoc vanitas est, et præsumptio spiritus.	9. ... vanitas et pastio venti.
10. Cum eo qui fortior se.	10. Contra fortiorem se.	10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., παρὰ τοῖς ἀνθρώποις Hæc et sequentes lectiones ex editione Romana et Drusio.

V. 9. Σ., βέλτιον etc. Sic editio Romana. Hiero-

nymus vero hunc locum Latine sic adfert : *Melius est providere, quam ambulare ut libet.* Altera pars versus ex Hieronymo exprimitur, qui sic habet :

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
11. Ἡ δὲ πλησμονὴ τοῦ πλουσίου οὐκ ἐξ̄ καθεύδειν.	11. Καὶ τῶ ἐμπλησθέντι τοῦ πλουτήσαι, οὐκ ἔστιν ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνώσαι.	11.
12. Νόσος κακὴ.	12. Ἀβρωστία. Εἰς κακίαν αὐτῷ.	12.
13. Ἐπὶ ἀσχολίαν κακὴν.	13. Ἐν περισπασμῶ πονηρῶ.	13.
14. Ὁ συναπελεύσεται.	14. Ἴνα πορευθῆ.	14.
15. Τί οὖν περισσὸν αὐτῷ μοχθήσαντι;	15. Καὶ τίς ἡ περίσσεια αὐτοῦ ἢ μοχθεῖ;	15.
17. Ἐμοί οὖν ἐφάνη.	17. Ἰδοῦ εἶδον ἐγώ.	17.
Ψήφω.	Ἀριθμὸν.	
18.	18. Καὶ γε.	18.
Καὶ ἀπολαῦσαι τῆς μερίδος αὐτῶν.	Καὶ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ.	

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
11. Satietas vero divitis non sinit dormire.	11. Et ei qui saturatus est ditescendo, non est dimittens cum dormire.	11.
12. Morbus malus.	12. Languor. In malum ipsi.	12.
13. In occupatione mala.	13. In distractione mala.	13.
14. Quod una abibit.	14. Ut eat.	14.
15. Quid igitur amplius ei laboranti?	15. Et quid residuum ei, quo laborat?	15.
17. Mibi ergo visum est. Calculo.	17. Ecce ego vidi. Numero.	17.
18. Et frui parte sua.	18. Et quidem. Et accipere partem suam.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Ecclesiastæ.

Ecclesiasten.

V. 7. Posset forte Sym. hæc verba םיחלל םיחלל respicere.

V. 10. Σ., τί γὰρ ἀνδραγάθημα etc. Sic duo Regii codices ex Olympiodoro.

Ibid. Hebr., תִּשְׁרָה. Sed Keri תִּשְׁרָה, דְּרַלְחַ.

ECCLESIASTÆ CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.	1. Ὑπὸ τὸν ἀνθρώπων.	1.
2. Καὶ οὐ δίδωσιν.	2. Καὶ οὐκ ἐξουσιάζει αὐτῷ.	2.
3.	3. Οὐ πλησθήσεται.	3. Οὐ χορτασθήσεται.
8. Τί οὖν περισσόν;	8. Ὅτι περίσσεια.	8.
9. Βέλτιον προβλέπειν, ἢ ὀδεύειν αὐταρσεία, καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ [κάκωσις] πνεύματος.	9. Ἀγαθὸν ὄραμα ὀφθαλμῶν ὑπὲρ πορευόμενον ψυχῆ· καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.	9. . . . ματαιότης καὶ νομὴ ἀνίμου.
10.	10. Μετὰ τοῦ ἰσχυροτέρου ὑπὲρ αὐτόν. Ἄλλος, μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ ὑπὲρ αὐτόν.	10.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Apud homines.	1. Sub homine.	1.
2. Et non dat.	2. Et non dabit potestatem ei.	2.
3.	3. Non replebitur.	3. Non saturabitur.
8. Quid igitur amplius?	8. Quoniam abundantia.	8.
9. Melius est prævidere, quam ambulare pro arbitrio: et quidem hoc vanitas et afflictio spiritus.	9. Bona visio oculorum præ eo qui incedit anima: et quidem hoc vanitas et præsumptio spiritus.	9. . . . vanitas et pastio venti.
10.	10. Cum fortiori præ se. <i>Alius</i> , cum forti præ se.	10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Ecclesiastæ.

ε Rursum et hic *præsumptionem spiritus*, Aquila et Theodotio *pastionem venti* interpretati sunt: Sym. vero *afflictionem spiritus*.

V. 10. Ἄλλος, μετὰ τοῦ ἰσχ-. Sic quedam exemplaria.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοῖς γράμμασι.</i>	AKYAAΣ.
1 כי מי-יודע מה-טוב	1.	1.
2 טוב שם משמכן טוב	2.	2.
3 והחי יתן על-לב	5.	3.
4 כי- ברע פנים יוסב לב	4.	4. Καώσαι.
7 כי כקל הסירים תהת הסיר	7.	7.
8 יהולל הכם ויאבד את-לב כתנה	8.	8. Πλανήσει σοφόν. Ἀπολλύει τὴν καρδίαν εὐγενεῖς αὐτοῦ.
9 טוב אחרית דבר מראשית	9.	9.
ארך-רוח 10 ברוחך לכעס	40.	10.
כעס 11 כזה היה כי לא מחנכה	11.	11. Διατί.
13 כי בעל החכמה בעל הנסף	15.	13.
ויתרוך דעת החכמה ותחיה בעליה		
14 ראה את- מעשה האלהים כי כי יוכל לתקן את אשר עזתו	14.	14.
15 ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה	15.	15.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Quia quis sciens quid bonum?	1. Cum ignoret quid conducat.	1.
2. Melius nomen quam oleum bonum.	2. Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa.	2.
3. Et vivens dabit ad cor suum.	3. Et vivens cogitat quid futurum sit.	3.
4. Quia in tristitia faciei jucundum erit cor.	4. Quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis.	4. Tristitia.
7. Quia sicut vox spinarum sub olla.	7. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla.	7.
8. Insanire faciet sapientem. Et perdet cor donum.	8. Conturbat sapientem. Et perdet robur cordis illius.	8. Errare faciet sapientem. Perdit cor vigoris ejus.
9. Melius novissimum verbi, quam principium ejus. Longus spiritu.	9. Melior est finis orationis, quam principium ejus. Patiens.	9.
10. In spiritu tuo ad irascendum. Ira.	10. Velox ad irascendum. Ira.	10.
11. Quid fuit. Quia non ex sapientia.	11. Quid putas causæ est. Stulta enim est.	11. Quare.
15. Quia in umbra sapientiæ, in umbra argenti. Et præstantia sapientiæ scientiæ vivificabit paternos suos.	15. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribunt possessori suo.	15.
14. Vide opus Dei: quia quis poterit dirigere quem depravaverit ipse.	14. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit.	14.
15. In die bona sis in bono, et in die mala vide.	15. In die bona fructus bonis, et malam diem præcave.	15.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Τίς γάρ οἶδεν ὃ συμφέρει;
 2. (Βέλτιον ὄνομα ἀγαθὸν) ὑπὲρ μῦρον εὐώδες.
 3. Καὶ ὁ ζῶν προσέξει τῇ δια-
 νοίᾳ.
 4. Κακῶσει (γὰρ προσώπου)...
 7. Διὰ γὰρ φωνῶν τῶν ἀπαιδεύ-
 των ἐν δεσμωτηρίῳ γίνεται τις.
 8. Θορυβήσει σοφόν.
 Τὴν καρδίαν ἡ ματθανά, τουτέστι
 δῶρον.
 9. Βέλτιον τέλος λόγου τῆς ἀρχῆς
 αὐτοῦ.
 Ὑψηλοκαρδιον.
 10. Διὰ λόγων σου παροργίσει.
 Ὅργη.
 11.
 Οὐ γὰρ φρονίμως.
 13. Σκέπει σοφία ὡς σκέπει τὸ
 ἀργύριον.
 Ἡ σοφία διασώσει τοὺς ἔχοντας
 αὐτήν.
 14. . . . .
 15. Ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῇ ἔσο ἐν
 ἀγαθῷ . . .

SYMMACHUS.

1. Quis enim novit quid utile
 sit?
 2. Melius est nomen bonum
 quam unguentum bene olens.
 3. Et qui vivit mente attendet.
 (Hieron., respiciat ad mentem.)
 4. Per tristitiam vultus melior
 fiet animus.
 7. Siquidem per voces imperi-
 torum in vinculis quispiam habe-
 tur.
 8. Turbabit sapientem.
 Cor matthana, id est, donum.
 9. Melior est finis orationis,
 quam principium ejus.
 Elato corde præditum.
 10. Verbis tuis provocare.
 Ira.
 11.
 Non enim prudenter.
 13. Protegit sapientia ut prote-
 git pecunia.
 Sapientia servabit eos qui ip-
 sam habent.
 14. Disce opera Dei, quia nemo
 poterit corrigere quod ille immi-
 nuit.
 15. In die bona esto in bono :
 diem vero malam intueri.

ECCLESIASTÆ CAPUT VII.

Ο'.

1. Ὅτι τίς οἶδεν ἀγαθόν;
 2. Ἀγαθὸν ὄνομα ὑπὲρ ἔλαιον
 ἀγαθόν.
 3. Καὶ ὁ ζῶν δώσει ἀγαθὸν εἰς
 καρδίαν αὐτοῦ.
 4. Ὅτι ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγα-
 θυνθήσεται καρδία.
 7. Ὡς φωνὴ ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέ-
 βητα.
 8. Περιφέρει σοφόν.
 Ἀπολλύει τὴν καρδίαν εὐγενείας
 αὐτοῦ.
 9. Ἀγαθὴ ἐσχάτη λόγων ὑπὲρ
 ἀρχὴν αὐτοῦ.
 Ὑψηλὸν πνεύματι.
 10. Ἐν πνεύματί σου τοῦ θυμοῦ-
 σθαι. Ἄλλος, ἐπὶ στόματι σου.
 Θυμός.
 11. Τί ἐγένετο.
 Ὅτι οὐκ ἐν σοφίᾳ.
 13. Ὅτι ἐν σκιά αὐτῆς ἡ σοφία
 ὡς σκιά ἀργυρίου.
 Περίσσεια γνώσεως τῆς σοφίας
 ζωοποιήσει τὸν παρ' αὐτῆς.
 14. Ἴδε τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ,
 ὅτι τίς δυνήσεται κοσμηῆσαι ὃν ἂν ὁ
 Θεὸς διαστρέψῃ αὐτόν;
 15. Ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθωσύνης ζῆθι
 ἐν ἀγαθῷ, καὶ ἴδε ἐν ἡμέρᾳ κα-
 κίας, ἴδε.

LXX INTERPRETES.

1. Quia quis novit bonum?
 2. Bonum est nomen super
 oleum bonum.
 3. Et qui vivit dabit bonum ad
 cor suum.
 4. Quia in malo vultus fiet bo-
 num cor.
 7. Sicut vox spinarum sub olla.
 8. Circumfert sapientem.
 Perdit cor vigoris ejus.
 9. Bonum est novissimum ser-
 monum super principium ejus.
 Excelsum spiritu.
 10. In spiritu tuo irasci. *Alius,*
 in ore tuo.
 Furor.
 11. Quid factum est.
 Quia non in sapientia.
 13. Quia in umbra ejus sapientia
 sicut umbra argenti.
 Abundantia scientiæ sapientiæ
 vivificabit eum qui ab ipsa.
 14. Vide opera Dei : quoniam
 quis poterit adornare, quem Deus
 perverterit eum?
 15. In die bonitatis vive in bo-
 no, et vide in die mali, vide.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
 2.
 3.
 4.
 7
 8.
 Ἀπολλύει τὴν καρδίαν εὐγενείας
 αὐτοῦ.
 9.

THEODOTIQ.

1.
 2.
 3.
 4.
 7.
 8.
 Perdit cor vigoris ejus.
 9.
 10.
 11.
 13.
 14.
 15.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΛΑΣ.

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

גם ארת - זה לעמרת - זה עשה
האלהים על דברת שלא ימצא האדם
אחריו מאומה

16 בצדקו
מאריך ברעתו

17 הרבה

למה תשומם

19 אל - תנח

כי - ירא אלהים יצא את - כלם

20 החכמה תעז לחכם

22 גם לכל - הדברים אשר ידבר

אל - תתן לבך

מקלך

23 כי גם - פעמים רבות ידע לבך

גם - את קללת אחרים

24 כל - זה נסיתי בחכמה

אמרתני אחכמה

25 מי ימצאנו

26 סבותי אני ולבי לדעת ולוחד

ובקש

חכמה וחשבון

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Etiam hoc contra hoc fecit Deus
super verbum quod non inveniret
homo post ipsum quidquam.

Sicut enim hanc, sic et illam fe-
cit Deus, ut non inveniat homo
contra eum justas querimonias.

16. In justitia sua.
Prolongans in malitia sua.

16. In justitia sua.
Multo vixit tempore in malitia
sua.

16.
Prolongans in malitia sua.

17. Multum.
Ut quid desolaberis.

17. Plus quam necesse est.
Ne obstupescas.

17.

19. Ne quiescere facias.

19. Ne subtrahas.

19.

Quia timens Deum egrediatur
omnia hæc.

Quia qui timet Deum nihil ne-
gligit.

20. Sapiencia corroborabit sa-
pientem.

20. Sapiencia roborabit sapien-
tem.

20. Sapiencia confortabit sa-
pientem.

22.

22. Etiam omnibus verbis quæ
loquentur ne des cor tuum.

22. Sed et cunctis sermonibus
qui dicuntur, ne accommodes cor
tuum.

Maledicentem tibi.

Maledicentem tibi.

23. Quia etiam vicibus multis
novit cor tuum.

23. Scit enim conscientia tua.

23. Quia sæpenumero improbe
aget cor tuum.

Etiam tu maledixisti aliis.

Quia et tu crebro maledixisti
aliis.

24. Omne hoc tentavi in sapien-
tia.

24. Cuncta tentavi in sapientia.

24.

Dixi, Sapiens ero.

Dixi, Sapiens efficiar.

25. Quis inveniet illud ?

25. Quis inveniet eam ?

25.

26. Circuivi ego et cor meum ad
sciendum, et ad investigandum, et
ad quærendum.

26. Lustravi universa animo
meo, ut scirem, et considerarem,
et quærerem.

26. Circuivi...

Sapientiam et supputationem.

Sapientiam et rationem.

Sapientiam et cogitationem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἀνάλογον τοῦτο ἐποίησεν ὁ Θεὸς, τοῦ μὴ εὐρεῖν ἄνθρωπον κατ' αὐτοῦ μέψιν.

16. Τῆ δικαιοσύνη αὐτοῦ.

17. Πλέον.

Ἴνα μὴ ἀδημονῆς περισσῶς.

19. Μὴ ἀνῆς.

Ὁ γὰρ φοβούμενος τὸν Θεὸν διεξελεύσεται τὰ πάντα.

20.

22. Ἀλλὰ μὴδὲ πᾶσι τοῖς λαλομένοις παράσχῃς τῆ καρδίᾳ σου.

Λοιδοροῦντός σε.

23.

Καὶ σὺ ἐλοιδορήσας ἄλλους.

24. Τούτων ἐπειράσθην ἐν σοφίᾳ.

Ἵπέλαβον σοφὸς γενέσθαι.

25. Οὐδεὶς . . .

26. . . . καὶ διαθρῆσαι.

Σοφίαν καὶ λογισμὸν.

- SYMMACHUS.

Etenim hoc consentaneum illi fecit Deus, ne inveniret homo contra ipsam reprehensionem.

16. Justitia sua.

17. Plus.

Ne animo concidas magis.

19. Ne remittas.

Nam qui timet Deum pervadet omnia.

20.

22. Sed ne omnibus quæ dicuntur accommodes te corde tuo.

Conviciantem tibi.

23.

Etiam tu maledixisti aliis.

24. Horum periculum feci in sapientia.

Arbitratus sum sapiens fieri.

25. Nemo [inveniet].

26. Pertransivi universa sensu meo, scire, et discere, et investigare.

Sapientiam et cogitationem.

PATROL. GR. XVI.

Ἴδε. Καὶ γε σὺν τούτῳ συμφώνως τοῦτο ἐποίησεν ὁ Θεὸς περὶ λαλιᾶς, ἵνα μὴ εὐρῆ ἄνθρωπος ὀπίσω αὐτοῦ οὐδέν.

16. Ἐν δικαίῳ αὐτοῦ.
Μένων ἐν κακίᾳ αὐτοῦ. Ἄλλος, μακρόβιος.

17. Περισσά. 17.

Μὴ ποτε ἐκπλαγῆς.

19. Μὴ μιάνης. 19.

Ὅτι φοβούμενοις τὸν Θεὸν διεξελεύσεται τὰ πάντα.

20. Ἡ σοφία βοηθήσει τῷ σοφῷ. 20.

22. Καίγε εἰς πάντας λόγους οὐς λαλήσουσιν ἀσεβεῖς, μὴ θῆς καρδίαν σου.

Καταρωμένου σε.

23. Ὅτι πλειστάκις πονηρεύσεται σε, καὶ καθόδους πολλὰς κακώσῃς καρδίᾳ σου. 23.

Ὅτι ὡς καίγε σὺ κατηράσω ἐτέρους.

24. Πάντα ταῦτα ἐπίερασα ἐν σοφίᾳ. 24.

Εἶπα, Σοφισθήσομαι.

25. Τίς εὐρήσει αὐτό; 25.

26. Ἐκύκλωσα ἐγὼ καὶ ἡ καρδία μου τοῦ γνῶναι καὶ τοῦ κατασκέψασθαι καὶ τοῦ ζητῆσαι. 26.

Σοφίαν καὶ ψῆφον.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO

Vide. Et quidem huic congruenter istud fecit Deus de loquela, ut non inveniat homo post eum quidquam.

16. In justo suo. 16.

Manens in malitia sua. *Alius*, longævus.

17. Plus quam oportet. 17.

Nequando obstupescas.

19. Ne contamines. 19

Quoniam timentibus Deum egredientur omnia.

20. Sapientia auxiliabitur sapienti. 20.

22. Et quidem in omnes sermones quos loquentur impii, ne ponas cor tuum. 22.

Maledicentem tibi.

23. Quoniam frequenter malignabitur in te, et multis modis male afficiet cor tuum. 23.

Quia sicut etiam tu maledixisti aliis.

24. Omnia hæc tentavi in sapientia. 24.

Dixi, Sapiens efficiar.

25. Quis inveniet illud? 25.

26. Circuivi ego et cor meum, ut cognoscerem, et ut considerem, et ut quærerem. 26.

Sapientiam et supputationem.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
הללות 27 אסדרים ויהי מדב לפני האלהים הדומא ילכד 28 אחת לאחת למנא חשבן	27 28.	27. Δεδεμένοι αι χεῖρες αὐτοῦ. 28. Ἐν πρὸς ἔν εὐρεῖν λογισμὸν.
29 אשר עוד - בקשה נבשי ולא מצאתי 30 לבד ראה בקש השבנית רבים	29. 30.	29. Ἐπιζητεῖ ἡ ψυχὴ μου, καὶ οὐχ εὔρον. 30. Μόνον ἴδε.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Insaniarum. 27. Vincula manus ejus.	Imprudentiam. 27. Vincula sunt manus illius.	27. Vinculis alligatæ manus ejus.
Bonus ad facies Dei. Et peccans capietur.	Qui placet Deo. Qui autem peccator est, capietur.	
28. Unam ad alteram ad inveniendum computationem.	28. Unum et alterum ut invenirem rationem.	28. Unum ad unum ad invenendum ratiocinationem.
29. Quam adhuc quæsit anima mea, et non inveni.	29. Quam adhuc quærit anima mea, et non inveni.	29. Quærit anima mea, et non inveni.
30. Tantummodo vide.	30. Solummodo.	30. Tantum vide.
Quæsierunt computationes multas.	Et ipse se infinitis miscuerit quæstionibus.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., τίς γὰρ οἶδεν ὃ συμφέρε; Sic ed. Rom. ubi lectio τῶν Ὁ varie habetur : nam in textu quidem legitur, ὅτι τίς οἶδεν ἀγαθόν; in nota vero, ὅτι τίς εἶδε τί ἀγαθόν; Et sic in quibusdam exemplaribus habetur.

V. 2. Σ., βέλτιον ὄνομα ἀγαθόν. Hæc utpote ex Græcis expressa, uncinis includuntur. Quod sequitur autem, ὑπὲρ μύρον εὐώδες, in tribus mss. Regiis adfertur ex Olympiodoro.

V. 3. Σ., καὶ ὁ ζῶν etc. Ex editione Romana et Hieronymo.

V. 4. Editio Romana, Σ., κακώσει. Latine locum attulit Hieronymus, ut nos edimus.

V. 7. Σ., διὰ γὰρ φωνῶν etc. Hæc sine interpretis nomine adferuntur in editione Romana : sed versio Symmachi, quam adfert Hieronymus, probat esse ejusdem interpretis. Verba Hieronymi sunt : « Symmachus pro eo quod nos posuimus, quia sicut vox spinarum sub olla, sic risus stulti, hunc sensum interpretans, quem supra disseruimus, ait : Per vocem enim imperitorum vinculis quispiam colligatur, hoc est, ad vocem talium præceptorum magis auditor invertitur, dum vinculis peccatorum suorum unusquisque constringitur. »

V. 8. Ἄ., πλανήσαι etc. Ex editione Romana et Drusio.

Ibid. Ἄ., Ὁ, Θ., ἀπολλύει τὴν καρδίαν εὐγενείας

αὐτοῦ. Σ., τὴν καρδίαν ἢ ματθανά. Ex Hieronymo, cujus hæc sunt verba : « Pro eo vero quod LXX et Aquila et Theodotio interpretati sunt, *Perdit cor εὐγενείας αὐτοῦ*, i. e. *fortitudinis, sive vigoris ejus*, Symmachus ait, *Perdit cor matthana*, id est, *donum*, tam verbum Hebraicum, quam interpretationem ejus copulans, et faciens illum sensum, qui alibi scriptus est, *Excæcant munera etiam sapientium oculos.* »

In notis editionis Romanæ dicitur nonnullos libros pro εὐγενείας, habere εὐτονίας, quæ sane lectio longe melius quadrat ad versionem Hieronymi, *fortitudinis, sive vigoris ejus*. Editi tamen Hieron. habent εὐγενείας.

V. 9. Σ., βέλτιον etc. Edit. Romana et Drusins. Ibid. Σ., ὑψηλοκάρδιον. Ibidem.

V. 10. Σ., διὰ λόγων σου etc. Ibidem.

Ibid. Σ., ὀργή. Edit. Rom.

V. 11. Ἄ., διατ. Eadem.

Ibid. Σ., οὐ γὰρ φρον-. Ead.

V. 13. Σ., σέπει σοφία etc. Eadem. Hieronymus in Ecclesiasten : « Symmachus more suo etiam in hoc loco manifestius interpretatus est : *Quomodo protegit sapientia, similiter protegit pecunia.* »

V. 14. Σ., *disce opera Dei* etc. Hanc lectionem adfert Hieronymus, cujus Græca non habemus.

V. 15. Σ., ἐν ἡμέρᾳ etc. Hujus Symmachi loci

ECCLESIASTÆ CAPUT VI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
מי כחכם ומי יודע 1 תעל דברך שבוערת אלהים אל-תברך 2, 3	1. 2, 3.	1. Τίς οἶδε σοφόν; 2, 3.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Quis ut sapiens, et quis sciens?	1. Quis talis et sapiens est?	1. Quis novit sapientem?
2, 3. Et super verbum juramenti Dei ne festines.	2, 3. Et præcepta juramenti Dei. Ne festines.	2, 3.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
Ἐννοίαν θορυβώδη.	Περιφοράν.	
27. . . . αι χείρες αὐτῆς.	27. Δεσμὸς εἰς χεῖρας αὐτῆς.	27.
Ἄρεστος τῷ Θεῷ.	Ἄγαθος πρὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ.	
Ἄ δὲ ἁμαρτανλὸς ἀλώσεται.	Καὶ ἁμαρτανων συλληφθήσεται.	
28. . . λογισμὸν.	28. Μιᾶ τῇ μιᾶ τοῦ εὐρεῖν λογι- σμὸν.	28.
29.	29. Ὅν ἐπεζήτησεν ἡ ψυχὴ μου καὶ οὐχ εὔρον.	29.
30.	30. Πλὴν ἴδε.	50.
Περιεργάσαντο πολυπραγμοσύ- νην.	Ἐζήτησαν λογισμοὺς πολλοὺς.	
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
Cogitationem turbulentam.	Circumlationem.	
27. . . . manus ejus.	27. Vinculum in manibus ejus.	27.
Gratus Deo.	Bonus ante faciem Dei.	
Peccator autem capietur.	Et peccans capietur.	
28. Unam ad unam ad invenien- dam rationem.	28. Una ad unam ad invenien- dum rationem.	28.
29.	29. Quam quæsivit anima mea, et non inveni.	29.
30.	30. Caterum vide.	30.
Curiose sectati sunt negotium multum.	Quæsierunt cogitationes multas.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ecclesiastæ.

versionem integram Latine effert Hieronymus; Græce mutilam proferimus.

Ibid. Σ., καὶ γὰρ etc. Hujus loci versionem sic exhibet Hieronymus: *Siquidem hoc simile huic fecit Deus, ut non inveniret homo quod contra eum quaereretur.*

V. 16. Σ., τῇ δικαιοσύνη αὐτοῦ. Ed. Rom. et Drus. Ibid. Ἀ., μακρύνων etc. Has lectiones exhibent iidem.

V. 17. Σ., πλέον. lidem.

Ibid. Σ., ἵνα μὴ ἄδ-. lidem.

V. 19. Σ., μὴ ἀνῆς. lidem.

Ibid. Σ., ὁ γὰρ φοβούμενος etc. lidem.

V. 20. Ἀ., ἡ σοφία etc. lidem, qui sequentes etiam lectiones adulerunt usque ad versum 26.

V. 23. Ο', ὅτι πλειστάκις πονηρεύσεται σε, καὶ καθόδους πολλὰς κακώσει καρδιά σου. Hic duæ versiones simul junctæ repræsentantur: ita ut prima, quæ est τῶν Ο' sic habuerit in hæc Hebraica verba, **כָּל יוֹרֵי תִבְרַת יִסְמַעְפְּגִי יִי**, ὅτι πλειστάκις πονηρεύσεται σε καρδιά σου. Altera vero, ὅτι καὶ καθόδους πολλὰς κακώσει καρδιά σου. Hanc vero postremam Aquilæ esse putamus: nam ea quæ ex editione Romana profertur supra, suspecta prorsus est, nec Aquilam sapit. Hæc contra, secundum Aquilæ morem concinnata est: siquidem ille **כָּל**

perpetuo vertit κάθοδος, et alioquin multa ex Aquila in textum Ecclesiastis τῶν Ο' invecta sunt, ut in Præliminaribus dicitur. Porro **יִי** non **יִי** legerunt A. et O' oh frequentem **י** et **י** commutationem.

V. 26. Lectiones Græcas Aquilæ et Symmachi mutilas adfert editio Romana. Symmachi plenam Latine tantum exhibet Hieronymus.

Ibid. Ἀ., Σ., σοφίαν καὶ λογισμὸν. Sic ex Hieronymo et editione Romana Martianæus.

Ibid. Σ., ἔννοίαν etc. Ex edit. Rom. et Drusio.

V. 27. Ἀ., δεδεμέναι etc. Ex Drusio et Hieron.

Ibid. Σ., ἀρεστος etc. Ex Drusio et ed. Rom. ut et sequens.

V. 28. Ἀ., ἔν πρὸς ἔν etc. Ex edit. Rom. In hunc vero locum Hieronymus: « ESEBON quippe, quod omnes voce consona λογισμὸν transtulerunt, secundum Hebræi sermonis *ambiguitatem*, et *numerum* possumus, et *summam*, et *rationem*, et *cogitationem* dicere. » Et postea: « Pro eo autem quod supra sermonem Hebræum interpretantes diximus, *unam ad unam*, ut inveniat numerus, sive summa, sive ratio, aut cogitatio, apertius interpretatus est Symmachus, *unam ad unam invenire rationem*. » Martianæus autem noster ad Symmachum legit, *unum ad unum invenire rationem*.

V. 29. Ἀ., ἐπιζητεῖ etc. Hanc et duas sequentes lectiones adferunt Drusius et edit. Rom.

ECCLESIASTÆ CAPUT VIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Τίς οἶδς σοφοὺς;	1.
2, 3. Καὶ παραβῆναι ὄρκον Θεοῦ μὴ σπεύσης.	2, 3. Καὶ περὶ λόγου ὄρκου Θεοῦ μὴ σπουδάσης.	2, 3.
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Quis novit sapientes?	1.
2, 3. Et violare juramentum Dei ne festines.	2, 3. Et de verbo Juramenti Dei ne festines.	2, 3.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
4 באשר-דבר-כולך שלמחן	4.	4.
5 שמר מצוה לא ידע דבר רע	5.	5.
6 כי לכל-הפץ יש עת ומשפט	6.	6.
כי-רעת האדם רבה עליו		
7 כי-איננו ידע	7.	7.
כי כאשר יהיה מי יגיד לו		
8 ואין משלחת במלחמה	8.	8.
את-בעליו		
9 עת אשר שלט האדם באדם	9.	9. Καίρως ὡς ἐκυρίευσεν ὁ ἀν- θρώπος. . . .
לרע לו		
10 ובאו וממקום קדוש יהלכו	10.	10. Καὶ ἦλθον ἐκ τόπου ἁγίου.
אשר כן-עש		
11 אשר אין-נעשה פתגם	11.	11.
על-כן מלא לב בני-האדם בים		Ἐτόλμασαν. . .
לעשות רע		
12 אשר חטא עשה רע מארץ	12.	12. Κακοῦργος ἀπέθανεν.
ומארץ לו		
כי גם- יודע אני אשר יהיה- טוב		
ליראי האלהים אשר יראו מפניו		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

4. In quo verbum regis imperium.	4. Et sermo illius potestate plenus est.	4.
5. Custodiens præceptum non cognoscet verbum malum.	5. Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali.	5.
6. Quia omni voluntati est tempus et iudicium.	6. Omni negotio tempus est et opportunitas.	6.
Quia malum hominis multum super eum.	Et multa hominis afflictio.	
7. Quia non ipse sciens.	7. Quia ignorat.	7.
Nam quomodo erit quis indicabit ei?	Et futura nullo scire potest nuntio.	
8. Nec dimissio in prælio.	8. Nec sinitur quiescere ingruente bello.	8.
Patronos ejus.	Impium.	
9. Tempore quo dominatus est homo in hominem in malum sibi.	9. Interdum dominatur homo homini in malum suum.	9. Tempus cum dominatus est homo...
10. Et venerunt, et a loco sancto ambulabant.	10. Cum adhuc viverent, in loco sancto erant.	10. Et venerunt ex loco sancto.
Quia sic fecerant.	Quasi justorum operum.	
11. Quia non fit sententia.	11. Etenim quia non fertur cito contra malos sententia.	11.
Ideo plenum est cor filiorum hominum in eis ad faciendum malum.	Absque timore ullo filii hominum perpetrunt mala.	Ausi sunt...
12. Quoniam peccans faciens malum centies, et prolongans ei.	12. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur.	12. Maleficus mortuus est.
Quia etiam sciens ego, quod erit bonum timentibus Deum, qui timebunt a facie ejus.	Ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem ejus.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

4. Διὰ τὸν (1. τὸ) λόγον βασιλέως ἐξουσιαστικὸν εἶναι.

5. [Ὅς ἀνφυλάξῃ] πρόσταγμα οὐ πειρασθήσεται πράγματος πονηροῦ.

6. Ὅτι παντὶ πράγματι ἐστὶ καίρος καὶ κρίσις.

Ἡ γὰρ κάκωσις τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ κατ' αὐτοῦ.

7. Ὅτι οὐκ ἐπίσταται.

Τίς γὰρ τὰ ἐσόμενα ἀναγγελεῖ αὐτῷ;

8. Οὐδέ ἐστι παρατάξασθαι εἰς πόλεμον.

Ἔχοντα αὐτήν.

9. Ἔστιν ὅτε ἐξουσίασεν ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ εἰς κακὸν ἑαυτοῦ.

10. Καὶ ὁπότε περιήσαν ἐν τόπῳ ἀγίῳ, ἀνέστρεφον.

Ὡς δίκαια πράξαντες.

11. Διὰ γὰρ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν ἀπόφασιν.

Ἀφόδῳ καρδίᾳ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων κακοῦργοῦσιν.

12. Ἀμαρτῶν γὰρ ὁ κακοῦργος ἀπέθανεν μακροθυμίας γενομένης αὐτῷ.

....

4. Καθὼς βασιλεὺς ἐξουσιαζῶν.

5. Ὁ φυλάσσω ἐντολήν, οὐ γνώσεται βῆμα πονηρόν.

6. Ὅτι παντὶ πράγματι ἐστὶ καίρος καὶ κρίσις.

Ὅτι γνώσις τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ ἐπ' αὐτόν.

7. Ὅτι οὐκ ἐστὶ γινώσκων.

Ὅτι καθὼς ἐστὶ, τίς ἀναγγελεῖ αὐτῷ;

8. Καὶ οὐκ ἐστὶν ἀποστολὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου.

Τὸν παρ' αὐτῆς.

9. Τὰ ὅσα ἐξουσίασατο ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ τοῦ κακῶσαι αὐτόν.

10. Εἰσαχθέντας, καὶ ἐκ τοῦ ἀγίου, καὶ ἐπορεύθησαν.

Ὅτι οὕτως ἐποίησαν.

11. Ὅτι οὐκ ἐστὶ γινομένη ἀντίρρησις.

Διὰ τοῦτο ἐπληροφόρηθη καρδίᾳ υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτοῖς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν.

12. Ὅς ἡμαρτεν ἐποίησε τὸ πονηρόν ἀπὸ τότε, καὶ ἀπὸ μακρότητος αὐτῶν.

Ὅτι καὶ γινώσκω ἐγὼ ὅτι ἐστὶν ἀγαθὸν τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεόν, ὅπως φοβῶνται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

4.

5.

6.

Ὅτι γνώσις τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ πολλὴ ἐπ' αὐτόν.

7.

8.

9.

10.

11.

12. Κακοῦργος ἀπέθανεν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4. Eo quod verbum regis auctoritatem præ se ferat.

5. Qui custodierit mandatum, non experietur rem malam.

6. Quia omni rei est tempus et iudicium.

Afflictio enim hominis multa contra eum.

7. Quia nescit.

Quis enim futura annuntiabit ei?

8. Neque est aciem instruere ad bellum.

Habentem eam.

9. Est quando homo potestate usus est in hominem in malum suum.

10. Et cum circumirent in loco sancto, reverterunt.

Ut qui justa fecissent.

11. Nam eo quod non fiat decretum.

Intrepido corde filii hominum malefaciunt.

12. Peccans enim maleficus mortuus est, postquam longanimitas ipsi fuerat.

Porro ego scio quia erit bene timentibus Deum, qui timuerunt a facie ejus.

4. Sicut rex potestatem habens.

5. Qui custodit mandatum, non cognoscet verbum malum.

6. Quia omni rei est tempus et iudicium.

Quia cognitio nominis multa super ipsum.

7. Quia non est qui cognoscat.

Nam quomodo erit, quis annuntiabit ei?

8. Et non est emissio in die belli.

Eum qui ab ea.

9. Quæ pro potestate fecit homo in hominem, ut affligeret eum.

10. Introductos, et de sancto, et iverunt.

Quia sic fecerunt.

11. Quia non facta est contradictio.

Ideo repletum est cor filiorum hominis in eis ut faciant malum.

12. Qui peccavit fecit malum ex tunc, et ex longitudine eorum.

Quare et cognosco ego, quia est bonum timentibus Deum, ut timeant a facie ejus.

4.

5.

6.

Quia cognitio hominis est multa super ipsum.

7.

8.

9.

10.

11.

12. Maleficus mortuus est.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
13 וּמִזֶּבֶל לֹא-יִהְיֶה לְרֵשַׁע וְלֹא- יֵאָרֶיךָ יָמִים	13.	13.
14 יִשְׁהַבֵּל אִשֶּׁר נַעֲשָׂה עַל-הָאָרֶץ	14.	14. ... ματαιότης...
אִשֶּׁר מִגִּיעַ אֱלֹהִים כִּמְנַשָּׁה הִרְשָׁעִים וְיֵשׁ רִשְׁעִים שֶׁמִּגִּיעַ אֱלֹהִים כִּמְנַשָּׁה הַצְדִּיקִים		
הַבֵּל		Ματαιότης.
15 וְהוּא יִלְוֶנּוּ	15.	15.
16 כֹּאשֶׁר נִתְחַי	16.	16.
אֶת-הַעֲוִן		
17 וְרֵאִיתִי אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יִוָּכַל הָאָדָם לַמַּעֲשֵׂא	17.	17.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
13. Et bonum non erit impio, et non prolongabit dies.	13. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies ejus.	13.
14. Est vanitas quæ sit super terram. Quod pertingens ad eos secundum opus impiorum. Et sunt impii ad quos pertingit secundum opus justorum.	14. Est et alia vanitas quæ sit super terram. Quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum. Et sunt impii qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant.	14. ... vanitas...
Vanitas. 15. Et hoc comitabitur eum.	Vanissimum. 15. Et hoc solum secum auferet.	Vanitas. 15.
16. Quæ: nadmodum dedi. Negotium.	16. Et apposui. Distentionem.	16.
17. Et vidi omne opus Dei, quod non poterit homo invenire.	17. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem.	17.
Opus quod factum est.	Eorum quæ fiunt sub sole.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Ecclesiastæ.

- V. 1. 'A., τις οἷα σοφόν. Sic editio Romana et Drusius.
 V. 2. Σ., καὶ παραβῆναι etc. Ibidem.
 V. 4. Σ., δὲ ἀδὸν λόγον etc. Ibidem.
 V. 5. Σ., ὅς ἀν φιλᾶξῃ etc. Postremam tantum partem Græce adfert editio Romana: locum vero Symmachi plenum Latine exhibet Hieronymus.
 V. 6. Σ., ὅτι παντὶ πράγματι etc. Sic Drusius. Postremam vero hujus loci partem ex Symmacho longe aliter effert edit. Romana, nimirum, καιρὸς χρόστας καὶ πρόπος, *tempus necessitatis et modus*: quæ non videntur congruere cum Hebræo.
 Ibid. Σ., ἡ γὰρ κάκωσις etc. Edit. Romana et Drusius. Ὁ et Θ., γνῶσις, *scientia et cognitio*. Rationem hujus varietatis reddit Hieronymus: « In Hebræo *malitiam* habet, non *scientiam*; sed quia RES et DALETH litteræ Hebraicæ excepto parvo apice similes sunt, pro RAATH, legerunt, DAATH, id est, pro *malitia, scientiam*. Hoc melius sciet qui ejus linguæ habuerit notitiam. »
 V. 7. Σ., ὅτι οὐκ ἐπίσταται. Edit. Rom. et Drusius, ut et sequentes.
 V. 10. Σ., ὡς δίκαια πράξαντες. Hebraicum habet, אשר כן - עשׂו. Ubi illud כן ac si *rectum* significaret, accepisse videtur Symmachus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 כי את-כל-הנה נתתי אל-לבי ולבד את-כל-זה אשר הצדיקים החכמים ועבדיהם ביד האלהים	1.	1.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Quia omne hoc dedi in corde meo, et ad declarandum omne hoc: quia justus et sapientes, et servi eorum in manu Dei.	1. Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: sunt justus atque sapientes, et opera eorum in manu Dei.	1.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

13. . . .
 14. ... ἀπορον...
 Οἷς συμβαίνει κατὰ τὰ ἔργα τῶν ἀσεβῶν.
 Καὶ εἰσὶ παράνομοι, οἷς συμβαίνει ὡς πράξασι κατὰ τὰ ἔργα τῶν δικαίων.
 Ἄπορον.
 15. Οὐ μόνον συμπρῶσεται αὐτῷ.
 16. Διδ ἔταξα.
 Ἄσβολαν.
 17. Καὶ κατέμαθον ὅτι πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ οὐ δύναται ὁ ἄνθρωπος ἐξευρεῖν.
 Οὐδὲ ἐν ἔργον πρᾶσσόμενον.

SYMMACHUS.

13. Bonum vero non erit iniquo, neque longo supererit tempore, quia non timuit a facie Domini.
 14. Est difficile cognitu quod fit super terram.
 Quibus accidit secundum opera impiorum.
 Et sunt iniqui, quibus accidit ac si fecissent secundum opera justorum.
 Difficile.
 15. Non solum adhærebit ei.
 16. Propterea ordiuavi.
 Occupationem.
 17. Et didici quod nullum operum Dei potest homo invenire.

Neque unum opus factum.

13. Καὶ ἀγσθὸν οὐκ ἔσται τῷ ἀσεβεί, καὶ οὐ μακρυνεῖ ἡμέρας.
 14. Ἔστι ματαιότης ἢ πεποίηται: ἐπὶ τῆς γῆς.
 Ὅτι φθάνει ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποιήματα τῶν ἀσεβῶν.
 Καὶ εἰσὶν ἀσεβεῖς, ὅτι φθάνει πρὸς αὐτοὺς ὡς ποιήματα τῶν δικαίων.
 Ματαιότης.
 15. Καὶ αὐτὸ συμπρῶσεται αὐτῷ.
 16. Ἐν οἷς ἔδωκα.
 Περισπασμόν.
 17. Καὶ εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος τοῦ εὑρεῖν.
 Σὺν τῷ ποιήμα πεποιημένον.

LXX INTERPRETES.

13. Et bonum non erit impio, et non prolongabit dies.
 14. Est vanitas quæ sit super terram.
 Quia venit super eos quasi factum impiorum.
 Et sunt impii, quod pertingit ad eos quasi factum justorum.
 Vanitas.
 15. Et ipsum simul aderit ei.
 16. In quibus dedi.
 Distentionem.
 17. Et vidi omnia opera Dei, quod non poterit homo invenire.

Opus quod factum sit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Ecclesiastæ.

V. 11. Σ., διὰ γὰρ τὸ etc. Drusius et edit. Rom. V. 12 et 13. Ex edit. Rom. Hieronymus in Ecclesiasten : « Symmachus hunc locum ita transtulit : *Peccans enim malus mortuus est, longævitate (al. longanimitate) concessa ei. Porro ego scio quia erit bene timentibus Deum, qui timerunt a facie ejus. Bonum vero non erit iniquo, neque longo supererit tempore : quia non timuit a facie Dei.* Et quia manifestum est quid iste transtulerit, hoc dicendum est quod verbum Hebraicum MAATH, quod LXX ex tunc transtulerunt, et nos centies posuimus, Aquila et Symm. et Theod., *mortuus est* interpretati sunt. »

V. 14. Σ., ἀπορον. Edit. Rom. et Drusius, ut infra. Locum Symmachi sic effert Hieronymus : *Est difficile cognitu quod fit super terram.* Ibid. Σ., οἷς συμβαίνει etc. Ibidem. Ibid. Σ., καὶ εἰσὶ παράνομοι. Ibidem. Ibid. Σ., ἀπορον. Ita edit. Rom. V. 15. Σ., οὐ μόνον etc. Ex Drusio et edit. Rom. et sequentes hujus capituli lectione. V. 17. Ο', σὺν τῷ ποιήμα etc. Illud, σ'ν, ex Aquila haud dubie prædiit, ut sæpe fit, in editione τῶν Ο' ad Ecclesiasten. [Casum denotat accusativum. Cf. quæ adnotavimus supra, ad III, 14. DRACH.]

ECCLESIASTÆ CAPUT IX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. . . . .

SYMMACHUS.

1. Omnia hæc ita statui in corde meo, ut ventilarem universa : quoniam et justus et sapientes et opera eorum in manu Dei sunt.

1. Ὅτι σύμπαν τοῦτο ἔδωκα εἰς καρδίαν μου, καὶ καρδία μου σύμπαν εἶδε τοῦτο, ὡς οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σοφοὶ καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ἐν χειρὶ Θεοῦ.

LXX INTERPRETES.

1. Quære omne hoc dedi in corde meo; et cor meum omne vidit hoc : quomodo justus et sapientes et operationes eorum in manu Dei.

1.

THEODOTIO.

1.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΞ

גם - אהבה גם - שנאה אין יודע
האדם הנל לפניהם

2 הכל כאשר לכל מסרה אחד
לצדיק תרשע

3 בכל אשר-נעשה
וגם לב בני-האדם מלא-ירע והללוהו
בלבבם בחייהם

ואודיו אל-הבתים

4 כי-מי אשר יבחר אל כל-החיים

כי-לכלב חי הוא טוב בק-הארץ
רבו

7 בשמחה

רצה

8 אל-יחסר

9 ראה חיים

כל-ימי חייו הנלך

10 כל אשר תמצא

11 לא לקלים המרדך

ולא לגברים המלחמה

לא לחכמים לחם

יקרה

12 את-עתו

רעה

13 וגדולה היא אלי

2.

3.

4.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

2.

3.

4.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13. . . . παρ' ἐμοῦ.

Πλάτη.

Πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτμοῦ σου.

Πονηρῶ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Etiam amorem, etiam odium
non sciens homo : omnia ad facies
eorum.

2. Omnia sicut omnibus, eventus
unus justo et impio.

3. In omni quod fit.

Et etiam cor filiorum hominum
plenum est malo, et insaniam in
corde eorum in vitis eorum.

Et post hoc ad mortuos.

4. Quia quisquis eligatur ad om-
nes viventes.

Quia canis vivus ipse bonus
prope leone mortuo.

7. In gaudio.

Voluit.

8. Non deficiat.

9. Vide vitas.

Omnibus diebus vitæ vanitatis
suar.

10. Omne quod invenerit.

11. Non levium cursus.

Nec fortium bellum.

Nec sapientium panis.

Accidet.

12. Tempus suum.

Malo.

13. Et magna ipsa ad me.

Et tamen nescit homo utrum
amore an odio dignus sit : sed om-
nia in futurum servantur incerta.

2. Eo quod universa æque eve-
niant justo et impio.

3. Inter omnia quæ sub sole
sunt.

Unde et corda filiorum homi-
num implentur malitia, et con-
temptu in vita sua.

Et post hæc ad inferos dedu-
centur.

4. Nemo est qui semper vivat.

Melior est canis vivus leone
mortuo.

7. Cum gaudio.

Placent.

8. Non deficiat.

9. Perfruere vita.

Cunctis diebus vitæ instabilita-
tis tuæ.

10. Quodcumque facere potest.

11. Nec velocium esse cursum.

Nec fortium bellum.

Nec sapientium panem.

Casumque.

12. Finem suum.

Malo.

13. Et probavi maximam.

2.

3.

Error.

4.

7.

8.

9.

Omnes dies vaporis tui.

10.

11.

12.

Malo.

13. ... apud me.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Πρὸς τε δὲ οὐ φίλιαν οὐδὲ ἐχθραν
ἐπίσταται ὁ ἄνθρωπος, τὰ πάντα
ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἄδηλα.

2. . . . .

3. Πᾶσι τοῖς συμβαίνουσι.

. . . . . αὐθάδεια . . . . .

Τὰ δὲ τελευταῖα εἰς νεκρούς.

4. Τίς γὰρ εἰς αἰὲν διατελέσει
ζῶν;

Κυνὶ ζῶντι βέλτιον ἔστιν ἢ λέοντι
τεθνηκότι.

7. Μετ' εὐφροσύνης.

Ἐξήτασε (f. ἐξήτησε).

8. Οὐ μὴ διαλιπέτω.

9. Ἀπόλαυσον ζωῆς.

10. Ὅσα ἂν ἐφίχεται.

11. Τὸ φθάσαι δρόμον.

Τὸ κρητῆσαι πολέμου.

Πορίσαι τροφήν.

Συγκυρήσει.

12. Τὴν εὐκαιρίαν αὐτοῦ.

13. Καὶ μεγάλη δοκεῖ μοι.

SYMMACHUS.

Ad hæc vero non amicitiam,
neque inimicitiam novit homo,
omnia coram eo incerta.

2. Propterea quod omnibus eveniunt similia, justo et injusto.

3. Omnibus quæ eveniunt.

Sed et cor filiorum hominum repletur malitia et procacitate, juxta cor eorum in vita sua.

Novissima autem (eorum) ad mortuos.

4. Quis enim potest in sempiternum perseverare vivens?

Canis viventis melius est, quam leoni mortuo.

7. Cum lætitia.

Exquisivit.

8. Ne desinat.

9. Perfruere vita.

10. Quæcumque atigerit.

11. Assequi cursum.

Superare bello.

Præbere alimentum.

Eveniet.

12. Opportunitatem suam.

13. Et magna mihi videtur.

Καίγε ἀγάπην καίγε μίσος οὐκ ἔστιν εἰδὼς ὁ ἄνθρωπος, τὰ πάντα πρὸ προσώπου αὐτῶν.

2. Ματαιότης ἐν τοῖς πᾶσιν, συνάντημα ἐν τῷ δικαίῳ καὶ τῷ ἀσεβεί.

3. Ἐν παντὶ πεποιημένῳ.

Καίγε καρδία υἱῶν ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ, καὶ περιφέρεια ἐν καρδίᾳ αὐτῶν, ἐν ζωῇ αὐτῶν.

Καὶ ὀπίσω αὐτῶν πρὸς τοὺς νεκρούς.

4. Τίς δε κοινοῦει πρὸς πάντας τοὺς ζῶντας;

Ὅτι ὁ κύων ζῶν αὐτὸς ἀγαθὸς ὑπὲρ τὸν λέοντα τὸν νεκρόν.

7. Ἐν εὐφροσύνῃ.

Εὐδόκησεν.

8. Μὴ ὑστερησάτω.

9. Ἴδε ζωὴν.

Πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου.

10. Ὅσα ἂν εἶρη.

11. Οὐ τοῖς κούφοις ὁ δρόμος.

Οὐ τοῖς δυνατοῖς ὁ πόλεμος.

Οὐ τῷ σοφῷ ἄρτος.

Συναντήσεται.

12. Τὸν καιρὸν αὐτοῦ.

Κακῶ.

13. Καὶ μεγάλη ἐστὶ πρὸς μέ.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Et quidem charitatem et quidem odium non est cognoscens homo, omnia ante faciem eorum.

2. Vanitas in omnibus : eventus unus justo et impio.

3. In omni quod factum est.

Et quidem cor filiorum hominis repletum est malo, et circumlatio in corde eorum, in vita eorum.

Et post hæc ad mortuos.

4. Quis est qui communicet ad omnes viventes?

Quia canis vivens ipse bonus super leonem mortuum.

7. In lætitia.

Complacuerunt.

8. Non desit.

9. Vide vitam.

Omnibus diebus vitæ vanitatis tuæ.

10. Quæcumque invenerit.

11. Non levibus cursus.

Nec potentibus prælium.

Non sapienti panis.

Occurret.

12. Tempus suum.

Malo.

13. Et magna est ad me.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
מזודים 14	14.	14.
בזיה 16	16.	16.
בנחה 17	17.	17.
מדעקת מזשל בכסלים		
מכלי קרב 18 טובה הרבה	18.	18. Σκευή πολεμικά.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
14. Munitiones.	14. Munitiones.	14.
16. Contempta est.	16. Contempta est.	16.
17. Cum lenitate.	17. In silentio.	17.
Quam clamor dominantis in stultos.	Plus quam clamor principis inter stultos.	
18. Præ vasis conflictus. Bonum multum.	18. Quam arma bellica. Multa bona.	18. Vasa bellica.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Ecclesiastæ.

V. 4. S. omnia hæc etc. Ex Hieronymo, qui hæc ex Symmacho consequenter adfert: *Omnia hæc statui in corde meo, ut ventilarem universa: quia et justi et sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt. Et insuper neque amicitias, neque inimicitias scit homo; sed omnia coram eis incerta: propterea quod omnibus eveniunt similia, justo et injusto.*
Ibid. Σ., πρὸς τε etc. Hæc prodeunt ex editione Romana et ex mss. duobus Regiis, qui Olympiodorum referunt.

V. 3. Σ., πᾶσι τοῖς etc. Edit. Rom. et Drusius. Ibid. Locum Symmachii plenum sic adfert Hieronymus: *Sed et cor filiorum hominum repletur malitia et procacitate juxta cor eorum in vita sua. Novissima autem eorum veniunt ad mortuos. Quis enim potest in sempiternum perseverare vivens?*
Ibid. Ἀ., πλάνη. Σ., αὐθάδεια. Ὁ, περιφέρεια. Omnes Græcæ versiones in recto ponuntur in editione Romana, unde hæc exscripta sunt: tametsi

ECCLESIASTÆ CAPUT X.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 זבובי מורת יבאיש יבוע שבין רדק	1.	1. Μύρου.
3 וגם בדרך כשהסכל הדך לב חסר ואמר לכל סכל הוא	3.	3.
4 אם רח המושל העלה עליך מןכסך אל-תנה כי מרפא ינח חסאים גדולים	4.	4.
5 יש רעה כשגנה שיצא כלפני השליט	5.	5. Ὡς ἀκούσιον ἐξηλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιάζοντος.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Muscæ mortis foetere facient, vaporare facient unguentum pigmentarii.	1. Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti.	1. Unguenti.
3. Sed etiam in via secundum quod stultus ambulans, cor ejus deficiens, et dicit omnibus, stultus ipse.	3. Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat.	3.
4. Si spiritus dominantis ascenderit super te, locum tuum ne dimittas, quia sanitas quiescere faciet peccata magna.	4. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.	4.
5. Est malum. Sicut error qui egreditur a facie dominantis.	5. Est malum. Quasi per errorem egrediens a facie principis.	5. Sicut non spontaneum exivit a facie potestatem habentis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
14. Ἀποτειχισμα.	14. Χάρακας.	11.
16. Κατεφρονήθη.	16. Ἐξουδενωμένη.	16.
17.	17. Ἐν ἀναπαύσει. Ἄλλος, μετὰ προσηλίας.	17.
	Ἵπὲρ κραυγὴν ἐξουσιαζόντων ἐν ἀφροσύναις. Ἄλλος, μᾶλλον ἢ κραυγὴ ἐξουσιαζόντος ἐν ἀνοήτοις.	
18.	18. Ἵπὲρ σκευὴ πολέμου.	18.
Ἄγαθὰ πολλὰ.	Ἄγαθωσύνην πολλήν.	
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIUS.
14. Vallamentum.	14. Aggeres.	14.
16. Contempta est.	16. Pro nihilo habita.	16.
17.	17. In quiete. <i>Alius</i> , cum lenitate.	17.
	Supra clamorem eorum qui potestatem habent in stultitiis. <i>Alius</i> , magis quam clamor dominantis inter amentes.	
18.	18. Super vasa belli.	18.
Bona multa.	Bonitatem multam.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Ecclesiastæ.

certain est, apud Symmachum non in recto fuisse sed in obliquo casu, puta genitivo : nam interpretatio hujus loci Latina secundum Symmachum sic se habet ex Hieronymo : *Sed et cor filiorum hominum repletur malitia et procacitate juxta cor eorum in via sua*, quæ Latina manere videntur ex his Græcis : ἀλλὰ καὶ ἡ καρδία τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων πληροῦται κακίας καὶ ἀθαλείας, κατὰ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν ζωῇ αὐτῶν. Sed qui prior Aquilæ et

Symmachi versionem cum interpretatione τῶν Ὁ comparavit, omnia in nominativo posuit, ut ad vocem illam τῶν Ὁ περιφέρεια quadrarent. Quod passim observatur in hoc opere.

Ibid. Σ., τὰ δὲ τελευταία etc. Ex edit. Rom. et Drusio.

V. 4. Σ., τίς γὰρ etc. Ibidem.

Ibid. Σ., κοινὴ ζῶντι etc. Edit. Romana et Drusius, necnon sequentes hujus capituli lectiones.

ECCLESIASTÆ CAPUT X.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Μυῶν θάνατος σήψει ἔλαιον εὐώδες μυρεψοῦ.	1. Μυταὶ θανατοῦντι σαπριοῦσι σκευασίαν ἐλαίου ἡδύσματος.	1.
5. . . . & ὑπολαμβάνει . . .	3. Καίγε ἐν ὁδῷ ὅταν ἄφρων πορεύεται, καρδία αὐτοῦ ὑστερήσει, καὶ & λογίζεται πάντα ἀφροσύνη ἐστίν.	3.
4. Ἐὰν πνεῦμα ἄρχοντος ἐπέλθῃ σοι, τοῦ τόπου σου μὴ ἐκστής, ἔτι σωφροσύνη παύσει ἀμαρτήματα πολλά.	4. Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιαζόντος ἀναβῆ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ ἀφής, ὅτι ἱαμα καταπαύσει ἀμαρτίας μεγάλας.	4. . . . ὅτι ἱαμα καταπαύσει ἀμαρτίας μεγάλας.
5. Ἔστι κακόν. Ἐν ἀγνοίᾳ ἐξελθὼν ἐξέμπροσθεν τοῦ ἐξουσιαζόντος.	5. Ἔστι πονηρία. Ὡς ἀκούσιον ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιαζόντος.	5. Ὡς ἀκούσιον ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιαζόντος.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIUS.
1. Muscarum mors putrefaciet unguentum bene olens pigmentarii.	1. Muscæ morientes putrefaciunt compositionem olei suavitatis.	1.
3. Sed et in via stultus ambulat, ipse insipiens suspicatur de omnibus quia stulti sunt.	3. Etiam in via cum stultus ambulat, cor ejus deficiet : et quæ cogitabit omnia stultitia sunt.	3.
4. Si spiritus principis supervenerit tibi, de loco tuo ne excedas, quia temperantia sedabit peccata multa.	4. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimittas, quia medela sedabit peccata magna.	4. . . . quia medela sedabit peccata magna.
5. Est malum.	5. Est malitia.	5.
In ignorantia egressus a conspectu potestatem habentis.	Sicut non spontaneum exivit a facie potestatem habentis.	Sicut non spontaneum exivit a facie potestatem habentis.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
6 נתן הסכל במרומים רבים ועשירים בשפל ישבר	6.	6. Ἐδωκε τὸν ἀφρονα ἐν ὑψώμασι μεγάλους.
8 גחמץ	8.	8.
9 מסיע אבנים יענב	9.	9. Μετατιθῶν λίθους σπασθήσεται.
10 ויתרחן השיר חכמה	10.	10.
11 בלוא-לחש	11.	11. Ἀπούσης ἐποδῆς.
13 תוללות	13.	13.
14 והסכל ירבה דברים	14.	14.
מה-שיהיה ואשר יהיה מאחרי		
15 הכפילים תיגענו	15.	15.
אשר לא-ידע ללכת אל-עיר		
16 אי-לך ארץ	16.	16.
17 בגברה	17.	17.
19 והקסף יענה את-הבל	19.	19.
20 אל-תקלל ובעל הכנפים	20.	20. Καὶ τὰ πτερωτά.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

6. Data est stultitia in sublimitatibus multis. Et divites in humilitate sedebunt.	6. Positum stultum in dignitate sublimi. Et divites sedere decorsum.	6. Dedit stultum in sublimitatibus magnis.
8. Foveam.	8. Foveam.	8.
9. Proficisci faciens lapides dolore afficietur.	9. Qui transfert lapides affligetur.	9. Qui transponit lapides convelletur.
10. Et præstantia rectificandi sapientia.	10. Et post industriam sequetur sapientia.	10.
11. In non susurro.	11. In silentio.	11. Cum absit incantatio.
13. Insania.	13. Error.	13.
14. Et stultus multiplicabit verba.	14. Stultus verba multiplicat.	14.
Quid quod erit, et quod erit post se.	Quid ante se fuerit, et quid post se futurum sit.	
15. Stultorum laborare faciet eum.	15. Labor stultorum affiget.	15.
Qui nescit pergere ad civitatem.	Qui nesciunt in urbem pergere.	
16. Væ tibi terra.	16. Væ tibi terræ.	16.
17. In fortitudine.	17. Ad reficiendum.	17.
19. Et argentum respondebit omnibus.	19. Et pecuniæ obediunt omnia.	19.
20. Ne vilipendas. Et præditus alis.	20. Ne maledixeris. Et qui habet pennas.	20. Et alata.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., μισῶν θάνατος etc. Sic editio Romana et Drusius, qui hunc locum quasi scholion adferunt. Sed non dubito esse Symmachi. Vide supra cap. 7.

V. 2. Ibidem Regius unus ex Olympiodoro hæc notat. Ἐλαίον σκευαστὸν τὸ μύρον, ὡς καὶ Ἀκύλας ἐκδέδωκεν.

V. 3. S. Sed et in via etc. Hæc Hieronymus latine refert; Græca desiderantur (*).

V. 4. Σ., ἐὰν πνεῦμα etc. Ex edit. Rom. et Drusio. Hieronymus in hunc locum: « Symmachus verbum Hebraicum MARPHE, quod omnes λαμα,

(*) Græcum Symmachi locum mutilum edidit Montf., & ὑπολαμβάνεται; sed editio Rom. et Drusius, unde prodit, habent, & ὑπολαμβάνεται. Significat autem, quæ suspicatur, versio latina Hieronymi est. DRACÆ.

hoc est, sanitatem, vel curationem similiter transtulerunt, interpretatus est ad sensum, et ait: Si spiritus principis irruerit tibi, de loco tuo ne recedas, quia pudicitia comprimit peccata magna.

V. 5. Σ., ἔστι κακόν. Edit. Rom. et Drusius.

Ibid. Ἀ., Ὁ., Θ., ὡς ἀκούσιον etc. Hieronymus: « Aquila et Theodotus et LXX interpretati sunt, quasi non spontaneum, id est, ὡς ἀκούσιον, a facie principis. »

V. 6. Ἀ., ἔδωκε τὸν ἀφρονα etc. Editio Romana et Drusius. Hieronymus vero: « Cui subnectons

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

6.	6. Ἐδόθη ὁ ἄφρων ἐν ὑψει με- γάλοις.	6.
Πλουσίους δὲ ταπεινοὺς καθημέ- ρους.	Καὶ πλούσιοι ἐν ταπεινῷ καθή- σσονται.	
8.	8. Βόθρον.	8. Βόθρονον.
9. Μετεωρῶν λίθους κακωθήσε- ται.	9. Ἐξαίρων λίθους διαπονηθήσε- ται.	9.
10. Προέχει ὁ γοργευσάμενος εἰς σοφίαν.	10. Καὶ περίσσεια τῷ ἀνδρὶ ἡ σοφία.	10.
11. Ἐν οὐκ ἐπακοῦσθαι.	11. Ἐν οὐ ψευδισμῷ.	11.
13. Θόρυβος.	13. Περιφέρεια.	13.
14. Καὶ ἀνόητος πολλὰ λαλήσει.	14. Καὶ ὁ ἄφρων πληθύνει λό- γους.	14.
Τὰ γενόμενα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐσό- μενα.	Τί τὸ γενόμενον, καὶ τί τὸ ἐσό- μενον.	
15.	15. Τῶν ἀφρόνων κακώσει. Ἄλ- λος, τῶν ἀφρόνων κοπώσει.	15.
Οὐ γὰρ ἐπίσταται ἀπελθεῖν εἰς πόλιν.	Ἵς οὐκ ἔγνω τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν.	
16. Οὐαί σοι γῆ.	16. Οὐαί σοι πόλις.	16.
17. Μετὰ ἀνδραγαθίας.	17. Ἐν δυνάμει.	17.
19. Ἀργύριον δὲ εὐχρηστήσει εἰς ἅπαντα.	19. Καὶ τοῦ ἀργυρίου ταπεινώ- σει ἐπακούσεται τὰ πάντα.	19.
20. Μὴ λοιδορήσης.	20. Μὴ καταράση.	20.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

6. Positus stultus in sublimitate magna.	6. Datus est stultus in sublimi- tibus magnis.	6.
Divites vero humiles sedentes.	Et divites in humili sedebunt.	
8.	8. Foveam.	8. Foveam.
9. Qui sublevat lapides malo af- ficietur.	9. Qui sublevabit lapides dole- bit.	9.
10. Excellit agilis ad sapien- tiam.	10. Et abundantia viro sapien- tia.	10.
11. Absque incantatore.	11. In non susurro.	11.
13. Tumultus.	13. Circumlatio.	13.
14. Et insipiens multa loquetur.	14. Et stultus multiplicabit verba.	14.
Quæ facta sunt, sed nec quæ futura sunt.	Quid quod factum est, et quid quod futurum est?	
15.	15. Stultorum affliget. <i>Alius</i> , stultorum fatigabit.	15.
Non enim scit abire in urbem.	Qui nescit ire in civitatem.	
16. Væ tibi terra.	16. Væ tibi civitas.	16.
17. Cum fortitudine.	17. In virtute.	17.
19. Pecunia vero utilis erit ad omnia.	19. Et argento humiliatione obedient omnia.	19.
20. Ne conviciaris.	20. Ne maledixeris.	20.
	Et qui habet pennas.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Ecclesiastæ.

Symmachus ait: *Positus stultus in sublimitate magna, divites autem sedere humiles.* » Ubi Hieronymus Symmachi versionem ad seriem suam aptat, ut perspicuum est.

Ibid. Σ., πλουσίους δὲ etc. Edit. Rom. et Drusius.

V. 8. Θ., βόθρονον. Ibidem.

V. 9. Α., μετατιθῶν etc. Ibidem. Hieronymus autem hæc habet: « Unde et signanter Aquila et Symmachus pro eo quod nos posuimus, *Qui subtrahit lapides dolebit in eis*, dixerunt, *Qui transfert lapides dilacerabitur in eis.* »

V. 10. Σ., προέχει etc. Drusius et edit. Romana.

V. 11. Α., ἀπούσης etc. Ibidem.

V. 13. Σ., θόρυβος. Ibidem. Hieronymus vero dicit: « Sive ut Symmachus transtulit, *tumultus, et quædam verborum inconstantia.* »

V. 14. Σ., καὶ ἀνόητος etc. Sic ed. Rom. et Drus. Ibid. Σ., τὰ γενόμενα etc. Ibidem.

V. 15. Ἄλλ., τῶν ἀφρόνων etc. Drus. et ed. Rom. Ibid. Σ., οὐ γὰρ ἐπίσταται etc. Drusius et editio Romana.

V. 16. Σ., οὐαί etc. Ibidem.

V. 17. Σ., μετὰ ἀνδραγαθίας. Ibidem.

V. 19. Σ., ἀργύριον etc. Ibidem.

V. 20. Σ., μὴ λοιδορήσης. Ibidem.

Ibid. Α., καὶ τὰ πτερωτά. Ibidem.

TO EBPAIKON.
 3 ויריק עץ שם יהוא
 5 כאשר אינך ידוע מהדרך הרחב
 6 בבקר
 ולערב אל-תחם ידך
 וכשר
 8 כי אדם-שנים הרבה יחיה האדם
 בכלם ישמח ויזכר את-ימי החשך
 כי-הרבה יהיו כל-שבא הבל

ECCLESIASTÆ CAPUT XI.
 TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

5.
 5.
 6.
 8.
 9.

AKYAAΣ.
 3. Ἐκκενώσουσιν.
 5. Ἐν ᾧ οὐκ εἶ σὺ εἰδώς . . .
 6.
 Εὐθετήσεται.
 8. . . . μεμνήσθω τῶν ἡμερῶν...

9 ויטיבך
 VERSIO HEBRAICI TEXT.
 5. Evacuabunt.
 Lignum.
 Ibi erit.
 5. Quemadmodum non tu sciens
 quæ via venti.
 6. In mane.
 Et in vespera ne quiescere facias
 manuum tuam.
 Rectum erit.
 8. Quia si annis multis vixerit
 homo, in his omnibus lætatus
 fuerit, et recordetur dierum tene-
 brositatis, quia multum erunt :
 quidquid evenit vanitas.
 9. Et bonum sit tibi.

VULGATA LATINA.
 5. Effundunt.
 Lignum.
 Ibi erit.
 5. Quomodo ignoras quæ sit via
 spiritus.
 6. Mane.
 Et vespere ne cesset manus
 tua.
 Magis oriatur.
 8. Si annis multis vixerit homo,
 et in his omnibus lætatus fuerit,
 meminisse debet tenebrosi tempo-
 ris, et dierum multorum, qui cum
 venerint, vanitatis arguentur præ-
 terita.
 9. Et in bono sit.

AQUILA.
 3. Evacuabunt.
 5. In quo non es tu sciens....
 6.
 Decenter componet.
 8. ... memer sit dierum....
 9.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Ecclesiastæ.

V. 3. 'A., ἐκκενώσουσιν. Drusius et editio Rom. V. 5. 'A., ἐν ᾧ οὐκ etc. lidem.
 Ibid. Σ., ἐνέργα. lidem. V. 6. Σ., πρώτμον. lidem.
 Ibid. Σ., ἐξεῖ. lidem. Ibid. Σ., ἀλλὰ καὶ etc. lidem.

ECCLESIASTÆ CAPUT XII.

TO EBPAIKON.
 1 עד אשר לא-יבאו ימי הרעה
 2 עד אשר לא
 3 התענות אנשי החול
 ובטלו הבחנות
 הראות בארבות
 4 בשפל קל

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γραμμασι.
 1.
 2.
 3.
 4.

AKYAAΣ.
 1.
 2.
 3. [Πλανηθήσονται.]
 4.

VERSIO HEBRAICI TEXT.
 1. Usquequo non veniant dies
 mali.
 2. Usquequo non.
 3. Et pervertentur viri virtutis.
 Et cessabunt molares.
 Videntes in fenestris.
 4. In humilitate vocis.

VULGATA LATINA.
 1. Antequam veniat tempus af-
 flictionis.
 2. Antequam.
 3. Et nutabunt viri fortissimi.
 Et otiosæ erunt molentes.
 Videntes per foramina.
 4. In humilitate vocis.

AQUILA.
 1.
 2.
 3. Errabunt.
 4.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

3.
Δένδρα.
Ἐκεῖ παρατεύζονται.
5. Μὴ οἶδας πότερον (f. πόθεν)
παρέσται ὁ ἀνεμος.
6. Πρώϊμον.
Ἄλλὰ καὶ ἤψιμον, καὶ μὴ κατα-
λιμπανέτω ἡ χεὶρ σου.
Εὐρήσει.
8. . . . καὶ διὰ πάντων εὐφραν-
θήσεται. . . .

9. Καὶ ἐν ἀγαθῷ ἔστω.

SYMMACHUS.

3.
Arbores.
Ibi apparabuntur.
5. Nescis utrum (f. unde) veniat
ventus.
6. Matutinum.
Sed et vespertinum, et ne dere-
linquat manus tua.
Inveniet.
8. Si annis multis vixerit homo,
et in omnibus his letatus fuerit,
recordari debet et dierum tene-
brarum, quia multæ erunt : in
quibus omnibus veniet esse desi-
nere.
9. Et in bono sit.

3. Ἐχέουσιν.
Ξύλον.
Ἐκεῖ ἔσται.
5. Ἐν οἷς οὐκ ἔστι γινώσκων τίς
ἡ ὁδὸς τοῦ πνεύματος.
6. Ἐν τῷ πρωΐ.
Καὶ ἐν ἐσπέρῃ μὴ ἀφέτω ἡ χεὶρ
σου.
Στοιχήσει.
8. Ὅτι καὶ ἐὰν ἔτη πολλὰ ζήσε-
ται ὁ ἄνθρωπος, ἐν πάσιν αὐτοῖς
εὐφρανθήσεται, καὶ μνησθήσεται
τάς ἡμέρας τοῦ σκότους, ὅτι πολλὰ
ἔσονται. Πᾶν τὸ ἐρχόμενον ματαιό-
της.

9. Καὶ ἀγαθυνάτω σε.

LXX INTERPRETES.

3. Edulent.
Lignum.
Ibi erit.
5. In quibus non est cogno-
scens quæ sit via spiritus.
6. In matutino.
Et in vespera ne remittat ma-
nus tua.
Recte procedet.
8. Quia etsi annis multis vixe-
rit homo, in omnibus his letabi-
tur, et recordabitur dierum tene-
brarum, quia multi erunt. Omne
veniens est vanitas.
9. Et bonum faciat te.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Ecclesiastæ.

Ibid. 'A., εὐθετήσεται etc. Iidem.

V. 8. S., si annis multis etc. Ex Hieronymo. Mar-
tianiæ noster legit, *letus fuerit*. Græca Aquilæ et

Symmachi mutila ex edit. Rom.

V. 9. Σ., καὶ ἐν ἀγαθῷ ἔστω etc. Edit. Rom. et
Drusius.

ECCLESIASTÆ CAPUT XII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Πρὶν ἔλθειν τὰς ἡμέρας τῆς
κακώσεώς σου.
2. Πρὶν.
3. Διαφθαρωσιν ἄνδρες οἱ ἰσχυ-
ροί.
Καὶ ἀργηθῶσιν οἱ μῦλοι.
Αἱ ὀράσεις διὰ τῶν ὀπίων.
4. Ἀχρειωθείσης τῆς φωνῆς.

SYMMACHUS.

1. Antequam veniant dies af-
fictionis tuæ.
2. Antequam.
3. Perdantur viri fortes.
Et cessent molares.
Visus per foramina.
4. Inutili reddita voce.

O.

1. Ἔως ὅτου μὴ ἔλθωσιν αἱ ἡμέ-
ραι τῆς κακίας.
2. Ἔως οὐ μὴ.
3. Καὶ διαστραφῶσιν ἄνδρες τῆς
δυνάμεως.
Καὶ ἤργησαν αἱ ἀλήθουςαι.
Αἱ βλέπουσαι ἐν ταῖς ὀπταῖς.
4. Ἐν ἀσθενείᾳ φωνῆς.

LXX INTERPRETES.

1. Usquequo non veniant dies
malitiæ.
2. Usquequo non.
3. Et pervertentur viri virtutis.
Et cessaverunt molentes.
Videntes in foraminibus.
4. In infirmitate vocis.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.

5.

6.

8.

9.

THEODOTIO.

3.

5.

6.

8.

9.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

2.

3.

4.

THEODOTIO.

1.

2.

3.

4.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΛΣ.

וישוד כל-בנות השיר			Καὶ κλιθήσονται πάντα τὰ τῆς ψδῆς.
5 גם מוגבה ויראו חזוניהם בדרך וינאץ השקד ויסתבל החגב והפר האביזנה כי-הלך האדם אל-בית עלכו וסבבו בשוק הספדים	5.		5. . . . τρόμφι τρομήσασαι ἐν τῇ ὁδῷ . . .
6 עד אשר לא-ירחק חבל הכסף חצרץ גלת הזהב ותשבר	6.		6.
8 חבל הבלים	8.		8. Ἄτιμὸς ἀμυγδῶν.
9 ויתר	9.		9.
ואזן והקר			Ἦνωτίσαστο καὶ ἡρεύνῃσε.
10 בקש קדלות	10.		10.
חפץ			Χρσίας.
וכתוב ישר			Καὶ συνέγραψεν ὀρθῶς.
11 נכדעים	11.		11. Περιτετευμένοι.
בעלי אסופת			
12 הזהר	12.		12.
13 כי-זה כל-האדם	13.		13.
14 כי את-כל-מעשה על כל-נעלים אסופת ואסודע	14.		14. Πᾶσαν γὰρ πράξιν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Et incurvabuntur omnes filiae cantici.	Et obsurdescent omnes filiae car- minis.	Et jacebunt omnia quæ sunt cantici.
5. Etiam de excelso timebunt, et consternati in via : et florebit amygdalus, et oneri erit locusta, et dissipabit aviditas : quoniam vadens homo ad domum sæculi sui, et circuibunt in platea plan- gentes.	5. Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via, florebit amyg- dalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparitis : quoniam ibit homo in domum æternitatis suz, et circuibunt in platea plan- gentes.	5. ... tremore trement in via...
6. Donec non elongetur funis argenti.	6. Antequam rumpatur funicu- lus argenteus.	6.
Et confringatur lenticula aurea, et conteratur.	Et recurrat vitta aurea, et con- teratur.	
8. Vanitas vanitatum.	8. Vanitas vanitatum.	8. Vapor vaporum.
9. Et amplius.	9. Sapientissimus.	9.
Et auscultare fecit et investiga- vit.	Et auris scrutabitur.	Percepit et scrutatus est.
10. Quæsitivus Coheleth. Voluntatis.	10. Quæsitivus. Utilia.	10.
Et scripturam rectitudinis.	Et conscripsit sermones rectis- simos.	Utilitatis. Et scripsit recte.
11. Plantati. Auctores collectionum.	11. Defixi. Per magistrorum consilium.	11. Plantati.
12. Sis monitus.	12. Ne requiras.	12.
13. Quia hoc omnis homo.	13. Hoc est enim omnis homo.	13.
14. Quia omne opus. Super omne occultum, sive bo- num, sive malum.	14. Et cuncta, quæ fiunt. Pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.	14. Omnem enim actionem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. . . και διαλυθη η επίπικνος....	Και ταπεινωθήσονται πᾶσαι αὶ θυγατέρες τοῦ ἔσματος.	5.
6. Καὶ πικνή κοπήναι ἀπὸ σχοίνου τοῦ ἀργυρίου. Καὶ ἐλαθῆ τὸ περιφερὲς χρυσοῦ, καὶ συνθραυσθῆ.	5. Καὶ εἰς τὸ ὕψος θύονται, καὶ θάμβοι ἐν τῇ ὁδοῦ, καὶ ἀνήθη τὸ ἀμύγδαλον, καὶ παχυνθῆ ἡ ἀκρίς, καὶ διασκεδασθῆ ἡ κάππαρις, ὅτι ἐπορεύθη ὁ ἀνθρώπος εἰς οἶκον αἰῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν ἐν ἀγορᾷ οἱ κοπτόμενοι. 6. Ἔως οὗ μὴ ἀνατραπῆ τὸ σχοίνιον τοῦ ἀργυρίου. Καὶ συντριβῆ τὸ ἀνθέμιον τοῦ χρυσοῦ, καὶ συντριβῆ.	6.
8.	8. Ματαιίτης ματαιιοτήτων.	8.
9. Ὑπερβάλλον.	9. Καὶ περισσόν. Καὶ οὗς ἐξιχνιάσεται.	9.
10. Κατεσκεύασε παροιμιστής. Χρειώδεις.	10. Ἐζήτησεν Ἐκκλησιαστής. Θελήματος. Καὶ γεγραμμένοι εὐθύτητος.	10.
11.	11. Πεφυτευμένοι. Οἱ παρὰ τῶν συνθεμάτων. Ἄλλ., παρὰ τῶν συνταγμάτων. Ἄλλ., συναντημάτων.	11. Πεπηγότες.
12.	12. Φύλαξαι. Ἄλλος, id.	12.
13.	13. Ὅτι τεῦτο πᾶς ὁ ἀνθρώπος. Ἄλλος, τοῦτο γὰρ ὅλος ὁ ἀνθρώπος.	13.
14. Περὶ παντὸς παροραθέντος, ἐάν τε ἀγαθόν, ἐάν τε κακόν.	14. Ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα. Ἐν παντὶ παρεωραμένῳ, ἐάν ἀγαθόν καὶ ἐάν πονηρόν.	14.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5. Super hæc etiam de excelso videbunt, et terror erit in via, et obdormient vigilantes, et dissolvetur spiritus fortitudo: ibit enim homo in domum æternitatis suæ, et circuibunt in platea plangentes.	Et humiliabuntur omnes filie cantici. 5. Et in sublime aspicient, et terrores in via: et florebit amygdalum, et impinguabitur locusta, et dissipabitur capparitis: quoniam ivit homo in domum æternitatis suæ, et circumierunt in platea plangentes.	6.
6. Et priusquam abscindatur a funiculo argenti. Et diducatur zona aurca, et conteratur.	6. Usquequo non evertatur funiculus argenti. Et conteratur vitta auri, et conteratur.	6.
8.	8. Vanitas vanitatum.	8.
9. Excellens.	9. Et amplius. Et auris scrutabitur.	9.
10. Præparavit parcemiastes. Utiles.	10. Quæsit Ecclesiastes. Voluntatis. Et scriptum rectitudinis.	10.
11.	11. Plantati. Qui a conciliis. <i>Alius</i> , a constitutis. <i>Alius</i> , a concursibus.	11. Dedixi.
12.	12. Cave. <i>Alius</i> , id.	12.
13.	13. Quia hoc omnis nomen. <i>Alius</i> , hoc est enim omnis homo.	13.
14. De omni quod neglectum fuerit, sive bonum, sive malum.	14. Quia omne opus. De omni contempto, sive bonum, et sive malum.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Ecclesiastæ.

V. 1. Σ., πρὶν ἔλθειν etc. Editio Romana et Drusius.
 V. 2. Σ., πρὶν. Ibidem.
 V. 4. Σ., διαφθαρῶσιν etc. Ex edit. Rom. et ex Hieronymo, qui ait Symmachum vertisse, *fortes*, et Aquilam, *errabunt*.
 Ibid. Σ., καὶ ἀργηθῶσιν. Edit. Rom. et Drusius.
 Ibid. Σ., αἱ δράσεις. Ibidem.
 V. 4. Σ., ἀχρειωθείσης etc. Ibidem, ut et sequens lectio.
 V. 6. S. *Super hæc* etc. Sic Hieronymus versio-

nem Symmachi Latine refert. Græca desiderantur exceptis his verbis, καὶ διαλυθῆ ἡ ἐπίνοος, quæ cum Latinis Hieronymi non consonant. Hic etiam ab Hebraico deflectere Symmachum testificatur Hieronymus, additque Apollinarem Laodicenum ipsum sequutum esse.
 V. 6. Σ., καὶ πρὶνῆ etc. Drusius et edit. Rom.
 Ibid. Σ., καὶ ἐλαθῆ etc. Ibidem.
 V. 8. 'A., ἀτμός ἀτιμίδων. Ibidem.
 V. 9. Σ., ὑπερβάλλον. Ibidem.
 Ibid. 'A., ἠγώτισατο etc. Ibidem.

MONITUM IN CANTICUM CANTICORUM.

His libris manuscriptis atque editis usi sumus in variis Hexaplorum lectionibus colligendis et emendandis:
 Codice Regio 1890, X sæculi membranaceo.
 Cod. Reg. 1990, X sæculi membranaceo: est Procopii, fuitque olim Archiepiscopi Rhemensis Caroli Mauritiū Tellerii.

CANTICI CANTICORUM CAPUT PRIMUM.

TO EBFAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
משכני 4 דביאני נגילה מישרים אהבך שדורה 5 ונאה כאדלי שזפתני 6 נחד-בי שמוני נטרה את-הגרמים	4. 5. 6.	4. Ἐλκυσόν με. 5. Ὡς σκηναί. 6. Ὅτι συνέκασέ με.
כעטיה 7 צאי-לך בעקבי הצאן 8	7. 8.	7. 8. Ἐξελεθε σεαυτῆ...
על משכנת הרעים		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Trahe me. Introduxit me. Exsultabimus. Rectitudines dilexerunt te. 5. Nigra. Et pulcra. Sicut tentoria. 6. Quia radiavit me. Succensi sunt in me. Posuerunt me custodem vinearum. 7. Sicut operiens se. 8. Egredere tibi in vestigia pcoris. Super tabernacula pastorum.	4. Trahe me. Introduxit me. Exsultabimus. Recti diligunt te. 5. Nigra. Sed formosa. Sicut pelles. 6. Quia decoloravit me. Pugnaverunt contra me. Posuerunt me custodem in vineis. 7. Ne vagari incipiam. 8. Egredere, et abi post vestigia gregum. Juxta tabernacula pastorum.	4. Trahito me. 5. Sicut tabernacula. 6. Quia adussit me. 7. 8. Egredere tibi ipsi....

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Ecclesiastæ.

V. 10. Σ., κατεσκίασε etc. *Idem.*

Ibid. 'A., χρείας. Σ., χρειώδεις. *Editio Romana sine nomine interpretis et quasi scholion adfert: Symmachi certe videtur esse.*

Ibid. 'A., καὶ συνέγραψεν ἑρβῶς. *Edit. Rom. et Drusius.*

V. 11. *Idem:* 'A., Θ., πεφτυμένοι, πεπηγότες. *Puto πεφτυμένοι esse Aquilæ; πεπηγότες vero Theodotionis.*

Ibid. 'Αλλος, παρὰ τῶν συνταγ- etc. *Hæ lectiones ex iisdem prodeunt.*

V. 12. Ο' καὶ 'Αλλος, φύλαξαι. *Idem ut et seq.*

V. 14. 'A., πᾶσαν etc. *Idem.*

Ibid. Σ., περὶ παντός etc. *Idem.* *In hunc locum hæc notat Hieronymus: « Pro eo autem quod nos posuimus, De omni abscondito, sive bonum, sive malum sit, Symmachus et LXX interpretati sunt, de omni contentu, vel certe, de omni ignorato, quod etiam de otioso verbo, et non voluntate, sed ignorantia prolato reddidituri sumus rationem in iudicio. »*

MONITUM IN CANTICUM CANTICORUM.

Cod. Reg. 2435.

Cod. Reg. 2436, bombycino XI sæculi.

Cod. Reg. 2940, bombycino recentē, qui continet Procopium in Cantica.

Hieronymi editione postrema in Cantica.

Theodoro in Cantica.

Lectionibus Romanæ editionis et Drusii.

CANTICI CANTICORUM CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4. Ἔλκε με. Εἰσαγαγέτω με. Ἰλαρευσώμεθα. Οἱ εὐθεῖς οἱ ἀγαπῶντές σε.	4. Εἰλκυσάν με. Εἰσήνεγκέ με. Ἰγαλλιασώμεθα. Εὐθύτης ἠγάπησέ σε.	4.
5.	5. Μέλαινα. Καὶ καλή. Ἄλλ., καὶ εὐπρεπής. Ἦς δέβρεις.	5.
Ἦς σκηναί. 6. Ὅτι παρενέδραψέ με. Διεμαχέσαντό μοι. Κατεστάθην φύλαξ ἀμπελώνων.	6. Ὅτι παρέδραψέ με. Ἐμαχήσαντο ἐν ἐμοί. Ἐθεντό με φυλάκισσαν ἐν ἀμπελώσιν.	6. Ὅτι περιέφρωξέ με.
7. Ἦς ῥεμβομένη.	7. Ἦς περιβαλλομένη.	7.
8. Ἐξελοῦσα πορεύου κατὰ τὰ ἴχνη τῶν ποιμνίων. Παρὰ τὰς σκηνὰς τῶν ποιμένων.	8. Ἐξελθε σὺ ἐν πτέρναις τῶν ποιμνίων. Ἄλλος, ἐξελθε σὺ ἐπισθεν. Ἐπὶ σκηνώμασι τῶν ποιμένων. Ἄλλος, τῶν ποιμνίων σου.	8.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
4. Trahe me. Introducat me. Exhilareremur. Recti qui diligunt te.	4. Traxerunt me. Introduxit me. Exsultabimus. Rectitudo dilexit te.	4.
5.	5. Nigra. Et pulchra. <i>Alius</i> , et decora. Sicut pelles.	5.
Sicut tabernacula. 6. Quia torve inspexit me. Pugnaverunt contra me. Constitutus sum custos vinearum.	6. Quia despexit me. Pugnaverunt in me. Posuerunt me cum-todem in vineis.	6. Quia torrefecit me.
7. Sicut vaga.	7. Sicut circumamicta.	7.
8. Egressa vade secundum vestigia gregum. Apud tabernacula pastorum.	8. Egredere tu in vestigiis gregum. <i>Alius</i> , egredere tu post. In tabernaculis pastorum. <i>Alius</i> ovilium tuorum.	8.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
תורי זהב 11	11.	11.
עג נקח		
עג - שדמלך במסב 12	12.	12. Ὅτε ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ.
צודר הבר 13	13.	13. Ἀπόδεκτος συμύρνης. Πατράδελφός μου.
ידי ילן		
הכפר 14	14.	14.
עין גדי		
רעיתי 15	15.	15. Φίλη μου.
אף נעים 16	16.	16.
רענה		Εὐθαλής.
קרחת 17	17.	17.
בודתים		Βορατίνας.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
11. Murenulas aureas.	11. Murenulas aureas.	11.
<i>Sum punctis.</i>	<i>Vermiculatas.</i>	
12. Donec rex in circuitu suo.	12. Dum esset rex in accubitu suo.	12. Cum rex in accubitu suo.
13. Fasciculus myrrhæ. Dilectus meus.	13. Fasciculus myrrhæ. Dilectus meus.	13. Fasciculus myrrhæ. Patruus meus.
Commorabitur.	Commorabitur.	
14. Chopher. Engaddi.	14. Cypri. Engaddi.	14.
15. Amica mea.	15. Amica mea.	15. Amica mea.
16. Etiam jucundus.	16. Et decorus.	16.
Viridis.	Floridus.	Floridus.
17. Tigna.	17. Tigna.	17.
Abietes.	Cypressina.	Boratina.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Cantici Canticorum.

V. 4. 'A., ἔλχυσόν με etc. Editio Romana et Drusius.

Ibid. Σ., εἰσαγάγω με. Ibidem.

Ibid. Σ., ἰλαρευσώμεθα. Ibidem.

Ibid. Σ., οἱ εὐθείς etc. Ibidem.

V. 5. 'A. λ. λ., εὐπρεπής. Ibidem.

V. 6. 'A., ὅτι συνέλαυσέ με. Σ., ὅτι παρενόησέ με. Ibidem. Theodoretus vero, Σ., ὅτι καθήψατό μου, quia tetigit me; quam lectionem præstare alteri puto.

Ibid. Σ., διεμαγέσαντο etc. Ibidem.

Ibid. Σ., κατεστάθην etc. Ibidem.

V. 7. Σ., ὡς βεμβομένη. Ibidem et Theodoretus.

V. 8. 'A., ἔξελθε etc. Has omnes lectiones exhibent iidem.

Ibid. Σ., παρὰ τὰς σχηνάς etc. Ibidem.

V. 11. Σ., περιθλεπτα etc. Ibidem.

Ibid. E', στρεπτοῦ. Schleusnerus vult reponi, στρεπτόν. DRACH.

Ibid. Σ., μετὰ ποικιλιμάτων etc. Ibidem.

V. 12. 'A., ὅτε ὁ βασιλεὺς etc. Ibidem.

V. 13. 'A., ἀπόδεκτος. Forte melius, ἀπόδετος. Ibidem. [Alii vero et LXX Intt. maluerunt rescribere, ἀπόδεσμος. DRACH.]

CANTICI CANTICORUM CAP. II.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
רֹז הַשָּׂרֹן 1	1.	1. Καλύκωσις τοῦ Σαρῶν.
עין 2	2.	2. Φίλη μου.
ידי 3	3.	3. Πατράδελφός μου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Rosa Saron.	1. Liliuin convallium.	1. Calycosis Saron.
2. Amica mea.	2. Amica mea.	2. Amica mea.
3. Dilectus meus.	3. Dilectus meus.	3. Patruus meus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
11 Περιδλεπτα χρυσία.	11. Ὁμοιώματα χρυσοῦ. Ε΄, στρεπτοῦ χρυσοῦ.	11.
Μετὰ ποικιλμάτων.	Μετὰ στιγμάτων. Ἄλλος, μετὰ βαντῶν. Ε΄, ἐν κέγχροις.	
12. . . ἐν ἀναπαύσεσιν.	12. Ἔως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ.	12.
13.	13. Ἀπόδεσμος τῆς στακτῆς.	13.
Ὁ ἀγαπητός μου.	Ἄδελφιδός μου. Ε΄, ὁ ἐταῖρός μου.	
Αὐλιζόμενος.	Αὐλισθήσεται.	
14.	14. Τῆς κύπρου. Ε΄, κύπρινος.	14.
Τοῖς ἐν Γαδί.	Ἐνγαδί.	
15. Ἐταῖρα μου.	15. Ἡ πλησίον μου.	15.
16.	16. Καίγε ὠρατός. Γ΄, καίγε τερπνός.	16.
	Σύσκιος.	
17. Αἱ φατνώσεις.	17. Φατνώματα.	17.
	Κυπάρισσοι.	
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
11. Monilia aurea.	11. Similitudines auri. V. Torquis aureæ.	11.
Cum varietatibus.	Cum distinctionibus. <i>Alius</i> , cum punctis aspersis. V, cum punctis milii figura.	
12. ... in requietibus.	12. Quoadusque rex (sit) in acubitu suo.	12.
13.	13. Alligamentum guttæ.	13.
Dilectus meus.	Fratruelis meus. V, amicus meus.	
Diversans.	Demorabitur.	
14.	14. Cypri. V, cyprius.	14.
His qui sunt in Gaddi.	Engaddi.	
15. Socia mea (vel, amasia mea)	15. Proxima mea.	15.
16.	16. Et quidem speciosus. VI, et quidem jucundus.	16.
	Umbrosus.	
17. Laquearia.	17. Trabes.	17.
	Cypressi.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Cantici Canticorum.

Ibid. Ἄ., πατράδελφος. Sic mss. Symmachi vero lectionem efferunt Drusius et edit. Romana.

Ibid. Σ., αὐλιζόμενος. *Idem*.

V. 14. Ε΄, κύπρινος. *Idem*.

Ibid. Σ., τοῖς ἐν Γαδί. *Idem*. Probabile est vet Ἐνγαδί una voce legendum esse, aut si duæ voces legantur, ἐν propositionis loco non esse habendam, sed litteris Græcis referre קַדְדִי Hebraicum. Ne alterutrum affirmem vetat articulus τοῖς : nam illud קַדְדִי קַדְדִי vertit haud dubie Symmachus ἐν ἀμπελώσι τοῖς ἐν Γαδί, ubi illud τοῖς ante ἐν positum

subindicare videtur potuisse Symmachum, non ita scrupulosum interpretem, ἐν hic præpositionis loco ponere.

Ibid. Ο΄, Ἐνγαδί. Sic omnes; Vaticanus autem codex, Ἐγγαδί. DRACH.

V. 15. Ἄ., φλη μου. *Idem*.

V. 16. Γ΄, καίγε τερπνός. *Idem*.

Ibid. Ἄ., εὐθαλής. *Idem*.

V. 17. Σ., αἱ φατνώσεις. *Idem*.

Ibid. Ἄ., βορατίνα. *Idem*. Vide notam ad Psalm. ciii, v. 17.

CANTICI CANTICORUM CAP. II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Κρίνον τῶν κοιλάδων.	1.
2.	2. Ἡ πλησίον μου. Ε΄, ἀγαπητή.	2.
3. Ὁ ἀγαπητός μου.	3. Ὁ ἀδελφιδός μου.	3.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Lilium convallium.	1.
2.	2. Proxima mea. V, dilecta.	2.
3. Dilectus meus.	3. Fratruelis meus.	3.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΑΑΣ

בְּצֵל חַסְדֵי
לְחֵי
4 אֶל-בֵּית הַיַּיִן
וְדָגְלוּ עָלַי אַהֲבָה
5 סִמְכֵנִי בְּאִשׁוּשָׁה
וַיִּשְׂדֵנִי בְּתַפְחִים
כִּי-חִלַּת אַהֲבָה אֲנִי
6 תִּזְבְּקֵנִי
7 הַשְּׁבַעְתָּ אֶתְכֶם בְּטַח יְרוּשָׁלַם
בְּצַבְאוֹת אֹרְ בְּאִילוֹת הַשָּׁמַיִם

4.
5.
6.
7.

4.
Ἐταξεν ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην.
5. (Στηρίσατέ με) οἰνανθῶν.
6.
7. Ὁρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱε-
ρουσαλήμ, ἐν δορκάσιν ἢ ἐν ἐλάφοις
τῆς χώρας.

אִם-תִּעֲזָבֵנִי | אִם-תִּעֲזָבֵנִי

עַד שְׂתַחַחַתְּ

8 דָּדִי
הִנֵּה-זֶה בָּא מִלֵּג עַל-הַדָּיִם
מִקֶּפֶץ עַל-הַגְּבֻעוֹת
9 לְעֵפֶר הָאֵלִים
10 עֵנָה
11 עֵבֶר
12 עַת הַחִסְרֵךְ הַגִּיעַ
13 חֲנֻפָּה
וְהִגְפִנִים סִמְךָ

9.
9.
10.
11.
12.
13.

8. Πατραδέλφου μου.
9. Τῷ πάλῳ τῶν ἐλάφων.
10.
11.
12. Καίρὸς τῆς κλαθεύσεως ἤγγι-
κεν.
13. Προέβαλεν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

In umbra ejus concupivi.
Palato meo.
4. Ad domum vini.
Et vexillum ejus super me a-
mor.
5. Fulcite me in lagenis.
Roborate me in malis.
Quia agra amore ego.
6. Amplexabitur me.
7. Adjuravi vos, filiae Jerusalem,
in capreis vel in cervis agri.

Sub umbra illius, quem deside-
raveram.
Guttur meo.
4. In cellam vinariam.
Ordinavit in me charitatem.
5. Fulcite me floribus.
Stipate me malis.
Quia amore langueo.
6. Amplexabitur me.
7. Adjuro vos, filiae Jerusalem
per capreas cervosque campo-
rum.

4.
Ordinavit in me dilectionem.
5. Fulcite me labruscis.
6.
7. Adjuravi vos, filiae Jerusalem,
in capreis vel in cervis agri.

Si suscitaveritis et si evigilare
feceritis.

Ne suscitatis, neque evigilare
faciatis.

Donec voluerit.

Donec ipsa velit.

8. Dilecti mei.
Ecce ipse venit transiliens su-
per montes, accurrens raptim su-
per colles.

8. Dilecti mei.
Ecce iste venit saliens in monti-
bus, transiliens colles.

8. Patruī mei.

9. Hinnulo cervorum.

9. Hinnulo cervorum.

9. Pullo cervorum.

10. Respondit.

10. Vocat.

10.

11. Transiit.

11. Transiit.

11.

12. Tempus cantus pertigit.

12. Tempus putationis advenit.

12. Tempus putationis appro-
pinquavit.

13. Protrusit.

13. Protulit.

13. Protulit.

Et vites uvæ minutæ.

Vinæ florentes.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Υπό τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐπεθύμησα.

Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα.

Τῷ φάρυγγί μου.

Ἐν λάρυγγί μου.

4. Εἰς τὸν οἰῶνα.

4. Εἰς τὸν οἶκον τοῦ οἴνου.

Ἐπισωρεύσατέ μοι ἀγάπην.

Τάξατε ἐπ' ἐμέ ἀγάπην.

5. Ἐπανακλινετέ με ἐν ἄνθει.

5. Στηρίσατέ με ἐν μύροις.

Περικυκλώσατέ με μῆλα.

Στοιβάσατέ με ἐν μήλοις.

Τέτρωμαι γὰρ φίλτρῳ.

Τετρωμένη ἀγάπης.

6. Περιπλεκέσθω μοι.

6. Περιλήψεται με.

7. Ὠρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, ἐν δορκάσιν ἢ ἐν ἐλάφοις τῆς χώρας.

7. Ὠρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, ἐν δυνάμει καὶ ἐν ἰσχύσει τοῦ ἀγροῦ. Ἐ', ὦρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, ἐν δορκάσιν ἢ ἐν ἐλάφοις τῆς χώρας.

Ἐὰν ἐγείρητε, καὶ ἐξεγείρητε. Ἄλλος, μὴ ἐγείρητε, μηδὲ ἐξεγείρητε. Ἄλλος, ἐξυπνίσητε.

Ἔως οὐ θελήσῃ. Ἄλλος, ἕως ἂν θελήσει.

8. Ἀγαπητοῦ μου.

8. Ἀδελφίδου μου.

Ἴδου οὗτος ἔρχεται βαίνων κατὰ τῶν ὀρέων, διαπηδῶν κατὰ τῶν βουνῶν.

Ἴδου οὗτος ἤκει πηδῶν ἐπὶ τὰ βρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς.

9.

9. Νεβρῶ ἐλάφων.

10. Φθεγξάμενος.

10. Ἀποκρίνεται.

11. Διεπέρασεν.

11. Παρῆλθεν.

12. Καιρὸς τῆς κλαδεύσεως ἤγγικεν.

12. Καιρὸς τῆς τομῆς ἐφθακε.

13.

13. Ἐξήνεγκεν.

Καὶ τῶν ἀμπέλων ἢ οἰνάνθη.

Ἄμπελοι κυκρίζουσιν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Sub tegumento ejus concupivi.

In umbra ejus concupivi.

Gutturī meo.

In faucibus meis.

4. In cellam vinariam.

4. In domum viui.

Coacervate mihi dilectionem.

Ordinate in me charitatem.

5. Recline me in flore.

5. Confirme me in unguentis.

Circumdate me malis.

Stipate me in malis.

Sauciata enim sum amore.

Vulnerata charitate.

6. Circumplicetur mihi.

6. Amplectetur me.

7. Adjuravi vos, filia Jerusalem, in capreis vel in cervis agri.

7. Adjuravi vos, filia Jerusalem, in virtutibus et in viribus agri. V, adjuravi vos, filia Jerusalem, in capreis vel in cervis agri.

Si suscitaveritis et excitaveritis. Alius, ne suscitetis, neque excitetis. Alius, evigilare feceritis.

Donec voluerit. Alius, donec velit.

8. Dilecti mei.

8. Fratruelis mei.

Ecce ipse venit gradiens contra montes, transiliens contra colles.

Ecce hic venit saliens super montes, transiliens super colles.

9.

9. Hinnulo cervorum.

10. Loquens.

10. Respondet.

11. Finita est.

11. Transit.

12. Tempus putationis appropinquavit.

12. Tempus putationis advenit.

13.

13. Produxit.

Et vinearum habrusca.

Vites florent.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
בסתר 14 קולך	14.	14. Ἐν ἀποκρύφοις.
אחז-לבו 15	15.	15.
מתבלים ואני לו חרעה בשושנים 16	16.	16.
עד שיפוח ונס הצללים על-הרי בתר 17	17.	17. Ἔως κοπάση.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
14. In abscondito. Vocem tuam.	14. In caverna. Vox tua.	14. In absconditiis.
15. Apprehendite nobis. Corrumpentes.	15. Capite nobis. Quæ demoliantur.	15.
16. Et ego qui illi pascit in li- liis.	16. Et ego illi, qui pascitur in- ter lilia.	16.
17. Donec aspiret. Et fugiant umbræ. Super montes Bether.	17. Donec aspiret. Et inclinentur umbræ. Super montes Bether (<i>Al. Be- thel</i>).	17. Donec cesset.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Cantici Canticorum.

V. 1. 'A., καλύωσις etc. Ex edit. Rom. et Drusio.

V. 2. 'A., φλη μου. Ex iisdem.

V. 3. 'A., πατράδελφός μου etc. Vide cap. præcedenti v. 15.

Ibid. Σ., ὑπὸ τὴν σχέτην etc. Edit. Rom. et Drusius, ut et sequens.

V. 4. Σ., εἰς τὸν οἰνώνα. Ibidem.

Ibid. 'A., ἔταξεν etc. Unus Regius, qui est Procopii. Lectio autem Symm. prodit ex edit. Rom. et Drusio.

V. 5. 'A., στηρισατέ με οἰνανθῶν. Sic Martianæus noster ex Hieronymo, qui ait: *Unus de interpretibus posuit οἰνανθῶν*. Alii legerunt οἰνανθίων, quæ utique lectio non spernenda. Si vero prior adoptetur, legendum erit οἰνανθῶν, cum circumflexo, ab οἰνάνθη, ut infra versu 15. Hæc vero lectio haud dubie tribuenda erit Aquilæ, si Symmachus verte-

rit ἐν ἄνθει, ut habet editio Romana et Drusius. At unus Procopii codex Regius versionem Symmachi sic effert, ἐπανακλίνατέ με οἰνάνθη, similiterque alter Regius codex. Rem in dubio relinquimus. Lectionem vero LXX interpretum sic effert in codice uno Regio Procopius ex Origene, στηρισατέ με ἐν ἀμύροις. Vocem ἡσιωσα vertunt LXX, I Paralip. xvi, 3, ἀμορίτην. Drusius vero existimat legendum ἐν ἀμύροις. Sunt autem hæc genus placentæ.

Ibid. Unus Regius ex Origene habet, Σ., περικλισατέ με μῆλα, *circumsternite me malis*: quæ lectio melius quadrat ad Hebraicum. Alter, περικλωσατέ με μῆλα. Editio Romana etiam περικλωσατέ habet.

Ibid. Σ., τέτρωμαι γὰρ φίλτρῳ. Duos Regios Procopii codices sequimur. Editio Romana habet, Σ., τέτρωμένη, quod ex LXX desumptum videtur.

V. 6. Σ., περιπλεχέσθω μοι. Editio Romana et Drusius.

CANTICI CANTICORUM CAPUT III.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
השכורים הסבבים 3	3.	3. Οἱ φυλάσσοντες...
ולא ארפני 4	4.	4.
בעבאות או באילות השדה 5	5.	5.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Custodes circumeuntcs.	3. Vigiles qui custodiunt.	3. Custodientes....
4. Et non dimittam eum.	4. Nec dimittam.	4.
5. In capreis, vel in cervis cam- pi.	5. Per capreas cervosque cam- porum.	5.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
14.	14. Ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος. Τὴν φωνὴν σου. Ἄλλος, τοὺς λόγους σου.	14.
15. Διαφθείροντας.	15. Πιάσατε ἡμῖν. Ἄλλος, συλ- λάβετε ἡμῖν. Ἄφανίζοντας.	15.
16. Κάγῳ αὐτοῦ, τοῦ ποιμαίνον- τος τὰ ἄνθη.	16. Κάγῳ αὐτῷ ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. Ἄλλος, ὁ νεμόμενος ἐν τοῖς κρίνοις.	16.
17. Καὶ κλιθῶσιν αἱ σκιαί.	17. Ἔως οὗ διαπνεύση. Καὶ κινήθωσιν αἱ σκιαί. Ἐπὶ ὄρη κοιλωμάτων.	17. Ἐπὶ τὰ ὄρη θυμιαμάτων.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
14.	14. Juxta antemurale. Vocem tuam. <i>Alius</i> , sermones tuos.	14.
15. Corruptores.	15. Capite nobis. <i>Alius</i> , appre- hendite nobis. Exterminantes.	15.
16. Et ego ipsius, pascentis flo- res.	16. Et ego illi pascens in liliis. <i>Alius</i> , qui pascitur inter lilia.	16.
17. Et inclinatæ sint umbræ.	17. Donec respiret. Et moveantur umbræ. Super montes cavitatum.	17. Super montes thymiamatum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Cantici Canticorum.

V. 7. A., Σ., Ε', ὄρχισα etc. Unus Reg. Procopii. **ΓΠΧΒΣΓ** ἐν δορκάσι, plurale vocis **דורכא** i. e. δορκάς, et est verus hujus loci sensus. LXX et cum eis haud dubie Theodotion ex voce **דורכא** derivant, cum ver-
tunt ἐν δυνάμεσι.

Ibid. Ἄλλος, μὴ ἐγειρήτε etc. Regius unus ex Procopio. Ἄλλος, ἐξυπνίσητε. Editio Romana et Drusius.

Ibid. Ἄλλος, ἕως ἂν θελήσει. Ibidem.

V. 8. A., Θ., πατραδέλφου μου. Vide supra c. 1. [Θ., adjecimus ex iisdem. DRACH.]

Ibid. Σ., ἰδοὺ οὗτος etc. Theodoretus.

V. 9. A., τῷ πώλῳ etc. Edit. Rom. et Drusius.

V. 10. Σ., φθεγγόμενος. Ibidem.

V. 11. Σ., διεπέρασεν. Ibidem.

V. 12. A., Σ., καιρὸς τῆς κλαδεύσεως. Theodo-
retus. Editio Romana et Drusius uni Symmacho
tribuunt.

V. 13. A., προέβαλεν. Edit. Rom. et Drusius.

Ibid. Σ., καὶ τῶν ἀμπέλων ἡ οἰνάνθη. Edit. Rom. et Drusius, qui recte annotat: *Oenanthe, flos vitis. Lexicon vetus*, οἰνάνθη τὸ ἄνθος τῆς ἀμπέλου. *Alius est flos labruscæ, seu vitis agrestis. Plinius lib. xii, cap. ult.*: Eodem *oenanthe* pertinet. Est autem vitis labruscæ uvæ.

V. 14. A., ἐν ἀποκρύφοις. Sic Regii duo codices. Ibid. Ἄλλος, τοὺς λόγους σου. Drusius et edit. Rom.

V. 15. Ἄλλος, συλλάβετε ἡμῖν. Ibidem ut et seq.

V. 16. Σ., κάγῳ αὐτοῦ τοῦ ποιμαίνοντος τὰ ἄνθη. Ἄλλος, ὁ νεμόμενος ἐν τοῖς κρίνοις. Sic Regius unus et editio Romana. Theodoretus vero lectionem Sym-
machi adfert, legiturque οἱ ποιμαίνοντες, sed men-
dosa, ut videtur.

V. 17. A., ἕως κοπάση. Edit. Rom. et Drusius.

Ibid. Σ., καὶ κλιθῶσιν αἱ σκιαί. Ibidem.

Ibid. Θ., ἐπὶ τὰ ὄρη θυμιαμάτων. Sic duo mss. Regii.

CANTICI CANTICORUM CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
3. Οἱ φύλακες οἱ περιδεύοντες.	3. Οἱ τηροῦντες, οἱ κυκλοῦντες.	5.
4.	4. Καὶ οὐκ ἀφήκα αὐτόν. Ἄλ- λος, καὶ οὐκ ἀνήσω αὐτόν.	4.
5.	5. Ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ισχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , κατὰ τῶν δορκάδων καὶ κατὰ τῶν ἐλάφων τοῦ ἀγροῦ.	5.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
3. Custodes circumceutes.	3. Custodientes, circumceutes.	3.
4.	4. Et non dimisi eum. <i>Alius</i> , et non dimittam eum.	4.
5.	5. In virtutibus et in viribus agri. <i>Reliqui</i> , per capreas et per cervos agri.	5.

TO EBPAIKON.

- 6 כתיבת עשן מקטרת
- אבקת
- 8 איש הרבו
- כפחד בלילות
- 10 תוכי רצני

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 6.
- 8.
- 10.

AKYAAΣ.

- 6. Ὡς ὁμοίωσις καπνοῦ ἀπὸ θυμιάματος.
- 8. Ἄνδρὸς μάχαιρα αὐτοῦ.
- Ἄπὸ πτοήσεως.
- 10.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 6. Sicut columna fumi sufflita.
- Pulvere.
- 8. Viri gladius ejus.
- A pavore in noctibus.
- 10. Medium ejus succensum.

VULGATA LATINA.

- 6. Sicut virgula fumi ex aromatis.
- Pulveris.
- 8. Uniuscujusque ensis.
- Propter timores nocturnos.
- 10. Media charitate constravit.

AQUILA.

- 6. Sicut similitudo fumi a thymiamate.
- 8. Viri gladius ejus.
- A consternatione.
- 10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Cantici Canticorum.

- V. 3. A., οἱ φυλάσσουντες. Edit. Rom. et Drusius. eandem Symmacho tribuit; sed aliam Symmachi lectionem adferunt Drusius et edit. Romana.
- V. 4. Ἄλλος, καὶ οὐκ ἀνήσω αὐτόν. Ibidem.
- V. 5. Οἱ λοιποὶ, κατὰ τῶν δοξαρίων etc. Ibidem.
- V. 6. A., Ὡς ὁμοίωσις etc. Theodoretus, qui Ibidem. γνοός. In schedis meis hanc lectionem Theodotoni adscriptam reperi. Sed cum in editione

CANTICI CANTICORUM CAPUT IV.

TO EBPAIKON.

- 1 מבעד לצבתך
  - 2 מתאימותה
  - 3 כדורו השני
  - ומדברך נאה
  - רקתך מבעד לצבתך
  - 4 לתלפיות
  - 5 הרעים בשושנים
  - 6 עד שיפוח היום וגו'
- אלך לי אל-הר המור ואל-גבעת
הלבנה

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

AKYAAΣ

- 1.
- 2. Διδυμοστόχοι.
- 3. . . . ἐκ κόκκου.
- 4. Εἰς ἐπάλξεις.
- 5.
- 6. Ἔως οὗ κοπάσῃ ἡμέρα, καὶ κλιθῶσιν.
- Πορεύσομαι ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄρος τῆς συμύρνης, καὶ πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ λιθάνου.
- 7. Ὅλη καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί.
- 8.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Intra comam tuam.
- 2. Geminantes.
- 3. Sicut filum coccineum.
- Et eloquium tuum decorum.
- Tempus tuum intra comam tuam.
- 4. In celsa acumina.
- 5. Pascentes in liliis.
- 6. Donec aspiret dies, et fugiant.
- Ibo mihi ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.
- 7. Tota tu pulcra, amica mea, et macula non in te.
- 8. De Libano.

VULGATA LATINA.

- 1. Absque eo quod intrinsecus latet.
- 2. Gemellis fœtibus.
- 3. Sicut vitta coccinea.
- Et eloquium tuum dulce.
- Ita genæ tuæ, absque eo quod intrinsecus latet.
- 4. Cum propugnaculis.
- 5. Qui pascuntur in liliis.
- 6. Aspiret dies, et inclinentur.
- Vadam ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.
- 7. Tota pulcra es amica mea, et macula non est in te.
- 8. De Libano.

AQUILA.

- 1.
- 2. Geminos parientes.
- 3. .... ex cocco.
- 4. In pinñas.
- 5.
- 6. Donec cesset dies, et inclinatæ fuerint.
- Ibo mihi ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.
- 7. Tota pulcra es amica mea, et macula non est in te.
- 8.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

6. Ὡς ἀναθυμίασις...

6. Ὡς στελέχη καπνοῦ, τεθυμια-
μένη.

6.

8.

Κονιορτῶν.

(Χνοός.)

Διὰ φόβου νυκτερινοῦς.

8. Ἄνῃρ βομφαία αὐτοῦ.

8.

10.

Ἄπὸ θάμβου ἐν νυξί.

10. Ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον:
Ε', τὸ μέσον αὐτοῦ ἐψηφολόγησεν.

10.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

6. Tamquam suffitus....

6. Tamquam truncus fumi, in-
censu perfusa.

6.

8.

Pulveribus.

(Pulvere.)

Ob timores nocturnos.

8. Vir gladius ejus.

8.

10.

A pavore in noctibus.

10. In ipso stratum lapidum. V,
medium ejus tessellavit.

10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Cantici Canticorum.

Rom. sine interpretis nomine jaceat, nec alibi, quod
sciam, cuiquam adscribatur, uncinis inclusi, ut ne
quis putaret id certum haberi.

V. 8. A., ἀνδρὸς etc. Edit. Rom. et Drusius.

Ibid. A., ἀπὸ πτοήσεως etc. Ex iisdem.

V. 10. E', τὸ μέσον etc. Ex iisdem.

CANTICI CANTICORUM CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου. Ε',
ἀπὸ πλήθους τοῦ κάλλους σου.

1.

2.

2. Διδυμεύουσαι.

2.

3.

3. Ὡς σπαρτίον κόκκινον. Ἄλ-
λος, ὡς νῆμα κόκκινον.

3.

Καὶ ἡ διάλεξις σου καλὴ.

Καὶ ἡ λαλιά σου ὠραία.

Αἱ παρειαὶ σου σχεπόμεναι κα-
λύμματι.

Μῆλόν σου ἐκτὸς σιωπῆσεώς σου.

4. Εἰς ὕψη.

4. Εἰς θαλπῶθ. Ε', εἰς ἐντολάς.

4.

5. Νέμοντες ἄνθη.

5. Οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοις.

5.

6.

6. Ἔως οὗ διαπνεύση ἡμέρα,
καὶ κινήθωσιν.

6.

... εἰς τὴν νάπην τοῦ λιθάνου.

Πορεύσομαι ἐμαντῶ πρὸς τὸ ὄρος
τῆς σμύρνης, καὶ πρὸς τὸν βουνὸν
τοῦ λιθάνου.

7.

7. Ὅλη καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου,
καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί.

7.

8. Ἄπὸ τοῦ Λιβάνου.

8. Ἄπὸ Λιβάνου.

8.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. Extra taciturnitatem tuam.
V, a multitudine pulcritudinis
tuæ.

1.

2.

2. Geminantes.

2.

3.

3. Sicut vitta coccinea. *Alius,*
sicut filum coccineum.

3.

Et alloquium tuum pulcrum.

Et eloquium tuum decorum.

Genæ tuæ opertæ tegumento.

Malum tuum extra taciturnita-
tem tuam.

4. In altitudines.

4. In thalpioth. V, in præcepta.

4.

5. Pascentes flores.

5. Qui pascuntur in lilis.

5.

6.

6. Donec aspiret dies et mo-
veantur.

6.

... in saltum thuris.

Ibo mihi ad montem myrrhæ,
et ad collem thuris.

7.

7. Totā pulcra es amica mea,
et macula non est in te.

7.

8. De Libano.

8. De Libano.

8.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
אמנה מבוענות 9 לבבתני	9.	Ἀμανά. Ἀπὸ κατοικητηρίου. 9.
באחד ענק מצורניך 10 ופי	10.	Ἐν ἐνὶ πλοκάμῳ ἀπὸ τραχήλου. σου. 10. Ἐκαλλωπίσθησαν.
מייך 11 נפח	11.	11. Γλυκασμὸν.
13 שלחך פדים רמונים 13 'Eθρ., ἐκ στόματός σου παράδεισος βόων.	13.	13.
מגדים 14 וזחלות	14.	14. Καὶ ἀλωή.
15 וזחלים	15.	15.
16 וזל	16.	16. Ῥυήτωσαν. Ῥωπῶν αὐτοῦ.
מגדי		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Amana. De habitaculis. 9. Abstulisti cor meum.	Amana. De cubilibus. 9. Vulnerasti cor meum.	Amana. De habitaculo. 9.
In una torque de cervicibus tuis.	In uno cruce colli tui.	In uno cincinno de collo tuo.
10. Pulcri sunt. A vino.	10. Pulcra sunt. Vino.	10. Ornata fuerunt.
11. Favum.	11. Favus.	11. Dulcedinem.
13. Propagines tuæ paradisi malorum puniceorum. <i>Heb. Int.</i> ex ore tuo paradisi malorum puni- corum.	13. Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum.	13.
Dulcedinum.	Pomorum.	
14. Et aloes.	14. Cinnamomum.	14. Et aloes.
15. Et fluentium.	15. Quæ fluunt impetu.	15.
16. Fluant.	16. Fluant.	16. Fluant.
Dulcedinum suarum.	Pomorum.	Fructuum autumnalium ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Cantici Cantecorum.

V. 1. E', ἀπὸ πλήθους etc. Ed. Rom. et Drusius.
V. 2. 'A., διδυμοτόκοι. *Idem.*
V. 3. 'A., ἐκ κόκκου. *Idem.* Apud Drusium hic
locus reperitur ad versum 6, cap. vi, quo perperam
translatum fuerat. Ibi vero ad Aquilam fertur τῆς
κόκκου. Eodem loco sequens Symmachi versio,
διάλεξις σου καλή.
Ibid. Σ., αὶ παρειά σου etc. Ed. Rom. et Drusius.
V. 4. 'A., εἰς ἐπάλξεις. Sic ed. Rom. et unus
Reg. Verum tres alii Regii habent, ἐπάνω ἐπάλξεων,
supra pinnas. Σ., εἰς ὕψη. Sic ed. Rom. et tres Regii:
unus habet, εἰς ὕψος, *in altitudinem*, sed minus
recte: nam vox Hebraica pluralis est. Quintæ
editionis lectionem adferunt duo Regii. LXX Inter-
pretes vocem Hebraicam תלפית Græcis litteris ex-
presserunt θαλιπώθ.
V. 5. Σ., νέμοντες ἀθη. Ex Theod., qui ait, Σ.,

ἀθη νέμειν: sed Symm. modum mutavit, ut hæc
ad seriem suam aptaret, ut quisque videre possit.
V. 6. 'A., ἕως οὗ κοπάση ἡμέρα etc. Edit. Romana
et Drusius.

Ibid. 'A., πορεύσομαι etc. Hic et sequens versicu-
lus, qui olim in τοῖς Ὁ desiderabatur (non enim
ipsum legit Theodoretus), ex Aquilæ versione in ver-
sionem τῶν Ὁ inducti sunt, ut monet hæc nota in
codice uno Regio: Οὗτοι οἱ δύο στίχοι ἐκ τῶν
'Αquila προσετέθησαν. I. e. *Hi duo versiculi ex
Aquila additi sunt.* Verum hic secundum veterem
computandi modum non duo, sed quatuor versiculi
haberentur; nempe,

Πορεύσομαι ἐμαντῶ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης,
Καὶ πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου,
Ὅλη καλή εἰ, ἡ πλησίον μου,
Καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί.

CANTICI CANTECORUM CAPUT V.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1 אכלתי יערי 1 דמיי	1.	1. Ἐταῖροι, ἀδελφοί.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Comedi favum meum. Dilecti.	1. Comedi favum. Charissimi.	1. Socii, fratruales.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

	Πίστεως. 'Απὸ μανδρῶν.	
9. Ἐθάρσυνάς με.	9. Ἐκαρδίωσας ἡμᾶς. Ε', ἐθάρ- συνάς με.	9.
Δι' ἐνδῶ τῶν δρμίσκων τοῦ τρα- χῆλου σου.	'Ἐν μιᾷ ἐνθέματι τραχήλων σου.	
10. Ὁραιώθησαν.	10. Ἐκαλλιώθησαν.	10.
'Απὸ οἴνου.	'Υπὲρ οἴνου.	
11. Μέλι.	11. Κηρίον.	11.
13.	13. Ἄποστολαί σου παράδεισος ροῶν.	13.
'Ὀπωρῶν.	'Ακροδρύων.	
14. Καὶ θυμίαμα.	14. Ἄλωθ. Ἄλλος, κιννάμωμον.	14.
15.	15. Καὶ ροιζοῦντος. Ε', ρεόντων.	15.
16.	16. Ρευσάτωσαν.	16.
'Ὀπωρῶν αὐτοῦ.	'Ακροδρύων αὐτοῦ.	

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

	Fidei. A latibulis.	
9. Audacem fecisti me.	9. Cor abstulisti nobis. V, au- dacem fecisti me.	9.
Per unum monilium colli tui.	In uno ornamento cervicum tuarum.	
10. Speciosa fuerunt. A vino.	10. Pulcra facta sunt. Super vinum.	10.
11. Mel.	11. Favum.	11.
13.	13. Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum.	13.
Fructuum autumnalium.	Nucum.	
14. Et thymiama.	14. Aloth. Alius, cinnamomum.	14.
15.	15. Et cum strepitu fluentis. V, fluentium.	15.
16.	16. Fluant.	16.
Fructuum autumnalium ejus.	Nucum ejus.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Cantici Canticorum.

ut frequenter videas in libro Job. Quare vel fortasse error est in numero, δύο στίχοι, vel duo tantum ex his quatuor ex Aquila desumpti sunt.

Ibid. Σ., εἰς τὴν νάπην etc. Edit. Rom.

V. 7. Nolumus præterire in Beatissima et sine macula concepta Virgine Maria impleri quod in hoc commate dicitur. Cf. S. Thom. Sum. III, q. 27, art. 4. Et jam pridem S. Mater nostra Ecclesia cecinit: *Tota pulcra es Maria, et macula originalis non est in Te.* DRACB.

V. 8. Σ., ἀπὸ τοῦ λιθ-. Edit. Rom. et Drusius.

Ibid. 'Α., ἀμανά. Ibidem.

Ibid. 'Α., ἀπὸ κατοικητηρίου. Ibidem.

V. 9. Σ., Ε', ἐθάρσυνάς με. Theodoretus Symmachi esse ait, Edit. Rom. et Drusius Quintæ editionis.

Ibid. 'Α., ἐν ἐνὶ etc. Edit. Rom. et Drusius.

V. 10. 'Α., ἐκαλλιώθησαν etc. Ibidem.

Ibid. Σ., ἀπὸ οἴνου. Ibidem.

V. 11. 'Α., γλυκασμὸν etc. Ibidem.

V. 13. Ἐβρ., ἐκ στόματός σου παράδεισος ροῶν. Sic Reg., unus Procopii codex. Ubi interpret ille in voce קִרְיָו litteram ו pro particula habet, quales bene multæ reperiuntur in hoc libro. קִרְיָו vero quasi significet *maxilla tua, vel os tuum*. LXX vero qui litteram ו pro radicali habuerunt, vertunt ἀποστολαί σου, *emissiones tuæ*.

Ibid. Σ., ὀπωρῶν. Edit. Rom. et Drusius.

V. 14. 'Α., καὶ ἄλωθ etc. Ibidem.

V. 15. Ε', ρεόντων. Ibidem.

V. 16. 'Α., ρυήτωσαν. Ibidem.

Ibid. 'Α., Σ., αὐτοῦ ὀπωρῶν. Ibidem. In Vulgata hæc pertinent ad versum 1 capitis sequentis.

CANTICI CANTICORUM CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἐνεμήθην τὸν δρυμὸν μου. 'Ἐταῖροι, ἀδελφίδοι.	1. Ἐφαγον ἄρτον μου. 'Ἀδελφοί.	1.
	LXX INTERPRETES.	
1. Depavi sylvam meam. Socii, fratruales.	1. Manducavi panem meum. Fratres.	1.

THEODOTIO.

TO EBPAIKON.

רססו לילה 2
ומעני המו 4
על כפוח 5
חמק עבר 6
נפשי יצאה בדבר 6
פצעני 7
את רידי 7
נח 10
דגל 10
כתם פו 11
אפיקי מים 12
כערגת הבשם 13
מור עובר 13
ממלאים בתרשיש 14
עמודי שש 15
אנה הלך 17

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Guttis noctis.
4. Et viscera mea tumultuaverunt.

5. Super manubria.
6. Circuierat, transierat.

Anima mea egressa est in loquendo ipsum.

7. Vulneraverunt me.
Pallium meum.

10. Candidus.
Vexillatus.
11. Massa auri Obrizi.

12. Torrentes aquarum.
13. Sicut areola aromatis.
Myrrham transeuntem.
14. Pleni in Tharsis.

15. Columnæ marmoreæ.
17. Quo abiit?

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

2.
4.
5.
6.
7.
10
11.
12.
13.
14.
15.
17.

VULGATA LATINA.

2. Guttis noctium.
4. Venter meus intremuit.
5. Pessulum ostii mei.
6. Declinaverat atque transierat.

Anima mea liquefacta est, ut locutus est.

7. Vulneraverunt me.
Pallium meum.

10. Candidus
Electus.
11. Aurum optimum.

12. Rivulos aquarum.
13. Sicut areolæ aromatum.
Myrrham primam.
14. Plenæ hyacinthis.

15. Columnæ marmoreæ.
17. Quo abiit?

ΑΚΥΛΑΣ.

2. Ψεκάδων νυκτερινῶν.
4.
5.
6. Ἐκλίνε, παρῆλθεν.
7. Ἐμωλώπησάν με.
10.
Ἐκλελεγμένος.
11. Λιθέα τοῦ χρυσοῦ.
12. Ἐχύσεις ὑδάτων.
13. Ὡς πρασιαὶ τοῦ ἀρώματος.
Σμύρναν ἐπιλεκτήν.
14.
15. Στύλοι Πάρινοι.
17. Ποῦ ἐπορεύθη ;

AQUILA.

2. Stillie nocturnis.
4.

5.
6. Declinavit, transivit.

7. Vulneribus affecerunt me.

10.
Electus.
11. Lapidem (vel pondus) auri.

12. Effusiones aquarum.
13. Sicut areæ aromatis.
Myrrham electam.
14.

15. Columnæ Pariæ.
17. Quo abiit?

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Cantici Canticorum.

V. 1. Σ., ἐνεμήθη. Edit. Rom. et Drusius.
Ibid. 'A., Σ., ἑκαῖροι, ἀδελφίδοι. Secunda lectio, ἀδελφίδοι, est Symmachi. Ex edit. Rom. et Drusio.
Adde hoc in commate, ex edit. Rom., pro ἀροδρύων, nucum, LXX Interpretum, Aquil., et Sym. vertisse, ὀπορῶν, pomorum autumnalium. DRACON.
V. 2. 'A., Σ., ψεκάδων etc. Ex iisdem.

V. 4. Σ., καὶ τὰ ἔντερα etc. Ex iisdem. Ο', ἔθροθη. Theodoretus, ἐθερμάνθη, incaluit.
V. 5. Ἄλλος, ἐπὶ θύρας. Ex iisdem.
V. 6. 'A., ἐκλίνε etc. Ex iisdem.
Ibid. Σ., ψυχὴ μου. Ex iisdem.
V. 7. 'A., ἐμωλώπησαν etc. Ex iisdem.
Ibid. Ἄλλος, τὸ κάλυμμα. Ex iisdem.

CANTICI CANTICORUM CAPUT VI.

TO EBPAIKON.

לערוגת 1
לרש 1

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Ad areolas.
Ad pascendum.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

VULGATA LATINA.

1. Ad areolas.
Ut pascatur.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. Εἰς πρασιάς.
Τοῦ νέμεσθαι.

AQUILA.

1. In areas.
Ad pascendum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. Ψεκάδων νυκτερινῶν.	2. Ψεκάδων νυκτός.	2.
4. Καὶ τὰ ἔντερα μου ἐταράχθη.	4. Καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροήθη.	4.
5.	5. Ἐπὶ χεῖρας. Ἄλλος, ἐπὶ θύρας.	5.
6. Ἀπονεύσας παρῆλθεν.	6. Παρῆλθε.	6.
Ψυχὴ μου ἐξήρχετο λαλοῦντος αὐτοῦ.	Ψυχὴ μου ἐξῆλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ.	
7.	7. Ἐτραυμάτισάν με. Τὸ θέριστρόν μου. Ἄλλος, τὸ κάλυμμά μου.	7.
10. Λαμπρός.	10. Λευκός.	10.
Ἐπιλεκτός.	Ἐκλελογισμένος.	
11. Χρυσίον.	11. Χρυσίον κεφάζ. Ε΄, ἐπίσημος χρυσῶν.	11. Ἐπίσημοι ἐν χρυσίῳ.
12.	12. Πληρώματα ὑδάτων.	12.
13.	13. Ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος.	13.
Σμύρναν πρωτεῖαν.	Σμύρναν πλήρη.	
14. Πλήρεις ὑακίνθων.	14. Πεπληρωμένοι θαρσίς. Γ΄, πλήρεις χρυσολίθων.	14.
15.	15. Στύλοι μαρμαρίνοι.	15. Στύλοι Πάρινοι.
17. Ποῦ ἀνεχώρησεν, SYMMACHUS.	17. Ποῦ ἀπῆλθεν; LXX INTERPRETES.	17. THEODOTIO.
2. Stillis nocturnis.	2. Guttis noctis.	2.
4. Et intestina mea turbata sunt.	4. Et venter meus conturbatus est.	4.
5.	5. Super manus. <i>Alius</i> , ad ostia.	5.
6. Renuens transivit.	6. Transivit.	6.
Anima mea egrediebatur eo loquente.	Anima mea egressa est in sermone ejus.	
7.	7. Vulneraverunt me. Theristrum meum. <i>Alius</i> , operimentum meum.	7.
10. Splendidus.	10. Candidus.	10.
Electus.	Electus.	
11. Aurum.	11. Aurum cephas. V, insignis auro.	11. Insignes in auro.
12.	12. Plenitudines aquarum.	12.
13.	13. Sicut phialæ aromatis. Myrrham plenam.	13.
14. Plenæ hyacinthis.	14. Repletæ Tharsis. VI, plenæ chrysolithis.	14.
15.	15. Columnæ marmoreæ.	15. Columnæ Parix.
17. Quo recessit?	17. Quo abiit?	17.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Cantici Canticorum.

V. 10. Σ., λαμπρός. Ex iisdem.	V. 13. Ἄ., ὡς πρασιά. Ex iisdem.
Ibid. Ἄ., ἐκλελεγμένος. Ex iisdem.	Ibid. Ἄ., σμύρναν ἐπιλ-. Ex iisdem.
V. 11. Ἄ., λίθεα etc. Ex iisdem. Theodoretus vero, Σ., ὡς λίθος τίμιος, ut lapis pretiosus. Ε΄, ἐπίσημον χρυσῶν.	V. 14. Σ., πλήρεις ὑακ- Ex iisdem.
V. 12. Ἄ., ἐκχύσεις. Ex edit. Rom. et Drusio.	V. 15. Ἄ., θ., στύλοι Πάρινοι. Ex iisdem.
	V. 17. Ἄ., ποῦ ἐπορεύθη etc. Ex iisdem.

CANTICI CANTICORUM CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Εἰς πρασιάς. Τοῦ νέμεσθαι. SYMMACHUS.	1. Εἰς φιάλας. Ποιμαίνειν. Γ΄, τοῦ νέμεσθαι. LXX INTERPRETES.	1. THEODOTIO.
1. In areas. Ad pascendum.	1. Ad phialas. Pascere. VI, ad pascendum.	1.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΛΑΣ.

2 הרדעה בשושנים	2.	2.
3 כתרצה	3.	3. Κατ' εὐδοκίαν.
אימה כנגלות		
4 מנגדי	4.	4. Ἀπὸ κατέναντι μου.
שגלשו		
5 שניך כעדר הרחלים	5.	5. Ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν προβάτων.
6 מבעד לעבותך	6.	6.
8 ויאשרה	8.	8. Καὶ ἐπήνεσαν αὐτήν.
9 הנשקפו	9.	9.
אימה כנגלות		
10 ירדתי לראות באבי הנחל	10.	10.
11 לא ידעתי נפשי שבותני	11	11. Οὐκ ἔγνω ἡ ψυχὴ μου. . .
כרכנות עמי נדיב		"Ἀρμασι λαοῦ ἔκουσιαζομένου ἀρχοντος.
12 שדבי שדבי השולכות	12.	12. Ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, ἢ εἰρηνεύουσα.
ונחזה		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2 Pascens in liliis.	2. Qui pascitur inter lilia.	2.
3. Secundum beneplacitum.	3. Suavis.	3. Secundum beneplacitum.
Terribilis ut vexillatæ.	Terribilis ut castrorum acies ordinata.	
4. E regione mei.	4. A me.	4. Ex adverso mei.
Quæ depilarunt se.	Quæ apparverunt.	
5. Dentes tui sicut grex ovium.	5. Dentes tui sicut grex ovium.	5. Dentes tui sicut greges ovium.
6. Intra comam tuam.	6. Absque occultis tuis.	6.
8. Et beatam dixerunt eam.	8. Et beatissimam prædicaverunt.	8. Et laudaverunt eam.
9. Quæ respicitur.	9. Quæ progreditur.	9.
Terribilis ut vexillatæ.	Terribilis ut castrorum acies ordinata.	
10. Descendi ad videndum in fructus convallis.	10. Descendi ut viderem poma convallium.	10.
11. Non novi, anima mea posuit me.	11. Nescivi: anima mea conturbavit me.	11. Non novit anima mea...
Quadrigæ populi mei munifici.	Propter quadrigas Aminadab.	Curribus populi spontanei principis.
12. Revertere, revertere, Sulamith.	12. Reverterè, revertere, Sulamithis.	12. Convertere, convertere, pacifica.
Et videbimus.	Ut intueamur.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ὁ ποιμαίνων ἐνθη.	2. Ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. 2.
5. Εὐδοκῆτή.	5. Ὡς εὐδοκία. Ε', ἕως εὐδοκῶ, 5.
Ἐπίφοδος ὡς τάγματα παρεμβο- ῶς.	Ἰάμβος ὡς τεταγμένοι. Ἄλλος, ῥάμβος ὡς τεταγμένοι παραπέσεια.
4.	4. Ἄπεραγτίον μου. 4.
	Α? ἀνεφάνησαν. Ἄλλος, αἱ ἀνέ- βησαν.
5. Ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν ἀμνάδων.	5. Ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κακρμένων, 5.
6. Σκεπόμεναι καλύμματι.	6. Ἐκτὸς τῆς σιωπῆσώς σου. 6.
8. Καὶ ἐπήνεσαν.	8. Καὶ μακαριοῦσι αὐτήν, 8.
9.	9. Ἐκκύπτουσα. Ἄλλος, ἀνα- βαίνουσα. 9.
Ἐπίφοδος μετὰ στίφους.	Θάμβος ὡς τεταγμένοι. Ἄλλος, ὡς ἐπιφάνεια. Ε', ἐπιφανῆς ὡς με- γαλυνομένοι. Γ', καταπληκτικὴ ἐν μεμεγαλυμέναις.
10. Κατέβη καταμαθεῖν τὰς ὀπί- ρας τῆς φάραγος.	10. Κατέβην ἰδεῖν ἐν γενήμασι 10.
	τοῦ χειμάρρου. Ἄλλος, ... ἰδεῖν τὸν καρπὸν τῶν χειμάρρων.
11. Οὐκ οἶδα, ἡ φυχή μου ἤπό- ρησέ με.	11. Οὐκ ἔγωγ ἡ φυχή μου· ἔθετό 11.
Ἄρμασι λαοῦ τοῦ ἡγουμένου.	Ἄρματα Ἄμιναδάδ. Ε', ἔθου με εἰς ἄρμα λαοῦ ἡγουμένου.
12. . . . ἡ ἐσχυλευμένη.	12. Ἐπίστρεψε, ἐπίστρεψε, ἡ 12.
	Σουναμίτις. Ε', . . . εἰρηνεύουσα. Καὶ ὀφόμεθα. Ἄλλος, καὶ ὀρα- ματισθόμεθα.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Pascens flores.	2. Qui pascit in liliis. VI, pascen- 2.
3. Beneplacens.	3. Sicut beneplacitum. V, donec 3.
	placuerit.
Terribilis ut legionēs castro- rum.	Pavor ut ordinatæ. <i>Alius</i> , pavor ut ordinatæ acies.
4.	4. E regione mei. 4.
	Quæ apparuerunt. <i>Alius</i> , quæ ascenderunt.
5. Dentēs tui sicut greges agna- rum.	5. Dentēs tui sicut greges tøn- 5.
	sarum.
6. Tectæ operimento.	6. Extra taciturnitatem tuam. 6.
8. Et laudaverunt.	8. Et beatificabunt eam. 8.
9.	9. Quæ progreditur. <i>Alius</i> , 9.
	ascendens.
Terribilis cum turma.	Pavor ut ordinatæ. <i>Alius</i> , ut apparitio. V, illustris ut magnifi- catæ. VI, terrorem afferens in ma- gnificatis.
10. Descendit ad discendum au- tumnales fructus vallis.	10. Descendi videre in genimi- 10.
	na torrentis. <i>Alius</i> , ... videre fru- ctum torrentium.
11. Non novi, anima mea du- bium fecit me.	11. Non novit anima mea : po- 11.
Curribus populi ductoris.	Currus Aminadab. V, posuisti me in currum populi ductoris.
12. (Revertere, revertere) spo- liata.	12. Convertere, convertere, Su- 12.
	namitis. V, . . . pacifica. Et videbimus. <i>Alius</i> . et visionem habebimus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Cantici Canticorum.

- V. 1. 'A., Σ., εἰς πρασιάς. Edit. Rom. et Drusius. Ibid. 'A., Σ., Γ', τοῦ νέμεσθαι. Ibidem.
 V. 2. Σ., ὁ ποιμαίνων ἀνθη. Theodoretus. Sextæ vero editionis lectionem habent editio Romana et Drusius.
 V. 3. 'A., κατ' εὐδοκίαν etc. Ed. Rom. et Drusius. Ibid. Σ., ἐπίφοβος etc. Sic ed. Rom. et Drusius. Sed duo Regii alteram lectionem Symmacho tribuunt, nempe, θάμβος ὡς τεταγμένα: παρατάξεις, *pavor ut ordinatæ acies.*
 V. 4. Editio Romana et Drusius.
 V. 5. 'A., ὀδόντες σου etc. Duo Regii.
 V. 6. Σ., σκεπόμεναι καλύμματι. Edit. Rom. et Drusius.
 V. 8. 'A., Σ., καὶ ἐπήνεσαν. Ibidem.
 V. 9. 'A., ἀναβαίνουσα. Ibidem.
 Ibid. Σ., ἐπίφοβος μετὰ στίφους. Sic edit. Rom. et Drusius. Unus vero Regius habet ὡς τεταγμένα: παρατάξεις, ut supra. Cæteras lectiones ex edit.

CANTICI CANTICORUM CAPUT VII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON	AKYΛAΣ.
1 מה-תחזו בשלביית כמחלת דמחנים	1. Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	1. Τὶ ὄραματισθήσεσθε ἐν εἰρη- νευούσῃ;
בת-נדיב		Θύγατερ ἀρχοντος.
2 ערבות	2.	2.
4 ברכות	4.	4.
בזשבן		Ἐπιλογισμῶν.
בת-רבים		
5 חלת ראשך נארגמן מלך אסר ברחמים	5	5.
6 בתענוגים	6.	6. Θυγάτηρ τρυφῶν.
7 זאת קובתך	7.	7. Αὕτη ἀνάστασις σου.
8 אחזה בסנסניו	8.	8. Κρατήσω τῶν ἐλατῶν αὐτοῦ.
9 התך לחדדי למישרים	9.	9.
דבב שפתי יענים		Χεῖλεσι καὶ ὄδοῦσι.
12 אם-פרתה	12.	12. Et ἐδλάστησεν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Quid videbitis in Sulamith, sicut chorum castrorum.

Filia magnifici.

2. Acervus.

4. Piscinæ.

In Hesebon.

Filiæ multorum.

5. Et coma capitis tui sicut purpura : rex ligatus in canalibus.

6. In deliciis.

7. Hæc statura tua.

8. Apprehendam ad ramos ejus.

9. Vadens ad dilectum meum ad rectitudines.

Loqui faciens labia dormientium.

12. An gemmuerit.

VULGATA LATINA.

1. Quid videbis in Sulamite nisi choros castrorum?

Filia principis.

2. Sicut acervus.

4. Piscinæ.

In Hesebon.

Filiæ multitudinis.

5 Et comæ capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus.

6. In deliciis.

7. Statura tua.

8. Et apprehendam fructus ejus.

9. Dignum dilecto meo ad potandum.

Labiisque et dentibus illius ad ruminandum.

12. Si floruit.

AQUILA.

1. Quam visionem habebitis in pacifica?

Filia principis.

2.

4.

Cogitationem.

5.

6. Filia deliciarum.

7. Hæc resurrectio tua.

8. Apprehendam abietes ejus.

9.

Labiis et dentibus.

12. Si germinavit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Cantici Canticorum.

Rom. et Drusio mutuamur.

V. 10. Σ., κατέδη καταμαθεῖν etc. Sic Reg. unus. In edit. Rom. quæ sequentem etiam lectionem adfert, deest κατέδη.

V. 11. 'A., οὐκ ἔγνω etc. Hæc lectiones prodeunt ex edit. Rom. et Drusio.

Ibid. 'A., ἄρμασι λαοῦ ἐκουσιαζομένου ἄρχοντος. Theodoretus. Illud autem, ἄρχοντος, videtur ad alteram versionem pertinere. Sequentem etiam Sym-

machi lectionem adfert Theodoretus; Quintæ editionis, Drusius et editio Romana. Prima vox, ἔθου με, refertur ad lectionem præcedentem.

V. 12. 'A., ἐπίστραψε etc. Theodoretus et unus Regius. Symmachi lectionem habet editio Romana; Quintæ unus Regius ex Procopio.

Ibid. 'A.λλος, καὶ δραματισθῶμεθα. Edit. Rom. et Drusius. Est haud dubie Aquilæ, ut versu 1 capitis sequentis.

CANTICI CANTICORUM CAPUT VII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Τὴν ἐσकुλυμένην ἐν τρώσει τῶν παρεμβολῶν.

1. Τί ὄψεσθε ἐν Σουναμίτιδι, ἡ ἐρχομένη ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν. "Α.λλος, διερχομένη ὡς χορὸν τῶν παρεμβολῶν.

1.

Θύγατερ ἡγεμόνος.

Θύγατερ Ναδάβ. "Α.λλος, θύγατερ ἐκουσιαζομένου.

2. Ὡς σιρὸς.

2. Θημωνία.

2.

4. Κολυμβήθραι.

4. Λίμναι.

4.

Ἐν Ἐσεβῶν.

Θυγατέρων πλήθους.

Θυγατρὸς πολλῶν.

5.

5. Καὶ πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα· βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς. "Α.λλος, καὶ ἡ διακόμησίς σου ὡς πορφύρα βασιλέως περιδεδεμένη εἰλήμασι. "Α.λλος, . . . δεδεμένη βερατείμ.

5.

6.

6. Ἐν τρυφαῖς. "Α.λλος, ἀγαπητὴ ἐν σπατάλαις.

6.

7. Αὕτη ἡλικία σου.

7. Τοῦτο μέγεθός σου.

7.

8. Τῶν βαίων.

8. Κρατήσω τῶν ὕψων αὐτοῦ.

8.

9. Ἀρμύζων τῷ ἀγαπητῷ μου εἰς εὐθύτητα.

9. Πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῷ μου εἰς εὐθύτητα.

9.

Προστιθέμενος χεῖλεσι.

Ἰκανούμενος ἐν χεῖλεσί μου καὶ ὀδοῦσι.

12.

12. Εἰ ἠνθησεν. Ὑ', εἰ ἐβλάστησεν. 12.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Spoliatam in vulneribus castrorum.

1. Quid videbitis in Sunamitide, quæ venit sicut chori castrorum. Alius, pertranseuntem quasi chorum castrorum.

1.

Filia ducis.

Filia Nadab. Alius, filia spontanei.

2. Tanquam acervus.

2. Acervus.

2.

4. Piscinæ.

4. Stagna.

4.

In Esebon.

Filiarum multitudinis.

Filiæ multorum.

5.

5. Et plexus capitis tui sicut purpura : rex ligatus in transcuribus. Alius, et ornatus tuus sicut purpura regis circumligata involucris. Alius, . . . vincta beratim.

5.

6.

6. In deliciis. Alius, dilecta in deliciis.

6.

7. Hæc statura tua.

7. Hæc magnitudo tua.

7.

8. Ramos palmæ.

8. Tenebo cacumina ejus.

8.

9. Conveniens dilecto meo in rectitudinem.

9. Vadens fratrueli meo in rectitudinem.

9.

Conjunctus labiis.

Sufficiens in labiis meis et dentibus.

12.

12. Si floruit. VI, si germinavit. 12.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
צנח לְיָ יִתְנֶה לְךָ 13	13.	Ἦνοιξαν. 13. Ἀπέκρυψά σοι.
VERSIO HEBRAICI TEXT. Floruerunt. 13. Abscondi tibi.	VULGATA LATINA. Floruerunt. 13. Servavi tibi.	AQUILA Aperuerunt. 13. Abscondi tibi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Cantici Canticorum.

V. 1. 'A., τί δραματισθήσεσθε etc. Drusius et edit. Rom.
Ibid. Σ., τὴν ἐσकुλευμένην etc. lidem.
Ibid. 'A., θυγατρὲ ἀρχοντος. Theodoretus. Symmachi lectionem habent Drusius et edit. Rom. pariterque sequentem.

V. 2. Σ., ὡς σωρός. lidem.
V. 4. Σ., κολυμβήθραι. lidem.
Ibid. 'A., ἐπιλογισμὸν. Theodoretus.
Ibid. Σ., θυγατέρων πλήθους. Edit. Romana et Drusius.
V. 5. Ἄλλος, καὶ ἡ διακόσμησίς σου etc. He le-

CANTICI CANTICORUM CAPUT VIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
1 מי יתן כחה לי אבצאך בדרך אשךך	1.	1. Τίς δώσει σε ὡς ἀδελφὸν ἐμοί;
גם לא יבזו לי		Οὐκέτι μυκτηρίσουσί με.
2 תלמדני מין הרקח	2.	2.
5 עליו בן-הדבור	5.	5.
כתרפכת		
6 תחת התקן עוררתך שבה ח-לקך 6 שימיני	6.	Ἵποκάτω τοῦ μήλου ἐξήγειρά σε. Ἐκεῖ διεφθάρη. 6.
כי-עזה כבות אהבה רשפיה רשפי אש		

7 אס-יתן איש את-כל-הק בתני	7.	7. Ἐὰν δῶ ἀνὴρ σὺ μπάσαν ὑπαρ- ξιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ.
----------------------------	----	--

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Quis dabit te ut fratrem mihi? Inveniam te in platea, osculer te. Etiam non contemnunt me.	1. Quis mihi det te fratrem meum? Ut inveniam te foris, et deosculer te. Et jam me nemo despiciat.	1. Quis dabit te ut fratrem mihi? Non amplius subsannabunt me.
2. Docebis me. De vino conditurae.	2. Ibi me docebis. Ex vino condito.	2.
5. Ascendens de deserto.	5. Quæ ascendit de deserto.	5.
Adjungens se. Sub malo excitavi te. Ibi concepit te.	Deliciis affluens, innixa. Sub arbore malo suscitavi te. Ibi corrupta est.	Sub malo excitavi te. Ibi corrupta est.
6. Pone me.	6. Pone me.	6.
Quia fortis est ut mors dilectio.	Quia fortis est ut mors dilectio.	
Prunæ ejus, prunæ ignis.	Lampades ejus, lampades ignis.	
7. Si dederit vir omnem substantiam domus suæ.	7. Si dederit homo omnem substantiam domus suæ.	7. Si dederit vir omnem substantiam domus suæ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. Ἀπέκρυψά σοι. SYMMACHUS.	Ἦνθησαν. 15. Ἐτήρησά σοι. LXX INTERPRETES. Flouruerunt.	13.
13. Abscondi tibi.	13. Servavi tibi.	13.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Cantici Canticorum.

etiones prædeunt ex edit. Romana et Drusio. [Ελληνιστ. Sic, ab ειλῶ. Noster autem atque Lamb. Bos perperam cum spiritu aspero ediderunt. DRACII.]
 V. 6. Ἀ., θυγάτηρ etc. Ex iisdem.
 V. 7. Ἀ., αὐτῆ ἀνάστασις etc. Ex iisdem.
 V. 8. Ἀ., κρατήσω etc. Theodoretus. Σ., τῶν βατων. Edit. Rom. et Drusius.
 Ibid. Σ., προστιθέμενος etc. Ibidem.
 V. 12. Ἀ., ᾿, εἰ ἐβλάστησεν. Ibidem.
 Ibid. Ἀ., ἦνοιξαν. Ibidem.
 V. 15. Ἀ., Σ., ἀπέκρυψά σοι. Ibidem.
 V. 9. Σ., ἀρμύζων etc. Ibidem.

CANTICI CANTICORUM CAPUT VIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἴνα εὐροῦσά σε ἔξω φιλήσω σε.	1. Τις δὴν σε, ἀδελφιδέ μου; Εὐροῦσά σε ἔξω φιλήσω σε. Ἀλλος, εὐρήσω σε ἐν ἀγορᾷ, φιλήσω σε. Ἀλλος, ἐν ἀγρῷ. Καίγε οὐκ ἐξουδενώσουσί με. ᾿, καὶ μηδεὶς ἐξευτελίξῃ με.	1.
2. Οἴνου ἠρτυμένου.	2. Διδάξεις με. Ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ.	2.
5. Ἵπὸ τὴν μηλέαν. Ἵπου . . .	5. Ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη. Ἀλλος, ἀναβαίνουσα ἐκ τῆς ἐρήμου. Ἐπιστηριζομένη. ᾿, ἐπερειδομένη. Ἵπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε. Ἐκεῖ ὠδίνῃσέ σε.	5.
6. Ἵτι ἀκαταμάχητος ὡς θάνατος ἡ ἀγάπη.	6. Θές με. Ἀλλος, περίθου με. Ἵτι κραταῖα ὡς θάνατος ἀγάπη.	6.
7. Αἱ ὀρμαὶ αὐτῆς ὀρμαὶ πύρινοι.	Περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρός. Ἀλλος, λαμπάδες αὐτῆς λαμπάδες πυρός. ᾿, σπίνθρακες αὐτῆς σπίνθρακες πυρός. 7. Ἐάν δ᾿ ἄνηρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ.	7.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Ut inveniens te foris, osculer te.	1. Quis det te, fratri tui mi?	1.
2. Vino condito.	2. Docebis me. De vino unguentarii.	2.
5. Sub malo arbore. Ubi...	5. Quæ ascendit dealbata. Alius, ascendens de deserto. Iamitens se. VI, innixa. Sub malo excitavi te. Ibi parturivit te.	5.
6. Quoniam inexpugnabilis est et mors dilectio.	6. Pome mæ. Alius, circumpone me. Quia fortis est ut mors dilectio.	6.
Impetus ejus, impetus ignei.	Alæ ejus, alæ ignis. Alius, lampades ejus, lampades ignis. VI, scintillæ ejus, scintillæ ignis. 7. Si dederit vir omnem vitam suam.	7.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμματα.	AKYΛAΣ.
באהבה בוד יבדו לו		
8 אודת לנו קמנה ושדים און לה	8.	8.
9 נצור עליה לח ארו	9.	9.
10 אז היתה בעיניו כבודצאר שלו	10.	10. Τότε ἐγενόμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εὐρίσκουσα εἰρήνην.
11 בבבל המון	11.	11. Ἐν ἔχοντι πληθός.
איש יבא בפריו אלה כסף		
12 כרמו שלי לפני	12.	12.
זמאתים		
13 היושבת בגנים	13.	13. Καθημένη ἐν κήποις.
מקשיבים		
14 הרי בשמים	14.	14.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

In dilectione, contemnendo contemnent eam.

8. Soror nobis parvula, et ubera non ei.

9. Muniamus super eam tabula cedri.

10. Tunc fui in oculis ejus sicut reprensus pacem.

11. In Baal Hamon.

Vir adduceret in fructu ejus mille argenteos.

12. Vinea mea quæ mihi ad faciem meam.

Et ducenti.

13. O habitans in hortis.

Attendentes.

14. Montes aromatum.

VULGATA LATINA.

Pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8. Soror nostra parva, et ubera non habet.

9. Compingamus illud tabulis cedrinis.

10. Ex quo facta sum coram eo quasi pacem reprensus.

11. In ea quæ habet populos.

Vir affert pro fructu suo mille argenteos.

12. Vinea mea coram me est.

Et ducenti.

13. Quæ habitas in hortis.

Auscultant.

14. Montes aromatum.

AQUILA.

8.

10. Tunc fiebam in oculis ejus reprensus pacem.

11. In habente multitudinem.

12.

13. Sedens in hortis.

14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Cantici Canticorum.

V. 1. 'A., εἰς ὄψει etc. Edit. Rom. et Drusus.

Ibid. Σ., ἕνα εὐροῦσα etc. Ibidem.

Ibid. 'A., οὐκέτι etc. Ibidem.

V. 2. Διδάξετε με. Hæc in nonnullis libris reperti testificatur editio Romana. Ambrosiusque legit, *docebis me*. Sed in τοῖς Ὁ' desiderantur. [Habentur in edit. Aldina. DRACH.]

Ibid. Σ., οἶνον ἤπτουμένου. Sic edit. Rom.

V. 4. Ὁ', ἐν ταῖς ἰσχυράσι τοῦ ἀγροῦ, vel, ut habent Alex., Ald. et Complut., ἐν ταῖς δυνάμεισι, καὶ ἐν ταῖς ἰσχυ. τ. ἀ. Alius, vel scholion, ἐν ταῖς δορυκασίαι ἢ ἐν ἐλάφοις τῆς χώρας, in capreis vel in cervis campi. Cf. supra II, 7; III, 5. Sed de hoc nihil in Hebr. DRACH.

V. 5. Ἄλλος, ἀγαθίνουσα etc. Edit. Rom. et

Drusus.

Ibid. Γ', ἐπεπεριδομένη. Ibidem. [Ad hunc locum ita Origenes ex interpretatione S. Hieronymi: « Et quo manifestius mysterium perfectæ describitur, non ait, ut in plerisque codicibus legitur: *Inimica super fratrualem suam*, i. e., ἐπιστηριζομένη, sed, ἐπιστηριζομένη, i. e., *super pectus ejus recumbens*.] DRACH.]

Ibid. 'A., ὑποκάτω etc. Ibidem.

Ibid. 'A., ἐκεῖ διεφθάρη. Σ., ὅπου scilicet διεφθάρη. Ibidem.

V. 6. Ἄλλος, περιθου με. Ibidem.

Ibid. Σ., ὅτι ἀκαταμ. Ibidem.

Ibid. Σ., αἱ ὀρμαὶ etc. Hæc lectiones prodeunt ex iisdem. Postrema vero, λαμπάδες etc., videtur

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

*Υπὲρ τῆς ἀγάπης, ἐξευτελιζόμενος ἐξευτελισθήσεται.

8.

9 Περισφιγξωμεν αὐτὴν σανίσι κεδρίναις.

10.

11. Ἐν κατοχῇ λαοῦ.

12

15. Κατοικοῦσα ἐν κήποις.

14.

SYMMACHIUS.

Pro dilectione, vilipensus vilipendetur.

8.

9. Constringamus ipsam tabulis cedrinis.

10.

11. In detentione populi.

12.

13. Habitans in hortis.

14.

Ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσεται ἐξουδενώσουσιν αὐτόν.

8. Ἀδελφὴ ἡμῶν μικρὰ, καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχει. Ἐ', ἀδελφὴ ἡμῶν εἰ μικρὰ, καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχεις.

9. Διαγράφωμεν ἐπ' αὐτὴν σανίδα κεδρίνην. Ἄλλος, ἐπάνω αὐτῆς.

10. Ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὡς εὐρίσκουσα εἰρήνην.

11. Ἐν Βεελαμών. Ἄλλος, ἐν κατοχῇ ὄχλου.

Ἄνθρωπος εἶται ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου. Ἄλλος, ἐνέγκη ὑπὲρ καρποῦ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου. Ἄλλοι, ἐν καιρῷ.

12. Ἄμπελών μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου. Ἄλλος, ἄμπελών ἐμὸς εἰς πρόσωπόν μου.

Καὶ οἱ διακόσιοι. Ἄλλος, καὶ οἱ διαχίλιοι.

15. Ὁ καθήμενος ἐν κήποις. Ἐ', ἰδ. Ἄλλος, οἱ καθήμενοι.

Προσέχοντες. Ἄλλος, ἀκροῶνται.

14. Ὅρη τῶν ἀρωμάτων. Ἄλλος, ὄρη τῶν ἡδυσμάτων.

LXX INTERPRETES.

In charitate, contemptu contemnent eum.

8. Soror nostra parva, et ubera non habet. V, soror nostra parva es, et ubera non habes.

9. Sculpamus super eam tabulam cedrinam. *Alius*, supra eam.

10. Ego eram in oculis eorum quasi reperiens pacem.

11. In Beelamon. *Alius*, in detentione turbæ.

Vir feret in fructu suo mille argenti. *Alius*, ferat pro fructu suo mille argenti. *Alii*, in tempore.

12. Vinca mihi mea in conspectu meo. *Alius*, vinea mea ad faciem meam.

Et ducenti. *Alius*, et bis mille.

13. Habitans in hortis. V, *id.* *Alius*, habitantes.

Attendentes. *Alius*, auscultant.

14. Montes aromatum. *Alius*, montes dulcedinum.

THEODOTIO.

8.

9.

10

11.

12.

13. Habitans in hortis.

14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Cantici Cantieorum.

omnino Aquilæ esse, quem sequitur Vulgata.

V. 7. Ἄ., ἐν ὄν etc. *Ibidem*.

Ibid. Σ., ὑπὲρ τῆς ἀγάπης. *Ibidem*.

V. 8. Ἐ', ἀδελφὴ ἡμῶν etc. *Ibidem*.

V. 9. Σ., περισφιγξωμεν etc. *Hæ* lectiones prodeunt ex *iisdem*.

Ibid. Ἄλλος, ἐπ-. *Edit.* Rom. et Lamb. Bos quinte tribuunt editioni. *DRACH.*

V. 10. Ἄ., τότε ἐγενόμην etc. *Ibidem*. [Ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὡς etc. *Edit.* Rom. Textus vero Alex., Ald. et Complut. loco αὐτῶν habent αὐτοῦ, quod consonat cum Hebraico. Vox sequens ὡς deest in Alex. et Ald. *Eam* supplevit Bretingerus in edit. sua. *DRACH.*]

V. 11. Ἄ., ἐν ἔχοντι πλῆθος. Theodoretus, qui

legit πλῆθει, male, ni fallor. Σ., ἐν κατοχῇ λαοῦ. *Ibidem*. *Hæ* lectiones sine interpretum nomine adferunt Drusius et edit. Romana, qui hanc postremam lectionem sic efferunt, ἐν κατοχῇ ὄχλου.

Ibid. Ἄλλος, ἐνέγκη etc. Drusius et edit. Rom.

Ibid. Ἄλλοι, ἐν καιρῷ. *Addidimus* ex edit. Rom. *DRACH.*

V. 12. Ἄλλος, ἄμπελών ἐμὸς etc. *Editio* Romana, ut et sequens lectio.

V. 13. Ἄ., καθήμενη etc. *Hæ* lectiones adferunt duo Regii codices. *Aliam* Symmachi, οἱ καθήμενοι, *sedentes*, edit. Rom. et Drusius.

Ibid. Ἄλλος, ἀκροῶνται. *Edit.* Rom. et Drusius.

V. 14. Ἄλλος, ὄρη τῶν ἡδυσμάτων. *Ibidem*.

PROPHETÆ MAJORES ET MINORES.
IN HESAIAM MONITUM.

Veterum interpretum lectiones in Hesaiam bene multas nondum observatas repræsentamus; prius editas passim restitimus, ope manuscriptorum et editorum, quorum catalogus subjicitur.

Codex RR. PP. Jesuitarum VIII circiter sæculi, cujus specimen dedimus in Palæographia Græca: estque egregiæ notæ unciali caractere descriptus cum accentibus et spiritibus prima manu. Qui complectitur omnes Prophetas, nempe duodecim Minores primum, deinde quatuor Majores cum variis lectionibus veterum interpretum in margine, et notis Hexaplorum in textu: præcipue autem in Hesaiâ, Jeremia et Ezechiele; nam in reliquis paucula observantur. Eo olim usus est Joannes Curterius, qui Procopii in Hesaiam commentarium passim mutilum edidit, et Græcum Hesaiæ textum ad hujus manuscripti fidem publicavit, additis etiam notis marginalibus, et variis interpretum lectionibus, ut in eodem codice exprimebantur. Verum in lectione sæpe lapsus est, ut monetur in notis infra. Ejusdem codicis rogante Eminentissimo Card. d'Estrées, nobis ad dies quatuor ductantur topiam fecerant RR. PP. Jesuitæ: indeque multa ad Jeremiam et Ezechielem excerpimus. Lapsus Curterii non paucos sarcivimus, majorem in eo operam posituri, si per tempus licuisset. [Hic idem codex est quem Lambertus Bos aliique, eodidem Marchali, vel Marchalianum nuncupant. DRACH.]

Cod. Reg. 1935, olim 1891, x sæculi membranaceus initio mutilus: incipit enim a cap. 26, v. 12. Est Catena in Hesaiam.

HESAIÆ CAPUT PRIMUM.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικὸς γράμματι.	AKYAAΣ.
על־יהודה ומדשלה 1	1.	1.
בכמו 2	2.	Ἐν ἡμέραις.
יהודה 2 ΠΙΠΙ	2.	2.
בנים גדלותי ודוממותי 3	3.	3. Ἴσραὴλ δέ μου οὐκ ἔγνω.
ישראל לא ידע 3	3.	4.
כבד 4	4.	4.
ידע מרעים 3		Σπέρμα πονηρευομένων.
בנים משחיתים 3		
עזב את־יהודה נאעז את־קדש 3		
נדר אדרד 3		* Ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὄπισθ.
5 סיח 5	5	* σω.
לחלי 6	6.	5.
מכף 6	6.	Εἰς ἀβρώστημα.
		6.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Super Juda et Jerusalem.	1. Super Judam et Jerusalem.	1.
In diebus.	In diebus.	In diebus.
2. Dominus. Script., ΠΙΠΙ.	2. Dominus.	2.
Filios magnificavi et exaltavi.	Filios enutrivì et exaltavi.	
3. Israel non cognovit.	3. Israel autem me non cognovit.	3. Israel autem meus non cognovit.
4. Gravi.	4. Gravi.	4.
Semini inalignantium.	Semini nequam.	Semen pessimorum.
Filiis coruptoribus.	Filiis sceleratis.	
Dereliquerunt Dominum, irasci fecerunt Sanctum.	Dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt Sanctum.	
Abalienati sunt retrorsum.	Abalienati sunt retrorsum.	* Abalienati sunt retrorsum.
5. Defectionem.	5. Prævaricationem.	5.
Ad ægritudinem.	Languidum.	In infirmitatem.
6. A planta.	6. A planta.	6.

PROPHETÆ MAJORES ET MINORES.

IN HESAIAM MONITUM.

Cod. Reg. 2437, x sæculi, membranaceus. Est item Catena.

Cod. Reg. 1892, bombycinus, xi sæculi. Est Catena in omnes Prophetas.

Codex alius Regius, xiii sæculi, qui incipit a capite 23, desinit in 41.

Lectiones codicis Barberini ad caput 27 et 28. Hesaiæ, a Briano Waltono curat.

Codex vetustissimus Sangermanensis commentariorum Hieronymi in Isaiam.

Origenes in Cantica, et ejusdem Philocalia.

Eusebii commentarii in Hesaiam, et ejusdem Demonstratio Evangelica.

Basilii in Hesaiam, cujus commentarius ad sextum decimum caput tantum pertingit.

Hieronymus in Hesaiam, et ejusdem Epistola ad Damasum.

Theodoretus in Hesaiam.

Procopius in Hesaiam, editus a Joanne Curterio.

Augustinus de Doctrina Christiana.

Cyrillus Alexandrinus.

I'hilastrius Briziensis.

} in aliquot locis.

HESAIÆ CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Περὶ Ἰουδα καὶ Ἱερουσαλήμ.

Ἐν ἡμέραις.

2.

Υἱὸς ἐξέθρεψα καὶ [ὑψωσα].

3.

4.

Σπέρμα πονηρευομένων.

Κατέλιπον τὸν Κύριον, διάσφρον
τὸν ἄγιον.

5.

Εἰς νόσον.

6. Ἀπὸ ἔχθους.

SYMMACHUS.

1. De Juda et Jerusalem.

In diebus.

2.

Filios enutrivit et exaltavi.

3.

4.

Semen pessimorum.

Dereliquerunt Dominum, ir-
dlexerunt Sanctum.

5.

In morbum.

6. A vestigio.

1. Κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ
Ἱερουσαλήμ.

Ἐν βασιλείᾳ.

2. Κύριος.

Υἱὸς ἐγέννησα καὶ ὑψωσα.

3. Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω.

4. Πλήρης. Οἱ λοιποὶ, βεβαρη-
μένον.

Σπέρμα πονηρόν.

Υἱοὶ ἀνομοί. Οἱ λοιποὶ, υἱοὶ δια-
φθείροντες.

Ἐγκατέλιπα τὸν Κύριον, καὶ
παρωργίσατε τὸν ἅγιον.

✕ Ἀπληλοτριώθησαν εἰς τὰ ἐπί-
σω.

5. Ἀνομίαν.

Εἰς πόνον.

6. Ἀπὸ ποδῶν.

LXX INTERPRETES.

1. Contra Judæam, et contra Je-
rusalem.

In regno.

2. Dominus.

Filios genui et exaltavi.

3. Israel autem me non cognovit.

4. (Populus) plenus. *Ἄλ γινι,*
(gens) aggravata.

Semen nequam.

Filii iniqui. *Reliqui,* filii cor-
rumpentes.

Dereliquistis Dominum, et ir-
ritastis Sanctum.

✕ Abalienati sunt retrorsum.

5. Iniquitatem.

In laborem.

6. A pedibus.

1. Κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ
Ἱερουσαλήμ.

Ἐν ἡμέραις.

2.

Υἱὸς ἐξέθρεψα καὶ [ὑψωσα].

3. Ἰσραὴλ δέ μου οὐκ ἔγνω.

4.

Σπέρμα πονηρευομένων.

✕ Ἀπληλοτριώθησαν εἰς τὰ ἐπί-
σω.

5. (Ἐκκλιτών.)

6. Ἀπὸ ἔχθους.

THEODOTIO.

1. Contra Judæam, et contra
Jerusalem.

In diebus.

2.

Filios enutrivit et exaltavi.

3. Israel autem meus non co-
gnovit.

4.

Semen pessimorum.

✕ Abalienati sunt retrorsum.

5. Declinationem.

6. A vestigio.

TO EBPAIKON.

אין-ב כתם פצע וחברה ומכה
 סדיה לא-זרד ולא תבשו ולא רכבה
 בשבץ

9 יהוה צבאות	9.
10 תורת אלהינו	10.
11 שבעתי	11.
15 קרא מקרא לא-אוכל	15.
14 למדח	14.
נלאיתי נשא	
16 הרע	16.
18 נא	18.
אם-יאדימו כחולע	
21 ילין	21.
22 סבאך מחול במים	22.
23 סדרים	23.
כלו אהב	
עלמנים	
אלמנה	
24 יהוה צבאות	24.
אביר ישראל	
25 ואצרך כבר סגך	25

בדיליך

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Non in eo integritas, vulnus, et livor et plaga recens, non compressa sunt, et non circumligata, nec mollita in oleo.

9. Dominus exercituum.
 10. Legem Dei nostri.
 11. Satur sum.
 13. Vocare convocationem non potero.
 14. In defatigationem.
 Laboravi sustinendo.
 16. Malefacere.
 18. Nunc.
 Si fuerint rubra tamquam vermiculus.
 21. Morata est.
 22. Potus tuus mixtus in aquis.
 25. Contumaces.
 Totus ipse diligens.
 Retributiones.
 Viduæ.
 24. Dominus exercituum.
 Fortis Israel.
 25. Et purgabo ut purificativum scorias tuas.
 Stannum tua.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

9.
10.
11.
15.
14.
16.
18.
21.
22.
23.
24.
25

VULGATA LATINA.

Non est in eo sanitas, vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque lota oleo.

9. Dominus exercituum.
 10. Legem Dei nostri.
 11. Plenus sum.
 13. Et festivitates alias non feram.
 14. Molesta.
 Laboravi sustinens.
 16. Agere perverse.
 18. Vacat.
 Si fuerint rubra quasi vermiculus.
 21. Habitavit.
 22. Vinum tuum mistum est aqua.
 23. Infideles.
 Omnes diligunt.
 Retributiones.
 Viduæ.
 24. Dominus exercituum.
 Fortis Israel.
 25. Et excoquam ad purum scoriam tuam.
 Stannum tuum.

ΑΚΥΛΑΣ.

Μότωςιν.

9. Κύριος στρατειῶν.
10. Νόμον Θεοῦ ἡμῶν.
11. Ἐμπέπλησμαι.
13. Κλητῆν . . .
14. Εἰς ἐνόλησιν. (Ἐχοπίασα ὑπομένων).
16.
18. Δή.
21.
22. Συμπόσιόν σου. . . .
23. . . .
Πᾶς αὐτὸς ἀγαπῶν.
24. Κύριος στρατειῶν.
25. Καὶ πυρώσω εἰς ἐκλεκτὸν στέμφυλά σου. Κασιότερόν σου.

AQUILA.

Curationem.

9. Dominus exercituum.
 10. Legem Dei nostri.
 11. Impletus sum.
 13. Celebrem....
 14. In molestiam.
 Laboravi sustinens.
 16.
 18. Quæso.
 21.
 22. Convivium tuum...
 23. Recedentes.
 Totus ipse diligens.
 24. Dominus exercituum.
 25. Et excoquam ad purum acinnum tuum.
 Stannum tuum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὕγιες, ἀλλὰ τραῦμα καὶ μώλωψ, καὶ πληγὴ χροῦσματος, οὐτε σφιγγομένη, οὐτε ἀπαλυνομένη ἐλαίῳ.

9. Κύριος τῶν δυνάμεων.
 10. Νόμον Θεοῦ ἡμῶν.
 11. Ἐμπέπλησμαι.
 13. Κλητὴν ἐπέκλησιν οὐκ ἀνέ-
 ξμαι.
 14. Εἰς ἐνόχλησιν.
 Ἐκωπώθην ἱασκόμενος.
 16. Πονηρὸς ὄντων.
 18. Δῆ.
 Ἐπὶ δὲ πυρῶν ὡς κόκκινον.
 21. Ἡύλιζέτο.
 22. Ὁ οἶνός σου. . .
 23. Ἀπειθεῖς.
 Ἄπας ἀγαπᾷ.
 (Ἄμοιδάς.)
 Χήρας.
 24. Κύριος τῶν δυνάμεων.

25. Καὶ πυρῶσω εἰς καθαρὸν τὴν
 σκυρίαν σου.
 Κασσίτερόν σου.

SYMMACHUS.

Non est in eo sanitas, sed vul-
 nus et vibex, et plaga percussio-
 nis non constricta, neque colligata,
 neque oleo emollita.

9. Dominus virtutum.
 10. Legem Dei nostri.
 11. Impletus sum.
 13. Celebrem convocationem non
 sustinebo.
 14. In molestiam.
 Defeci miserans.
 16. Malignantes.
 18. Quæso.
 Si autem rubra sint ut cocci-
 num.
 21. Diversabatur.
 22. Vinum tuum mixtum est.
 23. Inobedientes.
 Totus diligit.
 Vicissitudines.
 Viduæ.
 24. Dominus virtutum.

25. Et excoquam ad purum sco-
 fiam tuam.
 Stannum tuum.

✕ Οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ἑλοκληρία:
 οὐτε τραῦμα, οὐτε μώλωψ, οὐτε
 πληγὴ φλεγμαίνουσα· οὐκ ἔστι
 μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὐτε ἐλαίου,
 οὐτε καταδέσμου.

9. Κύριος Σαβαώθ.
 10. Νόμον Θεοῦ.
 11. Πλήρης εἰμί.
 13. Καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέ-
 χομαι.
 14. Εἰς πλησμονήν.
 (Ὁυκέτι ἀνήσω τὰς ἀμαρτίας ὑ-
 μῶν.)
 16. Ἀπὸ τῶν πονηρῶν ὄντων.
 18. Vacat.
 Ἐπὶ δὲ ὡς κόκκινον.
 21. Ἐκοιμήθη.
 22. Οἱ κάπηλοι σου μίσγουσι τὸν
 οἶνον ὕδατι.
 23. Ἀπειθοῦσι.
 Ἀγαπῶντες.
 Ἀνταπόδομα.
 Χηρῶν.
 24. Κύριος ὁ δεσπότης Σαβαώθ.
 Οἱ ἰσχύοντες Ἰσραὴλ. Οἱ λοι-
 ποί, Ἰσχυρὸς Ἰσραὴλ.

25. Καὶ πυρῶσω εἰς καθαρὸν
 τοὺς δὲ ἀπειθούσας ἀπολέσω.
 Τοὺς ἀνόμους ἀπὸ σοῦ.

LXX INTERPRETES.

✕ Non est in eo integritas, ne-
 que vulnus, neque livor, neque
 plaga tumens: non est malagma
 imponere, neque oleum, neque
 ligamina.

9. Dominus Sabaoth.
 10. Legem Dei.
 11. Plenus sum.
 13. Et diem magnum non fero.
 14. Ad saturitatem.
 Non ultra dimittam peccata ve-
 stra.
 16. A nequitia vestris.
 18. Vacat.
 Et si fuerint ut coccinum.
 21. Dormivit.
 22. Caupones tui miscent vinum
 aqua.
 23. Inobedientes sunt.
 Diligentes.
 Retributionem.
 Viduarum.
 24. Dominus dominator Saba-
 oth.

Fortes Israel. Reliqui, Fortis
 Israel.

25. Et excoquam ad purum:
 immorigeros autem perdam.
 Improbos a te.

9. Κύριος τῶν δυνάμεων.
 10. Νόμον Θεοῦ ἡμῶν.
 11.
 13. Κλητὴν ἐπέκλητον οὐκ ἀνέ-
 χομαι.
 14. Εἰς ἐνόχλησιν.
 16.
 18. Δῆ.
 21.
 22.
 23. Ἐκκλίνοντες.
 Πᾶς τις ἀγαπᾷ.
 Χήρας.
 24. Κύριος τῶν δυνάμεων.

25. Καὶ πυρῶσω εἰς καθαρὸν τὸ
 γιγαρτώδες σου.
 Κασσίτερόν σου.

THEODOTIO.

9. Dominus virtutum.
 10. Legem Dei nostri.
 11.
 13. Celebrem insignem (diem)
 non sustineo.
 14. In molestiam.
 16.
 18. Quæso.
 21.
 22.
 23. Declinantes.
 Unusquisque diligit.
 Viduæ.
 24. Dominus virtutum.

25. Et excoquam ad purum aci-
 num tuum.
 Stannum tuum.

TO EBPAIKON:	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ואשיבה 26	26.	26.
בצדקה 27	27.	27.
יבשו מאילים 29	29.	29. Αισχυοθήσονται ἀπὸ τῶν εἰδύλων.
בדגנות אשר בחרתם		Ἄπὸ τῶν κήπων.
כאלה 30	30.	30. Ὡσπερ δρυς.
לנערת 31	31.	31.
לניצוח ובער		Εἰς σπινθήρα καὶ ἀνάψθησιν.
שניהם יחד		Δύο αὐτοί.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
26. Et restituam.	26. Et restituam.	26.
27. In justitia.	27. In justitia.	27.
29. Pudore afficientur a quercubus.	29. Confundentur enim ab idolis.	29. Confundentur ab idolis.
Ab hortis quos eligistis.	Super hortis quos elegeratis.	Ab hortis.
30. Ut quercus.	30. Veluti quercus.	30. Veluti quercus.
31. In stuppam.	31. Ut favilla stuppæ.	31.
In favillam et succendentur.	Quasi scintilla, et succendetur.	In scintillam et exustionem.
Ambo ipsi pariter.	Utrumque simul.	Duo ipsi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Hesaiæ.

V. 1. Σ., περὶ Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ. Aliter Eusebius in *Demonstratione evangelica*, nempe p. 66, et iterum p. 68, ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλήμ, *super Judæa et super Jerusalem*. Et tamen Hieronymus initio Commentarii sui hæc habet: « *Pro Juda, in quo significatur duæ tribus, LXX et Theodotio posuere Judæam, quæ totam terram duodecim tribuum ostendit, Et pro eo quod nos ex Hebræo vertimus super Judam et Jerusalem, illi interpretati sunt, contra Judæam et Jerusalem. Symmachus more suo manifestus, de Juda et Jerusalem.* » Legerit ergo Hieronymus apud Symmachum, περὶ Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ. [Vide infra II, 1. DRACH.]

V. 2. ΠΙΠΙ. Sic ad vocem Κύριος; annotare ad marginem solet ms. RR. PP. Jesuitarum, quando scilicet קרן in Hebraico legitur. Hoc modo nominis τετραγράμμου litteræ Hebraicæ figurantur: quod semel monuisse satis erit.

Ibid. Σ., υἱὸς ἐξέθρεψα καὶ ὕψωσα. Ex Curterio in edit. Procopii, et Drusio.

V. 3. Ἄ., Θ., Ἰσραὴλ δὲ μου οὐκ ἔγνω. Sic Curterius et Drusius.

V. 4. Οἱ λοιποὶ, βεβαρημένον, supple ἔθνος. Ex Curterio.

Ibid. Οἱ Γ', σπέρμα πονηρευομένων. Curterius, qui ex codice olim Kenati Marchali, hodie autem RR. PP. Jesuitarum Collegii Ludovici Magni, textum Isaïæ, lectionesque marginales exscripsit et publicavit, legit πονηρευομένων sine præfixa nota; sed ipse codex habet, οἱ Γ' πονηρευομένων, quam lectionem Latine sic exprimit Hieronymus: « *Semen pessimum. Quod cæteri, inquit, sequentes Hebraicum, MERELM, interpretati sunt, pessinorum.* »

Ibid. Οἱ λοιποὶ, υἱὸι διαφθειρόντες. Edit. Romana et Drusius ex Hieronymo, qui ait: « *Reliqui consona*

voce dixerunt, filii corruptentes, id est, υἱὸι διαφθειρόντες. »

Ibid. Σ., κατέλειπον etc. Theodoretus.

Ibid. Ἄ., Θ., ἀπληροτριώθησαν εἰς τὰ ὑπίσω. Hæc Aquila, præmisso asterisco, tribuit Curterius ex codice Jesuitarum. Basilius vero et Theodoretus Theodotio adscribunt.

V. 5. Θ., ἐκάλειν ex Latino factum: nam Hieronymus ait Theodotionem vertisse, *declinationem*.

Ibid. Ἄ., εἰς ἀρρώστημα etc. Curterius.

V. 6. Ἄ., Θ., ἀπὸ ἔγχους. Curterius.

Ibid. Σ., οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὕγιες etc. Sic Theodoretus, et Procopius; sed hic postremus legit τραύματος, pro χρούματος. (*) Aquila habet, μώτωσιν.

Hieronymus: « *Aquila interpretatus est μώτωσιν [melius μώτωσιν] linteola videlicet, quæ ad exsiccandam saniem et purulentias extrahendas injiciuntur vulneribus.* » Ibi vero Hieronymus accusativo casu μώτωσιν ait, ut eam vocem ad seriem suam accommodet: nam μώτωσας, ut videtur, habuit Aquila, significatque, *curationem vulneris*. Ibid. illud, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὄλοκληρα, asterisco notatur in cod. Jes. utpote ex altero interprete, puta Theodotione, desumptum.

V. 9. Ἄ., Κύριος στρατειῶν etc. Curterius.

V. 10. ὠτίκη, auscultate. LXX, προσέχετε, attendite. Ἄτεροι, ἐνωτίζεσθε. Alii, auribus percipite. Addendum ex Procopio. DRACH.

Ibid. Οἱ Γ', νόμον Θεοῦ ἡμῶν. Curter.

V. 11. Ἄ., Σ., ἐμπέπλησμαι. Curterius.

V. 13. Ἄ., κλητήν. Curterius. Cæteræ lectiones prodeunt ex Basilio, qui sic habet: ἀντί δὲ τῆς μετὰ τῆς ἡμέρας, οἱ λοιποὶ ἐξεδύχασιν κλητήν. Ὁ μὲν γάρ Θ., κλητήν ἐπικλητοῦ οὐκ ἀρέχομαι ὁ δὲ Σ., κλητήν ἐπικλητοῦ οὐκ ἀρέξομαι.

(*) Parum accurate descripsit Montf. locum Procopii qui in comment. in Is. his verbis affert Symmachii versionem: οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὕγιες, ἀλλὰ τραῦμα καὶ μώλωψ καὶ πληγή τραύματος οὐ σφιγγομένου, οὔτε ἐπιδεννομένου (marg. ἐπιδουμουμένου), οὔτε ἀπαλυνομένου ἐλαίφ. Non immerito reponitur in margine ἐπιδουμουμένου, Symmachus enim fere semper verbum שרף per ἐπίδω vertere solet, v. g. Job. v, 18; xxxiv, 16; Os. vi, 1. Præterea, Montfauconii versio latina hæc supponit verba græca: οὐ σφιγγομένη, οὔτε ἐπιδουμουμένη, οὔτε ἄ. ἔ. DRACH.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

26. Καὶ ἀποκαταστήσω.
27.
29. Αἰσχυρθήσονται ἀπὸ τῶν εἰ-
δῶλων.
Ἄπὸ τῶν κήπων.
30. Ὡσπερ δρυς.
31. Ἀποτίναγμα.
Εἰς σπινθῆρα καὶ ἀνάφθῃσιν.
Ἄμφότερα.

SYMMACHUS.

26. Et restituiam.
27.
29. Confundentur ab idolis.
Ab hortis.
30. Veluti quercus.
31. Decussum (ex stuppa).
In scintillam et exustionem.
Ambo.

26. Καὶ ἐπιστήσω.
27. Μετὰ ἐλεημοσύνης. Οἱ λοι-
ποὶ, μετὰ δικαιοσύνης.
29. Αἰσχυρθήσονται ἀπὸ τῶν εἰ-
δῶλων.
Ἐπὶ τοῖς κήποις, ἃ ἐπεθύμησαν.
Ἄλλος, ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν
ἐφ' οἷς αὐτοὶ ἐποίησαν.
30. Ὡς τερέβινθος.
31. Ὡς καλάμη στιπύου.
Ὡς σπινθῆρες, καὶ κατακαυθή-
σονται.
Ἄμα.

LXX INTERPRETES.

26. Et instituiam.
27. Cum misericordia. Reliqui,
cum iustitia.
29. Confundentur ab idolis.
Super hortis quos concupie-
runt. Alius, super sculptilibus eo-
rum, quæ ipsi fecerunt.
30. Sicut terebinthus.
31. Ut stipula stuppæ.
Sicut scintillæ et comburentur.
Pariter.

26. Καὶ ἀποκαταστήσω.
27.
29. Αἰσχυρθήσονται ἀπὸ τῶν εἰ-
δῶλων.
Ἄπὸ τῶν κήπων.
30. Ὡσπερ δρυς.
31.
Ἄμφότεροι.

THEODOTIO.

26. Et restituiam.
27.
29. Confundentur ab idolis.
Ab hortis.
30. Veluti quercus.
31.
Ambo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Hesaiæ.

V. 14. Ἄ., Σ., Θ., εἰς ἐνόησιν. Curterius.

Ibid. Ἄ., [ἐκοπίασα etc.] Sumtum ex Hieronymo, qui habet: « Pro quo interpretatus est Aquila, laboravi sustinens, Symmachus, ἐκοπώθην ἱλασκόμενος, quod est, defeci miserans, ut ostendat se nequaquam ultra misereri. » [Aquila Græca genuina exhibet L. Bos: κεκοπίασα ἀνέχων. DRACH.]

V. 16. Σ., πονηρεύμενοι. Curterius.

V. 18. Οἱ Γ', δῆ. Curterius. Id est. Aquila, Symmachus, et Theodotio, ut probatur in Præliminariibus.

Ibid. Σ., ἐὰν δὲ πυρῶν ὄσιν etc. Curterius. Sic autem legendum, non πυρῶσιν, ut Curterius, aut πυρῶτάσιν, ut Drusius. Πυρῶν autem supple ἀμαρτῶν.

V. 21. Σ., ἠύλιζετο. Curterius male κολίζετο legit. At in ms. Jes. ἠύλιζετο perspicue legitur: atque ita solet Symmachus vertere vocem Hebraicam eandem. Hieronymus in hunc locum: « Verbum Hebraicum IALIN, pro quo LXX transtulerunt dormivit, et requievit, et requiescet; id est, et præteritum et futurum tempus significat. Unde et Aquila et Theodotio quasi de futuro dicunt. » Puto Aquilam et Theodotium vertisse, ἀυλιθήσεται: nam eadem voce Latina usus Hieronymus, indicare videtur eandem Græcam vocem in præterito apud Σ., in futuro apud Ἄ., Θ., fuisse.

V. 22. Ἄ., συμπόσιόν σου. Ex Hieronymo, qui sic habet: « Caupones tui miscent vinum aqua. Pro quo Symmachus transtulit: Vinum tuum mixtum est aqua. » Et quibusdam interpositis: « Unde pro vino Aquila συμπόσιον, i. e. convivium, interpretatus est: quod apud Græcos ἀπὸ τοῦ πότου, apud nos a convivio rectius appellatur. » Quibus verbis exploditur Drusii conjectura, divinantis apud Hieronymum legendum esse πότον pro συμπόσιον. Nam si πότον legendum est, alia certe interpretatio substituenda, quam συμπόσιον. Atqui sequentia Hieronymi verba manifeste declarant vocem Græcam ἀπὸ τοῦ πότου derivari ut Latinam a convivio, quo quid aliud indicetur, quam συμπόσιον, et convivium? Ne quid vero dubii supersit, Deuteron. xxi, 20, vocem מַדֵּוּ vertit Aquila, συμποσιάζει. Certe codex

noster octavi vel noni sæculi, Longobardicis litteris scriptus, qui Græca ut plurimum accurate representat, συμπόσιον habet.

V. 23. Lectionem Aquilæ adfert Hieronymus Latinæ, recedentes: Symmachi et Theodotionis Joan. Curterius ex ms. Jes. Θ., ἐκκλίνοντες, Σ., ἀπειθεῖς. Contra Hieron. ait Symmachum vertisse, declinantes: quæ in cod. Jes. est versio Theodotionis. Ibid. Ἄ., πᾶς αὐτὸς etc. Hæ lectiones ex eodem Curterio. Ibid. Σ., ἀμοιβάς. Ex Latino Hieronymi factum, ut indicant uncini. Sic Hieronymus: « Pro retributionibus Symmachus vicissitudines, vel ultiones interpretatus est. »

Ibid. Σ., Θ., χήρας. Curterius.

V. 24. Ἄ., Κύριος στρατειῶν etc. Procopius et Theodoretus. Οἱ λοιπὸν Ἰσχυρὸς Ἰσραήλ. Hieron. « Propter hoc ait Dominus exercituum Fortis Israel Pro Fortis Israel, quod omnes similiter transtulerunt, soli LXX, nescio quid volentes, posuerunt: Væ fortes Israel. »

V. 25. Ἄ., καὶ πυρῶσω εἰς καθ- etc. Has omnes lectiones sic exhibet Curterius ex ms. Jes., atque sic in quodam ms. se legisse testificatur Drusius. Eusebius autem in hunc locum, eam quæ Theodotionis supra fertur lectionem Aquilæ tribuit, Hieronymus vero ait: « Symmachus et Aquila, στέμφυλα. Theodotio, γιγαρτώδες. » In hac lectionum varietate, ut priorem sequamur, suadet locus Ezech. xxi, 18, et psal. cxviii, v. 119.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., κασάτερόν σου. Procop. [Apud Procopium sic legitur: οἱ λοιποὶ (non autem, οἱ Γ') κασάτερον ἐκδεδώκασι. i. e., Reliqui (non tres) κασά ediderunt. DRACH.]

V. 26. Σ., Θ., καὶ ἀποκαταστήσω. Curterius.

V. 27. Οἱ λοιποὶ, μετὰ δικαιοσύνης. Procopius.

V. 29. Ad hunc locum codex Jes. in margine, Θ., κατασχυρθήσονται, Ἄ., Σ., ὁμοίως τοῖς Ο΄. Οἱ Γ', ἀπὸ τῶν εἰδῶλων.

Curterius hic et alibi semper inale legit ὁμως τὸ Ο΄. Non advertit scilicet in voce ὁμως ductum calami superne duci, quo legendum indicatur ὁμοίως, et

in littera τ alterum ductum suprascripti, quo significatur legendum esse τοῖς. Cæteri nss. cum eadem notam habent, ὁμοίως τοῖς Ὁ scribunt. Vide Notas ad psalmum III, et alibi passim in Psalmis ex codice Vaticano vetustissimo. Sed de his pluribus in Præ-

liminaribus.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ἀπὸ τῶν κήπων. Ms. Jesuit. Hoc vero prætermiserat Curterius. Ἄλλος, ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς etc. Ex Procopio.

V. 30. 'A., Σ., Θ., ὡσπερ δρυς. Ex Procopio.

HESAIÆ CAPUT II.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

- 1 על - ירדה וירושלם
- 2 נכון יהיה דר בית-יהוה
- 3 עמים רבים
- 4 אל - הר - יהוה
- 4 לא - ישא גוי
- ולא - ילמד
- 6 כי נפשתה
- ובילדיו נכרים ישפיקו
- 9 ואל-תשא להם
- 12 רשפל
- 13 אלוני הבשן
- 14 כל-הדרים הרמים
- 16 כל-אניות תרשיש
- 20 ביום ההוא
- לחפר פדות
- 22 חתול לכם מן-האדם אשר נשמה באפו כי-במה נדשב דוא

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 6.
- 9.
- 12.
- 13.
- 14.
- 16.
- 20.
- 22

- 1.
- 2. Ἔτοιμον ἔσται ὄρος οἴκου Κυρίου.
- 3. Λαοὶ πολλοί.
- 4. Εἰς τὸ ὄρος Κυρίου.
- 4.
- 6. Εἶσα; γάρ.
- 9. Οὐ μὴ ἀνῆς αὐτούς.
- 12. Καὶ ταπεινωθήσεται.
- 13. δρύας Βασάν.
- 14. Πᾶν ὄρος ὑψηλόν.
- 16.
- 20. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
- Ὀρυκτά.
- 22. ✕ Παύσασθε ὑμῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἀναπνοῇ ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ, ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη αὐτός;

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

- 1. Super Juda et Jerusalem.
- 2. Paratus erit mons domus Domini.
- 3. Populi multi.
- Ad montem Domini.
- 4. Non levabit gens.
- Neque discent.
- 6. Quia dimisisti.
- Et in natis alienorum sufficientes fuerunt.
- 9. Et non parces eis.
- 12. Et humiliavit se.
- 13. Quercus Basan.
- 14. Omnes montes excelsos.
- 16. Omnes naves Tharsis.
- 20. In die illa.
- Ad fodientium foveas.
- 22. Desinite vobis ab homine, cujus flatus in naso ejus : nam in quo reputatur ipse ?

- 1. Super Juda et Jerusalem.
- 2. Et erit (in novissimis diebus) præparatus mons domus Domini.
- 3. Populi multi.
- Ad montem Domini.
- 4. Non levabit gens.
- Nec exercebuntur.
- 6. Projecisti enim.
- Et pueris alienis adhæserunt.
- 9. Ne ergo dimittas eis.
- 12. Et humiliabitur.
- 13. Quercus Basan.
- 14. Omnes montes excelsos.
- 16. Omnes naves Tharsis.
- 20. In die illa.
- Talpas.
- 22. Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus est, quia excelsus reputatus est.

- 1.
- 2. Paratus erit mons domus Domini.
- 3. Populi multi.
- Ad montem Domini.
- 4.
- 6. Dereliquisti enim.
- 9. Ne remittas illos.
- 12. Et humiliabitur.
- 13. Quercus Basan.
- 14. Omnem montem excelsum.
- 16
- 20. In die illa.
- Fossilia.
- ✕ 22. Cessate vobis ab homine, cui respiratio in naribus ejus est, quia in quo reputatus est ipse ?

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Hesaiæ.

V. 1. Σ., ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας etc. Sic Eusebius in *Demonstratione evangelica*. Sed Hieronymus ait Symmachum transtulisse, *pro Juda et Jerusalem*, ὑπὲρ Ἰουδα καὶ Ἱερουσαλήμ. Quæ lectio melior videtur, ut annotavit Drusius. [Procopius in Comm. ad h. l.: Ἡ μὲν πρώτη, κατὰ τῆς Ἰουδαίας ὁρασις ἐπεγέγραπτο, ἡ δὲ νῦν, περὶ τῆς Ἰουδαίας, κατὰ δὲ Σύμ., ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ. I. e., Prima quidem visio *contra Judæam* inscripta fuerat; quæ nunc autem, *de Judæa*, secundum Sym., *super*

Israel. Et paulo post : *καὶ Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὑπὲρ Ἰουδαίας, κατὰ τὸν Σύμ. I. e. Et Jerusalem. Sec. Sym., et super Judæam. DRACH.]*

V. 2. Sic habet codex Jes. Θ., Σ., ἔτοιμον ἔσται τὸ ὄρος τοῦ οἴκου Θεοῦ. Θ., ὄρος οἴκου Κυρίου. Curterius vero sic legerat, 'A., Σ., ἔτοιμον ἔσται τὸ ὄρος τοῦ οἴκου Κυρίου.

V. 3. 'A., Σ., Θ., λαοὶ πολλοί. Curterius. [In eod. codice cum obelo, quia non habetur in Hebr. textu. DRACH.]

V. 51. Σ., ἀποτίναγμα Hieron. « *Pro farilla ἀποτίναγμα interpretatus est Symmachus, quando sturpa perditur, et quidquid sordidum habet projicitur.* »
Ibid. 'A., Σ., εἰς σπινθήρα etc. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. 'A., δύο αὐτοί. Sic haud dubie legendum in codice Jesuit. non autem ὄως αὐτοί, ut legit Curterius, deceptus similitudine literarum O et C in libris unciali caractere descriptis, nec δις αὐτοί, ut legendum putat Drusius.

HESAIÆ CAPUT II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας καὶ ὑπὲρ Ἱερουσαλήμ.
2. Ἐτοιμον ἔσται τὸ ὄρος τοῦ εἰκου Θεοῦ.
3. Λαοὶ πολλοί.
- Εἰς τὸ ὄρος Κυρίου.
- 4.
- Οὐδὲ μὴ μάθωσιν.
6. Ἀπέβρυξας γάρ.
- . . . .
9. Καὶ μὴ ἀρῆς αὐτοῖς.
12. Καὶ ταπεινωθήσεται.
13. Βαλάνους Βασάν.
14. Πᾶν ὄρος ὑψηλόν.
- 16.
20. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
- . . . .
- 22.

1. Περὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ περὶ Ἱερουσαλήμ.
2. Ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου.
3. Ἔθνη πολλά.
- Εἰς τὸ ὄρος Κυρίου.
4. Οὐ λήψεται ἔθνος.
- Καὶ οὐ μὴ μάθωσιν.
6. Ἀνήκε γάρ.
- Καὶ τέκνα πολλὰ ἀλλόφυλα ἐγενήθη αὐτοῖς.
9. Καὶ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτούς.
12. Καὶ ταπεινωθήσονται.
13. Δένδρον βαλάνου Βασάν.
14. Πᾶν ὑψηλὸν ὄρος.
16. Πᾶν πλοῖον θαλάσσης. *Οἱ λοιποὶ, (πάντα πλοῖα) Θαρσίς.*
20. Τῇ γάρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
- Τοῖς μετατοῖς.
- 22.

- 1.
2. Ἐτοιμον ἔσται τὸ ὄρος τοῦ εἰκου Θεοῦ.
3. Λαοὶ πολλοί.
- Εἰς τὸ ὄρος Κυρίου.
4. Καὶ οὐ μὴ ἀρῆ ἔθνος.
- 6 Ἀνήκας γάρ.
9. Αὐτοῖς.
12. Καὶ ταπεινωθήσονται.
13. Βαλάνους Βασάν.
14. Πᾶν ὄρος ὑψηλόν.
- 16.
20. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
- Ἀφαρφερώθ (al. φαρφαρώθ).
- 22.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODO'110.

1. Super Judæam et Jerusalem.
2. Paratus erit mons domus Dei.
3. Populi multi.
- Ad montem Domini.
- 4.
- Neque discent.
6. Abjecisti enim.
- Et cum filiis alienis applauserunt.
9. Et ne dimittas illis.
12. Et humiliabitur.
13. Glandes Basan.
14. Omnem montem excelsum.
- 16.
20. In die illa.
- Infructuosa.
- 22.

1. De Judæa, et de Jerusalem.
2. Manifestus mons Domini.
3. Gentes multæ.
- Ad montem Domini.
4. Non accipiet gens.
- Et non discent.
6. Dimisit enim.
- Et filii multi alienigenæ facti sunt eis.
9. Et non dimittam eos.
12. Et humiliabuntur.
13. Arborem glandis Basan.
14. Omnem excelsum montem.
16. Omne navigium maris Reliqui, omnes naves Tharsis.
20. Die enim illa.
- Vana.
- 22.

- 1.
2. Paratus erit mons domus Dei.
3. Populi multi.
- Ad montem Domini.
4. Nequaquam levabit gens.
6. Dimisisti enim.
9. Eos.
12. Et humiliabuntur.
13. Glandes Basan.
14. Omnem montem excelsum.
- 16.
20. In die illa.
- Apharpherot (al. pharpharoth).
- 22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Hesaiæ.

Ibid. 'A., Σ., Ο', Θ., εἰς τὸ ὄρος Κυρίου. Idem.
V. 4. Θ., καὶ οὐ μὴ etc. Codex Jes. Curterius omisit καί.
Ibid. Σ., οὐδὲ μὴ. Idem.
V. 6. 'A., εἴσαζας etc. Procopius [qui observat : Ἰστέον μέντοι ὡς οἱ λοιποὶ... πρὸς τὸν Θεὸν τὸν λόγον ἀπέστρεψαν. l. e., Sciendum vero quod reliqui discursum ad Deum converterunt. Idem dicendum de Sym. versione commatis 9 infra. DRACH]

Ibid. S., et cum filiis alienis applauserunt. Ex Hieronymo, qui sic prosequitur : « *Pro quo scriptum est in Hebræo, IESPHICU, quod Hebræi interpretantur, ἐσφηνώθησαν, et nos vertimus, adhæserunt, ut vitiorum in gente Judæa turpitudine monstretur.* »
V. 9. 'A., οὐ μὴ ἀρῆς etc. Drusius. Curterius tamen legit 'A., Σ., Θ., αὐτοῖς.
V. 12. Codex Jes. sic habet, 'A., Σ., ταπεινωθήσεται. Θ., ὁμοίως τοῖς Ο'. Hanc notam prorsus vitiat

Curterius, cum legit, 'Α., Σ., Θ., ὄμωκ τε οἱ Ο', ταπεινωθήσεται, Nam sensus nolæ est: *Aquila et Symmachus ταπεινωθήσεται habent; Theodotio autem ut LXX, ταπεινωθήσονται.*

V. 13. 'Α., δρυῶς Βασάν etc. Drusius.

V. 14. 'Α., Σ., Θ., πᾶν ἔροκ etc. Drusius.

V. 16. Hieronymus: « *Pro Tharsis quod omnes similiter transtulerunt, soli LXX mare interpretati sunt. Hebræi putant lingua sua propria mare appellari; quando autem dicitur IAM, non Hebraico sermone appellari, sed Syriaco.* » Hic Drusius: « *Tharsis: Hieron, naves Tharsis, i. e. πλοῖα Θαρσίς, Est autem proprie regio quæ nobis Cilicia dicitur: unde et metropolis ejus portu mercatuque nobilis nomen habuit. Græci enim Ταρσόν dixerunt. Hæc Paulo fuit patria. Sunt qui Africæ urbem fuisse censent, quæ nunc Tunis, olim Carthago nominabatur. Hanc opinionem secuti LXX יתש-ת Ezech. xxvii, reddunt Καρχηδό-*

vici. *Eustathius in Dionysium Alexandrinum De situ orbis, ιστόρηται δὲ καὶ ἑπὶ Θαρσίς ἢ Θεία Γραφή οὐ τὸν Ταρσόν κατὰ τινὰς, ἀλλὰ τὴν Καρχηδόνα καλεῖ, προκαθήμενὴν τῆς Ἀφρικῆς. Sed vide eis quæ scripsimus Observat. lib. vi, cap. 3.* » Qui non solum consulto dicit Tunem hodiernam, esse Carthaginem: quæ autem præterea adfert de *Tharsis*, variorum opiniones sunt, quarum singulæ non vacant difficultate. Sed hæc pluribus indagare, non est præsentis instituti.

V. 20. 'Α., Σ., Θ., ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκέλευθ, Curterius.

Ibid. Hieronymus *talpas* vertit, aitque in Commentariis: « *Est autem animal absque oculis, quod semper terram fodit et humum egerit, et radices subter comedens, frugibus noxium est, quod Græci ἀσπίλαζα vocant.* » Rursum Hieron. « *Pro talpis quas nos interpretati sumus, LXX, vana, i. e. τοῖς ματαίους: Aquila, ὄρυκτά, Symmachus, ἰνφικτωρῶς; Theodo-*

HESAIÆ CAPUT III.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
'Ελληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

- משען ומשענה 1
- גבד 2
- וקם
- והם הרשים 3
- ונפץ לחש
- ותעלהים 4
- קנין 6
- והכנשלה
- לשונם ומע ליהם 8
- אל - יהה למרהו
- הגיד 9
- ונשים 12
- נאם-אדני יהה עבאח 15
- יעדה 17
- והשבקים 18
- והשרנים

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 6.
- 8.
- 9.
- 12.
- 15.
- 17.
- 18.

- 1. Ἐρείσμα καὶ ἐρείτμον.
- 2. Δυνατόν.
- 3. . . .
- Καὶ συνετὸν ψιθυρισμῶ.
- 4. Καὶ ἐναλλάχται.
- 6.
- 8. Αἱ γλῶσσαι αὐτῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν.
- Κατὰ τοῦ Κυρίου γέγονεν...
- 9. Ἀπήγγειλαν.
- 12. Καὶ ἀπαιτοῦντας.
- 15. Φησὶ Κύριος Κύριος πῶν στρατιῶν.
- 17.
- 18. Καὶ τοὺς τελαμῶνας.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

- 1. Fulcimentum et fulcimentum.
- 2. Fortem.
- Et divinum.
- 3. Et sapientem artificem.
- Et prudentem eloquii.
- 4. Et parvuli.
- 6. Gubernator.
- Et ruina.
- 8. Lingua eorum, et conata eorum.
- Contra Dominum ad irritandum.
- 9. Nuntiaverunt.
- 12. Et mulieres.
- 15. Dicit Dominus Dominus exercituum.
- 17. Nudabit.
- 18. Et reticula.
- Et lunulas

- 1. Validum et fortem.
- 2. Fortem.
- Et ariolum.
- 3. Et sapientem de architectis.
- Prudentem eloquii mystici.
- 4. Et effœminati.
- 6. Princeps.
- Ruina.
- 8. Lingua eorum et adinventio-
- nes eorum.
- Contra Dominum, ut provocarent.
- 9. Prædicaverunt.
- 12. Et mulieres.
- 15. Dicit Dominus Dominus exercituum.
- 17. Nudabit.
- 18. Vacat.
- Et lunulas.

- 1. Fulcimentum et fulcimentum.
- 2. Potentem.
- 3. Et sapientissimum artificem.
- Et prudentem susurrationis.
- 4. Et immutatores (vel effœminati).
- 6.
- 8. Linguae eorum et studia eorum.
- Contra Dominum fuerunt...
- 9. Nuntiaverunt.
- 12. Et exactores.
- 15. Dicit Dominus Dominus exercituum.
- 17.
- 18. Et fascias.

tio ipsum verbum *Hebraicum* posuit, **IIARPHAIKPE-ROTH**, » vel **PHARPHAROTH**, ut legit *Martianæus* noster. Duo manuscripti *Sangermānenses*, duo *Colbertini*, et *Regius* unus habent *Farfārth* : quibus confirmatur lectio *Martianæi*. Lectionem *Aquilæ* sic effert *Sangermanensis* unus omnium optimus ac vetustissimus, qui *Græca* verba accurate solet exprimere, *δρυκτά* : et sic etiam habet *Reg. num.* 3756. At *Colbertinus* 2628, *oricta*, pro *δρυκτά*, *Sangermanensis* alius noster **OPYKΣA**, pro *δρυκτά*, unus tantum *Colbert.* *oricta*. Auctoritate manuscriptorum ducti *δρυκτά* legimus. Veteres *Hieronymi* editi *δρυγὰς* habent, postrema editio, *δρυκτάς*. *Drusius* qui *δρυγὰς* legit, putat significare posse *talpas*. Sed vix crederem, etiamsi vera lectio esset.

V. 22. 'A., παύσασθε etc. Sic *Curterius* ex cod. *Jes.* cum asterisco. Huic suffragatur *Hieronymus*, qui dicit in *Commentariis* : « *Hoc prætermisere LXX*

et in *Græcis exemplaribus ab Origene sub asterisco de editione Aquilæ additum est.* » Idipsum habet *Cyriillus*. *Basilius* vero, sive is qui ejus nomine in *Hesaiam* scripsit, τοῦτο ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ χειμῶνον ἐκ τῶν λοιπῶν μετεχομίσθη. I. e. *Hoc in Hebraico positum ex reliquis interpretibus huc translatum est.* Pergit postea *Hieronymus* : « *Quod in Hebræo ita legitur : HEDALU LACHEM MEN AADAM ASER NASAMA BAAPHRO GII BAMA NESAM HU. Ubi nos diximus, excelsus reputatus est ipse : Aquila interpretatus est, in quo reputatus est ipse. Verbum Hebraicum BAMA, vel ὑψίωμα dicitur, id est, excelsum ; quod et in Regnorum libris et in Ezechiele legitur : vel certe, in quo ; et eiusdem litteris scribitur BETH, MEM, HE : ac pro locorum qualitate, si voluerimus legere, in quo, dicimus BAMMA ; sin autem excelsum, vel excelsus, legimus BAMA.* »

HESAIÆ CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΩΤΩΝ.

1. Στήριγμα καὶ στήριγμόν.
2. Ἀνέριον.
3.
(Συνετὸν) ὁμιλίᾳ μυστικῆ.
4.
6. Ἀρχηγός.
Καὶ ἡ ἀσθένεια.
8.
Κατὰ τοῦ Κυρίου γέγονεν εἰς τὸ παραπικράναι αὐτόν.
9. Ἀπήγγειλαν.
12. Καὶ γυναῖκας.
13. Λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων.
17.
18.
Καὶ τοὺς μανιάκας.
SYMMACHUS.
1. Stabilimentum et stabilimentum.
2. Virilem.
3.
Prudentem eloquit mystici.
4.
6. Dux.
Et infirmitas.
8.
Contra Dominum fuerunt ad iritandum eum.
9. Nuntiaverunt.
12. Et mulieres.
15. Dicit Dominus virtutum.
17.
18.
Et collaria.

1. Ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσιν.
2. Γιγάντα. Ἄλλος, ἰσχύοντα.
Καὶ στοχαστήν. Οἱ λοιποί, . . .
3. Καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα.
Καὶ συνετὸν ἀκροατήν.
4. Καὶ ἐμπαίχται.
6. Ἀρχηγός.
Καὶ τὸ βρωμα.
8. Αἱ γλῶσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομίας.
Τὰ πρὸς Κύριον ἀπειθοῦντες.
9. Ἀνήγγειλαν.
12. Καὶ οἱ ἀπαιτοῦντες.
15. Vacat.
17. Ἀνακαλύψει. Ἄλλ., ἀποκαλύψει.
18. Καὶ τοὺς κοσμήτους.
Καὶ τοὺς μηνίσκους.
LXX INTERPRETES.
1. Validum et validam.
2. Gigantem. Alias, validam.
Et conjectorem. Cæteri, et divinum.
3. Et sapientem architectum.
Et prudentem auditorem.
4. Et illusores.
6. Dux.
Et cibus.
8. Linguae eorum cum iniquitate.
In iis, quæ ad Dominum, increduli.
9. Annuntiaverunt.
12. Et exactores.
15. Vacat.
17. Denudabit. Alias, revelabit.
18. Et cincinnos.
Et lunulas.

1.
2. Δυνάστην.
5.
(Συνετὸν) ἐπιρῆ.
4. Καὶ ἐμπαίχται.
6. Ἐπίδοσμεύων.
Καὶ ἡ ἀσθένεια.
8.
9. Ἀπήγγειλαν.
12. Καὶ δανειστάς.
15. Λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων.
17.
18.
THEODOTIO.
1.
2. Dynastam.
3.
Prudentem incantationis.
4. Et illusores.
6. Colligans.
Et infirmitas.
8.
9. Nuntiaverunt.
12. Et sœneratores.
15. Dicit Dominus virtutum.
17.
18.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
הנסיפה 19	19.	19. Κροκυφάντους.
הזנחת 20	20.	20.
המעטות 22	22.	22.
הררדים 23	23.	23.
החת פתגל 24	24.	24. . . .
כי חתת יפי כותך בחרב ופלך 25	25.	25. Ὅτι ἀντὶ κάλλους σου οἱ ἄνδρες σου ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
19. Collaria.	19. Et torques.	19. Peplos.
20. Et periscelides.	20. Et periscelidas.	20.
22. Et operimenta.	22. Et palliola.	22.
23. Et palliola.	23. Theristra.	23.
24. Et pro fascia pectorali.	24. Et pro fascia pectorali.	24. Cingulum exsultationis.
25. Adustio loco pulchritudinis. Viri tui in gladio cadent.	25. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent.	25. Quia pro pulchritudine tua viri tui in gladio cadent.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Hesaiæ.

V. 1. 'A., Ἐραῖσμα etc. Ex Euseb. Cæsariensi in Hesaiam.

V. 2. 'A., δυνατὸν etc. Ex Curterio, qui ad Symmachum legit ἀνδρῖον. Apud LXX legit Hieronymus γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, *gigantem et fortem*. Drusus vero putat posteriorē vocem ex altera editione desumitā fuisse. [Procopius : *Γίγαντα* δὲ, οὕτε Ἑβραίων ἢ φωνῆ, οὕτε οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευσάντων ὠνόμασαν. I. e. *Gigantem* autem, neque Hebræorum textus, neque cæteri interpretes nominarunt. Concludendum est ἰσχύοντα genuinam esse versionem vocis גִּבּוֹר. DRACH.]

Ibid. Cæteri, *divinum*. Sic Hieronymus.

V. 3. 'A., *et sapientissimum artificem*. Ex Hieron.

Ibid. 'A., καὶ συνετὸν φιθυρισμῶ etc. Idem Curterius. Vocem vero συνετὸν ad Symmachum et ad Theodotionem eorum lectionibus præmisimus, quia in cod. Jes. id solum exprimitur in quo differunt, non autem in quo conveniunt : et quia Hieronymus, qui singulorum versiones Græcæ adfert, ad singulos prudentem legit. Verba Hieronymi sunt : « Et prudentem eloquii mystici : *Pro quo LXX interpretati sunt, prudentem auditorem : Theodotion, prudentem incantatorem : Aquila, prudentem susurratorem : Symmachus, prudentem eloquii mystici.* »

V. 4. 'A., καὶ ἐναλλάτται etc. Ex Hieronymo. Id est, immutatores, vel effœminati, cinædi. In libro Osæe iv, 14. Aquila, ἐνηλλαγμένη, meretrix.

V. 6. Hieronymus : « *Pro medico, Symmachus et LXX transtulerunt principem : Theodotio, ἐπίδραμεύοντα, qui liget vulnera, et provideat sanitati.* »

Ibid. Hieronymus vertit *et ruina*, et hæc adjicit : « *Pro ruina, Symmachus et Theodotio infirmitatem transtulerunt : LXX cibum.* » Legerint haud dubie LXX כּוּשָׁה *coctum, vel coctionem*, בּוֹ pro כּ ut sæpe contingit.

V. 8. 'A., αὶ γλώσσαι αὐτῶν etc. Sic Eusebius in Commentario, atque Drusus.

Ibid. 'A., κατὰ τὸ Κυρίου γέγονεν. Ex Eusebio

et ex ms. Regio uno.

V. 9. 'A., Σ., Θ., ὁμοίως τοῖς Ο', ἀπήγγειλαν. Sic codex Jes. Curterius perperam de more ὁμοως τε Ο'. LXX tamen in hodiernis exemplaribus habent, ἀνήγγειλαν.

V. 12. Hieron. : « *Pro mulieribus, quas solus interpretatus est Symmachus, et Hebraice dicitur NASIM ; Aquila et LXX transtulerunt ἀπατοῦντας, qui significant, exactores : Theodotio, δανειστάς, id est, sœneratores.* » Has vero interpretationes melius legas in nominativo casu, ἀπατοῦντες, δανεισταί. Nam, ut liquidum est, in accusativo ponit Hieronymus, ut ad seriem suam adaptet : et LXX habent ἀπατοῦντες. Idipsum passim apud Hieronymum observatur. [Sym. legit, ut massoretæ, אֲפָטָה, cæteri autem אֲפָטָה. DRACH.]

V. 15. 'A., φησὶ Κύριος etc. Curterius ex cod. Jes.

V. 17. Ἄλλος, ἀποκαλύψει. Idem ad marg. notat, οἱ Ο' ἀνακαλύψει. Sic nempe legebatur in edit. τῶν Ο' Hexaplarī. [Perperam retulit Montf. loca τῶν Ο' et incerti ad אֲפָטָה, et scabie inficiet, quod LXX reddunt, καὶ ταπεινώσει, et humiliabit.—De his rei vestiarie nominibus, usque ad v. 24, consulenda sunt duo insignia opera : 1° N. G. Schroederi, *De vestitu mulierum Hebræarum*. 2° A. T. Hartmanni, *Die Hebræerin am Putztiische*. I. e., *Mulier Hebræa ad mensam ornatorum* (à sa toilette). DRACH.]

V. 18. 'A., καὶ τοὺς τελαμῶνας. Curter. Theodor. vero, 'A., τελαμῶνας τοὺς κοσσύμβους καλεῖ, αἰνιττεται δὲ τὰ κρήδεμνα· τοὺς δὲ μηνίσκους, ὁ Σ., *μηνιάκας*. I. e. *Aquila cosymbos telamonas, sive fascias vocat ; Symmachus vero pro lunulis mentiacas, sive torques habet.*

Ibid. Σ., καὶ τοὺς μανιάκας. Idem, ut supra. In hunc locum Drusus : « *Et collaria, sive armillas, vel torques : μανιάκης enim torques a collo dependens, unde collare vocatur. Origo nominis ut apparet ex Chaldæo מַנִּיָּא quo torquem significant,*

HESAIÆ CAPUT IV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
הזה לעבי ולכבוד 2	2.	2. Θεὸς εἰς δόξαν καὶ δόξαν.
והתת דביו ירושלם 4	4.	4. Καὶ τὸ αἶμα Ἱερουσαλήμ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. (Germen) Domini in decorem et gloriam.	2. (Germen) Domini in magnificentia et gloria.	2. Deus in virtutem et gloriam.
4. Et sanguines Jerusalem.	4. Et sanguinem Jerusalem.	4. Et sanguinem Jerusalem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

19. Χαλαστά.
20.

22. Καὶ τὰ ἀναβόλαια.
23 Καὶ σπαθαρικά.
24. . . .

25.

SYMMACHUS.

19. Catenas.
20.
22. Et amictus.
23. Et spatharica.
24. Et pro fascia pectorali.
25.

19. Τὸ κάθεμα.
20. Καὶ τοὺς χλιδῶνας.

22. Καὶ τὰ μεσοπόρφυρα.
23. Καὶ θέριστρα κατάκλιτα.
24. Καὶ ἀντὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ μεσοπορφύρου.
25. Καὶ ὁ υἱός σου ὁ κάλλιτος, ὃν ἀγαπᾷς, μαχαίρᾳ πεσεῖται.

LXX INTERPRETES.

19. Monile demissum.
20. Et armillas.
22. Et purpuras clavatas.
23. Et theristra accubitoria.
24. Et pro tunica clavatae purpureae.
25. Et filius tuus pulcherrimus, quem diligis, gladio cadet.

19. Τὰ καθέματα.
20. Καὶ τὰ βραχιάλια, τὰ ἐγκομῶματα.

22.
23.
24. Φετιγίλ.

25.

THEODOTIO.

19. Monilia demissa.
20. Et brachialia, encombomata.
22.
23.
24. Phetigil.
25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Hesaiæ.

vel, ut alii volunt, armillam, quod est ornamentum manuum. Sunt qui ornamentum brachiorum esse tradant. In centone Eusebiano, (erāt codex ms. de quo sæpe loquitur,) etiam torques. Idem pro armillis, quod paulo post dixit pensilia. Cæterum οὐ Ὁ hic ediderunt μηνίσκους, ut Latinus interpret, qui a vulgo nomen habet lunulas. Sic Judic. viii, 21, םינׁי־כּוֹסֵי־תִּדְמֹן fidem μηνίσκους, lunulas. Qua voce usus est Plautus in Epidico, lunulam atque anellum aureolum in digitum : exponunt, lapillum sive gemmam rotundam instar lunæ. Alii, μηνίσκοι sunt monilia ad lunæ similitudinem in rotundum formata. Contextus postea ἡπρᾶν i. e. torques appellat, videlicet v. 26. »

V. 19. Ἄ., χρουφάντους etc. Ex Procop. Drusius : « Si quid video in his rebus, μανιάκας potius responderet τῷ πρῶτῳ (sic) i. e. torques aut monilia, sic dicta quod in pectus a collo stillarent. Appellatio a stillando, ut stalagmia et σταλαγμούς dicimus gemmas oblongas aurium lobis appendentes, a guttæ, quæ σταλαγμός dicitur, similitudine. Sane χαλαστά cum catenas denotet, potius interpretamentum est vocis proxime sequentis ΠΡΩΤῆ : unde et σειρᾶ ἢ ἄλυσις i. e. catena, quæ et σειρᾶ. Obvia hæc dicitio II Paralip. iii, 5, Ἐγλυφεν ἐπ' αὐτοῦ φοίνικας καὶ χαλαστά. Ubi Complutensis editio ἄλυσις habet, ut et paulo post ἄλυσων, pro eo quod in aliis est χαλαστῶν, id est, catenarum. » Sed hæ sunt conjecturæ meræ, quas lectoris iudicio mittimus.

V. 20. Θ., καὶ τὰ βραχ- etc. Ex Curterio. Hæc autem ornamenta muliebria Græcis verbis expressa, cui sint voci Hebraicæ applicanda, non nisi conjectando dici potest. Βραχιάλια igitur voci ΠΡΩΤῆ respondere credimus, quia Aquila II Reg. i, 10, ΠΡΩΤῆν vertit βραχιάλιον. Ἐγκομῶμα est genus vestis. [Versio τὰ ἐγκομῶματα, ut recte observat Schlesænerus, referenda est ad Hebraicum םיִרְקִתִּי, et Aquilæ vindicanda.

Hujusce versus verba שׁבַחַתְּ בְּרִיחַ ab Aquila translata fuisse στομάχου κερίαί, stomachi fasciæ, testa-

tur Thalmud Hieros., tract. Schabbath, cap. vi, Halacha iv, ubi habetur אֲשֶׁר יִשְׁבַחַתְּ בְּרִיחַ לְרַגְלֵיךָ I. e., Interpretatus est Aquila (sic), estomakiria. Quod ita exponit Thalmud : דבר שניתן על בית הנפש I. e. Res quæ datur (induitur) super thoracem. DRACH.]

V. 22. Hieronymus : « Mutatoria autem et pallia, quæ significantius Symmachus transtulit, ἀναβόλαια, ornamenta sunt vestium muliebrium, quibus humeri et pectora proteguntur. » [Hic etiam bonus dormitavit Homerus : nimirum, per oscitantiam copulavit Montsfaucionius cum ΠΡΩΤῆν versionem τὰ περιπόρφυρα, quæ respondet voci præcedenti ΠΡΩΤῆν. Nos posuimus, μεσοπόρφυρα, pariter a S. Hier. prave alio translato. Vide notam ad v. 24. DRACH.]

V. 23. Σ., καὶ σπαθαρικά. Ex Curterio.
V. 24. Hieronymus : « Pro fascia pectorali, quam interpretatus est Symmachus, LXX tunicam μεσοπορφύραν, i. e. clavatam purpuram transtulerunt : quod Aquila cingulum exsultationis expressit ; Theodotio ipsum verbum Hebraicum ΠΗΤΙΓΙΛ posuit. »

V. 25. In hæc verba τῶν Ο΄, καὶ ὁ υἱός σου ὁ κάλλιτος etc. Sic notatur apud Curterium ex cod. Jes. οὐ Γ' στοιχοί (I. στοιχοί) οὐ υποκείμενοι οὐκ ἔκαινον ἐν τῷ πεντασελίδι, οὐδὲ Ὀριγένης ἐξηγουμένους τούτων ἐμνήσθη. I. e., Tres subjuncti versiculi non erant in libro quinque columnarum, neque eorum meminisset Origenes in expositione sua. Quid sit πεντασελίδο;, in Præliminaribus excutitur. Tres porro versiculi, qui deerant in Pentasclido, et in Hebræo, in versione τῶν Ο΄ hodierna exstant. Postea sequitur ibidem majusculo caractere ΝΑ ΟΤΙ ΑΥΤΙ ΚΑΜΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ ΣΟΥ ΕΝ ΜΑΧΑΙΡΑ ΠΕΣΟΥΝΤΑΙ. Priora verba mire vitata apud Curterium, ipso codice destituti, sic restituimus. Litera N quæ præit, est forte signum quo remittitur in textum ; aut litera perperam lecta pro Σ. Σύμμαχος. A. significat haud dubie Aquilam. Illud, ΟΤΙ ΑΥΤΙ ΚΑΜΟΥΣ, sic procul dubio legendum est, ὅτι ἀντὶ κάλλους, ut ex Hebræo arguitur. Cætera optime quadrant.

HESAIÆ CAPUT IV.

Ο΄

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

2.
4. Καὶ τὸ αἷμα Ἱερουσαλήμ.
SYMMACHUS.
2.
4 Et sanguinem Jerusalem.

2. Θεὸς ἐν βουλῇ μετὰ δόξης.
4. Καὶ τὸ αἷμα.
LXX INTERPRETES.
2. Deus in consilio cum gloria.

2. Θεὸς εἰς δύναμιν καὶ δόξαν,
4. Καὶ τὸ αἷμα Ἱερουσαλήμ.
THEODOTIO.
2. Deus in virtutem et gloriam.

4. Et sanguinem.

4. Et sanguinem Jerusalem.

TO EBPAIKON.
וּעֵשֶׂן וְנִבְּה 5
VERSIO HEBRAICI TEXT.
5. Et fumum et splendorem.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι 5.
VULGATA LATINA.
5. Et fumum et splendorem.

ΑΚΥΛΑΣ.
5. Καὶ καπνὸν καὶ φέγγος.
AQUILA.
5. Et fumum et splendorem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Hesaiæ.

V. 2. 'A., Θ., θεὸς εἰς δόναμιν καὶ δόξαν. Eusebii *Demonstratione evang.* p. 60. Hic 'A., O', Θ., vocem יְהוָה disjungunt a קַוְוָה, conjungunt vero tum Vulgata, tum hodierni Hebraici textus interpretes.

TO EBPAIKON.
1 אֲשִׁירָה בַּא לְיַדִּי שִׁירַת חַדִּי לְכַרְמִי
כֹּרֶם הִיָּה לְיַדִּי בְּקֶרֶן בֶּן-שֹׁמֶן
2 שֹׁרֶק
זִיעַשׁ בְּאֲשִׁים
3 שֶׁפְּחָד-נָא
4 כְּדוּעַ
5 נָא
6 וְשִׁית
7 צְבָאוֹת
מִשֶּׁמֶת
8 עַד אִפְסֵם מְקוֹם
הַיֹּשְׁבָחִים לְבִדְעֵם בְּקֶרֶן הָאָרֶץ
10 בַּת
11 חַדִּי מִשְׁכִּימִי בְּבֶקֶר
שֹׁכֵר
12 חֲדָה כְּסֵדֵר וְנִבֵּל תִּקַּף חֲזָלֵל וְקִי מִשְׁתִּיָּהֶם

HESAIÆ CAPUT V.
TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
10.
11.
12.

ΑΚΥΛΑΣ.
1. Ἄσμα τοῦ πατραδέλφου μου... ἀμπελῶνι αὐτοῦ.
... ἐν κέρατι υἱῷ ἐλαίου.
2. Σωρήχ.
Καὶ ἐποίησε σαπρίας.
5. Κρίνατε δὴ.
4. Τί οὖν ;
5. Δὴ.
6. Καὶ ἀκανθαί.
7. Στρατεῶν.
(Διασκέδασιν.)
8. Ἔως πέρατος τύπου.
Ἄρα κατοικήσεσθε μόνοι ὕμεις ἐν τῇ γῆ ;
10.
11.
Μέθυσμα.
12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.
1. Cantabo nunc dilecto meo. canticum dilecti mei vineæ ejus.
Vinea facta est dilecto meo in cornu filii olei.
2. Palmite pulcro. Et fecit uvas putidas.
3. Judicate nunc.
4. Quare ?
5. Nunc.
6. Et sentis.
7. Exercituum. Vulnus.
8. Usque ad defectum loci.
Et habitabitis vos soli in medio terræ.
10. Batum.
11. Væ surgentibus mane. Sechar.
12. Et erit cithara et nebel, tympanum et tibia et vinum, convivia eorum.

VULGATA LATINA.
1. Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ.
Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.
2. Electam. Et fecit labruscas.
3. Judicate.
4. An quod ?
5. Nunc.
6. Et spinæ.
7. Exercituum. Iniquitas.
8. Usque ad terminum loci.
Numquid habitabitis vos soli in medio terræ ?
10. Lagunculam.
11. Væ qui consurgitis mane. Ebrietatem.
12. Cithara et lyra, et tympanum, et tibia, et vinum in conviviis vestris.

AQUILA.
1. Canticum patruī mei... vineæ ejus.
... in cornu filio olei.
2. Sorec. Et fecit fructus foetidos.
3. Judicate, quæso.
4. Quid igitur ?
5. Utique (vel nunc).
6. Et spinæ.
7. Exercituum. Dissipationem.
8. Usque ad terminum loci.
Num habitabitis vos soli in terra ?
10.
11. Ebrietatem.
12.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5. Καὶ καπνὸν καὶ φέγγος.

5. Καὶ ὡς καπνοῦ καὶ φωτός.

5. Καὶ καπνὸν καὶ φέγγος.

SYMMACHIUS,

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5. Et fumum et splendorem.

5. Et tamquam fumo et luce.

5. Et fumum et splendorem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Hesaiæ.

V. 4. Curter, ex ms. Jes. ol Γ', Ἱερουσαλήμ. In DUALC.]
 LXX deest. [Habent Ald. atque Complut. editi. V. 5. 'Α., Σ., Θ., καὶ καπνὸν etc. Idem.

HESAIÆ CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἄσω δὴ τῷ ἡγαπημένῳ μου
 ἄσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου, εἰς τὸν
 ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

Ἄμπελῶν ἐγενήθη τῷ ἀγαπητῷ
 μου, ἐν κέρατι (ἐν μέτρῳ ἐλαίων).

2. Ἐκλεκτὴν.

Ἐποίησε δὲ ἀτελεῖ.

3. Κρίνατε δὴ.

4. Τί ὄτι;

5. Δὴ.

6. Καὶ ἀκανθαί.

7. Στρατειῶν.

8. Ἔως τοῦ μὴ εἶναι τόπον.

Ἄρα κατοικήσεσθε μόνοι ὑμεῖς
 ἐν τῇ γῆ;

10.

11.

Μέθυσμα.

12.

1. Ἄσω δὴ τῷ ἡγαπημένῳ ἄσμα
 τοῦ ἀγαπητοῦ μου τῷ ἀμπελῶνί
 μου.

Ἄμπελῶν ἐγενήθη τῷ ἡγαπημέ-
 νῳ ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίνου.

2. Σωρήκ.

Καὶ ἐποίησεν ἀκάνθας.

3. Κρίνατε.

4. Διότι.

5. Vacat.

6. Καὶ ἀκανθαί.

7. Σαβαώθ.

Ἄνομιαν.

8. Ἴνα τοῦ πλῆθους ἀφέλωνται τι.

Μὴ οἰκήσετε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς;

10. Κεράμιον. Οἱ λοιποὶ, βῆτον.

11. Οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τοπρωῖ.

Σίκερα.

12. Μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλ-
 τηρίου καὶ τυμπάνων καὶ αὐλῶν τὸν
 οἶνον πίνουσιν. Ἄλλος, καὶ ἐγένε-
 το κιθάρα καὶ νάβλα, καὶ τύμπανον
 καὶ αὐλὸς, καὶ οἶνος πότοι αὐτῶν.

LXX INTERPRETES.

1. Cantabo nunc dilecto canti-
 cum dilecti mei vineæ meæ.

Vinea facta est dilecto in cornu
 in loco pingui.

2. Sorec.

Et fecit spinas.

3. Judicate.

4. Quoniam.

5. Vacat.

6. Et spinæ.

7. Sabaoth.

Iniquitatem.

8. Ut a proximo auferant ali-
 quid.

Numquid habitabitis soli super
 terram?

10. Lagunculam. Reliqui, ba-
 tum,

11. Væ qui surgunt mane.

Sicceram.

12. Nam cum cithara, et psal-
 terio, et tympanis, et tibiis vinum
 bibunt. Alius, et fuit cithara, et
 nabla et tympanum, et tibia, et vi-
 num convivium eorum.

1. Ἄμπελῶνι αὐτοῦ.

. . . . ἐν κέρατι: ὑπὸ ἐλαίου.

2. Σωρήκ.

Ἐποίησε δὲ ἀκάνθας.

3. Κρίνατε δὴ.

4. Τί ὄτι;

5. Δὴ.

6. Καὶ ἀκανθαί.

7. Τοῦ δυνάμεων.

8. Ἔως τοῦ μὴ ὑπάρχειν τόπον.

10.

11. Οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τοπρωῖ.

12.

THEODOTIO.

4. Vineæ ejus.

... in cornu filio olei.

2. Sorec.

Fecit autem spinas.

3. Judicate, quæso.

4. Cur?

5. Utique (vel nunc).

6. Et spinæ.

7. Virtutum.

8. Donec non existat locus

10.

11. Væ qui surgunt mane.

12.

SYMMACHIUS.

1. Cantabo utique dilecto meo
 canticum dilecti mei in vineam
 suam.

Vinea facta est dilecto meo in
 cornu, in medio olivarum.

2. Electam.

Fecit autem imperfecta.

3. Judicate, quæso.

4. Cur?

5. Utique (vel nunc).

6. Et spinæ.

7. Exercitium.

8. Donec non sit locus.

Num habitabitis vos soli in ter-
 ra?

10.

11.

Ebrietatem.

12

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
פיה 14	14.	14. Τὸ στόμα αὐτοῦ,
ועלז בה		
במשפט 16	16.	16. Ἐν κρίσει,
ורעז נבשים בדברים וחרסת	17.	17.
מחיים גרים יאכלו		
הוא מושכי העזן בחבלי השוא	18.	18. Τὴν ἀνομίαν ὡς σχοινοὺς ματαιότητος.
וכעבות העגלה חבואה		
הז האמרים לרע טוב ולטוב	20.	20. Οὐαὶ οἱ λέγοντες τῷ πονηρῷ, Καλὸς εἶ· καὶ τῷ καλῷ, Πονηρὸς εἶ.
רע		
שכר 22	22.	22.
על-כן חרה	25.	25.
וירגזו ההרים		Καὶ ἐκλονθήθησαν τὰ ὄρη.
אפי		Ὁ θυμὸς αὐτοῦ.
ושק-לו 26	26.	26. Καὶ συρῖσει αὐτῷ.
נעליו 27	27.	27. Ὑποδήματος.
פרסת 28	28.	28.
כספה		Ὡς συσσεισμὸς.
שאנה לו 29	29.	29. Βρόχημα αὐτῷ.
וינהם עליו 30	30.	30.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

14. Os suum.

Et letus in eo.

16. In iudicio.

17. Et pascentur agni juxta ductum suum, et deserta medullatorum peregrini comedent.

18. Væ trahentibus iniquitatem in funibus mendacii: et veluti funibus plaustrum peccatum.

20. Væ dicentibus malum bonum, et bonum malum.

22. Sechar.

25. Ideo iratus est.

Et contremuerunt montes.

Furor ejus.

26. Et sibilabit ei.

27. Calceamentorum ejus.

28. Ungulae.

Quasi tempestas.

29. Rugitus ei.

30. Et fremet super eum.

VULGATA LATINA.

14. Os suum.

Gloriosique ejus ad eum.

16. In iudicio.

17. Et pascentur agni juxta ordinem suum, et deserta in ubertatem versa advenæ comedent.

18. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, et quasi vinculum plaustrum peccatum.

20. Væ qui dicitis malum bonum, et bonum malum.

22. Ebrietatem.

25. Ideo iratus est.

Et conturbati sunt montes.

Furor ejus.

26. Et sibilabit ad eum.

27. Calceamenti ejus.

28. Ungulae.

Quasi impetus tempestatis.

29. Rugitus ejus.

30. Et sonabit super eum.

AQUILA.

14. Os suum.

16. In iudicio.

17.

18. Iniquitatem quasi vinculis vanitatis.

20. Væ qui dicunt malo, Bonus es; et bono, Malus es.

22.

25.

Et commoti sunt montes.

Furor ejus.

26. Et sibilabit ei.

27. Calceamenti,

28.

Quasi turbo.

29. Rugitus ei.

30.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Hesaïæ.

V. 4. Symmachi lectio ex Theodoro. 'A., πα-
τραδέλφου μου, ex Hieronymo. Vide in Canticis pas-
sim. 'A., θ., ἀμπαλώνι αὐτοῦ, Curter. [Curter. pleni-
orem dat Aquilæ versionem: ἄσμα τοῦ π. μ. Δραχ.]

Ibid. Hieronymus: « Hoc juxta Hebraicum Theo-
dotio et Aquila transtulerunt: Symmachus autem
more suo manifestus: *Vinea facta est dilecto meo
in cornu in medio olivarum.* Porro LXX sensum
magis quam verbum interpretati sunt: *Vinea facta
est dilecto meo in cornu in loco pingui, sive uberi.* »
Ad vocem ἐν χέρατι: annotatur in Cod. Jes. ὁμοίως οἱ
Γ., id est, *similiter tres interpretes, nempe 'A., Σ., θ.*

V. 2. 'A., θ., Σωρήχ. Curterius notam ms.
Jes. ita legit, Σ., ἐκλεχτήν. 'A., θ., ὁμοῦς τὰ οἶ θ',

quod sane pugnat contra veram lectionem, quæ sic
exprimitur, Σ., ἐκλεχτήν. 'A., θ., ὁμοίως τοῖς θ',
quod significat Symmachum ἐκλεχτήν habere; Aquila
vero et Theodotionem ut LXX Σωρήχ. Symma-
chi lectionem item circumferunt Eusebius, Basili-
us et Cyrillus. In hunc vero locum Hieronymus:
« *Et plantavit eam vineam Sorec;* quam solus Sym-
machus *electam* interpretatus est, non verbum e
verbo, ut mihi videtur, exprimens; sed sensum qui
tenetur in verbo. Aiunt enim Hebræi, *Sorec* genus
esse vitis optimæ, quod uberes fructus faciat atque
perpetuos. Denique *Sorec* a quibusdam καλλιχαρ-
πος interpretatur: quod nos in *pulcherrimos fructus*
vertefe possumus. » [Alex. Ald. et Complut. scri-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

14. Τὸ στόμα αὐτοῦ.
Καὶ ὁ ἀγαλλιῶμενος ἐν αὐτῇ.
16. Ἐν κρίματι.
17. Καὶ νεμεθῆσονται οἱ ἄνομοι...
αὐτῶν· τὰ δὲ ἔρημα τῶν παρανό-
μων πάροικοι φάγονται.
18. Οὐαὶ οἱ ἔλκοντες τὰς ἀνομίας
ὡς σχοινίῳ (*aliter*, σχοινίους) μα-
ταιότητος, καὶ ὡς βρόχῳ τῆς ἀμά-
ξης τὴν ἀμαρτίαν.
23.
22.
25.
Καὶ ἐταράχθη τὰ ὄρη.
Ὁ θυμὸς αὐτοῦ.
26. Καὶ συριεῖ αὐτῷ.
27. Ὑποδήματος.
28.
29. Ὄρυγμα αὐτοῦ.
50. Καὶ ἤχησει ἐπ' αὐτοῦ.

SYMMACHIUS.

14. Os suum.
Et qui exsultat in ea.
16. In iudicio.
17. Et pascentur agni... eorum :
deserta autem iniquorum advencæ
comedent.
18. Væ trahentes iniquitates,
quasi funiculo (*aliter*, funiculis)
vanitatis, et quasi laqueo currus
peccatum.
20.
22.
25.
Et conturbati sunt montes.
Furor ejus.
26. Et sibilabit ei.
27. Calceamenti,
28.
29. Rugitus ejus.
50. Et sonabit super eum.

14. Τὸ στόμα τοῦ.
Καὶ οἱ λοιμοὶ αὐτῆς.
16. Ἐν κρίσει.
17. Καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρ-
πασμένοι ὡς ταῦροι, καὶ τὰς ἐρή-
μους τῶν ἀπειλημμένων ἄρνες φά-
γονται.
18. Οὐαὶ οἱ ἐπισπόμενοι τὰς ἀ-
μαρτίας ὡς σχοινίῳ μακρῷ, καὶ ὡς
ζυγοῦ ἱμάντι δαμάλειος τὰς ἀνομίας.
20. Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν
καλὸν, καὶ τὸ καλὸν πονηρὸν.
22. Σίκερα. Οἱ λοιποὶ, μέθυσμα.
25. Καὶ ἐθυμώθη.
Καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη.
Ὁ θυμὸς αὐτοῦ.
26. Καὶ συριεῖ αὐτῷ. Ἄλλως,
καὶ συριεῖ αὐτοῦς.
27. Τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν.
28. Οἱ πόδες. Ἄλλος, αἱ ὀπλαί.
Ἦ; καταιγίς.
29. Ὀργισίων.
30. Καὶ βοήσεται δι' αὐτοῦς.

LXX INTERPRETES.

14. Os ipsius.
Et pestilentes ejus.
16. In iudicio.
17. Et pascentur direpti quasi
tauri : et deserta eorum, qui capti
sunt, agni comedent.
18. Væ qui trahunt peccata
quasi funiculo longo, et quasi jugi
corrigia vitulæ iniquitates.
20. Væ qui dicunt malum bo-
num, et bonum malum.
22. Siceram. *Reliqui*, ebrietatem.
25. Et indignatus est.
Et exacerbati sunt montes.
Furor ejus.
26. Et sibilabit ei. *Aliter*, et si-
bilabit eos.
27. Calceamentorum eorum.
28. Pedes. *Alius*, unguæ.
Quasi tempestas.
29. Fremunt.
50. Et clamabit propter eos.

14. Τὸ στόμα αὐτοῦ.
Καὶ ὁ ἀγαλλιῶμενος ἐν αὐτῇ.
16. Ἐν κρίματι.
17.
18. Τὴν ἀνομίαν ὡς σχοινίους
ματαιότητος.
20.
22.
25. Διὰ τοῦτο ἐθυμώθη.
Καὶ ἐταράχθη τὰ ὄρη.
Ὁ θυμὸς αὐτοῦ.
26. Καὶ συριεῖ αὐτῷ.
27. Τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ.
28.
29. Ὄρυγμα αὐτοῦ.
30. Καὶ βοήσεται ἐπ' αὐτόν.

THEODOTIO.

14. Os suum.
Et qui exsultat in ea.
16. In iudicio.
17.
18. Iniquitatem quasi vinculis
vani:atis.
20.
22.
25. Propter hoc indignatus est.
Et conturbati sunt montes.
Furor ejus.
26. Et sibilabit ei.
27. Calceamenti ejus.
28.
29. Rugitus ejus.
50. Et clamabit super eum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Hesaiæ.

bunt Σωφίχ. Rectius, p enim communiter per χ
exprimitur. DRACH.] Ibid. 'A., καὶ ἐποίησε σαπρίας
etc. Ex Drusio et Curterio. Vide Hieronymum, qui
vocem Hebraicam legit busim.

V. 3. Οἱ Γ', κρίνατα δὴ. Curterius ex Cod. nunc
Jes. [Et quidem sub asterisco. DRACH.]

V. 4. 'A., τί οὖν; Σ., Θ., τί ὅτι; Idem. [Sed idem
codex affert trium versiones tanquam pertinentes
ad, τί ἐγὼ ποιήσω, LXX, v. 5 proxime seq. Vide
Lamb. Bos. DRACH.]

V. 5. Οἱ Γ', δὴ. Idem.

V. 6. Οἱ Π. (πάντες), καὶ ἄκανθαί. Hieronymus :
« Verbum Hebraicum SAITH omnes voce simili spi-
nas interpretati sunt. Si ergo SAITH in presenti lo-

co, spinæ dicuntur juxta Aquilam et Theodotionem,
et LXX, respondeant quomodo supra busim, non la-
bruscas, sed spinas transtulerunt? »

V. 7. 'A., στρατειῶν, etc. Curterius. [Ex cod. ad-
didimus Symmachi lectionem. DRACH.]

Ibid. 'A., διασκέδαση. Drusius ex Hieronymo, qui
ait Aquilam vertisse *dissipationem*, seu *dissipatio*, ut
habet ille, ut eam vocem ad seriem suam adaptet.

V. 8. 'A., ἕως πέρας etc. Curterius. Hierony-
mus in hunc locum : « Pro eo quod nos diximus,
usque ad terminum loci, LXX transtulerunt, ut au-
feratis proximo; Symmachus et Theodotio, donec
deficiat, vel, non sit locus; ut deficiente terra ne-
quaquam saturaretur avaritia. »

Ibid. 'A., Σ., ἄρα κατοικήσαθε etc. Theodoretus.
 V. 10. *Oi λοιποὶ*, βᾶτον. Hieronymus : « Pro *καρμῶ*, id est, *laguncula*, quam soli LXX transtulerunt, omnes alii *batum* interpretati sunt. »
 V. 11. Ο, Θ., οὐαὶ οὶ etc. Curterius, qui legit in memorato Codice, Θ., μόνος ἁμολῶς.
 Ibid. 'A., Σ., μέθυσα. Sic Theodoretus et Hieronymus, qui ait : « Pro *ebrietate*, quam Aquila est interpretatus et Symmachus, LXX ipsum Hebraicum posuerunt *σικερα*, quo omnem significant positionem, quæ inebriare potest, et statum mentis evertere. » Eusebius Cæsariensis, et scholion quoddam dicunt, *Oi λοιποὶ*, μέθυσα. Sed hinc non sequitur etiam Theodotionem ita legisse, ut sæpe diximus; nam *Oi λοιποὶ* dicitur frequenter quando duo tantum, imo interdum unus, lectionem quampiam habet.
 V. 12. Ἄλλος, καὶ ἐγένετο κιθάρᾳ etc. Sic sine interpretis nomine Curterius ex ms. Jes. Est autem,

ut videtur, Aquilæ, vel Aquilæ et Symmachi. [Non autem πότοι, sed πότος, *convivium*, edidit Curter., si fides adhibenda Lamberto Bos. DRACH.]
 V. 14. ΟΙ Γ', τὸ στόμα αὐτοῦ. Ο', τὸ στόμα τοῦ. Curterius. Plenum est apud LXX, τὸ στόμα τοῦ μὴ διαλιπεῖν. Sed in edit. Rom., τὸ πτόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ διαλιπεῖν. [Secundum Lamb. Bos, sic legit et edidit Curter. textum LXX : στ. αὐτοῦ μ. δ., quæ lectio probabilior. DRACH.]
 Ibid. Σ., Θ., καὶ ὁ ἀγαλλιωμένος etc. Idem. [Et quidem sub asterisco. DRACH.]
 V. 16. Σ., Θ., ἐν χρίματι. 'A. καὶ οὶ Ο', ἐν χρίσει. Curterius.
 V. 17. Σ., καὶ νεμεθίσονται οἱ ἄνθρωποι... αὐτῶν. Sic Procop. et Curter. qui hiatus illum ad vocem Hebraicam דברבד supplendum putat his verbis, κατὰ τάξιν αὐτῶν. Sic autem habet Procopius, ὁ Σύμμαχος, ΝΕΜΕΘΗΣΟΝΤΑΙ, φησὶν ΟΙ ΑΜΝΟΙ... αὐτῶν. Ubi Curterius in margine scribit, κατὰ

HESAIÆ CAPUT VI.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 וָאֵרָאָה אֶת־הַאֲדָמִי יֹשֵׁב עַל־כַּסֵּא רָם וַיִּשְׁלֹו בְלֵאִים אֶת־הַהֹיֵל	1.	1.
2 שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לִי	2.	2.
פָּנָיו 5 צְבָאוֹת	3.	3. Στρατιῶν.
5 אָנֹכִי לֹו כִּי־נִסְמִיתִי כִּי אִישׁ טַבְּאֵר שְׁפִתַּי אֲנִי וּבִתְדָךְ עַם־בְּמִן שְׁפִתַּי אֲנִי יֹשֵׁב	5.	4. δ.
6 וַיִּנְקֵף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וַיִּבְדֹּד רֵעֵפִי בְּמִלְחָמָה לֶקַח מִעַל הַמִּזְבֵּחַ	6.	6. (Καὶ ἐπετάσθη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφεῖμ. Καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἄνθρωπος. Ἐν λαβίδι, ὃν ἔλαθεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου.)
7 וַיִּבֶעַ עַל־פִּי הָאֵשׁ נָבַע הָאֵשׁ עַל־שִׁפְתֶיךָ וְכֵן עִנְקִי וַחֲכִיכָתְךָ תִּכְפֹּר	7.	7. [Καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου.] Ἰδοὺ ἤψατο οὗτος τῶν χειλέων σου . . .

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum. Et fimbriæ ejus replebant palatium.	1. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum. Et ea quæ sub ipso erant, replebant templum.	1.
2. Seraphim stantes supra illud. Facies suas.	2. Seraphim stabant super illud. Faciem ejus.	2.
3. Exercituum.	3. Exercituum.	3. Exercituum.
5. Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego : et in medio populi polluti labiis ego habitans.	5. Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, et in medio populi polluta labia habentis ego habito.	5.
6. Et volavit ad me unus de Seraphim. Et in manu ejus carbo. In forcipibus tulerat desuper altari.	6. Et volavit ad me unus de Seraphim. Et in manu ejus calculus. Quem forcipe tulerat de altari.	6. Et volavit ad me unum de Seraphim. Et in manu ejus carbunculus. In forcipe, quem acceperat de altari.
7. Et tangere fecit super os meum. Ecce tetigit hoc super labia tua, et recessit iniquitas tua, et peccatum tuum expiabitur.	7. Et tetigit os meum. Ecce tetigit hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur.	7. Et tetigit os meum. Ecce tetigit hic labia tua, et recedat iniquitas tua, et peccatum tuum propitiabitur.

τάξιν, nec monet an lectio hæc in codice suc dubie jaceat, an vero ex conjectura restituitur.

V. 18. Σ., οὐαὶ οἱ ἔλκοντες etc. Procopius.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ὡς σχοινοῖς ματαιότητος. Hieron. : « Quod autem juxta Hebraicum, et omnes alios interpretes appellantur *funiculi vanitatis*, hoc significat, quod facientibus peccatum facile textitur, et tam inane ac futile est, ut aranearum fila texuntur : sed cum inde voluerimus exire, solidissimis vinculis nectimur. » Legerunt haud dubie tres interpretes יְבִרָה : ך pro ך, ut sæpe accidit.

Ibid. 'A., Θ., τὴν ἀνομίαν. Curterius.

V. 20. 'A., οὐαὶ οἱ λέγοντες etc. Hieronymus : « A., vae qui dicunt malo, Bonus es ; et bono, Malus es. »

V. 22. Οἱ λοιποὶ, μέθυσα. Eusebius in Comm.

V. 25. Θ., διὰ τοῦτο ἐθυμώθη. Curterius.

Ibid. 'A., καὶ ἐκλονήθησαν etc. Curterius. At Procop., 'A., ἐκλονήθη. Σ., ἐταράχθη. Hieronymus

vero : « Et omnes Judææ montes *turbati sunt*, ut interpretatus est Theodotio et Symmachus ; vel *commoti*, ut Aquila posuit ; vel *acerbati*, ut LXX transtulerunt. »

Ibid. Γ', ὁ θυμὸς αὐτοῦ. In hæc notatur apud Curterium, οἱ Γ' ὁμοίως.

V. 26. 'A., Σ., καὶ συρῖσει etc. Codex Jes., 'A., Σ., συρῖσει. Θ., ὁμοίως τοῖς Ο'. Curterius malo legerat, 'A., Σ., συρῖσει. Θ., ὁμοίως τῶς Ο', quæ significarent, 'A., Σ., Θ., Ο', οὐρῖσει, habere, quod absurdum est. Nos veram lectionem sequimur. 'A. I. λως, καὶ συρῖσει αὐτούς. Sic edit. Rom.

V. 27. 'A., Σ., ὑποδήματος etc. Curter.

V. 28. Curterius, οἱ Ο', αἱ ὀπλά. Notat scilicet lectionem τῶν Ο' Hexaplaem diversam ab ea quæ ἐν τῇ κωνῆ legebatur.

Ibid. 'A., ὡς συσεισμός. Curterius.

V. 29. 'A., βρῦχημα etc. Curterius.

V. 30. Σ., καὶ ἤχησει etc. Curterius.

HESAIÆ CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Εἶδον τὸν Κύριον κατήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ.

Καὶ τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ ἐπλήρουν τὸν ναόν.

2. Σεραφῆν ἐστῶτα ἐπάνωθεν.

Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

3.

5. Οἶμοι ὅτι ἐσιώπησα, ἀνὴρ γὰρ ἀκάρτος χεῖλεσιν ἐγώ, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκαθάρτου χεῖλεσιν ἐγώ οἰκῶ.

6. (Καὶ ἐπετάσθη πρὸς με εἰς τῶν Σεραφείμ.)

Καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀνθραξ.

Ἐν λαβίδι, ὃν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου.

7. . . . .

1. Εἶδον τὸν Κύριον κατήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ.

Καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ.

2. Καὶ Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ. Ἄλλοι, ἐπάνω αὐτοῦ.

Τὸ πρόσωπον.

3. Σαβαώθ.

5. Ὡ τάλας ἐγὼ ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἀνθρωπος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκαθάρτα χεῖλη ἔχοντος, ἐγὼ οἰκῶ.

6. Καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ.

Καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἀνθρακα

Ἐν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου.

7. Καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου.

Ἰδοὺ ἤψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαριεῖ.

1.

Καὶ τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ ἐπλήρουν τὸν ναόν.

2.

3.

5.

6. (Καὶ ἐπετάσθη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφείμ.)

Καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀνθραξ.

Ἐν λαβίδι, ὃν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου.

7. [Καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου.]

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum.

Et ea quæ ad pedes ejus replebant templum.

2. Seraphim stantia supra.

Faciem suam.

3.

5. Væ mihi, quia tacui : vir enim immundus labiis ego : et in medio populi immundi labiis ego habito.

6. Et volavit ad me unus de Seraphim.

Et in manu ejus carbunculus.

In forcipibus, quem acceperat de altari.

7. Et detulit ad os meum.

1. Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum.

Et plena domus gloria ejus.

2. Et Seraphim stabant in circuitu ejus. *Alii*, supra ipsum.

Faciem.

3. Sabaoth.

5. O miser ego, quia compunctus sum : quia homo cum sim, et immunda labia habens, in medio populi immunda labia habentis ego habito.

6. Et missum est ad me unum de Seraphim.

Et in manu habebat carbonem.

Quem forcipe sumpsit ab altari.

7. Et tetigit os meum.

1.

Et ea quæ ad pedes ejus replebant templum.

2.

3.

5.

6. Et volavit ad me unum de Seraphim.

Et in manu ejus carbunculus.

In forcipe, quem acceperat de altari.

7. Et tetigit os meum.

Ἐκκε tetigit hoc labia tua, et auferet iniquitates tuas, et peccata tua circumpurgabit.

TO EBPAIKON.
 8 ואשמע את- קול אדני אבר
 את- מי אשלח ובי ילך- לבו
 הנבי שלחני
 10 העם הזה ואזניו הבבד ועיניו
 השע פך-יראה בעיניו ובאזניו ישמע
 ולבבד יבין ושב ורפא לו
 12 ורחק יהיה את- האדם
 13 והיתה לבער כאלה וכאלוין אשר
 בשלכת כעבת

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

8.
 10.
 12.
 13.

ΑΚΥΤΑΣ.

8. [Καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς τοῦ
 Κυρίου λέγοντος, Τίνα ἀποστείλω,
 ἢ τίς. . . ;]
 (Ἰδοὺ πάρεμι, ἀποστείλόν με).
 10.

Καὶ σπέρμα ἅγιον ἢ στήλωσις
 αὐτῆς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

8. Et audiui vocem Domini di-
 centis : Quem mittam, et quis ibit
 nobis ?
 Ecce ego, mitte me.
 10. Populi hujus, et aures ejus
 aggravata, et oculos ejus obline, ne
 forte videat in oculis suis. et in
 auribus suis audiat, et corde suo
 intelligat, et convertatur, et cu-
 retur ipsi.
 12. Et elongabit Dominus ho-
 minem.
 13. Et erit ad conflagrandum
 sicut quercus, et sicut ilex, in
 quibus in ejectione statio.

VULGATA LATINA.

8. Et audiui vocem Domini di-
 centis : Quem mittam, et quis ibit
 nobis ?
 Ecce ego, mitte me.
 10. Populi hujus, et aures ejus
 aggravata : et oculos ejus claude :
 ne forte videat oculis suis, et au-
 ribus suis audiat, et corde suo in-
 telligat, et convertatur, et sanem
 eum.
 12. Et longe faciet Dominus ho-
 mines.
 13. Et erit in ostensionem sicut
 terebinthus, et sicut quercus, quæ
 expandit ramos suos.

AQUILA.

8. Et audiui vocem Domini di-
 centis : Quem mittam, et quis
 ibit nobis ?
 Ecce adsum, mitte me.
 10.
 12.
 13.

Semen sanctitatis statio ejus.

Semen sanctum erit id quod
 steterit in ea.

Et semen sanctum statio ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Hesaiæ.

V. 1. Σ., Ο, εἶδον τὸν Κύριον etc. Procopius.
 Ibid. Σ., Θ., καὶ τὰ πρὸς ποδῶν etc. Curterius
 et Procopius, qui postremus id uni Symmacho tri-
 buit. Hieronymus vero : « Theod. et Symm. trans-
 tulerunt, Et ea quæ : sub pedibus ejus erant, reple-
 bant templum. » [L. Bos habet ἐπλήρου. DRACH.]
 V. 2. Σ., Σαραφειν ἐστῶτα etc. Procopius. Ἄλλοι,
 ἐπάνω αὐτοῦ. Drusius.
 Ibid. Σ., τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Procopius. [Sym.
 apud Procop. habet πρ. ἐαυτοῦ. DRACH.]
 V. 3. Ἀ., στρατιῶν. Sic unus cod. et Origenes
 in Cant. homil. 3.
 V. 5. Σ., οἱμοὶ ὅτι ἐσιώπησα etc. Ex Procopio et
 Theodoro. In hunc locum Curterius notat ex
 cod. Jes., οἱ Ο, ἐσιώπησα, scilicet in editione
 τῶν Ο Hexaplatari.

V. 6. Ἀ., Θ., καὶ ἐπετάσθη etc. *Et volavit etc.*
 Ex Latino Hieronymi Epist. ad Damasum.
 Ibid. Ἀ., Σ., Θ., καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἄνθραξ.
 Sic Drusius. Hieronymus item Epist. ad Damasum :
 « A., S., Th., et in manu ejus calculus. » Curte-
 rius ex cod. Jes., οἱ Γ, αὐτοῦ, id est, ἐν τῇ χειρὶ
 αὐτοῦ. [In comment. et in epist. (xviii) ad Dam.
 interpretatur S. Hier. ἄνθραξ, carbunculus ; ideoque
 et nos carbunculus rescripsimus. DRACH.]
 Ibid. A., Th., in forcipe etc. Latinas versiones
 mutuamur ex Epistola ad Damasum, subijuncta
 Commentario in Hesaiam. Ad hunc locum Curte-
 rius habet ex cod. Jes., οἱ Γ ὄμολως, i. e., tres In-
 terpretes similiter ut LXX. In LXX vero legitur,
 ἐν τῇ λαβίδι ἔλαθεν etc. In aliis autem ὅν erat post
 λαβίδι, vel λαβίσι, quæ res, utpote levis, ab anno-
 tatore neglecta est.

HESAIÆ CAPUT VII.

TO EBPAIKON.

1 מלך- ארם
 2 כנע עצי- יער מפני- רח

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 2.

ΑΚΥΤΑΣ.

1. Βασιλεὺς Συρίας,
 2.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Rex Aram.
 2. Sicut moventur ligna sylvæ a
 facie venti.

VULGATA LATINA.

1. Rex Syriæ.
 2. Sicut moventur ligna sylvæ
 a facie venti.

AQUILA.

1. Rex Syriæ.
 2.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

8. [Καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου λέγοντος, Τίνα ἀποστείλω, ἢ τίς . . .]

(Ἰδοῦ, ἀπόστειλόν με.)

10. Ὁ λαὸς οὗτος τὰ ὤτα ἐδά-
ρυνε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
ἐμυσε, μή πως ἴδῃ ἐν τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ὠσίν αὐτοῦ
ἀκούῃ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ συνῆ,
καὶ ἐπιστραφῆ, καὶ ἰαθῆ.

12. Καὶ μακρὰν ποιήσει ὁ Κύριος
τοὺς ἀνθρώπους.

13. Καὶ πάλιν ἔσται εἰς καταθό-
σκησιν ὡς δρυὶς καὶ ὡς βάλανος,
ἥτις ἀποβαλοῦσα ἴσται μόνη.

Καὶ σπέρμα ἄγιον ἢ στάσις αὐ-
τῆς.

SYMMACHUS.

8. Et audivi vocem Domini di-
centis : Quem mittam, aut quis
ibit nobis ?

Ecce, mitte me.

10. Populus hic aures aggrava-
vit, et oculos suos clausit : ne
forte videat in oculis suis, et in
auribus suis audiat, et cor ejus
intelligat, et convertatur, et sane-
tur.

12. Et longè faciet Dominus ho-
mines.

13. Et rursum erit in devasta-
tionem, tanquam quercus, et ut
glans, quæ dejectis foliis stat so-
la.

Et semen sanctum statio ejus.

8. Καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς Κυρίου
λέγοντος, Τίνα ἀποστείλω, καὶ τίς
πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ;

Ἰδοῦ ἐγὼ εἰμι, ἀπόστειλόν με.

10. Τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς
ὠσίν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμυσαν, μή πο-
τε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς
ὠσίν ἀκούσῃσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συν-
ῶσι, καὶ ἐπιστρέψῃσι, καὶ ἴσονται
αὐτούς.

12. Καὶ μετὰ ταῦτα μακρυνεῖ ὁ
Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους.

13. Καὶ πάλιν ἔσται εἰς προνο-
μὴν ὡς τερέβινθος, καὶ ὡς βάλανος,
ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς.
Οἱ λοιποὶ, ὡς δρυὶς καὶ βάλανος.

Vacat.

LXX INTERPRETES.

8. Et audivi vocem Domini di-
centis : Quem mittam, et quis
ibit ad populum hunc ?

Ecce ego sum, mitte me.

10. Populi hujus, et auribus
suis graviter audierunt, et oculos
compresserunt, ne forte videant
oculis, et auribus audiant, et corde
intelligent, et convertant se, et
sanabo eos.

12. Et post hæc longè faciet
Deus homines.

13. Et rursum erit in depræda-
tionem sicut terebinthus, et sicut
glans, cum exciderit e theca sua.
Reliqui, tanquam quercus et
glans.

Vacat.

8. [Καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς τοῦ
Κυρίου λέγοντος, Τίνα ἀποστείλω,
ἢ τίς . . .]

(Ἰδοῦ πάρεμι, ἀπόστειλόν με.)

10.

12.

13.

* Καὶ σπέρμα ἄγιον τὸ στήλωμα
* αὐτῆς.

THEODOTIO.

8. Et audivi vocem Domini di-
centis : Quem mittam, aut quis
ibit nobis ?

Ecce adsum, mitte me.

10.

12.

13.

* Et semen sanctum statio
* ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Hesaiæ.

V. 7. Lectiones Aquilæ, Theodotionis et Sym-
machi Latine adfert Hieronymus ibidem.

Ibid. Hieronymus : « Aquila, *Ecce tetigit hic la-
bia tua* etc. » ut supra. Deinde adjicit Hieronymus :
« *Ceteri interpretes in Aquilæ verba consentiunt.* »

V. 8. Hieron. ibid. : « A., S., Th., *Et audivi vo-
cem* etc. » [Pro ἀποστείλω malimus ἀποστελῶ, ut
habet in textu cod. March. DRACU.]

Ibid. Hieron. : « A., Th., *Ecce adsum* etc. »

V. 10. Σ., ὁ λαὸς οὗτος etc. Totum hunc locum
adfert Theodoretus.

V. 12. Σ., καὶ μακρὰν ποιήσει etc. Sic Eusebius
in Hesaiam, Regius unus atque Procopius. [Versio
LXX, ut eam opposuerat Montf. parum consona
erat textui Hebr. DRACU.]

V. 13. Σ., καὶ πάλιν ἔσται etc. Procopius. [Dru-
sius : « Ἀποβαλοῦσα, *dejiciens*, vel *postquam de-*

jecit, nempe fructum aut folia. DRACU.]

Ibid. A., καὶ σπέρμα ἄγιον etc. Ex Procopio
atque Curterio, qui postremus Theodotionis le-
ctionem cum asterisco adfert, quia cum id in
τοῖς Ο΄ desideraretur, ex Theodotionis edit. adjertum
fuerat. Id vero notat etiam Procopius his verbis :
ἐν τῷ γενέσθαι τὸ σπέρμα ἄγιον ἐν τῇ στάσει καὶ
βεβαιότητι αὐτῶν, κατὰ τὴν προσθήκην Θεοδοτιῶνος.
Et Basil., ἐκ τῶν Θεοδοτιῶνος πρόσκειται, μὴ κεί-
μενον παρὰ τοῖς Ο΄. « Et Hieronymus, qui sic habet
in hunc locum : « *Quod diximus, semen sanctum
erit, quod steterit in ea ; vel juxta Aquilam, semen
sanctum erit germen ejus ; in LXX Interpretibus
non habetur : sed de Hebraico et Theodotionis edi-
tione ab Origene additum, in Ecclesiæ fertur exem-
plaribus.* » [Fertur in Ald. atque Complut. editi.
DRACU.]

HESAIÆ CAPUT VII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Βασιλεὺς Συρίας.

2.

SYMMACHUS.

1. Rex Syriæ.

2.

1. Βασιλεὺς Ἀράμ.

2. Ὅν τρόπον ἐν δρυμῶ ξύλον
ὕπὸ πνεύματος σαλευθῆ. Ἄλλος,

LXX INTERPRETES.

1. Rex Aram.

2. Quomodo in sylvæ lignum a
spiritu commoveatur. *Alius, sicut*

THEODOTIO.

1.

2.

1.

2.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΑΣ.

3	3.
4	4.
5	5.
6	6.
8	8.
9	9.
11	11.
12	12.
13	13.
14	14.
15	15.
16	16.

5.	5. Τοῦ κναφέως.
4.	4. Φύλαξαι καὶ ἡσύχαζε.
5.	5.
6.	6. Καὶ ἀποσχίσωμεν αὐτήν.
8.	8. Κεφαλὴ Συρίας.
9.	9. Σαμάρεια.
11.	11. Ἐπερώτησον σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου· βάθυνον εἰς ἄβυσσον, μετεώρισον εἰς ὕψος.
12.	12. Οὐδὲ μὴ πειράσω Κύριον.
13.	13. Ἀκούσατε δὴ, οἶκος Δαυὶδ, μήτι ὀλίγον μοχθοῦν ἄνδρα, ὅτι μοχθεῖτε καί γε τὸν Θεόν μου;
14.	14. Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ νεανὶς ἐν γαστρὶ συλλαμβάνει, καὶ τίχτει υἱόν, καὶ καλέσεις ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.
15.	15. Τοῦ γυνῶναι αὐτὸν ἀποβρέψαι ἐν κακῷ, καὶ ἐκλέξασθαι ἐν ἀγαθῷ.
16.	16. Ἐγκαταλειφθήσεται ἡ χθὼν ἣν σὺ σιχαίνεις ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων αὐτῆς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

3.	3. Fullonis.
4.	4. Observa te et quiesce.
5.	5. Ephraim et filius Romeliae.
6.	6. Et perrumpamus eam.
8.	8. Caput Aram.
9.	9. Someron.
	Si non credatis, quia non fideles critis:
11.	11. Pete tibi signum a Domino Deo tuo : profundam fac petitionem, vel eleva teipsum in excelsum.
12.	12. Et non tentabo Dominum.
13.	13. Et dixit, Audite nunc, domus David, Numquid parum a vobis fatigare homines, quia fatigabitis etiam Deum meum?
14.	14. Ideo dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce virgo praeagnans et pariens filium : et vocabis nomen ejus Emmanuel.
15.	15. Ad sciendum ipsum reprobare in malo, et eligere in bono.
16.	16. Derelinquetur terra, quam tu fastidians a facie duorum regum ejus.

3.	3. Fullonis.
4.	4. Vide ut sileas.
5.	5. Ephraim et filius Romeliae.
6.	6. Et avellamus eum.
8.	8. Caput Syriae.
9.	9. Samaria.
	Si non credideritis, non permanebitis.
11.	11. Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.
12.	12. Et non tentabo Dominum.
13.	13. Et dixit, Audite ergo, domus David, Numquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo meo?
14.	14. Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.
15.	15. Ut sciat reprobare malum, et eligere bonum.
16.	16. Derelinquetur terra, quam tu detestaris, a facie duorum regum suorum.

3.	3. Fullonis.
4.	4. Cave et quiesce.
5.	5.
6.	6. Et abscindamus eam.
8.	8. Caput Syriae.
9.	9. Samaria.
11.	11. Postula tibi signum a Domino Deo tuo : deprime in infernum, eleva in altum.
12.	12. Neque tentabo Dominum.
13.	13. Audite ergo, domus David, Numquid parum est molestare virum, quoniam molesti estis etiam Deo meo?
14.	14. Propterea dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce adolescentula in utero concipit et parit filium, et vocabis nomen ejus Emmanuel.
15.	15. Ut sciat ipse abjicere in malo, et eligere in bono.
16.	16. Derelinquetur terra, quam tu fastidis a facie duorum regum ejus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ὡς σαλεύεται ξύλα δρυμοῦ ἐκ προσώπου ἀνέμου.

3. Τοῦ κναφέως.
4. Φύλαξαι καὶ ἡσύχασον.
5.

3. Τοῦ κναφέως.
4. Φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι.
5. Τοῦ Ἀράμ, καὶ ὁ υἱὸς Ῥωμελίου.

3. Τοῦ κναφέως.
4. Πρόσχεσ καὶ ἡσύχασον.
5. ✕ Ἐφραϊμ καὶ ὁ υἱὸς Ῥωμελίου.

6.
8. Κεφαλὴ Συρίας.
9. Σαμάρεια.

6. Ἀποστρέφομεν αὐτούς.
8. Κεφαλὴ Ἀράμ.
9. Σομόρων.

6.
8. Κεφαλὴ Ἀράμ.
9.

Ἐάν μὴ πιστεύσητε, οὐ διαμενεῖτε.

Ἐάν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε.

Ἐάν μὴ πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ πιστευθεῖτε.

11. Αἰτησαὶ σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, βάθυνον εἰς ἄδην, ἢ εἰς ὕψος ἄνω.

11. Αἰτησαὶ σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος.

11. Αἰτησαὶ σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, βάθυνον εἰς ἄδην, ὕψωσον ἄνω.

12. Οὐδὲ μὴ πειράσω Κύριον.

12. Οὐδὲ μὴ πειράσω Κύριον.

12. Οὐδὲ μὴ πειράσω Κύριον.

13. Ἀκούσατε δὴ, οἶκος Δαυὶδ, μὴ οὐκ αὐταρχεσ ὑμῖν κοποῦν ἀνθρώπους, ὅτι κοποῦτε ἐτι καὶ τὸν Θεόν μου;

13. Καὶ εἶπεν, Ἀκούσατε δὴ, οἶκος Δαυὶδ, μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς Κύριμ παρέχετε ἀγῶνα;

13. Καὶ εἶπεν, Ἀκούσατε δὴ, οἶκος Δαυὶδ, μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνδράσιν, ὅτι ἀγῶνα παρέχετε καὶ γε τῷ Θεῷ μου;

14. Διὰ τοῦτο δώσει (Κύριος) αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ νεανὶς συλλαμβάνει, καὶ τίκτει υἱόν, καὶ καλέσει· ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.

14. Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσει· τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.

14. Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ νεανὶς ἐν γαστρὶ συλλαμβάνει, καὶ τίκτει υἱόν, καὶ καλέσει· ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.

15. Εἰς τὸ γινῶναι αὐτὸν ἀποδοκιμάσαι τὸ κακόν, καὶ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.

15. Πρινὴ γινῶναι αὐτὸν ἢ προελίσθαι πονηρὰ, ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.

15.

16. Ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀφ' ἧς σὺ ἐγκακεῖς, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλείων αὐτῆς.

16. Καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῆ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλείων.

16. Ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἣν σὺ βδελύσση, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλείων αὐτῆς.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

moventur ligna sylvæ ex facie venti.

3. Fullonis.
4. Cave et quiesce.
5.
6.
8. Caput Syriæ.
9. Samaria.

3. Fullonis.
4. Cave quiescas.
5. Aram, et filius Romeliæ.
6. Avertemus eos.
8. Caput Aram.
9. Somoron.

3. Fullonis.
4. Attende et quiesce.
5. ✕ Ephraim et filius Romeliæ.
6.
8. Caput Aram.
9.

Si non credideritis, non permanebitis.

Si non credideritis, neque inteligetis.

Si non credideritis, nequaquam credetur vobis.

11. Pete tibi signum a Domino Deo tuo : deprime in infernum, aut in excelsum supra.

11. Pete tibi signum a Domino Deo tuo, in profundum, aut in altum.

11. Pete tibi signum a Domino Deo tuo : deprime in infernum, eleva in altum.

12. Neque tentabo Dominum.

12. Neque tentabo Dominum.

12. Neque tentabo Dominum.

13. Audite ergo, domus David, annon sufficit vobis defatigare homines, quia defatigatis etiam Deum vnum ?

13. Et dixit, Audite ergo, domus David, Numquid parum vobis est certamen præbere hominibus, et quomodo Domino certamen præbetis ?

13. Et dixit, Audite ergo, domus David, Numquid parum vobis est certamen præbere viris, quia certamen præbetis etiam Deo meo ?

14. Propterea dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce adolescentula concipit et parit filium, et vocabis nomen ejus Emmanuel.

14. Propterea dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce virgo in utero concipiet et pariet filium, et vocabis nomen ejus Emmanuel.

14. Propterea dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce adolescentula in utero concipit et parit filium, et vocabis nomen ejus Emmanuel.

15. Ut sciat ipse reprobare malum, et eligere bonum.

15. Priusquam sciat ipse, aut præligere mala, eligere bonum.

15.

16. Derelinquetur terra a qua tu vexaris, a facie duorum regum ejus.

16. Et derelinquetur terra, quam tu times, a facie duorum regum.

16. Derelinquetur terra, quam tu abominaris, a facie duorum regum ejus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
למיום סראפיים מעל יהודה 17	17.	17. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀπέστη Ἐφραῖμ ἀπὸ Ἰούδα.
ישרק 18	18.	18. Συρίσει.
אשר בקצו יארי מצרים		
תְּדַבֵּר הָעֵבְרָאִים וְהַסּוּרִים וְהַסְּפָרְדִים.		
ובאו 19	19.	19. Καὶ ἐλεύσονται.
בתער השכירה בעברי נהר 20	20.	20. Ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεμισθωμένῳ ..
		Ἐν βασιλείᾳ Ἀσσυρίων.
במלך אשור 22	22.	22. ✕ Φάγεται βούτυρον.
יאכל חמאה 23	23.	23. ✕ Ἔσται πᾶς.
יהיה כל 24	24.	24. Ἐν βέλσει καὶ ἐν τόξῳ.
במצים ובקשת		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
17. A die recedendi Ephraim desuper Juda.	17. A diebus separationis Ephraim a Juda.	17. A die qua secessit Ephraim a Juda.
18. Sibilabit.	18. Sibilabit.	18. Sibilabit.
Quæ in extremo fluminum Ægypti.	Quæ est in extremo fluminum Ægypti.	
Et api. Hebr. et Syrus interpr. et espæ.	Et api.	
19. Et venient.	19. Et venient.	19. Et venient.
20. In novacula mercede conducta in trans flumen.	20. In novacula conducta, in his qui trans flumen sunt.	20. In novacula mercede conducta.
In rege Assur.	In rege Assyriorum.	In regno Assyriorum.
22. Comedet butyrum.	22. Comedet butyrum.	22. ✕ Comedet butyrum.
23. Erit omnis.	23. Omnis.	23. ✕ Erit omnis.
24. In sagittis et in arcu.	24. Cum sagittis et arcu.	24. In sagittis et in arcu.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Hesaiæ.

- V. 1. 'A., Σ., βασιλεὺς Συρίας. Curterius ex ms. Jes.
- V. 2. Ἄλλος, ὡς σαλεύεται etc. Idem.
- V. 3. Γ, τοῦ κναφέως. Curter. Οἱ Γ' ὁμοίως.
- V. 4. 'A., φύλαξαι etc. Has lectiones mutuamur ex Theodoro et Procopio.
- V. 5. Θ., Ἐφραῖμ etc. Sic cum asterisco habet Curterius ex ms. Jes. LXX legerunt haud dubie אַרָא, qui reddunt Ἀράμ.
- V. 6. 'A., καὶ ἀποσχ. Idem.
- V. 8. 'A., Σ., κεφαλή Συρίας. Θ., κεφαλή Ἀράμ. Idem.
- V. 9. 'A., Σ., Σαμάρεια. Idem.
- Ibid. Σ., ἐὰν μὴ πιστεύσητε etc. Theodoretus. Latina vero Symmachii tantum adfert Hieronymus, ut nos edidimus.
- V. 11. 'A., ἐπερώτησον etc. Hasce lectiones trium interpretum plenas adfert Eusebius in Hesaiam. Ad Aquilam autem ante μετεώρισον videtur excidisse ἦ, vel, ut respondeat Hebraico אַרָא הַגָּב, ἢ μετεώρισον, vel eleva, aut vel tolle.
- V. 12. Hieronymus : « Quamquam juxta Hebraei sermonis ambiguitatem, in quo scriptum est, ULO
- ENASSE ADONAI, et omnes similiter transtulerunt, non tentabo Dominum, possit legi, non exaltabo Dominum. »
- V. 13. 'A., ἀκούσατε δὴ etc. Hæ lectiones plene ex Eusebii Commentario in Hesaiam procedunt.
- V. 14. 'A., Θ., διὰ τοῦτο etc. Sic Eusebius in Demonstratione evangelica, itemque in Historia ecclesiastica Valesii, pag. 172. Hieronymus in hunc versiculum : « In præsentī loco non scribitur BETHULA, sed ALMA, quod præter LXX qui posuerunt ἢ παρθένος, omnes adolescentulam transtulerunt. Porro ALMA apud nos verbum ambiguum est. Dicitur enim et adolescentula et abscondita, i. e. ἀπόκρυφος. In Genesi legimus, ubi Rebecca dicitur ALMA, Aquilam non adolescentulam, nec puellam, sed absconditam transtulisse. » Et paulo post : « Ergo ALMA non solum puella, vel virgo, sed cum ἐπιτάσσει virgo abscondita dicitur et secreta, quæ nunquam virorum patuerit aspectibus, sed magna parentum diligentia custodita sit. Lingua quoque Punica, quæ de Hebræorum fontibus manare dicitur, proprie virgo ALMA appellatur. » Item Hieronymus libro Adversus Jovinianum, tom. IV, col. 173; Irenæus item

HESAIÆ CAPUT VIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
גלן גדול 1	1.	1. Κεφαλὶδα μεγάλην.
את אוריה הכהן 2	2.	2. Τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Volumen grande.	1. Librum grandem.	1. Volumen magnum.
2. Uriah sacerdotem.	2. Uriam sacerdotem.	2. Uriam sacerdotem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

17. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀπέστη Ἐφραΐμ ἀπὸ Ἰούδα.

18.

Αἱ κυριεύσουσιν, ὃ ἐστὶν ἐν μέρει ποταμοῦ Αἰγύπτου.

19. Καὶ ἤξουσιν.

20. Τοὺς μεμισθωμένους ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ.

Ἐν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων.

22. ✕ Φάγεται βούτυρον.

23. ✕ Ἔσται πᾶς.

24.

SYMMACHUS.

17. A die qua secessit Ephraim a Juda.

18.

Quæ dominabuntur, quod est in parte fluvii Ægypti.

19. Et venient.

20. Mercede conductos in transitu luminis.

In rege Assyriorum.

22. ✕ Comedet butyrum.

23. ✕ Erit omnis.

24.

17. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφείλεν Ἐφραΐμ ἀπὸ Ἰούδα.

18. Συριεῖ.

Ὁ κυριεύσει μέρος ποταμοῦ Αἰγύπτου.

Καὶ τῇ μελίσση.

19. Καὶ ἐλεύσονται.

20. Ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεγάλῳ. Ἄλλως, ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεμισθωμένῳ πέραν τοῦ ποταμοῦ.

Βασιλέως Ἀσσυρίων.

22. Vacat.

23. Πᾶς.

24. Μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος.

LXX INTERPRETES.

17. Ex qua die abstulit Ephraim a Juda.

18. Sibilabit.

Qui dominabitur parti fluvii Ægypti.

Et api.

19. Et venient.

20. In novacula magna. *Aliter*, in novacula conducta trans flumen.

Regis Assyriorum.

22. Vacat.

23. Omnis.

24. Cum sagitta et arcu.

17.

18.

Αἱ κυριεύσουσιν, ὃ ἐστὶν ἐν μέρει ποταμοῦ Αἰγύπτου.

19. Καὶ ἐλεύσονται.

20. Ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεμισθωμένῳ.

Ἐν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων.

22. ✕ Φάγεται βούτυρον.

23. ✕ Ἔσται πᾶς.

24.

THEODOTIO.

17.

18.

Quæ dominabuntur, quod est in parte fluvii Ægypti.

19. Et venient.

20. In novacula mercede conducta.

In rege Assyriorum.

22. ✕ Comedet butyrum.

23. ✕ Erit omnis.

24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Hesaiæ.

lib. iii ait Theodotionem et Aquilam vertisse, *Ecce adolescentula, vsavls.*

Eusebius in Hesaiam dicit omnes interpretes vertisse, καὶ καλέσεις. Codex item Jes., οἱ Γ' καλέσεις ὁμοίως. Philastrius autem Brixianensis ait Aquilam vertisse, *potens cum hominibus*: quæ verba respondent vocī Hebraicæ *קַוִּיָּוָה*. Sed vel auctoris, vel librorum lapsu hæc interpretatio Aquilæ falso adscripta videtur.

V. 15. Ἀ., τοῦ γνῶναι etc. Curterius ex codice Jes.

V. 16. Ἀ., ἐγκαταλειφθήσεται etc. Hanc Aquilæ et Symmachi lectionem exhibet Eusebius in *Demonstratione evangelica*. [In Aquilæ lectione variant libri. Pro *σικχαίνεις*, cod. Marchal. habet *ἐγγανείς*, Procopius, *συγγάνεις*. Utraque lectio manifeste corrupta. DRACH.]

V. 17. Ἀ., Σ., ἀπὸ τῆς ἡμέρας etc. Sic unus codex et Theodoretus.

V. 18. Ἀ., *συριεῖ*. Curterius ex cod. Jes.

Ibid. Σ., Θ., *αἱ κυριεύσουσιν* etc. Theodoretus.

Ibid. Ὁ *Ἐδρ. καὶ ὁ Σόρος*, σφηκί. Sic unus.

V. 19. Ἀ., Ο΄, Θ., καὶ ἐλεύσονται etc. Curterius.

V. 20. Ἀ., Θ., ἐν τῷ ξυρῶ etc. In codice Jes. habetur in textu τῶν Ο΄, ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεγάλῳ τῷ μεμεθυσμένῳ, ὃ ἐστὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ. In margine vero ad vocem μεμεθυσμένῳ, notatur, Ἀ., ὁμοίως, quo significatur Aquilam μεμεθυσμένῳ habuisse: deinde sequitur, Θ., μεμισθωμένῳ Σ., τοὺς μεμισθωμένους ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ. Postea in margine, ἐν ἄλλοις οὐκ ἔστι τὸ, ὃ ἐστὶ. Curterius hæc male legerat.

Ibid. Ἀ., ἐν βασιλεῖ Ἀσσυρίων etc. Eusebius in *Demonstratione evangelica*, pag. 522.

V. 22. Π., i. e. *πάντες*, φάγεται βούτυρον. Curterius ex ms. Jes., præmisso asterisco.

V. 23. Π., ἔσται πᾶς. Ex eodem, præmisso item asterisco. [Præve atque contra ipsum Curterium, necnon Procopium, retulit Montf. τῶν πάντων versionem ad *πῆπῆ*, sic enim edidit: *πῆπῆ Π.*, ✕ ἔσται. Sed Curter. ad πᾶς LXX Interpretum annotat: Π., ✕ ἔσται πᾶς, et Drusius in lectionibus ex Procopio: *πῆπῆ Π.*, ἔσται. DRACH.]

V. 24. Ἀ., ἐν βέλαι etc. Ex eodem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Τεῦχος μέγα.

2. Τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα.

SYMMACHUS.

1. Volumen grande.

2. Uriam sacerdotem.

1. Τόμον καινοῦ μεγάλου.

2. Τὸν Οὐρίαν

LXX INTERPRETES.

1. Tomum novi magni.

2. Uriam.

1. Διφθέρωμα.

2. Τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα.

THEODOTIO.

1. Diphtheroma.

2. Uriam sacerdotem.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΦΑΣ.
4 חיל	4.	4.
לפני מלך אשור		Εἰς πρόσωπον βασιλέως Ἀσσυρίων.
5 לאמר	5.	5.
6 מאם	6.	6.
השלח		Σιλωά.
רצין		Ῥασίν.
8 מלא רחב ארצך	8.	8. Τὸ πλάτος τῆς χώρας σου.
9 רעו עמים וחתו והאזינו כל	9.	9. Συναθροίσθητε, λαοί, καὶ ἤτ- τάσθε, καὶ ἐνωτίσασθε πάντα τὰ πύργωθεν τῆς γῆς, περιζώνουσθε καὶ ἤττάσθε.
10 עשו עצה ותפרו דבר דבר ונא	10.	10. Βουλεύσεσθε βουλὴν καὶ δια- σκεδασθήσεσται, λαλήσετε λόγον καὶ οὐ στήσεται.
יקים		
11 כי עמתי אל	11.	11. Ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Ἰσχυρός.
יהוה אלהי בחוקת		
היה ויסרני בדרך העם-היה		
לאבד		
12 לא תאמרון קשר לכל אשר-	12.	12.
יאבר הנם היה קשר		
13 את- יהוה	13.	13. ✕ Τὸν ὁ Κύριόν.
צבאות		
14 והיה למקדש ולאבן נזף: לעזר	14.	14. . . . καὶ εἰς στερεὸν σκαλισ- λου τοῖς δυσὶν οἴκοις Ἰσραήλ. . . .
מכשול לשני בני ישראל לפח		
ולבוקש לירשב ירדשלם		

VERSIΟ HEBRAICI TEXT.

- 4. Facultatem.
- A-1 faciem regis Assur.
- 5. Dicens.
- 6. Reprobavit.
- Siloe.
- Rasin.
- 8. Plenitudo latitudinis terræ tuæ.
- 9. Confringimini, populi, et conterimini, et percipite auribus, universi longinqui terræ: accingite vos et conterimini.
- 10. Consiliamini consilium, et dissipabitur: loquimini verbum, et non stabit.

Quia nobiscum Deus.

- 11. Quia sic dicit Dominus ad me in fortitudine manus, et erudit me ab eundo in via populi hujus, dicendo.
- 12. Non dicatis, Conjuratio: ad omnia quæ dicit populus iste, Conjuratio.
- 13. Dominum.
- Exercituum.
- 14. Et erit in sanctuarium, et in lapidem percussionis, et in petram offensionis duabus domibus Israel: in laqueum et in rete habitanti Jerusalem.

VULGATA LATINA.

- 4. Fortitudo.
- Coram rege Assyriorum.
- 5. Dicens.
- 6. Abjecit.
- Siloe.
- Rasin.
- 8. Latitudinem terræ tuæ.
- 9. Congregamini, populi, et vincimini, et audite, universæ procul terræ: confortamini et vincimini: accingite vos, et vincimini.
- 10. Inite consilium, et dissipabitur: loquimini verbum, et non fiet.

Quia nobiscum Deus.

- 11. Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudit me, ne irem in via populi hujus, dicens.
- 12. Non dicatis, Conjuratio: omnia enim quæ loquitur populus iste, conjuratio est.
- 13. Dominum.
- Exercituum.
- 14. Et erit vobis in sanctificationem. In lapidem autem offensionis et in petram scandali, duabus domibus Israel, in laqueum et in ruinam habitantibus Jerusalem.

AQUILA.

- 4.
- In faciem regis Assyriorum.
- 5.
- 6.
- Siloe.
- Rasin.
- 8. Latitudinem regionis tuæ.
- 9. Congregamini, populi, et superamini, et auribus percipite omnia, quæ a longinquo terræ: circumcingimini et superamini.
- 10. Consilium inietis et dissipabitur, loquimini verbum, et non stabit.

Quia nobiscum Fortis.

- 11.
- 12.
- 13. Dominum.
- 14. . . . et in solidum scandali duabus domibus Israel. . .

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4.
- 5.
6. Ἀπεδοκίμασαν.
Σιλωά.
Ῥασίν.
8. Τὸ πλάτος τῆς χώρας σου.
9. Συναθροίσθητε, λαοί, καὶ ἠττάσθε, καὶ ἐνωτίσαθε πάντα τὰ πόρθωθεν τῆς γῆς, περιζώννυσθε καὶ ἠττάσθε.
10. Βουλευέσεσθε βουλήν καὶ διασκεδασθήσεται, λαλήσετε λόγον, καὶ οὐ στήσεται.

Μεθ' ἡμῶν γὰρ ὁ Θεός.

11. Εἶπεν Κύριος πρὸς με ὡς ἐν κράτει τῆς χειρὸς, καὶ ἀπέστησέν με μὴ πορευέσθαι τῇ ὁδῷ τοῦ λαοῦ τούτου, λέγων.
12. Οὐκ ἐρέετε Ἄνταρσις. Πᾶν ὃ ἐάν εἴπῃ ὁ λαός, ἄνταρσις.

13.
✕ Τῶν δυνάμεων.

14. Καὶ εἰς λίθον προσκόμματος, καὶ εἰς πέτραν πτώματος, τοῖς δύο οἴκοις Ἰσραὴλ, εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον τῶν οἰκούντων Ἰερουσαλήμ.

SYMMACHUS.

- 4.
- 5.
6. Reprobarunt.
Siloa.
Rasin.
8. Latitudinem regionis tuæ.
9. Congregamini, populi, et superamini, et auribus percipite omnia, quæ a longinquo terræ : circumcingimini et superamini.
10. Consilium inietis et dissipabitur, loquemini verbum, et non stabit.

Nobiscum enim Deus.

11. Dixit Dominus ad me tanquam in fortitudine manus, et recedere fecit me ne ambularem in via populi hujus, dicens.
12. Non dicetis, Conjuratio. Quidquid dixerit populus, conjuratio.

13.
✕ Virtutum.

14. Et in lapidem offensionis, et in petram ruius, duabus domibus Israel, in laqueum et in scandalum habitantium Jerusalem.

4. Δύναμιν. Ἄλλ., ✕ τὴν : δύναμιν.
Ἐναντι βασιλείως Ἀσσυρίων.

5. Vacat. Ἄλλος, ✕ λέγων.

6. Διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι.

Σιλωάμ.

Ῥασίν. Ἄλλως, Ῥασσών.

8. Τὸ πλάτος τῆς χώρας σου.

9. Γινώτε, ἔθνη, καὶ ἠττάσθε· ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἰσχυρότερες, ἠττάσθε.

10. Καὶ ἦν ἂν βουλευέσθη βουλήν, διασκεδάσει Κύριος· καὶ λόγον ὃν ἐάν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμεῖνῃ ἐν ἡμῖν.

Ἵτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.

11. Οὕτω λέγει Κύριος, Τῇ ἰσχυρᾷ χειρὶ ἀπειθούσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου, λέγοντες.

12. Μήποτε εἴπωσι, Σκληρόν πᾶν γὰρ ὃ ἐάν εἴπῃ ὁ λαός οὗτος, σκληρόν ἐστι.

13. Κύριον.
Vacat.

14. Καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματος συναντήσαθε, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι. Οἱ δὲ οἴκοι Ἰακώβ ἐν παγίδι, καὶ ἐν κοιλίσματι ἐγκαθήμενοι ἐν Ἰερουσαλήμ.

LXX INTERPRETES.

4. Virtutem. Alius, id.
Coram rege Assyriorum.
5. Vacat. Alius, ✕ dicens.
6. Eo quod non vult.
Siloam.
Rasin. Aliter, Raasson.
8. Latitudinem regionis tuæ.

9. Cognoscite, gentes, et vincimini : exaudite usque ad extremum terræ : qui prævaluistis, vincimini.

10. Et quodcumque consilium consultaveritis, dissipabit Dominus : et verbum quodcumque locuti fueritis, non manebit in vobis.

Quia nobiscum Deus.

11. Sic dicit Dominus, Forti manu detrectant incesum viæ populi hujus, dicentes.

12. Ne forte dicant, Durum : omne enim quodcumque dixerit populus hic, durum est.

13. Dominum.

Vacat.

14. Et non ut lapidi offensionis occurretis, neque ut petre ruina. Domus autem Jacob in laqueo, et in couvalle sedentes in Jerusalem.

- 4.
- 5.
6. Σιλωά.
Ῥασίν.
8. Τὸ πλάτος τῆς χώρας σου.
9. Συναθροίσθητε, λαοί, καὶ ἠττάσθε, καὶ ἐνωτίσαθε πάντα τὰ πόρθωθεν τῆς γῆς, περιζώννυσθε καὶ ἠττάσθε.
10. Βουλευέσεσθε βουλήν καὶ διασκεδασθήσεται, λαλήσετε λόγον καὶ οὐ στήσεται.

Ἵτι μεθ' ἡμῶν ὁ Ἰσχυρός.

- 11.
- 12.
13. ✕ Τὸν : Κύριον.
✕ Τῶν δυνάμεων.
14. Καὶ λίθον προσκόμματος, καὶ εἰς πέτραν πτώματος τοῖς δυσὶν οἴκοις.

THEODOTIO.

- 4.
- 5.
6. Siloa.
Rasin.
8. Latitudinem regionis tuæ.
9. Congregamini, populi, et superamini, et auribus percipite omnia, quæ a longinquo terræ : circumcingimini et superamini.
10. Consilium inietis et dissipabitur, loquemini verbum, et non stabit.

Quia nobiscum Fortis.

- 11.
- 12.
13. Dominum.
✕ Virtutum.
14. Et lapidem offensionis, et in petram ruinae duabus domibus.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΘΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΘΝ

ΑΚΥΤΑΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

15 וּנְקָשׁוּ הַלְכֹדֹד
וכשלו

15.

15. Καὶ σκανδαλισθήσονται.

16, 17 צַד תַּעֲזֹבָה הַחַיִּים תַּחֲזִי
בלמדי : חכיתי ליהיה המסתיר פניו
מבית יעקב : וקויתי לו

16, 17.

16, 17. Ἐνδύσων μαρτύριον ,
σφράγισον νόμον ἐν διδασκαλίᾳ μου ,
καὶ προσδέξομαι τὸν Θεὸν τὸν ἀπο-
κρυβόντα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ
τοῦ κέκου Ἰακώβ, καὶ ὑπομενῶ αὐ-
τόν.

18 הִנֵּה אֲנִי הַיְלִידִים אֲשֶׁר נָתַן-
לִי יְהוָה לְאוֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיַד-אֵל
מִעַם יִשְׂרָאֵל צַבָּאוֹת הַשָּׁמַיִם בְּיַד צִיּוֹן

18.

18.

19 וְעַבְדְּךָ יָרַע וְיָרַע
כי ירעב והתקצף

19.

19. Ἐκζητήσῃ.

21.

21.

וקלל במלח

Καὶ καταράσεται ἐν τῷ βασιλεῖ
αὐτοῦ.

ובאלויו

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

15. Et impingent.

15. Offendent.

15. Et scandalizabuntur.

Et irretientur et capientur.

Et irretientur et capientur.

16, 17. Liga contestationem :
obsigna legem cum discipulis
meis. Et praestolabor Dominum
abscondentem facies suas a domo
Jacob et expectabo eum.

16, 17. Liga testimonium, si-
gna legem in discipulis meis. Et
expectabo Dominum, qui abscon-
dit faciem suam a domo Jacob, et
praestolabor eum.

16, 17. Liga testimonium, si-
gna legem in discipulis meis, et
excipiam Dominum abscondentem
faciem suam a domo Jacob et
expectabo eum.

18. Ecce ego et nati, quos de-
dit mihi Dominus in signa, et in
portenta in Israel a Domino exer-
cituum, habitante in monte Sion.

18. Ecce ego et pueri mei, quos
dedit mihi Dominus in signum, et
in portentum Israel a Domino
exercituum, qui habitat in monte
Sion.

18.

19. Requiret.

19. Requiret.

19. Exquiret.

21. Et transibit per ipsam indu-
ratus, et esuriens : et erit cum
esurierit, et irascetur.

21. Et transibit per eam, cor-
ruet et esuriet : et cum esurierit,
irascetur.

21.

Et maledicet in regem suum.

Et maledicet regi suo.

Et maledicet in rege suo.

Et in diis suis.

Et Deo suo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Hesaiæ.

V. 1. 'A., κεφαλίδα etc. Ex Eusebio in Hesaiam,
qui habet, ἡ τευχος, ἡ διεφθέρωμα, ἡ κεφαλίδα κατὰ
τοὺς λοιπούς : quæ verba ex Eusebio, ut videtur,
desumpta repetit Procopius. Et ex Curterio, apud
quem Aquilæ et Symmachi tantum lectiones habentur
sic, 'A., κεφαλίδα μεγάλη. Σ., τευχος μέγα.
Κεφαλίδα, ad litteram capitulum ; sed hic usurpat
pro volumine.

V. 2. Curterius ex ms. Jes., οἱ Γ', τὸν Ιερέα.

V. 4. 'A.λλος, τὴν δύναμιν. Articulum τὴν cum
asterisco notat ad marginem Curterius, ut indicetur
sic in Hexaplati τῶν Ο' editione restitutum fuisse.

Ibid. 'A., εἰς πρόσωπον etc. Eusebius *Demonstr.
evang.*, pag. 331.

V. 5. 'A.λλ., καὶ λέγων. Sic cum asterisco in marg.
habet Curterius, quo notatur id a LXX omissum ex
aliis editionibus positum fuisse.

V. 6. Σ., ἀπεδοκίμασαν. Procopius.

Ibid. Curterius, οἱ Γ', Σιλωά.

Ibid. In textu τῶν Ο' ms. Jes. legitur Ῥαασσών.
Ad marg., οἱ Γ', Ῥασίν, et sic habetur in edit.
Rom. Proclivis est commutatio τοῦ ς in λ.

V. 8. Ad illud, τὸ πλάτος τῆς χώρας σου, notat
Curter. ex ms. Jes., οἱ Γ' ὅμως, lege ὁμοίως. [Ilic
cod. Marehal., qui ms. Jesuit., et Procopius in
margine : Ἡ Ἑβραϊκὴ λέξις ἀντὶ τοῦ, μεθ' ἡμῶν ὁ
Θεός, Ἐμμανουήλ περιέχει. Καὶ αὐθις (Procop.,
εὐθύς) ἐν τῷ τέλει, πρὸς τὸ λέγεσθαι, καὶ λόγον δὲ
δὲ (pro nostro ἐάν) λαλήσητε, οὐ πῆ ἔμμελετῆ ὑμῶν,
ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, Ἐμμανουήλ εἰρηται. Daacm.]

V. 9. Hieronymus : Pro congregamini, sive in-
firmamini, et confringimini, ut interpretati sunt
alii, LXX posuerunt, scilicet. Verbum enim Hebrai-
cum ROU, propter RES litteræ et DALETH simili-
tudinem, intellexerunt DOU. Cum his perigrare
videtur Theodoretus, qui ait, σαφές εστιν ὅτι τρεῖς
ἠρμήνευσαν τὸ χωρίον τοῦτο : συναθροίσθητε, καὶ
καὶ ἠτᾶσθε etc., ubi consequenter hunc et se-
quentem versum secundum trium interpretationem

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. Προσκόψουσι.
Καὶ παγιδευθήσονται, καὶ συλ-
ληφθήσονται.

16, 17. Δῆσον μαρτύριον, σφρά-
γισαι τὸν νόμον ἐν τοῖς διατάγμασί
μου. Καὶ προσδοκῆσαι τὸν Κύριον
τὸν κρυβόντα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰακώβ, καὶ ἀναμενῶ
αὐτόν.

18.

19.

21. Καὶ παρελεύσεται ἐξ αὐτοῦ
ἐσκανδαλισμένος, καὶ πεινάσει. Ἔ-
σται δὲ ὅταν πεινάσῃ καὶ παροξυνθῇ.

Καὶ καταράσεται βασιλεῖα ἐαυτοῦ.

Καὶ τὰ πάτριον εἰδῶλα.

SYMMACHUS.

15. Offendunt.

Et irretientur et capiuntur

16, 17. Liga testimonium : si-
gna legem in præceptis meis. Et
expectabo Dominum, absconden-
tem faciem suam a domo Jacob,
et præstolabor eum.

18.

19.

21. Et transibit ab eo scandali-
zatus, et esuriet. Erit autem cum
esurierit et exacerbatus fuerit.

Et maledicet regi suo.

Et patrarcha idola.

15. Διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν.
Καὶ ἐγγιῶσι καὶ ἀλώσονται.

16, 17. Τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ
σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ μὴ
μαθεῖν. Καὶ ἐρεῖ, Μενῶ τὸν Θεὸν
τὸν ἀποστρέψαντα τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰακώβ, καὶ πε-
ποιθῶς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ.

18. Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι
ἔδωκεν ὁ Θεός, καὶ ἔσται σημεῖα
καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ. Οἱ
λοιποὶ, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά μου,
ἃ δέδωκέ μοι ὁ Κύριος εἰς σημεῖα,
καὶ εἰς τέρατα ἐν Ἰσραὴλ παρὰ Κυ-
ρίου τῶν δυνάμεων τοῦ κατοικοῦν-
τος ἐν ἧρει Σιών.

19. Ἐκζητοῦσι.

21. Καὶ ἤξει ἐφ' ὑμᾶς σκληρὰ
λιμὸς, καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε,
λυπηθήσεσθε.

Καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα.

Καὶ τὰ πάτρια.

LXX INTERPRETES.

15. Ideo infirmi erunt.

Et appropinquabunt, et capien-
tur.

16, 17. Tunc manifesti erunt,
qui obsignant legem, ut non dis-
cant. Et dicet, Expectabo Deum,
qui avertit faciem suam a domo
Jacob, et fidens ero super eum.

18. Ecce ego et pueri, quos mihi
dedit Deus : et erunt signa et pro-
digia in domo Israel. Reliqui, ecce
ego et pueri mei, quos dedit mihi
Dominus in signa, et in portenta
in Israel a Domino virtutum, habi-
tante in monte Sion.

19. Exquirunt.

21. Et veniet super vos dura fa-
mes : et erit ut esurieritis, con-
tristabimini.

Et maledicetis principem.

Et paterna.

15.

16, 17.

18.

19. Ἐκζητήσεται.

21.

Καὶ καταράσεται ἐν τῷ βασιλεῖ
αὐτοῦ.

THEODOTIO.

15.

16, 17.

18.

19. Exquiret.

21.

Et maledicet in rege suo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Hesaïæ.

adfert. Certum quidem est οἱ τρεῖς et οἱ Γ' signifi-
care Aquilam, Symmachum, et Theodotionem.
Hieronymus vero, cum tres alias interpretationes
memorat, intelligit fortasse Aquilæ et Symmachi
secundas editiones, vel Syrum; vel si tres illos in-
terpretes intelligat, dicendum erit Theodoretum hic
trium simul interpretationem adferre, neglecta
quarundam vocum discrepantia : quod sæpissime
contigisse jam passim vidimus. Et hæc verisimi-
liorem esse sententiam existimo.

V. 10. Οἱ Γ', βουλεύσεσθε etc. Theodoretus.

V. 11. Σ., εἶπεν Κύριος πρὸς μὲ etc. Procopius.

V. 12. Σ., οὐκ ἐρεῖτε, Ἄνταρσις etc. Ex Procopio.
Hieronymus in hæc locum : « Noli duorum regum
timere conjugationem : sed hoc magis considera,
quod omne quod loquitur hic populus adversum
me, conjuratio sit. Et secundum Symmachum,
qui interpretatus est ἄνταρσιν, in me exstiterit
perduellio. » LXX, qui vertunt σκληρόν, durum,
videntur legisse ὡρ pro ὡρ. [Altera pars Sym-

machi versionis plane aliter habetur apud Proco-
pium. Scil. : Πᾶν δ' ἐὰν εἴποι ὁ λαὸς οὗτος, ἄνταρ-
σις. Sed itidem Drusius male, quia nimis obiter,
legit Procopium, et evenit quod prædixit noster
propheta, xxxi, 3 : *Et corruet auxiliator, et cadet
cui præstatur auxilium.* DRACH.]

V. 13. Ἀ., Θ., τὸν Κύριον. Sic Curterius ex mss.
Jes. qui τὸν præmissō asterisco habet.Ibid. Σ., Θ., τῶν δυνάμεων, item cum asterisco.
Idem.

V. 14. Ἀ., καὶ εἰς στερεὸν etc. Hæc lectiones
prodeunt ex mss. Jes. et ex Procopio. [Ad illud τῶν
Ο΄, ἐν κοιλάσματι, March. cod. (qui habet, ἐν κοι-
λάσματι) adnotat : Ἀ., εἰς σκῶλον, in *offendiculum.*
Quod addendum. DRACH.]

V. 15. Ἀ., καὶ σκανδαλισθήσονται etc. Theodo-
retus. Ibid. Σ., καὶ παγιδευθ-. Procopius.

V. 16. Ἀ., ἐνδύσον etc. Ex *Demonstr. evang.* Eu-
sebio, pag. 430. (ⲓⲱ initio commatis sic reddunt
LXX : ἐν ἀτραπέτῃ, in *tuitione*, connectunt autem

eum serie commatis 15. — Cod. March. : 'A., ἔνδη-
 σον μαρτύριον· σφραγίσαι νόμον ἐν τοῖς διδακτοῖς
 μου. Sic plane Sym. apud Proc., qui subiungit :
 οἷς καὶ τὰ Ἀκύλου συνάδει. I. e., quibus et conso-
 nant Aquilæ. DRACH.]
 V. 18. Οἱ λοιποὶ, ἰδοὺ ἐγὼ etc. Procopius. Codex
 vero Jes. ad marg., Θ., 'A., ἔδωκέ μοι. Σ., 'A.,

ὁμοίως τοῖς Θ'. Sed Theodoretus pleniorē habet
 lectionem.
 V. 19. 'A., Θ., ἐκζητήσῃ. Curterius.
 V. 21. Σ., καὶ παρελεύσεται etc. Procopius.
 Ibid. 'A., Θ., καὶ καταράσσεται etc. Codex Jes. et
 Procopius [Cod. Jesuit. secundum Lambert. Bos

HESAIÆ CAPUT IX.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1 כעת הראשון הקל ארצה ובלק
 וארצה נפתלי ואחרון הכביד דרך
 הים עבר הירדן גליל הגוים

1.

1. Θῆνας τῶν ἐθνῶν.

3 הרבית הגוי לא הגדלת השמחה
 שבוד לפניך כשמחת בקציר

3.

3.

4 הגנש

4.

4.

5 כי כל-סאון סאון ברעש ושכלה
 מגללה במים והיתה לשרפה
 מאכלת אש

5.

5.

6 כי-ילד ילד-לנו בן נתן-לנו
 וזהו המשרה על-שכמו ויקרא שמו
 פלא יועץ אל גבור אבי-עד שר-
 שלום

6. Πλ γιθεωρ.

6. Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν,
 υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν, καὶ ἐγένετο τὸ μέ-
 τρον ἐπ' ὠμοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἐκλήθη
 (αἰ. ἐκάλεσε) τὸ ὄνομα αὐτοῦ Θου-
 μαστὸς, σύμβουλος, ἰσχυρὸς, δυνα-
 τὸς, πατήρ ἐτι, ἀρχὼν εἰρήνης.

7 לסרבה המשרה
 ולשלום אין-קץ

7.

7. Πολλῆς τῷ μέτρῳ.
 Καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι
 πέρασ.
 Καὶ ἕως αἰῶνος, ζῆλος.

ועד-עולם קצאת

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Secundum tempus primum
 alleviavit terram Zabulon et ter-
 ram Nephthali et postremum ag-
 gravari fecit viam maris trans
 Jordanem Galilæ gentium.

1. Primo tempore alleviata est
 terra Zabulon, et terra Nephthali:
 et novissimo aggravata est via
 maris trans Jordanem Galilææ
 gentium.

1. Oras gentium.

3. Multiplicasti gentem, non ma-
 gnificasti lætitiā: lætati sunt ad
 facies tuas secundum lætitiā in
 messe.

3. Multiplicasti gentem, non ma-
 gnificasti lætitiā. Lætantur co-
 ram te, sicut qui lætantur in
 messe.

3.

4. Exactoris.

4. Exactoris.

4.

5. Quia omnis pugna confligen-
 tis in strepitu, et vestimentum in-
 volutum in sanguinibus, et erit ad
 combustionem, cibus ignis.

5. Quia omnis violenta prædatio
 cum tumultu, et vestimentum ni-
 stum sanguine erit in combustio-
 nem, et cibus ignis.

5.

6. Quia gnatus natus est nobis,
 filius datus est nobis, et erit prin-
 cipatus super humerum ejus, et
 vocabitur nomen ejus admirabilis,
 consiliarius, Deus, fortis, pater
 æternitatis, princeps pacis.

6. Parvulus enim natus est no-
 bis, et filius datus est nobis, et
 factus est principatus super hu-
 merum ejus: et vocabitur nomen
 ejus admirabilis, consiliarius,
 Deus, fortis, pater futuri sæculi,
 princeps pacis.

6. Quia puer natus est nobis,
 filius datus est nobis, et facta est
 mensura super humerum ejus:
 et vocatum est (ai. vocavit) nomen
 ejus, admirabilis, consiliarius,
 fortis, potens, pater adhuc, prin-
 cepts pacis.

7. Ad multiplicandum principa-
 tum.

7. Multiplicabitur ejus impe-
 rium.

7. Multæ mensura.

Et ad pacem non finis.

Et pacis non erit finis.

Et pacis ejus non est finis.

Et usque in sæculum, zelus.

Et usque in sempiternum, zelus:

Et usque in sæculum, zelus.

sic habet : Ἄ., Θ., καὶ κατάρτα ἔσται ἐν τῷ β. α., et maledictio erit in r. s. DWACH.]

Ibid. Σ., καὶ τὰ πάτραρχα εἶδωλα. Sic unus codex. Carterius ex cod. Jes. paulo aliter hæc postrema alferit : διὸ δὴ καὶ οἱ τρεῖς, Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος καὶ Θεοδοτίων οὕτως ἠρμήνευσαν· καὶ καταρτάται ἐν

βασιλείᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν θεοῖς αὐτοῦ. Sed jam sæpe diximus duas fuisse Symmachi editiones; ex altera vero prodiisse potuit illud πάτραρχα εἶδωλα, ubi notandum est LXX Interpretes infra, cap. xxxvii, v. 39, vocem Π'Π'X vertere πάτραρχων, quod significare videtur patriæ principem, vel ducem.

HESAIÆ CAPUT IX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ὁ πρῶτος ἐτάχυνεν γῆν Ζαβουλῶν, καὶ γῆν Νεφθαλειμ, καὶ ὁ ἕξατος ἐθάρυνεν ὁδὸν τὴν κατὰ θάλασσαν, πέραν τοῦ Ἰορδάνου ὄριου τῶν ἐθνῶν.

3. Ἐπλήθυνας τὸ ἔθνος, ὃ οὐκ ἐμεγάλυνας. Εὐφροσύνη εὐφράνθησαν ἐνώπιόν σου, ὡς εὐφροσύνη ἐν θερισμῷ.

4.

5. Πᾶσα βία ἐβιάσθη ἐν σεισμῷ, καὶ περιβάλοιον ἐφύρη ἐν αἵματι, καὶ ἔσται εἰς καύσιν, καὶ εἰς κατάδρωμα πυρός.

6. Νεανίας γὰρ ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν, καὶ ἔσται ἡ παιδεία αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ παραδοξασμὸς, βουλευτικὸς, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ αἰῶνος, ἀρχὼν εἰρήνης.

7.

SYMMACHUS.

1. Primus acceleravit terram Zabulon et terram Nephthahim : et ultimus aggravavit viam, quæ juxta mare est trans Jordanem, terminum gentium.

3. Multiplicasti gentem, quam non magnificasti. Lætitia lætati sunt in conspectu tuo, sicut lætitia in messe.

4.

5. Omnis vis violenter adhibita est in concussionem, et amictus volutatus est in sanguine, et erit in combustionem et in cibum ignis.

6. Adolescens enim natus est nobis, filius datus est nobis; et erit disciplina ejus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus, admirabilitas, consiliarius, fortis, potens, pater sæculi, princeps pacis.

7.

1. Τοῦτο πρῶτον πίε, ταχὺ ποιεῖ, χώρα Ζαβουλῶν, ἡ γῆ Νεφθαλειμ, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν. Οἱ λοιποὶ, ὁ πρῶτος ἐτάχυνεν γῆν Ζαβουλῶν, καὶ γῆν Νεφθαλειμ, καὶ ὁ ἕξατος ἐθάρυνεν ὁδὸν τὴν κατὰ θάλασσαν, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὄριου τῶν ἐθνῶν.

3. Τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ὃ καταγγαγες ἐν εὐφροσύνη σου. Καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου, ὡς οἱ εὐφραϊνόμενοι ἐν ἀμῆτι.

4. Ἀπαιτοῦνται. Ἄλλος, ἀπειθοῦνται.

5. Ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυντηγμένην ὅλῳ, καὶ ἱματίον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι, καὶ θελήσουσιν, εἰ ἐγένοντο πυρίκαυστοι.

6. Ὅτι παῖδιον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὐ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλτης βουλήσ ἀγγελος· ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας, καὶ ὑγιεῖται αὐτῷ.

7. Μεγάλῃ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ.

Καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον.

Καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ζῆλος.

LXX INTERPRETES.

1. Hoc primum bibe : cito fac, regio Zabulon, terra Nephthahim, et cæteri, qui maritima et trans Jordanem, Galilæa gentium. Reliqui, primus acceleravit terram Zabulon et terram Nephthahim : et ultimus aggravavit viam, quæ juxta mare est trans Jordanem, terminum gentium.

3. Plurima pars populi, quam deduxisti in lætitia tua. Et lætiantur in conspectu tuo, sicut qui lætantur in messe.

4. Exigentium. Alius, inobsequentium.

5. Quia omnem stolam congregatam dolo, et vestimentum cum commutatione restituent : et cupient, si fiant igne combusti.

6. Quia parvulus natus est nobis, filius et datus est nobis, cuius principatus factus est super humerum ejus : et vocatur nomen ejus magni consilii angelus. Adducam enim pacem super principes, et sanitatem ei.

7. Magnus principatus ejus.

Et pacis ejus non est terminus. Et in sæculum, zelus.

1.

3. Τὸ πλήθος.

4. Ἀπαιτοῦντος.

5.

6. . . . καὶ ἔσται ἡ παιδεία αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θαυμαστῶς βουλευῶν, ἰσχυρὸς, δυνάστης, πατὴρ αἰῶνος, ἀρχὼν εἰρήνης.

7. Ἐπληθύνθη παιδεία.

Καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

THEODOTIO.

1.

3. Multitudo.

4. Exactoris.

5.

6. . . . et erit disciplina ejus super humerum ejus : et vocavit nomen ejus, admirabiliter consulens, fortis, potens, pater sæculi, princeps pacis.

7. Multiplicata est disciplina.

Et pacis ejus non erit finis.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
8 דבר	8.	8. Ῥῆμα.
10 שמרים	10.	10.
11 ואת - איבד	11.	11. Καὶ τοὺς ἐχθροὺς ✕ αὐτοῦ.
12 ופלשתים	12.	12.
14 ויכרת	14.	14. Καὶ ὀλοθρεύσει.
15 ונשוא פנים	15.	15.
הוא הראש		Αὐτὸς κεφαλῆ.
17 ואת - יתמוז ואת - אלמנות	17.	17. Καὶ τοὺς ὄρφανοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χήρας αὐτοῦ.
21 יד	21.	21. Ἡ χεὶρ ✕ αὐτοῦ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
8. Verbum.	8. Verbum.	8. Verbum.
10. Sycomori.	10. Sycomoros.	10.
11. Et inimicos ejus.	11. Et inimicos ejus.	11. Et inimicos ✕ ejus.
12. Et Philisthim.	12. Et Philistiim.	12.
14. Et excidet.	14. Et disperdet.	14. Et perdet.
15. Et acceptus facie.	15. Et honorabilis.	15.
Ipsè caput.	Ipsè est caput.	Ipsè caput.
17. Et pupillorum ejus, et viduarum ejus.	17. Et pupillorum ejus et viduarum.	17. Et pupillos ejus et viduas ejus.
21. Manus ejus.	21. Manus ejus.	21. Manus ✕ ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Hesaiæ.

V. 1. Σ. καὶ οἱ λοιποὶ, ὁ πρῶτος ἐτάχυνεν etc. Sic Procopius, qui dicit reliquos interpretes ut Symmachum habuisse, quia non tantum differebant a Symmacho, quantum a LXX Interpretibus. Cod. unus tamen notat A. et Th. habuisse, ὄδον θαλάσσης, *viam maris*. Hieronymus et Procopius aiunt Aquilam legisse, θίνας τῶν ἐθνῶν, *oras gentium*. Hieronymus : « Pro Galilæa gentium, Aquila θίνας gentium : Symmachus terminos gentium interpretati sunt. »

V. 3. Σ., ἐπλήθυνας τὸ ἔθνος etc. Lectionem Symmachi habet Procopius; Theodotionis Curterius. In hunc locum ait Hieronymus alios, *magnificasti*, vertisse : hic LXX negativam *ל* vel non legerunt, vel pro particula *ל* habuerunt; quod etiam alibi contigit. Symmachus vocem *לשמחה* cum sequenti *שבח* conjungit, εὐφροσύνη εὐφρανθήσονται, *laetitia letabuntur*. Alii cum præcedenti copulant.

Ibid. Σ., εὐφροσύνη etc. Sic Eusebius Comment. in Hesaiam.

V. 4. Θ., ἀπαιτούντος etc. Eusebius. Hieronymus

vero ait Theodotionem vertisse *exactorem*. [Ibid. Ο', (juxta Alex. et Marchal.) ἀφαίρεθήσεται. Cod. Jesuit. vel March., 'Α., ἀφήρηται, *ablatum est*, quæ nunc est lectio Rom. editionis τῶν Ο'. DRACU.]

V. 5. Σ., πᾶσα βία ἐδιάσθη etc. Ex Procopio.

V. 6. 'Α., ὅτι παιδίον etc. Has lectiones mutua-mur ex Curterio, Eusebio et Theodoreto, qui ait illud Aquilæ, ισχυρὸς, δυνατός, sic Hebraice exprimi ἐλ γεβῶρ. Procopius vero, ἡλ γιβῶρ. Eusebius ait *Demonstr. evang.* Symmachum habere. νεανίας γὰρ ἐδόθη. Sed præstat lectio Curterii ex cod. Jes., νεανίας γὰρ ἐγεννήθη. Hallucinatur porro Drusius cum ait in Procopio, id est, in editione textus Hesaiæ a Jo. Curterio ex cod. Jes. cum Procopio posita, legi παρεγεννήθη : nam ibi mendose legitur Παρεγεννήθη pro γὰρ ἐγεννήθη, ut liquet. In illud Aquilæ, μέτρον, Hieronymus : « Aquila verbi ambiguitate deceptus μέτρον, i. e. *mensuram*, interpretatus est, quæ Hebraice et Latine eodem appellatur nomine. » Quæ nota pertinet etiam ad versum sequentem. *משרה misra*, est principatus : *משרה mesura*, est

HESAIÆ CAPUT X.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
2 להכות מדין דלים וגול משפט	2.	2. ✕ Καὶ : ἀρπάζοντες κρίνον.
עני עמו להיות אלמות שלם		
ואת - יתומים יבז		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Ad pervertendum judicium tenuium, et ad rapiendum judicium afflictorum populi mei, ut essent viduæ spolia eorum, et pupillos diriperent.	2. Ut opprimerent in judicio pauperes; et vim facerent causæ humilium populi mei : ut essent viduæ præda eorum, et pupillos diriperent.	2. ✕ Et : rapientes judicium.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

8.	8. Θάνατον. <i>Οι λοιποι</i> , τὸν λόγον.	8.
10.	10. <i>Συκαμίνους. Οι λοιποι</i> , συκομόρων.	10.
11. Καὶ τοὺς ἐχθροὺς ✕ αὐτοῦ.	11. Καὶ τοὺς ἐχθροῦς;	11. Καὶ τοὺς ἐχθροὺς ✕ αὐτοῦ.
12.	12. Καὶ τοὺς Ἑλληνας. <i>Οι λοιποι</i> , καὶ τοὺς Φιλιστταίμ.	12.
14. Καὶ ἐξολοθρεύσει.	14. Καὶ ἀφελε,	14. Καὶ ἀφελεζ
15. Καὶ αἰδέσιμον.	15. Καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας.	15.
Αὐτὸς κεφαλῆ.	Αὐτὸς κεφαλῆ. Ἄλλως, αὕτη ἡ ἀρχή.	Αὐτὸς κεφαλῆ.
17. Καὶ τοὺς ὄρφανούς αὐτοῦ καὶ τὰς χήρας αὐτοῦ.	17. Καὶ τοὺς ὄρφανούς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν.	17. Καὶ τοὺς ὄρφανούς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτοῦ.
21. Ἡ χεὶρ ✕ αὐτοῦ.	21. Ἡ χεὶρ.	21. Ἡ χεὶρ ✕ αὐτοῦ.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
8.	8. Mortem. <i>Reliqui</i> , verbum.	8.
10.	10. Sycaminos. <i>Reliqui</i> , sycomoros.	10.
11. Et inimicos ✕ ejus.	11. Et inimicos.	11. Et inimicos ✕ ejus.
12.	12. Et Græcos. <i>Reliqui</i> , et Philistiim.	12.
14. Et disperdet.	14. Et abstulit.	14. Et auferet.
15. Et honorabilis.	15. Et eos qui facies admirantur.	15.
Ipsè caput.	Ipsè caput. <i>Alter</i> , hoc est principium.	Ipsè caput.
17. Et pupillos ejus et viduas ejus.	17. Et pupillos eorum et viduas eorum.	17. Et pupillos ejus et viduas ejus.
21. Manus ✕ ejus.	21. Manus.	21. Manus ✕ ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Hesaiæ.

mensura. Primo autem modo legitur. [Aliquanto variant qui hunc locum allegant SS. Patres. De iis prolixè in notis ed. Rom. Nobilius, quem adeas velimus. Juxta Eusebium, Aquila vertit, καὶ καλεῖται, et Theodotio, θαυμαστὸς, συμβουλεύων.—Notandum ab omnibus Hebr. חַן, *ischoros*, fortis, redditum esse, exceptis LXX senibus, qui Θεός, *Deus*, translulerunt.—Hebraicam lectionem adjecimus in textu ex Procopio. *Drach.*]

V. 7. 'A., πολλῆς τῷ μέτρῳ. Curterius ex ms. Jes. et ibid. Θ., καὶ ἐπληθύνθη παιδεία, πρὸ ἐπληθύνθη. Sed Eusebius in *Demonstr. evang.* habet, Θ., τοῦ πληθύνειν τὴν παιδείαν, ad multiplicandam disciplinam. [Ibid. Hebr. חַרְסִי. Sic, non autem sine mysterio. Cf. tractatum nostrum, *De l'Harmonie entre l'Eglise et la Synagogue*, t. II, p. 55 et seqq. *Drach.*]

Ibid 'A., καὶ τῆς εἰρήνης etc. Eusebius in *Demonstr. evang.* Theodotionis vero lectionem advertit idem in Comment. [Cod. Marchal., Σ., Θ., πέρας. *Drach.*]

Ibid. 'A., καὶ ἕως αἰῶνος, ζῆλος. Curterius ex ms. Jes.

V. 8. 'A., βῆμα etc. Ex Curterio et Procopio. Cyrillus, λόγον ἀπέστειλε ἐπὶ Ἰακώβ, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑβραίων.

V. 10. *Συκαμίνους*. Eusebius, Comment. in Hesaiam: Ο, *συκαμίνους* ἀπὸ *συκαμίνων*, ἢ *συκομόρων* κατὰ τοὺς λοιπούς.

V. 11. 'A., Σ., Θ., καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Curterius, cum asterisco ad vocem, αὐτοῦ.

V. 12. *Οι λοιποι*, καὶ τοὺς Φιλιστταίμ. Sic unus codex.

V. 14. 'A., καὶ ὀλοθρεύσει etc. Ex Procopio et Eusebio.

V. 15. Σ., καὶ αἰδέσιμον. Sic Eusebius in Hesalam, et Procopius.

Ibid. *Οι Δ'*, αὐτὸς κεφαλῆ. Curterius. Vide quæ diximus in Præliminaribus (col. 107) de nota *οι Δ'*.

V. 17. Curterius ex ms. Jes., *οι Γ'*, his αὐτοῦ πρὸ αὐτῶν, quod habetur in τοὺς Ο'.

V. 21. *Οι Γ'*, αὐτοῦ. Curterius.

HESAIÆ CAPUT X.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. ✕ Καὶ ; ἀρπάζοντες κρίσιν.	2. Ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἀρπάζοντες κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς διαρπαγὴν, καὶ ὄρφανὸν εἰς προνομήν. Ἄλλος, διαστρέφοντες τὸ δίκαιον.	2. ✕ Καὶ ; ἀρπάζοντες κρίσιν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. ✕ Et ; rapientes judicium.	2. Declinantes judicium inopum, rapientes causam pauperum populi mei; ita ut sit ipsis vidua in direptionem, et pupillus in pradam. <i>Alius</i> , pervertentes justum	2. ✕ Et ; rapientes judicium.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

4 בלתי כרע תחת אסיר	4.	4. . . . αἰχμαλωσίαν.
ותחת הרוגים יפל		
אפי		
6 לשלל שלל	6.	6. ✕ Τοῦ ἰ ποιῆσαι σπῦλα.
7 גוים לא מעט	7.	7. Ἔθνη οὐκ ὀλίγως.
10 כאשר מנארה ידו למסלרת	10.	10.
האליל		
13 בכח ידו עשיתי	13.	13.
14 ידו	14.	14. Τῆ χειρὶ ✕ μου.
ופנה פה ומצפצף		
17 וקדשו ללהבה	17.	17.
ואכלה שיתו ושביירו ביום אחד		
18 וכבוד יעדו ותרמלו מבפש	18.	18.
ועד - בשר יכלה והיה כבוסם נסם		
19 ושאר עץ יעדו מספר יהיו	19.	19. Παῖς.
ונער יתבם		
22 עסך	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

4. Absque me corruit sub vinculo. Et sub interfectis cadent. Furor ejus.	4. Ne incurvemini sub vinculo. Et cum interfectis cadatis. Furor ejus.	4. ... captivitatem.
6. Ad spoliandum spoliū.	6. Ut auferat spolia.	6. ✕ Ad ἰ faciendum spolia.
7. Gentes non parum.	7. Gentium non paucarum.	7. Gentes non parum.
10. Quemadmodum invenit manus mea ad regna vanitatis.	10. Quomodo invenit manus mea regna idoli.	10.
13. In fortitudine manus meæ feci.	13. In fortitudine manus meæ feci.	13.
14. Manus mea. Et aperiens os, et garriens.	14. Manus mea. Et aperiret os, et ganniret.	14. Manu ✕ mea.
17. Et sanctus ejus in flamma.	17. Et sanctus ejus in flamma.	17.
Et devorabit spinam ejus, et veprem ejus, in die una.	Et devorabitur spina ejus, et vepres ejus, in die una.	
18. Et gloria sylvæ ejus et Carmeli ejus, ab anima et usque ad carnem consumet : et erit sicut liquescere vexilliferum.	18. Et gloria saltus ejus et Carmeli ejus ab anima usque ad carnem consumetur ; et erit terrore profugus.	18.
19. Et residuum lignum sylvæ ejus, numerus erunt : et puer scribet ea.	19. Et reliquiae ligni saltus ejus præ paucitate numerabuntur : et puer scribet eos.	19. Puer.
22. Populus tuus.	22. Populus tuus.	22.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΥΤΩΝ.

καιον κρίμα ἐπὶ τῶν πτωχῶν, καὶ διαρπάζοντες τὰ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς κατάβρωμα, καὶ ὄρφανὸν εἰς κέρδος.

4. . . . αιχμαλωσίαν.

4. Τοῦ μὴ ἐμπειεῖν εἰς ἀπαγωγὴν.

4. Τοῦ μὴ κάμψαι ὑπὸ δεσμών.

✕ Καὶ ὑποκάτω ἀνηρημένων π-
✕ σούνται.

6.

Ἦ ὄργη. Ἄλλος, θυμὸς αὐτοῦ.

6. ✕ Τοῦ : ποιῆσαι σκύλα.

7. Οὐκ ὀλίγα.

6. Ποιῆσαι σκύλα.

7. Οὐκ ὀλίγα.

10.

10. Ὅν τρόπον ταύτας ἔλαβον, καὶ πάσας τὰς ἀρχὰς λήψομαι.

10. Καθάπερ εὔρεν ἡ χεὶρ μου τὰς βασιλείας τοῦ εἰδώλου.

13. Ἐν τῇ δυνάμει τῆς χειρὸς ἐποίησα.

13. Ἐν τῇ ἰσχυί ποιήσω.

13.

14. Τῇ χειρὶ ✕ μου.

14. Τῇ χειρὶ.

14. Τῇ χειρὶ ✕ μου.

✕ Καὶ ἀνοίγων τὸ στόμα, καὶ ✕ στρουθίζων.

17. Καὶ ὁ ἅγιος αὐτοῦ εἰς φλόγα.

17. Καὶ ἀγιάζει αὐτὸν ἐν πυρὶ.

17.

Καὶ καταφάγεται τὰ ἀποκείμενα αὐτοῦ, καὶ τὰ πεφυλαγμένα αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ μιᾶ.

Καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

18. Καὶ ἡ δόξα τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ, καὶ τοῦ Καρμηλοῦ αὐτοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκὸς ἀναλωθήσεται, καὶ ἔσται ὡς τετμημένως φεύγων.

18. Ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ, καὶ οἱ δρυμοὶ, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν, καὶ ἔσται ὁ φεύγων ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογὸς καιομένης.

18.

19. Τὰ δὲ ἐπιλοιπα τῶν ξύλων τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ ἀριθμῶ ἔσονται, καὶ παῖδιον γράψει αὐτά.

19. Καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπ' αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παῖδιον γράψει αὐτούς.

19. Παιδάριον.

22.

22. Ὁ λαός.

22. Ὁ λαός σου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

judicium super pauperibus, et diripientes quæ sunt inopum populi; ita ut sit eis vidua in cibum, et pupillus in lucrum.

4. . . . captivitatem.

4. Ut non incidatis in abductionem.

4. Ne incurvemini sub vinculo.

✕ Et sub interfectis cadent.

6.

Ira. Alius, furor ejus.

6. ✕ Ad : faciendum spolia.

7. Non paucas.

6. Ut faciat spolia.

7. Non paucas.

10.

7. Non paucas.

10. Sicut invenit manus mea regna idoli.

13. In virtute manus feci.

10. Sicut has cepi, sic omnes principatus capiam.

13.

14. Manu ✕ mea.

13. In fortitudine faciam.

14. Manu ✕ mea.

✕ Et aperiens os, et sicut passer ✕ stridens.

17. Et sanctus ejus in flammam.

14. Manu.
Aut contradicat mihi.

17.

Et devorabit reposita ejus, et quæ ab ipso servantur in die una.

17. Et sanctificabit eum in igne.
Et comedet sicut scænum sylvam die illa.

18. Et gloria sylvæ ejus, et Carmeli ejus, ab anima usque ad carnem consumetur, et erit tanquam cæsus fugiens.

18. Extinguentur montes, et colles, et saltus, et devorabit ab anima usque ad carnes; et erit qui fugit quasi qui fugit a flamma ardenti.

18.

19. Residua autem lignorum sylvæ ejus numero erunt: et puer scribet ea.

19. Et qui relictus sunt ab eis numerus erunt: et puer scribet eos.

19. Puerulus.

22.

22. Populus.

22. Populus tuus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
25. אדני יהוה צבאות	25.	25. Κύριος ὁ Θεὸς στρατευῶν.
בקרב כל-הארץ		
24. בשבת יזכה וכבודו ישא עליך בדרך מצרים	24.	24. Ἀρεῖ.
26. בצור עזרב	26.	26. Ἐν πέτρᾳ Ὠρήθ.
27. על חבל על	27.	27.
28. במגרין	28.	28. Μαγρών.
29. מלון	29.	29. Λύλιστήριον.
30. צולי קולך	30.	30.
לישה		Ἐν Λαῖς.
33. פארה	33.	33. Κεραμεῖον.
והגבהים ישאלו		Καὶ οἱ μετεωροὶ ταπεινωθήσονται.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
25. Dominus, Dominus exercituum.	25. Dominus Deus exercituum.	25. Dominus Deus exercituum.
In medio universæ terræ.	In medio universæ terræ.	
24. In virga percuet te, et baculum suum levabit super te in via Ægypti.	24. In virga percuet te, et baculum suum levabit super te in via Ægypti.	24. Elevabit.
26. In petra Oreb.	26. In petra Oreb.	26. In petra Oreb.
27. Et corrumpetur jugum.	27. Et computrescet jugum.	27.
28. In Magron.	28. Magron.	28. Magron.
29. Diversorium.	29. Sedes.	29. Habitaculum.
30. Intona vocem tuam.	30. Hinni voce tua.	30.
Laisa.	Laisa.	In Lais.
33. Ramum.	33. Lagunculam.	33. Figlinam.
Et sublimes humiliabuntur.	Et sublimes humiliabuntur.	Et sublimes humiliabuntur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Hesaiæ.

V. 2. Ἄλλος, διαστρέφοντες τὸ δίκαιον κριμα etc. Ex ms. quodam Basilii in Isaiam.
 Ibid. Curterius ad vocem ἀρπάζοντες ex ms. Jes. notat ad marg. cum asterisco, οἱ Γ', καί. Ibid. pro κριμα πνήτων, in textu legitur χρήματα πνήτων. Ad marg. vero, οἱ Γ', κριμα.
 V. 4. Ἄ., Σ., αἰχμαλώσταν. Theodoretus, qui sic habet : ἀπαγωγὴν ἐκάλεσε τὴν αἰχμαλώσταν· οὕτω γὰρ ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσε, καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοίως. Curterius ex ms. Jes. notat ibidem, Ὁ, τοῦ μὴ κάμψαι etc., ut supra.
 Ibid. Θ. cum asterisco, καὶ ὑποκάτω etc. Curterius. [Prorsus nihil de hoc in cod. Jesuit., si Lamberto Bos fides adhibenda. Eamdem lectionem habent in textu Alex., Ald. et Complut. hoc modo : καὶ ὑπ. (Alex. τῶν) ἀν. πεσ., et apud Proc. margini adscripta est sub asterisco. DRACH.]
 Ibid. Curterius in textu, θυμὸς : ad marginem vero, οἱ Ὁ, ἡ ὀργή.
 V. 6. Ἄ., Θ., τοῦ. Curterius, præmisso asterisco. Illud, ποιῆσαι, non puto esse Aquilæ.
 V. 7. In cod. Jes. sic legitur, Ἄ., ἔθνη οὐκ ὀλίγως.
 Θ., Σ. ὁμοίως τοῖς Ὁ. Curterius vero male, Ἄ., Σ., Θ. ὁμοίως τε Ὁ, ἔθνη οὐκ ὀλίγως.
 V. 10. Θ., καθάπερ εὔρεν etc. Curterius. In ms. Jes., in textu τῶν Ὁ habetur χώρας, ad marg. vero, ἀργάς.
 V. 13. Σ., ἐν τῇ δυνάμει etc. Euseb. in Hesaiam.
 V. 14. Curterius ex ms. Jes., Π., μου, cum asterisco ante μου.
 Ibid. Θ., καὶ ἀνοίγων etc., præmisso asterisco. Idem.
 V. 17. Σ., καὶ ὁ ἅγιος etc. Procopius, et Euseb. in Hesaiam.
 Ibid. Σ., καὶ καταφάγεται etc. Idem Procopius.
 V. 18. Σ., καὶ ἡ δόξα τοῦ δρυμοῦ etc. Idem.
 V. 19. Σ., τὰ δὲ ἐπιλοῖπα etc. Idem. Curter. vero ex ms. Jes. notat, Σ., παιδίον. Θ., παιδάριον. Ἄ., παῖς.
 V. 22. Curterius, Θ., Ὁ, λαός σου.
 V. 23. Cod. Jes., Ἄ., στρατευῶν. Θ., Σ. ὁμοίως τοῖς Ὁ, Κύριος τῶν δυνάμεων. Curterius male, Θ., Σ. ὁμοίως τε οἱ Ὁ.
 Ibid. Σ., Θ., ἐν μέσῳ πάσης τῆς γῆς. Sic unus codex.

CAPUT XI HESAIÆ.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1. הכור	1.	1. Ῥαβδίον.
כונע		Ἀπὸ κορμοῦ.
ונצר		(Ἀκρέμονα.)
VER IO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Virga.	1. Virga.	1. Virgula.
De stirpe.	De radice.	De trunco.
Et surculus.	Et flos.	(Virgultum.)

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

23. Κύριος ✕ ὁ Θεός τῶν δυνάμεων.

Ἐν μέσῳ πάσης τῆς γῆς.

24. Ἐν ῥάβδῳ πλήξει σε, καὶ τὴν βραχτηρίαν αὐτοῦ ἐπαρεῖ ἐπὶ σὲ διὰ τὴν ὁδὸν Αἰγύπτου.

26. Ἐν Σούρ Χωρήθ.

27.

28. Μαγρών.

29. Αὐλισμὸς.

30.

33. Ληγόν.

Καὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται.

SYMMACHUS.

23. Dominus ✕ Deus virtutum.

In medio universæ terræ.

24. In virga percutiet te, et baculum suum elevabit super te per viam Ægypti.

26. In Sur Choreb.

27.

28. Magron.

29. Pernocatio.

30.

33. Torcular.

Et sublimes humiliabuntur.

23. Κύριος.

Ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλη.

24. Ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε· πληγὴν γὰρ ἐπάγω ἐπὶ σὲ τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν Αἰγύπτου.

26. Ἐν τόπῳ θλίψεως.

27. Καὶ καταφθαρήσεται ὁ ζυγός.

28. Μαγγεδώ.

29. Vacat.

30. Vacat. Ἄλλος ✕ χρημέτισον φωνὴν σου.

Λαϊσά.

33. Τοὺς ἐνδόξους.

Καὶ οἱ ὕψηλοι ταπεινωθήσονται.

LXX INTERPRETES.

23. Dominus.

In orbe toto.

24. Quia in virga percutiet te : plagam enim inducam super te ad videndum viam Ægypti.

26. In loco tribulationis.

27. Et corrumpetur jugum.

28. Maggedo.

29. Vacat.

30. Vacat. Alius, ✕ hinnt vocetua.

Laisa.

33. Gloriosos.

Et excelsi humiliabuntur.

23. Κύριος ✕ ὁ Θεός τῶν δυνάμεων.

Ἐν μέσῳ πάσης τῆς γῆς.

24.

26. Σούρ Ἠρήθ.

27. Καὶ διαφθαρήσεται ὁ κλοιός.

28. Μαγγεδών.

29. Κατάλυμα.

30.

Ἐν Λαίς.

33. Ληγόν.

Καὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται.

THEODOTIO.

23. Dominus ✕ Deus virtutum

In medio universæ terræ.

24.

26. Sor Oreb.

27. Et corrumpetur catena (sive jugum).

28. Maggedon.

29. Diversorium.

30.

In Leis.

33. Torcular.

Et sublimes humiliabuntur.

Notæ et variae lectiones ad cap. X Hesaiæ.

V. 24. Σ., ἐν ῥάβδῳ πλήξει σε etc. Procopius et Theodoretus, qui legit πατάξει pro πλήξει : et infra, ἐπάγει pro ἐπαρεῖ. Curterius, Ἄ., ἀρεῖ. Ο., Σ., ἐπαρεῖ. Scilicet LXX sic habuerunt in editione Hexaplarī.

V. 26. Ἄ., ἐν πέτρῳ Ἠρήθ. Hieronym. De locis Hebraicis. Symmachi vero lectionem habet Procopius. [Ibid. In LXX, ὁ Θεός. Marchal., Κύριος ὁ Θεός, cum ✕ Θ., τῶν δυνάμεων. Et Drusius ex Proc. : Th., Κύριος τῶν δυνάμεων. Quod addendum. DRACH.]

V. 27. Θ., καὶ διαφθαρήσεται κλοιός. Curterius ex ms. Jes.

V. 28. Curterius, Ἄ., Σ., κατὰ τὸ Ἑβραϊκόν, Μαγρών. Ἄ., Σ., secundum Hebraicum, Magron. LXX qui habent Μαγγεδώ, et Θ. qui legit Μαγγεδών, γ pro η legerunt : quæ mutatio τὸ η in γ et vicissim frequentissima occurrit, ut exemplis probatur in Præliminaribus.

V. 29. Ἄ., αὐλιστήριον etc. Curterius. Quod sequitur autem ibidem post singulorum interpretationem ὅμως οἱ Γ vel melius ὁμοίως οἱ Γ, ad notam

versus sequentis pertinet χρημέτισον etc., ita ut significetur tres Interpretes sic habuisse. Hebraicum וְלַיִתְּוָה hic alio modo legisse videntur LXX, apud quos habetur, καὶ ἔξει εἰς Ἄγγαί. Postremam autem vocem וְלַיִתְּוָה legerunt, ut putamus, unde Ἄγγαί.

V. 30. ✕ χρημέτισον φωνὴν σου. Sic Curterius ex ms. Jes. ubi trium lectio exprimitur, ut jam diximus. [Apud Procopium sub asterisco et sine nomine interp. DRACH.]

Ibid. In ms. Jes. ex Curterio, Θ., Λαίς. Ἄ., Λαίς. Ἄ., καὶ τὸ Ἑβραϊκόν, ὅμως τε Ο', lege, ὁμοίως τοῖς Ο'. Suspicio autem hanc postremam notæ partem, Ἄ., καὶ τὸ Ἑβρ., ad aliam vocem pertinere ; nisi forte dicatur in LXX editione Hexaplarī scriptum fuisse Λαίς.

V. 33 Ἄ., κεραμεῖον etc. Drusius.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., καὶ οἱ μετέωροι etc. Curterius ex ms. Jes., qui post hanc lectionem adjicit, ὅμως τε Ο' lege ὁμοίως τοῖς Ο', quia videlicet in editione Hexaplarī sic ex tribus interpretibus emendatum fuerat.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

1.

Ἄπὸ κορμουῦ.

(Καὶ βλαστόν.)

SYMMACHUS.

1.

De trunco.

(Et germen.)

1. Ῥάβδος.

Ἐκ τῆς ῥίζης.

Καὶ ἄθος.

LXX INTERPRETES.

1. Virga.

De radice.

Et flos.

1.

Ἄπὸ κορμουῦ.

(Καὶ βλαστόν.)

THEODOTIO.

1.

De trunco.

(Et germen.)

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοί; γράμμασι.	AKYΛAΣ.
5 ולא-למראה עיניו ישפוט ולא- למשמע אזניו יוכיח	5.	3.
4 והניח במישור לעני-ארץ	4.	4. Καὶ ἐλέγξει ἐν εὐθύτητι τοῖς πραέσι τῆς γῆς.
5 היה צדק אודר מתניו האכותה אודר הלציו	5.	5.
7 ופרה ודב תרעינה יהוד ירבע ילדיהן	7.	7. Καὶ δάμαλις καὶ ἄρκος νεμε- θῆσονται ὁμῶς, κατακλεισθήσονται παιδία αὐτῶν.
כבקר		Ἵς βουκόλιον.
10 אשר עמד לנס עמים	10.	10. Ὅς ἀνίσταται εἰς σύσσημον λαῶν.
מנרת		Ἴη ἀνάπαυσις αὐτοῦ.
כבד		Δόξα.
11 והיה ביום ההוא יוסף אדני שנית יד לקנות את-שאר עמד אשר-ישאר מאשר	11.	11. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκε- νῇ προσθήσει Κύριος δεῦτερον τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ κτήσασθαι ὑπό- λειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃ ὑπόλει- φθήσεται ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων.
14 אדם וכאב משלח ידם	14.	14. Ἴδουμαία καὶ Μωὰβ ἀποστο- λῆ χειρὸς αὐτῶν.
15 החרים יהוה את לשון יכ- מצרים	15.	15. Καὶ ἀναθεματίσει Κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης Αἰγύπτου.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA

AQUILA.

3. Nec ad visionem oculorum suum iudicabit, neque ad audi- tum aurium suarum arguet.	3. Non secundum visionem oculo- rum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet.	3.
4. Et arguet in rectitudine man- suetis terræ.	4. Et arguet in æquitate pro mansuetis terræ.	4. Et arguet in rectitudine man- suetis terræ.
5. Et erit iustitia cingulum lum- borum ejus, et fides cingulum re- num ejus.	5. Et erit iustitia cingulum lumborum ejus, et fides cincto- rium renum ejus.	5.
7. Et vacca et ursus pascentur simul, accubabunt nati earum.	7. Vitulus et ursus pascentur : simul requiescent catuli eorum.	7. Et vacca et ursus pascentur simul, claudentur parvuli eorum.
Quasi bos.	Quasi bos.	Quasi bucolium.
10. Quæ stans in vexillum popu- lorum.	10. Qui stat in signum populo- rum.	10. Qui consurgit in signum po- pulorum.
Requies ejus.	Sepulcrum ejus.	Requies ejus.
Gloria.	Gloriosum.	Gloria.
11. Et erit in die illo : adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod remanebit ab Assur.	11. Et erit in die illa : adjiciet Do- minus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis.	11. Et erit in die illa adjiciet Dominus secundo manum suam, ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assy- riis.
14. Edom et Moab missio ma- nus eorum.	14. Idumæa et Moab præceptum manus eorum.	14. Idumæa et Moab missio manus eorum.
15. Et feriet anathemate Domi- nus linguam maris Ægypti.	15. Et desolabit Dominus lin- guam maris Ægypti.	15. Et anathematizabit Domi- nus linguam maris Ægypti.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Hesaiæ.

V. 1. 'A., ῥαβδίου. Procopius.
Ibid. 'A., Σ., Θ., ἀπὸ κορμού. Sic Eusebius in
Hesaiam, et Hieronymus, qui interpretationem Latinam
sic effert, *ex trunco*.
Ibid. Hieronymus : « Pro flore, qui Hebraice dicitur
NESER, Aquila, Symmachus et Theodotus
germen transtulerunt. » Idem porro Hieronymus
Hesaiæ xiv, 19. « NESER proprie virgultum appel-
latur, quod ad radices arborum nascitur, et quasi
inutile ab agricolis amputatur. » Drusius qui hæc
loca adfert, adjicit : « In schedis meis נצר A., ἀχρέ-

μονα, virgultum, Th., βλαστὴν. » Hoc autem accepit
ex Hieronymo, libro vi, in cap. 14 Hesaiæ, ubi
legitur : « Theodotus, germen : Aquila, ἀχρέμονα. »
V. 3. Σ., οὐ τῇ ὀράσει etc. Procopius.
V. 4. 'A., καὶ ἐλέγξει etc. Procopius et Drusius.
[Ad Symmachum, Drusius ex Procopio, et ex Drusio
Montfauconius, habet, καὶ ἐλέγξει. Ipse autem
Procopius non ita, sed, ἀλλὰ κρινεῖ. Cf. L. Bus
notam ad h. l. DRACH.]
V. 5. Σ., καὶ ἔσται δικαιοσύνη etc. Procopius.
V. 7. 'A., Θ., καὶ δάμαλις καὶ ἄρκος νεμεθῆσονται

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5. Οὐ τῆ ὄρασει τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κρινεῖ, οὐδὲ τῆ ἀκοῇ τῶν ὠτων αὐτοῦ ἐλέγξει.

4. Καὶ ἐλέγξει ἐν εὐθύτητι πτωχοὺς γῆς.

5. Καὶ ἔσται δικαιοσύνη περιζώμα τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις περιζώμα τῶν λαγόνων αὐτοῦ.

7. Καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος βοσκήσονται ὁμοθυμαδόν, κατακλεισθήσονται τὰ παιδία αὐτῶν.

10. Ὡς ἀνίσταται εἰς σύσσημον τῶν ἔθνων.

Ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ.

Δόξα.

11. . . . προσθήσει Κύριος ἐκ δευτέρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ ζηλώσαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ . . .

14. Ἐδὼμ καὶ Μωὰβ ἕκτασις χειρῶν αὐτῶν.

15. Καὶ ἀναθεματίσει Κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης Αἰγύπτου.

SYMMACHUS.

3. Non visu oculorum suorum iudicabit, neque auditu aurium suarum arguet.

4. Et arguet in rectitudine pauperes terræ.

5. Et erit iustitia cingulum lumborum ejus, et fides cingulum renum ejus.

7. Et bos et ursus pascentur unanimiter, claudentur parvuli eorum.

10. Qui consurgit in signum gentium.

Requies ejus.

Gloria.

11. . . . adjiciet Dominus secundo manum suam ad zelandum residuum populi sui..

14. Edom et Moab extensio manus eorum.

15. Et anathematizabit Dominus linguam maris Ægypti.

3. Οὐ κατὰ τὴν ὄρασαν κρινεῖ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλίαν ἐλέγξει.

4. Καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς.

5. Καὶ ἔσται δικαιοσύνη ἐξωστῆνος τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἀληθεία εἰλημένος τὰς πλευράς.

7. Καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδία αὐτῶν ἔσονται.

Ὡς βοῦς.

10. Καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἔθνων.

Ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ.

Τιμὴ.

11. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ προσθήσει ὁ Κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλώσαι τὸ καταλειφθὲν ὑπόλοιπον τοῦ λαοῦ, ὃ ἂν καταλειφθῆ ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων.

14. Καὶ Ἰδουμαίαν καὶ ἐπὶ Μωὰβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦσι.

15. Καὶ ἐρημώσει Κύριος τὴν θάλασσαν Αἰγύπτου.

LXX INTERPRETES.

3. Non secundum opinionem iudicabit, neque secundum loquelam arguet.

4. Et arguet humiles terræ.

5. Et erit iustitia cinctus lumbi suum, et veritate involutus costas.

7. Et bos et ursus pascentur simul, et simul catuli eorum erunt.

Quasi bos.

10. Et qui consurgit ut princeps sit gentium.

Requies ejus.

Honor.

11. Et erit in die illa adjiciet Dominus ostendere manum suam, ad zelandum relictum residuum populi, quod relictum fuerit ab Assyriis.

14. Et Idumæam et super Moab primum manus mittent.

15. Et desolabit Dominus mare Ægypti.

3.

4. Καὶ ἐλέγξει ἐν εὐθύτητι τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς.

5.

7. Καὶ δάμαλις καὶ ἄρκτος νεμεθήσονται ὅμως, κατακλεισθήσονται παιδία αὐτῶν.

Ὡς βουκόλιον.

10.

Ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ.

11. . . . τοῦ κτήσασθαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃ ἂν καταλίπη ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων.

14. Ἰδουμαία, Μωὰβ ἕκτασις χειρῶν αὐτῶν.

15. Καὶ ἀναθεματίσει Κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης Αἰγύπτου.

THEODOTIO.

3.

4. Et arguet in rectitudine humiles terræ.

5.

7. Et vacca et ursus pascentur simul, claudentur parvuli eorum.

Quasi bucolium.

10.

Requies ejus.

11. . . . ad possidendum residuum populi sui, quod relictum fuerit ab Assyriis.

14. Idumæa, Moab extensio manus eorum.

15. Et anathematizabit Dominus linguam maris Ægypti.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Hesaiæ.

ται etc. Sic haud dubie legendum in cod. Jes. (') Curterius omisit illud, καὶ ἄρκτος.

Ibid. 'A., Θ., ὡς βουκόλιον. Curterius, 'A., Θ., ὡς βουκόλιον ὅμως τε Ὁ lege, ὁμοίως τοῖς Ὁ, scilicet in editione τῶν Ὁ Hexaplatari.

V. 10. 'A., ὡς ἀνίσταται etc. Procopius.

Ibid. Π., ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ. Drusius.

Ibid. 'A., Σ., δόξα. Procopius.

V. 11. 'A., καὶ ἔσται etc. In Demonstrat. evang. Eusebii, p. 75 et apud Procopium. Ad Symmachum pro τοῦ ζηλώσαι, in Comment. Eusebii legitur, τοῦ

κτῆσασθαι. [Aquila vero ibidem adscribit τοῦ ζηλώσαι. Duas igitur varias tribuit eidem lectiones. DRACH.]

V. 14. 'A., Ἰδουμαία καὶ Μωὰβ etc. Curterius ibid. ex ms. Jes.

V. 15. Eusebius in Hesaiam : Οἱ τρεῖς συμφώνως, οὕτως ἠρμήνευσαν, καὶ ἀναθεματίσει Κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης Αἰγύπτου. Hieronymus vero : « Desolabit igitur, sive interficiet, hoc est, ἀναθεματίσει, ut Theodotio, Aquila et Symmachus transulerunt, linguam maris Ægypti. »

(') Nimirum cod. Jesuit. habet, 'A., Θ., καὶ δαμάλια νεμεθήσονται etc. Sed iisdem verbis exhibet. Procopius duorum versionem. Sagacius reponit Drusius, δαμάλις. DRACH.

TO EBPAIKON.

אֲדָד 1
 2 יִשְׁעֵי אֲבֹתַי
 יה יהוה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Confitebor tibi.
2. Salus mea, confidam.

Ia Dominus.

HESAIÆ CAPUT XII.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.
- 2.

VULGATA LATINA.

1. Confitebor tibi.
2. Salvator meus, fiducialiter agam.

Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Hesaiæ.

V. 1. 'A., Σ., Θ., ἐξομ-. Curterius ex ms. Jes.

V. 2. Θ.; Σωτήρ μου, ἐλπῶ. I lem.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. Ἐξομολογήσομαι σοι.
- 2.

✕ Ἰα : Κύριος.

AQUILA.

1. Confitebor tibi.
- 2.

✕ Ia : Dominus.

TO EBPAIKON.

2 על הר-נשפה

קל להם
 הניפו יד ויבאו פתחי גדיבים

3 אני צייתי למקדשי גם קראתי
 גבדתי לאפי עליו גאותי

4 כמלכות
 5 יהוה יכלי זכרו
 8 ונבהדו צירים

יחילץ
 9 ועברה והרץ אף
 10 וכבליהם

אדם
 השבש בשאתי

11 גאון
 12 מפז

מטהם אופיר

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Super montem præruptam.

Vocem ipsis.

Agitate manum, et ingrediantur
 ostia magnificorum.

3. Ego præcepi sanctificatis
 meis, etiam vocavi fortes meos in
 furore meo, exsultantes celsitudi-
 nis meæ.

4. Regnorum.

5. Dominus, et vasa indigna-
 tionis ejus.

8. Et conterantur, torsiones.
 Dolebunt.

9. Et excandescencia et ira fu-
 roris.

10. Et constellationes eorum.
 Lumen suum.

Sol in egrediendo ipsum.

11. Superbiam.

12. Præ obrizo.

Præ massa auri Ophir.

HESAIÆ CAPUT XIII.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 2.

- 3.

- 4.

- 5.

- 8.

- 9.

- 10.

- 11.

- 12.

VULGATA LATINA.

2. Super montem caliginosum.

Vocem.

Levate manum, et ingrediantur
 portas, duces.

3. Ego mandavi sanctificatis
 meis, et vocavi fortes meos in ira
 mea, exsultantes in gloria mea.

- 4.

5. Dominus et vasa furoris
 ejus.

8. Et conteretur; torsiones.
 Dolebunt.

9. Et indignationis plenus, et
 ira furorisque.

10. Et splendor earum.

Lumen suum.

Sol in ortu suo.

11. Superbiam.

12. Auro.

Mundo obrizo.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 2.

Φωνὴν αὐτῶν.

Ἐξάρτετε χεῖρα, καὶ εἰσελθέτω-
 σαν ἀνοίγματα ἐκουσιαζομένων.

3. Ἐγὼ ἐνεταλάμην τοῖς ἡγια-
 σμένοις μου, καὶ ἐκάλεσα δυνατοῖς
 μου τῷ θυμῷ μου γαυρωμένοις
 (ὑπερηφανείας μου).

4. Βασιλείων.

- 5.

- 8.

Ἰδινήσουσιν.

- 9.

10. Καὶ χεσιλέμ (ἦ, ξιλέμ).

- 11.

12. Μᾶλλον ἢ τὸ κίβρον.

Μᾶλλον ἢ τὸ σπλωμα Ὠφέιρ.

AQUILA.

- 2.

Vocem eorum.

Elevate manum, et ingredian-
 tur aperiones spontaneorum.

3. Ego præcepi sanctificatis
 meis, et vocavi potentes meos fu-
 rore meo, gloriantes superbiae
 meæ.

4. Regum.

- 5.

- 8.

Dolebunt.

- 9.

10. Et chesileem (vel, xileem).

- 11.

12. Magis quam rubidum.

Præ iunctura Ophir.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Ἐξομολογήσομαι σοί.

2.

✕ Ἰα : Κύριος.

SYMMACHUS.

1. Confitebor tibi.

2.

✕ Ia : Dominus.

Ibid. ✕ II., Ia etc. Idem.

HESAIÆ CAPUT XII.

Ο'.

1. Εὐλογῶ σε.

2. Σωτήρ μου, πεποιθὼς ἔσομαι.

Κύριος.

LXX INTERPRETES.

1. Benedico te.

2. Salvator meus, fidens ero.

Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Hesaiæ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἐξομολογήσομαι σοί.

2. Σωτήρ μου, ἐλπιδῶ.

✕ Ἰα : Κύριος.

THEODOTIO.

1. Confitebor tibi.

2. Salvator meus, sperabo.

✕ Ia : Dominus.

HESAIÆ CAPUT XIII.

Ο'.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

2.

Φωνὴν αὐτῶν.

Κινήσατε χεῖρα, καὶ ἐξελεύσασθε οὐρανόν.

3. . . . δυνατοὺς . . . . ἐν τῷ δόξασμῷ μου.

4. Βασιλειῶν.

5. Κύριος καὶ σκεύη ὀρμῆς αὐτοῦ.

8.

Ἵδινήσουσιν.

9.

10. _____

Ἦλιος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ.

11.

12.

SYMMACHUS.

2.

Vocem eorum.

Movete manum, et egrediantur portas.

3. ...potentes... in gloria mea.

4. Regnorum.

5. Dominus et vasa impetus eius.

8.

Dolebunt.

9.

10. Et stelle eorum.

Sol in exitu suo.

11.

12.

2. Ἐπ' ὄρους πεδινῶ. Ἄλλος, ἐπ' ὄρους νεφύδους.

Φωνὴν αὐτοῖς.

Παρακαλεῖτε χεῖρ, ἀνοίξατε, οἱ ἄρχοντες.

3. Ἐγὼ συντάσσω, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς. Ἴγαντες ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμὸν μου χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες.

4. Βασιλείων.

5. Κύριος καὶ οἱ ὀπλομάχοι αὐτοῦ.

8. Καὶ παραχθήσονται οἱ πρόσβεις.

Συμφοράσουσιν.

9. Ἀνιάτος, θυμοῦ καὶ ὀργῆς.

10. Καὶ ὁ Ὀρίων.

Τὸ φῶς ✕ αὐτῶν.

Τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

11. Ὑδριν.

12. Μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον.

Μᾶλλον ἢ ὁ λίθος ὁ ἐν Σουφίρ.

LXX INTERPRETES.

2. Super montem campestrum. Alius, super montem nebulosum.

Vocem ipsius.

Adhortamini manu, aperite, principes.

3. Ego præcipio, et ego adduco eos. Gigantes veniunt implere furorẽ meum gaudentes simul, et contumeliam facientes.

4. Regum.

5. Dominus et armati bellatores ejus.

8. Et turbabuntur legati.

Condolebunt.

9. Insanabilis furoris et iræ.

10. Et Orion.

Lumen ✕ ipsorum.

Sole oriente.

11. Contumeliam.

12. Magis quam aurum.

Magis quam lapis qui in Su-phir.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.

Φωνὴν αὐτῶν.

Ἀφορίσατε χεῖρ.

3. Καίγε ἐκάλεσα τοὺς γίγαντας μου (χαίροντας τῇ ὑβρεὶ μου).

4. Βασιλειῶν.

5.

8. Καὶ παραχθήσονται περιχαί.

Ἵδινήσουσιν.

9. Μήνιδος, καὶ ὀργῆς, καὶ θυμοῦ.

10. Καὶ χεσιλεὲμ (ἢ. ξιλεεμ).

Ἦλιος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ.

11. Ὑδριν.

12.

THEODOTIO.

2.

Vocem eorum.

Separate manu.

3. Et quidem vocavi gigantes meos (gaudentes contumelia mea).

4. Regnorum.

5.

8. Et turbabuntur periocha.

Dolebunt.

9. Indignationis, et iræ et furoris.

10. Et chesileem (vel, xileem).

Sol in exitu suo.

11. Contumeliam.

12.

TO EBPAIKON.

- 13 שמים ארצו
- 14 ואין סקבץ איש אל-עכו
- יפנו ואיש אל-ארצו ינסו
- 15 ידקר
- 17 אשר - כסף לא יחשב החב
- לא יחפצו-ב
- 20 ולא-יהל שם ערבי
- 21 ציים
- אחים
- בנות יענה
- ושעיריים
- 22 איים
- חגבים
- וימיה לא ימשכו

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 15.
- 14.
- 15.
- 17.
- 20.
- 21.
- 22.

AKYAAΣ.

- 13. Οὐρανοὺς κλονήσω.
- 14. Καὶ οὐκ ἔστιν ἀθροῖζων, ἀνὴρ πρὸς λαὸν αὐτοῦ νεύσουσιν, καὶ ἀνὴρ πρὸς γῆν αὐτοῦ φεύξονται.
- 15. Ἐκκεντηθήσεται.
- 17. Οἱ ἀργύριον οὐ λογιζονται, καὶ χρυσίον οὐκ εὐδοχῆσουσιν.
- 20.
- 21. Στεῖν Τυφωωνων. Στρουθοκάμηλοι. Καὶ τριχώνται.
- 22. Ἴεῖν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 13. Caelum movere faciam.
- 14. Et non congregans, vir ad populum suum respiciens, et vir ad terram suam fugiens.
- 15. Perfodietur.
- 17. Qui argentum non aestimabunt, et aurum non volent in eo.
- 20. Neque tentorium tendet ibi Arabs.
- 21. Siim. Furunculis. Filiae ululæ. Et pillosi.
- 22. Catti (vel, ululæ). Et dracones. Et dies ejus non protrahentur.

VULGATA LATINA.

- 13. Caelum turbabo.
- 14. Et non erit qui congreget: unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient.
- 15. Occidetur.
- 17. Qui argentum non quaerant, et aurum non velint.
- 20. Nec ponet ibi tentoria Arabs.
- 21. Bestiæ. Draconibus. Struthiones. Et pilosi sunt.
- 22. Ululæ. Et sirenes. Et dies ejus non elongabuntur.

AQUILA.

- 13. Caelos commovebo.
- 14. Et non est qui congregat, vir ad populum suum declinabunt, et vir ad terram suam fugient.
- 15. Transligetur.
- 17. Qui argentum non reputant, et erga aurum non bene affecti sunt.
- 20.
- 21. Siin. Typhonibus. Struthocameli. Et pilosi sunt.
- 22. lin.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Hesaiæ.

V. 2. "A.Λ., ἐπ' ὄρους νεφώδους. In Basilii Comment. in Hesaiam.

Ibid. Curterius ex cod. Jes. οἱ Γ', φωνήν αὐτῶν. Ibid. 'A., ἐξάρετε etc. Curterius ex ms. Jes. et Procopius.

Ibid. Σ., κινήσατε χεῖρα, καὶ ἐξεθέτωσαν. Forte εισελθέτωσαν, ingrediuntur

V. 3. 'A., ἐγὼ ἐνεταίλαμην etc. Pro ἐγὼ Curterius male Σιών. (*) Lectiones Symmachii et Theodotionis ex Regio uno, Eusebio, Theodoro et Procopio. In fine hujus versus lectiones perplexæ jacent apud Curterium sic, ὑπερφηφανίας μου. Σ., ἐν τῷ δοξασμῷ μου. Σ., χαίροντας τῇ ὕβρει μου. Hæc autem respiciant has voces Hebraicas חַיְלָא וְיָלַע. Primam igitur lectionem Aquilæ putamus esse, quia post ejus versionem in ms. statim consequitur, et quia ipse חַיְלָא vertit ὑπερφηφανίαν psal. xlv. 4. Secundam, ἐν τῷ δοξασμῷ μου, Symmachii, cujus nomen præfert: ipseque חַיְלָא solet vertere ἐνδοξασμόν. Tertiam Theodotionis, qui חַיְלָא vertit ὕβριν infra v. 11. [Ubi vulgatus textus Græcus habet χαίροντες, codex Jes. hæc addit: = ὑπὲρ φανείας (lege ὑπερφηφανίας, et immerito obelo signatur, habetur enim in Hebr. חַיְלָא) μου. = Σ., ἐν τῷ δοξασμῷ μου. = χαίροντας τῇ ὕβρει μου. Duas igitur exhibet Symmachii versiones, Drusius vero in notis ex Procopio:

(*) Etiam apud Procopium legitur Σιών. Sed perspicue pro ἐγὼ, quod respondet Hebraico יָנָא. Facile permutare potuit librarius ΕΓΩ cum ΣΙΩ, et addendum existimavit litteram v. DRACA.

« חַיְלָא וְיָלַע. Symm., χαίροντας τῇ ὕβρει μου » gaudentes de conivellia mea. Alias, ἐν τῷ δοξασμῷ μου. Reperio etiam hoc loco, ὑπερφηφανίαςμου. » DRACH.]

V. 4. Curterius, οἱ Γ', βασιλειῶν.

V. 5. Σ., Κύριος καὶ σκευή etc. Idem.

V. 8. Θ., καὶ παραχθήσονται περιοχαί. Theodoretus.

Ibid. Οἱ Γ', ὠδινήσουσιν. Cod. Jes. Curterius male, ὠδικήσουσι.

V. 9. Θ., μήνιδος etc. Idem.

V. 10. 'A., Θ., καὶ χροσελέμ (ἦ, ξιλέμ). Ita Drusius, qui hæc scripsisse videtur ex Hieronymo, cujus hæc sunt verba p. 151: « Pro eo quod nos interpretati sumus, splendor earum, haud dubium quin stellarum. Aquila et Theodotio ipsum verbum posuerunt Hebraicum, CHISILEEM, pro quo LXX Orionem transtulerunt, addentes de suo et omnis ornatus caeli, quod obelo prænotandum est. » Et p. 110: « Verbum Hebraicum CHISILE LXX ὠρίωνα transtulerunt, Hebræus quo ego præceptore usus sum, Arcturum interpretatus est. Nos generaliter sequentes Symmachum, stellas diximus. »

Ibid. αὐτῶν, præmisso asterisco. Curterius ex cod. Jes. Asteriscus autem indicat vocem αὐτῶν, quæ in Hebræo exprimitur, non habitam fuisse primitus in LXX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

13. Οὐρανὸν ταραξῶ.

14.

15. Ἐκκεντηθήσεται.

17.

20. Οὐδὲ σκηνοποιήσει ἐκεῖ Ἄραβ.

21. Σιείν.

Ἵχειμ.

Στρουθοκάμηλοι.

22. Ἴείν.

SYMMACHUS.

13. Cælum turbabo.

14.

15. Transfigetur.

17.

20. Neque tentorium tendet ibi
Arabs.

21. Siin.

Ochim.

Struthocameli.

22. Iin.

13. Οὐρανὸς θυμωθήσεται.

14. Καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων,
ὥστε ἄνθρωπον εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ
ἀποστραφῆναι, καὶ ἄνθρωπος εἰς
τὴν χώραν αὐτοῦ διώξεται.

15. Ἦττηθήσεται.

17. Οἱ ἀργύριον οὐ λογίζονται,
οὐδὲ χρυσίου χρεῖαν ἔχουσι.20. Οὐδὲ μὴ διέλθωσιν αὐτὴν
Ἄραβες.

21. Θηρία.

Ἦχου.

Σειρῆνες.

Καὶ δαιμόνια.

22. Ὀνοκένταυροι.

Καὶ ἐχίνοι. Π., καὶ σειρῆνες.

Καὶ οὐ χροναῖ.

LXX INTERPRETES.

13. Cælum indignabitur.

14. Et non erit qui congreget :
ita ut homo ad populum suum
revertatur, et homo in regionem
suam expelletur.

15. Opprimetur.

17. Qui argentum non reputant,
nec auro opus habent.20. Neque permeabunt eam
Arabs.

21. Bestiæ.

Sonitu.

Sirenes.

Et dæmonia.

22. Onocentauri.

Et hericii. Omnes, et sirenes.

Et non tardabit.

13. Οὐρανὸν θυμῶσω.

14.

15. Ἐκκεντηθήσεται.

17.

20.

21. Σιείν.

Ἦχου.

Στρουθοκάμηλοι.

Καὶ ὀρβοτριχοῦνται.

22. Ἴείν.

Καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῆς οὐ μὴ ἐφελ-
κυσθῶσι.

THEODOTIO.

13. Cælum ad iram concitabo.

14.

15. Transligetur.

17.

20.

21. Sfin.

Sonitu.

Struthocameli.

Et horripili sunt.

22. Iin.

Et dies ejus non protrahentur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Hesaiæ.

Ibid. Σ., Θ., ἥλιος ἐν τῇ etc. Idem.

V. 11. Ο., Θ., ὕβριν. Hieronymus : « Verbum Hebraicum GAON, quod perspicue arrogantiæ et superbiam sonat, Theodotio et LXX semper injuriam transtulerunt. »

V. 12. Ἄ., μᾶλλον ἢ τὸ κιββόν. Hieronymus : « Tunc pretiosior erit vir auro, quod Hebraice dicitur PHAZ, et Aquila interpretatus est κιββόν (ms. noster CIRRON) quod coloris optimi atque sanguinei est. » Drusius arbitratur legendum κιββόν, quia sic vocem פ vertit Aquila Prov. viii, 19. Id confirmat codex CIRRON, quod coloris optimi atque sanguinei, quæ ad vocem κιββόν optime quadrant.

V. 13. Ἄ., οὐρανὸς κλονήσω etc. Curter. [Sunt qui Th. lectionem sic exhibeant : οὐρ. ὀρμῶσω. DRACH.]

V. 14. Ἄ., καὶ οὐκ ἔστιν ἄθρ- etc. Idem.

V. 15. Curterius ex cod. Jes. οἱ Γ', ἐκκεντηθήσεται. Procopius habet, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνευτὰς, ἐκκεντηθῶνται.

V. 17. Ἄ., οἱ ἀργύριον etc. Curterius ex ms. Jes. [Curter. legit et edidit, καὶ χρ. οὐκ εὐλογήσουσιν. Nihil erat mutandum ; εὐλογεῖν enim hic significat, laudo vel honoro. Suidas ad Ps. xlviii, 19, εὐλογῆσαι, ἐπαινεῖσαι, ἐγκωμιάσαι. Infra, xxv, 3, senes reddunt verbum דבד, honoro, εὐλογεῖν. DRACH.]

V. 20. Σ., οὐδὲ σκηνοποιήσει etc. Procopius. [Et ex eod. Proc. addidimus ἐκεῖ. DRACH.]

V. 21. Ἄ., Σ., Θ., σιείν. Sic legit Procopius, qui

PATROL. GR. XVI.

hæc notat : Διὰ τὰ τῶν θηρίων τὸ ἀγνωστον, τὴν Ἑβραϊκὴν θέντες λέξιν ΣΙΕΙΝ οἱ λοιποὶ τῶν ἐρμηνευτῶν ἐκδεδώκασι. I. e. Reliqui Interpretes, eo quod nomen ferarum ignotum esset, Hebraicam ponentes vocem SHIN ediderunt. Eusebius vero idipsum habet, sed in ejus Commentario legitur σιείν. Vulgare est Hebraica nomina per □ desinentia, ab interpretibus Græcis per v terminari. Hieronymus : « SIM soli LXX θηρία, i. e. bestiæ, transtulerunt. » Et alibi : « Pro quibus Aquila, et Symmachus, et Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuerunt SIM. »

Ibid. Ἄ., τυφῶνων etc. Curterius, φῶνων, perperam. Hieronymus : « Et replebantur domus, ut nos diximus, draconibus : ut Aquila transtulit, typhonibus : Symm. ὤχειμ (al. OCHIM) ipsum verbum Hebraicum exprimens. LXX vero et Theodotio ἤχους, i. e. clamores, vel sonitus interpretati sunt. » Drusius : « Typhonibus, τυφῶν (sic accentus) nomen dæmonis, quem Hieronymus inter Ægyptios deos numerat, iniquens, significat quod Ægyptii heroes et deos auctores suæ gentis simulent, Orion et Isin et Osirin et Typhonem. De Ægyptio autem Typhone videndi sunt Herodotus et Diodorus Siculus. Est et nomen gigantis. » [Φῶνων Aquilam reddidisse, pro ἤχου LXX senum, testis est Procopius. Typhones autem nihil ad rem, οὐδὲν πρὸς ἔπος, ut jam observavit Bochartus, Hieroz. l. iii, cap. 15. Ita Schleuserus. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., στρουθοκάμηλοι. Sic Eusebius,

54

Basilii et Theodoræti.

Ibid. Curterius ex ms Jes. 'A., τριχιῶνται. Θ., ὀρθοτριχοῦνται. Τριχιῶνται verò, quasi ex τριχιῶν, pilosus sum : et tamen Levit. xvii, 7, לשעיריִם vertit Aquila τοὺς τριχιῶσι, non autem τριχιῶσι, quasi a τριχιῶν. In hac certe voce multum variatur : nam Josue xv, 14, ex incerto legitur τριχιῶτα, pilosum :

Hesaiæ cap. 34, רִיגַץ 'A., τριχιῶν. Θ., ὀρθοτριχιῶν. In hunc autem Hesaiæ locum hæc habet Procopius : Τούτους δὲ, φασί, τριχιῶντας 'Ακύλας ὠνόμασε, δηλῶν κάθυλον καὶ ἔσκοτισμένον δαίμονα. Quæ sic vertit Curterius : Itaque istos, aiunt, hirsutos nominavit Aquila ; καὶ obscænum dæmonem et caliginosum indicaret.

HESAIÆ CAPUT XIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοὺς γράμμασι.	AKTAAS.
הגך 1	1.	1. 'Ο προσήλυτος.
המשל 4	4.	4. Παραβολήν.
כדדהב		Λιμός.
מזה 6	6.	6.
ברושם 8	8.	8.
רגזה 9	9.	9. 'Εκλονήθη.
עורר לך רפאים		'Εξέγειρέν σοι 'Ραφασίμ.
ומכסך 11	11.	11.
הילל בן-שחר 12	12.	12. . . . .
אל-ירכתי בור 15	15.	15. Εἰς μήρους λάκκου.
מרגזו הארץ 16	16.	16. 'Ο κλονήσας τὴν γῆν.
כמדבר 17	17.	17. 'Ως ἔρημον.
אסיריו		Δεσμῶν ~~✕~~ αὐτοῦ.
איש 18	18.	18. 'Ανήρ.
כנצר 19	19.	19. 'Ως ἰχώρ.
אל-אבני-בור 20	20.	20. 'ὡς . . . . .
כפגר כובס לא-תדה ארם בקברה		Σπέρμα πονηρευομένων.
זרע מרעים		21. Πατέρων αὐτῶν.
אבתם 21	21.	Καὶ πληρώσουσι πρόσωπον οὐ- κουμένης πόλεων.
ומלאו פני-תבל ערים		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Peregrinus.	1. Advena.	1. Advēna.
4. Parabolam.	4. Parabolam.	4. Parabolam.
Aurea pansio.	Tributum.	Fames.
6. Pertutientem.	6. Cadentem.	6.
8. Abietes.	8. Abietes.	8.
9. Contremult.	9. Turbatus est.	9. Commotus est.
Suscitavit tibi Raphaim.	Suscitavit tibi gigantes.	Suscitavit tibi Raphaim.
11. Et operientes te.	11. Et operimentum tuum.	11.
12. Lucifer filii auroræ.	12. Lucifer qui mane oriebaris.	12. Ululantem auroræ filium.
15. Ad latera cisternæ.	15. In profundum lacu.	15. In latera lacu.
16. Tremefaciens terram.	16. Qui conturbavit terram.	16. Qui commovit terram.
17. Sicut desertum.	17. Desertum.	17. Sicut desertum.
Vinctis ejus.	Vinctis ejus.	Vinctos ~~✕~~ ejus.
18. Vir.	18. Vir.	18. Vir.
19. Quasi stirps.	19. Quasi stirps.	19. Sicut tabes.
Ad lapides cisternæ.	Ad fundamenta lacu.	
20. Veluti cadaver conculcatum non unies te cum eis in sepul- tura.	20. Quasi cadaver putridum. Non habebis consortium neque cum eis in sepultura.	20. Sicut cadaver conculca- tum. . .
Semen pessimorum.	Semen pessimorum.	Semen pessimorum.
21. Patrum suorum.	21. Patrum suorum.	21. Patrum suorum.
Atque impleant facies orbis ur- bibus.	Neque implebunt faciem orbis civitatum.	Et implebunt faciem orbis urbi- bus.

V. 22. 'Α., Σ., Θ., *Isai.* Procopius legit *Isai*, sicque habet : Οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν... ἀπὸ τοῦ, *ὀνομαζόμενοι, Isai* πάλιν ἐξέδωκαν. I. e. *Reliqui interpretes... pro illo*, onocentauri, Siin ediderunt. Ubi literam Σ male præposuit, ut arguitur non solum ex Hebraico bodierno ס'ינ , sed etiam ex Hieronymo, qui sic habet : « Pro *ululis* quoque omnes

ipsam verbum Hebraicum ס'ינ , soli LXX *onocenturos* transtulerunt. » Legendum itaque *Isai* : nam ut paulo ante dicebamus, Græci □ Hebraicum finale sæpe terminant per v.

Ibid. II., καὶ σειρήνες. Alii, 'Α., Σ., Θ., σειρήνας.

Ibid. Θ., καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῆς etc. Curterius, qui legerat αὐτῶν, perperam.

HESAIÆ CAPUT XIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. 'Ο προσήλυτος.
4. Παραβολήν.
6.
8. Πίτυες.
9. Έσαλεύθη.
11.
12.
15.
16. 'Ο ταράξας τὴν γῆν.
17. 'Ως ἔρημον.
Δεσμίους ✕ αὐτοῦ.
18. 'Εκαστος.
19. 'Ως ἔκτρομα.
Εἰς θεμέλια λάκκου.
20. . . . .
Σπέρμα πονηρευομένων.
21. Πατέρων αὐτῶν.
Καὶ πληρῶσουσιν τὸ πρόσωπον
τῆς οἰκουμένης πόλεων.

SYMMACHUS.

1. Advena.
4. Parabolam.
6.
8. Pini.
9. Concussus est.
11.
12.
15.
16. Qui conturbavit terram.
17. Sicut desertum.
Vinctos ✕ ejus.
18. Unusquisque.
19. Sicut abortivum.
Ad fundamenta laci.
20. Etiam cum his qui occidunt
in bello, non mereberis habere
consortium sepulturae.
Semen pessimum.
21. Patrum suorum.
Et implebunt faciem orbis urbi-
bus.

1. 'Ο γεώρας.
4. Τὸν θρῆνον.
'Επισπουδαστής.
6. Πατάξας. 'Αλλος, ἐπάταξεν.
8. Τὰ ξύλα.
9. 'Επικράνη.
Συνεγέρθησάν σοι πάντες οἱ γί-
γαντες.
11. Καὶ τὸ κατακάλυμμά σου.
Οἱ Π., ✕ σου.
12. 'Ο ἄωσφόρος ὁ πρῶτ' ἀνατέλ-
λων.
15. Εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς.
16. 'Ο παροξύνων τὴν γῆν.
17. 'Ερημον.
Τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ.
18. 'Ανθρωπος.
19. 'Ως νεκρός.
Εἰς ἄδου.
20. 'Ὅν τρέπον ἰμάτιον ἐν αἵματι
πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρὸν, οὐ-
τως οὐδὲ αὐ ἔσθ' καθαρός.
Σπέρμα πονηρὸν.
21. Πατρὸς αὐτῶν.
Καὶ ἐμπλήσουσιν τὴν γῆν πολέ-
μων.

LXX INTERPRETES.

1. Gioras.
4. Lamentationem.
Sollicitator.
6. Percutiens. *Alius*, percussit.
8. Ligna.
9. Exacerbatus est.
Concitati sunt tibi omnes gi-
gantes.
11. Et operimentum tuum. *Om-
nes*, ✕ tuum.
12. Lucifer qui mane oriebatur.
15. Ad fundamenta terræ.
16. Qui irritabat terram.
17. Desertum.
Qui in abductione.
18. Homo.
19. Sicut mortuus.
Ad infernum.
20. Quemadmodum vestimen-
tum in sanguine conspersum non
erit mundum, ita neque tu eris
mundus.

Semen malum.

21. Patris eorum.

Et implebunt terram bellis.

1. 'Ο προσήλυτος.
4. Παραβολήν.
6.
8.
9.
'Εξείγειρέν σοι 'Ραφαεῖμ.
11.
12.
15. Εἰς μήρους λάκκου.
16. Παροργίζων τὴν γῆν.
17. 'Ως ἔρημον.
Δεσμίους ✕ αὐτοῦ.
18. 'Ανήρ.
19. 'Ως βλαστόν.
20.
Σπέρμα πονηρευομένων.
21. Πατρὸς αὐτοῦ.
Καὶ πληρωθῶσι πρόσωπον τῆς
οἰκουμένης πόλεων.

THEODOTIO.

1. Advena.
4. Parabolam.
6.
8.
9.
Suscitavit tibi *Raphaim*.
11.
12.
15. In latera laci.
16. Qui ad iram provocabat ter-
ram.
17. Sicut desertum.
Vinctos ✕ ejus.
18. Vir.
19. Sicut germen.
20.
Semen pessimum.
21. Patris sui.
Et implicantur facies orbis urbi-
bus.

TO EBPAIKON.

לבבל 22
בא-מי 25
הבול 28
שטו 29
מצפן 31
מלאכי-ני 32

VERSIO HEBRAICI TEXT.

22. Ipsi Babel.
25. In terra mea.
28. Rex.
29. Serpentis.
31. Ab Aquilone.
32. Nunciis gentis.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

22.
25.
28.
29.
31.
32.

VULGATA LATINA.

22. Babylonis.
25. In terra mea.
28. Rex.
29. Colubri.
31. Ab Aquilone.
32. Nunciis gentis.

ΑΚΥΛΑΣ.

22. Τῆς Βαβυλῶνος.
25. Ἐν γῆ μου.
28. Ὁ βασιλεύς.
29. Ὅφραως.
31. Ἀπὸ Βορρῶ.
32. Βασιλεῦσιν ἔθνους.

AQUILA.

22. Babylonis.
25. In terra mea.
28. Rex.
29. Serpentis.
31. Ab Aquilone.
32. Regibus gentis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Hessiæ.

V. 1. Ἄ, Σ., Θ., ὁ προσήλυτος. Ita Curterius. Eusebius vero ait, ἀντὶ τοῦ, ὁ γεωργός, οἱ λοιποὶ ἐρμηνευταὶ ὁ προσήλυτος ἐκβεδώκασιν, et sic etiam Procop. Γεωργός autem est vox Syra מרגל. [Drusius : « Idem Procopius male interpretatur, γεωργός, ὁ τῆ γεωργία προσκείμενος, cum sit vox Syra, non Græca, מרגל γεωργός, ut ירדן יוּדָא. » DRACH.]

V. 4. Hieron. : « A., S., Th., parabolam transtulerunt, quos et nos secuti sumus. »

Ibid. Hieronymus : « Pro tributo Aquila famem interpretatus est. »

V. 6. Ἄλλος, ἐπάταξεν. Sic legit Origenes, ut notatur ad marg. cod. Jes. Nam sigla Ω hic Origenem haud dubie significat. Curterius hic recte posuit : alibi Φ ponit, sed perperam. [Drusius : « Hic est littera Ω, qua Origenem designari putant. » Eadem sigla in aliis quoque invenitur exemplaribus, nec ejus significatus ignorabatur. DRACH.]

V. 8. Σ., πέτραις. Sic Eusebius in Hesiæ. [Ex Eusebii comment. ad h. l. addendum : ידן לבני Hebr., cedri Libani. Symm., κέδροι, cedri. LXX et Th., τὰ ξύλα τοῦ Λιβάνου, ligna Libani. DRACH.]

V. 9. Ἄ., ἐκλονήθη etc. Curterius. [Et Procopius. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Θ., ἐξέγειρέν σοι Ῥαφαίμ. Idem. [Adde Procop. Euseb. in Comment. : οἱ, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνευτάς, Ῥαφαίμ. I. e., juxta reliquos interpretes, Raphaim. DRACH.]

V. 11. Cod. Jes. sic habet ad marg. οἱ Π., κατὰ (Φ) σου. Id est, omnes secundum Origenem habent σου. Ibi Curterius κατὰ Φ habet, et in hæc nota passim labitur.

V. 12. A., ululantem auroræ filium. Sic Hieronymus.

V. 15. Ἄ., Θ., εἰς μῆρους λάκκου. Curterius ex ms. Jes. [Et Procopius. DRACH.]

V. 16. Ἄ., ὁ κλονήσας etc. Theodoretus. Curterius vero legit, Ἄ., ὁ κλωνῶν τὴν γῆν. Σ., ὁ ταρασσῶν etc. [Cod. March., ex quo Curter. sic habet : Ἄ., ὁ κλωνῶν τὴν γῆν. Σ., ὁ ταραξίας. Θ., ὁ παροργίζων. Ita etiam Procop. DRACH.]

V. 17. Hieron. « Omnes, quasi desertum. » Ibid. Ἄ., Σ., Θ., δεσμίους αὐτοῦ. Drusius. Curterius vero ex ms. Jes. ita legit, X αὐτοῦ οἱ Ο' δεσμίους. Ubi suspicor mendum. LXX, τοὺς ἐν ἐπα-

HESAÏE CAPUT XV

TO EBPAIKON.

משא מואב 1
עד
3 ובדחבתי 3
4 ומלעלה 4
תלני מואב
5 כי ו מעלה הלחית בבני ועלה-
בו כי דרך חרנים זעקת-שבר יעצרו
8 דהעקה 8

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Onus Moab.

Ar.
3. Et in plateis ejus.
4. Et Eleale.
Expediti Moab.
5. Quia per ascensum Luith in fetu ascendet in ea : quia via Oronaim clamorem contritionis suscitabunt.
8. Clamor.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

3.
4.
5.

8.

VULGATA LATINA.

1. Onus Moab.

Ar.
3. Et in plateis ejus.
4. Et Eleale.
Expediti Moab.
5. Per ascensum enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt.
8. Clamor.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. Ἄρμα Μωάβ.

Πόλις.
3. Καὶ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.
4. Καὶ Ἐλεαλή.
Ἐξωμοι Μωάβ.
5. Ὅτι ἀναβάσει τῆς Λουεθ ἐν κλαυθμῷ ἀναθήσεται ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁδῷ Ὀρωνάιμ κραυγὴν, συντριμμὸν ἐξαναγερούσιν.
8. Ἡ κραυγὴ.

AQUILA.

1. Onus Moab.

Civitas.
3. Et in plateis ejus.
4. Et Eleale.
Expediti Moab.
5. Quia ascensu Luith, cum planctu ascendet in eo, quia via Oronaim clamorem, contritionem suscitabunt.
8. Clamor.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

22. Τῆς Βαβυλῶνος.
 25. Ἐν τῇ γῆ μου.
 28. Ὁ βασιλεύς.
 29. Ὁφθαλμοί.
 31. Ἀπὸ Βορρᾶ.
 32. Ἀγγέλοις ἔθνους.
 SYMMACHUS.
 22. Babylonis.
 25. In terra mea.
 28. Rex.
 29. Serpentis.
 31. Ab Aquilone.
 32. Nunciis gentis.

22. Vacat.
 25. Ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἐμῆς.
 28. Ὁ βασιλεύς.
 29. Ὁφθαλμοί.
 31. Ἀπὸ Βορρᾶ.
 32. Βασιλεῖς ἔθνων.
 LXX INTERPRETES.
 22. Vacat.
 25. Super terram meam.
 28. Rex.
 29. Serpentis.
 31. Ab Aquilone.
 32. Reges gentium.

22.
 25. Ἐν τῇ γῆ μου.
 28. Ὁ βασιλεύς.
 29. Ὁφθαλμοί.
 31. Ἀπὸ Βορρᾶ.
 32. Βασιλεῦσιν ἔθνους.
 THEODOTIO.
 22.
 25. In terra mea.
 28. Rex.
 29. Serpentis.
 31. Ab Aquilone.
 32. Regibus gentis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Hesaiæ.

γῶν. Forte, ἐν ἀπαγωγῇ, ut habent quidam libri.

V. 18. 'A., Θ., ἀνὴρ etc. Curter. ex ms. Jes. [Et Procopius, qui omnes profert lectiones sequentium commatam 21, 22, 25, 28, 29, 31. Et sic sæpissime hoc in libro, quod semel monuisse sufficiat. DRACH.]

V. 19. Hieronymus: « Quasi sanies, quæ Hebraice dicitur NESER, quam Aquila ἰχθῶρα interpretatus est, tabem videlicet et pedorem: quem Symmachus ἔκτρομα, i. e. abortivum, Theodotio γερμεν: quamquam hoc ipsum supra (II, 1.) Th. germen, Aquila ἀκρέμονα i. e. virgultum, interpretati sunt. Proprie autem NESER dicitur virgultum, quod ad radices arborum nascitur, et ab agricola avulsam quasi inutile projicitur: unde nos stirpem inutilem transtulimus. »

Ibid. Σ., εἰς θεμέλια λάκκου. Hieron.: « Fundamenta autem laci, pro lapidibus laci, interpretatus est Symmachus, ut aliis verbis et profundum et tartarum significaret inferni. »

V. 20. A., sicut cadaver conculcatum. Hieronymus, qui etiam versionem Symmachii Latine adfert, qualem nos edidimus.

Ibid. Hieron.: « Pro semine pessimo, cæteri semen pessimorum interpretati sunt. » Vide notam ad

cap. I, versu 4.

V. 21. 'A., Σ., πατέρων etc. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. 'A., καὶ πληρώσουσι etc. Has lectiones ex eodem mutuamur. In LXX πολέμων librorum vitio irrepsit pro πόλεων. [Lamb. Bos: « Qui omnes (A., S., Th.) pro πολέμων (scil. τῶν ὄ) habent πόλεων. edit. In aliquibus libris legitur πολεμίων. » Sic etiam Rom.: « In aliquibus est, πολεμίων, hostibus. » — In Th., verbum πληρωθῶσι poscit subjectum pl., πρόσωπα, ut habet Hebr. DRACH.]

V. 22. 'A., Σ., τῆς Βαβυλῶνος. Idem.

V. 25. 'A., ἐν γῆ μου etc. Idem.

V. 28. Ad vocem, ὁ βασιλεύς, cod. Jes. οἱ Γ, ὁμοίως.

V. 29. Idem οἱ Γ, ὁμοίως.

V. 31. Idem οἱ Γ, ὁμοίως.

V. 32. Hieron.: « Pro nuntiis, id est, angelis, quos solus Symmachus transtulit, omnes reges interpretati sunt, verbi ambiguitate decepti: quia præter unam litteram ALEPH, quæ in Angelorum vocabulo addita est, eodem reges et Angeli appellatur nomine, i. e., MALACHE. »

HESAIÆ CAPUT XV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Δῆμμα Μωάβ.

Πόλις.

3. Καὶ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.

4. Καὶ Ἐλεαλή.

(Εὐζωνοί) Μωάβ.

5. Ὀρραννείμ.

8. Ἡ κραυγή.

SYMMACHUS.

1. Assumptio Moab.

Civitas.

3. Et in plateis ejus.

4. Et Eleale.

Accincti Moab.

5. Orannim.

8. Clamor.

1. Τὸ ῥῆμα τὸ κατὰ τῆς Μωαβιτιδος.

Vacat.

3. Καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις αὐτῆς.

4. Καὶ Ἐλεαλή.

Ἡ ὄσφύς τῆς Μωαβιτιδος.

5. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀναβάσεως Λουιθ πρὸς σὲ κλιοντες, ἀναθήσονται τῇ ὁδῷ Ἀρωννείμ· βοᾶ σὺντριμμα καὶ σεισμός.

8. Ἡ βοή.

LXX INTERPRETES.

1. Verbum, quod contra Moabitidem.

Vacat.

3. Et in vicis ejus.

4. Et Eleale.

Lunbus Moabitidis.

5. Super ascensum autem Luith ad te stantes ascendent via Aronim: clamat contritio et concussio.

8. Clamor.

1. Δῆμμα Μωάβ.

Ἄρ.

3. Καὶ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.

4. Καὶ Ἐλεαλή.

5.

8. Ἡ κραυγή.

THEODOTIO.

1. Assumptio Moab.

Ar.

3. Et in plateis ejus.

4. Et Eleale.

5.

8. Clamor.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὺς γράμμασι.

AKYAAΣ.

אֵלִים יִלְחָהוּ
9 דִּיבּוֹן
חִדְבָּה

9.

9. Διμών.
Χθονός.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Elim ululatus ejus.

Elim clamor ejus.

9. Dimon.

9. Dibon.

9. Dimon.

Humi.

Terræ.

Humi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Hesaiæ.

V. 1. 'A., ἄρμα Μωάβ. Drusus. Sic solet Aquila vertere מוֹשָׁב et Σ., Θ., λήμμα. Hieronymus hic : « S., Th., *assumptio Moab.* »

Ibid. Hieron. : « Pro AR, quod solus Theodotio ita posuit, ut legitur in Hebræo, Aquila et Symmachus *urbem* interpretati sunt : non considerantes quod inter AIN et RES elementa Hebraica, IOD litteram non haberet ; quasi esset, recte civitas diceretur. »

V. 3. 'A., Σ., Θ., καὶ ἐν ταῖς πλατεῖαις αὐτῆς. Curter. [cum obelo. DRACH.] O', καὶ ἐν ταῖς βύμαις αὐτῶν. In edit. Romana τῶν O' utraque lectio con-

sequenter habetur : ita ut lectio trium in textum invecata sit hoc modo : καὶ ἐν ταῖς πλατεῖαις αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς βύμαις αὐτῆς. [καὶ ἐν τ. πλατ. a. deest in nonnullis codd. Polyglotten-Bibel. DRACH.]

V. 4. Ms. Jes. Ἐλεαλή οἱ Γ' ὁμοίως. Ibid. Hieronymus : Super hoc *expediti Moab etc.* : « Verbum Hebraicum ELUSE, pro quo Aquila ἐξώμους, id est, *expeditos, et exertis humeris, Symm. accinctos* interpretatus est. » Hic Hieronymus pro more suo accusativum pro nominativo posuit, ut hæc ad seriem quadrarent. [« In versionem Aquilæ », sic Schlichsænerus, « *invepsit apertum vitium.* »

HESAIÆ CAPUT XVI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὺς γράμμασι.

AKYAAΣ.

1 הַר בַּת-צִיּוֹן
2 וְהָיָה כְשֶׁ-פָּדוּדוּ קַן מְשֻׁלַּח
תְּהִינָה בְנֹת מוֹאָב מְעַבְדוֹת לֵאמֹר־

1.

1. Τὸ ὄρος θυγατρὸς Σιών.
2. Καὶ ἔσται ὡς πετεινὸν μεταναστεύον, νοσσιὰ ἐξαπεσταλμένη ἔσονται θυγατέρες Μωάβ. Διαβάσεις τοῦ Ἀρνών.
3. Φέρετε βουλήν.

3 הַבְּיָאוּ עֵצָה
נַדְדוּ אֶל-הַגְּלִי
4 הֲיִי-סֵתֶר לָמוֹ

3.

4.

5 מִן-הָאָרֶץ
5 הַוּוֹקֵן בְּהַסֵּד כֹּסֵא

4.

Ἀπὸ τῆς γῆς.
5. Καὶ ἐτοιμασθήσεται ἐν ἑλίῳ ὄρονος.
6.

6 גַּם מֵאֵד גְּאוּרָה וְגֵאוּרָה וְעַבְדֹּת
לֵא-כֵן בְּדִוִּי

5.

7.

7 לְאִשֵּׁי־קִיר-הָרֶשֶׁת תִּדְבְּרִי

6.

7. Τοῖς πολυχρονίοις μου τοίχῳ ὀστρακίνῳ μελετήσατε.
8. Ἄρouraι.

8 שְׂדֵחֹתָי

7.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Montem filiae Sion.
2. Et fuit sicut avis vagans nido emissa : erunt filiae Moab vada Arnon.

1. Montem filiae Sion.
2. Et erit sicut avis fagiens, et pulli de nido avolantes, sic erunt filiae Moab in transcensu Arnon.

1. Montem filiae Sion.
2. Et erit sicut avis transmigrans : nidus dimissus erunt filiae Moab. Transitus Arnon.

3. Afferte consilium.
Vagum ne reveles.

3. Ini consilium.
Et vagos ne prodas.

3. Ferte consilium.

4. Esto latibulum eorum.

4. Esto latibulum eorum.

4.

A terra.

Terram.

A terra.

5. Et preparabitur in misericordia solium.

5. Et preparabitur in misericordia solium.

5. Et preparabitur in misericordia thronus.

6. Superbus valde : superbia ejus, et elatio ejus et iracundia ejus : non sic mendacia ejus.

6. Superbus est valde : superbia ejus et arrogantia ejus, et indignatio ejus plus quam fortitudo ejus.

6.

7. Longævis meis muro testaceo, meditamini.

7. His qui lætantur super muros cocti lateris loquimini.

7. Longævis meis muro testaceo, meditamini.

8 Arva.

8. Suburbana.

8. Arva.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

9. Διμών.
Χθονός.

SYMMACHUS.

9. Dimon.
Humi.

Αἰλεῖμ ✕ ὀλολυγμὸς αὐτῆς.
9. Δειμών. Ἄλλως, Ῥεμμών.
Ἄδαμά.

LXX INTERPRETES.

Ælim ✕ ululatus ejus.
9. Dimon. *Aliter*, Remmon.
Adama.

9. Διμών.
Τῆς γῆς.

THEODOTIO.

9. Dimon.
Terræ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Hesaiæ.

Scribendum enim est εὐζωνοί, quod quoque postulat textus Hebraicus. » DRACM.]

V. 5. Eusebius et Hieron. de locis Hebraicis : « Aronim, juxta Hesaiam, viæ nomen est, in visione contra Moab : pro quo Aquila *Oronaim* posuit ; et Symmachus, *Oranim*. » Quare putamus lectionem a Curterio allatam, ὅτι ἀναβάσει.... Ἄρωναιμ, Aquilæ esse. Pro συντριμμὸν forte legendum συντριμμοῦ, *contritionis*.

V. 8. Curterius ex ms. Jes. οἱ Γ΄, ἡ κραυγῆ.
Ibid. Curterius, ὀλολυγμὸς αὐτῆς, cum asterisco ad marg. quia תרלף bis repetitum in Hebræo, se-

mel tantum legebatur in edit. τῶν Ο΄. Ideoque additum et asterisco notatum fuerat in Hexaplis.

V. 9. Ms. Jes. Διμών, ὁμοίως οἱ Γ΄ καὶ τὸ Ἑβραϊκόν. In textu τῶν Ο΄ ms. Jes. legitur bis Ῥεμμών pro Διμών : in Commentario autem Procopii modo Ῥεμμών, modo Δαιμών (pro Δειμών) modo etiam Δειδών legitur. Hieronymus, *Dibon*.

Ibid. Eusebius de locis Hebraicis Ἄδαμά. Ἀ., Σ., Θ., χθονός τῆς γῆς. Sic restituas, Ἀ., Σ., χθονός. Θ., τῆς γῆς. Nam Hieronymus vertit : « Adama in Hesaiâ : pro quo Aquila et Symmachus, *humum* ; Theodotio *terram* interpretatur. »

HESAIÆ CAPUT XVI.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Τὸ ὄρος θυγατρὸς Σιών.
2.

3. Ἀνάστασον μὴ ἀποδιώξης.
4.

Ἐκ τῆς γῆς.

5. Καὶ ἐτοιμασθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος.

6. Ὑπερήφανος σφόδρα κατὰ τὸ ἔπαρμα αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, οὐχ οὕτως οἱ βραχίονες αὐτοῦ.

7. Τοῖς εὐφραινομένοις ἐν τῷ τέλει τῷ ὀστρακίνῳ φθέγξασθε.

8. Κλήματα.

SYMMACHUS.

1. Montem filiaë Sion.

2.

3. Instabilem ne persequaris.

4.

De terra.

5. Et præparabitur cum misericordia thronus.

6. Superbus valde secundum elationem ejus, et secundum superbiam ejus, et iram ejus, non ita brachia ejus.

7. Lætantibus in muro testaceo dicite.

8. Cùmata.

1. Τὸ ὄρος θυγατρὸς Σιών.

2. Ἔση γὰρ ὡς πετεινοῦ ἀνιπταμένου νεοσσὸς ἀρηρημένος, ἔση θυγάτηρ Μωάβ. Ἐπειτα δὲ Ἄρνων.

3. Βουλεύου.

Ἐξέστησαν ἢ ἀθῆς.

4. Ἔσονται σκέπη ὑμῖν. Ἄλλος, γίνου ἀποκρυβὴ αὐτοῖς.

Ἄπὸ τῆς γῆς.

5. Καὶ διορθωθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος.

6. Ὑβριστῆς σφόδρα, τὴν ὑπερηφανίαν ἐξῆρα· οὐχ οὕτως ἢ μαντεία σου, οὐχ οὕτως. Ἄλλος, καὶ ἡ ὕβρις αὐτοῦ, καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ.

7. Τοῖς κατοικοῦσι Δεσέθ μελετήσεις.

8. Τὰ πεδία.

LXX INTERPRETES.

1. Montem filiaë Sion.

2. Eris enim velut avis avolantis pullus ablatas, eris filia Moab. Deinde vero Arnon.

3. Consulta.

Obstupuerunt : ne moleste feras.

4. Erunt tegmen vobis. *Alius*, esto latibulum eis.

A terra.

5. Et dirigetur cum misericordia thronus.

6. Contumeliosus valde : superbiam sustuli : non sic divinatio tua, non sic. *Alius*, et contumelia ejus, et indignatio ejus.

7. Habitantibus Deseth meditationes.

8. Campi.

1. Τὸ ὄρος θυγατρὸς Σιών.
2. Αἱ διαβάσεις Ἄρνων

3. φέρετε βουλὴν.
Μὴ μεταναστεύοντα ἀποκαλύψης.

4.

Ἐκ τῆς γῆς.

5. Καὶ ἐτοιμασθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος.

6.

7. Τοῖς ἀχμώδεσιν.

8. Ἄγροί θανάτου.

THEODOTIO.

1. Montem filiaë Sion.

2. Transitus Arnon.

3. scilicet consilium.

Ne transmigrantem reveles.

4.

De terra.

5. Et præparabitur cum misericordia thronus.

6.

7. Squallidis.

8. Agri mortis.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
שלוחתו עברד ים 9 השבן ואלעלה 10 מן-הכרמל ובכרמים לא-ירנן	9. 10.	✕ Ἀπ' αὐτῆς. Διέβησαν τὴν θάλασσαν. 9. Καὶ Ἐλεαλή. 10. Ἀπὸ τοῦ Καρμηλοῦ. Καὶ ἐν ἀμπελώσι οὐκ αἰνέσει.
11 מעי למואב ככנור יהמו וקרבי לקיר חרש	11.	11.
14, 15 מאז : ועתה דבר יהוה לאמר בשלש שנים כשני שכיר	13, 14.	13, 14. . . ἐν τρισὶν ἔτεσι μι- σθωτοῦ.
ונקה כבוד מואב בכל הדומן דרב		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Emissiones ejus.

Transierunt mare.

9. Hesebon.

Et Eleale.

10. A Charmel.

Et in vicis non exsultabit.

11. Viscera mea ad Moab ut cithara tumultuabuntur : et intestinum meum super Chir Hares.

13, 14. Ex tunc. Et nunc locutus est Dominus dicendo : In tribus annis tanquam annis mercenarii.

Et vilipendetur gloria Moab in omni turba multa.

VULGATA LATINA.

Propagines ejus.

Transierunt mare.

9. Hesebon.

Et Eleale.

10. De Carmelo.

Et in vicis non exsultabit.

11. Venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, et viscera mea ad murum cocti lateris.

13, 14. Ex tunc : et nunc locutus est Dominus dicens : In tribus annis, quasi anni mercenarii.

Auferetur gloria Moab super omni populo multo.

AQUILA.

✕ Ab ea.

Transierunt mare.

9.

Et Eleale.

10. A Carmelo.

Et in vicis non laudabit.

11.

13, 14. . . In tribus annis mercenarii.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Hesaiæ.

V. 1. In textu LXX Interpretum codicis Jes. legitur τὸ ἕως Σιών, ad marg. vero, θυγατρὸς, ὁμοίως of Γ'. Scilicet tres Interpretes habebant ut hodie legitur in edit. Rom. τῶν Ὁ, τὸ ἕως θυγατρὸς Σιών.

V. 2. Ἀ., καὶ ἔσται etc. Curterius ex cod. Jes. Sed in edito Curterii vox νοσσιὰ desideratur. [Aliter quam Montf. edidimus A. et Th. lectiones hujus et sequentis versus, ex ipso Curterio qui ita habet : Θ., αὶ διαβάσεις τοῦ Ἀρνῶν φέρετε βουλήν. Ἀ., διαβάσεις τοῦ Ἀρνῶν φ. β. DRACH.]

V. 3. Ἀ., φέρετε βουλήν. Lectio Aquilæ et Theodotionis ex Curterio. A Massoretis notatur legendum דבימי, et sic legerunt LXX et Vulgatus interpretes. Alii דבימי legerunt. [Idem dicendum de verbo subsequenti. Chetib, נעו, *jacite*. Edit. Ald., *ποιεῖτε*. Kerl, נעו, *fac*. Aliæ edit., *ποιεῖτε*. Sed cum hoc τε non sit in textu Hebr., verisimile videtur librarius scidisse *ποιεῖτε* in *ποιεῖτε*. DRACH.]

Ibid. Σ., ἀνάστατον etc. Ex Theodoretō pleniores lectiones mutuamur, quam ex Curterio.

V. 4. Ἀλλος, γίνου ἀποκρυβὴ αὐτοῖς. Sic Curterius sine interpretis nomine. Suspicio esse Aquilæ. Ibid. Cod. Jes. Θ., Σ., ἐκ τῆς γῆς [cum obelo. DRACH.], Ἀ. ὁμοίως τοῖς Ὁ'.

V. 5. Ἀ., καὶ ἐτομασθήσεται etc. Eusebius in

Hesaiam, et Procopius.

V. 6. Σ., ἀπερήφανος etc. Lectio Symmachi ex Curterio et Procopio ; alterius interpretis ex Curterio. [Ibid. Ἀλλος, καὶ etc. In textu habent Ald. et Compl., καὶ τὴν ὑβριν (Ald., ἡ ὑβρις) αὐτοῦ, καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ, quæ apud Procop. sub asteriscis margini addita sunt. DRACH.]

V. 7. Ἀ., τοῖς πολυχρονίοις etc. Hæ omnes lectiones ex Curterio. [L. Bos legit in Aqnil., ὀστράκου, *testæ*.—Ibid. Δεσέθ. Aliter, δὲ Σέθ, et ita ed. Rom. Iterumque aliter, ῥεσέθ. DRACH.]

V. 8. Ἀ., ἀρourkei etc. Ex eodem. [L. Bos in Th. effert, ἀγρός, *ager*. DRACH.]
Ibid. Curterius ; ✕ Ἀ., Σ., ἀπ' αὐτῆς. Asterisco significatur hæc in LXX ommissa fuisse. [Cod. Jes., Ἀ., Σ., ✕ ἀπ' αὐτῆς κατελείφθησαν. Cf. Vulg. Græc. DRACH.]

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., διέβησαν τὴν θάλασσαν. Sic Drusus, atque ita legisse videtur Procopius, qui sic habet : Ἀβοθήτοι γάρ εἰσιν ἐκ Θεοῦ, ὡς μὴ διαβεθηκότες τὴν θάλασσαν, καὶ τοὺς πειρασμοὺς περιφεύγοντες. Quæ sic vertit Curterius : *Divina siquidem ope ideo sunt destituti, quod mare non transierunt, nec tentationes effugerunt*. Curterius vero ex ms. Jes. in margine ponit θάλασσαν οἱ Γ' quia vi-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

✕ Ἀπ' αὐτῆς.

Διέβησαν τὴν θάλασσαν.

9. Ἐσδών.

Καὶ Ἐλεαλή.

10. Ἐκ τοῦ Καρμηλοῦ.

11. Ἡ κοιλία μου τῷ Μωάβ ὡς
ζαλιτῆρον ἤχησει· καὶ τὰ ἐντὸς
μου τῷ τείχει τῷ ὀστρακίνῳ.13, 14. Ἐκτοτε καὶ νῦν ἐλάλησε
Κύριος λέγων, Ἐν τρισὶν ἔτεσιν ὡς
ἐπὶ [f. ἔτη] μισθωτοῦ.

Οἱ ἀπεσταλμένοι ✕ ἀπ' αὐτῆς.

Διέβησαν γὰρ πρὸς τὴν θάλασσαν.

9. Ἐσεδών.

Καὶ Ἐλεαλή.

10. *Vacat.*Καὶ ἐν τοῖς ἀμπελώσι σου οὐ μὴ
εὐφρανθήσονται.11. Ἡ κοιλία μου ἐπὶ Μωάβ ὡς
κιθάρα ἤχησει, καὶ τὰ ἐντὸς μου ὡς
τείχος ἐνεκαίνισας.13, 14. Ὅποτε ἐλάλησε. Καὶ νῦν
λέγω, Ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθω-
τοῦ.Ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα Μωάβ
παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ. Οἱ
λοιποὶ, καὶ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα
Μωάβ, σὺν παντὶ τῷ πλήθει πολλῷ.

LXX INTERPRETES.

Qui missi estis ✕ ab ea.

Transierunt enim ad mare.

9. Eschbon.

Et Eleale.

10. *Vacat.*Et in vineis tuis non lætabun-
tur.11. Venter meus super Moab ut
cithara sonabit, et intestina mea
quasi murum renovasti.13, 14. Quando locutus est. Et
nunc dico: In tribus annis annor-
um mercenarii.Inhonorabitur gloria Moab om-
nibus divitiis multis. *Reliqui*, et
inhonorabitur gloria Moab, cum
omni turba multa.

Notæ et variorum lectiones ad cap. XVI Hesaiæ.

delicet in eodem codice in textu τῶν Ο΄ legitur,
διέβησαν γὰρ τὴν ἔρημον, lapsu graphico, ut vide-
tur: nam in editione Romana legitur, διέβησαν γὰρ
πρὸς τὴν θάλασσαν, ut nos edimus.

V. 9. Σ., Ἐσδών. Curterius.

Ibid. Curterius, Ἐλεαλή ὁμοίως τε οἱ Γ. Curte-
rius perperam legit ὁμοίως τε, de more. [Idem codex
aliam exhibet Symmachi versionem, καὶ ἐλάλησεν.
Sic etiam in textu LXX Alex. et Ald. DRACH.]V. 10. Ἀ., ἀπὸ τοῦ Καρμ-. Curter. ex ms. Jes. [Ni-
mirum sub obelo. Attamen habetur in Hebr. DR.]
Ibid. Ἀ., καὶ ἐν ἀμπελώσι etc. Idem.V. 11 Σ., ἡ κοιλία μου etc. Hanc lectionem ple-
nam effert Theodoretus. Theodotio autem habet,
ad murum dissipatum. Sic Hieronymus. Septuaginta
vero qui sic interpretantur, ὡς τείχος ἐνεκαίνισας,
haud dubie legisse videntur פִּתְחֵי דָרְכָי כִּכְרִי: mutatio
autem τοῦ ρ in τ et vicissim, frequentissima est,
ut sæpe diximus.V. 13, 14. Quæ sequuntur hujus capituli profes-
suntur ex Eusebio in Hesaiam, qui sic habet: Ἡ
κατὰ [Aliter, κατὰ Ἑβραϊκὴν φωνὴν, ἢ κατὰ. DR.]
τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς διαστολή μεταξὺ βληθεῖσα
σαφεστέρην κατέστησε τὴν διάνοιαν. Κατὰ μὲν γὰρ
τὸν Ἀκύλαν εἴρηται: ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ,

Διέβησαν τὴν θάλασσαν.

9.

Καὶ Ἐλεαλή.

10. Ἐκ τοῦ Καρμηλοῦ.

11. (Εἰς τὸν τοῖχον ἀφανισθέντα.)

13, 14. Ἀπὸ τότε καὶ νῦν ἐλάλη-
σε Κύριος λέγων, Ἐν τρισὶν ἔτεσιν
ὡς ἐνιαυτοῖς μισθωτοῦ. Ἄλλως,
ἔτεσιν ὡς ἐπὶ μισθωτῶν ἐνιαυτοῖς.

THEODOTIO.

Transierunt mare.

9.

Et Eleale.

10. De Carmelo.

11. Ad murum dissipatum.

13, 14. Ex tunc et nunc locu-
tus est Dominus dicens: In tribus
annis, quasi annis mercenarii.
Aliter, annis quasi super merce-
nariis.

TO EBPAIKON.	HESAIÆ CAPUT XVII. TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
משא דמשק 1 כוסר מעיר	1.	1. (Ἄρμα Δαμασκού.)
עזבת ערי 2	2.	2. Καταλείμμεναι πόλεις.
החדש האמיר 9	9.	9. . . . καὶ ἐμίρ.
נמעי נעמנים 10	10.	10. . . . καλήν.
ביום נחלה 11	11.	11. (Ἐν-ἡμέρα κληρονομίας.)
וכאב אויש	13.	. . . . ἄνθρωπος.
וגער בו וגם במרוק	13.	13. Καὶ ἐπιτιμήσει ἐν αὐτῷ, καὶ φεύξεται μακράν.
הרים לעט ערב 14	14.	14. .
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Onus Dammesec. Remota. a civitate.	1. Onus Damasci. Desinet esse civitas.	1. Onus Damasci.
2. Derelictæ civitates.	2. Derelictæ civitates.	2. Derelictæ civitates.
9. Virgulti et verberis.	9. Aratra et segetes.	9. Testa et Emir.
10. Plantationes jucundas.	10. Plantationem fidelem.	10. Plantationem pulcram.
11. In die hæreditatis.	11. In die hæreditatis.	11. In die hæreditatis.
Et doloris desperati.	Et dolebit graviter.	Et dolebit homo.
13. Et increpabit eum et fugiet a longe.	13. Et increpabit eum, et fugiet procul.	13. Et increpabit in eo, et fu- giet procul.
Montium.	Montium.	14.
14. In tempore vesperæ.	14. In tempore vesperæ.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Hesaiæ.

V. 1. [Ἄρμα Δαμασκού.] Σ., Θ., λήμμα Δαμασκού. Vide supra cap. xv. Hieronymus: Sym., Th., *assumptio Damasci*. Aquilam non nominat, quia ipsum sequitur. De voce ἄρμα vide infra in nota ad vers. 1, cap. xix. Ibid. Θ., μεταστῆσεται ἐκ πόλεως. Eusebius in Hesaiam.

V. 2. Curterius ex manusc. Jes. οἱ Γ', καταλείμμεναι πόλεις.

Ad hæc LXX senum, εἰς τὸν αἰῶνα observat Euseb. in Comment., οὔτε ἐν τῷ Ἑβρ. οὔτε παρὰ τοῖς

λοιποῖς ἐρμηνευταῖς φέρεται. I. e., neque in Hebr. neque apud reliquos interpretes fertur. *Ἄρμα*.

V. 9. Hieronymus: « Miror pro aratris et acervis frugum voluisse Aquilam interpretari, *testam et Emir*; Symmachum, *sylvam et Amir*; LXX *Amorrhæos et Hevæos*. Solus Theodotio Hebraicum verbum posuit, ARS et EMIR; quod apud eos emendatius legitur, HORES et AMIR, i. e. *vomeris et acervi segetum*. » Habuerit ergo Aquila pro שררר ὄστρακον, *testa*; quo pacto eandem vocem Hebrai-

HESAIÆ CAPUT XVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הי ארץ גלגל 1 מערב לנהר - כש	1.	1. (Ὅσαι γῆς σκιά περὺγων.)
השלה בים צירים ובכל - גבא 2	2	2. Ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσῃ πρεσβευτὰς, καὶ ἐν σκεύεσι βιβλίου.
ל		
מן - היא הגלגל		
גוי קר - קר ומבוסה		Ἔθνος ὑπομένον καὶ συμπεπα- τημένον.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Væ terræ umbræ alarum, quæ trans flumina Æthiopiæ.	1. Væ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopiæ.	1. Væ terræ umbra alarum...
2. Mittens per mare legatos, et in vasis junci.	2. Qui mittit in mare legatos, et in vasis papyri.	2 Mittens in mare legatos, et in vasis papyri.
Ite.	Ite.	
Ex ipso et ultra.	Post quem non est alius.	
Gentem lineæ, lineæ, et concul- cationis.	Ad gentem exspectantem et con- culcatam.	Gens tolerans et conculcata.

HESAIÆ CAPUT XVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1. Λῆμμα Δαμασκοῦ.
- 2. Καταλειμμένοι πόλεις.
- 9. . . . καὶ ἀμίρ.
- 10. . . . ἀγαθήν.
- 11. (Ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας.)
- 13. Καὶ ἐμβριμήσεται αὐτῷ, καὶ φύξεται πόρῳ.
- Ὁρέων.
- 14. Τὸ πρὸς ἐσπέραν.

SYMMACHUS.

- 1. Assumptio Damasci.
- 2. Derelictæ civitates.
- 9. Sylva et Amir.
- 10. Plantationem bonam.
- 11. In die hæreditatis.
- 13. Et fremet in eum, et fugiet procul.
- Montium.
- 14. Quod ad vesperam.

- 1. Τὸ ῥῆμα τὸ κατὰ Δαμασκοῦ.
- Ἄρθήσεται ἀπὸ πόλεων.
- 2. Καταλειμμένη.
- 9. Οἱ Ἀμορραῖοι καὶ οἱ Εὐαῖοι.
- 10. Φύτευμα ἀπιστον.
- 11. Ἡ ἂν ἡμέρᾳ κληρώση.
- Καὶ ὡς πατὴρ ἀνθρώπου.
- 13. Καὶ ἀποσκορακίει αὐτὸν, καὶ πόρῳ αὐτὸν θώξεται.
- Ἀχόρου.
- 14. Πρὸς ἐσπέραν.

LXX INTERPRETES.

- 1. Verbum quod contra Damascum.
- Tolletur de civitatibus.
- 2. Derelicta.
- 9. Amorrhæi et Evæi.
- 10. Plantationem infidelem.
- 11. Quacumque die hæreditaveris.
- Et ut pater hominis.
- 13. Et exterminabit eum, et longe eum persequetur.
- Palex.
- 14. Ad vesperam.

- 1. Λῆμμα Δαμασκοῦ.
- Μεταστήσεται ἐκ πόλεως.
- 2. Καταλειμμένοι πόλεις.
- 9. Ἄρς, καὶ Ἐμίρ.
- 10. . . . καλήν.
- 11.
- . . . ἀνθρωπος.
- 13.

THEODOTIO.

- 1. Assumptio Damasci.
- Transferetur ex civitate.
- 2. Derelictæ civitates.
- 9. Ars et Emir.
- 10. Plantationem pulcram.
- 11.
- Et dolebit homo.
- 13.
- Montium.
- 14. Quod ad vesperam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Hesaiæ.

cam vertit ille, Job xli, 21, et cap. 16 supra, ἡ ἄστράκιος : Symmachus autem, δρυμός, sylva, ut in Judicum libro, et alibi.

V. 10. Drusius ex Hieronymo.

V. 11. Ἄ., Σ., ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας. Sic ex Hieronymo, qui ait : « Pro eo quod nos juxta Aquilam et Symm. et LXX interpretati sumus, in die hæreditatis, quod Hebræice dicitur BOM NEHELA, legi potest in Hebraico, in die pessima. »

Ibid. Hieronymus consequenter ad priora : « Et

pro eo quod Aquila et Theodotio interpretati sunt, et dolebit homo, nos docti ab Hebræis, pro homine qui lingua eorum dicitur, ENOS, interpretati sumus, ANUS, id est, graviter. »

V. 13. Ἄ., καὶ ἐπιτιμήσει etc. Eusebius in Hesaiam. Hic puto labi Procopium, qui legit ἐπιτιμήσειεν una voce, nisi sit error librarii.

Ibid. Σ., Θ., ὄρων. Curterius.

V. 14. Σ., Θ., τὸ πρὸς ἐσπέραν. Idem. [Sine καὶ quod sequitur in LXX. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1. Οὐαὶ γῆς ὁ ἦχος πτερωτός, ἢ πέραθεν ποταμῶν Αἰθιοπίας.
- 2. Ἀποστέλλων ἀποστόλους ἐν θάλασσῃ, καὶ διὰ σκευῶν παπυρίων.

Μεθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἐπέκεινα.

SYMMACHUS.

- 1. Væ terræ sonus alatus, quæ trans flumina Æthiopiæ.
- 2. Mittens legatos in mari, et per vasa papyracea.

Post quem non est ultra.

- 1. Οὐαὶ γῆς πλοίων πτέρυγες, ἐπέκεινα ποταμῶν Αἰθιοπίας.
- 2. Ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὄμηρα, καὶ ἐπιστολὰς βιβλίνας.

Πορεύονται. Οἱ λοιποὶ, πορεύεσθε.

Τίς αὐτοῦ ἐπέκεινα;

Ἔθνος ἀνέλπιστον καὶ καταπεπηγμένον.

LXX INTERPRETES.

- 1. Væ terræ navium alæ, ultra flumina Æthiopiæ.
- 2. Qui mittit in mare obsides, et epistolas biblinas.
- Ibunt. Reliqui, ite.
- Quis ultra illum?
- Gentem absque spe et conculcatam.

- 1.
- 2. (Ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ) ὄμηρα, καὶ ἐν σκεύεσι παπύρου.

Πορεύονται.

THEODOTIO.

- 1.
- 2. (Qui mittit in mare) obsides et in vasis papyri.
- Eunt.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

אשר-בוא נהרים ארצ

- 3 תראו
- 4 במכוני
- 7 ומעם נדא

- 3.
- 4.
- 7.

- 3. Ὄψεσθε.
- 4. (Ἐν στερεώματι.)
- 7.

גזר קרקר ומבוסה

Ἐθνους ὑπομένουτος καὶ συμπεπατημένου.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Cujus diripuerunt flumina terram ejus.

Cujus diripuerunt flumina terram ejus.

Gentis tolerantis et conculcatae.

- 3. Videbitis.
- 4. In loco parato meo.
- 7. Et a populo terribili.

- 3. Videbitis.
- 4. In loco meo.
- 7. A populo terribili.

- 3. Videbitis.
- 4. In firmamento.
- 7.

Gens linearum linearum, et conculcationis.

A gente expectante et conculcata.

Gentis tolerantis et conculcatae.

Notae et variae lectiones ad cap. XVIII Hesaiæ.

V. 1. 'A., οὐαί γῆς σιὰ πτερύγων. Ex Hieronymo, qui ait Aquilam vertisse, *umbram alarum*. Symmachi lectio ex Eusebio, qui habet πτέρυγος pro πτερωτός, ex Procopio item et ex russ. prodit. Unus vero legit πέραν pro πέραθεν.

V. 2. 'A., ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσῃ πρεσβευτάς etc. Eusebius, Procopius et Reg. unus habent πρεσ-

βυτάς. Curterius legit πρεσβευτάς, et hæc videtur vera esse lectio. Symmachi autem lectio ex Eusebio et Curterio; Theodotionis ex Curterio. Editio Rom. Aquilæ lectionem Symmacho tribuit.

Ibid. *Οἱ λοιποὶ*, πορεύεσθε. Procopius.

Ibid. Σ., μεθ' ὧν etc. Eusebius et unus Regius.

Ibid. 'A., ἔθνος ὑπομένον etc. Procopius.

HESAIÆ CAPUT XIX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 משה מצרים
הנה יהיה רכב על-עב קל ומא
מצרים
ולבב
ימס

1.

1. Ἄρμα Αἰγύπτου.
Ἰδοὺ Κύριος ἐπιβαίνει ἐπὶ πάχους ἐλαφροῦ, καὶ ἔρχεται ἐπ' Αἰγύπτου.
Καὶ ἡ καρδία.

2 וסכנתי מצרים במצרים

2.

2. Καὶ στασιάσω Αἰγυπτίους Αἰγυπτίοις.
Καὶ ἀνήρ.

3 ואיש
3 ובקה רחם-מצרים בקרב

3.

3. Καὶ πλαδαρωθήσεται πνεῦμα Αἰγύπτου ἐν ἐγκάτῳ αὐτῆς.

4 ומסרתי את-מצרים
ומלך עז ימשל-בם

4.

4. Καὶ παραδώσω τὴν Αἴγυπτον.
Καὶ βασιλεὺς κεκραταυωμένος βασιλεύσει ἐν αὐτοῖς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Onus Ægypti.
Ecce Dominus equitans super nubem levem, et ingreditur Ægyptum.
Et cor.
Liquefiet.
2. Et confundam Ægyptum cum Ægypto.
Et vir.
3. Et evacuabitur spiritus Ægypti in medio ejus.
4. Et concludam Ægyptum.
Et rex fortis dominabitur in eis.

1. Onus Ægypti.
Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum.
Et cor.
Tabescet.
2. Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios.
Et vir.
3. Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus ejus.
4. Et tradam Ægyptum.
Et rex fortis dominabitur eorum.

1. Onus Ægypti.
Ecce Dominus equitat super crassitatem levem, et venit super Ægyptum.
Et cor.
2. Et seditiones movebo inter Ægyptios et Ægyptios.
Et vir.
3. Et laxabitur spiritus Ægypti in intestino ejus.
4. Et tradam Ægyptum.
Et rex roboratus regnabit in eis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Νῦν οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς πάντες.
Οἱ λοιποὶ, οὐ διήρπασαν ποταμοὶ
τὴν γῆν.

3. Ὁψεσθε.

3. Ἄρθῃ.

3. Ὁψεσθε.

4.

4. Ἐν τῇ ἐμῇ πόλει.

4.

7.

7. Καὶ ἀπὸ λαοῦ φοβεροῦ. Ἄλ-
λων, καὶ ἀπὸ λαοῦ μεγάλου.

7.

Ἔθνος ἐλπίζον καὶ καταπεπα-
τημένον.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Nunc fluvii terræ omnes. *Reli-*
qui, cujus diripuerunt flumina ter-
ram.

3. Videbitis.

3. Elevabitur.

3. Videbitis.

4.

4. In mea civitate.

4.

7.

7. Et a populo terribili. *Aliter,*
et de populo magno.

7.

Gens sperans et conculcata.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Hesaiæ.

Ibid. *Οἱ λοιποὶ, οὐ διήρπασαν* etc. Procopius.

interpretibus desumpta.

V. 3. Ἄ., Σ., Θ., ὄψεσθε. Curterius.

Ibid. Ἄ., ἔθνος ὑπομένοντος etc. Curter. [Hoc
in sticho resarcivimus quæ Montf. omiserat.]V. 4. Ἄ., ἐν στερεώματι. Ex Hieronymo, qui sic
habet: « Quiescit et contemplatur Deus in loco
suo, sive juxta Aquilam, in firmamento. »In sine commatis, Ἰϣϣ ἦ. Ὁ, ὄρος Σιών. Ἄλλως,
εἰς ὄρος ἅγιον. *H.*, *Vulg. et LXX*, montem Sion. *LXX*
aliter (Alex. et Ald.), in montem sanctum. *Cod.*
March. quoque, in textu ὄρος ἅγιον. *Βλασα.*]V. 7. Ο, καὶ ἀπὸ λαοῦ φοβεροῦ. Sic ad marg. of
O φοβεροῦ, in ms. Jes. quæ lectio videtur ex aliis

HESAIÆ CAPUT XIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Λῆμμα Αἰγύπτου.

1. Ὅρασις Αἰγύπτου.

1. Λῆμμα Αἰγύπτου.

Καὶ ἡ καρδία.

Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέ-
λης κούφης, καὶ ἤξει εἰς Αἰγυπτον.

Καὶ ἡ καρδία.

Καὶ ἡ καρδία.

Ἦττηθήσεται. *Οἱ λοιποὶ, τακῆ-*
*σεται.*2. Καὶ συμβαλῶ Αἰγυπτίους Αἰ-
γυπτίους.2. Καὶ ἐπεγερθήσονται Αἰγύπτιοι
ἐπ' Αἰγυπτίους.

2.

Καὶ ἀνὴρ.

Καὶ ἀνθρωπος.

Καὶ ἀνὴρ.

3. Καὶ βραθήσεται τὸ πνεῦμα Αἰ-
γύπτου ἐν αὐτῇ.3. Καὶ παραθήσεται τὸ πνεῦμα
τῶν Αἰγυπτίων ἐν αὐτοῖς.3. Καὶ σχισθήσεται πνεῦμα Αἰ-
γύπτου ἐν αὐτῇ.

4. Καὶ παραδώσω τὴν Αἰγυπτον.

4. Καὶ παραδώσω τὴν Αἰγυπτον.

4. Καὶ παραδώσω τὴν Αἰγυπτον.

Καὶ βασιλεὺς σκληρὸς ἐξουσιάζει
αὐτῶν.Καὶ βασιλεὺς σκληροὶ κυριεύσου-
σιν αὐτῶν.Καὶ βασιλεὺς ἰσχυρὸς κυριεύσει
αὐτῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Assumptio Ægypti.

1. Visio Ægypti.

1. Assumptio Ægypti.

Et cor.

Ecce Dominus sedet super nu-
bem levem, et veniet in Ægy-
ptum.

Et cor.

Et cor.

Deficiet. *Reliqui, tabescet.*2. Et committam Ægyptios cum
Ægyptiis.2. Et incitabuntur Ægyptii su-
per Ægyptios.

2.

Et vir.

Et homo.

Et vir.

3. Et rumpetur spiritus Ægypti
in ipsa.3. Et turbabitur spiritus Ægy-
ptiorum in ipsis.3. Et scindetur spiritus Ægypti
in ipsa.

4. Et tradam Ægyptum.

4. Et tradam Ægyptum.

4. Et tradam Ægyptum.

Et rex durus potestatem habe-
bit in eos.Et reges duri dominabuntur
eorum.Et rex fortis dominabitur eo-
rum.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΑΑΣ.

5 ונשתו - מים מהים	5.
9 פשתים שריקות	9.
10 שתתזה כדנאים	10.
13 והתעד	13.
14 את - מצרים	14.
15 בכל - מעשהו	15.
17 כפה ואגמוך	17.
18 ונשבעת	18.
20 עיר הררם	20.
21 משיע	21.
22 ונבז	22.
24 ונבז	24.

5. Καὶ ἀναποθήσεται ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης.
9.
10. Αἱ ἀποθήχαι αὐτῆς τεταπεινωμέναι.
13. Καὶ ἐπλάνησαν.
14. ✕ Τὴν Ἰαίγυπτον.
Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς.
15. . . . καὶ στρεβλοῦντα.
17. Εἰς γύρωσιν.
18. Ὀμνύοντες.
Πόλις Ἄρες.
20. Σωτήρα.
21. Θυσίαν.
✕ Καὶ δώρω.
22.
24.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

- 5. Et deficient aquæ de mari.
- 9. Lina pectinata.
- 10. Retia ejus contrita.
- 13. Et errare fecerunt.
- 14. Ægyptum.
- In omni opere suo.
- 15. Ramus et juncus
- 17. In timorem.
- 18. Et jurantes.
- Civitas Ares.
- 20. Salvatorem.
- 21. Sac. ificium.
- Et munus.
- 22. Percutiendo et sanando.
- 24. Et Assur.

- 5. Et arescet aqua de mari.
- 9. Limum, pectentes.
- 10. Irigua ejus flaccientia.
- 13. Deceperunt.
- 14. Ægyptum.
- In omni opere suo.
- 15. Incurvantem et refrænantem.
- 17. In pavorem.
- 18. Jurantes.
- Civitas solis.
- 20. Salvatorem.
- 21. In hostiis.
- Et muneribus.
- 22. Plaga, et sanabit eam.
- 24. Et Assyrio.

- 5. Et absorbebuntur aquæ de mari.
- 9.
- 10. Horrea ejus humiliata.
- 13. Et errare fecerunt.
- 14. ✕ Ipsam Ἰαίγυπτον.
- In omnibus operibus ipsius.
- 15. Incurvum atque perversum.
- 17. In circumlacionem.
- 18. Jurantes.
- Civitas Ares.
- 20. Salvatorem.
- 21. Sacrificio.
- ✕ Et dono.
- 22.
- 24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Hesaiæ.

V. 1. Ἄ., ἄρμα Αἰγύπτου. Apud Hieronymum in editis legitur δραμα. Verba ejus sic habent : « LXX visio Ægypti. Ubi in Hebræo scriptum est, MASSA MESRAIM, quod nos interpretati sumus, onus, vel pondus Ægypti : pro quo Aquila transtulit, δραμα Αἰγύπτου. Possumus dicere ab eo quod tollat Propheta et portet jugum Domini, eum exstitisse condignum, qui prophetiam Ægypti cerneret, sive portaret. » Nos legendum omnino dicimus, ἄρμα Αἰγύπτου, ut legit Drusius his adductus argumentis : « Ita legendum, inquit, non ut in quibusdam libris, δραμα, i. e. visio. Quæ interpretatio magis sensum exprimit, cum Aquila ipsas etiam etymologias amet exprimere. Unde non est credibile ipsum vertisse δραμα, sed potius ἄρμα, i. e. onus, vel pondus. » His adjicimus, sic perpetuo vertere Aquilam ubi משה legitur, ut cap. xxxi Proverb. initio, cap. xxi. Hesaiæ v. 13, cap. xxii Hesaiæ v. 4 et alibi, ubi ἄρμα semper legitur in probatissimis libris atque codicibus. Ad hæc vero ipsa Hieronymi series ita legendum indicat : nam in iis quæ supra adtulimus, a lectione LXX orditur, qui habebant, visio

Ægypti : deinde postquam suam et Aquilæ versionem adtulerat, ita claudit, eum exstitisse condignum qui prophetiam Ægypti cerneret, sive portaret : ubi illud, cerneret, versionem LXX respicit ; illud vero, portaret, suam et Aquilæ, quas postea retulit. Symmachi vero et Theodotionis postremo representat, ut nos edimus. Utque nihil dubii relinquatur, codex noster Comment. Hieronymi in Hesaiam Latine, omnium quos vidimus antiquissimus, hoc loco habet arma, sic.

Ibid. Ἄ., ἰδοὺ Κύριος etc. Ex Demonstr. evang. Eusebii, ubi in editis legitur, ἐπὶ πάχος ελαφρόν, in mss. vero, ἐπὶ πάχους ελαφροῦ.

Ibid. Cod. Jes. ὁμοίως οἱ Γ'.

Ibid. Οἱ λοιποὶ, ταχῆσεται. Procopius. [Sic refert reliquorum versionem Drusius, ex quo noster Montf. Sed ipse Procopius ita : κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνείας, ταχῆσεται. DRACH.]

V. 2. Ἄ., καὶ στασιάζω etc. Aquilæ et Symmachi lectiones exhibet Eusebius in Hesaiam.

Ibid. Curterius ex ms. Jes. οἱ Γ', καὶ ἀνήρ.

V. 3. Ἄ., καὶ πλαδαρωθήσεται etc. Hæc lectiones

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5. Καὶ ἀφανισθήσεται ἀπὸ θαλάσσης ὕδατα.

9. Τὸ λίνον τὸ κτενιστόν.

10.

13. Καὶ ἐπλάνησαν.

14. ✕ Τὴν ὀ Αἴγυπτον.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς.

15. Ἀρχὴν καὶ τέλος.

17.

18. Ὁμνούντες.

Πόλις ἡλίου.

20. Σωτήρα.

21. Θυσίαν.

22.

24.

SYMMACHUS.

5. Et debebuntur de mari aque.

9. Linum pectinatum.

10.

13. Et errare fecerunt.

14. ✕ Ipsam ὀ Ægyptium.

In omnibus operibus ipsius.

15. Principium et finem.

17.

18. Jurantes.

Civitas solis.

20. Salvatorem.

21. Sacrificium.

22.

24.

5. Καὶ πίνονται Αἰγύπτιοι ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν.

9. Τὸ λίνον τὸ σχιστόν.

10. Καὶ ἔσονται οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδύνῃ.

13. Καὶ πλανήσουσι.

14. Αἴγυπτον.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν.

15. Ἀρχὴν καὶ τέλος.

17. Εἰς φόβητρον.

18. Ὁμνύντες.

Πόλις Ἀσεδέκ.

20. Ὃς σώσει αὐτούς.

21. Θυσίας.

Vacat.

22. Πληγῆ, καὶ ἴασεται αὐτοὺς ἴασει.

24. Καὶ ἐν τοῖς Ἀσσυρίοις. Οἱ λοιποὶ, καὶ Ἀσσοῦρ.

LXX INTERPRETES.

5. Et bibent Ægyptii aquam, quæ juxta mare.

9. Linum fissile.

10. Et erunt operantes ea in dolore.

13. Et errare facient.

14. Ægyptum.

In omnibus operibus ipsorum.

15. Principium et finem.

17. In timorem.

18. Jurantes.

Civitas Asedec.

20. Qui salvabit eos.

21. Sacrificia.

Vacat.

22. Plaga, et sanabit eos sanatione.

24. Et in Assyriis. Reliqui, et Assur.

THEODOTIO.

5

9.

10. Humilia ejus humiliata.

13. Et errare fecerunt.

14. ✕ Ipsam ὀ Ægyptum.

In omnibus operibus ipsius.

15. Cheppha et agmon.

17.

18. Jurantes.

Civitas Ares.

20. Salvatorem.

21.

22. Percutiet et sanabit.

24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Hesaiæ.

prodeunt ex Eusebio in Hesaiam, cujus mss. quidam ad Aquilam habent παραδοθήσεται pro πλαδαρωθήσεται. Sed hæc postrema lectio germana est, et sic restituendum in edito nostro. [Eusebius in Symmachi lectione non habet art. τὸ, nec in ead. lectione habent edit. Rom., Drusius et Lamb. Bus. DRACH.]

V. 4. Drusius, Ἀ., Σ., Θ., καὶ παραδώσω. Ex Curterio, nempe, ubi ad marg. legitur, ὁμοίως οἱ Γ' pro ὁμοίως, de more. Textus habet, καὶ παραδώσω τὴν Αἴγυπτον. Sed sigla ante τὴν Αἴγυπτον ponitur: unde dubium videtur an ad subsequentem vocem pertineat, quod tamen non verisimile est, an ad præcedentem, καὶ παραδώσω, an ad utramque, quod probabilius videtur. Nam circa vocem ἰ-ἡ-ἡ-ἡ-ἡ nulla potuit esse interpretationum varietas: quare nota, ὁμοίως οἱ Γ' debet præcipue respicere vocem ἡ-ἡ-ἡ-ἡ καὶ παραδώσω, et tradam.

Ibid. Ἀ., καὶ βασιλεὺς etc. Hæ lectiones prodeunt partim ex Eusebii *Demonstratione evangelica*, partim ex ejusdem Comment. in Hesaiam.

V. 5. Ἀ., καὶ ἀναποθήσεται etc. Ex Eusebio in

Hesaiam.

V. 9. Σ., τὸ λίνον τὸ κτενιστόν. Ex Curterio.

V. 10. Ἀ., αὶ ἀποθήχαι etc. Ex Curterio, ubi LXX in textu habent, διαλογιζόμενοι, ad marginem vero, ἐργαζόμενοι.

V. 13. Curterius, οἱ Γ', ἐπλάνησαν.

V. 14. Curterius, ✕ οἱ Γ', τὴν.

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς. Drusius ex Curterio. Forte legerunt נשחח. [Non ex Curterio, sed ex Procopio affert Drusius, additque: « An legerunt נשחח? » quod ei subripuit noster. — Illud αὐτῆς habet in textu ed. Compl. Cod. autem March. τοῖς Γ' tribuit. DRACH.]

V. 15. Hieronymus habet: « Pro principio et fine, quod et Symmachus et LXX transtulerunt, ἀρχὴν καὶ τέλος, Theodotio more suo ipsa verba Hebraica posuit, CHEPHPHA et AGMON, quod Aquila interpretatus est, incurvum atque perversum. » Alibi vero dicit Aquilam AGMON vertisse, στρεβλοῦντα. [Edit. Rom. dat στρέβλοντα. DR.]

V. 17. Hieronymus: « In Hebraico legitur AGGA, quod interpretari potest, et festivitas.... quod signi-

scantius Aquila transtulit, γύρωσιν, quum aliquis pavidus et tremens circumfert oculos, et advenientem formidat inimicum. »

V. 18. ΟΙ Γ', ὀμνύοντες. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. 'A., πόλις Ἄρες etc. Idem. [ms. autem memoratus habet, 'A., Θάρες— Et ed. Rom. « Alios,

inquit S. Hier., δοτραχον, h. e. *testam, ostracinaam urbem*, intelligi voluisse. Dicitio enim Hebraica et *solem* et *testam* significat. » DRACH.]

V. 20. Curterius, 'A., Σ., Θ., σωτήρα, ὅπαρ ἐρμηνεύεται Ἰησοῦς.

V. 21. 'A., θυσία. Σ., θυσίαν. Idem.

HESAIÆ CAPUT XX.

TO EBPAIKON.

תרתן 1
 סרגן
 ויניע 2
 וישב מנפש מבטם 5

ביום ההוא 6

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Tharthan. Sargon.
- 2. Et calceamentum tuum. Et fecit.
- 5. Et erubescet ab Æthiopia aspectu suo.
- 6. In die illa.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1
 2.
 5.
 6.

VULGATA LATINA.

- 1. Tharthan. Sargon.
- 2. Et calceamenta tua. Et fecit.
- 5. Et confundentur ab Æthiopia spe sua.
- 6. In die illa.

ΑΚΥΛΑΣ.

1.
 Σαραγών.
 2. Καὶ τὰ ὑποδήματά σου. Καὶ ἐποίησε.
 5.
 6. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

AQUILA.

- 1. Saragon.
- 2. Et calceamenta tua. Et fecit.
- 5.
- 6 In die illa.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Hesaiæ.

V. 1. Ἄλλος, Θαραθάν. Curter. ex ms. Jes. [Alex. et Ald., Νάθαν. Drusius : In Vulgata Θαναθάν (sic) legitur pro Θαραθάν, quod se tuetur ex antiquitate. תרתן Tharthan. ut סרגן Saragon. DRACH.]

Ibid. 'A., Θ., Σαραγών. Σ., Σαργών. Idem. [Com-

plut., Ναρονά. DR.]

V. 2. 'A., Σ., καὶ τὰ ὑποδήματά σου. Idem. Hic notat Drusius : « Prius erat, τὰ σανδάλιά σου. I. e. sandalia sive calceamenta tua. Gen. xiv, 22, לַעֲלֹמֶיךָ ὑπόδημα, Hieron. caliga. Jonathan et auctor Jero-

HESAIÆ CAPUT XXI.

TO EBPAIKON.

מדבר ימים 1
 הבגר ו הבגר והשחד ו שחד 2

עלי עילם צורי כדי

אח נשף 4
 צפה הצפית 5
 אשר יראה יגד : וראה 7, 6

רכב צמד פרשים
 קשב
 אריה 8

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Deserti maris.
- 2. Prævaricator prævaricator, et vastator vastator.

Ascende Ælam, obside Mede.

- 4. Crepusculum.
- 5. Speculando speculam.
- 6, 7. Qui viderit indicabit. Et vidit.

Currum par equitum.

Attentione.

8. Leo.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 2.
 4.
 5.
 6, 7.
 8.

VULGATA LATINA.

- 1. Deserti maris.
- 2. Qui incredulus est, infideliter agit : et qui depopulator est, vastat.

Ascende Ælam, obside Mede.

- 4. Babylon.
- 5. Contemplare in specula.
- 6, 7. Quodcumque viderit, annuntiet. Et vidit.

Currum duorum equitum.

Diligenter.

8. Leo.

ΑΚΥΛΑΣ.

1.
 2.

4. (Σκότος.)

5.

6, 7. Καὶ ὅσα ὄψεται ἀναγγελεῖ καὶ ὄψεται.

8. Λέοντα.

AQUILA.

1.
 2.

4. Tenebræ.

5.

6, 7. Et quæcumque videbit, annuntiabit et videbit.

8. Leonem.

Ibid. 'A., καὶ δώρο. Sic cum asterisco Curterius. V. 22. Θ., θραύσει, καὶ λάσει. Curterius. [Sub obelo. Dr.]

Ibid. Ο', εἰσακούσεται. Cod. Jesuit., ut et Alex., ἐπακούσεται. DRACH.

V. 24. Οἱ λοιποί, καὶ Ἀσσοῦρ. Procopius. [Qui

sic : καὶ Ἀσσοῦρ ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. Ὡς ἂν μὴ τις τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ νομίσειεν Ἰουδαίους, ἀλλ' αὐτοὺς Αἰγυπτίους καὶ αὐτοὺς Ἀσσυρίους. l. e. Reliqui ediderunt, et Assur, ne quis putaret Judæos in Ægypto et Syria versantes, sed ipsos Ægyptios, ipsosque Assyrios. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Σαργών.	1. Τανάθαν. Ἄλλος, Θαρθάν. 'Αρνᾶ.	1. Σαραγών.
2. Καὶ τὰ ὑποδήματά σου.	2. Καὶ τὰ σανδάλιά σου. Καὶ ποίησον.	2.
5.	5. Καὶ αἰσχυνοῦνθῶσονται ἡττηθέν- τες ἐπὶ τοῖς Αἰθίοφιν.	5. Καὶ καταισχυνοῦνθῶσονται ἀπὸ Αἰθιοπίας ἐλπιδος αὐτῶν.
6. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. SYMMACHUS.	6. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. LXX INTERPRETES.	6. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. THEODOTIO.
1. Sargon.	1. Tanathan. <i>Alius</i> , Tharthan. Arna.	1. Saragon.
2. Et calceamenta tua.	2. Et sandalia tua. Et fac.	2.
5.	5. Et confundentur victi super Æthiopicibus.	5. Et confundentur ab Æthiopia spe sua.
6. In die illa.	6. In die illa.	6. In die illa.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Hesaiæ.

solymitanæ מְלִיכָה. Oncelos מְלִיכָה i. e. calceus, ὑποδήματα proprie soleæ, quibus plantæ pedis dumtaxat obteguntur. Vide Gel. lib. xiii, cap. 20. Vincula pedum vocantur a pueris.)

Ibid. 'A., καὶ ἐποίησ. Idem.

V. 5. Θ., καὶ καταισχυνοῦνθῶσονται etc. Sic ms. Jes. Curterius legit, αἰσχυνοῦνθῶσονται.

V. 6. Curterius, οἱ Γ', ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Sic etiam habent in editionibus hodiernis LXX Interpretes : sed hæc desunt in textu codicis Jes. [Desunt etiam textui Alex. et Complut., codicumque ut asseritur in Polyglotten-Bibel, nonnullorum. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Τῆς ἐρήμου ✕ θαλάσσης.	1.
2. Ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖται, καὶ ὁ ταλαιπωρῶν ταλαιπωρεῖ. 'Ανάστηθι Ἐλάμ, πολιορκεῖτε Μήδοι.	2. Ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ, ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖ. 'Ἐπ' ἐμοὶ οἱ Ἐλαμίται, καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Περσῶν.	2.
4.	4. Ἡ ψυχὴ μου.	4. (Σκότος.)
5.	5. ✕ Σκόπευσον τὴν σκοπιάν.	5.
6, 7. Ὁ ἂν εἶη ἀναγγελεῖ καὶ θεῖν.	6, 7. Καὶ ὁ ἂν εἶη ἀνάγγειλον. Καὶ εἶδον.	6, 7. Ὁ ἂν εἶη ἀναγγελεῖ καὶ βήσεται.
Ἄρμα ζεύγος ἵππων. ✕ Ἀκρόασιν.	Ἄναδάτας ἵππεις δύο. ✕ Ἀκρόασιν.	✕ Ἀκρόασιν.
8. Λέαιναν.	8. Οὐρίαν.	8. Ἀριήλ.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Deserti ✕ maris.	1.
2. Qui spernit spernitur, et qui affligit affligitur.	2. Prævaricans prævaricatur, iniquus inique agit.	2.
Surge Elam, obsidete Medi.	Super me Elamitæ et legati Per- sarum.	
4.	4. Anima mea.	4. Tenebræ.
5.	5. ✕ Speculare speculam.	5.
6, 7. Quodcumque viderit, nunti- abit et vidit.	6, 7. Et quodcumque videris, annuntia. Et vide.	6, 7. Quodcumque viderit, an- nuntiabit et videbit.
Curram jugum equorum. ✕ Auditionem.	Ascensores equites duos. ✕ Auditionem.	✕ Auditionem.
8. Leænam.	8. Uriam.	8. Ariel.

TO EBPAIKON.

- 9 נפלה נפלה בבל
- 11 דומה אלי קרא משעיר
- 12 אם תבעיון בעיו שב אתיו
- 13 משא בערב דדנים
- 15 חרבות כי יהוה אלהי ישראל דבר

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 9. Cecidit, cecidit Babel.
- 11. Duma.
- Ad me clamat ex Seir.
- 12. Si quæretis, quærite.
- Revertimini, venite.
- 13. Onus in Arab.
- Dedanim.
- 15. Gladium.
- 17. Quia Dominus Deus Israel locutus est.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 9.
- 11.
- 12
- 13
- 15.
- 17.

VULGATA LATINA.

- 9. Cecidit, cecidit Babylon.
- 11. Duma.
- Ad me clamat ex Seir.
- 12. Si quæritis, quærite.
- Convertimini, venite.
- 13. Onus in Arabia.
- Dedanim.
- 15. Gladium.
- 17. Dominus enim Deus Israel locutus est.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 9. Πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλῶν.
- 11. Δοῦμα.
- Πρὸς ἐμὲ κἀλει τοὺς φεύγοντας παρὰ τοῦ Σεῖρ.
- 12. Ἐάν ἐπιζητήτε, ἐπιζητεῖτε.
- Ἐπιστρέφητε, ἤκατε.
- 13. Ἄρμα Ἀραβίας.
- Δωδανίμ.
- 15. Μαχαίρων.
- 17. Ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἐλάλησε.

AQUILA.

- 9. Cecidit, cecidit Babylon.
- 11. Duma.
- Ad me voca fugientes a Seir.
- 12. Si perquisieritis, perquirite.
- Convertimini, venite.
- 13. Onus Arabiae.
- Dodanim.
- 15. Gladium.
- 17. Quia Dominus Deus Israel locutus est.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Hesaiæ.

V. 1. Sic θαλάσσης cum asterisco Curterius ex ms. Jes. Procopius hæc habet : Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν καὶ οἱ λοιποὶ τὸ θαλάσσης προσέθηκαν, ὡς τῆς πόλεως πάλαι κυμαινούσης τοῖς κλήθεσι. I. e. *Hebraicum et reliqui, maris, addiderunt, eo quod olim civitas multitudinē populi quasi fluctuans esset.*
 V. 2. Σ., ὁ ἀθετῶν etc. Ex Theodoretō.
 Ibid. Σ., ἀνάστηθι etc. Procopius. [Qui addit : καὶ οἱ λοιποὶ δὲ, καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν, Μῆδοι φασιν. Dr.]
 V. 4. Hieron. « Pro Babylon Aquila et Theodotio tenebras interpretati sunt. » [Pro פֶּשֶׁבַד, legerunt LXX נפשׁי. DRACH.]
 V. 5. ✕ Σχόπευσον τὴν σκοπιάν. Sic cum asterisco Curterius, quia ex aliis editionibus in editionem τῶν Ὁ Hexaplaem advectum fuit. [Etiam nunc

desiderantur in ed. Rom. et Alex. DRACH.]
 V. 6. 7. Ἄ., καὶ ὄσα etc. Curterius ex ms. Jes. Ibid. Σ., ἄρμα ζεύγος ἵππων. Procopius. [Lamb. Bos : « S. apud Procopium, ἄρμα ζεύγος ἵππων. » Sed Drusius ex Procopio, ἄρμα ζεύγος I. DRACH.]
 Ibid. Curterius, ✕ Θ., Σ., ἀκρόασιν. Quæ vox asterisco notatur, quia olim deerat in LXX.
 V. 8. Ἄ., λέοντα etc. Curterius, et Eusebius in Hesaiam, qui adjicit : Οὐδεὶς τοῖνων Οὐρίαν ὠνόμασεν, ἐπεὶ οὐδὲ ἡ Ἑβραϊκὴ φωνὴ ἐμνημόνευσε τοῦ Οὐρίου. I. e. *Nemo igitur Uriam nominavit, quoniam nec Hebraica vox Uriam memorat.*
 V. 9. In hæc verba τῶν Ὁ, πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλῶν, notatur in cod. Jes. ὁμοίως οἱ Γ'.
 V. 11. Ἄ., Δοῦμα. Sic Drusius ex Hieronymo,

HESAIÆ CAPUT XXII.

TO EBPAIKON.

- 1 משא בגיא חזיון
- אפיא כי
- 2 קריה עליה
- מתי מלחמה
- 3 נדוד
- אכר יחד
- 6 ברנב אדם פרשים

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Onus vallis visionis.
- Ubi, quod.
- 2. Civitas læta.
- Mortui bello.
- 3. Vagati sunt.
- Vincti sunt pariter.
- 6. In curru hominis equitum.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.
- 2.
- 3.
- 6.

VULGATA LATINA.

- 1. Onus vallis visionis.
- Quoque, quia.
- 2. Civitas exsultans.
- Mortui in bello.
- 3. Fugerunt.
- Vincti sunt pariter.
- 6. Currum hominis equitibus.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 1. Ἄρμα . . . .
- Καίπερτοι.
- 2.
- . . . πόλεμος.
- 3.
- 6. Ἐν ἄρματι ἀνθρώπων ἱπέων.

AQUILA.

- 1. Onus...
- Et quidem.
- 2.
- ... bellum.
- 3.
- 6. In curru hominum equitum,

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

9. Πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλών.
11.
Πρὸς ἐμὲ κάλει τοὺς φεύγοντας
παρὰ τοῦ Σηείρ.
12.

13. Λῆμμα Ἀραβίας.
Δωδανίμ.
15. Μαχαιρῶν.
17. Ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ
ἐλάλησε.

SYMMACHUS.

9. Cecidit, cecidit Babylon.
11.
Ad me voca fugientes a Seir.
12.

13. Assumptio Arabiae.
Dodanim.
15. Gladiorum.
17. Quia Dominus Deus Israel
locutus est.

9. Πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλών.
11. Τῆς Ἰδουμαίας.
Πρὸς ἐμὲ κάλει παρὰ τοῦ Σηείρ.
12. Ἐάν ζητῆς ζήτηι.
Καὶ παρ' ἐμοὶ οἴκει.

13. Vacat
Δαιδάν.
15. Πεφονευμένων.
17. Ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ
ἐλάλησε.

LXX INTERPRETES.

9. Cecidit, cecidit Babylon.
11. Idumææ.
Ad me voca de Seir.
12. Si quæras, quære.

Et apud me habita.

13. Vacat.
Dædan.
15. Occisorum.
17. Quia Dominus Deus Israel
locutus est.

9. Πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλών.
11.
Πρὸς ἐμὲ κάλει τοὺς φεύγοντας
παρὰ τοῦ Σηείρ.
12.

13. Λῆμμα ἐν τῇ Ἀραβίᾳ.
Δαιδάν.
15. Μαχαιρῶν.
17. Ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ
ἐλάλησε.

THEODOTIO.

9. Cecidit, cecidit Babylon.
11.
Ad me voca fugientes a Seir.
12.

13. Assumptio in Arabia.
Dædan.
15. Gladiorum.
17. Quia Dominus Deus Israel
locutus est.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Hesaiæ.

qui habet, *Duma*.
Ibid. 'A., Σ., Θ., πρὸς ἐμὲ κάλει etc. Procopius.
Illum τοὺς φεύγοντας non videtur ad textum Aquilæ
et Symmachi pertinere; sed adjectum putamus a
Procopio. In hunc vero locum Hieronymus: « Ver-
bum Hebraicum ELAI, (cod. San-Germanensis
HELN; pro HELH sive HELE forsan) quod omnes
interpretati sunt, ad me, si volueris legere ELI, in-
terpretatur, *Deus meus*, vel *fortis meus*. Quodque
nos diximus *clamat*, vel *vocat*, id est, καλεῖ, secun-
dum Hebræi et Græci sermonis ambiguitatem dici
potest *clama*, vel *voca*. » [Ed. Rom.: « Eusebius,
secundum cæteros interpretes, φεύγοντας παρὰ τοῦ
Σηίρ. *Fugientes de Sier.* » DRACH.]
V. 12. 'A., ἐάν ἐπιτ-. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. 'A., ἐπιστράφητε etc. Idem.
V. 13. 'A., Ἄρμα Ἀραβίας etc. Idem. [Ed. Rom.:
« In quibusdam sequitur, λῆμμα ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, as-
sumptio in Arabiam, aut, τὸ ῥῆμα τὸ ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,
verbum quod in Arabiam, aut, τὸ ὄραμα τὸ ἐν τῇ
'Αραβίᾳ, visio quæ in Arabiam. » DRACH.]
Ibid. 'A., Σ., Δωδανίμ. Idem.
V. 15. Curterius ex ms. Jes. οἱ Ο', πεφονευμένων.
Οἱ Γ', μαχαιρῶν Φ κατὰ τοὺς Ο'; ubi Φ pro more suo
ponit pro Ω id est, Ὀριγένης, qui legisse dici-
tur ut LXX.
V. 17. In cod. Jes. in textu legitur, διότι Κύριος
ἐλάλησεν, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. Ad marg. vero, οἱ Γ',
ὁμοίως, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἐλάλησε. Quæ est
hodierna τῶν Υ' lectio.

HESAIÆ CAPUT XXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Λῆμμα φάραγος ὀράσεως.
2.
Νεκροὶ πολέμῳ.
3. Ἀνεστατώθησαν.
6.

SYMMACHUS.

1. Assumptio vallis visionis.
2.
Mortui bello.
3. Extorres facti sunt.
6.

1. Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγος Σιών.
Ὅτι νῦν. Ἄλλως, νῦν, ὅτι.
2. ✕ Ἡ πόλις γαυριώσα.
Νεκροὶ πολέμῳ.
3. Πεφεύγασι.
Vacat.
6. Ἀναβάται ἄνθρωποι ἐφ' ἵπ-
πους.

LXX INTERPRETES.

1. Verbum vallis Sion.
Quia nunc. *Aliter*, nunc, quia.
2. ✕ Civitas exsultans.
Mortui bello.
3. Fugerunt.
Vacat.
6. Ascensores homines super
equos.

1. Λῆμμα φάραγος ὀράσεως.
2.
... πόλεμος.
3. Μετεκινήθησαν.
✕ Ἐδέθησαν ὀμοθυμαδόν.
6. Συνεπιβάται ἀνθρώπων ἵπ-
πέων.

THEODOTIO.

1. Assumptio vallis visionis.
2.
... bellum.
3. Amoti sunt.
✕ Ligati sunt unanimiter.
6. Vectores cum hominibus
equitibus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
7 מבחרי צמקין	7.	7. Ἐκλογαὶ κοιλῶδων σου.
9 ואת בקיעי עיר-יזר-יחם כי-רבו	9.	9.
10 ואת-בתי ירושלם ספרתם	10.	10.
11 וסקרה עשיתם בין הדבתים למי הברסה הישנה	11.	11.
14 מרדוק אמר אדני יהוה צבאות	14.	14.
15 בא	15	15. ✕ Εἰσελθε.
אל-הסן		Πρὸς τὸν σκηνοῦντα.
שבנא		Σομνάν.
17 גבר	17.	17.
21 ואבנך	21.	21. ✕ σου.
22 ותתני מפתח בית-יזר-על- שכבו ופתח ואין סגר וסגר ואין פתח	22.	22. Καὶ δώσω τὴν κλεῖδα οἴκου Δαυὶδ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποκλείων, καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνοί- γων.
23 יתד	23.	23.
24 הצנאים והצפעות כל כלי הקסן מכלי האגנות	24.	24. . . .

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

7. Electio vallium tuarum.	7. Electæ valles tuæ.	7. Electiones vallium tuarum.
9. Et scissuras civitatis David vidistis, quia multiplicatæ sunt.	9. Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatæ sunt.	9.
10. Et domos Jerusalem numerastis.	10. Et domos Jerusalem numerastis.	10.
11. Et lacum fecistis inter duos muros aquis piscinæ veteris.	11. Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinæ veteris.	11.
De longe.	De longe.	
14. Dixit Dominus Dominus exercituum.	14. Dicit Dominus Deus exercituum.	14.
15. Ingredere.	15. Ingredere.	15. ✕ Ingredere.
Ad thesaurarium.	Ad eum qui habitat in tabernaculo.	Ad tabernacula gentem.
Schebna.	Sobnam.	Somnam.
17. Viri.	17. Gallus gallinaceus.	17.
21. Et balteo tuo.	21. Et cingulo tuo.	21. ✕ tuam.
Confortabo eum.	Confortabo eum.	
22. Et dabo clavem domus David super humerum ejus; et aperiet, et non claudens; et claudet et non aperiens.	22. Et dabo clavem domus David super humerum ejus: et aperiet, et non erit qui claudat; et claudet, et non erit qui aperiat.	22. Et dabo clavem domus David super humerum ejus, et aperiet et non erit qui claudat; et claudet, et non erit qui aperiat.
23. Paxillum.	23. Paxillum.	23.
24. Filii et nepotes.	24. Vasorum diversa genera.	24. SASAIM et SEPHOTH.
Omnia vasa parva, a vasis craterarum.	Omne vas parvulum a vasis craterarum.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

7. Ἐκλεκταὶ κοιλάδες σου.
9.
10. Καὶ οἰκίας Ἱερουσαλήμ ἀριθμήσαντες.
11. Καὶ ἐποιήσατε. . . καὶ τὸ τῆς ἀρχαίας κολυμβήθρας ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν μετοχετεύσαντες.
14. ✕ Εἶπεν Κύριος Κύριος τῶν ✕ δυνάμεων.
15. ✕ Εἰσελθε.
Πρὸς τὸν σκηνοποιῶντα.
Σομνάν.
17.
21. ✕ σου.

22. Καὶ ἐπόησθε.

23.

24. . . . .

7. Ἐκλεκταὶ φάραγγές σου.
9. Καὶ ἀνακαλύψουσι τὰ κρυπτὰ τῶν οἰκῶν τῆς ἀκρᾶς Δαυὶδ, καὶ εἶδον ὅτι πληεῖος εἰσὶ. Ἄλλος, καὶ τὰ ῥήγματα οἴκου Δαυὶδ ἔψεσθε ὅτι ἐπληθύνθη
10. Καὶ ὅτι καθεῖλον τοὺς οἴκους Ἱερουσαλήμ.
11. Καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέσον τῶν δύο τειχῶν ἐσώτερον τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀρχαίας.
✕ Πόρρωθεν.
14. *Vacat.*
15. *Vacat.*
Εἰς τὸ παστοφόριον.
Σομνάν.
17. Ἄνδρα. Πάντες, ἀνδρός.
21. Καὶ τὸν στέφανόν ✕ σου.

Δώσω αὐτῷ κατὰ κράτος.

22. Καὶ δώσω αὐτῷ τὴν κλεῖδα οἴκου Δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὄμφῳ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποκλείων, καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνοίγων.

23. Ἄρχοντα. Πάντες, πάσσαλον.

24. Ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου.
Vacat.

7.
9.
10.
11. Καὶ ἐποιήσατε.
14. ✕ Εἶπεν Κύριος Κύριος τῶν ✕ δυνάμεων.
15. ✕ Εἰσελθε.
Πρὸς τὸν σκην τοῦτον.
Σομνάν.
17.
21. ✕ σου.

Κραταύσω αὐτόν.

22. Καὶ δώσω τὴν κλεῖδα οἴκου Δαυὶδ ἐπὶ τοῦ ὄμφου αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποκλείων, καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνοίγων.

23.

24.

✕ Ἢν τὸ σκεῦός το ἴσθαι ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγαθῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

7. Electæ valles tuæ.
9.
10. Et domos Jerusalem numeras.
11. Et fecistis... et veteris piscine aquam in urbem derivantes.
14. ✕ Dixit Dominus Dominus ✕ virtutum.
15. ✕ Ingredere.
Ad tabernaculorum artificem.
Somnam.
17.
21. ✕ tuam.
22. Et imponam.
23.
24. Nepotes atque commixtos.

7. Electæ convalles tuæ.
9. Et revelabunt occulta domorum arcis David, et viderunt, quia plures sunt. Atinus, et rupturas domus David videbitis, quia multiplicatæ sunt.
10. Et quia destruxerunt domos Jerusalem.
11. Et fecistis vobis aquam inter duos muros intra piscinam veterem.
✕ De longe.
14. *Vacat.*
15. *Vacat.*
Ad pastophorium.
Somnam.
17. Virum. Omnes, viri.
21. Et coronam ✕ tuam.
Dabo ei per imperium.
22. Et dabo ei clavem domus David super humerum ejus, et aperiet, et non erit qui claudet; et claudet, et non erit qui aperiat.
23. Principem. Omnes, paxillum
24. A parvo usque ad magnam.
Vacat.

7.
9.
10.
11. Et fecistis.
14. ✕ Dixit Dominus Dominus ✕ virtutum.
15. ✕ Ingredere.
Ad socen istum.
Somnam.
17.
21. ✕ tuam.
Roborabo eum.
22. Et dabo clavem domus David super humerum ejus; et aperiet, et non erit qui claudet, et non erit qui aperiat.
23.
24.
✕ Omne vas parvum a vase agnouth.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
תתי 25	25.	25.
תכר		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
25. Paxillus. Et exciudetur.	25. Paxillus. Et peribit.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII Hesaiæ.

V. 1. 'A., ἄρμα . . . ut supra frequenter. Σ., Θ., λήμμα τῆς φάραγγος ὁράσεως. Curterius ex ms. Jes. Ibid. 'A., καίπερτοι. Sic Drusius ex Hieronymo, qui ait, *quam conjunctionem Latinus sermo non explicat.*

V. 2. Curterius, ἡ πόλις γαυριῶσα, cum asterisco, quia deerat in O'. Videtur autem esse Aquilæ et Symmachi, qui ita vertere solent.

Ibid. ms. Jes., Θ., 'A., πόλεμος. O', πολέμω. Σ., ὁμοίως τοῖς O'. In textu vero legitur, πολέμου. Ed. R., πολέμων.

V. 3. Θ., ἐδέθησαν ὁμοθυμαδόν. Sic cum asterisco Curterius ex cod. Jes. LXX aliud legisse videntur.

[Probabile videtur eos legisse, וְשִׁמְרֵם אֱלֹנִים, et וְשִׁמְרֵם יִשְׁחֹנֹתֵם ἐν σοφ. Cf. text. Hebr. hodiern. DRACH.]

V. 6. 'A., ἐν ἄρματι etc. Idem.

V. 7. 'A., ἐκλογαί etc. Idem.

V. 9. Ἄλλος, καὶ τὰ ῥήγματα etc. Sic unus codex sine interpretis nomine. [Hanc versionem Procopius, p. 290, Symmacho tribuit. DRACH.]

V. 10. Σ., καὶ οὐκίαι etc. Drusius ex Procopio.

V. 11. Curterius ad marg. Θ., Σ., καὶ ἐποίησατε. Ibid. Σ., καὶ τὸ τῆς ἀρχαίας etc. Procopius, qui videtur magis sensum Symmachi spectasse, quam verba.

Ibid. πῶρρωθεν, præmisso asterisco. Curterius ex ms. Jes., quia deerat in O'.

V. 14. Σ., Θ., ✕ εἶπεν etc. Idem. Sed perperam ibi 'A., Θ., ponitur: legendum enim Σ., Θ. Nam Aquila semper στρατιῶν ponit, Σ., Θ., δυνάμεων.

V. 15. 'A., Σ., Θ., εἰσελθε, præmisso asterisco. Idem.

Ibid. 'A., πρὸς τὸν σκηνοῦντα etc. Sic Eusebius, Procopius et editio Rom. Hieron. vero: ε A., ad degentem in tabernaculo. S., tabernaculorum opitcem. Alibi ait Theodotionem vertisse *Ingrederere ad socen istum.*

TO EBPAIKON.

צַר בְּשָׂא תִי	1
אֲנִיֹת תִּרְשִׁישׁ	2
כֶּתִים	3
דָּמָה	4
יִשְׁבֵי אֵי	5
תִּרְשִׁישָׁה	6
יָבֹלָה רַגְלֶיהָ בְּרוּחַ לְטָל	7
בְּנַעֲנִיה	8
אֵין כּוֹחַ עִדָּה	10
הַרְבִּי	11
בַּתְּלַת בְּתִצְחָה	12
יִסְדָּה לְצִיִּים הַקִּימָה בְּאֶרֶץ	13
עִרְדָּה אֲרַמְנֹתֶיהָ	14

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Onus Tyri.
Naves Tharsis.
Chetim.
2. Silete.
Habitatores insulæ.
6. In Tharsis.
7. Ducent eam pedes ejus e longino ad peregrinandum.
8. Negotiatores ejus.
10. Non cingulum ultra.
11. Porterrefecit.
12. Virgo filia Sidonis.
13. Fundavit eum deserticolis: ceciderunt arces ejus, suscitaverunt ades ejus.

HESAIÆ CAPUT XXIII.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοὶς γράμμασι..

1.
2.
6.
7.
8.
10.
11.
12.
13.

VULGATA LATINA.

1. Onus Tyri.
Naves maris.
Cethim.
2. Tacete.
Qui habitatis in insula.
6. Maria.
7. Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.
8. Negotiatores.
10. Non est cingulum ultra tibi.
11. Conturbavit.
12. Virgo filia Sidonis.
13. Fundavit eam: in captivitate traduxerunt robustos ejus, suffoderunt domos ejus.

AKYAAΣ.

1.	Τὸ ἄρμα Τύρου. Πλοῖα Θαρσίς.
2.	Σιωπήσατε.
6.	Εἰς Θαροσίς.
7.	7.
8.	Ἐμποροί.
10.	10.
11.	11.
12.	✕ Παρθένον: θυγατέρα Σιδωνός.
13.	13.

AQUILA.

1. Onus Tyri.
Naves Tharsis.
2. Silete.
6. In Tharsis.
7.
8. Negotiatores.
10.
11.
12. ✕ Virginem: filiam Sidonis.
13.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

25.

25. Ὁ ἄνθρωπος. Πάντες, ὁ πάσσαλος.

25.

SYMMACHUS.

* Καὶ ἐξολοθρευθήσεται.

* Καὶ ἐξολοθρευθήσεται.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

25.

25. Homo. Omnes, paxillus.

25.

* Et disperdetur.

* Et disperdetur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII Hesaiæ.

Ibid. Σομάν, ὁμοίως οἱ Γ΄. Idem.

V. 17. Hieronymus : « GEBER, quod omnes virum interpretati sunt. Hebræus autem, qui nos in veteris Instrumenti lectione erudit, gallum gallinaceum transtulit. »

V. 21. Curterius ex ms. Jes. ὁμοίως οἱ Γ΄, perperam ille ὄμως. Hic porro intelligas vocem σου tantum ex Ἀ., Σ., Θ., adjectam fuisse, ubi tunc non aderat, etsi modo adsit. Verisimile enim non est tres illos interpretes hic vocem ϠϠϠ στέφανον vertisse, qui alibi eam vocem interpretantur Ἀ., διαζώνην, Σ., Θ., ζωνήν, zonam, vel cingulum, quæ est ejus vera significatio. [Ibid. Ο΄, δώσω αὐτῷ κατὰ κράτος. Alex. Ald. et Complut., δώσω αὐτῷ καὶ τὸ κράτος, quam lectionem Cyrill. habet, et Procop. in textu. DRACH.]

Ibid. Θ., κραταίωσω αὐτόν. Idem.

V. 22. Ἀ., Θ., καὶ δώσω. etc. Has item lectiones

exhibet Curterius ex ms. Jes.

V. 23. Hieronymus : « Pro paxillo, qui Hebraice dicitur IATHED, et ab omnibus similiter effertur, soli LXX supra principem, hic hominem interpretati sunt. »

V. 24. A., SASAJM etc. Sic ex Hieronymo exscripsimus.

Ibid. Θ., πᾶν τὸ σκεῦος etc. Curterius ex ms. Jes. Hieronymus quoque ait : « a vasis craterarum... ; pro quibus Theodotio aganoth posuit. » [Perperam apposuit editor Hexaplorum ad hunc alterum stichum versionem LXX, ἀπὸ μικροῦ... quæ respondet priori sticho Hebr. hic adscripto, ..ϠϠϠ. DRACH.]

V. 25. Π., πάσσαλος. Vide supra ad vers. 23.

Ibid. Curterius ex ms. Jes. præmisso asterisco, Θ., καὶ ἐξολοθρευθήσεται. Cum enim abesset a LXX, ex Theodotione inductum est, ac in Romana editione τῶν Ο΄ legitur.

HESAIÆ CAPUT XXIII.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Λῆμμα Τύρου.

Πλοῖα Θαρσίς.

2. Σιγήσατε.

Κατοικοῦντες τὴν νῆσον.

6. Εἰς Θαρσίς.

7.

8.

10. . . . .

11. . . . .

12. * Παρθένον : θυγατέρα Σιδῶνος.

13.

SYMMACHUS.

1. Assumptio Tyri.

Naves Tharsis.

2. Tacete.

Habitantes insulam.

6. In Tharsis.

7.

8.

10. Non poteris ultra resistere.

11. Conturbabat.

12. * Virginem : filiam Sidonis.

13.

1. Τὸ ῥῆμα Τύρου.

Πλοῖα Καρχηδόνος.

Κιτιαίων. Οἱ λοιποὶ, Χετιεῖμ.

2. Τίνοι ὅμοιοι γεγόνασι ;

Οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ

6. Εἰς Καρχηδόνα.

7. Πρὶν ἢ παραδοθῆναι αὐτήν..

8. Ἐμποροί.

10. Οὐκέτι ἔρχεται.

11. Παροξύνουσα.

12. Τὴν θυγατέρα Σιδῶνος.

13. Vacat.

LXX INTERPRETES.

1. Verbum Tyri.

Naves Carthaginis.

Citiazorum. Reliqui, Chetiim.

2. Cui similes facti sunt ?

Qui habitant in insula.

6. In Carthaginem.

7. Priusquam ipsa traderetur.

8. Negotiatores.

10. Non ultra veniunt.

11. Irritans.

12. Filiam Sidonis.

13. Vacat.

1. Λῆμμα Τύρου.

Πλοῖα Θαρσίς

2.

6. Εἰς Θαρσίς.

7. * Ἀπάξουσιν αὐτήν οἱ πόδες αὐτῆς πόρρωθεν εἰς ἀποικίαν.

8. * Χαναάν.

10.

11.

12. * Παρθένον : θυγατέρα Σιδῶνος.

13. * Ἐθεμελίωσεν αὐτήν εἰς Σηεῖμ, ἔστησαν ἐπάξεις αὐτοῦ, * ἐξήγειραν βάρεις αὐτῆς.

THEODOTIO.

1. Assumptio Tyri.

Naves Tharsis.

2.

6. In Tharsis.

7. * Abducent eam pedes ejus e longinquo in transmigrationem..

8. * Chanaan.

10.

11.

12. * Virginem : filiam Sidonis.

13. * Fundavit eam in Siim, * stauerunt propugnacula ejus, * suscitaverunt domos ejus.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ
14 אֲנִיּוֹת תְּרֻשֵׁי	14.	14. Πλοῖα Θαρσίς.
15 מֶלֶךְ אֶחָד	15.	15. Βασιλέως ἑνός. Τύρω.
17 עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה	17.	17.
18 וְהָיָה סוּדָהּ וְאֲתַנְנָה קִדְשׁ לַיהוָה	18.	18. Καὶ ἔσται ἐμπόριον αὐτῆς καὶ μίσθωμα ἡγιασμένον τῷ Κυρίῳ. Τοὶς καθήμενοις εἰς τὸ πρόσω- πον Κυρίου ἔσται ἐμπόριον αὐτῆς τοῦ φαγεῖν εἰς πλησμονήν, εἰς ἑσθή- σιν μετάρσεως.
לְיֹשְׁבֵימָּ לִפְנֵי יְהוָה יְהִי סוּדָהּ לְאֶכָל לְשִׁבְעָה וּלְמִכְסָּ עֲתִיק		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
14. Naves Tharsis.	14. Naves maris.	14. Naves Tharsis.
15. Regis unius. Tyro.	15. Regis unius. Tyro.	15. Regis unius.. Tyro.
17. Super facies humi.	17. Super faciem terræ.	17.
18. Et erit negotiatio ejus, et quæstus ejus sanctitas Domino.	18. Et erunt negotiationes, et mercedes ejus sanctificatæ Do- mino.	18. Et erit emporium ejus, et merces sanctificata Domino.
Habitantibus ad facies Domini: erit negotium ejus ad comedendum ad saturitatem, et in operimentum vetus.	Quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducent in saturitatem, et ve- stiantur ad vetustatem.	His qui coram facie Domini se- dent, erit emporium ejus ut edant ad satietatem, et mutatoris ve- stiantur.

Notæ et variæ-lectiones ad cap. XXIII Hesaiæ.

V. 1. 'A., τὸ ἄρμα Τύρου. Σ., Θ., λῆμμα Τύρου. Curter. ex ms. Jes.
Ibid. 'A., Σ., Θ., Θαρσίς. Ex Procopio. Curterius ex ms. Jes. οἱ Γ', Θαρσίς. Hieron. vero : « Pro Carthagine in Hebræo scribitur THARSIS, quod omnes similiber transtulerunt. »
Ibid. Οἱ λοιποὶ, Χερσίμ, Procopius, qui addit, λέγεται δὲ Κύπρος οὕτω δηλοῦσθαι, καὶ Κίτιον εἶναι πόλιν ἐν αὐτῇ. I. e. Narrat Cyprum ita significari, et in ea esse Citium urbem.
V. 2. 'A., σιωπήσατε etc. Idem Procopius. Hi LXX postrema præcedentis versus voce adjuncta, sic דְּבִי דְּבִי verterunt, τίνι ὁμοιοὶ γεγονάσι; cui similes facti sunt? [Legerunt autem דְּבִי. DRACH.]
Ibid. Σ., κατοικοῦντες τὴν νῆσον. Idem. [Procop., ut clare liquet, Aquilæ pariter et Symmacho tribuit κατοικ. τ. v. Ita enim scribit : Ἄντι δὲ τοῦ (scil. LXX senum), τίνι ὁμοιοὶ γεγονάσιν, ὁ μὲν Ἀκύλ., σιωπήσατε· ὁ δὲ Σύμμ., σιγήσατε κατοικοῦντες τὴν νῆσον, εἰρήκασιν. DRACH.]
V. 6. Curterius ex ms. Jes. οἱ Γ', Θαρσίς.

V. 7. Θ., ἀπάξουσιν etc. Sic cum asterisco Curterius, ut notetur hæc deesse in τοὺς Ο' non quidem omnino prætermissa, sed cursim et compendio versa. [Longe errat Montf. Versio τῶν LXX, πρὶν ἢ π. a. præcedenti respondet uni verbo תַּרְשִׁישִׁי (ab antiquitate ejus. Quæ autem subsequuntur, hic adscripta, quatuor verba, omnino desiderantur in LXX; et propter hoc alii libri addunt, ἀπάξουσιν etc., quæ versio apud Procopium, ut de Th. sumta, notatur asterisco, ἀστερίζεται. — Akl. et Complut., πρὶν ἢ. Rom. et Alex., πρηνή. DRACH.]
V. 8. Curterius cum asterisco, Θ., Χαναάν. Hieronymus autem hæc habet : « Verbum Chanaan de Theodotionis editione additum est : pro quo Aquila negotiatores edidit. »
V. 10. S., non poteris ultra resistere. Hieron.
V. 11. S., conturbabat. Hieron.
V. 12. Curterius ex ms. Jes. primo ponit ad marg. præmisso asterisco, Θ., 'A., Σ., παρθένον : deinde vero, οἱ Γ', Σιδώνος. In textu enim ibi legatur Σιών.
V. 13. ✕ Θ., ἐθμελίωσεν αὐτὴν etc. Curterius

HESAIÆ CAPUT XXIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 פְּנִיהַ	1.	1.
יְשִׁיבֶיהָ		Καὶ διασκορπίσει (τοὺς ἐνοικοῦν- τας ἐν αὐτῇ).
2 כַּעֲבַד כְּאֲדָנָי	2.	2. Ὡς ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐ- τοῦ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Facies ejus.	1. Faciem ejus.	1.
Et disperget habitatores ejus.	Et disperget habitatores ejus.	Et disperget inhabitantes in ea.
2. Sicut servus sic dominus ejus.	2. Sicut servus sic dominus ejus.	3. Sicut servus sic dominus ejus

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 14. Πλοῖα Θαρσίς.
- 15. Βασιλέως ἐνός.
- Τύρω.
- 17.
- 18.

Τοῖς γὰρ κατοικοῦσιν ἐκώπιον Κυρίου ἔσται ἡ ἐμπορία αὐτῆς, φαγεῖν εἰς πλησμονὴν, καὶ περιβαλέσθαι εἰς τὸ παλαιώσαι.

- 14. Πλοῖα Καρχηδόνας.
- 15. Βασιλέως.
- Τύρω.
- 17. ✕ Ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς.
- 18. Καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἐμπορία καὶ ὁ μισθὸς ἁγίου Κυρίου.

Ἄλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἐναντι Κυρίου, πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐτῆς φαγεῖν, καὶ πιεῖν καὶ ἐμπλησθῆναι, καὶ εἰς συμβολὴν μνημόσυνον ἐναντι Κυρίου.

- 14. Πλοῖα Θαρσίς.
- 15. Βασιλέως ἐνός.
- Τύρω.
- 17. ✕ Ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς.
- 18.

... καὶ περιβαλέσθαι εἰς παλαιώσιν.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 14. Naves Tharsis.
- 15. Regis unius.
- Tyro.
- 17.
- 18.

Iis enim qui habitant coram Domino erit ejus negotiatio, ut edant ad satietatem, et vestiantur, ut veterascant.

- 14. Naves Carthaginis.
- 15. Regis.
- Tyrus.
- 17. ✕ Super faciem terræ.
- 18. Et erit ejus negotiatio, et merces sanctum Domino.

Sed habitantibus ante Dominum, omnis negotiatio ejus edere et bibere, et impleri, et in symbolum memoriale coram Domino.

- 14. Naves Tharsis.
- 15. Regis unius.
- Tyro.
- 17. ✕ Super faciem terræ.
- 18.

... utque amiciantur ad vestustatem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Hesaiæ

ex ms. Jes. ubi subjungitur nota sequens : τούτων τῶν ἡστερισμένων (Φ) ὡς τῶν Ο΄, μέμνηται ἐν τῷ κε΄ τόμῳ τῶν εἰς Ἡσαΐαν. Horum vero sensus est : *Hæc quæ asteriscis notantur, quasi LXX Interpretum memorat Origenes in XXV tomo commentariorum in Hesaiam.* (*) Hieronymus vero : « Quodque sequitur de Theodotionis editione sub asteriscis additum est : *Fundavit eam Siim, statuerunt propugnacula ejus, suscitaverunt turrim ejus.* » Et postea : « *Siim* ἑτυμολογίαν nec nos potuimus invenire ; et cæteri interpretes ipso quo apud Hebræos scribitur nomine translulerunt. »

V. 14. Hieronymus in Ezechielem cap. xxvii, v. 12. Carthaginenses negotiatores tui a multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, stanno plumboque repleverunt nundinas tuas. « Non solum in præsentī loco, inquit, sed et in Hesaiā, ubi scriptum est, *Ululate naves Carthaginis*, cæteri interpretes

verbum Hebraicum transtulerunt, THARSIS, quam coloniam esse Tyrionum nulli dubium est. Ipsi de Occidentis partibus argento, ferro, stanno et plumbo Tyri nundinas repleverunt. *Tharsis* in lingua nostra sonat, *exploratio gaudii.* » [רר et שש. Dr.]

- V. 15. Curterius, ol Γ΄, ἐνός.
- Ibid. Θι Γ΄, Τύρω. Idem.
- V. 17. Θ., ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. Curterius, præmisso asterisco. Hodie tamen in τῶς Ο΄ habetur, ut et multa alia, quæ quia olim deerant, postea inducia, et asteriscis notata sunt : deinde vero asteriscis expunctis remanserunt.
- V. 18. Ἄ., καὶ ἔσται etc Procopius. [In Symmachi loco edi jussit Moutfauconius ἐμπόρτων. Sed Procopius habet, ἡ ἐμπορία, quod reposuimus. DRACH.]

Ibid. Ἄ., τοῖς καθήμενοις etc. Has omnes lectiones exhibet Procopius.

(*) Idem scholion habet Procopius his verbis : Τούτων γὰρ ἡστερισμένων, Ὀριγένης, ὡς τῶν Ο΄, μέμνηται ἐν τῷ κε΄ τόμῳ τῶν εἰς Ἡσαΐαν. Nota vocem Ὀριγ. — Adde volumus multos codd. librosque impressos habere Ἡσαΐας, cum spiritu leni, et sic etiam scribit Georg. Pator in *Elymis nominum proprietum.* DRACH.

HESAIÆ CAPUT XXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Ἄλλος, τὰ ὄρια αὐτῆς.
Καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ.

1.

Καὶ διασκορπίσει (τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ).

2.

2. Καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος.

2.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1

1. Faciem ejus. *Alius*, terminos ejus.
Et disseminabit inhabitantes in ea.

1.

Et disperget inhabitantes in ea.

2.

2. Et puer sicut dominus.

2.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
'Ελληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣΣ

כגשה כאשר נשא בו			
3 את - הדבר הזה	3.		3.
4 נבלה	4.		4.
נבלה			
5 והארץ הנפה תחת ישיבה	5.		5.
עברו			
הפך			Ἠκύρωσαν.
6 על-כן הרד	6.		6.
ונשאר אנש כזער			Καὶ ὑπολειφθήσεται ἄνθρωπος ἐλάχιστος.
7 אבל תירוש	7.		7. Ἐπένθησεν ὁ παρωρισμός..
11 גלה מושש	11.		11.
13 כעוללות אם נדה בעיר	13.		13.
14 הבזה ישאי סולם	14.		14.
צלו כים			
16 מכנף הארץ זכרת שמעם	16.		16. Ἀπὸ τῶν πτερύγων τῆς γῆς μελωδίας ἤκουσαμεν.
ואמר רוי-לי רוי-לי			Καὶ ἐρεῖ, Τὸ μυστήριόν μου ἔμοι, τὸ μυστήριόν μου ἔμοι.
אוי לי בגדים בגד			Ἵ ὁμοι, ἀθετοῦντες ἠθέτησαν.
ובגד בגדים			
19 רעה התרעעה הארץ פד התפודה ארץ	19.		19.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Ut foenerator, sic foenus ferens ab eo.	Sicut qui repetit, sic qui debet.	
3. Verbum hoc.	3. Verbum hoc.	3.
4. Defluxit.	4. Defluxit.	4.
Defluxit.	Defluxit.	
5. Et terra hypocrisi est usa sub incolis suis.	5. Et terra infecta est ab habitatoribus suis.	5.
Transgressi sunt.	Transgressi sunt.	
Dissipaverunt.	Dissipaverunt.	Irritum fecerunt.
6. Ideo combusti sunt.	6. Ideoque insanient.	6.
Et remanebit hominis pusillum.	Et relinquentur homines pauci.	Et relinquetur homo minimus.
7. Luxit mustum.	7. Luxit vindemia.	7. Luxit intempestivitas.
11. Migravit gaudium.	11. Translatum est gaudium.	11.
13. Sicut racemi si consummata fuerit vindemia.	13. Et racemi, cum fuerit finita vindemia.	13.
14. Hi elevabunt vocem suam. Vocem efferent a mari.	14. Hi elevabunt vocem suam. Hinnient de mari.	14.
16. Ab ala terræ cantus audivimus.	16. A finibus terræ laudes audivimus.	16. Ab alis terræ melodias audivimus.
Et dixi : Secretum meum mihi, secretum meum mihi.	Et dixi : Secretum meum mihi, secretum meum mihi.	Et dicet, Mysterium meum mihi, mysterium meum mihi.
Væ mihi, prævaricantes prævaricati sunt.	Væ mihi, prævaricantes prævaricati sunt.	Heu, væ mihi, prævaricantes prævaricati sunt.
Et prævaricatione prævaricatum.	Et prævaricatione transgressorum.	
19. Confringendo confregit se terra, dissipando dissipavit se terra.	19. Confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra.	19.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ὡς ὁ ἀπαιτῶν, οὕτως ὁ ἀπαιτούμενος.

3.

4. ✕ Κατεβρίφη.

✕ Κατεβρίφη.

5. Ἡ γῆ ἐφονοκτονήθη ὑπὸ τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Διασκεδάσαν.

6. Ἀπὸ τοῦτο ἐκτρυχωθήσονται.

... ἄνθρωπος ὀλίγος.

7.

11.

13. Ὡς ἐπιφυλλίδες ἐάν συντελεσθῆ τρυγητός.

14. Οὗτοι ἐπαροῦσι τὴν φωνὴν αὐτῶν.

16. Ἀπὸ τῶν περύγων τῆς γῆς ψαλμοὺς ἤκούσαμεν.

Κατεῖπεν, Τὸ μυστήριόν μου ἐμοί, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί.

Ὁμοί, ἀθετοῦντες ἠθέτησαν.

19.

SYMMACHUS.

Ut qui exigit, ita qui exigitur.

3.

4. ✕ Dejecta est.

✕ Dejecta est.

5. Terra cæde contaminata fuit ab habitatoribus suis.

Dissipaverunt.

6. Propterea conterentur.

... homo parvus.

7.

11.

13. Tanquam racemi, si confecta fuerit vindemia.

14. Hi elevabunt vocem suam.

16. Ab alis terræ psalmos audivimus.

Et dixit: Mysterium meum mihi, mysterium meum mihi.

Væ mihi, prævaricatoribus prævaricati sunt.

19.

Ὁ ὄφελων ὡς ὃ ὄφελει.

3. Ταῦτα.

4. Vacat.

Vacat.

5. Ἡ δὲ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικούντας αὐτήν.

Παρήλθοσαν. Ἄλλος, παρήλθον. Ἄλλος, παρέβησαν.

✕ Διατεκίδασαν.

6. Διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται.

Καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι.

7. Πενθήσει οἶνος.

11. Ἀπῆλθε πᾶσα εὐφροσύνη.

13. Καὶ ἐάν παύσεται ἡ τρυγητός.

14. Οὗτοι βοῆ φωνήσουσιν.

Παραχθήσεται τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης.

16. Ἀπὸ τῶν περύγων τῆς γῆς τέρατα ἤκούσαμεν.

Καὶ ἐροῦσιν.

Οὗαι τοῖς ἀθετοῦσι οἱ ἀθετοῦντες τὸν νόμον.

19. Ταραχῆ παραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ ἀπορία ἀπορηθήσεται ἡ γῆ.

LXX INTERPRETES.

Qui debet, ut is cui debet.

3. Hæc.

4. Vacat.

Vacat.

5. Illa vero inique egit propter habitatores suos.

Transgressi sunt. *Alius*, præterierunt. *Alius*, id.

✕ Dissipaverunt.

6. Propterea pauperes erunt.

Et relinquentur homines pauci.

7. Lugebit vinum.

11. Abiit omnis lætitia.

13. Et si quiescat vindemia.

14. Isti clamore vociferabuntur.

Conturbabitur aqua maris.

16. Ab alis terræ prodigia audivimus.

Et dicent.

Væ prævaricatoribus qui prævaricantur legem.

19. Turbatione turbabitur terra, et egestate egebit terra.

3. Τὸ βῆμα τοῦτο.

4. ✕ Κατεβρίφη.

✕ Κατεβρίφη.

5.

Διασκεδάσαν.

6.

Ἄνθρωποι ὀλίγοι.

7.

11. ✕ Ἀπεσχίσθη χαρὰ.

13.

14.

Ἦχησαν ὕδατα θαλάσσης.

16. Ἀπὸ τῶν περύγων τῆς γῆς ψαλμοὺς ἤκούσαμεν.

Καὶ ἐρεῖ, Τὸ μυστήριόν μου ἐμοί, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί.

✕ Καὶ ἀθεσίαν ἀθετούντων.

19. Θραύσει θραυσθήσεται ἡ γῆ, καὶ διασκεδάσει διασκεδασθήσεται γῆ, κλινομένη κλιθήσεται ἡ γῆ.

THEODOTIO.

3. Verbum hoc.

4. ✕ Dejecta est.

✕ Dejecta est.

5.

Dissipaverunt.

6.

Homines pauci.

7.

11. ✕ Abscissum est gaudium.

13.

14.

Sonuerunt aquæ maris.

16. Ab alis terræ psalmos audivimus.

Et dicet, Mysterium meum mihi, mysterium meum mihi.

✕ Et prævaricatione prævaricantium.

19. Fractione frangetur terra, et dissipatione dissipabitur terra, reclinata reclinabitur terra.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΑΣ.
20. נוע תנוע ארץ כשנרד והתנחזה כמלונה וכבד עליה פשעה ונפלה ולא תספיק קום	20.	20.
21. והיה ביום ההוא	21.	21. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
22. ואספו אספה אסיר על- בר וסנרו על- מסנר	22.	22.
23. וחפרה תלונה ובדשה החכה	23.	23.
בד ציון		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
20. Movendo movebit se terra sicut ebrius, et vacillabit sicut tugurium: et gravis erit super eam prævaricatio ejus, et cadet, et non adjiciet surgere.	20. Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis: et gravabit eam iniquitas sua, et corruet, et non adjiciet ut resurgat.	20.
21. Et erit, in die illa.	21. Et erit, in die illa.	21. Et erit, in die illa.
22. Et colligentur collectione victi super lacum: et claudentur super clausuram.	22. Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere.	22.
23. Et erubescet luna, et pudore afficietur sol.	23. Et erubescet luna, et confundetur sol.	23.
In monte Sion.	In monte Sion.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Hesaiæ.

V. 1. Ἄλλος, τὰ ὄρ. Curter. sine nomine interpretis.
Ibid. 'A., Θ., καὶ διασκορπίσει. Sic quidam codices, melius, ni fallor, quam in edito, et in uno codice, ubi legitur, διασκορπίζει. [Aliter profert Eusebius duorum lectionem. Ἡ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, αἰτ, καὶ Θεοδοτίωνα, διασκορπίζει ἄλλους ἀλλαγῶν, dissipat alios alibi. Sed nequit talis lectio conciliari cum Hebr. DRACH.]

V. 2. 'A., ὡς ὁ δούλος etc. Curterius.
Ibid. Σ., ὡς ὁ ἀπαιτῶν etc. Curterius ex ms. Jes.

V. 3. Θ., τὸ βῆμα τουτο. Idem.

V. 4. Σ., Θ., κατεδότῃ. Idem cum asterisco bis, quia binæ erant in LXX interpretibus omissiones.

V. 5. Σ., ἡ γῆ ἐφονοκτονήθη etc. Procopius.
Ibid. Ἄλλος, παρήλθον. Curterius ex ms. Jes.
In textu vero ejusdem codicis legitur, παρέβησαν.
Ibid. In ms. Jes. hæc nota habetur, ✕ οἱ Θ, διεσκέδασαν. 'A., ἠκύρωσαν. Σ., Θ., ὁμοίως τοῖς Θ. Lectio autem διεσκέδασαν, asterisco notatur, quia licet in LXX exstet, non suo loco jacet ut in Hebræo.

V. 6. Σ., διὰ τοῦτο etc. Drusius.
Ibid. 'A., καὶ ὑπολειφθήσεται etc. Has lectiones adfert Curterius ex ms. Jes.

V. 7. 'A., ἐπέθησεν ὁ παρωρισμός. Procopius. Notat vero Curterius, γρ. παρωρισμός.

V. 11. Θ., ἀπεργασθῆ χάρά. Curterius, cum asterisco. [Afert Nobilius ut incerti. DRACH.]

V. 13. Σ., ὡς ἐπιφυλλίδες etc. Procopius.

V. 14. Σ., οὔτοι etc. Idem. [Operæ pretium est integre afferre locum Procopii, qui ita: Διαστολῆ χρυσάμενος ὁ Σύμμ. δύο κατὰ τὸ αὐτὸ παρέστησε διανοίας, εἰπὼν: ὡς ἐπιφ. ε. σ. τ. εἰτ' ἐξ ἐτέρας φησὶν ἀρχῆς: οὔτοι ἐπαρούσι (absque art. τήν, quem addidit noster ex errore Drusii) φ. α. His autem mox subiungit: κατὰ δὲ Ἑβδομήκοντα, οἱ ἀσεβεῖς τρυγητὸν παθόντες ἔσχατον φωνὰς ἀποδώσουσι. DRACH.]

Ibid. Θ., ἤχησαν etc. Idem et Eusebius.

HESAIÆ CAPUT XXV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΑΣ.
1. אמן	1.	1. Πειπιστωμένως.
3. וכבודך	3.	3.
5. זרים תנניע חרב בעל עב זמיר עריצים יענה	5.	5.
6. משתה שמנים משתה שמרים	6.	6. Πότον λιπασμάτων (πότον) διυλισμένον.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Amen.	1. Amen.	1. Fideliter.
3. Glorificabunt te.	3. Laudabit te.	3.
5. Alienorum humiliabis: æstus in umbra nubis propago fortium humiliabitur.	5. (Tumultum) alienorum humiliabis, et quasi calore sub nube torrente, propaginem fortium marcescere facies.	5.
6. Convivium pinguium, convivium fæcum.	6. Convivium pinguium, convivium vindemiæ.	6. Convivium pinguedinum, convivium defæcatum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ

20.

20. Ἐκλινεν ὡς ὁ μεθύων καὶ κραιπαλῶν, καὶ σεισθήσεται ὡς ὄπωροφυλάκιον ἢ γῆ· κατίσχυσε γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐ μὴ δύνηται ἀναστῆναι.

20. Σάλῳ σαλευθήσεται ἡ γῆ ὡς μεθύων, καὶ σεισθήσεται ὡς ὄπωροφυλάκιον, καὶ καταβαρυνθήσεται ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία αὐτῆς, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐ προσθήσει ἀναστῆναι.

21. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

21. *Vacat.*

21. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

22. Καὶ ἀθροισθήσονται ἀθροισμὸν δεσμῶν εἰς λάκκον, καὶ συγκλεισθήσονται εἰς συγκλεισμὸν.

22. Καὶ συνάξουσιν συναγωγὴν αὐτῆς εἰς δεσμοτήριον, καὶ ἀποκλείσουσιν εἰς ὄχυρωμα.

22.

23. Καὶ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος.

23. Καὶ ταχθήσεται ἡ πλίνθος, καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος.

23.

Ἐν Σιών. Ἀ.λ.λ., ἐν ✕ τῷ ὄρει : Σιών.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

20.

20. Declinavit sicut ebrius et plenus crapulae. Et concutietur quasi pomorum custodia terra: invaluit enim super eam iniquitas: et cadet et non poterit resurgere.

20. Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et concutietur ut pomorum custodia, et aggravabitur super ipsam iniquitas ejus: cadetque, nec addet surgere.

21. Et erit, in die illa.

21. *Vacat.*

21. Et erit, in die illa.

22. Et colligentur collectione vinceti in lacum, et concludentur in carcerem.

22. Et congregabunt congregationem ejus in carcerem, et claudent in munitionem.

22.

23. Et erubescet luna, et confundetur sol.

23. Et liquescet later, et cadet murus.

23.

In Sion. *Alius*, in ✕ monte Sion.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Hesaiæ.

V. 16. Ἀ., ἀπὸ τῶν πετερύγων τῆς γῆς μελωδίας etc. Eusebius. Hieronymus item ait, Symm. et Theodotionem *psalmos*, Aquilam *melodias* edidisse.

Ibid. Ἀ., Θ., καὶ ἔρει, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί. Sic ex Curterio, Procopio et Hieronymo. (ἴ) Hebræa יְהִי-יְהִי יְהִי-יְהִי [in LXX omitta. Dr.] sic vertunt hodierni hebraizantes, *macies mea mihi, macies mea mihi*: sed veteres omnes secundum significationem Chaldaicam, *secretum*, vel *mysterium* interpretantur: quos sequi vizum est.

Ibid. Ἀ., ὧ οἶμοι etc. Sic legunt Eusebius et Procopius, qui tamen postremus ad Symmachum habet, *οὐαί μοι*. [Loco ὧ forte ὦ, quod melius. DRACH.]

Ibid. ✕ Θ., καὶ ἀθεσίαν ἀθετούντων. Sic cum asterisco Curterius.

V. 19. Θ., θραύσει etc. Idem. [Marchal. cod. ita habet posteriorem stichum, Κλινομένη κλειθήσεται (ει pro ι. Drusius perperam, κλεισθήσεται) ἡ γῆ. Quæ respondent Hebræico, וְיָרַח יְבַרְכֶנּוּ וְיָרַח, *commovendo commota est terra*. DRACH.]

V. 20. Θ., σάλῳ σαλευθήσεται etc. Curter.

V. 21. Ἀ., Σ., Θ., καὶ ἔσται. Idem, præmisso asterisco.

V. 22. Σ., καὶ ἀθροισθήσονται etc. Procopius.

V. 23. Σ., καὶ ἐντραπήσεται etc. Procopius, qui addit reliquos etiam similia, τὰ ἄμοια, edidisse. [LXX aliis quam receptis legerunt vocalibus; nimirum, *hallebena et hakhoma*. DRACH.]

Ibid. Curterius ad marg. τῷ ὄρει, præmisso asterisco.

(ἴ) Apud Procopium quidem hæc apponuntur post καὶ ἀροῦσι, ac monet S. Hieron. in LXX non haberi, sed de Th. translatione esse addita. Non habet S. Cyrillus; S. quidem Chrys. et Theodor. ea legunt. Testatur L. Bos in aliis esse libris: καὶ εἶπε, τὸ μυστ. μου ἐμοί, τ. μ. ἐμ., καὶ τοῖς ἐμοῖς. Qui hæc addidit, καὶ τ. ἐ., sane quidquam aliud legit pro יְהִי. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XXV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Πίστει.

1. Γένοιτο.

1. Γένοιτο.

3.

3. Εὐλογῆσει σε. *Οἱ λοιποὶ, δόξασουσὶ σε.*

3.

5.

5. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ ταπεινώσεις.

5. ✕ Ἀλλογενῶν κατασχυνεῖς ✕ καύσωνα, ἐν σκέπη νέφους κληματίδα ἰσχυρῶν.

6.

6. Πότον τρυγῶν, (πότον) διυλισμένων.

6. Πίνονται εὐφροσύνην, πίνονται οἶνον.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Fide.

1. Fiat.

1. Fiat.

3.

3. Benedicet te. *Reliqui*, glorificabunt te.

3.

5.

5. *Vacat.* *Alius*, ✕ humiliabis.

5. ✕ Alienigenarum confundes ✕ æstum, sub tegmine nubis palmitem fortium.

6. Convivium sæcum, convivium efæcatorum.

6. Bibent lætitiā, bibent vinum.

6.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

AKYΛAΣ.

7 ובלע בהר הזה פני-הלוֹם ו
הלוֹם על-כָּל-העֵבִיִּים הַמִּסְכֵּה
הַנְּסֻכָּה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם .

7.

... ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο τὸ
πρόσωπον τῆς σκοτίας. . . .

8 בלע המורת לנעה ומחיה אדני
יהיה דמעה מעל כל-פנים וחפת
עמך יסיר מעל כל-הארץ כי יהיה
דבר

8.

8. Καταποντίσει τὸν θάνατον εἰς
νῆκος . . . .

9 ויהשוענו זה יהיה קוינו לו

9.

9.

ונשמחה בישועתך

10 ונדוש מואב ותחתיו נדוש
מתבן במי מדכונה

10.

10.

11 ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרש
השחה לשחות

11.

11.

12 ומבצר משגב דכותך השח
השפיל

12.

12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

7. Et absorbebit in monte hoc
facies operimenti aperti super omnes
populos, et velamen oblectum
super omnes gentes.

7. Et præcipitabit in monte isto
faciem vinculi colligati super omnes
populos, et telam quam ordi-
tus est super omniēs nationes.

7. . . . . supra montem hunc
faciem tenebrarum. . . .

8. Deglutivit mortem in sempiternum, et delebit Dominus, Dominus lacrymam desuper omnem faciem, et opprobrium populi sui removebit desuper universa terra, quia Dominus locutus est.

8. Præcipitabit mortem in sempiternum : et auferet Dominus Deus lacrynam ab omni facie, et opprobrium populi sui auferet de universa terra : quia Dominus locutus est.

8. Præcipitabit mortem in victoriam. . . .

9. Et servabit nos iste Dominus, expectavimus eum.

9. Et salvabit nos : iste Dominus, sustinimus eum.

9.

Et lætabimur in salute ejus.

Et lætabimur in salutari ejus.

10. Et conculcabitur Moab sub eo, ut conculcari paleam in fimo.

10. Et triturbabitur Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plaustro.

10.

11. Et extendet manus suas in medio ejus, quemadmodum extenderet natans ad natandum.

11. Et extendet manus suas sub eo, sicuti extendit natans ad natandum.

11.

12. Et munitionem sublimitatis murorum tuorum incurvabit, humiliabit.

12. Et munimenta sublimium murorum tuorum concident.

12.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Hesaiæ.

V. 1. Ms. Jes. 'A., πεπιστωμένως. Σ., πίσται. Θ., ὁμοίως τοῖς ὄ.

V. 3. Οἱ λοιποὶ, δαξάσουσι σε. Procopius, qui in LXX legit, ἀλόγησουσί σε. [Eusebius, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνευτὰς, δ. σσ. DRACH.]

V. 5. ✕ Θ., ἀλλογενῶν καταισχυνεῖς καύσωνα etc. Sic haud dubie legendum. Curterius sic habet, ✕ Θ., ... γενῶν καταισχ- etc. Sed ἀλλογενῶν legendum probat vox Hebraica וְיִרִיב. Ibid. ✕ ταπεινώσεις. Curterius. [Edit. Rom. : « In quibusd. ll. hæc adjunguntur, καύσων ἐν σκ. v. κλ. ισχ. ταπεινώσει. Aestus in umbraculo nubis propaginem fortium humiliabit. Quæ neque apud S. Hier. neque apud Cyp. habentur, et apud Procop. fere omnia sub asterisco Th. tribuuntur. » Drusius : Th., καύσων... ισχυρῶν ταπεινώσει additque, leguntur apud Procop. sub

aster., cum littera Theodotionem significante. Sed paulo post in lectionibus ex Procopio, καύσωνα... ισχυρῶν. Mira levitas in tanto viro. DRACH.]

V. 6. 'A., πτότον λιπασμάτων etc. Ex Eusebio, Curterio et Procopio. Sed haud dubie apud Aquilam et Symmachum πτότον ab iis auctoribus semel positum repetendum est.

V. 7. Trium lectionem Latine adfert Hieronymus ; Symmachi Græce Procopius. 'A., Θ., ἐπὶ τὸ ὄρος. Curterius ex ms. Jes. ubi adfertur alia nescio cujus lectio, nempe. καὶ παραδόσει παραδοθήσονται ἐν τῷ ὄρει. Ibid. 'A., Θ., πρόσωπον τῆς σκοτίας. Idem Procopius, qui pro Aquila posuit Symmachum contra quam ante dixerat. Ibid. illud, τὸ συμπόσιον ἐν ὄρει, non Aquilæ et Theodotionis est, sed Procopii, qui eorum non verba, sed sensum refert. Quod ut

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Α΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

7. Καταποντιεί ἐν τῷ ὄρει τούτῳ πρόσωπον τοῦ ἐξουσιαστοῦ, τοῦ ἐξουσιάζοντος πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ κρίσις ἡ κεκριμένη κατὰ πάντων τῶν ἐθνῶν.

8. Καταποθῆναι ποιήσει τὸν θάνατον εἰς τέλος, καὶ ἐξαλείψει Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου πᾶν δάκρυον, καὶ τὸ θνεῖδος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν.

9. ✕ Καὶ σώσει ἡμᾶς οὗτος Κύριος, ὑπεμείναμεν αὐτῷ.

10. Καὶ ἀλοήσομεν τὴν Μωᾶδ ὑποκάτω αὐτῆς, ὡς ἀλοητὸν ἀχύρου, ὡς πηλόν.

11. Καὶ ἐξαπλώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καθὼς ἀναπλώσει ὁ λουόμενος εἰς τὸ κελυμθῆσαι.

12. Καὶ τὸ ὄχρῳμα τοῦ ὕψους τῶν τεύχων σου κύψει.

SYMMACHUS.

7. Præcipitabit in monte hoc faciem dominatoris, qui dominatur in omnes gentes : et iudicium, quod iudicatum est in omnes gentes.

8. Absorberi faciet mortem in finem : et absterget Dominus Deus a facie omnem lacrymam, et opprobrium populi sui tollet ab omni terra, quia Dominus locutus est.

9. ✕ Et salvabit nos iste Dominus, exspectavimus eum.

10. ✕ Et triturbabimus Moab sub ea, ut triturationem paleæ, ut lutum.

11. Et extendet manus suas in medio ejus, quemadmodum extendet qui lavatur ad urinaudum.

12. Et munimentum altitudinis murorum tuorum inclinare faciet.

7. Χρῖσονται μύρον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. Παράδος ταῦτα πάντα τοῖς ἔθνεσιν, ἡ γὰρ βουλή αὐτῆ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.

8. Κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφείλε Κύριος ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· τὸ θνεῖδος τοῦ λαοῦ ἀφείλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησεν.

9. Καὶ σώσει ἡμᾶς, οὗτος Κύριος, ὑπεμείναμεν αὐτῷ.

✕ Καὶ εὐφρανθήσμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν.

10. Καὶ καταπατηθήσεται ἡ Μωαβίτις, ὡς τὸν τρόπον πατοῦσιν ἄλωνα ἐν ἀμάξαις.

11. Καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὡς τὸν τρόπον αὐτὸς ἐταπεινώσει τοῦ ἀπολέσαι.

12. Καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ τοίχου ταπεινώσει

LXX INTERPRETES.

7. Ungentur unguento in monte isto. Trade hæc omnia gentibus : consilium enim hoc super omnes gentes.

8. Devoravit mors prævalens : et rursum abstulit Dominus Deus omnem lacrymam ab omni facie : opprobrium populi abstulit ab omni terra : os enim Domini locutum est.

9. Et salvabit nos iste Dominus, sustinivimus ei.

✕ Et lætabimur in salute nostra.

10. Et conculcabitur Moabitis, quemadmodum calcant aream in plaustis.

11. Et remittet manus suas, quemadmodum ipse humiliavit ad perdendum.

12. Et altitudinem refugii muri humiliabit.

7. . . . ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο τὸ πρόσωπον τῆς σκοτίας.

8. Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος.

9. ✕ Καὶ σώσει ἡμᾶς οὗτος Κύριος, ὑπεμείναμεν αὐτῷ.

10

11.

12.

THEODOTIO.

7. . . . . super montem istum facies tenebrarum. . .

8. Absorpta est mors in victoria.

9. ✕ Et salvabit nos iste Dominus, exspectavimus eum.

10.

11.

12.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Hesaiæ.

clarius evadat. Procopii verba referre ne pigeat : σαφῶς γὰρ οὕτως ἐξέδωκεν ὁ Σύμμαχος, ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΕΙ ΕΝ Τῷ ΟΡΕΙ ΤΟΥΤῷ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ etc. usque ad ΕΛΛΑΗΣΕΝ, quo desinit interpretatio Symmachi. Postea sic resumit Procopius : Οἷς Ἄ. καὶ Θεοδοτίων συμφώνως ἐξέδωκαν, δηλοῦντες, ὡς ἔταν ΤΟ ΣΥΜΠΟΙΣΙΟΝ ΕΝ ΟΡΕΙ τῷ προσηρημένῳ ποιήσει τοῖς ἔθνεσι Κύριος etc. Paucis autem interpositis : ἀντὶ δὲ τοῦ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ, ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΗΣ ΣΚΟΤΙΑΣ Σύμμαχος τε καὶ Θεοδοτίων ἐξέδωκαν. Sic ille non advertens se paulo ante Syminachi lectionem posuisse sic : πρόσωπον τοῦ ἐξουσιαστοῦ, atque adeo illam alteram quam adfert, πρόσωπον τῆς σκοτίας, non Σ., Θ., sed Ἄ., Θ., esse : nisi forte sit Librarii lapsus. [Pro καταποντιεί, cod. Marchal., κατα-

πλεται, deglutiet. DRACH.]

V. 8. Ἄ., καταποντιεῖ etc. Lectiones Aquilæ et Theodotionis imperfectas adfert Curterius ex ms. Jesuit. Lectionem Symmachi plenam habet Procopius.

V. 9. ✕ Σ., Θ., καὶ σώσει etc. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. ✕ Καὶ εὐφρανθήσμεθα etc. Idem. Pro ἡμῶν forte αὐτοῦ, sua.

V. 10. Σ., καὶ ἀλοήσομεν etc. Eusebius Demonstratione evang. LXX qui vertunt ἐν ἀμάξαις, postremam vocem sic legisse videntur בְּבַרְבָּרָא בְּבַרְבָּרָא

V. 11. Σ., καὶ ἐξαπλώσει etc. Ex Curterio.

V. 12. Σ., καὶ τὸ ὄχρῳμα etc. Drusius.

TO EBPAIKON.

HESAIÆ CAPUT XXVI.

ΑΚΥΛΑΣ.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι

1 ביום הודא יושר השיר-הזה
בארץ יהודה עיר עז-לנו ישועה
ישית תומות הול

1.

1. Τῆς ἡμέρας ἐπέλη ἀσθήσεται τὸ ἄσµα τοῦτο ἐν τῇ γῆ Ἰούδα, Πόλις κράτους ἡμῖν σωτήριον...

2, 3, 4 פתחו שערים ויבא גי-
צדיק שומר אמנים : יצר סוכך חצר
שלום ו שלום כי כך במוח : במוח
ביודה עזי- עד כי ביה יהיה עז
עלמים

2, 3, 4. φθοου σααρειμ συνα-
δωτων σαδικ, σωμηρ εμμουνειω
ιεσρο σμουχ, θεσαρ σαλωμ, σα-
λωμ χιβαχ βατοου, βετου βαδωναι
αδδουθ, χι βαια αδωναι σωδωλε-
μαιμ.

2, 3, 4. Ἀνοίξατε πύλας, εἰς-
θέτω ἔθνος δίκαιον, φυλάττον πί-
στιν. Πλάσμα ἐστηριγμένον, φύλα-
ξις εἰρήνης, ὅτι ἐπ' αὐτῷ πεποιθα-
σι. Πεποιθατε ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἕως
αἰῶνος, ὅτι ἐν τῷ Κυρίῳ Κύριος ὁ
στερεώσας τοὺς αἰῶνας.

5 קריה
עד-עפר

5.

5. Πολίτην.

6 הלים
10 יחן רשע בל-למד צדק

6.

6.

10. Ἦλεθθῃ ἀσεθῆς, ὡ μὴ ἔμα-
θε δικαιοσύνην.

11 ויבשו
12 תשפת שלום לנו

11.

11. Καὶ αἰσχυνθεῖσάν.

14 מתים בל-יחיו רפאים בל-
יקבו לכן פקות ותשמידם ותאבד
בל-וכר למר

14.

14. Ἀποθνήσκοντες οὐ μὴ ζήσω-
σιν, Ῥαφαῖν. . . πᾶν τὸ μνημό-
συνον αὐτῶν

15 יספת לנוי נבבחד

15.

15.

דקת כל-קצי-ארץ

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. In die illa cantabitur canti-
cum illud in terra Juda : Urbs
fortitudinis nobis, salutem ponet
muros et antemurale.

1. In die illa cantabitur canti-
cum istud in terra Juda : Urbs
fortitudinis nostræ Sion Salvator,
ponetur in ea murus et antemu-
rale.

1. Die illa cantabitur canticum
hoc in terra Juda : Urbs roboris
nobis salutara....

2, 3, 4. Aperite portas, et in-
grediatur gens justa custodiens
veritates. Figmento fulto custodies
pacem, pacem quia in te confi-
sum est. Fidite in Domino usque
in perpetuum, quia in Ia Domino
petra sæculorum.

2, 3, 4. Aperite portas, et in-
grediatur gens justa, custodiens
veritatem. Vetus error abiit, ser-
vabis pacem, pacem, quia in te
speravimus. Sperastis in Domino
in sæculis æternis, in Domino
Deo forti in perpetuum.

2, 3, 4. Aperite portas, ingre-
diatur gens justa, custodiens fi-
dem. Figmentum fultum, custodia
pacis, quia in ipso confisi sunt.
Confidite in Domino usque in sæ-
culum, quia in Domino Dominus
qui firmavit sæcula.

5. Civitatem.
Usque ad pulverem.

5. Civitatem.
Usque ad pulverem.

5. Civitatula.

6. Tenuium.
10. Gratia fiat impio, non didi-
cit justitiam.

6. Egenorum.
10. Misereamur impio, et non
discet justitiam.

6.
10. Misericordiam consecutus
est impius, nequaquam didicit ju-
stitiam.

11. Et pudore afficiantur.
12. Dispones pacem nobis.

11. Et confundantur.
12. Dabis pacem nobis.

11. Et pudore afficiantur.
12.

14. Mortui non vivent, Raphaim
non resurgent : propterea visita-
sti, et delevisti eos, et perdidisti
omnem memoriam eorum.

14. Morientes non vivant, gi-
gantes non resurgant : propterea
visitasti et contrivisti eos, et per-
didisti omnem memoriam eorum.

14. Morientes nequaquam vi-
vant, Raphaim. . . omne memo-
riale eorum.

15. Addidisti genti, glorificasti
te.

15. Imulsisti genti : numquid
glorificatus es ?

15.

Elongasti omnes terminos ter-
ræ.

Elongasti omnes terminos ter-
ræ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. [Τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ] ἐροῦσιν οἱ ἄδοντες τὸ ἄσμα, Πόλιν ἰσχυρὰν ἔχομεν . . . στερέωμα.

2, 3, 4. . . τὸ πλάσμα ἡμῶν ἐπηρμένον (ἦτοι, ἐπηρεισμένον).

5.

6.

10. Ἐδωρήθη ἀσεθῆς, οὐκ ἔμαθε δικαιοσύνην.

11. Καὶ αἰσχυνθήτωσαν.

12.

14. . . . . πᾶσαν τὴν μνημὴν αὐτῶν.

15.

SYMMACHUS.

1. Illa die dicent cantantes canticum : Urbem fortem habemus.... firmamentum.

2, 3, 4. . . figmentum nostrum firmatum.

5.

6.

10. Donatus est impius, non dicit justitiam.

11. Et pudore afficiantur.

12.

14. Mortui non vivificabunt, gigantes non suscitabunt : propterea visitasti et contrivisti eos, et disperdidisti omnem memoriam eorum.

15.

1. Τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ ἄσονται τὸ ἄσμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Ἰουδαίας, Ἰδοὺ πόλις ἰσχυρὰ, καὶ σωτήριον θήσει τὸ τεῖχος, καὶ περίτειχος.

2, 3, 4. Ἀνοίξατε πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσων δικαιοσύνην. καὶ φυλάσων ἀλήθειαν, ἀντιλαμβάνόμενος ἀληθείας, καὶ φυλάσων εἰρήνην ✕ εἰρήνην : ὅτι ἐπὶ σοὶ ἐλπῖδι ἠλπισαν, Κύριε, ἕως τοῦ αἰῶνος, ὁ Θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος.

5. Πόλεις.

Ἔως ἐδάφους. Ἄλλος, ἕως χώματος.

6. Ταπεινῶν.

10. Πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεθῆς, πᾶς δὲ οὐ μὴ μάθη δικαιοσύνην.

11. Καὶ αἰσχυνθήσονται.

12. Εἰρήνην ἔδωκε ἡμῖν. Ἄλλος, θήσεις εἰρήνην ἡμῖν.

14. Οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ ἔωσιν, οὐδὲ ἱατροὶ οὐ μὴ ἀναστήσουσι. Διὰ τοῦτο ἐπήγαγες, καὶ ἀπώλεσας, καὶ ἤρας πᾶν ἄρσεν αὐτῶν.

15. Προσθὲς κακὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς. Οἱ λοιποὶ, προσέθηκας τῷ ἔθνει ἐν ᾧ ἐδοξάσθης.

✕ Ἐμάκρυνας πάντα τὰ πέρατα ✕ τῆς γῆς.

LXX INTERPRETES.

1. Die illa cantabunt canticum istud super terram Judæam : Ecce civitas fortis, et salutare ponet murum et circummurale.

2, 3, 4. Aperite portas, ingrediatur populus custodiens justitiam, et custodiens veritatem, apprehendens veritatem, et custodiens pacem ✕ pacem : quoniam in te spe speraverunt, Domine, usque in sæculum, Deus magne, æterne.

5. Civitates.

Usque ad pavementum. *Alius*, usque ad aggerem.

6. Humilium.

10. Cessavit enim impius, omnis qui non didicerit justitiam.

11. Et confundentur.

12. Pacem da nobis. *Alius*, ponas pacem nobis.

14. Mortui autem vitam non vivificent, neque medici suscitabunt. Idcirco induxisti et perdidisti, et tulisti omne masculinum eorum.

15. Adde mala gloriosis terræ. *Reliqui*, adjecisti genti, in qua glorificatus es.

✕ Elongasti omnes terminos ✕ terræ.

1.

2, 3, 4.

5.

6. Πενήτων.

10. Ἠλέθη ἀσεθῆς, οὐκ ἔμαθε δικαιοσύνην.

11. Καὶ αἰσχυνθήτωσαν.

12.

14. Οὐ μὴ ἀναστῶσιν οἱ νεκροί, οὐ μὴ ζωοποιηθῶσι . . . . πᾶν τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

15.

THEODOTIO.

1.

2, 3, 4.

5.

6. Pauperum.

10. Misericordiam consecutus est impius, non didicit justitiam.

11. Et pudore afficiantur.

12.

14. Non resurgent mortui, non vivificabunt. . . . omne memoriale eorum.

15.

TO EBPAIKON.

יחיו בתוך 19
 הקיפו ורגו שגני ענ-
 רפאים
 ממקומו 21
 לפקד עץ ישב-הארץ

VERSIO HEBRAICI TEXT.

19. Vivent mortui tui.
 Expergiscimini, et exultate ha-
 bitatores pulveris.
 Raphaim.
 21. De loco suo.

Ad visitandum iniquitatem ha-
bitatoris terræ.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

19.
 21.

VULGATA LATINA.

19. Vivent mortui tui.
 Expergiscimini, et laudate qui
 habitatis in pulvere.
 Gigantum.
 21. De loco suo.

Ut visitet iniquitatem habitato-
ris terræ.

ΑΚΥΛΑΣ.

19. Ζήσονται οἱ τεθνεώτες σου.
 Ἐξυπνισθήσονται καὶ αἰνέσουσιν
 οἱ ἐν τοῖς μνημείοις.
 Ῥαφαεῖμ.
 21. ✕ Ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.

AQUILA.

19. Vivent mortui tui.
 Expergiscuntur et laudabunt qui
 in monumentis.
 Raphaim.
 21. ✕ De loco suo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Hesaiæ.

V. 1. 'A., τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη etc. Has lectiones mutuamur ex Eusebio, Procopio et Curterio. In versione Symmachi στερῶμα, sive firmamentum, est pro *antemurale*, teste Hieronymo. [Ad h. l. Eus. in Comm., ἡ δὲ Ἑβρ. λέξις ἀντὶ τοῦ σωτήριον, τὸ δνομα Ἰησοῦ λευκῶς οὕτω περιέχει αὐτοῖς γράμμασιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐβραϊκῶς γράφεται, scil. קשרי. Multum autem inter doctos disceptatur de germana hujus adorabilis nominis Hebraica scriptio. Nos constanter ponimus, קשרי. DRACH.]

V. 2, 3, 4. Hæc mutuamur ex Epiphanio : at quæ in verbis Hebraicis Græce expressis male jacent, servata nihilominus priori lectione sic emendamus : Ουναδωτων, lege, ουαδω γωι. Εμμουνειω, lege, εμμουνειμ. Σωδωλεμειμ, lege, σωρ ωλεμειμ. Aquilæ item versionem ex eodem desumimus. Hieronymus tamen dicit, 'A., Σ., πλάσμα ἐπιχειρημένον. Epiphanius ad Aquilam, πλάσμα ἐστηριγμένον. Sed Hieronymus ambos simul posuit, quia modicum erat discrimen. [L. Bos ex cod. March., i. e. Jes., 'A., Θ., ✕ εἰρήνην, scil., pro altero וְשָׁלוֹם. DRACH.]

V. 5. 'A., πολίχνη. Hieron. « Nec vocatur civitas, quæ Hebraice dicitur IR ; sed CARIA, quam Aquila πολίχνην interpretatus est, et quam nos vel civita-

tulam, vel viculum, vel oppidulum possumus dicere. » Ibid. Ἄλλος, ἕως χώματος. Curterius ex ms. Jes. sine interpretis nomine. Videtur esse Theodotionis, qui sic solet vertere קָשָׁר.

V. 6. Θ., πνήτων. Idem.
 V. 10. 'A., ἡλεῖθ ἄσεθς etc. Has lectiones partim ex ms. Reg. partim ex Eusebio et Curterio mutuamur. Apud Curterium sic habetur ex ms. Jes. Θ., Σ., οὐκ ἔμαθε. 'A., οὐ μὴ μάθη, οὐ μὴ ἔμαθε.
 V. 11. 'A., καὶ ἀσχυνηθείσαν etc. Curterius.
 V. 12. Ἄλλος, θήσεις εἰρήνην ἡμῖν. Idem.
 V. 14. 'A., ἀποθνήσκοντες οὐ μὴ ζήσωσιν etc.

Has lectiones Græce exhibent mss., Eusebius, Theodoretus et Curterius, apud quem legitur, οἱ Δ', ὁμοίως τοῖς Ο'. Sed hæc ad aliud spectare videntur. Lectionem Symmachi Latine pleniorum excerptimus ex Hieronymo, qui dicit eum hæc manifestius interpretari. Pro voce Ῥαφαεῖμ vide notam ad versum 19.

V. 15. Οἱ λοιποὶ, προσέθηκας etc. Drusius et mss. nostri. [Euseb., τὰ μὲν κακὰ οὕτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἐρμηνευταῖς, οὕτε ἐν τῇ Ἑβρ. ἀναγνώσει εὔρομεν. Κατὰ δὲ τοὺς ἐρμηνευτὰς, προσέθηκας τῷ ἔθνει ἐν ᾧ δοξάσθης, εἰρηται. l. e., Illud quidem κακὰ (mala) neque apud reliquos interpretes,

HESAIÆ CAPUT XXVII.

TO EBPAIKON.

הקשה 1
 ליותן נחש ברך ועל ליותן נחש
 עקלתון הדרג את-התנין אשר בים
 ביום ההוא 2
 שביר שיח 4
 ושרש 6
 חסכסכ 8

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Duro (gladio).
 Leviathan serpentem vectem,
 et super Leviathan serpentem tortuosum : et occidet cetum qui in mari.
 2. In die illa.
 4. Veprem, sentem.
 6. Radicabit.
 8. In sato.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 2.
 4.
 6.
 8.

VULGATA LATINA.

1. Duro (gladio).
 Super Leviathan serpentem vectem, et super Leviathan serpentem tortuosum, et occidet cetum, qui in mari est.
 2. In die illa.
 4. Spinam et veprem.
 6. Impetu.
 8. In mensura contra mensuram.

ΑΚΥΛΑΣ.

1.
 Ἐπὶ Λευιαθάν ὄφιν μόχλον, καὶ ὄφιν ἐσχιρῶμένον, ἢ ἐπειρωμένον, καὶ ἀποκτενεῖ σὺν τῷ κήτος τὸ ἐν τῇ θαλάσῃ.
 2. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη.
 4. . . . .
 6. Ῥιζώσει.
 8. Ἐν σάτω σάτων.

AQUILA.

1.
 Super Leviathan serpentem vectem, et serpentem squallidum, aut invalidum, et occidet cetum qui in mari.
 2. In die illa.
 4. Spinam et veprem.
 6. Radicabit.
 8. In sato satum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

19. Ζήσονται οἱ νεκροί σου.
Ἐξυπνισθήσονται καὶ ἀγαλλιά-
σονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις.

Γιγάντων.

21. ✕ Ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.

Ἐπισκέψασθαι τὴν ἀνομίαν τῶν
κατοικούντων αὐτήν.

SYMMACHUS.

19. Vivent mortui tui.

Expergiscentur et exultabunt
qui in monumentis.

Gigantum.

21. ✕ De loco suo.

Visitare iniquitatem inhabitant-
ium eam.

19. Ἀναστήσονται οἱ νεκροί.
Καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνη-
μείοις.

Ἄσεδῶν.

21. ✕ Ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.
Ἄλλως, ἀπὸ τοῦ ἁγίου.

Ἐπάγει τὴν ὀργὴν ἐπὶ τοὺς ἐνοι-
κούντας ἐπὶ τῆς γῆς.

LXX INTERPRETES.

19. Resurgent mortui.

Et expergiscentur qui in monu-
mentis.

Impiorum.

21. ✕ De loco suo. *Aliter*, de san-
cto.

Inducet iram super habitatores
terræ.

19. Ζήσονται οἱ νεκροί σου.
Ἐξυπνισθήσονται, καὶ ἀγαλλίξου-
σιν οἱ ἐν τοῖς μνημείοις

21. ✕ Ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.

THEODOTIO.

19. Vivent mortui tui.

Expergiscentur et jubilabunt,
qui in monumentis.

21. ✕ De loco suo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Hesaiæ.

neque in Hebr. lectione invenimus. Secundum vero
(alios) interpretes dictum est, *adjecisti genti in qua
glorificatus es*. De hoc etiam S. Hieron. in Comm.,
quem vide. DRACH.]

Ibid. ✕ Ἐμάκρυνας etc. Sic cum asterisco Cur-
terius ex ms. Jes. [Apud S. Hieron. ita sequitur
textus LXX : *longe fecisti omnes terminos terræ*.
« Quod, inquit Nobilium, in nullo codice est inven-
tum. » Utpote eum latuit cod. Marchal. DRACH.]

V. 17. LXX. οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου,
sic facti sumus dilecto tuo. Ad quæ S. Hieron. :
« Pro quo cæteri transtulerunt, *sic facti sumus a fa-
cie tua, Domine*. Obelo prænotandum est. » Nimi-
rum illud *dilecto tuo*, quia in Hebr. non habetur.
Versio vero cæterorum probe concinit Hebraico.
DRACH.

V. 19. Ἀ., ζήσονται etc. Sic omnes mss., Euse-
bii et Procopii.

Ibid. Ἀ., ἐξυπνισθήσονται etc. Has lectiones mu-
tuantur ex Reg. uno, Eusebio et Procopio. [Euseb.
in Comm. : Ἄντι δὲ τοῦ, *ἐγερθήσονται*, οἱ λοιποὶ
ἤρμηνευσαν ὡς κοιμηθέντων αὐτῶν, οὐχὶ δὲ τεθνεώ-
των (ac si dormiant, non autem mortui sint). Διὸ ὁ
τῶν ἁγίων θάνατος *κοιμησις* (somnia) ὀνομάζεται.
Ἀκολουθῶς δὲ τῇ κοιμησίῃ ἡ ἀνάστασις *ἐξυπνι-*

σμός ἂν λεχθῆι. Διὸ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς
ἐξυπνισθῆσθαι οἱ ἐν τοῖς μνημείοις κατὰ τὸ
πρῶτον εἰρηται (dicitur) — κατὰ δὲ τὸ δεύτερον *ἀγαλ-
λιάσονται*, ἢ *ἀνέσονται*, κατὰ τὸν Ἀκ., ἢ *ἀλα-
λάξουσι* κατὰ τὸν Θεοδ. DRACH.]

Ibid. Ἀ., Ῥαφαῆμ etc. Hieronymus in Hesaiam
hæc habet : « Terram autem, id est, corpora *Ra-
phaim*, *gigantium* videlicet, et *impiorum*, Dominus
in pœnas detrahet sempiternas. Denique pro *RA-
PHAIM* soli LXX *impios* transtulerunt. Et quia supra
legimus : *Mortui vitam non videbunt, nec medici sus-
citabunt*, pro quo Aquila et Symmachus, *Raphaim*
et *gigantes*, interpretati sunt; quærimus quæ erro-
ris causa sit, ut pro *RAPHAÏM* Hebraico, alii *gi-
gantes*, alii *medicos* posuerint? Verbum Hebraicum
RAPHAÏM, si post *RES* primam literam sequentem
habeat *VAU*, legitur *ROPHAÏM*, et significat *medi-
cos* [Nomen *roph-im*, *medici*, quater occurrit in textu
Hebr., Gen: 1, 2; Job, xiiii, 4; 2 Paralip. xvi, 12;
et semper absque *Vau* scripto. DRACH.] : sin autem
absque *VAU* litera scribatur, legitur *KAPHAÏM*, et
transfertur in *gigantes*. »

V. 21. Ἀ., Σ., Ο΄, Θ., ✕ ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.
Ex Curterio et ex mss.

Ibid. Σ., ἐπισκέψασθαι etc. Curterius ex ms Jes.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

1.

Κατὰ Λευιαθάν τοῦ ὄφρα τοῦ
σγκαλιόντος, καὶ κατὰ τοῦ ὄφρα τοῦ
σκολιοῦ, καὶ ἀποκτενεῖ τὸν δρά-
κοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσῃ.

2. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

4.

6. Ῥιζώσει.

8. Ἐν σάτῳ σάτον.

SYMMACHUS.

1.

Contra Leviathan serpentem
concludentem, et contra serpen-
tem tortuosum : et occidet draco-
nem qui in mari.

2. In die illa.

4.

6. Radicabit.

8. In satio satum.

HESAIÆ CAPUT XXVII.

1. Ἄγλαν. Οἱ λοιποὶ, σκληράν.

Ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν φεύγον-
τα, ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν σκολίων,
ἀνελεῖ τὸν δράκοντα.

2. Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

4. Φυλάσσειν καλὰ μὴν.

6. Τέκνα.

8. Μαχόμενος καὶ ὄνειδιζων.

LXX INTERPRETES.

1. Sanctum. *Reliqui*, durum.

Super draconem serpentem fu-
gientem ; super draconem serpen-
tem tortuosum : occidet draco-
nem.

2. Die illa.

4. Custodire stipulam.

6. Filii.

8. Rixans et exprobrans.

1.

Ἐπὶ Λευιαθάν ὄφιν σκιρῶμενον,
καὶ ἀποκτενεῖ τὸ κῆτος ἐν θαλάσῃ.

2. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

4.

6. Ῥιζώσει.

8. Ἐν μέτρῳ μέτρον.

THEODOTIO.

1.

Super Leviathan serpentem
squallidum, et occidet cetum in
mari.

2. In die illa.

4.

6. Radicabit.

8. In mensura mensura.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

בשלה תריבנה הגה ברוח הקשה
ביום קדים

9 יכפר 9.
כל - פרי הכר המאוח

מנפצות
אשרים
וחבנים

10 כי עיר בצורה בוד נהה משלה
ונעזב כמדובר שם ירעה עגל ושם
ירבץ וכלה סעפיה

11 ביבש קצירה תשבונה 11.

נשים באות מאירוח איתה

12 יחבט 12.
כישבלה הנהר עד - נהל מצרים

13 בשפר 13.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

In emittendo eam judicabis eam, removit in vento suo duro in die Euri.

9. Propitiabitur.

Omnis fructus removere peccata suum.

Comminutos.

Luci.

Et delubra (vel solis imagines).

10. Nam civitas munita solitaria, habitaculum dimissum et derelictum velut desertum : ibi pascetur vitulus : et ibi accubabit, et consumet ramos ejus.

11. In arecscendo messem ejus conterentur.

Mulieres venientes illuminantes eam.

12. Executiet.

Ab alveo fluminis usque ad torrentem Ægypti.

13. In tuba.

VULGATA LATINA.

Cum abjecta fuerit, judicabis eam : meditata est in spiritu suo per diem æstus.

9. Dimittetur.

Omnis fructus ut auferatur peccatum ejus.

Allisos.

Luci.

Et delubra.

10. Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, et dimittetur quasi desertum : ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet summitates ejus.

11. In siccitate messes illius conterentur.

Mulieres venientes et docentes eam.

12. Percutiet.

Ab alveo fluminis usque ad torrentem Ægypti.

13. In tuba.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Hesaiæ.

V. 1. הקשה. Legisse videntur הקשה LXX qui vertunt ἀγλαν. Reliqui, σκληρόν, ait Procopius. « Non enim, inquit Hieronymus, ut LXX arbitrati sunt, CADESA dicitur : quod si esset, sanctum sonaret ; sed CASA, quod proprie transfertur durum, unde et CIS, pater Saul, durus appellatur. »

Ibid. 'A., ἐπὶ Ἀσσιαθὶν etc. Hæ lectiones prodeunt ex Procopio et ex Curterio. Hieronymus vero : « In Hebraico dicitur BARI, quod Aquila interpretatus est *vecem* ; Symmachus, *concludentem* ; Theodotio, *robustum*. » Bari, sic Martianæus noster, atque ita legitur in antiquissimo codice nostro Sangermanensi. At fortasse melius legatur *Bare* : nam terminata in *ri* per e legere solebat. [Operæ pretium est notam adducere Lamb. Bos : « M. (cod. Marshal.), 'A., ἐπὶ Ἀ. ὄριν μ. Quem

repetit paulo aliter Proc. ad locum, ὡς δὲ Ἀκύλας, ἐπὶ Ἀ. ὄριν ἐσχιρωμένον (sic, pro ἐσχιρῶ.) ἢ ἐπεβρωμένον (vel corroboratum), καὶ ἀποκτενεῖ etc. Θ., ἐπὶ Ἀ. ὄριν ἐνεσχιρωμένον (sic), καὶ ἀποκτενεῖ etc. Hunc Proc. omisit. Σ., κατὰ Ἀ. etc. (ut supra). Quem Proc. ad verbum repetit, omisso duntaxat, τοῦ συγκλειόντος, καὶ κατὰ τοῦ ὄρωος. » DRACH.]

V. 2. 'A., Σ., Θ., ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐξίστη. Ita Procopius, qui in tribus interpretibus hæc cum superioribus copulari ait, secus quam apud LXX interpretes, ubi cum subsequentibus conjunguntur.

V. 4. Hieronymus : « Ubi Aquila posuit, *spinam et veprem*, in Hebraico scriptum est, SAMIR et SATH, quod *adamantem et loca sentium plena* significat. » [Prius acceperunt LXX ut infinitivum :

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

9. Ἐξίλασθήσεται.
Πᾶς ὁ καρπὸς τοῦ περιαιρεθῆναι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ.
Λελεπτοκοπημένους.
Ἄλση.
Καὶ τεμένη.
10. Πόλις γὰρ ὠχυρωμένη μόνη, καλὴ ἀφεΐται, καὶ ἐγκαταλείπεται ὡς ἐρημος. Ἐκεῖ νεμηθήσεται μόσχος, καὶ ἐκεῖ κοιτασθήσεται, καὶ ἀναλώσει τοὺς κλάδους αὐτῆς.
11. Ἐν τῷ ξηρανθῆναι τὸν θερισμὸν αὐτῆς συντριβήσονται.
Γυναῖκες ἐρχόμεναι καὶ δηλοῦσαι αὐτήν.
12. Ῥαβδίσει.
Ἀπὸ ρείθρου ποταμοῦ ἕως τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου.

13. Ἐν κερατίνῃ.
SYMMACHUS.

9. Propitiabitur.
Omnis fructus ut auferatur peccatum ejus.
Comminutos.
Luci.
Et delubra.
10. Civitas enim munita sola, pulchra relinquetur, et dimissa est tanquam desertum. Ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet ramos ejus.
11. In arecendo messem ejus conterentur.
Mulieres venientes et indicantes eam.
12. Virga excutiet.
A rivo fluminis usque ad torrentem Ægypti.
13. In cornea.

Ἐξαποστειλεῖ αὐτούς. Οὐ σὺ ἦσθα μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ, ἀνελεῖν αὐτούς πνεύματι θυμοῦ;
9. Ἀφαιρεθήσεται.
Ἡ εὐλογία αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωμαι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ.
Κατακεκομμένους
Δένδρα.
Καὶ τὰ εἰδωλα.
10. Τὸ κατοικοῦμενον ποίμνιον ἀνεϊμένον ἔσται ὡς ποίμνιον καταλελειμμένον, καὶ ἔσται πολὺν χρόνον εἰς βόσκημα, καὶ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ποίμνια.
11. Καὶ μετὰ χρόνον οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ πᾶν γλωρῶν διὰ τὸ ξηρανθῆναι.
Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας, δεῦτε.
12. Συμφράξει. Ἄλλοι, πατάξει.
Ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως Ῥινοκοροῦρων. Οἱ λοιποὶ, ἕως τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου.

13. Τῇ σάλπιγγι.
LXX INTERPRETES.

Emittet eos. Nonne tu eras qui meditaberis spiritu duro interficere eos spiritu furoris?
9. Auferetur.
Benedictio ejus cum abstulerit peccatum ejus.
Contritos.
Arbores.
Et idola.
10. Habitans grex dimittetur, sicut grex derelictus: et erit multo tempore in pascionem: et ibi requiescent greges.
11. Et post tempus non erit in eo omne viride, quia excruciatum est.
Mulieres venientes a spectaculo, venite.
12. Concludet. *Reliq.*, percutiet.
A fossa fluminis usque ad Rhinocoruras. *Reliqui*, usque ad torrentem Ægypti.
13. Tube.

Ἐν τῇ ἐξαποστολῇ αὐτῆς κρινεῖ αὐτὴν, ἐμελέτησεν ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς τῷ σκληρῷ ἐν ἡμέρᾳ καύσωνος.
9. Ἐξίλασθήσεται
Πᾶς ὁ καρπὸς τοῦ περιαιρεθῆναι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ.
Ἐκτετιναγμένους.
Ἄλση.
Καὶ τεμένη.
10.
11.
Γυναῖκες ἐρχόμεναι δηλοῦσαι αὐτήν.
12. Ῥαβδίσει.

13. Ἐν κερατίνῃ.
THEODOTI.

In emissione ejus judicabit eam: meditata est spiritu suo duro in die æstus.
9. Propitiabitur.
Omnis fractus ut auferatur peccatum ejus.
Excussos.
Luci.
Et delubra.
10.
11.
Mulieres venientes ostendentes ipsi.
12. Virga excutiet.
"
13. In cornea.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Hesaiæ.

verbi צבא. Ideo addidimus φυλάσσειν. DRACH.]

V. 5. Procopius, ἀνεῖ δὲ τοῦ ποιήσωμεν εἰρηγήνην. Οἱ ἐρχόμενοι, παρεθεντό τινες κατὰ τοὺς ἄλλοις ἐρμηνευτάς, εἰρηροποιήσει μοι τοὺς ἐρχόμενους. I. e., Pro versione τῶν LXX, quidam apposuerunt juxta alios interpretes, pacificabit mihi venientes. Quod addendum. DRACH.

V. 6. Α., Σ., Θ., ριζώσσει. Codex Barberinus, ubi errore librarii sequenti τῶν Ο΄ voci βλαστήσει applicatur, quæ respondet voci פיצע. Sed perspicuum est illud, ριζώσσει, esse versionem vocis Hebraicæ פיצע quæ respicit vocem τέχνα in τοῖς Ο΄. Hebraica verba sunt יהא יצר ויצר יצר ויצר יצר ויצר, ubi LXX habent, οἱ ἐρχόμενοι τέχνα ἰαχὼβ. Βλαστήσει καὶ ἐξανθήσει Ἰσραήλ. Venientes filii Jacob.

Corminabilis et florebit Israel.

V. 8. Major versus interpretationes omnes ex codice Barberino. [Memoratus codex ita habet, Ἐν τῇ ἀπ. αὐτῆς κρινεῖς αὐτήν. Ἐμελέτησεν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ τῷ σκλ. etc. In emissione ejus judicabit eam.] *Meditatus est in spiritu suo duro in d. æ.* Et sic per omnia consonat cum Hebr. — Præterea, male disposuit noster versionem LXX. Nemo enim ignorat per μαρόμενος et ονειδίζων duo voluisse senes reddere verba Hebraica. Et verba bina Græcæ concordantia, Kircheri scilicet et Terentianii, apponunt μαχ. ad פחדים, et ονειδ. ad פיצע. Nobis autem persuasum est, quod פיצע significatus fuit Schleusnerus, μαρόμενος respicere verbum פיצע. Porro, ἐξαποστειλεῖ αὐτούς respondet τῷ פיצע. DRACH.]

V. 9. 'A., Σ., Θ., ἐξίλασθήσεται. Idem, qui similiter sequentes hujus versus interpretationes adfert.

V. 10. Σ., πλῆρις γὰρ ὠχυρωμένη etc. Hunc Symmachi locum plenum adfert Procopius, qui addit Reliquos etiam cum Symmacho consentire, οἷς καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτῶν συμφωνεῖ. [Perperam edidit Montf., καὶ νεμηθ. Proc. enim habet, ἐκεῖ νεμ. DRACH.]

V. 11. Σ., ἐν τῷ ξηρανθῆναι. Procopius et Barberinus codex sine interpretis nomine.

Ibid. 'A., γυναικες etc. Lectiones Aquilæ et Symmachi ex duobus mss. prodeunt, itemque ex Eusebio Cæsariensi et ex Procopio; Theodotionis ex Barberino codice. [Euseb., Procop. ut et Barberin. cod. habent in Aq., φωτίζουσιν, illuminant. Dr.]

V. 12. 'A., Σ., Θ., βαβδίσαι. Curterius ex ms. Jes.

HESAIÆ CAPUT XXVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKTAAΣ.
דַּה עַמְרַת גֹּאֲחַ 1	1.	1.
שכרי וצין ראש גיא-שבנים הלומי יק 2 כורם ברד	2.	Οἱ μεθύοντες. Φάραγγος λιπαριῶν. Οἱ κατηλασμένοι οἶνου. 2.
שער קטב		
5 תרומסנה עמרת גאח שכרי	5.	3. Καταπατηθήσεται. 'Ο στέφανος ὑπερηφανίας.
4 כנבודה	4.	4. 'Ὡς πρωτογέννημα
בסרם קין 5 ולצפירת תפודה	5.	5. Καὶ εἰς πλέγμα τῆς δόξης
6 ולרחח בשפט ליושב על-יבוסשפ	6.	6. Καὶ εἰς πνεῦμα κρίσεως τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κρίσεως.
ולגודה משיבי מלזכה ששה		
7 שג ובשכר	7.	7. 'Ηγνόησαν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Væ coronæ superbiæ.
- Ebriis.
Et flori.
Caput.
Vallis pinguium.
Quassatis vino.
2. Sicut inundatio grandinis.
- Turbo excisionis.
3. Calcabuntur.
Corona superbiæ.
Ebriorum.
4. Sicut præcox.
- Ante ætatem.
5. Et in cidarim gloriæ.
6. Et in spiritum iudicii sedenti super iudicium.
Et in robur avertentibus prælium ad portam.
7. Erraverunt.
Et in sechar.

VULGATA LATINA.

1. Væ coronæ superbiæ.
- Ebriis.
Et flori.
Vertice.
Vallis pinguiissimæ.
Errantes a vino.
2. Sicut impetus grandinis.
- Turbo confringens.
3. Conculcabitur.
Corona superbiæ.
Ebriorum.
4. Quasi temporaneum ante maturitatem.
- Ante maturitatem autumnii.
5. Et sertum exsultationis.
6. Et spiritus iudicii sedenti super iudicium.
Et fortitudo revertentibus de bello ad portam.
7. Nescierunt.
Præ ebrietate.

AQUILA.

- 1.
- Ebrii.
- Vallis pinguedinum.
Dejecti vino.
- 2.
3. Conculcabitur.
Corona superbiæ.
4. Sicut primogenitum.
5. Et in sertum gloriæ.
6. Et in spiritum iudicii sedenti super iudicium.
7. Ignoraverunt.

atque Barberinus. [Ibid. "Ἄλλοι, πατάξει. Addidimus ex Procopio, qui ita : ὅπερ πατάξει ἡρμήνευσαν οἱ λοιποί. Ἄ., Σ., Θ., ραβδίσει. — Pro συμφράξει, alii libri, συβράξει, exculiet. Ex Lamb. Bos. Drach.]

Ibid. Σ., ἀπὸ ρέθρου ποταμοῦ etc. Procopius, qui

(*) Non potest esse mendum. Hoc enim reliquorum ἔσω, intra, allegat ad confirmandum verum situm oppidi Rhinoc. Vide ipsum Patris textum. DRACH.

hæc subjungit, κατὰ τὸν Σύμμαχον, ὅπερ ἰσοδυναμοῦσι καὶ οἱ λοιποί. Eusebius vero in Hesaiam : οἱ λοιποί, ἔσω τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου, ubi ἔσω mendose existimo pro ἔως. (*) Barberin. habet, Ἄ., Σ., Θ., τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου.

V. 13. Ἄ., Σ., Θ., ἐν κερατίνῃ. Barberinus.

HESAIÆ CAPUT XXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

Οἱ μεθύοντες.

Φάραγγος πισοτήτων.

Οἱ πεπλανημένοι: ὑπὸ οἴνου.

2.

3. Καταπατηθήσεται.

Ὁ στέφανος ὑπερηφανίας.

4.

Πρὸ τοῦ θέρους.

5. Καὶ εἰς χίδαριν δοξάσματος.

6. Καὶ εἰς πνεῦμα κρίσεως τῶ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κρίσεως.

Εἰς δύναμιν ἀποστρέψουσαν ἀπὸ πολέμου.

7. Ἐταράχθησαν.

1. Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὑδρεως. Οἱ λοιποί, οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὑπερηφανίας.

Οἱ μισθωτοί.

Τὸ ἄνθος. Ἄλλος, ὠραῖον.

Κορυφῆς. Ἄλλος, κεφαλῆς.

Τοῦ θρους τοῦ παχέως.

Οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου.

2. Ὡς χάλαζα. Ἄλλος, ὡς ἐκτίναγμα χαλάζης.

Καταφερομένη. Ἄλλος, καταγίς κυκλώσα.

3. Καταπατηθήσεται.

Ὁ στέφανος τῆς ὑδρεως.

Μισθωτοί.

4. Ὡς πρόδρομος σύκου.

Vacat.

5. Ὁ πλάκεις τῆς δόξης.

6. Καταλειφθήσονται ἐπὶ πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν.

Καὶ ἰσχύον κυλούντων ἀνελεῖν.

7. Ἐξέστησαν.

Διὰ τὸ σίκερα. Οἱ λοιποί, διὰ τὸ μέθυσμα.

1.

Οἱ μεθύοντες.

Φάραγγος πίνων.

Οἱ κατανευγμένοι οἴνω.

2.

3. Καταπατηθήσεται.

Ὁ στέφανος ὑπερηφανίας.

Μεθύοντες.

4. Ὡς πρῶτος.

5. Καὶ εἰς πλέγμα τῆς δόξης.

6. Καὶ εἰς πνεῦμα κρίσεως τῶ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κρίσεως.

Καὶ εἰς κράτος ἀποστρέψουσι πόλεμον ἀπὸ πύλης.

7

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

Ebrii.

Vallis pinguedinum.

Errantes a vino.

2.

3. Conculcabitur.

Corona superbix.

4.

Ante ætatem.

5. Et in cidarim gloriæ.

6. Et in spiritum iudicii sedenti super iudicium.

In virtutem quæ avertet a bello.

7. Turbati sunt.

1. Væ coronæ contumeliæ. Reliqui, væ coronæ superbix.

Mercenarii.

Flos. Alius, speciosum.

Vertice. Alius, capite.

Montis crassi.

Ebrii absque vino.

2. Sicut grando. Alius, sicut excussio grandinis.

Delapsa. Alius, procella circumdans.

3. Conculcabitur.

Corona contumeliæ.

Mercenarii.

4. Sicut præmatura ficus.

Vacat.

5. Quæ compacta est gloriæ (corona).

6. Relinquentur in spiritu iudicii super iudicium.

Et fortitudinem vetantium interficere.

7. Exciderunt mente.

Propter siceram. Reliqui, propter ebrietatem.

1.

Ebrii.

Vallis pingium.

Compuncti vino.

2.

3. Conculcabitur.

Corona superbix.

Ebrii.

4. Sicut præmaturus.

5. Et in sertum gloriæ.

6. Et in spiritum iudicii sedenti super iudicium.

Et in robur avertentibus prælium a porta.

7.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
מֶן-הַשֵּׁכָר בְּרֵאשִׁית פְּקֹד פְּלִילִיָּה		Ἀπὸ τοῦ μεθύσματος.
8 כי כל-שלחנת מלאו קיא צאה בלי במקום	8.	8. Ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις ἐκπληρώθησαν ἐμετοῦ.... ὥστε μὴ ὑπάρχειν τόπον.
9 דעה	9.	9.
10 קד לקד	10.	10.
11 כי בלעגי שפה ובלשון אחרה ידבר אל-העם הזה	11.	11. Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ.
12 חאת המרגעה	12.	12. Καὶ αὕτη ἡ ἀνάψυξις.
13 צו לצו צו לקו קד לקו לקד	15. Σαυλασασυ σαυλασασυ καυλα- καυκ καυλακαυκ.	15.
14 לצון	14.	14. Χλευασμοῦ.
15 ברית	15.	15.
הזה		Μάστιξι κλύζουσα.
שיב שדטף		Ψεῦδος
כוב		16. Θεμελιῶν.
16 יסד	16.	Λίθον δόκιμον.
אבן בוק		Ὁ πιστεύων οὐ σπεύσει.
המאכזר לא יחיש		17. Εἰς μέτρον.
17 לקד	17.	Καὶ δικαιοσύνη εἰς στάθμῳ.
וצדקה למשקלת		
יזעה ביד מכסה כוב וסתר מים ישטפו		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA

AQUILA.

Per sechar.	In ebrietate.	Ab ebrietate.
In visione impegerunt iudicio.	Nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.	
8. Quia omnes mensæ repletæ sunt vomitu sorde absque loco.	8. Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus.	8. Quia omnes mensæ repletæ sunt vomitu sordium, ita ut non sit locus.
9. Scientiam.	9. Scientiam.	9.
10. Linea ad lineam.	10. Exspecta, reexpecta.	10.
11. Quia in blæsitatibus labii et in lingua altera loquetur ad populum hunc.	11. In loquela enim labii, et in lingua altera loquetur ad populum istum.	11. In alienis linguis, et in labiis aliis, loquar populo huic.
12. Et hæc requies.	12. Et hoc est meum refrigerium.	12. Et hoc refrigerium.
13. Præceptum ad præceptum, præceptum ad præceptum, linea ad lineam, linea ad lineam.	13. Manda, remanda; exspecta, reexpecta.	13.
14. Irrisionis.	14. Illusores.	14. Irrisionis.
15. Fœdus.	15. Fœdus.	15.
Visionem.	Pactum.	
Flagellum inundans.	Flagellum inundans.	Flagellum inundans.
Mendacium.	Mendacium.	Mendacium.
16. Fundans.	16. Mittam in fundamentis.	16. Fundans.
Lapidem probatum.	Lapidem probatum	Lapidem probatum.
Credens non festinabit.	Qui crediderit non festinet.	Credens non festinabit.
17. Lineæ.	17. In pondere.	17. In mensuram.
Et iustitiam ad perpendicularum.	Et iustitiam in mensura.	Et iustitia ad trutinam.
Et verret grandio spem mendacii, et latibulum aquæ inundabunt.	Et subvertet grandio spem mendacii: et protectionem aquæ inundabunt.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ἐν ὀράσει διέλυσαν κρίσιν.

8. Ὅτι πᾶσαι αἱ τράπεζαι ἐπληρώθησαν ἐμετοῦ..., ὥστε μὴ ὑπάρχειν τόπον.

9.

10.

11.

12. Καὶ αὕτη ἡ ἐρημία.

13. Ἐντολὴ οὐκ ἐντολή.....

14. Χλευασταί.

15. Συνθήκην.

Μᾶστιξ κλύζουσα.

Ψεῦδος.

16. Θεμελιῶν.

Λίθον δόκιμον.

Ὅ πιστεύων οὐ σπεύσει.

17.

Καὶ δικαιοσύνη εἰς διάβητον.

Ἄπὸ τῆς μέθης.

Τουτέστι φάσμα.

8. Ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλήν, αὕτη γὰρ ἡ βουλή ἕνεκα πλεονεξίας.

9. Κακά. Οἱ λοιποὶ, ἐπιστήμην.

10. ✕ Προσδέχου, προσδέχου.

11. Διὰ φαυλισμὸν χειλέων, διὰ γλώσσης ἐτέρας, ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ. Ἄλλος, ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἐτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ.

12. Καὶ τοῦτο τὸ σύντριμμα.

13. Θλίψις ἐπὶ θλίψιν, ἐλπίς ἐπ' ἐλπίδι.

14. Τεθλιμμένοι.

15. Διαθήκην.

Συνθήκας. Ἄλλος, καταφυγὴν.

Καταιγίς φερομένη.

Ψεῦδος.

16. Ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια.

Λίθον πολυτελεῖ.

Ὅ πιστεύων οὐ μὴ καταιοχυνθῆ.

17. Εἰς ἐλπίδα.

Ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς σταθμούς.

Καὶ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει· ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγίς.

Ἐν τῇ μέθῃ ἠσωτεύθησαν ὑπερογκως.

8. Ὅτι πᾶσαι αἱ τράπεζαι ἐπληρώθησαν ἐμετοῦ δεισαλλίας, ὥστε μὴ ὑπάρχειν τόπον.

9.

10.

11.

12. Καὶ οὗτος ὁ ἀγνός.

13. Δεισαλλία εἰς δεισαλλίαν, ἐμετός εἰς ἐμετόν.

14. Χλευασταί.

15.

Κατακλυσμός φερόμενος.

Ψεῦδος.

16. Θεμελιῶν.

Λίθον δόκιμον.

Ὅ πιστεύων οὐ σπεύσει.

17. Εἰς μέτρον.

Καὶ δικαιοσύνη εἰς στάθμιον.

Καὶ ταραξεί χάλαια ἐλπίδα ψεύδους, καὶ σκέπη ὕδατος καταλύσει.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

In visione dissolverunt iudicium.

8. Quia omnes mensæ repletæ sunt vomitu, ... ita ut non sit locus.

9.

10.

11.

12. Et hæc tranquillitas.

13. Præceptum non præceptum. . . .

14. Illusores.

15. Pactum.

Flagellum inundans.

Mendacium.

16. Fundans.

Lapidem probatum.

Credens non festinabit.

17

Et iustitia in circinum.

A temulentia.

Hoc est phasma.

8. Maledictio comedet hoc consilium; siquidem istud consilium propter avaritiam.

9. Mala. Reliqui, scientiam.

10. ✕ Exspecta, exspecta.

11. Propter irrisionem labiorum, per linguam aliam, quia loquentur populo huic. Alius, in alienis linguis, et in labiis aliis, loquar populo huic.

12. Et hæc contritio.

13. Tribulatio super tribulationem, spes super spem.

14. Tribulati.

15. Testamentum.

Pacta. Alius, perfugium.

Tempestas irruens.

Mendacium.

16. Immitto in sur lamenta.

Lapidem pretiosum.

Qui credit non confundetur.

17. In spem.

Misericordia autem mea in pondere.

Et qui confiderunt frustra mendacio; quoniam non præteribit vos tempestas.

In temulentia obruti sunt supra modum.

8. Quia omnes mensæ repletæ sunt vomitu sordium, ita ut non sit locus.

9.

10.

11.

12. Et hic castus.

13. Sordes in sordes, vomitus in vomitum.

14. Illusores.

15.

Diluvium irruens.

Mendacium.

16. Fundans.

Lapidem probatum.

Credens non festinabit

17. In mensuram.

Et iustitia ad trutinam.

Et turbabit grando spem mendacii, et tegumentum aquæ dissolvat.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
18 וכפר בריחכם	18.	18
שדמ		Μάστιγες.
19 כי- בבקר	19.	19.
ובלילה		Καὶ ἐν νυκτί.
רק-זועה		Ἐκτός βρασμός.
20 הבין שמועה כי- קצר המצע מהשתרע והבססה צרה כחכנס	20.	20.
21 כי כדר- פרצים יקום יהוה	21.	21. Ὡς θρεὶ διακοπῶν.
ולעבד עבדו נגריה עבדו		Καὶ τοῦ δουλεῦσαι τὴν δουλείαν αὐτοῦ, ξένη ἢ δουλεία αὐτοῦ.
22 אל-תתלוצצו	22.	22. Χλευάζετε.
מוטריכם		Αἱ πέδαι ὑμῶν.
כי כלה ונורעה		Συντέλειαν γὰρ καὶ συντομήν.
שכעתי מאת אדני יהוה		Ἦκουσα παρὰ Κυρίου Κυρίου.
24 הגל היום יחרש יחרש	24.	24. Μὴ ὄλην τὴν ἡμέραν ἀρ- τριάσει ὁ ἀροτριῶν;
לדע ופתח וישוד אדכותי		
25 והפיץ קצח	25.	25. Καὶ διασκορπίσει μελάνθιον.
נכסך וכסבת		Καὶ κέγχρον καὶ ζέαν.
26 ויסד למשפט אלהיך	26.	26. Τῷ κρίματι.
27 כי לא בחרוך יחדש קצח	27.	27. Οὐκ ἐν τῷ συντέμνοντι ἀλοη- θήσεται μελάνθιον

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

<p>18. Et abolebitur fœdus vestrum. Flagellum. 19. Quia in mane. Et in nocte. Tantum commotio. 20. Intelligere auditum, quia brevius est stratum, quam ut extendatur, et operimentum angustius est quam ut colligat. 21. Quia sicut monte Pharasim surget Dominus. Et ad operandum operationem suam, extranea ejus operatio. 22. Ne deludatis vos. Vincula vestra. Quia consumtionem et decisionem. Audi a Domino Domino. 24. Numquid tota die arabit arans? Ad seminandum aperiet et occabit terram suam? 25. Et disperget nigellam. Milium et speltam. 26. Et erudiet illum ad iudicium Deus ipsius. 27. Quia non in tribula triturbatur nigella.</p>	<p>18. Et delebitur fœdus vestrum. Flagellum. 19. Quoniam mane. Et in nocte. Et tantummodo sola vexatio. 20. Intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim, utrumque operire non potest. 21. Sicut in monte divisionum stabit Dominus. Ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo. 22. Nolite illudere. Vincula vestra. Consummationem enim et abbreviationem. Audi a Domino Deo. 24. Numquid tota die arabit arans? Ut serat, proscindet, et sarriet humum suam? 25. Feret gith. Et milium et viciam. 26. Et erudiet illum in iudicio : Deus suus. 27. Non enim in serris triturbatur gith.</p>	<p>18. Flagella. 19. Et in nocte. Foris æstus. 20. 21. Sicut monte discissionum. Et ad serviendum servitutem suam, extranea ejus servitus. 22. (Ne) irridete. Compedes vestrae. Consummationem enim et decisionem. Audi a Domino Domino. 24. Numquid tota die arabit arans? 25. Et disperget nigellam. Et milium et speltam. 26. Iudicio. 27. Non in conscidente triturbatur nigella.</p>
--	--	---

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ

18. Καὶ ἐξαιλιφθήσεται ἡ συνθήκη ὑμῶν.

19. ✕ Ὅτι κατὰ πρωτ.

Καὶ νυκτός.

Μόνον σεισμός.

20. Σύνεσις ἀκοῆς· ἐκολοβώθη γὰρ ἡ στρωμνὴ ὥστε μὴ ἀναπεσεῖν, καὶ ἡ σκηνὴ ἐγένετο εἰς τὸ μὴ εἰσελθεῖν.

21. Ἐν τῷ ὄρει τῶν διακοπτῶν τῶν ἀναστήσεται Κύριος.

Καὶ ἐργάσασθαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ἁμαρτία ἢ ἐργασία αὐτοῦ.

22.

Ἦκουσα παρὰ Κυρίου Κυρίου.

24. Μὴ ὄλην τὴν ἡμέραν ἀροτρίασαι ὁ ἀροτριῶν;

Εἰς τὸ σπεῖραι ὑποσχέσει (ὑποσχίσει), καὶ βωλοκοπήσει;

25.

26. Καὶ παιδεύσει αὐτὸν εἰς κρίμα ὁ Θεὸς αὐτοῦ.

27.

18. Μὴ καὶ ἀφέλη ὑμῶν τὴν διαθήκην?

Καταιγίς.

19. Πρωτὶ πρωτ.

Καὶ ἐν νυκτί.

Ἐλπίς ποτηρᾶ.

20. Μάθετε ἀκούειν, στενοχωρούμενοι οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι, αὐτοὶ δὲ ἀσθενούμεν τοῦ ὑμᾶς συναχθῆναι.

21. Ὅσπερ ὄρος ἀπεθῶν ἀναστήσεται Κύριος.

Καὶ ἡ σαπρία αὐτοῦ ἀλλοτρία.

22. Μὴ εὐφρανθεῖητε.

Ἵμῶν οἱ δεσμοί.

Διότι συντετελεσμένα καὶ συντετημένα πράγματα.

Ἦκουσα παρὰ Κυρίου.

24. Μὴ ὄλην τὴν ἡμέραν ἀροτρίασαι ὁ ἀροτριῶν;

Ἦ σπῶρον προτοίμασει, πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν;

25. Τότε σπεῖρει μικρὸν μελάνθιον.

Καὶ κέγχρον καὶ ζέαν.

26. Καὶ παιδευθήσῃ κρίματι Θεοῦ σου.

27. Οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται τὸ μελάνθιον.

18.

19.

Καὶ ἐν νυκτί.

Πλὴν κίνημα.

20. Συνῆκεν ἀκοὴ ὅτι ἐκολοβώθη τὸ ὑπόστρωμα τοῦ διαλυθῆναι, κηδίσαις στενὴ τοῦ μὴ συναχθῆναι.

21. Ἐν τῷ ὄρει τῶν διακοπτῶν τῶν ἀναστήσεται Κύριος.

Καὶ ἐργάσασθαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ἁμαρτία ἢ ἐργασία αὐτοῦ.

22.

Αἱ πέδα ὑμῶν.

Ἦκουσα παρὰ Κυρίου Κυρίου.

24. Μὴ ὄλην τὴν ἡμέραν ἀροτρίασαι ὁ ἀροτριῶν;

25.

Καὶ κέγχρον καὶ ζέαν.

26. Εἰς κρίμα.

27. Οὐ γὰρ τριβόλφ. . . .

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

18. Et delebitur foedus vestrum.

19. ✕ Quia mane.

Et nocte.

Tantum commotio.

20. Intelligentia auditus: decurtatum est enim stratum, ut non decidat, et tabernaculum factum est, ut non intretur.

21. In monte discindentium resurget Dominus.

Et ad operandum operationem suam, peccatum operatio ejus.

22.

Audivi a Domino Domino.

24. Numquid tota die arabit arans?

Ad seminandum subscindet et occabit?

25.

26. Et erudiet illum ad iudicium Deus ipsius.

27.

18. Nonne etiam auferet testamentum vestrum?

Tempestas.

19. Mane mane.

Et in nocte.

Spes mala.

20. Discite audire, angustiati non possumus pugnare: ipsi autem infirmi sumus ut vos congregemini.

21. Sicut mons impiorum consurget Dominus.

Et corruptio ejus aliena.

22. Nolite lætari.

Vincula vestra.

Quia consummatas et abbreviata res.

Audivi a Domino.

24. Numquid tota die arabit arans?

Aut sementem præparabit autem quam operetur terram?

25. Tunc seminat parvum melanthium.

Et milium et speltam.

26. Et erudietis iudicio Dei tui.

27. Non enim cum duritia datur melanthium

18.

19.

Et in nocte.

Cæterum commotio.

20. Intellexit auditus, quia decurtatum est stragulum, ut non dissolvatur; cediensis angusta est ut non colligatur.

21. In monte discindentium resurget Dominus.

Et ad operandum operationem suam, peccatum operatio ejus.

22.

Compedes vestræ.

Audivi a Domino Domino.

24. Numquid tota die arabit arans?

25.

Et milium et speltam.

26. In iudicium.

27. Non enim tribula...

TO EBPAIKON. יחכב	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
28 וכבן בשבט לחם יודק כי לא לכנען אדש יודשו והבם גלגל עגלתו ופרשו לא ידקנו	28.	28. Καὶ κύμινον ἐν σκῆπτρῳ ἀρ- του λεπτοκοπιθήσεται.
29 גם - זאת כעם יהוה צבאות יצאה הפליא עצה הגדול תשנה	29.	29. . . . ἐθαυμάστωσε βουλήν, ... μεγαλύναι σωτηρίαν.
VERSIO HEBRAICI TEXT. Executietur.	VULGATA LATINA. Executietur.	AQUILA.
28. Et cyminum in baculo panis comminuetur. Quia non in perpetuum tritu- rando triturobit illum : et conteret rotam plaustrī ejus, et dentibus ejus, non comminuet eum.	28. Et cyminum in baculo. Panis autem comminuetur. Verum neque vexabit cum rota plaustrī, nec unguis.	28. Et cyminum in sceptro pa- nis comminuetur.
29. Etiam hoc a Domino exer- cituum exivit : mirificavit consi- lium, magnificavit substantiam.	29. Et hoc a Domino Deo exer- cituum exivit, ut mirabile faceret consilium, et magnificaret justi- tiam.	29. . . . mirificavit consilium. ad magnificandam salutem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Hesaiæ.

V. 1. *Οἱ λοιποὶ, οὐαὶ τῷ* etc. Sic duo mss. Regii et Eusebii in Hesaiam.

Ibid. 'A., Σ., Θ., *οὐ μεθύοντες*. Barberin. [Legerunt LXX, שִׁכְרִי, DRACH.]

Ibid. *Ἄλλος, ὠραῖον*. Barberin.

Ibid. 'A., *φάραγγος* etc. Regius unus et Eusebius, qui quemdam vallem Gethsemani גֵּתְשֵׁמַן esse putantem inducit. Ad Aquilam Barberinus optime λιπαρῶν. Alii male βυπαριῶν.

V. 2. Hoc in commate, ut in pluribus aliis nostri capituli, LXX non vertunt sed potius παραφράζουσι, eorumque verba cum textu Hebraico collata, admodum incertum est quorsum referenda sint. Concordantiæ, tam Kircheri quam Trommii, prorsus silent de דַּרְךְ, עַרְב, בַּרְבַּר, hujus versiculi, ut et de καταφερομένη, et σκέπη. Sed valde suspicamur non bene retulisse Montfauconium. DRACH.

V. 3. 'A., Σ., Θ., *καταπατήθησεται*. Curterius ex ms. Jes.

Ibid. 'A., Σ., Θ., *ὁ στέφανος ὑπερηφανίας*, ut vers. 1. In ms. Jes. ad marg. *ὑπερηφανίας*, sine interpretum nomine.

V. 6. 'A., Σ., Θ., *καὶ εἰς πνεῦμα* etc. Curterius ex ms. Jes. *Οἱ Γ'*, *καὶ εἰς πνεῦμα* etc. [In cod. Marchal. signatur asterisco τῷ καθημένῳ. DRACH.]

Ibid. *Εἰς* quod habent codd. Barber. et Marchal. restituumus loco ὧς a Montf. editi in S. et Th. lectionibus. DRACH.

V. 7. 'A., *ἠγνόησαν* etc. Barberin.

Ibid. *Οἱ λοιπ., διὰ τὸ μέθυμα*. Eusebius. Barberinus codex Aquilæ tantum tribuit. [Ad prius σίκερα, textus LXX, Aq., μέθυμα. Ex Lamb. Bos. Euseb. autem, *οἱ λοιποὶ, σίκερα, μέθυμα ὠνόμασαν*. DRACH.]

Ibid. 'A., *ἀπὸ τοῦ μεθύματος* etc. Ex eodem.

Ibid. Σ., *ἐν ὄρασει*. Idem.

V. 8. 'A., Σ., Θ., *ὅτι πᾶσαι αἱ τράπεζαι* etc. Id.

Ibid. Hieronymus : « *Mirror autem quid voluerit Theodotus, ut pro verbo Hebraico, quod dicitur CŒSOA, pro quo Aquila interpretatus est, vomitum sordium; et Symmachus tantum, vomitum; ille dicit, ἐμετόν δυσαλλας, i. e., vomitum dysallæ etc.* » Verisimile autem est in Barberino codice, ubi totius versus eadem trium interpretum versio exhibetur,

solius Symmachi interpretationem referri; quandoquidem ipse solus ἐμετόν simpliciter verterat, ut ait Hieronymus. Quid porro legerint LXX Interpretes, qui vertunt ἀρὰ ἔδεται etc., et tam disparatam sententiam efferunt, non ita facile est divinare.

V. 9. *Οἱ λοιπ., ἐπιστήμην*. Idem Hieronymus : « *Quod autem verbum Hebraicum, DEA, quod omnes verterunt scientiam, soli LXX mala interpretati sunt, error perspicuus est. Prima enim littera DALETH, vel RES, parvo apice distinguuntur etc.* »

V. 10. ✕ *προσδέχου*. Curter. ex ms. Jes.

V. 11. Origenes in *Philocalia Spenceri*, p. 35, *Ἀκύλας τὰ ἰσοδυναμοῦντα τῇ λέξει ταύτῃ. Quæ tamen lectio hic allata, cum non sit LXX Interpretum, ad quem pertineat, ignoratur. (Ignoratur tamen a nemine qui ipsius perspexit Philocaliæ textum. Origenes ibid. cap. ix, ita scribit : Ἄλλὰ καὶ ἡ τοῦ Ἡσαίου προφητεία νόμος παρὰ τῶ ἀποστόλων λέγεται, φάσκοντι : Ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται : ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσεται μου, λέγει Κύριος.*) Additque : εὐρον γὰρ τὰ ἰσοδυναμοῦντα τῇ λέξει ταύτῃ ἐν τῇ τοῦ Ἀκύλου ἑρμηνείᾳ κείμενα. I. e., *Inveni enim jacentia in Aquilæ interpretatione quæ huic lectioni ex æquo respondent.* Lectio ergo allata indubitanter ad Aquilam pertinet. — Ultima verba ab οὐδ' οὕτως non exstant in textu Hebraico hodierno. — S. Hier. ad h. l. : « *Legimus in Apostolo : In aliis linguis, et in labiis aliis loquar populo huic, et nec sic exaudient me, dicit Dominus. Quod mihi videtur juxta Hebraicam de præsentis sumtum capitulo.* » DRACH.]

V. 12. 'A., *καὶ αὐτῇ ἡ ἀνάψ-* etc. Has omnes versiones exhibet Barberinus.

V. 13. Symmachi et Theodotionis lectiones habet idem Barberinus, ubi legitur *δεισαλία* mendose. [E contrario, lectionem *δεισαλία*, quam restituumus, vel *δισαλία* (Græci enim, ut non semel monet Waltonus, ponunt ei pro τ, et vice versa) defendunt primarii docti viri : Vallarsius cum Scip. Maffeo, Lamb. Bos (quem vide cap. iiii, proleg.), Bielius alique non pauci. Hesychius, *Δισαλία, ἀκαθαρσία*. Adde Suidam, qui : *Δεισαλέα, κοπριόδη, δεῖσα γὰρ κόπρος. Δυσαλία* autem nunquam, ut vi-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΟΝ.

28. Καὶ κύμινον βακτηρίῃ ἄρτου λεπτοκοπηθήσεται.

Ἄλλὰ οὐκ εἰς τέλος ἀλοῶν ἀλοήσεται αὐτὸν, οὐδὲ παράξει τρόγος ἀμάξης αὐτοῦ, οὐδὲ ταῖς ὄπλαις αὐτοῦ λεπυνεῖ αὐτόν.

29. Καί γε τοῦτο παρὰ Κυρίου δυνάμεων ἐξῆλθεν πάλα, ἐδόξασε βουλῆν, ἐμεγάλυνε σωτηρίαν.

SYMMACHUS.

28. Et cuminum baculo panis comminuetur.

Sed non in finem triturans triturabit illum, neque turbabit rota plaustrī ejus, neque unguis suis comminuet eum.

29. Etiam hoc a Domino virtutum olim exivit, glorificavit consilium, magnificavit salutem.

Ἐκτινάσσεται. Ἄλλος, ῥαβδί-σθήσεται.

28. Τὸ δὲ κύμινον μετὰ ἄρτου βρωθήσεται.

Οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ εἶμι (sic) ὑμῖν ὀργισθήσομαι, οὐδὲ φωνῆ τῆς πικρίας μου καταπατήσεται ὑμᾶς.

29. Καὶ ταῦτα παρὰ Κυρίου Σαβῶθ ἐξῆλθε τὰ τέρατα. Βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν.

LXX INTERPRETES.

Excutitur. Alius, virga excutietur.

28. Cuminum autem cum pane comedetur.

Neque enim in sæculum ego vobis irascar, nec vox amaritudinis meæ conculcabit vos.

29. Et hæc a Domino Sabaoth sunt egressa portenta. Inite consilium, exaltate vanam consolationem.

28. Καὶ κύμινον . . . . ἄρτου λεπτοκοπηθήσεται.

Ἄλλὰ οὐκ εἰς τέλος ἀλοῶν ἀλοήσεται αὐτὸν, οὐδὲ παράξει τρόγος ἀμάξης αὐτοῦ, οὐδὲ ταῖς ὄπλαις αὐτοῦ λεπυνεῖ αὐτόν.

29. . . ἐξῆλθεν τὸ θαυμάσιον, ἐμεγάλυνεν ἰσχύον.

THEODOTIO.

28. Et cuminum. . . panis comminuetur.

Sed non in finem triturans triturabit illum, neque turbabit rota plaustrī ejus, neque unguis suis comminuet eum.

29. . . . egressum est mirabile, magnificavit fortitudinem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Hesaiæ.

detur, novit lingua Græca. De hac enim forma ita S. Hier. « quod verbum ubi apud Græcos lectum sit, invenire non potui. » Cæterum, qui vertit *δαισαλία*, pro *Σ*, legit *ΠΣ*. — Lectionem Hebraicam addidimus ex S. Epiphanio, qui ipsa verba Hebr. adfert cum interpretatione in hæresi xxv. Τὸ γὰρ, *ἴακνιτ*, *σανλασαν* *σανλασαν* ἐρμηνεύεται, *θλίψις* ἐπὶ *θλίψιν*. *Καυλακαὺν καυλακαὺν* (sic nobis, edit. Colon. sed manifesto mendose pro *καυλακαὺν*), ἐλπίς ἐπὶ ἐλπίδι. *Ζηροσάμ* *Ζηροσάμ* (*צו ריני צו ריני*), ἔτι *μικρὸν* ἔτι *μικρὸν* προσδέχου. Interpretationem non suam arponit, dicit enim ἐρμηνεύεται, *veritatur*. seu LXX sennum, qui pro *Σ*, legerunt *ΠΣ*. Vide et Theodoritum, *Hæres. sab.* c. iv. Eamd. lectionem Hebr. exhibet Latinis litteris S. Hier., *Sau lasau*, *sau lasau*. *Cau lacau*, *cau lacau*. *Zer sam*, *zer sam*. DRACH.]

V. 14. 'A., χλευασμοῦ etc. Ex Barberino.

V. 15. Σ., συνθήκην. Barberin.

Ibid. 'A. L., καταφυγήν. Idem.

Ibid. A., S., *flagellum*. Ex Commentariis Hieronymi. Sed Barberinus lectiones Græce pleniores adfert, et Theodotionem adjicit.

Ibid. Hieronymus: Omnes, *mendacium*.

V. 16. 'A., Σ., Θ., θεμελιῶν. Barberin. [Cod. Barb. et Lamb. Bos scribunt θεμελιών, a θεμέλιος, vel θεμέλιον; legerunt enim οἱ Γ', τῶν. Montf. mutavit

ex proprio Marte in θεμελιῶν (θεμελιῶν). DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., Θ., λίθον δόκιμον. Idem.

Ibid. Οἱ Γ', ὁ πισταῶν οὐ σπεύσει. Curter. [Euseb., οἱ λοιποὶ, πιστ. οὐ σπ. LXX pro *σπ*, legerunt *σπ*. DRACH.]

V. 17. 'A., Θ., εἰς μέτρον. Barberin.

Ibid. Barberin. 'A., Σ., Θ., καὶ ἡ δικαιοσύνη εἰς στάθμων. Σ., εἰς διάβητον. Θ., εἰς σήκωμα. [Σήκωμα, perpendiculum, quo genua recitudo examinatur. Ita Schleusnerus in Thes. DRACH.]

Ibid. Θ., καὶ παράξει. Barberinus, qui male habet ὑδατος pro ψεύδους.

V. 18. Σ., καὶ ἐξάλ. Idem.

Ibid. 'A., μάστιγος. Idem.

V. 19. Σ. ✕ ἔτι κατὰ etc. Curter.

Ibid. 'A., Ο', Θ., καὶ ἐν νυκτί. Σ., καὶ νυκτός. Id.

Ibid. 'A., ἐκτός etc. Has lectiones exhibet Barbe-

rinus.

V. 20. Hunc insignem Symmachi et Theodotionis locum exhibet idem. Pro συναχθῆναι in Symm. versione, legunt alii συναφθῆναι, *conjungatur*. [Sed *χ* suprascripto τῷ φ in cod. Barber., qui in Sym. habet ὥστε pro quo Montf. edidit εἰς τό. DRACH.]

V. 21. 'A., ὡς ὄρει etc. Curterius, qui legit ad Aquilam διακόπτων, sed melius διακοπῶν, ex Barberino, qui sic habet, 'A., Σ., Θ., διακοπῶν, omnes simul profersens de more, qui parum discrepabant. [Lamb. Bos ex cod. Marchal.: « 'A., ὡς ὄρει διακοπῶν. Θ., Σ., ἐν τῷ ὄρει τῶν διακοπῶν & K. » DRACH.]

Ibid. 'A., καὶ τοῦ δουλ-. Has lectiones habet Barberinus. [In Aquil. non habet Barber. art. τῆν. DRACH.]

V. 22. 'A., χλευάζετε. Barberin.

Ibid. 'A., Θ., αὶ πέδα ὑμῶν. Idem.

Ibid. 'A., συντ-. Idem.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ἤκουσα παρὰ Κυρίου Κυρίου.

Drusius ex Curterio.

V. 24. 'A., Σ., Ο', Θ., μὴ ὀλην etc. Hæc lectio videtur ex tribus in LXX inducta fuisse. [Trium lectio prodit ex Procop. et Marchal. cod. DRACH.]

Ibid. Σ., εἰς τό etc. E cod. Barber. qui habet, βολοκότησει, sed corrigendum, βωλοκ. a nomine βῶλος, *glebn*. DRACH.]

V. 25. 'A., καὶ διασκορπίσει etc. Curterius.

Ibid. 'A., Ο', Θ., καὶ κέγγρον καὶ ζέαν. Idem.

V. 26. Σ., καὶ παιδεύσει etc. Procopius. 'A., τῷ κριματι. Curterius. Θ., εἰς κριμα. Idem.

V. 27. 'A., οὐκ ἐν τῷ συντ-. Ex Barberino. [Barber. non habet τῷ. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ῥαβδίσθήσεται. Ex eodem.

V. 28. Trium lectio vitata videtur in codice Barberino, ubi βακτηρία et σχῆπτρον duæ sunt versiones vocis *בבב*. Existimo itaque tres Interpretes in hac versione ita consensisse, ut vox κύμινον trium esset. Sic autem vocem *בבב* interpretatur Symmachus versu præcedenti. Deinde *בבבב* Aquila expresserit ἐν σχῆπτρον, Symmachus βακτηρία, uti solent ambo: quid Theodotio posuerit, ignoratur: voces vero ἄρτου λεπτοκοπηθήσεται, trium esse videntur. [Procopius sic exhibet lectionem Symmachi: Κύμινον δὲ ἐν βακτηρία, ἄρτος δὲ λεπτοκοπη-

θήσεται. *Cuminum autem in baculo, panis autem comminuetur.* Additque idem : τὸ ἄρτος ἀντὶ τοῦ σίτος εἰπὼν. I. e., *Usurpans panis pro frumentum,* —Cod. Barber., Ἄ., Σ., Θ., βακτηρία ἐν σκηπτρῷ ἄρτου λεπτῷ κοπηθήσεται. DRACH.]

Ibid. Σ., Θ., ἀλλὰ οὐκ εἰς οἶο. Procopius. Hanc vero interpretationem codex Barberinus uni Symmacho tribuit, ac pro εἰς τέλος, habet εἰς τὸν αἰῶνα. [Et notat asterisco, ἀλοήση (sic) αὐτόν. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXIX.

TO EBPAIKON.

- 1 אריאל 1
- קריית חנה דוד 2
- ספי 2
- והיתה תאניה ואניה 3
- וצתי עליך מצב והקימתני עליך מצורח 3
- 4 ושלה מארץ הדבר ומעפר תשח אמרתך היה כאוב מארץ קלך ומעפר אמרתך תצנעך 4
- 5 הבין זרך 5
- 7 כחלום 7
- לילה 9
- אריאל 9
- השתעשע ושע 9
- נעז ולא שכר 9
- 10 רחח תרדמה 10
- 11 הספר והדומים 11
- קרא נא זה 13
- בפיו 13
- 17 מעעב מצער 17

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Ariel. Civitas castrametationis David. Addite.
- 2. Et erit planctus et luctus.
- 3. Et coarctabo super te munimentum, et statuam contra te munitiones.
- 4. Et humiliabis te de terra : loqueris, et e pulvere humile erit eloquium tuum. Et erit sicut pythonis de terra vox tua, et de pulvere eloquium tuum garriet.
- 5. Turba alienorum tuorum.
- 7. Sicut somnium.
- Noctis. Ariel.
- 9. Vociferati sunt et clamaverunt. Moti sunt, et non sechar.
- 10. Spiritum soporis.
- 11. Libri sigillati. Lege nunc istum.
- 13. In ore suo.
- 17. Parum pusillum.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 7.
- 9.
- 10.
- 11.
- 13.
- 17.

VULGATA LATINA.

- 1. Ariel. Civitas quam expugnavit David. Additus est.
- 2. Et erit tristis et mœrens.
- 3. Et jaciā contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam.
- 4. Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum : et erit quasi pythonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit.
- 5. Multitudo ventilantium te.
- 7. Sicut somnium.
- Nocturnæ. Ariel.
- 9. Fluctuate et vacillate.
- Movemini, et non ab ebrietate.
- 10. Spiritum soporis.
- 11. Libri signati. Lege istum.
- 13. Ore suo.
- 17. In modico, et in brevè.

AKYΛAΣ.

- 1. Λέων Θεοῦ. Πολίχνη παρεμβλήσεως Δαυὶδ. . . . .
- 2.
- 3.
- 4. Μάγος.
- 5.
- 7.
- ✕ Νυκτός. Ἄριελ.
- 9
- 10. Πνεῦμα καταφορᾶς.
- 11. Τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου.
- Ἄναγνωθι ✕ δὴ.
- 13. Ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
- 17.

AQUILA.

- 1. Leo Dei. Civitas castrametationis David. Subtractus est.
- 2.
- 3.
- 4. Magus.
- 5.
- 7.
- ✕ Noctis. Ariel.
- 9.
- 10. Spiritum soporis.
- 11. Libri sigillati. Lege, ✕ quæso.
- 13. In ore suo.
- 17.

V. 29. Aquilæ et Theodotionis lectiones adfert Barberinus. Σ., καίγε τούτο etc. Sic Procopius. Symmachi etiam partem postremam exhibet Barberinus, in quo legitur, παρεδύσατε pro ἐδόξατε.

Cætera fragmenta, quæ in textu supra feruntur, nec memorantur in notis, ex Barberino desumpta sunt. [In Aq. habet Barber., θαυματώσαι (lege, θαυμαστώσαι) βουλήν. DLACM.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Λέων Θεοῦ.
Πόλις (παρεμβολῆς Δαυίδ).
2. Καὶ ἔσται κατόδονος καὶ ὀδυωμένη.
3. Καὶ χαρακίωσω κατὰ σοῦ στάσιν, καὶ ἀναστήσω κατὰ σοῦ πολιορκίαν.
4. Καὶ ταπεινωθήσῃ, ἀπὸ τῆς γῆς λαλήσεις, καὶ ὑπὸ γῆν ἐδαφισθήσεται ἡ λαλιά σου. Καὶ ἔσται ὡς ἐγγαστρίμιθος, ἀπὸ τῆς γῆς ἡ φωνή σου, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἡ λαλιά σου ῥοίσειται.
5. ✕ Τὸ πλῆθος τῶν καταδυναστεύόντων σε.
- 7.
- Ἄριήλ.
9. ✕ Ἐξαπατήθητε καὶ ἀπατασθε.
- 10.
11. Τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου.
- Ἄναγνωθι ✕ δῆ.
13. Ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
- 17.

SYMMACHUS.

1. Leo Dei.
Civitas castrorum David.
2. Et erit tristis et mœrens.
3. Et circumvallabo contra te stationem, et excitabo contra te obsidionem.
4. Et humiliaberis, de terra loqueris, et sub terra prosternetur loquela tua. Et erit quasi ventri loquus e terra vox tua, et de terra loquela tua stridebit.
5. ✕ Multitudo opprimentium te.
- 7.
- Ariel.
9. ✕ Decipiamini et decipiatis.
- 10.
11. Libri sigillati.
Lege, ✕ quæso
13. In ore suo.
- 17.

HESAIÆ CAPUT XXIX.

Ο'.

1. Ἄριήλ.
Πόλις, ἣν ἐπολέμησε Δαυίδ.
Συναγάγετε γεννήματα.
2. Καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἰσχύς καὶ ὁ πλοῦτος.
3. Καὶ βαλῶ περὶ σὲ χάρακα, καὶ θήσω περὶ σὲ πύργους.
4. Καὶ ταπεινωθήσονται εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου, καὶ εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου δύσονται· καὶ ἔσονται ὡς οἱ φωνοῦντες ἐκ τῆς γῆς ἡ φωνή σου, καὶ πρὸς τὸ ἕδαφος ἡ φωνή σου ἀσθενήσει.
5. ✕ Τὸ πλῆθος τῶν καταδυναστεύόντων σε.
7. Ὡς ἐνυπνιαζόμενος. Ἄλλος, καθ' ὑπνους.
✕ Νυκτός.
- Ἄριήλ.
9. Vacat.
- Καὶ κραιπαλήσατε οὐκ ἀπὸ σίκερα.
10. Πνεύματι κατανύξεως.
11. Τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου.
- Ἄναγνωθι ταῦτα.
13. Ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
17. Μικρόν.

LXX INTERPRETES.

1. Ariel.
Civitas quam expugnavit David
Congregate genimina.
2. Et erit fortitudo illius, et divitiarum.
3. Et jaciám circa te vallum, et ponam circa te turre.
4. Et humiliabuntur in terram sermones tui, et in terram intrabunt verba tua; et erit vox tua sicut ii qui loquuntur e terra, et ad pavementum vox tua inirmabitur.
5. ✕ Multitudo opprimentium te.
7. Sicut somnians. Alius, per somnos.
✕ Noctis.
- Ariel.
9. Vacat.
- Et crapulamini, non a sicera.
10. Spiritu compunctionis.
11. Libri sigillati.
Lege hæc.
13. In ore suo.
17. Parum.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
Πόλις. . . . Δαυίδ.
- 2.
- 3.
- 4.
5. ✕ Τὸ πλῆθος τῶν καταδυναστεύόντων σε.
- 7.
- Ἄριήλ.
- 9.
- ✕ Κινούμενοι, καθ' οὐ σίκερα.
10. Πνεῦμα ἐκστάσεως.
11. Τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου.
- Ἄναγνωθι ✕ δῆ.
13. Ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
17. Μικρόν ✕ βραχύ.

THEODOTIO.

1.
Civitas circumvallationis David.
- 2.
- 3.
- 4.
5. ✕ Multitudo opprimentium te.
- 7.
- Ariel.
- 9.
- ✕ Commoti, et non sicera.
10. Spiritum stuporis.
11. Libri sigillati.
Lege, ✕ quæso.
13. In ore suo.
17. Parum ✕ breve.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι	AKTAAS.
18 והאפל ומחשך עיני עורים תראינה	18.	18. . . . .
19 ויגיל	19.	19.
20 וכלה לץ ונברתו כל-שקדי און	20.	20. ✕ Πάντες.
21 מחזיאי אדם בדבר	21.	21.
צדיק 22 אשר פדה את- אברהם ולא עתה פניו יחזר	22.	Δίκατον. 22.
23 כי בראו ולידו מעשה ידו בקרבו יקדישו שמי הקדישו את- קדוש יעקב ואת-אלהי ישראל יעריצו	23.	23.
24 וידעו העי-רחח בינה והדגים ילמדו-לקח	24.	24.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LAI A.	AQUIA.
18. Et de tenebris et caligine oculi cæcorum videbunt.	18. Et de tenebris et caligine oculi cæcorum videbunt.	18. Tenebras et caliginem oculi cæcorum videbunt.
19. Exsultabunt.	19. Exsultabunt.	19.
20. Et defecerit illusor : et succidentur omnes invigilantes iniquitati.	20. Consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem.	20. ✕ Omnes.
21. Peccare facientes hominem in verbo.	21. Qui peccare faciebant homines in verbo.	21.
Justum.	A justo.	Justum.
22. Qui redemit Abraham.	22. Qui redemit Abraham.	22.
Et non nunc facies ejus albescent.	Nec modo vultus ejus erubescet.	
23. Quia in videndo ipsam natos suos opus manuum mearum in medio ejus, sanctificabunt nomen meum, et sanctificabunt sanctum Jacob, et Deum Israel formidabunt.	23. Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum, in medio sui sanctificant nomen meum, et sanctificabunt sanctum Jacob, et Deum Israel prædicabunt.	23.
24. Et scient errantes spiritu intelligentiam, et murmuratores discent doctrinam.	24. Et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Hesaiæ.

V. 1. 'A., λέων Θεοῦ. Ex Eusebio *De locis Hebræicis*, et Hieronymo, qui sic habet : « Pro eo quod nos interpretati sumus *væ*, in Hebræo scriptum est *Ol*, quod apud eos interdum vocativo casu dicitur, *ut non plangat Ariel, sed vocet*; licet in præsentī loco pro planctu accipiendum sit. *Ariel* quoque interpretatur *leo Dei*. »
Ibid. Eusebius sic habet : Τὸ δὲ, πόλις, ἣν ἐπολέμησε Δαυὶδ, οὐ φασὶν εἰρησθαι ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ· ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν Ἀκύλαν, πολίτην βιοτεύσεως (victus) Δαυὶδ, ἦτοι, παρεμβλήσεως. Duo mss. Regii et Procopius habent παρεμβλήσεως tantum. Hieronymus in hunc locum : « Et pro civitate, quam Aquila interpretatus est πολίτην, hoc est, *oppidulum*, sive *viciulum*, in Hebræo legitur *CARIATH*, quod proprie *villum* significat, et lingua Syra dicitur *Cartha*, unde et villa Sylvarum appellatur *CARIATH IARIM*. Denique et in superioribus, ubi legimus : *Quomodo facta est meretrix civitas fidelis Sion?* Pro civitate *Cariath* scribitur; id est, *villa*, quam nos, ut translationem Aquilæ exprimamus, ad verbum *civitatulam* possumus dicere.... Quod-

que sequitur : *quam expugnavit David*; pro quo interpretatus est Symmachus, *castrum David*, et Theodotio, *circumvallatio David*; in Hebræo legitur *HANA*, quod eruditissimus Hebræorum *habitaculum* significare voluit. » [Cf. supra xxvi, 5. Dr.]
Ibid. A., *subtractus* est. Hieronymus.
V. 2. Σ., καὶ ἔσται κατόδυνος etc. Procop. [Alias, κατόδυνος. Vid. Jud. xviii, 25. DRACH.]
V. 3. Σ., καὶ χαρακῶσω etc. Idem.
V. 4. Σ., καὶ ταπεινώθη etc. Idem.
Ibid. Hieronymus : « Ut per hæc verba significet magorum *νεφρομαντεία*, per quam animas evocare dicuntur, et tenues umbrarum, imo dæmonum, audire voces. Denique pro pythone Aquila *magum* interpretatus est, qui Hebraice dicitur *CHEB*, pro quo *LXX de terra loquentes* transtulerunt. » *CHEB* : ita legitur non solum in editione Martianæ nostræ, sed etiam in vetustissimo nostro codice : ut certum videatur ita legisse Hieronymum : quem miror non indicasse litteram *ç* esse loco particule, *ut, sicut*, et *בן* *OB* esse *magum*. Sic vero legitur in hodiernis Hebræicis Bibliis cum *Holem* pleno, quod in exemplari

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

18. . . . .
- 19.
20. Καὶ ἀνηλώθησαν χλευάζοντες, καὶ ἐξεκώπησαν ✕ πάντες: οἱ εἰς ἀδικίαν.
21. Ἐξαμαρτάνοντες ἄνθρωπος ἐν λόγῳ.
- Δίκαιον.
22. Ὁ λυτρωσάμενος τὸν Ἀβραάμ.

23. Ἄλλ' ὅταν ἴδῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἔργα χειρῶν μου ἐν μέσῳ αὐτοῦ, ἀγιάσονται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἀγιάσουσι τὸν Ἅγιον Ἰακώβ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ κραταιώσουσι.

24. Καὶ μαθήσονται οἱ πεπλανημένοι τῷ πνεύματι σύνεσιν, καὶ γογγυσταὶ μαθήσονται παιδεῖαν.

SYMMACHUS.

18. Tenebras et caliginem oculi caecorum videbunt.

19.

20. Et absorpti sunt irridentes, et excisi sunt ✕ omnes: qui ad iniquitatem.

21. Qui peccare faciunt homines in verbo.

Justum.

22. Qui redemit Abraham.

23. Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui, sanctificabunt nomen meum, et sanctificabunt Sanctum Jacob, et Deum Israël roborabunt.

24. Et discent errantes spiritu scientiam, et murmuratores discent disciplinam.

18. Καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει, καὶ οἱ ἐν τῇ ὀμίχλῃ· ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ἐξόνται.

19. Ἀγαλλιάσονται. Ἄλλος, εὐφρανθήσονται.

20. Καὶ ἀπόλετο ὑπερήφανος, καὶ ἐξωλοορευθήσαν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ.

21. Καὶ οἱ ποιοῦντες ἁμαρτίαν ἀνθρώπους ἐν λόγῳ.

Δίκαιον.

22. Ὁν ἀφώρισεν ἐξ Ἀβραάμ.

Οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ.

23. Ἄλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι' ἐμὲ ἀγιάσουσι τὸ ὄνομά μου, καὶ ἀγιάσουσι τὸν Ἅγιον Ἰακώβ, καὶ τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ φοβηθήσονται.

24. Καὶ γνώσονται οἱ πλανώμενοι τῷ πνεύματι σύνεσιν, οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν.

LXX INTERPRETES.

18. Et qui in tenebris, et qui in caligine: oculi caecorum videbunt.

19. Exsultabunt. *Alius*, lætabuntur.

20. Et perit superbus, et disperierunt iniquæ agentes super malitia.

21. Et qui peccare faciunt homines in verbo.

Justum.

22. Quam separavit ex Abraham.

Neque nunc faciem mutabit.

23. Sed cum viderint filii eorum opera mea, propter me sanctificabunt nomen meum, et sanctificabunt Sanctum Jacob, et Deum Israel timebunt.

24. Et scient qui errant spiritu intelligentiam, et murmurantes discent obedire.

18. . . . .

19

20. ✕ Πάντες.

21.

Δίκαιον.

22.

Οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐντραπήσεται.

23. Ὅτι ἐν τῷ ἰδεῖν.

24.

THEODOTIO.

18. Tenebras et caliginem oculi caecorum videbunt.

19.

20. ✕ Omnes.

21.

Justum.

22.

Neque nunc vultus ejus cōstuetur.

23. Quia in videndo.

24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Hesaiæ.

suo non habuisse videur Hieronymus.

Ibid. Ο', καὶ ἔσονται . . . ἡ φωνὴ σου. Sic edit. Rom. Melius edit. Alex. Ald. et Compl., ἔσται. DRACH.

V. 5. Curterius ex ms. Jes. præmisso asterisco, Σ., Θ., τὸ πλῆθος etc., ex Symmacho igitur et ex Theodotione in LXX inductum est.

V. 7. Ἄλλος, καθ' ὑπνοῦς. Curterius.

Ibid. Ἀ., νυχτός, præmisso asterisco, quia inde in LXX translatum. Ibid. Of Γ', Ἀρχή. Idem.

V. 9. Σ., ✕ ἐξαπατήθητε etc. Curterius.

Ibid. Θ., ✕ κινούμενοι etc. Idem.

V. 10. Ἀ., πνεῦμα καταφορᾶς. Θ., πνεῦμα ἐκστάσεως. Male ἐκτῆσεως in edit. Rom. Hieronymus: « Pro soporis spiritu LXX compunctionem; Theodotio, mentis excessum; Aquila, καταφορᾶν, id est, gravem somnum, interpretatus est, qui Hebraice dicitur THARDEMA, quem in Adam missum a Deo Scriptura commemorat, quando de costa lateris ejus mulier effecta est. Et Jonas hoc eodem somno stertebat in navi. »

V. 11. Ἀ., Σ., Ο', Θ., τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου. In hæc verba notat Curter. ad marg. ὁμοίως οἱ Γ'.

Ibid. Δθ, of Γ'. Idem, præmisso asterisco.

V. 15. Curter. of Γ', ✕ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, quo notatur ex tribus in LXX inductum esse.

V. 17. Curter. Θ., ✕ βραχύ.

V. 18. Hieronymus: « Quodque nos vertimus, de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt, quorum facilis interpretatio est, Aquila, Theodotio et Symmachus translulerunt, tenebras et caliginem oculi caecorum videbunt, ut ostenderent gentium populo, qui prius cæcus erat, Christi Sacramenta pandenda, juxta illud quod dicitur, tenebrosa aqua in nubibus aeris. » [Ps. xix, 12.]

V. 19. Ἄλλος, εὐφρανθήσονται. Curter.

V. 20. Σ., καὶ ἀνηλώθησαν etc. Procopius.

Ibid. Curter. habet, of Γ', ✕ πάντες.

V. 21. Σ., ἐξαμαρτάνοντες etc. Idem.

Ibid. Curterius, of Γ' ὁμοίως, δίκαιον.

V. 22. Σ., ὁ λυτρωσάμενος etc. Procopius.

Ibid. Θ., οὐδὲ νῦν etc. Curter.

V. 23. Σ., ἀλλ' ὅταν ἴδῃ etc. Procopius. Ibid. Θ., ὅτι ἐν τῷ ἰδεῖν. Curter.

V. 24. Σ., καὶ μαθήσονται etc. Procopius.

TO EBPAIKON.

1 דְּהִי בְנִים סֹדְרִים נָאִם - עֵהָ

4 שְׂרִיף

4 וּמְלֹאכֶיךָ

5 כָּל

6 מִשָּׂא בְדַמּוֹת נֶגֶב

עַל-כַּחֲף

עוֹרִים

עַל-עַם רָא יוֹעִילֶךָ

7 וּבְמִצְרַיִם הַבַּל וְרִיק יַעֲזוֹד

רָדַב הֵם שֶׁבֶת

8 עַל-לֶחֶם

10 וְלִזְמוֹתֵיכֶם לֹא-תַחֲזוּ-לָנוּ נְבוֹתֵיכֶם

דְּבַר-לָנוּ תִּלְקוּת חַזוּ בְּהַתְלַחֵת

11 סֹדֵר מִנִּי-דֹרֶךְ הַבַּיִת מִנִּי-אֶרֶץ

הַשְּׁבִיתִי מִפְּנֵינוּ אֶת-קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל

12 לֵךְ סָה אִמֵּר קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל

בְּעֶשֶׂק וּנְלוֹךְ

14 וְלַחֲשׂוֹף מִיָּם מִגֹּבָא

15 כִּי סָה-אִמֵּר

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Væ filiis declinantibus, dicit Dominus.

4. Principes ejus.

Et nuntii ejus.

5. Omnes.

6. Onus animalium meretricii.

Super humerum.

Pullorum.

Super populo (qui) non proderunt.

7. Et Ægyptii vane et inutiliter auxiliabuntur.

Robur eis sedere.

8. Super tabella.

10. Et aspicientibus : Non aspicietis nobis recta, loquimini nobis blanda : videte illusiones.

11. Recedite de via, declinate de semita : cessare facite a conspectu nostro Sanctum Israel.

12. Propterea sic dicit Sanctus Israel.

In extorsione et perversitate.

14. Et ad hauriendum aquam de fovea.

15. Quia sic dixit.

1.

4.

5.

6.

7.

8.

10.

11.

12.

14.

15.

VULGATA LATINA.

1. Væ illi desertores, dicit Dominus.

4. Principes tui.

Et nuntii tui.

5. Omnes.

6. Onus jumentorum austri.

Super humeros.

Jumentorum.

Ad populum, qui eis prodesse non poterit.

7. Ægyptus enim vane et frustra auxiliabitur.

Superbia tantum est, quiesce.

8. Super buxum.

10. Et aspicientibus, Nolite aspiciere nobis ea, quæ recta sunt : loquimini nobis placentia, videte nobis errores.

11. Auferite a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra Sanctus Israel.

12. Propterea hæc dicit Sanctus Israel.

In calumnia et in tumultu.

14. Aut hauriatur parum aquæ de fovea.

15. Quia hæc dicit.

1.

4. Ἀρχηγοὶ ✕ αὐτοῦ.

Καὶ ἄγγελοι ✕ αὐτοῦ.

5. ✕ Πάντες.

6. Ἄρμα κτηνῶν νότου.

Πύλων.

7.

Ὅρμημα. . . .

8.

10.

11.

12.

14. Καὶ τοῦ ἀνασύραι ὕδωρ ἀπὸ βοθῶνου.

15. ✕ Ὅτι : οὕτω λέγει.

AQUILA.

1.

4. Principes ✕ ejus.

Et nuntii ✕ ejus.

5. ✕ Omnes.

6. Onus jumentorum austri.

Pullorum.

7.

Impetus. . .

8.

10.

11.

12.

14. Et ad hauriendum aquam de fovea.

15. ✕ Quia : sic dicit.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
4. Ἀρχηγοὶ ✕ αὐτοῦ.
Καὶ ἄγγελοι ✕ αὐτοῦ.
5. ✕ Πάντες.
6. Λῆμμα κτηνῶν νότου.
Πῶλων.
7.
Ταραχαὶ εἰσὶ καίτοι κειν.
8. Ἐπὶ πτυχί.
10. Καὶ τοῖς ὁρώσι, Μὴ ὁρᾶτε
ἡμῖν ὁρθῶς· λαλήσατε ἡμῖν λεία,
ὁρᾶτε ἡμῖν πλάνας.
11. Ἀπόστητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἐκ-
κλίνατε ἀπ' ἐμοῦ τρίβον· παύσατε
ἐκ προσώπου ἡμῶν τὸν Ἅγιον τοῦ
Ἰσραήλ.
12.
.....
14.
15. ✕ Ὅτι ὡς οὕτω λέγει.
SYMMACHUS.
9.
4. Principes ✕ ejus.
Et nuntii ✕ ejus.
5. ✕ Omnes.
6. Assumptio jumentorum austri.
Pullorum.
7.
Tumultus sunt ut habitent.
8. Super tabella.
10. Et videntibus, Ne videntis
nobis recte loquimini nobis mol-
lia, videte nobis errores.
11. Absistite a via, declinate a
me semitam: cessare facite a facie
nostra Sanctum Israel.
12.
Super contradictione et super-
bia.
14.
15. ✕ Quia ὡς sic dicit.

1. Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται, λέγει
Κύριος. Ἄλλος, ὃ υἱοὶ ἀριστάμε-
νοι, φησὶ Κύριος.
4. Ἀρχηγοί.
Καὶ ἄγγελοι αὐτοῦ.
5. Vacat.
6. Ἡ ὄρασις τῶν τετραπόδων τῶν
ἐν τῇ ἐρήμῳ.
Ἐπὶ ὄνων.
Καὶ καμήλων.

Πρὸς ἔθνος, ὃ οὐκ ὠφελήσει αὐ-
τούς.

7. Αἰγύπτιοι μάταια καὶ κενὰ
ὠφελήσουσιν ὑμᾶς.

Ματαία ἡ παράκλησις ὑμῶν αὐτῆ.

8. Ἐπὶ πτυχίου.

10. Καὶ τοῖς τὰ ὁράματα ὁρώσι,
Μὴ λαλεῖτε ἡμῖν, ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε
καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλά-
νησιν.

11. Καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ
τῆς ὁδοῦ ταύτης· ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν
τὸν τρίβον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ'
ἡμῶν τὸ λόγιον τοῦ Ἰσραήλ.

12. ✕ Διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ
Ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ.

Ἐπὶ ψεύδει, καὶ ὅτι ἐγόγγυσας.

14. Καὶ ἐν ᾧ ἀποσυριεῖς ὕδωρ
μικρόν.

15. Οὕτω λέγει.

LXX INTERPRETES.

1. Væ filii desertores, dicit Do-
minus. Alius, heu, filii deserto-
res, dicit Dominus.

4. Principes.

Et nuntii ejus.

5. Vacat.

6. Visio quadrupedum in de-
serto.

Super asinos.

Et camelorum.

Ad gentem, quæ eis non pro-
derit.

7. Ægyptii ad vana et inutilia
proderunt vobis.

Vana consolatio vestra hæc.

8. Super luxum.

10. Et videntibus visiones, Ne
loquimini nobis: sed nobis lo-
quimini et annuntiate nobis alium
errorem.

11. Et avertite nos a via hac,
auferte a nobis semitam hanc, et
auferte a nobis eloquium Israel.

12. ✕ Propterea hæc dicit San-
ctus Israel.

In mendacio, et quia murmura-
sti.

14. Et in qua hauries aquam
pusillam.

15. Sic dicit.

1.
4. Ἀρχηγοὶ ✕ αὐτοῦ.
Καὶ ἄγγελοι ✕ αὐτοῦ.
5. ✕ Πάντες.
6. Λῆμμα κτηνῶν νότου.
Ἐπὶ ὄνων.
Πῶλων.
Ἐπὶ λαθὼν μὴ ὠφελούνητα.
7. Καὶ Αἰγύπτιος μάταια καὶ κενὰ
βοηθήσουσι.
Πλάτος.
8.
10.
11.
12.
.....
14.
15. ✕ Ὅτι ὡς οὕτω λέγει.
THEODOTIO.
1.
4. Principes ✕ ejus.
Et nuntii ✕ ejus.
5. ✕ Omnes.
6. Assumptio jumentorum au-
stri.
Super humeros.
Pullorum.
Ad populum qui non proderit.
7. Et Ægyptus vane et frustra
opem ferent.
Latitudo.
8.
10.
11.
12.
Super contradictione et super-
bia.
14.
15. ✕ Quia ὡς sic dicit.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

ΑΚΓΑΑΣ.

בַּיּוֹמָהּ וְחָזְרָת תּוֹשֵׁעוֹן בְּהַשְׁקֵט
וּבְכַסְתָּהּ הָיְיָ גְבוּרָתְכֶם

17 אֵלֶּף אֶחָד מִשְׁנֵי גַעְרַת אֶחָד
כֶּתֶף עַל-רֹאשׁ הָדָר וְכַנֵּס עַל-
הַגְּבֵעָה
18 אֲשֶׁר־כָּל-דּוֹכֵי לָךְ
19 בִּירֹשָׁלַם בְּנִי לֹא-תִבְחָה
לִקְוֹל זַעֲקָךְ כִּי-יִשְׁמָעוּ עֵינֶיךָ
25 וְעַל כָּל-גְּבֵעָה נִשְׂאָה פְּלִגְיֹם
יְבִלִי-מֵיּוֹם
בְּיוֹם הָרֶג רֵב בְּנַפְל מְגֻדִים
26 הַלְבֵּה:
דְּרֹבָה
בְּיוֹם הַבַּשׂ יִהְיֶה אֶת-שִׁבְרֵ עֲבָד
27 בֹּא מִמִּזְרָח
בְּעַר אֶפֶס
30 וְלֹדֵב אִשׁ אֹכְלָהּ
31 כִּי מִקּוֹל
32 וּבְמַלְחָמַת תִּטְפֶּה

17.
18.
19.
25.
26.
27.
30.
31.
32.

17. Χιλιάς μία ἀπὸ προσώπου
ἐπιτιμήσεως ἑνός.
18.
19. .... οὐ κλαύσεις.
25.
Ἐν ἡμέρᾳ ἀποκταμένου πολλοῦ,
ἐν τῷ πεσεῖν μεγαλυνομένους.
26. Λευκῆς.
.....
Ὅταν λάσπηται Κύριος τὸ σὶν-
τριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
27. Ἐρχεται μακρόθεν.
30.
31. Ὅτι ἀπὸ φωνῆς.
32.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

In reversione et requie salvi eritis in quiescendo, et in spe erit fortitudo vestra.

Si revertamini et quiescatis, salvi eritis: in silentio et in spe erit fortitudo vestra.

17. Chilias una a facie increpationis unius.
Sicut malus super capite montis, et sicut vexillum super collem.
18. Beati omnes qui exspectant eum.
19. In Jerusalem plorando non plorabis.
Ad vocem clamoris tui secundum auditionem ejus respondebit tibi.
25. Et super omnem collem elevatum rivi deductus aquarum.
In die interfectionis multæ in cadendo turres.
26. Lunæ.
Solis.
In die alligare Dominum contritionem populi sui.
27. Venit de longinquo.
Ardens furor ejus.
30. Et flamma ignis comedentis.
31. Quia a voce.
32. Et in bellis agitationis.

17. Mille homines a facie terrores unius.
Quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem.
18. Beati omnes qui exspectant eum.
19. In Jerusalem: plorans nequaquam plorabis.
Ad vocem clamoris tui statim ut audieris, respondebit tibi.
25. Et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum.
In die interfectionis multorum, cum ceciderint turres.
26. Lunæ.
Solis.
In die qua alligaverit Dominus vulnus populi sui.
27. Venit de longinquo.
Ardens furor ejus.
30. Et flamma ignis devorantis.
31. A voce enim.
32. Et in bellis præcipuis.

17. Chilias una a facie increpationis unius.
18.
19. . . . non plorabis.
25.
In die cum multi cæsi fuerint, cum cadent magnifici.
26. Albæ.
Caloris.
Quando sanaverit Dominus contritionem populi sui.
27. Venit de longinquo.
30.
31. Quia a voce.
32.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Hesaiæ.

V. 4. Ἄλλος, ὃ υἱὸς ἀφίσσ- etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 4. Οὐ Γ, αὐτοῦ. Idem, et mox repetitur post ἀγγελοι.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΩΝ.

Ἐν μετανοίᾳ καὶ ἀναπαύσει σωθήσεθε, καὶ ἐν ἐλπίδι ἔσται ἡ δόξα ἡμῶν.

17. Χιλιάς μία ἀπὸ προσώπου ἐπιτιμήσεως ἐνός.

Ὡς ἰσθὸς ἐπάνω θροῦς, καὶ ὡς ἰστία ἐπὶ βουνοῦ.

18. Μακάριοι πάντες οἱ ὑπομένοντες αὐτόν.

19. Ἰερουσαλήμ κλαυθμῷ οὐ κλαίσεις.

Πρὸς τὴν φωνὴν τῆς βοῆς σου, καθὼς ἂν ἀκουσθῇ, ἀκούει σου.

25. Καὶ ἐπὶ παντὸς βουνοῦ ἐπηρμένου διαιρέσεις ἀγωγῶν ὑδάτων.

Ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς πολλῆς, ἐν τῷ πεσεῖν μεγάλους.

26.

27. Ἐρχεται μακρόθεν.

Φλεγόμενος θυμὸς αὐτοῦ.

30.

31. Ἀπὸ γὰρ φωνῆς.

32.

SYMMACHUS.

In pœnitentiâ et requie servabitur tibi, et in spe erit virtus vestra.

17. Chilias una a facie increpationis unius.

Tanquam malus super montem, et tanquam vela in colle.

18. Beati omnes qui expectant eum.

19. Jerusalem ploratu non plorabis.

Ad vocem clamoris tui, sicut auditum fuerit, audit te.

25. Et super omnem collem excelsum divisiones aquæ ductuum.

In die cædis multæ, in cadendo magnos.

26.

27. Venit de longinquo.

Ardens furor ejus.

30.

31. A voce enim.

32.

Ὅταν ἀποστραφῆς στενάξεως, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ πού ἦσθα, ὅτε ἐπιποιθεῖς ἐπὶ τοῖς ματαίοις, ματαία ἢ ἰσχίς ὑμῶν ἐγενήθη.

17. Χίλιοι διὰ φωνὴν ἐνός φεύζονται.

Ὡς ἰσθὸς ἐπ' ἄρουρας, καὶ ὡς σιμαίαν φέρων ἐπὶ βουνοῦ.

18. Μακάριοι οἱ ἐμμένοντες ἐπ' αὐτῷ.

19. Ἰερουσαλήμ κλαυθμῷ ἐκλαυσεν.

Τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου, ἦν ἴσα εἶδεν, ἐπήκουσέ σου.

25. Καὶ ἐπὶ παντὸς βουνοῦ μετώρου ὕδωρ διαπορευόμενον.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἀπολωνται πολλοί.

26. Τῆς αελίνης.

Τοῦ ἡλίου.

Ὅταν ἰσθηται Κύριος τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

27. Ἐρχεται διὰ χρόνου.

Καίόμενος θυμὸς.

30. Καὶ φλογὸς κατεσθίουσης.

Ἄλλος, καὶ φλογὸς πυρός.

31. Διὰ γὰρ τῆς φωνῆς.

32. Πολεμήσουσιν αὐτὸν ἐκ μεταβολῆς.

LXX INTERPRETES.

Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris et cognosces ubi eras, cum confidebas super vana, vana fortitudo vestra facta est.

17. Mille ad vocem unius fugient.

Quasi malus navis super montem, et quasi signum ferens super collem.

18. Beati qui immanent in eo.

19. Jerusalem ploratu ploravit.

Vocem clamoris tui, quando vidit, exaudivit te.

25. Et super omnem collem elevatum aqua transiens.

In die illa cum perierint muki.

26. Lunæ.

Solis.

Quando sanaverit Dominus contritionem populi sui.

27. Venit post tempus.

Ardens furor.

30. Et flammæ devorantis. *Alius,* et flammæ ignis.

31. Per vocem enim.

32. Pugnabunt contra eum ex commutatione.

17. Χιλιάς μία ἀπὸ προσώπου ἐπιτιμήσεως ἐνός.

18.

19. Ἐν Ἰερουσαλήμ κλαυθμῷ οὐ κλαυθήσεται.

25.

26.

27. Ἐρχεται μακρόθεν.

30.

31. Ὅτι ἀπὸ φωνῆς.

32. ✕ Καὶ ἐν πολέμοις ἀφορισμοῦ.

THEODOTIO.

17. Chilias una a facie increpationis unius.

19. In Jerusalem ploratu non plorabitur.

25.

26.

27. Venit de longinquo.

30.

31. Quia a voce.

32. ✕ Et in bellis separationis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Hesaiæ.

V. 5. Οἱ Γ', πάντες. Id. præmisso asterisco.

V. 6. 'A., ἄρμα κτηνῶν νότου etc. Eusebius, et

Procopius. Hieronymus vero : « Pro quo Hebraice dicitur, MASSA BEEMOTH NEGEB, quod LXX

transtulerunt, *visio quadrupedum in deserto.* » [Belle hic adnotat S. Hier. : « Pro regulo volante, quem LXX *genimina aspidum volantium* transtulerunt in Hebr. ἐμπρηστής dicitur (scil. שרף, quod proprie est, *prester*, πρηστήρ. Non autem audiendi editores Sancti nostri, qui crediderunt respondere voci Hebr. subsequenti) et *volans* (scil. במעפה), quem (presterem) nos appellare possumus *comburentem*, et Hebraice vocatur *saraph.* » DRACH.]

Ibid. Θ., ἐπὶ ὤμων. Curter. Ο', ἐπὶ ὄνων, vox vitata quod non semel accidit; ex ὤμων nempe factum est ὄνων. (*)

Ibid. 'A., Σ., Θ., πῶλων. Hieronymus : « Rursum in eo loco ubi nos interpretati sumus, *portantes*

super humeros jumentorum, pro jumentis, omnes emiliter transtulerunt, πῶλους, id est, pullos asi-orum. »

Ibid. Θ., ἐπὶ λαθὼν μὴ ὠφελοῦντα. Idem.

V. 7. Θ., καὶ Αἴγυπτος etc. Idem.

Ibid. Hieronymus : « Porro Symmachus interpretatus est, *ταραχῆ εἶσι κατοικεῖν, id est, tumultus sunt ut habitent.* Verbum Hebraicum REEB Aquila ὄρμημα, id est, *impetum et superbiam*; Symmachus, *turbationem*; LXX, *vanitatem*; Theodotio, *latitudinem*, interpretati sunt : quod tribus litteris scribitur RES et HE et BETH; et ipsum est quod in Psalmis legitur, *Memor ero Raab et Babylonis scientium me.* »

(*) Jam plures docti viri animadverterunt oscitantiam Montfauconii hoc in loco. Nam LXX Interpretum ὄνων vere genuinum est, et pertinet ad עַל כַּתֵּף עֲרִיבִים (super humero pullorum; Keri enim, עֲרִיבִים), quod, brevitali studentes, transtulerunt, ἐπὶ ὄνων. Versio autem eorumdem, καὶ χαμηλών, ad ejusdem versus verba hebraica וְעַל דְּבִשְׁתֵּי גְבֻלֵים (et super dorso camelorum) referenda est, Omnia hic in LXX recta concordantiaque cum hebraico, quæ vero Montf. edi jussit in duobus his stichis omnia perversa. Sic ad versionem τῶν LXX, τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, addidit, quasi aliam lectionem, ✕ θησαυρούς (sic) αὐτῶν. Sed non ita se habet res. Textus hebr. sonat : « Portant super humero asinorum *opes suas*, עֲרִיבִים, et super dorso camelorum *thesauros suos*, אֲרִיבִים. » LXX reddiderunt breviter, ἔφερον ἐπὶ ὄνων καὶ χαμηλών τὸν πλοῦτον αὐτῶν. Marchal. cod. supplet post ἔφερον, et quidem sub asterisco, θησαυρούς αὐτῶν, quod non exprimitur in LXX. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XXXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON	AKYAAΣ.
3 וּנְפַל עֹדֶר	3. Ἐλληνικοῖς γράμμασι.	3.
4 מִלֵּא רַעִיִים מְקַלֵּם לֹא יִדְרֹץ וּבְדַחְתֶּנָּם לֹא יַעֲנֶה	4.	4.
5 גִּבּוֹן פִּסְחָה	5.	5. Θυρεῶν.
6 שׁוֹבֵב לְאִשֶׁר הָעֵמִיקוּ סִדָּה בְּיִשְׂרָאֵל	6.	6. ✕ Ἰσὶοῖς Ἰσραήλ.
7 יִמְאֶסֶן אִישׁ אֱלִילָיו כִּסְפוֹ וְאֱלִילָיו וְהִבּוֹ	7.	7. Ἀποκρῦφουσι. . .
9 וְכִלְעָע מִמֶּנּוּ יַעֲבֹר וְחָזַר מִסֵּם שְׂרִיף נֶאֱמַר - יְהוָה	9.	✕ Ἀμάρτημα. 9.
אִשֶׁר אָרַר לֹוּ בַעֲצָן וְחָזַר לֹוּ בִּיְרוּשָׁלַם		Φῶς αὐτῶ ἐν Σιών, καὶ κλίθωνος αὐτῶ ἐν Ἱερουσαλήμ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

3. Et cadet adjutus.	3. Et cadet cui præstatur auxilium.	3.
4. Cum plenitudine pastorum, a voce eorum non consternabitur, et a tumultu eorum non humiliabitur.	4. Multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit.	4.
5. Protegendo. Transiliendo.	5. Protegens. Transiens.	5. Clypeo muniens. Transcendens.
6. Convertimini ad quem profunderunt defectionem filii Israel.	6. Convertimini, sicut in profundum recesseratis, filii Israel.	6. ✕ Filii Israel.
7. Reprobabunt unusquisque vana argenti sui, et vana auri sui.	7. Abjiciet vir idola argenti sui, et idola auri sui.	7. Abscondent....
Peccatum.	In peccatum.	✕ Peccatum.
9. Et rupem suam præ timore transibit, et pavebunt a vexillo principes ejus, dicit Dominus.	9. Et fortitudo ejus a terrore transibit, et pavebunt fugientes principes ejus, dixit Dominus.	9.
Cui ignis ei in Sion, et clibanus ei in Jerusalem.	Cujus ignis est in Sion, et caminus ejus in Jerusalem.	Ignis ei in Sion, et clibanus ei in Jerusalem.

V. 8. Σ., ἐπὶ πτυχί. Hieronymus : *Id est, super latissimam lobulam.*
 V. 10. Σ., καὶ τοῖς ὄρωσι etc. Procopius.
 V. 11. Σ., ἀπόστητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ etc. Idem.
 V. 12. ✕ Διὰ τοῦτο etc. Curter. Hæc deerant olim in O, ideo asterisco notantur.
 Ibid. S., Th., *Super contradictiones et superbia.* Hieronymus. [*Kal ðti ἐγόγγυσας, quod respondet τῷ τῆρι, addidimus. DRACH.*]
 V. 14. 'A., καὶ τοῦ ἀνασύραι etc. Curter. [*Qui scribit ἀπὸ τοῦ β. DRACH.*]
 V. 15. OI Γ, ✕ ὄτι. Idem.
 Ibid. Σ., ἐν μετανοίᾳ etc. Procopius. Porro LXX plura hic legisse videntur, quam Hebraicus textus hodiernus habeat. [*Jam diximus LXX sæpe paraphrastas agere; at quoad sensum nihil plus habent hic quam Hebraica veritas. DRACH.*]
 V. 17. OI Γ, χιλιάς μία etc. Curter.
 Ibid. Σ., ὡς ἴσπός etc. Idem.
 V. 18. Σ., μακάριοι πάντες etc. Ex Eusebio et Procopio.
 V. 19. Σ., Ἱερουσαλήμ etc. Hæc lectiones prodeunt ex omnibus mss., ex Eusebio, Procopio et

Curterio.
 Ibid. Σ., πρὸς τὴν φωνὴν etc. Sic Procopius, necnon mss. et Eusebius; sed hi postremi non habent, πρὸς.
 V. 25. Σ., ἐπὶ παντός etc. Ex Procopio.
 Ibid. 'A., ἐν ἡμέρα etc. Hæc lectiones prodeunt ex Eusebio, Procopio et mss.
 V. 26. Hieronymus : *« Labana, et Hamma, quæ Aquila interpretatur, albam et calorem, per quæ lunam solemque significat. »*
 Ibid. 'A., ὅταν ἰδῶται etc. Procopius.
 V. 27. Ms. Jes. oi Γ, ἔρχεται μακρόθεν. Eusebius et tres mss., oi λοιποὶ ἐρμηνευταί, μακρόθεν.
 Ibid. Σ., φλεγόμενος etc. Curter. ex mss. Jes.
 V. 30. 'Αλλος, καὶ φλογὸς πυρός. Ex Curterio.
 V. 31. 'A., Θ., ὅτι ἀπὸ φωνῆς etc. Curter.
 V. 32. Θ., ✕ καὶ ἐν πολέμοις etc. Idem.
 V. 33. O, σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀπατηθήσῃ, *tu enim ante dies exigeris.* Paraphrasis textus Hebraici quem ad litteram sic reddit S. Hier., *Præparata est enim ab heri Topheth.* Alii, οὐ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀπατηθήσῃ, *non enim ante dies reproberis,* aut ἀπατηθήσῃ, *decipieris,* aut ἀπατηθήσῃ, *exigeris.* Ex ed. Rom. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XXXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.
 4. Πληρώματος ποιμένων, ἀπὸ φωνῆς αὐτῶν οὐχ ἠττηθήσεται, οὐδὲ ἀπὸ πλῆθους αὐτῶν οὐχ ὑποταγήσεται.
 5. Ὑπερασπίζων.
 Ὑπερβαίνων.
 6. Μετανοήσατε ὡς ἐθαύνατε παραβῆναι, ✕ υἱοὶ Ἰσραήλ.
 7. Ἀποκαλοῦνται . . . .
 9. Πέτρα αὐτοῦ ἡ φοβερά παρελεύσεται, καὶ ἠττηθήσονται ἀρχόντες αὐτοῦ, φησὶ Κύριος.
 Ὅς ἔχει πῦρ ἐν Σιών, καὶ κλίβανον ἐν Ἱερουσαλήμ.

SYMMACHUS.

3.
 4. Plenitudinis pastorum, a voce eorum non vincetur, et a tumultu eorum non subjicietur.
 5. Protegens.
 Transcendens.
 6. Pœnitentiam agite ut profunde transgressi estis, ✕ filii Israel.
 7. Revocantur...
 9. Petra ejus formidabilis pertransibit, et vincentur principes ejus, dicit Dominus,
 Qui habet ignem in Sion, et clibanum in Jerusalem.

3 ✕ Καὶ πεσεῖται ὁ βοηθούμε-
 ✕ νος.
 4. Ἔως ἂν ἐμπλησθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἠττηθήσων, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ θυμοῦ ἐπτοθήσων.
 5. Ὑπερασπεί.
 Περιποιήσεται.
 6. Ἐπιστρέψατε οἱ τὴν βαθεῖαν βουλὴν βουλευόμενοι, καὶ ἄνομον, υἱοὶ Ἰσραήλ.
 7. Ἀπαρνήσονται οἱ ἄνθρωποι τὰ χειροποίητὰ αὐτῶν τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χειροποίητα τὰ χρυσᾶ.
 Vacat.
 9. Πέτρα γὰρ περιληφθήσονται, ὡς χάρακι, καὶ ἠττηθήσονται· ὁ δὲ φεύγων ἀλώσεται. Τάδε λέγει Κύριος.
 Μακάριος ὃς ἔχει ἐν Σιών σπέρμα, καὶ οἰκέτους ἐν Ἱερουσαλήμ.

LXX INTERPRETES.

3. ✕ Et cadet adjutus.
 4. Donec impleantur montes voce ejus, et victi fuerint, et multitudinem furoris expaverint.
 5. Proteget.
 Conservabit.
 6. Convertimini, qui profundum consilium iniistis; et iniqum, filii Israel.
 7. Abnegabunt homines manufacta sua argentea, et manufacta aurea.
 Vacat.
 9. Petra enim circumdabantur quasi vallo, et vincentur: qui autem fugerit capietur. Hæc dicit Dominus.
 Beatus qui habet in Sion semen, et domesticos in Jerusalem.

3.
 4. Πλήρη ποιμένων καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν οὐ μὴ ἠττηθῇ, καὶ ἀπὸ πλῆθους αὐτῶν οὐ μὴ ὑπετάγη.
 5. Ὑπερασπίζων.
 Ὑπερβαίνων.
 6. ✕ Υἱοὶ Ἰσραήλ.
 7. Ἀπίσω (sic) νῦν ἀνήρ τὰ εἰδωλα αὐτοῦ, ἀργυρίου αὐτοῦ, καὶ τὰ εἰδωλα τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ.
 9.
 Φῶς αὐτῷ ἐν Σιών, καὶ κλίβανος αὐτῷ ἐν Ἱερουσαλήμ.

THEODOTIO.

3.
 4. Plena pastorum, et a voce ipsorum non victus fuerit, et a multitudine ipsorum non subjectus fuerit.
 5. Protegens.
 Transcendens.
 6. ✕ Filii Israel.
 7. Abjiciat nunc vir idola sua argenti sui, et idola auri sui.
 9.
 Ignis ei in Sion, et clibanus ei in Jerusalem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Hesaiæ.

V. 3. * Καὶ πεσεῖται etc. Curterius ex ms. Jes. [In Vatic. et Alex. vacat.]

V. 4. Σ., πληρώματος etc. Lectionem Symmachi adfert Procopius; Theodotionis Curter. ex ms. Jes.

V. 5. 'A., θυρῶν etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Hieronymus: « Pro transeunte, in Hebraico, PHASE, in tribus, præter LXX, Interpretibus, ὑπεβαλῶν ponitur. Ex quo manifestum est Pascha, hoc est, Phase Domini, non passionem significare, sed transitum. »

V. 6. Σ., μετανοήσατε etc. Procopius. Curterius vero ex ms. Jes., οἱ Ἰ', υἱοὶ Ἰσραὴλ. Hieronymus hunc Symmachi locum sic adfert: S., Agite pœnitentiam, qui profundo consilio atque peccato a Domino recessistis. [Juxta Procopium Symmachus scripsit, οἱ υἱοὶ Ἰσρ. Drusius corrigendum putat, ὦ υ. Ἰ. DRACH.]

V. 7. 'A., ἀποκρῦψουσι etc. Curter. ex ms. Jes. qui lectionem Theodotionis pleniorē exhibet. [In textu LXX, pro ἀπαρνήσουται, Marchal. codex ha-

HESAIÆ CAPUT XXXII.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ 'Ελληνικαῖς γράμμασι.	ΑΚ'ΑΛΑΣ.
1 הן לצדק וימלך - מלך	1.	1.
ולשרים למשפטו ישדך		Καὶ ἄρχοντες εἰς κρίμα ἔρξουσιν.
2 והיה - איש כמחבא - רוח וסוף זרם	2.	2. Καὶ ἔσται ἀνὴρ ὡς κρύπτων πνεῦμα, καὶ ἀποκρυφῆ ἐντινάγματος.
3 בעין 3 ולא תשעינה עיני	3.	3.
4 ולבב נמדדים יבן לדעת	4.	4.
לדבר צחות 7 יעץ	7.	7. Ἐβουλεύσατο.
8 ותיב נדיבות יעץ הוא עלי	8.	8.
נדיבות יקים 9 נשים שאננות	9.	9.
קמנה		
בסודות אמרתו 10 אסף בלי יבוא	10.	Τὸ λόγιόν μου. 10. Συλλογή οὐ μὴ εἴδῃ.
11 וערה	11.	11.
חגרה על - חלצים		Καὶ ζώσασθε ἐπὶ ὑσφύας.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Ecce in justitia regnabit rex. Et principes ad iudicium præerunt.
2. Et erit vir sicut latibulum venti et absconsio inundationis.
- In siccitate.
3. Et non hallucinabuntur oculi.
4. Et cor præcipitatorum intelliget scientiam.
- Ad loquendum candida.
7. Consultavit.
8. Et liberalis liberalia consulit, et ipse propter liberalia stabit.
9. Mulieres tranquillæ.
- Surgite.
- Confidentea.
- Eloquium meum.
10. Collectio non veniet.
11. Et nuda es.
- Et accingite tæ super lumbos.

VULGATA LATINA.

1. Ecce in justitia regnabit rex. Et principes in iudicio præerunt.
2. Et erit vir sicut qui absconditur a vento, et celat se a tempestate.
- In Sion.
3. Non caligabunt oculi videntium.
4. Et cor stultorum intelliget scientiam.
- (Velociter) loquetur et plane.
7. Concinnavit.
8. Princeps vero ea quæ digna sunt principe cogitabit, et ipse super duces stabit.
9. Mulieres opulentæ.
- Surgite.
- Confidentes.
- Eloquium meum.
10. Collectio ultra non veniet.
11. Et confundimini.
- Accingite lumbos vestros.

AQUILA.

1. Et principes ad iudicium præerunt.
2. Et erit vir ut abscondens spiritum, et absconsio excussio-nis.
- 3.
- 4.
7. Consultavit,
- 8.
- 9.
- Eloquium meum.
10. Collectio ne veniat.
- 11.
- Et accingimini super lumbos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Hesaiæ.

bet, ἀφαιρούνται, *rejiçient*. — Lamb. Bos ex eod. codice: « Θ., ἀπώσον (sic) τε (lege, ἀπώσσονται, non vero, ἀπώσαι τε, ut vult vir doctus) ἀνήρ τὰ ἐδῶλα etc. » ut supra, et absque nūn aucto ἀνήρ. DRACH.]

Ibid. 'A., ✕ ἀμάρτημα. Idem.

V. 9. Σ., πέτρα αὐτοῦ etc. Procopius. [Qui addit, δηλαδὴ τοῦ Ἀσσυρίου. DRACH.]

Ibid. 'A., Θ., φῶς αὐτῶν etc. Has lectiones exhibent Procopius et Eusebius, qui postremus ait vo-

cem μακάριος non haberi apud reliquos interpretes. LXX vero ideo μακάριος transtulerunt, quia ἴσxn habuerunt pro ἴσxn quam vocem vertere solent, μακάριος. In hunc autem locum Hieronymus: « Ignis et lumen *Mebræice eisdem scribuntur litteris, ALEPH, VAU, RES; quod si legatur UR, ignem sonat; si QR, lucem. Hoc ideo dictum est, quia pro igne, quem solus interpretatus est Symmachus, Aquila et Theodotio lumen transtulerunt.* »

HESALÆ CAPUT XXXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΑΝ.

- 1. Ἴδου εἰς δικαιοσύνην βασιλεύσει βασιλεύς.
Καὶ ἄρχοντες εἰς κρίμα ἄρξουσιν.
- 2. Καὶ ἔσται ἀνὴρ ὡς ἀποκρυφὴ ἀπὸ πνεύματος, καὶ λαλιπός.
- 3. Καὶ οὐκ ἀμαυρωθήσονται ὀφθαλμοὶ αὐτῶν.
- 4. Καὶ ἡ καρδία τῶν ἀκούοντων προσέξει τοῦ ἀκούειν.
Λαλεῖν τρανά.
- 7. Ἐβουλεύσατο.
- 8. Ἄρχων δὲ ἀρχοντικῶς βουλευέσται, καὶ ἡγεμῶν ἀναστήσεται.
- 9.
Τὰς ῥήσεις μου.
- 10. Ἐκωλύθη ἴνα μὴ ἔλθῃ.
- 11. . . . .

SYMMACHIUS.

- 4. Ecce in iustitia regnabit rex. Et principes ad iudicium præerunt.
- 9. Et erit vir quasi absconsio a spiritu et procella.
- 3. Et non obscurabuntur oculi eorum.
- 4. Et cor audientium attendet ad audiendum.
Ad loquendum perspicua.
- 7. Consultavit.
- 8. Princeps vero quæ principis sunt cogitabit, et dux erigetur.
- 9.
Dicta mea
- 10. Impedita est ne veniret.
- 11. Nudamini.

- 1. Ἴδου γὰρ βασιλεὺς δίκαιο, βασιλεύσει.
- Καὶ ἄρχοντες μετὰ κρίσεως ἄρξουσι.
- 2. Καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος κρυπτῶν τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ κρυθήσεται ὡς ἀφ' ὕδατος φερομένου.
Ἐν Σιών.
- 3. Καὶ οὐκέτι ἔσονται πεποιθότες ἐπ' ἀνθρώποις.
- 4. Καὶ ἡ καρδία τῶν ἀσθενούντων προσέξει τοῦ ἀκούειν.
Λαλεῖν εἰρήνην.
- 7. Βουλευέσται.
- 8. Οἱ δὲ εὐσεβεῖς συνετὰ ἐβουλεύσαντο, καὶ αὕτη ἡ βουλή μανεῖ.
- 9. Γυναῖκες πλούσιαι. Οἱ λοιποὶ, γυναῖκες εὐθηνοῦσαι.
Ἀνάστητε. Οἱ λοιποὶ, ἀνάστητε ✕ δὴ.
Ἐν ἐλπίδι. Οἱ λοιπ., πεποιθῆναι.
Λόγους μου.
- 10. Πέπαυται, οὐκέτι μὴ ἔλθῃ.
- 11. Γυμναὶ γένεσθε.
Περιζώσασθε τὰς ὀσφύας.

LXX INTERPRETES.

- 1. Ecce enim rex justus regnabit. Et principes cum iudicio præerunt.
- 2. Et erit homo occultans sermones suos, et abscondetur quasi ab aqua quæ fertur.
In Sion.
- 3. Et nequaquam ultra erunt confidentes in hominibus.
- 4. Et cor infirmantium attendet ad audiendum.
Loqui pacem.
- 7. Consultabit.
- 8. Pii autem prudentia cogitarunt, et hoc consilium manebit.
- 9. Mulieres divites. *Reliqui*, mulieres prospere habentes.
Surgite. *Reliqui*, surgite, ✕ quæso.
In spe. *Reliqui*, confidentes.
Verba mea.
- 10. Cessavit, non ultra veniet.
- 11. Nudæ efficiamini.
Accingite lumbos.

- 1. . . .
- Καὶ ἄρχοντες εἰς κρίμα ἄρξουσιν.
- 2.
- Ἐν Σιών.
- 3.
- 4.
- 7. Ἐβουλεύσατο.
- 8.
- 9.
- Τὰ ῥήματά μου.
- 10.
- 11.

THEODOTIO.

- 1. Et principes ad iudicium præerunt.
- 2.
In Sion.
- 3.
- 4.
- 7. Consultavit.
- 8.
- 9.
- Verba mea.
- 10.
- 11.

TO EBPAIKON.

על-שדי 12
 על-גפן פריה
 על אדמת עמי 13
 קריה עליה
 ובחן 14
 עדרים
 רוח כבודם 15
 והיה מדבר לנרמל
 ובסח עד-עולם 17

ובשלה 19

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 12. Super agros.
Super vitem fructificantem.
- 13. Super humum populi mei.
Civitatem exsultantem
- 14. Et fortalitiium.
Gregum.
- 15. Spiritus de excelso.
Et erit desertum in Charnel.
- 17. Et fiducia usque in sæculum.
- 19. Et in humili loco.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

12.
13.
14.
15.
17.

VULGATA LATINA.

- 12. Super regione.
Super vinea fertili.
- 13. Super humum populi mei.
Civitatis exsultantis.
- 14. Et palpatio.
Gregum.
- 15. Spiritus de excelso
Et erit desertum in Chornel.
- 17. Et securitas usque in sempiternum.
- 19. Et humilitate.

ΑΚΥΤΑΣ.

12. Ἐπὶ ἀγροῦ.
Ἐπὶ ἀμπέλω ἀξητικῆ.
13.
14.
Ἀγελῶν.
15.
17. Καὶ πεποιθήσεις ἕως αἰῶνος.

19. Καὶ ἐν πεδινῇ. AQUILA.

- 12 Super agro.
Super vineam augescentem.
- 13.
- 14.
Gregum.
- 15.
- 17. Et fiducia usque in sæculum.
- 19. Et in campestri.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Hesaiæ.

V. 1. Σ., ἰδοὺ etc. Procopius, qui addit aliorum interpretationi consonare Symmachum, συμφῶως τοῖς ἄλλοις.
 Ibid. Eusebius, *οἱ λοιποὶ, καὶ ἄρχοντες* etc.
 V. 2. Ἀ., καὶ ἔσται etc. Eusebius et Procopius, Itemque tres mss. quorum unus ad Symmachum legit, ἀποκρυβή.
 Ibid. Hieronymus : « *Verbum Hebraicum, BASAION, quod dicitur, in siti, sive in siccitate et in invio, LXX et Theodotio, in Sion, interpretati sunt : pro SAION, id est, siti, legentes SION, quæ eisdem litteris scribitur.* » Certum videtur reliquos, ἐν ξηρότητι, et ἐν δίψει, vertisse; scilicet, *in siccitate, et in siti.*
 V. 3. Σ., καὶ οὐκ ἀναυρ- etc. Procopius. [Qui habet et ante ὄφθαλμοί. DRACH.]
 V. 4. Σ., καὶ ἡ καρδία etc. Idem.
 Ibid. Σ., λαλεῖν τρανά. Idem.

V. 7. Οἱ Γ', ἐβουλεύσατο. Curter. ex ms. Jes.
 V. 8. Σ., ἀρχων δὲ etc. Procopius.
 V. 9. *Οἱ λοιποὶ, γυναῖκες εὐθηνούσαι.* Idem.
 Ibid. Οἱ Γ', ✕ δὴ. Ita Curter. ex ms. Jes.
 Ibid. *Οἱ λοιποὶ, πεποιθῆναι.* Procopius.
 Ibid. Ἀ., τὸ λόγιόν μου etc. Curter. ex ms. Jes.
 V. 10. Ἀ., συλλογῆ οὐ μὴ etc. Idem. [In senum textu, Alex., Ald., Complut. Marchalianusque cod. habent, πέπυται ὁ σπόρος (seminatio), καὶ οὐκέτι. DRACH.]
 V. 11. Symmachus, *nudamini.* Ex Hieronymo.
 Ibid. Ο', περιζ-. Edit. Rom. : « *In aliis est, περιζ. σάκκος σφύσας, et in aliquo additur, ὄμων.* » DRACH.
 Ibid. Ἀ., καὶ ζώσαθε etc. Curt.
 V. 12. Ἀ., ἐπὶ ἀγροῦ. Σ., Θ., περὶ ἀγροῦ. Idem.
 Ibid. Ἀ., ἐπὶ ἀμπέλω etc. Procopius.

HESAIÆ CAPUT XXXIII.

TO EBPAIKON.

1. הני שודד ואתה לא שודד ובנת
 לא-בגד בך
 כהתימך שודד ותשד כנלחת לבנת
 יבגד-בך
 3. מקל הבחן נודד עמי

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. Væ prædanti, et tu non dirptus, et prævaricanti, et non prævaricati sunt in te.
Cum consummaveris devastans, devastaberis : cum compleveris prævaricari, prævaricabuntur in te.
- 3. A voce turbæ vagati sunt populi.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
3.

VULGATA LATINA.

- 1. Væ qui prædaris, nonne et ipse prædaberis? et qui spernis, nonne et ipse sperneris?
Cum consummaveris deprædationem, deprædaberis : cum fatigatus desieris contemnere, contemneris.
- 3. A voce angeli fugerunt populi.

ΑΚΥΤΑΣ.

1.
3. Ἀπὸ φωνῆς δχλου ἀνεχώρησαν λαοί.

AQUILA.

- 1.
- 3. A voce turbæ recesserunt populi.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

12. Περὶ ἀγροῦ. Περὶ ἀμπέλου πολυφόρου.	12. Ἀπὸ ἀγροῦ. Καὶ ἀμπέλου γεννήματος.	12. Περὶ ἀγροῦ.
13. Ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ λαοῦ μου. Πόλιν γαυριώσαν.	13. Ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου. Πόλις πλουσία.	13.
14.	14. Ἐπιθυμήματος. Ποιμένων.	14.
15. Ἀνάφυξις ἐξ ὕψους. Καὶ ἔσται ἡ ἔρημος εἰς Κάρμη- λον.	15. Πνεῦμα ἀφ' ὕψηλοῦ. Καὶ ἔσται ἔρημος ὁ Χέρμελ.	15.
17. Καὶ πεποιθήσεις ἕως αἰῶνος.	17. Καὶ πεποιθότες ἕως τοῦ αἰῶ- νος.	17. Καὶ ἐλπίσεως ἕως αἰῶνος.
19. Καὶ ἐν κοιλάδι. SYMMACHUS.	19. Ἐν τῇ πεδινῇ. LXX INTERPRETES.	19. THEODOTIO.
12. De agro. De vinea fertili.	12. Ab agro. Et vite geniminis.	12. De agro.
13. Super terram populi mei. Civitatem exultantem.	13. Terra populi mei. Civitas opulenta.	13.
14. Inquisitio.	14. Desiderii. Pastorum.	14.
15. Refrigerium ex alto. Et erit desertum in Carmelum.	15. Spiritus de excelso. Et erit desertum Chermel.	15.
17. Et fiducia usque in sæcu- lum.	17. Et confidentes usque in sæ- culum.	17. Et spei usque in sæculum.
19. Et in valle.	19. In campestri.	19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Hesaiæ.

V. 13. Σ., ἐπὶ τὴν γῆν etc. Idem.
Ibid. Σ., πόλιν γαυριώσαν. Idem.

V. 14. Hieronymus : « Quod in Hebraico dicitur, OPHEL et BEEN, quas Hebræi duas turres in Jerusalem fuisse arbitrantur, excelsas atque firmissimas, quæ his appellantur nominibus : quarum prior interpretatur, tenebræ, sive nubilum, quod usque ad nubes erigeret caput : altera, probamentum, seu firmitas, sive ut Symmachus vertit, inquisitio : eo quod in contemplando culmine ejus oculi fallerentur. »

Ibid. Ο΄, ἐπιθυμήματος. Alex., Ald., Complut. et March. cod., ἐπιθυμητούς (desiderabiles, vel desideratos).—Ad αὶ κώμαι ejusd. commatis, ed. Rom. : « Apud S. Hieron. additur, σου. » Et revera sanctus doctissimusque Scripturarum scrutator ita scribit : « LXX pro tenebris et palpatione, quæ factæ sunt super speluncas usque in sempiternum, transtulerunt, et erunt villæ tuæ speluncæ usque in æternum. »

DRACH.

Ibid. Ἀ., ἀγελών. Procopius.

V. 15. Σ., ἀνάφυξις ἐξ ὕψους. Idem.

Ibid. Σ., καὶ ἔσται etc. Eusebius in Hesaiam.

V. 17. Ἀ., Σ., καὶ πεποιθήσεις etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Ο΄, καὶ πεποιθότες. March. cod. addit, ἔσονται. Sic etiam Alex., Ald. et Complut. DRACH.

V. 19. Euseb. De locis Hebraicis : Σεφηλά ἐν Ἡσαΐα. Ἀ., πεδινῇ. Σ., κοιλάς· καὶ εἰς ἐτι νῦν Σεφηλά καλεῖται· αὕτη ἐστὶ πᾶσα ἡ περὶ τὴν Ἐλευθερόπολιν χώρα πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς. Quem locum sic vertit Hieronymus : « Sephela, sicut scribit Hesaias : pro qua Aquila, campestem ; Symmachus, vallem, interpretatur. Usque hodie omnis regio juxta Elutheropolim campestris et plana, quæ vergit ad Aquilonem et Occidentem, Sephela dicitur. »

HESALÆ CAPUT XXXIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Οὐαὶ ὁ τάλαιπωρίζων, αὐτὸς δὲ μὴ τάλαιπωρηθῆς, καὶ ἀθετῶν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀθετηθῆς.

Ἵταν συντελέσης τάλαιπωρίζων, τάλαιπωρηθῆς, καὶ ὅταν κοπιᾷσθαι ἀθετῶν, ἀθετήσουσί σε.

3. Ἀμών.

SYMMACHUS.

1. Væ qui miseros facis, miser et ipse non factus ; et qui reprobas, ipse autem non reprobatus.

Cum compleveris miseros facere, miser et ipse fies ; et cum defessus fueris reprobando, reprobandus eris.

3. Hamon.

1. Οὐαὶ τοῖς τάλαιπωροῦσιν ὑμᾶς, ὑμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιεῖ τάλαιπώρους, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς οὐκ ἀθετεῖ.

Ἄλώσονται οἱ ἀθετοῦντες, καὶ παραδοθήσονται, καὶ ὡς σῆς ἐφ' ἱματίου οὕτως ἡττηθήσονται.

3. Διὰ φωνὴν τοῦ φόβου ἐξέστησαν λαοί.

LXX INTERPRETES.

1. Væ qui vos miseros faciunt, vos autem nemo facit miseros ; et qui reprobat vos, non reprobatur.

Capientur reprobatore, et tradentur, et quasi tinea in vestimento, sic superabuntur.

3. Propter vocem timoris obstuperunt populi.

1.

3. Ἀπὸ φωνῆς δαυλοῦ ἀνεχώρησαν λαοί.

1.

3. A voce turbæ recesserunt populi.

THEODOTIO.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

מרכמותך נבצו גימ
4 כמשק גבים
6 והיה אמונת עתיד חסן ישועת
חכמת ודעת יראת יהוה היא אוצרו

7 הן אראלם צעקו חנה
מלאכי שלום כר יבכיון

9 אבל
12 עמים
15 דבר
16 הוא מרומים ישכן מצודות
סלעים משגבו

18 ספר את-המגדלים
19 את-עם נועז לא תראה עם
עמקי שפה משמוע נלעג לשון

20 חזה ציון קרית מועדנו
21 כי אם-שם אדיר יהוה לנו
במסם-נודים יארים רחבי ימים בל
תלך בו אני-שיט רצי אדיר לא
יעברנו

4.
6.

7.

9.
12.
15.
16.

18.

19.

20.

21.

4.
6.7. Ἴδου ἀραβήσονται αὐτοῖς, βοή-
σω ἕκτενῶς.Ἄγγελοι εἰρήνης πικρῶς κλαύ-
σονται.9. Ἐπένησεν.
12.
15. λαλεῖ.
16.18. Ὁ ἀριθμῶν τοὺς μεμεγαλυ-
μένους.

19.

20. Ὁραματίσθητι Σιών πόλις
ἐορτῶν.21. . . . οὐ μὴ πορευθῆ ἐν αὐτῇ
ναῦς κώπτης, καὶ τριήρης ὑπερμε-
γέθης οὐ διαθήσεται αὐτόν.

VERSIO-HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA

AQUILA.

Ab exaltatione tua dispersæ sunt
gentes.

4. Sicut incessus locustarum.

6. Et erit fides temporum tuo-
rum, fortitudo salutarum, sapientia
et scientia : timor Domini ipse
thesaurus ejus.7. Ecce, Erelam clamabunt fo-
ris.

Nuntii pacis amare flebunt.

9. Luxit,

12. Populi,

15. Et loquitur.

16. Ipse excelsa habitabit, mu-
nimenta saxorum sublimitas ejus.

18. Numerans turres.

19. Populum roboratum non
videbis, populum profundo labio
ab audiendo, blæsum lingua.20. Vide Sion civitatem solem-
nitatis nostræ.21. Quia si ibi magnificus Do-
minus nobis, locus fluviorum, ri-
vorum latorum manibus. Non ibit
per eum navis remigii, et navis
magna non transeat eum.Ab exaltatione tua dispersæ
sunt gentes.4. Velut cum fossæ plenæ fue-
rint.6. Et erit fides in temporibus
tuis : divitiæ salutis sapientia et
scientia : timor Domini ipse est
thesaurus ejus.7. Ecce videntes clamabunt fo-
ris.

Angeli pacis amare flebunt.

9. Luxit.

12. Populi.

15. Loquitur.

16. Iste in excelsis habitabit,
munimenta saxorum sublimitas
ejus.

18. Doctor parvulorum.

19. Populum impudentem non
videbis, populum alti sermonis,
ita ut non possis intelligere diser-
titudinem linguæ ejus.20. Respice Sion civitatem so-
lemnitatis nostræ.21. Quia solummodo ibi magni-
ficus est Dominus noster : locus
fluviorum rivi latissimi et paten-
tes : non transibit per eum navis
remigum, neque trieris magna
transgredietur eum.

4.

6.

7. Ecce videbor ipsis, clamabo
impense.

Angeli pacis amare flebunt.

9. Luxit.

12.

15. Loquitur.

16.

18. Numerans eos qui grandes
facti sunt.

19.

20. Vide Sion civitas solemnita-
tum.21. . . . non ibit in ea navis re-
mi, et triremis maxima non trans-
ibit eum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ἀπὸ τοῦ ὑψωθῆναι σε, διεσπάρησαν ἔθνη.

Ἀπὸ τοῦ φόβου σου, καὶ διεσπάρησαν τὰ ἔθνη.

4.

4.

4 ✕ Ὡς ἀπὸ τῶν βοθῶνων.

6. Ἡ πίστις τοῦ καιροῦ σου, πλοῦτος σωτηρίας σοφία καὶ γνώσις, φόβος Κυρίου αὐτὸς ὁ θησαυρὸς σου.

6. Ἐν νόμῳ παραδοθήσονται, ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν. Ἐκεῖ σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν Κύριον· οὗτοί εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης.

6.

7. Ἴδου ὀφθήσονται αὐτοῖς, ἐκράξαν ἐκτενωῶς.

7. Ἴδου δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν οὗτοι ὀφθήσονται.

7. Ἴδου ὀφθήσονται αὐτοῖς, ἐβόρσαν ἐκτενωῶς.

Ἄγγελοι εἰρήνης πικρῶς ἔκλαυσαν.

Ἄγγελοι ἀποσταλήσονται πικρῶς κλαίοντες.

Ἄγγελοι εἰρήνης πικρῶς κλαύσονται.

9. Ἐπένθησεν.

9. Ἐπένθησεν.

9. Ἐπένθησεν.

12.

12. Ἔθνη. Πάντες, λαοί.

12.

15. Λαλεῖ.

15. Λαλῶν.

15. Λαλεῖ.

16. Αὐτὸς ἐν ὑψηλοῖς κατασκευάσει, ὡς περὶ πετρῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ.

16. Οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς.

16.

18. Ὁ ἀριθμῶν τοὺς ἐκτετραμμένους.

18. Ὁ ἀριθμῶν τοὺς τρεφομένους.

18. Ὁ ἀριθμῶν τοὺς μεμεγαλωμένους.

19. Τὸν λαὸν τὸν ἀναυδῆ, οὐκ ἔφει λαὸν βάρυν χεῖλεσιν, ὥστε μὴ ἀκούειν διάλεκτον γλώσσης.

19. Μικρὸν καὶ μέγαν λαὸν, ὃ οὐ συνεβουλεύσατο, οὐδὲ ἴδρι βαθυφώνων, ὥστε μὴ ἀκοῦσαι λαὸς πεφασλισμένος.

19.

20. Ἴδε Σιών πόλις τῶν ἁγίων ἡμῶν.

20. Ἴδου Σιών ἡ πόλις, τὸ σιγήριον ἡμῶν.

20.

21. Ἐκεῖ κραταῖς ἡμῶν Κύριος, τόπος ποταμῶν, διώρυγες εὐρύχωροι, ὅπου μὴ πορευθῆ πλοῖον κωπηλάτου, οὐδὲ ἐντολῆ κραταιοῦ διαπεράσει αὐτόν.

21. Ὅτι τὸ ὄνομα Κυρίου μέγα ὑμῖν, τόπος ὑμῖν ἔσται, ποταμοὶ καὶ διώρυγες πλατεῖς καὶ εὐρύχωροι· οὐ πορεύσῃ ταύτην τὴν ὁδὸν, οὐδὲ πορεύσεται πλοῖον ἐλαύνον.

21.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.

A timore tuo, et dispersæ sunt gentes.

4. ✕ Quasi a focis.

4.

4.

6.

6. Fides temporis tui, divitiæ salutis sapientia et scientia, timor Domini ipse thesaurus tuus.

6. In lege tradentur, in thesauris salus nostra. Ibi sapientia, et scientia, et pietas erga Deum: hi sunt thesauri justitiæ.

7. Ecce videbor ipsis, clamaverunt impense.

7. Ecce videbor ipsis, clamaverunt vehementer.

7. Ecce nunc in timore vestro ipsi videbuntur.

Angeli pacis amare fleverunt.

Angeli mittentur amare fletes.

9. Luxit.

9. Luxit.

9. Luxit.

12.

12.

12. Gentes. Omnes, populi.

15. Loquitur.

15. Loquitur.

15. Loquens.

16.

16. Ipse in excelsis habitabit, ut munitiones petrarum altitudo ejus.

16. Ille habitabit in excelsa speculunca petra fortis.

18. Numerans eos qui grandes facti sunt.

18. Numerans alumnos.

18. Numerans alumnos.

19.

19. Populum impudentem, non videbis populum gravem labiis, ita ut non audiant dialectum linguæ.

19. Parvum et magnum populum, cui non dedit consilium, neque sciebat profundæ vocis hominem, ita ut non audiret populus contemptus.

20.

20. Vide Sion civitas sanctorum nostrorum.

20. Ecce Sion civitas, salutare nostrum.

21.

21. Ibi potens nobis Dominus, locus fluviorum, canales latissimi, quo non ibit remigis navigium, neque præceptum potentis pertransibit eum.

21. Quia nomen Domini magnum vobis, locus vobis erit, flumina et canales lati et spatiosi: non ibis hanc viam, neque ibit navis procedens.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΤΑΑΣ.

23. נבשו תבליך בל-יחוק ק-
תרנם בל-פרשו נם אז חלק עד-
של חרבה

23.

25. Ὁ ἰσθὸς αὐτῶν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

23. Extensi sunt funes tui, non roborabunt recte malum suum, non extenderunt vexillum: tunc divisa est præda spoliū multi.

23. Laxati sunt funiculi tui, et non prævalebunt: sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividuntur spolia prædarum multarum.

23. Malus ipsorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Hesaiæ.

V. 1. Σ., οὐαὶ ὁ ταλαιπωριζῶν etc. Procopius. [Apud ipsum Procopium aliquanto aliter legitur. Συμ. οὕτως ἐξέδωκεν· Οὐαὶ ὁ τ. α. δὲ μ. ταλαιπωρηθεὶς· καὶ ὁ ἀθετῶν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀθετηθεὶς (pro quo legitur in Montsfaucii editione, ἀθετησεῖς, quæ lectio palam erronea). DRACH.]

Ibid. Σ., ὅταν συντελέσῃς etc. Idem.

V. 5. Ἄ., Θ., ἀπὸ φωνῆς ὄχλου etc. Procopius. [Procopius autem ita: κατὰ δὲ Ἄκ. καὶ Θεοδ., ἀπὸ φωνῆς ὄχλου, ἤγουν πλήθους α. λ. DRACH.]

Ibidem Hieronymus: « A voce angeli, quem Symmachus, ita ut in Hebræo scriptum est, transtulit AMUN (al. HAMON), quem Hebræi Gabrielem autumant, et habere etymologiam populi. » Ex opinione igitur Hebræorum sui ævi Hieronymus דברך angelum interpretatus est.

Ibid. Σ., ἀπὸ τοῦ ὕψωθῆναι etc. Procopius. [Qui

non habet σε. DRACH.]

V. 4. Θ., ✕ ὡς ἀπὸ τῶν βοθύνων. Curtær.

V. 6. Σ., ἡ πίστις etc. Procopius. [Addit Proc., τῶν ἑβδομήκοντα λεγόντων· ἦκει (venit) σοφία καὶ ἐπ. καὶ εὖσ. Sic etiam refert S. Hieron. verba LXX, venit sapientia etc. DRACH.]

V. 7. Ἄ., ἰδοὺ δραθήσομαι etc. Idem. (*) In hunc locum Hieronymus: « Verbum ARELLAM, pro quo Aquila, Symmachus et Theodotius interpretati sunt, apparebo eis, extremam syllabam dividentes, et legentes ARE LAHEM, Hebræi significare angelos arbitrantur. »

Ibid. Ο', ἀγγελοι ἀπ-. Ante πικρῶς κλ. Alex. addit ἀξιοῦντες εἰρήνην. Complut. autem, λαλοῦντες εἰρ. Marchal. etiam habet, ἀξιοῦντες. DRACH.

Ibid. Ἄ., ἀγγελοι εἰρήνης etc. Curtærius et Procopius.

(*) Lectiones interpretum male exscripsit Montf. ex Procopio, nec satis diligenter inspecto Procopii loco, qui p. 393 reperitur, et a Drusio recte exhibetur. Nos omnia ad normam fontis restituumus. In Ἄ. pro βοήσω sine dubio legendum est ἐβόησαν, clamarunt. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XXXIV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΤΑΑΣ.

Ἑλληνικοὺς γράμμασι.

הקשיבו 1. 1.
תעלה באשם 3. 3.
ונבוקד כל-צבא השמים 4. 4.
זבל-צבאם יבול כנבל עלה כנפם
וכנבלת מתאנה
כי 5. 5.
בדום כרים יעודים 6. 6.
להדר תדבר 10. 10.
לנצח נצחים

1.
3.
4.
5.
6.
10.

1.
3.
4. ✕ Καὶ τακῆσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ.
Καὶ πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν ἀποβρέουσι ὡς ἀποβρεῖ φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς.
5. ✕ Ὅτι.
6.
10. Eis γενεάν ἐρημωθήσεται.
Eis νίκος νικῶνων.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Attendite.
3. Ascendet fœtor eorum.
4. Et tabescent omnis exercitus cœlorum.
Et omnis exercitus eorum decidet, ut decidit folium de vite, et sicut decidit de ficu.
5. Quoniam.
6. De sanguine agnorum et hircorum.
10. In generationem desolabitur.
In sæculum sæculorum.

1. Attendite.
3. Ascendet fœtor eorum.
4. Et tabescet omnis militia cœlorum.
Et omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vinea et de ficu.
5. Quoniam.
6. De sanguine agnorum et hircorum.
10. In generationem desolabitur.
In sæcula sæculorum.

1.
3.
4. ✕ Et tabescent omnes virtutes cœli.
Et omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vite, et sicut lapsus de ficu.
5. ✕ Quoniam.
6.
10. In generationem desolabitur.
In victoriam victoriarum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

23. Ἐξεβρόφη τὰ σχοινία σου ὥστε μὴ κρατεῖν, οὕτως ὁ ἰσθός σου, ὥστε μὴ ἀπλώσαι ἰστίον, τότε διένειμεν ἕως σκύλων πολλῶν.

23. Ἐβρόγησαν τὰ σχοινία σου, ὅτι οὐκ ἐνίσχυσαν· ὁ ἰσθός σου ἐκλινεν, οὐ χαλάσει τὰ ἰστία, οὐκ ἀρεῖ σημεῖον, ἕως οὐ παραδοθῆ εἰς προνομήν.

23. Ὁ ἰσθός αὐτῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

23. Projecti sunt funes tui ita ut non retineant : sic malus eorum, ita ut non expandat velum : tunc distribuit usque ad spolia multa.

23. Disrupti sunt funiculi tui; quia non prævaluerunt : malus tuus inclinatus est : non demittet vela, non elevabit signum, donec tradatur in direptionem.

23. Malus ipsorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Hesaiæ.

V. 8. Ad hæc verba LXX Interpretum, πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἔθνῶν, observat Proc., ὀβελίζεται ὡς μὴ κείμενον. Reapse tale nihil habetur in Hebr., sed nulli dubitamus senes aliquid aliud legisse pro פָּרַח רַבַּע רַבַּח. DRACH.

V. 9. Ad illud, ἐπέβησεν, Curter. ex cod. Jes. ad marg. ὁμῶς (ἴσγε ὁμοίως) οἱ Γ΄.

V. 12. Procop. λαοὶ πάντες ἐξέδωκαν. [Sicque reposuimus in textu. DR.]

V. 15. Οἱ Γ΄, λαλεῖ. Curter. ex ms. Jes.

V. 16. Σ., αὐτὸς ἐν ὑψηλοῖς etc. Eusebius et Procopius.

V. 18. Ἀ., Θ., ὁ ἀριθμῶν etc. Ex Procopio et Curterio.

V. 19. Σ., τὸν λαὸν τὸν ἀναιδῆ etc. Procopius. [Pro χεῖλεσιν alii ll. habent, ἐν χεῖλεσι. DR.]

V. 20. Ἀ., ὄραματίσθη etc. Procopius. Ubi Curterius male, ὄρα, ματίσθητι, quod ipse vertit, vide, quære. Drusius item hanc vitiatam lectionem sequitur. Ὁραματίζω est verbum Aquilæ familiare. [Symmachi lectionem pariter Theodotioni explicite

tribuit Proc. Συμ. δὲ καὶ Θεοδ., Ἰδε etc. DRACH.]

V. 21. Ἀ..... οὐ μὴ πορευθῆ etc. Procopius. [In Sym. lectione pro κωπηλάτου alii ll. habent κωπηλάτων. DR.]

V. 23. Σ., ἐξεβρόφη etc. Idem.

Ibid. Ἀ., Θ., ὁ ἰσθός αὐτῶν. Ita Drusius ex Curterio. Et tamen in ms. Jes. ut a Curterio prodiit, in textu legitur, ὁ ἰσθός σου, et ad marginem notatur, Ἀ., οἱ Γ΄, * οὕτως, licet Symmachus legat, ὁ ἰσθός αὐτῶν. Quare suspicor esse mendum in lectione Curterii : nisi forte dicatur Vulgatum interpretationem ideo malus tuus vertisse, licet in Hebræo legatur עֲרִיבַת malus eorum, quia Aquila et Theodotio periinde atque LXX. ὁ ἰσθός σου legebant : atque ita stare posset lectio Curterii. Rem eruditi lectoris iudicio permittimus. [Vere hallucinatur auctor. Nonne omnium oculis patet Symmachum habere οὕτως? Idem tribuitur duobus aliis interpretibus. Et merito ἀστερίζεται quia exstat in Hebr., פ, et desideratur in LXX. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
3. Καὶ ἀναθήσεται ἡ δύσωδία αὐτῶν.

4. * Καὶ ταχῆσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ πεσεῖται, ὡς πίπτει φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς.

5. * Ὅτι.

6. * Ἀπὸ αἵματος ἀρῶν καὶ * τράγων.

10. Εἰς γενεὰν ἐρημωθήσεται.

SYMMACHUS.

1.
3. Et ascendet fœtor eorum.
4. * Et tabescent omnes virtutes cœli.

Et omnis virtus ejus cadet, sicut cadit folium de vite, et ut id quod decidit de ficu.

5. * Quoniam.

6. * De sanguine agnorum et hircorum.

10. In generationem desolabitur.

1. * Προσέχετε.
3. Καὶ ἀναθήσεται αὐτῶν ἡ ὄσμη.

4. Καὶ ταχῆσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν.

Καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου, καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς.

5. Vacat.

6. Ἀπὸ τοῦ αἵματος, τράγων καὶ ἀρῶν.

10. Εἰς γενεὰς αὐτῆς ἐρημωθήσεται.

Εἰς χρόνον πολύν.

LXX INTERPRETES.

1. * Attendite.
3. Et ascendet eorum odor.
4. Et tabescent omnes virtutes cœlorum.

Et omnes stellæ cadent sicut folia de vite, et ut cadunt folia de ficu.

5. Vacat.

6. De sanguine hireorum et agnorum.

10. In generationes suas desolabitur.

In tempus multum.

1.
3.
4. * Καὶ ταχῆσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ.

5. * Ὅτι.

6.

10. Εἰς γενεὰν ἐρημωθήσεται.

Καὶ εἰς ἑσάτα ἑσάτων.

THEODOTIO.

1.
3.
4. * Et tabescent omnes virtutes cœli.

5. * Quoniam.

6.

10. In generationem desolabitur.

Et in novissima novissimorum.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶ γράμμασι.	AKYAAΣ.
אין עבר בה		
11 ישכנו-בה	11.	11.
12 יקראו	12.	12. ✕ Καλέσουσι.
וכל-שריה		Καὶ ✕ πάντες ; οἱ ἄρχοντες αὐ- τῆς.
14 ושעיר	14.	14. Καὶ τριχῶν.
על-רעהו		Πρὸς ἕτερον (nl. ἑταῖρον) αὐτοῦ.
שם הרגיעה לילית ומצאה לה כונה		Ἐκεῖ ἀνέψυξεν Λιλιθ, καὶ εὔρεν ἑαυτῇ ἀνάπαυσιν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Non est qui transeat in ea.	Non erit qui transeat per eam.	
11. Habitabunt in ea.	11. Habitabunt in ea.	11.
12. Vocabunt.	12. Invocabunt.	12. ✕ Vocabunt.
Et omnes principes ejus.	Et omnes principes ejus.	Et ✕ omnes ; principes ejus.
14. Et satyrus.	14. Et pilosus.	14. Et pilosus.
Ad socium suum.	Alter ad alterum.	Ad socium suum.
Ibi refocillata est strix, et invenit sibi requiem.	Ibi cubavit lamia, et invenit sibi requiem.	Ibi recreavit se Liliti, et invenit sibi requiem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Hesaiæ.

V. 1. ✕ Προσέχετε. Sic Curter. ex ms. Jes. quia deerat in τοῖς Ο'. [Deest in codd. Vatic. et Alex., habetur autem in nonnullis aliis codd. DRACH.]

V. 3. Σ., καὶ ἀναθήσεται etc. Sic Eusebius in Hesaiam, ac codex unus Reg. ex Eusebio Emiseno.

V. 4. Οἱ Γ', ✕ καὶ ταχῆσονται etc. Curter. Euseb. autem in Hesaiam idipsum confirmat his verbis : Μὴ καίμενον δὲ ἐν τῇ τῶν Ο' ἔρμηνεια, τὸ καὶ ταχῆσονται..... μετὰ ἀστερίσκων ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν ἔρμηνείας προσετέθη. I. e., Cum autem illud καὶ ταχῆσονται..... in LXX Interpretum versione non jaceat, cum asteriscis ex reliquorum interpretatione additum fuit. Ex editione igitur Hexaplari, ubi cum asterisco adhibitum fuerat, in hodiernis τῶν Ο' exemplaribus remansit.

Ibid. 'A., καὶ πᾶσα στρατιά etc. Hæ lectiones ex Eusebio et ex uno codice Regio sic prodeunt. [Addit Euseb. hæc notatu digna : Τετήρηται δὲ ταῦτα ἡμῖν, εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι τὰ παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα εἰρημμένα ἀστρα παρὰ τοῖς λοιποῖς ἔρμηνευταῖς δυνά-

μεις τοῦ οὐρατοῦ ἑνομασθησαν. I. e., Hæc porro observavimus ut ostenderemus ea quæ a LXX astræ dicuntur apud reliquos interpretes virtutes cælorum vocari. DRACH.]

V. 5. Οἱ Γ', ✕ δτι. Curter. ex ms. Jes.

V. 6. Σ., ✕ ἀπὸ αἵματος etc. Idem. Si vera sit asterisci nota, hæc Origenis tempore deerant in LXX. Eusebius, τῶν μὲν ἀμῶν, ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἔρμηνευτὰς, ἀρνῶν. I. e., ἀμῶν (agnorum) nomine, sive secundum reliquos interpretes, ἀρνῶν. [Euseb., ut vides, τοῖς Γ' adscribit hanc lectionem quam ita reponere oportet : 'A., Σ., Θ., ἀπὸ αἵματος τράγων καὶ ἀρνῶν : nam ἀρνῶν et ἀμῶν sibi invicem respondent. DRACH.]

V. 10. Οἱ Γ', εἰς γενεάν etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. 'A., Θ., εἰς νίκος νικέων καὶ εἰς ἔσχατα ἐσχάτων. Sic ms. Jes. quod onissum fuerat a Curterio. Suspicor autem illud, εἰς νίκος νικέων, esse Aquilæ; et εἰς ἔσχατα ἐσχάτων, Theodotionis.

Ibid. Θ., ✕ οὐκ ἔστιν ὁ παραπ-. Curter. ex ms.

HESAIÆ CAPUT XXXV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶ γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 ע-ב	1.	1. Ὅμαλή.
כחבל		Ὡς κάλυξ (nl. καλύκωσις).
2 הדר הכרמל והשרר המה יראו	2.	2. Διαπρέπειτα τοῦ Καρμηλίου καὶ τοῦ Σαρῶν, αὐτοὶ ὄψονται ὄψαν Κυρίου.
כבוד-יהוה		7. Κάλαμον.
7 ל-קנה	7.	10.
10 ושכחה	10.	

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Solitudo.	1. Solitudo.	1. Planities.
Veluti rosa.	Quasi lilium.	Ut rosa tumens.
2. Decor Charinel et Saron, ipsi videbunt gloriam Domini.	2. Decor Carmeli et Saron, ipsi videbunt gloriam Domini.	2. Decor Carmeli et Saron, ipsi videbunt gloriam Domini.
7. Calamo.	7. Calami.	7. Calamum.
10. Et lætitiam.	10. Et lætitiam.	10.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

11.
12.
Καὶ ✕ πάντες ὁ ἄρχοντας αὐ-
τῆς.
14. Καὶ τριχῶν.
Ἐκεὶ ἠρέμησαν λαμῖαι.

Vacat.

11. ✕ Κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ.
12. Vacat.
Οἱ ἄρχοντες αὐτῆς.
14. Vacat.
Ἴτερος πρὸς τὸν ἕτερον.
Ἐκεὶ ἀναπαύσονται ὄνοκένταυ-
ροι.

- ✕ Οὐκ ἔστιν ὁ παραπορευόμενος
✕ ἐν αὐτῇ.
11. ✕ Κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ.
12. ✕ Καλέσουσι.
Καὶ ✕ πάντες ὁ ἄρχοντες αὐ-
τῆς.
14. Καὶ ὀρθοτριχῶν.
Πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

11.
12.
Et ✕ omnes ὁ principes ejus.
14. Et pilosus.
Ibi quieverunt lamiae.

Vacat.

11. ✕ Habitabunt in ea.
12. Vacat.
Principes ejus.
14. Vacat.
Alter ad alterum.
Ibi requiescent onocentauri.

- ✕ Non est qui transeat in ea.
11. ✕ Habitabunt in ea.
12. ✕ Vocabunt.
Et ✕ omnes ὁ principes ejus.
14. Et horripilus.
Ad proximum suum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Hesaiæ

Jes. [Varii mss. transferunt in LXX, ut et Græbius. DRACH.]

V. 11. Θ., ✕ κατοικήσουσιν etc. Idem. Hæc lectio in LXX translata fuit.

V. 12. 'A., Θ., ✕ καλέσουσι. Idem.

Ibid. Οἱ Γ', ✕ πάντες. Idem. In ms. Jes. in textu legitur οἱ ἄρχοντες μεγαστάνες. In edit. Rom. μεγαστάνες tantum.

V. 13. Ο', σειρήνων. Scholion, Σειρήνας καλεῖ τὰ ἐν νυκτὶ θρηνώδη φωνὴν ἕντα τῶν πτηνῶν μονοὺχι κατακολύζοντα, ὅλον ἢ γλαῦξ καὶ τὰ τοιαῦτα. I. e., Sirenas vocal ea quæ inter volatilia emittunt noctu querulam vocem, ac prope ululant, quemadmodum noctua, et similia. DRACH.

V. 14. 'A., Σ., καὶ τριχῶν. Idem. In LXX vero non exprimitur, nisi fortasse aliud legerint, quod sæpe contingit. In hunc locum Hieronymus : « Et occurrunt sibi in ea juxta LXX diversa demonum phantasmata; sive ut omnes alii juxta Hebraicum transtulerunt, SIM et IIM, onocentauri, et pilosi, et

lamiae, quæ gentilium fabulæ, et poetarum figmenta describunt. Hericium quoque ibi enutrire catulos, et stationem habere fidissimam. »

Ibid. 'A., πρὸς ἕτερον (l. ἑταῖρον) etc. Idem.

Ibid. 'A., ἐκεὶ ἀνέψυξεν etc. Idem. Hieronymus autem ibidem : « Et lamiam, quæ Hebraice dicitur LILITH, et a solo Symmacho translata est lamia, quam quidam Hebræorum ἐριννὸν, id est, feriam, suspicantur. » In lectione Symmachi substituentium videtur ἠρέμησεν λαμῖαι, pro ἠρέμησαν λαμῖαι : nam in singulari videtur legisse Hieronymus, qui ait : « Et a solo Symmacho translata est lamia, quæ quidam etc. » Et alioquin vox λαμῖαι feminina est, ita ut vel ἠρέμησεν λαμῖαι legendum sit, vel ἠρέμησαν λαμῖαι. Pro priore vero lectione stare videtur Hieronymus. [Nos reposuimus λαμῖαι pro λαμῖαι, quod discrepabat a verbo. Nomen hoc accentuatur λαμῖαι et λάμια.—In Theod. lectione Marchal. cod. non habet πρὸς, sed ἐπί. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXXV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Πεδινή (al. πεδιάς).
2. Εὐπρέπεια τοῦ Καρμήλου καὶ τοῦ Κυρίου, αὐτοὶ βφονται δόξαν τοῦ Κυρίου.
7. Κάλαμον.
10.

1. Ἐρημος.
'Ὡς κρίνον.
2. Καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Καρμήλου, καὶ ὁ λαὸς μου βφεται τὴν δόξαν Κυρίου.
7. Κάλαμον.
10. Καὶ εὐφροσύνη. Ἄλλος, σωτηρία.

1.
2. Ὁραϊότης τοῦ Καρμήλου καὶ τοῦ Σαρὼν, αὐτοὶ βφονται τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου.
7. Κάλαμον.
10.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Campestris.
2. Decor Carmeli et campi, ipsi videbunt gloriam Domini.
7. Calamum.
10.

1. Solitudo.
Quasi lilium.
2. Et honor Carmeli, et populus meus videbit gloriam Domini.
7. Calami.
10. Et lætitia. Alius, salus.

1.
2. Pulchritudo Carmeli et Saron, ipsi videbunt gloriam Domini.
7. Calamum.
10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Hesaiæ.

V. 1. 'A., ὄμαλή etc. Sic semper.
Ibid. Hieronymus : « *Sive ut significantius expressit, Aq. ὡς κάλυξ, quam nos tumentem rosam, et necdum foliis dilatatis possumus dicere.* » Notat Martianæus noster in mss. codicibus reperiri, KAUCOSIS, vel KALICASIS. Codex vero Sangermanensis antiquissimus habet, ΚΑΥΚΩΣΙΣ, haud dubie pro καλύκωσις, ut recte legendum conjicit

idem Martianæus. Hanc autem puto veram esse lectionem.

V. 2. Ο', ἐξανθήσει, *efflorebunt* (deserta). Severus, ὄλογαρήσει, *late sylvescent.* DRACH.

Ibid. 'A., διαπρέπεια etc. Hæ lectiones prodeunt ex Eusebii *Demonstr. evang.* et in Hesaiam, itemque ex Curterio, qui postremus hanc notam habet : Κάρμηλος καὶ Σαρῶν τόπος τῶν ἀλλοφύλων ὠραιῶ-

HESAIÆ CAPUT XXXVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הבזכר 3	3.	3.
הנקה 6	6.	6.
אלי 7	7.	7. ✕ Πρὸς μέ.
נא 8	8.	8. ✕ Δή.
וואך תשיב את פני פדת אוד עבדי אדני הקסנים	9.	9.
יהיה אכור אלי עלה עדהאך האמת והשחיתות	10.	10. ✕ Κύριος εἶπεν πρὸς μὲ, ✕ Ἀνάβηθι πρὸς τὴν γῆν ταύτην, ✕ καὶ διάφθειρον αὐτήν.
דבר-נא 11	11.	11. Λάλησον ✕ δή.
את-הראיות את-שניהם	12.	12. ✕ Τὴν κόπρον αὐτῶν. Οὖρον ✕ αὐτῶν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Commonefaciens.	3. A commentariis.	3.
6. Et perforabit eam.	6. Et perforabit eam.	6.
7. Ad me.	7. Mihi.	7. ✕ Ad me.
8. Quæso.	8. Vacat.	8. ✕ Quæso.
9. Et quomodo vertere facies vultum ducis unius servorum do- mini mei minororum?	9. Et quomodo sustinebis faci- ciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus?	9.
10. Dominus dixit ad me, As- cende ad terram istam et corrump- e eam.	10. Dominus dixit ad me, As- cende super terram istam, et dis- perde eam.	10. ✕ Dominus dixit ad me, Ascende ad terram hanc, et dis- perde eam.
11. Loquere, quæso.	11. Loquere.	11. Loquere, ✕ quæso.
12. Stercora sua. Urinam suam.	12. Stercora sua. Urinam pedum suorum.	12. ✕ Stercus suum. Urinam ✕ suam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Hesaiæ.

V. 5. Ἄλλος, ὁ ἀναμιμνήσκων. Curter. Est Aquilæ, vel Symmachi.

V. 4 Ο', εἶπατε Ἐζεχία. Cod. Marchal., εἶπατε δὴ πρὸς Ἐζεχίαν. DRACH.

Ibid. Ο', τί πεποιθὼς εἶ; Cod. Marchal., τί τι πεπ-. Ita etiam Ald. IDEM.

V. 5. Ο', καὶ λόγοις. Cod. Marchal. et Ald., ἡ λ., pro quo Alex. et Complut., ἡ ἐν λ. IDEM.

V. 6. Ο', ὡς ἂν ἐπιστηρισθῆ. Cod. Marchal., ὡς ἂν ἐπιστηριχθῆ. Formam ἐπιστηριχθῆ ἡ habent etiam Alex. et Complut. editi., quæ posterior pro ὡς fert ἡ. IDEM.

Ibid. Θ., ✕ καὶ ἐρήσει αὐτήν. Curt. Hæc olim in LXX deerant, et ex edit. Theodotionis cum asterisco addita fuerant. Sed in hodiernis τῶν Ο'

exemplaribus habentur. [Alex. aliique codd. non habent. DRACH.]

Ibid. Ο', ἐπ' αὐτῶ. Cod. Marchal., ἐπ' αὐτῶν. DRACH.

V. 7. 'A., Σ., Θ., ✕ πρὸς μέ. Curt.

Ibid. Ο', πεποιθαμεν, *confidimus*. Desideratur autem maxima pars commatis. In Hebraica enim veritate sic sequitur : *ἵπρωτη...אליה, Nonne hic est cuius removit Ezechias excelsa, et altaria; dixitque Judæ et Jerusalem, Coram altari hoc incurvabitis vos?* Eadem leguntur in textu Hebr. IV Reg. xviii, 22, ubi additur in fine, *בירושלם, in Jerusalem;* nec omittitur ibi a LXX. Ideo hic alii addunt : οὐκ αὐτὸς ἐστὶν ᾧ (Ald. οὐ) ἀφελεν Ἐζεχίας τὰ ὑψηλά αὐτοῦ, καὶ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ Ἰούδα καὶ τῇ

HESAIÆ CAPUT XXXVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
את-אליקים 2	2.	2. ✕ Τὸν : Ἐλιαεὶμ.
את-מלך-אשור לבנה	8.	8. ✕ Τὸν βασιλέα Ἀσσυρίων. Λαβανά.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Eliachim.	2. Eliacim.	2. ✕ Ipsum : Eliacim.
8. Regem Assur. Libna.	8. Regem Assyriorum. Lobnam.	8. ✕ Regem Assyriorum. Labana.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Hesaiæ.

της τοῦ Καρμηλίου καὶ τοῦ Σαρὼν, οὗτοι θύονται τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου. I. e. Carmelus et Saron locus Alienigenarum : pulchritudo Carmeli et Saron, hi videbunt gloriam Domini. Hieronymus autem in hunc locum : « Omnis igitur candor, cultus Dei, et circumcissionis scientia, et loca uberrima atque campestria, quæ appellantur Saron, pro quibus Symmachus interpretatus est, campos, dabuntur desertæ

quondam Ecclesiæ etc. »

V. 3. Ο, ἰσχύσατε, confortamini. Marchal., ὑψώσατε, extollite. DRACH.

V. 7. Ο, καλάμου, arundinis. Alii, ποιμνίων καλάμου, gregum ar. Vocem gregum legit etiam S. Hier. in LXX. IDEM. Ibid. Ο! Γ, κάλαμον. Curter.

V. 10. In textu ms. Jes. legitur σωτηρία. Ad marg. notatur, εὐφροσύνη.

HESAIÆ CAPUT XXXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. 6. 7. ✗ Πρὸς μέ.
8. ✗ Δή.
9. Καὶ πῶς ὑποστήσει τὸ πρόσωπον ἄρχοντος ἐνὸς τῶν δούλων τοῦ κυρίου μου τῶν μικρῶν ;

10. ✗ Κύριος εἶπεν πρὸς μέ, ✗ Ἀνάβηθι πρὸς τὴν γῆν ταύτην, ✗ καὶ διάφθειρον αὐτήν.

11. Λάλησον ✗ δή.

12. ✗ Τὴν κόπρον αὐτῶν.

Οὖρον ✗ αὐτῶν.

SYMMACHUS.

3. 6. 7. ✗ Ad me.
8. ✗ Quæso.
9. Et quomodo sustinebit faciem principis unius servorum domini mei parvorum ?

10. ✗ Dominus dixit ad me, ✗ Ascende ad terram hanc, et disperde eam.

11. Loquere, ✗ quæso.

12. ✗ Stercus suum.

Urinam ✗ suam.

5. Ὑπομνηματογράφος. Ἄλλος, ὁ ἀναμιμνήσων.

6. ✗ Καὶ τρήσει αὐτήν.

7. Vacat.

8. Vacat.

9. Καὶ πῶς δύνασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον τῶν τοπαρχῶν ;

10. Κύριος εἶπε πρὸς μέ, Ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ διάφθειρον αὐτήν.

11. Λάλησον.

12. Κόπρον.

Οὖρον.

LXX INTERPRETES.

3. A commentariis. Alius, commonefaciens.

6. ✗ Et perforabit eam.

7. Vacat.

8. Vacat.

9. Et quomodo potestis avertere in faciem toparcharum ?

10. Dominus dixit ad me, Ascende ad terram hanc, et disperde illam.

11. Loquere.

12. Stercus.

Urinam.

3.

6. ✗ Καὶ τρήσει αὐτήν.

7. ✗ Πρὸς μέ.

8. ✗ Δή.

9.

10. ✗ Κύριος εἶπεν πρὸς μέ, ✗ Ἀνάβηθι πρὸς τὴν γῆν ταύτην, ✗ καὶ διάφθειρον αὐτήν.

11. Λάλησον ✗ δή.

12. ✗ Τὴν κόπρον αὐτῶν.

Οὖρον ✗ αὐτῶν.

THEODOTIO.

3.

6. ✗ Et perforabit eam.

7. ✗ Ad me.

8. ✗ Quæso.

9.

10. ✗ Dominus dixit ad me, ✗ Ascende ad terram hanc, et disperde eam.

11. Loquere, ✗ quæso.

12. ✗ Stercus suum.

Urinam ✗ suam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Hesaiæ.

Ἱερουσαλήμ. Κατὰ πρόσωπον τοῦ θουσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε. Quæ nec Cyrillus habet. DRACH.

V. 8. Ἀ., Σ., Θ., ✗ δή. Curt.

V. 9. Σ., καὶ πῶς ὑποστήσει etc. Procopius.

Ibid. Ο, τῶν τοπαρχῶν. Marchal., τοῦ τοπαρχοῦ ἐνός. Alex., τὸ πρόσωπον τοπαρχοῦ ἐνός. Et etiam Hebr. habet, faciem (absque præp. in) ducis unius, et Vulg., iudicis unius. IDEM.

V. 10. Ἀ., Σ., Θ., ✗ Κύριος εἶπεν etc. Curter. ex ms. Jes. Hæc clausula tota deerat in editione τῶν Ο ac ex trium editionibus inducta fuit, præmisso asterisco, habeturque in edit. Romana, mutato πρὸς in ἐπὶ. [Scil. ante τὴν γῆν τ. DRACH.]

V. 11. Ἀ., Σ., Θ., ✗ δή. Curt.

Ibid. Post ἀνθρώπων cod. Marchal., ut et Ald. et

Complut. addunt, τῶν ἐσθηχότων. Sed obelo notandum. DRACH.

V. 12. Ἀ., Σ., Θ., ✗ τὴν etc. Curt.

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., ✗ αὐτῶν. Idem.

Ibid. Hebr. עֲרִיבָה et עֲרִיבָה. Secundum vero Keri, עֲרִיבָה et עֲרִיבָה יְרִיבָה. DRACH.

V. 16. Ο, μὴ ἀκούετε. Marchal. cod., μὴ ἀκούετε. DRACH.

V. 19. Ο, Ἐμφαροῦαίμ. Id. cod., Σεμφαροῦαίμ. Pro quo Alex., Σεπφαροῦαίμ, Ald. autem et Compl., Σεμφαροῦαίμ. IDEM.

V. 21. Ο, μηδένα. Cod. Marchal., μηδέν. Sic etiam Ald. et Complut. IDEM.

HESAIÆ CAPUT XXXVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. ✗ Τὸν : Ἐλιαχείμ.

8. ✗ Τὸν βασιλέα Ἀσσυρίων. Λαβανά.

SYMMACHUS.

2. ✗ Ipsum : Eliacim.

8. ✗ Regem Assyriorum.

Labana.

2. Ἐλιαχείμ.

8. ✗ Τὸν βασιλέα Ἀσσυρίων. Λοβνά.

LXX INTERPRETES.

2. Eliacim.

8. ✗ Regem Assyriorum.

Lobnam.

2. ✗ Τὸν : Ἐλιαχείμ.

8. ✗ Τὸν βασιλέα Ἀσσυρίων. Λαβανά.

THEODOTIO.

2. ✗ Ipsam : Eliacim.

8. ✗ Regem Assyriorum.

Labana.

TO EBPAIKON.

כי נסע מלכיש	9.
9 וישמעו	11.
11 הנה ואתה	13.
אשר עש	14.
ואתה תנצל	22.
13 הנע ועדה	23.
14 ויקראו ויעל בית יהוה	24.
22 אודיך ראש הניעה	25.
23 חרפת	27.
24 בדתיו	29.
מרום קצו יעד	
כרמלו	
25 אני קדתי ושתיתי מים ואחריב בכף-פעמי כל יאודי מצוד	27.
27 עשב שדה	29.
29 ושאנגך עלה באוני	
ושכתי החי באנך וכתני בשפתיך	
30 ספיה	
שחים	
33 לא יבא אל-העיר הזאת	

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Quod profectus erat de Lachis.
9. Et audivit.
11. Ecce tu.
Quæ fecerunt.
Et tu liberaberis ?
13. Ana et Ava.
14. Et legit illum, et ascendit in domum Domini.
22. Post te caput movit.
23. Probris affectisti.
24. Abietum ejus.
Altitudinem extremitatis ejus, saltum.
Carmeli ejus.
25. Ego excidi, et bibi aquas : et sicceavi in planta pedum meo- rum omnes rivos munitionis.
27. Herba agri.
29. Et arrogantia tua ascendit in aures meas.
Et ponam hamum meum in nare tua, et frenum meum in labiis tuis.
30. Quæ sponte nascuntur.
Repullulans.
33. Non ingredietur in urbem hanc.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

9.
11.
13.
14.
22.
23.
24.
25.
27.
29.
30.
33.

VULGATA LATINA.

Quia profectus esset de Lachis.
9. Quod cum audisset.
11. Ecce tu.
Quæ fecerunt.
Et tu poteris liberari ?
13. Ana et Ava.
14. Et legit eos, et ascendit in domum Domini.
22. Post te caput movit.
23. Exprobrasti.
24. Abietes.
Altitudinem summmitatis ejus, saltum.
Carmeli ejus.
25. Ego fodi, et bibi aquam, et exsicceavi vestigio pedis mei om- nes rivos aggerum.
27. Fœnum agri.
29. Superbia tua ascendit in au- res meas.
Ponam ergo circulum in nari- bus tuis, et frenum in labiis tuis.
30. Quæ sponte nascuntur.
Poma.
33. Non intrabit civitatem hanc.

ΑΚΥΛΑΣ.

* Ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ Λαχίς.
9. Καὶ ἤκουσεν.
11. Ἴδου * σὺ.
* Ἄ συνεποίησαν.
* Καὶ σὺ ῥυσθήσῃ ;
13. [Ἄνὲ καὶ Γαυά.]
14.
22.
23.
24. Ἐλάτας.
25.
27. Χλόη χῶρας.
29.
30.
Αὐτοφυῆ.
33.

AQUILA.

* Quia moverat de Lachis.
9. Et audivit.
11. Ecce * tu.
Quæ fecerunt.
* Et tu liberaberis ?
13. Ane et Gava.

14.
22.
23.
24. Abietes.
25.
27. Herda agri.
29.

30.
Sponte nata.
33.

- ✕ Ὅτι ἀπῆρην ἀπὸ Λαχεΐς.
9. Καὶ ἤκουσαν.
11. Ἴδού ✕ σύ.
Ἄ συνεποίησαν.
✕ Καὶ σὺ βυσθήσῃ;
13. Ἀνεστάτωσε καὶ ἐταπεινώσα.
14. ✕ Καὶ ἀνέγνω αὐτὸ, καὶ ἀν-
✕ ἔβη εἰς οἶκον Κυρίου.
22. Ὅπισθέν σου κεφαλὴν ἐκί-
νησε.
23.
24. Ἀρκεύθους.
Εἰς ὕψος τοῦ ἄκρου αὐτοῦ εἰς τὸν
δρυμῶν.
Τοῦ Καρμηλοῦ αὐτοῦ.
25. Ἐγὼ ὤρυξα καὶ ἐπιον ὕδωρ,
καὶ ἠρήμισα ἐν ἴχνει ποδῶς μου
πάντας ποταμοὺς συνεχομένους.
27. Χόρτος ἀγροῦ.
29. Καὶ ἡ ἀλαζονεία σου ἀνέβη
εἰς τὰ ὠτά μου.
Καὶ δώσω κρίκον εἰς τὸν μυκτῆ-
ρά σου, καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη
σου.
30
Ἄπὸ δένδρων.
35.

SYMMACHUS.

- ✕ Quia moverat de Lachis.
9. Et audivit.
11. Ecce ✕ tu.
Quæ fecerunt.
✕ Et tu liberaberis?
13. Exterminavit, et humiliavit.
14. ✕ Et legit illum et ascendit
✕ in domum Domini.
22. Post te caput movit.
23.
24. Juniperos.
In altitudinem summitatis ejus
in saltum.
Carmeli ejus.
25. Ego fodi et bibi aquam, et
devastavi in vestigio pedis mei
omnes fluvios cohærentes.
27. Fœnum agri.
29. Et arrogantia tua ascendit
in aures meas.
Et dabo annulum in nasum
tuum, et frenum in labia tua.
30.
Ab arboribus.
35.

- ✕ Ὅτι ἀπῆρην ἀπὸ Λαχεΐς.
9. Καὶ ἀκούσας ἀπέστρεψε.
11. Σύ.
Ἄ ἐποίησαν.
✕ Καὶ σὺ βυσθήσῃ;
13. Ἀναγουγάνα.
14. ✕ Καὶ ἀνέγνω αὐτὸ, καὶ ἀν-
✕ ἔβη εἰς οἶκον Κυρίου.
22. Ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε.
23. Παρώξυνας. Οἱ λοιποὶ, ἐδλασ-
φήμησας.
24. Τῆς κυπαρίσσου αὐτοῦ. Ἄλλ-
λως, τὰς δὲ κυπαρίττους.
Εἰς ὕψος μέρους τοῦ δρυμοῦ.
Vacat.
25. Καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἠρή-
μισα ὕδατα καὶ πᾶσαν συναγωγὴν
ὕδατος.
27. Vacat.
29. Καὶ ἡ πικρία σου ἀνέβη πρὸς
μέ.
Καὶ ἐμβαλῶ φιμὸν εἰς τὴν ρῖνά
σου, καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη σου.
30. Ἄ ἔσπαρχας. Οἱ λοιποὶ,
αὐτόματα.
Τὸ κατάλειμμα.
33. Οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν
ταύτην.

LXX INTERPRETES.

- ✕ Quia moverat de Lachis.
9. Et audiens revertit.
11. Tu.
Quæ fecerunt.
✕ Et tu liberaberis?
13. Anagugana.
14. ✕ Et legit illum, et ascendit
✕ in domum Domini.
22. Super te caput movit.
23. Irritasti. Reliqui, blasphemasti.
24. Cupressi ejus. Aliter, cupressos autem.
In altitudinem partis saltus.
Vacat.
25. Et posui pontem, et desolavi
aquas et omnem congregationem
aquæ.
27. Vacat.
29. Et acerbitas tua ascendit ad
me.
Et injiciam capistrum in nasum
tuam, et frenum in labia tua.
30. Quæ seminasti. Reliqui, quæ
sponte nascuntur.
Reliquias.
33. Non ingredietur in urbem
hanc.

- ✕ Ὅτι ἀπῆρην ἀπὸ Λαχεΐς.
9. Καὶ ἤκουσεν.
11. Ἴδού ✕ σύ.
Ἄ συνεποίησαν.
✕ Καὶ σὺ βυσθήσῃ;
13.
14. ✕ Καὶ ἀνέγνω αὐτὸ, καὶ ἀν-
ἔβη εἰς οἶκον Κυρίου.
22
23
24.
25.
27. Χόρτος ἀγροῦ.
29.
30. Ἄτοφυῆ.
33. ✕ Καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην
✕ οὐ μὴ εἰσέλθῃ.
THEODOTIO.
✕ Quia moverat de Lachis.
9. Et audivit.
11. Ecce ✕ tu.
Quæ fecerunt.
✕ Et tu liberaberis?
13.
14. ✕ Et legit illum, et ascendit
✕ in domum Domini.
22.
23.
24.
25.
27. Fœnum agri.
29.
30.
Sponte nata.
33. ✕ Et in civitatem hanc non
✕ ingredietur.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

ולפניו וד עבדו 35

35.

35.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

35. Et propter David servum meum.

35. Et propter David servum meum.

35.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Hesaiæ.

V. 1. *ΟΙ Γ, ✕ τὸν* etc. Curter. ex ms. Jes.
 V. 4. *Ο, βασιλεὺς Ἀσσυρίων*. Cod. March. addit, *δ Κύριος αὐτοῦ*, quod exstat in Hebr. et in Vulg., *Dominus suus*. Sic etiam Ald. et Compl.—*Ο, λόγους οὖς*. Marchal., *λόγοις οὖς*, ut Vulg., *sermonibus*. — *Ο, πρὸς Κύριόν σου*. Marchal. sum Ald. et Complut., *πρὸς Κ. τὸν Θεόν σου*. Sed omnia ista obelo notanda, Hebr. tantummodo habente, *et offeres deprecationem*. DRACH.

V. 8. *'Α, Σ., Θ., ✕ τὸν βασιλέα*. Idem. Sed non dubium est etiam Symmachum ita vertisse, nec potuisse alio modo vertere. Hæc vox olim in LXX de-erat, et cum asterisco addita fuit, mansitque hactenus.

Ibid. *ΟΙ Γ, Ἀαβανά*. Idem.
 Ibid. *Ο, καὶ ἤκουσεν*. Addit Marchal., *βασιλεὺς Ἀσσυρίων*, quod videtur fuisse prius nota explicativa marginalis, quæ postmodum in textum irrepsit. DRACH.

Ibid. *'Α, Σ., Θ., ✕ ὅτι ἀπῆρεν* etc. Curt. In LXX

hodie habetur.

V. 9. *'Α., Σ., Θ., καὶ ἤκουσεν* etc. Sic unus. [Omnes istæ versiones referuntur ad alterum hujus commatis *עָשָׂה*, non autem ad prius. DRACH.]

V. 11. *'Α., Σ., Θ., ✕ σὺ*, præmisso asterisco. Curter. Sed habetur hodie in LXX.

Ibid. *'Α., Σ., Θ., & συνεποίησαν*. Sic Drusius ex edit. Procopii in Hesaiam: ubi tamen nihil aliud habetur, quam ad marg. textus ms. Jes. *'Α., ✕ σὺν*.

Ibid. *'Α., Σ., Θ., ✕ καὶ σὺ ἤσθ*. Curter. ex ms. Jes. Habetur etiam hodie in LXX.

V. 13. *'Α. [Ἄνε καὶ Γαυά.]* Vide notas ad IV Reg. cap. xviii. In hunc vero locum Hieronymus: *« Is enumeratione autem gentium cæterarum ponit ANA et AVA, quas LXX miscuerunt dicentes Anavegava, conjunctionemque, et, id est, V, inter duas gentes, Ana et Ava, lingua posuere Hebræa, ut ignorantibus una gens videatur aut civitas. »* [Marchal. ut et Ald., *'Ανα καὶ Ἄβα*. Complut., *'Ανανεοῦ καὶ Γαυά*. Alii, *'Ανα καὶ Γαυά*. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXXVIII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

למות 1	1.
אנה יהוד 3	3.
אצילך 6	6.
את-צל המעלות 8	8.
במעלות	
מכתב 9	9.
בדמי ימי 10	10.
דחיים 11	11.
עד עם-ישבי	
חול חורי 12	12.
כסם עגור כן אצפוף 14	14.
לי ודומא עשה אודה כל-שנודח 15	15.
על-כר נפשי	

'Ελληνικοὶς γράμμασι,

1. Τοῦ ἀποθανεῖν.
3. ✕ Ἦ, δη, Κύριε.
6. Ὑπόσμοι σε.
8.
9.
10. . . .
11. ✕ Ζώντων.
12. Ἐπαύσατο γενεά μου.
14. . . . .
15.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Ad moriendum.
 3. Obsecro, Domine.
 6. Eruam te.
 8. Umbram graduum.
 Per gradus.
 9. Scriptura.
 10. In excisione dierum meorum.
 11. Viventium.
 Ultra cum habitatoribus.
 12. Cessavit. Generatio mea.

1. Usque ad mortem.
 3. Obsecro, Domine.
 6. Eruam te.
 8. Umbram linearum.
 In horologio.
 9. Scriptura.
 10. In dimidio dierum meorum.
 11. Viventium.
 Ultra, et habitatorem.
 12. Quietis. Generatio mea.

1. Ad moriendum.
 3. Heu, quæso, Domine.
 6. Liberabo te.
 8.
 9.
 10. In infirmitate et silentio dierum meorum.
 11. ✕ Viventium.
 12. Cessavit generatio mea.

14. Sicut grus hirundo sic pipiebam.
 15. Mihi et ipse fecerit? Vagabor omnibus annis meis super amaritudine animæ meæ.

14. Sicut pullus hirundinis sic clamabo.
 15. Cum ipse fecerit? Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

14. Sicut equus Agrus...
 15.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

35.

35. Καὶ διὰ Δαυὶδ τὸν παῖδά μου. 35.
Οἱ λοιποὶ, καὶ διὰ Δαυὶδ τὸν δούλον μου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

35.

35. Et propter David puerum meum. Reliqui, et propter David servum meum. 35.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Hesaiæ.

V. 14. Σ., Θ., ✕ καὶ ἀνέγνω etc. Curter. ex ms. Jes. In LXX etiam legitur. [Post αὐτό habet Marchal., 'A., Θ., Σ., 'Εξελίας, cum asterisco. Potius obelo signandum, non enim legitur in Hebr. DRACH.]

V. 22. Σ., ἔπισθέν σου etc. Procopius.

V. 17. Ο΄, καὶ ἴδε τοὺς λόγους. Hebr. autem, ut Vulg., sonat, et vide et audi omnia verba. Marchal. habet cum Ald. et Complut., καὶ ἴδε καὶ ἀκουσον πάντας τοὺς λόγους. DRACH.

V. 23. Οἱ λοιποὶ, ἐδλασφήμησας. Procopius.

V. 24. 'A., ἐλάτας etc. Idem et Eusebius.

Ibid. 'Aλλως, τὰς etc. Ita Procopius. DRACH.

Ibid. Σ., εἰς ὕψος τοῦ ἄκρου. Procopius.

Ibid. Σ., τοῦ Καρμήλου αὐτοῦ. Idem.

V. 25. Σ., ἐγὼ ὠρυξα etc. Idem.

V. 27. 'A., γλὼη etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 29. Σ., καὶ ἡ ἀλαζόνεια etc. Procopius.

Ibid. Σ., καὶ δῶσα etc. Idem.

V. 30. Οἱ λοιποὶ, αὐτόματα. Idem.

Ibid. 'A., Θ., αὐτοφυῆ. Σ., ἀπὸ δένδρων. Idem. Hieron. vero : S., ramis vescere.

V. 32. Ο΄, ἔσσονται. In nonnullis est, ἐξελεύσονται. Sicque Alex. et Complut. Hebr. et Vulg., exhibunt (reliquiæ). DRACH.

V. 33. Θ., ✕ καὶ εἰς τὴν πόλιν etc. Curter. ex ms. Jes. Ex Theodotione in LXX translatum est.

V. 34. Ο΄, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ. Marchal. adscribit hæc verba in margine sub asterisco, Theodotioni tributa. DRACH.

V. 35. Οἱ λοιποὶ, καὶ διὰ Δαυὶδ etc. Drusus ex Procopio.

V. 37. Hebr. et Vulg., et profectus (Vulg., egressus) est, et abiit et reversus est. Ο΄, καὶ ἀπῆλθεν ἀποστραφεῖς. Marchal. autem addit, καὶ ἀπέστρεψεν. Sic etiam Ald. et Complut. DRACH.

V. 38. Hebr. et Vulg., Nesroch, deum suum. Ο΄, Νασαράχ. Marchal., Ald. et Complut., 'Ασαράχ θεοῦ αὐτοῦ. Idem.

HESAIÆ CAPUT XXXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Εἰς θάνατον.

3. ✕ 'Ω, δὴ, Κύρια.

6. 'Εξελεύμαι σε.

8. . . . .

(Ἐν ὥρολογίῳ.)

9.

10. . . . .

11.

12.

14. . . . .

15.

1. Ἔως θανάτου.

3. Vacat.

6. Ὑπόσονται σε.

8. Τὴν σκίαν τῶν ἀνασθαθμῶν.

Τοὺς δέκα ἀνασθαθμοῦς.

9. Προσευχῆ. Οἱ λοιποὶ (γραφῆ).

10. Ἐν ὕψει τῶν ἡμερῶν μου. Οἱ ἕτεροι ἔν ἡμέσαι τῶν ἡμερῶν μου.

11. ✕ Ζώντων.

12. Ἐξέλιπεν ἐκ τῆς συγγενείας μου.

14. Ὡς χελιδῶν, οὕτω φωνήσω.

15.

1. Εἰς θάνατον.

3. ✕ 'Ω, δὴ, Κύρια.

6.

8.

9.

10. . . . .

11.

✕ Ἐτι μετὰ κατοικούντων.

12. Ἐξέλιπεν ἡ γενεά μου.

14. Σὺς Ἀγοῦρ. . . .

15. ✕ Αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν ✕ καθοδήγησιν, πάντας ἐνιαυτοῦς ✕ μου ἐπὶ πικρῆν ψυχῆς μου.

THEODOTIO.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

1. Ad mortem.

3. Heu, quæso, Domine.

6. Eruam te.

8. Umbram linearum.

In horologio.

9.

10. In infirmitate et silentio dierum meorum.

11.

12.

14. Sicut hirundo inclusa sic cantabo.

15.

1. Usque ad mortem.

3. Vacat.

6. Liberabo te.

8. Umbram graduum.

Decem gradus.

9. Oratio. Reliqui, scriptura.

10. In sublimi dierum meorum. Cæteri, in dimidio dierum meorum.

11. ✕ Viventium.

12. Defecit ex cognatione mea.

14. Sicut hirundo, sic vocifera bor.

15.

1. Ad mortem.

3. ✕ Heu, quæso, Domine

6.

8.

9.

10. In infirmitate et silentio dierum meorum.

11.

✕ Ultra cum habitatoribus.

12. Defecit generatio mea.

14. Sis Agur...

15. ✕ Ipsi, et ipse fecit deductionem, omnes annos meos ✕ per amaritudinem animæ meæ

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAZ.
ונה לשלום בך - לי 17	17.	17.
כי לא שאל תוך מות יגלך 18	18.	18.
והיה בך אל-אמתך		
על-השחרך 21	21.	21. Ἐπὶ τὸ ἕλκος.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
17. Ecce in pace amaritudo mihi.	17. Ecce in pace amaritudo mea.	17.
18. Quia non infernus constituitur tibi, (nec) mors laudabit te.	18. Quia non infernus constituitur tibi, neque mors laudabit te.	18.

Descendentes cisternam in veritate tua.

21. Super inflammationem.

Qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

21. Super vulnus.

21. Super ulcus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Hesaiæ.

V. 1. 'A., τοῦ ἀποθανεῖν. Σ., Θ., εἰς θάνατον. Eusebius et tres mss. qui habent, οἱ λοιποὶ, εἰς θάνατον.

V. 3. Οἱ Γ', X̄ ω, δη, Κύριε. Curter. ex ms. Jes. Hæc vero desunt in τοῖς Ο'.

V. 6. Sic legit Curterius, οἱ Ο', ῥύσομαί σε. Σ., ἐξελοῦμαι σε. 'A., ὁμοίως τε Ο'. Ubi bene quidem præter morem legit ὁμοίως, sed vocem sequentem perperam τε : nam legendum τοῖς, ut jam dictum fuit; alioquin dicendum esset 'A. et Ο' ut Σ. legisse, quod est absurdum.

V. 8. Hieronymus : « Datur autem signum, ut sol decem gradibus revertatur, quos nos juxta Symmachum in *lineas* et *horologium* vertimus. » Hinc vero sequitur Symmach. צל-הבמה - תא umbram linearum vertisse. { Symmachi integram lectionem ita adfert Lamb. Bos : στρέψω τὴν σκιά των γραμμῶν (linearum) ἢ κατέβη ἐν ὥρολογίῳ 'Aγας. DRACH. }

V. 9. Hieronymus : « Miror quomodo soli Septuaginta pro *scriptura*, *orationem* posuerint, cum *oratio* THEPHELLATH dicatur, et non MACHTHAB, quæ in præsentī loco scribitur; alioquin consequenter diceretur *oratio*, si de præsentī esset tempore, et non de præterito. Manifestum est enim, quod post redditam sanitatem, de infirmitate consurgens ista

conscripserit; ex quo non *oratio* est, sed *gratiarum actio*, pro beneficio quod acceperat. »

V. 10. Regius unus ex Cyrillo : Οἱ γε μὴν ἕτεροι τῶν ἐρμηνευτῶν, ἐν ἡμῶσι τῶν ἡμερῶν μου ἐκδέδασιν. Hieronymus vero notat LXX legisse RAME pro DAME דַּמֵּי et A., S., Th. vertisse, in *infirmitate* et *silentio dierum meorum*; ita ut scilicet alii in *infirmitate*, alii in *silentio* verteriat. Hieronymi verba non prætermittenda : « Dixi, in corde meo in dimidio dierum meorum; sive ut Aquila et Symmachus et Theodotus interpretati sunt, in *infirmitate* et *silentio dierum meorum*; pro quo LXX *excelsum* interpretati sunt ob litteræ similitudinem RAME pro DAME legentes : licet quidam DAME, *sanguinem* verterint, ut sit sensus, in *sanguine dierum meorum*, quando meus cruor meusque expectabatur interitus. » Hinc vero quæstio oritur, quandoquidem A., S., Th. in *infirmitate* et in *silentio* illud דַּמֵּי verterunt, quinam sint *Reliqui*, οἱ ἕτεροι, qui secundum Cyrillum interpretati sunt ἐν ἡμῶσι, in *dimidio* : et quinam illi, qui secundum Hieronymum verterunt, in *sanguine*. Certe de Quinta, Sexta et Septima editione hoc dicere nequimus, cum ne vestigium quidem earum habeatur in tanta variarum interpretationum collectione, quantam in Hesaiam exhibemus. Verisimilius forte dicatur utrunque ad alteram tum Aquilæ tum

HESAIÆ CAPUT XXXIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON. Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAZ.
אח-בת נכתי 2	2.	2. Τὸν αἶλον τῶν ἀρωμάτων αὐτοῦ.
ובכל מבשלתו 7	7.	7.
אשר יצא מסך 7	7.	7.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Domum pinacothecæ suæ.	2. Cellam aromatatum.	2. Domum aromatatum suorum.
Et in omni potestate sua.	Et in omni potestate sua.	
7. Qui exibunt de te.	7. Qui exibunt de te.	7.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Hesaiæ.

V. 2. Procopius, καὶ τὸν οἶκον τοῦ νεχωθᾶ, ὅπερ οἶκον ἀρωμάτων Ἀκύλα; ἔφη καὶ Σύμμαχος. Γάζα δὲ παρὰ Πέρσαις τὴν περιουσίαν σημαίνει. Hic, ut jam annotavit Drusius, labitur Curterius, qui vocem sequentem, Γάζα, putat esse lectionem Symmachi. Ms. Jes. ad marg., 'A., Σ., τῶν ἀρωμάτων. Hiero-

nymus : « Ostenditque eis juxta Septuaginta domum NECROTHA, pro qua Symmachus transtulit, *aromatatum suorum*, et thesauros argenti et auri, et odoramentorum, et unguenti optini : quod in Hebraico scribitur, olei boni : et omnes thesauros vasorum gazæ, sive, ut ibi legitur, *vasorum suorum*. GAZA

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

17.		17.		17. ✕ Ἴδου εἰς εἰρήνην πικρία μου.
18.		18.	Οὐ γὰρ οἱ ἐν ἔθου αἰνέσουσι σε, οὐδὲ οἱ ἀποθανόντες εὐλογήσουσί σε. Ἄλλος, οὐδὲ γὰρ ὁ ἔθου αἰνέσει σε, οὐδὲ ὁ θάνατος εὐλογήσει σε.	18.
	Οἱ καταβαίνοντες εἰς λάκκον τῆν ἀλήθειάν σου.		Οἱ ἐν ἔθου τὴν ἐλεημοσύνην σου.	
21.	Ἐπὶ τὸ ἔλκος.	21. <i>Vacat.</i>		21. Ἐπὶ τὸ ἔλκος.
	SYMMACHUS.		LXX INTERPRETES.	
17.		17.		17. ✕ Ecce in pacem amaritudo ✕ mea.
18.		18.	18. Neque enim qui in inferno laudabunt te, neque mortui benedicent te. <i>Alius</i> , neque enim infernus laudabit te, neque mors benedicet te.	18.
	Qui descendunt in lacum, veritatem tuam.		Qui in inferno, misericordiam tuam.	
21.	Super ulcus.	21. <i>Vacat.</i>		21. Super ulcus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Hesaiæ.

Symmachi editionem respexisse: aut certe Hieronymum alicujus sui temporis Hebræi interpretationem illam, in sanguine, adferre, ut saepe contingit.

V. 11. Ἄ., ✕ ζώντων. Curter. ex ms. Jes. unde et in LXX invecum est, habeturque hodie.

Ibid. Θ., ✕ ἐτι μετὰ etc. Idem. Deest hodie in LXX interpretibus. [In edit. Rom. hæc notantur. « Illud μετὰ κατοικούντων non habet Cyrillus. Apud Procopium de Theod. margini adscribitur cum asterisco, ἐτι μετὰ κατ.; atque illud ἐτι additur in nonnullis libris, et pro ἐξέλειπεν in cæteris libris est ἐξέλειπον, quod Procop. habet in textu. » DRACH.]

V. 12. Ἄ., ἐπαύσατο etc. Idem. In textu codicis Marchaliani, nunc RR. PP. Jesuitarum, legitur: ἐξέλειπον ἐκ τῆς συγγενείας μου. In margine vero ἐξέλειπεν. Ἄ., ἐπαύσατο γενεά μου. Θ., ἐξέλειπεν ἡ γενεά μου. Ibi illud, ἐξέλειπεν, est emendatio textus τῶν Ο.

V. 14. Hieronymus: « Pro pullo hirundinis, sive hirundine, ut LXX transtulerunt, in Hebraico scriptum est, SUS AGOR, quod interpretatus est Aquila, equus Agor; Theodotio, SIS AGUR; media enim vocalis littera VAU, si ponatur inter duas SAMECH, legitur SUS, et appellatur equus; si IOD, legitur SIS, et hirundo dicitur. Symmachus autem ita transtulit: Sicut hirundo inclusa sic cantabo. Quod verbum AGOR et in Jeremia legitur, ubi scriptum

est: *Milvus in caelo cognovit tempus suum: turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempora sua.* » (Jerem. viii, 7.) [Trium lectionem sic exhibet L. Bos: Ἀγ., ὦ; ἵππος Ἄγῶρ. Th., ὡς χελιδὼν Ἄγῶρ. Sym., ὡς χελιδὼν ἐγκλεισθεῖσα. DRACH.]

V. 15. Θ., ✕ αὐτῶ, καὶ αὐτὸς etc. Curter. ex ms. Jes. In LXX hæc omnino perplexa sunt.

V. 17. Θ., ✕ Ἴδου εἰς etc. Idem. Hæc porro desunt in τοῖς Ο.

V. 18. Ἄλλος, οὐδὲ γὰρ ὁ ἔθου etc. Idem sine interpretis nomine. Videtur esse Symmachi.

Ibid. Σ., οἱ καταβαίνοντες etc. Idem.

V. 21. Ἄ., Σ., Θ., ἐπὶ τὸ ἔλκος. Hieronymus: « Aiunt Hebræi verbum SHN, quod prætermiserit LXX ulcus sonare, non vulnus. Nam et Aquila, Symmachus et Theodotio ἔλκος interpretati sunt, quod *morbum regium* intelligi volunt: cui contraria putantur, vel sumta in cibo, vel apposita corpori quæcunque sunt dulcia. Ergo ut Dei potentia monstraretur, per res noxias et adversas sanitas restituta est. Alii SHN non ulcus, sed *apostema* suspicantur: quando tumens corpus, cocto et putrescente pure completur. » Manuscriptus codex noster antiquissimus bis habet SHN. [Euseb., καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἔλκος ὠνόμασαν τὸ διὰ τῆς παλάθης θεραπευθὲν (quod per massam sanatum est). DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XXXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.	Τὸν οἶκον τῶν ἀρωμάτων αὐτοῦ.	2.	Τὸν οἶκον τοῦ νεχωθᾶ.	2.
			✕ Καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐταῦ.	
7.		7. <i>Vacat.</i>		7. ✕ Οἱ τινες ἐλεύσονται ἐκ σοῦ.
	SYMMACHUS.		LXX INTERPRETES.	
2.	Domum aromatum suorum.	2.	Domum nechotha.	2.
			✕ Et in omni potestate sua.	
7.		7. <i>Vacat.</i>		7. ✕ Qui exibunt de te

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Hesaiæ.

autem lingua Persurum *divitiæ* nuncupantur: nec est Hebræus sermo, sed barbarus. » Lectionem igitur illam uni Symmacho tribuit Hieronymus; sed Aquilæ etiam adscribunt Procopius et codex Jesuitarum.

Ibid. ✕ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. Curter. ex

ms. Jes. Hæc hodie in editionibus τῶν Ο habentur; sed olim deerant, atque ideo in Hexaplati editione cum asterisco addita fuerant.

V. 7. Θ., ✕ οἱ τινες etc. Idem. Hæc desunt etiam hodie in LXX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΑΣ.
1 נחמו נחמו עמי יאמרו אלהיכם	4.	4.
2 דברו על-לב ירושלים	2.	2.
3 קול קורא ישד בערבה מסלה לאלהינו	3.	3. Φωνή καλοῦντος.
4 לבקעה	4.	4. Εἰς πεδιον.
7 כי רחח יהוה נשבה בו	7.	7.
אכן חציר העם		Ἡράσον ὁ λαός.
8 יבש חציר נבל ציץ	8.	8. Ἐξηράνθη πρᾶσον, ἀπέβρευσεν ἄνθος.
דבר אלהינו יקום לעולם		
9 על הר-גבה עלי-ך מבשרת ציץ הרימוי בכח קולך מבשרת ירושלים	9.	9. Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι σεαυτῆ, εὐαγγελιζομένη Σιών, καὶ ἔπαρον ἰσχυρῶς τὴν φωνήν, εὐαγγελιζομένη Ἱερουσαλήμ.
10 חרעו	10.	10. ✕ Αὐτοῦ.
11 עדרו ירעה בולאים	11.	11. Ἄρνία.
ובחיקו ישא		✕ Καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βα- στασει.
12 מי-מוד בשעלו מימ בשלוש	12.	12. ✕ Τίς ἐμέτρησε λιχανῶ αὐτοῦ ✕ ὕδατα; Ἐν τρισῶμῳ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Consolamini, consolamini populum meum, dicit Deus vester.	1. Consolamini, consolamini, popule meus, dicit Deus vester.	1.
2. Loquimini ad cor Jerusalem.	2. Loquimini ad cor Jerusalem.	2.
3. Vox clamantis. Rectam facite in solitudine semitam Deo nostro.	3. Vox clamantis. Rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.	3. Vox vocantis.
4. In vallem.	4. In vias planas.	4. In campum.
7. Quia spiritus Domini sufflavit in eum. Vere herba populus.	7. Quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus.	7. Porrum populus.
8. Aruit herba, cecidit flos. Verbum autem Dei nostri stabit in æternum.	8. Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos. Verbum autem Domini nostri manet in æternum.	8. Exaruit porrum, deflavit flos.
9. Super montem excelsum ascende tibi quæ evangelizas Sion : exalta in fortitudine vocem tuam, quæ evangelizas Jerusalem.	9. Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion : exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem.	9. In montem excelsum ascende tibi, quæ evangelizas Sion, et exalta fortiter vocem, quæ evangelizas Jerusalem.
10. Et brachium ejus.	10. Et brachium ejus.	10. ✕ Ejus.
11. Gregem suum pascet. Agnellos. Et in sinu suo portabit.	11. Gregem suum pascet. Agnos. Et in sinu suo levabit.	11. Agnellos. ✕ Et in sinu suo portabit.
12. Quis mensus est in pugillo suo aquas?	12. Quis mensus est pugillo aquas?	12. ✕ Quis mensus est minime ✕ digito suo aquas?
In mensura ternaria.	Tribus digitis.	In triplici.

HESAIÆ CAPUT XL.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ Θεὸς ὑμῶν.
2. Παραμυθήσαθε τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ.
3. Ὁμαλίσατε ἐν ἀβάτῳ ὁδὸν τῷ Θεῷ ἡμῶν.
4. Εἰς πεδίον.
7. ✕ Ὅτι πνεῦμα Κυρίου ἐπνευσεν εἰς αὐτόν.
- ✕ Ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός.
8. ✕ Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἐξέπεσε τὸ ἄνθος.
- Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν στήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.
9. Εὐαγγελιζομένη Σιών . . . . εὐαγγελιζομένη Ἱερουσαλήμ.
10. ✕ Αὐτοῦ.
11. Τὴν ἀγέλην αὐτοῦ ἔβασκε.
- ✕ Καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει.
12. ✕ Αὐτοῦ.
- Ἐν τρίτῳ.

SYMMACHUS.

1. Consolamini, consolamini populum meum, dicit Deus vester.
2. Consolamini cor Jerusalem.
3. Complamate in invia viam Deo nostro.
4. In campum.
7. ✕ Quia spiritus Domini sufflavit in eum.
- ✕ Vere fœnum est populus.
8. ✕ Exaruit fœnum, decidit flos.
- Verbum autem Dei nostri stabit in æternum.
9. Quæ evangelizas Sion... quæ evangelizas Jerusalem.
10. ✕ Ejus.
11. Gregem suum pascebat.
- ✕ Et in sinu suo portabit.
12. ✕ Suo.

In tertio.

Ο΄.

1. Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ Θεός. Οἱ λοιποὶ, παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ Θεός ὑμῶν.
2. Ὕπερ ἱερεῖς ἑλεῖτε τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ.
3. Φωνὴ βοῶντος.
- Εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἀλλ., διὰ τῆς ἀβάτου.
4. Εἰς πεδία.
7. Vacat.
- Vacat.
8. Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε.
- Τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
9. Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι, ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών, ὕψωσον τῇ ἰσχυί τὴν φωνήν σου, ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ.
10. Καὶ ὁ βραχίον.
11. Ποιμανεῖ τὸ ποιμνίον αὐτοῦ.
- Ἄρνας.
- Vacat.
12. Τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ;
- Δρακί.

LXX INTERPRETES.

1. Consolamini, consolamini populum meum, dicit Deus. Requie, consolamini, consolamini populum meum, dicit Deus vester.
2. Ὕπερ ἱερεῖς ἑλεῖτε τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ.
3. Vox clamantis.
- Rectas facite semitas Dei nostri. Alius, per inviam.
4. In campos.
7. Vacat.
- Vacat.
8. Exaruit fœnum, et flos decidit.
- Verbum autem Dei nostri manet in æternum.
9. Super montem excelsum ascende, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem.
10. Et brachium.
11. Pascet gregem suum.
- Agnos.
- Vacat.
12. Quis mensus est manu aquam?

Pugillo.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
- 2.
- 3.
4. Εἰς πεδίον.
7. ✕ Ὅτι πνεῦμα Κυρίου ἐπνευσεν εἰς αὐτόν.
- ✕ Ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός.
8. ✕ Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἐξέπεσε τὸ ἄνθος.
9. Εὐαγγελιζομένη Σιών. . . . εὐαγγελιζομένη Ἱερουσαλήμ.
10. ✕ Αὐτοῦ.
- 11.
12. ✕ Αὐτοῦ.

THEODOTIO.

- 1.
- 2.
- 3.
4. In campum.
7. ✕ Quia spiritus Domini sufflavit in eum.
- ✕ Vere fœnum est populus.
8. ✕ Exaruit fœnum, decidit flos.
9. Quæ evangelizas Sion... quæ evangelizas Jerusalem.
10. ✕ Ejus.
- 11.
12. ✕ Suo.

TO EBPAIKON.
 13 מִי-חֵן אֶת-רוּחַ יְהוָה וְאֵשׁ
 עֲנַן יוֹדִיעֵנִי
 14 אֶת-מִי נִצַּץ וַיִּבְיַח וַיִּלְכָּדוּ
 בָּאָרֶץ מִשְׁפַּט וַיִּלְכָּדוּ דַעַת הַדָּךְ
 תַּבְנִיט יוֹדִיעֵנִי
 15 כֹּדַק יִפְדֶּל 15.
 17 נִזְשָׁבוּ-לִי 17.
 25 תִּדְמוּנִי 25.
 27 לְמַדָּה תִּאֲמָר יַעֲקֹב וְחַדְמֵי
 יִשְׂרָאֵל
 28 לֹא יִנְקָה 28.
 30 יִכְשָׁל 30.

VERSIO HEBRAICI TEXT.
 13. Quis instruxit spiritum Domini, et vir consilium ejus scire faciet eum?
 14. Cum quo consiliatus est, et instruxit eam, et docuit eum in semita iudicium, et erudit eum scientia, et viam intelligentiarum scire fecit eum?
 15. Sicut minutum dejectum.
 17. Reputatae sunt ei.
 25. Assimilabitis me?
 27. Utquid dices, Jacob, et loqueris, Israel?
 28. Non fatigabitur.
 30. Corruent.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.
 13.
 14.
 15.
 17.
 25.
 27.
 28.
 30.

VULGATA LATINA.
 13. Quis adjuvit spiritum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit, et ostendit illi?
 14. Cum quo iniiit consilium, et instruxit eum, et docuit eam semitam justitiae, et erudit eum scientiam, et viam prudentiae ostendit illi?
 15. Quasi pulvis exiguus.
 17. Reputatae sunt ei.
 25. Assimilastis me?
 27. Quare dices, Jacob, et loqueris, Israel?
 28. Non deficiet.
 30. In infirmitate cadent.

ΑΚΥΛΑΣ.
 13.
 14.
 15. Ὡς λεπτὸν βαλλόμενον.
 17. ✕ Αὐτῷ.
 25. Ἐξισωθήσομαι;
 27.
 28.
 30. Σκανδαλισθήσονται.

AQUILA.
 13.
 14.
 15. Sicut minutum dejectum.
 17. ✕ Ei.
 25. Exaequabor?
 27.
 28.
 30. Scandalizabuntur.

Notae et variae lectiones ad cap. XL Hesaiæ.

V. 1. Σ. καὶ οἱ λοιπ., παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε ἑνὸν λαόν μου etc. Sic Procopius. Hieronymus vero ait : « Juxta interpretes ceteros jubentur alii, ut populum Dei et Jerusalem pariter consolentur. »
 V. 2. Σ., παραμυθῆσασθε etc. Procopius. (*) In LXX vox ἱερεῖς, quæ in Hebræo non exstat, notatur obelo in editione Hieronymi, = Sacerdotes.
 V. 3. Ἄ., φωνὴ καλοῦντος. Idem Procopius.
 Ibid. Σ., ὁμάλιστα etc. Procopius. Curter. vero ad marg., διὰ τῆς ἀβάτου.
 V. 4. Apud Curterium πεδία deest in textu; sed ad marg. notatur, πεδία. Σ., Θ., Ἄ., εἰς πεδῖον ὅμως τε Ο', lege, ὁμοίως τοῖς Ο', ubi de editione τῶν Ο' Hexaplatari, secundum alios interpretes correcta, loquitur.
 V. 7. Curter. ex ms. Jes., ✕ Σ., Θ., ὅτι πνεῦμα Κυρίου ἐπνευσεν εἰς αὐτόν· ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἐξέπεσε τὸ ἄνθος. Hæc porro asteriscis notata fuisse confirmat etiam Hieronymus : « Hoc quod asteriscis notatur, quia spiritus Dei flavit in eo : vere sænum est populus : aruit sænum, cecidit flos; ex Hebræo et Theodotionis editione additum est. Ex quo manifestum est, vel a LXX prætermissum, vel paulatim scriptorum vitio abo- (*) Ita etiam reliquos interpretes transtulisse priores capituli duos versus testatur idem Procopius; Symmachi enim versioni addit ὃ καὶ συνεφώνησαν οἱ λοιποί. I. e., cum quo consenserunt reliqui. Idem ad vocem τῶν LXX ἱερεῖς, adnotat, τὸ δὲ, ἱερεῖς, ὡς μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὠβελίσται παρὰ τοῖς ἑβδομηκοντά. Sanctus item Hieron., « Quodque additur a LXX, sacerdotes, obelo prænotandum est. » Et obelo quidem in Vaticanis codd. prænotatur. DRACH.

litum, dum et prior et sequens versiculus finitur in flore. » Ex ὁμοιοτελευτῷ igitur, sive ex repetita voce ἄνθος, in LXX hæc ommissa fuisse opinatur Hieronymus; quod verisimile est.
 Ibid. Ἄ., πρᾶσον ὁ λαός. Procopius.
 V. 8. Ἄ., ἐξηράνθη πρᾶσον etc. Idem.
 Ibid. Σ., ὁ δὲ λόγος etc. Idem.
 V. 9. Ἄ., ἐπ' ἕρος ὕψηλόν etc. Idem. Hieronymus : « Porro Hebraicum et cæteri interpretes ponunt genere feminino, ut dicant, quæ evangelizas Sion, et, quæ evangelizas Jerusalem. »
 V. 10. Curter. ex ms. Jes., ✕ οἱ Γ', αὐτοῦ, quæ vox deerat in LXX. [Aduh deest in Vatic. ; habet autem Alex. DRACH.]
 V. 11. Σ., τὴν ἀγέλην etc. Eusebius et cod. unus Reg.
 Ibid. Ἄ., ἀρπία. Procopius.
 Ibid. Ἄ., Σ., ✕ καὶ ἐν τῷ κόλπῳ etc. Curter. ex ms. Jes. Asterisco notatur, quia deest in LXX.
 V. 12. Ἄ., τίς ἐμέτρῃσεν etc. Hieronymus : « In eo ubi nos vertimus, Quis mensus est pugillo aquas? Aquila transtulit, Quis mensus est minimo digito aquas? Hoc enim λιχανός sonat; ut scilicet non tota manu, sed parvo digito, quem vulgo gustato-

HESAIÆ CAPUT XLI.

TO EBPAIKON.
 1 וְהָיָה אֵלַי אֵימָה
 1. Tacete ad me, insulæ.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοῖς γράμμασι.
 1.
 1. Taccat ad me insulæ.

ΑΚΥΛΑΣ.
 1. Κωφεύσατε πρὸς μὲ νῆσοι.
 1. Surdæ estote ad me, insulæ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

13. Τίς κατεσκεύασε τὸ πνεῦμα Κυρίου, καὶ ἄνδρα τῆς βουλῆς αὐτοῦ τίς ἐδείξεν αὐτῷ;

14. . . . .

15. Ὡς . . . .

17. ✕ Αὐτῷ.

25. Καὶ ἰσωθήσομαι;

27. Διὰ τί λέγεις, Ἰακώβ, καὶ λαλεῖς, Ἰσραήλ;

28.

30. Ἀσθενήσουσι.

SYMMACHUS.

13. Quis paravit spiritum Domini, et virum consilii ejus quis ostendit ei?

14. Cum quo iniiit consilium, deditque ei intelligentiam, et docuit eum viam iudicii, et instruxit illum scientia, et iter prudentiæ monstravit ei?

15. Sicut Doc quod decidit.

17. ✕ Ei.

25. Et æquabor?

27. Utquid dicis, Jacob, et loqueris, Israel?

28.

30. Infirmabuntur.

13. Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου, καὶ τίς αὐτοῦ σύμβουλος ἐγένετο, ὃς συμβιδεῖ αὐτόν;

14. Ἡ πρὸς τίνα συμβουλεύσατο, καὶ συνεδίθεσεν αὐτόν; ἢ τίς ἐδείξεν αὐτῷ κρίσιν; ἢ ὅδον συνέσεως τίς ἐδείξεν αὐτῷ;

15. Ὡς σέλος λογισθήσονται.

17. Ἐλογίσθησαν.

25. Μὲ ὠμοῦσατε;

27. Μὴ γὰρ εἶπης, Ἰακώβ, καὶ τί ἐλάλησας, Ἰσραήλ;

28. Οὐ πεινάσει. Οἱ λοιποὶ, οὐκ ἐξελεύθη.

30. Ἀνίσχυες ἔσονται.

LXX INTERPRETES.

13. Quis novit mentem Domini, et quis ejus consiliarius factus est, qui doceat eum?

14. Aut cum quo consilium iniiit, et instruxit eum? vel quis ostendit ei iudicium? vel viam intelligentiæ quis ostendit illi?

15. Sicut saliva reputabuntur.

17. Reputatæ sunt.

25. Assimilastis me?

27. Non enim dicas, Jacob, et quid locutus es Israel?

28. Non esuriet. Reliqui, non dissolutus est.

30. Infirmi erunt.

13.

14.

15. Ὡς . . . .

17. ✕ Αὐτῷ.

25. Καὶ ἰσωθήσομαι;

27.

28.

30. Ἀσθενήσουσι.

THEODOTIO.

13.

14.

15. Sicut Doc quod decidit.

17. ✕ Ei.

25. Et æquabor?

27.

28.

30. Infirmabuntur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Hesaiæ.

rem vocant, omnis aquarum vastitas ponderetur. » Martianæus noster legit : *Hoc enim λιχάς sonat*. Et sic quoque habetur in codice Sangermanensi antiquissimo. At vox λιχάνος minimum digitum aptius exprimit. Ad LXX, post vocem χειρὶ, notat Curterius ex ms. Marchaliano, ✕ εἰ Γ΄, αὐτοῦ.

Ibid. Hieronymus : « Pro pugillo, quem in comprehensione terræ, LXX transtulerunt, in Hebraico scriptum est, SALIS, quem Symmachus τρίτον, Aquila τρίσωμον interpretati sunt; et nos, ut manifestius faceremus, in tres digitos vertimus: quod scilicet mokem terræ et excelsa montium collumque quasi tribus digitulis et stateræ parvo momento appenderit; per quæ Dei majestas, et Creatoris potentia demonstratur. » Vox Aquilæ τρίσωμον nos vacat suspicione mendii. Manuscr. Sangermanensis habet TPICCOM.

V. 13 et 14. Haec Symmachi interpretationem Latine sic adfert Hieronymus : *Quis paravit etc.* [Symmachi versionem Græcæ versiculi 13 addidimus ex Lamberto Bos, qui etiam exhibet ejusdem versionem v. 14, his verbis : *Σὺν τίνι ἐβουλεύσατο, καὶ ἔγνωεν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ ἐδείξαεν αὐτόν τὴν ὁδὸν κρίσεως*; Ad v. 13 adscripsit Montf. quasi Sym. versionem, sed proprio, ut videtur, Marte Græcam factam : *Τίς ἔγνωεν πνεῦμα Κυρίου et postea, viribus deficientibus, sequuntur puncta.* — In textu

LXX, pro συμβιδεῖ, habent συμβιδάσει Marchal., Ald. et Complut. — Ad alterum τῶν LXX ἐδείξεν in v. 14, habet Lamb. Bos : Sym., ἐγνώρισεν. DRACH.]

V. 15. Hieronymus : « Insulæ quæque quasi saliva reputantur, sive ut Symmachus et Theodotio ipsum ponentes Hebraicum εἰσαὶ ὄρε quod decidit; pro quo Aquila, λεπτὸν βαλλόμενον transtulit. Aiunt autem Hebræi hoc verbo significari tenuissimum pulverem, qui vento rapiente sæpe in os mittitur, et sentitur potius quam videtur. Minutissima ergo frusta pulveris et pene invisibilia hoc verbo appellantur, quas forsitan Democritus cum suo Epicuro atomos vocat. » [Sym. et Theod., εἰσαὶ δὲκ ἐκπίπτων. Ex L. Bos. Et etiam Hebr. habet *ἄσας*, ᾧ cum vocali *patahh*. DRACH.]

V. 17. Οἱ Γ΄. ✕ αὐτῷ. Curter. ex ms. Jes.

V. 25. Ἀ., ἐξισωθήσομαι etc. Idem, qui habet ad Θ., Σ., σωθήσομαι, perperani.

V. 27. Σ., διὰ τί λέγεις etc. Idem. (*)

V. 28. Οἱ λοιποὶ, οὐκ ἐξελεύθη. Procopius. [Non autem ad εὐ πεινάσει pertinet reliquorum lectio, sed ad οὐδὲ κοπιάσει, γὰρ ἢ ἢ, Vulg., neque laborabit. Procop. enim et Origenes sic tradunt, ἀνεὶ δὲ τοῦ, οὐ κοπιάσει, οὐκ ἐξελεύθη φασὶν οἱ λοιποὶ. DRACH.]

V. 30. Ἀ., σκανδαλισθήσονται etc. Curter.

(*) Hæc Symmachi lectio etiam reliquis interpretibus reddenda est. Procopius enim addit : καὶ οἱ λοιποὶ συμφώνως. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XLI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Δουλεύσατε ἐπ' ἐμοῦ, νῆσοι.

SYMMACHUS.

1. Servite ad me, insulæ.

1. Ἐγκαινίζεσθε πρὸς με, νῆσοι.

LXX INTERPRETES.

1. Innovamini ad me, insulæ.

1. Σιγήσατε πρὸς με, νῆσοι.

THEODOTIO.

1. Tacete ad me, insulæ.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
ולאמנים 2 לפניו כעפר כקש נדף 3 לא יבא 4 קרא הודות מראש 5 יחדו קרב ויאתיון 6 איש את-רעהו יעזר ולאחז אמר	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	2. Ὡς χούν. 3. 4. 5. Ἠγγισαν καὶ ἤχασιν. 6. Ἄνθρωπὸν σὺν ἐτέρῳ (al. ἐταίρῳ) αὐτοῦ βοηθήσουσι, καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἶπεν. 7. Τῇ κἀλλῇ ἀγαθὸν ἐστίν. 8.
7 לדבק מדב הוא 8 ואתה ישראל עבדי זרע אברהם אתבי 9 ובאעזליה עבדי 13 אני יהוה אלהיך אני עזרתך 14 אל-תיראי תלעת יעקב כחי ישראל קדוש ישראל 16 תזרם ורחק תשאם וסערה ואתה תגיל ביהוה בקדוש ישראל ותחלל	7. 8. 9. 13. 14. 16.	Ἐπέρμα Ἀβραὰμ ἀγαπητοῦ μου. 9. 13. Ἐγὼ * Κύριος ; ὁ Θεός σου. Ἐγὼ ἐδοθήσαί σοι. 14. Μὴ φοβοῦ, σκώληξ Ἰακώβ. Τεθνεώτες Ἰσραὴλ. * Ἅγιος Ἰσραὴλ. 16. Δικμήσεις αὐτοῦς, καὶ θυμὸς ἀρεῖ αὐτοῦς. Καὶ λαλαψ. Καὶ σὺ ἀγαλλιάσῃ ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰσραὴλ. Καυχῆσῃ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et nationes. 2. Ad faciem ejus. Quasi pulverem. Ut stipulam propulsam. 3. Non ingreditur. 4. Vocans generationes a capite. 5. Timuerunt. Appropinquaverunt et venerunt. 6. Vir socio suo auxiliabuntur : et fratri suo dicet. 7. Ad juncturam bonum hoc. 8. Et tu, Israel. serve meus. Semen Abraham amici mei. 9. Et a selectis ejus. Servus meus. 13. Ego Dominus Deus tuus. Ego auxiliatus sum tibi. 14. Ne timeas, vermis Jacob. Viri pauci Israel. Sanctus Israel. 16. Sparges eos, et ventus tollet eos. Et turbo. Et tu exsultabis in Domino in Sancto Israel. Laudaberis.	Et gentes. 2. In conspectu ejus. Quasi pulverem. Sicut stipulam vento raptam. 3. Non apparebit. 4. Vocans generationes ab exor- dio. 5. Et timuerunt. Appropinquaverunt et accesserunt. 6. Unusquisque proximo suo auxiliabitur, et fratri suo dicet. 7. Glutino bonum est. 8. Et tu, Israel, serve meus. Semen Abraham amici mei. 9. Et a longinquo ejus. Servus meus. 13. Ego Dominus Deus tuus. Ego adjuvi te. 14. Noli timere, Jacob. Qui mortui estis ex Israel. Sanctus Israel. 16. Ventilabis eos, et ventus tollet. Et turbo. Et tu exsultabis in Domino in Sancto Israel. Lataberis.	2. Quasi pulverem. 3. 4. 5. Appropinquaverunt et venerunt. 6. Vir cum socio suo auxilia- buntur, et proximo suo dixit. 7. Glutino bonum est. 8. Semen Abraham dilecti mei. 9. 13. Ego * Dominus; Deus tuus. Ego auxiliatus sum tibi. 14. Ne timeas, vermis Jacob. Mortui Israel. * Sanctus Israel. 16. Ventilabis eos, et ventus tollet eos. Et turbo. Et tu exsultabis in Domino, et in Sancto Israel. Gloriaberis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

G.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- Καὶ ἔθνη.
 2. Ἐμπροσθεν αὐτοῦ.
 Ὡς χούν.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7. Εἰς κόλλησιν ἀγαθόν ἐστιν.
 8.
 Σπέρμα Ἀβραάμ τοῦ φίλου μου.
 9. Τῶν ἀγκώνων αὐτῆς.
 13. Ἐγὼ ✕ Κύριος ὁ Θεός σου.
 Ἐγὼ ἐβοήθησά σοι.
 14. Μὴ φοβοῦ, σκώληξ Ἰακώβ.
 Ἀριθμὸς Ἰσραήλ.
 ✕ Ἅγιος Ἰσραήλ.
 16. Λιχμήσεις αὐτούς, καὶ ἀνεμος
 λήφεται αὐτούς.

Καὶ σὺ ἀγαλλιάσῃ ἐν Κυρίῳ καὶ
 ἐν τῷ Ἁγίῳ Ἰσραήλ.
 Ἐπαινεθήσῃ.

SYMMACHUS.

- Et gentes.
 2. In conspectu ejus.
 Quasi pulverem.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7. Ad conglutinationem bonum
 est.
 8.
 Semen Abraham amici mei.
 9. Cubitis ejus.
 13. Ego ✕ Dominus ὁ Deus tuus.
 Ego auxiliatus sum tibi.
 14. Ne timeas, vermis Jacob.
 Numerus Israel.
 ✕ Sanctus Israel.
 16. Ventilabis eos, et ventus
 rapiet eos.
 Et tu exultabis in Domino, et
 in Sancto Israel.
 Laudaberis.

- Οἱ γὰρ ἄρχοντες.
 2. Ἐναντίον.
 Ὡς χούν. Ἄλλως, εἰς γῆν.
 Ὡς φρύγανα ἐξωσμένα.
 3. Vacat.
 4. Ὁ καλῶν αὐτὴν ἀπὸ γενεῶν
 ἀρχῆς.
 5. Vacat.
 Ἠγγισαν καὶ ἦλθον.
 6. Κρίνων ἕκαστος τῷ πλησίον,
 καὶ τῷ ἀδελφῷ βοηθήσῃ, καὶ ἔρετ.
 7. Σύμβλημα καλόν ἐστι.
 8. Σὺ δὲ, Ἰσραήλ, πᾶς μου. *Οἱ
 λοιποὶ*, σὺ δὲ, Ἰσραήλ, δοῦλέ μου.
 Σπέρμα Ἀβραάμ, ὃν ἠγάπησα.
 9. Ἐκ τῶν σκοπιῶν αὐτῆς.
 Παῖς μου. *Οἱ λοιποὶ*, δοῦλός μου.
 13. Ἐγὼ ὁ Θεός σου.
 Vacat.
 14. Μὴ φοβοῦ, Ἰακώβ.
 Ὀλιγοστὸς Ἰσραήλ.
 Ἰσραήλ.
 16. Καὶ λιχμήσεις, καὶ ἀνεμος
 λήφεται αὐτούς.
 Καὶ καταγίς.
 Σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ ἐν τοῖς ἁγίοις
 Ἰσραήλ.
 Καὶ ἀγαλλιάσονται.

LXX INTERPRETES.

- Principes enim.
 2. Contra.
 Quasi pulverem. *Alit.*, in terram.
 Sicut stipulas projectas.
 3. Vacat.
 4. Qui vocat eam a generationi-
 bus principii.
 5. Vacat.
 Appropinquaverunt et venerunt.
 6. Judicans unusquisque proxi-
 mo, et fratri ad auxiliandum, et
 dicet.
 7. Commissura bona est.
 8. Tu autem, Israel, pner mi.
Reliqui, tu autem, Israel, serve mi.
 Semen Abraham, quem dilexi.
 9. Ex speculis ejus.
 Puer meus. *Reliqui*, servus meus.
 13. Ego Deus tuus.
 Vacat.
 14. Ne timeas, Jacob.
 Parvule Israel.
 Israel.
 16. Et ventilabis, et ventus ra-
 pietet eos.
 Et tempestas.
 Tu autem lætaberis in sanctis
 Israel.
 Et exultabunt.

2. Κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
 Ὡς χούν.
 Ἐξωθούμενα.
 3. ✕ Οὐχ ἤξει.
 4. Ὁ καλῶν τὰς γενεὰς ἐξ ἀρ-
 χῆς.
 5. ✕ Καὶ ἐξέστησαν.
 6.
 7. Τῇ κόλλῃ ἀγαθόν ἐστιν.
 8.
 9.
 13. Ἐγὼ ✕ Κύριος ὁ Θεός σου.
 Ἐγὼ ἐβοήθησά σοι.
 14. Μὴ φοβοῦ, σκώληξ Ἰακώβ.
 Νεκροὶ Ἰσραήλ.
 ✕ Ἅγιος Ἰσραήλ.
 16. Λιχμήσεις αὐτούς, καὶ ἀνε-
 μος λήφεται αὐτούς.

Καυχῆσθ.

THEODOTIO.

2. Ad faciem ejus.
 Quasi pulverem.
 Expulsas.
 3. ✕ Non veniet.
 4. Qui vocat generationes a prin-
 cipio.
 5. ✕ Et obstupuerunt
 6.
 7. Glutino bonum est.
 8.
 9.
 13. Ego ✕ Dominus ὁ Deus tuus.
 Ego auxiliatus sum tibi.
 14. Ne timeas, vermis Jacob.
 Mortui Israel.
 ✕ Sanctus Israel.
 16. Ventilabis eos, et ventus
 rapiet eos.
 Gloriaberis.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΞ
17 העניים והאביונים מבקשים מים ומין	17.	17.
18 מים	18.	18. ✕ ὕδατων.
19 בערסה ברשע תודר ותאשור	19.	19. Ἐν τῇ ἀβάτῳ ἐλάτῃ καὶ πετελέαν, καὶ πύξον.
21 הגישו עצבותיכם	21.	21. (Ἐγγίσατε) τὰς στερεώσεις ὑμῶν.
22 לנ	22.	22. Ἡμῖν.
25 העידותי	25.	25.
29 הן כלם אין אפס מעשיהם רחוק	29.	29.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
17. Afflicti et egeni quærentes aquas, et non sunt.	17. Egeni et pauperes quærant aquas, et non sunt.	17.
18. Aquarum.	18. Aquarum.	18. ✕ Aquarum.
19. In deserto abietem, sapiaum et buxum pariter.	19. In solitudinem cedrum, et spinam, et myrtum, et lignum olivæ.	19. In invia abietem, et ulmum et buxum.
21. Accedere facite fortia vestra.	21. Afferte si quid forte habetis.	21. Admovete firmitudines vestras.
22. Nobis.	22. Nobis.	22. Nobis.
Priora.	Priora.	
25. Suscitavi.	25. Suscitavi.	25
29. En omnes ipsi iniquitas, nihil opera eorum : ventus et inane conflavilia eorum.	29. Ecce omnes injusti, et vana opera eorum : ventus et inane simulacra eorum	29

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLI Hesaiæ.

V. 1. 'A., κωφεύσατε etc. Eusebius et Procopius. (')
 Ibid. Σ., καὶ ἔθνη. Procopius.
 Ibid. Ο', ἐγκαινίζεσθε, *innovamini*. Bene observat Drusius LXX legisse, *קיימי*, *daleth pro resch*. — Ad eorumd. ἀλλάξουσιν ἰσχύον, notat Procopius, ἀλλάξάτωσαν ἰσχύον, κατὰ Σύμμ. DRACH.
 V. 2. Σ., ἐμπροσθεν αὐτοῦ etc. Curter. ex ms. Jes.
 Ibid. 'A., Σ., Θ., ὡς γούν. Curter. [Curter. sic edidit trium lectionem: οἱ Γ', εἰς γούν; Procop. autem: 'Α., Σύμμ., Θεοδ., ὡς γούν. Senes quoque vertunt εἰς, *in*, Hebr. vero veritas fert *ו*, *tanquam*. Vulg., *quasi*. DRACH.]
 Ibid. Θ., ἐξωθούμενα. Idem.
 V. 3. Θ., ✕ οὐχ ἤξει. Idem. In LXX non habetur.
 V. 4. Θ., ὁ καλῶν etc. Idem.
 V. 5. Θ., ✕ καὶ ἐξέστησαν. Idem. Omittitur autem in Ο'.
 Ibid. 'A., ἤγγισαν etc. Idem.
 V. 6. 'A., ἀνήρ σὺν ἐτέρῳ αὐτοῦ etc., lege ἐταίρῳ, ut supra sæpius.
 V. 7. 'A., Θ., τῇ κόλλη ἀγαθόν ἐστιν. Σ., εἰς κόλλησιν ἀγαθόν ἐστιν. Idem. Theodoretus vero sic habet: Τὸ δὲ σύμβλημα καλόν ἐστιν, οἱ τρεῖς οὕτω τεθεικάσιν, εἰς κόλλησιν καλόν ἐστιν. Parvam siquidem, quæ inter eos intererat, differentiam neglexit.
 V. 8. *Οἱ λοιπ.*, σὺ δὲ, Ἰσραήλ, δοῦλέ μου. Curter.

Ibid. 'A., σπέρμα Ἀβραάμ ἀγαπητοῦ μου. Σ., σπέρμα etc. Euseb. qui habet ἀγαπητόν: *sed aliquot mss. ἀγαπητοῦ*. [Iterum monemus in V. T. Ἀβραάμ scribi aspero cum spiritu. Pasor, in tractatu, *Etyma nominum propriorum*: « Nota in Græca V. T. versione Ἀβραάμ semper spiritu aspero scribi. » DRACH.]
 V. 9. Σ., τῶν ἀρχόντων αὐτῆς. Procopius.
 Ibid. *Οἱ λοιπ.*, δοῦλό μου. Idem.
 V. 13. 'A., Σ., Θ., ✕ Κύριος. Curter.
 Ibid. Θἰ Γ', ἐγὼ ἐδοθήσά σοι. Idem.
 V. 14. Οἱ Γ', μὴ φοβοῦ etc. Idem. Vide Hieronymum in hunc locum.
 Ibid. 'A., θεβνεώτες etc. Procopius. [In quibusd. ll., μὴ φοβοῦ, ἰακώβ σκώληξ, ὀλιγοστός Ἰσραήλ. Cyrillus, μὴ φ. σκ. ἰακώβ. Ostendit S. Hieron. σκώληξ, quod habet Hebr. textus, ex aliis esse editi. — Idem S. Pater cum Aq. et Theod. legit *יְהוּבִים*, *mortui*, quod nunc massoretice punctiatur *יְהוּבִים*, *viri*, vel *caterva*; et bene reddit Scholz Germanice, *Voelkchen*. Monendum, statum constructum nominis pl. *יְהוּבִים*, *mortui*, nunquam aliter esse quam *יְהוּבִים*, et solammodo legi Hes. xlii, 2. Psal. cxliii, 5. Thren. iii, 6. DRACH.]
 Ibid. Θἰ Γ', ✕ Ἅγιος Ἰσραήλ. Curter. ex ms. Jes.
 V. 16. 'A., λιχμήσις αὐτοῦ etc. Idem.
 Ibid. 'A., καὶ καίλαφ. Idem.

(') Sed Heracle aliter Procopius, cuius verba hæc sunt: Σύμμαχος μὲν, δουλεύσατε, φησὶν, ἐπ' ἐμοῦ, νῆσοι. Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοσίω· κωφεύσατε πρὸς με, νῆσοι. Ita ut eandem versionem et Aquilæ et Theodotioni tribuat. Eusebius vero sic: Κατὰ Θεοδοτίωνα κωφεύειν καὶ σιγῆν. I. e., secundum Theodotionem *commutescere et tacere*. DRACH.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

17.
18. ✕ Ὑδάτων.
19. Ἐν τῇ ἀβάτῳ κυπάρισσον, πελέαν, καὶ πύξον.
21. Φέρετε εἰς μέσον τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν.
22. Ἡμῖν.
Τὰ πρῶτα.
25. Ἐγερω.
29.

17. Οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεεῖς ζήτησουσι γὰρ ὕδωρ, καὶ οὐκ ἔσται.
18. ✕ Ὑδάτων.
19. Εἰς τὴν ἀνυδρὸν γῆν κέδρον καὶ πύξον, μυρσίην καὶ κυπάρισσον, καὶ λευκὴν.
21. Ἦγγισαν αἱ βουλαὶ ὑμῶν.
22. Ἡμῖν.
Τὰ πρῶτερον.
25. Ἦγειρα.
29. Εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, καὶ μάτην οἱ πλανῶντες ὑμᾶς. Ἄλλοι, . . . ἄδικοι, καὶ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς.

17. Οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεεῖς ζήτησουσιν ὕδωρ, καὶ οὐκ ἔσται.
18. ✕ Ὑδάτων.
19.
21. (Ἐγγίσατε) τὰ κραταιώματα ὑμῶν.
22. Ἡμῖν.
Τὰ ἀρχαῖα.
25.
29. Ἴδου πάντες αὐτοὶ ἄδικοι, ἄνεμος καὶ κενὸν τὸ χώνευμα αὐτῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

17.
18. ✕ Aquarum.
19. In invia cupressum, ulmum et luxum.
21. Ferte in medium fortia vestra.
22. Nobis.
Prima.
25. Suscitabo.
29.

17. Pauperes et egeni: quærent enim aquam, et non erit.
18. ✕ Aquarum.
19. In terram inaquosam cedrum et buxum, myrtum et cyparissum, et populum.
21. Appropinquaverunt consilia vestra.
22. Vobis.
Priora.
25. Suscitavi.
29. Sunt enim qui faciunt vos, et vani qui errare faciunt vos. Al., . . . injusti, et vanitas qui conflungunt vos.

17. Pauperes et egeni quærent aquam, et non erit.
18. ✕ Aquarum.
19.
21 Admōvete robora vestra.
22. Nobis.
Antiqua.
25.
29. Ecce omnes ipsi Injusti, ventus et inane fusile ipsorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Hesaiæ.

Ibid. 'A., Σ., καὶ σὺ ἀγαλλιάσῃ etc. Idem.

Ibid. 'A., Θ., καυχῆσῃ etc. Idem. [Procop. hic. ὠδέλισται δὲ τὸ ἀγαλλιάσονται. Immerito; habet enim textus Hebr. lætaberis, ut vertit Vulg. DRACH.]

V. 17. Θ., οἱ πτωχοὶ etc. Idem. (')

V. 18. Οἱ Γ', ✕ Ὑδάτων. Idem. Olim deerat in editis τῶν Ο', sed ex tribus interpretibus restitutum est.

V. 19. Σ., ἐν τῇ ἀβάτῳ κυπάρισσον, πελέαν καὶ πύξον. 'A., ἐλάτην. Idem. Hieronymus in hunc locum sic habet: « Juxta Hebraicum et cæteros interpretes, cedrus, setta, et myrtus, et lignum olivæ, et abies, et ulmus, et buxus simul. Quæ varietates arborum, diversitatem significant gratiæ spirituales. Et quia omnibus natura earum nota est, de setta tantum Hebraico edisseramus, quam spinam Theodotio transtulit. Est autem genus arboris nascentis in eremo, spinæ albæ habens similitudinem: unde omnia lignea aræ et tabernaculi facta sunt instrumenta, quæ appellantur settim: quod lignum imputribile et levissimum, omnium lignorum tam in fortitudine, quam in nitore soliditatem superat et pulchritudinem. » Priora autem lignorum genera, quorum interpretationem Græcam non habemus, nempe, cedra, setta et myrtus, his He-

braicis vocibus respondent עֲרֵב עֲרֵב וְרֵב.

V. 21. 'A., ἐγγίσατε τὰς στερεώσεις etc. Sic ex Theodoro, Procopio et ms. (")

V. 22. Οἱ Γ', ἡμῖν. Carter.

Ibid. Σ., τὰ πρῶτα. Θ., τὰ ἀρχαῖα. Idem.

V. 25. Hieronymus: « Hæc quæ ego juxta consuetudinem prophetalem fecisse me dico, quasi jam præterita sint; vel juxta Symmachum futura polliceor; nullus dæmonum et idolorum potest prædicere. »

V. 29. Ἄλλοι, ... ἄδικοι καὶ ματαιότης etc. Lectionem sine interpretis nomine adfert Curterius ex ms. Jes. estque, ut videtur, Symmachi, qui ματαιότης pro τῷ ponit ps. cvi, 40. Carter. male δόκοι pro ἄδικοι. Sequentem item Theodotionis lectionem adfert idem. [Per solitam et nimiam festinationem detruncavit Montf. Symmachi lectionem, quæ sic se habet in Marchal. codice: ἰδού πάντες αὐτοὶ ἄδικοι, οὐδὲν τὰ ἔργα αὐτῶν (Hebr. et Vulg., nihil [Vulg., vana] opera eorum) ἄνεμος καὶ κενὸν τὸ χώνευμα αὐτῶν. — Pro ultimo sticho τῶν LXX, habet Marchal. in textu, ἄδικοι καὶ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς. Editio Rom.: « In quibusd. per- vetustis est, οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, ἄδικοι (al., μάταιοι) καὶ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς. » DRACH.]

(') Hæc Theodotionis versio etiam reliquis interpretibus tribuitur a Procopio. DRACH.

(") In ipso Procopii textu loco τὰς στερεώσεις ὁ. reperitur, τὰς ὀστεώσεις (quasi, ossuositates) ὁ., quæ lectio accuratius, et quidem secundum morem Aquilæ, respondet Hebraico עֲרֵב עֲרֵב. Sed opere pretium est ipsa Procopii adferre verba: ἀθ' οὗ Σύμμ. ἐγγίσατε, φησὶ, τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν. Ὁ δὲ 'Αξ., ὀστεώσεις (sic in ipso Procopii textu p. 462, et lectio στερεώσεις in margine tantum est notata a Curterio). — Theodoretus: φέρετε εἰς μέσον τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν ἢ κατὰ τὸν Θεοῦ, κραταιώματα ὑμῶν. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XLII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 וְהָיָה עַבְדִּי אֲתַקְרְבוּ בְחִירֵי רִצְוֹתָי נפשי	1.	2.
2 וְלֹא יִשָּׂא	2.	3. Καὶ λίνον ἀμαυρόν.
3 וּפְשֹׁתָי כֹּהֵן	3.	4. . . . .
4 לֹא יִכְרֶה וְלֹא יִדְוֶץ עַד-יִשָּׂא בִּארְץ מִשְׁפָּט	4.	
וְלֹא יִתְרַחֵץ אִימֵי יִתְלִי τὸ Ἑθρ., καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι.		
5 לְהִלְכִים בָּהּ	5.	5.
6 לְבָרִית	6.	6.
8 וְהִגְלִיתִי	8.	8. Καὶ τὴν ὑμνησίμ μου.
9 וְהִדְשֵׁתִי אֲנִי כְמוֹד בְּמִרְמָה תִּצְמַחְנָה אֲשֶׁמִיעַ אֲתֶכֶם	9.	9. Καὶ καινὰς ἐγὼ ἀναγγέλλω. Ἰερὸ τοῦ ἀναφύηται. . .
10 שִׁיר	10.	10.
11 וְשָׁא	11.	11. Ἀράτωσαν.
כִּדְבַר וְעִרִיץ		
13 יְהִי כְמוֹד יִצָּא כְמוֹד מִלְחָמָה	13.	13.
14 דְּהִשְׁתִּיתִי	14.	14. Ἐσίγησα.
15 אֲדַרְיֵב דְּרִים וּגְבֻעָת וְכֹל- עֲשֵׂבִים אֲוִבִישׁ	15.	15.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Ecce servus meus, innitit in eo: electus meus, voluit anima mea.	1. Ecce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea.	1.
2. Et non elevabit.	2. Neque accipiet personam.	2.
3. Et lium caligans.	3. Et linum fumigans.	3. Et liam obscuram.
4. Non caligabit et non frange- tur, donec ponat in terra judi- cium.	4. Non erit fristis neque turbu- lentus, donec ponat in terra judi- cium.	4. Non obscurabit et non caret, donec ponat in terra iudicium.
Et ad legem ejus insulæ exspe- ctabunt. <i>H. Int.</i> , et in lege ejus gentes sperabunt.	Et legem ejus insulæ exspecta- bunt.	
5. Ambulantibus in ea.	5. Calcantibus eam.	5.
6. In foedus.	6. In foedus.	6.
8. Et laudem meam.	8. Et laudem meam.	8. Et laud. ti nem meam.
9. Et nova ego indicans. Antequam pullulent audire fa- ciam vos.	9. Nova quoque ego annuntio. Antequam oriantur, audita vo- bis faciam.	9. Et novas ego annuntio. Antequam pullulent...
10. Canticum.	10. Canticum.	10.
11. Levabunt. Desertum, et civitates ejus.	11. Sublevetur. Desertum, et civitates ejus.	11. Tollant.
13. Dominus sicut fortis egredie- tur, sicut vir bellorum.	13. Dominus sicut fortis egre- diatur, sicut vir præliator.	13.
14. Tacebam.	14. Tacui.	14. Tacui.
15. Vastabo montes et colles, et omnem herbam eorum arefaciam.	15. Desertos faciam montes et colles, et omne græmen eorum exsicabo.	15.

HESALÆ CAPUT XLII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
2. . . . .
3. Καὶ λίνον ἀμαυρόν.
- 4.
5. Καὶ τὰ πορευόμενα ἐπ' αὐτῆς.
- 6.
8. Καὶ τὸν ἔπαινον μου.
9. Καὶ καινὰ ἰδοῦ ἀπαγγέλλω.
Πρὸ τοῦ ἀνατελεῖν αὐτὰ ἀκουστὰ ποιήσω ὑμῖν.
- 10.
11. Ἐπαράτωσαν.
13. Κύριος ὡς δυνατὸς ἐξελεύσεται, ὡς ἀνὴρ πολεμιστῆς.
- 14.
15. ✕ Ἐρημώσω ὄρη καὶ βουνοὺς, καὶ πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ.

1. Ἰακώβ ὁ παῖς μου, ἀντιλήφωμαι αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου, προσεδέξατο αὐτὸν ἢ ψυχὴ μου. Ἄλλος, ὃν ἠρέτισεν ἢ ψυχὴ μου.
2. Οὐδὲ ἀνήσει.
3. Καὶ λίνον καπνιζόμενον.
4. Ἀναλάμψει καὶ οὐ θραυσθήσεται, ἕως ἀνθῆ ἐπὶ τῆς γῆς κρῖσιν.
Καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν. *Οἱ λοιποὶ*, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι.
5. Τοῖς πατοῦσιν αὐτήν.
6. Εἰς διαθήκην. *Οἱ λοιποὶ*, εἰς συνθήκην.
8. Τὰς ἀρετάς μου.
9. Καὶ καινὰ ἔ ἐγὼ ἀναγγέλλω.
Πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ἑμῖν.
10. Ὑμνον. *Οἱ λοιποὶ*, ᾄσμα.
11. Εὐφράνητι.
Ἐρημος καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. *Οἱ λοιποὶ*, ἔρημος καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς.
13. Κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται, καὶ συντριβεῖ πόλεμον.
14. Ἐσώπησα.
15. ✕ Ἐρημώσω ὄρη καὶ βουνοὺς, καὶ πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ.

1. Ἰδοῦ ὁ παῖς μου ἀντιλήφεται αὐτὸν, καὶ ἐκλεκτός μου, ὃν ἠρέτισεν ἢ ψυχὴ μου.
- 2.
3. Καὶ λίνον ἀμαυρόν.
4. . . . .
- 5.
- 6.
- 8.
9. Καινὰ δὲ ἀπαγγέλλω.
Πρὸ τοῦ βλαστῆσαι.
- 10.
- 11.
- 13.
- 14.
15. ✕ Ἐρημώσω ὄρη καὶ βουνοὺς, καὶ πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTI.

- 1.
2. Et non decipietur.
3. Et linum obscurum.
- 4.
5. Et quæ in ea ambulant.
- 6.
8. Et laudem meam.
9. Et nova ecce annuntio.
Antequam oriantur ipsa, audita faciam vobis.
- 10.
11. Sustollant.
13. Dominus ut potens egredietur, ut vir bellator.
- 14.
15. ✕ Devastabo montes et colles, et omne fœnum eorum exsiccabo.

1. Jacob puer meus, assumam eum: Israel electus meus, suscipit eum anima mea. *Alius*, quem elegit anima mea.
2. Neque dimittet.
3. Et linum fumigans.
4. Splendet et non conteretur, donec ponat super terra iudicium.
Et in nomine ejus gentes sperabunt. *Reliqui*, et in lege ejus gentes sperabunt.
5. Calcantibus eam.
6. In testamentum. *Reliqui*, in fœdus.
8. Virtutes meas.
9. Et nova quæ ego annuntio.
Antequam annuntientur, manifestata sunt vobis.
10. Hymnum. *Reliqui*, canticum.
11. Lactare.
Desertum, et villæ ejus. *Reliqui*, desertum, et civitates ejus.
13. Dominus Deus virtutum egredietur, et conteret bellum.
14. Tacui.
15. ✕ Devastabo montes et colles, et omne fœnum eorum exsiccabo.

1. Ecce puer meus suscipiet eum, et electus meus, in quo placuit anima mea.
- 2.
3. Et linum obscurum.
4. Non obscurabit et non curret, donec ponat in terra iudicium.
- 5.
- 6.
- 8.
9. Nova autem annuntio.
Antequam germinent.
- 10.
- 11.
- 13.
- 14.
15. ✕ Devastabo montes et colles, et omne fœnum eorum exsiccabo.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
לִבְשׁ בִּשְׂת הַבְּסוּחִים בִּפְסָל 17	17.	17.
כִּי עָדָר כִּי אִם-עַבְדֵי חֹרֵשׁ כְּמֹלְאֵי אֲשֶׁלָּח מִי עָדָר כְּמִשְׁלָם עָדָר כַּעֲבַד יִהְיֶה	19.	19.
20 רֵאִית רַבּוֹת וְלֹא הִשְׁמַר פִּי. אֲזַנִּים וְלֹא יִשְׁמַע	20.	20.
21 יִהְיֶה חֶפֶץ לִמְעַן עֲדָקָה יִגְדִּיל תִּירָה וַיֵּאדִיר	21.	21.
25 וְעוֹד מְלֻכָּה	25.	25. Καὶ κραταίωσιν πολέμου.
וְתִלְהַבֵּד		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
17. Confundentur confusione fidentes in sculptili.	17. Confundantur confusione qui confidunt in sculptili.	17.
19. Quis cæcus nisi servus meus, et surdus sicut angelum meum missurus sum? Quis cæcus sicut perfectus, et cæcus sicut servus Domini?	19. Quis cæcus, nisi servus meus, et surdus, nisi ad quem nuntios meos misi? quis cæcus, nisi qui venundatus est? et quis cæcus, nisi servus Domini?	19.
20. Vidisti multa, et non observabis, aperire aures, et non audiet.	20. Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?	20.
21. Dominus voluit propter justitiam suam: magnificabit legem et extollet.	21. Et Dominus voluit ut sanctificaret eum, et magnificaret legem, et extolleret.	21.
25. Et fortitudinem belli.	25. Et forte bellum.	25. Et robur belli.
Et inflammavit illum.	Et combussit eum.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Hesaiaë.

V. 1. Θ., ἰδοὺ ὁ παῖς μου etc. Curter. ex ms. Jes. Eusebius in *Demonstr. evang.*: Παρὰ τοῖς Ὁ' ὠδέλισται τὸ τοῦ Ἰακώβ, καὶ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα· καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς δὲ ἑρμηνευταῖς παρασεσιώπηται· ἐπεὶ μηδὲ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ φέρεται. I. e. *Apud LXX obelo notatur illud, Jacob, necnon illud non en, Israel, quod ab aliis interpretibus tacetur, quia in Hebræo non exstat.* "A. L., ὃν ἠρέτισεν etc. Eusebius. [Locum Eusebii allatum invenies in libro 9. In libro 2 sic nostrum citat textum, ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ἀντιλήψομαι αὐτοῦ· ὁ ἐκλεκτός μου. S. Hieron.: «*Jacob et Israel* in presenti capitulo non habentur, quod nec Mathæus Evangelista posuit (xii, 18), secutus Hebr. veritatem.» Et post addit: «*Et interim notandum, quod ubi de Apostolorum scribitur choro, et Jacob et Israel, et semen appellantur Abraham: quibus quasi hominibus ac servis consequenter dicitur: Noli timere, vermis Jacob, et parvulus numerus Israel.* Ubi autem de CHRISTO est vaticinium, absque *Jacob* et *Israel* legitur.» — "Ὁν ἠρέτισεν etc. ipsius est lectio Eusebii. Severus, ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα· εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου. DRACH.]

V. 2. Sym., non decipietur. Hieronymus.

V. 3. 'A., Σ., Θ., καὶ λίνον ἀμαυρόν. Curter. ex ms. Jes. Hieronymus: «*Linum fumigans, sive ut alii transtulerunt, obscurum atque tenebrosum non exiunguet.*» [S. Justinus pro καπνιζόμενον habet τυφόμενον, ut etiam legitur apud S. Matth. xii, 20. DRACH.]

V. 4. A., Th., non obscurabit etc. Hieronymus.

Ibid. τὸ Ἑβρ. καὶ οἱ λοιποί, καὶ ἐν τῷ νόμῳ etc. Euseb. in Psalm., p. 197, similiterque Procopius.

V. 5. Σ., καὶ τὰ πορευόμενα etc. Procopius. [Procopius aliquanto aliter: τὸ Ἑβραϊκὸν δὲ, καὶ οἱ λοιποί, ἀντὶ τοῦ ἔθνη, ῥήσοι φασίν. Καὶ ἀντὶ τοῦ ὄνματι, νόμῳ. DRACH.]

V. 6. Theodoretus in psalm. xcviij, v. 5, de hoc Hesaiaë loco agens dicit: Τὴν γὰρ διαθήκην οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ συνθήκην εἰρήχασιν.

V. 8. Hebr. et Vulg., et gloriam meam alteri non dabo. LXX, τὴν δόξαν μου ἐτέρῳ οὐ δώσω. Belle pariter et pie hic S. disserit Stridonensis Presbyter: «*Neque enim dixit, gloriam meam nulli dabo, quod si dixisset, exclusisset et FILIUM, sed, gloriam meam alteri non dabo, præter Te, cui dedi, cui daturus sum. Unde proprietatem S. Scripturæ vehementer admiror, quod verbum aher (ἄλλῳ) omnes interpretes voce consona transtulerunt, alterum, qui in multis aliis soliti sunt discrepare.*» DRACH.

Ibid. 'A., καὶ τὴν ὑμνησιν etc. Procopius, et Hieronymus, qui addit omnes voce consona ALTERI vertisse: quod vocem præcedentem respicit ἄλλῳ.

V. 9. 'A., καὶ κινδός etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. 'A., πρὸ τοῦ ἀναφ- etc. Idem, qui ad Symmachum pro ἀνατεῖλαι habet ἀναγγεῖλαι. [Et quidem recte habet ἀναγγεῖλαι. Ms. Jes. habet in textu, ut et Alex., ἀνατεῖλαι, adnotatque, οἱ Γ', ἀναγγεῖλαι. Θ., βλαστῆσαι. 'A., ἀναφυῆναι. Cum vero videas οἱ Γ'. et Θ., 'A., perspicuum est amanuensem legisse Γ pro Σ. et proprio Marte addidisse οἱ. Temeritas quippe soror est ignorantia et semidoctrina. Legendum igitur cum Curterio, Σ., ἀναγγεῖλαι.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Α.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

17. Αισχυνθήσονται αισχύνην οἱ πεποιθότες τοῖς γλυπτοῖς.

19. Καὶ τίς τυφλὸς, εἰ μὴ ὁ δοῦλός μου, καὶ κωφὸς ὡς ὁ ἀγγελὸς μου; Τίς τυφλὸς ὡς ὁ τέλειος, καὶ κωφὸς ὡς ὁ δοῦλός μου;

20. Εἶδες πολλὰ καὶ οὐ φυλάξεις, ἀνεωγμένα τὰ ὦτα αὐτοῦ [1. σου] καὶ οὐ μὴ ἀκούσεις.

21. Κύριος ἠθέλησεν ἕνα δικαίωση αὐτὸν, μεγαλύναι νόμον καὶ θαυμάσαι.

25. Καὶ κράτος πολέμου.

17. Αἰσχύνθητε αισχύνην οἱ πεποιθότες ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς.

19. Καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ' ἢ οἱ παῖδες μου, καὶ κωφοὶ ἀλλ' ἢ οἱ κωφιοῦντες αὐτῶν; καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ.

20. Εἶδετε πλεονάξιν, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε ἠνοιγμένα τὰ ὦτα, καὶ οὐκ ἤκούσατε.

21. Κύριος ὁ Θεὸς ἐβουλεύσατο ἕνα δικαιοῦσθαι, καὶ μεγαλύνῃ αἰνεσιν.

25. Καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς πόλεμος.

Καὶ οἱ συμφλέγοντες αὐτούς.

17.

19.

20.

21.

25. Καὶ κράτος πολέμου.

Καὶ συνεφλόγισεν αὐτούς.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

17. Confundentur confusione qui confidunt sculptilibus.

19. Et quis cæcus, nisi servus meus, et surdus sicut angelus meus? Quis cæcus sicut perfectus, et surdus ut servus meus?

20. Vidisti multa, et non custodisti, apertæ aures tuæ, et non audisti.

21. Dominus voluit ut justificaret eum, ad magnificandum legem, et admirandum.

25. Et potentiam belli.

17. Confundamini confusione qui confiditis super sculptilibus.

19. Et quis est cæcus, nisi pueri mei, et surdi nisi dominantes eis? Et excæcati sunt servi Dei.

20. Vidistis sæpe, et non custodistis, apertæ sunt aures, et non audistis.

21. Dominus Deus consultavit, ut justificaretur, et magnificaret laudem.

25. Et prævaluit adversus eos bellum.

Et qui comburebant eos.

17.

19.

20.

21.

25. Et potentiam belli.

Et simul inflammavit eos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Hesaiæ.

Confirmat hanc correctionem Procopius, qui ita scribit: ὁ Σύμμαχος εἶπεν· πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι αὐτὰ ἀκουσὰ ποιήσω ὑμῖν.—In Symmachi lectione antecedenti, καὶ καινὰ ἰδοῦ ἀναγγέλλω, illud ἰδοῦ mendum est pro ἐγώ. DRACH.]

V. 10. Οἱ λοιποὶ, ἄσμα. Procopius.

V. 11. 'Α., ἀράτωσαν. Σ., ἐπαράτωσαν. Male Curterius hasce Aquilæ et Symmachi interpretationes refert ad sequentem τῶν Ο' vocem, εὐφρανθήσονται, quæ respondet Hebræo פָּרַח, eumque sequitur Drusius. Certum quippe est hæc respicere vocem פָּרַח. Aquila enim פָּרַח אָרַעוּ, et Symmachus ἐπαράτωσαν interpretari.

Ibid. Οἱ λοιποὶ, ἔρημος etc. Idem et Eusebius.

V. 13. Σ., Κύριος ὡς δυνατὸς etc. Procopius.

V. 14. 'Α., ἐσθήσα. Idem.

V. 15. Σ., Θ., ✕ ἐρημώσω etc. Idem. Hæc vero lectio ex Σ. Θ. translata in τὸς Ο' in hodiernis editionibus adest. [Totum hunc versiculum habet cod. Marchial. in margine, Sym. et Th. adscriptum, sub asterisco.—Procop., κατὰ δὲ τὴν Ἑβραϊδα καὶ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνεύσας, ἐρημώσω ὄρη etc. prout hic sequuntur in Vaticano textu. DRACH.]

V. 16. Ο', ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω. Alii, Ald., Complut., addunt, αὐτοῖς, Beatusque Hieron. in LXX, illis. Nimirum interpretati sunt פָּרַח, sensu פָּרַח יָרַח. Ita etiam nonnulli Hebræorum et Grotius. DRACH.

V. 17. Σ., αισχυνθήσονται etc. Procopius. [Ex eodem Procopio ista lectio Aquilæ pariter et Theo-

dotioni tribuenda est, nisi pro αισχυνθήσονται modo habent imperativo, Aquila, αισχυνθήτωσαν Theod. vero, καταισχυνθήτωσαν. DRACH.]

V. 19. Σ., καὶ τίς τυφλὸς etc. Idem. [Apud Symm. pro δοῦλός μου, Schleusnerus reponi vult, δοῦλος Κυρίου. MOY et KPOY facile in codd. antiquis permutari invicem potuerunt. — In cæteris codd., in Complut. et apud Procopium, post αὐτῶν additur: τίς τυφλὸς ὡς ἀπεσχηκός; (qui recessit), et quidam H., ἀπεστηκός. S. Hieron. in LXX, quis cæcus, nisi qui recepit? *Recepit*, mendum manifestum, pro *recessit*. DRACH.]

V. 20. Σ., εἶδες πολλὰ etc. Idem.

Ibid. Hebr. פָּרַח. Secundum vero Keri, פָּרַח, quod est, videndo. — Pro ἠνοιγμένα, Marchial. ἀνεωγμένα. DRACH.

V. 21. Σ., Κύριος ἠθέλησεν etc. Procopius. [Pro ἐβουλεύσατο, Marchal., Ald., Complut. aliique, ἐβούλετο. LXX apud S. Hieron., voluit. DRACH.]

V. 23. Complut., ὅς ταῦτα εἰσακούσεται, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα γνώση, quod apud S. Hieron. ita sonat, *qui hæc audiat et futura cognoscat*. Hebr. et Vulg., audiat hæc, attendat et auscultet futura. DRACH.

V. 24. Ο', οἷς; Cæteræ editiones et maxima codicum pars, τῖς; Et sic apud SS. Hieron. et Cyprianum, quis? Hebr. et Vulg., quis? Idem.

V. 25. 'Α., καὶ κραταίωσιν etc. Curter. ex mss. Jes.

Ibid. Θ., καὶ συνεφλόγισεν etc. Id.

HESAIÆ CAPUT XLIII.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
2 אִיךְ אֲנִי לֹא תִבְזֶה 3 וּפְסָא	2. 5.	2. Οὐ καύσουσί σε. 3.
7 וְלִכְבֹּדִי בְרֵאשִׁיתִי	7.	7.
9 וְשִׁמְעוּנִי	9.	9.
11 אֲנִי אֲנִי יְהוָה	11.	11. ✕ Ἐγὼ ἰ ἐγὼ Κύριος.
12 הִשְׁמַעְתִּי	12.	12.
14 בְּרִיחִים בְּאֵיחִית	14.	14.
15 אֲנִי יְהוָה קְדוֹשְׁכֶם בְּרֵאשִׁית יִשְׂרָאֵל בְּלִבְכֶם	15.	15.
16 כֹּה	16.	16. ✕ Ὅτι.
18 אֵל-תִּבְנֶנּוּ	18.	18.
19 הַנְּבִי	19.	19. Ὅτι ἔθου ἐγὼ.
20 תְּנִים דְּבַחַת יַעֲקֹב	20.	20. Σειρήνες.
21 תְּהַלְלִי	21.	21.
22 וְלֹא-אֲדִי קְרִאת יַעֲקֹב	22.	22. Καὶ οὐκ ἐμὲ ἐπάλασσε, Ἰα- κώβ.
כִּי-יַעֲזֶת בִּי		
23 לֹא הִעֲבַדְתִּיךָ	23.	23. Οὐκ ἐδούλωσά σε.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Tecum ego. Non adureberis.	2. Tecum ero. Non combureris.	2. Non urent te.
3. Et Saba.	3. Et Saba.	3.
7. Et in gloriam meam creavi eam.	7. In gloriam meam creavi cum.	7.
9. Audire facient nos.	9. Audire nos faciet.	9.
11. Ego ego Dominus.	11. Ego sum, ego sum Domi- nus.	11. ✕ Ego ḡ ego Dominus.
12. Et audire feci.	12. Auditum feci.	12.
14. Fugitivos. In navibus.	14. Vectes. In navibus.	14.
15. Ego Dominus Sanctus vester, creans Israel, rex vester.	15. Ego Dominus Sanctus ve- ster, creans Israel, rex vester.	15.
16. Sic.	16. Hæc.	16. ✕ Quoniam.
18. Ne consideretis.	18. Ne intueamini.	18.
19. Ecce ego.	19. Ecce ego.	19. Quia ecce ego.
20. Dracones. Et filia ululæ.	20. Dracones. Et struthiones.	20. Sirenes.
21. Laudem meam.	21. Laudem meam.	21.
22. Et non me invocasti, Jacob. Cum laborasti in me.	22. Non me invocasti, Jacob. Nec laborasti in me.	22. Et non me vocasti, Jacob.
23. Non te servire feci.	23. Non te servire feci.	23. Non te servire feci.

HESALÆ CAPUT XLIII

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. Οὐ κατακαύσουσί σε.	2. Μετά σοῦ εἰμι. Οὐ μὴ κατακαυθῆς.	2. Μετά σοῦ εἰμι.
3.	3. Καὶ Σοφὴνν. <i>Οἱ λοιποὶ, καὶ Σαβά.</i>	3.
7.	7. Ἐν γὰρ τῇ δόξῃ μου κατεσκεύασα αὐτόν. <i>Οἱ λοιποὶ, καὶ εἰς τὴν δόξαν μου ἐκτίσα αὐτόν.</i>	7.
9. Ἀκουτισάτωσαν ἡμᾶς.	9. Ἀναγγελεῖ ἡμῖν.	9. Ἀκουτισάτωσαν <i>h. h. c.</i>
11. ✕ Ἐγὼ ἰ ἐγὼ Κύριος	11. Ἐγὼ ὁ Θεός.	11. ✕ Ἐγὼ ἰ ἐγὼ
12.	12. Ὀνειδίσα. <i>Οἱ λοιποὶ, καὶ ἠκούτισα.</i>	12.
14.	14. Φεύγοντας. Ἐν πλοίοις. Ἄλλος, ἐν ναυσί.	14. . .
15. Ἐγὼ Κύριος ὁ Ἅγιος ὑμῶν. κτιστῆς Ἰσραὴλ, βασιλεὺς ὑμῶν.	15. Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός ὁ Ἅγιος ὑμῶν, ὁ καταβείβας Ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν.	15.
16. ✕ Ὅτι.	16. Οὕτως.	16. ✕ Ὅτι.
18. Μὴ ἐννοεῖσθε.	18. Μὴ συλλογίζεσθε.	18.
19. Ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ.	19. Ἴδοὺ ἐγὼ.	19. Ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ.
20. Σειρήνες.	20. Σειρήνες. Καὶ θυγατέρες στρουθῶν. <i>Οἱ λοιποὶ, καὶ στρουθοκάμηλοι.</i>	20. Θαννίμ.
21. Τὸν ὕμνον μου.	21. Τὰς ἀρετάς μου.	21.
22. Οὐδὲ ἐμὲ ἐκάλεσας, Ἰακώβ. Ἐκοπίασθης δὲ εἰς ἐμέ.	22. Οὐ νῦν ἐκάλεσά σε, Ἰακώβ. Οὐδὲ κοπίασαι σε ἐποίησα. Ἄλλοι, ἐκοπίασας ἐν ἐμοί.	22. Καὶ οὐκ ἐμὲ ἐκάλεσας, Ἰακώβ.
23. Οὐ κατεδουλωσάμην σε.	23. Οὐκ ἐδούλωσά σε.	23. Οὐ κατεδουλωσάμην σε.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Non comburent te.	2. Tecum sum. Non combureris.	2. Tecum sum.
3.	3. Et Soënem. <i>Reliqui, et Saba.</i>	3.
7.	7. In gloria enim mea efformavi eum. <i>Reliqui, et in gloriam meam creavi eum.</i>	7.
9. Audire faciant nos.	9. Annuntiabit nobis.	9. Audire faciant nos.
11. ✕ Ego ἰ ego Dominus.	11. Ego Deus.	11. ✕ Ego ἰ ego Dominus.
12.	12. Exprobravi. <i>Reliqui, et audire feci.</i>	12.
14.	14. Fugientes. In naviculis. <i>Alius, idem.</i>	14. Vectes ejus.
15. Ego Dominus Sanctus vester, creator Israel, rex vester.	15. Ego Dominus Deus Sanctus vester, qui ostendi Israel regem vestrum.	15.
16. ✕ Quoniam.	16. Sic.	16. ✕ Quoniam.
18. Ne cogitetis.	18. Ne recogitetis.	18.
19. Quia ecce ego.	19. Ecce ego.	19. Quia ecce ego.
20. Sirenes.	20. Sirenes. Et filia struthionum. <i>Reliqui, et struthocameli.</i>	20. Thannim.
21. Hymnum meum.	21. Virtutes meas.	21.
22. Neque me vocasti, Jacob. Defatigatus autem es in me.	22. Non nunc vocavi te, Jacob. Neque laborare te feci. <i>Alii, laborasti in me.</i>	22. Et non me vocasti, Jacob.
23. Non servitio te subjeci.	23. Non te servire feci.	23. Non servitio te subjeci.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
בְּחַמְאוֹתֶיךָ הִנְעַחֲנִי 24	24.	24.
אֲנִי אֲנִי הִנְעַחֲנִי לְבַעֲנֵי הַחַמְאוֹתֶיךָ 25	25.	25. Ἐγὼ ἐγὼ ✕ αὐτός.
וְהוֹלִיעֶיךָ 27	27.	27. Καὶ ἐρμηνεῖς σου.
לְהַדְפִּים 28	28.	28.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
24. In peccatis tuis laborare fecisti me.	24. In peccatis tuis, praeuisti mihi laborem.	24.
25. Ego, ego ipse. Propter me, et peccatorum tuorum (non recordabor.)	25. Ego sum, ego sum ipse. Propter me, et peccatorum tuorum (non recordabor.)	25. Ego, ego ✕ ipsc.
27. Et interpretes tui.	27. Et interpretes tui.	27. Et interpretes tui.
28. In convitia	28. In blasphemiam.	28.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Hesaiæ.

V. 2. Ms. Jes., Θ. ὁμοίως τοῖς Ο'.
Ibid. 'A., οὐ καύσουςι etc. Idem. [Ita etiam Procop., quod dicendum de aliis fere omnibus lectionibus codicis Marchal. Versiones Aq. et Sym. hujus commatis perperam applicuit Montf., pertinent enim ad hæc τῶν LXX, (φλδς) οὐ κατακαύσει σα. Hebr. et Vulg., et *flamma non ardebit in te*, ut recte indicat Drusius. DRACH.]
V. 2. *Ol λοιπ., καὶ Σαβά.* Hieronymus : « Pro Syene, reliqui interpretes posuerunt SABA, unde fuit regina Austri, quæ venit sapientiam audire Salomonis. »
V. 7. *Ol λοιπ., καὶ εἰς τὴν δόξαν* etc. Procop.
V. 9. Σ., Θ., ἀκουτισάτωσαν etc. Ms. Jes.
V. 11. *Ol Γ', ✕ ἐγὼ.* Idem, ut significat eam vocem ab aliis interpretibus bis repeti, ut in Hebræo: cum contra LXX semel eam habeant.
V. 12. *Ol λοιπ., καὶ ἡκούτισα.* Eusebius et Pro-

copius.
V. 14. Hieronymus : « *Detraxi omnes vectes ejus,* qui Hebraice appellantur BAKILIM, et quos Theodotio *fortes* interpretatus est. »
Ibid. Ἄλλος, ἐν ναυσί. Curter. ex ms. Jes., sine interpretis nomine.
V. 15. Σ., ἐγὼ Κύριος etc. Procopius.
V. 16. 'A., Σ., Θ., ✕ ὅτι. Curter. ex ms. Jes.
V. 18. Σ., μὴ ἐννοεῖσθε. Procop.
V. 19. *Ol Γ', ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ.* Curter.
V. 20. Hieronymus : « *Pro draconibus,* quod solus Theodotio, ut in Hebræo scriptum est, appellavit *Thannim*, reliqui *Sirenas* interpretati sunt, animalia portentosa, quæ dulci carmine atque mortifero navigantes Scyllæis canibus lacerandos præcipitabant. » Curter., Θ., θέννιν.
Ibid. *Ol λοιπ., στρουθοκάμηλοι.* Sic. Reg. unus, Euseb. et Theodor. Curter. vero ex ms. Jes. habet,

HESAIÆ CAPUT XLIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
וְיִשְׂרָאֵל 2	2.	2.
כִּי 3	3.	3. Ὅτι.
וּבְרַכְתִּי 4	4.	Καὶ εὐλογίαν μου.
יִקְרָא 5	5.	5.
יָדוּ 6	6.	✕ Χεῖρα αὐτοῦ.
8 אֱלֹהֵי-תַפְחֹד וְאֱלֹהֵי-תִרְדָּה 8	8.	8.
9 וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה בְּלִי-רְאוּ וּבְלִי-יָדַע לְמַעַן יִבְשׂוּ 9	9.	9.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et rectus.	2. Et rectissime.	2.
3. Quia. Et benedictionem meam.	3. Enim. Et benedictionem meam.	3. Quia. Et benedictionem meam.
5. Invocabit. Manu sua.	5. Vocabit. Manu sua.	5. ✕ Manum suam.
8. Ne timeatis et ne formidētis.	8. Nolite timere, neque conturbemini.	8.
9. Et testes eorum ipsi non videbunt, et non cognoscent, ut confundantur.	9. Ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt ut confundantur.	9.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
24.	24. Ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου προ- έστης μου. <i>Οἱ λοιποί</i> , ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ἐκόπωσάς με.	24.
25. Ἐγὼ ἐγὼ ✕ αὐτός.	25. Ἐγὼ εἰμι, ἐγὼ εἰμι. ✕ Ἐνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρ- τίας σου.	25. Ἐγὼ ἐγὼ ✕ αὐτός. ✕ Ἐνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρ- τίας σου.
27. Καὶ ἑρμηνεῖς σου:	27. Καὶ ἄρχοντες ὑμῶν.	27.
28.	28. Εἰς ὀνειδισμὸν. <i>Οἱ λοιποί</i> , εἰς βλασφημίαν.	28.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
24.	24. In peccatis tuis ante me stetisti. <i>Reliqui</i> , in peccatis tuis fatigasti me.	24.
25. Ego, ego ✕ ipse.	25. Ego sum, ego sum. ✕ Propter me, et peccata tua.	25. Ego, ego ✕ ipse. ✕ Propter me, et peccata tua.
27. Et interpretes tui.	27. Et principes vestri.	27.
28.	28. In opprobrium. <i>Reliqui</i> , in blasphemiam.	28.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Hesaiæ.

*A., στροβοκάμηλοι.

V. 21. Σ., τὸν ὕμνον μου. Procop.

V. 22. 'A., Θ., καὶ οὐκ ἐμὲ etc. Procopius et

Curter.
Ibid. Procopius, Σ., ἐκοπίασθης etc. [Juxta Ro-
manian ed. et Lambertum Bos, hæc Symmachi
versio refertur ad hæc senam commatis 23, οὐδὲ
ἐγκοπον ἐποίησά σε (ἐν λιθάνῳ). Confirmatur ex
hoc scholio ab Eusebio addito: καὶ τοι ἐμοῦ μὴ
ποίησαντός σε κοπίασαι. Hebr. et Vulg., nec labo-
rem tibi præbui (in thure). Montf., ut sæpe, sibi
errorem offundi a Drusio passus est. DRACH.]V. 23. 'A., Ο, οὐκ ἐδούλωσά σε. Σ., Θ., οὐ
κατ- etc. Curter. ex ms. Jes. [Procop., Σ, Θ., οὐ
κατεδούλωσά σε. — Ο, οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν θυσίαις.
Ed. Rom.: « In aliquot libris est οὐκ ἐδ. σε ἐν
δώροις. Aliqui et Cyrillus, οὐκ ἐδούλευσας (al. ἐδού-
λωσας) ἐν θ., apud quem etiam sequitur, ut inmultis, οὐδὲ ἐγκοπον ἐποίησας. Theodor. autem, et
Euseb., *Demonstr.* lib. 2, οὐκ ἐδούλευσάς μοι ἐν
δώροις. » DRACH.]V. 24. *Οἱ λοιπ.*, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ἐκόπωσάς
με. Hanc notam Curterius sic adfert ex ms. Jes.,
'A., Σ., Θ., ἐκόπωσάς με. Σ., 'A., ἐγκοπον ἐποίη-
σάς με, ubi duæ variæque Aquilæ et Symmachi
interpretationes adferuntur. [Ead. nota habetur apud
Procopium in margine. DRACH.]V. 25. 'A., Σ., Θ., ✕ αὐτός; Curter. ex ms. Jes.
[In Marchal. cod. trium lectio sic est, ἐγὼ εἰμι αὐ-
τός ὁ etc. DRACH.]Ibid. Θ., ✕ ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας σου.
Idem. Asterisco notatur, quia non erat in LXX ubi
hodie habetur. [Marchal. hæc verba in margine ha-
bet sub asterisco Θ. adscripta. DRACH.]

V. 27. 'A., Σ., καὶ ἑρμηνεῖς σου. Procopius.

V. 28. *Οἱ λοιπ.*, εἰς βλασφημίαν. Idem.

HESAIÆ CAPUT XLIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Καὶ ἰγαπημένος. <i>Οἱ λοιποί</i> , εὐθύς (ul. εὐθύτατος).	2.
3. Ὅτι.	3. Ὅτι.	3.
Καὶ τὴν εὐλογίαν μου.	Καὶ τὰς εὐλογίας μου.	Καὶ τὴν εὐλογίαν μου.
5. Κληθήσεται.	5. Βοήσεται.	5.
✕ Χεῖρα αὐτοῦ.	Χεῖρ αὐτοῦ.	
8.	8. Μὴ παρακαλύπτεισθε, μηδὲ πλανᾶσθε.	8. Μὴ θαμβεῖσθε ✕ καὶ μὴ πλα- ✕ νᾶσθε.
9.	9.	9. ✕ Καὶ μάρτυρες αὐτῶν εἰσιν, ✕ οὐκ ἔβρονται, καὶ οὐ γνώσκονται, ✕ ἵνα ἀισχυθῶσι.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Et dilecte. <i>Reliqui</i> , rectus (al. rectissimus).	2.
3. Quia.	3. Quia.	3.
Et benedictionem meam.	Et benedictiones meas.	Et benedictionem meam.
5. Vocabitur.	5. Clamabit.	5.
✕ Manum suam.	Manu sua.	
8.	8. Ne abscondamini, neque er- retis.	8. Ne obstupescatis ✕ et ne ✕ erretis.
9.	9.	9. ✕ Et testes eorum sunt, non ✕ videbunt, et non cognoscent, ✕ ut pudore afficiantur.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΦΑΑΣ
10 מי-יצר אל ופסל נסך לבלתי העיל	10.	10.
11 הן כל-הבריו	11.	11.
12 בפחם ובסקבות יצרה	12.	12. ✕ Ἐν ἀνθραξι. Καὶ ἐν σφύραις ἐπλασεν αὐτό.
13 ותאדה בשוד יעשה במקצת	13.	13. ✕ Καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν ✕ παραγραφίδι, ἐποίησεν αὐτὸ ἐν ✕ περιγωνίοις.
14 לו רחים ויקח תרזה ואלק ויאמץ לו	14.	14. ✕ Ἐαυτῷ κέδρους. ✕ Καὶ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον καὶ ✕ δρῦν, καὶ ἐκαρτέρωσεν αὐτῶν.
15 ארץ ועשה פסל ויסגד-למו	15.	15.
16 יצלה צלי	16.	16. ✕ Ὀπτησεν ὀπτόν.
23 הריעז	23.	23.
ובישראל יהבאר		
24 עשה כל	24.	24.
28 האמר לנדרש רעי היכל תיסד	28.	28.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
10. Quis formavit deum, et sculptile conflavit, ut non prosit?	10. Quis formavit deum, et sculptile conflavit ad nihil utile?	10.
11. Ecce omnes participes ejus.	11. Ecce omnes participes ejus.	11.
12. In carbone. Et in malleis formabit illud.	12. In prunis. Et in malleis formavit illud.	12. ✕ In carbonibus. Et in malleis formavit illud.
13. Delineabit illud in filo tincto, faciet illud in ascis.	13. Formavit illud in runcina : fecit illud in angularibus.	13. ✕ Et formavit illud in peni- ✕ cillo, fecit illud in angularibus.
14. Sibi cedros. Et tollet tirza et cedrum, et roborabit sibi.	14. Cedros. Tulit ilicem et quercum, quæ steterat.	14. ✕ Sibi cedros. ✕ Et accepit glandem agrestem ✕ et quercum, et roboravit sibi.
Ornum.	Pinum.	
15. Fecit illud sculptile, et incurvabit se ei.	15. Operatus est deum, et adoravit.	15.
16. Assabit assaturam.	16. Coxit pulmentum.	16. ✕ Coxit opsonium.
23. Jubilate.	23. Jubilate.	23.
Et in Israel gloriabitur.	Et Israel gloriabitur.	
24. Faciens omnia.	24. Faciens omnia.	24.
28. Dicens ad Chores, Pastor meus. Et templo, Fundaberis.	28. Qui dico Cyro, Pastor meus. Et templo, Fundaberis.	28.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Hesaiæ.

V. 2. Hieronymus : « ISURUN verbum Hebraicum, quod cæteri εὐθύτατον, sive εὐθῆ, id est, rectissimum, sive rectum, interpretati sunt. Soli LXX, dilectissimum, jungentes de suo Israel. Proprie autem juxta Hebræos et litterarum fidem, Israel rectus Dei dicitur. »

V. 5. 'A., Σ., δτι. Curter. ex ms. Jes. ubi in LXX legitur ετι. Edit. Rom. δτι.

Ibid. 'A., καὶ τὴν εὐλογίαν etc. Ex Procopio et

Curterio.

V. 5. Σ., κληθήσεται. Procopius. [Non ad prius βοησται (מ-יק), sed alterum (יכנה), quod in Marchal. deest, refertur a Procopio hæc Sym. lectio. Sed error est Drusii, quem noster de more sine examine secutus est. DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., ✕ χεῖρα αὐτοῦ. Curter. ex ms. Jes. quia olim deerat in LXX. Certe in codice Marchaliano non legitur : sed hodie in edit. Rom. χεῖρ

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

10.
11.
12. ✕ Ἐν ἀνθραξι.
Καὶ ἐν τερέτρῳ ἐβρύθμισεν αὐτό.
13.
14.
15.
16. ✕ Ὀπτῆσεν ὀπτόν.
23.
21.
28. Ὁ λέγων Κύρω, Ποιμὴν μου.
Ὁ δὲ ναδὸς θεμελιωθήσεται.

10. Οἱ πλάσσαντες θεὸν, καὶ γλύφοντες πάντες ἀνωφελεῖς;
11. Καὶ πάντες ὄθεν ἐγένοντο.
12. Σκεπάρῳ.
Καὶ ἐν τερέτρῳ ἔστησεν αὐτό.
13. Ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν κόλλῃ ἐβρύθμισεν αὐτό.
14. Εὐλον.
✕ Πίτυν.
15. Εἰργάσαντο θεοὺς, καὶ προκυνούσιν αὐτοῖς.
16. Ὀπτῆσας.
23. Σαλπίζατε. Οἱ λοιποὶ, ἀλάξατε.
Καὶ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται. Οἱ λοιποὶ, καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται.
24. Ὁ συντελῶν πάντα. Οἱ λοιποὶ, ὁ ποιήσας πάντα.
28. Ὁ λέγων Κύρω φρονεῖν.
Καὶ τὸν οἶκον τὸν ἁγίον μου θεμελιώσω.

10. ✕ Τίς πλάσσει ἰσχυρὸν, καὶ ✕ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελεῖς;
11. ✕ Ἰδοὺ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ.
12. ✕ Ἐν ἀνθραξι.
. . . βυθμιαὶ αὐτό.
13.
14. ✕ Ἐαυτῷ κέδρους.
✕ Καὶ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον καὶ ✕ δρῦν, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῷ.
15. ✕ Ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν, ✕ καὶ κάμπτει αὐτοῖς.
16. ✕ Ὀπτῆσεν ὀπτόν.
23.
21.
28.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 10
11.
12. ✕ In carbonibus.
Et in terebro concinnavit illud.
13.
14.
15.
16. ✕ Coxit opsonium.
23.
21.
28. Qui dico Cyro, Pastor meus.
Templum autem fundabitur.

10. Qui plasmant deum et sculptentes omnes inutilia?
11. Et omnes unde facti sunt.
12. Dolabra.
Et in terebro statuit illud.
13. Statuit illud in mensura, et in glutino concinnavit illud.
14. Lignum.
✕ Pinum.
15. Fabricati sunt deos, et adorant eos.
16. Cum coxisset.
23. Canite tuba. *Reliqui*, jubilate.
Et Israel gloriabitur. *Reliqui*, et in Israel gloriabitur.
24. Complens omnia, *Reliqui*, qui fecit omnia.
28. Dicens Cyro, ut sapiat.
Et domum sanctam meam fundabo.

10. ✕ Quis fingit fortem, et ✕ sculptile conflabit ad inutile?
11. ✕ Ecce qui communicant cum eo.
12. ✕ In carbonibus. . . concinnabit illud.
13.
14. ✕ Sibi cedros.
✕ Et accepit glandem agrestem ✕ et quercum, et roboravit sibi.
15. ✕ Fecit illud sculptile, et ✕ flectit se illis.
16. ✕ Coxit opsonium.
23.
24.
28.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Hesaiæ.

αὐτοῦ.

V. 8. Θ., μὴ θαμβεῖσθε etc. Idem. Illud vero, καὶ μὴ κλανᾶσθε, non legitur in codice Marchaliano, seu RR. PP. Jesuitarum; et ad marginem præmisso asterisco ponitur cum nota Θ. Septuaginta edit. Rom. habent, μηδὲ κλανᾶσθε.

V. 9. Θ., ✕ καὶ μάρτυρες αὐτῶν etc. Hujus et duorum sequentium versiculorum lectionem Theodotionis, præmisso asterisco, adfert idem, quia

τῶν Ο' versio ad textum Hebraicum non quadrabat, et perplexa jacet. [Edit. Rom. : ε In quibusd. hæc sequuntur, καὶ μάρτυρες αὐτῶν εἰσιν, οὐκ ἔβρονται, καὶ οὐ γνώσκονται ἵνα ἀισχυρθῶσι· τίς πλάσσει ἰσχυρὸν, καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελεῖς; Ἰδοὺ πάντες οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ. Ista vero nempe Cyrillus habet, et apud Procop. sub asterisco tribuuntur Theodotioni.]

V. 12. Οἱ Γ', ✕ ἐν ἀνθραξι. Idem.

Ibid. 'A., καὶ ἐν σφύραις etc. Idem. [In Sym., Marchal. scribit ἐρρύθμισεν, Procop., ἐρρύθμωσεν. Drusius: « ῥυθμῶω, quod alibi non facile invenies. » Sed de hoc verbo vide Stephani Thes., ed. Didot. DRACH.]

V. 13. 'A., ✕ καὶ ἐμόρρωσεν etc. Idem. [Lectio Aquilæ, apud Procopium sub asteriscis, non autem in Marchal. Eamd. habent in textu Ald. et Compl. Pro περιγωνίους, alii παραγωνίσκοις, alii περιγωνίσκοις. DRACH.]

V. 14. 'A., Θ., ✕ ἐαυτῶ κέδρους. Hanc et sequentem 'A. Θ. lectionem cum asterisco adfert idem. LXX una voce ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, omnes istas arbores expresserunt.

Ibid. Ο', ✕ πίτυν. Idem hoc modo, ✕ οἱ Ο', πίτυν, quo significatur hanc vocem in LXX Hexaplaris editionis inductam fuisse. Deest vero in textu τῶν Ο' Marchaliano: sed est in edit. Rom. [Ald. et Complut. habent in textu ἐαυτῶ κέδρους usque ad αὐτῶ, et a Procopio, non autem Marchal., Aq. et Th. sub asterisco assignantur. Alii, ἐκαρτέρησεν

αὐτό. Sed verbum καρτέρῶ non bene quadrat. DRACH.]

V. 15. Θ., ✕ ἐποίησεν αὐτό etc. Idem. Non modo autem quod omissum fuerat, sed etiam quod secus antea positum corrigebatur in τοῖς Ο' asterisco notatur, ut pluribus monemus in Preliminaribus. [Sed hic aliquid in LXX omissum est, et supplementum in codd. et editis, ut Ald. et Complut. ex Theod., cui hæc sub asterisco attribuit Procopius, non Marchal. Stichus alter hujus versiculi in textu Hebr. sic sonat ad literam: etiam operatur denn, et incurvat se, facit ex eo sculptile, et adorat illud. LXX vero solummodo: residuum autem fabricati sunt deos, et adorant eos. DRACH.]

V. 16. Οἱ Γ', ✕ ὤπησεν ὀπτόν. Idem.

V. 17. Hebr. et Vulg., curvatur ante illud et adorat illud. Ο', καὶ προσκυνεῖ. Alii, Marchal., Ald., Complut., κάμπτει (nonnulli mss., καὶ προσπίπτει) αὐτῶ, καὶ προσκυνεῖ. Apud Procop., καὶ κάμπτει αὐτῶ, asterisco notata assignantur Theodotioni. DRACH.

HESAIÆ CAPUT XLV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
בשׁך 4	4.	4. Τῷ ὀνόματί σου.
אֲזוּרָךְ 5	5.	5.
שׁמֵשׁ 6	6.	6.
דְּוִי רַב אֶת-יִצְרָה 9	9.	9. . . . μὴ δικάζομενος σὺν πλάττοντι αὐτόν.
דַּרְשׁ אֶת-חֲרָשֵׁי אֲזֹכָה		
מִה-תְּלִיד 10	10.	10.
וְעַל-פֶּעַל 11	11.	11.
וְכָל-דַּרְכֵי אִישׁ דָּא-יִבְנֶה 13 עִירֵי	13.	13.
יִגִּיעַ מִצִּירִים 14	14.	14.
יַעֲבֹד אֵךְ בָּךְ אֵל וְאֵין עֵד אַפְסֵי אֱלֹהִים		
אֵין אֱתָה אֵל מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִוְשִׁיעַ 15	15.	15. Πλήν ἐν σοὶ Ἰσχυρὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι παρὰ σοὶ Θεός.
וְהָדַד בַּקְשׁוֹנֵי 19	19.	19. Ἰσχυρὸς ἀποκρυπτόμενος, Θεὸς Ἰσραὴλ σώζων.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA
4. In nomine tuo.	4. Nomine tuo.	4. Nomine tuo.
5. Accinxi te.	5. Accinxi te.	5.
6. Solis.	6. Solis.	6.
9. Væ contententi cum plasmatore suo.	9. Væ qui contradicit fictori suo.	9. ...numquid disceptans cum fictore suo.
Testa cum testis humi.	Testa de samis terræ.	
10. Quid genuisti ?	10. Quid generas ?	10.
11. Et super opus.	11. Et super opus.	11.
13. Et omnes vias ejus dirigam, ipse ædificabit civitatem meam.	13. Et omnes vias ejus dirigam, ipse ædificabit civitatem meam.	13.
14. Labor Ægypti.	14. Labor Ægypti.	14.
Transibunt.	Pergent.	
Tantum in te Deus, et non amplius præter Deum.	Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus.	Verumtamen in te Fortis, et non est adhuc apud te Deus.
15. Ideo tu Deus absconditus, Deus Israel salvator.	15. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.	15. Utique Fortis absconditus, Deus Israel salvans.
19. Frustra querite me.	19. Frustra querite me.	19.

V. 22. Hebr. et Vulg., (et quasi nebulam) peccata tua. Ὁ, τὴν ἁμαρτίαν σου. Marchal., Alex., Ald., Complut., τὰς ἁμαρτίας σου. IDEM.

V. 23. Οἱ λοιποὶ, ἀλαλάξατε. Procopius. [Hanc primam commatis partem aliter dedimus quam editor Originianorum Hexaplorum, qui edidit: « τῷ 23. Οἱ λοιποὶ, ἀλαλάξατε. Ὁ, εὐφράνθητε. Hebr., Reliqui, jubilate. LXX, lætamini. Vulg., laudate. »]

De qua nota sic Schleusnerus: « Quæ satis superque evincit, quam negligenter (sic) fragmenta versionum Græcarum V. T. ex Patribus collecta sint a Montfauconio. Verba enim Procopii hæc sunt: σαλπίζειν δὲ βούλεται, καὶ εἰ τινὲς εἰσιν καὶ τὴν γῆν αὐτὴν ὑποστηρίζουσαι θεῖται δυνάμεις, ἡγουν ἀλαλάξαι κατὰ τοὺς λοιποὺς, ὕμνον ἀναπεμπούσας τῷ Θεῷ. »

Quis hic non sponte sua videt Reliquorum ἀλαλάξατε manifeste referri ad σαλπίζατε LXX Interpre-

tum, quod verbum respondit Hebraico וְיִשְׂרָאֵל, et illi jubilate Vulgatæ Latinæ? Merito igitur reprehenditur a docto viro Germano Montfauconius, qui sæpe interpretum lectiones præpropere corrasit et præpostere posuit. DRACH.]

Ibid. Οἱ λοιποὶ, καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ etc. Procopius. V. 24. Οἱ λοιποὶ, ὁ ποιήσας πάντα. Idem.

V. 26. Hebr. et Vulg., (et civitatibus) Juda. Ὁ, τῆς Ἰουδαίας. Cyrillus, Alex. et Complut., τῆς Ἰουδαίας. Apud S. Hieron., Judæ. DRACH.

V. 28. Σ., ὁ λέγων Κύρω etc. Procop. In hunc locum Hieronymus: « Dicit quoque Cyro regi Persarum, qui primus destruxit Babylonem atque Chaldaeos: Pastor meus es; sive, ut LXX transtulerunt, ut sapiat. Cujus differentia causa manifesta est. Verbum enim Hebraicum ROI, si per RES litteram legamus, intelligitur, pastor meus; si per DALETH, sciens, vel intelligens: quarum similitudo parvo apice distinguitur, ac per hoc sæpe confunditur. »

Ibid. Σ., ὁ δὲ ναός etc. Idem.

HESAIÆ CAPUT XLV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ὁ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4. Τῷ ὀνόματί σου.
- 5.
- 6. ✕ Αὐτοῦ.
- 9. Οὐαὶ ὁ ἀντιλέγων τῷ πλάσαντι αὐτόν.
- 10. Τί ἐγέννησας;
- 11.
- 13. Καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ εὐθύνῃ, καὶ οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου.
- 14.
- Μόνον ἐν σοὶ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι, οὐδ' ὑπάρχει Θεός.
- 15. Ὅντως σὺ Θεός κρυφαῖος, Θεός Ἰσραὴλ σῶζων.
- 19. Ματαίως ζητήσατέ με.

- 4. Τῷ ὀνόματί σου.
- 5. Ἐνίσχυσά σε.
- 6. Ἠλλίου.
- 9. Μὴ ἀποκριθῆσεται τὸ πλάσμα πρὸς τὸν πλάσαντα αὐτό;
- Ἵ ἄροτριῶν ἀροτριάσει τὴν γῆν.
- 10. Τί γεννήσεις;
- 11. Καὶ περὶ τῶν ἔργων.
- 13. Καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθεῖαι. Οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου.
- 14. Ἐκοπίασεν Αἴγυπτος. Οἱ λοιποὶ, κόπος Αἰγύπτου.
- ✕ Καὶ διαθήσονται πρὸς σέ.
- Ἵ ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι Θεός πλην σου.
- 15. Σὺ γὰρ εἶ Θεός, καὶ οὐκ ἦδειμεν, ὁ Θεός τοῦ Ἰσραὴλ σωτήρ.
- 19. Μάταιον ζητήσατε. Ἄλλοι, κενῶς ζητήσατέ με.

- 4. Τῷ ὀνόματί σου.
- 5. ✕ Ἐνίσχυσας.
- 6. ✕ Αὐτοῦ.
- 9. Οὐαὶ ὁ κρινόμενος μετὰ τοῦ πλάσσοντος αὐτόν.
- Ἵ Ἀροτριῶν τοὺς ἀροτριῶντας τὴν γῆν.
- 10.
- 11. Καὶ περὶ τῆς ἐργασίας.
- 13.
- 14.
- ✕ Καὶ διαθήσονται πρὸς σέ.
- Ἵ Πλὴν ἐν σοὶ Ἰσχυρός, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλην αὐτοῦ.
- 15. Διὰ τοῦτο Ἰσχυρὸς κρυφαῖος, Θεός Ἰσραὴλ σῶζων.
- 19.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 4. Nomine tuo.
- 5.
- 6. ✕ Ejus.
- 9. Væ qui contradicit fictori suo.
- 10. Quid genuisti?
- 11.
- 13. Et omnes vias ejus dirigam, et ipse ædificavit civitatem meam.
- 14.
- Tantum in te Deus, et non est adhuc, neque existit Deus.
- 15. Vere tu Deus absconditus, Deus Israel salvans.
- 19. Frustra quærite me.

- 4. Nomine tuo.
- 5. Confortavi te.
- 6. Solis.
- 9. Numquid respondebit fragmentum fictori suo?
- Arans arabit terram.
- 10. Quid generabis?
- 11. Et de operibus.
- 13. Et omnes viæ ejus rectæ. Hic ædificabit civitatem meam.
- 14. Laboravit Ægyptus. Reliqui, labor Ægypti.
- ✕ Et transibunt ad te.
- Quia in te Deus est, et non est Deus præter te.
- 15. Tu enim es Deus et nescivimus, Deus Israel salvator.
- 19. Vanum quærite. Alii, frustra quærite me.

- 4. Nomine tuo.
- 5. ✕ Confortatus es.
- 6. ✕ Ejus.
- 9. Væ qui discipulat cum fictore suo.
- Qui arat arantes terram.
- 10.
- 11. Et de opere.
- 13.
- 14.
- ✕ Et transibunt ad te.
- Verumtamen in te Fortis, et non est amplius præter eum
- 15. Propterea Fortis absconditus, Deus Israel salvator.
- 19.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הַחַיִּים יְהוָה 20	20.	20.
נצ 23	23.	23. Et mē exaleuetur.
נד 24	24.	24.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
20. Accedite simul, liberati gen- tium.	20. Et accedite simul, qui saluati estis ex gentibus.	20.
23. Exiit.	23. Egrediatur.	23. Si non egrediatur.
24. Et fortitudo.	24. Et imperium.	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLV Hesaiæ.

V. 1. Hebr. et Vulg., et portæ. *Ο*, καὶ πόλεις, sed in plerisque ll., πόλεις. DRACH.
 V. 2. Hebr., concidam. *Ο*, συγκλάσω. Marchal. aliique codd. et Aldina, συνθλάσω. IDEM.
 V. 4. 'A., Σ., Θ., σου. Et sic habent etiam hodie et *Ο*. Sed in textu ms. Jes. legitur μου. [Et addit, οὐ Γ', σου. DRACH.]
 V. 5. Θ., ✕ ἐνίσχυσας. Curter. ex ms. Jes.
 V. 6. Σ., Θ., ✕ αὐτοῦ. Idem. Sed non video quid hic faciat asteriscus et vox αὐτοῦ, nisi fortasse Symmachus et Theodotio legerint שׂוֹשׁוֹ.
 V. 9. 'A., μὴ δικάζόμενος etc. Idem. Drusius suspicatur illud μὴ, in versione Aquilæ vitiatum esse. Hieronymus Theodotionis lectionem sic exhibet: *Væ ei qui contendit contra factorem suam, arans arantes terram.* In editionibus Hieronymi legitur, *arantis*: sed *arantes* legendum esse probat tum ipsa series, tum vox Græca ἀροτριώντας, ut habetur apud Procopium. Hanc lectionem confirmant etiam textus Hebraicus, et antiquissimus codex noster Hieronymi in Hesaiam, qui habet, *arans arantes*. [Textus τῶν *Ο*, quem hic adscripsit Montf., mera additio est cod. Vatic., in fine commatis post vocem χεῖρας, de qua ne gry quidem in Hebr., deestque in

Alex. et Complut. Textus Hebraici hic adscripti, sed cui in fine addendum שׂוֹשׁוֹ, senum versio sic est: ποῖον βέλτιον κατασκευάσα ὡς πηλὸν κεραμῆως; pro qua versione Sym. aliter, et ad verbum, absque שׂוֹשׁוֹ, quod secundum accentum tonicum ad sequentem pertinet phrasin. Ita explicite docent Procop., ἀντὶ δὲ τοῦ, ποῖον βέλτιον etc., Σύμμ. ἐφησεν· οὐαὶ ὁ ἀντιλέγων etc., et S. Hieron. qui: « Quid sibi autem velit Septuaginta, qui translulerunt: *Quid melius feci quam lutum figuli?* etc. scire non valeo: nisi forte Theodotionis sequar editionem, qui pro hoc posuit: *Væ ei qui contendit contra factorem suum.* »—Cyrillus, Procopius, atque plures codd. habent, ποῖων βέλτιω, *faciens meliorem, aut meliora.* In aliquo etiam est, ποῖων βέλτιων κατασκευάσα σε, *faciens melius composui te.* Et ed. Rom. DRACH.]
 V. 10. Σ., τί ἐγέννησας. Procopius.
 V. 11. Θ., καὶ περὶ τῆς ἐργασίας. Curter. ex ms. Jes.
 V. 13. Σ., καὶ πάσας τὰς etc. Sic Regius unus codex.
 V. 14. Sic habet codex unus, ἀντὶ τοῦ, ἐκστίασεν Αἴγυπτος, τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ οἱ λοιποὶ πάντες

HESAIÆ CAPUT XLVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
נב 1 הַז עַבְדֵּיהֶם לְחַיָּה	1.	1. Nabō.
אל 6 קרא ממזרח עיני ממזרח מרחק איש ענות	6. 11.	6. Fortem. 11.
אף-דברתי שמעו אלי אבירי לב 12	12.	12.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Nabo. Fuerunt simulacra eorum bestiarum.	1. Nabo. Facta sunt simulacra eorum bestiis.	1. Nabo.
6. Deum. 11. Vocans ab Oriente volucrum: de terra longinqua virum consilii sui.	6. Deum. 11. Vocans ab Oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meae.	6. Fortem. 11.
Etiam locutus sum. 12. Audite ad me fortes corde.	Et locutus sum. 12. Audite me duro corde.	12.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΩΝ.
20. Προσεγγίσατέ μοι οἱ διαπεφευγότες τῶν ἐθνῶν.	20. Βουλευσασθε ἅμα, οἱ σωζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν.	20.
23.	23. Εἰ μὴ ἐξελεύσεται.	23. Εἰ μὴ ἐξελεύσεται.
24. Καὶ ἰσχύς.	24. Καὶ δόξα.	24.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
20. Accedite ad me, qui de gentibus effugistis.	20. Consulite simul, qui salvamini de gentibus.	20.
23.	23. Si non egredietur.	23. Si non egredietur.
24. Et fortitudo.	24. Et gloria:	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLV Hesaiæ.

ἐρμήνευται, κόπος Αἰγύπτου. Ex Eusebii *Demonstr. evang.*

Ibid. Θ., ✕ καὶ διαθήσονται πρὸς σέ. Curter. ex ms. Jes. cum asterisco, quia in editione Hexaplati repositum fuerat. In editione vero Romana legitur, ἐπὶ σὲ διαθήσονται (*)

V. 15. Ἄ., πλὴν ἐν σοὶ etc. Has omnes interpretationes ex Eusebii *Demonstr. evangel.* et ex Procopio mutuamur. [A plerisque sic exhibetur Aquilæ versio: Θεὸς ἄρα, ἰσχυρὸς, ἀποκρ. etc. *Deus certe, fortis* etc. Montf. rejecit Θεός; ad vers. antecedentem. Euseb. *Demonstr. lib. 5*, κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν οὕτως ἔχει: πλὴν ἐν σοὶ ἰσχυρὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι

παρὰ σοὶ. Θεὸς ἄρα ἰσχυρὸς καὶ ἀποκρυπτόμενος, Θεὸς σώζων. Sed paulo supra, Θεὸς Ἰσραὴλ σώζων. In Theodotionis lectione non habet Eusebius vocem Ἰσραὴλ. Habet autem *Israel* S. Hieron., qui eam Latine adfert. DRACH.]

V. 19. Ἄλλοι, κενὸς ζητήσατε etc. Procopius.
 V. 20. Σ., προσεγγίσατε etc. Idem.
 V. 21. Hebr. et Vulg., numquid non ego Dominus? Ο', ἐγὼ ὁ Θεός. Marchal. aliique codd., AW., Complut., οὐχὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός; DRACH.
 V. 23. Ἄ., Ο', Θ., εἰ μὴ ἐξελεύσεται. Ex Curter.
 V. 24. Σ., καὶ ἰσχύς. Procopius.

(*) Etiam hic nimis festinationis deprehendimus peccatum, et quidem grave peccatum. Nimirum textus Hebraicus nostri versiculi bis habet verbum תָּבִיב, *transibunt*. Prius, præcedente תָּבִיב, *super te*; sic, תָּבִיב, תָּבִיב, *super te transibunt*, quod LXX reddiderunt ad verbum, ἐπὶ σὲ διαθήσονται. Alterum, sequente תָּבִיב, *et ad te*, cuius versio deerrat apud LXX Int., Theodotio vero interpretatus est ad verbum, καὶ διαθήσονται πρὸς σέ. Hæc igitur Theodotionis interpretatio inserta fuit cum asterisco textui LXX virali. Et etiamnunc oculis omnium, exceptis tamen oculis Montfauconii, comparat, tam in editione Rom., quam in cod. Vatic.

Ad confirmandum quæ adhuc dicta sunt, adhibere liceat testimonium Lamberti Bos, qui in editione sua, V. T. ex versiculis LXX Int., adnotat: « Hæc verba (scil. textus LXX), καὶ διαθήσονται πρὸς σέ, ms. Marchal. habet in margine sub asterisco, Θ adscripta. » DRACH.

HESAIÆ CAPUT XLVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΩΝ.
1. Νεβούς. Ἐγένετο τὰ εἰδωλα αὐτῶν ζώοις ἐκδοτα.	1. Ναβώ. Ἐγένετο τὰ γλυπτὰ αὐτῶν εἰς θηρία.	1. Ναβώ.
6. Θεόν.	6. Χειροποίητα.	6. Ἰσχυρόν.
11.	11. Καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν πετεινόν, καὶ ἀπὸ γῆς πόρρωθεν περὶ ὧν βεβούλευμαι. Οἱ λοιποὶ, καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν θρονίον, ἀπὸ γῆς πόρρωθεν ἄνδρα βουλῆς μου.	11.
✕ Καίγε: ἐλάλησα.	Ἐλάλησα.	
12. . . . οἱ σκληροκάρδιοι.	12. Ἀκούσατε μου, οἱ ἀπολωλέκότες τὴν καρδίαν.	12. Ἀκούσατέ μου, οἱ ἀπολωλέκότες τὴν καρδίαν.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Nebus. Facta sunt idola eorum bestiis tradite.	1. Nabo. Facta sunt sculptilia eorum in bestias.	1. Nabo.
6. Deum.	6. Opera manuum.	6. Fortem.
11.	11. Vocans ab Oriente avem, et de terra longinqua ea de quibus cogitavi. <i>Reliqui</i> , vocans ab Oriente volucrum, de terra longinqua virum consilii mei.	11.
✕ Et quidem: locutus sum	Locutus sum.	
12. ...duri corde.	12. Audite me, qui perdidistis cor.	12. Audite me, qui perdidistis cor.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
13 לֹא תִרְחַק תְּשׁוּעָתִי וְנִתְּנִי בְּיַד הַתְּהוֹדָה לְיִשְׂרָאֵל תְּשׂוּעָתִי	13.	13. Καὶ σωτηρία μου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
13. Non elongabit se. Et salus mea. Et dabo in Sion salutem, Israeli gloriam meam.	13. Non elongabitur. Et salus mea. Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam meam.	13. Et salus mea.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVI Hesaiæ.

V. 4. 'A., Θ., Ναβό. Σ., Νεβούς. Curter. ex ms. Jes. In hunc locum Theodoretus: Ἐνια τῶν ἀντιγράφων Δαγών ἔχει· εἰδῶλον δὲ ἦν τοῦτο τῶν ἀλλοφύλων· τὴν δὲ Βῆλ Κρόνον ἔφασάν τινες. [Codd., Alex., Ald., Complut., Δαγών. S. Hieron. « Juxta LXX, Dagon, qui tamen in Hebraico non habetur. » DRACH.]
V. 4. Hebr. et Vulg., portabo. Θ. ἀνήσω, quod et portabo verti solet, et dimittam, ut verbum Hebr. נשן. IDEM.

Ibid. Σ., ἐγένετο τὰ εἰδῶλα αὐτῶν etc. Procop.
V. 6. 'A., Θ., ἰσχυρόν. Σ., Θεόν. Curter. ex ms. Jes. Huc referri potest in LXX χειροποίητα. [Et restituendum censuimus. DRACH.]
V. 11. Οἱ λοιποὶ ἀπὸ ἀνατολῶν etc. Procopius. Ibi vero Reliqui legerunt ἵνα βουλήσῃ μου: quos sequitur Vulgata, ubi legitur, voluntatis meæ. Hic Hieronymus: « LXX pro eo quod nos de Hebræo expressimus, virum voluntatis meæ, posue-

HESAIÆ CAPUT XLVII.

TO EBPAIKON	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 שְׁבִי-לְאֶרֶץ אֲ-יִן-נַסֵּם	1.	1.
2 גְּלִי צְמוּךְ	2.	2. Σεμμάτῃ.
3 נָקַם אֶקָּח וְלֹא אֶפְנֵעַ אֹדֶךְ	3.	3. . . . . καὶ οὐκ ἀπαντήσω ἀνθρώπων.
4 גְּאַלְעִי יְהוָה	4.	4. Ἀγχιστεύων ἡμῶν Κύριος.
5 חֲצוּמִים	5.	5.
6 גְּבַרְתָּ מִמְּלִנּוֹת	6.	6.
6 הַלְלִיתִי מַלְאֲכֵי	10.	10.
10 וְדַעְתָּךְ הִיא שׁוֹבְבֶתְךָ	12.	12.
12 אֶלֵּי תַעֲרֹדְצִי	13.	13.
13 יַעֲבֹדְנָה וְיִשְׁעֶךָ הַבְּרוּ שְׁבִיִּים		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Sede in terra: non solium.	1. Sede in terra, non est solium.	1.
2. Detege comam tuam.	2. Denuda turpitudinem tuam.	2. Semmatecb.
3. Ultionem capiam, et non occurram homo.	3. Ultionem capiam, et non resistet mihi homo.	3. ... et non occurram homini.
4. Redemptor noster Dominus.	4. Redemptor noster Dominus.	4. Propinquus noster Dominus.
5. Tacens. Dominam regnorum.	5. Tacens. Domina regnorum.	5.
6. Contaminavi hæreditatem meam.	6. Contaminavi hæreditatem meam.	6.
10. Et scientia tua ipsa avertit te.	10. Scientia tua hæc deceptit te.	10.
12. Si forte robores te.	12. Aut si possis fieri fortior.	12.
13. Stent nunc et salvent te speculantes cælos.	13. Stent et salvent te augures cæli.	13.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

13.
Καὶ ἡ σωτηρία μου.
Δώσω ἐν Σιών σωτήριον, καὶ τῷ
Ἰσραὴλ δόξαν μου.

13. *Vacat.*
Καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν παρ' ἐμοῦ.
Δέδωκα ἐν Σιών σωτηρίαν τῷ
Ἰσραὴλ εἰς δόξασμα.

13. ✕ Οὐ μὴ μακρυνθῆ.
Τὸ σωτήριον.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

13.
Et salus mea.
Dabo in Sion salutare, et Israeli
gloriam meam.

13. *Vacat.*
Et salutem quæ a me est.
Dedi in Sion salutem Israeli in
gloriam.

13. ✕ Non elongabitur.
Salutare.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVI Hesaiæ.

runt, de quibus cogitavi. » [Ketib (scriptum) תַּרְגָּו, consilii sui; sed Keri (lectum) תַּרְגָּו, consilii mei. DRACH.]
Ibid. Σ., ✕ καί γε ἐλάλησα. Curter. ex ms. Jes.
V. 12. Σ.,..... οἱ σκληροκάρδιοι. Procopius Θ., ἀκούσατε etc. Curter. ex ms. Jes.
V. 13. Θ., ✕ οὐ μὴ μακρυνθῆ. Idem. Ex Theodotione inducta fuerant in textum τῶν Ὁ Hexapla-rem, quia ibi non exprimebatur רַחֲמֵי אֱלֹהִים, qua de re

supra. [Verba οὐ μὴ μακ. desunt in Vat. et Alex. textibus; exstant autem in editt. Ald. et Complut. Habent quoque aliquot mss. Hieron. non legit illa verba, nec Cyrillus, atque apud Procopium Theodotioni tribuuntur, addito asterisco. DRACH.]
Ibid. Δ., καὶ σωτηρία etc. Idem.
Ibid. Σ., δώσω etc. Procopius. [In Sym. loco repositimus ἐν pro εἰς quod erronee ediderat Montf. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XLVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
2. Κάλυψαι τὰ ὄτα. *Aliter*, τὸ σωπηλόν σου.
3. Ἐχδίκησίν σου λήψομαι, καὶ οὐκ ἀντιστήσεται ἐν ἐμοὶ ἀνθρώπος.
4.
5. Σιωπῶσα.
Δέσποινα βασιλειῶν.
6. Ἐδεβήλωσα. . . .
10. Ἡ γνώσις σου αὐτὴ ἐξηπάτησέ σε.
12.
13. (. . . οἰωνοσχότοι . . .)

1. Κάθισον εἰς τὴν γῆν, ✕ οὐκ ἔστι θρόνος.
2. Ἀποκάλυψαι τὸ κατακάλυμμα σου.
3. Τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψομαι, οὐκέτι μὴ παραδῶ ἀνθρώποις.
4. Ὁ ρυσάμενός σε Κύριος.
5. Κατανευγμένη.
Ἰσχύς βασιλείας.
6. Ἐμίανας τὴν κληρονομίαν μου.
10. . . .
12. *Vacat.*
13. Στήτησανθὲ καὶ σωτόπισάν σε οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ.

1.
2. Σαμβέχ.
3.
4.
5.
6. Ἐδεβήλωσαν τὸν κλήρον μου.
10.
12. ✕ Εἶπας δυνήση ἰσχύσαι.
13. (. . . οἰωνοσχότοι . . .)

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.
2. Obtege aures. *Aliter*, taciturnitatem tuam.
3. Ultionem tuam capiam, et non obsistet mihi homo.
4.
5. Tacens.
Domina regnorum.
6. Profanavi.
10. Scientia tua ipsa decepit te.
12.
13. Stent et salvent te augures cæli.

1. Sede in terra, ✕ non est thronus.
2. Revela operimentum tuum.
3. Justum ex te capiam, nequam ultra tradam hominibus.
4. Qui eruit te Dominus.
5. Compuncta.
Fortitudo regni.
6. Contaminasti hereditatem meam.
10. . . .
12. *Vacat.*
13. Stent tunc et salvum te faciant astrologi cæli.

1.
2. Sainthech.
3.
4.
5.
6. Profanaverunt sortem meam.
10.
12. ✕ Si forte poteris prevalere.
13. Stent et salvent te augures cæli.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
15 סהריך מנעורייך איש לעבר תני אין מרשיעך	15.	15.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
15. Negotiatores tui a pueritiis tuis, unusquisque ad latus suum craverunt : non (est) salvans te.	15. Negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua erraverunt : non est qui salvet te.	15.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVII HESAIÆ.

V. 1. Κάθισον etc. Curter. ex ms. Jes.
 V. 2. Σ., κάλυψαι τὰ ὄψα. Procopius. Sed hæc Symmachi versio nec cum Hebræo, nec cum sequenti Hieronymi loco quadrare potest.
 Ibid. Hieronymus : « Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit SAMTHECH; Aquila, SEMMATHACH; Symmachus, τὸ σῶπτηλόν σου, quod nos exprimere possumus, *taciturnitatem tuam*, quod taceri debeat præ verecundia..... Ergo SEMMATHACH, quod Aquila posuit, ut diximus, verenda mulieris appellantur : cujus etymologia apud eos sonat, *sitiens tua*, ut inexpletam Babylonis indicet voluptatem. » Alii legunt σῶπησιν. Hæc autem versio nihil habet affinitatis cum illa, Σ., κάλυψαι τὰ ὄψα. Forsitan ex duabus Symmachi editionibus hæc duæ admodum diversæ interpretationes prodierunt. Loco illius, τὸ σῶπτηλόν σου, in ms. nostro antiquissimo legitur corrupte, το σωτωλενον σου. [Lamb. Bos : « Complut., κάλυμμά σου. Ald., κατάλειμμά σου. Aq., σαρμαθέχ. Sym., τὴν σῶπτησίν σου. Th., σαμλαθέχ., » scil. τῆς ψα. DRACH.]
 V. 3. 'A., καὶ οὐκ ἀπαντήσω etc. Curter. et Procopius.
 V. 4. 'A., ἀγγιστεύων etc. Procopius.
 V. 5. Σ., σιωπῶσα. Procopius.
 Ibid. Σ., δέσποια βασιλειῶν Idem.
 V. 6. Σ., ἐβεβήλωσα etc. Ex Drusio et Curterio. [Hanc versionem, de qua nihil apud Curterium, etiam Aquilæ tribuit Procop. Ita pariter Drusius ex Procopio. — Pro ἐμίνας in LXX, Marchal., eum

HESAIÆ CAPUT XLVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
1 דכמי יהודה	1.	1.
4 מדעתי	4.	4.
6 הישמעתוך הדשות	6.	6. Ἡκούτισά σε καινά.
7 ולא שמעתם	7.	7. ✕ Καὶ οὐκ : ἤκουσας αὐτά.
12 מקראי	12.	12. Κλητέ μου.
אני ראשון אף אני אחרון		
15 שבמים	15.	15. Τοὺς οὐρανοὺς. ✕ Ἐγώ.
אני		
14 מי בהם הגיד את-אלה יהיה	14.	14. Τίς ἐν ἀνθρώποις ἀπήγγειλε ταῦτα; Κύριος ἠγάπησεν αὐτόν....
אהבו יעשה הפצו		
19 כמעתיך	19.	19. Ὡς οἱ κέγγροι αὐτῆς. AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et de aquis Juda.	1. Et de aquis Juda.	1.
4. Ex scientia mea.	4. Scivi enim.	4.
6. Audire feci te nova.	6. Audita feci tibi nova.	6. Audire feci te nova.
7. Et non audisti ea.	7. Et non audisti ea.	7. ✕ Et non : audisti ea.
12. Vocatus meus.	12. Quem ego voco.	12. Vocate mi.
Ego primus, etiam ego novissimus.	Ego primus, et ego novissimus.	
15. Cælos.	15. Cælos.	15. Cælos.
Ego.	Ego.	✕ Ego.
14. Quis inter eos annuntiavit ista? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem ejus.	14. Quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam.	14. Quis in hominibus annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum...
19 Sicut viscera ejus.	19. Ut lapilli ejus.	19. Sicut milia ejus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15.

15. Ἐκοπίσας ἐν τῇ μεταβολῇ ἐκ νεότητος, ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν ἐπλανήθη· σοὶ δὲ οὐκ ἔσται σωτηρία. Οἱ λοιποὶ, οἱ ἔμποροὶ σου ἀπὸ νεότητός σου, ἕκαστος εἰς τὸ πέραν ἑαυτοῦ ἐπλανήθησαν, ἐξ ὧν οὐδεὶς εὐρήθη σοὶ σωτήρ.

15.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

15.

15. Laborasti in commutatione ab adolescentia : homo in semetipso erravit : tibi autem non erit salus. Reliqui, negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in eo quod ultra seipsum est erraverunt : ex quibus nullus inventus est tibi servator.

15.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVII Hesaiæ.

Ald. et Complut., habet ἐπιτανα, ut fons Hebr. Similiter LXX apud S. Hieron., *contaminavi*. DRACH.]

Ibid. Locum Theodotionis edidit Montf. ἐδ. τὴν κληρον, cum artic. fem., sic etiam edit. Rom. et Drusius, quod valde miramur. DRACH.

V. 10. Σ., ἡ γνώσις σου etc. Procopius. (†) Editio τῶν Ὁ Romana hic non quadrat ad Hebræum.

V. 12. Θ., ✕ εἴπωσ δυνήση λαχύσαι. Carter. ex ms. Jes. [Aldina editio LXX Interpretum, et aliquot codd., versionem habent ut Theodotionis, addito asterisco. DRACH.]

V. 13. Hieronymus : « Pro eo quod nos juxta Symmachum et Theodotionem interpretati sumus,

(†) Non exscripsit noster e Procopio, qui habet καὶ ante ἡ γνώσις, sed e Drusio qui non edidit illud καὶ. Præterea, Procopius scribit ἐξηπάτησέν σε, scil., γ ante σ. DRACH.

stent et salvent te augures cæli, LXX manifestius transtulerunt, stent et salvum te faciant astrologi cæli, qui vulgo appellantur mathematici, et ex astrorum cursu, lapsuque siderum, res humanas regi arbitrantur. »

Ibid. Hebr. דברך, secundum Keri autem, דברך. DRACH.

V. 15. Οἱ λοιπ., οἱ ἔμποροὶ σου etc. Procopius. [Hunc locum, de more, exscripsit noster e Drusio, sed apud ipsum Procopium est πέρασ pro πέραν, et εὐρήται σοὶ pro εὐρήθη σοὶ. Præterea, in hoc Procopii loco ita sequitur : Διδὸν οὐκ ἔστιν ὁ σώζων σε, κατὰ Σύμμαχον. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

HESAIÆ CAPUT XLVIII.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

4. ✕ Διὰ τὸ γινῶναι με.

6.

7. ✕ Καὶ οὐκ : ἤκουσας αὐτά.

12. Ὁ κλητός μου.

13. Τοὺς οὐρανοὺς.

✕ Ἐγώ.

14. Τίς αὐτῷ ἀπήγγειλε ταῦτα ; ὃν ὁ Κύριος ἐγγάπησε, ὃς ποιήσει τὸ θέλημα αὐτοῦ.

19. Ὡς οἱ κέγχροι αὐτῆς.

SYMMACHUS.

1.

4. ✕ Eo quod sciam.

6.

7. ✕ Et non : audisti ea.

12. Vocatus meus.

13. Cælos.

✕ Ego.

14. Quis ei annuntiavit hæc ? quem Dominus dilexit, qui faciet voluntatem ejus.

19. Sicut milia ejus.

1. Ἐξ Ἰούδα.

4. Γινώσκω.

6. Ἀκουστά σοὶ ἐποίησα τὰ καινά.

7. Καὶ οὐ προτέραις ἡμέραις ἤκουσας αὐτά

12. Ὅν ἐγὼ καλῶ.

Ἐγὼ εἰμι πρῶτος, καὶ ἐγὼ εἰμι εἰς τὸν αἰῶνα. Οἱ λοιποὶ, ἐγὼ πρῶτος, καὶ ἐγὼ ἔσχατος.

13. Τὸν οὐρανόν.

Vacat.

14. Τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα ; ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θέλημά σου.

19. Ὡς ὁ χοῦς τῆς γῆς

LXX INTERPRETES.

1. Ex Juda.

4. Scio.

6. Audita feci tibi nova.

7. Et non prioribus diebus audisti ea.

12. Quem ego voco.

Ego sum primus, et ego sum in sæculum. Reliqui, ego primus, et ego novissimus.

13. Cælum.

Vacat.

14. Quis ipsis annuntiavit hæc ? diligens te, feci voluntatem tuam.

19. Sicut pulvis terræ.

1. ✕ ὕδατος : Ἰούδα.

4. ✕ Διὰ τὸ γινῶναι με.

6. Ἐκούτισά σε καινά.

7. ✕ Καὶ οὐκ : ἤκουσας αὐτά.

12.

13. Τοὺς οὐρανοὺς

✕ Ἐγώ.

14.

19. Ὡς οἱ κέγχροι αὐτῆς.

THEODOTIO.

1. ✕ Aqua : Juda.

4. ✕ Eo quod sciam.

6. Audire feci te nova.

7. ✕ Et non : audisti ea.

12.

13. Cælos.

✕ Ego.

14.

19. Sicut milia ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Hesaiæ.

V. 1. Θ., ✕ ὕδατος. Curter. ex ms. Jes. [In mss., Ald. et Complut. legitur in textu. Apud Procop. autem, et non apud Curterium, Th. assignatur sub asterisco. DRACH.]

V. 4. Σ., Θ., ✕ δὲ τὸ γινῶναι με. Sic ms. Jes. Curter. με omisit.

V. 6. 'A., Θ., ἡκούσά σε καινά. Curter. ex ms.

Jes. V. 7. Οἱ Γ', ✕ καὶ οὐκ. Idem.

V. 12. 'A., κλητέ μου etc. Curterius.

Ibid. Οἱ Λοιπ., ἐγὼ εἶμι πρῶτος etc. Idem.

V. 13. 'A., Σ., Θ., τοὺς οὐρανοὺς. Idem.

Ibid. Οἱ Γ', ✕ ἐγώ. Curter. ex ms. Jes. [Ἐγὼ habet Complut., sed post αὐτούς. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XLIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON	AKYΛAΣ.
1 שמעו אלים אלי והקשב לאמים כרדוק	4.	1.
5 וישראל לא יאסף	5.	5. . . . .
6 לי עבד	6.	6.
והתחיד לאור גים		
7 לבזה - נפש למתעב גוי לעבד משלים	7.	7.
ויבחר 8 לברית	8.	8.
להקים ארץ להגדיל גדלות יבמות		✕ Ἡφανισμένας.
10 יצמא	10.	10. Διψάσουσιν.
12 סינים	12.	12. Σινεῖμ.
13 וגילי ארץ	15.	13. Καὶ ἀγαλλιώ, γῆ.
יפצח הרים רנה		Κελαθήσατε, ὕρη, ἀνεσιν.
15 מרחם	15.	15.
16 הן על - כפים הקתיד	16.	16. Ἴδου ἐπὶ τῶν ταρσῶν ἡμέλωσά σε.
21 גדלה וסודה	21.	21.
22 בחזן	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Audite, insule, ad me, et attendite, populi de longe.	1. Audite, insule, et attendite, populi de longe.	1.
5. Et Israel non congregabitur.	5. Et Israel non congregabitur.	5. Et Israel ei congregabitur.
6. Mihi servum.	6. Mihi servus.	6.
Et dedi te in lucem gentium.	Ecce dedi te in lucem gentium.	
7. Ad contemptum animæ, ad abominatam gentem, ad servum dominorum.	7. Ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum.	7.
Et elegit te.	Qui elegit te.	
8. In fœdus.	8. In fœdus.	8.
Ad suscitandum terram, ad hæreditare faciendum hæreditates desolatas.	Ut suscitares terram, et possideres hæreditates dissipatas.	✕ Dissipatas.
10. Sitient.	10. Sitient.	10. Sitient.
12. Sinim.	12. Australi.	12. Sinim.
13. Et exsulta, terra.	13. Et exsulta, terra.	13. Et exsulta, terra.
Conclament montes exsultatione.	Jubilate, montes, laudem.	Modulamini, montes, laudem.
15. A miserendo.	15. Ut non misereatur.	15.
16. Ecce super volis exaravi te.	16. Ecce in manibus meis descripsi te.	16. Ecce in volis accurate concinnavi te.
21. Demigrans et recedens.	21. Transmigrata et captiva.	21.
22. In sinu.	22. In ulnis.	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Hesaiæ.

V. 14. 'Α., τις ἐν ἀνθρώποις etc. Sic unus Reg. ex Apollinario, et Procopius. [In Symmachi loco addidimus δς ex ipso Procopio. DRACH.]

V. 17. Hebr. et Vulg., ego Dominus Deus tuus. O', ἐγώ εἰμι ὁ Θεός σου. Marchal. aliique miss., Alid., Complut., ἐγώ Κύριος ὁ Θεός σου. DRACH.

V. 19. Οἱ Γ', ὡς οἱ κέγγροι αὐτῆς. Curter. Sicut

milia ejus; sive arenæ minute partes sicut milium tenues. [Marchal. qui *tribus* adseribit, et Procopius qui *cæteris* assignat, habent αἱ κέγγροι, cum articulo fem., quod jam observavit Drusius de Procop. Vide Stephani Thes., nova ed., κέγγρος, ὁ et ἡ. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT XLIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΩΤΩΝ.

1. 'Ακούσατέ μου, νῆσοι, καὶ ἀκροάσασθε, ἔθνη, μακρόθεν.

5. . . . .

6.

7.

Ὅς ἐξελέξατό σε.

8.

'Ανεγείραι τὴν γῆν, καὶ κληροδο-
τῆσαι: κληροδοσίας ✕ ἡφανισμένας.

10. Διψήσουσιν.

12. Σινείμ.

13. Εὐφραίνου, γῆ.

'Παρεύσθηται ὄρη ἐπὶ πᾶσιν.

15. Ὡστε μὴ οἰκτερῆσαι.

16. . . . ἐστήριξά σε.

21

22.

SYMMACHUS.

1. Audite me, insulæ, et auscultate, populi, procul.

5. Et Israel non congregabitur.

6.

7.

Qui elegit te.

8.

Ut suscitares terram, et divideres hæreditates ✕ dissipatas.

10. Sitient.

12. Sinim.

13. Lætare, terra.

Exhilarabuntur montes in omnibus.

15. Ita ut non sit miseratio.

16. . . . firmavi te.

21.

22.

1. 'Ακούσατέ μου, νῆσοι, καὶ προσέχετε, ἔθνη, διὰ χρόνου πολλοῦ.

5. Καὶ Ἰσραήλ. Συναχθήσομαι.

6. Παῖδά μου. Οἱ λοιποὶ, δούλον μου.

Εἰς φῶς ἔθνων. Οἱ λοιποὶ, καὶ τίθεικά σε εἰς φῶς ἔθνων.

7. Τὸν φαυλίζοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τὸν βδελυσσόμενον ὑπὸ τῶν ἔθνων, τῶν δούλων τῶν ἀρχόντων. Οἱ λοιποὶ, ἐξουθενημένον.

Καὶ ἐξελεξάμην σε.

8. Εἰς διαθήκην. Οἱ λοιποὶ, εἰς συνθήκην.

Τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, καὶ κληρονομησαι κληρονομίας ἐρήμους.

10. Διψήσουσιν.

12. Περσῶν.

13. 'Αγαλλιάσθω ἡ γῆ.

'Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην.

15. Τοῦ μὴ ἐλεῆσαι.

16. Ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφηκά σου τὰ τείχη.

21. Vacat.

22. Ἐν κόλπῳ. Οἱ λοιποὶ, ἐν ἀγκάλαις.

LXX INTERPRETES.

1. Audite me, insulæ, et attendite, gentes, per multum tempus.

5. Et Israel. Congregabor.

6. Puerum meum. *Reliqui*, servum meum.

In lucem gentium. *Reliqui*, et posui te in lucem gentium.

7. Eum qui despicit animam suam, qui abominationi est gentibus, servis principum. *Reliqui*, despectum.

Et elegi te.

8. In testamentum. *Reliqui*, in fœdus.

Ut constitueres terram, et divideres hæreditates desertas.

10. Sitient.

12. Persarum.

13. Exsultet terra.

Erumpant montes lætitiâ.

15. Ut non sit miseratio.

16. Ecce super manus meas depinxi muros tuos.

21. Vacat.

22. In sinu. *Reliqui*, in sinu.

4.

5. . . . .

6.

7. . . . . τὸν δούλον τῶν ἀρχόντων.

8.

✕ Ἠφανισμένας.

10. Διψήσουσιν.

12. Σινείμ.

13. Εὐφραίνου, γῆ.

15. Τοῦ μὴ οἰκτερῆσαι.

16. . . . διεχάρηξά σε.

21. ✕ Πάροικος καὶ ἐγκλεκτισμένη.

22.

THEODOTIUS.

4.

5. Et Israel non congregabitur.

6.

7. Ei qui despicit animam, qui abominationi est genti, qui servus est principum.

8.

✕ Dissipatas.

10. Sitient.

12. Sinim.

13. Lætare, terra.

15. Ut non sit miseratio.

16. . . . delineavi te.

21. ✕ Peregrina et inclusa.

22.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

23 וְשׁוֹמְרֵיהֶם מִיַּד יְקָרָה
לֹא-יִבְשׁוּ קָרָה
24 הִיָּקָח מִגְּבוּרַת בְּלִקְחָהּ אִם-
שְׁבִי זָדוּק יִבְלֵם *Tò 'Ecp., dixalwos.*
25 כִּי כֹה וְאָמַר
גַּם-שְׁבִי גְבוּרַת יִקָּח וּבְלִקְחָהּ עֲרִיץ
יִבְלֵם

23.
24.
25.

23.
Καὶ οὐκ αἰσχυνοθήσονται οἱ ὑπό-
μεινοντές με.
24. . . . καὶ ὁ ἀγχιμαλωτίζων δι-
καίον σωθήσεται;
25. ✕ Ὅτι : οὕτω λέγει.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

25. Et dominæ eorum lactatri-
ces tuæ.
Non pudore afficientur exspe-
ctantes eum.
24. Numquid tollitur a forti
captura, et an captivitas justi evā-
det? *Hebr. Int., juste.*
25. Quia sic dicit.
Etiam captivitas fortis tollitur,
et captura violentis evadet.

25. Et regiæ nutrices tuæ.
Non confundentur qui expectant
eum.
24. Numquid tollitur a forti
præda? aut quod captum fuerit a
robusto, salvum esse poterit?
25. Quia hæc dicit.
Equidem et captivitas a forti
tollitur: et quod ablatum fuerit a
robusto, salvabitur.

25.
Et non confundentur qui susti-
nent me.
24. ...et qui captivum abducit
justum, salvabitur?
25. ✕ Quia : sic dicit.

Notes et variæ lectiones ad cap. XLIX Hesaiæ.

V. 1. Σ., ἀκούσατέ μου et.: Euseb. in Hesaiam,
et Reg. unus. [Procopius: Τὸ δὲ, διὰ χρόνου πο-
λοῦ, μακρόθεν ἐξέδωκαν ὅτ λοιποὶ οὕτω γ' ὄν
Σύμμαχος, καὶ ἀπροῦσθε (al. ἀπροάσασθε) ἔθρη
μακρόθεν ἠρμήνευσεν. DRACH.]
V. 5. Hieronymus ait Theodotionem et Symma-
chum suæ interpretationi congruere. Et postea:
De Aquila autem non miror, quod homo erudi-
tissimus linguæ Hebraicæ, et verbum de verbo ex-
primens, in hoc loco aut. singularit imperitiam, aut
Phariseorum perversa interpretatione deceptus sit,
qui interpretari voluit, et *Israel ei congregabitur*,
hoc est, Deo: cum verbum Hebraicum LO in hoc
loco non scribatur per LAMED et VAU; quod si
esset, significaret *et*, vel *illi*: sed per LAMED et
ALEPH, quod proprie, non, sonat. Hæc Hiero-
nymus. Verum, ut recte annotavit Drusius, hæc
interpretationum varietas ex varietate lectionum
prodiit: nam alia exemplaria לָא alia לֵי habebant.
Hanc vero postremam lectionem secutus est Jona-
than Chaldaeus Paraphrasta. Utramque agnoscit

R. David. Massoretæ quoque קָרָה לֵי ad marginem
notarunt. [Trium loca sic exhibet Græce L. Bes:
Αἱ., καὶ Ἰσραὴλ αὐτῶ συναχθήσεται. Sym. et Th.,
καὶ Ἰσραὴλ οὐ συναχθήσεται. DRACH.]
V. 6. *Οἱ λοιπ., δούλον μου.* Procopius.
Ibid. Οἱ λοιπ., καὶ τέθεικά σε etc. Idem.
V. 7. Theodoretus, τὸν φανταζόμενον ἐξουθενημένον
ὁ λοιπὸν ἠρμήνευσαν. Hieronymus vero ait: *theo-*
dotio transtulit, ei qui despici animam, qui abo-
minationi est genti, qui servus est principum: quod
manifeste Christi personæ convenit. Ipse enim bo-
nus pastor posuit animam suam pro ovibus suis,
et contempsit eam, qui abominationi est genti Ju-
dæorum, cui ter per singulos dies sub nomine
Nazarenorum maledicunt in synagoga suis (*): qui
servus fuit principum, et tam humilis ut staret
ante Annam et Caipham, crucifigendus Pilato et
Herodi mitteretur. Cui interpretationi Aquila con-
sensit, et ex parte LXX, licet in eo mutaverint
sensum, et extenuaverint, quod (sic ms.) pro *gente*,
gentes, et pro *servo*, *servos* interpretati sunt. lu

(*) Scil. in precatone *Octodecim* dicta, quæ ter singulis diebus in synagoga recitatur. Cæterum cf. Buxtorfii Lexicon Talmudicum sub voce שָׁבַד. DRACH.

HESAIÆ CAPUT I.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

1 אִי הוּא זֶה עַם
מִנְשֵׁי אֲשֶׁר
לֵי
2 מִדְּעֵל בְּאֵתִי
הֵן בְּגִעְרָתִי אֲדַרְבֵּי יַם אֲשֵׁים
מִדְּעֵל מִדְּבַר

1.
2.

1. Ποῖον τοῦτο βιβλίον.
2. Διότι ἦλθον.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Ubi iste liber?
Ex sceneratoribus meis, cui.
Ei.
2. Cur veni?
Ecce in increpatione mea sic-
care faciam mare: ponam flumina
desertum.

1. Quis est hic liber?
Creditor meus, cui.
2. Quia veni.
Ecce in increpatione mea deser-
tum faciam mare, et ponam flu-
mina in siccum.

1. Qualis hic liber?
2. Quia veni.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

23. Καὶ ἄρχουσαι αὐτῶν γαλου-
χῆσαι σε.

Καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ προσ-
δοκῶντές με.

24. Μὴ ληφθήσεται παρὰ δυνα-
τοῦ λήψης, ἢ αἰχμαλωσία δικαίου
διασωθήσεται;

25. ✕ Ὅτι : οὕτω λέγει.

.....

SYMMACHUS.

23. Et principes feminæ eorum
lactabunt te.

Et non confundentur qui ex-
spectant me.

24. Num capietur a potenti ca-
ptura, aut captivitas iusti conser-
vabitur?

25. ✕ Quia : sic dicit.

Sed et captivitas fortis aufere-
tur, et rapina horribilis salva erit.

23. Αἱ δὲ ἄρχουσαι αὐτῶν τροφοὶ
σου.

Καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ ὑπο-
μένοντές με.

24. Μὴ λήψεται τις παρὰ γίγα-
τος σκύλα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ
τις ἀδίκως, σωθήσεται;

25. ✕ Ὅτι : οὕτω λέγει.

Ἐάν τις αἰχμαλωτεύσῃ γίγαντα,
λήψεται σκύλα λαμβάνων. δὲ παρὰ
ισχύοντος σωθήσεται.

LXX INTERPRETES.

23. Et principes feminæ eorum
nutrices tuæ.

Et non confundentur qui susti-
nent me.

24. Num accipiet quis a gigante
spolia? et si captivum duxerit
quis inique, salvabitur?

25. ✕ Quia : sic dicit.

Si quis captivaverit gigantem,
accipiet spolia : qui autem accipit
a forti salvabitur.

23.

Καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ ὑπο-
μένοντές με.

24. . . . . καὶ ὁ αἰχμαλωτίζων
δικαίον σωθήσεται;

25. ✕ Ὅτι : οὕτω λέγει.

THEODOTIO.

23.

Et non confundentur qui susti-
nent me.

24. . . . et qui captivum abducit
iustum, salvabitur?

25. ✕ Quia : sic dicit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIX Hesaiæ.

edit. Rom. habetur, Θ., τὸν δοῦλον τῶν ἀρχόντων.
Illud autem, ἐξουθενημένον, non videtur esse Theo-
dotionis, etiamsi Reliquorum esse dicatur. Nam ut
sepe diximus, vox οἱ λοιποὶ, non reliquos omnes
semper complectitur.

Ibid. Σ., ὃς ἐξελέξατο etc. Idem, et Eusebius.

V. 8. Theodore us, τὴν διαθήκην, συνθήκην οἱ
λοιποὶ ἠρμήνευσαν. [Hæc reliquorum versio non
pertinet ad εἰς διαθήκην versiculi 8, Hebr., Π'ב'ב',
sed ad vers. 6 εἰς διαθήκην, Hebr., ו'ב'ב', quo illam
referunt edit. Rom., Drusius, L. Bos omnesque
alii. DRACH.]

Ibid. Σ., ἀνσχεῖραι etc. Procopius. Ibid. Curter.
ex ms. Jes., οἱ Γ', ✕ ἠφανισμένας.

V. 10. 'A. ὁμοίως τοῖς Ο', διψάσουσιν. Σ., Θ.,
διψήσουσιν. Sic ms. Jes.

V. 12. Hieronymus : « Pro Australi plaga, in
Hebræo legitur SINIM, quod LXX Persarum, in-
terpretati sunt. Cæteri ut in Hebræo legitur, ex-
presserunt SINIM. »

V. 13. 'A., καὶ ἀγαλιῶ etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. 'A., κελადῆσατε etc. Procopius.

Ibid. Hebr. Chetib, תפסי, conclament; at Keri,
תפסי, et conclamate. DRACH.

V. 15. Σ., ὥστε μὴ etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 16. 'A., ἰδοὺ etc. Procopius.

V. 21. Θ., ✕ πάροικος καὶ ἐγκλεισμένη. Cur-
ter. ex ms. Jes. [Ead. verba habentur in O' editi.
Ald. et Complut. Sed nec leg. Hieron., nec Cyril-
lus. Apud Procopium sub asterisco Theod. attri-
buntur. DRACH.]

V. 22. Οἱ λοιπ., ἐν ἀγκάλαις. Procopius.

V. 23. Σ., καὶ ἄρχουσαι etc. Reg. unus, Euseb.
et Drusius.

Ibid. 'A., Ο', Θ., καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται etc. Ex
Curterio.

V. 24. 'A., Θ., καὶ ὁ αἰχμαλωτίζων etc. Curter.

Ibid. Τὸ Ἑβρ., δικαίως. Adjectivum ex Eusebio,
qui ita : Ἀντὶ δὲ τοῦ, ἀδίκως, ἢ ἐβραϊκῆ λέξις, δι-
καίως, περιέχει I. e., Pro illo autem, iniuste,
Hebraica lectio, iuste, habet. Cod. Marchal., 'A.,
Θ. καὶ Ο', αἰχμαλωτίζων δικαίον περιωθήσεται. Da.
V. 25. Οἱ Γ', ✕ ὅτι. Idem.

Ibid. Symm., sed et captivitas fortis etc. Sic
Hieronymus Symmachii lectionem Latine adtulit.

HESAIÆ CAPUT L.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1. Ποῖον τὸ βιβλίον.

2. Διότι ἦλθον.

Ἴδου ἐν τῇ ἐπιτιμῆσει μου ἐξή-
ρανα θάλασσαν, ἐποίησα ποταμούς
ἐρημον.

SYMMACHUS.

1. Qualis est liber?

2. Quia veni.

Ecce in increpatione mea exsic-
cavi mare: feci flumina desertum.

1. Ποῖον τοῦτο βιβλίον. Ἄλλως,
ποιὸν τὸ βιβλίον.

Ἵπόχρεω.

2. Τί ἐτι ἦλθον;

Ἴδου τῷ ἐλεγμῷ μου ἐξερημώσω
τὴν θάλασσαν, καὶ θήσω ποταμούς
ἐρήμους.

LXX INTERPRETES.

1. Qualis hic liber? *Aliter*, qua-
lis est liber?

Creditori.

2. Quid quod veni?

Ecce increpatione mea desertum
faciam mare, et ponam flumina
deserta.

1. Ποῖον τοῦτο βιβλίον.

✕ Τῶν πρασόντων με, ψ.

✕ Αὐτῷ.

2. Τί ἐτι ἦλθον;

THEODOTIO.

1. Qualis hic liber?

✕ Exactorum meorum, cui.

✕ Ei.

2. Quid quod veni?

TO EBPAIKON.

לעזר לי און לשכנע 4
בבקר יעזר לי און לשכנע

יעזר - לי 9

עש יאכלם

למענעם תשכנען 11

VERSIO HEBRAICI TEXT.

4. Ad sciendum Ioqui opportune.

In mane excitabit mihi aurem ad audiendum.

9. Auxiliabitur mihi.

Tinea comedet eos.

11. In dolore jacebitis.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

4.

9.

11.

VULGATA LATINA.

4. Ut sciam sustentare.

Mane erigit mihi aurem ut audiam.

9. Auxiliator meus.

Tinea comedet eos.

11. In doloribus dormietis.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

4. Τοῦ γινῶναι τοῦ ὑποστηρίσαι.
Ἐν πρώτῃ ἐξεγερεῖ μοι ὡτίον τοῦ ἀκούειν.

9. Βοηθεῖ μοι.

Βρωτήρ. . . .

11. Εἰς διαπόνησιν. . . .

AQUILA.

4. Ad sciendum fulcire.

In mane excitabit mihi aurem ad audiendum.

9. Auxiliatur mihi.

Tinea (seu vermis)...

11. In labore...

Notæ et variæ lectiones ad cap. L Hesaiæ.

V. 1. Curter. ex ms. Jes., Σ., ποῖον τὸ βιβλίον. Ἄ., Θ. ὁμοίως τοῖς Ο', ποῖον τοῦτο βιβλίον. Et vere in textu τῶν Ο' ms. Jes. legitur, ποῖον τοῦτο βιβλίον. In editione autem Romana, ποῖον τὸ βιβλίον.

Ibid. Θ., ✕ τῶν πρᾶσσόντων με, φ. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Θ., ✕ αὐτῶ. Idem. Nimirum hæc vox ex Theodotione in LXX editionem Hexapla rem inducta fuerat, quia est in Hebræo. [Habetque Complut. DRACH.]

V. 2. Οἱ Γ', διότι ἤλθον. Ἄ., Σ. ὁμοίως τοῖς Ο'. Θ., τί ὅτι ἤλθον. Ms. Jes. Lectio autem Theodotio-

nis in edit. τῶν Ο' Romana habetur. Vulgatus Interpres Aquitam et Symmachum secutus, vertit, quia veni. [Sic LXX apud S. Hier., quia veni. Dr.]

Ibid. Σ., ἰδοὺ τῆ ἐπιτιμῆσαι etc. Procopius. LXX vero in textu ms. Jes. habent, ἰδοὺ τῆ ἀπειλῆ, ecce comminatione.

V. 4. Ἄ., τοῦ γινῶναι etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Ἄ., ἐν πρώτῃ etc. Totum hoc comma aliter disponere debuimus quam Montf., qui omnia invertit et confudit, quia male legerat Procopium, ita ut merito vapulet a Schleusnero. Hic etenim :

HESAIÆ CAPUT LI.

TO EBPAIKON.

אלי-מקמת בוד נקתם 1
אלי-מקמת בוד נקתם

אמבי 4

במלך 6

עזרי עזרי לבשי-עז ודע עז 9

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

4.

6.

9.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

1. Καὶ πρὸς ἐκκοπήν τοῦ λάκκου.
ὄθεν ἐξεκόπητε.

4.

6. Ἠλοήθησαν.

9.

הוא את-הוא המצבת רוב
מחלל תגן

הוא 12

בז

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Excisi estis.

Et ad perforationem cisternæ eruti estis.

4. Et populus meus.

6. Consumti sunt.

9. Suscita te, suscita te, indue fortitudinem, brachium Domini.

VULGATA LATINA

1. Unde excisi estis.

Et ad cavernam laci, de qua præcisi estis.

4. Et tribus mea.

6. Liquescent.

9. Consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium Domini.

AQUILA.

1.

Et ad excisionem lacus, unde excisi estis.

4.

6. Commiuti sunt.

9.

Nonne tu ipsum excidens superbum, vulnerans draconem ?

12. Ipse.

Quæ tu ?

Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem ?

12. Ipse.

Quis tu ?

12.

Quæ tu ?

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	ΟΨ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4. Τοῦ γυνῶναι ὀμίλιαν. "Ἐθῆκέ μοι πρῶτ γυνῶσιν.	4. Τοῦ γυνῶναι ἤνλικα δεῖ εἰπεῖν. ("Ἐθῆκέ μοι) πρῶτ, προσέθηκέ μοι ὥτιον ἀκούειν.	4.
9. Βοηθεῖ μοι. Εὐρώς καταφάγεται.	9. Βοηθήσαι μοι. Σῆς καταφάγεται ὄμας.	9. Βοηθεῖ μοι. Σῆς καταφάγεται ὄμας.
11. 'Ἐν ὀδύνη κοιμηθήσεσθε. SYMMACHUS.	11. 'Ἐν λύπῃ κοιμηθήσεσθε. LXX INTERPRETES.	11. THEODOTIO.
4. Ad sciendum colloquium.	4. Ad sciendum quando oportet loqui.	4.
Posuit mihi mane cognitionem.	(Posuit mihi) mane : addidit mihi aurem ad audiendum.	
9. Auxiliatur mihi. Rubigo comedit.	9. Auxiliabitur mihi. Tinea comedit vos.	9. Auxiliatur mihi. Tinea comedit vos.
11. In dolore cubabitis.	11. In mœnore dormietis.	11.

Notæ et variæ lectiones ad cap. L Hesaiæ.

« In hujus commatis versionibus hexaplaribus summa reperitur confusio, quæ meræ Montfauconii negligentia (sic) tribuenda est. »

Verba autem Procopii talia sunt : 'Ο δὲ Σύμμαχος, ἔθῆκέ μοι πρῶτ γυνῶσιν, φησὶν, ὁ δὲ Ἀκύλας, ἐν πρῶτ ἔξεγαρεῖ μοι ὥτιον τοῦ ἀκούειν. Aquila de verbo ad verbum, Symmacho autem secundum sensum, utroque proprio more suo, interpretante. DRACH.

V. 9. 'A., Σ., Θ., βοηθεῖ μοι. Curter. ex ms. Jes. Ibid. 'A., βρωτήρ..... (*) Procopius. Symmachi

(*) Al., ἰός. Al., σχώληξ. In loco Aquilæ. DRACH.

vero et Theodotionis lectiones exhibet Curter. ex ms. Jes. Hieronymus autem : « Pro tinea, in præsentī loco, Symmachus rubiginem, Aquila vermem interpretati sunt. » Curter. autem sic habet, Σ., εὐρώς καταφάγεται. Θ., ὄμως τε ΟΨ, lege ὁμοίως τοῖς ΟΨ. Theodotio igitur ut LXX habuit σῆς καταφάγεται : an item habuerit ὄμας, incertum. Si legerit ut hodie legitur ΟΨΩΚ καταφάγεται αὐτοῦς haud dubie verterit.

V. 11. 'A., εἰς διαπόνησιν. Procopius. Σ., ἐν ὀδύνη etc. Eusebius in Hesaiam.

HESAIÆ CAPUT LI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	ΟΨ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Καὶ εἰς τὴν τρυμαλιὰν τοῦ λάκκου, ὄθεν ἐξεκόπητε.	1. "Ἦν ἐλατομήσατε. Καὶ εἰς τὸν βῆθουν τοῦ λάκκου, ὄν ὠρύξατε.	1. 'Ἐξ ἧς ἐλατομήθητε. Καὶ εἰς τὴν ὀπήν τοῦ λάκκου, ὄθεν ἐξεκόπητε.
4. [Καὶ τὸ ἔθνος μου.]	4. Καὶ οἱ βασιλεῖς.	4. [Καὶ τὸ γένος μου.]
6. 'Ἀλίσουσιν.	6. 'Ἐστερεώθη.	6.
9.	9. 'Ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, Ἰερουσαλήμ, καὶ ἔνδυσαι τὴν ἰσχὺν τοῦ βραχίονός σου. Οἱ λοιποὶ, ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, ἔνδυσαι κράτος, βραχίων Κυρίου. Vacat. Ἄλλος, οὐ σὺ εἶ ἡ κατακόψασα ἀλαζονεῖαν, καταστρώσασα δράκοντα ;	9. Οὐ σὺ εἶ ✕ τ, λατομήσασα πλάτους, διαλύσασα δράκοντα ;
12. Τίς εἶ ;	12. Vacat. Οἱ λοιποὶ, αὐτός. Τίς οὖσα.	12. Τίς οὖσα.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Et in foramen lacus, unde excisi estis.	1. Quam excidistis. Et in foveam lacus, quam fodistis.	1. E qua excisi estis. Et in foramen lacus, unde excisi estis.
4. Et gens mea.	4. Et reges.	4. Et genus meum.
6. In salis modum conterentur.	6. Firmatum est.	6.
9.	9. Exsurge, exsurge, Jerusalem, et induere fortitudine brachii tui. Reliqui, consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium Domini. Vacat. Alius, nonne tu es quæ amputas arrogantiam, quæ stravisti draconem ?	9. Nonne tu es ✕ quæ incidisti latitudinem, quæ dissolvisti draconem ?
12. Quæ es ?	12. Vacat. Reliqui, ipse. Quæ cum esses.	12. Quæ cum esses.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
14 כהר צעה להפתח ולא ימוח לשחת ולא יחסר לחם	14.	14.
16 ואשם דברי בפיק ובצל יד כסיתך לנטע שמים ליד ארץ ולאמר לעיק עמי ארה	16.	16. . . . καὶ τοῦ εἰπεῖν τῇ Σιών, λαός μου.
17 ארץ כוס המוח ארץ קבעת כוס התרעלה שתית מוצית	17.	17. Ἐξοστράγγισας.
18 אין מבנה לה	18.	18.
20 בניך עלפי שכבו בראש כל- חוצות כנחא מכמר	20.	20. Ὡς ὄρυξ ἡμμοδλησθρευμένος.
21 שבעי נח זאת	21.	21.
22 יריב עמו	22.	22.
23 ושבתיה ביד מונך	23.	23.
T:		Σώμά σου.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

14. Festinavit demigrans sokri, et non morietur in fovea, nec de- ficiet panis ejus.	14. Cito veniet gradicens ad ape- riendum, et non interficiet usque ad interneccionem, nec deficiet panis ejus.	14.
16. Et posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te ad plantandum caelos, et ad fundandum terram, et ad dicen- dum ad Sion: Populus meus tu.	16. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te, et plantas caelos, et fundes ter- ram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu.	16. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te, ut plantas caelos, et fundes ter- ram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu.
17. Calicem furoris ejus, fecem calicis mortifici veneni bibisti, expressisti.	17. Calicem irae ejus: usque a fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad faeces.	17. Exsorbuisti.
18. Non ductor ei.	18. Non est qui sustentet eam.	18.
20. Filii tui defecerunt, jacue- runt in capite omnium platearum, ut bos sylvestris retis.	20. Filii tui projecti sunt, dor- mierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus.	20. Sicut oryx irretitus.
21. Audi quæso hoc.	21. Audi hoc.	21.
22. Litigabit populo suo.	22. Qui pugnabit pro populo suo.	22.
23. Ei ponam illum in manum contristantium te. Corpus tuum.	23. Et ponam illum in manu eorum qui te humiliaverunt. Corpus tuum.	23. Corpus tuum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LI Hesaiæ.

V. 4. Θ., ἐξ ἧς ἐλατομήθητε. Curter. ex ms. Jes. seu Marchaliano.

Ibid. 'A., καὶ πρὸς ἐκκοπήν etc. Ex Procopio, itemque ex Curterio, qui hanc notam codicis Jes. exhibet, Θ., ἐξ ἧς ἐλατομήθητε καὶ εἰς τὴν ὄπην τοῦ λάκκου, ὅθεν ἐξεκόπητε. 'A., Σ. ὁμοίως, τὰ τούτων ἐχόμενα. Quo significatur Aquilam et Symmachum in postrenis verbis cum Theodotione convenire.

V. 4. S., et gens mea. Th., et genus meum. Hieronymus.

V. 6. 'A., ἠλοήθησαν. Σ., ἀλίωσιν. Sic ex mss. restituendum putamus. Locus enim Hieronymi, unde has lectiones mutuamur, in editis omnino vitiat est, sicque habet: « Et in Hebraico dicitur: Cæli sicut fumus liquecent; sive juxta Aquilam et Symmachum, comminuentur, in nihili et in salis modum conterentur, et evanescent: quorum

prior dixit, μειωθήσεται, alter, ἀλιώσονται, quod a comminutione et deliquio salis ἐτομολογῆν trahere manifestum est. » Voces illas, μειωθήσεται, et ἀλιώσονται, ex Latinis Hieronymi diviniando fecit Erasmus, ex quo in posteriores editiones narant. Priorem autem inauspicato posuit, μειωθήσονται: quid enim affinitatis habeat cum voce comminueret, et in minutas partes solvere? Codices igitur manuscriptos adiimus, quorum noster Sangermanensis, 800 saltem annorum, sic habet: « Sive juxta Aquilam et Symmachum, comminuentur, in nihili et in salis modum conterentur et evanescent: quorum prior dixit ΝΑCCN CΛN (in marg. neansan), alter ἀνκοῦριον (sic) quod a comminutione et deliquio salis ἐτομολογῆν (sic) trahere manifestum est. » Codex Reg. 3756, « quorum prior dixit

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

14. . . . .

16. . . . . καὶ εἰς τὸ εἰπεῖν τῇ
Σιών, Λαὸς μου εἶ.

17. Τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ αὐ-
τοῦ, τὸν κράτηρα τοῦ σπάργγμου,
καὶ ἐξεστράγγισας.

18. Καὶ οὐκ ἔστιν ὁ παρηγορῶν
αὐτήν.

20. Οἱ υἱοὶ σου ἐπορεύθησαν
ἀγόμενοι ἐπ' ἀρχῆς πάντων ἀμφι-
βλήστρον, ὡς ὄρυξ ἐν ἀμφιβλή-
στρῳ.

21. ✕ Τοῦτο.

22. Ἐπερμαχήσει τοῦ λαοῦ αὐ-
τοῦ.

23. Καὶ θήσω αὐτὸ εἰς χεῖρας
τῶν ἀποικισάντων σε.

Τὸν νῶτόν σου.

SYMMACHUS.

14. Cŕo infernus aperiatur, et
nou miorietur in corruptionem.

16. Ponam verba mea in ore tuo,
et in umbra manus meae protegam
te, in qua plantavi cœlum, et fun-
davi terram, et ut dicam Sion,
Populus meus es.

17. Calicem furoris ejus, crate-
rem lacerationis, et exsorbuisti.

18. Et non est qui consoletur
eam.

20. Filii tui ierunt ducti in
principio omnium retiaculorum,
ut oryx in retiaculo.

21. ✕ Hoc.

22. Decertabit pro populo suo.

23. Et ponam illum in manus
eorum qui te captivum duxerunt.
Tergum tuum.

14.

16. Θήσω τοὺς λόγους μου εἰς τὸ
σπῆμα σου, καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς
χειρὸς μου σκεπάσω σε, ἐν ᾗ ἔστη-
σα τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐθεμελίωσα
τὴν γῆν, καὶ ἐρεῖ Σιών, Λαὸς μου
εἶ σύ.

17. Τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ αὐ-
τοῦ, τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως,
τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ ἐξέπιες, καὶ
ἐξεκένωσας.

18. Καὶ οὐκ ἦν ὁ παρακαλῶν σε.

20. Οἱ υἱοὶ σου οἱ ἀπορούμενοι,
οἱ καθεύδοντες ἐπ' ἄκρου πάσης
ἐξόδου ὡς σευτλίον ἡμίεφθον.

21. Ἄκουε.

22. Ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ.

23. Καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας
τῶν ἀδικησάντων σε.

Τὰ μέσα σου. Ἄλλως, τὰ μετά-
φρενά σου.

LXX INTERPRETES

14.

16. Ponam verba mea in os tuum,
et sub umbra manus meae prote-
gam te, in qua statui cœlum, et fun-
davi terram, et dicet Sion,
Populus meus es tu.

17. Calicem furoris ejus, cali-
cem enim ruinæ, condy furoris
ebibisti et evacuasti.

18. Et non erat qui consolare-
tur te.

20. Filii tui indigentes, dor-
mientes, in capite omnis viæ, sicut
beta semiocta.

21. Audi.

22. Qui judicat populum suum.

23. Et dabo eum in manus eo-
rum qui te iniique oppresserunt.

Media tua. Aliter, terga tua.

14. . . . ✕ καὶ οὐ θανατώσει εἰς
✕ διαφθορὰν, καὶ οὐ μὴ ὑστερήσει
✕ ὁ ἄρτος αὐτοῦ.

16.

17. Ἐξεστράγγισας.

18.

20. Ὡς ὄρυξ συνειλημμένος.

21. ✕ Τοῦτο.

22.

23.

Τὰ μέσα σου.

THEODOTIO.

14. . . . ✕ et non occidet in cor-
✕ ruptionem, neque deficiet panis
✕ ejus.

16.

17. Exsorbuisti.

18.

20. Sicut oryx comprehensus.

21. ✕ Hoc.

22.

23.

Media tua.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LI Hesaiæ.

ⲛⲉⲥⲛⲉⲁⲛ, alter ⲁⲛⲥⲟⲩⲥⲓⲛ. Codex autem Regius
3756, quorum prior dixit ⲛⲉⲥⲛⲉⲁⲛ, alter ⲁⲛⲥⲟⲩⲥⲓⲛ.)

Ii vero codices longe minoris vetustatis sunt,
quam noster Sangermanensis. Erasmus qui,
ac si *conminuere* idem esset atque *minuere*, με-
ωθησεται posuit, Latina Hieronymi secutus, vocem
illam in futuro exprimendam censuit, quia Hiero-
nymus ait, liquescent, sive *juxta Aquilam et Sym-
machum*, comminuentur, etc., non advertens Hiero-
nymum, cum veterum interpretum lectionibus
utilitur, sæpe casus in nominibus, et tempora in
verbis mutare, ut ad seriem suam quadrent, quod
jam sæpe vidimus. Hic autem ex manuscriptis om-
nibus comprobatur lectionem Aquilæ in HESAN ter-
minatam fuisse, atque adeo in aoristo jacere: le-

gendatæ ἠλοήθησαν non dubito; nam hæc vox *com-
minuti sunt* significat ex ἀλοῶω; estque Aquilæ et
Symmacho in usu, et alioquin vocem præteritii
ⲛⲉⲥⲛⲉⲁⲛ Aquila scrupulosus interpres per præteritum
haud dubie expresserit. Lectionem vero Symmachi
esse ἀλίσουσαι, non est quod dubitemus: nam vox
ⲁⲛⲥⲟⲩⲥⲓⲛ nonnisi ex ἀλίσουσαι fieri potuit; siqui-
dem mutatione τοῦ ΑΙ in Ν nihil frequentius, ubi
præsertim unciali characteris scribitur, ut tempore
Hieronymi in usu erat. Nec quempiam moveat,
quod hic videatur passiva significatio desiderari:
siquidem perinde potest hic active tota sententia
exprimi: *Cæli sicut fumus salis morem imitabuntur;*
videlicet in minutissimas sese partes diffundentes.

V. 9. Οἱ λοιπὸν ἐξεγείρω etc. Ἡ προσθήκη, Ἰε-

ρουσαλήμ, ὡς (1. οὐτε) ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ ἀναγνώσει, οὐτε ἐν τοῖς λοιποῖς ἐρμηνευταῖς φέρεται· ἀλλὰ πάντες οὕτως ἐξέδωκαν, ἐξεγείρου etc. Ex Eusebio et ex mss. quibusdam : quo significatur illud, Ἱερουσαλήμ, nec in Hebræo, nec apud reliquos interpretes haberi. [Locus Eusebii sic sonat latine : *Additamentum, Jerusalem, nec in Hebraica lectione nec apud reliquos interpretes fertur; sed omnes ita ediderunt: Exsurge etc. DRACH.*]

V. 10. Θ., οὐ σὺ εἶ etc. Ex Curterio, qui Theodotionis interpretationem præmisso asterisco adfert.

V. 12. Curter. ex ms. Marchal., II., αὐτός.

Ibid. Curter. ex eodem ms., 'A., τίς σὺ; Σ., τίς εἶ; OI O', τίς οὐσα. Θ., ὁμως τε O', lege ὁμοίως τοῖς O'.

Ibid. Θ., διαλύσασα. Quidam libri habent διαβρή-

(*) Ut in Vulgata, supra. DRACH.

ξασα, quæ disrupti, et iterum nonnulli, καταστρώσασα, quæ straxisti. DRACH.

V. 14. Hieronymus versionem Symmachi Latine adfert; Drusius Theodotionis Græce. Addit Hieronymus, et non deficiet panis ejus, de Theodotionis editione additum esse. Hæc vero desunt in edit. Rom. [Desunt etiam in Alex. Habent autem Ald. et Complut. DRACH.]

V. 16. Hieronymus: «Juxta Hebraicum et Aquilam vertimus, Posui verba mea etc. (*)» Græca mutila Aquilæ et Symmachi adfert Curterius ex ms. Marchaliano.

V. 17. Σ., τὸ ποτήριον etc. Procopius, ex quo corrigas Hieronymi editiones, ubi legitur: «Jubetur de ebrietate consurgere, eo quod biberit, et vacue-

HESAIÆ CAPUT LII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הַתְּעוּרִי 2	2.	2. Περιλυται.
יְהוָה 4	4.	4. ✕ 'O Θεός σου.
יְהוָה נָא - לִי - מִן - הַיּוֹם 5	5.	5. Καὶ νῦν τί μοι ᾄδε; φησὶ Κύριος.
מִשָּׁלוֹ יְהוֹלִילֹךְ		Oὐ ἐξουσιάζοντες αὐτοῦ (κλαύσουσιν).
וְתִמְדוֹ כָּל-הַיּוֹם שְׂבִי בְנָאָךְ		6. ✕ Διὰ τοῦτο.
לֶכֶךְ 6	6.	7. Τί ὠραιώθησαν ἐπὶ τὰ ὄρη πόδες εὐαγγελιζομένου, ἀκουτίζοντος εἰρήνης, εὐαγγελιζομένου ἀγαθῶν, ἀκουτίζοντος σωτηρίαν, λέγοντος τῇ Σιών, Ἐβασίλευσεν ὁ Θεός σου.
מִבְּשָׂר מִשְׂמִיעַ שְׁלוֹם מִבְּשָׂר כִּדְבַר מִשְׂמִיעַ יִשְׁעָהּ אָמַר לְצִיּוֹן מִלֶּךְ אֱלֹהֶיךָ 7	7.	8. Φωνὴ τῶν σκοπευτῶν σου.....
קָל צִפִּיךָ נִשְׂאוּ קָל יְהוָה יִרְגַּע 8	8.	
כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׂוֹב יְהוָה צִיּוֹן		
9 פָּצְחוּ רַגְלֵי יְהוָה חֲרִיבֹת יִרְשָׁלַם	9.	9.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Excutere.	2. Excutere.	2. Exsolve.
4. Dominus.	4. Dominus.	4. ✕ Deus tuus.
5. Et nunc, quid mihi hic? dicit Dominus.	5. Et numquid mihi est hic? dicit Dominus.	5. Et nunc quid mihi hic? dicit Dominus.
Dominatores ejus ululare facient.	Dominatorum ejus inique agunt.	Dominantes ejus flebunt.
Et jugiter tota die nomen meum spernitur.		
6. Propterea.	6. Propter hoc.	6. ✕ Propter hoc.
7. Quam decori sunt super montes pedes evangelizantis, audire facientis pacem, evangelizantis bonum, audire facientis salutem, dicentis ad Sion: Regnavit Deus tuus.	7. Quam pulcri sunt super montes pedes annuntiantis et prædicantis pacem; annuntiantis bonum, prædicantis salutem: dicentis Sion: Regnabit Deus tuus.	7. Quam speciosi facti sunt super montes pedes evangelizantis, audire facientis pacem, evangelizantis bonum, audire facientis salutem, dicentis Sion, Regnavit Deus tuus.
8. Vox speculatorum tuorum, levaverunt vocem, simul exsultabunt.	8. Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt.	8. Vox speculatorum tuorum ...
Quia oculo ad oculum videbunt in convertendo Dominus Sion.	Quia oculo ad oculum videbunt, cum converterit Dominus Sion.	
9. Proclamate, exsultate simul, deserta Jerusalem.	9. Gaudete et laudate simul, deserta Jerusalem.	9.

fecerit, et potaverit eum usque ad faeces, quod Tres uno indicavere sermone, ἐξεστράπησας. » Ibi illud : ἐξεστράπησας, haud dubie mendose positum est pro ἐξεστράγγισας, quæ vox frequens est apud interpretes, et Procopii lectione firmatur. Ms. vero noster Latinus antiquissimus habet ἐξεστράπτισας, corruptum ab ἐξεστράγγισας, quod nemo inficietur. Idem Hieronymus ait, Symm. et Theodotionem vertisse, *calicem..... lacerationis et commotionis*. Verisimile est Hieronymum ideo non attulisse Aquilæ interpretationem, quia ipsum sequitur : hic enim motus illi. Vertit Hieronymus, *soporis*. Habuerit ergo Aquila, *καρώσεως*, quod certum videtur : nam vocem *ἰγύγη* sic vertit Ps. LIX, 5. Bis ait Hieronymus Symmachum pro *condy* vertisse *craterem*.

V. 20. Σ., οἱ υἱοὶ σου etc. Sic ex Eusebio, Procopio et Curterio, qui postremus habet. 'A., Σ., Θ., ὡς βροῦξ. Hieronymus : « Pro *beta semicocta*, reliqui interpretes, *orygem captum et illaqueatum* transtulerunt : qui Hebraice appellatur THO, quod genus bestię nascentis in eremo, inter munda animalia, in Levitico et Deuteronomio ponitur. Pro quo LXX Syra lingua opinati sunt thoreth, quæ dicitur *beta*. »

V. 22. Σ., ὑπερμαχῆται. Procopius.

V. 23. Σ., καὶ θῆσω etc. Hanc primam commatis partem addidimus ex Procopio, qui ita : κατὰ Σύμμ., τῶν ἀποικισάντων σε. DRACH.

Ibid. 'A., σῶμά σου etc. Has omnes lectiones exhibet Curter. ex ms. Jes.

HESAIÆ CAPUT LII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἀπόλυσαι.
4. ✕ Ὁ Θεός σου.
5. Καὶ νῦν τί μοι ᾄδε ; λέγει Κύριος.
Οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτοῦ ὀλοῦζουσιν.
Διὰ παντὸς ἄλην τὴν ἡμέραν τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται.
6. ✕ Διὰ τοῦτο.
7. Τί εὐπρεπεῖς ἐπὶ τῶν ὀρέων πόδες εὐαγγελιζομένου, ἀκουστήν ποιούντος εἰρήνην, εὐαγγελιζομένου ἀγαθὰ, ἀκουστήν ποιούντος σωτηρίαν, λέγοντος τῇ Σιών, Ἐβασίλευσεν ὁ Θεός σου.
8. Φωνὴ τῶν σκοπῶν σου, ἐπῆραν φωνὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνέσουσιν.
Ὅφθαλμοφανῶς γὰρ ἔφονται ἐν τῷ ἐπιστρέφει Κύριον τὴν Σιών.
9. Πλαρυνθῆτε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὀμοῦ, τὰ ἔρημα Ἱερουσαλήμ.

2. Ἐκτίναξαι.
4. *Vacat.*
5. Καὶ νῦν τί ἐστε ᾄδε ; τάδε λέγει Κύριος.
Θαυμάζετε καὶ ὀλοῦζετε.
Διὰ παντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι.
6. ✕ Διὰ τοῦτο.
7. Ὡς ὄρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγελιζομένου ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενος ἀγαθὰ, ὅτι ἀκουστήν ποιήσω τὴν σωτηρίαν σου, λέγων, Σιών, βασιλεύσει σου ὁ Θεός.
8. Ὅτι φωνὴ τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅμα εὐφρανθήσονται.
Ὅτι ὀφθαλμοὶ πρὸς ὀφθαλμοὺς ἔφονται, ἡνίκα ἀν ἐλεήσῃ Κύριος τὴν Σιών.
9. Ῥηξάτω εὐφροσύνην ἅμα τὰ ἔρημα Ἱερουσαλήμ.

2. Διάλυσον.
4. ✕ Ὁ Θεός σου.
5. Καὶ νῦν τί μοι ᾄδε ; λέγει Κύριος.
Ἄρχοντες ὀλοῦζουσιν.
6. ✕ Διὰ τοῦτο.
7.
8. Φωνὴ τῶν σκοπῶν σου ἐπῆρε φωνὴν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀγαλλιᾶσονται.
Ὅτι ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔφονται. . . .
9.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Solve.
4. ✕ Deus tuus.
5. Et nunc quid mihi hic ? dicit Dominus.
Dominatores ejus ululant.
Semper tota die nomen meum blasphematur.
6. ✕ Propter hoc.
7. Quam decori super montes pedes evangelizantis, auditam facientis pacem, evangelizantis bona, auditam facientis salutem, dicentis Sioni, Regnavit Deus tuus.
8. Vox speculatorum tuorum, levaverunt vocem, pariter laudabunt.
Ad oculum enim videbunt, cum converterit Dominus Sion.
9. Exhilarerunt et exsultate simul, deserta Jerusalem.

2. Excute.
4. *Vacat.*
5. Et nunc quid estis hic ? Hæc dicit Dominus.
Admiramini et ululate.
Semper nomen meum blasphematur in gentibus.
6. ✕ Propter hoc.
7. Quanta species super montes, sicut pedes evangelizantis auditum pacis, sicut evangelizans bona : quia auditam faciam salutem tuam dicens, Sion, regnabit Deus tuus.
8. Quia vox custodientium te elevata est, et voce simul lætabantur.
Quia oculi ad oculos videbunt, quando misertus fuerit Dominus Sion.
9. Erumpant lætitiā simul deserta Jerusalem.

2. Dissolve.
4. ✕ Deus tuus.
5. Et nunc quid mihi hic ? dicit Dominus.
Principes ululant.
6. ✕ Propter hoc.
7.
8. Vox speculatorum tuorum elevavit vocem, pariter exsultabunt.
Quia oculum in oculis videbunt. . . .
9.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
10 חשך	10.	10.
12 תלכן	12.	12. Πορεύεσθε.
13 הנה ישכיל עבדי	13.	13. Ἴδοὺ ἐπιστημονιθήσεται δοῦλόσ μου.
וגבה		✕ Καὶ μετεωρισθήσεται.
14 כאשר שממו	14.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
10. Denudavit.	10. Paravit.	10.
12. Ambulabitis.	12. Properabitis.	12. Itis.
13. Ecce prudenter aget servus meus.	13. Ecce intelliget servus meus.	13. Ecce docebitur servus meus.
Et sublimis erit.	Et sublimis erit.	✕ Et sublimis erit.
14. Quemadmodum obstupuerunt.	14. Sicut obstupuerunt.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LII Hesaiæ.

V. 1. 'A., περιλῦσαι etc. Curter. ex ms. Jes.
 V. 4. Oī Γ', ✕ ὁ θεός σου. Elem.
 V. 5. 'A., καὶ νῦν τί etc. Elem.
 Ibid. 'A., οἱ ἐξουσιάζοντες etc. Ex Procopio, itemque ex Hieronymo, qui ait, Aquilam vertisse, *ſebunt*; Symmachium vero et Theodotionem, *alu- labunt*.
 Ibid. Hebr. מְשַׁלֵּךְ, *dominator ejus*. Keri autem מְשַׁלֵּךְ, in plur. מְשַׁלְּכִים. ut verterunt Oī Γ' et Vulg. Lat. DRACH.
 Ibid. Σ., διὰ παντός etc. Totum hunc stichum addidimus ex Procopio, quem Montf. evidenter tetigit ut canis Nilum. Ecce locus Procopii a Montf.

non observatus: Κατὰ τοὺς λοιποὺς οὐ πρόβλεπει τῶν τῶν δὲ δὲ δὲ μου. βλ., τὸ, ἐν ἐθνεσιν. Τοιγαροῦν ὁ Σύμμ. φησιν· διὰ παντός δ. τ. ἡ. τ. δ. μ. βλ. Idem.
 V. 6. Oī Γ', ✕ διὰ τοῦτο. Curter. ex ms. Jes., quia ex tribus interpretibus in LXX inductum fuit, ubi hodie legitur.
 V. 7. 'A., τί ὠραῖωθησαν etc. Hæ interpretationes partim habentur apud Curterium; sed pleniores in *Demonstr. evang.* Eusebii. [In Aquilæ lectione restituumus τῆ. Σιών, ut habetur apud Euseb. —] In Symmachi loco, pro πόδες εὐαγγελιζομένου, ἀποστήν ποιούντες εἰρήνην, Procopius habet, π. εὐαγγ.

HESAIÆ CAPUT LIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 על-מי	1.	1. ✕ Ἐπὶ; τίνοι;
2 ויעל כיונך לפניו וכשרש מארץ ציה	2.	2. Καὶ ἀναθήσεται ὡς τιθηνίζ- μενον (al. τιθίζόμενον) εἰς πρόσω- πων αὐτοῦ, καὶ ὡς βίβα ἀπὸ γῆς ἀβάτου.
לא-תאר לו ולא הדר ונראה ו'א - מראה ונחמדו		
3 נבה והחל אישים איש מכאבת וידוע:חלי	3	3.
וכסתר פנים מכתי		Ὅς ἀποκεκρυμμένον τὸ πρόσω- πον αὐτοῦ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Super quem?	1. Cui?	1. ✕ Super; quem?
2. Et ascendit ut tener ramus coram eo, et sicut radix de terra siccitatis.	2. Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitiēti.	2. Et ascendet sicut lactens in faciem ejus, et sicut radix de terra in via.
Non forma ei neque decor: et vidimus eum, et non aspectus ut desideravimus eum.	Non est species ei neque decor: et vidimus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum.	
3. Despectus est, et desiit viris, vir dolorum, et notus ægritudine.	3. Despectum et novissimum virorum, virum dolorum, et scientem infirmitatem.	3.
Et quasi abscondens faciem ab eo.	Quasi absconditus vultus ejus.	Quasi absconditus vultus ejus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

10. Ἀπεκάλυψεν.
 12. Ἀπελεύσεσθε.
 13. Ἰδοὺ ἐπιστημονισθήσεται
 δοῦλός μου.
 ✕ Καὶ μετεωρισθήσεται.

SYMMACHUS.

10. Revelavit.
 12. Exhibitis.
 13. Ecce docebitur servus meus.
 ✕ Et sublimis erit.
 14.

10. Ἀποκαλύψει.
 12. Πορεύσεσθε.
 13. Ἴδου συνήσει ὁ παῖς μου.

Vacat.

14. Ὅν τρόπον ἐκστήσονται.

LXX INTERPRETES.

10. Revelabit.
 12. Ibitis.
 13. Ecce intelliget puer meus.

Vacat.

14. Sicut stupebunt.

10. Ἀπεκάλυψεν.
 12. Πορεύεσθε.
 13.

✕ Καὶ μετεωρισθήσεται.

14. Ὅν τρόπον ἐθαύμασαν.

THEODOTIO.

10. Revelavit.
 12. Itis.
 13.
 ✕ Et sublimis erit.

14. Quemadmodum admirati
 sunt.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIII Hesaiæ.

ἀκοήν, ποιῶντος εἰρήνην. — In Aquilæ loco, pro πό-
 δες εὐάγγ., codex Marchal. fert, π. εὐάγγ. αγαθόν.
 DRACH.]

V. 8. Ἀ., φωνή τῶν σκοπ. etc. Eusebius in He-
 saiam, et in *Demonstr. evang.* itemque Procopius.
 Ibid. Σ., ὀφθαλμοφανῶς γάρ etc. Procopius. Theo-
 dotionis autem versionem habent Eusebius et Theo-
 doretus, uterque in commentariis in Hesaiam.
 [Aliter autem Procopius, qui post lectionem Sym-
 machi adhibet: Ἀντί δὲ τοῦ ὀφθαλμοφανῶς, οἱ λοι-
 ποὶ φασιν, ὀφθαλμῶν ἐν ὀφθαλμῷ δῖονται. I. e.
 Pro Symmachi ὀφθαλμοφανῶς, reliqui dicunt, *ocu-
 lum in oculo vid. bunt.* DRACH.]

V. 9. Σ., λαρυνηῆς etc. Procopius.

V. 10. Σ., Θ., ἀπεκάλυψεν. Curter. ex ms. Jes.

V. 12. Σ., ἀπελεύσεσθε. Ἀ., Θ. ὁμοίως τοῖς Ο΄.
 Sic ms. Jes. ubi in textu τῶν Ο΄ legitur πορεύεσθε.

V. 13. Ἀ., Σ., Ἰδοὺ ἐπιστημονισθήσεται etc. Pro-
 copius.

Ibid. Οἱ Γ΄, ✕ μετεωρισθήσεται. Curter. ex ms.
 Jes. [Ο΄ vacat in edit. Rom. et Alex.; nam quod
 apposuit Montf., Ο΄, δοξασθήσεται pertinet ad præ-
 cedens ΝΩΣ]. Editi. antiqui Ath. et Compl. insertam
 habent lectionem τῶν Γ΄. DRACH.]

V. 14. Θ., ὅν τρόπον etc. Procopius.

HESAIÆ CAPUT LIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
 2. Καὶ ἀνέβη ὡς κλάδος ἐνώπιον
 αὐτοῦ, καὶ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς διψώ-
 σης.

Ὅχι εἶδος αὐτῷ οὐδὲ ἀξίωμα, ἵνα
 εἰδῶμεν αὐτὸν, οὐδὲ θεωρία, ἵνα
 ἐπιθυμηθῶμεν αὐτόν.

5. Ἐξουδενωμένος καὶ ἐλάχιστος
 ἀνδρῶν, ἀνὴρ ἐπίπονος καὶ γνω-
 στός νόσῳ.

SYMMACHUS.

1.
 2. Et ascendit ut ramus coram
 eo, et sicut radix de terra sitiēti.

Non species ei neque dignitas,
 ut videamus eum; neque aspec-
 tus, ut concupiscamus eum.

3. Despectus et minimus viro-
 rum, vir laboriosus et notus mor-
 bo.

1. Τίνι;

2. Ἀνηγγελαμεν ὡς παῖδιον
 ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν γῆ δι-
 ψώσῃ.

Ὅχι ἐστιν εἶδος αὐτῷ, οὐδὲ δόξα·
 καὶ εἰδόμεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν
 εἶδος οὐδὲ κάλλος.

5. Ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον,
 καὶ ἐκλείπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν
 ἀνθρώπων· ἀνθρώπος ἐν πληγῇ
 ὄν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν. Οἱ
 λοιποὶ, καὶ ἐξουδενωμένος.

Ὅς ἀπεστραμμένον τὸ πρόσωπον
 αὐτοῦ. Ἄλλως, ὅτι ἀπέστραπται
 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

LXX INTERPRETES.

1. Cui?

2. Annuntiavimus quasi parvu-
 lum in conspectu ejus, sicut radix
 in terra sitiēti.

Non est species ei, neque glo-
 ria: et vidimus eum, et non ha-
 bebatur speciem, neque decorem.

3. Sed species ejus inhonorata
 et deficiens præ filiis hominum.
 Homo in plaga positus, et sciens
 ferre infirmitatem. Reliqui, et de-
 spectus.

Quasi aversa vultus ejus. Ali-
 ter, quia aversa est facies ejus.

1. ✕ Ἐπὶ : τίνι.

2. Καὶ ἀναθήσεται ὡς θηλάζων
 ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ὡς ῥίζα ἐν γῆ
 διψώσῃ.

- 5.

THEODOTIO.

1. ✕ Super : quem?

2. Et ascendet ut lactens coram
 eo, et sicut radix in terra sitiēti.

- 3.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

נבזה ולא חשבנדרו

4 אכן חלינו היא נשא ומכאבני
מבלם ואנחנו חשבנדרו נגוע מכה
אלהים ומענה

4.

4. Ἀφῆμενον. . . . ✕ ὑπὸ Θεοῦ.

5 והוא מחלל מפשעינו מדמא

5.

5. Αὐτὸς βεβηλωμένος ἀπὸ ἀσε-
σιῶν ἡμῶν, συνετριβή.

6 ויהיה הפגיע בו את עון כלנו

6.

6.

7 נגש הדגא נענה

7.

7.

לא יפתח-פיו

כשה לסבב יובל

8 כי נגזר מארץ חיים מפשעי
עמיו נגע למד

8.

8.

9 ויתן את-רשעים

10 חפץ יהיה בידו יצלה

9.

10.

9. Καὶ δώσει.

10. Ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

11 ישבע בדעתו

11.

11. Ἐμπλησθήσεται ἐν τῇ γνώ-
σει αὐτοῦ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Despectus erat, et non reputa-
vimus eum.Despectus, unde nec reputavi-
mus eum.4. Vere languores nostros ipse
tulit, et dolores nostros bajulavit:
et nos reputavimus eum plagis af-
fectum, percussum Dei et humili-
liatum.4. Vere languores nostros ipse
tulit, et dolores nostros ipse por-
tavit: et nos putavimus eum quasi
leprosum, et percussum a Deo et
humiliatum.4. Plaga (*vel* lepra) affectum...
✕ a Deo.5. Et ipse vulneratus a præva-
ricationibus nostris, attritus.5. Ipse autem vulneratus est
propter iniquitates nostras, attri-
tus est.5. Ipse profanatus a prævarica-
tionibus nostris, contritus est.6. Et Dominus fecit occurrere
in eum iniquitatem omnium no-
strum.6. Et posuit Dominus in eo ini-
quitate omnium nostrum.

6.

7. Oppressus est, et ipse affli-
ctus est.

7. Oblatus est, quia ipse voluit.

7.

Et non aperuit os suum.

Et non aperuit os suum.

Sicut agnus ad occisionem du-
cetur.Sicut ovis ad occisionem duce-
tur.8. Quoniam abscissus est de
terra viventium, propter prævari-
cationem populi mei plaga ei.8. Quia abscissus est de terra
viventium: propter scelus populi
mei percussi eum.

8.

9. Et dedit eum impiis.

9. Et dabit impios.

9. Et dabit...

10. Et voluntas Domini in manu
ejus prosperabitur.10. Et voluntas Domini in manu
ejus dirigetur.

10. In manu ejus.

11. Saturabitur: in scientia
sua.11. Saturabitur: in scientia
sua.

11. Implebitur in scientia sua.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4. Ὅντως τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνέλαβε, καὶ τοὺς πόνους ὑπέμεινε. Ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα αὐτὸν ἐν ἀφῆ ὄντα, πεπληγὸτα ὑπὸ Θεοῦ καὶ τεταπεινωμένον.
- 5.
6. Κύριος δὲ κατανῆσαι ἐποίησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνομίαν πάντων ἡμῶν.
7. Προσηνέχθη καὶ αὐτὸς ὑπήκουσε.
Ἐπακούων οὐκ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ.
Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν προστέγχθη.
8. Ἀπετμήθη γὰρ ἐκ γῆς ζώντων, καὶ διὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ λαοῦ μου πληγὴ αὐτοῖς.
9. Καὶ δώσει τοὺς ἀσεβεῖς.
10. Καὶ θέλημα Κυρίου ἐν χειρὶ αὐτοῦ εὐδοθήσεται.
11. Χορτασθήσεται ἐν τῇ γνώσει αὐτοῦ.

- Ἠτιμάσθη, καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Οἱ λοιποὶ, ἐξουδενωμένοι, διὸ οὐκ ἐλογισάμεθα αὐτόν.
4. Οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει. Οἱ λοιποὶ, ὄντως τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνέλαβε, καὶ τοὺς πόνους ὑπέμεινε. Ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα αὐτόν ἐν ἀφῆ ὄντα, πεπληγὸτα ὑπὸ Θεοῦ καὶ τεταπεινωμένον.
5. Αὐτὸς δὲ ἐβραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμελάκισται.
6. Καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτόν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν.
7. Καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι. Οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη.
8. Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον.
9. Καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς.
10. Καὶ βούλεται Κύριος ἀφελεῖν.
- 11.

- Οὐκ ἐλογισάμεθα αὐτόν.
4. Μεμαστιγμένον... ✕ ὑπὸ Θεοῦ.
- 5.
- 6.
7. Ἐπακούων οὐκ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ.
8. Ὅτι ἀπετμήθη ἀπὸ γῆς ζώντων, ἀπὸ ἀθεσίας τοῦ λαοῦ μου ἤφατο αὐτῶν.
9. Καὶ δώσει.
10. Ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
11. Ἐμπλησθήσεται ἐν τῇ γνώσει αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4. Vere peccata nostra ipse suscepit, et labores sustinuit. Nos autem reputavimus eum in lepra esse, percussum a Deo et humiliatum.
- 5.
6. Dominus autem fecit occurrere in eum iniquitatem omnium nostrum.
7. Oblatus est, et ipse obedivit.
- Audiens (sive obediens) non aperuit os suum.
Sicut ovis ad mactationem oblatu est.
8. Abscissus enim est de terra viventium, et propter iniquitatem populi mei plaga ipsis.
9. Et dabit impios.
10. Et voluntas Domini in manu ejus prosperabitur.
11. Saturabitur: in scientia sua.

- Despectus est, et non reputatus est. Reliqui, despectus, unde nec reputavimus eum.
4. Hic peccata nostra portat, et pro nobis dolet, et nos reputavimus eum esse in labore, et in plaga et in afflictione. Reliqui, vere peccata nostra ipse suscepit, et labores sustinuit. Nos autem reputavimus eum in lepra esse, percussum a Deo et humiliatum.
5. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, et infirmatus est.
6. Et Dominus tradidit eum peccatis nostris.
7. Et ipse propter afflictionem.
- Non aperit os suum.
Sicut ovis ad occisionem ductus est.
8. Quia tollitur de terra vita ejus, ab iniquitatibus populi mei ductus est in mortem.
9. Et dabo improbos.
10. Et vult Dominus auferre.
- 11.

- Non reputavimus eum.
4. Flagellatum... ✕ a Deo.
- 5.
- 6.
7. Audiens (sive obediens) non aperuit os suum.
8. Quia abscissus est de terra viventium, ob iniquitatem populi mei tetigit eos.
9. Et dabit...
10. In manu ejus.
11. Implebitur in scientia sua.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

וְעוֹתָם הָיָא יַסְבֵּל

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Et iniquitates ipsorum ipse habebat.

Et iniquitates eorum ipse portabit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIII Hesaiæ.

V. 1. A., Θ., ἐπί. Procopius.
 V. 2. Ἀ., καὶ ἀναθήσεται etc. Sic Procopius. At Eusebius in *Demonstr. evang.*, καὶ ἀναβῆθησεται, habet : suspicor mendum. Hieronymus ait, Symmachum pro *virgulto*, interpretatum esse *ramum*, Græce κλάδος, ut referunt Eusebius et Procopius; et Aquilam pro *sitiēti*, vertisse *invia*, i. e., ἀβάτω, ut legunt iidem. [Procopius aliquanto aliter refert initium istorum locorum, Ἀκ., καὶ ἀναβῆθησεται (idem significat quod ἀναθήσεται) ὡς τιθιζόμενος εἰς πρ... Σύμμ., ἀνέβη ὡς κάλλος (pulcritudo) ἐνώπ... DRACH.]
 Ibid. Σ., οὐκ εἶδος αὐτῶ etc. Procopius. [Sed Procopius pro αὐτόν habet αὐτό, refertur enim ad εἶδος aut ἀξίωμα; pro vero ἐπιθυμηθῶμεν, habet ἐπιθυήσωμεν. DRACH.]
 V. 5. Σ., ἐξουδενωμένος etc. Procopius, qui docet etiam Reliquos vertisse ἐξουδενωμένος. [Procopius ita : διὸ Σύμμαχος φησιν· οὐκ εἶδος... ἐξουδενώμε-

νος. Formam ἐξουδενωμένος mutuatus est noster ex Drusio qui non recte descripserat e Procopia. DRACH.]
 Ibid. Ἀ., ὡς ἀποκεχυμένον etc. Idem.
 V. 4. Σ., δυνως τὰς ἀμ-. Idem Procopius. [Post hanc Symmachi lectionem addit Procopius : ὃ συμφώνως ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. Reliquorum igitur versionem inseruimus nostræ Hexaplorum editioni. DRACH.]
 Ibid. Ἀ., Θ., * ὑπὸ Θεοῦ. Curter. ex ms. Jes. [Etiam apud Procopium Aq. et Th. tribuitur sub asterisco. DRACH.]
 Ibid. Hieronymus ait Aquilam vertisse, ἀπρμένον : Symmachum, ἐν ἀφῆ δυντα : utriusque versionem sic Latine exprimit, *leprosum* : Theodotionem autem vertisse, *flagellatum*. Illud autem, ἀφημένον, in optimis manuscriptis legitur; imo tempore Hieronymi sic legebatur. Hæc porro vox secundum eam, quam hic habet, significationem, vix uspiam repe-

HESAIÆ CAPUT LIV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 רְנֵי עֲקָרָה לֹא יוֹדָה

1.

1.

4 פִּצְחֵי רְנֵה וְצֹדְלֵי

4.

Ἰάδρυνον ἐν ἀγαλλιάσει καὶ γρημέτισσον.

לא חלה כי רבים בני שוממה
מבני בעולה אמר יהוה

3 וְעַרְם נִשְׁמָחוּ יוֹשֵׁבֵי

3.

3.

9 כִּי־מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
מֵעַבֵּר מִי־נָח עוֹד עַל־הָאָרֶץ כִּן
נִשְׁבַּעְתִּי בִקְצֶף עָלֶיךָ וּבִגְעֵר־בְּךָ

9.

9.

10 כִּי הָרִים יִמְשָׁו וְהַגְּבְעוֹתַי
תְּמוֹטֵינָה וְחֲסֵדִי מֵאַתָּךְ לֹא־יִמָּשׁ
וּבִיַרֵּית שְׁלֹמֹי לֹא תְמוֹט אֲמַר
מִדְּרֹכְךָ יוֹדָה

10.

10. Εἶπεν οἰκτεῖρας σε Κύριος.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Exsulta sterilis, quæ non peperit.
Vocifera exsultationem, et hinni.

1. Latere sterilis, quæ non parit.
Decanta laudem, et hinni.

1. Hilaris esto in exsultatione, et hinni.

Non parturivit : quia plures filii desertæ, quam filii maritatæ, dicit Dominus.

Quæ non pariebas : quoniam multi filii desertæ magis quam ejus quæ habet virum.

3. Et civitates desolatas inhabitare facient.

3. Et civitates desertas inhabitabit.

3.

9. Quia aquæ Noe hoc mihi, cui juravi a transeundo aquas Noe ultra super terram, sic juravi ab irascendo contra te, et ab increpando in te.

9. Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui juravi ne inducerem aquas Noe ultra super terram : sic juravi ut non irascar tibi, et non increpem te.

9.

10. Nam montes recedent, et colles nutabunt, et misericordia mea a te non recedet, et fœdus

10. Montes enim commovebuntur, et colles contremiscent : misericordia autem mea non recedet

10. Dixit qui tui misertus est Dominus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Καὶ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν αὐτὸς
δ' ἀπενέγκει.

Καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς
ἀνοίσει.

SYMMACIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Et impietates eorum ipse susti-
net.

Et peccata eorum ipse auferet.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIII Hesaiæ.

riatur : derivatur enim ab ἀπτομαι : hinc ἀφή, unde ἀφήμενος, plaga, vel lepra percussus : sed præter morem efformatur : quare tempore Hieronymi, nonnulli secus accipiebant. Verba Hieronymi sunt : « Et nos putavimus eum esse immundum, sive in dolore, ut LXX transtulerunt : pro quo Aquila et Symmachus posuerunt, leprosum; Theodotio, flagellatum. Quod aliis verbis Hebraico idiomate lepra intelligitur.... Pro eo quod Symmachus transtulit, ἐν ἀφῇ ὄντα, hoc est, in lepra, Aquila posuit, ἀφήμενον, id est, leprosum : quod multi non intelligentes putant, relictum, et alii legunt, καθήμενον, id est, sedentem. » [Non ἀφήμενον sed ἡφημένον, forma Hellenistarum, a perf. act. ἤφα. DRACH.]

V. 5. 'Α., αὐτὸς βεβηλ-. Procopius. Euseb. vero legi, ἐβεβηλώθη.

V. 6 Σ., Κύριος δὲ καταντῆσαι etc. Idem.

V. 7. Σ., προσπνέθη etc. Eusebius in Hesaiam, atque Procopius.

Ibid. Σ., Θ., ὑπακούων οὐκ ἤνοιξε etc. Hieronymus : « Symm. et Theod., audiens non aperuit os suum. » Vocem πῶν vertunt alibi Symmachus et Theodotio, ὑπακούειν et ἐπακούειν. Eusebius et Procopius ad Symmachum habent, ὑπήκουσε : Hieronymus vero, nudiens, ὑπακούων, quasi lectionem Symmachi et Theodotionis adfert.

Ibid. Σ., ὡς πρόβατον etc. Drusius.

V. 8. Σ., ἀπετμήθη γὰρ etc. Procopius.

V. 9. Σ., καὶ δώσει etc. Procopius. Theodoretus vero, τὸ δώσει, οἱ τρεῖς, δώσω, ἔρασαν. I. e. Tres Int. pro dabit, dixerunt, dabo.

V. 10. Σ., καὶ θέλημα etc. Procopius.

Ibid. Curter. ex ms. Jes., οἱ Γ', ✕ ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

V. 11. 'Α., Θ., ἐμπλησθήσεται etc. Idem. In LXX hæc perplexa sunt.

Ibid. Σ., καὶ τὰς ἀσεβείας etc. Procopius.

HESAIÆ CAPUT LIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. . . . .

Κελάδαι αἰνεσιν καὶ χρεμέτισον.

. . . . . ἡφανισμένης . . . . .

3. Καὶ πόλεις ἡφανισμένας κατακυριεύσει.

9. 'Ὡς αἱ ἡμέραι Νῶε τοῦτό μοι, ὡς ὤμοσα μὴ ἐπελθεῖν ὕδωρ Νῶε ἐπὶ τὴν γῆν· οὕτως ὤμοσάμην μὴ ὀργισθῆναι σοι, μηδὲ ἐπιτιμῆσαι σοι.

10. Τὰ γὰρ ὄρη σαλευθήσονται, καὶ βουνοὶ παραχθήσονται· τὸ δὲ ἑλεός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀποστραφήσεται, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης μου ἀνακληθήσεται, εἰπεν ὁ οἰκτεῖρων σε Κύριος.

SYMMACIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Lactare, sterilis, quæ non peperisti.

Modulare laudem, et hinni.

Quæ non parturisti : plures enim filii dissipatæ, magis quam ejus quæ erat sub viro.

3. Et civitates desolatas inhabitare facient.

9. Sicut dies Noe hoc mihi : sicut juravi non superventuram aquam Noe ultra super terram, sic juravi, quod non irascar tibi, neque increpem te.

10. Montes enim commovebuntur, et colles turbabuntur : misericordia autem mea a te non avertetur, neque testamentum pacis

1. Εὐφράνθητι, στείρα ἢ οὐ τίγκουσα.

Ῥῆξον καὶ βόησον.

Ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

3. Καὶ πόλεις ἡρημαμένας κατακυριεύσει.

9. Ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ Νῶε τοῦτό μοι ἐστὶ· καθότι ὤμοσα αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκεῖνω, τῇ γῆ, μὴ θυμωθήσασθαι ἐπὶ σοὶ ἐτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου.

10. Μηδὲ... τὰ ὄρη μεταστήσονται· οὐδ' οἱ βουνοὶ σου μετακινήσονται· οὕτως οὐδὲ τὸ παρ' ἐμοῦ σοι ἑλεός ἐκλείψεται, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης σου οὐ μὴ μεταστή. Εἶπε γὰρ ἑλεός σοι Κύριος.

1. Lactare, sterilis, quæ non paris.

Erumpe et clama.

Quæ non parturisti : quia multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet virum.

3. Et civitates desertas habitare facies.

9. Ab aqua quæ fuit sub Noe, hoc mihi est : sicut juravi ei in tempore illo, terræ, nequaquam ultra irasci super te, neque in obmatione tua.

10. Neque... montes transferendos esse : neque colles tui transmovebuntur ; sic neque quæ a me tibi misericordia deficiet, neque

1. . . . .

Ῥῆξον εὐφροσύνην ✕ καὶ τέρπου.

3.

9. Κατὰ τὰς ἡμέρας Νῶε τοῦτό μοι, ὅτι ὤμοσα μὴ ἐπαγαγεῖν ὕδωρ Νῶε ἐπὶ τὴν γῆν, οὕτως ὤμοσα τοῦ μὴ ὀργισθῆναι ἐπὶ σέ, καὶ τοῦ μὴ ἐπιτιμῆσαι ἐν σοὶ.

10. Τὰ γὰρ ὄρη σαλευθήσονται... τὸ δὲ ἑλεός μου ἀπὸ σοῦ οὐ σαλευθήσεται. Εἶπεν οἰκτεῖρας σε Κύριος.

1.

Erumpe lætitiām ✕ et jucundare.

3.

9. Secundum dies Noe hoc mihi, quia juravi non inducturum me aquam Noe super terram, sic juravi me non iratum fore tibi, nec increpaturum te.

10. Montes enim commovebuntur... misericordia autem mea a te non removebitur. Dixit qui tui misertus est Dominus.

TO EBPAIKON.

11 הנה אנכי מרביץ בפך אבניך
 12 כדכד
 ושעריך לאבני אקדה
 16 באש
 17 ויצר
 וכל-לשון חקום-אתך למשפט

VERSIO HEBRAICI TEXT.

pacis meæ non movebit se, dixit miserator tuus Dominus.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

11.
 12.
 16.
 17.

VULGATA LATINA.

a te, et fœdus pacis meæ non movebitur : dixit miserator tuus Dominus.

ΑΚΥΛΑΣ.

11. Ἴδου κατακλίνω ἐν στίμει τοὺς λίθους σου.
 12. Τὰς πύλας σου λίθους τριπτανισμοῦ.
 16. ✕ Ἐν πυρὶ.
 17. Πλασσομένον.

AQUILA.

11. Ecce ego faciens accubare in carbunculo lapides tuos.
 12. Crystallum.
 Et portas tuas in lapides gemmæ rutilantis.
 16. In igne.
 17. Fictum.
 Et omnis lingua surget tecum ad iudicium.

11. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos.
 12. Jaspidem.
 Portas tuas lapides sculptos.
 16. In igne.
 17. Quod fictum est.
 Et omnem linguam resistentem tibi in iudicio.

11. Ecce depono in stibio lapides tuos.
 12. Portas tuas lapides cœlaturæ.
 16. ✕ In igne.
 17. Formatum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIV Hesaiæ.

V. 4. Hieronymus : « Symmachus hunc locum ita interpretatus est : *Lætare, sterilis, quæ non peperisti : gaude in exultatione. et hinni, quæ non parturisti ; plures enim filii dissipatæ magis quam ejus quæ erat sub viro ; a quo Theodotio et Aquila, præter pauca verba, non discrepant.* »
 Ibid. 'A., Ἰάπωνον etc. Ex Curterio et Procopio. Illud autem, καὶ τέρατος, præmisso asterisco adfert Curterius ex cod. Marchaliano. [Aquila et Symmachi versiones invicem permutavit, a Drusio in errorem inductus, Montf., qui, ait Schleusn., oculis nimis fugientibus, aut potius nullis, inspexit verba Procopii. Et revera hæc in commentario sic leguntur : Ἀντὶ δὲ τοῦ ῥῆξος καὶ βήσσορ, Σύμ. μὲν, κελῶδει... εἰρηκεν, ὁ δὲ 'Α., Ἰάπωνον... DRACH.]

V. 3. Σ., καὶ πόλεως ἤφαν-. Procopius.
 V. 9. Σ., ὡς αἱ ἡμέραι Νωε etc. Procopius. Theodotionis vero versionem ex Curterio et ms. Jes. mutuumur hoc et sequenti versu. [In Symmachi lectione addidimus ex ipso Procopio particulam ἐτι. In Marchaliano cod. Θ. connectit ἐν σοὶ sequenti versiculo ; hoc modo : Ἐν σοὶ γὰρ τὰ ὄρη σαλευθήσονται. Sic etiam LXX connectunt. DRACH.]
 V. 10. Σ., τὰ γὰρ ὄρη etc. Procopius.
 Ibid. of Γ', εἶπεν οὐκ ἐτέρως etc. Curter. ex m. Jes.
 Ibid. Ο', ἰλεώς σοι Κύριος. Ita Compl. Ed. Rom., ἰλεώς σοι, Κύριε. Alex. vero, Κύριος ἰλ. σοι. DRACH.
 V. 11. 'A., ἰδοὺ etc. Euseb., Procop., Drusius et unus Reg. Eusebius ad Symmachum legit, στικμῆζ, ad Theodotionem, στικμῆ. Procopius in tri-

HESAIÆ CAPUT LV.

TO EBPAIKON.

1 לכו שברו
 בלוא - כסף ובלוא מחיר יין וחלב
 2 למה תשקלו - כסף בלוא-לחם
 ויגיעכם בלוא לשבעה
 שבעו שכרע אלי
 3 חסדו דוד

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Ite, emite.
 Absque argento et absque pretio vinum et lac.
 2. Quare appenditis argentum absque pane, et laborem vestrum absque saturitate.
 Audite audiendo ad me.
 3. Misericordias David.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 2.
 3.

VULGATA LATINA.

1. Properate, emite.
 Absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac.
 2. Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate.
 Audite audientes me.
 3. Misericordias David.

ΑΚΥΛΑΣ.

1.
 "Ανευ ἀλλάγματος ✕ οἶνον ; καὶ γάλα.
 2.

AQUILA.

1. Sine commutatione ✕ vinum : et lac.
 2.
 3.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ϝ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

11. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συντίθημι στίμει τοὺς λίθους σου.

12. Καρχηδόνιον.

Τὰς πύλας σου λίθους γλυφῆς.

16. ✕ Ἐν πυρὶ.

17. Πεπλασμένον.

11. Ἴδοὺ ἐγὼ ἐτοιμάζω σοὶ ἀνθρακα τὸν λίθον σου.

12. Ἴασπιν.

Τὰς πύλας σου λίθους κρυστάλλου.

16. Vacat.

17. Σκευαστόν.

Καὶ πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ εἰς κρίσιν.

11. Ἴδοὺ ἐγὼ εἶμι ἐμβαλὼν στίμμῃ τοὺς λίθους σου.

12.

Λίθους γλυφῆς.

16. ✕ Ἐν πυρὶ.

17. Κεραμέως.

Καὶ πᾶσα γλῶσσα ἀναστήσεται εἰς τὰ σου εἰς κρίσιν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

meæ revocabitur, dixit qui tui miseretur Dominus.

11. Et ecce ego compono stibio lapides tuos.

12. Calchedonium.

Portas tuas lapides sculpturæ.

16. ✕ In igne.

17. Fictum.

testamentum pacis tue transferetur. Dixit enim propitius tibi Dominus.

11. Ecce ego præparo tibi carbunculum lapidem tuum.

12. Jaspidem.

Portas tuas lapides crystalli.

16. Vacat.

17. Quod paratum est.

Et omnis vox surget super te in judicium.

11. Ecce ego sum qui injeci stibio lapides tuos.

12.

Lapides sculpturæ.

16. ✕ In igne.

17. Figuli.

Et omnis lingua exsurget in ea, quæ ad te pertinent, ad judicium.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIV Hesaiæ.

bus habet, στίμει. Drusius ad Symm., στίμμιας, ad Theodotionem, στίμμι. Codex unus Reg. mendose ad Sym., τιμῆους, ad Theodot., τιμῆ. [In ed. Rom. ut apud Drusium Lambertumque Bos, vox στίμμιας, scripta est proparoxytona, a recto στίμμις, ἡ. Nomen autem στίμμια non agnoscit lingua græca. DRACH.]

V. 12 Hieronymus: «Ubi nos diximus, *sternam per ordinem lapides tuos*, in Hebraico scriptum est, ΒΑΡΦΗΥΟΗ, quod omnes præter LXX similiter transtulerunt, *sternam in stibio lapides tuos*, in similitudinem corruptæ mulieris, quæ oculos pingit stibio, ut pulcritudinem significet civitatis. Et ubi nos *jaspidem*, sequentes LXX, diximus, in Hebraico scriptum habet, CHODCHOD, quod solus Sym. *καρχηδονίου* transtulit. Pro *crystallo* quoque, in cujus loco

apud Hebræos ECDA legitur, Symmachus et Theodotio *sculpturæ*, i. e., γλυφῆς, Aquila *τροπανισμοῦ* posuit. Sic vero legendum, non autem *τροπανισμοῦ, perforationis*, ut habent quidam editi. Codex noster Latinus antiquissimus habet *τροπανισμοῦ, Π* mutato in IT, quod frequenter accidit.

Ibid. 'A., τὰς πύλας σου etc. Procopius. Ad notam precedentem. [In Symmachi lectione pro γλῶφους, ut prave ediderat Montf., reposuimus ex ipso Procopio γλυφῆς, quam lectionem veram esse ex Hieronymi testimonio modo addato colligi potest. DRACH.]

V. 16. Ot Γ', ✕ ἐν πυρὶ. Curter. ex ms. Jes.

V. 17. 'A., πλασσόμενον etc. Idem.

Ibid. Θ., καὶ πᾶσα γλῶσσα. Idem.

HESAIÆ CAPUT LV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ϝ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

Ἄνευ ἀλλάγματος ✕ οἶνον : καὶ γάλα.

2. Δίψατε ἀργύριον, οὐχ ὑπὲρ ἔρωτων, καὶ τοὺς κόπους ὑμῶν οὐχ ὑπὲρ πλησμονῆς.

3. Τὰ ἐλέη Δαυὶδ.

SYMMACHUS.

1.

Sine commutatione ✕ vinum : et lac.

2. Impenditis argentum, non in panes, et labores vestros non in saturitatem.

3. Misericordias David.

1. Βαδίσαντες ἀγοράσατε.

Ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἶνον καὶ στέαρ.

2. Ἴνατί τιμᾶσθε ἀργυρίου, καὶ τὸν μόχθον ὑμῶν οὐκ εἰς πλησμονήν.

Ἀκούσατέ μου. Οἱ λοιποὶ, ἀκούσατε ἀκούοντες.

3. Τὰ ὅσια Δαυὶδ.

LXX INTERPRETES.

1. Euntes emite.

Sine argento et pretio, vinum et adipem.

2. Quare emitis pecunia, et laborem vestrum non in saturitatem.

Audite me. Reliqui, audite audientes.

3. Sancta David.

1. ✕ Καὶ πορεύσατε καὶ ἀγοράσατε.

✕ Οἶνον.

2. Ἐν οὐκ ἄρτοις.

✕ Ἀκοὴν πρὸς μὲ.

3.

THEODOTIO.

1. ✕ Et ite et emite.

✕ Vinum.

2. In non panibus.

✕ Auditum ad me.

3.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
עד 4	4.	4. Μάρτυρα.
הן 5	5.	5. ✕ Ἰδού.
גוי לא-הדע כי פארך		
קראדי 6.	6.	6.
לא ישדב אלי רקם 11	11.	11.
ותחת הנעצוץ יעלה ברדש ותחת הסרפד יעלה הדם 13	13.	13. Κονύζης.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Testem.	4. Testem.	4. Testem.
5. Ecce. Gentem non scies. Quia decoravit te.	5. Ecce. Gentem, quam nesciebas. Quia glorificavit te.	5. ✕ Ecce.
6. Invocate eum.	6. Invocate eum.	6.
11. Non revertetur ad me vacuum.	11. Non revertetur ad me vacuum.	11.
13. Pro spina alba ascendet abies, pro urtica ascendet myrtus.	13. Pro salicunca ascendet abies, et pro urtica crescet myrtus.	13. Conyza.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LV Hesaiæ.

V. 1. Θ., ✕ καὶ πορεύσεθι καὶ ἀγοράσατε. Curter. ex ms. Jes.
 Ibid. 'A., Σ., ἀνευ ἀλλ-. Procopius, itemque Curterius, qui habet, οἱ Γ', ✕ οἶνον. Fortasse quia cum vox οἶνον olim in LXX desideraretur, ex tribus Interpretibus addita fuit : nam id significatur hac nota, ✕ οἱ Γ', οἶνον.
 V. 2. Σ., δίστατε etc. Procopius. Theodotionis vero lectionem habent Curterius et Drusius.
 Ibid. Οἱ λοιπ., ἀκούσατε ἀκούοντες. Procopius. Θ., ✕ ἀκοήν πρὸς μέ. Curter. ex ms. Jes.
 V. 3. Σ., τὰ ἔλεθ Δαυίδ. Procopius.
 V. 4. 'A., Σ., μάρτυρα. Theodoret. et Reg. unus.
 V. 5. Οἱ Γ', ✕ ἰδού. Curter. ex ms. Jes. [Ἰδού habent Ald. et Complut. editt. DRACH.]
 Ibid. Σ., Θ., ἔθνος ὃ οὐ γνώσης. Curter. ex ms. Jes.
 Ibid. Σ., ὅτι ἐποίησεν etc. Procopius.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ועדתי 1	1.	1.
לאמר הבדל 3	3.	3.
כי כה ו אמר יהוה 4	4.	4. ✕ Ὅτι τάδε.
יד ושם טוב מבנים ומבנות 5	5.	5.

שם שלם אתן- לו אשר לא יכרת

כל-חיות 9	9.	9. Πᾶν ζῷον αὐτοῦ.
צפי עורים 10	10.	10. Σκοπευταὶ αὐτοῦ τυφλοί.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et iustitia mea.	1. Et iustitia mea.	1.
3. Dicendo, separatione.	3. Dicens : separatione.	3.
4. Quia sic dicit Dominus.	4. Quia hæc dicit Dominus.	4. ✕ Quia hæc.
5. Manum et nomen melius quam filii et quam filia.	5. Locum et nomen melius a filiis et filibus.	5.
Nomen sæculi dabo ei, quod non succidetur.	Nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.	
9. Omnis fera.	9. Omnes bestia.	9. Omne animal ejus.
10. Speculatores ejus cæci.	10. Speculatores ejus cæci.	10. Speculatores ejus cæci.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ω.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4. Μάρτυρα.
 5. ✕ Ἰδοῦ.
 Ἔθνος δ οὐ γνώσης.
 Ὅτι ἐποίησέν σε καύχημα.
 6. Αἰνεῖτε καὶ καλέσατε αὐτόν.
 11. Οὐ μὴ ἀποστραφῆ ✕ πρὸς
 ✕ μὲ κενόν.
 13. Ἄντι στοιβῆς ἀναθήσεται
 Ἰραθῦ, ἀντι δὲ κνιδῶς ἀναθήσεται
 μυρσίνη.

SYMMACHUS.

4. Testem.
 5. ✕ Ecce.
 Gentem quam nescies.
 Quia fecit te gloriationem.
 6. Laudate et vocate eum.
 11. Non revertetur ✕ ad me
 ✕ vacuum.
 13. Pro stæba ascendet brathy,
 et pro urtica ascendet myrtus.

4. Μαρτύριον.
 5. Vacat.
 Ἔθνη δ οὐκ οἶδασίν σε.
 Ὅτι ἐδόξασέ σε.
 6. Αὐτόν ἐπικαλέσασθε.
 11. Οὐ μὴ ἀποστραφῆ.
 13. Καὶ ἀντι τῆς στοιβῆς ἀναθή-
 σεται κυπάρισσος, ἀντι δὲ τῆς κο-
 νύζης ἀναθήσεται μυρσίνη.

LXX INTERPRETES.

4. Testimonium.
 5. Vacat.
 Gentes, quæ non noverunt te.
 Quia gloriificavit te.
 6. Eum invocate.
 11. Non revertetur.
 13. Et pro stæba ascendet cy-
 parissus, et pro conyza ascendet
 myrtus.

4.
 5. ✕ Ἰδοῦ.
 Ἔθνος δ οὐ γνώσης.
 6.
 11. Οὐ μὴ ἀποστραφῆ ✕ πρὸς
 ✕ μὲ κενόν.
 13. Κονύζης.

THEODOTIO.

4.
 5. ✕ Ecce.
 Gentem quam nescies.
 6.
 11. Non revertetur ✕ ad me
 ✕ vacuum.
 13. Conyza.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LV Hesaiæ.

V. 6. Σ., αἰνεῖτε καὶ etc. Idem.
 V. 11. Σ., Θ., οὐ μὴ ἀποστραφῆ πρὸς μὲ κενόν.
 Procop. Curter. vero ex ms. Jes., Σ., Θ., ✕ πρὸς
 μὲ κενόν. quia hæc desunt in LXX.
 V. 13. Σ., ἀντι στοιβῆς ἀναθ-. Eusebius in He-
 saiam et Procopius. Ἄ., Θ., κονύζης. Ex Hiero-
 nymo cujus verba non prætermittenda : « Sed et
 στοιβὴ quoque et κονύζη, sive *saliuncula* et *urtica*,
 in *abietem* vertuntur, ac *myrtum* et *cyparissum*.

Στοιβὴ juxta Symmachum et LXX in Hebræo scri-
 bitur NESUS : quem Aquila et Theodotio κονύζην
 interpretati sunt. Est autem κονύζη herba vilissima
 et amara, odorisque pessimi. Ubi autem Septua-
 ginta transtulerunt κονύζη, quæ in Hebræo dicitur
 SARPHER, Symmachus vertit, *urticam*. [Pro κονύ-
 ζης alii habent, ἀκαλήφης, *urticæ*. DRACH.]
 Ibid. Hebr., גרן, secundo. Kerl vero, גרן, et
 pro. DRACH.

HESAIÆ CAPUT LVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ω.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
 3.
 4. ✕ Ὅτι τάδε.
 5.
 9.
 10. Οἱ σκοποὶ αὐτοῦ τυφλοί.
 SYMMACHUS.

1.
 3.
 4. ✕ Quia hæc.
 5.

9.
 10. Speculatores ejus cæci.

1. Καὶ τὸ ἐλεός μου. Οἱ λοιποί,
 καὶ τὴν δικαιοσύνην μου.
 3. Vacat.
 4. Τάδε λέγει Κύριος.
 5. Τόπον ὀνομαστὸν, κρείττω
 υἰῶν καὶ θυγατέρων. Οἱ λοιποί,
 χεῖρα καὶ ὄνομα βέλτιον υἰῶν καὶ
 θυγατέρων.
 Ὅνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ
 οὐκ ἐκλείψει. Οἱ λοιποί, ὄνομα
 αἰώνιον δώσω αὐτῷ δ οὐκ ἐξαρθή-
 σεται.

9. Πάντα τὰ θηρία.
 10. Ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται.
 LXX INTERPRETES.
 1. Et misericordia mea. *Reli-
 qui*, et justitiam meam.
 3. Vacat.
 4. Hæc dicit Dominus.
 5. Locum nominatum meliorem
 filiis et filiabus. *Reliqui*, manum
 et nomen, melius filiis et filiabus.
 Nomen sempiternum dabo illis,
 et non deficiet. *Reliqui*, nomen
 sempiternum dabo ei, quod non
 succidetur.

9. Omnes feræ.
 10. Videte quia excæcati sunt.

1.
 3. ✕ Λέγων, ἀφορισμῶ.
 4. ✕ Ὅτι τάδε.
 5.
 9.
 10. Οἱ σκοποὶ αὐτοῦ τυφλοί.
 THEODOTIO.

1.
 3. ✕ Dicens : separatione.
 4. ✕ Quia hæc.
 5.

9.
 10. Speculatores ejus cæci.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
לֹא יָדַע אֲלֻמִּים הַיּוֹם שְׁבָבִים אֲהָבִי לְנֶפֶשׁ 11 וְהָבָה רַעִים אִישׁ לְבָנֵעָו מִקִּצְוֹ	11.	Οὐκ ἔγνωσαν. Μογιλάλοι. Φανταζόμενοι, κοιμώμενοι, ἀγα- πῶντες νυστάξαι. 11. Ἄνηρ εἰς πλεονεξίαν αὐτοῦ...
12 אֲתוּךְ אֶקְחָה יַיִן וְנִסְבַּחָה שְׁכָר הַיּוֹם כִּזְכֹּר יוֹם מִזְכֹּר גֹּזֵל יִתֵּר מִבָּרָד	12.	12.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Neseierunt. Muti. Deliria loquentes, jacentes, di- ligentes dormitare. 11. Et ipsi pastores. Vir ad cupiditatem suam ab extremo ejus. 12. Venite, capiam vinum, et potabimus sechar, et erit secun- dum hunc diem cras magnus abundanter valde.	Nescierunt. Muti. Videntes vana, dormientes et amantes somnia. 11. Ipsi pastores. Unusquisque ad avaritiam suam a summo. 12. Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate: et erit sicut hodie, sic et cras, et multo am- plius.	Non noverunt. Lingua impediti. Vana imaginantes, dormientes, diligentes dormitare. 11. Vir ad avaritiam suam... 12.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVI Hesaiæ.

V. 1. *Οἱ λοιποὶ, καὶ τὴν δικαιοσύνην μου.* Procopius. [Edidit Montf., *Ο, δικαιοσύνην, quod nullum fert exemplar.* DRACH.]

V. 3. *Θ., ✕ λέγων ἀφορισμῶ.* Curterius ex ms. Jes. Hæc autem verba desunt in LXX, prætermissa scilicet, quia his dentis nihil deficit ad sensum, ut ex conspectu palam erit: *Μὴ λεγέτω ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσκείμενος πρὸς Κύριον Θ. ✕ λέγων ἀφορισμῶ: ἀφοριεῖ με ἄρα Κύριος etc.* [Λέγων ἀφορισμῶ habent edidit. Ald. et Complut. DRACH.]

V. 4. *Οἱ Γ', ✕ ὅτι.* Idem. [Τὰδὲ adjecimus ex Procopio. DRACH.]

V. 5. *Οἱ λοιπ., χεῖρα καὶ ὄνομα etc.* Procopius. Ibid. *Οἱ λοιπ., ὄνομα αἰώνιον etc.* Idem.

V. 9. *Ἄ., πᾶν ζῶον αὐτοῦ.* Idem. [Procop. ita: *Κατὰ τὸν Ἄ. ἀντὶ τοῦ, πάντα τὰ θηρία, πᾶν ζῶον αὐτοῦ εἰρηται· καὶ πάλιν, πάντα τὰ ζῶα αὐτοῦ, et*

iterum, omnia animalia ejus. DRACH.]

V. 10. *Ἄ., σκοπευταὶ etc.* Idem.

Ibid. Hebr., *יִשָּׁר. Keri, יִשָּׁר. DRACH.*

Ibid. *Οἱ Γ', οὐκ ἔγν-.* In hæc verba τῶν *Ο'* notatar ad marg. in ms. Jes., *οἱ Γ' ὁμοίως.*

Ibid. *Σ., ἀλαοι.* Procopius. [Ex Procopio addidimus versionem Aquilæ, quam non animadvertit Montfauconius. DRACH.]

Ibid. *Ἄ., Θ., φανταζόμενοι etc.* Procopius. [Procopius uni tribuit Aquilæ: ὁ δὲ Ἄ., φαντ.... Sed Drusius, *alias Th.* Itaque alterutri solummodo tribenda est versio. DRACH.]

V. 11. Hieronymus: *✕ Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam.* (✕) Verbum enim Hebraicum *ROIIM*, quod quatuor litteris scribitur, *RES* et *AIN* et *JOD* et *MEM*, si legatur *ROIIM*, *pastores*; si *RAIM*, *pes-*

(*) Adde הבין דען לֹא. Et ipsi pastores græce vertit Montf. DRACH.

TO EBPAIKON.	HESAIÆ CAPUT LVII. TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 וְאִין אִישׁ	1.	1. ✕ Ἄνηρ.
3 קָרַב	3.	3. Ἐγγίσασαι.
בְּנֵי עֵנָב	5.	5. ✕ Ἀκρων: τῶν πετρῶν.
5 סַעֲפֵי הַסְּלֵעִים	6.	6.
6 בְּחֶלְקֵי-נֶחַל	7.	7. Θυσίας ✕ θυσιάσαι.
7 לִזְבַּח זֶבַח		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et non quisquam. 3. Appropinquate. Filiæ auguratricis. 5. Ramos petrarum. 6. In lævibus torrentis. 7. Ad immolandum sacrificia.	1. Et non est qui. 3. Accedite. Filiæ auguratricis. 5. Eminentes petras. 6. In partibus torrentis. 7. Ut immolares hostias.	1. ✕ Vir. 3. Accedite. 5. ✕ Summitatibus: petra- rum. 6. 7. Ut hostias ✕ immolares.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Οὐκ ἔγνωσαν.
 Ἄλαλοι.
 Ὁραματισταὶ κοιμώμενοι, ἀγαπῶντες νυστάζειν.
 11
 Ἐκαστος εἰς τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ. . . .
 12.

SYMMACHIUS.

Non noverunt.
 Muti.
 Visionarii dormientes, diligentes dormire.
 11.
 Unusquisque ad avaritiam suam.
 12.

Οὐκ ἔγνωσαν.
 Ἐνσοί.
 Ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάζειν.
 11. Καὶ εἰσι πνηροί. Οἱ ἄλλοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ποιμένες.
 Ἐκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ. . . .
 12.

LXX INTERPRETES.

Non noverunt.
 Muti.
 Somniantes lectulum, diligentes dormire.
 11. Et sunt mali. *Alii*, et ipsi pastores.
 Unusquisque juxta suum...
 12.

Οὐκ ἔγνωσαν.
 Φανταζόμενοι, κοιμώμενοι, ἀγαπῶντες νυστάζειν.
 11.
 Ἐκαστος εἰς τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα αὐτοῦ.
 12. ✕ Δεῦτε λάβωμεν οἶνον, καὶ ✕ οἶνοφλυγῆσωμεν μέθην, καὶ ἔσται ✕ τοιαύτη ἡμέρα μεγάλη, περὶ σὲ ✕ (περισσὴ) ὡς σφόδρα.

THEODOTIO.

Non noverunt.
 Vana imaginantes, dormientes, diligentes dormire.
 11.
 Unusquisque ad avaritiam suam ad summa sua.
 12. ✕ Venite, sumamus vinum, ✕ et ingurgitemus nos ebriitate, ✕ eritque hujusmodi dies, magna ✕ dies valde.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVI Hesaiæ.

imos sonat. Hoc diximus, ut variæ interpretationis causas monstraremus.)

Ibid. Ἄ., ἀνήρ etc. Curter. ex ms. Jes. Postrema Theodotionis verba sic adfert Procopius, ἐπ' ἄκρα αὐτοῦ. Curterius vero sic, ἀπ' ἄκρου αὐτοῦ, a summo suo : et hæc sequentibus præmittit sic cum asterisco, Θ., ✕ ἀπ' ἄκρου αὐτοῦ· δεῦτε λάβωμεν οἶνον καὶ οἶνοφλυγῆσωμεν etc. In hæc porro verba Hieronymus : « Quodque sequitur : *Unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum, venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate : et erit sicut hodie sic et cras, et multo amplius* ; in LXX Interpretibus non habetur, sed ex Hebraico additum stellis illuminantibus prænotatur. » Sic ille quæ asterisco notantur, prius incipit quam ms. Jes. Ibid. Quæ desiderantur in Vat. et Alex. ita sup-

plentur in editt. Ald. et Complut. ex antiqua versione quam Procopius Theodotioni tribuit sub asterisco. Nimirum post ἑαυτοῦ, Ald. : πλεονέκτημα ἐπ' ἄκρα αὐτῶν (unusquisque juxta suam) *avaritiam ad summitates eorum*. Complut. : πλεονέκτημα ἅμα ἀπ' ἄκρου αὐτοῦ (u. j. s.) *avaritiam simul a summitate ejus*. DRACH.

V. 12. Δεῦτε etc. Hæc quæ apud Procopium Theodotioni tribuuntur, ita habentur Græce et Latine in edit. Rom. : Δεῦτε, λάβωμεν οἶνον, καὶ οἶνοφλυγῆσωμεν μέθην, καὶ ἔσται τοιαύτη ἡμέρα αὐριον, μεγάλη περισσῶς (*al.*, περὶ σὲ ὡς) σφόδρα. Venite, sumamus vinum, et inebriemur ebrietate ; et erit talis dies crastina, magna amplius nimis. — Pro περὶ σὲ Drusius dicit scribendum esse, *περισσὴ*, et quidem optime. DRACH.

HESAIÆ CAPUT LVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. ✕ Ἀνήρ.
 3. Ἐγγίσσατε.
 Υἱοὶ ἐνοωνιστρίας.
 5.
 6.
 7. Θυσίας ✕ θυσιάσαι.

SYMMACHIUS.

1. ✕ Vir.
 3. Accedite.
 Filii inauguratrici.
 5.
 6.
 7. Ut hostias ✕ immolares.

1. Καὶ οὐδεὶς.
 3. Προσαγάγετε.
 Υἱοὶ ἄνομοι.
 5. Ἀναμέσον τῶν πετρῶν.
 6. ✕ Ἐν ταῖς μερίσι φάραγγος.
 7. Θυσίας σου.

LXX INTERPRETES.

1. Et nullus.
 3. Accedite.
 Filii iniqui.
 5. In medio petrarum.
 6. ✕ In partibus torrentis.
 7. Sacrificia tua.

1. ✕ Ἀνήρ.
 3. Προσαγάγητε.
 Υἱοὶ ὠνεναί.
 5.
 6.
 7. Θυσίας ✕ θυσιάσαι

THEODOTIO.

1. ✕ Vir.
 3. Adducamini.
 Filii onena.
 5.
 6.
 7. Ut hostias ✕ immolares.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῦ γραμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

8 הרחבת משכבך ותרת-לך
מהם
אהבת משכבם

8.

8

9 זתרבי רקחך ותשלחי ציריך
עד-מרוחק

9.

9. Καὶ ἐπλήθυνας τὰς συνθέσεις σου, ἀπέστειλας . . . ἕως εἰς μακράν.

10 ותשפילי עד-שואל
לא חלית

10.

Καὶ ἐταπεινώθηκες ἕως ἄδου.

11 הלא אני מחשה
ומתעלם ואחתי לא תיראי

11.

10. Οὐκ ἐλιτάνευσας.

11. . . . .

Διέμεινες ἐξ αἰῶνος ἀφοβος καὶ ἀνευ λάθης.

12 צדקתך

12.

12. Τὴν δικαιοσύνην σου.

לא יתעילך

Οὐκ ὠφελήσει σε.

13 יצילך קבוציך

13.

13.

החוסה בי יגחל-ארץ ויירש הד
קדשי

14 ואמר כלו-סלו פני-דרך

14.

14.

15 כי

15.

15. ✕ Ὅτι.

16 יעסדף

16

16. Περιελεύσεται.

17 לבו

17.

17.

20 והרשעים כים נגרש כי השקט
לא יוכל ויגרשז בויםיו רפש ומיט

20.

20. . . . . καὶ ἐχθράσσει ὕδατα αὐτῆς, καταπάτημα καὶ πηλόν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

8. Dilatasti cubile tuum, et ex-
cidisti tibi ex eis.
Dilexisti cubile eorum.

8. Dilatasti cubile tuum, et pe-
pigisti cum eis foedus.
Dilexisti stratum eorum.

8.

9. Et multiplicasti pigmenta tua,
et misisti legatos tuos usque ad
longinquum.

9. Et multiplicasti pigmenta tua.
Misisti legatos tuos procul.

9. Et multiplicasti syntheses
tuas, misisti... usque ad longin-
quum.

Et humiliata es usque ad infe-
ros.

Et humiliata es usque ad in-
feros.

Et humiliata es usque ad in-
feros.

10. Non ægotasti.

10. Non rogasti.

10. Non precata es.

11. Nonne ego tacere faciens ?

11. Quia ego tacens.

11. Ego sum qui semper tacul.

Et a sæculo, et me non timebis.

Et quasi non videns, et mei
oblita es.

Manebas a sæculo sine timore
et sine damno.

12. Justitiam tuam.

12. Justitiam tuam.

12. Justitiam tuam.

Non proderunt tibi.

Non proderunt tibi.

Non proderunt tibi.

13. Liberent te congregationes
tuæ.

13. Liberent te congregati tui.

13.

Et sperans in me hæreditabit
terram, et possidebit montem
sanctitatis meæ.

Qui autem fiduciam habet mei,
hæreditabit terram, et possidebit
montem sanctum meum.

14. Et dicet, Munite, munite,
complanate viam.

14. Et dicam, Viam facite, præ-
bete iter, declinate de semita.

14.

15. Quia.

15. Quia.

15. ✕ Quia.

16. Involvet se.

16. Egredietur.

16. Circuibit.

17. Cordis sui.

17. Cordis sui.

17.

20. Et impii veluti mare impul-
sum : nam quiescere non poterit :
et impellent se aquæ ejus cæno et
luto.

20. Et impii quasi mare scr-
vens, quod quiescere non potest,
et redundabit fluctus ejus in con-
culcationem et lutum.

20. .... et ebullunt aquæ ejus
conculcamentum et lutum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 8.
- 9. Καὶ ἐπλήθυνας τὰ μυρῆψιά σου, ἀπέστειλας ὄμηρά σου ἕως μακρὰν.
- Καὶ ἐταπεινώθης ἕως ἄδου.
- 10.
- 11 . . . . .
- 12. Τὴν δικαιοσύνην σου. Οὐκ ὠφελήσει σε.
- 13. Ἐξελέσθωσάν σε αἱ συναγωγαί σου.
- Ὁ δὲ ἐν ἐμοὶ πεποιθῶς, κτήσεται γῆν, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.
- 14. Καὶ ἐρεῖ, Εὐθεῖαν ἰδὼν ποιεῖτε.
- 15. ✕ Ὅτι.
- 16. Περιελεύσεται.
- 17.
- 20. Οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὡς θάλασσα ἐκθρασσομένη, ἥσυχάσαι γὰρ οὐ δυνήσονται, καὶ ἐκθρασθήσονται καρὰ τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ καταπάτημα καὶ πηλός.

- 8. *Vacat.*
- Ἠγάπησας τοὺς κρινωμένους μετὰ σοῦ. *Οἱ λοιποὶ, ἠγάπησας τὴν κοίτην αὐτῶν.*
- 9. Καὶ πολλοὺς ἐποίησας τοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπέστειλας πρέσβεις, ὑπὲρ τὰ ὄρια.
- Καὶ ἐταπεινώθης ἕως ἄδου.
- 10. Οὐ κατεδεήθης μου σύ.
- 11. Καὶ ἐγὼ σε ἰδὼν Παρορῶ, καὶ ἐμὲ οὐκ ἐφοβήθης.
- 12. Τὴν δικαιοσύνην σου. Οὐκ ὠφελήσει σε.
- 13. Ἐξελέσθωσάν σε ἐν τῇ ὀλίψει σου.
- Οἱ δὲ ἀντεχόμενοί μου κτήσονται γῆν, καὶ κληρονομήσουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.
- 14. Καὶ ἐροῦσι, Καθαρίσατε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδοὺς.
- 15. *Vacat.*
- 16. Ἐξελεύσεται.
- 17. ✕ Τῆς καρδίας αὐτοῦ.
- 20. Οἱ δὲ ἄδικοι κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ δυνήσονται.

- 8. ✕ Ἐπλάθυνας τὴν κοίτην σου, καὶ διέθου σαυτὴν παρ' αὐτοῦ.
- 9. Καὶ ἐπλήθυνας τοὺς μυρῆψούς σου, καὶ ἀπέστειλας . . . ἕως εἰς μακρὰν.
- Καὶ ἐταπεινώθης ἕως ἄδου.
- 10.
- 11.
- 12. Τὴν δικαιοσύνην σου. Οὐκ ὠφελήσει σε.
- 13.
- 14.
- 15. ✕ Ὅτι.
- 16. Περιελεύσεται.
- 17.
- 20. . . . . ✕ καὶ ἀποβάλλεται ὕδωρ αὐτῆς, καταπάτημα καὶ πηλός.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 8.
- 9. Et multiplicasti pigmenta tua, misisti obsides tuos usque longe.
- Et humiliata es usque ad inferos.
- 10.
- 11. Ego sum qui semper tacui.
- 12. Iustitiam tuam. Non proderunt tibi.
- 13. Eruant te synagogæ tuæ.
- Qui autem confidit in me possidebit terram, et hæreditate consequetur montem sanctum meum.
- 14. Et dicet, Rectam viam facite.
- 15. ✕ Quia.
- 16. Circuibit.
- 17.
- 20. Impii autem tamquam mare quod ebullit : quiescere enim non poterunt, et ejicientur ad aquas ipsius, et conculcamentum et lutum.

- 8. *Vacat.*
- Dilexisti cubantes tecum. *Reliqui, dilexisti lectum eorum.*
- 9. Multosque fecisti eos qui procul a te, et misisti legatos ultra terminos.
- Et humiliata es usque ad inferos.
- 10. Non supplicasti mihi tu.
- 11. Et ego te videns. Despicio, et me non timuisti.
- 12. Iustitiam tuam. Non proderunt tibi.
- 13. Eruant te in tribulatione tua.
- Qui autem innituntur mihi possidebunt terram, et hæreditate accipient montem sanctum meum.
- 14. Et dicent, Mundas facite a facie ejus vias.
- 15. *Vacat.*
- 16. Egredietur.
- 17. ✕ Cordis sui.
- 20. Iniqui autem fluctuabunt, et requiescere non poterunt.

- 8. ✕ Dilatasti cubile tuum, et disposuisti teipsam in eo.
- 9. Et multiplicasti unguentarios tuos, et misisti... usque ad longinquum.
- Et humiliata es usque ad inferos.
- 10.
- 11.
- 12. Iustitiam tuam. Non proderunt tibi.
- 13.
- 14.
- 15. ✕ Quia.
- 16. Circuibit.
- 17.
- 20. .... ✕ Et ejiect aqua ejus, conculcamentum et lutum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVII Hesaiæ.

V. 1. *ΟΙ Γ'.* ✕ ἀνθρ. Curterius ex ms. Jes.
 V. 3. 'A., Σ., ἐγγίσσατε etc. Idem.
 Ibid. Hieronymus : « Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit, ONENA, quod nos juxta Symmachum in *auguratricem* vertimus, quod scilicet Jerusalem, qua: est mater audientium, idololatriæ dedita fuerit. » [Prave scripserunt editores operum S. Hieronymi, et post eos Montf., « in *auguratricem*, » pro *inauguratricem*. Symmachi porro vocem Græcam, ἐνοουιστριάς, quam ignorarunt Drusius et Montf., et nos inseruimus textui nostro, suppeditavit nobis Lambertus Bos in notis. DRACH.]
 V. 5. 'A., ἀκρων. Curterius ex ms. Jes.
 V. 6. ✕ ἐν ταῖς μερσί. Curter. ex ms. Jes. [Absque nomine interpretis. Cod. autem Marchal. ista cum asterisco, tanquam inserenda textui LXX. DRACH.]
 V. 7. *ΟΙ Γ'.* ✕ θυσιάται. Curterius. Ibi vero notatur θυσιάται legendum esse post θυσίας. Sed puto melius locari ante ✕ θυσιάσαι θυσίας, ut respondeat Hebraico זָבַח וְזָבַח.
 V. 8. Θ., ✕ ἐπλάτυνας etc. Idem.
 Ibid. *ΟΙ ΛΟΙΠ.*, ἡγάπησας etc. Idem.
 V. 9. 'A., καὶ ἐπλήθυνας τὰς συνθέσεις etc. Ex Procopio et Curterio, συνθέσεις hic de vestimentis intelligi forte potest. Sic Hermas Pastor, cujus Græca edidimus tom. II Operum S. Athanasii,

p. 261, παῖδα ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἐνδυμάτων κακαίων. Ab aliis quoque scriptoribus σύνθεσις aliquando pro genere vestis usurpatur : verum aptius de pigmentorum compositione intelligatur; idque postulat Hebraicum. [Apud Procopium et in cod. Marchal. Symmachus habet, ἕως εἰς μ., *usque ad longinquam*. DRACH.]
 Ibid. 'A., Σ., Ο', Θ., καὶ ἐταπεινώθησ etc. Ex Curterio.
 V. 10. Ex Procopio. Curterius autem hic Aquilæ verba multiplicat, ejusque nomine hæc adfert, οὐκ ἐλιτάνευσας ὥστε τυχεῖν ἀφέσεως. Verum hæc postrema verba, ὥστε τυχεῖν ἀφέσεως, Procopii sunt, ad explanationem adjecta, ut liquidum est; neque enim in Hebræo exprimuntur. [Ὅστε τ. ἀ. Laïne, *ut veniam consequeris*. DRACH.]
 V. 11. A., S., *Ego semper tacui*. Hieronymus, qui videtur magis sensum quam verba retulisse. Sic enim habet : « *Ego sum qui*, juxta Symmachum et Aquilam, *semper tacui peccata tua : et scelera quæcunque faciebas, quasi non viderem, dissimulatione neglexi, ut si non timore mei, saltem patientia ad me redires etc.* » [*Ego sum qui semper*, Græce habetur in codice non nominato, quem citat *Polyglotten-Bibel* edita in Germania : καὶ ἐγὼ εἶμι ὁ ἀει αἰῶνος. Congrue respondet Hebr. אָבְדָה. Quod

HESAIÆ CAPUT LVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῦς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
כְּשׂוֹר 1	1.	1. Ὡς κερατίνη.
וּכְל - עַצְבִּיכֶם הַנֶּשֶׂא 3	3.	3.
דָּן 4	4.	4. ✕ Ἰδοῦ.
וַיּוֹם רֵצוֹן 5	5.	5.
מִדְּבַר 6	6.	6. Πάνης.
וְכַל-מוֹסֵף הַנֶּחֱזָק 7	7.	7.
וְאֵרֶחֶק מִדְּרַה תַּצְבֹּחַ 8	8.	8. Καὶ ἡ οὐλὴ τοῦ τραύματός σου ταχὺ ἐπουλωθήσεται.
9 אִם - הִסִּיר מִתּוֹךְ מוֹסֵף שְׁלֹחַ אַצְבֵּעַ דְּבַר-אֵן 9	9.	9. Ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον (i. πλάνην) ἐκτείνοντα δάκτυλον καὶ λαλοῦντα ἀνωφελέως.
מִיּוֹם אֵשׁ 11	11.	11. ✕ Ὑδατος, ἤ.
מִתְקַדְּמִים 12	12.	12. ✕ Ἀναστήσεις.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Quasi tuba.	1. Quasi tuba.	1. Tanquam buccina.
3. Et omnes labores vestros exigitis.	3. Et omnes debitores vestros repetitis.	3.
4. Ecce.	4. Ecce.	4. ✕ Ecce.
5. Et diem beneplaciti.	5. Et diem acceptabilem.	5.
6. Jugi.	6. Deprimentes.	6. Erroris.
Et omne jugum dirumpatis.	Et omne onus dirumpe.	
7. Et a carne tua non abscondas te.	7. Et carnem tuam ne despexeris.	7.
8. Et medela tua cito germinabit.	8. Et sanitas tua citius oritur.	8. Et cicatrix vulneris tui cito obducetur.
9. Si removeris de medio tui jugum mittendo digitum, et loquendo iniquitatem.	9. Si abstuleris de medio tui catenam, et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest.	9. Si auferas a te vinculum (i. errorem) extendentem digitum, et loquentem inutile.
11. Aquarum cujus.	11. Aquarum cujus.	11. ✕ Aquæ cujus.
12. Stare facies.	12. Suscitabis.	12. ✕ Suscitabis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVIII Hesaiæ.

antem in Aq. et Sym. additur, tacui, refertur ad præcedentem וַיִּתְחַבֵּט , non autem ad verbum וַיִּתְחַבֵּט , ut illud legerunt LXX et S. Hier. DRACH.]

Ibid. 'A., διέμεινες ἐξ αἰῶνος ἀφοβος, καὶ ἀνευ λάβης. Ex Procopio. Melius, βλάβης. Hæc porro omnia Aquilæ non sunt, sed aliis versionibus intermixta videntur. [Aνευ λάβης. Sic legerunt quasi omnes critici, et mire vexati sunt ut sensum rectum invenirent, ita ut varias proposuerint correctiones : ἀνευ βλάβης, Montf. ; ἀνευ εὐλαβείας, Bielius etc. Drusius declarat hunc locum suspectum. Affert postea interpretationem Curterii : « At Aquilas pro quo, quem timens perterrita es? legimus, Mansisti, inquit, a sæculo sine metu et sine pietate, » exclamaturque : « Inva me, lector, tuo iudicio. » Sed recipsa versio Aquilæ nihil habet difficultatis. Ecce locum Procopii sicut eum dat Lambertus Bos : ὁ δὲ 'A. ἀντὶ τοῦ, τίνα... Διέμεινες δὲ, φησὶν, ἐξ αἰῶνος ἀφοβος καὶ ἀνευλαβής. Itaque vera genuinaque lectio est ἀνευλαβής, irreverens, Deum non timens, quam subodorare debuerint critici ex versione Curterii ; et accurate respondet Hebraico, וְיִתְחַבֵּט . DRACH.]

V. 12. Οἱ Γ', τὴν δικαιοσύνην σου. Curterius ex

ms. Jes.

Ibid. Οἱ Γ', οὐκ ὠφελήσει σε. Idem.

V. 13. Σ., ἐξελεσθωσάν σε. Procopius.

Ibid. S., eruant te synagogæ tuæ. Hieronymus.

[Græca autem ex Procopio addidimus. DRACH.]

Ibid. S., Qui autem confidit etc. Idem Hieronymus. [Græca Symmachi hujus stichi, et proxime sequentis commatis, quæ ignorabant Drusius et Montf., nobis suppeditavit Lamb. Bos, et hic adjectimus. DRACH.]

V. 14. S., et dicet, Rectam viam facite. Hieron.

V. 15. Οἱ Γ', ✕ δτι. Curterius ex ms. Jes.

V. 16. 'A., Σ., Θ., περιελεύσεται. Hieronymus in Commentariis : « Spiritus quoque meus, qui ex me egreditur ; sive, qui, juxta Hebraicum, Aquilam, Symmachum et Theodotionem, cuncta circumdat ; hoc enim significat περιελεύσεται, vegetator est omnium. »

V. 17. ✕ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Curterius. [In Marchal. cod. sine nomine interpretis, et cum asterisco, tanquam textui LXX inserenda. DRACH.]

V. 20. Aquilæ et Symmachi lectiones exhibet Procopius ; Theodotionis cum asterisco Curterius ex ms. Jes.

HESAIÆ CAPUT LVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

IV.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1. Ὡς κερατίνης.
- 3. Καὶ πάντα τοὺς ὑπόχρεως ὁμῶν ἀπαιτεῖτε.
- 4. ✕ Ἰδοῦ.
- 5. Καὶ ἡμέραν ✕ δεκτῆν.
- 6. Ἐκκλίσεις.
- Καὶ πᾶν συνάλλαγμα ψευδῆς διάρρηξον.
- 7.
- 8.
- 9. Ἐὰν ἀφέλης ἐκ μέσου σου κλοιδὸν ἐκτείνοντα δάκτυλον. . .
- 11. ✕ Ὑδατος. ἤς.
- 12. ✕ Ἀναστήσεις.

- 1. Ὡς σάλπιγγι.
- 3. Καὶ πάντα τοὺς ὑποχειρίους ὁμῶν ὑπονύσσετε.
- 4. Εἰ.
- 5. Καὶ ἡμέραν.
- 6. Βιαιῶν συναλλαγμάτων.
- Καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἀδικῶν διάσπα.
- 7. Καὶ ἀπὸ τῶν οικειῶν τοῦ σπέρματος σου οὐχ ὑπερῶσει. Ἄλλος, idem.
- 8. Καὶ τὰ λάματα σου ταχὺ ἀνατελεῖ.
- 9. Ἐὰν ἀφέλης ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον, καὶ χειροτονίαν, καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ.
- 11. Vacat.
- 12. Vacat.

- 1. Ὡς κερατίνης.
- 3. Καὶ πάντα τοὺς ὑπόχρεως ὁμῶν ἀπαιτεῖτε.
- 4. ✕ Ἰδοῦ.
- 5. Καὶ ἡμέραν ✕ δεκτῆν.
- 6. Κλοιοῦ.
- 7.
- 8.
- 9. Ἐὰν ἀφέλης ἐκ μέσου σου κλοιδὸν ἐκτείνοντα δάκτυλον. . .
- 11. ✕ Ὑδατος. ἤς.
- 12.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1. Tanquam buccinæ.
- 3. Et omnes debitores vestros repetitis.
- 4. ✕ Ecce.
- 5. Et diem ✕ acceptabilem.
- 6. Declinationis.
- Et omnem cautionem falsam dirumpe.
- 7.
- 8.
- 9. Si auferas de medio tui torquem extendentem digitum...
- 11. ✕ Aquæ cujus.
- 12. ✕ Suscitabis.

- 1. Quasi tuba.
- 3. Et omnes subjectos vestros affligitis (vel, compungitis).
- 4. Si.
- 5. Et diem.
- 6. Violentorum contractuum.
- Et omnem scripturam iniquam conscinde.
- 7. Et domesticos seminis tui ne despexeris. Alius, idem.
- 8. Et sanationes tuæ cito orientur.
- 9. Si auferas a te vinculum, et ordinationem, et verbum murmurationis.
- 11. Vacat.
- 12. Vacat.

- 1. Tanquam buccinæ.
- 3. Et omnes debitores vestros repetitis.
- 4. ✕ Ecce.
- 5. Et diem ✕ acceptabilem.
- 6. Torquis.
- 7.
- 8.
- 9. Si auferas de medio tui torquem extendentem digitum...
- 11. ✕ Aquæ cujus.
- 12.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΣ.
וקרא לך גד פרץ לשבת		. . . διακοπῆς; (vel ἀνακοπῆς).
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et vocabitur tibi sepiens fracturam.	Et vocaberis ædificator sepium.	... diruptionis.
Ad habitandum.	In quietem.	Ad sedendum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVIII Hesaiæ.

V. 1. 'A., ὡς κερατῆν etc. Curterius ex ms. Jes. et Hieronymus, qui sic habet: « Et quia surdas aures habeant, et audire vix possint, juxta Symmachum et Aquilam, guttur suum vertat in buccinam, quæ Hebraice dicitur SOPHAR, quam κερατῆν, id est, *corneum*, interpretati sunt. »

V. 3. Hieronymus: « Quodque sequitur juxta LXX, et omnes subjectos vobis compungitis, sive, affligitis, melius Theodotio et Symmachus transtulerunt, quos nos in hoc loco secuti sumus: *Et omnes debitores vestros repetitis.* » [Versio Græca amborum interpretum, quam non habebant Drusius et Montf., nos autem adjecimus, prodit e notis Lamb. Bos. DRACH.]

V. 4. Οἱ Γ', * ἰδοῦ. Curterius ex ms. Jes.

V. 5. In textu ms. Jes., post νηστεῖαν legitur δεσπῆν, et ad marg. Θ., Σ., * καὶ ἡμέραν. Contra vero in editione Romana legitur, καὶ ἡμέραν, et omittitur δεσπῆν.

V. 6. Hieronymus [ad γ. 10.]: « Verbum Hebraicum, MOTA, quod in Jeremia *torques ferrea* interpretatur, in presenti capitulo bis legitur. In eo enim loco, ubi supra juxta LXX diximus: *Dissolve obligationes violentarum commutationum*, pro uno verbo MOTA, sciamus eos posuisse, *violentas cautiones*, pro qui-

bus Aquila *errorem*; Symmachus, *declinationem*; Theodotio, κλοῖόν, i. e. *torquem*, transtulerunt. Rursum in præsentī loco, ubi nos vertimus: *Si abstuleris de medio tui catenam*; et pro *catena*, LXX, σύνδεσμον, i. e. *colligationem*, sive *vinculum*, transtulerunt; Aquila sicut supra, *errorem* interpretatus est; Symmachus in Theodotionis scita concedens, *torquem* posuit. » [Aquilæ et Symmachi Græcas restituumus voces ex Lamb. Bos. In Th. reposuimus ex eod. κλοιοῦ, pro κλοῖόν, quod dedit Montf. haud animadvertens S. Hieronymum in acus. posuisse ut adaptaret phrasi suæ. Hebr. autem et sensus textus genitivum indicant. DRACH.]

Ibid. S., et *omnem cautionem* etc. Hieronymus. [Etiam hic ex L. Bos Græcum restituumus textum. DRACH.]

V. 7. Alius interpres, et *domesticos* etc. August. *De doctrina Christiana*, lib. II.

V. 8. A., et *cicatrix* etc. Hieronymus. [Aquilæ textum Græcum, quem hic addidimus, suppeditarit idem L. Bos. DRACH.]

V. 9. 'A., ἐὰν ἀφέλῃς etc. Procopius, qui Aquilæ nomen non exprimit: sed videtur omnino Aquilæ esse, quia Symmachi et Theodotionis versio alia adfertur ex ms. Jes. a Curterio, et quia γα vertitur

HESAIÆ CAPUT LIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΣ.
5 האכל מביציהם ימח	5.	5.
הזורה תבקע אפעה		Καὶ τὸ θαλασθῆν ἐσχίσθη ἔχιδνα.
6 ופעל חמס בכפיהם	6.	6.
7 וימהר לשפך דם נקי	7.	7.
אין 8 לא ידעו	8.	Ἄνωφελοῦς. 8.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
5. Comedens de ovis eorum morietur.	5. Qui comederit de ovis eorum, morietur.	5.
Et compressum erumpet vipera.	Et quod confotum est, erumpet in regulum.	Et fotum, erupit vipera.
6. Et opus rapinæ in volis eorum.	6. Et opus iniquitatis in manibus eorum.	6.
7. Et festinabunt ad effundendum sanguinem innocentem.	7. Et festinant ut effundant sanguinem innocentem.	7.
Iniquitatis.	Inutiles.	Inutilitatis.
8. Non cognoverunt.	8. Nescierunt.	8.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Κληθήση τειχιζων διακοπήν.

Και κληθήση οικοδόμος φραγμῶν.

Εἰς τὸ οἰκεῖσθαι.

Παύσεις.

Τοῦ οἰκεῖσθαι.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Vocaberis, muro cingens dirupionem.

Et vocaberis ædificator sepium.

Ad habitandum.

Quiescere facies.

Ad habitandum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LVIII Hesaiæ.

ἀνωφελές, ut perpetuo Aquilæ interpretatur. Vide notam ad versum 6, ubi tamen dicitur Aquilam vertisse errorem. Quare existimo σύνδεσμον huc irrepsisse ex versione Symmachi, quod sæpissime accidit, ut plerumque vidimus, legendumque esse, κλάνην, vel quid simile. [Et vera lectio est πλάνην, quam ferunt nonnulli codd. Cf. Lamberti Bos notam ad hunc locum. In Aquilæ et Symmachi versione, post δάκτυλον adde ἐκτεταμένον, extensum, quod habet idem L. Bos. Eadem vox, nisi fallamur, supplementum est lacunæ quæ existit in textu Theotionis. DRACH.]

editiones manavit. Codex noster vetustissimus, de quo supra, sic habet,

ΠΕΦΡΑΡΗΓΑΙΑΚΟΠΗC,

ubi duæ voces exprimuntur, quarum postrema est haud dubie διακοπήs, Δ mutato in Α pro more. Unus codex Reg. habet, ΠΗΦΡΗΡΙΕC ΝΑΚΟΠΗC; alter Regius, ΠΕΦΡΗΡΙΕC ΝΑΚΟΠΗC. Colbertinus unus, ΠΗΦΡΑΡΗΓΗC ΑΙΑΚΟΠΗC (sic). Alius Colbertinus, πεφραριες αιακοπες. Ultimam autem vocem esse διακοπήs, ut habet etiam Symmachus, non dubitamus, tum quia ex διακοπήs factum esse αιακοπηs, suadent exempla frequentissima mutationis του α in δ, quæ in Præliminariis adferimus, tum quia vocem ΡΑΡΗC solet vertere Aquila διακοπή. Nihil fere me movet vox Νακοπήs, quæ in duobus mss. fertur, ut legam ανακοπήs, quia hæc vox nunquam reperitur in versione Aquilæ. Primam vero vocem, ΠΕΦΡΑΡΗC, ne conjectura quidem restituere audeamus, usque adeo vitata est. [Ad οικοδόμος φραγμῶν Lamb. Bos scholion exhibet hujusmodi: τοίχον (sic) ἀνθιστῶν τῶν πλήσσοντι, murus resistens percutienti. Cf. et Trommii Concordantias ad πλήσωσσι et φραγμός. DRACH.]

Ibid. 'Α., του καθῆσθαι etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 11. Οἱ Γ', ✕ ὕδατος, ἤs. Curter. ex ms. Jes. Ibi vero ἤs ad πηγῆ referitur.

V. 12. 'Α., Σ., ✕ ἀναστήσεις. Idem.

Ibid. Hieronymus: «GODER PHERES, quod Aquila interpretatus est, πεφρακτισμα χολῆs, quod nos possumus juxta sensum dicere, qui se opponit Dei iracundiæ sevienti. Denique Symmachus transulit, murum opponens cædenti.» Symmachi versio apud Procopium Græce sic legitur, κληθήση τειχιζων διακοπήν. Versio autem Aquilæ omnino corrupta est in editis. Illud autem, πεφρακτισμα χολῆs, au Erasmo excogitatum, in alias exinde Hieronymi

HESAIÆ CAPUT LIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.

5. Καὶ ὁ μέλλον τῶν ὠῶν φάγειν. Οἱ λοιποὶ, ὁ ἐσθίων ἐκ τῶν ὠῶν αὐτῶν ἀποθάνεται.

5.

Τὸ θαυθεῖν ἐρράγη ἀσπίς.

Τὸ δὲ συνστραμμένον ἀπορράγειν ἔσται ἀσπίς.

Συντρίψας οὐριον, εὔρε καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον.

6.

6. Vacat.

6. ✕ Καὶ ἔργον ἀδικίας ἐν χερσίν αὐτῶν.

7.

7. Ταχινοὶ ἐχχέαι αἷμα. Οἱ λοιποὶ, ταχινοὶ ἐχχέαι αἷμα ✕ ἀνατίον.

7.

'Αδικίας.

'Ανομίας.

8.

8. Οὐκ οἶδασιν. Ἄλλος, οὐκ ἔγνωσαν.

8.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5.

5. Et qui de ovibus eorum comederit. Reliqui, comedens de ovibus eorum morietur.

5.

Fotum erupit aspis.

Quod autem convolutum est, ubi fractum fuerit, erit aspis.

Frangens putridum, reperit etiam in ipso regulum.

6.

6. Vacat.

6. ✕ Et opus iniquitatis in manibus eorum.

7.

7. Veloces ad effundendum sanguinem. Reliqui, veloces ad effundendum sanguinem ✕ innocentem.

7.

Injustitiæ.

Iniquitatis.

8.

8. Inipientium. 8. Nesciunt. Alius, non cognoverunt.

8.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

9 על-כן רחק משפט ממנו ולא
תשיגנו צדקה נקה לאור ה' ונגדחשך

9.

9.

נהלך

Περιπατήσομεν.

10 נגששה

10.

10.

11 וכיונים דגה נהנה

11.

11. Καὶ ὡς περισσεύει φθογγὴ
φθεγγόμεθα.

13 פשע וכחש ביהדה

13.

13. . . . ἀρνήσασθαι ἐν Κυρίῳ.

מאחר

Ἵπισθεν.

16 ותדעש לו דרע

16.

16.

וצדקתו היא כמכתתו

18 לאיים גבול ישלם

18.

18.

19 כִּי-יבוא נהרג צר רוח יהדה
בנסה בו

19.

19. Ὅτι ἐλεύσεται ὡς ποταμὸς
. . . . . πνεῦμα Κυρίου σύσημον
ἐαυτῷ.

20 ובא לציון גואל

20.

20. Καὶ ἐλεύσεται τῇ Σιών ἀγ-
χιστεῦων.

ולשבו פשע ביעקב

Καὶ τοῖς ἀποστρέψασιν ἀθεσίαν
ἐν Ἰακώβ.

21 בריתי

21

21.

אמר יהדה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

9. Propterea elongavit se iudicium a nobis, et non apprehendit nos iustitia. Expectavimus ad lucem, et ecce tenebrositas.

9. Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos iustitia: expectavimus lucem, et ecce tenebræ.

9.

Ambulabimus.

Ambulavimus.

Ambulabimus.

10. Palpabimus.

10. Palpavimus.

10.

11. Et quasi columbæ gemendo genuimus.

11. Quasi columbæ meditantem gememus.

11. Et quasi columbæ vocem emittemus.

13. Prævaricari, et mentiri in Dominum.

13. Peccare et mentiri contra Dominum.

13. .... abnegare in Dominum.

De post.

Ne iremus post tergum.

Retro.

16. Et salvavit sibi brachium suum.

16. Et salvavit sibi brachium suum.

16.

Et iustitia ejus ipsa fulcivit eum.

Et iustitia ejus ipsa confirmavit eum.

18.

18. Insularibus retributionem reddet.

18. Insulis vicem reddet.

18.

19. Cum venerit veluti fluvius hostis, spiritus Domini erigens vexillum in eum.

19. Cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit.

19. Quia veniet quasi fluvius... spiritus Domini signum sibi.

20. Et veniet ad Sion redemptor.

20. Et venerit Sion redemptor.

20. Et veniet Sion redemptor.

Et redeuntibus prævaricatione Jacob.

Et eis qui redeunt ab iniquitate in Jacob.

Et iis qui aversati fuerint prævaricationem in Jacob.

21. Pactum meum.

21. Fœdus meum.

21.

Dixit Dominus.

Dicit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIX Hesaiæ.

V. 5. *Ol לוֹיִץ*, ὁ ἐσθίων etc. Procopius et Eusebius. Hic LXX vocem לוֹיִץ quam non expriment, aliter legisse videntur.

Aquila autem *viperam* posuit, pro quo in Hebraico legitur, ΕΡΗΕΕ.

Ibid. 'A., καὶ τὸ θαλφθὲν etc. Procopius. Hieronymus vero: « Quod confotum est inveniet regulum, sive, juxta Symmachum et Theodotionem, *aspidem* :

V. 6. Θ., καὶ ἔργον etc. Curter. ex ms. Jcs. Hæc vero desiderantur in LXX.

V. 7. *Ol לוֹיִץ*, ταχινοὶ ἐκχέαι αἷμα ἀναίτησι. Procopius. In marg. vero textus ms. Jcs. legitur,

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΡΟΑΟΤΙΩΝ.

9. Διὰ τοῦτο μακρὰν ἐγένετο κρίσις ἀφ' ἡμῶν, καὶ οὐ καταλήψεται ἡμᾶς δικαιοσύνη. Προσδοκῶμεν εἰς τὸ φῶς, καὶ ἰδοὺ σκότος.

Περιπατήσομεν.

10. Διαφληαφήσομεν.

11. Καὶ ὡς περισσότερὰ μελέτη μελετήσομεν.

13. Ἐγκωμεν ἀδεικνῆναι, καὶ ψεύδεσθαι κατὰ Κυρίου.

Ἄπὸ δπισθεν.

16.

18. ✕ Ταῖς νήσοις ἀνταπόδομα ✕ ἀνταποδώσει.

19. Ἦξει ὡς ποταμὸς θλίβων τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐπαιγεῖ καὶ ἤξει.

20. Καὶ ἤξει τῇ Σιών ἀγγιστεύων.

Καὶ τοῖς ἀποστρέψασιν ἀσεβείαν ἐν Ἰακώβ.

21.

✕ Εἶπε Κύριος.

SYMMACHUS.

9. Propter hoc longe factum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos iustitia. Exspectemus in lucem, et ecce tenebræ.

Ambulabimus.

10. Palpabimus.

11. Et quasi columba meditatione meditabimur.

13. Novimus prævaricari, et mentiri contra Dominum.

A tergo.

16.

18. ✕ Insulis retributionem retribuet.

19. Veniet quasi fluvius tribulans spiritus Domini, urget et veniet.

20. Et veniet Sion redemptor.

Et iis qui aversati sunt impietatem in Jacob.

21.

✕ Dixit Dominus.

✕ ἀναίτιον, quia deerat in τοῖς Ο', ut notat asteriscus.

Ibid. 'A., ἀνωφελοῦς etc. Curter. ex ms. Jes. ubi in textu τῶν Ο' legitur ἀπὸ φόνων, de homicidiis, ut in edit. Rom.; in marg. vero ἀφρόνων emendatur: quæ videtur esse vera τῶν Ο' lectio.

PATROL. GR. XVI.

9. Διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρίσις ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς δικαιοσύνη. Ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς ἐγένετο αὐτοῖς σκότος.

Περιεπάτησαν.

10. Ψηλαφήσουσιν.

11. Καὶ ὡς περισσότερὰ ὄμμα πορεύονται.

13. Ἦσεθήσαμεν καὶ ἐψευσάμεθα.

Ἵπισθεν.

16. Καὶ ἡμύνατο αὐτοὺς τῷ βραχίονι αὐτοῦ. Ἄλλος, καὶ ἔσωσεν αὐτῷ βραχίων αὐτοῦ.

Καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐστηρίσατο. Οἱ λοιποὶ, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπεστηρίσατο.

18. Vacat.

19. Ἦξει γὰρ ὡς ποταμὸς βίαιος ἡ ὀργὴ παρὰ Κυρίου, ἤξει μετὰ θυμοῦ.

20. Καὶ ἤξει ἐνεκστὴν Σιών ὁ ῥυόμενος.

Καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.

21. Ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη. Οἱ λοιποὶ, τὴν συνθήκην μου.

✕ Εἶπε Κύριος.

LXX INTERPRETES.

9. Propterea recessit iudicium ab eis, et non apprehendet eos iustitia. Cum exspectarent lucem, factæ sunt eis tenebræ.

Ambulaverunt.

10. Palpabunt.

11. Et quasi columba pariter ambulabunt.

13. Impie egimus et mentiti sumus.

Retro.

16. Et ultus est eos brachio suo. Alius, et salvavit sibi brachium suum.

Et misericordia fulcivit. Reliqui, et iustitia sua fulcivit.

18. Vacat.

19. Veniet enim quasi fluvius violentus ira a Domino, veniet cum furore.

20. Et veniet propter Sion qui liberat.

Et avertet impietates a Jacob.

21. A me testamentum. Reliqui, fœdus meum.

✕ Dixit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LIX Hesaiæ.

V. 8. Ἄλλος, οὐκ ἔγνωσαν. Curter. ex ms. Jes.

V. 9. Procopius sic habet: Καὶ τοῦτο δὲ ῥητὸν καὶ τὰ ἐξῆς, ἀπὸ προσώπου τοῦ κατηγορουμένου λαοῦ ἐξέδωκαν οἱ λοιποὶ. Ἐπιφέρει γοῦν ὁ Σύμμαχος· διὰ τοῦτο μακρὰν ἐγένετο κρίσις ἀφ' ἡμῶν, καὶ οὐ καταλήψεται ἡμᾶς δικαιοσύνη· προσδο-

9.

Περιπατήσομεν.

10. Ψηλαφήσουσιν.

11. Καὶ ὡς περισσότερὰ μελέτη μελετήσομεν.

13.

Ἄπὸ δπισθεν.

16.

18. ✕ Ταῖς νήσοις ἀνταπόδομα ✕ ἀνταποδώσει.

19. Ἦξει γὰρ ὡς ποταμὸς πολιορκητῆς, πνεῦμα Κυρίου, ἐσημειώθη ἐν αὐτῷ.

20.

21.

THEODOTIO.

9.

Ambulabimus.

10. Palpabunt.

11. Et quasi columba meditatione meditabimur.

13.

A tergo.

16.

18. ✕ Insulis retributionem retribuet.

19. Veniet enim quasi fluvius obsidens urbes, spiritus Domini, signatus est in eo.

20.

21.

κήσωμεν εἰς φῶς, καὶ ἰδοὺ σκότος, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ οἱ Ὁ δὲ τὰ ἐπαγόμενα τῷ προσώπῳ τοῦ λαοῦ περιέβησαν· ἀρεμειράμεν κρῖσιν, καὶ οὐκ ἔστι σωτηρία, i. e. «Cæterum et verba hæc, et sequentia, tanquam ab accusati populi persona Reliqui ediderunt. Infert igitur Symmachus: *Propter hoc longe factum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos justitia: expectemus in lucem, et ecce tenebræ etc.* LXX quoque ea quæ post sequuntur, personæ populi tribuerunt: *Expectavimus iudicium, et non est salus.* » Quæ si cum supra positis in textu comparentur, clara erunt. Porro Curterius ad hoc Symmachi verbum, προσδοχῶμεν, in margine notat, γρ. προσδοχῆσαμεν, *expectavimus*, quæ sane lectio melius quadrat.

Ibid. Οἱ Γ', περιπατήσομεν. Idem.

V. 10. Σ., διαψηλαφήσομεν. Idem.

V. 11. 'A., καὶ ὡς περισσότερα etc. Procopius. [Initii huius commatis vocem כדבים dedit Montf. cum versione ementita *aliorum*, ὡς ἀρχτος ἀτεχνουμένη, sicut *ursa orbata*, et hanc subiecit notam: «'Αλλοι, ὡς etc. Eusebius in Hesaiam. » Sed palam male in-

tellexit verba Eusebii, qui nempe in commentario ad h. l. ita scripsit: καὶ ἐν ἄλλοις δὲ εἴρηται, ὡς ἀρχτος ἀτεχνουμένη. Quibus verbis, ut optime observat Schleusnerus, cum in textu Hebraico nihil respondeat, quis non sponte videt, per τοὺς ἄλλους non *Reliquos*, exceptis Alexandrinis, *interpretes*, qui κατ' ἐξοχὴν, οἱ ἄλλοι dicuntur, sed ἄλλους τούτους, h. e. *alia S. Script.* loca, in quibus similis loquendi formula reperitur, intelligenda esse; v. g. Prov. xvii, 12, *ursa raptis fœtibus*; Hos. xiii, 8, *ursa raptis catulis etc.* DRACH.]

V. 13. 'A.,..... ἀρνήσασθαι ἐν Κυρίῳ etc. Procopius. In margine autem ms. Jes. legitur, 'A., Θ., X ἐν ΠΙΠΙ. Quæritur vero cur Aquila, qui veritē ἐν Κυρίῳ, posuisse item dicitur, ἐν ΠΙΠΙ? Dicendum est, Aquilam vel utrumque posuisse in textu, vel cum vertisset ἐν Κυρίῳ, in margine annotasse ἐν ΠΙΠΙ, vel denique illud ἐν ΠΙΠΙ, ex altera ejus editione desumptum esse. Nam duas Aquilam versiones fecisse certum est. Hieronymus item ait: *Aquila, negare Deum.* [Lectionem Symmachi sic dedit Montf., tanquam e Procopio haustam, ἐγνωμεν ἔδι-

HESAIÆ CAPUT LX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 קומי אורי כי- בא אורך	1.	1. Ἀνάστηθι, φωτίσθητι ὅτι ἦλθε φῶς σου.
2 כי- הנה החשך	2.	2.
זרח יהוה		
3 זרדך	3.	3. X Τῆς ἀνατολῆς σου.
4 כלם נקבצו	4.	4. X Πάντα : συνηγμένα.
5 ותהרת	5.	5.
כי- יהפך עליך המון ים חיל גוים		
6 ועיפיה	6.	6. Καὶ Γαίφδ.
7 יעלך	7.	7.
8 אל- ארבתיהם	8.	8. Καταράκτας αὐτῶν.
9 לשם יהוה: אלהיך ולקדוש ישראל	9.	9. Ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ σου, καὶ τῷ Ἁγίῳ Ἰσραήλ.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Surge, illuminare, quia venit lumen tuum.	1. Surge, illuminare, Jerusalem: quia venit lumen tuum.	1. Surge, illuminare, quia venit lumen tuum.
2. Quia ecce tenebræ.	2. Quia ecce tenebræ.	2.
Orietur Dominus.	Orietur Dominus.	
3. Ortus tui.	3. Ortus tui.	3. X Orientis tui.
4. Omnes ipsi congregaverunt sc.	4. Omnes isti congregati sunt.	4. X Omnia : congregata.
5. Et splendebis.	5. Et afflues.	5.
Quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium.	Quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium.	
6. Et Epha.	6. Et Epha.	6. Et Gæp̄ha.
7. Ascendent.	7. Offerentur.	7.
8. Ad columbaria sua.	8. Ad fenestras suas.	8. Cataractas suas.
9. Nomini Domini tui, et Sancto Israel.	9. Nomini Domini tui, et Sancto Israel.	9. In nomine Domini Dei tui, et Sancto Israel.

κον, καὶ ψεύδεσθαι κατὰ Κύριον. Procopius autem sane aliter : ὁ δὲ Σύμ., ἐγνωμεν, φησὶν, ἀδικεῖν καὶ ψεύδεσθαι κατὰ Κυρίου. Verbum ἀδικεῖν, præterea, postulaut et Hebr. textus et quæ sequuntur. DRACH.]

Ibid. 'A., ὅπισθεν etc. Carter. ex ms. Jes. [Etiam hic errorem suspicamus; Marchalianus enim cod. habet : οἱ Ὁ, ὅπισθεν, 'A., ἀπὸ ὀπισθεν. Et revera probabilius est Aquilam sic transtulisse ad litteram Hebr. קַדְמָה, de post. DRACH.]

V. 16. Ἄλλος, καὶ ἔσωσεν etc. Procopius.

Ibid. Οἱ λοιποὶ, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ. Idem.

V. 18. Σ., Θ., ✕ ταῖς νήσοις etc. Carter. ex ms. Jes. [Aliud præterea desideratur in LXX virorum versione præsentis versiculi. Nempè, Hebr. textus habet (iram) inimicis suis, retributionem hostibus suis. Ὁ autem tantum, τοῖς ὑπεναντιοῖς. Græbius ita supplet, ... αὐτοῦ. ἄμυναν τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ. Ut autem de more, tacet unde deprempserit. DRACH.]

V. 19. 'A., ὅτι ἐλεύσεται ὡς ποταμὸς... πνεῦμα etc. Procopius. Hieronymus vero : « A., quasi flumen angustum, spiritus Domini signaculum ejus. Th., quasi fluvius oppurgans, spiritus Domini signatus est. » In lectione Aquilæ apud Procopium desideratur

vox Græca, quæ respondeat Latinæ, angustum. Ea autem erat, ut videtur, στενόν.

Ibid. Ἦξει γὰρ etc. Ad hæc Procopius : Ὀργῆς δὲ καὶ θυμοῦ οὕτε τὸ Ἑβρ. οὕτε οἱ λοιποὶ μὲμνηνται. I. e., Iræ autem et furoris neque Hebr. neque reliqui mentionem fecerunt. DRACH.

V. 20. 'A., καὶ ἐλεύσεται τῇ Σιών ἀγγιστεύων. Procopius. Hieronymus vero : « Sive juxta Hebraicam veritatem, qui propinquus est Sion, et de Israel stirpe generatus. Hoc enim GOEL, i. e., ἀγγιστεύς, sonat. » [Montf., a Drusio deceptus, edidit : 'A., Σ., καὶ ἦξει τ. Σ. ἄ. notamque subjecit : 'A., Σ., καὶ ἦξει etc. Procopius. At cæco cæcus ductatum præstitit, et ambo in foveam ceciderunt. Procopius enim ita scripsit : Ἄντι δὲ τοῦ, Καὶ ἦξει etc. 'A., Καὶ ἐλεύσεται τῇ Σιών ἀγγιστεύων, φησὶν, ὁ δὲ Σύμ., Καὶ ἦξει τ. Σ. ἄ. DRACH.]

Ibid. 'A., καὶ τοῖς ἀποστρέψ- etc. Procopius.

V. 21. Οἱ λοιποὶ, τὴν συνθήκην μου. Hieronymus : « Hoc est scodus meum, sive pactum, ut omnes alii transtulerunt. » Sæpe diximus Reliquos vocem קִיְבָרָה συνθήκην sere semper vertere.

Ibid. Σ., ✕ εἶπε Κύριος. Carterius ex ms. Jes. Asterisco notatur ex Symmacho in LXX, ubi decessit, translatum esse, ubi hodie habetur.

HESAIÆ CAPUT LX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἀνάστηθι, φωτίσθητι, ὅτι ἦλθε σὺ φῶς σου.

2.

3. ✕ Τῆς ἀνατολῆς σου.

4. ✕ Πάντα : συνηγμένα.

5.

Ἵταν ἐπιστραφῇ ἐπὶ σὲ τὸ πλήθος τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ δύναμις τῶν ἐθνῶν.

6. Καὶ Γαϊφά.

7.

8. Εἰς θυρίδας αὐτῶν.

9. Ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ σου, καὶ τῷ Ἁγίῳ Ἰσραήλ.

1. Φωτίζου, φωτίζου, Ἰερουσαλήμ, ἦκει γὰρ σου τὸ φῶς.

2. Ἰδοὺ σκότος. Ἄλλος, ✕ ὅτι : Ἰδοὺ σκότος.

Φανήσεται Κύριος. Οἱ λοιποὶ, ἀνατελεῖ Κύριος.

3. Vacat.

4. Συνηγμένα (τὰ τέκνα σου).

5. Vacat.

Ἵστι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης, καὶ ἐθνῶν.

6. Καὶ Γαϊφά.

7. Ἄνευχθήσεται.

8. Σὺν νοσοῖς ἐπ' ἐμέ.

9. Διὰ τὸ ὄνομα Κυρίου τὸ ἅγιον, καὶ διὰ τὸ τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ ἐνδοξον εἶναι.

1.

2.

3. ✕ Τῆς ἀνατολῆς σου.

4. ✕ Πάντα : συνηγμένα.

5. ✕ Καὶ χαρῖση.

6. Καὶ Γαϊφά.

7. Ἐαυτοὺς ἀνοίσουσι.

8. Εἰς θυρίδας αὐτῶν.

9. Ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ σου, καὶ τῷ Ἁγίῳ Ἰσραήλ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Surge, illuminare, quia venit lumen tuum.

2.

3. ✕ Orientis tui.

4. ✕ Omnia : congregata.

5.

Quando conversa fuerit super te multitudo maris, et virtus gentium.

6. Et Gæpha.

7.

8. Ad fenestras suas.

9. In nomine Domini Dei tui, et Sancto Israel.

1. Illuminare, illuminare, Jerusalem, venit enim lumen tuum.

2. Ecce tenebræ. Alius, ✕ quia : ecce tenebræ.

Apparebit Dominus. Reliqui, orietur Dominus.

3. Vacat.

4. Congregati (filii tui).

5. Vacat.

Quoniam transferentur in te divitiæ maris et gentium.

6. Et Gæpha.

7. Offerentur.

8. Cum pullis ad me.

9. Propter nomen Domini sanctum, et quia Sanctus Israel gloriosus est.

1.

2.

3. ✕ Orientis tui.

4. ✕ Omnia : congregata.

5. ✕ Et gratificaberis.

6. Et Gæpha.

7. Offerent se.

8. Ad fenestras suas.

9. In nomine Domini Dei tui, et Sancto Israel.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοὶς γράμμασι.</i>	AKYAAΣ.
ברדש תהדר ותאשר 13	13.	13. Σὺν ἐλάτῃ, καὶ θαδαάρ καὶ θαασσοῦρ. * Καὶ τὸν τόπον τῶν ποδῶν * μου δοξάσω.
ומקום רגלי אבדו		14. * Καὶ προσκυνήσουσιν ἐπὶ * τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου πάντες * οἱ παροξύναντες.
14 והשתחו על-כפות רגליך כל-מנצחין	14.	16.
16 יעקב	16.	18. Ὑμνησις.
18 תהלה	18.	AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
13. Abies, sapinus et ulmus.	13. Abies, et buxus, et pinus.	13. Cum abiete, et thadaar et thaassur.
Et locum pedum meorum glorificabo.	Et locum pedum meorum glorificabo.	* Et locum pedum meorum glorificabo.
14. Et incurvabunt se ad plantas pedum tuorum omnes reprobautes te.	14. Et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi.	14. * Et adorabunt ad vestigia pedum tuorum omnes exacerbantes.
16. Jacob.	16. Jacob.	16.
18. Laudem.	18. Laudatio.	18. Laudatio.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LX Hesaiæ.

V. 1. 'A., Σ., ἀνάστηθι, φωτίσθητι etc. Sic bis Procopius. Legitur etiam φωτίζου. [Operæ pretium judicamus ipsa Procopii verba exscribere, quæ aliquanto aliter sonant. Ἡ κατὰ τοὺς ἄλλους· 'Ανάστηθι, φωτίσθητι. Τὸ δὲ Ἱερουσαλήμι οὐ κείται παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἀλλ' ὁ μὲν 'Ακ., 'Ανάστηθι, φωτίζου, φησὶν, ὅτι ἤλθεν φῶς σου· καὶ Σύμ. ὁμοίως, καὶ τὸ Ἑβρ. l. e., Vcl, seciundum alios: Surge, illumina. Illud autem Jerusalem non jacet apud alios: sed Aq., Surge, illuminare (φωτίζου), ait, quia venit lux tua: et Sym. similiter, ut et Hebr. DRACH.]
V. 2. Ἄλλος, * ὅτι. Curter. ex ms. Jes. [Absque nomine interpretis. Sub asterisco tanquam textui inserendum. DRACH.]
Ibid. *Οἱ λοιπ.*, ἀνατελεῖ Κύριος. Procopius.
V. 3. *Οἱ Γ'*, * τῆς ἀνατολῆς σου. Curter. ex ms. Jes.

V. 4. *Οἱ Γ'*, * πάντα. Idem.
V. 5. Θ., * καὶ χάρισι. Idem. [Lege, χάρησι. DRACH.]
Ibid. Σ., ὅταν ἐπιστραφῆ etc. Procopius.
Ad illud LXX Interpretum, καὶ φοβηθήσῃ, et timebis, sic Procopius: Τὸ δὲ, καὶ φοβηθήσῃ, παρὰ μὲν τοῖς λοιποῖς οὐκ ἐμφέρεται. l. e. Illud autem x. φ. apud reliquos non fertur. DRACH.
V. 6. *Οἱ Γ'*, καὶ Γαιφά. In textu ms. Jes., καὶ Γαιφάρ.
V. 7. Hieronymus ait Theodotionem vertisse, offerent se. Græcum non habemus. [Supplevimus ex Lamb. Bos. DRACH.]
V. 8. Hieronymus: «Juxta Symm. et Theodotionem, ad fenestras suas: juxta Aquilam, ad cataractas suas.» [Sym. et Th. Græca supplevimus ex L. Bos. DR.]

HESAIÆ CAPUT LXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοὶς γράμμασι.</i>	AKYAAΣ.
1 רוח דני	1.	1.
ענים לחבש לנשברי-לב		Κηρύξαι αἰχμαλώτους ἄφεσιν.
לקרא לשבמים דהדר ולאסדיים פקח-קח 2 שנת-רצון	2.	2.
ליתה לאלהי		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Spiritus Domini.	1. Spiritus Domini.	1.
Mansuetis.	Mansuetis.	
Ad obligandum fractos corde.	Ut mederer contritis corde.	
Ad prædicandum captivis libertatem.	Et prædicarem captivis indulgentiam.	Prædicare captivis remissionem.
Et vincitis apertionem carceris.	Clausis apertionem.	
2. Annum voluntatis.	2. Annum placabilem.	2.
Domino.	Domino.	
Deo nostro.	Deo nostro.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

13.

✕ Καὶ τὸν τόπον τῶν ποδῶν
✕ μου δοξάσω.

14. ✕ Καὶ προσκυνήσουσιν ἐπὶ
✕ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου πάντες
✕ οἱ παραξύναντες.

16.

18. Αἰνεσις.

SYMMACHUS.

15.

✕ Et locum pedam meorum
✕ glorificabo.

14. ✕ Et adorabunt ad vestigia
✕ pedum tuorum omnes exacer-
✕ bantes.

16.

18. Laus.

13. Ἐν κυπαρίσῳ καὶ πεύκῃ
καὶ κέδρῳ.

Vacat.

14. Vacat.

16. Ἰσραήλ. Ἄλλοι, Ἰακώβ.

18. Γλύμμα.

LXX INTERPRETES.

13. In cyparisso, et pino, et ce-
dro.

Vacat.

14. Vacat.

16. Israel. *Alii*, Jacob.

18. Sculptura.

13. Βραθὺ, θαδαάρ καὶ θαασ-
σοῦρ.

✕ Καὶ τὸν τόπον τῶν ποδῶν μου
✕ δοξάσω.

14. ✕ Καὶ προσκυνήσουσιν ἐπὶ
✕ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου πάντες
✕ οἱ παραξύναντες.

16.

18.

THEODOTIO.

13. Brathy, thadaar, et thaas-
sur.

✕ Et locum pedum meorum glo-
✕ rificabo.

14. ✕ Et adorabunt ad vestigia
✕ pedum tuorum omnes exacer-
✕ bantes.

16.

18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LX Hesaiæ.

V. 9. Οἱ Γ', ἐν ὀνόματι Κυρίου etc. Curter. ex
ms. Jes. [Melius cod. Marchal., οἱ Γ', τῷ ὀνόματι
Κυρίου etc. DRACH.]

V. 13. Hieronymus : « De quo etiam nunc Scri-
ptura promittit, abietem, et buxum, et pinum ; sive
juxta LXX, cyparissum, et pinum, et cedrum ; aut
juxta Aquilam, abietem, Thadaur (al. Thadaor) et
Thaassur ; vel juxta Theodotionem, brathi (al.
brais) Thadaur et Thaassur. » Martianus noster
legit, *brais*. Vocem שׂרָא בראθὺ reidit supra Sym-
machus 55, 13. Ms. noster Commentariorum Hier-
onymi in Hesaiam, hic habet *Brati*. [Aquilæ tex-
tum Græcum supplevimus e Lamberto Bos. Theo-
dotionis vero nostro periculo. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., ✕ καὶ τὸν τόπον etc. Curterius
ex ms. Jes. Hieronymus item sic, ✕ et locum pe-

dum meorum glorificabo ;

V. 14. Οἱ Γ', ✕ καὶ προσκυνήσουσιν etc. Idem.

V. 16. Ἄλλοι, Ἰακώβ. Idem.

V. 18. Ἄ., ὕμνησις etc. Procopius. LXX vero
qui vertunt γλύμμα, aliud quam ἰδῶτη haud dubie
legerunt.

Ad illud τῶν Θ', ἀλλὰ κληθήσεται σωτήριον τὸ
τεῖχη σου, sed vocabuntur salutare muri tui, ita
Eusebius in Commentario : Ἄνετι δὲ τὸ Σωτήριον
ἢ Ἑβραϊκῆ ἀνάγνωσις τὸν Ἰησοῦν αὐτὸν τε περι-
έχει αὐτοῖς στοιχείοις καὶ χαρακτήρσιν, οἷοις ὁ Σω-
τήρ ἡμῶν ἀναγράφεται. I. e., Pro autem illo Salu-
tare, Hebraica scriptura Jesum præfert, ipsissimis
elementis et characteribus quibus ipse Salvator
noster scribitur. (Nempe, ἰησοῦ.) DRACH.

HESAIÆ CAPUT LXI.

Θ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1.

Δήσασθαι τὰ τραύματα ἀμαρτω-
λῶν.

Κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν.
(Δεδεμένοις λύσιν).

2.

SYMMACHUS.

1.

Ad alliganda vulnera peccato-
rum.

Prædicare captivis remissio-
nem.

Vinctis solutionem.

2.

1. Πνεῦμα Κυρίου. Ἄλλοι,
πνεῦμα ✕ Κύριος.

Πτωχοῖς. Ἄλλοι, ταπεινοῖς.
Ίάσασθαι τοὺς συντετριμμένους
τὴν καρδίαν.

Κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν.
Καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν.

2. Ἐνιαυτὸν δεκτόν. Οἱ λοιποὶ,
ἐνιαυτὸν εὐδοκίας.

Τοῦ Κυρίου. Ἄλλοι, τῷ Κυρίῳ.
✕ Τῷ Θεῷ ἡμῶν.

LXX INTERPRETES.

1. Spiritus Domini. *Alius*, spi-
ritus ✕ Dominus.

Pauperibus. *Alius*, humilibus.
Sanare contritos corde.

Prædicare captivis remissio-
nem.

Et cæcis visus restitutionem.

2. Annum acceptabilem. *Reli-
qui*, annum beneplaciti.

Domini. *Alius*, Domino.

✕ Deo nostro.

1.

Δήσασθαι τὰ τραύματα ἀμαρτω-
λῶν.

Κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν.

2.

THEODOTIO.

1.

Ad alliganda vulnera peccato-
rum.

Prædicare captivis remissio-
nem.

2.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
3 אלהי ישראל	3.	3. ✕ Δούναι αὐτοῖς.
4 ראשנים	4.	4. Πρώτων.
6 אלהינו	6.	6. ✕ Θεοῦ ἡμῶν. Ῥηθήσεται ἡμῖν. Τὴν εὐπορίαν τῶν ἔθνῶν. Καὶ ἐν δόξῃ αὐτῶν πορφύρα ἐν- δύσεσθε.
7 תחת בשתכם משנה ונלמה ירד	7.	7.
8 באמת	8.	8.
9 בתוך העצמים	9.	9.
10 שוש אשיש ביהיה תגל נפש	10.	10. Καίρων χαρήσομαι ἐν Θεῷ, εὐφρανθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐν τῷ Θεῷ μου. Ὅς νύμφιον ἱερατευμένον στεφά- νω, καὶ ὡς νύμφην κοσμουμένην σκαέουσιν αὐτῆς.
11 תחת יתן פאר ובנלה העדה כליה	11.	11.
11 תציא	11.	11.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Ad dandum eis. Quereus.	3. Et darem eis. Fortes.	3. ✕ Ad dandum eis.
4. Priscorum.	4. Antiquas.	4. Primorum.
6. Dei nostri. Dicetur vobis. Facultatem gentium. Et in gloria eorum prædicabitis vos.	6. Dei nostri. Dicetur vobis. Fortitudinem gentium. Et in gloria eorum superbie- tis.	6. ✕ Dei nostri. Dicetur vobis. Abundantiam gentium. Et in gloria eorum purpura in- ducimini.
7. Pro pudore vestro duplici, et ignominia, exsultabunt parte sua.	7. Pro confusione vestra duplici et rubore laudabunt partem suam.	7.
8. In veritate.	8. In veritate.	8.
9. In medio populorum.	9. In medio populorum.	9.
10. Gaudendo gaudebo in Do- mino, exsultabit anima mea in Deo meo.	10. Gaudens gaudebo in Domi- no, et exsultabit anima mea in Deo meo.	10. Gaudens gaudebo in Deo, exsultabit anima mea in Deo meo.
Tanquam sponsum consecrabit gloria, et tanquam sponsam orna- bit vasis suis.	Quasi sponsum decoratum co- rona, et quasi sponsam ornatam monilibus suis.	Tanquam sponsum sacerdotio functum cum corona, et tanquam sponsam ornatam vasis suis.
11. Proferet.	11. Proferet.	11.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXI Hesaiæ.

V. 1. Ἄλλος, ✕ Κύριος. Curter. ex ms. Jes.
Ibid. Ἄλλος, ταπεινοῖς. Idem.
Ibid. Hieronymus : « Sive juxta Symmachum et Theodotionem, ad alliganda vulnera (peccatorum), prædicare captivis remissionem, cæcis ut videant, vel clausis apertionem, quod manifestus interpretatus est Symmachus, vinculis solutionem. » [Symmachus et Th. lectionem Græcam adjecimus ex cod. Marchal. DRACH.]
Ibid. Κηρύξαι ἀιχαλωτοῖς ἀφεςιν. Videtur Hieronymus innuere supra, eandem hic esse τῶν Ὁ' et aliorum versionem; sed res non sat explorata est.
V. 2. Οἱ λοιπ., ἐνιαυτὸν εὐδοκίας. Procopius.
Ibid. Ἄλλος, τῷ Κυρίῳ. Curter. ex ms. Jes.
Ibid. ✕ Τῷ Θεῷ ἡμῶν. Idem. [Sine nomine interpretis, et cum asterisco, quia in LXX deerrat. DRACH.]
V. 3. Ἄ., Θ., ✕ δοῦναι αὐτοῖς. Idem, et mox ✕ αὐτοῖς post κληθήσονται. [Drusius, ex Procopio, δοῦναι αὐτοῖς, absque nomine interpretis, et αὐτοῖς, post κληθήσονται τῶν Ὁ', Symmacho et Th. tribuens. Sic etiam Marchal. codex, qui utrique lectioni asteriscum præfigit. DRACH.]
Ibid. Σ., ἰσχυροί. Procopius. Hic Hieronymus : « Tunc vocabuntur generationes justitiæ, plantatio Domini gloriosa : vel juxta Hebraicum, ELE, per extensam utramque syllabam, fortes, Deique justitiæ, aut plantatio Domini ad glorificandum. »
V. 4. Ἄ., πρώτων. Σ., Θ., ἀρχαίων. Curter. ex ms. Jes.
V. 6. Ἄ., Σ., Θ., ✕ Θεοῦ ἡμῶν ῤηθήσεται ἡμῖν. Idem.
Ibid. Ἄ., τὴν εὐπορίαν τῶν ἔθνῶν. Procopius. [Secundum autem Marchal. cod., οἱ Γ', ἰσχυρὸν ἔθνῶν. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. Ἴσχυροί.
 4. Ἀρχαίων.
 6. ✕ Θεοῦ ἡμῶν.
 Ῥηθήσεται ὁμῖν.
 7.
 8.
 9.
 10. Ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσομαι ἐν Θεῷ, εὐφρανθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐν τῷ Θεῷ μου.
 Ὅσπερ νυμφίον κεκοσμημένον στεφάνῳ, καὶ ὡς νύμφην περιχειμένην τὴν σκευὴν αὐτῆς.

11. ✕ Ἀνατέλλει.

SYMMACHUS.

3. Fortes.
 4. Antiquorum.
 6. ✕ Dei nostri.
 Dicetur vobis.
 7.
 8.
 9.
 10. Exultatione exultabo in Deo, lætabitur anima mea in Deo meo.
 Quasi sponsum ornatum corona, et quasi sponsam circumdatam suppellectili sua.
 11. ✕ Pullulat.

3. Γενεαί.
 4. Πρότερον.
 6. Θεοῦ.
 Deest.
 Ἴσχυν ἐθνῶν.
 Καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμάσθησεθε.
 7. Deest.
 8. Τοῖς δικαίοις. *Oi λοιποί*, ἐπ' ἀληθεία.
 9. ✕ Ἐν μέσῳ τῶν λαῶν.
 10. Καὶ εὐφροσύνη εὐφρανθήσονται ἐπὶ Κύριον, ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ.
 Ὡς νυμφίον περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ.

11. Ἀνατελεῖ.

LXX INTERPRETES.

3. Generationes.
 4. Prius.
 6. Dei.
 Deest.
 Fortitudinem gentium.
 Et in divitiis eorum eritis admirabiles.
 7. Deest.
 8. Justis. *Reliqui*, in veritate.
 9. ✕ In medio populorum.
 10. Et lætitia lætabuntur super Dominum : exsulet anima mea in Domino.
 Sicut sponso circumposuit mihi mitram, et sicut sponsam ornavit me mundo muliebri.
 11. Orietur.

3. ✕ Δοῦναι αὐτοῖς.
 4. Ἀρχαίων.
 6. ✕ Θεοῦ ἡμῶν.
 Ῥηθήσεται ὁμῖν.
 7. ✕ Ἀντὶ τῆς αἰσχύνῃς ὁμῶν ✕ διπλάς, καὶ ἐντροπῆς, ἀγαλλιάσονται μερὶς αὐτῶν.
 8.
 9.
 10. Ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσομαι ἐν Θεῷ, εὐφρανθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐν τῷ Θεῷ μου.
 Στεφάνῳ.

11.

THEODOTIO.

3. ✕ Ad dandum eis.
 4. Antiquorum.
 6. ✕ Dei nostri.
 Dicetur vobis.
 7. ✕ Pro pudore vestro duplici, ✕ et ignominia, exsultabunt pars ✕ eorum.
 8.
 9.
 10. Exultatione exultabo in Deo, lætabitur anima mea in Deo meo.
 Corona.
 11.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXI Hesaiæ.

Ibid. 'A., καὶ ἐν δόξῃ αὐτῶν etc. Hieronymus.
 V. 7. Θ., ✕ ἀντὶ τῆς αἰσχύνῃς etc. Curter. ex ms. Jes. Confirmatur autem ex Hieronymo, qui habet : « Quodque sequitur : *Pro confusione duplici, et pro rubore laudabunt partem suam*, quod in LXX non habetur, sic mihi explanandum videtur : Pro eo quod duplicem habebatis confusionem, tam super populo Judæorum, qui a Deo recesserat, quam super nationibus, quæ idolis serviebant, videbitis eos conversos ad timorem Dei, laudare partem suam. Haud dubium quin Dominum, de quo loquebatur et sanctus, *Pars mea Dominus*. »
 V. 8. *Oi λοιπ.*, ἐπ' ἀληθεία. Procopius.
 V. 9. ✕ ἐν μέσῳ τῶν λαῶν. Curter. ex ms. Jes. Hæc autem hodie habentur in τοῖς Ο΄, sed ex aliis versionibus cum asterisco olim istuc inducta. [Marchal. cod. in margine tantum habet, absque nomine interpretis, sub asterisco, tanquam in LXX

transferendum. DRACH.]
 V. 10. 'A., χαίρων χαρήσομαι etc. Curter. ex ms. Jes. [Marchal. cod. aliter refert versionem Aquilæ. 'A., χαίρων χαρήσομαι ἐν Κυρίῳ, ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου. DRACH.]
 Ibid. 'A., ὡς νυμφίον ἱερατευμένον στεφάνῳ etc. Sic Procopius Aquilæ et Symmachi lectiones adfert. Ubi notes apud Procopium desiderari vocem στεφάνῳ : sed ea habetur apud Hieronymum, qui hoc ex Aquila adfert, ἱερατευμένος στεφάνῳ : quod *lingua nostra dicitur*, sacerdotii portans coronam. Theodoretus vero ait, οἱ τρεῖς, στέφανον. [Scil., in Aquilæ tantum lectione desideratur apud Procopium vox στεφάνῳ. Sic etiam desideratur in Marchal. cod., qui loco ἱερατευμένον, habet ἱερατευόμενον. DRACH.]
 V. 11. Σ., ✕ ἀνατέλλει. Curter. ex ms. Jes. In edit. τῶν Ο΄ Rom. legitur ἀνατελεῖ.

TO EBPAIKON.

- 1 צדקה וישועה
- 2 וכל-מלכים
- 4 בעולה
- כי-חפץ יהיה בך וארץ תבעל
- 6 את-יהוה אל-דמו
- 7 ואל-תחנן דמו לו עד-ימנן ועד-ישום את-ירושלם תהלה בארץ
- 8 בימינו
- 9 בחצרות
- 10 עבד עבד
- פנו דרך
- 11 ארץ
- 12 להם

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. *Justitia ejus.*
Et salus ejus.
- 2. *Et cuncti reges.*
- 4. *Possessa.*
Quia complacuit Dominus in te, et terra tua maritabitur.
- 6. *Dominum.*
Ne silentium.
- 7. *Et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Jerusalem laudem in terra.*
- 8. *In dextera sua.*
- 9. *In atriis.*
- 10. *Transite, transite.*
Complanate viam.
- 11. *Cum eo.*
- 12. *Eos.*

HESAIÆ CAPUT LXII.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.
- 2.
- 4.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

VULGATA LATINA.

- 1. *Justus ejus.*
Et salvator ejus.
- 2. *Et cuncti reges.*
- 4. *Inhabitata.*
Quia complacuit Domino in te, et terra tua inhabitabitur.
- 6. *Domini.*
Ne taceatis.
- 7. *Et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Jerusalem laudem in terra.*
- 8. *In dextera sua.*
- 9. *In atriis.*
- 10. *Transite, transite.*
Præparate viam.
- 11. *Cum eo.*
- 12. *Eos.*

ΑΚΥΛΑΣ.

- 1. Ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς.
- 2. Καὶ ✕ πάντες : βασιλεῖς.
- 4. Ἐσχημένη.
- 6. ✕ Τὸν Κύριον.
- 7.
- 8. Ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

AQUILA.

- 1. *Justitia ejus.*
- 2. *Et ✕ cuncti : reges.*
- 4. *Possessa.*
- 6. ✕ *Dominum.*
- 7.
- 8. *In dextera sua.*
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXII Hesaiæ.

V. 1. Οἱ Γ', ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς. *Curter. ex ms. Jes.*

Ibid. Οἱ λοιπ., αὐτῆς. *Idem.*

V. 2. 'A., Σ., ✕ πάντες. *Idem.*

V. 4. 'A., ἔσχημένη. Σ., Θ., συναρισμένη. Hieronymus in hunc locum: « Sed quæ prius vocabaris *relicta*, quod Hebraice dicitur AZUBA, vocaberis EPHSI-BA, quod interpretatur, *voluntas mea in ea*; et terra tua, quæ prius vocabatur SEMEMA,

desolata, sive deserta, postea vocabitur BULA, quod Aquila interpretatus est ἔσχημένη: Symmachus et Theodotio, συναρισμένη: LXX, οἰκουμένη: quæ omnia, habitatam possessamque significant. »

Ibid. Σ., Θ., ✕ ὅτι εὐδοχήσῃ etc. *Curter. ex ms. Jes.*

V. 6. Οἱ Γ', ✕ τὸν Κύριον. *Idem.*

Ibid. Σ., μὴ ἤσυχάσατε. *Procopius.*

V. 7. Σ., μὴ ὤρε etc. *Symmachi lectionem adfert*

TO EBPAIKON.

- 1 מבשר בלבשו
- אני מדבר בעדך רב להשיע

VERSIO HEBRAICI TEXT.

- 1. *De Bosra.*
In stola sua.
Ego loquens in justitia, magnus ad salvandum.

HESAIÆ CAPUT LXIII.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

- 1.

VULGATA LATINA.

- 1. *De Bosra.*
In stola sua.
Ego qui loquor justitiam, et pro-pugnator sum ad salvandum.

ΑΚΥΛΑΣ.

- 1.

AQUILA.

- 1.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς.
2. Καὶ ✕ πάντες ῥ βασιλεῖς.
4. Συμφικισμένη.
- ✕ Ὅτι εὐδόκησεν Κύριος ἐν σοὶ, καὶ ἡ γῆ σου συνοικισθήσεται.
6. ✕ Τὸν Κύριον.
Μὴ ἠσυχάσατε.
7. Μὴ δῶτε ἠσυχάσαι αὐτῷ, ἕως ἐτοιμάσῃ, καὶ ἕως θῆ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀνεσιν ἐν τῇ γῆ.
- 8.
- 9.
- 10.
11. ✕ Μετ' αὐτοῦ.
- 12.

1. Ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς.
Τὸ δὲ σωτήριόν μου. *Οἱ λοιποὶ*, καὶ τὸ σωτήριον αὐτῆς.
2. Καὶ βασιλεῖς.
4. Οἰκουμένη.
- ✕ Ὅτι εὐδόκησε Κύριος ἐν σοὶ, καὶ ἡ γῆ σου συνοικισθήσεται.
6. Τοῦ Κυρίου.
7. Οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος. Ἐὰν διορθώσῃ, καὶ ποιήσῃ Ἱερουσαλήμ γαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς.
8. Κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ.
9. Ἐν ταῖς ἐπαύλεσι. *Οἱ λοιποὶ*, ἐν ταῖς ἀύλαις.
10. Πορεύεσθε.
Ἵδοποιήσατε.
11. *Vacat.*
12. *Αὐτόν. Οἱ λοιποὶ*, αὐτούς.

1. Ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς.
- 2.
4. Συμφικισμένη.
- ✕ Ὅτι εὐδόκησεν Κύριος ἐν σοὶ, καὶ ἡ γῆ σου συνοικισθήσεται.
6. ✕ Τὸν Κύριον.
7. Καὶ μὴ δῶτε σιγὴν αὐτῷ, ἕως ἐτοιμάσῃ καὶ ἕως θῆ τὴν Ἱερουσαλήμ καυχῆμα ἐν τῇ γῆ.
8. Κατὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ.
- 9.
10. ✕ Ὅδοποιήσατε.
✕ Σκευάσατε τὴν ὁδόν.
11. ✕ Μετ' αὐτοῦ.
- 12.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. *Justitia ejus.*
2. Et ✕ *cuncti* ῥ *reges.*
4. *Cohabitata.*
- ✕ *Quia complacebit Dominus in te, et terra tua inhabitabitur.*
6. ✕ *Dominum.*
Ne quiescatis.
7. *Ne detis quiescere ei, donec paraverit, et donec posuerit Jerusalem laudem in terra.*
- 8.
- 9.
- 10.
11. ✕ *Cum eo.*
- 12.

1. *Justitia ejus.*
Et salutare meum. Reliqui, et salutare ejus.
2. Et *reges.*
4. *Habitata.*
- Quia complacuit Dominus in te, et terra tua inhabitabitur.*
6. *Domini.*
7. *Non est enim vobis similis. Si correxerit, et fecerit Jerusalem gaudium super terram.*
8. *Per gloriam suam.*
9. *In villis. Reliqui, in atriis.*
10. *Ite.*
Ite facite.
11. *Vacat.*
12. *Eum. Reliqui, eos.*

1. *Justitia ejus.*
- 2.
4. *Cohabitata.*
- ✕ *Quia complacebit Dominus in te, et terra tua inhabitabitur.*
6. ✕ *Dominum.*
7. *Et ne detis silentium ei, donec paraverit, et donec posuerit Jerusalem gloriationem in terra.*
8. *Per dexteram suam.*
- 9.
10. ✕ *Ite facite.*
✕ *Parate viam.*
11. ✕ *Cum eo.*
- 12.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXII Hesaiæ.

Procopius; Theodotionis, Curterius ex ms. Jes. Hieronymus: « Mirorque quid voluerint LXX pro eo quod habetur in Hebræo, *ne detis silentium ei, donec stabiliat et ponat Jerusalem laudem in terra, dicere (sic) cujus sensus in superioribus non coheret: Non est enim vobis similis, si corrigat et faciat Jerusalem gaudium super terram.* [In Sym. lectione Græcus Procopii textus pro αὐτῷ, quod elidit Montf. habet λίθῳ, et ejusd. interpres Lati-

nus: *neque permittatis lapidi quiescere.* Αὐτῷ correxit Drusius. DRACH.]

V. 8. Ἀ., ἐν δεξιᾷ etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 9. *Οἱ λοιπ.*, ἐν ταῖς ἀύλαις. Procopius.

V. 10. Θ., ✕ ὁδοποιήσατε. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Θ., ✕ σκευάσατε τὴν ὁδόν. Idem.

V. 11. Σ., Θ., ✕ μετ' αὐτοῦ. Idem.

V. 12. *Οἱ λοιπ.*, αὐτούς. Procopius.

HESAIÆ CAPUT LXIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
- Ἐγὼ λαλῶ ἐν δικαιοσύνῃ, ὑπερμαχῶ εἰς τὸ σῶσαι.

1. Ἐκ Βοσῶρ. Ἀλλ., ἐκ Βοσρᾶ.
- Ἐν στολῇ ✕ αὐτοῦ.
- Ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ χρῆσιν σωτηρίου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1.
- Ego loquor in justitia, propugo ad salvandum

1. Ex Bosor. *Alius, de Bosra.*
- In stola ✕ sua.
- Ego loquor justitiam, et judicium salutaris.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΣ.
2 כדרך בת	2.	2.
3 פירה ו דרנתי לבדי ומעמיה איך-איש אתי	3.	3.
ויו נצחם על-בגדי		
וכל-מלבושי אנאלתי		
5 היא	5.	5. ✕ Αὐτός.
6 ואשכרם בזכותי	6.	6.
נצחם		
7 אזכיר ותגלות ידה	7.	7.
כעל כל אשר-נבלתי ידה ורב- סוד לבית ישראל		
8 אך-עמי הבה בנים לא ישקרו	8.	8.
10 את-רחק קדשו	10.	10. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.
11 משה עמו	11.	11.
12 בקע מים מפניהם	12.	12.
לך		
15 הבט	15.	15. Ἐπίβλεψον.
19 היינו מעולם, לא-משלח בם לא-נקרא שמך עליהם	19.	19.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Sicut calcantis in torculari?
3. Torcular calcavi solus ego,
et de populis non vir mecum.
Et spargetur victoria eorum super
vestimenta mea.

Et omnia indumenta mea inquina-
vi.

5. Ipsa.

6. Et inebriabo eos in ira mea.

Victoriam eorum.

7. Memorare faciam laudes Do-
mini.

Quasi super omnibus, quæ red-
didit nobis Dominus, et multitudi-
nem boni domui Israel.

8. Vere populus meus ipsi, filii
non mentientur.

10. Spiritum sanctitatis ejus.

11. Mose, populi sui.

12. Scindentis aquas a facie eo-
rum.

Sibi.

15. Aspice.

19. Fuimus a sæculo, non domi-
natus es in eos, non invocatum
est nomen tuum super eos.

VULGATA LATINA.

2. Sicut calcantium in torculari?
3. Torcular calcavi solus, et de
gentibus non est vir mecum.
Et aspersus est sanguis eorum
super vestimenta mea.

Et omnia indumenta mea in-
quinavi.

5. Ipsa.

6. Et inebriavi eos in indigna-
tioné mea.

Virtutem eorum.

7. Miserationum Domini recor-
dabor.

Super omnibus, quæ reddidit
nobis Dominus, et super multitu-
dinem bonorum domui Israel.

8. Verumtamen populus meus
est, filii non negantes.

10. Spiritum Sancti ejus.

11. Moysi et populi sui.

12. Qui scidit aquas ante eos.

Sibi.

15. Attende.

19. Facti sumus quasi in prin-
cipio, cum non dominareris nostri,
neque invocaretur nomen tuum
super nos.

AQUILA.

2.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.
3. Διηὼν ἐπάτησα μονώτατος,
καὶ ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ ἔστιν οὐδεὶς
σὺν ἐμοί.

Καὶ ἐβρῆντίσθη τὸ ἐπινίκιον αὐ-
τῶν ἐπὶ τὰ ἱμάτια μου.

✕ Καὶ πάντα τὰ ἐνδύματά μου
✕ ἐμόλυνα.

5. ✕ Αὐτός.

6. ✕ Καὶ ἐμέθυσα αὐτοὺς ἐν θυ-
μῷ μου.

7.

Περὶ πάντων ὧν εὐεργέτησεν
ἡμᾶς ἐκ πλήθους ἀγαθωσύνης . . .

8. Πλὴν λαός μου εἰσὶν υἱοὶ ἀσυν-
θηκοῦντες.

10. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.

11.

12. Ὁ ῥήξας ὕδατα ἐμπροσθεν
αὐτῶν.

Αὐτῷ.

15. Ἐπίβλεψον.

19. Ἐγενήθημεν ὡς ἀπ' αἰῶνος,
ὧν οὐκ ἐξουσιάσεις, οὐδὲ ἐπεκλήθη
τὸ ὄνομά σου αὐτοῖς.

SYMMACHUS.

2.

3. Torcular calcavi plane solus,
et de populis nemo est mecum.

Et asperatus est triumphus eor-
um super vestimenta mea.

✕ Et omnia indumenta mea in-
✕ quinavi.

5. ✕ Ipsc.

6. ✕ Et inebriavi eos in furore
✕ meo.

7.

Pro omnibus quæ benefecit nobis,
et pro multitudine bonitatis,
quam super domum Israel exer-
cui.

8. Verum populus meus sunt
filii rebelles.

10. Spiritum sanctum ejus.

11.

12. Scindens aquas coram eis.

Sibi.

15. Aspice.

19. Fuimus velut a sæculo, quo-
rum non dominaberis, neque in-
vocalum est nomen tuum eis.

2. Ὡς ἀπὸ ✕ πατητοῦ ὀ ληνοῦ;
3. Πλήρης καταπεπατημένης, καὶ
τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ.

Καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν
εἰς γῆν. Οἱ λοιποὶ, ἔρις αὐτῶν.

Deest.

5. Deest.

6.

Τὸ αἷμα αὐτῶν. Οἱ λοιποὶ, τὸ
νίκος αὐτῶν.

7. Τὸν ἔλσον Κυρίου ἐμνήσθη.
Ἄλλος, ✕ ἀναμνήσω τὴν ἀνεσιν
✕ Κυρίου.

Ἐν πᾶσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσι,
Κύριος κριτὴς ἀγαθὸς τῷ οἴκῳ Ἰσ-
ραήλ.

8. Οὐχ ὁ λαός μου; τέκνα οὐ μὴ
ἀθετήσωσι.

10. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.

11. ✕ Μωσῆ λαοῦ αὐτοῦ.

12. Κατίσχυσεν ὕδωρ ἀπὸ προσ-
ώπου αὐτοῦ.

Ἐαυτῷ.

15. Ἐπίστρεψον.

19. Ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς
δτε οὐκ ἤρξας ἡμῶν, οὐδὲ ἐκλήθη
τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς.

LXX INTERPRETES.

2. Sicut de ✕ calcato; torculari?

3. Plenus percalcato, et de gen-
tibus non est vir mecum.

Et deduxi sanguinem eorum in
terram. Reliqui, contentio eor-
um.

Deest.

5. Deest.

6.

Sanguinem eorum. Reliqui, vi-
ctoriam eorum.

7. Misericordiæ Domini recor-
datus sum. Alius, ✕ memorabo
✕ laudem Domini.

In omnibus quæ nobis retribuit,
Dominus iudex bonus domui
Israel.

8. Nonne populus meus? filii
non reprobabunt.

10. Spiritum sanctum ejus.

11. ✕ Mose, populi sui.

12. Superavit aquam a facie
ejus.

Sibi ipsi.

15. Convertero.

19. Facti sumus quasi a prin-
cipio, cum non dominareris no-
stri, neque invocatum esset no-
men tuum super nos.

2.

3. Φουρά.

✕ Καὶ πάντα τὰ ἐνδύματά μου
✕ ἐμόλυνα.

5. ✕ Αὐτός.

6. ✕ Καὶ ἐμέθυσα αὐτοὺς ἐν θυ-
μῷ μου.

7.

8.

10. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.

11.

12.

15. Κατίβε.

19.

THEODOTIO.

2.

3. Phura.

✕ Et omnia indumenta mea in-
✕ quinavi.

5. ✕ Ipsc.

6. ✕ Et inebriavi eos in furore
✕ meo.

7.

8.

10. Spiritum sanctum ejus.

11.

12.

15. Considera.

19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXIII Hesaiæ.

V. 1. Βοσρᾶ. Curter. ex ms. Jes. Hieronymus : « Quod multi, pio errore lapsi, putant de carne Domini intelligi : id est, BASAR, quod verbum si *carnem* significaret, scriberetur per mediam litteram SIN : nunc autem per SADE scribitur, et interpretatur *firma* atque *munita*. »

Ibid. ✕ αὐτοῦ. Idem.

Ibid. Σ., ἐγὼ λαλῶ etc. Eusebius et Procopius.

V. 2. ✕ πατητοῦ. Curter. ex ms. Jes.

V. 3. Σ., ληνόν. Θ., φουρά. Hieronymus : « Pro torculari, quod Hebraice scribitur GETH, Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit PHURA. Sed melius in hoc loco Symmachus, quem et nos secuti sumus. Verbum enim PHURA ambiguum est, et tam *torcular*, quam *lagunculam*, plerumque significat. »

Ibid. Σ., ληνὸν ἐπάτησα etc. Ex Procopio et Curterio. [Ad hunc locum adnotat Lambertus Bos : « Tertull. 1. iv *adv. Marc.*, sicut de foro torcularis

pleno conculcato; ac Procop. leg. ὡς ἀπὸ πατήματος ληνοῦ. Et Cypr. ep. 63, *ad Cæcil.*, *velut a calcatione torcularis pleni et percalcati*. Hieronym., *plenum conculcatum*. Atque in nonnull. ll. post καταπεπατημένης seq. ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος, quod Just. Mart. habet, quodque apud Procop. pro alia interpretatione in margine appositum est ad πλήρους καταπεπατημένης. Et apud Cyp. in Expositione in Synh. Apost., *tanquam a torculari calcato, torcular calcavi solus.* » Sed vide ad Cypriant locum notam Rigaliii. DRACH.]

Ibid. Οἱ λοιπ., ἔρις αὐτῶν. Ex Hieronymo, qui ait cæteros vertisse, *contentionem*. [Pro Hebr. **DRACH.** DRACH.]

Ibid. Σ., καὶ ἐβρανίσθη τὸ ἐπιπίκιον αὐτῶν etc. Procopius.

Ibid. Σ., Θ., ✕ καὶ πάντα τὰ ἐνδύματά μου ἐμόλυνα. Curter. ex ms. Jes. [Ald. edit. LXX, καὶ

HESAIÆ CAPUT LXIV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1	4
2	2.
4	4.
6	6.
8	8.
9	9.

1.	-
2.	
	Τὸ θνομά σου.
4.	
6.	✕ Πάντες ἡμεῖς. Μαρτυριῶν.
8.	✕ Καὶ σὺ πλαστοῦς ἡμῶν.
9.	✕ Ἔως : σφόδρα.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Utinam dirumperes caelos, descenderes, a facie tua montes diffluerent.	4. Oculus non vidit.
2. Ut ardet ignis liquefactionum, aquas bulliet ignis.	6. Omnes nos. Centonum.
	8. Et tu fictor noster.
	9. Usque valde.

1. Utinam dirumperes caelos, et descenderes : a facie tua montes defluerent.	4. Oculus non vidit.
2. Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni.	6. Omnes nos. Menstruatæ.
	8. Et fictor noster tu.
	9. Satis.

1.	
2.	
	Nomen tuum.
4.	
6.	✕ Omnes nos. Testimoniorum.
8.	✕ Et tu fictor noster.
9.	✕ Usque : valde.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXIV Hesaiæ.

V. 1. Σ., οὐδὲ βήξας etc. Procopius.

V. 2. Σ., ὡς ἕκκαυσις etc. Idem. Ibi Symmachus vocem **DRACH.**, *liquefactionum*, quasi duas distinctas voces legit **DRACH.** ἕκκαυσις θάλασσα, *tabuit mare*.

Ibid. Hieronymus : « Hebræi hunc locum ita edisserunt : Sic *comburet ignis iniquos, quomodo aquæ fervent ignis ardore*. AMASIM enim non *con-*

sumtionem et *tabem*, ut cæteri interpretati sunt, sed *iniquos* intelligi volunt. »

Ibid. Οἱ Γ', τὸ θνομά σου. Curter. ex ms. Jes. in quo legitur in textu, τὸ θνομα Κυρίου.

V. 4. Ἄλλοι, ὀφθαλμὸς οὐκ ἴδε. Idem.

V. 6. Ἄ., Θ., ✕ πάντες ἡμεῖς. Idem. Olim *de-* erat in τοῖς Ο' et in textu codicis Jes. non legitur;

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXIII Hesaiæ.

πάντα τὰ ἱμάτιά μου ἐμίνα. Cyrill. autem LXX Interpretibus, quæ Procopius S. et Th. sub asterisco, tribuit. DRACH.]

V. 5. Οἱ Γ', ✕ αὐτός. Curter. ex ms. Jes. Ibid. Ad textum τῶν Ο', ὁ βραχίων μου (ἕγρη) Marchal. cod., οἱ Γ', αὐτοῦ. DRACH.

V. 6. Σ., Θ., ✕ καὶ ἐμέθυσα αὐτούς etc. Curter. Ibid. Οἱ λοιπ., τὸ νίκος αὐτῶν. Procopius.

V. 7. Ἄλλος ✕ ἀναμνήσω τὴν etc. Curter. ex ms. Jes.

Ibid. Σ., περὶ πάντων etc. Procopius. Sed Hieronymus plenior locum Latine adfert : « Pro omnibus benefecit nobis, et pro multitudine bonitatis, quam super domum Israel exercuit. »

Ibid. Pro ἐπάγει ἡμῖν (legerunt ἕβρα pro ἁβρα), adducit nobis, Symmachus vertit, εὔποιεῖ, benefacit. Sic. March. cod. DRACH.

V. 8. Σ., πλὴν λαός etc. Curter. ex ms. Jes. In versione Symmachi forte legendum, οὐκ ἀσυνθε-

τοῦντες. [Procopii verba sunt : Κατὰ Σύμ. εἴρηται, πλὴν λαός μου εἰσὶν υἱοὶ οὐκ ἀσυνθηκούντες. Particula οὐκ desideratur in notis Drusii ex Procopio. Sed talis omissio purum vitium typographicum est, siquidem Latine reddit Drusius, non prævaricantes ; et iterum noster a Drusii notis decipi se passus est. Quod autem attinet ad vocem ἀσυνθηκούντες eam non mutandam defendit Schleusnerus, quia partim receptam lectionem Procopii auctoritas tuetur, partim in versionibus Græcis V. T. multa vocabula nova et inusitata reperiri satis constat. DRACH.]

V. 10. Ἀ., Σ., Ο', Θ., τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Ex eodem et ex Drusio.

V. 11. ✕ Μωσὴ λαοῦ αὐτοῦ. Curter. ex ms. Jes.

V. 12. Σ., ὁ ῥήξας ὕδατα etc. Procopius.

Ibid. Σ., αὐτῶν. Procopius, qui male habet, αὐτῶν.

V. 15. Ἀ., Σ., ἐπιέβλεψον etc. Curter. ex ms. Jes.

V. 19. Σ., ἐγενήθημεν etc. Procopius.

HESAIÆ CAPUT LXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Οὐδὲ ῥήξας οὐρανοῦς κατέθης, ἀπὸ προσώπου σου ἔρη κατέδδυσεν.

2. Ὡς ἔκκαυσεν πυρὸς ἐπάκη θάλασσα, ὕδατα ἐποτήθησαν.

Τὸ ὄνομά σου.

4.

6
Κουοσῶν.

8.

9. ✕ Ἔως : σφόδρα.

SYMMACHUS.

1. Neque ruptis cœlis descendisti, a facie tua montes defluerunt.

2. Tanquam combustio ignis tabuit mare, aquæ consternatæ sunt.

Nomen tuum.

4.

6.
Parientium.

8.

9. ✕ Usque : valde.

1. Ἐὰν ἀνοίξης τὸν οὐρανὸν, τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ἔρη, καὶ τακήσονται.

2. Ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται, καὶ κατακαύσει πῦρ (τοὺς ὑπεναντίους). Οἱ λοιποί, ...

Τὸ ὄνομά σου. Ἄλλως, τὸ ὄνομα Κυρίου.

4. Οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον. Ἄλλοι, ὀφθαλμὸς οὐκ ἴδε.

6. ✕ Πάντες ἡμεῖς.
Ἄποκαθημένης.

8. Deest.

9. Σφόδρα.

LXX INTERPRETES.

1. Si aperueris cœlum : tremor apprehendet ex te montes, et liquescent.

2. Sicut cera a facie ignis liquescit, et comburet ignis (adversarios). Cæteri, consumptionem et tabem.

Nomen tuum. Aliter, nomen Domini.

4. Neque oculi nostri viderunt. Alii, oculus non vidit.

6. ✕ Omnes nos.
Sedentis.

8. Deest.

9. Valde.

1.

2.

Τὸ ὄνομά σου.

4.

6. ✕ Πάντες ἡμεῖς.
Ἐδδῖμ.

8. ✕ Καὶ σὺ πλάστης ἡμῶν.

9. ✕ Ἔως : σφόδρα.

THEODOTIO.

1.

2.

Nomen tuum.

4.

6. ✕ Omnes nos.
Eddim.

8. ✕ Et tu fictor noster.

9. ✕ Usque : valde.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Hesaiæ.

sed cum asterisco ex A., Th. additum, in hodiernis exemplaribus habetur.

Ibid. Ἀ., μαρτυριῶν etc. Hieronymus : « Pro quo Theodotio ipsum verbum Hebræicum posuit, EDDIM, quod Symmachus interpretatus est κουοσῶν, id est, parientium ; Aquila, μαρτυριῶν, hoc

est, testimoniorum ; quando sanguis in primo coitu maritali virgini (sic) approbatur. » [Lamb. Bos : Th., γεδδῖμ. DRACH.]

V. 8. Ἀ., Θ., ✕ καὶ σὺ πλάστης ἡμῶν. Curter. ex ms. Jes.

V. 9. Οἱ Γ', ✕ ἕως. Idem.

TO EBPAIKON.	HESAIÆ CAPUT LXV. TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הבני 1	1.	1.
ההלכים הדרך לא-טוב 2	2.	2. . . . ὁδῶ οὐκ ἀγαθῆ.
יחד 7	7.	7.
כה ו אמר 8	8.	8.
למני במסך 11 השנים לג שלוק והבמלאים	11.	11. Κέρασμα.
לשבועה 15	15.	15.
ולעבדי יקרא שם אחר		Καὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ καλέσει ὄνομα ἕτερον.
16 אשר המתברך בארץ יתברך באלהי אבן	16.	16. Ὁ εὐλογημένος ἐν τῇ γῆ εὐ- λογηθήσεται (ἐν τῷ Θεῷ) πεπι- στωμένως.
18 אשר אני ברא את-ירושלם	18.	18. ✕ Τὴν : Ἱερουσαλήμ.
20 עול ימים הנער	20.	20. Ὁ νέος ✕ αὐτός :
23 בן-מאה שנה לבדה	23.	✕ Υἱός : 23. Εἰς σπεῦσιν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Ecce ego.	1. Ecce ego.	1.
2. Ambulantes in via non bona.	2. Qui graditur in via non bona.	2. ... in via non bona.
7. Simul.	7. Simul.	7.
8. Sic dixit.	8. Hæc dicit.	8.
11. Parantes Jovi (al. fortunæ) mensam, et implentes Meni liba- men.	11. Qui ponitis fortunæ mensam, et libatis super eam.	11. Mixtam potionem.
15. In juramentum.	15. In juramentum.	15.
Et servis suis vocabit nomen aliud.	Et servos suos vocabit nomine alio.	Et servis suis vocabit nomen aliud.
16. Qui benedictus in terra be- nedicetur in Deo veritatis.	16. In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen.	16. Cui benedictus in terra be- nedicetur (in Deo), fideliter.
18. Quæ ego creans.	18. Quæ ego creo.	18.
Ipsam Jerusalem.	Jerusalem.	✕ Ipsam : Jerusalem.
20. Infans dierum.	20. Infans dierum.	20.
Puer.	Puer.	✕ Ipse : puer.
Filius centum annorum.	Centum annorum.	✕ Filius :
23. Ad turbationem.	23. In conturbatione.	23. Ad festinationem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXV Hesaiæ.

V. 1. ✕ Ἰδοὺ εἰμι. Sic ad marg. cum asterisco Curter. ex ms. Jes. in cujus textu desideratur; sed in hodiernis exemplaribus legitur. Alii, ἰδοὺ ἐγὼ, habent.

V. 2. Curter. ex ms. Jes. ad marg., τοῖς ἐπομέ-
νοισι ὁδῶ οὐ καλῆ. Ol Γ, ὁδῶ οὐκ ἀγαθῆ.

V. 7. Θ., ✕ ἐπι τὸ αὐτό. Idem.

V. 8. Idem ad marg., ✕ ὅτι. Verum mendose, nisi fortasse כִּי quod respondet τῶ, ὅτι, ex Hebraico textu exciderit.

V. 11. Hieronymus : « Quodque LXX transtulerunt, *dæmoni*, in Hebraico habet, *MENNI*, quod Symmachus interpretatus est, *absque me*; ut sit

sensus : *Qui paratis fortunæ mensam, et impletis absque me potionem.* »

Ibid. Omnes, κέρασμα. Curter.

V. 15. Ol Λοικ., εἰς ὄρκον. Procopius atque Hieronymus, qui ait: « Pro *saturitate*, quæ Hebraice dicitur *SABAA*, cæteri *juramentum* interpretati sunt : quod verbum multas habet intelligentias, et pro diversitate accentuum variatur. Intelligitur enim et *juramentum*, et *saturitas*, et *satietas*, et *plures*, et *septem.* »

Ibid. 'A., καὶ τοῖς δούλοις etc. Sic Procopius has lectiones adfert pleniore quam Hieronymus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1.
2. . . . ὁδῶ οὐκ ἀγαθῆ.
7.
8.
11. . . . κέρασμα.
15.
Τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ καλέσει
ὄνομα ἕτερον.
16. Ἐν ᾧ εὐλογημένος ἐπὶ τῆς
γῆς εὐλογηθήσεται ἐν τῷ Θεῷ ἀμήν.

18.
✕ Τὴν : Ἱερουσαλήμ.
20.

23. Εἰς σπεῦσιν.

SYMMACHUS.

1.
2. ... in via non bona.
7.
8.
11. Qui paratis fortunæ men-
sam, et impletis absque mixtam
portionem.
15.
Servis autem suis vocabit no-
men aliud.
16. In quo qui benedictus est
super terram, benedicetur in Deo
amen.

18.
✕ Ipsam : Jerusalem.
20.

23. Ad festinationem.

HESAIÆ CAPUT XLV.

Ο'.

1. ✕ Ἰδοὺ εἰμι. Ἄλλοι, ἰδοὺ
ἐγώ.
2. Τοῖς πορευομένοις ὁδῶ οὐ κα-
λῆ. Ἄλλος, ἐπομένοις.
7. *Deest.*
8. ✕ Ὅτι : οὕτως λέγει.
11. Καὶ ἐτοιμάζοντες τῷ δαιμο-
νίῳ τράπεζαν, καὶ πληροῦντες τῆ
τύχῃ κέρασμα.
15. Εἰς πλησιμονήν. Οἱ λοιποὶ,
εἰς ὄρκον.
Τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσε-
ται ὄνομα καινόν.
16. Ὁ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς
γῆς, εὐλογήσουσι γὰρ τὸν Θεὸν ἀλη-
θινόν.

18. *Deest.*
Ἱερουσαλήμ.
20. Ἄωρος.
Ὁ νέος.
Ἐκατὸν ἐτῶν.
23. Εἰς κατάραν. Ἄλλος, εἰς
ἀνυπαρξίαν.

LXX INTERPRETES.

1. ✕ Ecce sum. Alii, ecce ego.
2. Iis qui ambulabant in via non
bona. Alius, sequentibus.
7. *Deest.*
8. ✕ Quia : sic dicit.
11. Et qui paratis dæmoni men-
sam, et impletis fortunæ portionem
mixtam.
15. In saturitatem. *Reliqui*, in
juramentum.
Servientibus autem mihi voca-
bitur nomen novum.
16. Cui benedicetur super ter-
ram : benedicent enim Deum ve-
rum.
18. *Deest.*
Jerusalem.
20. Immaturus.
Adolescens.
Centum annorum.
23. In maledictionem. *Alius*, in
non existentiam.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.
2. . . . ὁδῶ οὐκ ἀγαθῆ.
7. ✕ Ἐπὶ τὸ αὐτό.
8.
11. Κέρασμα.
15.
16.
18. ✕ Ὅσα ἐγὼ κτίζω.
✕ Τὴν : Ἱερουσαλήμ.
20. ✕ Ἡμέραις :
Ὁ νέος ✕ αὐτός :
✕ Υἱός :
23. Εἰς σπεῦσιν.

THEODOTIO.

1.
2. ... in via non bona.
7. ✕ In idipsum.
8.
11. Mixtam portionem.
15.
16.
18. ✕ Quæcumque ego creo.
✕ Ipsam : Jerusalem.
20. ✕ Diebus.
✕ Ipse : puer.
✕ Filius :
23. Ad festinationem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXV Hesaiæ.

V. 16. Ex ipso Procopio reposuimus cum L. Bos, in Aquilæ versione: ᾧ εὐλογημ... pro δ'εὐλ... quod noster a Drusii *notis ex Procopio* mutuatus est; in utriusque versione εὐλογηθήσεται, pro εὐλογισθήσεται ('A.) et ἐπιλογισθήσεται (Σ.), quæ edidit Montf. illud e Drusio, hoc autem Deus scit unde expiscatus. DRACH.

V. 18. Θ., ✕ ὅσα ἐγὼ κτίζω. Curter. ex ms. Jes. Ibid. Οἱ Γ', ✕ τὴν : Idem.

V. 20. Θ., ✕ ἡμέραις. Idem.

Ibid. 'A., Θ., ✕ αὐτός. Idem, qui post vocem νέος, ponendum notat αὐτός : sed debet ante locari,

quia in voce ἑαυτός exprimit particulam emphaticam præpositivam ἢ ΗΑ, quæ tamen alibi non solet ut amissa per asteriscum suppleri.

Ibid. 'A., Θ., ✕ υἱός. : Idem.

V. 23. Hieronymus : « *Neque generabunt in conturbatione, sive in maledictione, et ut in Hebraico expressius ponitur, εἰς ἀνυπαρξίαν, quod lingua eorum dicitur LABAALA, hoc est, ut esse desistant, et finem substantiæ suæ habeant, pro quo Aquila, Symmachus et Theodotio festinationem interpretati sunt.* » [Græca trium verba, ut et alius lectionem, addidimus ex Lamberto Bos. DRACH.]

HESAIÆ CAPUT LXVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΑΣ.
1 אי-זה בית	1.	1.
3 שוחט השווי	3.	3.
מכה איש		
דבח השה		
5 ונראה בשמחתכם	5.	5.
7 במדום תחיל ילדה במדום יבוא חבל לה והמליטה זכר	7.	7.
8 אם-יולד גוי פעם אחת	8.	8. Ἡ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ ;
9 האני משביר ולא אוליד יאמר	9.	9.
יודה אם-אני המוליד ועצרתני אמר אלהיך		
10 שמד את-ירושלם	10.	10. Εὐφράνθητε σὺν Ἱερουσαλήμ.
אמה		
11 משד	11.	11. Ἀπὸ μασσοῦ. ... ✕ αὐτῆς. Ἀπὸ παντοδαπίας.
תנחמיה		
מויו נבחה		
14 תפרחה	14.	14.
15 באש	15.	15.
17 המחקדשים והמסדורים אל- הגנת אחר אחד בתוך אכלי בשר	17.	17

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Ubi ista domus.	1. Quæ est ista domus.	1.
3. Mactans bovem.	3. Qui immolat bovem.	3.
Percutiens virum.	Quasi qui interficit virum.	
Immolans agnum.	Qui mactat pecus.	
5. Et videbimus gaudium vestrum.	5. Et videbimus in lætitia vestra.	5.
7. Antequam parturiret peperit, antequam veniret dolor ei, et enixa est masculum.	7. Antequam parturiret, peperit : antequam veniret partus ejus, peperit masculum.	7.
8. Num parietur gens una vice?	8. Aut parietur gens simul?	8. Aut etiam nata est gens una vice?
9. Num ego frangam (matricem), et non generem, dicit Dominus? Num ego generare faciens, et concluserim, dixit Deus tuus?	9. Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam? dicit Dominus : si ego, qui generationem cæteris tribuo, sterilis ero? ait Dominus Deus tuus.	9.
10. Lætamini cum Jerusalem. Cum ea.	10. Lætamini cum Jerusalem. Cum ea.	10. Lætamini cum Jerusalem.
11. Ab ubere. Consolationis ejus.	11. Ab ubere. Consolationis ejus.	11. Ab ubere. ... ✕ ejus.
A splendore gloriæ ejus.	Ab omnimoda gloria ejus.	Ab omnimoda (gloria ejus).
14. Germinabunt.	14. Germinabunt.	14.
15. In igne.	15. In igne.	15.
17. Sanctificantes se et purificantes se in hortis post unum in medio comedentes carnem porci,	17. Qui sanctificabantur, et mundos se putabant in hortis post januam intrinsecus : qui comede-	17.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1.
3.
✕ Ὁς ὁ τύπτων ἄνδρα.
✕ Ὁ θουσιάζων ἐκ ποιμνίου.
5. Καὶ ὀφθόμεθα ἐν τῇ εὐφροσύνῃ ὁμῶν.
7. Πρὶν ἢ ὠδινῆσαι ἔτεκε, πρὶν ἔλθειν ὠδίνα αὐτῆς ἔσωσεν ἄρσεν.
8. Εἰ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ ;
9. Μὴ ἐγὼ ὁ καθίζων ἐπὶ τὸ τεκεῖν, οὐκ ἐκτοκίζω, εἶπεν Κύριος ; ἢ ἐγὼ συνεκτοκίζων, καὶ συνέξω, εἶπεν ὁ Θεὸς σου ;
10. Εὐφράνθητε....
11. Μαστῶ.
... ✕ αὐτῆς.
'Απὸ πλήθους.
14. ('Ανθήσουσι.)
15.
17. . . . . ὅπισω ἀλλήλων ἐν μέσῳ ἐσθιόντων τὸ κρέας τὸ χοιρεῖον.

SYMMACHUS.

1.
3.
✕ Quasi qui percutiet virum.
✕ Qui sacrificat ex grege.
5. Et videbimus in lætitia vestra.
7. Antequam parturiret peperit, antequam veniret dolor ejus, servavit mascululum.
8. Si etiam nata sit gens una vice?
9. Numquid ego qui sedere facio ad parturiendum, non parere faciam, dixit Dominus? aut ego qui simul parere facio, etiam inlibebo, dixit Deus tuus?
10. Lætamini...
11. Ubere.
... ✕ ejus.
A multitudine (gloriæ ejus).
14. Florebunt.
15.
17. Qui sanctificamini et lustramini in hortis alter post alterum inter eos qui comedunt carnem

PATROL. GR. XVI.

HESAIÆ CAPUT LXVI.

Ο'.

1. Ποῖον ✕ τοῦτον ; οἶκον ;
3. Ὁ δὲ ἄνομος ὁ θύων μοι μόσχον. *Οἱ λοιποὶ, ὁ δὲ σφαβάζων μόσχον.*
Deest. Ἄλλος, ✕ ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα.
Deest. Ἄλλος, θουσιάζων πρόβατον.
5. Καὶ ὀφθῆ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν.
7. Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἔλθειν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν.
8. Ἡ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ ;
9. Ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύτην, καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, εἶπεν Κύριος. Οὐκ ἴδου ἐγὼ γεννώσαν καὶ στείραν ἐποίησα, εἶπεν ὁ Θεὸς σου ;
10. Εὐφράνθητι, Ἰερουσαλήμ.
✕ Ἄμα αὐτῇ.
11. Ἀπὸ μαστοῦ.
Παρακλήσεως αὐτῆς.
'Απὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς.
14. Ἀνατελεῖ.
15. Ὁς πῦρ. *Οἱ λοιποὶ, ἐν πυρὶ.*
17. Οἱ ἀγνιζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι εἰς τοὺς κήπους, καὶ ἐν τοῖς προθύροις, ἐσθοντες κρέας βειον,

LXX INTERPRETES.

1. Quam ✕ Hanc ; domum ?
3. Iniquus autem qui immolat mihi vitulum. *Reliqui, qui autem jugulat vitulum.*
Deest. Alius, ✕ quasi qui percutiet virum.
Deest. Alius, sacrificans ovem.
5. Et appareat in lætitia eorum.
7. Antequam parturiens pariat, antequam veniat labor partus, effugit et peperit mascululum.
8. Aut etiam nata est gens una vice?
9. Ego autem dedi expectationem hanc, et non meministi me, dixit Dominus. Nonne ego parientem et sterilem feci, dixit Deus tuus?
10. Lætare Jerusalem.
✕ Simul cum ea.
11. Ab ubere.
Consolationis ejus.
Ab introitu gloriæ ejus.
14. Pullulabunt.
15. Ut ignis. *Cæteri, in igne.*
17. Qui purificantur et mundantur in hortis, et in liminibus, comedentes carnem porcinam, et

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ

1. ✕ Τοῦτον ; οἶκον ;
3.
✕ Ὁς ὁ τύπτων ἄνδρα.
✕ Ὁ θουσιάζων ἐκ ποιμνίου.
5.
7.
8. Ἡ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ ;
9.
10. Εὐφράνθητι ἅμα Ἰερουσαλήμ.
✕ Ἄμα αὐτῇ.
11. Ἀπὸ μαστοῦ.
... ✕ αὐτῆς.
'Απὸ πλήθους.
14.
15.
17. . . . . ὀπίσω ἀλλήλων ἐν μέσῳ ἐσθιόντων τὸ κρέας ; τὸ χοιρεῖον.

THEODOTIO.

1. ✕ Hanc ; domum.
3.
✕ Quasi qui percutiet virum.
✕ Qui sacrificat ex grege.
5.
7.
8. Aut etiam nata est gens una vice?
9.
10. Lætare simul cum Jerusalem.
✕ Simul cum ea.
11. Ab ubere.
... ✕ ejus.
A multitudine (gloriæ ejus).
14.
15.
17. Qui sanctificamini et lustramini in hortis alter post alterum inter eos qui comedunt carnem

63

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
והזיר והשקץ והעכבר יחד יספ נאם - יהה		
19 ולד	19.	19.
משכי קשת		
20 בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכות	20.	20. Ἐν ἡμίονοις.
בכלי מוהר		
24 בפגרי האנשים	24.	24.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
et abominationem, et murem : simul finientur, dixit Dominus.	bant carnem suillam, et abominationem et murem : simul consumentur, dicit Dominus.	
19. Et Lud. Trahentes arcum.	19. Et Lydiam.	19.
20. In equis, et in curru, et in lecticis, et in mulis, et in vehiculis.	20. In equis, et in quadrigis, et in lecticis, et in mulis, et in carucis.	20. In mulis.
In vase mundo.	In vase mundo.	
24. In cadavera virorum.	Cadavera virorum.	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXVI Hesaiæ.

V. 1. Θ., ✕ τοῦτον. Curterius ex ms. Jes.
 V. 3. Οἱ λοιποὶ, ὁ δὲ etc. Lectio Reliquorum quæ fugit Drusium, et consequenter Montfauconium, cui ille Procopianus præbebat lectiones, nosque ad-jecimus, prodit ex Procopio, qui ita : Οὐ κεῖται κατὰ τοὺς λοιποὺς, ὁ δὲ ἄνομος, ἀλλ', ὁ δὲ σφαδάζων μύσχορ. I. e., Non jacet apud Reliquos, ὁ δὲ ἄνομος, sed ὁ δὲ σ. μ.
 An pro σφαδάζων rescribendum sit σφάζων, nihil audemus decernere, siquidem Schneiderus d- cet ab eadem radice φάω, φάζω, φάνω una deri- vare σφάζω et σφαδάζω; et forsitan Reliqui verbum σφαδάζω usurparunt sensu verbi σφάζω. Cf. quæ ad LXIII, 8 adnotata sunt. DRACH.
 Ibid. Σ., Θ., ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα. Curter.
 Ibid. Ἄλλος, ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα, et mox, θυ- σάζων. Ex notis Polyglotten-Bibel. DRACH.
 V. 5. Σ., καὶ ἀλόμμεθα ἐν τῇ εὐφρ-. Procopius.
 V. 7. Σ., πρὶν ἢ ὀδινῆσαι etc. Curterius ex ms. Jes.
 V. 8. Ms. Jes. sic habet in textu, εἰ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ. In hæc autem verba notam manu- scripti apponit in margine Curterius sic, ΟΜΩΣ ΟΙ Γ', ΟΙ Ο', Η, ΟΜΩΣ ΤΕ Α., Θ., quæ sunt ἀσύστατα, sic quippe legendum, ὁμοίως οἱ Γ', οἱ Ο', ἢ, ὁμοίως

τοῖς Α., Θ. Hæc vero significant tres Interpretes hic similem τοῖς Ο' interpretationem habere; ita tamen ut Ο' periude atque Α. et Θ., ἢ pro ei lege- rint. Drusius putavit vocem etiam εἰσάπαξ trium Interpretum esse. Illum vero non sine scrupulo se- quimur : Aquila enim vocem εἰσάπαξ καθοδὸν vertere solet. Lectorem monuisse satis erit. [Ad hæc, εἰ καὶ (sic Marchal. et Complut.) ἐτέχθη ἔθνος, Marchal. cod. eandem habet notam : ὁμοῦς (sic, et paroxyt.) οἱ Γ', οἱ Ο', ἢ, ὁμοῦς τε Α., Θ. — Pro εἰσάπαξ ut edidit Montf., omnes scribunt εἰς ἄπαξ. DRACH.]
 V. 9. Σ., μὴ ἐγὼ ὁ καθίζων etc. Procop. Hunc vero locum sic exprimit Hieronymus : «In Hebraico, cui reliqui interpretes congruunt : Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus.» [Afferamus ipsa Procopii verba : Τὸ δὲ, οὐκ ἐμνή- σθης μου etc. Οὐ κεῖται παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐρμηνευ- ταῖς κατὰ δὲ Σύμ. οὕτως εἴρηται : μὴ ἐγὼ ὁ κ. ε. τ. τ. ο. ε., ε. Κ., ἢ ε. ὁ (Montf. omisit) συνεχτ., κ. σ., ε. ὁ Θ. σ. I. e., Illud autem, οὐκ ε. μ. etc. non jacet apud alios interpretes, sed secundum Sym. ita dictum est : Numquid ego etc. DRACH.]
 V. 10. Α., Σ., εὐφράνθητε σὺν Ἱερουσαλήμ. Curterius sic habet ad marg., Α., Σ., εὐφράνθητε.

IN JEREMIAM MONITUM.

In Jeremiam prophetam multa decerpimus ex manuscripto illo antiquissimo RR. Patrum Jesuitarum collegii Ludovici Magni. Et quidem viginti quinque priorum capitulum lectiones ad usum nostrum ex eodem codice prius collegerat vir doctissimus, mihiq̄ necessitudine conjunctissimus Michael Lequien ex ordine Dominicanorum; cætera ego quam diligentissime pro temporis brevitare potui, perfeci. Drusius, nescio qua conjectura ductus, lacunas bene multas, quæ jam ante Origenianum saculum in editione τῶν Ο' observa- bantur, quasque Origenes ex aliis editionibus sarciverat, ex editione Complutensi se supplere posse putavit, ratus videlicet illos in Jeremia versus in editione illa Hexaplari ex Theodotionis editione desumptos fuisse, et postea in Complutensem manasse quales efferebantur etiam in notis editi. Romanæ. Verum codex ille vetustissimus ad Hexaplorum fidem concinnatus, supplementa illa ex Theodotione desumpta. a Complutensibus longe diversa representat. Cui haud dubie stundum videtur. Horum magnam suppellectilem hic animad- vertas. Quæ major fortassis accessisset, si majorem quatruiduana huic rei operum navare potuissemus. Præter

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

καὶ τὰ βδελύγματα, καὶ τὸν μῦν,
ἐπιτοαυτὸ ἀναλωθήσονται, εἶπε Κύ-
ριος.

19. Καὶ Λύδους.	19. Καὶ Λουδ. Καὶ Μοσόχ. Πάντες, ... τῶσον.	19.
20. Ἐφ' ἵπποις, καὶ ἐν ἄρμασι, καὶ ἐν λεκτίσι, καὶ ἐν καρούχαις, καὶ ἐν φορείοις. Ἐν σκεύει καθαρῷ.	20. Μεθ' ἵππων καὶ ἄρμάτων ἐν λαμπήναις ἡμιόνων μετὰ σκιαδίων. Μετὰ ψαλμῶν.	20. Ἐν ἡμιόνοις.
21. Τὰ ἔσχατα....	21. Τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων.	21.
SYMMACHUS. LXX INTERPRETES. THEODOTIO.		
suillam, et abominationem, et mu- rem : simul deficient, dicit Domi- nus.	abominaciones, et murem, simul consumentur, dixit Dominus.	suillam, et abominationem, et murem : simul deficient, dicit Do- minus.
19. Et Lydos.	19. Et Lud. Et Mosoch. Omnes, tendentes arcum.	19.
20. In equis, et in curribus, et in lecticis, et in carrucis, et in vehiculis. In vase mundo.	20. Cum equis et curribus, in lampenis mulorum cum umbra- culis. Cum psalmis.	20. In mulis.
21. Novissima...	21. Membra hominum.	21.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LXVI Hesaiæ.

'A. σύν Ἱερουσαλήμ. [Theodotionis versionem ad-
jecimus ex Procopio et cod. Marchal. DRACH.]

Ibid. Θ., ✕ ἅμα αὐτῇ. Curterius ex ms. Jes.

V. 11. 'A., Θ., μαστού. Σ., μαστῶ. Idem.

Ibid. Οὐ Γ', αὐτῆς. Idem.

Ibid. Curterius sic habet, 'A., παντοδαπίας. Σ.,
πλήθους. Ubi Σ. pro Θ. positum esse, suadere vi-
detur Hieronymus, qui sic habet : « Hebraice di-
citur ZIZ, pro qua LXX introitum, Symm. pin-
quedinem, Theodotio multitudinem interpretati sunt.
Hoc diximus, ut psalmi LXXIX verbum panderemus
ambiguum, in quo scriptum est : *Vastavit eam aper
de sylva, et singularis ferus depastus est eam.* Pro
eo enim ubi in nostris codicibus Græcis legitur
μόνιος ἄγριος, id est, *singularis ferus*, in Hebraico
scriptum est, ZIZ SADAI, quod Aquila transtulit
παντοδαπῆν χώρας, hoc est, *omnimodum regionis.* »
[Aliam Symmachii versionem dat L. Bos e cod.
Marchal., ἀπὸ πίστεως, a *pinguedine*, eamque legit
S. Hieron. ut videtur. DRACH.]

V. 14. S., *strebunt.* Hieron.

V. 15. Οὐ λοιπ., ἐν πυρὶ. Sic ms.

V. 17. Versionem Symmachii et Theodotionis
longe pleniorē hic Latine adfert Hieronymus,
quam Græce Procopius.

V. 19. Σ., Λύδους. Curterius ex ms. Jes. [March.
cod., Σ., Αὐλοῦς. Textus Complut., Φοβέλ. DRACH.]

Ibid. Hieronymus : « Pro quo in Hebraico legi-
tur, MOSCHE CESETH, quod absque LXX omnes
similiter transtulerunt, *tendentes arcum.* Et LXX
posuerunt Μοσόχ, nomen pro verbo interpretantes. »

V. 20. Σ., ἐφ' ἵπποις etc. Procopius. Hieronymus
vero : Pro *carrucis*, quas solus interpretatus est
Symmachus, quem nos* in hoc loco secuti sumus,
Aquila, LXX et Theodotio *mulos* transtulerunt. Et
ubi posuere LXX *cum umbraculis*, quæ nos *dormi-
toria* interpretari possumus, vel *basternas*, alii
voce consona transtulerunt φορεία, quæ nos *varii
generis* interpretamur *vehicula* : ubi autem LXX et
Theodotio dixerunt, *lampenis*, pro quibus Symma-
chus *lecticis* interpretatus est, Aquila *σχεπαστά*
posuit, quod et ipsum *lecticis apertas pellibus* si-
gnificat. » [Pro λαμπήναις, Aq. *σχεπαστοίς*, al.
κλιτήρσι, καὶ ἀμάξαις. Sic Lamb. Bos. Sed pro
σχεπαστοίς reponendum censemus *σχεπασταί*; scil.
ἀμάξαις. Cf. verba S. Hieron. modo allata, ubi
malimus legere, *σχεπαστά*; DRACH.]

Ibid. Σ., ἐν σκεύει καθαρῷ. Procopius.

V. 21. Σ., τὰ ἔσχατα. Idem.

IN JEREMIAM MONITUM.

hunc codicem subsequentes etiam libros tum manuscriptos, tum editos adhibuimus.

Codicem Regium num. 1892 bombycinum XIII circiter sæculi, qui est Catena in Prophetas omnes, inci-
piendo a duodecim minoribus Prophetis.

Codicem Colbert. X sæculi, qui continet commentarios Theodoreti.

Origenem in Jeremiam.

Hieronymum in Jeremiam ex postrema editione.

Theodoretum in Jeremiam.

Victorem Antiochenum ex manuscriptis.

Olympiodorum, cujus item loca ex manuscriptis desumpta fuerunt.

Augustini Quæstiones in Genesim semel.

Procopium in Leviticum.

[E codice Syriaco-Hexaplati Ambrosiano-Meditanensi, a Matth. Norberg publici juris facto, adjecimus
textus LXX viralis, necnon interpretum lectionum variantium, versionem latinam, quam sedulo cum textu
Syriaco contulimus, et pluribus in locis emendavimus. DRACH.]

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
דברי ירמיהו בן-חלקיהו לִּגְוֵי יִרְמְיָהוּ וְיִרְמְיָהוּ לִּגְוֵי יִרְמְיָהוּ וְיִרְמְיָהוּ	1. 4.	1.
עַד-גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם	3. 3.	3. Ἔως τῆς μετακείσεως Ἱερουσαλήμ.
וְהָיָה	10. 10.	10. ✕ Καὶ κατασπῆν.
מִקֵּץ שָׁנָה אֶחָדָה	11. 11.	11. Ἐξέδον γρηγοροῦσαν ✕ ἐγὼ ὄρω.
וְהָיָה	13. 13.	13. ✕ Ἐγὼ ὄρω.
מִכֹּלֶת צַפְנָה	15. 15.	15.
פֶּן-אֲחֻץ	17. 17.	17.
וְהָיָה הֵנָּה וְהָיָה וְלֵעֹד בְּרֹחַ לְכַנְיָה	18. 18.	18. ✕ Καὶ εἰς στύλον σιδηροῦν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Verba Jeremiæ filii Chelciae. <i>Hebr. int., id.</i>	1. Verba Joremiæ filii Helciae.	1.
3. Usque ad transmigrationem Jerusalem.	3. Usque ad transmigrationem Jerusalem.	3. Usque ad transmigrætionem Jerusalem.
40. Et ad destruendum.	40. Et dissipes.	40. Et demoliendum
44. Virgam amygdali ego vi- dens. <i>Syrus et Hebræus, amygdali- nam.</i>	44. Virgam vigilantem ego vi- deo.	44. Virgam vigilantem ego vi- deo.
45. Ego videns.	45. Ego video.	45. Ego video.
45. Regnorum aquilonis.	45. Regnorum aquilonis.	45.
47. Ne forte timere te faciam.	47. Nec enim timere te faciam.	47.
48. Et ego ecce dedi te. Et in columnam ferri. Sacerdotibus ejus.	48. Ego quippe dedi te. Et in columnam ferream. Et sacerdotibus.	48. Et in columnam ferream.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Jeremiæ.

V. 1. Ἐβρ. καὶ οἱ λοιπ., λόγοι Ἱερμίου υἱοῦ Χελκίου. Origen. Hom. 49 in Jeremiam.

V. 3. Ἀ., Σ., Θ., ἔως τῆς μετακείσεως etc. Sic Drusus ex Hieronymo, qui ait alios omnes vertisse, *transmigrationem.*

V. 10. Ἀ., Θ., καὶ κατασπῆν. Ms. Jes. Hieronymus vero : « Hoc quod nos de Hebraico addidimus, dissipes, sive deponas, in LXX non habetur. » [Quidam mss. in textu, καὶ καταλύειν. Polygl.-Bibel. Et sic edidit Breitinger. DRACH.]

V. 11. Hieronymus : « Aquila et Symmachus virgam vigilantem, Theodotio vero amygdalinam

transulerunt. Et infra : SACED nux dicitur : *vigila autem, vel vigil, sive vigilans, SOCED : unde in posterioribus pardus vigilans hoc nomine appellatur.* Ms. vero Jes., Ἀ., Σ., Θ., ✕ ἐγὼ ὄρω, quod desideratur in LXX. Theodotus vero ait : κατὰ τὸν Σύρον καὶ Ἐβραῖον, ἀμυγδαλίην. [Ἐξέδον γρ. addidimus Græce ex Lamberto Bos. DRACH.]

V. 13. Ἀ., Θ., ἐγὼ ὄρω. Ms. Jes. [Habet in textu Ald. ed. DRACH.]

V. 15. Θ., βασιλειῶν ἀπὸ Βορρᾶ. Idem.

V. 17. Hieronymus : « Ne timeas a facie eorum,

JEREMIÆ CAPUT II.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : דַּלֵּךְ וְקְרַאת בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר	1, 2. 1, 2.	1, 2.
1, 2. Et fuit verbum Domini ad me dicendo : Vade et clamabis in auribus Jerusalem, dicens.	1, 2. Et factum est verbum Domini ad me dicens : Vade et clama in auribus Jerusalem, dicens.	1, 2.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Το ῥῆμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ Ἱερεμίαν τὸν τοῦ Χελκίου. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , λόγοι Ἱερεμίου υἱοῦ Χελκίου.	1.
3. Ἔως τῆς μετοικεσίας Ἱερουσαλήμ.	3. Ἔως τῆς αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ.	3. Ἔως τῆς μετοικεσίας Ἱερουσαλήμ.
10.	10. <i>Vacat.</i>	10. ✕ Καὶ κατασπᾶν.
11. Ῥάβδον γρηγοροῦσαν ✕ ἐγὼ ὄρῶ.	11. Βακτηρίαν καρυτῆν.	11. Ἀμυγαλίην ἐγὼ ὄρῶ.
15.	15. <i>Vacat.</i>	15. ✕ Ἐγὼ ὄρῶ.
15.	15. Βασιλείας τῆς γῆς ἀπὸ Βορῆᾶ.	15. Βασιλείων ἀπὸ Βορῆᾶ.
17.	17. Μῆδὲ πτοηθῆς. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , μήποτε πτοηθῆναί σε ποιήσω.	17.
18. ✕ Ἐγὼ δέ :	18. Ἴδου τέθεικά σε. <i>Vacat.</i> <i>Vacat.</i>	18. ✕ Καὶ εἰς στύλον σιδηροῦν. Καὶ τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶν.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Verbum Dei quod factum est super Jeremiam filium Chelciae. <i>Reliqui</i> , verba Jeremiae filii Chelciae.	1.
5. Usque ad transmigracionem Jerusalem.	5. Usque ad captivitatem Jerusalem.	5. Usque ad transmigracionem Jerusalem.
10.	10. <i>Vacat.</i>	10. Et demoliendum.
11. Virgam vigilantem ego video.	11. Baculum nuceum.	11. (Virgam) amygdalinam ego video.
15.	15. <i>Vacat.</i>	15. Ego video.
15.	15. Regna terrae ab aquilone.	15. Regnorum ab aquilone.
17.	17. Neque exterraris. <i>Reliqui</i> , ne forte timere te faciam.	17.
18. Ego autem.	18. Ecce posui te. <i>Vacat.</i> <i>Vacat.</i>	18. Et in columnam ferream. Et sacerdotibus eorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Jeremiae.

sive ut LXX et cæteri habent interpretes, ne forte timere te faciam. Et est sensus juxta translationem nostram: *Noli timere a facie eorum* etc. In notis edit. Rom. ex aliquot exemplaribus adfertur hæc τῶν Ο΄ lectio, μῆδὲ πτοηθῆναί σε ποιήσω. Hieronymus legit haud dubie μήποτε, et sic interpretari solent τὸ ρ. In editione τῶν Ο΄ hodierna, μῆδὲ πτοηθῆς. [Testatur Martianay unum Catabrig. exemplar expresse habere, μήποτε π. σ. π. Ita etiam Complut. Edit. Rom.: « S. Hieron. videtur legisse, μήποτε. Ita enim inquit, Sive ut LXX etc. et pulcherrimam elicit sententiam. » — Post καὶ

εἰπόν, Alii addunt juxta Hebr., πρὸς αὐτούς.—Quod legitur in LXX post ἐναντίον αὐτῶν usque ad finem commatis, non habetur in Hebr. textu, et repetitum est ex ultimo sticho versus 19. In utroque autem loco adfiderunt senes de suo, λέγει, vel εἶπε, Κύριος. DRACH.]

V. 18. Σ., ✕ ἐγὼ δέ : Ms. Jes., quia hæc cum deessent in LXX, ex Symmacho in editionem Hexaplaem cum asterisco translata sunt.

Ibid. Ἀ., Θ., καὶ εἰς στύλον σιδηροῦν. Idem.

Ibid. Θ., καὶ τοῖς ἱερ-. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1, 2.	1, 2. <i>Vacat.</i>	1, 2. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων, Πορεύθητι καὶ ἀνάγνωθι ἐν τοῖς ἑσπ. Ἱερουσαλήμ, λέγων.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1, 2.	1, 2. <i>Vacat.</i>	1, 2. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Vale et lege in auribus Jerusalem, dicens.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

ΑΚΥΤΑΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γραμμασσι.

בבדבר בארץ לא חרשה

✕ Ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῆ μὴ σπαρομένη.

6 וצלמות 6.

6. ✕ Καὶ σκιὰ θανάτου.

12 שבויים 12.

12. Οὐρανοί.

15 וישיתו ארצו לשמה 15.

15.

17 בעת מולךך בדרך 17.

17.

18 שחר 18. Ἐβρ., Σιῶρ.

18.

23 בגיא 23.

23. Ἐν τῇ φάραγγι.

בטרה קלה

Δρομάς κούφη.

משרכת דרכיה

Ἀσελγῶς ἐλάλησαν.

24 שאפה רוח 24. . . .

24.

בחדשה

(Ἐν νεομηνίᾳ αὐτῆς.)

25 גואש 25.

25. Ἀπέγων σου.

34 אמיתים 34.

34. ✕ Πενήτων.

35 כי נקחתי 35.

35.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

In deserto, in terra non sata.

In deserto, in terra quæ non seminatur.

In deserto, in terra non sata.

6. Et umbræ mortis.

6. Et imaginem mortis.

6. Et umbra mortis.

12. Cæli.

12. Cœli.

12. Cœli.

15. Et posuerunt terram ejus in solitudinem.

15. Posuerunt terram ejus in solitudinem.

15.

17. In tempore deducentis te per viam.

17. Eo tempore quo ducebat te per viam.

17.

18. Sior. Hebr. int., id.

18. Turbidam.

18.

23. In convalle.

23. In convalle.

23. In convalle.

Dromedaria levis.

Cursor levis.

Dromas levis.

Implicans vias suas.

Explicans vias suas.

Lascive loquutæ sunt.

24. Hausit ventum.

24. Attraxit ventum.

24.

In mense suo.

In menstruis ejus.

In neomenia sua.

25. Desperatum est.

25. Desperavi.

25. Desperavi de te.

34. Pauperum.

34. Pauperum.

34. Pauperum.

35. Quia innocens sum.

35. Absque peccato et innocens ego sum.

35.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Jeremiæ.

V. 1 et 2. Θ., ✕ καὶ ἐγένετο etc. Ex ms. Jes. Hieronymus vero in hæc verba: « Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Vade et clama in auribus Jerusalem, dicens. Hoc in LXX non habetur; sed sub asteriscis de Theodotionis editione additum est, qui verbum Hebraicum CARATH, pro quo nos diximus, clama, sive prædica, interpretatus est, lege. Et lectionem enim, et clamorem, et prædicationem pro sui ambiguitate significat. » Drusius ex editione Complutensi verba Theodotionis sic adfert: Καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς με λέγων. Πορεύου καὶ βῶα εἰς τὰ ὄρα Ἱερουσαλήμ λέγων. Sed hæc non sunt germana Theodotionis verba, ut liquet ex supradictis, et ex allata tum ab Hieronymo, tum a codice Jes. Theodotionis lectione.

Ibid. Ἄ., Θ., ἐν τῇ ἐρήμῳ etc. Ms. Jes. Hieronymus: « Hoc quoque quod posuimus, in deserto, in terra, quæ non seminatur, in LXX non habetur. » [Alius, ἐν γῆ μὴ σπαρσίτῃ. DRACH.]

V. 6. Ἄ., Σ., Θ., καὶ σκιὰ θανάτου. Item ms. Jes. Hieronymus: « Pro imagine mortis, de Theodotione additum est, umbra mortis. » [Apud Lamber-

tum Bos, Theodor., σκιὰς θ.— Ed. Rom. « In uno codice est (atque ita fere Complut.) οὐδὲ κατοίκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου, neque habitavit ibi filius hominis: quam lectionem agnoscit S. Hieron. ex LXX. Quos vide.—Mox, οὐθέν, deest apud alios, nec habet Hebr. DRACH.]

V. 9. Hebr., Vulg., ait Dominus. Ο' vacat. Alii, λέγει Κύριος. DRACH.

V. 12. Hieronymus: « Quod Aquila et Symmachus cælos, LXX vero et Theodotio cælum interpretati sunt, nullum moveat. Hebraicum enim ΣΑΜΑΙΜ communis est numeri, et tam cælum quam cæli eodem appellantur nomine, ut Athenæ, Thebæ, Salonæ. » [Hebr. שָׁמַיִם שָׁמַיִם, obstupescite, cæli. LXX, ἐξέστη ὁ οὐρανός, obstupuit cælum. Aq. et Sym., ἐκστήτε, οὐρανοί, obstupescite, cæli. Et L. Bos. DRACH.]

V. 15. Ἄλλος, εἰς ἀφανισμόν. Ms. Jes., sine interpretis nomine. [Ald., εἰς ἀφανισμούς. Complut., εἰς ἀφανισμόν. Mox, LXX, Τάφνας, aliter, τάφνης. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

	<i>Vacat.</i>	
6. ✕ Καὶ σκιᾶ θανάτου.	6.	✕ Ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῆ μὴ σπειρομένη.
12. Οὐρανοί.	12. Οὐρανός.	6. ✕ Καὶ σκιᾶ θανάτου
15.	15. Οἱ ἔταξαν τὴν γῆν αὐτοῦ εἰς ἔρημον. Ἄλλος, εἰς ἀφανισμόν.	12. Οὐρανός.
17.	17. ✕ Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀπάγοντός σε ἐν τῇ ὁδῷ.	15.
18.	18. Γῆων.	17.
23. Ἐν τῇ φάραγγι Δρομάς κούφη.	23. Ἐν τῷ πολυανδρίῳ.	18.
Ἄσελγῶς ἐλάλησαν.	Ὀψέ φωνῆ αὐτῆς.	23.
24.	Ὡλόλυξε, τὰς ὁδοὺς αὐτῆς.	Δρομάς κούφη.
(Ἐν τῷ μηνί αὐτῆς.)	24. Ἐπνευματοφορεῖτο. Οἱ λοιποί, ἐλκυσεν ἄνεμον.	24.
25.	Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς.	Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς.
34. ✕ Πενήτων.	25. Ἄνδριοῦμαι.	25.
35.	34. <i>Vacat.</i>	34. ✕ Πενήτων.
	35. ✕ Ὅτι : ἀθῶός εἰμι.	35.
	LXX INTERPRETES.	
	<i>Vacat.</i>	THEODOTIO.
		In deserto, in terra non sata.
6. Et umbra mortis.	6.	6. Et umbra mortis.
12. Cœli.	12. Cœlum.	12. Cœlum.
15.	15. Qui posuerunt terram ejus in solitudinem. <i>Alius</i> , in destructionem.	15.
17.	17. In tempore abducentis te in via.	17.
18.	18. Geon.	18.
23. In convalle.	23. In sepulcro multitudinis.	23.
Dromas levis.	Ad vesperam vox ejus.	Dromas levis.
Lascive loquutæ sunt.	Uluavit, vias ejus.	
24.	24. Spiritu portabatur. <i>Reliqui</i> , attraxit ventum.	24.
In mense suo.	In humilitate sua.	In humilitate sua.
25.	25. Viriliter agam.	25.
34. Pauperum.	34. <i>Vacat.</i>	34. Pauperum.
35.	35. Quia innocens sum.	35.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Jeremiæ.

V. 17. ✕ Ἐν τῷ καιρῷ etc. Ms. Jes. Hieronym. : « Hoc quod nos diximus, eo tempore quo ducebat te per viam, in LXX non habetur. »

V. 18. Hieronymus : « Pro Sior, nos turbidam interpretati sumus : pro quo communis editio habet, Geon. » Origen. Huet. in Joan. p. 137, τὸ Ἐβραϊκόν, πειν ὕδωρ Σιών, male pro Σιῶρ. [Aperte mendum typographicum; Latine enim vertit Hebraice doctissimus Huetius : « Vel ut Hebraicum habet, bibere aquam Seor. » Antiqui, vocalibus massorethiis carentes, שׁוֹר efferebant σεῶρ et σῶρ aut σεῶρ, quod idem; ei enim i sonat. Lamb. Bos in Γῆων τῶν Ο΄ adnotat, aliter, Σεῶρ. DRACH.]

V. 23. Ἄ., Σ., ἐν τῇ φάραγγι. Sic Colbertinus et Drusius. Ibid. LXX, πολυάνδριον, sepulcrum multitudinis. Sic verit Hieronymus.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., δρομάς κούφη. Hieronymus. Sic legitur in codice nostro antiquissimo, et quidem

optime. In editis vero, δρομεύς κούφη, non ita recte.

Ibid. Ἄ., Σ., ἀσελγῶς ἐλάλησαν. Sic Colbert. Sed videtur aut scholion esse, aut ad alium locum pertinere : nisi fortasse Aquila et Symmachus aliud legerint. [Perspicuum est eos legisse הִרְבִּי, *verba ejus*, pro הִרְבִּי. DRACH.]

V. 24. Οἱ λοιποί, ἐλκυσεν ἄνεμον. Edit. Rom. ex Chrysostomo.

Ibid. Hieronymus : « In menstruis et in immunditia ejus invenient eam. Pro quo Aquila νεομηνίαν, hoc est, kalendas; Symmachus mensem; LXX et Theodotio humilitatem interpretati sunt. » [Lamb. Bos : Aq., ἐν τῇ νεομ. α. cum articulo. DRACH.]

V. 25. Colbert. et Drusius ex Victore Antiocheno, Ἄκ., ἀπέγων σου, ἡγουν, ἀπῆλπισα.

V. 34. Ἄ., Σ., Θ., πενήτων. Ms. Jes. nempe de erat in LXX.

V. 35. ✕ Ὅτι : ἀθῶός. Idem.

JEREMIAE CAPUT III.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 לאמר 1	1.	1. ✕ Λέγων :
רעים		
2 ותחגיפי 2	2.	2.
3 אשה זונה 3	3.	3. ✕ Γυναικὸς : πόρνης.
6 הלכה היא על-כל-הר 6	6.	6. Ἐπορεύθης ✕ ἑαυτῆ : ἐπὶ πᾶν ὄρος.
7 אחוזה 7	7.	7. ✕ Ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς.
9 ותחנף את-הארץ 9	9.	9. ✕ Καὶ ἐφρονεῖται τὴν γῆν.
10 אחוזה 10	10.	10. ✕ Ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς.
נאם-יהוה 11	11.	11. Θεὸς Κύριος.
12 וקראת 12	12.	12. Βόησον.
16 נאם-יהוה 16	16.	16. Θεὸς Κύριος.
19 נחלת עבי צבאות גוים 19	19.	19. ✕ Ὀνομαστήν.
21 אלהים 21	21.	21. ✕ Τοῦ : Θεοῦ αὐτῶν.
22 משבתתכם 22	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Dicendo.
- Sociis.
2. Et profanasti.
3. Mulieris meretricis.
6. Vadens ipsa super omnem montem.
7. Soror ejus.
9. Et profanavit terram.
10. Soror ejus.
- Dixit Dominus.
12. Et clamabis.
16. Dixit Dominus.
19. Hæreditatem præclaram exercituum gentium.
21. Dei sui.
22. Aversiones vestras.

VULGATA LATINA.

1. Vulgo dicitur.
- Amatoribus.
2. Polluisti.
3. Mulieris meretricis.
6. Abiit sibimet super omnem montem.
7. Soror ejus.
9. Contaminavit terram.
10. Soror ejus.
- Ait Dominus.
12. Clama.
16. Ait Dominus.
19. Hæreditatem præclaram exercituum gentium.
21. Dei sui.
22. Aversiones vestras.

AQUILA.

1. Dicens.
- 2.
3. Mulieris meretricis.
6. Ivisi tibimetipsi super omnem montem.
7. Soror ejus.
9. Et eruentabat terram.
10. Soror ejus.
- Dicit Dominus.
12. Clamita.
16. Dicit Dominus.
19. Inclytam.
21. Dei sui.
- 22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Jeremiæ.

V. 1. 'A., λέγων. Ms. Jes. Hieronymus vero : « Vulgo dicitur, pro quo LXX tantum dicitur transtulerunt. » Hæc tripliciter intelligi possunt. Primo ita ut illud, tantum dicitur, sit interpretatio τῶν Ὁ qui tantum posuerint ante dicitur : verum hic intelligendi modus nullatenus arridet, licet sic intellexerint ii qui Hieronymum ediderunt. Alter modus est, ut LXX tantum, secus quam alii interpretes, verterint dicitur : quod quidem verum est, atque ita non inepte explicari potest. Tertius explicandi modus, qui magis mihi probatur, est : ubi Hieronymus, vulgo dicitur, transtulit, LXX tantum, dicitur, vertisse ; ita ut solam vocem, dicitur, usurparint : exemplaria igitur Hieronymi τῶν Ὁ λέγεται habuisse videntur. Sed nihil in hodiernis LXX legitur, quod respondeat voci לאמר.

Ibid. Hieronymus : « Et tu fornicata es cum amatoribus multis, sive pastoribus. Verbum enim REIM, quod quatuor litteris scribitur, RES, AIN, IOD, MEM, et amatores, et pastores utrumque significat. Et si legamus REIM, amatores significat : si ROIM, pastores. » Ms. noster antiquissimus bis habet REIM, et semel ROIM cum H. Sed infra cap. vi, vers. 2, idem codex habet REIM et ROIM. Verisimile est Aquilam et Symmachium vertisse, ἐραστάς, vel ἐταίρους, vel φίλους.

V. 2. Hebr. חֶטֶתִּיב, חֶטֶתִּיב, compressa fueris. Sed pro eo verbo, tanquam obscuro, substituitur Keri, חֶטֶתִּיב, concubitum passa fueris. LXX, ἐξεφύρθης, permista fueris. Alius, ἐξεφύρθης, id. Syrus, ἐμιάθης, polluta fueris. Partim ex Schleswero. DRACH.

JEREMIAE CAPUT IV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
4 הבלו ליהוה והסרו עולות לבבכם 4	4.	4.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Circumcidite vos Domino, et auferte præputia cordis vestri.	4. Circumcidimini Domino, et auferte præputia cordium vestrorum.	4.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
- 2.
- 3. ✕ Γυναικὸς ἰ πόρνης.
- 6.
- 7. ✕ Ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς.
- 9.
- 10.
- Φησὶ Κύριος.
- 12. Βόησον.
- 16. Λέγει Κύριος.
- 19.
- 21.
- 22. Τὰς ἐπιστρέψεις ὁμῶν.

SYMMACHUS.

- 1.
- 2.
- 3. Mulieris meretricis.
- 6.
- 7. Soror ejus.
- 9.
- 10.
- Dicit Dominus.
- 12. Clamita.
- 16. Dicit Dominus.
- 19.
- 21.
- 22. Conversiones vestras.

- 1. Vacat.
Ποιμέσι. Ἄλλοι, [ἔρασταίς].
- 2. Ἐμίανας. Ἄλλος, ἐφονοκτόνεις.
- 3. Πόρνης.
- 6. Ἐπορεύθησαν ἐπὶ πᾶν ὄρος.
- 7. Vacat.
- 9. Vacat.
- 10. Vacat.
Vacat.
- 12. Ἀνάγνωθι.
- 16. Λέγει Κύριος.
- 19. Κληρονομίαν Θεοῦ παντοκράτορος ἔθνων.
- 21. Θεοῦ ἀγίου αὐτῶν.
- 22. Συντριμματα ὁμῶν.

LXX INTERPRETES.

- 1. Vacat.
Pastoribus. *Alii*, amatoribus.
- 2. Polluisti. *Alius*, interficibas.
- 3. Meretricis.
- 6. Iverunt super omnem montem.
- 7. Vacat.
- 9. Vacat.
- 10. Vacat.
Vacat.
- 12. Lege.
- 16. Dicit Dominus.
- 19. Hæreditatem Dei omnipotentis gentium.
- 21. Dei sancti sui.
- 22. Contritiones vestras.

- 1.
- 2.
- 3. ✕ Γυναικὸς ἰ πόρνης.
- 6.
- 7.
- 9. ✕ Καὶ ἐφονοκτόνει τὴν γῆν.
- 10. ✕ Ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς.
- Φησὶ Κύριος.
- 12. Ἀνάγνωθι.
- 16. Φησὶ Κύριος.
- 19. Κληρονομίαν ✕ ὀνομαστήν...
- 21.
- 22.

THEODOTIO.

- 1.
- 2.
- 3. Mulieris meretricis.
- 6.
- 7.
- 9. Et cruciabat terram.
- 10. Soror ejus.
- Dicit Dominus.
- 12. Lege.
- 16. Dicit Dominus.
- 19. Hæreditatem inclytam fortitudinis robustissimi gentium.
- 21.
- 22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Jeremiæ.

Ibid. Ἄλλος, ἐφονοκτόνεις. Sic Drusius ex Victore, qui ait, ἄλλος ἀντὶ τοῦ ἐμίανας, ἐφονοκτόνεις ἐξέδωκεν.

V. 3. Ἀ., Σ., Θ., γυναικὸς. Ms. Jes.
V. 6. Ms. Jes., ἐπορεύθη. Ἀ., ✕ ἑαυτῆ ἰ ἐπὶ πᾶν ὄρος. Vox autem ἑαυτῆ, notatur asterisco, quia deerat in editis. Vox ἐπορεύθη, in textu ms. Jes. legitur: an vero sit Aquilæ, incertum.

V. 7. Ἀ., Σ., ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς. Idem. Deest in Ο, ut et aliæ asterisco notatæ voces.

V. 9. Ἀ., Θ., καὶ ἐφονοκτόνει τὴν γῆν. Idem.

V. 10. Ἀ., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem.

V. 12. Hieronymus: « Verbum Hebraicum CARRATH et voca, et clama, et lege, significat. Unde Aquila et Symmachus, clamita; LXX et Theodotio, lege, interpretati sunt. » [Aquilæ et Symmachi

Græcum adjecimus ex L. Bos. DRACH.]

V. 16. Ms. Jes., φησὶ Κύριος. Σ., λέγει. Putamus autem, φησὶ Κύριος, esse Aquilæ et Theodotionis, ut supra v. 10, nam LXX habent λέγει, ut Σ.

V. 19. Ἀ., Θ., ὀνομαστήν. Sic idem sub asterisco.

Ibid. Hieronymus: « Pro hæreditate præclara exercituum gentium, quam LXX transtulerunt hæreditatem nominatam Dei omnipotentis gentium, Theodotio significantius transtulit, hæreditatem inclytam fortitudinis robustissimi gentium. » Legisse videtur Hieronymus in LXX, ὀνομαστήν, quæ vox hodie ibi desideratur.

V. 21. In ms. Jes., Ἀ., τοῦ, præfixo asterisco.

V. 22. Sym., conversiones. Hieronymus. [Græcum adjecimus ex Lamb. Bos. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4. Καθαρίσθητε Κυρίῳ, καὶ ἀφέλεσθε πονηρίας τῶν καρδιῶν ὁμῶν.

SYMMACHUS.

- 4. Purificamini Domino, et auferite malitias cordium vestrorum.

- 4. Περιτμήθητε τῷ Θεῷ ὁμῶν, καὶ περιτέμεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὁμῶν.

LXX INTERPRETES.

- 4. Circumcidimini Deo vestro, et circumcidite duritiam cordis vestri.

THEODOTIO.

- 4.

- 4.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
9 יתבהו	9.	9. Ἄφρονες ἔσονται.
12 רח כלא באלה	12.	12. (Πνεῦμα πληρώσεως) ✕ ἀπὸ τούτων.
14 אוקך	14.	14. Ἄνωφελείας σου.
19 הוכה	19.	19. Ὀχλάζει.
20 על-שבר	20.	20.
22 הלא נבנים הבה	22.	22. ✕ Εἰσὶ.
23 הנה ובדו	23.	23. ✕ Κενὴ καὶ : οὐθέν.
30 חוד	30.	30. ✕ Ταλαίπωρος. Ἄλλως, ὀλοθρευθεῖσα.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
9. Mirabuntur.	9. Consternabuntur.	9. Amentes erunt.
12. Ventus plenus ab illis.	12. Spiritus plenus ex his.	12. [Spiritus repletionis] ab his.
14. Nequitiae tuae.	14. [Cogitationes] noxiae.	14. Inutilitatis tuae.
19. Tumultuans.	19. Turbati sunt.	19. Tumultum agit.
20. Super contritionem.	20. Super contritionem.	20.
22. Et non intelligentes ipsi.	22. Et vecordes.	22. Sunt.
23. Inanis et vacua.	23. Vacua erat et nihil.	23. Vacua et nihil.
30. Vastata.	30. Vastata.	30. Misera. <i>Aliter</i> , vastata.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Jeremiæ.

V. 4. Symm., *Purificamini* etc. Hieronymus in Commentario. [Symmachi Græca apposuimus ex Lamb. Bos. Eiusdem lectionis Græcæ singula verba in Trommii concordantiis inserta sunt tanquam ex Sym. versione nostri commatis. DRACH.]

V. 7. Aliqui mss. et Complut. addunt σου post γῆν et post πόλεις, secundum quod legitur in Hebr. et in Vulg. DRACH.

V. 8. Hebr. et Vulg., ira furoris (Domini). Ὁ, ὁ θυμός. Mss., Ald., Complut., θυμὸς ὀργῆς. Al., τῆς ὀργῆς. IDEM.

V. 9. Hieronymus : « *Et propheta consternabuntur*; sive, ut Aquila transtulit verbum Hebraicum IETHIMAU, *amentes erunt.* » [Aquilæ textum Græ-

cum adjecimus ex L. Bos. DRACH.]

V. 10. Hebr., (pax) erit vobis; et tanget, *et pertinget* (gladius). Mss., Ald. et Complut., ἔσται ὑμῖν, καὶ ἀψεται. Ed. Romi. autem, ἔσται, καὶ ἰδοὺ ἤψατο. DRACH.

V. 12. 'A., Σ., Θ., ἀπὸ τούτων. Ms. Jes.

V. 14. 'A., ἀνωφελείας etc. Sic Colbertinus et Drusing.

V. 16. Ὁ, ἤχασιν. Deest in Complut., neque habent Hebr. et Vulg. DRACH.

V. 19. Hieronymus : « *Ubi nos juxta Symmachum posuimus, turbati sunt*, et in Hebræo scriptum est, HOMA, LXX et Theodotio posuerunt, *μαϊμάσσατε*,

JEREMIÆ CAPUT V.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 וראו-נא	1.	1. ✕ Δῆ.
5 אבונה	5.	5. ✕ Αὐτοί.
8 במשבים	8.	8. Ἐλκοντες.
11 נאם-יהוה	11.	11. ✕ Φησὶ Κύριος.
15 גוי ו איתן דהא גוי מעלם דהא	15.	15.
שדו		Τῆς γλώσσης αὐτοῦ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et videte nunc.	1. Et aspiciate.	1. Utique.
Veritatem.	Fidem.	
5. Ipsi.	5. Ili.	5. Ipsi.
8. Trahentes.	8. Emissarii.	8. Trahentes.
11. Dixit Dominus.	11. Ait Dominus.	11. Dicit Dominus.
15. Gens robusta ipsa, gens a saeculo ipsa.	15. Gentem robustam, gentem antiquam.	15.
Linguam ejus.	Cujus linguam.	Linguam ejus.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
9.	9. Θαυμάσονται.	9.
12. (Πνεῦμα πληρώσεως) ✕ ἀπὸ τούτων.	12. Πνεῦμα πληρώσεως.	12. (Πνεῦμα πληρώσεως) ✕ ἀπὸ τούτων.
14. Ἄδικίας σου.	14. Πόνων σου.	14.
19. (Ἐταράχθησαν.)	19. Μαιμάσσει.	19. Μαιμάσσει.
20.	20. Συντριμμόν. Ἄλλος, ἐπὶ συντριβόν (al. συντριβήν).	20.
22.	22. Καὶ οὐ συνετοί.	22.
23. ✕ Κενὴ καὶ : οὐθέν.	23. Οὐθέν.	23. ✕ Κενὴ καὶ : οὐθέν.
30.	30.	30. Ταλαίπωρος.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
9.	9. Mirabuntur.	9.
12. [Spiritus repletionis] ab his.	12. Spiritus repletionis.	12. [Spiritus repletionis] ab his.
14. Injustitiæ tuæ.	14. Laborum tuorum.	14.
19. Turbati sunt.	19. Fluctuat.	19. Fluctuat.
20.	20. Contritionem. <i>Alius</i> , super contritionem.	20.
22.	22. Et non intelligentes.	22.
23. Vacua et nihil.	23. Nihil.	23. Vacua et nihil.
30.	30.	30. Misera.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Jeremiæ.

quod verbum in præsentiarum quid significet ignoro; Aquila autem posuit, *ὀκλάζει*, quod et ipsum *inmultum* significat. » [L. Bos : « Th., *μαίμασσει*. S., *ἐταράχθη* (sic). Aq., *ὀκλάζει* (sed melius *ὀκλ.*). Al. interp., *σπαράσσεται*, *dilaceratur*. » DRACH.]

V. 20. Ἄλλος, ἐπὶ συντριβόν. Sic in margine cod. Jes. notatur, estque fortasse varia lectio tantum.

V. 22. Ἄ., εἰσὶ. Idem.

V. 23. Ἄ., Σ., Θ., *κενὴ καὶ οὐθέν*. Sic ms. Jes. cum asterisco præmisso pro voce *κενὴ*, quæ in τοῖς Ο΄ desideratur. In editione Romana legitur, Ἄ.,

κενὴ. Σ., *συγκεχυμένη*, *confusa*, quam posteriorem Symmachi lectionem germanam puto : nam multo facilius est ut littera Σ. cum Ἄ., Θ. incogitanter irrepserit, quam ut versio *συγκεχυμένη* Symmacho afflicta fuerit. [Edit. Rom. : Aq., *κενὴ*. S., *συγκεχυμένη*. DRACH.]

V. 30. Ἄ., Θ., *ταλαίπωρος*. Ms. Jes. Sed magis probatur mihi lectio Hieronymi : « Pro *vastata*, quod Hebraice dicitur SADUD, quod solus interpretatus est Aquila, alii transtulerunt, *miseram* atque *miserabilem* culpa sui. » Forte pro Ἄ., Θ. legendum Σ., Θ. [Ἄ. *ἄλλως* Græce addidimus ex L. Bos. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Καὶ βεβαί.	1.
Ἄληθειαν.	Πίστιν.	
5.	5. <i>Vacat.</i>	5. ✕ Ἄυτοί.
8. Ἐρχόμενοι.	8. Θηλυμανεῖς.	8. Ἐλκοντες.
11. ✕ Φησὶ Κύριος.	11. <i>Vacat.</i>	11. ✕ Φησὶ Κύριος.
15.	15. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ✕ ἔθνος ἀρχαῖόν ἐστιν, ἔθνος ἀπ' αἰώνος ἐστιν.	15.
Τῆς γλώσσης αὐτοῦ.	Τῆς φωνῆς αὐτοῦ.	Τῆς γλώσσης αὐτοῦ.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Et videte.	1.
Veritatem.	Fidem.	
5.	5. <i>Vacat.</i>	5. Ipsi.
8. Attracti.	8. Furentes in feminas.	8. Trahentes.
11. Dicit Dominus.	11. <i>Vacat.</i>	11. Dicit Dominus.
15.	15. <i>Vacat.</i> <i>Alius</i> , gens antiqua est, gens a saculo est.	15.
Linguam ejus.	Vocem ejus.	Linguam ejus.

TO EBPAIKON. ולא תשמע בה - ידבר	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
16 אשפת נקבר פתח	16.	16.
21 עינים להם	21.	21.
24 שבקתח	24.	24. Ἑβδομάδας.
26 ישור כשך יקושים	26.	26. Ἰασίρ * ὡς δίχτυον Ἰζευτού.
28 שבנו עשוד	28.	28. * Ἐλιπάνθησαν, ἐστερεώθησαν.
עברו דברי - רע		* Κατεύθοναν.
ויצליחו		* AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT. Et non audies quod loquatur.	VULGATA LATINA. Nec intelliges quid loquatur.	AQUILA.
16. Pharetra ejus quasi sepulcrum patens.	16. Pharetra ejus quasi sepulcrum patens.	16.
21. Oculi ipsius.	21. Qui habentes oculos.	21.
24. Septimanas.	24. Plenitudinem.	24. Hebdomadas.
26. Intuebitur secundum expositionem laqueorum.	26. Insidiantes quasi aucupes.	26. Iasir quasi rete aucupis.
28. Impinguati sunt, nituere.	28. Incrassati sunt et impinguati.	28. Impinguati sunt, corroborati sunt.
Præterierunt verba mali.	Et præterierunt sermones meos pessime.	
Et prosperaverunt.	Non direxerunt.	Prosperare egerunt.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Jeremiæ.

V. 4. 'A., δή. Ms. Jes. Ibid. Hieronymus : Sym., *veritatem*.
 V. 5. 'A., Θ., αὐτοί. Ms. Jes. Deest in LXX.
 V. 7. O', ποί. Euseb. *Demonstr.* lib. II, ποίω. Ita etiam Complut. Mss., ποίως. DRACH.
 V. 8. Hieronymus : « Pro emissariis, in Hebraico scriptum est MOSECIIM, quod omnes voce consona ἔλκοντες; id est, *trahentes*, transtulerunt. » Ms. Jes. habet tamen, Σ., ἔλκόμενοι. Verum Hieronymus parvum discrimen neglexit, ut omnes simul referret.
 V. 10. O', (ὄτι τοῦ Κυρίου) εἰσίν. Complut., οὐκ εἰσίν. Vulg., non sunt. Particula Hebr., לא, hic plene scripta, et ipsi et non verti potest. Maxima tamen pars interpretum, omnesque Hebræi, necnon Chaldaei, negative vertunt. DRACH.
 V. 11. 'A., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Ms. Jes. Deest in LXX.
 V. 12. O', ἐψεύσατο. Complut. et mss., ἐψεύσαντο, in pl. num., ut Hebr. et Vulg. DRACH.

V. 13. In fine versiculi. Hebr., ita fiet illis. O' vacat. Ald., Complut. et codex Vaticanus, οὕτως ἔσται αὐτοῖς. Idem.
 V. 15. Ἄλλος, ἔθνος ἀρχαῖον etc. Ms. Jes. in quo sic legitur, * ΕΘΝΟΣ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΣΤΙΝ, ΕΘΝΟΣ ΑΠΥΘΝΟΣ ΕΣΤΙΝ. Restitue, ἔθνος ἀρχαῖόν ἐστιν, ἔθνος ἀπ' αἰώνος ἐστιν, quæ desunt in LXX. Ibid. 'A., Σ., Θ., τῆς γλώσσης αὐτοῦ. Idem. [Complut. habet, ἔθνος ἰσχυρὸν. ἔθνος ἀπ' αἰώνος, *gentem robustam, gentem antiquam*. Ad quæ edit. Rom. : « Theodoretus hoc secundum tantum agnoscit. S. Hieron. habet utrumque. » DRACH.]
 Ibid. Ἄλλος, οὐδὲ μὴ ἀκ-. Idem.
 V. 16. Ἄλλος, ἡ φάρετρα etc. Idem. [Complut. φάρετρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεωγμένως. « Quæ agnoscuntur, sic ed. Rom., etiam a Theodoro. » DRACH.]
 V. 19. Hebr. et Vulg., (sicut) dereliquistis me et etc. O' vacat. Apud Theodor., (ἀνθ' ὧν) ἐγκατελίπετέ με καὶ. Sic etiam Ald. et Complut. Alii, ἐγκατελείπατε. DRACH.

JEREMIÆ CAPUT VI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
2 רנהו והמענה	2.	2. * Τὴν ὠραίαν καὶ τὴν φανεράν.
7 בור	7.	7. Λάκκος.
8 לוא נרשבה	8.	8.
12 ונסבר	12.	12. * Καὶ συλληφθήσονται.
VERSIO HEBRAICI TEXT. 2. Venustæ et delicatæ.	VULGATA LATINA. 2. Speciosæ et delicatæ.	AQUILA. 2. Speciosam et conspicuam.
7. Lacus.	7. Cisterna.	7. Lacus.
8. Nou habitatam.	8. Inhabitabilem.	8.
12. Et vertentur.	12. Et transibunt.	12. Et comprehendentur.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 16.
- 21.
- 24. Ἑβδομάδας.
- 26. Ἰασίρ ✕ ὡς δίκτυον ἰξευτοῦ.
- 28. ✕ Ἐλιπάνθησαν, ἔστερεώθησαν.
Καὶ παρέβησαν ✕ τοὺς λόγους μου εἰς πονηρόν.
✕ Κατεύθυναν.

SYMMACHUS.

- Vocat. Ἄλλος, ✕ οὐ δὲ μὴ ἀκούσης ἃ λαλεῖ.
- 16. Vocat. Ἄλλος, ✕ ἡ φαρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνευγμένος.
- 21. Ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς.
- 24. Πληρώσεως.
- 26. Παγίδας ἔστησαν. Ἄλλος, παγίδα.
- 28. Vocat.
Καὶ παρέβησαν.

LXX INTERPRETES.

- 15.
- 21.
- 24. Hebdomadas.
- 26. Iasir quasi rete aucupis.
- 28. Impinguati sunt, corroborati sunt.
Et transgressi sunt sermones meos in malum.
Prosperè egerunt.

- Vocat. Alius, neque audies quæ loquitur.
- 16. Vocat. Alius, pharetra ejus quasi sepulcrum patens.
- 21. Oculi ipsi.
- 24. Plenitudinis.
- 26. Laqueos statuerunt. Alius, laqueum.
- 28. Vocat.
Et transgressi sunt.

THEODOTIO.

- 16.
- 21. ✕ Οἷς : ὀφθαλμός.
- 24.
- 26.
- 28. ✕ Ἐλιπάνθησαν, ἔστερεώθησαν.
Καὶ παρέβησαν ✕ τοὺς λόγους μου εἰς πονηρόν.
✕ Κατεύθυναν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Jeremiæ.

V. 20. H. et V., in Juda. Ο΄, ἐν τῷ οἴκῳ Ἰούδα. Istud autem οἴκῳ deest in Alex. et Complut. IŒEM.

V. 21. Θ., οἷς ὀφθαλμός. Ms. Jes.

V. 24. Hieronymus : « Aquilæ prima editio et Symmachus hebdomadas interpretati sunt. In Hebræo enim scriptum est SABAOTH [שַׁבּוֹת] quod pro ambiguitate verbi et septimanas significat, et plenitudinem. »

V. 26. Hieronymus : « Quodque nos diximus, insidiantes quasi aucupes, et in LXX non habetur, Aquila et Symmachus transtulerunt, IASIR, quasi rete aucupis. Quod etiam qui bonus inter eos videtur et rectus, instar aucupis tendat insidias. » Ita legit Martianæus. In prius editis vero legebatur : « Aquila et Symmachus transtulerunt verbum IASUR, quasi rete aucupis. » Hanc vero lectionem haud dubie vitiatam sic conjectura restituit Drusius : « A. et S. transtulerunt, *rectus*, quasi rete aucupis » : quod, ait ille, indicare videntur tum sequentia verba, quod etiam qui bonus inter eos vi-

detur et *rectus*; tum vox אַשִׁיר et אַשִׁיר *rectus*. Codex Sangermanensis sic habet : « Aquila et Symmachus transtulerunt verbum IASIR, quasi rete aucupis, quod etiam qui bonus inter eos videtur et *rectus*, instar aucupis tendat insidias. » Affirmat Martianæus noster vocem, *verbum*, ante IASIR non legi in codice Sancygiritano, neque legendam esse. Ut ut vero sit, non spernenda est Drusii conjectura : nam, ut ait ille, verba sequentia, *quod etiam qui bonus inter eos videtur et rectus, instar aucupis tendat insidias*, indicare videntur in ante posita versione vocem, *rectus*, inveniri : quæ vox apte respondet τῷ אַשִׁיר. [Lectionem incerti addidimus ex L. Bos. DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., ὡς δίκτυον ἰξευτοῦ. Ms. Jes.

V 28. 'A., Σ., Θ., ἐλιπάνθησαν, ἔστερεώθησαν. Ms. Jes. [Complut., ἐπαχύνθησαν. Alii, ἐλιπάνθησαν, ἔστερατώθησαν. DRACH.]

Ibid. Σ., Θ., τοὺς λόγους μου εἰς πονηρόν. Idem.

Ibid. 'A., Σ., Θ., κατεύθυναν. Idem.

JEREMIAE CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 2.
- 7. Λάκκος.
- 8.
- 12.

SYMMACHUS.

- 2.
- 7. Λάκκος.
- 8. Οὐ κατοικισθή. Ἄλλος, οὐ κατοικηθήσεται. Ἄλλ., οὐ κατόκισαν.
- 12. Καὶ μεταστραφήσονται.

LXX INTERPRETES.

- 2. ✕ Τὴν ὥραν καὶ τὴν φανερὰν.
- 7. Λάκκος.
- 8.
- 12.

THEODOTIO.

- 2.
- 7. Lacus.
- 8.
- 12.

- 2.
- 7. Lacus.
- 8. Non habitata est. Alius, non habitabitur. Alius, non habitaverunt.
- 12. Et convertentur.

- 2. Speciosam et conspicuam.
- 7. Lacus.
- 8.
- 12.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
עמי 14	14.	14.
עשר 15	15.	15. ✕ Ἐποίησαν.
ודעי עדה את-אשר-בם 18	18.	18.
למה-זה לי 20	20.	20. Ἰνατί ✕ τοῦτο ; μοι;
וקנה 22	22.	22.
וגוי גדול 22	22.	22.
מבצר 27	27.	27. . . . .
VERSIO HEBRAICI TEXT.		
14. Populi mei.	14. Populi mei.	14.
15. Fecerunt.	15. Fecerunt.	15. Fecerunt.
18. Et cognosce, cœtus quæ in eis.	18. Et cognosce, congregatio, quanta ego faciam eis.	18.
20. Ut quid hoc mihi?	20. Ut quid mihi?	20. Ut quid hoc mihi?
Et calamus.	Et calamus.	
22. Et gens magna.	22. Et gens magna.	22.
27. Munitionem.	27. Robustum.	27. Munitum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Jeremiæ.

V. 2. 'A., θ., τὴν ὥραταν καὶ τὴν φανεράν. Ms. Jes. Sic exscripsit vir cl. Michael Lequien. Suspicor autem, et ipse quoque suspicatur, legendum esse *τρυφεράν*, *delicatam*, pro *φανεράν*, ut quadret ad בענגה. [LXX, καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος (Alex. et Ald. addunt σου), et auferetur *celsitudo sua*. Perspicuum est locum non desiderari apud senes, sed eos aliter legisse textum Hebr. DRACH.]

V. 5. Ο', (ἀναβῶμεν) ἐπ' αὐτήν. In aliis deest, nec habent Hebr. et Vulg. DRACH.

V. 6. Hebr., dicit Jehova exercituum: Cædite ligna. Ο', λέγει Κύριος, Ἐκκοψον τὰ ξύλα αὐτῆς. Mss., Ald., Complut., λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων (sic etiam γ 9 sq.) Ἐκκόψατε τὰ ξ. α. Et pro ξύλα, Complut., θεμέλια sine articulo. Porro, αὐτῆς dubium est an habeat textum Hebr., ubi litera η masoretice scripta est absque puncto *dagesch*. Inem.

V. 7. Hieronymus: « Hoc autem Latinus lector intelligat, ut semel dixisse sufficiat, *lacum* non *stagnum* sonare juxta Græcos, sed *cisternam*, quæ

sermone Syro et Hebraico GUBBA appellatur. In præsentem autem loco pro *lacu*, quem omnes similiter transtulerunt, in Hebraico BOR dicitur. » [Hebr. Chetib בור (bôr), *cisterna, lacus*. Keri autem ביר (bayir), *puteus, fons*. GUBBA, a radice גבב, non est Hebraicum, sed Chaldaicum et Syriacum. DRACH.]

V. 8. Ἄλλος, οὐ κατοικηθήσεται etc. Hæ lectiones in ms. Jes. et in aliis codicibus reperiuntur. [Alex., κατοικηθήσεται. Ald. et Complut., κατοικισθήσεται. DRACH.]

V. 10. Ο', εἰσακούσεται. Cod. Vatic., ἀκούσεται. Sic etiam Alex. et Complut. DRACH.

V. 12. 'A., καὶ συλληφθήσονται. Ms. Jes. Suspicor hanc Aquilæ versionem pertinere ad illud præcedentis versus ἵδך.

V. 14. Σ., τῆς θυγατρὸς. Ms. Jes. Addas hæc dubie, τοῦ λαοῦ. Illud autem, τῆς θυγατρὸς, mirum ex Symmacho Ἰωνι cum asterisco, ac si in LXX deficiens restitueretur ex Hebræo, ubi tamen non reperitur.

JEREMIÆ CAPUT VII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1 דבר-אשר-היה אל-יְרֵמוֹת באת יהוה לאמר	1.	1.
2 עמד בשער בית יהוה וקראת שם את-דבר יהוה ואמרת שמעי דבר-יהוה כל-יְהוּדָה הבאים בשערים האלה להשועות ליהוה	2.	2.
3 ואשכנח אתכם במקום הזה	3.	3.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Verbum quod fuit ad Jeremiam a Domino dicendo.	1. Verbum quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens.	1.
2. Sta in porta domus Domini : et prædicabis ibi verbum istud, et dices, Audite verbum Domini, omnis Juda, ingredientibus per portas illas ad incurvandum vos Domino.	2. Sta in porta domus Domini, et prædica ibi verbum istud : Audite verbum Domini, omnis Juda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum.	2.
3. Et habitare faciam vos in loco isto.	3. Et habitabo vobiscum in loco isto.	3.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 14. *Τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.
- 15. *Ἐποίησαν.
- 18. (Καὶ γινώθι τὸ μαρτύριον τὸ ἐν αὐτοῖς.)
- 20. Ἰνατί * τοῦτο ἰμοι;
- 22.
- 27. . . . .

- 14. Λαοῦ μου.
- 15.
- 18. Καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν.
- 20. Ἰνατί μοι;
Καὶ κινάμμωμον.
- 22. Καὶ ἔθνη. * Ἄλλος, καὶ ἔθνος * μέγα.
- 27. . . . Ἄλλως, δεδοκιμασμένοις.

- 14.
- 15. * Ἐποίησαν.
- 18.
- 20. Ἰνατί * τοῦτο ἰμοι;
Καὶ κινάμμωμον.
- 22.
- 27.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 14. Filiae populi mei.
- 15. Fecerunt.
- 18. Et cognosce testimonium quod in eis est.
- 20. Ut quid hoc mihi?
- 22.
- 27. Clausum atque circumdatum.

- 14. Populi mei.
- 15.
- 18. Et qui pascitis greges ipsorum.
- 20. Ut quid mihi?
Et cinnamomum.
- 22. Et gentes. *Alius*, et gens magna.
- 27. Clausum atque circumdatum. *Aliter*, probatis.

- 14.
- 15. Fecerunt.
- 18.
- 20. Ut quid hoc mihi?
Et cinnamomum.
- 22.
- 27.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Jeremiæ.

V. 15. Ἄ., Σ., Θ., ἐποίησαν. Idem. [LXX, δτι ἐξέλπισαν, quia defecerunt. Nihil vacat, sed aliter interpretati sunt hæc verba תַּגַּי תַּבְּרַחַי, quæ ad verbum sonant, quoniam abominationem fecerunt, et alio quoque modo verti possunt. — Mox, ἐπισκοπῆς. Alex., Ald., Complut. addunt, juxta Hebr., αὐτῶν. — Pro ἀπολούνται, nonnulli mss., ἀσθενήσουσιν. DRACH.]

V. 18. S., et cognosce testimonium, quod in eis est. Hieronymus.

V. 20. Ἄ., Σ., Θ., τοῦτο. Ms. Jes.

Ibid. Hieronymus : « Calamum autem, quod Hebraice dicitur CANE, pro quo LXX et Theodotio cinnamomum transtulerunt, de terra venire longinqua propheticus sermo testatur : ut intelligamus Indiam, de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici κασσίαν σύριγγος appellant. » [Alex., κινάμμωμον. Al., κίνναμον. Aq. et Sym., κάλαμον. Ex L. Bos. DRACH.]

V. 21. Hebr., et offendent in iis. Ο΄, καὶ ἀσθενή-

σουσι. Alex., Ald., Complut. addunt, ἐν αὐτῆ. DRACH.

V. 22. Ἄλλος, ἔθνος μέγα. Ms. Jes.

V. 26. H-br. et Vulg., (luctum) unigeniti. Ο΄, ἀγαπητοῦ. Al., μονογενοῦς. DRACH.

V. 27. Hieronymus : « Datur Propheta populo incredulo probator robustus, quod Hebraice dicitur MABSAR, quod vel manitum juxta Aquilam, vel clausum atque circumdatum juxta Symmachum et LXX sonat. » Et tamen LXX habent hodie, ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις, quod non potest ad Hieronymi verba quadrare. [Lectioem τῶν Ο΄ profert Polyglotten-Bibel ex mss., λαῶ συγκεκλεισμένῳ. Aliter, λαοῖς συγκεκλεισμένοις. Versionem autem duorum interpretum exhibet Lamb. Bos : Aq., ὄχυρόν. Sym., περίφρακτον. DRACH.]

V. 29. Hebr., et mali non avulsi sunt. Vulg., malitiæ eorum non sunt consumptæ. Ο΄, πονηρία αὐτῶν οὐκ ἐτάκη. Mss. autem et Ald. cum Complut., πονηρία... ἐτάκησαν. DRACH.

JEREMIAE CAPUT VII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1.
- 2.
- 3. Καὶ στηριξῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

- 1.
- 2. Ἀκούσατε λόγον Κυρίου, πᾶσα Ἰουδαία.
- 3. Καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

- 1. * Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ Κυρίου, λέγων.
- 2. * Στήθι ἐν πύλῃ οἴκου Κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸν λόγον τούτον, καὶ ἐρεῖς· Ἀκούσατε τὸν λόγον Κυρίου, πᾶσα Ἰουδαία, οἱ εἰσπορευόμενοι διὰ τῶν πυλῶν τούτων προσκυνεῖν τῷ Κυρίῳ.
- 3.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1.
- 2.
- 3. Et confirmabo vos in loco isto.

- 1.
- 2. Audite verbum Domini, omnis Judæa.
- 3. Et habitare faciam vos in loco isto.

- 1. Verbum quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens.
- 2. Sta in porta domus Domini, et lege ibi sermonem hunc, et dices : Audite verbum Domini omnis Judæa, qui ingredimini per portas has ad adorandum Dominum.
- 3.

TO EBPAIKON.

5 אב-עשה תעשו
11 היה
13 נאם-יהוה
אליכם השכם ודבר
22 על-דברי עולה
24 ולוא שמעו

את-אונם
27, 28 ולא ישמעו אליך וקראו.
אליהם ולא יענינו: ואברת אליהם

ונברת

VERSIO HEBRAICI TEXT.

5. Si faciendo feceritis.
11. Fuit.
13. Dixit Dominus.
Ad vos mane surgendo et loquendo.
22. Super verbis holocausti.
24. Et non audierunt.

Aurem suam.

27, 28. Et non audient ad te : et vocabis ad eos, et non respondebunt tibi : et dices ad eos.

Et abscissa est.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

5.
11.
13.
22.
24. ....

27, 28.

VULGATA LATINA.

5. Si feceritis.
11. Facta est.
13. Dicit Dominus.
Ad vos, mane consurgens et loquens.
22. De verbo holocaustatum.
24. Et non audierunt.

Aurem suam.

27, 28. Et non audient te : et vocabis eos, et non respondebunt tibi : et dices ad eos.

Et ablata est.

ΑΚΥΛΑΣ.

5. Ἐάν καί ποιούντες ποιήσῃτο.
11.
13. ✕ Φησι Κύριος.
Πρὸς ὁμὰς ✕ ὀρθρῶζων καὶ λαλῶν.
22. Περὶ ✕ λόγου.
24.

27, 28. ✕ Καὶ οὐ μὴ ἀκούσῃ σου καὶ καλέσεις αὐτούς, καὶ οὐ μὴ ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς.

✕ Καὶ ἐξήρται.

AQUILA.

5. Si et facientes feceritis.
11.
13. Dicit Dominus.
Ad vos mane consurgens et loquens.
22. De verbo.
24.

27, 28. Et non audient te : et vocabis eos, et non respondebunt tibi : et dices ad eos.

Et ablata est.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Jeremiæ.

V. 1. Θ., ὁ λόγος ὁ γινόμενος etc. Primi et secundi versus lectionem ex Theodotione sic adfert ms. Jes. Hieronymus vero : « Verbum quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens : Sta in porta domus Domini, et lege ibi verbum istud, et dic : Audite verbum Domini, omnis Juda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. Hoc in editione LXX non habetur, sed de Theodotione ex Hebraico additum est. » Drusius vero ex editione Complutensi verba Theodotionis referre se putat

hoc modo: Th., ῥῆμα δ ἐγένετο πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ Κυρίου λέγον· Ἴστα ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου Κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ εἰπέ. Sed germana Theodotionis lectio habetur in ms. Jes. licet ibi legatur πᾶσα Ἰουδαία, ubi Hieronymus habet, omnis Juda. In utro autem textu sit mendam, judicent eruditi.

V. 3. S., et confirmabo vos in loco isto. Hieron. [Symmachi Græca adjecimus ex Lamb. Bos, qui

JEREMIÆ CAPUT VIII.

TO EBPAIKON.

3 ונבחר מות בחיים
הרעה
נאם יהוה צבאות
4 ואברת אליהם
5 יירשלים
6 כלה שב בבורציתם נמים נישף

הָרָעָה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
4 וְאָבַרְתָּ אֵלֵיהֶם
5 יִירָשָׁלַם
6 כָּלָה שֵׁב בְּבוֹרְצִיתָם נַמִּים נִישֵׁף
בְּמִלְחָמָה
אֲוֹתָיון פּוֹרְעִים הָיוּ, וְיִקְרַעוּ אֶת הַמְּלָכִים
אֵלֶּיךָ מִלְחָמָה.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

3. Et eligetur mors præ vita.
Mala.
Dicit Dominus exercituum.
4. Et dices ad eos.
5. Jerusalem.

6. Omnis ipse conversus est in cursum suum tanquam equus irruens in prælium. Syrus, omnes arbitrato suo ibunt, tanquam equus irruens in prælium.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

3.
4.
5.
6.

VULGATA LATINA.

3. Et eligent magis mortem quam vitam.
Pessima.
Dicit Dominus exercituum.
4. Et dices ad eos.
5. In Jerusalem.

6. Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium.

ΑΚΥΛΑΣ.

3. ✕ Καὶ αἰρεθήσεται θάνατος ὑπὲρ τὴν ζωὴν.
✕ Πονηρὰς.
✕ Λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων.
4.
5.
6.

AQUILA.

3. Et eligetur mors præ vita.
Mala.
Dicit Dominus virtutum.
4.
5.
6.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

· Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5. ✕ Ἐάν· καὶ ποιῶντες ποιήσητε.

11. ✕ Ἐγένετο.

15. ✕ Φησὶ Κύριος.

Πρὸς ὑμᾶς· ὁρθρίζων καὶ λαλῶν.

22. Περὶ ✕ λόγου.

24.

✕ Πονηρᾶς.

27, 28.

5. Καὶ ποιῶντες ποιήσητε.

11. *Vacat.*13. *Vacat.*

Πρὸς ὑμᾶς.

22. Περὶ ὀλοκαυτωμάτων.

24. Καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ἄλλος, καὶ οὐκ εἰσηκούσαθε.

Τὸ οὖς αὐτῶν. Ἄλλ., τὰ ὦτα.

27, 28. *Vacat.*

5. ✕ Ἐάν· καὶ ποιῶντες ποιήσητε.

11.

13. ✕ Φησὶ Κύριος.

22.

24.

27, 28.

SYMMACHUS.

5. Si et facientes feceritis.

11. Facta est.

13. Dicit Dominus.

Ad vos mane consurgens et loquens.

22. De verbo.

24.

Mala.

27, 28.

Vacat.

LXX INTERPRETES.

5. Et facientes feceritis.

11. *Vacat.*13. *Vacat.*

Ad vos.

22. De holocaustis.

24. Et non audierunt. *Alius*, et non audistis.Aurem suam. *Alius*, aures.27, 28. *Vacat.*

Καὶ ἐξήρται.

THEODOTIO.

5. Si et facientes feceritis.

11.

13. Dicit Dominus.

22.

24.

27, 28.

Vacat.

Et ablata est.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Jeremiæ.

dat στηρίζω. Reliqua supplevimus periculo nostro.

—(V, Κύριος. Mss. aliquot autem, Ald. et Complut., K. τῶν δυνάμεων, ut Hebr. et Vulg. DRACH.)

V. 5. 'A., Σ., Θ., ἐάν. Ms. Jes.

V. 11. Σ., ἐγένετο. Idem.

V. 13. 'A., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem.

Ibid. 'A., Σ., ὁρθρίζων καὶ λαλῶν. Idem.

V. 18. Ο', καυῶνας. Alex., χαυῶνας. Sic etiam S. Chrys. Ald., χαμῶνας, ut etiam legit Olympio-

dorus. DRACH.

V. 22. 'A., Σ., λόγου. Idem.

V. 24. Ἄλλος, καὶ οὐκ εἰσηκούσαθε. Idem.

Ibid. Ἄλλος, τὰ ὦτα. Idem.

V. 27. 'A., καὶ οὐ μὴ ἀκούσωσι etc. Idem.

[Complut., καὶ οὐκ ἀκούσονται σε, καὶ καλέσεις αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι. Καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτούς. DRACH.]

V. 28. 'A., Θ., καὶ ἐξήρται. Ms. Jes.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.

✕ Πονηρᾶς.

4.

5.

6.

3. Ὅτι εἴλοντο τὸν θάνατον, ἢ τὴν ζωὴν.

*Vacat.**Vacat.*

4. ✕ Καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτούς.

5. ✕ Καὶ Ἰερουσαλήμ.

6. Διέλιπεν ὁ τρέχων ἀπὸ τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ὡς ἵππος κάθιδρος ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ.

3.

4.

5.

6.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.

Mala.

4.

5.

6.

3. Quia elegerunt mortem magis quam vitam.

*Vacat.**Vacat.*

4. Et dices ad eos.

5. Et Jerusalem.

6. Defecit currens a cursu suo, quasi equus defessus in hinnitu suo.

3.

4.

5.

6.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
7 חסידה	7.	7. Ὁ ἐρωδιός.
וסים ועזר		Καὶ ἀγὼρ (<i>al.</i> ἀγούρ).
8 אכן	8.	8.
10 כי מקסן ועד-גדל כלה בצע בצע מנביא ועד-כהן כלה עשה שקר	10.	10.
11 וירפו את-שבר בת-עמי על- נקלה לאמר שלום ו שלום ואין שלום	11.	11.
12 הבשו כי תועבה עשו גם-ברש לא-יבשו והגלם לא ידעו לכן יפלד בנפלים בעת פקדום יכשלו אמר יהוה	12.	12.
13 ואתן להם יעברום	13.	13. ✕ Καὶ ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ παρήλθεν αὐτούς.
17 צפענים אשר אין-להם נאם יהוה	17.	17. [Βασιλ(σ)κους.] Ἄλλως, ... Οἷς οὐκ ἔστιν ✕ αὐτοῖς. ✕ Φησὶ Κύριος.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
7. Ciconia.	7. Milvus.	7. Erodium.
Et grus.	Et hirundo.	
Et hirundo.	Et ciconia.	Et agor (<i>aliter</i> , agur).
8. Vere.	8. Vere.	8.
10. Quia a parvo usque ad magnum totus ipse concupiscens cupiditatem; a propheta et usque ad sacerdotem totus ipse faciens mendacium.	10. Quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium.	10.
11. Et curabant contritionem filiae populi mei super levi, dicendo, Pax, pax, et non pax.	11. Et sanabant contritionem filiae populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax, cum non esset pax.	11.
12. Pudore affecti sunt, quoniam abominationem fecerunt: etiam pudendo non pudore affecti sunt, et erubescere nescierunt: idcirco ceciderunt in cadentes, in tempore visitationis suae corruent, dixit Dominus.	12. Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quinimo confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus.	12.
13. Et dedi eis, transibunt eis.	13. Et dedi eis quae praetergressa sunt.	13. Et dedi eis, et transivit eos.
17. Regulos.	17. Regulos.	17. Regulos. <i>Aliter</i> , speculatores.
Quibus non est eis.	Quibus non est.	Quibus non est eis.
Dixit Dominus.	Ait Dominus.	Dicit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Jeremiæ.

V. 3. 'A., καὶ αἰρεθήσεται etc. Ms. Jes. cum asterisco, quia desunt in LXX, ut et cætera asterisco notata in textu.

Ibid. 'A., Σ., ποιηρᾶς. Ibid.

Ibid. 'A., λέγει Κύριος etc. Idem.

V. 5. Καὶ Ἱερουσαλήμ. Idem.

V. 6. Σύρος, πάντες τῆ γνώμη etc. Theodor.

V. 7. 'A., ὁ ἐρωδιός. Colbert. et ms. Jes. itemque Victor Antiochenus, ἦν Ἀκύλας ἐρωδιὸν ἐξέδωκεν. Olympiodorus vero, Ἰνδικὸν ἔστι γένος ἀσίδα. Idem Job xxxix, 13, Ἀσίδα ὁ ἐρωδιός ἔστι κατὰ Ἀκύλαν, ἢ πελαργὸς, ὡς τινες ἔφασαν, οὐ καλῶς νοήσαντες. Hieronymus: « Pro milvo, quem interpretatus est

Symmachus, LXX et Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuere, ASIDA; Aquila, herodium (*al.* herodiana). Manuscriptus noster Sangermannensis habet, erodion.

Ibid. Hieronymus: « Rursum pro *hirundine*, Symmachus *cicadam* transtulit, quæ Hebraice dicitur SIS. Pro eo autem quod nos posuimus *ciconiam*, et Aquila et Symmachus, ita ut in Hebræo scriptum est, AGÛK transtulerunt: pro quo LXX *agri passeret* interpretati sunt. » [Omnia quæ nobis consuleret contigit exemplaria copulant ἀγροῦ cum χελιδῶν, *hirundo agri*. Sed quid sibi vult hoc

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

7. Ἰκτίς.
Καὶ τέττιξ.
Καὶ ἀγὼρ (al. ἀγούρ).
8.
10.

11.

12.

13.

17.

SYMMACHIUS.

7. Milvus.
Et cicada.
Et agor (aliter, agur).
8.
10.

11.

12.

13.

17.

7. Ἀσίδα.
Καὶ χελιδόν.
Ἄγρου στρουθία.
8. ✕ Διὰ τοῦτο.
10. Vacat.

11. Vacat.

12. Vacat.

13. Vacat.

17. (Ὅφεις) θανατοῦντας.
Οἷς οὐκ ἔστιν.
Vacat.

LXX INTERPRETES.

7. Asida.
Et hirundo.
Agri passerres.
8. Propterea.
10. Vacat.

11. Vacat.

12. Vacat.

13. Vacat.

17. (Serpentes) mortiferos.

Quibus non est.
Vacat.

7. Ἀσίδα.

8.

10. ✕ Ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου αὐτῶν πᾶς τις πλεονεκτεῖ πλεονεξίαν· ἀπὸ προφήτου ἕως ἱερέως πᾶς τις ποιεῖ ἄδικο.

11. ✕ Κατίασαντο τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου, ἐπ' ἀτιμίᾳ, λέγοντες, Εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη.

12. ✕ Κατησχύνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν· καίγε αἰσχύνῃ οὐκ ἤσχύνθησαν, καίγε ἐντραπῆναι οὐκ ἔγνωσαν· διὰ τοῦτο πεσοῦνται σὺν τοῖς πίπτουσιν· ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀσθενήσουσιν, εἶπεν Κύριος.

13. ✕ Καὶ ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ παρῆλθεν αὐτοῦς.

17.

✕ Φησὶ Κύριος.

THEODOTIO.

7. Asida.

8.

10. Quia a parvo eorum et usque ad magnum eorum quivis avaritiæ studet; a propheta usque ad sacerdotem quivis facit in-justa.

11. Et curaverunt contritionem filiae populi mei super ignominia, dicentes, Pax, pax, et non est pax.

12. Pudefacti sunt, quia abominationem fecerunt; et quidem non pudore affecti sunt, quippe qui erubescere nescierunt: propterea cadent cum cadentibus: in tempore visitationis suæ infirmabuntur, dixit Dominus.

13. Et dedi eis, et transivit eos.

17.

Dicit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Jeremiæ.

ἀγροῦ, quod minime comparet in textu originali? Apposite Trommius, in Concordantiis, conjectat fluxisse per errorem a voce ἀγούρ, quam aliqui interpretes retinuerunt ex Hebraico תַּיִר. DRACH.]

V. 8. Διὰ τοῦτο. Ms. Jes.

V. 10. Θ., ὅτι ἀπὸ μικροῦ etc. Hujus versus, necnon 11 et 12 versionem ex Theodotione cum asterisco adfert ms. Jes. quia hæc deerant. hodieque desunt in LXX. [Complut., ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πάντες φιλαργυρίαν ἀποδιώκουσι, καὶ ἐκ προφήτου ἕως ἱερέως πάντες ποιοῦσι ψεῦδος. Καὶ ἰατρεύοντο σύντριμμα θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου πρὸς ἀτιμίαν, λέγοντες, Εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰ-

ρήνη. Ἠσχύνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν καὶ αἰσχύνῃ οὐκ ἤσχύνθησαν, καὶ αἰσχυνθῆναι οὐκ ὄδρασι, διὰ τοῦτο πεσοῦνται πίπτοντες, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ πεσοῦνται, λέγει Κύριος. DRACH.]

V. 13. Ἀ., Θ., καὶ ἔδωκα αὐτοῖς etc. Ms. Jes.

V. 17. Hieronymus: « Aquila transtulit regulos, qui appellantur Hebraice SAPHPHONIM. Pro quo quid sibi voluerit secunda ejus editio, ut speculatores diceret, non intelligo, nisi forte ob verbi similitudinem. » [Nimirum verbi Hebraici נֶשֶׁךְ. DRACH.]

Ibid. Ἀ., ✕ αὐτοῖς. Ms. Jes.

Ibid. Ἀ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem.

TO EBPAIKON.		JEREMIÆ CAPUT IX.		TO EBPAIKON		AKYAAΣ.
	מלך 2	2.				2. Κατάλυμα.
	עובר 10	10.				10. ✕ Παραπορευομένου.
	ולא הלכו בה 13	13.				15.
	מאכלים את-העם הזה 15	15.				15. ✕ Τὸν λαὸν τοῦτον.
	יהיה צבאות 17	17.				17.
	והמהרנה 18	18.				18. ✕ Καὶ ταχυνάτωσαν.
	דבר 22	22.				22. Ἀάλησον.
	כה אמר-יהיה					
VERSIO HEBRAICI TEXT.		VULGATA LATINA.		AQUILA.		
2. Diversorium.		2. Diversorium.		2. Diversorium.		
10. Transeunte.		10. Pertransiens.		10. Pertranseute.		
13. Et non ambulaverunt in ea.		13. Et non ambulaverunt in ea.		13.		
15. Cibans eos populum hunc.		15. Cibans populum istum.		15. Populum hunc.		
17. Dominus exercituum.		17. Dominus exercituum.		17.		
18. Et festinent.		18. Festinent.		18. Et festinent.		
22. Loquere.		22. Loquere.		22. Loquere.		
Sic dicit Dominus.		Hæc dicit Dominus.				

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Jeremiæ.

V. 2. 'A., κατάλυμα. Σ., αὐλισμόν. Ms. Jes.	V. 15. 'A., Σ., Θ., τὸν λαὸν τοῦτον. Curter.
V. 10. 'A., Θ., παραπορευομένου. Idem.	V. 17. Ἄλλοι, Κύριος τῶν δυνάμεων. Idem.
V. 13. Καὶ [οὐκ] ἐπορευέθησαν ἐν αὐτῇ. Ms. Jes.	V. 18. 'A., Θ., καὶ ταχυνάτωσαν. Idem.
in quo deest οὐκ.	V. 22. Hieronymus : « Verbum Hebraicum, quod
Ibid. Ἄλλος, καὶ οὐχ ὠδ-. Adidimus ex Polygl.-	tribus litteris scribitur, Daleth, Beth, Res, (vocales
Bibel. DRACH.	enim in medio non habet) pro consequentia legen-

JEREMIÆ CAPUT X.

TO EBPAIKON.		TO EBPAIKON		AKYAAΣ.	
	מעשה יד 3	3.			
	מאין כבוד יהיה גדול אתה ובודי 6	6.			
	שכך בגבורה				
	מי לא יראך מלך הגוים כי לך 7	7.			
	יאתה כי בכל-חכמי הגוים ובכל- 7				
	מלכותם מאין כבוד				
	ובארת יבער ויכסו מוסר 8	8.			
	הבלים עץ היא				
VERSIO HEBRAICI TEXT.		VULGATA LATINA.		AQUILA.	
3. Opus manuum.		3. Opus manus.		3. Opus manuum.	
6. Non sicut tu, Domine : magnus tu, et magnum nomen tuum in fortitudine.		6. Non est similis tui, Domine : magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine.		6.	
7. Quis non timebit te, rex gentium? quia tibi convenit : quia in omnibus sapientibus gentium, et in omnibus regnis eorum non sicut tu.		7. Quis non timebit te, o rex gentium? tuum est enim decus : inter cunctos sapientes gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui.		7. Prudentibus.	
8. Et in uno desipient et stulte agent. Eruditio vanitatum lignum ipsum.		8. Pariter insipientes et fatui probabuntur : doctrina vanitatis eorum lignum est.		8.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. Αύλισμόν.	2. Σταθμόν.	2.
10.	10. <i>Vacat.</i>	10. ✕ Παραπορευομένου.
13.	13. ✕ Καὶ [οὐκ] ἐπορεύθησαν ἐν αὐτῇ. Ἄλλος, καὶ οὐχ ὤδευσαν ἐν αὐτῇ.	13.
15. ✕ Τὸν λαὸν τοῦτον.	15. Ψωμιῶ αὐτούς.	15. ✕ Τὸν λαὸν τοῦτον.
17.	17. Κύριος. Ἄλλοι, Κύριος τῶν δυνάμεων.	17.
18.	18. <i>Vacat.</i>	18. ✕ Καὶ ταχυνάτωσαν.
22. Ἀάλησον.	22. (Θανάτω.) <i>Vacat.</i>	22. (Θανάτω.) ✕ Τάδε λέγει Κύριος.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Mansionem.	2. Stationem.	2.
10.	10. <i>Vacat.</i>	10. Pertranseunte.
15.	13. Et non ambulaverunt in ea. <i>Alius, id.</i>	13.
15. Populum hunc.	15. Cibabo eos.	15. Populum hunc.
17.	17. Dominus. <i>Alii, Dominus virtutum.</i>	17.
18.	18. <i>Vacat.</i>	18. Et festinent.
22. Loquere.	22. Morte. <i>Vacat.</i>	22. Morte. Hæc dicit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Jeremiæ.

tis et arbitrio, si legatur *Dabar, sermonem* significat; si *Deber, mortem*; si *Daber*, (ms. noster, *Dabber*, optime,) *loquere*. Unde et LXX et Theodotio junxerunt illud præterito capitulo, ut dicerent: *Disperdent parvulos de foris, juvenes de plateis morte*. Aquila vero et Symmachus traustulerunt,

λάλησον, i. e. *loquere*. » Hodie vox θανάτω, i. e. *morte*, non est in editis τῶν Ο', unde suspicor ex Theodotione in editionem Hexapla rem inductam fuisse.

Ibid. Θ., τάδε λέγει Κύριος. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT X.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
3. Ἔργον ✕ χειρῶν.	3. Ἔργον. Ἄλλως, κενὸν ἔργον.	3.
6.	6.	6. ✕ Πόθεν ὡσπερ σὺ, Κύριε; Μέγας εἶ σὺ, καὶ μέγα τὸ ὄνομά σοι ἐν δυνάμει.
7.	7.	7. ✕ Τίς οὐ μὴ φοβηθήσεται σε, βασιλεῦ τῶν ἐθνῶν; ὅτι σοὶ ἀνῆκεν, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν πόθεν ὡσπερ σὺ, Κύριε;
8.	8. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ...νοηθησονται (sic), καὶ παιδεία ματαιότητων ἐν αὐτοῖς.	8. ✕ Καὶ εἰς ἀπαξ ἐκκαήσονται καὶ ἀσθενήσουσι καρδίαι ματαίων, ξύλον ἐστίν.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
5. Opus manuum.	3. Opus. <i>Aliiter, vanum opus.</i>	3.
6.	6.	6. Unde sicut tu, Domine? Magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine.
7.	7.	7. Quis non timebit te, rex gentium? quia tibi couenit: quia in omnibus sapientibus gentium, et in omnibus regnis eorum unde sicut tu, Domine?
8.	8. <i>Vacat. Alius, ... reputabuntur, et disciplina vanitatum in ipsis.</i>	8. Et semel exurentur et infirmabuntur corda futillum: lignum est.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

9, 10 כסף מורקע מתרשיש יובא
וזהב מאפזו כעשה ח-ש וידי צורף
תכלת וארגמן לבישם מעשה חכמים
כלם : ויהיה אלהים אמת דוא -
אלהים חיים ומלך עולם מקצפי
הרעש הארץ ולא יכלו גוים ועמו

9, 10.

9, 10.

13 לקח תתן 13.

16 כי- יוצר הכל הוא וישואל 16.

שבט נחלתו

18 הבני קולע 18.

22 תנים 22.

25 ויכלתו 25.

13.

16. Ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐ-
τός ✕ ἐστίν, καὶ Ἰσραὴλ βάρδος
κληρονομίας αὐτοῦ.

18. (Ἰδοὺ ἐγώ) σφενδονήσω.

22.

25.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

9, 10. Argentum extensum de
Tharsis afferetur, et aurum de
Uphaz, opus artificis, et manus
conflantis : hyacinthus et purpu-
ra indumentum eorum, opus sa-
pientum universa ipsa. Et Domi-
nus Deus veritas ; ipse Deus vi-
vens, et rex sæculi : ab ira ejus
contremiscet terra, et non susti-
nebunt gentes indignationem ejus.

9, 10. Argentum involutum de
Tharsis affertur, et aurum de
Ophaz, opus artificis, et manus
ærarii : hyacinthus et purpura in-
dumentum eorum : opus artifi-
cum universa hæc. Dominus au-
tem Deus verus est : ipse Deus
vivens, et rex sempiternus : ab
indignatione ejus commovebitur
terra, et non sustinebunt gentes
comminationem ejus.

9, 10.

13. Ad vocem dare eum.

13. Ad vocem suam dat.

13.

16. Quia plasmator omnium
ipse, et Israel virga hæreditatis
ejus.

16. Qui enim formavit omnia
ipse est : et Israel virga hæredi-
tatis ejus.

16. Quia qui formavit omnia
ipse est, et Israel virga hæredita-
tis ejus.

18. Ecce ego funda jiciam.

18. Ecce ego longe projiciam.

18. Ecce ego funda jiciam.

22. Draconum.

22. Draconum.

22.

25. Et consumpserunt eum.

25. Consumpserunt illum.

25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Jeremiæ.

V. 3. 'A., Σ., ✕ χειρῶν. Ms. Jes.

V. 6. Θ., πόθεν ὡσπερ σὺ, Κύριε, etc. Sic ex-
tremam partem versus 6 necnon versuum 7, 8, 9 et
10 ex versione Theodotionis præmisso æsterisco
refert ms. Jes. Drusius vero alteram Theodotionis
lectionem ex edit. Complutensi et ex Theodoretō
(ut ille ait) attulit : quæ sic habet,

6. Th., οὐκ ἔστιν ὁμοίός σου, Κύριε, μέγας εἶ σὺ,
καὶ μέγα τὸ δνομά σου ἐν τῇ ἰσχύϊ.

7. Th., τίς οὐ φοβηθήσεται σε, βασιλεῦ ἐθνῶν ;
σοὶ γὰρ πρόπει· ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν
καὶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν
ὁμοίός σοι.

8. Th., ἅμα ἄρρονες καὶ ἀνόητοί εἰσιν, διδασκα-
λία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστίν.

Vides hic Theodotionis versionem adferri omnino
diversam ab ea quæ ex ms. Jes. eruitur, quæque
haud dubie germana est : nam Complutensem le-
ctionem suo Marte Drusius Theodotioni adscribit.
Theodoretus vero cum neutra lectione penitus con-
sentit, et diversam interpretationem adfert sic,

6. Πόθεν ὁμοίός σοι, Κύριε ; μέγας εἶ σὺ, καὶ
μέγα τὸ δνομά σου ἐν δυνάμει.

7. Τίς οὐ φοβηθήσεται σε βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν ;
ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πάσαις
ταῖς βασιλείαις αὐτῶν, πόθεν ὁμοίός σοι, Κύριε ;

10. Ὁ δὲ Κύριος ἀληθινὸς Θεός ἐστι, Θεὸς ζώντων,
καὶ βασιλεὺς αἰώνιος· ἀπὸ παροξυσμοῦ αὐτοῦ σει-
σθήσεται ἡ γῆ, καὶ οὐχ ὑπόσουσιν ἔθνη ἐμδρίμησιν
αὐτοῦ.

JEREMIÆ CAPUT XI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

2 הברית 2.

6 אהבה-הברית 6.

2. Συνθήκης.

6. ✕ Σύμπαντας :

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. Pacti.

2. Pacti.

2. Pacti.

6. Omnia verba.

6. Omnia verba.

6. Universa.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
9, 10.	9, 10.	9, 10. ✕ Ἀργύριον ἐλατόν, ἐκ θαρσεῖς φερόμενον, καὶ χρυσάτον ἐξ Ὀφείρ, ἔργα τέκτονος καὶ χειρῶν χρυσοῦ, ὑάκινθος καὶ πορφύρα τὸ ἐνθύμα αὐτῶν, ἔργα σοφῶν πάντα. Ὁ δὲ Κύριος Θεὸς ἀληθινὸς ἐστίν, Θεὸς ζῶν καὶ βασιλεὺς αἰώνιος· ἀπὸ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ σαλευθήσεται ἡ γῆ, καὶ οὐχ ὑποίσουσιν ἔθνη τὴν ἐργὴν αὐτοῦ.
13.	13.	13. ✕ Εἰς φωνὴν δόντος αὐτοῦ.
16.	16. Ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτὸς κληρονομία αὐτοῦ.	16. Ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ✕ ἐστίν, καὶ Ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ.
18. (Ἴδου ἐγὼ) σφενδονήσω.	18. Ἴδου ἐγὼ σκελίξω.	18.
22. Σειρηνῶν.	22. Στρουθῶν.	22.
25.	25. Καὶ ἐξανήλωσαν αὐτόν. Ἄλλος, ✕ καὶ συνετέλεσαν αὐτόν.	25.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
9, 10.	9, 10.	9, 10. Argentum ductile de Tharsis allatum, et aurum ex Ophir, opera artificis, et manuum aurificis; hyacinthus et purpura indumentum eorum: opera sapientum omnia. Dominus autem Deus verus est, Deus vivens et rex æternus: a furore ejus concutietur terra, et non sustinebunt gentes iram ejus.
13.	13.	13. In vocem dante eo.
16.	16. Qui enim formavit omnia, ipse hæreditas ejus.	16. Quia qui formavit omnia ipse est, et Israel virga hæreditatis ejus.
18. Ecce ego funda jiciam.	18. Ecce ego supplantabo.	18.
22. Sirenarum.	22. Struthionum.	22.
25.	25. Et consumpserunt eum. Alius, idem.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Jeremiæ.

Sic mutilam interpretationem adfert Theodoretus, et quidem diversam a præmissis, et ab Aquila vel Symmacho, vel ab utroque fortasse decerptam. Hieronymus vero ait: *Hæc in LXX non habentur, sed de Theodotionis editione in plerisque addita sunt.*

V. 7. Ἄ., συνετοῖς etc. Ms. Jes.

V. 8. Ἄλλος, βοηθήσονται etc. Idem.

V. 9 et 10. Θ., ἀργύριον ἐλατόν etc. Idem. Ad vocem Ophaz hæc annotat Hieronymus: « Septem nominibus apud Hebræos appellatur aurum, quorum unum OPHAZ dicitur, quod nos dicere possumus obrizum. »

V. 13. Θ., εἰς φωνὴν δόντος αὐτοῦ. Idem.

V. 16. Ἄ., Θ., ὅτι ὁ πλάσας etc. Sic Drusius ex Origene. Hæc porro, ἐστὶν καὶ Ἰσραὴλ ῥάβδος, in

ms. Jes. notantur asterisco.

V. 18. Ἄ., Σ., σφενδονήσω. Hieronymus: « Pro quo verbo Hebraico COLEA, Aquila et Symmachus interpretati sunt, σφενδονήσω. »

V. 22. Hieronymus: « Et habitaculum draconum, sive, cubile struthionum: pro quo in Hebraico THANNIM positum est. »

V. 25. Ἄλλ., καὶ συνετέλεσαν αὐτόν. Ms. Jes. [Montf. sic edidit hunc versum: « ἡῖךְי ✕ καὶ συνετ. α. » Quasi vacasset in LXX. Non autem hujus verbi sed proxime præcedentis ἡῖךְי, et comederunt eum, desideratur versio senum. Forte non interpretati sunt ἡῖךְי quia in ipso Hebr. textu redundat post ἡῖךְי. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT XI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. Συνθήκης.	2. Διαθήκης.	2. Διαθήκης.
6.	6. Τοὺς λόγους.	6.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Pacti.	2. Testamenti.	2. Testamenti.
6.	6. Verba.	6.

TO EBPAIKON	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
7 כי העד העדתי באבותיכם ביום העלותי אותם מארץ מצרים עד- היום הזה השכם והעד לאמר שמעו בקולי	7.	7.
8 ולא שמעו ולא-המד את-אזנם וילכו איש בשוירת לבב הרע ואביא עליהם את-כל-דברי הברית-הזאת אשר-ציתי לעשות ולא-שד	8.	8.
9 קשר 12 הדינע לא-ירשיע	9. 12.	9. Σύνδεσμος. 12. ✕ Καὶ σωτηρία [οὐ σώσου- σιν].
13 הצות לבשה מזבדות	13.	13. Ἐξόδων. ✕ Τῆ ἀισχύνη. ✕ Θυσιαστήρια.
19 כי	19.	19.
22 לכן כה אמר יהוה צבאות יבותי	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

7. Quia contestando contestatus sum patres vestros in die qua ascendere feci eos de terra Aegypti usque ad diem hanc, mane surgendo, et contestando, dicendo : Audite vocem meam.

8. Et non audierunt, et non inclinaverunt aurem suam : et abierunt unusquisque in pertinacia cordis sui mali : et induxi super eos omnia verba pacti hujus, quæ præcepi ad faciendum, et non fecerunt.

9. Conjuratio.

12. Et servando non servabunt.

13. Platrarum.

Confusioni.

Altaria.

19. Quia.

22. Propterea hæc dicit Dominus exercituum.

Morientur.

VULGATA LATINA.

7. Quia contestans contestatus sum patres vestros, in die qua eduxi eos de terra Aegypti usque ad diem hanc : mane consurgens contestatus sum, et dixi : Audite vocem meam.

8. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam : sed abierunt unusquisque in pravitae cordis sui mali : et induxi super eos omnia verba pacti hujus, quod præcepi ut facerent, et non fecerunt.

9. Conjuratio.

12. Et non salvabunt.

13. Viarum.

Confusioni.

Aras.

19. Quod.

22. Propterea hæc dicit Dominus exercituum.

Morientur.

AQUILA.

7.

8.

9. Colligatio.

12. Et salvatione (non salvabunt).

15. Exituum.

Probros.

Altaria.

19.

22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Jeremiæ.

V. 2. Ἀ., Σ., συνθήκης. Ὁ., Θ., διαθήκης. Hieronymus : « Notandum est autem quod verbum BERTH Aquila et Symmachus semper pactum, LXX et Theodotus testamentum interpretati sunt. »

V. 6. Hebr. קרא, lege. LXX, ἀνάγνωθι, lege. Aquila et Symm., βόησον, clama. Ex Lamberto Bos. Quod addendum. DRACH.

Ibid. Ἀ., σύμπαντας. Ms. Jes. [Notum est Aquilam reddere per σύν particulam Hebr. accusativi casus, תא. Nihil igitur dubitamus eum hic scripsisse, σύν πάντας, אַתְּ כָל; ex quo amanuenses fecerunt σύμπαντας, emendantes quod non intelligebant, ut persæpe accidit. Cf. infr. Aq., xiv, 22. DRACH.]

V. 7. Θ., ὅτι ἐπιμαρτυρίας etc. Hunc et sequentem versum ex Theodotio interpretatione

cum asterisco adfert ms. Jes. Drusius vero ex edit. Complutensi duos hosce versus sic adfert, putans esse Theodotiois versionem :

7. Ὅτι συμμαρτυρούμενος συνεμαρτυρόμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ὀρθρίζων συνεμαρτυρόμην λέγων· Ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου

8. Καὶ οὐκ ἤκουσαν, οὐδὲ ἐκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν· ἀλλ' ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν σχολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ εἰσήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς συνετελεύτην τοῦ ποιῆσαι. [Omnia ista Latine redduntur in Vulgata nostra. Complut. in versu 8 habet, ἐνετελεύτην, non συνετελεύτην ut dedit Monf. DRACH.]

Theodotiois lectionem, qualem nos ex ms. Jes.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

7.
8.
9. (Ἄνταρσις.)
12.
13. Ἐξόδων.
✕ Θυσιαστήρια.
19.
22. ✕ Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων.

7. *Vacat.*
8. *Vacat.*
9. Σύνδεσμος.
12. Οἱ μὴ σώσουσιν.
13. Ἐξόδων. Ἄλλος, διόδων.
Βωμούς.
19. ✕ Ὅτι.
22.
Ἄποθανοῦνται. Ἄλλ., ἀπολοῦνται.

7. ✕ Ὅτι ἐπιμαρτυρίας ἐπιμαρτυράμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀναγαγόντος μου αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὀρθρίζων καὶ ἐπιμαρτυρόμενος, λέγων, Ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου.
8. ✕ Καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐξεκλίναντο τοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἄνθρωπος ἐν τῇ εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ ἐπήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετείλαμην ποιεῖν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησαν.
9. Σύνδεσμος.
12. ✕ Καὶ σωτηρία [οὐ σώσουσιν].
13. Ἀμφόδων.
✕ Τῇ αἰσχύνῃ.
✕ Θυσιαστήρια.
19.
22. ✕ Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

7.
8.
9. Conjuratio.
12.
13. Exituum.
Altaria.
19.
22. Ideo hæc dicit Dominus virtutum.

7. *Vacat.*
8. *Vacat.*
9. Colligatio.
12. Qui non salvabunt.
13. Exituum. *Alius*, transituum.
Aras.
19. *Quia*.
22.
Morientur. Alius, peribunt.

7. Quia testimonio contestatus sum patres vestros in die qua adduxi eos de terra Ægypti, et usque ad diem hanc, mane surgens et contestans, dicens: Audite vocem meam.
8. Et non audierunt, et declinaverunt aurem suam, et abierunt vir in directione cordis sui mali: et induxi super eos omnia verba testamenti hujus, quod precepi eis ut facerent, et non fecerunt.
9. Colligatio.
12. Et salvatione (non salvabunt).
13. Biviorum.
Probro.
Altaria.
19.
22. Ideo hæc dicit Dominus virtutum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Jeremiæ.

edidimus, secutus est Theodoretus, qui etiam ad v. 8 legit εὐθύτητι, quæ vox suspecta Drusio erat. Hosce porro duos versus in edit. LXX deficere monet Drusius: quod verum utique est.

V. 9. Hieronymus: « Pro *conjuratio*, quam nos juxta Symmachum interpretati sumus, Aquila et Theodotio σύνδεσμον transtulerunt, quam nos *colligationem* possumus dicere. » Symmachus autem vocem אַנְטָרְסִין ἀνταρσιν vertit alibi. [Parum feliciter divinavit bonus Monf. Symmachii enim germana lectio, quam exhibet L. Bos, est, συνομοσία, eamque ad litteram reddidit S. Hieron. *conjuratio*. DRACH.]

V. 12. Ἄ., Θ., καὶ σωτηρία. Ms. Jes.

V. 13. Ἄ., Σ., ἐξόδων. Θ., ἀμφόδων. Idem, qui in

textu habet, διόδων, cum in edit. Romana LXX habeant, ἐξόδων.

Ibid. Ἄ., Θ., ✕ τῇ αἰσχύνῃ. Idem.

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., θυσιαστήρια. Id. [Textus Hebr. תַּחֲבֹרֹת לְפָנָיו בְּמִצְרַיִם, *altaria pudori, altaria* etc. Duo priora verba non reddiderunt LXX. Sym. autem et Th. interpretati sunt, θυσιαστήρια τῇ αἰσχύνῃ. De Aquilæ versione invenitur tantummodo θυσιαστήρια. Alterum vero תַּחֲבֹרֹת verterunt senes, βωμούς. Et secundum hoc omnia restitue. Dr.]

V. 19. ✕ ὅτι. Idem.

V. 22. Σ., Θ., διὰ τοῦτο etc. Idem. [Et sic habet Complut. in textu. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ἀπολοῦνται. Idem.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
3 תרמיני התקם כצאן למבחה	3.	3.
<p>ושקדוהו 'O Σύρος, καὶ εὐτρέπισον αὐτούς.</p> <p>5 את-רגלים ו רעתו וילאך 'O Σύρος, μετὰ πεζῶν τρέχουσα ἤεττήθη.</p> <p>ואיך תתורה את-הסוסים, καὶ πῶς ἀναστήναι ἰππεῦσι δυνήση;</p> <p>'O Σύρος, ואיך תעשה בנאך הירדן, πῶς περάσεις τὸν Ἰορδάνην πλημμυρούντα;</p>	5.	5. Σὺν δρομεὶ τε ἔδραμες, καὶ ἐμόχθησέ σε.
9 העימו צבוע	9.	9.
12 שפיים 'O Σύρος, ἀτραπόν.	12.	12.
13 זרעו	13.	13.
14 את-ישראל	14.	14.
17 נאם-יהוה	17.	17. ✕ Φησὶ Κύριος.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Vidisti me.	3. Vidisti me.	3.
Evelle eos sicut pecus ad jugulationem.	Congrega eos quasi gregem ad victimam.	
Et sanctifica eos. <i>Syrus</i> , et bene præpara eos.	Et sanctifica eos.	
5. Cum peditibus cucurristi, et laborare fecerunt te. <i>Syrus</i> , cum peditibus currens victa es.	5. Si cum peditibus currens laborasti.	5. Cum cursoreque cucurristi, et fatigavit te.
Et quomodo contendes cum equis? <i>Syrus</i> , et quomodo consurgere contra equites poteris?	Quomodo contendere poteris cum equis?	
Et quomodo facies in altitudine Jordanis? <i>Syrus</i> , quomodo trajicies Jordanem exundantem?	Quid facies in superbia Jordanis?	
9. Numquid avis tincta?	9. Numquid avis discolor?	9.
12. Edita loca. <i>Syrus</i> , semitam.	12. Vias.	12.
13. Seminaverunt.	13. Seminaverunt.	13.
14. Israel.	14. Israel.	14.
17. Dixit Dominus.	17. Ait Dominus.	17. Ait Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Jeremiæ.

V. 3. ✕ Ἴδες με. Ms. Jes.
Ibid. Θ., ἀθρόισον αὐτούς etc. Idem. [Aldina habet hæc in fine, post αὐτῶν. DRACH.]
V. 5. 'A., σὺν δρομεὶ τε ἔδραμες etc. Sic Drusius, qui suspicatur legendum σὺν δρομεῦσι, quam lectionem libentius sequeretur, si adesset vetustiorum

librorum auctoritas. [S. Joan. Chrys., qui certe vetus auctoritas, sic affert Aquilæ versionem : σὺν δρομεὶ τε ἔδρ. κ. ε. σε. DRACH.]
Ibid. Σύρος, μετὰ πεζῶν etc. Theodoretus.
Ibid. Σύρος, καὶ πῶς ἀναστήναι etc. Theodoret.
Ibid. Σύρος, πῶς περάσεις etc. Theodoretus.

JEREMIÆ CAPUT XIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1 כה-אמר יהוה אלי וקיית 3 שנית	1. 3.	1. Τὰδε λέγει Κύριος ✕ πρὸς μέ. "Ὁ ἐκτήσω. 3. ✕ Δεύτερον.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Sic dixit Dominus ad me. Et emes.	1. Hæc dicit Dominus ad me. Et posside.	1. Hæc dicit Dominus ad me. Quod possedisti.
5. Secundo.	5. Secundo.	Secundo.

5. ✕ τις με.

Vacat.

5. ✕ Ἀθρόισον αὐτοὺς ὡς πρόβατα εἰς σφαγὴν.

Ἄγνισον αὐτοὺς.

5.

5. Σοῦ οἱ πόδες τρέχουσι, καὶ ἐκλύουσί σε.

5.

Πῶς παρασκευάσῃ ἐφ' ἵπποις·

Πῶς ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ Ἰορδάνου;

9.

9. Μὴ σπήλαιον δαίνης; Ἄλλος, μὴ σπήλαιον ἀδικίας; Ἄλλος, ληστῶν.

9.

12.

12. Διεκβολὴν.

12.

13.

13. Vacat. Ἄλλος, ἐσπείρατε.

13.

14. ✕ Τῷ : Ἰσραὴλ.

14. Ἰσραὴλ.

14.

17. ✕ Φησὶ Κύριος.

17.

17. ✕ Φησὶ Κύριος.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.

3. Vidisti me.

3.

Vacat.

Congrega eos sicut oves ad mactationem.

Purifica eos.

5.

5. Tui pedes currunt, et dissolvunt te.

5.

Quomodo præparaberis in equos?

Quomodo facies in fremitu Jordanis?

9.

9. Num spelunca hyænæ? *Alius*, numquid spelunca iniquitatis? *Al.*, latronum.

9.

12.

12. Diverticulum.

12.

13.

13. Vacat. *Alius*, seminastis.

13.

14. Israel.

14. Israel.

14.

17. Ait Dominus.

17.

17. Ait Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Jeremiæ.

V. 9. ——— ἀδικίας. et alteram lectionem, ληστῶν, adfert ms. Jes. Sunt fortassæ scholia.

V. 12. Σύρος, ἀτραπόν. Theodoretus.

V. 13. Ἄλλος, ἐσπείρατε. Sic ms. Jes., ἐν τισιν ἀντιγράφοις κείται, ἐσπείρατε, καὶ ἐθερίσατε. [Μοχ, 1-γρ. Ed. Rom., θερίζετε. Ald. et Complut., ἐθε-

ρίσατε, ut habet ms. Jes. Alii, θεριεῖτε. Cod. Frederico-Augustanus, apud Tischendorf, θερίσεται. DRACH.]

V. 14. Σ., ✕ τῷ. Idem.

V. 17. Ἀ., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem. [Complut., λέγει Κύριος. DRACH.]

JEREMIE CAPUT XIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Τάδε λέγει Κύριος ✕ πρὸς μέ. Ὅ ἐκτήσω.

1. Τάδε λέγει Κύριος.

1. Τάδε λέγει Κύριος ✕ πρὸς μέ.

3. ✕ Δεύτερον.

Καὶ ἐκτησάμην.

Ὅ ἐκτήσω.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Hæc dicit Dominus ad me.

1. Hæc dicit Dominus.

1. Hæc dicit Dominus ad me.

Quod possedisti.

Et possedi.

Quod possedisti.

3. Secundo.

3. Vacat.

3. Secundo.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
5 ואלך ואמננו בפרת נאשר הזה יהוה איתי	5.	5. * Καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐκρ. ψι αὐτὸν ἐν τῷ Εὐφράτῃ, καθὼς ἐν- επελάτῳ μοι Κύριος.
7 האזור	7.	7. * Τὸ περιζῶμα.
10 העם הזה הרע	10.	10
ההלכים בשררות לבם		Οἱ πορευόμενοι ἐν τῇ εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρίας.
11 את-כל-בית נאם-יהוה	11.	11. * Πάντα : τὸν οἶκον. * Φησὶ Κύριος.
12 כה אמר יהוה אלהי ישראל נבל	12.	12. * Τάδε λέγει Κύριος Θεὸς 'Ισραήλ.
17 תשמעה במסותים	17.	1. Λαγῆνιον. 2. Νέβελ. 17. Ἀκούσητε * αὐτοῦ. (Ἐν σχώτει.)
ודכע הדכע ולגבירה 18	18.	* Καὶ δακρῦουσα δακρῦσει. 18. Καὶ τῇ κυρτεσούσῃ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
5. Et abii, et abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.	5. Et abii, et abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.	5. Et abii, et abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.
7. Cingulum.	7. Lumbare.	7. Cinctorium.
10. Populum istum pessimum.	10. Populum istum pessimum.	10.
Ambulantes in pertinacia cordis sui.	Et ambulant in pravitate cordis sui.	Ambulantes in directione cor- dis sui mali.
11. Omnem domum. Dixit Dominus.	11. Omnem domum. Dicit Dominus.	11. Omnem domum. Dicit Dominus.
12. Sic dicit Dominus Deus Israel.	12. Hæc dicit Dominus Deus Israel.	12. Hæc dicit Dominus Deus Israel.
Uter.	Laguncula.	1. Laguncula. 2. Nebel.
17. Audieritis hoc.	17. Audieritis.	17. Audieritis eum.
In occultis.	In abscondito.	In tenebris.
Et lacrymando lacrymabitur.	Plorans plorabit.	Et lacrymans lacrymabitur.
18. Et heræ.	18. Et dominatrici.	18. Et dominatrici.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Jeremiæ.

V. 1. 'A., Σ., Θ., * πρὸς μέ. Ms. Jes. Præcedentia quoque verba eorundem sunt, ut infra v. 12.

Ibid. 'A., Σ., Θ., δ' ἐκτήσω. Idem. Suspicionem.

V. 5. 'A., Σ., Θ., δευτερον. Idem.

V. 5. 'A., Θ., καὶ ἐπορεύθη etc. Idem. Hæc habentur etiam in τοῖς O', sed ex 'A., Θ. desumpta, ut notat asteriscus.

V. 7. 'A., Σ., Θ., τὸ περιζῶμα. Idem.

V. 10. Ἄλλοι, τὸν λαὸν etc. Idem.

Ibid. 'A., Θ., οἱ πορευόμενοι etc. Sic legitur in ms. Jes. cum asterisco ad secundam lectionem.

V. 11. 'A., Θ., * πάντα. Idem.

Ibid. 'A., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem.

V. 12. 'A., Σ., Θ., τάδε λέγει Κύριος etc. H. [Etiam illud quod proxime præcedit, יהוה אמר, verbum hoc, desideratur in Rom. edit. et Alex. Sed

JEREMIÆ CAPUT XIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
3 בשו והכלמו וחפו ראשם	3.	3.
4 כי לא-היה גשם בארץ בשו אכרים חפו ראשם.	4.	4.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Pudore affecti sunt et erubuerunt, et operuerunt caput suum.	3. Confusi sunt et afflicti, et operuerunt capita sua.	3.
4. Quia non fuit pluvia in terra, pudore affecti sunt agricolæ, operuerunt caput suum.	4. Quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua.	4.

5.
7. ✕ Τὸ περιζῶμα.
10.
11.
✕ Φησὶ Κύριος.
12. ✕ Τάδε λέγει Κύριος Θεὸς
Ἰσραήλ.
Κρατήρ.
17.
18. Καὶ τῆ κυρία.
SYMMACHUS.
5.
7. Cinctorium.
10.
11.
Dicit Dominus.
12. Hæc dicit Dominus Deus
Israel.
Crater.
17.
18. Et dominæ.

5. ✕ Καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔκρυφα
αὐτὸν ἐν τῷ Εὐφράτῃ, καθὼς ἐν-
ετέλατό μοι Κύριος.

7. *Vacat.*

10. *Vacat.* "Ἄλλοι, τὸν λαὸν τοῦ-
τον τὸν πονηρῶν.

✕ Οἱ πορεύονται ἐν τῇ σχολιότητι
τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.

11. Τὸν οἶκον.

Vacat.

12. *Vacat.*

Ἄσχος.

17. Ἀκούσῃτε.

Κεχυμμένως. "Ἄλλοι, ἐν χρυ-
φαίῳ.

Vacat.

18. Καὶ τοῖς δυναστεύουσι.

LXX INTERPRETES.

5. Et abii, et abscondi illud in
Euphrate, sicut præceperat mihi
Dominus.

7. *Vacat.*

10. *Vacat.* *Alii*, populum istum
malum.

Qui ambulant in perversitate
cordis sui mali.

11. Domum.

Vacat.

12. *Vacat.*

Uter.

17. Audieritis.

In abscondito. *Alii*, in occulto.

Vacat.

18. Et potentibus.

5. ✕ Καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔκρυφα
αὐτὸν ἐν τῷ Εὐφράτῃ, καθὼς ἐν-
ετέλατό μοι Κύριος.

7. ✕ Τὸ περιζῶμα.

10.

Οἱ πορευόμενοι ἐν τῇ εὐθύτητι
τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.

11. ✕ Πάντα ὁ τὸν οἶκον.

✕ Φησὶ Κύριος.

12. ✕ Τάδε λέγει Κύριος Θεὸς
Ἰσραήλ.

Σκεῦος.

17. Ἀκούσῃτε ✕ αὐτοῦ.

✕ Καὶ δακρύουσα δακρύσει.

18.

THEODOTIO.

5. Et abii, et abscondi illud in
Euphrate, sicut præceperat mihi
Dominus.

7. Cinctorium.

10.

Ambulantes in directione cordis
sui mali.

11. Omnem domum.

Dicit Dominus.

12. Hæc dicit Dominus Deus
Israel.

Vas.

17. Audieritis eum.

Et lacrymans lacrymabitur.

18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Jeremiæ.

totum habet locum Complut., τὸν λόγον τοῦτον· τάδε
λ. κ. ὁ θ. ἰ. DRACH.]

Ibid. Hieronymus : « Verbum Hebraicum NEBEL
Aquilæ prima editio *lagunculam*; secunda ipsum
nebel; Symmachus *craterem*; LXX *utrem*; Theo-
dotio *vas* interpretati sunt. » [Græca Aquilæ ἰ. et
Theodotionis supplevimus ex L. Bos. DRACH.]

V. 17. Ἄ., θ., ✕ αὐτοῦ. Ms. Jes.

Ibid. *Aquila*, in tenebris. Hieronymus.

Ibid. "Ἄλλοι, ἐν χρ. Addidimus ex Lamb. Bos.
DRACH.

Ibid. Ἄ., θ., καὶ δακρύουσα δακρύσει. Ms. Jes.

V. 18. Hieronymus : « Verbum Hebraicum GE-
BIRA, Aquila et Symm. *dominatricem* et *dominam*
interpretati sunt : quod LXX putaverunt GEBU-
ROTH, *potentesque* dixerunt. » [Aq. et Sym. Græca
supplevimus ex Lamb. Bos. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT XIV.

Ω.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

3.
4.
SYMMACHUS.
5.
4.
3. *Vacat.*
4. Ὅτι οὐκ ἦν ὕετις, ἤσχύνθησαν
οἱ γεωργοί, ἐπεκάλυψαν τὰς κεφα-
λάς αὐτῶν.
- LXX INTERPRETES.
3. *Vacat.*
4. Quia non erat pluvia, confusi
sunt agricolæ, operuerunt capita
sua.

3. ✕ Ἠσχύνθησαν καὶ ἐνετρά-
πησαν, καὶ ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν
αὐτῶν.

4. (Ὅτι οὐκ ἦν ὕετις) ✕ ἐπὶ τῆς
γῆς ὡς ἤσχύνθησαν γεωργοί, καὶ
ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν.

THEODOTIO.

3. Pudore affecti sunt et erubue-
runt, et operuerunt caput suum.

4. Quia non erat pluvia super
terram, confusi sunt agricolæ, et
operuerunt caput suum.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
5 כי גם - אילת בשדה ילדה ועוד כי לא - היה דשא	5.	5.
6 כתבים	6.	6. ✕ Ὡς δράκων.
8 'O Σύρος, καὶ ὡς ὀδίτης.	8.	8.
10 כן אהבו ויפקד חמאתם	10.	10. ✕ Οὕτως : ἠγάπησαν. ✕ Καὶ ἐπισκέπεται ἁμαρτίας αὐτῶν.
15 בחרב וברעב יחמו	15.	15. ✕ Ἐν ῥομφαίῃ καὶ λιμῷ τε- λευτήσουσι.
הנביאים הדבחו 17 שבר גדל בחלת	17.	Προφητῆται ✕ ἐκεῖνοι. 17. ✕ Μεγάλω. ✕ Παρθένος.
22 היש בתבלי הגוים מנשמים	22.	22. Μὴ ἔστιν ἐν τοῖς ματαίως τῶν ἔθνῶν ὑετίζων; ✕ Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν. ✕ Σὺν : πάντα ταῦτα.
ידחה אלהינו את - כל - אלה		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
5. Quin etiam cerva in agro pe- perit, et reliquit, quia non erat herba.	5. Et cerva in agro peperit, et reliquit; quia non erat herba.	5.
6. Quasi dracones.	6. Quasi dracones.	6. Quasi draco.
8. Et quasi viator. <i>Syrus, idem.</i>	8. Et quasi viator.	8.
10. Sic dilexerunt. Et visitabit peccata eorum.	10. Qui dilexit. Et visitabit peccata eorum.	10. Sic dilexerunt. Et visitabit peccata eorum.
15. In gladio et in fame consu- mentur. Prophetæ illi.	15. In gladio et fame consu- mentur. Prophetæ illi.	15. In gladio et fame morientur. Prophetæ illi.
17. Conititione magna. Virgo.	17. Conititione magna. Virgo.	17. Magna. Virgo.
22. An sunt in vanitatibus gen- tium pluere facientes? Dominus Deus noster. Omnia hæc.	22. Numquid sunt in sculptili- bus gentium qui pluant? Dominus Deus noster. Omnia hæc.	22. Num est in vanitatibus gen- tium qui pluat? Domine, Deus noster. Omnia hæc.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Jeremiæ.

V. 3. Θ., ἠσχύνθησαν etc. Ms. Jes. [Complut., ἠσχύνθησαν καὶ ἤρυσθρίασαν, καὶ ἐκάλυψαν τὰς κε-
φαλὰς α. DRACH.]

V. 4. Θ., ἐπὶ τῆς γῆς etc. Hunc et sequentem
versum ex Theodotione cum asterisco adfert ms.
Jes., et habentur etiam ambo in τοῖς Θ' cum parvo

discrimine.

V. 6. Ἄ., Θ., ὡς δράκων. Idem. [Complut.,
ὡς δράκοντες, ut dracones, quæ lectio melius qua-
drat ad Hebr. DRACH.]

V. 8. 'O Σύρος, ὡς ὀδίτης. Theodoretus.

V. 10. Ἄ., Θ., ✕ οὕτως. Idem. [Complut., καὶ

JEREMIE CAPUT XV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYAAΣ.
1 מעל - פני	1.	1.
5 לשא	5.	5.
7 לוא שב	7.	7.
8 לי	8.	8.
הבאתי להם		✕ Αὐτοῖς.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Desuper facie mea.	1. A facie mea.	1.
5. Ad rogandum.	5. Ad rogandum.	5.
7. Non reversi sunt.	7. Non sunt reversi.	7.
8. Mibi. Inluxi eis.	8. Mibi. Induxi eis.	8. Eis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
5.	5. Καὶ Ἐλαφοὶ ἐν ἀγρῷ ἔτεκον, καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη.	5. * Καὶ Ἐλαφοὶ ἐν ἀγρῷ ἔτεκον, καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη.
6.	6. <i>Vacat.</i>	6. * Ὡς δράκων.
8.	8. Ὡς αὐτόθων.	8.
10.	10. Ἠγάπησαν. <i>Vacat.</i>	10. * Οὕτως ; ἠγάπησαν. * Καὶ ἐπισκέπεται ἀμαρτίας αὐτῶν.
15.	15. Ἐν θανάτῳ νοσερῶ ἀποθνήσκονται, καὶ ἐν λιμῶ συντελεσθήσονται.	15. * Ἐν ῥομφαίᾳ καὶ λιμῶ τελεστήσονται.
Προφήται * ἐκείνοι.	Οἱ προφήται.	Προφήται * ἐκείνοι.
17. * Μεγάλω. * Παρθένος.	17. Συντρίμματι. <i>Vacat.</i>	17.
22.	22. Μὴ ἔστιν ἐν τοῖς εἰδώλοις τῶν ἔθνων ἀτελιζῶν;	22.
* Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν.	Πάντα ταῦτα.	

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
5.	5. Et cervæ in agro pepererunt et reliquerunt, quia non erat herba.	5. Et cervæ in agro pepererunt et reliquerunt, quia non erat herba.
6.	6. <i>Vacat.</i>	6. Quasi draco.
8.	8. Sicut indigena.	8.
10.	10. Dilexerunt. <i>Vacat.</i>	10. Sic dilexerunt. Et visitabit peccata eorum.
15.	15. In morte morbosa morientur, et in fame consumentur.	15. In gladio et fame morientur.
Prophetæ illi.	Prophetæ.	Prophetæ illi.
17. Magna.	17. Contritione.	17.
Virgo.	<i>Vacat.</i>	
22.	22. Numquid est in idolis gentium, qui pluat?	22.
Domine, Deus noster.	Omnia hæc.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Jeremiæ.

ἐπισκέψατο τὰς ἀνομίας αὐτῶν. DRACH. |
Ibid. 'A., Θ., καὶ ἐπισκέπεται etc. Idem.
V. 15. 'A., Θ., ἐν ῥομφαίᾳ etc. Idem.
Ibid. 'A., Σ., Θ., * ἐκείνοι. Idem.
V. 17. 'A., Σ., μεγάλω. Idem.
Ibid. 'A., Σ., παρθένος. Idem.

V. 22. 'A., μὴ ἔστιν etc. Drusius.
Ibid. 'A., Σ., Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ms. Jes. [Habet Complut. Dr.]
Ibid. 'A., * σὺν ; πάντα. Idem. [Complut., σύμφωνα τ. Adi notam ad xi, 2. Dr.]

JEREMIAE CAPUT XV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. * Ἀπὸ προσέπου μου.	1.
5. * Ἐρωτῆσαι.	5. <i>Vacat.</i>	5. * Ἐρωτῆσαι.
7.	7. * Καὶ οὐκ ἐπεστράφησαν.	7.
8. * Ἐπ' ἐμέ. * Αὐτοῖς.	8. <i>Vacat.</i> Ἐπήγαγον.	8.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. A facie mea.	1.
5. Ad rogandum.	5. <i>Vacat.</i>	5. Ad rogandum.
7.	7. Et non reversi sunt.	7.
8. Super me.	8. <i>Vacat.</i>	8.
Eis.	Induxi.	

10. וַאִישׁ בְּחֶזֶק
 10. Ὁ Σύρος, לא-נשיתי ולא-נשו-בי
 οὐκ ὠφλησα.

11. לְכוּב
 11. 11. * Εἰς ἀγαθόν.
 12. הִירַע בְּרוּל וּ בְרוּל מַעֲפֵן
 12. 12.
 וּנְחֻשֶׁת
 13. לא במחיר
 13. 13.
 15. אַתָּה יָדַעַת
 15. 15. * Σὺ ἔγνων.
 אַל-לֵאדָךְ אַפְךָ תִּקְחֵנִי

16. וְאַכְלִם
 16. 16.
 יְהוָה אֱלֹהֵי
 20. נֹאֵם-יְהוָה
 20. 20. * Θεὸς Κύριος.
 21. הַדְּעַלְתָּךְ
 21. 21. * Καὶ βύσσημαί σε.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

9. Septem.
 10. Et virum contentionis.
 Non foeneratus sum, nec foenerati sunt in me. Syrus, non debui.
 11. In bonum.
 12. Numquid conteret ferrum ferrum ab Aquilone, et aes?
 15. Non in pretio.
 15. Tu nosti.
 Ne in longanimitate furoris tui suscipias me.
 16. Et comedi eos.
 Domine Deus.
 20. Dixit Dominus.
 21. Et eruam te.

VULGATA LATINA.

9. Septem.
 10. Virum discordiæ.
 Non foeneravi, nec foeneravi mihi quisquam.
 11. In bonum.
 12. Numquid foederabitur ferrum ferro ab Aquilone, et aes?
 13. Gratis.
 15. Tu scis.
 Noli in patientia tua suscipere me.
 16. Et comedi eos.
 Domine Deus.
 20. Dicit Dominus.
 21. Et liberabo te.

AQUILA.

9. Septem.
 10. Virum dijudicantem.
 11. In bonum.
 12.
 13.
 15. Tu nosti.
 16.
 20. Dicit Dominus.
 21. Et eruam te.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Jeremiæ.

V. 4. Ἀπὸ προσ-. Ms. Jes. [Habet Complut. DRACH.]

V. 5. Σ., Θ., ἐρωτῆσαι. Idem.

V. 7. Καὶ οὐκ ἐπεστράφησαν. Idem.

V. 8. Σ., ἐπ' ἐμέ. Idem.

Ibid. Ἀ., Σ., αὐτοῖς. Idem.

V. 9. Hieronymus: « Sæpe diximus verbum Hebraicum SABĀ, vel septem, vel juramentum sonare, vel plurimos. Unde et diversa est interpretatio; Aquila, LXX et Theodotione, septem, transferentibus; Symmacho, plurimos. [Symmachi germanam exhibet lectionem Lamb. Bos, πλείστους. DRACH.]

V. 10. Ἀ., Θ., * ἄνδρα. Ms. Jes.

Ibid. Theod., non debui etc. Hieronymus. Syri versionem adfert Theodoretus.

V. 11. Ἀ., Σ., εἰς ἀγαθόν. Ms. Jes. [In LXX non vacat; sed extra locum positum est in fine commatis, εἰς ἀγαθῶ. DRACH.]

V. 12. Symmachi et Theodotionis lectiones adfert Hieronymus. Varietas autem versionum inde provenit, quod LXX et Theod. legerint יד, Symmachus vero ירע. Id vero notat Hieronymus his verbis: « Numquid foederabitur ferrum ferro ab Aquilone, et aes? Symmachus, Numquid nocebit ferrum ferro ab Aquilone, et aes? LXX et Theodotio, si cognoscat ferrum et operimentum æneum. Varietatis causa perspicua est. Verbum enim IARE, quod in præsentî loco scriptum est, pro ambiguitate enuntiatio-

JEREMIÆ CAPUT XVI.

TO EBPAIKON.

1. לא-תקח לך
 1. 1. * Σεαυτοῦ.
 5. את-החסד ואת-הרחמים
 5. 5.
 6. ומתו גדלים וקטנים בארץ
 6. 6.
 הַזֹּאת

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Non accipias tibi.
 5. Misericordiam et miserationes.
 6. Et morientur magni et parvi in terra ista.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 5.
 6.

VULGATA LATINA.

1. Non accipies.
 5. Misericordiam et miserationes.
 6. Et morientur magni et parvi in terra ista.

ΑΚΥΛΑΑΣ.

1. * Σεαυτοῦ.
 5.
 6.

AQUILA.

1. Tibimetipsi.
 5.
 6.

9. [ΠΡΑΚΤΩΣ.]
10.
11. ✕ Εἰς ἀγαθόν.
12. Μῆτι βλάψει σίδηρος σίδηρον ἀπὸ βορρᾶ, καὶ χαλκὸν;
13.
14. ✕ Σὺ ἔγνωσ.
16. Ὑπεδεχόμεν αὐτούς.
Κύριε, ✕ ὁ Θεός.
20. ✕ Φησὶ Κύριος.
21. ✕ Καὶ ῥύσσομαί σε.
SYMMACHUS.

9. Plurimos.
10.
11. In bonum.
12. Numquid nocebit ferrum ferro ab Aquilone, et æs?
13.
14. Tu nosti.
16. Suscipiebam eos.
Domine Deus.
20. Dicit Dominus.
21. Et eruam te.

9. εὐπία.
10. Διακρινόμενον.
Οὔτε ὠφέλησα, οὔτε ὠφέλησέ με οὔδεις.
11.
12. Εἰ γνωσθήσεται σίδηρον, καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν;
13. Ἄντάλλαγμα, Ἄλλος, —
14. Vacat.
Μὴ εἰς μακροθυμίαν.
16. Συντέλεσον αὐτούς.
Κύριε.
20. Vacat.
21. Καὶ τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε.
LXX INTERPRETES.

9. Septem.
10. Dijudicantem.
Non profui, nec profuit mihi quispiam.
11.
12. Si cognoscetur ferrum, et operimentum æneum?
13. Commutationem. *Alius*, absque pretio.
14. Vacat.
Ne in longanimitate.
16. Consumma eos.
Domine.
20. Vacat.
21. Et ut eruam te.

9. εὐπία.
10. ✕ Ἄνδρα : διακρινόμενον.
11.
12. Εἰ γνῶσεται σίδηρον, καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν;
13.
14. ✕ Σὺ ἔγνωσ.
Μὴ εἰς μακροθυμίαν ✕ σου λάθης με.
16.
20. ✕ Φησὶ Κύριος.
21. ✕ Καὶ ῥύσσομαί σε.
THEODOTIO.

9. Septem.
10. Virum dijudicantem.
Non debui, nec debuit mihi quispiam.
11.
12. Si cognoscet ferrum, et operimentum æneum?
13.
14. Tu nosti.
Ne in longanimitate tua suscipias me.
16.
20. Dicit Dominus.
21. Et eruam te.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Jeremiæ.

nis, et amicitiam sonat, et malitiam (*): quod si PRO RES littera, quæ DALETH litteræ similis est, legatur DALETH, scientiam cognitionemque significat. Unam hic LXX et Theodotionis lectionem esse ait, Si cognoscet ferrum et operimentum æneum, et tamen LXX habent, et γνωσθήσεται, si cognoscetur. Sed jam sæpe diximus Hieronymum, aliosque veteres, qui Hexaplis sunt usi, cum interpretum lectiones referunt, parva, si qua intercedant, discrimina negligere. [Symmachi Theodotionisque Græca adjectimus ex L. Bos. DRACH.]

V. 13. Variam lectionem, absque pretio, adfert item Hieronymus.

V. 15. Ἄ., Σ., Θ., σὺ ἔγνωσ. Ms. Jes. [Quidam mss.

(*) Primitivum שׂר, si *raa* vel *ra* elferas, malitiam notat; si autem *rea*, amicum. DRACH.

in textu τῶν Θ', σὺ ἔγνωσ. Ex Polygl.-Bibel. DRACH.]
Ibid. Ms. Jes., Θ., ✕ σου λάθης με.

V. 16. Σ., suscipiebam eos. Hieronymus. Ita Symmachus, qui plus sensum exprimere solet, quam verba. [Symmachi Græcum, quod addidimus, prodit ex L. Bos. DRACH.]

Ibid. Σ., ✕ ὁ Θεός. Ms. Jes.

V. 20. Ἄ., Σ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem.

V. 21. Ἄ., Σ., Θ., καὶ ῥ-. Idem. [Hunc et præcedentem stichum aliter dedimus quam Montfauc., qui omnia susque deque invertit, et in LXX vacare fecit ubi nihil vacat.—Complut., λέγει Κύριος. Καὶ ὠσω σε. DRACH.]

JEREMIÆ CAPUT XVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. ✕ Σεαυτῶ.

5.

6.

SYMMACHUS.

1. Tibimetipsi.

5.

6.

PATROL. GR. XVI.

1. Μὴ λάθης.

5. ✕ Τὸν ἔλεον καὶ τοὺς οἰκτιρομύς.

6. ✕ Καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

LXX INTERPRETES.

1. Ne accipias.

5. Misericordiam et miserationes.

6. Et morientur magni et parvi in terra ista.

1.

5.

6.

THEODOTIO.

1.

5.

6.

10. את כל-הרעה הגדולה 12. הרעתם לעשות	10. 12.	10. ✕ Τὰ μεγάλα. 12.
13. את-אלהים אחרים יזמם ולילה 17. לא נסחרד מלפני	13. 17.	13. (θεοὶς ἄλλοτριῶσις) ✕ ἡμέρας καὶ νυκτός. 17. ✕ Οὐκ ἐκρύθησαν ἀπὸ τοῦ προσώπου μου.
VERSIO HEBRAICI TEXT. Nec plangent eos, nec incidetur.	VULGATA LATINA. Neque plangentur, et non se incidet.	AQUILA.

10. Omne malum grande. 12. Malefecistis faciendo.	10. Omne malum grande. 12. Pejus operati estis.	10. Magna. 12.
13. Diis alienis die ac nocte. 17. Non sunt absconditæ a facie mea.	13. Diis alienis die ac nocte. 17. Non sunt absconditæ a facie mea.	13. Diis alienis die ac nocte. 17. Non sunt absconditæ a facie mea.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Jeremiæ.

V. 4. 'A., Σ., ✕ σεαυτῶ. Ms. Jes.
V. 4. Vide edit. Rom. Complut., ἐν μαχαίρα καὶ λιμῶ συντελεσθήσονται, καὶ ἔσονται τὰ πτώματα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. Alius, καὶ ἐν μαχαίρα πεσοῦνται, καὶ ἐν λιμῶ συντελεσθήσονται, καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, atque ita prope-modum in Hebr. et in Vulg. Lat. Incerti lectionem præfert L. Bos. DRACH.
V. 5. Τὸν ἔλεον etc. Hæc in τοῖς O' deerant, et ex Theodotionis, ut videtur, editione supplentur in ms. Jes. [Complut., ἔλεος καὶ ἐλεημοσύνας. Dr.]
V. 6. Καὶ ἀποθ-. Ut versu 5.
Ibid. Hebr., וְלֹא יִבְכְּרוּ, nec sepeliantur. Deest in LXX. Complut., οὐ ταφῆσονται. Al., οὐ μὴ ταφῶσιν. Ex Polygl.-Bibel addendum. DRACH.
Ibid. Οὐδ' οὐ μὴ κλαύσουσιν etc. Sic cum asterisco ms. Jes. Quamobrem in LXX editione Hexa-

JEREMIÆ CAPUT XVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1. חסאת ידודה כחובה בעש בחל בצרץ שמיר חרדשה על-לח לבם לקרנות מזבחתים	1.	1.
2. כזכר בניהם מזבחתם ואשריהם על-עץ רענן על גבעות הגבוהות : דרי בשדה	2.	2.
3. הילך כל-אצרחתך לבו אתך במותרך בחסאת בכל-גבולך	3.	3.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Peccatum Juda scriptum in stylo ferri in ungue adamantis, sculptum in tabula cordis eorum, et in cornibus ararum vestrarum.	1. Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eorum.	1.
2. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum suorum juxta lignum frondosum, juxta colles excelsos : montium in agro.	2. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum, et lucorum suorum lignorumque frondentium in montibus excelsis, sacrificantes in agro.	2.
3. Facultatem tuam, omnes thesauros tuos in direptionem dabo : excelsa tua in peccato in universis conuinibus tuis.	3. Fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo : excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis.	3.

τομίδας οὐ μὴ ποιήσουσι. Ἄλλος, * οὐδ' οὐ μὴ κλαύσουσιν αὐτούς, οὐκ ἀπορυγήσονται.

10. * Τὰ μεγάλα.
12.

13. (Θεοὶς ἀλλοτρίοις) * ἡμέρας
καὶ νυκτός.
17.

SYMMACHUS.

10. Magna.
12.

13. Diis alienis die ac nocte.
17.

10. Πάντα τὰ κακά.

12. Ἐπονηρέυσασθε * τοῦ ποι-
ῆσαι.

13. Θεοὶς ἐτέροις.

17. * Οὐκ ἐκρύβησαν ἀπὸ τοῦ
προσώπου μου.

LXX INTERPRETES.

Non plangent eos, neque incisio-
nes facient. *Alius*, neque plora-
bunt eos, neque incidentur.

10. Omnia mala.

12. Malefecistis ad faciendum.

13. Diis aliis.

17. Non sunt absconditæ a facie
mea.

10. * Τὰ μεγάλα.
12.

13. (Θεοὶς ἀλλοτρίοις) * ἡμέρας
καὶ νυκτός.

17. * Οὐκ ἐκρύβησαν ἀπὸ τοῦ
προσώπου μου.

THEODOTIO.

10. Magna.
12.

13. Diis alienis die ac nocte.
17. Non sunt absconditæ a facie
mea.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Jeremiæ.

plari, vel amota ea quæ nunc in edit. Rom. habetur lectio, hæc cum asterisco substituta fuerant, vel relicta veteri versione, hæc etiam adjecta fuerat, ut sæpe contigit.

V. 10. Ἄ., Σ., Θ., * τὰ μεγάλα. Idem.

V. 12. * τοῦ ποιῆσαι. Idem.

V. 13. Ἄ., Σ., Θ., θεοὶς ἀλλοτρίοις. Ita legitur in textu ms. Jes., ad marg. vero, ἐτέροις. Ibid. Ἄ., Θ., ἡμέρας καὶ νυκτός. Illud autem, θεοὶς ἀλλο-
τρίοις, est haud dubie trium interpretum: nam

sic vertere solent.

V. 17. Ἄ., Θ., * οὐκ ἐκρύβησαν ἀπὸ τοῦ προσώπου μου. Ms. Jes. Apud Theodoretum legitur, οὐκ ἀ-
εκρύβησαν. Hieronymus vero ait: « Quod hic de Hebraico posuimus, non sunt abscondita ea a facie mea, in LXX non habetur. »

V. 18. Hebr., *^לעשו, impleverunt. LXX, ἐπλημέ-
λησαν, delinquere fecerunt. Complut. et alii, ἐπλη-
σαν, impleverunt. Vulg., impleverunt. Quod ad-
dendum. DRACH.

JEREMIE CAPUT XVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. *Vacat.* Οι λοιποὶ, ἀμαρτία
Ἰούδα γέγραπται ἐν γραφείῳ σιδη-
ρῷ, ἐν δυνυχι ἀδαμαντίνῳ, ἐγκηκο-
λαμμένη ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρ-
δίας αὐτῶν, καὶ τοῖς κέρασι τῶν
θυσιαστηρίων αὐτῶν.

1.

2.

2. *Vacat.* Οι λοιποὶ, ἤνικα ἀνα-
μνησθῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν τὰ θυσια-
στήρια αὐτῶν καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν
ἐπὶ ξύλου βασέος ἐπὶ βουνῶν με-
τεώρων ὁρέων ἐν ἀγρῷ.

2.

3.

3. *Vacat.* Οι λοιποὶ, ἰσχύν σου
καὶ πάντα θησαυροὺς σου εἰς προ-
νομῆν δώσω, καὶ ὑψηλά σου ἐν ἀ-
μαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὅροις σου.

3.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. *Vacat.* Reliqui, peccatum Ju-
da scriptum est in stylo ferreo, in
ungue adamantino, insculptum in
pectore cordis eorum, et in corni-
bus altarium eorum.

1.

2.

2. *Vacat.* Reliqui, cum recor-
dati fuerint filii eorum altarium
suorum et lucorum suorum super
lignum condensum, super colles
sublimes montium in agro.

2.

3.

3. *Vacat.* Reliqui, fortitudinem
tuam, et universos thesauros tuos
in direptionem dabo, excelsa tua
in peccato in omnibus finibus
tuis.

3.

נתיב לך והעבדתיך את-אויבך בארץ
 אשר לא-יודעת כיראש קדחתם באפי
 עז-עולם תוקד : כה אמר יהוה

5 כענין 6.
 8 עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידעו 9.
 11 בחצי ימי יעזבנו 11.
 12 מראשון בוקים מקדשנו 12.
 15 יבוא נא 15.
 19 יהוה אלי 19.

27 ארמנות

VERSIO HEBRAICI TEXT.

4, 5. Et remissionem facitis etiam in te ab hæreditate tua, quam dedi tibi : et servire faciam te inimicis tuis in terra quam non nosti, quia ignem succendistis in furore meo, usque in sæculum ardebit. Sic dixit Dominus.

6. Sicut juniperus.

Exusta loca. Syrus, in antris.

9. Supplantativum cor præ omnibus, et anxium ipsum, quis cognosceret illud ?

11. In dimidio dierum suorum derelinquet eum.

12. Ab initio locus sanctuarii nostri.

15. Veniat utique.

19. Dominus ad me.

27. Palatia.

6.

9.

11.

12.

15.

19.

27.

VULGATA LATINA.

4, 5. Et relinqueris sola ab hæreditate tua, quam dedi tibi : et servire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras : quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in æternum ardebit. Hæc dicit Dominus.

6. Quasi myricæ.

In siccitate.

9. Pravum est cor omnium et inscrutabile : quis cognosceret illud ?

11. In dimidio dierum suorum derelinquet eas.

12. A principio, locus sanctificationis nostræ.

15. Veniat.

19. Dominus ad me.

27. Domos.

6.

9.

11. Ὡς ἐν ἡμίσει ἡμερῶν ἐγκαταλείψει αὐτούς.

12. Ἐξ ἀρχῆς τόπος ἁγιασμα.

15. ✕ Δή.

19.

27. Βάρεις.

AQUILA.

4, 5.

6.

9.

11. Quasi in dimidio dierum derelinquet eos.

12. Ab initio locus sanctificatio.

15. Utique.

19.

27. Domos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Jeremiæ.

V. 4. Hi quatuor primi versus jam olim desiderabantur in LXX et ex aliis editionibus cum asteriscis adjecti fuerant in Hexaplis. Habentur autem apud Eusebium in *Demonstr. evang.*, Theodoretum in *Commentariis*, et in ms. Jes. Ea vero de re hæc Hieronymus : « Quod cur a LXX prætermissum sit, nescio : nisi forsitan pepercissent populo suo, sicut et in Hesaia eos fecisse manifestum est. » Et infra ad versum 2, idem : « Et hæc in LXX non habentur : eadem, ut reor, causa, quam supra diximus ; ne scilicet æterna in eos sententia permaneret. » Eusebius vero *Demonstr. evang.* lib. x, et καὶ μὴ παρὰ τοῖς Ὁ ἄλλ' οὖν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ ταῦτα εὐρόντες, καὶ ἐν ταῖς τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτικῶν ἐκδόσεσι, ἔτι μετὰ παραθέσεως ἀστερισκῶν ἐν τοῖς ἀκριβέσι τῶν παρὰ τοῖς Ὁ ἀντιγράφοις. I. e., *Etiamsi non apud LXX sed in Hebraico hæc invenerimus, necnon in aliis reliquorum interpretum editionibus, insuper cum additione asteriscorum in accuratioribus LXX Interpretum exemplaribus.* In vocem autem Samir hæc habet Hieronymus : « *Scriptum est stylo ferreo, in ungue adamantino* : qui Hebraice dicitur SAMIR ; non quo ullus unguis sit qui appelletur samir, sed quo lapis adamantinus (qui ex eo quod indomitus sit et iufrangibilis, hoc nomen accepit) tantum ni-

tolem habeat et lævitatem, ut absque ullo impedimento in eo scribi possit stylo ferreo : ut dura ferri materies scribat in duriori tabula adamantina, et duret quod scriptum est in perpetuum. » Pro ἀφαιρεθήσεται καὶ ταπεινωθήσεται, al., et quidem melius, ἀφαιρεθῆσῃ καὶ ταπεινωθῆσῃ, *aufereris et humiliaberis.* [In textu Hebr. duo ista verba דרררר principium sunt sequentis versiculi 3. Complut., Τάδε λέγει Κύριος Ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ὁ ἰσραηλῆσιν ἔστιν ἐν γραφίδι σιδηρᾷ, ἐν δρυὶ ἀδαμαντίνῃ γεγλυμμένη ἐπὶ πλακῶς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν βωμῶν αὐτῶν. Ἐν τῷ μνημονεύειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τῶν βωμῶν, καὶ τῶν ἀλσῶν (sic Vide Schleusneri Thes. in LXX.) αὐτῶν ἐπὶ ξύλῳ ἀλσῶδει, ἐπὶ τῶν βουνῶν τῶν ὕψηλῶν. Ὡ ὄρεινὲ ἐν τῷ πεδίῳ, τὸν πλοῦτόν σου, καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς σου τῇ προνομίᾳ δώσω· τὰ ὕψηλά σου ἐν ἀμαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὄροις σου. Καὶ καταλειψήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἣν ἔδωκά σοι, καὶ δουλεύειν σε ποιήσω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῆ ἣν οὐκ οἶδας, ὅτι πῦρ ἀνήψατε ἐν τῷ θυμῷ μου ἕως τοῦ αἵματος φλέξει. Τάδε λέγει Κύριος Ὁ Θεός· Ἐπ-. In quibusdam vero aliis exemplaribus fere ut *ol λοιποὶ* quos dedit Montf., sed aliquanto aliter. Vers. 1. Ἄ. Ἰ. γ. ε. γραφῆ, ε. ὁ. δ. ε.

4, 5. *Vacat. Ol λοιποί, καὶ ἀ-
φαιρεθήσεται καὶ ταπεινωθήσεται
ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἧς ἔδωκά
σοι, καὶ ἀναδιθάσω σε ἐν τοῖς ἐχ-
θροῖς σου, ἐν τῇ γῆ ἣ οὐκ ἔγνωσ·
ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐν τῷ θυμῷ
μου, ἕως αἰῶνος καυθήσεται. Τάδε
λέγει Κύριος.*

6. Ὡς ξύλον ἀκαρπον.

6. Ὡς ἡ ἀγριομυρική.

6.

Ἐν ἀλίμοις.

9. Ἀνεξερευνήτος ἡ καρδιά πάν-
των, καὶ τίς ἀνὴρ ὃς εὕρησεν αὐτήν;9. Βαθεῖα ἡ καρδιά παρὰ πάντα,
καὶ ἀνθρωπὸς ἔστι, καὶ τίς γνώσει-
ται αὐτόν;

9.

11.

11. Ἐν ἡμέσιν ἡμερῶν αὐτοῦ
ἐγκαταλείψουσιν αὐτόν.

11

12. Ἐξ ἀρχῆς τόπος ἀγίασμα.

12. Ἄγιασμα ἡμῶν.

12.

15.

15. Ἐλθέτω.

15. ✕ Δή.

19.

19. Κύριος. Ἄλλος, Κύριος
✕ πρὸς μέ.

19.

27. Βάρεις.

27. Ἀμφοδα.

27.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4, 5

4, 5. *Vacat. Reliqui, et aufere-
tur, et humiliabitur ab hæreditate
tua, quam dedi tibi : et inducam
te ad inimicos tuos, in terram
quam non nosti : quoniam ignis
succensus est in furore meo, usque
in sæculum ardebit. Hæc dicit Do-
minus.*

4, 5.

6. Sicut lignum infructuosum.

6. Sicut myrica sylvestris.

6.

In salsis.

9. Inscrutabile cor omnium, vir
autem quis est qui inveniat illud ?9. Profundum est cor super om-
nia : et homo est, et quis cognos-
cet eum ?

9.

11.

11. In dimidio dierum ejus de-
relinquent eum.

11.

12. Ab initio locus sanctificatio.

12. Sanctificatio nostra.

12.

15.

15. Veniat.

5. Utique.

19.

19. Dominus. *Alius, Dominus
ad me.*

19.

27. Domos.

27. Bivia.

27.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Jeremiæ.

δ. τ. στ. τ. κ. αὐτῶν (al. αὐτῶ) κ. ε. τ. κ. τ.
θ. α. V. 2. Οὕτως ἦν ἔλα δὴ μνηστῶσιν οἱ υ. α. τῶν
θωσιαστηρίων αὐτῶν, καὶ ἀλσῶν ε. ξ. δασέως (sic
casus genit. ubique in V. T.) καὶ ε. β. μ. V. 3. Καὶ
ὁ. ε. ἀ. τὴν ι. σ., κ. τοὺς θ. σ. ε. π. ὁ., καὶ τ. ὁ.
σ. διὰ τὰς ἀμαρτίας σου τὰς ἐν πᾶσιν τ. ὁ. σ. V. 4.
Κ. ἀφῆθη μόνη, κ. ταπεινωθήσεται ἄ. τ. κ. σ., ἡ.
ε. σ., κ. καταδουλώσω σε τοῖς ε. σ. ε. τ. γ. ἢ ο. ε.
δ. π. ε. ε. τ. θ. μ., ε. α. κ. Hæc in quodam cod.
Vatic. leguntur sub asteriscis.

Schleusnerus : « Quatuor priores hujus capituli
versiculos deesse apud Alexandrinos, testis est
Hieron. in Comment. ad h. l., qui cur a LXX Intt.
prætermitti fuerint, se ignorare ingenue fatetur.
Non habentur etiam apud Augustinum lib. xiii. C.
Faust. cap. 7, et in omnibus codd. hucusque col-
latis (in hoc fallitur Schl. ut patet supra) uno codice
Vatic. excepto, in quo verba : τάδε λ. K. usque ad
ἕως α. φ. (quæ in edit. Complut., Theodoro et
cod. Syriaco-Hexaplati non sine lectionis varietate
leguntur) sub asteriscis posita reperiuntur. Hanc
omissionem tribuendam esse Judæis, textum Græ-
cum versionis Alexandrinæ in locis nonnullis populo
Judaico minime honorificis mutilantibus, statuit
Owenius in Tractatu de versione LXX Intt. Sect.

V. cf. *Brittisches theologisches Magazin*. P. III,
fasc. 1, p. 98. » DRACH.]

V. 6. Symm., *sicut lignum infructuosum* Hiero-
nymus : « *Et erit quasi myrica, quæ Hebraice di-
citur AROER, sive ut interpretatus est Symma-
chus, lignum infructuosum, in solitudine.* »

Ibid. Σύρος, ἐν φωλεοῖς. Theodoretus. [Legit, ut
videtur, ⲩⲧⲓⲡⲓ. DRACH.]

V. 9. Hieronymus : « Verbum Hebraicum ENOS
quatuor litteris scribitur, ALEPH et NUN, et VAU,
et SIN. Si igitur legatur ENOS, homo dicitur : si
autem ANUS, *incructabile*, sive *desperabile* : eo
quod nullus cor hominum valeat invenire. Symm.
vero hunc locum ita interpretatus est, *Inscruta-
bile* etc. » [Symmachi Græca addidimus ex Lamb.
Bos. DRACH.]

V. 11. 'A., ὡς ἐν ἡμέσιν etc. Drusius ex edit.
Rom. [Hebr. Chetib כִּי, Keri vero כִּי. DRACH.]

V. 12. 'A., Σ., ἐξ ἀρχῆς etc. Ms. Jes.

V. 15. 'A., Θ., ✕ δὴ. Idem.

V. 19. ✕ πρὸς μέ. Idem. [Habet Complut. Dr.]

V. 26. Hebr., וְזָבַח, et oblationem. Vulg., et
sacrificium. LXX, καὶ μάννα, et manna. Apposite
S. Hieron. « LXX ipsum verbum Hebraicum po-
suere MANAA, quod pessima consuetudine, immo

ὀψείτω, εἰ τὴ ποσὴν ἀειρεταια τῆς τῆς ἐς τὴν πᾶσι
publicorum, significantur. Psalmo cxxii, 17, ἐν
πυργόβαρεσί σου. Euthymius: Hac dictione mænia
turribus circumseptæ ac munita intelligimus. Scho-

νων, ex hoc loco interpretantur. Nam dicitur
interpretantur, a gravibus eburneis, tanquam a
βαρύς, cum sit a βάρυς. » [Cf. supra Prov. xviii,
19, notam. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	JEREMIE CAPUT XVIII. Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4.	4. Vacat.	4. ✕ Ἐν τῷ πληῶ.
6. ✕ Οὕτως.	6. Κεραμέως.	6. ✕ Οὕτως.
7. ✕ Καὶ καθελεῖν.	7. Vacat.	7.
11.	11. ✕ Λέγων. Οὕτως λέγει Κύριος.	11.
	Vacat. Ἄλλος, ✕ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν.	
12. Ἐξελίπομεν.	12. Ἀνδριούμεθα.	12.
17.	17. ✕ Αὐχένα καὶ οὐ πρόσωπον.	17.
18.	18. ✕ Οὐκ ἄκουσόμεθα πάντας.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
4.	4. Vacat.	4. In luto.
6. Sic.	6. Figuli.	6. Sic.
7. Et ad destruendum.	7. Vacat.	7.
11.	11. Dicens, Sic dicit Dominus.	11.
	Vacat. Alius, vias vestras.	
12. Defecimus.	12. Confortabimur.	12. ὅ
17.	17. Cervicem et non faciem.	17.
18.	18. Non audimus omnes.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Jeremiæ.

sed absque λέγων. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. Idem.

V. 12. A., desperavimus. S., defecimus. Hieronymus. [Duor. Græca apposuimus ex L. Bos. DRACH.]

V. 17. ✕ Αὐχένα καὶ οὐ πρόσωπον. Ms. Jes. [Complut., νῶτον καὶ μὴ πρ. DRACH.]

V. 18. ✕ οὐκ ἄκουσόμεθα πάντας. Idem. Hæc vero particula negativa etiam hodie deest in LXX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	JEREMIE CAPUT XIX. Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Πολυάνδριον. Οἱ λοιποὶ, φάραγγα.	2.
(Ἄρσιθ.)	Τῆς Χαρσεθ.	(Ἄρσιθ.)
3. Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.	3. Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.	3. Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.
4.	4. Ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπόν με. Τὸν τόπον.	4.
5.	5. Ὑψηλὰ τῆ Βαάλ. Ἄλλος, ✕ τὰ ὕψηλά.	5.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Polyandrion. Reliqui, vallem.	2.
Harsith.	Ipsius Charsith.	Harsith.
3. Dominus virtutum, Deus Israel.	3. Dominus Deus Israel.	3. Dominus virtutum, Deus Israel.
4.	4. Pro eo quod dereliquerunt me. Locum.	4.
5.	5. Excelsa ipsi Baal. Alius, ipsa excelsa.	5.

6 התפת וגיא 6.
 8 ושמותי את-העיר 8.
 9 ובבקשי נפשם 9.
 11 אשבר את-העם
 ובחפת יקברו מאין מקום לקבר
 13 ובבתי מלכי יהודה כמקום התפת

6.
 8. ✕ Συν : την πόλιν.
 9. ✕ Καὶ οἱ ζητούντες τὴν ψυ-
 χὴν αὐτῶν.
 11. ✕ Συν : τὸν λαόν.
 Καὶ ἐν τῷ θαφῆθ θάψουσι, ὅτι
 οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι.
 13.

14. **VERSIO HEBRAICI TEXT.**
 Ascensiones ipsi Baal.
 6. Topheth et vallis.
 8. Et ponam civitatem.
 9. Et quærentes animam eorum.
 11. Conteram populum.
 Et in Thopheth sepelientur, eo quod non locus ad sepeliendum.
 13. Et domus regum Juda sicut locus Tophethi.

14. **VULGATA LATINA.**
 In holocaustum Baalim.
 6. Topheth et vallis.
 8. Et ponam civitatem.
 9. Et qui quærent animas eorum.
 11. Conteram populum.
 Et in Topheth sepelientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.
 13. Et domus regum Juda sicut locus Thopheth.

14. **AQUILA.**
 6.
 8. Civitatem.
 9. Et quærentes animam eorum.
 11. (Conteram) populum.
 Et in Thapheth sepelient, quia non est locus ad sepeliendum.
 13.

14. Ex ipsa Topheth.

14. De Topheth.

14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Jeremiæ.

V. 2. *Οἱ λοιποὶ, φάραγγα.* Drusius, qui hanc notam adjicit : « Sumptum ex scholio quodam Græco. In textu est, *גיא בן-הגב, vallis filii Hinnom*, quod brevius dicitur *Gehinnom*, et ἀρχαϊκῶς *Gehennam*, O ex dialecto Syriaca in A versa, unde *Gehennæ* nomen; *Gehennam, Gehenna, ut Mariam, Maria.* » Ibid. Hieronymus : « Pro *laguncula figuli*, quæ Hebraice dicitur, *BOCBOC, LXX dotiolum* transtulerunt; et pro *porta fictili*, *Aquila, Symmachus* et *Theodotio* ipsum verbum posuerunt Hebraicum *HARSITH* : pro quo *LXX* juxta morem suum, pro aspiratione *HETH*, addiderunt *CHI* Græcum, ut dicerent *Charsith* pro *Arsith* : sicut illud est, pro *Hebron, Chebron*, et pro *Jericho, Jericho.* » [Hebr.

Chetib, כרית, Keri, כרית. Lamb. Bos : « Aq., S., Th., τῆς ἀρσείθ. » DRACH.]
 V. 3. 'A., Σ., Θ., ✕ τῶν δυνάμεων. Ms. Jes.
 V. 4. 'A., ✕ ὅσα : Idem; ἐγκατέλιπον adjicitur ex conjectura, et quidem, ut videtur, non dubia.
 Ibid. 'A., ✕ σύν : Idem. De hac particula pro ἦν Hebraico posita, sæpius actum est.
 V. 5. ✕ τὰ : Idem.
 Ibid. ✕ Σ., ὀλοκαυτώματα etc. Idem.
 V. 6. Ἄλλος, θαφῆθ καὶ φάραγγι. Idem, sine interpretum nomine.
 V. 8. Καὶ τὰξω, 'A., ✕ σύν : τὴν πόλιν. Idem. Illud, καὶ τὰξω τὴν πόλιν, in ipso textu legitur. Edit. Rom., καὶ κατὰξω. In margine vero cod. Jes.,

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

2 ויהי

2 המהפכת

3 ויהי מסחרת

כגור

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Et dedit.
 Cryptam.

3. Et fuit a crastino.

Pavorem.

JEREMIAE CAPUT XX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
 Ἑλληνικῶς γράμμασι.

2.

VULGATA LATINA.

2. Et misit.
 Nervum.

3. Cumque illuxisset in crastinum.

Pavorem.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

2.

3. ✕ Καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον
 1. Περιρῶντα. 2. Ξένον.

AQUILA.

2.

3. Et factum est crastino.

1. Circumspicientem. 2. Peregrinum.

6. **8.**
9. ✕ Καὶ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυ-
χὴν αὐτῶν.
11.
Καὶ ἐν τῷ Θαφῆθ θάψουσι, παρὰ
τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον τοῦ θάψαι.
13.

14. **SYMMACHUS.**
Holocausta ipsi Baal
6.
8.
9. Et quærentes animam eo-
rum.
11.
Et in Thapheth sepelient, quod
non existat locus ad sepeliendum
13.

14.

'A. ✕ σύν :

V. 9. 'A., Σ., Θ., καὶ οἱ ζητοῦντες etc. Idem.

V. 11. 'A., ✕ σύν : τὸν λαόν. Idem.

Ibid. 'A., Θ., καὶ ἐν τῷ Θαφῆθ etc. Trium lectio-
nem eruimus partim ex Drusio et Theodoro, et
partim ex ms. Jes., sed non sine scrupulo. Theo-
doretus legit, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τοῦ θάψαι.
[Complut. habet ut 'A. et Θ., sed scribit Τωφῆθ.
Alii, ut Σ., habent autem παρὰ τοῦ μὴ. Polyglotten-
Bibel. DRACH.]

V. 13. Πάντες, καὶ οἱ etc. Ms. Jes.

V. 14. Idem habet hoc scholion. θαφῆθ ἐρμηνεύ-
ται διάπτωσις. Thapheth vertitur ruina. Qua de re
Hieronymus ad caput sequens : « Quæ sit vallis fi-

6. Διάπτωσις καὶ πολυάνδριον
'Αλλος, Θαφῆθ καὶ φάραγξ.
8. Καὶ κατὰξω τὴν πόλιν. 'Αλ-
λως, καὶ τάξω.
9. Vacat.
11. Συντριψω.
Vacat.

13. Καὶ εἰκοι βασιλέων 'Ιούδα
ἔσονται καθὼς ὁ τόπος ὁ διαπίπτων.
Πάντες, καὶ οἱκοι βασιλέων 'Ιούδα
ὡς τόπος τοῦ Θαφῆθ.

14. 'Απὸ τῆς διαπτώσεως.
LXX INTERPRETES.

Deest.
6. Ruina et polyandriion. *Alius*
Thapheth et vallis.

8. Et deducam urbem. *Aliter*
et statuam.

9. Vacat.

11. Conteram (populum).
Vacat.

13. Et domus regum Juda erunt
sicut locus corruens. *Omnes*, et do-
mus regum Juda sicut locus Tha-
pheth.

14. De ruina.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Jeremiæ.

lii Ennom, quæ Hebraice dicitur GE ENNOM, unde
et gehennam appellatam putant, supra diximus. Mi-
ror autem quid sibi voluerint LXX pro THOPHETH
διάπτωσιν, hoc est, ruina, ponere, et pro valle,
πολυάνδριον, quod significat virorum multitudinem;
nisi forte ex eo quod ibi populus corruerit, et cæsa
sit hominum multitudo; vel spiritualiter, in errore
idololatriæ; vel juxta litteram, a Babylonio exer-
citu: quod in consequentibus manifestius legitur.
[Hunc stichum prorsus aliter edidimus quam Montf.,
qui nihil aliud apposuit ab Hebr. (quod sic dedit
ΓΕΠΠ) quam scholion codicis Jesuit., cum non desit
versio LXX et Vulgatæ. Alex. sic habet, ἀπὸ τῆς δια-
πτώσεως τόπου Ταφῆθ, de ruina loci Thapheth. DRACH.]

JEREMIE CAPUT XX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.
Βασανιστήριον, ἢ στρεβλωτήριον.
3.
'Αφηρημένον, ἢ συνηθροισμένον.
SYMMACHUS.
2.
Basanisterium, vel strebloterium
(tormenti locum).
3.
Ablatum, sive congregateum.

2. Καὶ ἀνέβαλεν. 'Αλλος, καὶ
ἔβωκεν.
Τὸν καταρράκτην. 'Αλλως, κα-
ταράκτην.
3. Vacat.
Μέτοιχον.
LXX INTERPRETES.
2. Et injectit. *Alius*, et dedit.
Catarractem. *Aliter*, catara-
ctem.
3. Vacat.
Migrantem.

2.
Τὸν καταρράκτην.
3. ✕ Καὶ ἐγένετο τῆ ἐπαύριον.
Μέτοιχον.
THEODOTIO.
2.
Catarractem.
3. Et factum est crastin: 2
Migrantem.

מסביב
בבלה 4
5 ואת-כל-וקרה
ובוחם ולקוחם
בלבי 9
12 ויהיה צבאות
13 את-נפש
15 בן זכר
שמוחי
16 בעת צהרים

4.
5.
9.
12.
13.
15.
16.

✠ κυκλοουεν
4.
5.
✠ Καὶ διαρπάσσονται αὐτοὺς, καὶ λήψονται αὐτούς.
9.
12.
13. ✠ Τὴν : ψυχὴν.
15. ✠ Υἱὸς : ἀρσην.
16.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA

AQUILA.

Undique.
4. In Babel.
5. Et omne pretiosum ejus.

Et diripient eos, et tollent eos.

9. In corde meo.
12. Et Dominus exercituum.
13. Animam.
15. Filius masculus.
Lætificavit eum.
16. In tempore meridiei.

Undique.
4. In Babylonem.
5. Omneque pretium.

Et diripient eos, et tollent.

9. In corde meo.
12. Et tu, Domine exercituum.
13. Animam.
15. Puer masculus.
Lætificavit eum.
16. In tempore meridiano.

Undique.
4.
5.

Et diripient eos, et capient eos.

9.
12.
13. Animam.
15. Filius masculus.
16.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Jeremiæ.

V. 2. Ἄλλος, καὶ ἔδωκεν. Ms. Jes.
Ibid Hieronymus : « Pro nervo, quem nos diximus, LXX et Theodotio vertere *cataractem*, Symmachus βασιανιστήριον, sive στρεβλωτήριον, quod utrumque *tormenta* significat. Nos autem *nervum* diximus. » Hic vero duas Symmachi editiones indicare videtur, quas in libris Regum sæpe memoratas vidimus.
Ibid. Ἄλλως, καταράκτην. Ita Rom. et Alex. ΒΡΑΧΗ.

V. 3. Ἄ., Θ., καὶ ἐγένετο etc. Ms. Jes.
Ibid. Hieronymus : Pro *pavore*, quod in Hebraico scriptum MAGOR, LXX et Theodotio μέτοιχον, id est, *migrantem*; Aquila: secunda editio, *peregrinum*; prima, *circumspicientem*; Symm. *ablatum*, sive *congregatum* et *coactum*, interpretati sum. » Et paulo post : « Juxta superiorem interpretationem, qua *Phaschor* nomen fuerat immutatam, ut appellaretur *Magor*, omnes similiter transtulerunt,

TO EBPAIKON.

JEREMIÆ CAPUT XXI.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

2 כִּי נְבוּצַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ
יְהוָה אִחֲזָנִי
4 יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בְּיָדָם
אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל
וְאֶסְפְּתִי אֹתָם

2.
4.

2. Ὅτι ✠ Ναβουχοδονόσορ : βασιλεύς.
4. Κύριος ✠ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
✠ Τὸν βασιλέα Βαβυλώνης.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

9. Quia Nabuchadretsar rex.

Dominus nobiscum.

4. Dominus Deus Israel.
Quæ in manibus vestris.
Regem Babel.
Et congregabo ea.

2. Quia Nabuchodonosor rex.

Dominus nobiscum.

4. Dominus Deus Israel.
Quæ in manibus vestris sunt.
Regem Babylonis.
Et congregabo ea.

2. Quia Nabuchodonosor rex.

4. Dominus Deus Israel.

Regem Babylonis.

4.	<i>vacat.</i>	✕ Κυκλόθεν.
5.	4. ✕ Εἰς Βαβυλῶνα.	4.
	5. ✕ Καὶ πᾶσαν τὴν τιμὴν αὐτῆς.	5.
	<i>Vacat.</i>	✕ Καὶ διαρπάσσονται αὐτοὺς, καὶ λήφονται αὐτοὺς.
9.	9. ✕ Ἐν τῇ καρδίᾳ σου (1. μου).	9.
12.	12. Κύριε.	12. Κύριε ✕ τῶν δυνάμεων.
13. ✕ Τὴν : ψυχὴν.	13. Ψυχὴν.	13.
15. ✕ Υἱὸς : ἄρσην.	15. Ἄρσην. Εὐφραϊνόμενος.	15. ✕ Υἱὸς : ἄρσην. ✕ Εὐφρανον αὐτόν.
16.	16. Μεσημβρίας. Ἄλλος, ✕ ἐν καιρῷ : μεσημβρίας.	16.

SYMMACHUS.

Undique.

4.
5.

9.
12.
13. Animam.
15. Filius masculus.

16.

LXX INTERPRETES.

Vacat.

4. In Babylonem.
5. Et omne pretium ejus.

Vacat.
9. In corde meo.
12. Domine.
13. Animam.
15. Masculus.
Lætans.
16. Meridie. *Alius*, in tem-
pore meridiel.

THEODOTIO.

Undique.

4.
5.

9.
12. Domine virtutum.
13.
15. Filius masculus.
Lactifica eum.
16.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Jeremiæ.

ut significaret vel *pavorem*, vel *peregrinationem*, vel *sublationem*, et *translationem*, et *congregationem*. » [Aquilæ i et Symmachi Græca apposuimus ex Lamberto Bos. S. Hieron. vertit unum συνηθροισμένον, *congregatum et coactum*. Hoc monemus ne tibi in mentem veniat tres Symmachum dedisse diversas interpretationes. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Σ., Θ., ✕ κυκλόθεν. Ms. Jes.

V. 4. ✕ Εἰς Βαβυλῶνα. Idem.

V. 5. ✕ Καὶ πᾶσαν etc. Idem. In LXX *vacat*.

Ibid. Ἄ., Θ., καὶ διαρπάσσονται. Idem. *Ἡὺδ* vero, *διαρπάσσονται*, in schedis nostris dubie scriptum est : melius, *διαρπάσουσιν*.

V. 9. ✕ Ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Idem.

V. 12. Θ., ✕ τῶν δυνάμεων. Idem.

V. 13. Ἄ., Σ., ✕ τὴν : ψυχὴν. Idem.

V. 15. Ἄ., Σ., Θ., ✕ υἱὸς : Idem.

Ibid. Θ., εὐφρανον αὐτόν. Idem.

V. 16. Ἄλλος, ✕ ἐν καιρῷ. Idem.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

2.

4. Κύριος ✕ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
✕ Τὰ ἐν χερσὶν ὑμῶν.
✕ Τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος.
✕ Καὶ συνάξω αὐτούς.

SYMMACHIUS.

2.

4. Dominus Deus Israel.
Quæ in manibus vestris
Regem Babylonis.
Et congregabo eos.

JEREMIÆ CAPUT XXI.

Ο'.

2. Ὅτι βασιλεύς.

Κύριος. Ἄλλος, Κύριος ✕ μεθ' ἡμῶν.
4. Κύριος.
Vacat.
Vacat.
✕ Καὶ συνάξω αὐτούς.

LXX INTERPRETES.

2. Quia rex.

Dominus. *Alius*, Dominus nobiscum.
4. Dominus.
Vacat.
Vacat.
Et congregabo eos.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ὅτι ✕ Ναβουχοδονόσορ : βασιλεύς.

4.
✕ Τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος.

THEODOTIO.

2. Quia Nabuchodonosor rex.

4.
Regem Babylonis.

7. * Ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος.

7. *Vacat.*

7. * Ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος.

9.

Καὶ ἔσται * αὐτῶ.

10. * Φησὶ Κύριος.

12.

13. Πέτρας.

14. * Ὁ λέγων.

SYMMACHUS.

7. In manu Nabuchodonosor regis Babylonis.

9.

Et erit ei.

10. Dicit Dominus.

12.

13. Petras.

14. Dicens.

Καὶ οὐ μὴ οἰκτερήσω αὐτούς. Ἄλλος, * καὶ οὐκ ἐλεήσω αὐτούς.

9. *Vacat.* Ἄλλος, * καὶ ἐν θανάτῳ.

Καὶ ἔσται.

10. *Vacat.*

12. *Vacat.*

13. Τὸν κατοικοῦντα τὴν κοιλάδα Σόρ.

14. *Vacat.*

LXX INTERPRETES.

7. *Vacat.*

Et non mi-erabor eos. *Alius*, et non miserebor eorum.

9. *Vacat.* *Alius*, et in morte.

Et erit.

10. *Vacat.*

12. *Vacat.*

13. Inhabitantem vallem Sor.

14. *Vacat.*

9.

Καὶ ἔσται * αὐτῶ.

10. * Φησὶ Κύριος.

12. * Ἀπὸ προσώπου ἀδικίας ἐπιτηδεύματων αὐτῶν.

13. Πολιορκουμένην.

14. * Καὶ ἐπισκέψομαι ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, φησὶ Κύριος.

THEODOTIO.

7. In manu Nabuchodonosor regis Babylonis.

9.

Et erit ei.

10. Dicit Dominus.

12. A facie iniquitatis studiorum eorum.

13. Obsessæ.

14. Et visitabo super vos secundum mala studia eorum, dicit Dominus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Jeremiæ.

sive *Sur*, lingua Hebræa, et *Tyrum*, et *silicem*, et *coarctatam* sonat. » [Theodotionis lectionem Græcam supplevimus ex L. Bos, qui ita (nota 23) : « S., πέτρας. Th., πολιορκουμένην. Aq., priore edit. στερεάν, posteriore, Τύρου. » Facile crediderimus Aquilam scripsisse στερεάν, non στερεάς, Hebr. enim in accusativo casu est. Nimirum, accentus tonicus separat, טר a nomine præcedente, et hoc

articulum habet præpositivum ך; non igitur potest esse in statu constructo. DRACH.]

Ibid. Ὁ Σύρος, τῶν μεταξὺ ὄρων etc. Theodor.

V. 14. 'A., Θ., καὶ ἐπισκέψομαι etc. Ms. Jes. [Complut. habet, καὶ σκέψομαι ἐφ' ὑμᾶς. *Alius*, καὶ σκ. ἐφ' ὑ., κατὰ τὸν καρπὸν τῶν ἔργων ὑμῶν, λέγει Κύριος, accurate ut Hebr. In Aq. et Th. pro αὐτῶν, lege ὑμῶν, *vestra*. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

1.

5.

14. * Ὁ λέγων.

15.

SYMMACHUS.

1.

5.

14. Dicens.

15.

JEREMIÆ CAPUT XXII.

Ο΄.

1. Τὸν λόγον.

5. Τοὺς λόγους.

14. *Vacat.*

15. Μὴ βασιλεύσεις, ὅτι σὺ παρορνήσῃ ἐν Ἀχάζ πῶ πατρὶ σου; οὐ φάγονται καὶ οὐ πίνονται, βέλτιόν σε ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην.

LXX INTERPRETES.

1. Verbum.

5. Verba.

14. *Vacat.*

15. Numquid regnabis, quia tu contendis cum Achaz patre tuo? non comedent et non bibent. Melius tibi erat facere iudicium et iustitiam.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

5.

14. * Ὁ λέγων.

15. * Τότε ἀγαθὸν αὐτῶ.

THEODOTIO.

1.

5.

14. Dicens.

15. Tunc bonum ei.

19 סוד	19.	19.
20 מעבדים	20.	20.
21 כי	21.	21.
22 כי	22.	22.
24 כי (prius)	24.	24. ✕ Ὅτι.
ותם		
25 וביד נטכדראצר מלך-בל	25.	25. ✕ Καὶ ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνας.
26 על הארץ אדחת	26.	26. Εἰς γῆν ✕ ἑτέραν.
27 לשב	27.	27. ✕ Τοῦ ἐπιστρέψαι.
28 העצב נבזה נפיץ האיש הזה	28.	28. Τὸ στόμα ἐξουδενωμένον, ἐκτετιναγμένον ὁ ἀνὴρ οὗτος.
דא חרע		
30 כה ׀ אמר יהוה עדיי נבר לא-יעלח בימיו	30.	30. ✕ Τάδε λέγει Κύριος. 1. _____ 2. Ἀναύξητον.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
18. Frater mi.	18. Frater.	18.
19. Trahendo.	19. Putrefactus.	19.
20. E transitibus.	20. Ad transeuntes.	20.
21. Quia.	21. Quia.	21.
22. Quia.	22. . . . et.	22.
24. Quia. Annulus.	24. Quia. Annulus.	24. Quia.
25. Et in manum Nabuchadresar regis Babel.	25. Et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis.	25. Et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis.
26. In terram alienam.	26. In terram alienam.	26. In terram aliam.
27. Ad revertendum.	27. Ut revertantur.	27. Ad revertendum.
28. Num dolor vilis minutim dispersus est vir iste?	28. Numquid vas fictile atque contritum vir iste?	28. Os despectum, abjectum vir hic.
Ipsa et semen ejus.	Ipsa et semen ejus.	
30. Sic dicit Dominus. Orbum.	30. Hæc dicit Dominus. Sterilem.	30. Hæc dicit Dominus. 1. Sterilem. 2. Non augendum (prole).
Virum (qui) non prosperabitur in diebus suis.	Virum qui in diebus suis non prosperabitur.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII.

V. 1. 'A., ✕ סֹד de more ms. Jes., ut et v. 5, quæ particula, sane supervacanea, ex Aquila in editionem τῶν Ὁ Hexaplaem inducta fuerat. [Sane supervacanea.] Lege, amabo, *minime supervacanea*. Hebraicum enim idioma separat particulam quæ casum denotat accusativum, נָמ, ab articulo ה (pro לָה), non confundit ut Græcum. Ergo, סֹד respondet τῷ נָמ, τὸν autem τῷ ה, et סֹד signatur asterisco, quia reipsa habetur in Hebraico. Cf. quæ adnotavimus ad Gen. 1, 1, et passim præsentibus in libro DRACH.]

V. 14. 'A., Σ., Θ., ✕ ὁ λέγων. Ms. Jes.

V. 15. 'A., μη βασιλεύσεις etc. Ex Drusio et ex Theodoro. In hunc vero locum hæc notat Hieronymus: « Juxta LXX vero, quem sensum habeant intelligere non possum. Cum enim cætera sibi aliqua ex parte consentiant, illud quod infertur:

Numquid regnabis quoniam tu contendis in Acha patre tuo? pro quo in Hebræo scriptum est ARAZ; et hic sermo cedrum significet, manifestum est quod nullum sensum habeat. Illud quoque quod sequitur: *Non comedent et non bibent*, et cætera, quæ ita inter se dissipata sunt, atque confusa, ut absque veritate Hebræicæ lectionis, nullum sensum habeant. » [Scholion Græcum: ἐν Ἀχαζ τῷ πατρὶ σου ἐστὶ ψευδὲς, ὡς ἐκ τῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν δηλον. I. e., ἐν etc. est spurium, ut ex aliis interpretibus manifestum. DRACH.]

Ibid. 'A., Θ., ✕ τότε ἀγαθὸν αὐτῷ. Ms. Jes.

V. 18. Ἄλλος, ἀγαπητέ. Idem.

V. 19. Σ., ὡς κέρριον συλληφθείς. Drusius ex editione Romana. Ms. vero Jes., ὡς κοτρία, sine interpretis nomine.

V. 20. Hieronymus: « Quod autem nos diximus,

18. Ὡς κόπριον συλληφθεῖς.

20. _____

21. ✕ Ὅτι.

22. ✕ Ὅτι.

24. _____

25. _____

26. _____

27. _____

28. _____

30. ✕ Τάδε λέγει Κύριος.
Κενόν.

SYMMACHUS.

18. _____

19. Quasi stercus collectus.

20. De contra.

21. Quia.

22. Quia.

24. _____

25. _____

26. _____

27. _____

28. Numquid purgamentum sive
quisquiliæ viles atque projectæ?

30. Hæc dicit Dominus.
Vacuum.

18. Ἀδελφε. Ἄλλος, ἀγαπήτε.
19. Συμψησθεῖς. Ἄλλος, ὡς
κοπρία.

20. Εἰς τὸ πέρασ τῆς θαλάσσης

21. Vacat.

22. ✕ Ὅτι.

24. Vacat.

Ἀποσφράγισμα. Οἱ λοιποὶ,
σφραγίς.

25. Vacat. Ἄλλος, ✕ καὶ εἰς
χεῖρα.

26. Εἰς γῆν.

27. Vacat.

28. Ἡτιμώθη (αἰ. ἠτιμάσθη)
Ἰεχονίας ὡς σκευός, οὐ οὐκ ἔστι
χρεῖα αὐτοῦ.

Vacat. Ἄλλος, ✕ αὐτός, καὶ τὸ
σπέρμα αὐτοῦ.

30. Vacat.

Ἐκκλήρυκτον.

Vacat. Ἄλλος, ἀνευδύτων ἄν-
θρωπων ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ.

LXX INTERPRETES.

18. Frater. *Alius*, dilecte.

19. Raptatus. *Alius*, quasi ster-
cus.

20. Trans mare.

21. Vacat.

22. Quia.

24. Vacat.

Obsignatio. *Reliqui*, sigillum.

25. Vacat. *Alius*, et in ma-
num.

26. In terram.

27. Vacat.

28. *Inhonoratus est* Jechonias
quasi vas cuius non est utilitas
ejus.

Vacat. *Alius*, ipse et semen
ejus.

30. Vacat.

Abdicatum.

Vacat. *Alius*, hominem qui non
prosperare ager in diebus suis.

18. _____

20. _____

21. _____

22. _____

24. _____

25. ✕ Καὶ ἐν χειρὶ Ναβουχοδο-
νόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος.

26. Εἰς γῆν ✕ ἑτέραν.

27. ✕ Τοῦ ἐπιστρέψαι.

28. _____

30. ✕ Τάδε λέγει Κύριος.
Ἐκκλήρυκτον.

THEODOTIO.

18. _____

19. _____

20. Trans mare.

21. _____

22. _____

24. _____

25. Et in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis.

26. In terram aliam.

27. Ad revertendum.

28. _____

30. Hæc dicit Dominus.
Abdicatum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII.

clama ad transeuntes, et in Hebraico scriptum est, MEABARIM, LXX Theodotioque verterunt, trans mare; Symmachus, de contra: ut significant quod vox prophetæ de Jerusalem usque ad montem Libanum et Basan debeat pervenire. [Drusius: « Legerunt יִרְבַּר בְּרַב, divisim et duabus dictionibus. » DRACH.]

V. 21. Σ., ✕ ὅτι. Ms. Jes. et in sequentibus.

V. 24. Οἱ λοιποὶ, σφραγίς. Drusius ex Origene. [Orig.: σφραγίς ἐξέδωκαν οἱ λοιποὶ. Nimirum ei pro τ, quod solitum apud antiquos. Non autem legendum σφραγίς cum Drusio. DRACH.]

V. 25. Ἄλλος, ✕ καὶ εἰς χεῖρα. Ms. Jes.

Ibid. Ἄ., Θ., καὶ ἐν χειρὶ etc. Idem.

V. 26. Ἄ., Θ., ✕ ἑτέραν. Idem.

V. 27. Ἄ., Θ., τοῦ ἐπιστρέψαι. Idem.

V. 28. Ἄ., τὸ στόμα ἐξουδ- etc. Ms. Jes. atque

ita legit Theodoretus. Symmachi lectionem, Numquid etc., adfert Hieronymus his verbis: « Pro eo quod nos diximus, Numquid vas fictile atque contritum, Symmach. transtulit, Numquid purgamentum, sive, quisquiliæ viles atque projectæ? Pro quo in LXX nihil habetur; sed hoc tantum interpretati sunt: *Inhonoratus est Jechonias, quasi vas in quo nulla est utilitas.* »

Ibid. Ἄλλος, ✕ αὐτός etc. Ms. Jes.

V. 30. Ἄ., Σ., Θ., τάδε λέγει Κύριος. Ms. Jes.

Ibid. Hieronymus: « Pro sterili, in Hebræo scriptum est AKIRI, quod Aquilæ prima editio sterilem etc., » ut supra. [Edit. Rom.: « Ex quo Sym. scholion, κενὸν ἀπηλλοτριωμένον, vacuum abulienatum. » DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ἀνευδύτων etc. Drusius.

1 כויעתי 1.
 2 יהוה אלהי ישראל 2.
 על-הדעים
 נאם-יהוה
 4 ולא יפקד 4.
 5 צבח צדיק 5.
 6 יהוה ו צדקו 6.
 7, 8 לכן הנה-ימים באים נאם-
 יהוה ולא-יאמר עוד חי-יהוה אשר
 העלה את-בני ישראל מארץ
 מצרים : כי אם-חי-יהוה אשר
 העלה ואשר הביא את-זרע בית
 ישראל מארץ צפנה ומכל הארצות
 אשר החדתים שם וישבו על-אדמתם

10 כי מתאפים מלאה הארץ 10.
 11 נאם-יהוה 11.
 15 יהוה צבאות על-הנבאים 15.
 לענה
 16 צבאות 16.
 אל-תשמעו על-דברי הנבאים
 הנבאים לכם מהנלים דבא אחכם

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Pascuæ meæ.
 2. Dominus Deus Israel.
 Ad pastores.
 Dixit Dominus.
 4. Neque deficient.
 5. Germen justum.
 6. Dominus justitia nostra.
 7, 8. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra : Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti; sed, Vivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, et de cunctis terris, ad quas ejeceram eos illuc, et habitabunt in terra sua.
 10. Quoniam adulteris repleta est terra.
 11. Dixit Dominus.
 15. Dominus exercituum ad prophetas.
 Absinthio.
 16. Exercituum.
 Ne audiat super verba prophetarum prophetantium vobis, decipientes ipsi vos.

VULGATA LATINA.

1. Pascuæ meæ.
 2. Dominus Deus Israel.
 Ad pastores.
 Ait Dominus.
 4. Et nullus quæretur ex numero.
 5. Germen justum.
 6. Dominus justus noster.
 7, 8. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra : Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti; sed, vivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, et de cunctis terris, ad quas ejeceram eos illuc, et habitabunt in terra sua.
 10. Quoniam adulteris repleta est terra.
 11. Ait Dominus.
 15. Dominus exercituum ad prophetas.
 Absinthio.
 16. Exercituum.
 Nolite audire verba prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos.

1.
 2. Κύριος X ὁ θεὸς Ἰσραὴλ.
 Ἐπὶ τοὺς ποιμένας.
 X Φησὶ Κύριος.
 4. X Οὐδὲ μὴ ἐπισκεπῶσιν.
 5.
 6.
 7, 8.
 10. X Ὅτι μοιγῶν ἐνεπλήσθη ἡ γῆ.
 11. X Φησὶ Κύριος.
 15. Κύριος X τῶν δυνάμεων : ἐπὶ τοὺς προφήτας.
 16. X Τῶν δυνάμεων.

AQUILA.

1.
 2. Dominus Deus Israel.
 Ad pastores.
 Dicit Dominus.
 4. Neque visitabuntur.
 5.
 6.
 7, 8.
 10. Quoniam adulteris repleta est terra.
 11. Ait Dominus.
 15. Dominus virtutum super prophetas.
 16. Virtutum.

- 1.
- 2. Κύριος X ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
Ἐπὶ τοὺς ποιμένας.
- 4.
- 5. Βλάστημα δίκαιον.
- 6. Κύριε, δικαίωσον ἡμᾶς.
- 7, 8.

- 1. Τῆς νομῆς μου. Ἄλλος, τῆς ποιμνῆς μου.
- 2. Κύριος.
Ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας.
Vacat.
- 4. *Vacat.*
- 5. Ἀνατολὴν δικαίαν.
- 6. Κύριος Ἰωσεδὲκ.

7, 8. X Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος· καὶ οὐκ ἔροῦσιν ἐτι, Ζῆ Κύριος, ὃς ἀνήγαγεν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ, Ζῆ Κύριος, ὃς ἀνήγαγεν καὶ συνήγαγεν πᾶν τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς Βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν, οὐ ἐξώσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἐκεῖ.

- 10.
- 11. X Φησὶ Κύριος.
- 15.
- (Πικρῶν.)
- 16.
- X Ὑμᾶς.

- 10. *Vacat.*
- 11. *Vacat.*
- 15. Κύριος.

Ἐξούνην.
16. Παντοκράτωρ.
Μὴ ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφητῶν τῶν προφητευσόντων ὑμῖν, ὅτι ματαιοῦσιν αὐτοί. Ἄλλως, μὴ ἀκούετε τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὅτι ματαιοῦσιν ἑαυτοὺς ὄρασιν.

SYMMACHUS.

- 1.
- 2. Dominus Deus Israel.
Ad pastores.
- 4.
- 5. Germen justum.
- 6. Domine, justifica nos.
- 7, 8.

LXX INTERPRETES.

- 1. Pascuæ meæ. Alius, ovilis mei.
- 2. Dominus.
Ad pascentes.
Vacat.
- 4. *Vacat.*
- 5. Orientem justum.
- 6. Dominus Josedec.

7, 8. Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra : Vivit Dominus, qui eduxit domum Israel de terra Ægypti; sed, Vivit Dominus, qui reduxit et congregavit omne semen Israel de terra Aquilonis, et de omnibus regionibus quo expulsi fuerant, et restituit eos in locum suum, in terram suam illuc.

- 10.
- 11. Ait Dominus.
- 15.
- Amaritudine
- 16.
- Vos.

- 10. *Vacat.*
- 11. *Vacat.*
- 15. Dominus.

Dolore.
16. Omnipotens.
Ne audiat verba prophetarum prophetantium vobis, quia decipiunt ipsi. *Aliter*, ne audiat vo-

- 1.
- 2. Κύριος X ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
- X Φησὶ Κύριος.
- 4.
- 5.
- 6.

7, 8. X Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος· καὶ οὐκ ἔροῦσιν ἐτι, Ζῆ Κύριος, ὃς ἀνήγαγεν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ, Ζῆ Κύριος, ὃς ἀνήγαγεν καὶ συνήγαγεν πᾶν τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς Βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν, οὐ ἐξώσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἐκεῖ.

- 10. X Ὅτι μοιχῶν ἐνεπλήσθη ἡ γῆ.
- 11. X Φησὶ Κύριος.
- 15. Κύριος X τῶν δυνάμεων ;
ἐπὶ τοὺς προφήτας.

- 16. X Τῶν δυνάμεων.

THEODOTIO.

- 1.
- 2. Dominus Deus Israel.
- Dicit Dominus.
- 4.
- 5.
- 6.

7, 8. Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra : Vivit Dominus, qui eduxit domum Israel de terra Ægypti; sed, Vivit Dominus, qui reduxit et congregavit omne semen Israel de terra Aquilonis, et de omnibus regionibus quo expulsi fuerant, et restituit eos in locum suum, in terram suam illuc.

- 10. Quoniam adulteris repleta est terra.
- 11. Ait Dominus.
- 15. Dominus virtutum super prophetas.

- 16. Virtutum.

18	כי מי עמד בסוד יהוה	18.
19	וישמע	
20	בינה	20.
21	את-הנבאים	21.
22	בסודי	22.
	וישבוּם מדרגם הרע	
23	האלהי מקרב אני נאם-יהוה ולא אלהי מרוחק	23.
24	נאם-יהוה	24.
25	שבועתי את אשר	25.
27	את-עמי	27.
28	נאם-יהוה	28.
32	נאם-יהוה	32.
	נאם-יהוה	
33	משא	33.
34	על-האיש הזה	34.
36	והפכתם את-דברי אלהים חיים יהוה צבאות	36
37	סה תאמר אל-הנביא מוֹדַעַךְ יהוה	37
38	ואם משא יהוה תאמר	38.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

17. Dicentes.
18. Etenim quis stetit in secreto Domini?
Et audivit.
20. Intelligentia.
21. Prophetas.
22. In secreto meo.
Et averti fecissent eos a via sua mala.
23. Numquid Deus de propinquo ego, ait Dominus, et non Deus de longinquo?
24. Dixit Dominus.
25. Audivi quæ.
27. Populum meum.
28. Dicit Dominus.
32. Dicit Dominus.
Dicit Dominus.
33. Onus.
34. Super virum illum.
36. Et pervertistis verba Dei viventis, Domini exercituum.
37. Sic dices ad prophetam, Quid respondit tibi Dominus?
38. Si autem onus Domini dixeritis.

17. Dicunt.
18. Quis enim adfuit in consilio Domini?
Et audivit.
20. Consilium ejus.
21. Prophetas.
22. In consilio meo.
Avertissem utique eos a via sua mala.
23. Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe?
24. Dicit Dominus.
25. Audivi quæ.
27. Populus meus.
28. Dicit Dominus.
32. Ait Dominus.
Dicit Dominus.
33. Onus.
34. Super virum illum.
36. Et pervertistis verba Dei viventis, Domini exercituum.
37. Hæc dices ad prophetam, Quid respondit tibi Dominus?
38. Si autem onus Domini dixeritis.

18.	Ἐν ὑποστήματι Κυρίου;
20.	καὶ ἤκουσεν.
21.	καὶ Σὺν τοὺς προφῆτας.
22.	
23.	Μὴ Θεὸς ἐγγύθεν ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν;
24.	καὶ εἶπεν Κύριος.
25.	ἤκουσα καὶ σὺν ᾧ.
27.	καὶ τὸν λαόν μου.
28.	καὶ εἶπεν Κύριος.
32.	καὶ εἶπεν Κύριος.
	καὶ εἶπεν Κύριος.
33.	Ἄρμα.
34.	καὶ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον.
36.	
37.	
38.	

17. Dicentes.
18. In subsistentia Domini?
Et audivit.
20.
21. Prophetas.
22. In secreto meo.
23. Numquid Deus de propinquo ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe?
24. Dicit Dominus.
25. Audivi quæ.
27. Populum meum.
28. Dicit Dominus.
32. Dicit Dominus.
Dicit Dominus.
33. Onus.
34. Super virum illum.
36.
37.
38.

17.
18. Τίς γάρ παρῆν ἐν ὀμίλῃ;
✕ Καὶ ἤκουσεν.
20.
21.
22. Ἐν ὀμίλῃ μου.

25. Μὴ θεὸς ἐγγύθεν ἐγὼ εἶμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐ θεὸς πόρρωθεν;

24. ✕ Φησὶ Κύριος.
25.
27. ✕ Τὸν λαὸν μου.

28. ✕ Φησὶ Κύριος.
32. ✕ Φησὶ Κύριος.
✕ Φησὶ Κύριος.
33. Λῆμμα.

34. ✕ Ἐπὶ τὸν ἀνθρώπων ἐκεῖνον.
56.

57.

34.

SYMMACHUS.

17.
18. Quis enim adfuit in colloquio?
Et audivit.
20.
21.
22. In colloquio meo.

23. Numquid Deus de propinquo, ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe?

24. Dicit Dominus.
25.
27. Populum meum.
28. Dicit Dominus.
32. Dicit Dominus.
Dicit Dominus.
33. Assumptio.
34. Super virum illum
36.

57.

38.

17. Λέγοντες. Ἄλλως, λέγουσι.
18. Ὅτι τίς ἐστὶ ἐν ὑποστήματι Κυρίου;
Vacat.
20. *Vacat.*
21. Τοὺς προφήτας.
22. Ἐν τῇ ὑποστάσει μου.

Ἀπέστρεφον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδεύματων αὐτῶν. Ἄλλως, ἀπέστρεφον ✕ αὐτοὺς ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.

25. Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἶμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν.

24. *Vacat.*
25. Ἦκουσα ἄ.
27. (Ἐπιλάθεσθαι) τοῦ νόμου μου.
28. *Vacat.*
32. *Vacat.*
Vacat.
33. Λῆμμα.
34. Τὸν ἀνθρώπων ἐκεῖνον.

36. *Vacat.*
37. *Vacat.*
38. *Vacat.* Ἄλλως, ✕ καὶ λῆμμα Κυρίου.

37. *Vacat.*

38. *Vacat.* Ἄλλως, ✕ καὶ λῆμμα Κυρίου.

LXX INTERPRETES.

ces prophetarum, quia vane fingunt sibi ipsis visionem.

17. Dicentes. *Aliter*, dicunt.
18. Quoniam quis stetit in subsistentia Domini?
Vacat.
20. *Vacat.*
21. Prophetas.
22. In substantia mea.

Avertebant eos a malis studiis suis. *Alius*, avertebant eos a via sua mala.

23. Deus appropinquans ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe.

24. *Vacat.*
25. Audivi quæ.
27. (Ut oblivio fiat) legis meæ.
28. *Vacat.*
32. *Vacat.*
Vacat.
33. Assumptio.
34. Hominem illum.
36. *Vacat.*
37. *Vacat.*

38. *Vacat.* *Alius*, et assumptio Domini.

17.
18. Ἐν ὑποστήματι Κυρίου;
✕ Καὶ ἤκουσεν.
20. ✕ Νοῆσαι.
21.
22. Ἐν ὑποστήματι μου.

25. Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἶμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐ θεὸς πόρρωθεν.

24. ✕ Φησὶ Κύριος.
25.
27.

28. ✕ Φησὶ Κύριος.
32. ✕ Φησὶ Κύριος.
✕ Φησὶ Κύριος.
33. Λῆμμα.

34. ✕ Ἐπὶ τὸν ἀνθρώπων ἐκεῖνον.

36. ✕ Καὶ ἐξστρέψατε τοὺς λόγους Θεοῦ ζῶντος, Κυρίου τῶν δυνάμεων.

37. ✕ Οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἀπεκρίθη σοὶ Κύριος;

58.

THEODOTIO.

17.
18. In subsistentia Domini?
Et audivit.
20. Intelletget.
21.
22. In subsistentia mea.

23. Deus appropinquans ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe?

24. Dicit Dominus.
25.
27.
28. Dicit Dominus.
32. Dicit Dominus.
Dicit Dominus.
33. Assumptio.
34. Super virum illum.
36. Et evertistis verba Dei viventis, Domini virtutum.
37. Sic dicetis ad prophetam: Quid respondit tibi Dominus?

38.

אחכב נש 39 ונשתי אחכב נש
 מצל פני
VERSIO HEBRAICI TEXT.
 Ne dicatis.
 39. Et obliviscar vos obliviscen-
 do.
 Desuper facie mea.

39.
VULGATA LATINA.
 Ne dicatis.
 39. Ego tollam vos portans.
 A facie mea,

39. * Ὑμᾶς : λήμματα.
 * Ἀπὸ τοῦ προσώπου μου.
AQUILA.
 39. Vos assumptione.
 A facie mea.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Jeremiæ.

V. 1. Ἄλλος, τῆς ποιμνῆς μου. Sic codex unus.
 V. 2. Ἄ., Σ., Θ., * ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. Ms. Jes.
 Ibid. Ἄ., Σ., ἐπὶ τῶν ποιμνῶν. Idem.
 Ibid. Ἄ., Θ., φησὶ Κύριος. Idem, similiter v. 11,
 24, 28 et 32, modo secundum duos, sæpius secundum
 tres interpretres. Hæc porro verba libenter
 omittant LXX.
 V. 4. Ἄ., οὐδὲ μὴ ἐπισκεπῶσιν. Idem.
 V. 5. Σ., βλάστημα δικαίων. Drusus.
 V. 6. Σ., Κύριε, δικαίωσον ἡμᾶς. Ex Drusio. La-
 tina versio ex Hieronymo, qui sic habet : « Hoc
 enim significat ADONAI SADECENU : pro quo
 Symmachus vertit, Domine, justifica nos. » [Alex.,
 Κύριος, Ἰωσαδὲξ. Dr.]
 V. 7, 8. Horum versuum interpretatio Græca
 Theodotionis, ut videtur, adfertur in codice Jes.
 cum asteriscis a latere, et ad calcem capituli ponit-
 ur, ut habetur etiam hodie in editione Romana.
 V. 10. Ἄ., Θ., ὅτι μοιγῶν etc. Idem. [Complut.,
 ὅτι μ. ἐπλήσθη ἡ γῆ. DRACH.]
 V. 15. Ἄ. Θ., τῶν δυνάμεων ἐπὶ τοὺς προφή-
 τας. Idem.

Ibid. Symm., amaritudine. Hieronymus.
 V. 16. Ἄ., Θ., τῶν δυνάμεων. Ms. Jes. Supra
 v. 15 hæc, ἐπὶ τοὺς προφήτας, in edit. τῶν Ὁ Ῥο-
 mana non habentur; sed in ms. Jes. et in aliquot
 exemplaribus leguntur, et ad Ἄ., Θ. imo etiam ad
 Σ. pertinere creduntur.
 Ibid. Ὁ, μὴ ἀκούετε etc. Hæc habentur in ms.
 Jes. et cum LXX consonant, exceptis quibusdam
 interjectis vocibus. In editione Romana, cujus le-
 ctio hic ut aliter ponitur, vox מרבלים, prætermissis
 aliis, copulatur cum קרתי sequenti.
 V. 17. Ἄ., Ὁ, λέγοντες. Idem.
 V. 18. Σ., τίς γὰρ παρήν etc. Drusus. Hierony-
 mus in hunc locum : « Ubi nos interpretati sumus,
 in consilio, et in Hebraico scriptum est BASOD,
 Aquila, secretum; Symmachus, sermonem : LXX et
 Theodotio, substantiam, sive substantiam inter-
 pretati sunt. [Edit. Rom. : « ὑποστήματι et paulo
 post ὑποστάσει. Quare S. Hieron. inquit LXX et
 Theodotionem interpretatos esse verbum Hebrai-
 cum, substantiam sive subsistentiam. » Scil., sub-

JEREMIÆ CAPUT XXIV.

TO EBPAIKON.

1 דודאי תאנים
 2 ואת שרי יהודה
 3 התאנים
 4 את הרעב
 5 ולאבותיהם

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
 3.
 10.

AKYΛAΣ.

1.
 Καὶ τοὺς ἀρχοντας * Ἰούδα.
 3. * Τὰ : σύκα.
 10. * Σὺν : τὸν λιμὸν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Canistra ficuum.
 Et principes Juda.
 3. Ficus.
 10. Famem.
 Et patribus eorum.

VULGATA LATINA.

1. Calathi pleni ficis.
 Et principes ejus.
 3. Ficus.
 10. Famem.
 Et patribus eorum.

AQUILA.

1.
 Et principes Juda.
 3. Ficus.
 10. Famem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Jeremiæ.

V. 1. Σ., κοφίνους σύκων. Drusus ex Hieronymo.
 Nam Commentario in Jeremiam sic legitur in co-
 dice nostro antiquissimo, et in aliquot editis :
 Ostendit mihi Dominus, et ecce duo calathi, sive

juxta Symmachum, cophini. [LXX, δύο καλάθους.
 Symm., καὶ ἰδοὺ κοφίνους δύο. Ita L. Bos. DRACH.]
 Ibid. Ἄ., Σ., Θ., * Ἰούδα. Ms. Jes.

JEREMIÆ CAPUT XXV.

TO EBPAIKON.

1 ה'א השנה הראשונה
 לנבוכדנצר מלך בבל

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Hic annus primus ipsi Nabu-
 chadretsar regi Babel.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

VULGATA LATINA.

1. Ipse est annus primus Nabu-
 chodonosor regis Babylonis.

AKYΛAΣ.

1. Αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ
 Ναβουχοδονόσορ βασιλεὶ Βαβυλωνός.

AQUILA.

1. Ipse annus primus ipsi Na-
 buchodonosor regi Babylonis.

3 היה דבר - יתה אלי 3.
 ולא שמעתם 4
 4 את - אזנכם לשמע 4.
 7 נאם - יתה 7.
 8 יתה צבאות 8.
 9 את - כל - משפחת צפון 9.
 נאם - יתה ואל - נבוכדראצר - מלך
 בבל עבדי
 10 קול רחים 10.
 11 הארץ הזאת לתרה
 הגנים האלה את - מלך בבל 11.
 12 אפקד על - מלך - בבל ותל
 רגני יהוא 12.
 13 את כל - הכתוב 13.
 14 כי עבד - במ גם - רמה גים
 רבים ומלכים גדולים ושלמתי להם
 להם כפעלם וכמעשה יתיהם 14.

15 יהשקיהו אחז את - כל - הגנים 15.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Imiahu propheta.
 3. Fuit verbum Domini ad me.
 Et non audistis.
 4. Aurem vestram ad audien-
 dum.
 7. Dixit Dominus.
 8. Dominus exercituum.
 9. Omnes familias Aquilonis.
 Dixit Dominus, et ad Nabuca-
 dretsar regem Babel servum
 meum.
 10. Vocem molarum.
 11. Terra hæc in solitudinem.
 Gentes istæ regi Babylonis.
 12. Visitabo super regem Babel
 et super gentem illam.
 13. Omne scriptum.
 14. Quia servierunt in eis etiam
 ipsi, gentes multæ et reges magni,
 et reddam eis secundum opus
 eorum, et secundum opus manuum
 eorum.
 15. Et propinare facies illum
 omnibus gentibus.

3. * Εγενήθη λόγος Κυρίου
 πρὸς μέ.
 Καὶ οὐκ ἤκούσατε.
 4. Ὅτιν ὤμων * ἀκούσαι.
 7. * Φησὶ Κύριος.
 8. * Τῶν δυνάμεων.
 9.
 10.
 11. Ἡ γῆ * αὐτὴ εἰς ἐρήμωσιν.
 12. * Ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυ-
 λῶνος. καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκείνο.
 13. * Σὺν ὅ: πάντα τὰ γεγραμ-
 μένα.
 14. * Ὅτι ἐδούλευσαν ἐν αὐτοῖς
 καὶ ἐκεῖνοι ἔβη πολλὰ καὶ βα-
 σιλεῖς μεγάλοι, καὶ ἀνταποδώσω
 αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν,
 καὶ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν
 αὐτῶν.
 15. Ποτιεῖς * αὐτοὺς σὺν ὅ: πάν-
 τα τὰ ἔβνη.

VULGATA LATINA.

2. Jeremias propheta.
 3. Factum est verbum Domini
 ad me.
 Et non audistis.
 4. Aures vestras ut audiretis.
 7. Dicit Dominus.
 8. Dominus exercituum.
 9. Universas cognationes Aquil-
 onis.
 Ait Dominus, et Nabuchodono-
 sor regem Babylonis servum
 meum.
 10. Vocem molæ.
 11. Terra hæc in solitudinem.
 Omnes gentes istæ regi Baby-
 lonis.
 12. Visitabo super regem Baby-
 lonis, et super gentem illam.
 13. Omne quod scriptum est.
 14. Quia servierunt eis, cum
 essent gentes multæ, et reges
 magni: et reddam eis secundum
 opera eorum, et secundum facta
 manuum suarum.
 15. Et propinabis de illo cun-
 ctis gentibus.

AQUILA.

2.
 3. Factum est verbum Domini
 ad me.
 Et non audistis.
 4. Auribus vestris ad audien-
 dum.
 7. Dicit Dominus.
 8. Virtutum.
 9.
 10.
 11. Terra hæc in desolationem.
 12. Super regem Babylonis, et
 super gentem illam.
 13. Omnia quæ scripta sunt.
 14. Quia servierunt in eis, uti-
 que ipsis gentes multæ et reges
 magni, et retribuam eis secundum
 operationem eorum, et secundum
 opera manuum eorum.
 15. Potabis illos omnes gentes.

2.
3.
Καὶ οὐκ ἠκούσατε.
4.
7.
8. ✕ Τῶν δυνάμεων.
9.

10.
11. Ἡ γῆ ✕ αὐτὴ εἰς ἐρήμωσιν.

12.

13.

14.

15.

SYMMACHUS.

2.
3.
Et non audistis.
4.
7.
8. Virtutum.
9.

10.
11. Terra hæc in desolationem.

12.

15.

14.

15.

2. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ Ἱερεμίας ὁ προφήτης.
3. *Vacat.*
Vacat.
4. Τοῖς ὡσιν ὑμῶν.
7. *Vacat.*
8. Κύριος.
9. Πατριὰν ἀπὸ Βορρᾶ.

Vacat. Ἄλλος, ✕ φησὶ Κύριος, καὶ πρὸς Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν δούλόν μου.

10. *Vacat.* Ἄλλος, φωνὴν μύλου.
11. Ἡ γῆ.
Τοῖς ἔθνεσι. Ἄλλος, τοῖς ἔθνεσι ✕ τούτοις, τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος.

12. Ἐκδικήσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο.

13. Πάντα γεγραμμένα.

14. *Vacat.* Ἄλλος, ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς. Ἄλλ., ἐν αὐτοῖς. Ἄλλος, καταδουλεύονται γὰρ αὐτοῖς. Ἄλλος, ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι. Ἄλλος, καὶ ἀποδώσει (Ἄλλος, ἀνταποδώσει) αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν αὐτῶν. Ἄλλος, . . . κατὰ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

15. Ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη.

LXX INTERPRETES.

2. *Vacat.* *Alius*, Jeremias propheta.
3. *Vacat.*
Vacat.
4. Auribus vestris.
7. *Vacat.*
8. Dominus.
9. Cognationem ab Aquilone.

Vacat. *Alius*, ait Dominus, et ad Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum.

10. *Vacat.* *Alius*, vocem molæ.
11. Terra.

Gentibus. *Alius*, gentibus istis, regi Babylonis.

12. Ulciscar gentem illam.

13. Omnia quæ scripta sunt.

14. *Vacat.* *Alius*, quia servierunt eis. *Alius*, in eis. *Alius*, subicient enim eos. *Alius*, gentes multæ, et reges magni. *Alius*, et reddam eis secundum opera eorum, et secundum gesta manuum eorum. *Alius*, . . . secundum malitiam studiorum eorum.

15. Potabis omnes gentes.

3. ✕ Ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς μέ.
Καὶ οὐκ ἠκούσατε.
4. Ὅσιν ὑμῶν ✕ ἀκούσατε.
7. ✕ Φησὶ Κύριος.
8. ✕ Τῶν δυνάμεων.
9. ✕ Πᾶσαν τὴν πατριὰν τοῦ Βορρᾶ.

10.
11. Ἡ γῆ ✕ αὐτὴ εἰς ἐρήμωσιν.

12. ✕ Ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο.

15.

14. ✕ Ὅτι ἐδούλευσαν ἐν αὐτοῖς καί γε αὐτοῖς ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι, καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

15.

THEODOTIO.

2.
3. Factum est verbum Domini ad me.
Et non audistis.
4. Auribus vestris ad audiendum.
7. Dicit Dominus.
8. Virtutum.
9. Universam cognationem Aquilonis.

10.
11. Terra hæc in desolationem.

12. Super regem Babylonis et super gentem illam.

13.

14. Quia servierunt in eis, utique ipsis gentes multæ et reges magni, et retribuam eis secundum operationem eorum, et secundum opera manuum eorum.

15.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
17 את-הכוס	17.	17. ✕ Σὺν : τὸ ποτήριον.
את-כל-הגויִם		✕ Σὺν πάντα : τὰ ἔθνη.
אליהם		Ἐπ' αὐτά.
18 חקללה כיום הזה	18.	18. ✕ Καὶ εἰς κατάραν κατὰ την ἡμέραν ταύτην.
20 ואת כל-מלכי ארץ העדן ואת כל-מלכי	20.	20. Καὶ ✕ σὺν : πάντας τοὺς βασιλεῖς ✕ τῆς γῆς οὗς καὶ σὺν πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς...
22 ואת כל-מלכי עדר ואת כל- מלכי צידון	22.	22. Καὶ ✕ σὺν πάντας τοὺς : βασιλεῖς Τύρου, καὶ ✕ σὺν πάντας τοὺς : βασιλεῖς Σιδῶνος.
ואת מלכי האי		Καὶ βασιλεῖς τῆς νήσου.
23 בוז	23.	23.
כל-קצוצי פאה		✕ Σὺν : πάντα κεκαρμένον.
24 ואת כל-מלכי ערב ואת כל- מלכי הערב	24. . . .	24. ✕ Καὶ σὺν πάντας βασιλεῖς τῆς Ἀραβίας, : καὶ πάντας ✕ βα- σιλεῖς : τοὺς συμμίκτους.
25 ואת כל-מלכי זמרוי ואת כל- מלכי עילם	25.	25. Καὶ σύμπαντας βασιλεῖς Ζαμ- ρί, καὶ σὺν πάντας βασιλεῖς ἈΔαν.
מדי		
26 הצפון	26.	26. Ἀπηλιώτου.
ואת כל-הבמלכות ומלך ששך ישותה אודיהם		Καὶ ✕ σὺν : πάσας βασιλείας.
27 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל	27.	27.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

17. Calicem. Cunctis gentibus. Ad eas.	17. Calicem. Cunctis gentibus. Ad quas.	17. Calicem. Omnes gentes. In eas.
18. Et in maledictionem secundum diem hanc.	18. Et in maledictionem sicut est dies ista.	18. Et in maledictionem secundum diem hanc.
20 Et omnes reges terræ Hus, et omnes reges.	20. Et cunctis regibus terræ Ausitidis, et cunctis regibus (terræ Philistiim).	20. Et omnes reges terræ Us, et omnes reges...
22. Et omnibus regibus Sor, et omnibus regibus Sidon. Et regibus insulæ.	22. Et cunctis regibus Tyri et universis regibus Sidonis. Et regibus terræ insularum.	22. Et omnes reges Tyri, et omnes reges Sidonis. Et reges insulæ.
23. Buz. Universis extremitatibus anguli.	23. Buz. Universis qui attonsi sunt in comam.	23. Omnem attonsum.
24. Et cunctis regibus Arabiæ, et cunctis regibus Occidentis.	24. Et cunctis regibus Arabiæ, et cunctis regibus Occidentis.	24. Et omnes reges Arabiæ, et omnes reges commixtos.
25. Et cunctis regibus Zamri, et cunctis regibus Elam. Syrus, Zamran. Aliter, Zambran.	25. Et cunctis regibus Zambre, et cunctis regibus Elam.	25. Et universos reges Zamri, et cunctos reges Elan.
Madai.	Medorum.	
26. Aquilonis. Et omnibus regnis. Et rex Sesach bibet post eos.	26. Aquilonis. Et omnibus regnis. Et rex Sesach bibet post eos.	26. Subsolani. Et omnia regna.
27. Sic dixit Dominus exercituum, Deus Israel.	27. Hæc dixit Dominus exercituum, Deus Israel.	27.

17.	17. το ποτηριον. Τὰ ἔθνη. Πρὸς αὐτά. 18. <i>Vacat.</i>	17. 'Ἐπ' αὐτά. 18. ✕ Καὶ εἰς κατάραν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. 20. Καὶ ✕ σὺν ὅσιν πάντας τοὺς βασιλεῖς ✕ τῆς νήσου καὶ σὺν πάν- τας τοὺς βασιλεῖς τῆς...
18.	20. . . . καὶ πάντας τοὺς βασι- λεῖς ἀλλοφύλων.	22. 22. Καὶ βασιλεῖς Τύρου καὶ βασι- λεῖς Σιδῶνος.
20.	22. Καὶ βασιλεῖς Τύρου καὶ βασι- λεῖς Σιδῶνος.	22. 22.
22.	<i>Vacat.</i> 23. Ῥῶζ. Ἄλλος, Βῶζ. Ἄλλος, Βούζ. Καὶ πᾶν περικεκαρμένον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. Ἄλλος, περικεί- μενον.	Καὶ βασιλεῖς τῆς νήσου. 23. 23.
23.	24. Καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους.	24. ✕ Καὶ σὺν πάντας βασιλεῖς τῆς Ἀραβίας, ὅσιν καὶ πάντας ✕ βα- σιλεῖς ὅσιν τοὺς συμμίκτους.
24.	25. _____ καὶ πάντας βασιλεῖς Ἀλλάμ.	25. 25.
25.	Περσῶν. Ἄλλος, Μήδων. 26. Ἀπηλιώτου. Ἄλλος, τοῦ Βορρά. Καὶ πάσας βασιλείας. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ✕ καὶ βασιλεὺς Σησάχ πίεται ἐσχάτος αὐτῶν.	26. 26. 26.
26.	27. Οὕτως εἶπε Κύριος. Ἄλλος, ✕ ἰδοὺ ὅσιν οὕτως εἶπαν Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.	27. 27.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

17.	17. Calicem. Gentes. Ad eas. 18. <i>Vacat.</i>	17. In eas. 18. Et in maledictionem secun- dum diem hanc.
18.	20. . . . Et omnes reges alieni- genarum.	20. Et omnes reges insulæ, et omnes reges.
20.	22. Et reges Tyri, et reges Si- donis. <i>Vacat.</i>	22. Et reges insulæ.
22.	23. Ῥοζ. <i>Alius</i> , Βοζ. <i>Alius</i> , Βυζ. Et omne attonsum in vultu suo. <i>Alius</i> , circumpositum.	23. 23.
23.	24. Et omnes commixtos.	24. Et omnes reges Arabiæ, et omnes reges commistos.
24.	25. ... et omnes reges Ælam.	25. 25.
25.	Persarum. <i>Alius</i> , Medorum. 26. Subsolani. <i>Alius</i> , Aquilonis. Et omnia regna. <i>Vacat.</i> <i>Alius</i> , et rex Sesach bibet ultimus eorum.	26. 26.
26.	27. Sic dixit Dominus. <i>Alius</i> , ecce sic dixit Dominus exerci- tuum, Deus Israel.	27. 27.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμμασι.	AKYΛAΣ
לֹא תִהְיֶה 29	29.	29. Καθαρισμῶ οὐ μὴ καθαρι- σθήσεσθε.
תִּהְיֶה 30	30.	30. Ἰασμὸν.
נִדְרָכִים		
כִּה אִמְרָה יְהוָה צְבָאוֹת 32	32.	32. * Τῶν δυνάμεων.
לֹא יִסְפָּד וְלֹא יִאֲמַר 33	33.	33. * Καὶ οὐ μὴ κοπῶσιν, οὐδ' οὐ μὴ συναχθῶσιν.
הַרְעִים 34	34.	34.
וְתִפְצְצוּחֵיכֶם		
כִּסְפֵי הַרְצָן הַזֶּה וְכִסְפֵי הַרְצָן 38	38.	* Καὶ οἱ σκορπιτοιμοὶ ὑμῶν. 38. Ἀπὸ προσώπου ὀργῆς τῆς μεγάλης, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀργῆς Κυρίου.
אֵם		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
29. Non innoxii eritis.	29. Non eritis immunes.	29. Purgatione non purgabi- mini.
30. Celesma. Quasi calcantium.	30. Celensma. Quasi calcantium.	30. Iasumum.
32. Sic dixit Dominus exerci- tuum.	32. Hæc dicit Dominus exerci- tuum.	32. Virtutum.
33. Non plangentur neque col- ligentur.	33. Non plangentur neque col- ligentur.	33. Et non plangentur neque colligentur.
34. Pastores.	34. Pastores.	34.
Et dissipationes vestræ.	Et dissipationes vestræ.	Et dissipationes vestræ.
38. A facie iræ columbæ, et a facie iræ furoris ejus.	38. A facie iræ columbæ, et a facie iræ furoris Domini.	38. A facie iræ magnæ, et a facie iræ furoris Domini.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Jeremiæ.

V. 1. 'A., αὐτὸς ἐνιαυτὸς etc. Ms. Jes. itemque Drusius, sine interpretis nomine.

V. 2. * Ἱερεμίας ὁ προφ-. Ms. Jes. [Ita Complut. Dr.]

V. 5. 'A., Θ., * ἐγενήθη λόγος Κυρίου etc. Idem. [Complut., καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κ. π. μέ. Præterea nonnulli codd. habent, ἀπὸ τρισκαίδεκάτου ἔτους. ut Hebr. et Vulg. DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., Θ., καὶ οὐκ ἤκούσατε. Idem. [Perperam retulit Montfaucon. hanc trium lectionem ad ἐπερχομαι ἵλι versiculi 4; pertinet enim ad eadem verba tertii vers. ubi desunt in LXX. DRACH.]

V. 4. 'A., Θ., * ἀκούσατε. Idem.

V. 7. 'A., Θ., * φησὶ Κύριος. Idem.

Ibid. H. et V., ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum, in malum vestrum. In LXX nostris vacat. Alia exemplaria, ὅπως παροργιστέ μου ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, εἰς κακὸν ὑμῶν. DRACH.

V. 8. 'A., Σ., Θ., * τῶν δυνάμεων. Idem.

V. 9. Θ., πᾶσαν τὴν πατριὰν etc. Idem.

Ibid. * φησὶ Κύριος etc. Idem.

V. 10. Ἄλλος, φωνὴν μύλου. Drusius. [Alex., ὄσμη μύρου, odorem unguenti. Verumtamen, ut liquet, pro φωνὴν μύλου, a librariis per inscitiam Hebraicæ veritatis deformatum et in ὄσμ. μύρ. mutatum. DRACH.]

V. 11. 'A., Σ., Θ., * αὐτὴ εἰς ἐρήμωσιν. Drus.

Ibid. * τοῦτοις τῷ βασιλεῖ etc. Idem.

V. 12. 'A., Θ., * ἐπὶ τὸν βασιλέα etc. Idem.

Ibid. H. et Vulg., dicit Dominus, iniquitatem eorum et super terram Chaldaeorum. In LXX nostris vacat. Complut., τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, φησὶν ὁ Κύριος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν Χαλδαίων. DRACH.

V. 13. 'A., * σὺν. Idem.

Ibid. Hebr., quæ prophetavit Jeremias super omnes gentes. In LXX nostris vacat. Complut., ὅσα προσηφῆτευσεν Ἱερεμίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. Codices nonnulli, & ἐπροφήτευσεν Ἱερεμίας (quidam addunt, προφήτης) κατὰ πάντων τῶν ἔθνῶν. Quod autem

huc referunt e cod. Vaticano, pertinet ad XLIX, 34, sec. Hebr. DRACH.

Ab hoc commate 13, post vocem ἵλι usque ad finem capituli LI, magna textus Hebræi et LXX versionis Græcæ, in capitum, partim etiam versiculorum, ordine, deprehenditur discrepantia. Eam exhibent ambæ sequentes tabulæ. quarum priorem mutuati sumus ex Prolegomenis Lamberti Bos, seil emendavimus et auximus, alteram vero collegimus ex ipso senum textu Græco. DRACH.

TABULA I.

TEXTUS HEBR.	LXX INTT.
XXV, 15-58.	XXXII.
XXVI.	XXXIII.
XXVII, 2-22.	XXXIV.
— 1, 7, 13.	desunt.
— 14, 17, 18-22.	desunt partim.
XXXVIII	XXXV.
XXXIX.	XXXVI.
— 16-20.	desunt.
— 11, 25.	desunt partim.
XXX.	XXXVII.
— 10, 11, 15, 22.	desunt.
XXXI.	XXXVIII.
— 35, 36, 37.	37, 35, 36.
— 17.	deest stichus.
XXXII.	XXXIX.
— 5.	deest stichus posterior.
XXXIII, 1-13.	XL.
— 14-26.	desunt.
XXXIV.	XLI.
— 10, 11.	desunt partim.
XXXV.	XLII.
XXXVI.	XLIII.
XXXVII.	XLIV.
XXXVIII.	XLV.
XXXIX, 1-3, 14-18.	XLVI.
— 4-13.	desunt.
XL.	XLVII.
XLI.	XLVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

29. Καθαρισμῶ οὐ μὴ καθαρισθῆσαθε.

30. Κατάληγμα.

Ὡσπερ οἱ ληνοβατοῦντες.

32. ✕ Τῶν δυνάμεων.

33.

34.

✕ Καὶ οἱ σκορπισμοὶ ὑμῶν.

38. ✕ Ἀπὸ προσώπου ὀργῆς τῆς μεγάλης, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀργῆς Κυρίου.

SYMMACHUS.

29. Purgatione non purgabimini.

30. Catalegma.

Quasi calcantes in torculari.

32. Virtutum.

33.

34.

Et dissipationes vestrae.

38. A facie irae magnae, et a facie irae furoris Domini.

29. Καθάρσει οὐ μὴ καθαρισθῆτε.

30. Vacat.

Ὡς τρυγῶντες.

32. Οὕτως εἶπε Κύριος.

33. Vacat.

34. Ποιμένες. Ἄλλος, ✕ οἱ ποιμένες.

Vacat.

38. Ἀπὸ προσώπου τῆς μάχαιρας τῆς μεγάλης.

LXX INTERPRETES.

29. Purificatione non purificationibus.

30. Vacat.

Quasi vindemiantes.

32. Sic dixit Dominus.

33. Vacat.

34. Pastores. Alius, ipsi pastores.

Vacat.

38. A facie gladii magni.

29. Καθαρισμῶ οὐ μὴ καθαρισθῆσαθε.

30.

32. ✕ Τῶν δυνάμεων.

33. ✕ Καὶ οὐ μὴ κοπῶσιν, οὐδ' οὐ μὴ συναχθῶσιν.

34.

✕ Καὶ οἱ σκορπισμοὶ ὑμῶν.

38. ✕ Ἀπὸ προσώπου ὀργῆς τῆς μεγάλης, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀργῆς Κυρίου.

THEODOTIO.

29. Purgatione non purgabimini.

30.

32. Virtutum.

33. Et non plangentur neque colligentur.

34.

Et dissipationes vestrae.

38. A facie irae magnae, et a facie irae furoris Domini.

Notae et variae lectiones ad cap. XXV Jeremiae.

XLII.	XLIX.	XLXIX.
XLIII.	L.	XL.
XLIV.	LI, 1-30.	XLII.
XLV.	— 31 ad finem.	XLIII.
XLVI.	xxvi.	XLIV.
— 26.	deest.	XLV.
XLVII.	xxix, 1-7 ad vocem ἐπεγερῆθαι.	XLVI.
XLVIII, 1-44.	xxxI.	XLVII.
— 45-47.	desunt:	XLVIII.
— 40.	deest partim.	XLIX.
XLIX, 1-5.	xxx, 1-5.	L.
— 6.	deest.	LI, 1-30.
— 7-22.	xxix, 7 (a voce τῆ) -22.	— 31 ad finem.
— 23-27.	xxx, postrema 5 versus.	V. 14. Ἄλλος, ὅτι ἐδόλευσαν etc. Drusius. Illud vero, καταδουλεύονται γὰρ αὐτόν, videtur esse Symmachi, ut infra cap. xxvii, v. 7. Monet autem Hieronymus haec non esse in LXX.
— 28-33.	xxv, post v. 13 ad finem.	Ibid. Ἄλλος, ἔθνη πολλά etc. Idem.
— 34 ad finem.	xxvii.	Ibid. Ἄλλος, καὶ ἀποδώσω etc. Drusius. Quae sequuntur autem Ἄ., Θ., ✕ ὅτι ἐδόλευσαν etc. Ms. Jes.
L.	xxviii.	V. 15. Ἄ., ✕ αὐτοὺς σὺν; Idem, similiterque duo sequentes σὺν. Videtur legendum αὐτόν, ut quadret cum ἸΥΝ.
LI.	desunt.	Mox Ἄ., Θ., ἐπ' αὐτά. Idem. [Pertinet ad v. 17. Ibi Complut. habet ἐπ' αὐτά, eamque lectionem tribuit cod. Marchal. Aquilae et Symmacho. Dr.]
— 45-48.	deest stichus ultimus.	V. 18. Ἄ., Θ., καὶ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. Dr.]
— 44.		V. 20. Ἄ., Θ., καὶ ✕ σὺν; πάντας etc. Sic ms. Jes. in quo legitur, τῆς νῆσου, ex Theodotione, pro τῆς γῆς Οὐς. Hieronymus: « Et tamen sciendum hunc versiculum in LXX non haberi; Theodotionemque pro Us, interpretatum esse, insulam. » [Ita tamen, nisi fallimur, ut σὺν uni adscribendum Aquilae. Sic etiam versu 24. DRACH.]

TABULA II.

TEXTUS HEBR.

LXX INTT.	XLIX, 34-39.
XXV, 14 ad finem.	XLVI.
XXVI.	L.
XXVII.	LI.
XXVIII.	XLVII, 1-7.
XXIX, 1-7 ἐπεγερῆθαι.	XLIX, 7-22.
— 7 τῆ -22.	— 1-5.
XXX, 1-5.	— 28-33.
— 6-11.	— 23-27.
— 12 ad finem.	XLVIII.
XXXI.	XXV, 15-38.
XXXII.	XXVI.
XXXIII.	XXVII, 2-22.
XXXIV.	XXVIII.
XXXV.	XXIX.
XXXVI.	XXX.
XXXVII.	XXXI.
XXXVIII.	XXXII.

XXXIII.	XXXIII.
XXXIV.	XXXIV.
XXXV.	XXXV.
XXXVI.	XXXVI.
XXXVII.	XXXVII.
XXXVIII.	XXXVIII.
XL.	XL.
XLI.	XLI.
XLII.	XLII.
XLIII.	XLIII.
XLIV.	XLIV.
XLV.	XLV.
XLVI.	XLVI.
XLVII.	XLVII.
XLVIII.	XLVIII.
XLIX.	XLIX.
L.	L.
LI, 1-30.	LI, 1-30.
— 31 ad finem.	— 31 ad finem.
V. 14. Ἄλλος, ὅτι ἐδόλευσαν etc. Drusius. Illud vero, καταδουλεύονται γὰρ αὐτόν, videtur esse Symmachi, ut infra cap. xxvii, v. 7. Monet autem Hieronymus haec non esse in LXX.	
Ibid. Ἄλλος, ἔθνη πολλά etc. Idem.	
Ibid. Ἄλλος, καὶ ἀποδώσω etc. Drusius. Quae sequuntur autem Ἄ., Θ., ✕ ὅτι ἐδόλευσαν etc. Ms. Jes.	
V. 15. Ἄ., ✕ αὐτοὺς σὺν; Idem, similiterque duo sequentes σὺν. Videtur legendum αὐτόν, ut quadret cum ἸΥΝ.	
Mox Ἄ., Θ., ἐπ' αὐτά. Idem. [Pertinet ad v. 17. Ibi Complut. habet ἐπ' αὐτά, eamque lectionem tribuit cod. Marchal. Aquilae et Symmacho. Dr.]	
V. 18. Ἄ., Θ., καὶ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. Dr.]	
V. 20. Ἄ., Θ., καὶ ✕ σὺν; πάντας etc. Sic ms. Jes. in quo legitur, τῆς νῆσου, ex Theodotione, pro τῆς γῆς Οὐς. Hieronymus: « Et tamen sciendum hunc versiculum in LXX non haberi; Theodotionemque pro Us, interpretatum esse, insulam. » [Ita tamen, nisi fallimur, ut σὺν uni adscribendum Aquilae. Sic etiam versu 24. DRACH.]	
V. 22. Ἄ., καὶ ✕ σὺν; πάντας etc. Ms. Jes.	
Ibid. Ἄ., Θ., καὶ βασιλεῖς τῆς νῆσου. Idem. [L. Bos: « Victor., οἱ λοιποὶ τῶν ἐρμηνευτῶν, τῆς	

νήσου, ἐξέδωκαν. Theodor., τῶν νήσων. v DRACH.]

V. 23. Ἀλλος, Βούζ. Sic ms. Jes. At Drusius ex Victore Antiocheno, Βούζ. [Sic etiam Complut., Βούζ. DRACH.]

Ibid. Ἀ., ✕ σύν : πάντα κεκ-. Ms. Jes.

V. 24. Ἀ., Θ., καὶ σύν πάντας etc. Utrum autem vox συμμίχτους sit eorundem, incertum. Quod item dicas de voce κεχαρμένον in præcedenti loco.

V. 25. Ἀ., καὶ σύμπαντας, lege, ✕ σύν : πάντας. Ibid. Syrus legit, Ζαμρόν, sive secundum Theodorum, Ζαμβράν.

Ibid. Ἀλλος, Μήδων. Ms. Jes. [Quidam codd., Μήδων καὶ Περσῶν. Polyglotten-Bibel. DRACH.]

V. 26. Ἀ., Ο, ἀπηλυότου. Ms. Jes.

Ibid. Ἀ., ✕ σύν : Idem.

Ibid. ✕ καὶ βασιλεύς etc. Idem. [Complut., πίεται μετ' αὐτούς. DR.]

V. 27. ✕ ἰδοῦ : etc. Idem. [Etiam Ald. addit, δ Θ. I. DR.]

V. 29. Ἀ., Σ., Θ., καθαρισμῶ οὐ μὴ καταρισθῆσεσθε. Ms. Jes. voci καθαρισμῶ asteriscum præmittit : deinde habet, Ἀ., Σ., Θ., ✕ καταρισθῆσεσθε.

V. 30. Hieronymus : « Cumque ille rugierit, instar calcantium in torcularibus celeuma cantabitur, et in effusione sanguinis mutuo carmen lugubre concinetur : quod Symmachus κατάληγμα, Aquila ἱασμόν vocat : cujus celeumatis et carminis sonitus usque ad terræ extrema perveniet. » Quid sit ἱασμός, explicatur ex interpretatione Syri infra cap. XLVIII, versu 33, ubi hæc Hebraica verba, דִּיהַ נָל דִּיהַ דִּיהַ דִּיהַ דִּיהַ - נָל sic a Syro interprete redduntur, οὐκέτι οἱ ληνοβατούντες χελεύουσι λέγοντες ἰα, ἰα. I. e., non amplius calcantes in tor-

JEREMIÆ CAPUT XXVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם 4	4.	4. ✕ Πρὸς αὐτούς.
וְעַבְדִּי 5	5.	5.
וְאֶת-הָעִיר 6	6.	6. Καὶ ✕ σύν : τὴν πόλιν.
שַׁעַר יְהוָה הַזֶּה 10	10.	10.
וְאֵל-כָּל-הָעָם לֵאמֹר 11	11.	11.
וַיִּנְבֵּא עַל-הָעִיר הַזֹּאת 20	20.	20. ✕ Ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην.
וְכָל-גְּבוּרָיו 21	21.	21.
וַיִּרְא וַיִּבְרַח 22	22.	✕ Καὶ ἐφοβήθη καὶ ἔφυγεν.
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יוֹאִכִים 22	22.	22.
אֶת-אֱלִינָח אֶת-עַבְדוֹ וְאֶת-מֵצָרִים 23	23.	23.
אֶל-רֹבֶלֶךְ הַדְּוִקִים 23	23.	23.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Et dices ad eos.	4. Et dices ad eos.	4. Ad eos.
5. Servorum meorum.	5. Servorum meorum.	5.
6. Et urbem.	6. Et urbem.	6. Et urbem.
10. Portæ Domini novæ.	10. Portæ domus Domiui novæ.	10.
11. Et ad omnem populum, dicentes.	11. Et ad omnem populum, dicentes.	11.
20. Et prophetavit adversus civitatem istam.	20. Et prophetavit adversus civitatem istam.	20. Super civitatem istam.
21. Et omnes potentes ejus.	21. Et omnes potentes.	21.
Et timuit fugitque.	Et timuit fugitque.	Et timuit fugitque.
22. Et misit rex Joakim.	22. Et misit rex Joakim.	22.
Elnathan filium Achobor, et viros cum eo in Ægyptum.	Elnathan filium Achobor et viros cum eo in Ægyptum.	
23. Ad regem Joakim.	23. Ad regem Joakim.	23.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Jeremiæ.

V. 4. Ἀ., Σ., Θ., πρὸς αὐτούς. Ms. Jes.

V. 5. Ms. Jes. in textu habet τῶν δούλων, in margine vero, τῶν παιδῶν.

V. 6. Ἀ., ✕ σύν. Idem.

V. 10. Οἱ λοιποὶ, πύλης Κυρίου τῆς καινῆς. Drusius. [Ed. Rom. Dr.]

V. 11. ✕ λέγοντες. Ms. Jes. Deest in LXX ut et

sequentia, quæ asterisco notantur.

V. 18. Hebr., םיִי, acervi. LXX, εἰς ἄβατον, in viam. Reliqui, ὡς (aut εἰς) ὄπωροφυλάκιον, quasi (aut in) pomorum custodia (ut Mich. III, 12). Vulg., in acervum lapidum. Addendum. Reliquorum lectionem, quæ prodit ex ed. Rom., habent etiam Alex-

culari jubent dicentes ia, ia. Ἰασμός itaque est cantus jubilationis, ia, ia, quo utebantur ii qui calcabant in torcularibus. [Lamb. Bos : « Aq., ἰασμὸν ὡσπερ τρογῶντες ἔσονται. »—Ad hæc verba, ἰασμὸν et κατάλεγμα, Drusius : « Hæc duo vocabula mihi suspecta sunt de mendo, neque tamen occurrit qui ea emendem. Juvare cuperem ab iis qui habent Hieron. manuscriptum. » Eadem verba satis erudite emendat Lambertus Bos ex ingenio in Prolegomenis suis : « Quod ad prius vocabulum attinet, sic ille, κατάλεγμα, pro eo legendum κατάλεγμα, per ε, quod *carmen lugubre* significat, ἀπὸ τοῦ καταλέγεσθαι, quod Hesych. exponit, δδύρεσθαι τὸν τσθνεῶτα, atque ita recte legitur hæc vox apud Origenem ad Ezech. II, 10, ubi LXX, θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί, docet Symmachum transtulisse, θρῆνοι καὶ κατάλεγμα καὶ μέλος πενθικόν. Pro po-

steriore vero, ἰασμός, legendum est αἰασμός, quod etiam *lamentationem* et *lugubrem cantum* significat, ἀπὸ τοῦ αἰάζειν, *lamentari*, quod ab αἰ, *heu*. Sic jam videtur nobis duas hæc voces vitiosas, quæ etiam in lexicis Græcis conspiciuntur, receptæ ex solo hoc corrupto Hieronymi loco, integritati restituisse etiam sine Hieronymi manuscripto, quod desiderabat Drusius. » — In S. Hieronymi loco, *celeuma* recte, non *celeusma* ut malunt aliqui. Vide Vallarsii notam. DRACH.]

Ibid. Σ., ὡσπερ οἱ ληνοβατοῦντες. Ms. Jes., Σ., οἱ ληνοβατοῦντες.

V. 32. 'A., Σ., Θ., τῶν δυνάμεων. Idem.

V. 33. 'A., Θ., καὶ οὐ μὴ κοπώσιν. Idem.

V. 34. ✕ ol. Idem.

Ibid. 'A., Σ., Θ., καὶ οἱ σκορπισμοὶ ὑμῶν. Idem.

V. 35. 'A., Σ., Θ., ✕ ἀπὸ προσώπου etc. Idem.

JEREMIAE CAPUT XXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4. ✕ Πρὸς αὐτούς.	4. Καὶ ἐρεῖς.	4. ✕ Πρὸς αὐτούς.
5.	5. Τῶν παίδων μου. Ἄλλος, τῶν δούλων μου.	5.
6.	6. Καὶ τὴν πόλιν.	6.
10.	10. Πύλης τῆς καινῆς. Οἱ λοιποὶ, πύλης Κυρίου τῆς καινῆς.	10.
11.	11. Καὶ παντὶ τῷ λαῷ ✕ λέγοντες.	11.
20.	20. Καὶ ἐπροφήτευσεν.	20. ✕ Ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην.
21.	21. Vacat. Ἄλλος, ✕ καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ αὐτοῦ.	21.
	Vacat.	✕ Καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐφυγεν.
22.	22. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς.	22. ✕ Ἰωακείμ.
	Vacat.	✕ Ἐλθάθην υἱὸν Ἀχοβὼρ καὶ ἀνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον.
23.	23. Πρὸς τὸν βασιλέα ✕ Ἰωακείμ.	23.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4. Ad eos.	4. Et dices.	4. Ad eos.
5.	5. Puerorum meorum. <i>Alius</i> , servorum meorum.	5.
6.	6. Et urbem.	6.
10.	10. Portæ novæ. <i>Reliqui</i> , portæ Domini novæ.	10.
11.	11. Et omni populo dicentes.	11.
20.	20. Et prophetavit.	20. Super civitatem istam.
21.	21. Vacat. <i>Alius</i> , et omnes potentes ejus.	21.
	Vacat.	Et timuit fugitque.
22.	22. Et misit rex.	22. Joachim.
	Vacat.	Elnathan filium Achobor et viros cum eo in Ægyptum.
23.	23. Ad regem Joachim.	23.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Jeremiæ.

(ὡς) et Complut. (σις). DRACH.

V. 20. 'A., Θ., ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην. Ms. Jes.

V. 21. ✕ καὶ πάντες etc. Idem.

Ibid. 'A., Θ., καὶ ἐφοβ-. Idem. [Sic etiam Complut. Dr.]

V. 22. Θ., Ἰωακείμ. Idem.

Ibid. Θ., Ἐλθάθην etc. Sic ms. Jes. Drusius

item id adfert, sed sine interpretis nomine. [Edit. Rom., ἀνδρας εἰς Αἴγυπτον, viros in Æg. Complut., Ἐλθακείμ υἱὸν Ἀχοβὼρ, Eliacim f. Ach. Breitingerus supplet, Ἐλθαθάν υἱὸν Ἀχοβὼρ, Eldathan f. Ach. Sed non indicat unde expiscatus. DRACH.]

V. 25. ✕ Ἰωακείμ. Ms. Jes.

TO EBPAIKON.

- 1 בראשית ממלכת ידויקים בן-
יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה
אל- ירמיה באת יהודה לאמר
2 אמר יהוה אלי
4 אמר יהודה עבדות
5 את- האדם ואת- הבדחה אשר
על-פני הארץ
6 ועתה אנכי
עדי
נתתי לו לעבד
7 ועבדו אתו כל- הגוים ואת- בני
ואת- בן- בני עד בא- עת ארצו

ועבדו בו גוים רבים ומלכים גדולים

- 8 והיה הגוי הבמלכה אשר לא-
יעבדו אתו את- נבוכדנאצר מלך-
בבל ואת אשר לא- יתן
ובדבר
9 ואל- עבניכם
אליכם לאמר
10 והדחתו אתכם ואבדתם
11 נאם- יהוה
12 בעל מלך בבל ועבדו אתו
ועבדו חזיו

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. In principio regni Joakim filii Josiu regis Juda, fuit verbum hoc ad Jeremia a Domino dicens.
2. Dixit Dominus ad me.
4. Dixit Dominus exercituum.
5. Hominem et bestias quæ super faciem terræ.
6. Et nunc ego.
Servi mei.
Dedi ei ad serviendum ei.
7. Et serviant ei omnes gentes, et filio ejus et filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus.
Et servient in eo gentes multæ, et reges magni.
8. Et erit, gens et regnum, quæ non servient ei, Nabuchadnetsar regi Babel, et quæ non dabit.
Et in peste.
9. Et ad augures vestros.
Ad vos dicendo.
10. Et ejiciam vos, et pereatis.
11. Dixit Dominus.
12. In jugum regis Babel, et

JEREMIE CAPUT XXVII.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.
2.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

AKYAAΣ.

1. ✕ Ἐν ἀρχῇ βασιλείου Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰουδα, ἐγενήθη ὁ λόγος οὗτος πρὸς Ἰερμίαν παρὰ Κυρίου λέγων.
2.
4. ✕ Τῶν δυνάμεων.
5. ✕ Τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
6. ✕ Καὶ νῦν ἐγὼ εἶμι.
7.
8. ✕ Καὶ ἔσται ὁ τὸ εἶθνος καὶ ἡ βασιλεία ὅσοι ἐάν.
9. ✕ Καὶ τῶν κληθόνων ὑμῶν.
10. ✕ Καὶ διασπερῶ ὑμᾶς καὶ ἀπολείσθε.
11. ✕ Φησὶ Κύριος.
12.

VULGATA LATINA.

1. In principio regni Joakim filii Josiæ regis Juda factum est verbum istud ad Jeremiam a Domino dicens.
2. Dicit Dominus ad me.
4. Dicit Dominus exercituum.
5. Homines et jumenta, quæ sunt super faciem terræ.
6. Et nunc itaque ego.
Servi mei.
Dedi ei ut serviant illi.
7. Et serviant ei omnes gentes, et filio ejus et filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus.
Et servient ei gentes multæ et reges magni.
8. Gens autem et regnum quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, et quicumque non curaverit.
Et in peste.
9. Et augures (vestros).
Qui dicunt vobis.
10. Et ejiciant vos, et pereatis.
11. Dicit Dominus.
12. Sub jugo regis Babylonis,

AQUILA.

1. In principio regis Joakim filii Josiæ regis Juda, factum est verbum hoc ad Jeremiam a Domino, dicens.
2.
4. Virtutum.
5. Homines et jumenta quæ super faciem terræ.
6. Et nunc ego sum.
7.
8. Et erit gens et regnum quæcumque.
9. Et divinationum vestrarum.
10. Et dispergam vos, et peribitis.
11. Dicit Dominus.
12.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

2.
4.
5.
6.

7.

Και καταδουλεύονται αὐτὸν ἔθνη
πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι.

1. *Vacat.*

2. Εἶπε Κύριος. Π., ✕ πρὸς μέ.
4. Εἶπε Κύριος.
5. *Vacat.*
6. *Vacat.*

7. *Ἐργάζεσθαι αὐτῷ. "Ἄλλος, ✕ δέδωκα δουλεύειν αὐτῷ.
7. *Vacat. "Ἄλλος, ✕ καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς γῆς αὐτοῦ.**

1.

2.
4. ✕ Τῶν δυνάμεων.
5. ✕ Τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
6. ✕ Καὶ νῦν ἐγὼ εἶμι.
✕ Τῷ δούλῳ μου.

Vacat. "Ἄλλος, ✕ καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ ἔθνη καὶ βασιλεῖς μεγάλοι.

8. ✕ Μὴ δουλεύσουσι τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλώνος, καὶ ὅσοι ἐάν ᾖ μὴ ἐμβάλωσιν.

8. ✕ Καὶ ἔσται ἡ τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ βασιλεία ὅσοι ἐάν.

Vacat. Π., ✕ καὶ ἐν θανάτῳ.

9. Καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν. Τῶν λεγόντων. "Ἄλλος, ✕ πρὸς ὁμᾶς ἐν τῷ λέγειν.

9. ✕ Καὶ τῶν κληδόνων ὑμῶν.

10. *Vacat.*

10. ✕ Καὶ διασπερῶ ὁμᾶς καὶ ἀπολείσθε.

11. *Vacat.*

11. ✕ Φησὶ Κύριος.

12. Καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ Βαβυλώνος. "Ἄλλος, ✕ ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως Βαβυλώνος, καὶ

12.

ΣΥΜΜΑΧΙΟΥΣ.

THEODOTIO.

1.

2.
4.
5.
6.

7.

Et subijcient eum servituti gentes multe et reges magni.

1. *Vacat.*

2. Dixit Dominus. *Omnēs, ad me.*
4. Dixit Dominus.
5. *Vacat.*
6. *Vacat.*

7. *Vacat. Alius, et servient ei omnes gentes et filio ejus, et filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus.*

1.

2.
4. Virtutum.
5. Homines et jumenta quæ super faciem terræ.
6. Et nunc ego sum.
Servo meo.

Ad operandum ipsi. Alius, dedi (ei) ad serviendum ei.

7. *Vacat. Alius, et servient ei omnes gentes et filio ejus, et filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus.*

7.

Vacat. Alius, et servient ei gentes, et reges magni.

8. Et erit gens et regnum quæcumque.

8. Non servient Nabuchodonosor regi Babylonis, et quæcumque non injecerint.

Vacat. Omnes, et in morte.

9. Et auguria vestra. Dicentes. *Alius, ad vos in dicendo.*

9. Et divinationum vestrarum.

10. *Vacat.*

10. Et dispergam vos, et peribitis.

11. *Vacat.*

11. Dicit Dominus.

12. Et operamini regi Babylo-

12.

Tῷ EBPAIKON.

Tῷ EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

13	למה תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר כאשר דבר יהוה אל- הנני אשר לא יעבד את- מלך בבל	13.	13.
14	ואל-תשבעו אל-דברי הנבאים האמרים אליכם לאמר לא תעבדו את- מלך בבל	14.	14.
16	עתה מהרה	16.	16.
17	אל-תשבעו אליהם עבדו את- מלך בבל וחיו למה תהיה העיר הזאת חרבה	17.	17.
18	יפגעו- נא ביהודה צבאות לבלתי באו הכלים ו התחרים בבית- יהוה ובית מלך יהודה ובירושלם בבלה	18.	18.
19	כי כה אמר יהוה צבאות אל- העמדים ועל- הים ועל-המטות ועל יתר הכלים התחרים בעיר הזאת	19.	19.
20	אשר לא- לקחם נבוכדנאצר מלך בבל בגלותו את- יטניה בן- יהויקים מלך- יהודה מירושלם בבלה ואת כל- חרי יהודה וירושלם	20.	20.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

servite ei et populo ejus, et vive- tis.	et servite ei et populo ejus, et vivetis.	
13. Ut quid moriemini tu et pop- ulus tuus in gladio, in fame et in peste, sicut locutus est Domi- nus ad gentem, quæ non servierit regi Babel?	13. Quare moriemini tu et pop- ulus tuus gladio, et fame, et peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quæ servire noluerit regi Babylonis?	13.
14. Et ne audiat ad verba prophe- tarum loquentium ad vos, di- cendo, Non servietis regi Babel.	14. Nolite audire verba prophe- tarum dicentium vobis: Non ser- vietis regi Babylonis.	14.
16. Nunc cito.	16. Nunc cito.	16.
17. Ne audiat eos: servite regi Babel et vivetis. Ut quid erit civitas hæc, solitudo?	17. Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis, ut vivatis: quare datur hæc civitas in solitudinem?	17.
18. Occurrent nunc in Domino exercituum, ut non eant vasa re- manentia in domo Domini, et do- mo regis Juda, et in Jerusalem, in Babylonem.	18. Occurrant Domino exerci- tuum, ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, et in domo regis Juda, et in Jeru- salem, in Babylonem.	18.
19. Quia sic dicit Dominus exercituum ad columnas, et super mare, et super bases, et super residuum vasorum remanentium in urbe hac.	19. Quia hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, et ad mare, et ad bases, et ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in ci- vitate hac.	19.
20. Quæ non tulit ea Nabuchad- nassar rex Babel, cum transferret Jechoniam filium Joachimi regem Juda ex Jerusalem in Babylonem,	20. Quæ non tulit Nabuchodo- nosor rex Babylonis, cum trans- ferret Jechoniam filium Joakin regem Juda de Jerusalem in Ba-	20.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

δουλεύσατε αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ αὐ-
τοῦ, καὶ ζήτε.

13. 13. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ καὶ ἵνατί
ἀποθήσκατε, σὺ καὶ ὁ λαός σου, ἐν
βομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θα-
νάτῳ, καθά ἐλάλησε Κύριος πρὸς
τὸ ἔθνος ὃ ἐὰν μὴ δουλεύσῃ τῷ βα-
σιλεῖ Βαβυλῶνος?
14. 14. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ καὶ μὴ
ἀκούσητε τῶν λόγων τῶν προφη-
τῶν τῶν λεγόντων πρὸς ὑμᾶς, Οὐ
μὴ δουλεύσητε τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶ-
νος.
16. 16. *Vacat.* Π., ✕ νῦν ταχύ.
17. 17. ✕ Μὴ ἀκούετε αὐτῶν, δου-
λεύσατε τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ
ζήτε, καὶ ἵνατί γίνεται ἡ πόλις
αὕτη ἔρημος;

18. 18.

19. 19.

20. 20.

18. ✕ Ἀπαντησάτωσαν δὴ Κυ-
ρίῳ τῶν δυνάμεων πρὸς τὸ μὴ πο-
ρευθῆναι τὰ σκεύη τὰ ὑπολειμ-
μένα ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ
βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν Ἱερουσα-
λήμ, εἰς Βαβυλῶνα.

19. ✕ Ὅτι τάδε λέγει Κύριος
τῶν δυνάμεων περὶ τῶν στύλων καὶ
περὶ τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τῶν με-
χωνῶν, καὶ ἐπὶ τὸ λίμμα τῶν σκευῶν
τῶν ὑπολειμμένων ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ.

20. ✕ Ἄ οὐκ ἔλαθεν αὐτὰ Να-
βουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος
ἀποικίζοντας αὐτοῦ τὸν Ἰερονίαν
υἱὸν Ἰωακείμ βασιλέα Ἰούδα εἰς
Ἱερουσαλήμ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ
πάντας τοὺς ἐλευθέρους Ἰούδα καὶ
Ἱερουσαλήμ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

nis. *Alius*, sub jugum regis Baby-
lonis, et servite ei et populo ejus,
et vivite.

15. 15. *Vacat. Alius*, et ut quid
moriemini, tu et populus tuus, in
gladio, et in fame et in morte, sic-
ut locutus est Dominus ad gentem
quæcumque non servierit regi Ba-
bylonis?
14. 14. *Vacat. Alius*, et ne audie-
ritis verba prophetarum dicentium
ad vos, Non servietis regi Babylo-
nis.
16. 16. *Vacat. Omnes*, nunc cito.
17. 17. Ne audiat is eos, servite regi
Babylonis et vivite, et cur efficitur
urbs hæc desertum?

18. 18.

19. 19.

20. 20.

18. Occurrant utique Domino
virtutum, ut non eant vasa relicta
in domo Domini, et in domo regis
Juda, et in Jerusalem, in Babylo-
nem.

19. Quia hæc dicit Dominus vir-
tutum de columnis, et de mari
et de mechonoth, et super resi-
duum vasorum relictorum in urbe
hæc.

20. Quæ non assumpsit ea Nabu-
chodonosor rex Babylonis, trans-
ferente ipso Jechoniam filium Jona-
chim regem Juda ex Jerusalem in

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
21 כי כדאמר יהוה צבאות אלהי ישראל על-הכלים הנותרים בית יהוה ובית מלך-יהודה וירושלם	21.	21.
22 בבליה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אתם נאם-יהוה העליתים השבחים אלדמקום הזה	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
et omnes ingenuos Juda et Jerusalem.	lylonem, et omnes optimates Juda et Jerusalem.	
21. Quia sic dicit Dominus exercituum, Deus Israel super vasa-residua domus Domini, et domus regis Juda, et Jerusalem.	21. Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, et in domo regis Juda et Jerusalem.	21.
22. In Babylonem adducentur, et ibi erunt usque ad diem qua visitabo eos, dixit Dominus: et ascendere faciam ea, et redire faciam ea ad locum hunc.	22. In Babylonem transferentur, et ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus, et afferri faciam ea, et restitui in loco isto.	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Jeremiæ.

V. 1. 'A., ἐν ἀρχῇ etc. Ms. Jes. quemadmodum et aliæ omnes hujus capituli lectiones. Multi hujus capituli versus in edit. τῶν Ὁ desiderantur, quos adfert Drusius ex Complutensi editione, ab ea quam nos sequimur aliquatenus discrepante. Hic verbi causa loco illius, ὁ λόγος οὗτος, legitur in illa, τὸ ῥῆμα τοῦτο. De hujus capituli principio hæc habet Hieronymus: « In principio regni Joacim, filii Josiæ regis Juda, factum est verbum hoc ad Jeremiam a Domino dicens. Hoc in editione LXX non habetur. Et multi putant sequentis capituli esse principium, quod nequaquam ita est, sed jungendum superiori: ut quidquid dictum refertur et factum, in principio regni Joacim factum esse credamus. Unde et mittendi in Ægyptum, quasi ad amicum regem, habuit potestatem. Videntur autem mihi LXX titulum istum hac ratione siluisse, ne secundo dicere viderentur. Jam enim in principio posuerant: In principio regis Joacim filii Josiæ regis Juda, factum est verbum istud ad Jeremiam a Domino dicens. » [Complut. et Theodor., ἐν ἄ. τῆς βασιλείας Ἰ. υ. Ἰ. β. Ἰ., ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο etc. DRACH.]

V. 2. Π., πρὸς μέ. Ms. Jes. ut et sequentes usque ad versum 7.

V. 5. Eamd. habet lectionem Complut. Sed τὰ

pro ὄσα. DRACH.

V. 6. Pro τῶ δοῦλω μου (alii melius τοῦ δούλου μου, Hebr. enim fert, in manum Nebuchadnetsaris regis B., servi mei) Vulgata Græca, Rom. et Alex., habet, δουλεύειν αὐτῷ, ad serviendum ei. Nimirum, legerunt senes Ἰαβύλ, ut mox in eod. commate. Id.

V. 7. * καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ etc. Ms. Jes. ubi mendose legitur, ὁ καιρὸς τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, pro ὁ καιρὸς τῆς γῆς αὐτοῦ. Drusius hoc modo legit, ἕως τοῦ ἔλθειν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ. [Et ita Complut. Dr.]

Ibid. * καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ etc. Ms. Jes. et Drusius. Hieronymus vero ait Symmachum vertisse: Subjiciant eum servituti gentes multæ etc. Vide supra xxv, 14.

V. 8. Drusius cum edit. Complutensi legit, ὄσα ἂν μὴ ἐδούλευσαν, et infra, ὄσοι ἂν μὴ ἐμβ-. In cod. Jes. quem referimus, hæc additamenta cum asteriscis habentur intermixta cum textu τῶν Ὁ hodierno, qui plerumque deficit. [Vulg. Gr., καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, ὄσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσι, et gens et regnum, quicumque non injecerint. DRACH.]

V. 9. In utroque sticho addidimus versionem τῶν LXX. DRACH.

V. 11. Complut., λέγει K. Id.

V. 12. Drusius, ὑπὸ ζυγῷ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶ-

CAPUT XXVIII JEREMIE.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1 בשנה ההיא בראשית	1.	1.
2 אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר	2.	2. * Τῶν δυνάμεων Θεὸς Ἰσραὴλ λέγων.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. In anno illo, in principio.	1. In anno illo, in principio.	1.
2. Dixit Dominus exercituum Deus Israel dicendo.	2. Dicit Dominus exercituum Deus Israel.	2. Virtutum Deus Israel dicens.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

21.

21.

21. ✕ Ὅτι τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων Θεός Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὰ σκευή τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ Κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ βασιλέως Ἰουδα, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ.

22.

22.

22. ✕ Εἰς Βαβυλῶνα ἀχθήσονται, καὶ ἐκεῖ ἔσονται ἕως ἡμέρας, ἧς ἐπισκέψομαι αὐτὰ, τάδε λέγει Κύριος, καὶ ἀναβιβῶ αὐτὰ, ἐπιστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

21.

21.

Babylonem, et omnes liberos Juda et Jerusalem.

21. Quia hæc dicit Dominus virtutum Deus Israel, super vasa relicta in domo Domini, et in domo regis Juda, et in Jerusalem.

22.

22.

22. In Babylonem adducentur, et ibi erunt usque ad diem qua visitabo ea, hæc dicit Dominus, et ascendere faciam ea, reducam ea in locum hunc.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Jeremiæ.

νός, καὶ ἐργάσαθε αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ζήτε. [Lectionem Vulg. Gr. adscripsimus in textu. DRACH.]

V. 13. Drusius, Ἰνατί ἀποθήξεσθε σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε Κύριος κατὰ ἔθνους, ὃ οὐκ ἔδουλευσεν τῷ βασιλεὶ Βαβυλῶνος.

V. 14. Drusius, μὴ ἀκούσητε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύσητε etc.

V. 16. Drusius, νῦν ταχέως.

V. 17. Drusius, μὴ ἀκούετε αὐτῶν, ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεὶ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ζήτε ἰνατί ἔσται αὕτη ἡ πόλις εἰς ἐρήμωσιν. Quæ omnia ex editione Complutensi desumpta sunt. [Pro toto hoc versiculo, Vulg. Gr. habet, οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, non misi eos. DRACH.]

V. 18. Hunc et reliquos hujus capitis versus, qui in τὸς Ο' desiderantur (*), non adfert Drusius; sed ex ms. Jes. exscripsimus. Hac autem de re Hieronymus: « Hæc, ut diximus, in LXX non habentur, sed de Hebraica veritate translata sunt: pro quo aliud, quod scriptum non erat, posuere dicentes: *Mihi quia sic dixit Dominus: Et reliqua vasa, quæ non tulit rex Babylonis, quando transtulit Jechoniam de Jerusalem, in Babylonem intrabunt, dicit Dominus* (**); sensum magis quam verba ponentes; forsitan irrationabile arbitrati, ut Deus loqueretur ad columnas, et ad mærc, et ad bases, et ad reliqua vasa, quæ remanserant in Jerusalem; quasi non legamus, et vermi matutino increpuisse Dominum, et mari locutum: *Tace, obmutesce.* » (***)

(*) Non desiderantur, sed compendiose versi habentur. Hoc versu 8, כַּדְּוַשְׁוֹי reddunt LXX, ἀπαντησάτωσάν μοι, occurrant mihi. Quæ sequuntur in Hebr. desunt. DRACH.

(**) Græce: 18, μοι, 19, ὅτι οὕτως εἶπε Κύριος: Καὶ τῶν ἐπιλοίπων σκευῶν, 20, ὧν οὐκ ἔλαβε βασιλεὺς Βαβυλῶνος, ὅτε ἀπέκτισεν τὸν Ἰεχονίαν ἐξ Ἱερουσαλήμ (21 deest), 22, εἰς Βαβυλῶνα εἰσελεύσεται, λέγει Κύριος. IDEM.

(***) Ps. cv, 9, *Et increpuit rubrum mare.* Nahum 1, 4, *Increpans mare.* Sed potius alludit ad Luc. viii, 24. Nullus autem occurrit in tota S. Scriptura alius *vermi matutinus* quam ille de quo dicitur Jonæ iv, *Et paravit Deus vermem ascensu diluculi.* S. Stridonensis presbyter in mente habuit, *et præcepit Deus vermi etc.* Præterea suspicamur eum scripsisse, *vermi mat. locutum, et mari increpuisse.* IDEM.

JEREMIE CAPUT XXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Vacat. Ἄλλος, ✕ ἐν ἔτει ἐκείνῳ ἐν ἀρχῇ.

1.

2.

2. Εἶπε Κύριος.

2. ✕ Τῶν δυνάμεων Θεός Ἰσραὴλ λέγων.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. Vacat. Alius, in anno illo, in principio.

1.

2.

2. Dixit Dominus.

2. Virtutum Deus Israel dicens.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
3 אשר לקח נבוכדנאצר מלך-בבל מן-המקום הזה ויביאם בבל	3.	3.
4 ואת-יכניה בן-יהויקים-מלך יהודה ואת-כל-גלות יהודה הבאים בבלה אני משיב אל-המקום הזה נאם-יהוה	4.	4.
5 ירמיה הנביא	5.	5.
7 שבע-נא	7.	7.
8 ולרעה ולדבר	8.	8.
9 הנביא	9.	9.
10 הנביא	10.	10.
הנביא		
11 אשר את-על ו נבוכדנאצר מלך-בבל בעוד שנתים ימים וילך ירמיה הנביא	11.	11. * Ἐν δύο ἐτεσιν ἡμερῶν.
12 אחדי שפור חנניה הנביא את- המוסה	12.	12.
14 כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל	14.	14.
על ברזל נתתי על-צואר ו כל- הגוים האלה לעבד את-נבוכדנאצר מלך-בבל		* Τούτων, τοῦ : ἐργάζεσθαι τῷ * Ναβουχοδονόσορ : βασιλεῖ Βαβυ- λώνος.
ועבדו וגם את-חית השדה נתתי לו		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

3. Quæ tulit Nabuchadnetsar rex Babel de loco isto, et adduxit ea Babel.

4. Et Jechoniam filium Joakim regem Juda, et omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Babel, ego reducens ad locum hunc, dicit Dominus.

5. Jeremias propheta.

7. Audi nunc.

8. Et malo et peste.

9. Prophetæ.

10. Propheta.

Prophetæ.

11. Confringam jugum Nabuchadnetsar regis Babel post duos annos dierum.

Et abiit Jeremias propheta.

12. Postquam confregit Hania propheta vectem.

14. Sic dicit Dominus exercituum Deus Israel.

Jugum ferri dedi super collum cunctarum gentium illarum, ad serviendum Nabuchadnetsar regi Babel.

Et servient ei, et insuper bestias agri dedi ei.

VULGATA LATINA.

3. Quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, et transtulit ea in Babylonem.

4. Et Jechoniam filium Joakim regem Juda, et omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Babylonem, ego convertam ad locum istum, ait Dominus.

5. Jeremias propheta.

7. Audi.

8. Et de afflictione et de fame.

9. Ejus.

10. Propheta.

Propheta.

11. Confringam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum.

Et abiit Jeremias propheta.

12. Postquam confregit Hania propheta catenam.

14. Hæc dicit Dominus Deus Israel.

Jugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis.

Et servient ei : insuper bestias terræ dedi ei.

AQUILA.

3.

4.

5.

7.

8.

9.

10.

11. In duobus annis dierum.

12.

14.

Harum ad operandum Nabuchodonosor regi Babylonis.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. 3. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ ὅσα ἔλαβε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλώνας ἐκ τοῦ τόπου τούτου, καὶ εἰσῆγαγεν αὐτὰ εἰς Βαβυλώνα.
4. 4. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ καὶ τὸν Ἰεχονίαν υἱὸν Ἰωακείμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ πᾶσαν ἀποικίαν Ἰούδα τοὺς εἰσελθόντας εἰς Βαβυλώνα, ἐγὼ ἐπιστρέψω ἐπὶ τὸν τόπον αὐτῶν, φησὶ Κύριος.
5. 5. 5. Ἰερεμίας. Π., ✕ ὁ προφήτης.
7. 7. 7. Ἀκούσατε. Ἄλλος, ✕ ἀκουσον δὴ.
8. 8. 8. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ καὶ εἰς κακὰ καὶ εἰς θάνατον.
9. 9. 9. *Vacat.* Π., ✕ τοῦ προφήτου.
10. 10. 10. *Vacat.* Π., ✕ ὁ ψευδοπροφήτης. *Vacat.* Π., ✕ τοῦ προφήτου.
11. 11. ✕ Ἐν δυσιν ἔτεσιν ἡμερῶν : 11. ✕ Ἐν δυσιν ἔτεσιν ἡμερῶν :
11. Συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως Βαβυλώνας. Π., ✕ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνας.
Καὶ ὤχητο Ἰερεμίας. Π., ✕ ὁ προφήτης.
12. ✕ Τὸν προφήτην : τοὺς κλειούς. 12. ✕ Αὐτοῦ.
14. 14. 14. Οὕτως εἶπε Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ :
14. Οὕτως εἶπε Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ :
Ζυγὸν σιδηροῦν ἔθηκα ἐπὶ τὸν τράχηλον πάντων τῶν ἐθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλώνας.
✕ Τούτων, τοῦ : ἐργάζεσθαι τῷ ✕ Ναβουχοδονόσορ : βασιλεῖ Βαβυλώνας.
- Vacat.* Π., ✕ καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ, καί γε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ δέδωκα αὐτῷ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3. 3. 3. *Vacat.* Alius, quæcumque accepit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco hoc, et adduxit ea in Babylonem.
4. 4. 4. *Vacat.* Alius, et Jechoniam filium Joakim regem Juda, et omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Babylonem, ego reducam in locum hunc, dicit Dominus.
5. 5. 5. Jeremias. Omnes, propheta.
7. 7. 7. Audite. Alius, audi utique.
8. 8. 8. *Vacat.* Alius, et in mala et in mortem.
9. 9. 9. *Vacat.* Omnes, prophetæ.
10. 10. 10. *Vacat.* Omnes, pseudopropheta.
11. 11. 11. In duobus annis dierum. 11. In duobus annis dierum.
11. Conteram jugum regis Babylonis. Omnes, Nabuchodonosor regis Babylonis.
Et discessit Jeremias. Omnes, propheta.
12. Propheta vectes. 12. Suos. 12. Postquam contrivisset Auanias vectes.
14. 14. 14. Sic dixit Dominus virtutum Deus Israel. 14. Sic dixit Dominus virtutum Deus Israel.
Jugum ferreum posui super collum omnium gentium ad operandum regi Babylonis.
Harum ad operandum Nabuchodonosor regi Babylonis.
- Vacat.* Omnes, et servient ei, et quidem feras agri dedi ei.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
15 ויאמר ירמיה הנביא אל-הנביא הנביא שמע-נא חנניה	15.	15.
*		
16 השנה אחת באת כי-סרה דברת אל-ידה	16.	16.
17 וימת חנניה הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי	17.	17.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
15. Et dixit Jeremia propheta ad Hananiam prophetam, Audi nunc, Hanania.	15. Et dixit Jeremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi, Hanania.	15.
16. Hoc anno tu moriens eris, quia defectionem locutus es ad Dominum.	16. Hoc anno morieris: ad-versum enim Dominum locutus es.	16.
17. Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.	17. Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.	17.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Jeremiæ.

V. 1. * ἐν ἔτει ἐξελύσῃ etc. Ms. Jes. [Complut. et Theodor., ἐν ἀρχῇ. DRACH.] V. 2. Ἄ., Θ., * τῶν δυνάμεων etc. Idem. V. 3. * ὅσα ἔλαβε etc. Idem. In hunc et duos sequentes versus, Hieronymus: Pro quibus LXX transtulerunt: <i>Jechoniam, et transmirationem Judæ, quia conteram jugum regis Babylonis, breviter Hebraicæ veritatis sensum magis quam verba ponentes.</i> V. 4. * καὶ τὸν Ἰσχυρίαν etc. Idem. V. 5. Π., * ὁ προφήτης. Idem.	V. 7. * ἄκουσον δὴ. Idem. V. 8. * καὶ εἰς κακὰ etc. Idem. [Melius Complut. ad Hebr., καὶ περὶ θλίψεως καὶ περὶ λοιμοῦ. DRACH.] V. 9. Π., * τοῦ προφήτου. Idem. [stichi nostri est secundum versiculi, ubi ter occurrit. DRACH.] Ibid. Π., * ὁ ψευδοπροφήτης. Ms. Jes., et mox * τοῦ προφήτου. V. 11. Hæc item cum hiatus τῶν Ὁ ac cum supplementis et notis sic effert idem ms. Jes.

TO EBPAIKON.	JEREMIE CAPUT XXIX.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
1 ירמיה הנביא	1.	1.	
2 כל-העם אשר הגלה נבוכדנאצר מירושלם בבבל	2.	2.	* ὅς ἀπέστειλε Ναβουχοδονόσορ εἰς Βαβυλῶνα.
3 אל-נבוכדנאצר מלך	3.	3.	3.
4 כה אמר ירמיה צבאות מירושלם בבבל	4.	4.	4. * Τῶν δυνάμεων.
6 ורבו-שם	6.	6.	6.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.	
1. Jeremia propheta.	1. Jeremias propheta.	1.	
Omnis populus quem transmigrare fecerat Nabuchadnetsar de Jerusalem in Babel.	Omnem populum, quem traduxerat Nabuchodonosor de Jerusalem in Babylonem.	Quos transmigrare fecerat Nabuchodonosor in Babylonem.	
2. Principes Juda et Jerusalem.	2. Et principes Juda et Jerusalem.	2.	
3. Ad Nabuchadnetsar regem.	3. Ad Nabuchodonosor regem.	3.	
Sic dicit Dominus exercituum.	4. Hæc dicit Dominus exercituum.	4. Virtutum.	
De Jerusalem in Babel.	De Jerusalem in Babylonem.		
6. Et multiplicamini ibi.	6. Et multiplicamini ibi.	6.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
15.	15. Καὶ εἶπεν Ἰερεμίας τῷ Ἀνανίᾳ. Ἄλλος, ✕ ὁ προφήτης : τῷ Ἀνανίᾳ ✕ τῷ προφήτῃ, Ἄκουσον δὲ, Ἀνανία.	15.
16.	16. Τοῦτῃ τῷ ἔνιαυτῷ ἀποθανῆ.	16. ✕ Ὅτι ἐκκλίσιν ἐλάλησας πρὸς τὸν Κύριον.
17.	17. Καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ. Π., ✕ καὶ ἀπέθανεν Ἀνανίας ὁ προφήτης ἐν τῷ ἔνιαυτῷ ἐκσίνῳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ.	17.
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
15.	15. Et dixit Jeremias Ananiae. Alius, propheta Ananiae prophetæ, Audi utique, Anania.	15.
16.	16. Hoc anno morieris.	16. Quia declinationem locutus es adversus Dominum.
17.	17. Et mortuus est in mense septimo. Omnes, et mortuus est Ananias propheta in anno illo, in mense septimo.	17.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Jeremiæ.

Drusius legit, δύο ἔτη ἡμερῶν, ut editio Complutensis.

V. 12. Ex ms. Jes. ut supra.

V. 14. Ex ms. Jes. ut supra. Postremam autem versus partem sic effert Drusius ut editio Complutensis : τοῦ δουλεύειν αὐτῷ, καί γε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα αὐτῷ.

V. 15. Sic hiatus τῶν Ο' supplementa adfert Drusius. [Alii, τῷ ψευδοπροφήτῃ. Polygl.-Bibel. DRACW.]

V. 16. Θ., ✕ ὅτι ἐκκλίσιν ἐλάλησας πρὸς τὸν Κύριον.

Ita ms. Jes. Et sic etiam Drusius sine interpretis nomine. Hieronymus vero : « Quodque sequitur : Quia adversum Dominum locutus es. Et mortuus est Ananias propheta in anno illo, in mense septimo, in LXX non habetur. Pro quo tantum posuerunt, et mortuus est mense septimo. » Hæc et alia non pauca hujus capituli omiserunt LXX, ubi scilicet de Anania propheta sermo erat : Ne pseudo-prophetam, inquit Hieronymus, viderentur appellare prophetam.

V. 17. Π., ✕ καὶ ἀπέθανεν etc. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT XXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Ἰερεμίας. Ἄλλος προστίθησι, ✕ ὁ προφήτης. Πάντα τὸν λαόν.	1. ✕ Ὅς ἀπέκτισε Ναβουχοδονόσορ εἰς Βαβυλῶνα.
2.	2. Vacat.	2. ✕ Καὶ ἀρχόντων Ἰουδα ἐξ Ἱερουσαλήμ.
3.	3. Πρὸς βασιλέα. Π., ✕ Ναβουχοδονόσορ βασιλέα.	3.
4.	4. Οὕτως εἶπε Κύριος. Ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ✕ εἰς Βαβυλῶνα.	4. ✕ Τῶν δυνάμεων.
6.	6. Καὶ πληθύνεσθε. Π., ✕ ἐκεῖ.	6.
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Jeremias. Alius addit, propheta. Omniem populum.	1. Quos transmigrare fecerat Nabuchodonosor in Babylonem.
2.	2. Vacat.	2. Et principum Juda ex Jerusalem.
3.	3. Ad regem. Omnes, Nabuchodonosor regera.	3.
4.	4. Sic dixit Dominus.	4. Virtutum.
	A Jerusalem in Babylonem.	
6.	6. Et multiplicamini. Omnes, ibi.	6.

TO EBPAIKON.

- 8 צבאחז אלהי ישראל 8.
 10 את-דברי השוב 10.
 11 כי אנכי ידעתי את-דמחשבת
 אשר אנכי חשב עליכם נאם-יהוה
 כדמחשבת שלום
 ותקיה
 12 וקראתם אתי והלכתם 12.
 13 ומצאתם 13.
 14 והמצאתי לכם נאם-יהוה ושבת
 את-שבתכם וקבעתי אתכם ככל-
 הגוים וככל-דמוקמות אשר החדתי
 אתכם שם נאם-יהוה והשבתי אתכם
 אל-דמוקים אשר-הגלית אתכם משם
 15 כי אמרתם וקים לנו יהוה
 נבאים בגולה 15.
 16 כי-נה אמר יהוה אל-דמלך
 הירשב אל-כסא דד ואל-כל-העם
 הירשב בעיר הואת אהיכם אשר לא-
 יצאו אתכם בגולה 16.
 17 כה אמר יהוה צבארת הנבי
 משלח בם את-החרב את-הרעב
 ואת-הדבר ותתתי אתם כטאנים
 השערים אשר לא-תאכלנה מרע 17.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

8. Exercituum Deus Israel.
 10. Verbum meum bonum.
 11. Nam ego novi cogitationes,
 quas ego cogito super vos, ait
 Dominus: cogitationes pacis.
 Et spem.
 12. Et invocabitis me, et ibitis.
 13. Et inveniatis.
 14. Et inveniari a vobis, ait Do-
 minus, et reducam captivitatem
 vestram, et congregabo vos de uni-
 versis gentibus, et de cunctis locis,
 ad quæ expuli vos, dicit Do-
 minus: et reverti vos faciam ad
 locum unde migrare vos feci.
 15. Quia dixistis, Suscitavit nobis
 Dominus prophetas in Babe-
 lem.
 16. Quia sic dicit Dominus ad
 regem sedentem super solium Da-
 vid, et ad omnem populum seden-
 tem in urbe hac, fratres vestros,
 qui non egressi sunt vobiscum in
 transmigrationem.
 17. Sic dixit Dominus exerci-
 tum: Ecce ego mittens in eos gla-
 dium, famem, et pestem, et
 dabo eos sicut ficus turpes, quæ
 non comeduntur præ malitia.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

8. 8.
 10. 10.
 11. 11.
 12. 12.
 13. 13.
 14. 14.
 15. 15.
 16. 16.
 17. 17.

VULGATA LATINA.

8. Exercituum Deus Israel.
 10. Verbum meum bonum.
 11. Ego enim scio cogitationes,
 quas ego cogito super vos, ait
 Dominus, cogitationes pacis.
 Et patientiam.
 12. Et invocabitis me, et ibitis.
 13. Et inveniatis.
 14. Et inveniari a vobis, ait Do-
 minus, et reducam captivitatem
 vestram, et congregabo vos de
 universis gentibus, et de cunctis
 locis, ad quæ expuli vos, dicit Do-
 minus: et reverti vos faciam de
 loco, ad quem transmigrare vos
 feci.
 15. Quia dixistis, Suscitavit nobis
 Dominus prophetas in Baby-
 lone.
 16. Quia hæc dicit Dominus ad
 regem, qui sedet super solium
 David, et ad omnem populum ha-
 bitatorem urbis hujus, ad fratres
 vestros, qui non sunt egressi vo-
 biscum in transmigrationem.
 17. Hæc dicit Dominus exerci-
 tum: Ecce mittam in eos gla-
 dium, et famem, et pestem: et
 ponam eos quasi ficus malas, quæ
 comedi non possunt, eo quod pes-
 simæ sint.

ΑΚΥΤΑΣ.

8. ✕ Τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσ-
 ραήλ.
 10.
 11. ✕ Ὅτι ἐγὼ οἶδα τὸν λογι-
 σμὸν, ὃν ἐγὼ εἶμι (λογίζων).
 ✕ Καὶ ἐλπίδα.
 12. ✕ Καὶ ἐπικαλέσασθέ με, καὶ
 πορεύεσθε.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17. 2...

AQUILA.

8. Virtutum Deus Israel.
 10.
 11. Quia ego novi cogitationem,
 quam ego sum (cogitans).
 Et spem.
 12. Et invoke me, et ite.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17. 2. Pessimas.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

8. 8. *Vacat.* 8. ✕ Τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.
10. 10. *Vacat.* Ἄλλος, ✕ τοὺς λόγους μου τοὺς ἀγαθοὺς. 10.
11. 11. Καὶ λογιῶμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης. *II.*, ✕ φησὶ Κύριος ὁ, λογισμὸν εἰρήνης. 11. ✕ Ὅτι ἐγὼ οἶδα τὸν λογισμὸν, ὃν ἐγὼ εἶμι (λογίζων).
12. Ταῦτα. 12. *Vacat.* ✕ Καὶ ἐλπίδα.
13. (Καὶ εὐρήσετε.) 13. 12. ✕ Καὶ ἐπικαλέσασθέ με, καὶ πορεύεσθε.
14. 14. Καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν. 13. 13. ✕ Καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐκ πάντων τῶν τόπων, οὗ διεσπειρα ὑμᾶς ἐκεῖ, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς, εἰς τὸν τόπον, ὃθεν ἀπῆκισα ὑμᾶς ἐκεῖ.
15. 15. ✕ Ὅτι εἶπατε, Κατέστησεν ἡμῖν Κύριος προφήτας ἐν Βαβυλωνί. 15. ✕ Ὅτι εἶπατε, Κατέστησεν ἡμῖν Κύριος προφήτας ἐν Βαβυλωνί.
16. 16. *Vacat.* 16. ✕ Ὅτι τάδε λέγει Κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθημένον ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς λαοὺς τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀδελφοὺς ὑμῶν, μὴ ἐξελεθόντας μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ ἀποικίᾳ.
17. Τὰ ἔσχατα. 17. *Vacat.* 17. ✕ Τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστελῶ εἰς αὐτοὺς τὴν μάχαιραν. τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον, καὶ δώσω αὐτοὺς ὡσπερ τὰ σῦκα τὰ σουαρεῖμ, ἃ οὐ βρωθῶσιν ὑπὸ πονηρίας.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTI.

8. 8. *Vacat.* 8. Virtutum Deus Israel.
10. 10. *Vacat. Al., verba mea bona.* 10.
11. 11. Et cogitabo super vos cogitationem pacis. Omnes, dicit Dominus, cogitationem pacis. 11. Quia ego novi cogitationem, quam ego sum (cogitans).
12. Hæc. 12. *Vacat.* Et spem.
13. Et invenietis. 13. 12. Et invoke me, et ite.
14. 14. Et apparebo vobis. 13. 13. Et apparebo vobis, dicit Dominus, et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de universis locis, ubi dispersi vos illic, dicit Dominus, et reducam vos in locum, unde transmigrare vos feci illuc.
15. 15. Quia dixistis, Constituit nobis Dominus prophetas in Babylone. 15. Quia dixistis, Constituit nobis Dominus prophetas in Babylone.
16. 16. *Vacat.* 16. Quia hæc dicit Dominus ad regem sedentem super thronum David, et de omnibus populis habitantibus in urbe hac, fratribus vestris, qui non egressi sunt vobiscum in transmigracione.
17. Novissimas. 17. *Vacat.* 17. Hæc dicit Dominus virtutum: Ecce ego mittam in eos gladium, famem, et mortem, et dabo eos sicut ficus suarum, quæ non comedentur præ malitia.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΣ.

18 ורדפתי אחריהם בהרב ברעב
ובדבר ותתתם לדעה לכל ו
ממלכות הארץ לאלה ולשמה ולש-קה ולהרפה
בכל-הגוים אשר-הודחתים שם

18.

18.

19 תדע אש-לא-שמעו אל-
דברי נאם-יהוה אשר שלחו
אליהם את-עבדי הנביאים השם
ושלח ולא שמעתם נאם-יהוה

19.

19.

20 ואתם שמעו דבר-יהוה כל-
הגולה אשר-שלחתי מירושלם בבלה

20.

20.

21 כה אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל
אחאב בן-קדליה
בן-מעשיה הנבאים לכם בשמי
שקר

21.

21. * Τῶν δυνάμεων Θεοῦ Ἰσ-
ραὴλ.
* Υἱὸν Κουλλου.

23 וידברו דבר בשמי שקר

23.

23. * Ἄδικον.

ואנכי הידע ועד
24, 25 לאמר : כה-אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל לאמר יען אשר
אתה שלחת בשמכה ספרים אל-כל-
הגוים אשר-בירושלם ואל-צפניה בן-
מעשיה הכהן ואל-כל-הכהנים לאמר

24, 25.

* Εἶμι ὁ γνῶστης καὶ : μάρτυς.
24, 25.

Ὁ Σῦρος, εἰρηστήν.
26 הצניק
VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

18. Et persequar post eos in gladio, in fame et in peste, et dabo eos in commotionem universis regnis terræ, in execrationem, et in stuporem, et in sibilum et in opprobrium in cunctis gentibus, quo expuli eos illuc.

18. Et persequar eos in gladio, et in fame, et in pestilentia : et dabo eos in vexationem universis regnis terræ, in maledictionem, et in stuporem, et in sibilum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos.

18.

19. Pro eo quod non audierunt ad verba meâ; dixit Dominus, quod misi ad eos, servos meos prophetas, mane surgendo et mittendo, neque audistis dictam Domini.

19. Eo quod non audierint verba meâ, dicit Dominus, quæ misi ad eos per servos meos prophetas, de nocte consurgens et mittens : et non audistis, dicit Dominus.

19.

20. Et vos, audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam misi de Jerusalem in Babel.

20. Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam misi de Jerusalem in Babylonem.

20.

21. Sic dixit Dominus exercituum, Deus Israel.

21. Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel.

21. Virtutum Deus Israel.

Achab filium Culiah.

Achab filium Coliæ.

Filium Culiaë.

Filium Maasiah prophetantes vobis in nomine meo mendaciter.

Filium Maasie, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter.

23. Iniquum.

23. Et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter.

23. Et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter.

23. Iniquum.

Et ego cognoscens et testis.

Ego sum iudex et testis.

Sum cognitor et testis.

24, 25. Dicendo : Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, dicendo : Pro eo quod tu misisti in nomine tuo literas ad omnem populum, qui in Jerusalem, et ad Saphoniam filium Maasiah sacerdotem, et ad omnes sacerdotes, dicendo.

24, 25. Dicens : Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel : Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui est in Jerusalem, et ad Saphoniam filium Maasie sacerdotem, et ad universos sacerdotes, dicens.

24, 25.

26. Nervum. Syrus, carcerem.

26. Carcerem.

26. Sinoch.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
18.	18. <i>Vacat.</i>	18. * Καὶ δώσω ὄπισω αὐτῶν ἐν βομφαῖα καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς σῶλον πάσαις βασιλείαις τῆς γῆς, εἰς ὄρκον καὶ εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συρισμόν καὶ εἰς θνεῖδος ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὐ διεσπείρα αὐτοὺς ἐκεῖ.
19.	19. <i>Vacat.</i>	19. * Ἄνθ' ὧν οὐκ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, φησὶ Κύριος, ὅτι ἀπέστειλα πρὸς αὐτοὺς τοὺς δούλους μου τοὺς προφῆτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἤκούσατε, φησὶ Κύριος.
20.	20. <i>Vacat.</i>	20. * Καὶ ὑμεῖς ἀκούσατε λόγον Κυρίου, πᾶσα ἀποιχία ἦν ἐξαπέστειλα ἐξ Ἱερουσαλήμ εἰς Βαβυλώνα.
21.	21. Οὕτως εἶπε Κύριος. Ἄχάβ.	21. * Τῶν δυνάμεων Θεοῦ Ἰσραὴλ. * Υἱὸν Κουλλου. * Υἱὸν Μαασίου τοὺς προφητεύοντας ὑμῖν τῷ ὀνόματι μου ἐπ' ἀδικίᾳ.
23.	23. Καὶ λόγον ἐχρημάτισαν ἐν τῷ ὀνόματι μου. Καὶ ἐγὼ μάρτυς.	23. * Ἄδικον.
21, 25.	24, 25. * Λέγων, Τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, Ἄνθ' ὧν οὐκ ἀπέστειλας ἐν τῷ ὀνόματι σου τὰ βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ πρὸς Σοφονίαν υἱὸν Μαασίου.	* Εἰμὶ ὁ γνώστης καὶ ὁ μάρτυς. 24, 25. * Καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἱερεῖς, λέγων.
26. Μόχλον. SYMMACHUS.	26. Καταρράκτην. LXX INTERPRETES.	26. Καταρράκτην. THEODOTIO.
18.	18. <i>Vacat.</i>	18. Et persequar post eos in gladio, et in fame, et in morte; et dabo eos in commotionem omnibus regnis terræ, in juramentum, et in destructionem, et in sibilum, et in opprobrium in omnibus gentibus, ubi dispersi eos illic.
19.	19. <i>Vacat.</i>	19. Eo quod non audierunt verba mea, dicit Dominus: quia misi ad eos servos meos prophetas, mane surgens et mittens: et non audistis, dicit Dominus.
20.	20. <i>Vacat.</i>	20. Et vos audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam misi de Jerusalem in Babylonem.
21.	21. Sic dixit Dominus. Achab.	21. Virtutum Deus Israel. Filius Culiæ. Filius Maasiæ prophetantes vobis nomine meo in iniquitate.
23.	23. Et verbum protulerunt in nomine meo. Et ego testis.	23. Iniquum. Sum cognitor et testis.
21, 25.	24, 25. Dicens, Hæc dicit Dominus virtutum Deus Israel: Pro eo quod tu misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui in Jerusalem et ad Sophoniam filium Maasiæ.	24, 25. Et ad omnes sacerdotes, dicendo.
26. Vectem.	26. Cataracten.	26. Cataracten.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

31. על-כל-הגולה 31.
 32. איש ו ישב 32.
 נאם-יזהר כי-סיה דבר על יזהר

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

31. * Ἀπασαν : τὴν ἀποικίαν.
 32. * Ὁ καθήμενος.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

31. Ad omnem transmigrati-
 nem.
 32. Vir sedens.
 Dixit Dominus, quia defectio-
 nem locutus est adversus Domi-
 num.

31. Ad omnem transmigratio-
 nem.
 32. Vir sedens.
 Ait Dominus : quia prævarica-
 tionem locutus est adversus Do-
 minum.

31. Universam transmigratio-
 nem.
 32. Sedens.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Jeremiæ.

V. 1. * δ προφήτης. Ms. Jes.
 Ibid. Ἀ., Θ., * οὐς ἀπέφισε etc. Idem.
 V. 2. Θ., * καὶ ἀρχόντων Ἰουδα etc. Idem.
 V. 3. Π., * Ναβουχοδονόσορ. Idem.
 V. 4. Ἀ., Θ., * τῶν δυνάμεων. Idem.
 Ibid. * εἰς Βαβυλῶνα. Idem.
 V. 6. Π., * ἐξεῖ. Idem.
 V. 8. Ἀ., Θ., * τῶν δυνάμεων etc. Idem.
 V. 10. * τοὺς λόγους μου τοὺς ἀγαθοὺς. Idem.
 [Non τοὺς λόγους μου dixit in LXX, sed τοὺς ἀγαθοὺς. DRACH.]
 V. 11. Ἀ., Θ., * ὅτι ἐγὼ οἶδα etc. Idem.
 Ibid. Ἀ., Θ., * καὶ ἐλπίζα etc. Idem.
 V. 13. Hieronymus : « Et ibitis ; sive juxta Symmachum, et inveniatis. » Sed ut recte annotat Drusius, hæc Symmachi lectio non respicit hæc verba, et ibitis, versus 12, sed versum 13, ubi in Hebræo legitur וּבְרַחֲמֵי, et inveniatis.
 V. 14. Θ., * καὶ ἐπιφανῶμαι ὑμῖν, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν etc. Hos et sequentes versus in LXX non haberi notat Hieronymus, qui hanc versionem cum asteriscis adfert :
 * Et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis ad quæ expulsi vos, dicit Dominus. Et reverti vos faciam de loco ad quem transmigrare vos feci. Quia dixistis : Suscitabit nobis Dominus prophetas in Babilone. Hæc enim dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis hujus, et ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrati-
 nem. Hæc dicit Dominus exercituum : Ecce ego mittam in eos gladium, famem, et pestem : et ponam eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt : eo quod pessimæ sint. Et persequar eos in gladio, et in fame et in pestilentia : et dabo eos

in vexationem universis regnis terræ, in maledictionem, et in stuporem, et in sibi-
 tum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego ejiciam eos : eo quod non audierunt verba mea, dicit Dominus, quæ misi ad eos per servos meos prophetas, de nocte consurgens, et mittens, et non audistis, dicit Dominus. Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam emisi de Jerusalem in Babylonem.

Deinde sic subsequitur Hieronymus : « Hucusque in LXX non habetur, (sic) quæ asteriscis prænotavi. Cætera enim in quibus vel singuli versus, vel pauca ab eis prætermissa sunt verba, victus tædio annotare nolui, ne fastidium legentibus facerem. » [Hebr. chetib, שביתכם, Keri autem, שביתכם. Da.]

V. 15. Θ., * ὅτι εἴπατε etc. Ms. Jes., atque ita legitur hodie in τοῖς Θ'.

V. 16. Θ., * ὅτι τάδε λέγει Κύριος etc. Idem. Drusius vero ex edit. Complut., οὕτω λέγει Κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν, οἱ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μεθ' ὑμῶν εἰς αἰχμαλωσίαν.

V. 17. Θ., * τάδε λέγει etc. Drusius vero ex editione Complutensi, οὕτω λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς μάχαιραν, καὶ λιμὸν, καὶ λοιμὸν, καὶ θήσω αὐτοὺς ὡς σῦκα πονηρῶ, ἃ οὐκ ἔδεσθαι δύνανται ὑπὲρ τῆς πονηρίας. In Theodotione legitur, τὰ σῦκα τὰ σουαρεῖμ. Lectionem Theodotionis in hoc LXX Interpretum defectu sequi videtur Theodoretus, qui habet : καὶ δώσω αὐτοὺς ὡσπερ τὰ σῦκα σουαρεῖμ, ἃ μὴ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας. Deinde vero sic pergit : ὡσπερ εἶπεν ἄνω αἰσχροῦ, ἐν ταῦτα σουαρεῖμ ὠνόμασε. Σουαρεῖμ δέ ἐστι τῇ Ἑβραϊκῇ φωνῇ τὰ ἐν ταῖς ὕλαις φυόμενα, τουτέστι τὰ ἀγρία, τὰ ἀνεπιμέλητα, τὰ φυτουργίας οὐκ

JEREMIÆ CAPUT XXX.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

2. כַּב-לך 2.
 6. דבר 6.
 כולדה
 8. צבאות 8.
 10. ואתה אל-תירא עבדי יעקב 10.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

2.
 6.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. Scribe tibi.
 6. Masculus.
 Tanquam parturientem.
 8. Exercituum.
 10. Et tu, ne timeas, serve mi Jacob, dixit Dominus, et ne formi-

2. Scribe tibi.
 6. Masculus.
 Quasi parturientis.
 8. Exercituum.
 10. Tu ergo, ne timeas, serve meus Jacob, ait Dominus, neque

2.
 6.
 8.
 10.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

31.

31. Πρὸς τὴν ἀποικίαν.

31. ✕ Ἄπασαν : τὴν ἀποικίαν.

32.

32. Ἄνθρωπος.

32. ✕ Ὁ καθήμενος.

✕ Λέγει Κύριος, ὅτι ἐκκλησίαν ἐλάλησε κατὰ Κυρίου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

31.

31. Ad transmigrationem.

31. Universam transmigrationem.

32.

32. Homo.

32. Sedens.

Dicit Dominus, quia declinationem locutus est contra Dominum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Jeremiæ.

ἀξιούμενα, τὰ εἰς βρωῖων ἀχρηστα. Hieronymus vero : « *Ei ponam vos quasi ficus malas*, quas Theodotio interpretatus est, *sudrinus*; Secunda, *pessimas*; Symmachus, *novissimas* : quæ Hebraice appellantur SUARIM; sed scriptorum vitio pro media syllaba, sive littera *alpha*, Græcum *della* inolevit, ut pro *suarim* legatur *sudrim*. » Postrema Hieronymi editio habet, *sudrinus*, scilicet *pessimas*. Sed aliæ editiones et unus codex Sangermanensis perantiquus habent, *sudrinus*; Secunda, *pessimas*; id est, ut recte putat Drusius, secunda Aquilæ editio. [Etiam Victorius addit, *editio*.—Lamb. Bos : « Aq., edit. 2, *κάκιαστα*. Sym., *νεώτατα*. Th., *σωδρινά*. » Etiam Hebr. punctatur *so...* DRACH.]

V. 18. Sic ms. Jes., at Drusius ex Complut., καὶ δώσω αὐτοὺς ἐν *μαχαίρα*, καὶ λιμῶ, καὶ λοιμῶ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ εἰς κατάραν, καὶ εἰς ἀπορίαν, καὶ εἰς συρισμὸν, καὶ εἰς οὐνειδισμὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐκθάλλω αὐτοὺς.

V. 19. Idem. Drusius vero ex edit. Complut., διότι οὐκ ἤκουσαν τὰ ῥήματά μου, λέγει Κύριος, ἃ ἀπέσταλκα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς δούλους μου τοὺς προφῆτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἤκούσατε, λέγει Κύριος.

V. 20. Idem. Drusius autem ex edit. Complut. : ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῶν λόγων Κυρίου πᾶσα ἡ μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Βαβυλώνα.

V. 21. 'A., Θ., ✕ τῶν δυνάμεων, Θεὸς Ἰσραὴλ. Idem ms.

Ibid. 'A., Θ., ✕ ὑτὴν Κουλίου. Idem. [Alii, Κωλέου. Iterum alii, Κωλίου. Complut., Κωλιᾶ. Hebr. punctatum, Kolaia. DRACH.]

Ibid. Θ., ✕ ὑτὴν Μασαίου etc. Idem. [Complut., ὑτὴν Μασαία. DRACH.]

V. 25. 'A., Θ., ✕ ἄδικον. Idem.

Ibid. 'A., Θ., ✕ εἶμι δ' γνώστης καὶ : Idem. [Hebr. chetib, שׁוֹנֵי, sed Keri, שׁוֹנֵי. DRACH.]

V. 25. ✕ λέγων, Τάδε λέγει etc. Eadem fere habet Drusius. [Vulg. Gr., quam non dedit Montf., sic habet : Οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου. Καὶ πρὸς Σοφονίαν υἱὸν Μασαίου (sic) τὸν ἱερέα εἶπέ. *Non misi te nomine meo, et ad Sophoniam filium Maasæi sacerdotem dic.* Sic etiam in aliis non paucis locis addere debuimus textum LXX senum, quem aut præterit cel. restaurator Hexaplorum aut truncum dedit. Complut., Οὕτως λέγει Κ. ὁ Θεὸς τῶν δ. ὁ Θ. 'I., Ἄνθ' ὧν ἀπέστειλας ἐν ὀνόματί σου βιβλία π. π. τ. λ. τ. ἐ. 'I., οὐκ. Cætera ut in ed. Rom. Lamb. Bos : « In uno Vatic. libro hæc posita sunt, τάδε λέγει Κ. τ. δ. ὁ Θ. 'I., λέγων, Ἄνθ' ὧν ἐστὶ σὺ ἀπ. ἐν τῷ ὄν. μου τὰ β. π. π. τ. λαὸν μου τ. ἐ. 'I. (οὐκ ἀπέστειλά σε τ. ὁ. μ.) πρὸς Σ. υ. Μασαίου τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς π. τ. λ., λέγων, Κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα, etc., quæ fere respondent exemplarr. Hebr., in quibus, post τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ, sequitur, καὶ πρὸς Σοφονίαν υἱὸν. Hæc autem, σὺ ἀπέστειλας ἐν τῷ ὄν. μ., et οὐκ ἀπέστειλά σε ἐ. τ. ὁ. μ., gemina translatio videtur esse. Vide hoc loco Hieron. » DRACH.]

V. 26. Theodoretus legit, εἰς τὸ κατάκλισμα σινώχ, καὶ εἰς τὸν καταράκτην. Hieronymus vero : « *Ei in cataracten*, quem Symmachus μόχλον, Aquila ipsum verbum Hebraicum posuit, SINAC. » Alii legunt, *Sinoc*. Ms. noster habet *Sinas*, haud dubie pro SINAC.

V. 31. 'A., Θ., ✕ ἄπασαν. Ms. Jes.

V. 32. 'A., Θ., ✕ ὁ καθήμενος. Idem.

Ibid. Θ., ✕ λέγει Κύριος etc. Idem. [Complut., λέγει Κύριος· ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησε κατὰ τοῦ Κυρίου. DRACH.]

JEREMIE CAPUT XXX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.

2. Γράψον. Π., ✕ σεαυτῷ.

2.

6. Ἄρσης.

6. Ἄρσεν.

6.

Vocat. Π., ✕ ὡς γυναικὸς τι-
κτούσης.

8.

8. Vocat. Π., ✕ τῶν δυνάμεων.

8.

10.

10. Vocat.

10. ✕ Σὺ δὲ, μὴ φόβου, παῖς μου

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.

2. Scribe. Omnes, tibimetipsi.

2.

6. Masculus.

6. Masculum.

6.

Vocat. Omnes, quasi mulieris
parturientis.

8.

8. Vocat. Omnes, virtutum.

8.

10.

10. Vocat.

10. Tu autem, ne timeas, puer meus Jacob, dicit Dominus, no-

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικαὶς γράμματα.

AKYAAΣ.

נאם - יהוה ואל-תחת ישראל כי
הנני מרשיעך מרחוק ואת-זרעך
מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן
ואין מודיה

- 11 כי-אתך אני נאם-יהוה
לדושיעך כי אעשה כלה בכל-
הגוים אשר הפיצתיך שם אך
אתך לא-אעשה כלה ויסרתך
למשפט ונקה לא אנקך
- 15 מה-תועק עלי-שברך אש
מכאנך על-ורב עונך עצמו הבאתך
עשיתי אלה לך
- 17 כי אעלה ארכה לך
קרא לך ציון
- 18 שבות אהלי יעקוב
- 19 ודרבתים ולא ימעטו
- 20 20 Ο Σύρος, συναγαγαὶ
αὐτοῦ.
- 21, 22 22 לגשת אלי נאם- יהוה
הייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם
לאלהים

- 11.
- 15.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21, 22.

- 11.
- 15. * Τι βοᾷ ἐπὶ τὸ σύντριμμά
σου ; βίαιον τὸ ἄλγος σου· διὰ
πλήθος ἀνομίας σου ἴσχυσαν αἱ
ἀμαρτίαι σου.
- 17. . . . .
- 18. Τὴν ἀποικίαν * σκηνωμά-
των Ἰακώβ.
- 19.
- 20.
- 21, 22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

des Israel, quia ecce ego salvans
te de longe, et semen tuum de
terra captivitatis eorum : et re-
vertetur Jacob, et requiescet, et
pacatus erit, et non erit qui ex-
terreat.

paveas Israel: quia ecce ego sal-
vabo te de terra longinqua, et
semen tuum de terra captivitatis
eorum : et revertetur Jacob, et
quiescet, et cunctis affluet bonis,
et non erit quem formidet.

11. Quia tecum ego, ait Domi-
nus, ad salvandum te : quia fac-
iam consummationem in cunctis
gentibus, quo dispersi te illuc.
Verumtamen te non faciam con-
summationem, et castigabo te in
iudicio, et innocentem reddendo,
non reddam te.

11. Quoniam tecum ego sum,
ait Dominus, ut salvem te : faciam
enim consummationem in cunctis
gentibus, in quibus dispersi te :
te autem non faciam in consum-
mationem; sed castigabo te in
iudicio, ut non videaris tibi in-
noxius.

11.

15. Quid clamabis super contri-
tione tua? desperatus dolor tuus :
propter multitudinem iniquitatis
tuæ (et quia) invaluerunt peccata
tua, feci hæc tibi.

15. Quid clamas super contri-
tione tua? insanabilis est dolor
tuus : propter multitudinem ini-
quitatis tuæ, et propter dura pec-
cata tua feci hæc tibi.

15. Quid clamas super contri-
tione tuam? violentus dolor
tuus, propter multitudinem ini-
quitatis tuæ invaluerunt peccata
tua.

17. Quia inducam emplastrum
tibi.

17. Obducam enim cicatricem
tibi.

17. Quia obducam vulnus tuum
cicatrice.

Vocaverunt tibi Sion.

Vocaverunt te Sion.

18. Captivitatem tentoriorum
Jacob.

18. Conversionem tabernaculo-
rum Jacob.

18. Transmigrationem taberna-
culorum Jacob.

19. Et multiplicare faciam eos,
et non minuentur.

19. Et multiplicabo eos, et non
minuentur.

19.

20. Cætus ejus. Syrus, synago-
gæ ejus.

20. Cætus ejus.

20.

21, 22. Ad accedendum ad me?
dixit Dominus : et eritis mihi in
populum, et ego ero vobis in
Deum.

21, 22. Ut appropinquet mihi?
ait Dominus : et eritis mihi in po-
pulum, et ego ero vobis in Deum.

21, 22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Jeremiæ.

V 2. II., * σεαυτῶ. Ms. Jes.

V 10. Θ., * σὺ δὲ μὴ φοβοῦ etc. Idem. Drusius
vero ex Complut. Th., σὺ δὲ μὴ φοβοῦ, δοῦλέ μου
Ἰακώβ, λέγει Κύριος, οὐδὲ μὴ πτοηθῆς, Ἰσραὴλ, ὅτι
ἰδοὺ ἐγὼ σώσω σε ἐκ γῆς μακροθην, καὶ τὸ σπέρμα
σου ἐκ γῆς τῆς ἀίχμαλωσης αὐτῶν· καὶ ἀποστραφή-

V 6. Σ., ἀρτης (sic). Idem.

Ibid. II., * ὡς γυναικὸς etc. Idem.

V 8. II., * τῶν θυγάμεων. Idem. [Et Complut.
Dk.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

11.

11. *Vacat.*

Ἰακώβ, λέγει Κύριος, μηδὲ δουλιάσης, Ἰσραὴλ, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώζω σε μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψει Ἰακώβ, καὶ ἤσυχάσει ἐν εὐπαθῆσει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοδῶν.

11. ✕ "Ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, φησὶ Κύριος, τοῦ σώζειν σε, ὅτι ποιήσω εἰσελθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς διεσχόρησά σε ἐκεῖ. Καὶ παιδεύσω σε εἰς κρίσιν, καὶ ἀθῶν οὐκ ἀθώσω σε.

15.

15. *Vacat.*

15. ✕ Τί βοᾷς ἐπὶ τὸ σύντριμμα σου; βίαιον τὸ ἄλγος σου· διὰ πλῆθος ἀνομίας σου ἴσχυσαν αἱ ἁμαρτίαι σου.

17. . . . .

17. Ὅτι ἀνάξω τὸ ἱμά σου.

17.

18.

Ἐκλήθης, Π., ✕ Σιών.

18. Τὴν ἀποικίαν Ἰακώβ.

18. Τὴν ἀποικίαν ✕ σκηνωμάτων Ἰακώβ.

19.

19. Καὶ πλεονάσω αὐτοῦς, καὶ οὐ μὴ ἐλαττωθῶσι.

19. ✕ Καὶ χέω αὐτοῦς, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσιν.

20.

20. Τὰ μαρτύρια αὐτῶν.

20.

21, 22. Ἐπιστρέψαι πρὸς μέ; ✕ φησὶ Κύριος; καὶ ἔσεσθε ἔμοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Θεόν.

21, 22. Ἀποστρέψαι πρὸς μέ; φησὶ Κύριος.

21, 22. Ἐπιστρέψαι πρὸς μέ; ✕ φησὶ Κύριος; καὶ ἔσεσθε ἔμοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Θεόν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

que formidet Israel : quia ecce ego salvo te de longe, et semen tuum de captivitate eorum, et revertetur Jacob, et requiescet in bono statu, et non erit qui extereat.

11.

11. *Vacat.*

11. Quia tecum sum, dicit Dominus, ad salvandum te, quia faciam consummationem in omnibus gentibus, in quas dispersi te illuc. Et erudiam te in iudicium, et innocentem, faciendo non te faciam.

15.

15. *Vacat.*

15. Quid clamas super contritionem tuam? violentus dolor tuus, propter multitudinem iniquitatis tuae invaluerunt peccata tua.

17. Quia obducam vulnus tuum cicatrice.

17. Quia reducam medelam tuam.

17.

18.

Vocatus es. Omnes, Sion.

18. Transmigrationem Jacob.

18. Transmigrationem tabernaculorum Jacob.

19.

19. Et multiplicabo eos et non minuentur.

19. Et effundo eos, et non minuentur.

20.

20. Testimonia eorum.

20.

21, 22. Ad revertendum ad me? dicit Dominus, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

21, 22. Ad revertendum ad me? dicit Dominus.

21, 22. Ad revertendum ad me? dicit Dominus: et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Jeremiæ.

σεται Ἰακώβ, καὶ ἀναπαύσει, καὶ περισσεύσει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ φοβούμενος. Verba Hieronymi sunt:

Tu ergo ne timeas, serve meus Jacob, ait Dominus, neque paveas, Israel. Quia ecce ego salvum te

faciam de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum: et revertetur Jacob, et requiescet, et cunctis affluent (sic) bonis, et non erit quem formidet: quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te. Faciam enim consummatio-

nem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te. Te autem non faciam in consummationem, sed castigabo (sive erudiam) te in iudicio : ut non tibi videaris innoxius (sive et mundans non mundabo te).

Pergit postea Hieronymus : « Hæc περικοπή in LXX non habetur; et in plerisque codicibus Vulgatæ editionis sub asteriscis de Theodotione addita est. »

V. 11. Ex eodem ms. Jes. Drusius vero, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, λέγει Κύριος, τοῦ σώζειν σε. Ποιήσω γὰρ συντέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἐν οἷς διέσπειρά σε. Σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω εἰς συντέλειαν· ἀλλὰ παιδεύσω

σε ἐν κρισει, καὶ καθαρῶν οὐ καθαρῶ σε. [Quæ ex Complut. — Aquila, ὅταν παιδεύσω σε διὰ κρισεως, ἀθῶον οὐ ποιήσω, quando castigabo te per iudicium, innocentem non faciam. Ex Lamberto Bos. Quod addendum. DRACH.]

V. 15. 'A., Θ., ✕ τί βοᾷς etc. Ex eodem ms. Jes. Drusius vero : τί βοᾷς ἐπὶ συντρίμματι σου; ἀνατος ὁ πόνος σου διὰ τοῦ πλήθους τῆς ἀδικίας σου. Sic ille hæc ex Complutensi editione desumpta Theodotioni tribuit : quæ tamen non est vera Theodotionis versio, ut ex ms. Jes. probatur.

JEREMIÆ CAPUT XXXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
2 מוצא חן בכדבר עם שרדי חרב	2.	2. Χάριν.
ו' הלוך להגיעו ישראל καὶ Ἑβραῖος, οὐκ-επιρμόν.	8.	8.
8 במ עזר ופסח הרה ויולדת יחדו קהל גדול	12.	12.
12 ושבתותם מיגונם	13.	13. ✕ Ἀπὸ τῆς λύπης αὐτῶν.
15 להגנם	15.	15. ✕ Παρακληθῆναι.
16 נאם-יהודה	16.	16.
17 ויש תקוה לאחריתך נאם-יהודה	17.	17.
ישבו בנים לגבולם		
20 אזכרנו עד	20.	20.
21 הציבי לך ציגים σημεία.	21.	21. [Ἐπισκόπους.]
שבו לך תמחרים		✕ σεμι σεαυτήν.
22 עד-מתי תתחמקין	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

2. Invenit gratiam in deserto populus, superstites gladii, eundo ad requiescere faciendum illum Israel. *Syrus et Hebræus*, miserationem.

8. Inter eos cæcus et claudus, prægnans et pariens simul, cœtus magnus.

12. Et exsultabunt.

13. Et lætificabo eos a mœrore suo.

15. Consolari.

16. Dixit Dominus.

17. Et est spes novissimo tuo, dixit Dominus.

Et revertentur filii ad terminum suum.

20. Recordabor ejus adhuc.

21. Statue tibi titulos. *Syrus*, signa.

Pone tibi.

Cumulos altos.

22. Usquequo vertes te huc et illuc?

VULGATA LATINA.

2. Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat a gladio : vadet ad requiem suam Israel.

8. Inter quos erunt cæcus et claudus, prægnans et pariens simul : cœtus magnus.

12. Laudabunt.

13. Et lætificabo a dolore suo.

15. Consolari.

16. Ait Dominus.

17. Et est spes novissimis tuis, dicit Dominus.

Et revertentur filii ad terminos suos.

20. Adhuc recordabor ejus.

21. Statue tibi speculam.

Pone tibi.

Amaritudines.

22. Usquequo delicias dissolveris?

AQUILA.

2. Gratiam.

8.

12.

13. A dolore suo.

15. Consolari.

16.

17.

20.

21. Speculatoros.

Semi teipsam.

22.

Hieronymus vero in hunc locum sic habet : « Quod-que sequitur : *Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tuæ; in LXX non habetur : videlicet quia secundo dicitur, propter multitudinem iniquitatis tuæ.* »

V. 17. Procopius in Leviticum : « Hæc novissima verba sic interpretatus est Aquila et Symmachus : *Quia obducam vulnus tuum cicatrice.* » [Ad Compl. hujus versiculi adde : καὶ διὰ τῶν ἁμαρτιῶν σου τῶν σκληρῶν ἐποίησά σοι ταῦτα. Verte : *Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor*

tuus propter multitudinem iniquitatis tuæ : et propter dura peccata tua hæc feci tibi. Complutensis versio magna ex parte apud Theodor. Vide edit. Rom. DRACH.]

Ibid. II., * Σιών. Ms. Jes.

V. 18. 'A., Θ., * σκληρωμάτων 'αχὼβ. Idem.

V. 19. Θ., * καὶ χέω αὐτούς etc. Idem. [Addidimus LXX. DRACH.]

V. 20. 'Ο Σύρος, συναγωγὰ αὐτοῦ. Theodoret.

V. 21. Σ., Θ., * φησὶ Κύριος ; καὶ ἔσεσθε etc. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT XXXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Εὐρίσκω χάριν ἐν ἐρήμῳ, λαὸν σεσωσμένον ἐκ μαχαίρας, πορευόμενον ἀναπαύσαι τὸν Ἰσραήλ.

8.

12.

15.

15.

16.

17.

20. * Πάλιν.

21. [Σκοπιὰς.]

(Μεταβολάς.)

22. "Εως πότε καταθυθίση εἰς βυθόν;

SYMMACHUS.

2. Invenio gratiam in deserto, populum servatum ex gladio, euntem ut faciat requiescere ipsum Israel.

8.

12.

15.

15.

16.

17.

20. Rursum.

21. Speculas.

Transmutationes.

22. Usquequo demergeris in profundum?

2. Εὐρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλωλότων ἐν μαχαίρα. Βαδίσατε καὶ μὴ ἐλεήσατε τὸν Ἰσραήλ.

8. 'Εν ἐορτῇ φασέκ, καὶ τεκνοποιήσει ὄχλον πολύν. "Αλλος, * ἐν αὐτοῖς τυφλὸς καὶ χωλὸς, ἔγκυος καὶ τίκτουσα ὀμοθυμαδὸν, ἐκκλησία μεγάλη.

12. Καὶ εὐφρανθήσονται. Πάντες, * καὶ ἀγαλλιάσονται.

15. Καὶ ποιήσω αὐτούς εὐφρανομένους.

15. Παύσασθαι.

16. Vacat. II., * φησὶ Κύριος.

17. Vacat. II., * καὶ ἔσται ἐλπὶς τῇ ἐσχάτῃ σου, φησὶ Κύριος.

Μόνιμον τοῖς σοῖς τέκνοις. "Αλλος, * εἰς τὰ ὄρια αὐτῶν.

20. Μνησθήσομαι αὐτοῦ.

21. Στήσον σεαυτὴν Σιών. "Αλλος, στήσον σεαυτῇ ἐπισκόπους.

Ποίησον.

Τιμωρίαν.

22. "Εως πότε ἀποστρέψεις;

2. Χάριν.

8.

12.

13. * Ἀπὸ τῆς λύπης αὐτῶν.

15.

16.

17.

20.

21.

22.

LXX INTERPRETES.

2. Inveni calidum in deserto, cum iis qui perierunt gladio. Ite et ne misereamini Israel.

8. In solemnitate Phasec, et pariet turbam multam. *Alius*, in ipsis cæcus et claudus, prægnans et pariens unanimiter, ecclesia magna.

12. Et lætæbuntur. *Omnes*, et exsultabunt.

15. Et faciam eos lætantes.

15. Cessare.

16. Vacat. *Omnes*, dicit Dominus.

17. Vacat. *Omnes*, et erit spes novissimæ tuæ, dicit Dominus.

Stabile filiis tuis. *Alius*, in terminos suos.

20. Recordabor ejus.

21. Statue te ipsam Sion. *Alius*, statue tibi ipsi speculatores.

Fac.

Castigationem.

22. Usquequo avertes?

THEODOTIO.

2. Gratiam.

8.

12.

15. A dolore suo.

15.

16.

17.

20.

21.

22.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON.

AKYAAΣ.

Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

כִּי- בָרָא יְהוָה חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ נִקְבָּה
חֲסִיבֵב גְּבֵרὍτι ἔκτισε Κύριος καινὸν ἐν θη-
λείᾳ.23. כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל

23.

27. וְהָרַעְתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-
בֵּית יְהוּדָה27. Καὶ σπερῶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ
καὶ τὸν οἶκον : Ἰουδα.28. כַּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם לְנַחֵשׁ
וּלְנַתֵּץ וְלַהֲרִים וְלַהֲבִיד

28.

28.

30. יָמוּת כָּל-הָאָדָם

30. ✕ Πᾶς ἄνθρωπος.

33. וְעַל-לִבָּם

33.

34. נָאֻם-יְהוָה

34.

37. אֲמַאֵם

37.

38. Ὁ Σύρος, ὁ
ἀπὸ τοῦ πύργου γωνίας Ἀνανιήλ.

38.

38.

39. עוֹד קוֹה הַמִּזְדָּה

39.

39.

40. וְכָל-הָעַמֵּם הַפְּגָרִים וְהַדָּשָׁן

40.

40.

וְכָל-הַשְּׂרָמֹת

Καὶ πάντα τὰ προατεῖα.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Quia creavit Dominus novum in
terra : femina circumdabit virum.Quia creavit Dominus novum
super terram : femina circumda-
bit virum.Quia creavit Dominus novum in
femina.23. Sic dicit Dominus exerci-
tium Deus Israel.23. Hæc dicit Dominus exerci-
tium Deus Israel.

23.

27. Et seminabo domum Israel
et domum Juda.27. Et seminabo domum Israel
et domum Juda.27. Et seminabo domum Israel
et domum Juda.28. Quemadmodum vigilavi su-
per eos ad evellendum, et destruen-
dum, et evertendum, et perden-
dum.28. Sicut vigilavi super eos ut
evellerem, et demolirer, et dissi-
parem, et disperderem.

28.

30. Morietur omnis homo.

30. Morietur : omnis homo.

30. Omnis homo.

33. Et super corde eorum.

33. Et in corde eorum.

33.

34. Dixit Dominus.

34. Ait dominus.

34.

37. Reprobabo.

37. Abjiciam.

37.

38. A turre Hananeel. Syrus, a
turre anguli Ananiel.

38. A turre Hananeel.

38.

39. Ultra linea mensuræ.

39. Ultra norma mensuræ.

39.

40. Et omnem vallem cadave-
rum et cineris.40. Et omnem vallem cadave-
rum et cineris.

40.

Et omnia arva.

Et universam regionem mortis.

Et omnia suburbana.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Jeremiæ.

V. 2. Σ., εὐπλοῶ χάριτι etc. Drusius ex scholio quodam Græco. [Eamd. Symmachi versionem asfert Theodoretus, qui legit, ἐν τῇ ἐρήμῳ. DRACH.] In hunc locum Hieronymus : « Ridicule Latini codices in hoc loco ambiguitate verbi Græci, pro *calido*, *lupinos* interpretati sunt : Græcum enim θερμὸν utrumque significat : quod et ipsum non habetur in Hebræo. Est enim scriptum, HEN, quod Aq., Symm. et Theod. χάριτι, hoc est, *gratiam*. interpretati sunt. Soli LXX posuerunt *calidum*, putantes ultimam litteram MEM esse. Si enim legamus HEN per litteram NUN, *gratia* dicitur ; si per MEM, *calor* interpretatur. » Ibid. Theodoretus, τὸ θερμὸν, ὁ Σύρος καὶ ἑβραῖος οὐκ ἐπιπέδον τεθεῖ-
κατιν.

V. 8. Ἄλλος, ✕ ἐν αὐτοῖς τυφλὸς etc. Ms. Jes.

V. 12. Π., ✕ καὶ ἀγαλλιάσονται. Idem.

V. 13. Ἀ., Θ., ✕ ἀπὸ τῆς λύπης αὐτῶν. Idem.

V. 15. Ἀ., ✕ παρακληθῆναι. Idem.

V. 16. Π., ✕ φησὶ Κύριος. Idem.

V. 17. Π., ✕ καὶ ἔσται ἑλπίς etc. Idem. [Com-
plut., καὶ ἔσται ἑλπίς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει Κ,
quæ melius concinunt cum Hebr. DRACH.]Ibid. Ἄλλος, ✕ εἰς τὰ ὄρια αὐτῶν. Idem. [Complut.,
καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὄρια αὐτῶν. DRACH.]V. 20. Σ., ✕ πάλιν. Idem. [Pro Symmachi πάλιν,
alii melius ponunt, ἔτι. Polygl. Bihel. DRACH.]V. 21. Hieronymus : « Ubi nos diximus, *usque-
quo deliciis dissolveris ? Symmachus posuit, usque-
quo demergeris in profundum ?* Utramque autem

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

Ἵτι ἔκτισε Κύριος καινὸν ἐν θη-
λειᾷ.

23.

27. Καὶ σπερῶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ
καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα.

28.

30.

33.

34.

37.

38.

39. (Τὸ σχοινίον) Ἵτι ἐλπίς.

40.

SYMMACHUS.

Quia creavit Dominus novum in
femina.

23.

27. Et seminabo domum Israel,
et domum Juda.

28.

30.

33.

34.

37.

38.

39. Funiculus, adhuc spes.

40.

Ἵτι ἔκτισε Κύριος σωτηρίαν εἰς
καταφύτευσιν καινήν, ἐν σωτηρίᾳ
περιελεύσονται ἄνθρωποι.

23. Οὕτως εἶπε Κύριος. Ἄλλος
προστίθησι, Ἵ τῶν δυνάμεων, ὁ
Θεὸς Ἰσραὴλ.

27. Καὶ σπερῶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ
καὶ τὸν Ἰούδα.

28. Ὡσπερ ἐγγρηγόρου ἐπ' αὐ-
τοὺς καθαίρειν, καὶ κακοῦν. Ἄλ-
λοι, Ἵ ἐκτλλεῖν καὶ κατασπᾶν
καὶ ἀπολλύειν.

30. Ἀποθανεῖται.

33. Καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν.

34. Vacat. II., Ἵ φησὶ Κύριος.

37. Οὐχ ἀποδοκιμῶ. Οἱ λοιποὶ,
ἀποδοκιμῶ.

38. Ἀπὸ πύργου Ἀναμεθλ.

39. Ἡ διαμέτρησις αὐτοῦ. Ἄλλος,
ἔτι τὸ σχοινίον τῆς διαμετρήσεως.

40. Vacat.

Καὶ πάντες ἀσαρημῶθ. Ἄλλ.,
καὶ πᾶσαν ἀσαδημῶθ.

LXX INTERPRETES.

Quia creavit Dominus salutem
in plantationem novam, in salute
circuibunt homines.

23. Sic dixit Dominus. *Alius*
addit, virtutum, Deus Israel.

27. Et seminabo Israel et Juda.

28. Sicut vigilabam super eos ad
destruendum et affligendum. *Alii*,
ad exstirpandum et evellendum et
perdendum.

30. Morietur.

33. Et super corde eorum.

34. Vacat. *Omnes*, dicit Dominus.

37. Non reprobabo. *Reliqui*, re-
probabo.

38. A turre Anameel.

39. Dimensio ejus. *Alius*, adhuc
funiculus dimensionis.

40. Vacat.

Et omnes asaremoth. *Alius*, et
omnem asademoth.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Jeremiæ.

editionem ex toto posui, ut caput obscurissimum,
et Ecclesiæ continens sacramentum, a LXX (sive
quis alius hunc prophetam interpretatus est) aut
ignoratum, aut omissum ostenderem. Verbum
Hebraicum SIONIM, vel in *speculatores*, vel in *spe-*
culatoribus vertitur, ut Aquila et Symmachus interpretati
sunt. Unde miror quid sibi voluerit Vulgata editio,
ut pro SIONIM, hoc est, pro *speculatoribus*, *Sion*
poneret, turbaretque lectoris intelligentiam etc. »
Drusius ex editione Complutensi hoc adfert, *στησον*
σεαυτῆ ἐπισκόπους, quod Aquilæ esse putat. Forte
verterit Aquila, *σκοπούς*, *speculatores*, vel *κατα-*
σκόπους. Ibid. post ὤμους, Ms. Jes. notat Ἵ σου.

Ibid. Ms. Jes. Ἄ., Ἵ ἐμῆ σεαυτῆν. Forte σεμῆ,
vel σεμῆ σεαυτῆν. Ita ut vocem Hebraicam יְשׁוּעָה

Græcis litteris expresserit, ut non raro fecit.

Ibid. Symmachus, *transmutationes*. Hieronymus.
[Germanam Symmachi lectionem exhibet Lamb.
Bos, μεταλλαγᾶς. DRACH.]

V. 22. Symmachi Græca, ἕως, etc., quæ addidi-
mus, prodeunt ex Lamberto Bos et ex concordantiis
Tronimii Conradique Kircheri. DRACH.

Ibid. Lectionem Aquilæ et Symmachi Græce ad-
ferimus ex codice Colbertino, et ex Athanasio
p. 101. Eisdem et Theodotionis Latine exhibet
Hieronymus : quem vide in hunc locum. [L. Bos :
Al., ἔκτισέ σε K. σωτηρία εἰς κατ-. Theod., ἔκτισε
K. σωτηρίαν καινήν, γυνὴ περιελεύσεται ἄνθρωποι
(quæ Græca magis Hebraico quam S. Hieronymi
Latinae versioni consentiunt). Aq. et S., γυναίκας

περιελεύσονται ἀνδρας. » DRACH.]

V. 23. * τῶν δυνάμεων etc. Ms. Jes.

V. 27. * Α., Σ., * οίκον etc. Idem, et similiter sequentes versus 28, 30, 33, 34.

V. 37. Οἱ λοιπ., ἀποδοκιμῶ etc. Ex Drusio. [Origen., τὸ οὐκ, παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ο'. Illud οὐκ non habetur apud reliquos interpretes, habetur autem apud LXX. DRACH.]

V. 38. Ὁ Σύρος, ἀπὸ τοῦ πύργου etc. Drusius ex Theodoretō.

V. 39. Hieronymus: « Norma, sive juxta Symmachum, funiculus mensuræ. » Theodoretus legit, τὸ σχοινίον τῆς διαμετρήσεως, i. e., funiculus dimensionis. [Hebr. Chelib, קר, et Keri, קר. Dr.]

V. 40. In hunc versus sic habet Hieronymus: « Et omnem vallem ruinarum, (pro quibus Theodo-

JEREMIÆ CAPUT XXXII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
2 ואז חיל	2.	2.
וירמיהו הנביא		
מלך יהודה		
3 מלך-יהודה	3.	3.
4 ועזקיהו מלך יהודה	4.	4.
5 עד-פקדי אתו נאם-יהוה כי תלחבו את-הכשדים לא תעלידו	5.	5.
6 ויאמר ירמיהו היה דבר-יהוה אלי	6	6.
7 כי לך משפט הנאלי		7.
8 בן-דדי כדבר יהוה	8.	8.
9 קנה נא את-השדה מאת חננאל	9.	9.
בן-דדי אשר בענתת		
11 ואשקלה-לו את-הכסף שבעה שקלים	11.	11.
14 לקח את-הספרים	14.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et tunc virtus. Et Jeremihu propheta. Regis Juda.	2. Tunc exercitus. Et Jeremias propheta. Regis Juda.	2.
3. Rex Juda.	3. Rex Juda.	3.
4. Et Sedekihu rex Juda.	4. Et Sedecias rex Juda.	4.
5. Usquedum visitem eum, dixit Dominus: si dimicaveritis cum Chasdim, non prosperabimini.	5. Donec visitem eum, ait Dominus: si autem dimicaveritis adversus Chaldæos, nihil prosperum habebitis.	5.
6. Et dixit Jeremihu, Fuit verbum Domini ad me.	6. Et dixit Jeremias, Factum est verbum Domini ad me.	6.
7. Quia tibi iudicium redemptionis.	7. Tibi enim competit ex propinquitate.	7.
8. Filius patru mei secundum verbum Domini.	8. Filius patru mei secundum verbum Domini.	8.
Eme, quæso.	Posside.	
9. Agrum ab Hanameel.	9. Agrum ab Hanameel.	9.
Filio patru mei, qui in Anathoth.	Filio patru mei, qui est in Anathoth.	
Et appendi ei argentum septem siclos.	Et appendi ei argentum septem stateras.	
11. Præcepti, et jurium, et patientem.	11. Et stipulationes, et rata, et signa forinsecus.	11.
14. Tollendo libros.	14. Sume libros.	14.

tio ipsum verbum Hebraicum PHAGARIM) et cineres et omnem Asaremoth, (quod melius legimus ASADEMOTH) pro quo Aquila *suburbana* interpretatus est. Vide item librum *De nominibus Hebraicis*. Idem Hieronymus in Commentario: « *Sademoth*, quod nos vertimus, in regionem mortis: unum nomen in duo verba dividentes; SADE, quod dicitur *regio*; et MOTH, quod interpretatur *mortis*:

pro quo Aquila vertit, *suburbana*, sive *arva* et *rura*. Colbertinus: Ἀσσαρημῶθ. Ἀκύλας, τὰ προαστεῖα ἐξέδωκεν. Theodoretus vero legit, καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρίμ, καὶ σποδοῦ, καὶ πᾶσαν ἄσσαρημῶθ. [Complut., καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρίμ καὶ σποδοῦ καὶ πᾶσαν Ἀσσαρημῶθ. Notandum in textu Hebr., Chetib, חַתִּיב, *hasseremoth*, Keri autem, חַתִּיבִי, *hassedemoth*. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT XXXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Καὶ ✕ τότε ; δύναμις. Καὶ Ἰερεμίας. Π., ✕ ὁ προφήτης. Βασιλέως ✕ Ἰούδα.	2.
3.	3. Βασιλεὺς ✕ Ἰούδα.	3.
4.	4. Καὶ Ἐσδεκίας.	4. ✕ Βασιλεὺς Ἰούδα.
5.	5. <i>Vacat.</i>	5. ✕ Ἔως οὗ ἐπισκέψομαι αὐτὸν, φησὶ Κύριος. Ὅτι πολεμεῖ τοὺς Χαλδαίους, οὓς οὐ μὴ κατευθύνητε.
6.	6. Καὶ ✕ εἶπε Ἰερεμίας : Ὁ λόγος Κυρίου ἐγενήθη πρὸς ✕ μέ.	6.
7.	7. Ὅτι σοὶ κρίμα ✕ τῆς ἀγγιστείας.	7.
8.	8. Τοῦ πατρὸς μου ✕ κατὰ τὸν λόγον Κυρίου. Κτῆσαι ✕ δὴ.	8.
9.	9. Τὸν ἀγρὸν Ἀναμεήλ. Πάντες, ✕ παρὰ : Ἀναμεήλ. Ἰηοῦ ἀδελφοῦ πατρὸς μου. Πάντες, τὸν ἐν Ἀναθῶθ. Καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους.	9.
✕ Τῷ ἀργυρῷ : ἑπτὰ σίκλους.		
11.	11. <i>Vacat.</i> Π., ✕ τὴν ἐντολὴν καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὸ ἀποκεκαλυμμένον.	11
14.	14. Λάβε ✕ σὺν : τὸ βιβλίον.	14.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Et tunc virtus. Et Jeremias. Omnes, propheta. Regis Juda.	2.
3.	3. Rex Juda.	3.
4.	4. Et Sadekias.	4. Rex Juda.
5.	5. <i>Vacat.</i>	5. Donec visitem eum, dicit Dominus : quia oppugnat Chaldaeos, quos non superabit.
6.	6. Et dixit Jeremias : Verbum Domini factum est ad me.	6.
7.	7. Quia tibi iudicium propinquitatis.	7.
8.	8. Patris mei juxta verbum Domini. Posside utique.	8.
9.	9. Agrum Anameelis. Omnes ab Anameel. Filio fratris patris mei. Omnes, qui in Anathoth. Et statui ei septem siclos.	9.
Argento septem siclos.		
11.	11. <i>Vacat.</i> Omnes, præceptum, et justificationes, et revelatum.	11.
14.	14. Accipe librum.	14.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
הגלוי הזה 15 יהוה צבאות אלהי ישראל עוד	15.	15.
17 אהה אדני יהוה הנה ו אהה עשית	17.	17.
18 יהוה צבאות שמו : גדל הענה	18, 19.	18, 19.
אשר-עיניך פקודת על-כל-דרכי וכפרי מעלליי		✕ Ἀνεψγμένους.
20 ובאדם	20.	20.
23 צויתה להם לעשות לא עשו	23.	23.
24 וזרעב וזהבר	24.	24.
היה והנך ראה 25 ואתה אמרת אלי אדני	25.	25.
27 המכני יפלא כל-דבר	27.	27.
28 את-העיר הזאת ביד הבשרים וביד נבוכדראצר	28.	28.
29 ובאו	29.	29. Καὶ εἰσελεύσονται.
30 אך	30.	30. Πλὴν.
כי בני-ישראל אך מכעסים אתי במעשה ידיהם נאם-יהוה		✕ Πλὴν υἱοὶ Ἰσραὴλ παρώργισάν με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, φησὶ Κύριος.
31 היתה לי העיר הזאת	31.	31.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Apertum hunc.	Hunc qui apertus est.	
15. Dominus exercituum Deus Israel : adhuc.	15. Dominus exercituum Deus Israel : adhuc.	15.
17. Ahah, Domine Deus : ecce tu fecisti.	17. Heu, heu, heu, Domine Deus : ecce tu fecisti.	17.
18, 19. Dominus exercituum nomen ejus, magnus consilio.	18, 19: Dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio.	18, 19.
Quia oculi tui aperti.	Cujus oculi aperti sunt.	Aperti.
Super omnes vias.	Super omnes vias.	
Et secundum fructum studiorum suorum.	Et secundum fructum adventionum ejus.	
20. Et in homine.	20. Et in hominibus.	20.
23. Præcepisti eis ad faciendum, non fecerunt.	23. Mandasti eis ut facerent, non lecerunt.	23.
24. Et famis et pestis.	24. Et famis et pestilentiaë:	24.
Fuit : et ecce tu vides.	Acciderunt, ut tu ipse cernis.	
25. Et tu dixisti ad me, Domine.	25. Et tu dicis mihi, Domine.	25.
27. Numquid a me mirificabitur omne verbum?	27. Numquid mihi difficile erit omne verbum?	27.
28. Urbem hanc in manu Chasdim, et in manu Nabuchadresar.	28. Civitatem istam in manus Chaldæorum, et in manus (regis Babylonis).	28.
29. Et venient.	29. Et venient.	29. Et ingredientur.
30. Profecto.	30. Jugiter.	30. Cæterum.
Quia filii Israel profecto irritantes me in opere manuum suarum, dixit Dominus.	Filii Israel, qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus.	Cæterum filii Israel irritaverunt me in operibus manuum suarum, dicit Dominus.
31. Fuit mihi urbs hæc.	31. Facta est mihi civitas hæc.	31.

15. Τὸ ἀνεγνωσμένον. *Π.*, ✕ τοῦτο.
15. Κύριος · ἔτι.
17. 17. Ὁ ὢν Κύριε, Κύριε, (*sic*)
✕ ἰδοῦ : ἐποίησας.
- 18, 19. 18, 19. Κύριος μεγάλης βουλῆς.
Οἱ ὀφθαλμοὶ σου.
Εἰς τὰς ὁδοὺς. *Π.*, ✕ πάσας :
ὁδοὺς.
Vacat.
20. 20. Καὶ ἐν τοῖς γηγενέσι. *Οἱ*
λοιποὶ, καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις.
23. 23. Ἐνετείλω αὐτοῖς οὐκ ἐποίη-
σαν. *Π.*, ✕ ποιεῖν : οὐκ ἐποίησαν.
24. 24. Καὶ τοῦ λιμοῦ. *Π.*, ✕ καὶ
τοῦ θανάτου.
Ἐγένετο. *Π.*, ✕ καὶ ἰδοῦ σὺ ὄρᾳς.
25. 25. Καὶ σὺ λέγεις πρὸς με,
✕ Κύριε.
27. ✕ Ἡδὲ λόγος ;
27. Μὴ ἀπ' ἐμοῦ ἀποκρυβήσεται
τι ;
28. 28. Ἡ πόλις αὐτῆ εἰς χεῖρας.
29. 29. Καὶ ἤξουσιν.
30. 1. Μόνοι. 2. Διδλον.
✕ Πλὴν υἱοὶ Ἰσραὴλ παρώργι-
σάν με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
αὐτῶν, φησὶ Κύριος.
30. Μόνοι.
Vacat.
31. 31. Ἦν ✕ μοι : ἡ πόλις αὐτῆ.

15. Lectum. *Omnes*, hunc.
15. Dominus : Adhuc.
17. 17. Qui es, Domine, Domine,
ecce fecisti.
- 18, 19. 18, 19. Dominus magni consilii.
Oculi tui.
Ad vias. *Omnes*, omnes vias.
Vacat.
20. 20. Et in terrigenis. *Reliqui*, et
in hominibus.
23. 23. Præcepisti eis non fecerunt.
Omnes, facere non fecerunt.
24. 24. Et famis. *Omnes*, et mortis.
Factum est. *Omnes*, et ecce tu
vides.
25. 25. Et tu dicis ad me, Domine.
27. Omne verbum ?
27. Num a me abscondetur quic-
quam ?
28. 28. Urbs hæc in manus.
29. 29. Et venient.
30. 1. Soli. 2. Jugiter.
Cæterum filii Israel irritaverunt
me in operibus manuum suarum,
dicit Dominus.
30. Soli.
Vacat.
31. 31. Erat mihi urbs hæc.
15. Omnipotens Deus Israel :
Adhuc.
17. 17.
- 18, 19. Virtutum nomen ipsi :
magni consilii.
Aperti.
Et secundum fructus studiorum
ipsorum.
20. 20.
23. 23.
24. 24.
25. 25.
27. 27.
28. 28. In manus Chaldæorum, et in
manus Nabuchodonosor.
29. 29.
30. Soli.
31. 31.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
52 בני ישראל ובני יהודה	52.	52.
35 להעביר	55.	55. Τοῦ παράγειν.
36 העיר הזאת	56.	56. ✕ Ταύτην.
40 באחריהם להיכניו אחסם	40.	40.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
32. Filiorum Israel et filiorum Juda.	32. Filiorum Israel et filiorum Juda.	32.
35. Ad transire faciendum.	55. Ut initiarent.	55. Ut transducerent.
36. Civitatem hanc.	56. Civitatem hanc.	56. Hanc.
40. A posterioribus eorum ad benefaciendum me eis.	40. Et non desinam eis benefa- cere.	40.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Jeremiæ.

V. 2. ✕ τότε Ms. Jes. itemque sequentes lectio-
nes vers. 3 et 4 cum asteriscis.

V. 5. Θ., εως ου etc. Drusius hunc locum, qui in
LXX desideratur, sic adfert ex Complutensi: εως
ου σέψωμαι αυτον, λέγει Κύριος· εάν δε πολεμη-
σητε κατά των Χαλδαιων, ουκ ευδοθησθε. Hiero-
nymus vero: « Quodque sequitur, donec visitem
eum, dicit Dominus, et si pugnaveritis adversus
Chaldæos, nihil prosperum habebitis, in LXX non
habetur. » [Alii, οτι πολεμετε τους X., εις ους μη
κατευθυνητε. Alii, εις ους ου μη κατευθυνθη. Alii,
...πολεμη τους X. εις ους ου μη κατευθυνηται. Alii,
...οτι αν πολεμητε τους X. ου μη κατευθυνητε. Ex
Polygl.-Bibel. DRACH.]

V. 6. ✕ εἶπε Ἱερεμίας etc., quæ asteriscis no-
tantur usque ad versum 20 ex eodem ms. Jes.

V. 7. Ed. Rom., οτι σοι κρισις παραλαβειν, quia
tibi jud. accipere. Sic etiam Alex., sed κριμα. DRACH.

V. 8. ✕ δῆ. Alex., σεαυτω. IDEM.

V. 11. דגלוי. Alex., ανεγνωσμενον, lectum. Et
sic etiam ipsa Rom. ed. mox v. 14, ubi Lud. Cap-
illus, in notis criticis, rescribendum suspicatur
ανεγνωμενον, ut respondeat voci Hebraicæ. Sed in-
geniose defendit Schleusnerus receptam lectionem

gravibus his verbis: « Non animadvertit LXX sen-
sum h. l. liberius quidem nec tamen male expres-
sisse, exemplum enim instrumenti aperti, legere ac
emtionis condiciones cognoscere cupientibus desti-
natum erat, et το ανεγνωσμενον h. l. non tam si-
gnificat, quod legitur, sive legebatur, quam quod
legi et inspicere poterat. » IDEM.

V. 19. Π., πάσας. Sic etiam Complut. IDEM.
Ibid. Θ., κατὰ etc. Complut., κατὰ x. τον καρ-
πον τ. ε. α. IDEM.

V. 20. Οι λοιποι, εν τοις ανθρωποις. Ms. Jes.

V. 23. Π., ✕ ποιειν. Idem usque ad versum 29.

V. 24. Π., ✕ καὶ τοῦ θανάτου. Ms. Jes. ubi ait
Drusius: alibi καὶ τοῦ λοιμοῦ legi, alibi vero, καὶ
τοῦ θανάτου. [Ald., λοιμοῦ. Complut., λοιμοῦ καὶ
λοιμοῦ. DRACH.]

Ibid. II., καὶ ἰδοῦ etc. Complut., καὶ ἰδοῦ σύ βλέ-
πεις. DRACH.

V. 29. Hieronymus: « Melius Aquila, qui pro eo
quod scriptum est venient, transtulit εισελεύσονται,
hoc est, ingredientur civitatem. Neque enim absen-
tes erant, ut venirent: quippe qui circumdederant
Jerusalem, sicut Scriptura testatur. » Et infra:
« Verbum enim BAU, ambiguitate sui, et venient,

JEREMIÆ CAPUT XXXIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
2 להכניו	2.	2.
4 על בני	4.	4.
9 אשר אנכי עשה אחסם	9.	9. ✕ Αὐτοῖς.
11 מבאים תודה	11.	11.
12 מאין אדם	12.	12.
14 הנה ימים באים נאם יהוה והקמתו ארץ הדבר הטוב אשר דברתי אל־בית ישראל ועל בית יהודה	14.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Ad stabiliendum illud.	2. Et paraturus.	2.
4. Super domos.	4. Ad domos.	4.
9. Quæ ego faciens eis.	9. Quæ ego facturus sum eis.	9. Eis.
11. Adducentium confessionem.	11. Et portantium vota.	11.
12. Absque homine.	12. Absque homine.	12.
14. Ecce dies veniunt, dicit Do- minus, et confirmabo verbum bo-	14. Ecce dies veniunt, dicit Do- minus, et suscitabo verbum bo-	14.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ϛ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
32.	32. Ἰδῶν Ἰσραὴλ καὶ ✕ υἱῶν : Ἰούδα.	32.
35. Τοῦ παράγειν.	35. Τοῦ ἀναφέρειν.	35. Τοῦ ἀναφέρειν.
36. ✕ Ταύτην.	36. Τὴν πόλιν.	36.
40.	40. Ὅπισθεν αὐτῶν ✕ ὥστε ἀγαθοποιεῖν με αὐτούς.	40.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
32.	32. Filiorum Israel et filiorum Juda.	32.
35. Ut transducerent.	35. Ut offerrent.	35. Ut offerrent.
36. Hanc.	36. Civitatem.	36.
40.	40. Post eos ita ut benefaciam eis.	40.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Jeremiæ

et ingrediantur sonat. »

V. 30. Hieronymus : « Verbum Hebraicum ACH, Aquila interpretatus est πλὴν, quod conjunctionem significat, *verumtamen*. Symmachi prima editio, et LXX et Theodotio *solos* interpretati sunt. Secunda quippe Symmachi vertit διόλον, quem et nos in presentiarum secuti sumus, *jugiter*. » [Lamb. Bos : « Sym., δ' ὄλου. Sic etiam scribit Polyglot.-Bibel. DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., ✕ πλὴν υἱοὶ Ἰσραὴλ etc. Ms. Jes. Prusius vero hanc lectionem adfert, deficientibus LXX, υἱοὶ Ἰσραὴλ οὗ παραπικράτουναι με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, λέγει Κύριος. [Ex Compl. DR.] Hieronymus vero : « Filii Israel qui usque nunc *esacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus*. In LXX non habetur, et de Hebraico additum est. »

V. 34. ✕ μοι. Ms. Jes.

V. 32. ✕ υἱῶν. Idem.

V. 35. Hieronymus : « Pro *initiantur*, in Hebraico scriptum est EBIR, quod Aquila et Symmachus, *transducerent*; LXX et Theodotio interpretati sunt, *offerrent*. » [Aq. et Sym. lectionem Græcam addidimus ex Lamberto Bos. DRACH.]

V. 36. 'A., Σ., ✕ ταύτην. Ms. Jes.

Ibid. רבבר, et in pesti. LXX, καὶ ἐν ἀποστολῇ, et in missione. Immerito conjecit Lud. Cappellus legendum esse ἀπολωῆ; apposite autem observavit Sixtus Amama, in Anti-Barbaro biblico lib. iv, ad h. l., *pestem* in biblica dialecto, *missionem* nuncupari; quia a Deo *inmittitur*. Sic ps. LXXVIII, *missionem*, מַשְׁלַחַת, *angelorum malorum*, quod LXX senes de pestilentia intelligentes reddiderunt, ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν. Et Baruch II, 25, ἐν λιμῶ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ, in fame, in gladio et in missione, i. e. peste, ut exponunt Grotius et Calmetus. DRACH.

V. 40. ✕ ὥστε ἀγαθοποιεῖν με αὐτούς. Ms. Jes.

V. 41. פִּרְצָה, in veritate. Aq., ἐν ἀληθείᾳ, in veritate. LXX, ἐν πίστει, in fide. Vulg., in veritate. Ex L. Bos. Addendum. DRACH.

V. 44. הַבְּשָׂה וְיִרְעִי וְרַבְרָב, et in urbibus planitiei. Aq. et Sym., καὶ ἐν πόλεσιν τῶν πεδινῶν, et in urbibus planitierum. LXX, καὶ ἐν πόλεσι τῆς Σεφλά (aliter, Σεφλά, cod. Vatic.), et in civitatibus ipsius Sephela. Vulg., et in civitatibus campestribus. Addendum. IDEM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ϛ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. Εἰς τὸ ἐπιτελεῖσαι αὐτό.	2. Τοῦ ἀνορθῶσαι αὐτήν.	2.
4.	4. Περὶ οἰκῶν. Ἄλλος, περὶ τῶν οἰκιῶν.	4.
9. ✕ Αὐτοῖς.	9. Ἄ ἐγὼ ποιήσω. Ἄλλος, ✕ εἰμι ποιῶν.	9.
11.	11. Καὶ εἰσοίσουσι δῶρα ✕ αἰνέ- σεως.	11.
12.	12. ✕ Παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρω- πον. II., id.	12.
14.	14. Vacat.	14. ✕ Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸν λόγον μου τὸν ἀγαθόν, ὃν ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Ad perficiendum ipsum.	2. Ad reparandum illam.	2.
4.	4. Circa domos. <i>Alius, idem</i> .	4.
9. Eis.	9. Quæ ego faciam. <i>Alius, sum faciens</i> .	9.
11.	11. Et afferent dona laudis.	11.
12.	12. Eo quod non sit homo. <i>Omnes, id.</i>	12.
14.	14. Vacat.	14. Ecce dies veniunt, dicit Do- minus, et suscitabo verbum meum

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

Ἑλλητικοῖς γραμμασι.

ΑΚΥΑΑΣ.

15 בימים ההם וכעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקה ועשה משפט ועדקה בארץ	15.	15.
16 בימים ההם תושע יהדה ויירושלם תשכון לבטח וזה אשר- יקרא-לה יהוה ו צדקת	16.	16.
17 כי-כה אמר יהוה לא- יכרת לדוד איש ושב אל-כסא בית-ישראל	17.	17.
18 ולטהנים הלזים לא-יכרת איש מלפני מעלה עלה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל-הימים	18.	18.
19 ויהי דבר-יהוה אל- ירמיהו לאמור	19.	19.
20 כה אמר יהוה אם-תפדו את- בריתי היום וארז-בריתי הלילה ולבלתי היות יומם-ולילה בעתם	20.	20.
21 גם-בריתי תפר אדוד עבדי מזהות-לו בן מלך על-כסאו ואת- הלזים הכהנים משרתי	21.	21.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

num, quod locutus sum ad domum Israel, et super domum Juda.	num quod locutus sum ad domum Israel, et ad domum Juda.	
15. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam ipsi David germen justitiæ, et faciet iudicium et justitiam in terra.	15. In diebus illis, et in tempore illo, germinare faciam David ger- men justitiæ: et faciet iudicium et justitiam in terra.	15.
16. In diebus illis salvabitur Juda, et Jerusalem habitabit in fiducia: et iste qui vocabit eam, Dominus justitia nostra.	16. In diebus illis salvabitur Juda, et Jerusalem habitabit con- fidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum: Dominus justus noster.	16.
17. Quia sic dixit Dominus: Non excidetur ipsi David vir, sedens super solium domus Israel.	17. Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui se- deat super thronum domus Israel.	17.
18. Et sacerdotibus levitis non excidetur vir a facie mea, ascen- dere faciens holocaustum, et ado- lens munus, et faciens sacrificium omnibus diebus.	18. Et de sacerdotibus et de le- vitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocaustomata, et in- cendat sacrificium, et cædat victi- mas omnibus diebus.	18.
19. Et fuit verbum Domini ad Jeremihu, dicens.	19. Et factum est verbum Do- mini ad Jeremiam, dicens.	19.
20. Sic dixit Dominus: Si in- fringatis pactum meum diei, et pactum meum noctis, ut non sit dies et nox in tempore suo.	20. Hæc dicit Dominus: Si irri- tum potest fieri pactum meum cum die, et pactum meum cum nocte, ut non sit dies, et nox in tempore suo.	20.
21. Etiam pactum meum dissipa- bitur cum David servo meo: ut non sit ei filius rex super solium ejus, et cum levitis sacerdotibus ministris meis.	21. Et pactum meum irritum esse poterit cum servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno ejus, et levitæ et sacerdotes mini- stri mei.	21.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15. 15. *Vacat.* 15. ✕ Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἀνατε-
λώ τῷ Δαυὶδ ἀνατολήν δικαίαν,
ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ
γῆ.
16. 16. *Vacat.* 16. ✕ Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις
σωθήσεται ἡ Ἰουδαία, καὶ Ἱε-
ρουσαλὴμ κατασκηνώσει παποι-
θυῖα· καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ὃ κα-
λέσει αὐτήν, Κύριος δίκαιος σὺν
ἡμῖν.
17. 17. *Vacat.* 17. ✕ Ὅτι τάδε λέγει Κύριος,
Ὁὐκ ἐξολοθρευθήσεται τῷ Δαυὶδ
ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου οἴκου
Ἰσραὴλ.
18. 18. *Vacat.* 18. ✕ Καὶ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευί-
ταις οὐκ ἐξολοθρευθήσεται ἀνὴρ
ἐκ προσώπου μου ἀναφέρων ὀλο-
καυτώματα, καὶ θύων θυσίαν, καὶ
ποιῶν θυμίαμα πάσας τὰς ἡμέ-
ρας.
19. 19. *Vacat.* 19. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου
πρὸς Ἱερემίαν λέγων.
20. ✕ (Ἐὰν διασκεδάσῃτε.) 20. *Vacat.* 20. ✕ Τάδε λέγει Κύριος· Ἐἰ
διασκεδάσῃτε διαθήκην μου τὴν
ἡμέραν, καὶ τὴν διαθήκην μου
τὴν νύκτα, τοῦ μὴ εἶναι ἡμέραν
καὶ νύκτα ἐν καιρῷ αὐτῶν.
21. 21. *Vacat.* 21. ✕ Καὶ γὰρ ἡ διαθήκη μου
διασκεδασθήσεται μετὰ Δαυὶδ τοῦ
δοῦλου μου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτῷ υἱὸν
βασιλεύοντα ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ,
καὶ ἡ πρὸς τοὺς λευίτας τοὺς ἱερεῖς
λειτουρگوῦντάς μοι.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- bonum, quod locutus sum super
domum Israel, et super domum
Juda.
15. 15. *Vacat.* 15. In diebus illis et in tempore
illo oriri faciam ipsi David ortum
justum, faciens judicium et justi-
tiam in terra.
16. 16. *Vacat.* 16. In diebus illis salvabitur
Judæa, et Jerusalem habitabit con-
fidens: et hoc est nomen quod vo-
cabit eam, Dominus justus nobis-
cum.
17. 17. *Vacat.* 17. Quia hæc dicit Dominus,
Non exterminabitur ipsi David vir
sedens super thronum domus
Israel.
18. 18. *Vacat.* 18. Et sacerdotibus levitis non
exterminabitur vir a facie mea,
offerens holocausta, et sacrificans
sacrificium, et faciens incensum
omnibus diebus.
19. 19. *Vacat.* 19. Et factum est verbum Do-
mini ad Jeremiam, dicens.
20. Si dissipaveritis. 20. *Vacat.* 20. Hæc dicit Dominus: Si dis-
sipaveritis testamentum meum die,
et testamentum meum nocte, ut
non sit dies et nox in tempore suo.
21. 21. *Vacat.* 21. Etiam testamentum meum
dissipabitur cum David servo meo;
ut non sit ipsi filius regnans super
throno ipsius, et quod cum levitis
sacerdotibus ministrantibus mihi.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
22 אשר לא- יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את-דוד ודד עבדי ואת-הלוים משרתי אתי	22.	22.
23 ויהי דבר- יהוה אל- ירמיהו לאמר	23.	23.
24 הלוה ראית מה- העם הזה דברו לאמר שתי המשפחות אשר בחר יהוה בהם וימאסם ואת-עמי ינאצן מהיות עד גוי לפניהם	24.	24.
25 כה אמר יהוה אם- לא בריתי יובם ולילה חקת שמים וארץ לא שכתי	25.	25.
26 גם-זרע יעקב חדד עבדי אבאם מוקחת מזרע משלים אל-זרע אברהם ישחק ויעקב כי-אשוב את- שבותם ורחמתיים	26.	26.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

22. Quia non numerabitur exercitus caelorum, nec mensurabitur arena maris : sic multiplicabo semen David servi mei, et levitas ministrantes mihi.

23. Et fuit verbum Domini ad Jeremihlu dicendo.

24. Nonne vidisti quid populus iste locuti sint? dicendo : Dux familiae quas elegerat Dominus in eis, eas reproboavit, et populum meum irritant, ut non sit amplius gens coram iis.

25. Sic dixit Dominus, Si non pactum meum die ac nocte, statuta caelorum et terrae non posui.

26. Etiam semen Jacob et David servi mei reproboabo, ut non capiam de semine ejus dominantes in semen Abraham, Isaac, et Jacob : nam reducam captivitate eorum, et miserebor eorum.

VULGATA LATINA.

22. Sicuti enumerari non possunt stellae caeli, et metiri arena maris : sic multiplicabo semen David servi mei, et levitas ministros meos.

23. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens.

24. Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit? dicens : Dux cognationes, quas elegerat Dominus, abjectae sunt : et populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis.

25. Haec dicit Dominus : Si pactum meum inter diem et noctem, et leges caelo et terrae non posui.

26. Equidem et semen Jacob et David servi mei projiciam, ut non assumam de semine ejus principes seminis Abraham, Isaac, et Jacob ; reducam enim conversionem eorum et miserebor eis.

AQUILA.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Jeremieæ.

V. 2. Σ., εις τὸ ἐπιτελέσαι. Ms. Jes. Idem vero ad v. 4. in textu habet, περὶ τῶν οἰκιῶν, ad marg., περὶ οἰκίας. (*) Et v. 5. ✕ τοῦ : πληρῶσαι, et ✕ τῆ : ὄργῃ, et ✕ τῶ : θυμῷ. (**) Et v. 9. ✕ μοι : εἰς εὐφροσύνην. (***) Ibid. ✕ εἰμι ποιῶν : Ἀ., Σ., ✕ αὐτοῖς : V. 11. δῶρα ✕ αἰδέσεως. V. 12. Π., ✕ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπων. Quæ compendii causa hic semel notasse satis erit.

Versu 14. Θ., ✕ ἰδὸν ἡμέραι ἔρχονται etc. Hæc ms. Jes. usque ad finem capituli ex Theodotione

(*) Hoc in versu primum occurrit, על בתי העיר, *super domos urbis*. LXX, περὶ οἰκων τῆς πόλεως. Complut., οἰκιῶν. Secundo, בתי בלכי, רעל, *et super domos regum*. Edit. Rom., καὶ περὶ οἰκων βασιλείας. Alex. et Complut., x. π. οἰκίας β., *et circa domum regis*. DRACH.

(**) Græca Vulg. : τοῦ μάχεσθαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους, καὶ πληρῶσαι αὐτὴν τῶν νεκρῶν τῶν ἀνθρώπων, οὗς ἐπάταξα ἐν ὄργῃ μου καὶ ἐν θυμῷ μου. Idem.

(***) Vulg. : καὶ ἔσται εἰς εὐφροσύνην. Hoc μοι addunt etiam Complut. aliaque exemplaria. Idem.

supplet, quia in LXX desiderabantur. Drusius vero alteram ex editione Complutensi versionem adfert [quam descripsit, ut ipse fatetur, ex edit. Rom. Dr.] : nempe,

14. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸ ῥῆμα τὸ ἀγαθόν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα.

15. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βλαστήσῃ ποιήσῃ τῷ Δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης [amud Theodor. pro his legitur, ἀνατελῶ κέ-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Γ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

22. *Vacat.*
 25. *Vacat.*
 24. *Vacat.*
 25. *Vacat.*
 26. *Vacat.*

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

22. *Vacat.*
 23. *Vacat.*
 24. *Vacat.*
 25. *Vacat.*
 26. *Vacat.*

22. ✕ Ὡς οὐκ ἐξαριθμηθήσεται ἡ δύναμις τοῦ οὐρανοῦ, οὐδὲ ἐκμετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης· οὕτως πληθυνῶ τὸ σπέρμα Δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας τοὺς λειτουργούντάς μοι.

23. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν λέγων.

24. ✕ Ἔρα γε οὐκ ἴδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησαν; λέγοντες, Αἱ δύο πατριαὶ ἃς ἐξελέξατο Κύριος ἐν αὐταῖς, καὶ ἰδοὺ ἀπώσατο αὐτούς, καὶ τὸν λαὸν μου παρώξυναν τοῦ μὴ εἶναι ἐτι ἐνώπιόν μου.

25. ✕ Τάδε λέγει Κύριος, Εἰ μὴ τὴν διαθήκην μου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀκριβάσματα οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἔταξα.

26. ✕ Καὶ γε τὸ σπέρμα Ἰακώβ καὶ Δαυὶδ τῶν δούλων μου ἀποδοκιμῶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντα πρὸς τὸ σπέρμα Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, ὅτι ἐπιστρέψω τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, καὶ οἰκτιρήσω αὐτούς.

THEODOTIO.

22. Sicut non numerabitur virtus caeli, nec mensurabitur arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, et levitas ministrantes mihi.

23. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens.

24. Annon vidisti quid populus hic locuti sunt? dicentes, Duæ familiae quas elegit Dominus in eis: et ecce expulsi eos: et populum meum irritaverunt, ut non sit ultra in conspectu meo.

25. Hæc dicit Dominus, Si non testamentum meum die ac nocte, accurata statuta caeli et terræ non posui.

26. Etiam semen Jacob et David servorum meorum reprobo, ut non accipiam de semine ejus principem ad semen Abraham et Isaac et Jacob, quia reverti faciam reversionem eorum, et miserabor eos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Jeremiæ.

ρας τῷ Δαυίδ. DR.], καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς, καὶ συνήσεται, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ γῇ.

16. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται Ἰούδας, καὶ Ἱερουσαλήμ κατοικήσει πεποιθῶτως, καὶ τοῦτο ἐστὶν τὸ ὄνομα ὃ καλέσουσιν (Theodoret., ὃ κληθήσεται) αὐτῷ, Κύριος δίκαιος ἡμῶν (Theodoret., Κύριος δικαιοσύνη ἡμῶν).

17. Ὅτι οὕτω λέγει Κύριος, Οὐκ ἐπιλείψει τῷ Δαυίδ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου Ἰσραὴλ.

18. Καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν οὐκ ἐκλείψει [Theodor., οὐκ ἐξολοθρευθήσεται. DR.] ἀνὴρ ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὀλοκαύτωμα, καὶ θυμίων δῶρον, καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας.

19. Καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν λέγων.

20. Οὕτω λέγει Κύριος, Ἐὰν ἡθετημένην ποιήσῃς τὴν διαθήκην μου τὴν κατὰ τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν διαθήκην μου τὴν κατὰ τῆς νυκτὸς, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν,

21. Καὶ ἡ διαθήκη μου ἡθετημένη ἔσται μετὰ τοῦ Δαυίδ τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ υἱὸς βασιλεύων ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λευιτῶν, καὶ ἱερέων λειτουργῶν μου.

22. Ὡσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως πληθυνῶ τὸ σπέρμα τοῦ Δαυίδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας λειτουργοῦς μου.

23. Καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν, λέγων.

24. Οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησε, λέγων, Δύο συγγενεῖαι ἃς ἐξελέξατο ὁ Κύριος, ἐξῴσεν αὐτάς· καὶ

τὸν λαόν μου παρώξυναν, ἵνα μὴ ᾗ ἔθνος ἐνώπιον μου τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ νυκτὶ, καὶ νόμους τοῦ οὐρανοῦ αὐτῶν.

25. Οὕτω λέγει Κύριος, Ἐὰν μὴ εἶεν ἡ διαθήκη

τῆς γῆς μὴ ἐδέμην.

26. Οὕτως τὸ σπέρμα τοῦ Ἰακώβ καὶ Δαυὶδ τοῦ

JEREMIE CAPI'T XXXIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYTAΣ.
1 וכל-ממלכות ארץ ממשלת יד וכל-העמים נלחמים	1.	1.
5 הוהי	5.	5.
6 ירמיהו הנביא	6.	6.
8 את-כל-העם אשר בירושלם לקרא להם דורר	8.	8.
9 ביהודי אחיהו איש	9.	9.
10, 11 לבלתי עבד-בם עוד וישבועו וישלחו: וישבו אחרי-כן וישובו את-העבדים ואת-השפודת אשר שלחו הפשים	10, 11.	10, 11.
17 לכם דרור נאם-יהוה	17.	17.
18 את-דברי הברית אשר כרתו לשנים ויעברו	18.	18.
19 ושרי ירושלם	19.	19.
הסרסים		
וכל עם הארץ		
העברים בין בתרי העגל		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Et omnia regna terræ potestatis manus ejus, et omnes populi bellabant.	1. Universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus ejus, et omnes populi bellabant.	1.
5. Et væ.	5. Et væ.	5.
6. Jeremihu propheta.	6. Jeremias propheta.	6.
8. Cum omni populo, qui in Jerusalem prædicando eis libertatem.	8. Cum omni populo in Jerusalem: ut dimitteret.	8.
9. In Judæo fratre suo virum.	9. In Judæo et fratre suo.	9.
10, 11. Ut non servirent eis amplius: et audierunt, et miserunt: et conversi sunt postea, et reduxerunt servos et ancillas, quos dimiserunt liberos.	10, 11. Et ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, et dimiserunt, et conversi sunt deinceps, et extraxerunt servos et ancillas, quos dimiserunt liberos.	10, 11.
17. Vobis libertatem, dixit Dominus.	17. Vobis libertatem, ait Dominus.	17.
18. Verba pacti.	18. Verba fœderis.	18.
Quod conciderunt in duo, et transierunt.	Quem conciderunt in duas partes, et transierunt.	
19. Et principes Jerusalem.	19. Et principes Jerusalem.	19.
Eunuchos.	Eunuchi.	
Et omnem populum terræ.	Et omnis populus terræ.	
Transeuntes inter frusta vituli.	Qui transierunt inter divisiones vituli.	

λοῦλου μου ἐξῶσα ἂν, ὥστε μὴ λαθεῖν ἐμὲ ἀπὸ τοῦ ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ ἐλεῆσω
σπέρματος αὐτοῦ, ἄρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ αὐτοῦ.
Ἄβραάμ, καὶ τοῦ Ἰσαάκ, καὶ τοῦ Ἰακώβ· ὅτι

JEREMIAE CAPUT XXXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἀρχῆς αὐτοῦ ἐπολέμουν. Ἄλλως, καὶ πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐπολέμουν. Ἄλλος, ✕ καὶ πᾶσαι αἱ βασιλείαι τῆς γῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν.	1.
5.	5. Καὶ οὐαὶ (ἄλλ., καὶ ὦ).	5.
6.	6. Ἰερεμίας ✕ ὁ προφῆτης.	6.
8.	8. Πρὸς ✕ πάντα ἰὸν λαὸν, τοῦ καλέσαι ✕ αὐτοῖς ἄφρασιν.	8.
9.	9. Ἐξ Ἰουδα ✕ ἀδελφὸν αὐτοῦ μηδένα.	9.
10, 11.	10, 11. ✕ Πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν αὐτοὺς ἔτι, καὶ ἐπήκουσαν· καὶ ἐξεστράφησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπέστρεψαν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας οὓς ἐξαπέστειλαν ἐλευθέρους.	10, 11.
17.	17. Ἄφρασιν ὑμῖν ✕ φησὶ Κύριος.	17.
18. ✕ Τοὺς λόγους μου.	18. Τὴν διαθήκην μου. Ὅν ἐποίησαν ✕ εἰς δύο ἰεργάζεσθαι.	18.
19.	19. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ✕ καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἱερουσαλήμ. Καὶ τοὺς δυνάστας. Ἄλλος, εὐνούχους. Καὶ ✕ πάντα ἰὸν λαὸν ✕ τῆς γῆς. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ✕ τοὺς διεληθόντας ἀναμέσον τῶν διχοτομημάτων τοῦ μόσχου.	19.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO

1.	1. Et omnis terra principatus ejus bellabant. <i>Aliter</i> , et omnis exercitus ejus bellabant. <i>Alius</i> , et omnia regna terræ principatus ejus, et omnes populi bellabant.	1.
5.	5. Et væ. <i>Alius</i> , et ο.	5.
6.	6. Jeremias propheta.	6.
8.	8. Ad omnem populum, ad vocandum ipsis libertatem.	8.
9.	9. Ex Juda fratrem suum neminem.	9.
10, 11.	10, 11. Ut non servirent eis amplius, et audierunt: et conversi sunt postea, et reverti fecerunt pueros et puellas, quos dimiserunt liberos.	10, 11.
17.	17. Dimissionem vobis, dicit Dominus.	17.
18. Verba mea.	18. Testamentum meum. Quod fecerunt in duo ad operandum.	18.
19.	19. <i>Vacat.</i> <i>Alius</i> , et principes Jerusalem Et potentes. <i>Alius</i> , eunuchos. Et omnem populum terræ. <i>Vacat.</i> <i>Alius</i> , transeuntes inter frusta vituli.	19.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
21 וביד מבקשי נפשם וביד חיי מלך בבל	21.	21.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
21. Et in manum quærentium animas eorum, et in manum virtutis regis Babel.	21. In manus quærentium animas eorum, et in manus exercituum regis Babylonis.	21.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Jeremiæ.

V. 1. Καὶ πᾶσαι etc. Ms. Jes. ubi asteriscus non præmittitur; sed hic ponendus quia deficiunt LXX. Ibid. in textu legitur, πᾶν τὸ στρατόπεδον etc. Drusius vero sic ex Complut., καὶ πᾶσαι αἱ βασιλείαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τῆν δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν.

V. 3. In hæc verba Hebraica פִּיךָ יְדַבֵּר וְפִי דְרֻסִּי Drusius ex Complutensi: καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει. [Habet et Alex., sed absque articulo τὸ. DRACH.]

V. 4. עֲלֶיךָ Drusius, πρὸς σέ. [Ita Complut. — Alii. περὶ σοῦ. Alii, περὶ σέ. DR.] Ibid. Drusius, בְּדַרְבַּ תְּבוֹת לֹא אוּכָּ אֶפְתָּחֶנּוּ עַל בְּרֹמַפְאִיָּה. [Compl. DR.]

V. 5. Ἄλλος, καὶ ὁ. Ms. Jes. ibid. Drusius in hæc verba, בְּבִשְׂרַפְתָּ אֲבוֹתֶיךָ אוֹסֵס, et יִשְׂרָפוּ אוֹסֵס. [Ex Complut. Rom. autem ed. et Alex., ἔκλαυσαν et κλαύσονται, quæ, ut

recte observat Drusius, imperitæ adscribenda nianui. DRACH.]

V. 6. ✕ ὁ προφήτης. Ms. Jes.

V. 7. Πη-τη-τὰς καταλειμμένας. Drusius ex Complutensi. [Habet et Alex. DR.]

V. 8. Ο', πρὸς ✕ πάντα etc. Ms. Jes. Drusius vero adjicit ex Complut., τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, quod in editis τῶν O' desideratur. [Habet Alex. DR.]

V. 9. ✕ ἀδελφὸν αὐτοῦ etc. Ms. Jes.

V. 10. Drusius, ἔβωσαν καὶ ἐπέκρουσαν. Ibidem, ἔβωσαν καὶ ἔκρουσαν καὶ ἀφήκων. [Ex Compl. DR.]

V. 10 et 11. ✕ πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν αὐτοὺς etc. Drusius ista sic refert ex Complut., καὶ ἐπεστράφησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ἀνήγαγον τοὺς δούλους, καὶ τὰς παιδίσκας, οὓς ἀπέστειλαν ἐλευθέρους, καὶ ὑπέταξαν αὐτοὺς εἰς δούλους καὶ παιδίσκας. In LXX legitur solum, αὐτοὺς εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας.

JEREMIÆ CAPUT XXXV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
2 הלך אל-בית	2.	2.
3 ואת כל-בית הרמבים	3.	3.
4 שמור הקף	4.	4.
5 ואתן לפני בני בית-הרמבים	5.	5.
ואמר אליהם		
8 יהגדב בן-רמב	8.	8.
11 והשב	11.	11.
14 את-בניך	14.	14.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Vade ad domum.	2. Vade ad domum.	2.
3. Et universam domum Rechabitarum.	3. Et universam domum Rechabitarum.	3.
4. Custodis liminis.	4. Qui erat custos vestibuli.	4.
5. Et dedi in conspectu filiorum domus Rechabitarum.	5. Et posui coram filiis domus Rechabitarum.	5.
Et dixi ad eos.	Et dixi ad eos.	
8. Jonadab filii Rechab.	8. Jonadab filii Rechab.	8.
11. Mansimus.	11. Mansimus.	11.
14. Filiis suis.	14. Filiis suis.	14.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

21. * Καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας δυνάμειος βασιλέως Βαβυλώνος. 21.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

21. 21. Et in manus quærentium animas eorum, et in manus virtutis regis Babylonis. 21.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Jeremiæ.

V. 17. * φησὶ Κύριος. Ms. Jes.

V. 18. Σ., * τοὺς λόγους μου. Ms. Jes. Melius legas, τοὺς λόγους τῆς διαθήκης.

Ibid. * εἰς δύο ; Ms. Jes. Hanc versionem adfert Drusius ex Complut., ὃν ἔκοψαν εἰς δύο μέρη, καὶ διήλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν (al. διχοτομημάτων) αὐτοῦ. [Ibid. LXX (Rom. et Alex.), ἐργάζεσθαι, ad operandum. Legerunt nimirum, ΠΡΑΞΙ, ἢ pro γ. Melius Ald. aliaque exemplaria, καὶ διήλθον. Dr.]

V. 19. * καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἱερουσαλήμ. Drusius, καὶ ἄρχοντες Ἱερουσαλήμ. [Complut. Dr.]

Ibid. * Ἄλλος, εὐνούχους. Ms. Jes.

Ibid. * πάντα τὸν λαόν. Locus plenus sic apud

Drusium ex Complut., καὶ πᾶς ὁ λαὸς (alias, πάντα τὸν λαόν) τῆς γῆς, οἱ διήλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν τοῦ μόσχου. [Non dicit Drusius se hæc descripsisse ex ed. Complut., quæ cæteroqui non habet οἱ διήλθον et quæ sequuntur. Prodeunt autem ex nota editionis Rom. DRACH.]

Ibid. * τοὺς διελθόντας etc. Ms. Jes. In LXX deest.

V. 21. * καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων etc. Idem. (*) Locus plenus sic est apud Drusium ex Complut., δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας δυνάμειος βασιλέως Βαβυλώνος τοῖς ἀποτρέγουσιν ἀπ' αὐτῶν.

(*) Pro quibus ed. Rom., καὶ δυνάμεις βασιλέως Βαβυλώνος τοῖς ἀποτρέγουσιν ἀπ' αὐτῶν. Et virtus regis Babylonis recedentibus ab eis. Alex. vero, καὶ δυνάμεις βασιλέως B., οἱ ἀποτρέγοντες ἀπ' αὐτῶν. Cum autem dura sint hæc verba Alex. codicis, et manifeste aliquid passa sint a scribis, ita correctæ leguntur in Brei-tingeri editione : καὶ ἐν χειρὶ δυνάμειος βασιλέως B., τῶν ἀποτρέχόντων ἀπ' αὐτῶν. DRACH.

JEREMIAE CAPUT XXXV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

2. 2. Βάδισον εἰς * τὸν οἶκον. 2.
"Ἄλλος, πορεύθητι εἰς τὸν οἶκον.
"Ἄλλως, οἰκίαν.
3. Καὶ πάντα τὸν οἶκον... 3.
3. Καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν Ἀρχα-
βείμ.
4. 4. Φυλάσσοντος τὴν αὐλήν. "Ἄλ- 4.
λος, τὸν ὄδον. Οἱ Γ', φυλάσσοντος
τὸν σταθμόν.
5. 5. Καὶ ἔδωκα κατὰ πρόσωπον 5.
αὐτῶν. "Ἄλλος, * καὶ ἔστησα κα-
τὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν οἴκου τῶν
Ῥαχαβείν.
8. Καὶ εἶπα * πρὸς αὐτούς.
11. 8. Ἰωνάδαβ * υἱοῦ Ῥηχάβ. 8.
11. Ὁχοῦμεν. "Ἄλλος, οἰκήσω- 11.
μεν. "Ἄλλος, ψήσασμεν.
14. 14. Τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. "Ἄλλος, 14.
τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. 2. Vade in domum. *Alius*, am- 2.
bula in domum.
3. Et universam domum... 3.
3. Et universam domum Archabi-
nim.
4. 4. Custodientis atrium. *Alius*, 4.
limen. *Tres Int.*, custodientis sta-
tionem.
5. 5. Et dedi in conspectu eorum. 5.
Alius, et statui in conspectu filio-
rum domus Rachabin.
- Et dixi ad eos.
8. 8. Jonadab filii Rechab. 8.
11. 11. Habitabamus. *Alius*, habi- 11.
temus. *Alius*, habitavimus.
14. 14. Filiis suis. *Alius*, id. 14.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

עד היום הזה כי שמעו את מצות אביהם

✕ Ἔως τῆς ἡμέρας ταυτης, ὅτι ἤκουσαν τῆς ἐντολῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

15 משכם ושלה 15.

15.

17-19 יען דברתי אליהם ולא שמעו ואקרא להם ולא ענו : ולבית דרכבים אמר ירמיהו 17-19.

17-19.

כה אמר יהוה צבאותאלהי ישראל

ותשמרו את כל מצותיו והעשו ככל אשר צוה אתכם : לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Usque ad diem hanc, quia audierunt præceptum patris sui.

Usque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto patris sui.

Usque ad diem hanc, quia audierunt præceptum patris sui.

15. Mane surgendo, et mittendo.

15. Consurgens dihuculo, mit-
tensque.

15.

17-19. Pro eo quod locutus sum ad eos, et non audierunt, et vocavi illos, et non responderunt. Et domui Rechabitarum dixit Jeremihu.

17-19. Eo quod locutus sum ad illos, et non audierunt : vocavi illos, et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum dixit Jeremias.

17-19.

Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel.

Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel.

Et custodivistis omnia præcepta ejus, et fecistis juxta omnia quæ præcepit vobis ; propterea sic dixit Dominus exercituum Deus Israel.

Et custodistis omnia mandata ejus, et fecistis universa, quæ præcepit vobis : propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Jeremiæ.

V. 2. *ו*, βάδιζον εἰς ✕ τὸν : οἶκον etc. Hæ lectiones prodeunt ex ms. Jes.

Ibid. Heb. et Vulg., et loquere eis. In LXX nostris vacat. Alex. autem, Complut. et Cod. Friderico-Augustanus apud Tischendorfium, habent καὶ κάλεσθαι αὐτούς, et voca eos. DRACH.

V. 3. *Σ*, καὶ πάντα τὸν οἶκον. Sequitur vox *ἁβια* quasi σούλον. Sed non clare legitur. [Edit. Rom., Ἀρχαβείν. Alex., Χαραβείν. Complut., Ἰηραβείν. Ald., Παγαβίν. Unde autem Montf. expiscatus sit Ἀρχαβείμ (Latine enim reddit, Archabim) frustra investigavimus. DRACH.]

V. 4. Ms. Jes. habet, οἱ Γ', τὸν σταθμόν. Reliqua hujus versus et sequentis confusa sunt in eodem ms. [Edidit Montf., τὴν ὁδόν, et Latine, viam, et hanc subjecit notam : « Al., ὁδόν, forte οὐδόν, » quam delevimus ut indignam tanto viro. Habent quoque Ald. et Complut., τὴν ὁδόν. Nos tamen non dubitavimus rescribere τὸν ὁδόν, limen. Infra, Ezech. xl, 7, bis conspicies οὐδόν Ionicum, pro Att. ὁδ. DRACH.]

V. 5. ✕ καὶ ἔστησα etc. Idem. Ibid. ✕ πρὸς : αὐτούς. Idem.

V. 8. ✕ Ἰησὺ Ἰηραβ. Idem.

JEREMIÆ CAPUT XXXVI.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 ויהי בשנה 1.
2 מגלה 2.
דברתי

1. ✕ Ἐγενήθη : ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.
2. Κεφαλίδα.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Et fuit in anno.
2. Volumen.
Locutus sum.

1. Et factum est in anno.
2. Volumen.
Locutus sum.

1. Factum est in anno.
2. Capitulum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΗΜΝ.

Vacat.

✕ Ἔως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τῆς ἐντολῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

15.

15. Vacat. Ἄλλος, ✕ ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων.

15.

17-19. ✕ Ἄνθ' ὧν ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐκάλεσα αὐτούς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν. Καὶ τῷ οἴκῳ Ῥηχάβ εἶπεν Ἰερემίας.

17-19. Vacat.

17-19. ✕ Ἄνθ' ὧν ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐκάλεσα αὐτούς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν. Καὶ τῷ οἴκῳ Ῥηχάβ εἶπεν Ἰερემίας.

Διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων Θεός Ἰσραήλ.

(Ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ Ἰωνὰδὰβ υἱοῦ Ῥηχάβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν,) ποιεῖν καθότι ἐνετεῖλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. Ἄλλος, ✕ καὶ ἐφύλαξαν σὺν πάσας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετεῖλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων Θεός Ἰσραήλ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Vacat.

Usque ad diem hanc, quia audierunt præceptum patris sui.

15.

15. Vacat. Alius, mane surgens et mittens.

15.

17-19. Quia locutus sum ad eos, et non audierunt, et vocavi eos, et non responderunt. Et domui Rechab dixit Jeremias.

17-19. Vacat.

17-19. Quia locutus sum ad eos, et non audierunt, et vocavi eos et non responderunt. Et domui Rechab dixit Jeremias.

Idcirco sic dixit Dominus virtutum, Deus Israel.

(Quoniam audierunt filii Jonadab filii Rechab mandatum patris sui,) facere quemadmodum præcepit eis pater eorum. Alius, et custodierunt omnia præcepta ejus, juxta omnia quæcumque præcepit ipsis pater eorum; ideo hæc dicit Dominus virtutum Deus Israel.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Jeremiæ.

V. 11. Ms. Jes. in textu habet, οἰκήσωμεν, ad marg., ψήσασμεν.

V. 14. Ἄλλος, τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Idem.

Ibid. Α., Θ., ἔως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τῆς ἐντολῆς etc. Drusius, τὴν ἐντολὴν. Hæc porro et quæ sequuntur asteriscis notata, deerant in LXX.

V. 15. Ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων. Ms. Jes. Drusius vero, ὀρθρίζων τὸ πρῶτον καὶ ἀποστέλλων. [Ex Complut. Da.]

V. 17-19. Σ., Θ., ἀνθ' ὧν ἐλάλησα etc. Idem ms. Jes. In schedis meis habetur, S., Θ. Prior littera,

hac forma S. an Symmachum significet, non sat exploratum mihi. Posset enim esse notula, qua remittatur ad textum. Et vero in ipso textu ea ipsa vel littera, vel notula ponitur sic, ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς ✕ S. qua fortasse remittitur ad aliam similem in margine positam ut supra. Drusius hunc locum sic exprimit ex Complut., διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐκάλεσα αὐτούς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν καὶ τῷ οἴκῳ τῶν Ῥαχαβέμ εἶπεν Ἰερემίας, οὕτως εἶπεν Κύριος.

Ibid. Τῶν δυνάμεων etc. Ms. Jes.

Ibid. Καὶ ἐφύλαξαν σὺν πάσας etc. Idem.

JEREMIAE CAPUT XXXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.

1. ✕ Ἐγενήθη ἃ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.

2. Τόμον.

2. Χαρτίον.

2.

Ἐλάλησα. Ἄλλος, ἐρημύματα.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. In anno.

1. Factum est in anno.

2. Τοῖνον.

2. Chartam.

2.

Locutus sum. Alius, prædixi.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	ΑΚΥΤΑΣ.
3 את כל ישבו איש	3.	3.
7 וישבו איש	7.	7.
8 בדרך בן-נריה	8.	8. ✕ Υἱὸς Νηριου.
9 וכל-העם הבאים, כערי יהודה בירושלם	9.	9.
10 באוני	10.	10.
12 ואלנתן	12.	12.
14 המגלה אשר	14.	14.
15 באזניהם	15.	15.
20 ויבאו אל-מלך	20.	20. Καὶ ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ.
23 בתער	23.	23.
עד-תם כל-המגלה, על-ראש אשר על-האח	23.	23.
24 ולא פחדו	24.	24.
25 לבלתי שרף את המגלה ולא שבע אליהם	25.	25.
31 את עונם	31.	31.
32 מגלה אחרת ויתנה אל בדרך בן-נריהו הספר	32.	32.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Omnia. Revertantur vir.	3. Omnia. Revertatur unusquisque.	3.
7. Et revertentur vir.	7. Et revertatur unusquisque.	7.
8. Baruch filius Neriah.	8. Baruch filius Neriae.	8. Filius Neriae.
9. Et universus populus venien- tes de urbibus Juda in Jerusalem.	9. Et universae multitudini, quae confluxerat de civitatibus Juda in Jerusalem.	9.
10. In auribus.	10. Audiente.	10.
12. Et Elnathan.	12. Et Elnathan.	12.
14. Volumen quo.	14. Volumen ex quo.	14.
15. In auribus eorum.	15. In auribus eorum.	15.
20. Et ingressi sunt ad regem.	20. Et ingressi sunt ad regem.	20. Et occurrerunt regi.
23. In scalpello. Donec consumeretur omne vo- lumen in igne qui super rogam.	23. Scalpello. Donec consumeretur omne vo- lumen igni, qui erat in arula.	23.
24. Et non timuerunt.	24. Et non timuerunt.	24.
25. De non comburendo volu- mine, et non audivit ad eos.	25. Ne combureret librum, et non audivit eos.	25.
31. Iniquitatem eorum.	31. Iniquitates suas.	31.
32. Volumen aliud, et dedit ip- sum ad Baruch filium Nerihu scri- bam	32. Volumen aliud, et dedit illud Baruch filio Neriae scrib.	32.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.	3. Πάντα. "Αλλ., ✕ σύν : πάντα. "Αποστραφύσιν ✕ ἕκαστος. "Αλλος, ἀποστρέψωσιν.	3.
7.	7. Καὶ ἀποστρέψουσιν.	7. ✕ "Ἐκαστος.
8. ✕ Υἱὸς Νηριου.	8. Βαρούχ.	8.
9.	9. Πᾶς ὁ λαὸς ἐν Ἱερουσαλήμ. "Αλλοι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐρχόμενοι ἐκ πόλεων Ἰούδα εἰς Ἱερουσαλήμ.	9.
10.	10. Ἐν ὧσι. "Αλλος, εἰς τὰ ὧτα.	10.
12.	12. Καὶ Ἰωνάθαν. "Αλλος, καὶ Νάθαν. "Αλλος, καὶ Ἐλνάθαν.	12.
14.	14. Τὸ χαρτίον ἐν ψ̄ σύ. "Αλλως, τὸ βιβλίον ἐν ψ̄ ✕ σύ.	14.
15. ✕ Εἰς τὰ ὧτα αὐτῶν.	15. <i>Vacat.</i>	15.
20.	20. Καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα.	20.
23. Σμδρη.	23. Ευρῶ. "Ἔως ἐξέλιπε πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας. "Αλλος, ✕ ἕως οὗ ἐξέλιπεν πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ τῆς ἐσχάρας.	23.
24.	24. Καὶ οὐκ ἐζήτησαν. "Αλλος, καὶ οὐκ ἐξέστησαν.	24.
25.	25. Πρὸς τὸ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον. "Αλλος, πρὸς τὸ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν.	25.
31.	31. <i>Vacat.</i> "Αλλος, τὰς ὁμοίας αὐτῶν.	31.
32.	32. Καὶ ἔλαθε Βαρούχ χαρτίον ἕτερον. "Αλλος, χαρτίον ἕτερον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ Βαρούχ υἱῷ Νηριου τοῦ γραμματέως.	32.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.	3. Omnia. <i>Alius, idem.</i> Revertantur unusquisque. <i>Alius, revertantur.</i>	3.
7.	7. Et revertentur.	7. Unusquisque.
8. Filius Nerix.	8. Baruch.	8.
9.	9. Omnis populus in Jerusalem. <i>Alii, et omnis populus qui veniebant ex urbibus Juda in Jerusalem.</i>	9.
10.	10. In auribus. <i>Alius, in aures.</i>	10.
12.	12. Et Jonathan. <i>Alius, et Nathan. Alius, et Elnathan.</i>	12.
14.	14. Charta in qua tu. <i>Aliter, hiber, in quo tu.</i>	14.
15. In aures eorum.	15. <i>Vacat.</i>	15.
20.	20. Et ingressi sunt ad regem.	20.
23. Scalpello.	23. Novacula. Donec defecit totum volumen in igne qui super arulam. <i>Alius, donec defecit omnis charta in igne foci.</i>	23.
24.	24. Et non quæsierunt. <i>Alius, et non exterriti sunt.</i>	24.
25.	25. De comburendo volumine. <i>Alius, de non comburenda charta, et non audivit eos.</i>	25.
31.	31. <i>Vacat. Alius, iniquitates eorum.</i>	31.
32.	32. Et sumsit Baruch volumen aliud. <i>Alius, chartam aliam, et dedit eam Baruch filio Nerix scribæ.</i>	32.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Jeremiæ.

- V. 1. ✕ 'A., Θ., ἐγενήθη. Ms. Jes.
- V. 2. 'A., κεφαλίδα. Σ., τόμον. Idem. [Alex. et Complut., γάρτην. DRACH.]
- Ibid. 'Aλλος, ἐρημάτιστα. Idem. [Ita et Alex. Sic etiam mox v. 4. DRACH.]
- V. 3. ✕ Σὺν : Ibid. ✕ ἕκαστος. 7. Θ., ✕ ἕκαστος. [Rom. et Ald., ἀποστρέψουσιν. Alex. et Complut., ἀποστραφῶσιν. DRACH.] 8. 'A., Θ., ✕ οὐδὲς Νηρίου. Ms. Jes. [Habet Complut. Dr.]
- V. 9. Πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐρχόμενοι. Ms. Jes. sine interpretis nomine.
- V. 10. 'Aλλος, εἰς τὰ ὤτα. Idem. [Alex. hic et v. 15. DRACH.]
- V. 12. LXX. Edit. Rom. habet Ἰωνάθαν. Ms. Jes. in textu. Νάθαν, ad marg., Ἐλνάθαν.
- V. 14. Ο', τὸ βιβλίον ἐν ψ ✕ σὺ. Idem. Aliæ editiones, τὸ χαρτίον. [Ed. Rom., χαρτίον. Alex., βιβλίον. — Immerito ponitur asteriscus ante σὺ, nou

JEREMIÆ CAPUT XXXVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοὺς γράμματα.	ΑΚΥΛΑΞ.
3 ירמיה הנביא	3.	3.
9 ולכי	9.	9.
15 ותנו אותי ברת האסור ברת יהונתן	15.	15. ✕ Εἰς οἶκον φυλακῆς : εἰς τὴν οἰκίαν Ἰωνάθαν.
16 כי בא ירמיה אל-בית המד אל-הוציח	16.	16. Εἰς τὰ ἐργαστήρια..
17 המלך בביתו בסוד	17.	17.
18 אל-המלך צדקיהו	18.	18.
19 מלך-בבל עליכם ועל הארץ הזאת	19.	19.
20 ועתה שבע-נא אדני המלך תפל-נא	20.	20.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Jeremihu prophetam.	3. Jeremiam prophetam.	3.
9. Ibunt.	9. Abibunt.	9.
15. Et cederunt eum domum carceris, domum Jonathan.	15. Eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan.	15. In domum custodiæ, in domum Jonathan.
16. Nam ingressus est Jeremihu ad domum laci, et ad ergastula.	16. Itaque ingressus est Jeremias in domum laci, et in ergastulum.	16. In officinas (vel, tabernas).
17. Rex in domo sua in abscondito.	17. In domo sua abscondite.	17.
18. Ad regem Sedekihu.	18. Ad regem Sedeciam.	18.
19. Rex Babel super vos et super terram hanc.	19. Rex Babylonis super vos, et super terram hanc.	19.
20. Et nunc audi, quæso, domine mi rex. Cadat, obsecro.	20. Nunc ergo audi, obsecro, domine mi rex. Valeat.	20.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Jeremiæ.

- V. 3. II., ✕ τὸν προφήτην. Ms. Jes.
- V. 9. 'Aλλος, παρεύσονται. Idem.
- V. 15. 'A., Θ., ✕ εἰς οἶκον φυλακῆς. Idem. [Compl., εἰς τὸν ο. φ. DRACH.]
- V. 16. Καὶ εἰσῆλθεν Ἰερεμίας etc. Idem. 'A., τὰ

JEREMIÆ CAPUT XXXVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοὺς γράμματα.	ΑΚΥΛΑΞ.
1 שפמיה בן-מתן	1.	1.
1 ופשחור בן-מלכיה		✕ Καὶ Πασχὺρ υἱὸς Μελχίου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Saphatia filius Mathan.	1. Saphatias filius Mathan.	1.
Et Paschur filius Melchia.	Et Phassur filius Melchiæ.	Et Paschor filius Melchiæ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Jeremiæ.

enim exstat in Hebr. DRACH.]

V. 15. Σ., εἰς τὰ ὤτα. Ms. Jes.

V. 20. Ἄ., καὶ ἀπήνησαν τῷ βασιλεῖ. Drusius, qui dicit hanc lectionem suspectam esse.

V. 23. Σ., σμῶλ. Ms. Jes.

Ibid. ✕ Ἔως οὗ ἐξέλιπεν etc. Idem. In LXX legitur, ἕως ἐξέλιπε, etc., ut supra, quod olim defuisse videtur, et cum asterisco in Hexaplis positum postea remansisse.

V. 24. Ἄλλ., καὶ οὐκ ἐξέστησαν. Drusius. [Rom., ἐξήτησαν. Alex., ἐξεζήτησαν. Ald., ἐξεζήτησαν. Complut., ἐξέστησαν. DRACH.]

V. 25. Hujus et sequentium versuum lectiones adfert Drusius ipsis verbis ex editione Complutensi.

Ibid. Χαρτίον. Alex., βιβλίον. DRACH.

V. 31. Τὰς ἀνομίας αὐτοῦ. Ita Complut. IDEM.

V. 32. Alex., B. υἱὸς N. τῷ γραμματεῖ. IDEM.

JEREMIAE CAPUT XXXVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.	3. Ἰερεμίαν. Π., ✕ τὸν προφήτην.	3.
9.	9. Ἀπελεύσονται. Ἄλλος, πορεύσονται.	9.
15.	15. Καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν Ἰωνάθαν.	15. ✕ Εἰς οἶκον φυλακῆς ; εἰς τὴν οἰκίαν Ἰωνάθαν.
16.	16. Καὶ ἦλθεν Ἰερεμίας εἰς οἰκίαν τοῦ λάκκου, καὶ εἰς τὸν χερῆθ. Ἄλλος, ✕ καὶ εἰσῆλθεν Ἰερεμίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου, καὶ εἰς τὸν συγκλεισμένον.	16.
17.	17. Ὁ βασιλεὺς ✕ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ; κρυφαίως.	17.
18.	18. Τῷ βασιλεῖ ✕ Σεδεκίᾳ.	18.
19.	19. Βασιλεὺς Βαβυλῶνος ✕ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ; ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην.	19.
20.	20. Καὶ νῦν ✕ ἀξιώ ἄκουσον ; κύριε βασιλεῦ.	20.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.	3. Jeremiam. Omnes, prophetam.	3.
9.	9. Abibunt. Alius, ibunt.	9.
15.	15. Et miserunt eum in domum Jonathan.	15. In domum custodiae, in domum Jonathan.
16.	16. Et venit Jeremias in domum laci, et in chareth. Alius, et ingressus est Jeremias in domum laci, et in clausuram.	16.
17.	17. Rex in domo sua clam.	17.
18.	18. Regi Sedeciae.	18.
19.	19. Rex Babylonis super vos, et super terram hanc.	19.
20.	20. Et nunc quæso. audi domine rex.	20.

Cadat, utique..

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Jeremiæ.

ἐργαστήρια. Eusebius et Hieronymus De locis Hebraicis.

V. 17. Ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Ms. Jes., ut et sequentes omnes cum asteriscis lectiones.

JEREMIAE CAPUT XXXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Σαφανίας υἱὸς Νάθαν. Ἄλλος, Σαφατίας υἱὸς Μάθθαν. Vacat.	1. ✕ Καὶ Πασχώρ υἱὸς Μελεχίου.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1 Saphanias filius Nathan. Alius, Saphatias filius Maththan. Vacat.	1. Et Pascher filius Melechia.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	AKYTAΣ.
2 היושב	2.	2.
3 כרע ובדבר		✕ Καὶ ἐν θανάτῳ.
4 ויאמרו השרים	4.	4.
6 ויקחו את - ירמיהו	6.	6. ✕ Καὶ ἔλαβον τὸν Ἰερεμίαν.
7 הכישי איש סרים	7.	7.
והמלך יושב בשער		
9 אדני המלך הרעו האנשים האלה את כל- אשר עשו לירמיהו הנביא את אשר- השליט אל- הברר וימת תחתיו	9.	9.
10 את עבד- מלך הכישי	10.	10.
11 ויקח ׀ עבד-מלך את-האנשים ביד אל-תחת הארז בתלים	11.	11.
12 ויאמרו עבד- מלך הכישי אל- ירמיהו שים נא בלואי וסתמרת והבלהים תחת אצילות ידך	12.	12.
14 אל- מבוא השלישי Ἐσω τῆς τρίτης θύρας.	14.	14. Ἀσισιήλ.
16 האנשים האלה אשר מבקשים את- נפשך	16.	16. . . . ✕ τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν σου.
18 ואם	18.	18.
אל-שרי מלך בבל		✕ Πρὸς τοὺς ἀρχοντας βασιλέως Βαβυλῶνος. . . . ✕ ἐκ χειρὸς αὐτῶν.
ואתה לא - תמלט מידם		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
2. Sedens. In fame, et in peste.	2. Quicumque manserit. Et fame, et peste.	2. Et in morte.
4. Et dixerunt principes.	4. Et dixerunt principes.	4.
6. Et acceperunt Jeremibu.	6. Tulerunt ergo Jeremiam.	6. Et acceperunt Jeremiam.
7. Æthiops vir eunuchus.	7. Æthiops vir eunuchus.	7.
Et rex sedens in porta.	Porro rex sedebat in porta.	
9. Domine mi rex, male fecerunt homines isti omnia quæ fecerunt Jeremihu prophetae, quem projecerunt in lacum, et morietur sub eo.	9. Domine mi rex, male fecerunt viri isti omnia quæcumque perpetrarunt contra Jeremiam prophetam, mittentes eum in lacum, ut moriatur ibi.	9.
10. Abedmelech Æthiopi.	10. Abdemelech Æthiopi.	10.
11. Et assumpsit Abedmelech vir in manu sua. Ad sub thesaurum. In funibus.	11. Assumptis ergo Abdemelech secum viris. Quæ erat sub cellario. Per funiculos.	11.
12. Et dixit Abedmelech Æthiops ad Jeremihu + Pone nunc vetera tractionum et corruptionum sub axillis manuum tuarum.	12. Dixitque Abdemelech Æthiops ad Jeremiam : Pone veteres pannos, et hæc scissa et putrida, sub cubito manuum tuarum.	12.
14. Ad introitum tertium. Syrus, intra tertiam portam.	14. Ad ostium tertium.	14. Aslisiel.
16. Hominum istorum, qui quærent animam tuam.	16. Virorum istorum, qui quærent animam tuam.	16. . . . quærentium animam tuam.
18. Et si. Ad principes regis Babel. Et tu non effugies de manu eorum.	18. Si autem. Ad principes regis Babylonis. Et tu non effugies de manu eorum.	18. Ad principes regis Babylonis. . . . de manu eorum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2	2. Ὁ κατοικῶν. Ἄλλος, ὁ καθ- ήμενος. Ἐν λιμῶ.	2. ✕ Καὶ ἐν θανάτῳ.
4.	4. Καὶ εἶπαν. Π., . . . ✕ οἱ ἄρ- χοντες.	4.
6.	6. <i>Vacat.</i>	6. ✕ Καὶ ἔλαβον τὸν Ἰερεμίαν.
7.	7. Αἰθίοψ. Π., . . . ✕ ἀνὴρ εὐ- νοῦχος. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν τῇ πύλῃ. Π., . . . ✕ ἐκάθητο ἐν τῇ πύλῃ.	7.
9.	9. ✕ Κύριε βασιλεῦ, ἐπονηρέω- σαντο οἱ ἄνδρες οὗτοι ἅπαντα ὅσα ἐποίησαν Ἰερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ὅτι ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἀποθάνειται ὑποκάτω αὐτοῦ.	9.
10.	10. Ἀδδεμέλεχ. Π., ✕ τῷ Αἰθίο- πι.	10.
11.	11. Καὶ ἔλαβεν Ἀδδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους ✕ μεθ' ἑαυτοῦ. Τὴν ὑπόγειον ✕ τοῦ θησαυροῦ. <i>Vacat.</i>	11. ✕ Ἐν τοῖς σχοίνιαις.
12.	12. Καὶ εἶπε Ἐγώ. Ταῦτα θεὸς ὑποκά- τω τῶν σχοίνιων.	12. ✕ Καὶ εἶπεν Ἀδδεμέλεχ ὁ Αἰθίοψ πρὸς Ἰερεμίαν, Ἐγὼ τὰ πα- λαιὰ βράχη κατὰ μαλεῖν ὑπὸ τοὺς ἀγκῶνας τῶν χειρῶν σου.
14.	14. Ἀσισιήλ. Οἱ λοιποὶ, τὴν τρίτην.	14.
16. . . . ✕ τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν σου.	16. Ἀνθρώπων τούτων.	16.
18. ✕ Πρὸς τοὺς ἄρχοντας βασιλέως Βαβυλῶνος.	18. Καὶ εἰάν. Ἄλλος, ἐν δέ. <i>Vacat.</i> Καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῆς. LXX INTERPRETES.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Habitans. <i>Alius</i> , sedens. In fame.	2. Et in morte.
4.	4. Et dixerunt. <i>Omnes</i> , . . . prin- cipes.	4.
6.	6. <i>Vacat.</i>	6. Et acceperunt Jeremiam.
7.	7. <i>Æthiops. Omnes</i> , . . . vireunu- chus. Et rex erat in porta. <i>Omnes</i> , . . . sedebat in porta.	7.
9.	9. Domine rex, male fecerunt viri isti quæcumque fecerunt Je- remiæ prophetæ, quia injecerunt eum in lacum, et morietur sub eo.	9.
10.	10. Abdemelech. <i>Omnes</i> , <i>Æthiopi</i> .	10.
11.	11. Et accepit Abdemelech vi- ros secum. Subterraneum thesauri. <i>Vacat.</i>	11.
12.	12. Et dixit : Ista pone sub fu- niculis.	12. Et dixit Abdemelech <i>Æthiops</i> ad Jeremiam : Pone veteres pannos ad malein, sub cubitis manuum tuarum.
14.	14. Aslisiel. <i>Reliqui</i> , tertiam.	14.
16. . . . quærentium animam tuam.	16. Hominum istorum.	16.
18. Ad principes regis Babylonis.	18. Et si. <i>Alius</i> , si autem. <i>Vacat.</i> Et tu non salvaberis.	18.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΑΣ.
נח - שמוע 20	20.	20.
ויכלו 22	22.	22.
בבץ רגלך		
23 ואת - כל - נשך	23.	23.
ואתה לא - תבלט מידם		
השרף באש		
25 ומה - דבר - אליך הבלך	25.	25.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
20. Audi, quæso.	20. Audi, quæso.	20.
22. Et prævaluerunt.	22. Et prævaluerunt.	22.
In cæno pes tuus.	In lubrico pedem tuum.	
23. Et omnes uxores tuas.	23. Et omnes uxores tuas.	23.
Et tu non evades de manu eorum.	Et tu non effugies manus eorum.	
Cremabis in igne.	Comburet igni.	
25. Et quid locutus est ad te rex?	25. Et quid locutus est tecum rex?	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Jeremiæ.

V. 1. Ἄλλος, Σαφατίας υἱὸς Μαθθάν. Ms. Jes. habet ΜΑΘΘΑ.

Ibid. Ἄ., Θ., καὶ Πασγῶρ etc. Ms. Jes.

V. 2. Ὁ καθήμενος. Ἄλλος, ὁ κατοικῶν. Drusius, [Ὁ κατοικῶν, habet textus τῶν LXX omnium editionum, si excipias Complutensem, quæ præfert, ὁ καθήμενος. Plures sunt emendationes et additiones quas nobis obligit facere hoc in capitulo, quas tædet ut singulas indicemus. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Θ., καὶ ἐν θανάτῳ. Ms. Jes. Drusius vero sine interpretis nomine, καὶ ἐν λοιμῷ, ex ed. Complut. ut et alia.

V. 4. Π., ✕ οἱ ἀρχοντες. Idem.

V. 6. Ἄ., Θ., καὶ ἔλαβον τὸν Ἱερεμίαν. Idem, et Drusius sine interpretis nomine, καὶ ἔλαβον τὴν Ἱερεμίαν, καὶ ἔρριψαν.

V. 7. Π., ✕ ἀνὴρ εὐνοῦχος. Idem, et Drusius sine interpretis nomine.

Ibid. Π., ✕ ἐκάθητο. Idem.

V. 9. ✕ Κύριε βασιλεῦ etc. Drusius vero sic ex Complutensi: Κύριέ μου βασιλεῦ, ἐπονήρευσαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πάντα ἃ ἐποίησαν κατὰ τοῦ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, βίβαντες αὐτὸν εἰς λάκκον, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ προσώπου.

V. 10. Π., ✕ τῷ Αἰθίοπι. Ms. Jes. Et v. 41, ✕ μεθ' ἐαυτοῦ. Ibid. ✕ τοῦ θησαυροῦ.

V. 12. Θ., ἐν τοῖς σχοινοῖς etc. Idem.

Ibid. Θ., καὶ εἶπεν etc. Idem.

V. 14. Ἄ., Ἀσλεισὴλ. Sic ms. Jes. quod sane suspexit idem, ut et Apollinarius, οἱ λοιπ., τὴν τρίτην. Syrus ex Drusio, ἔσω τὴν τρίτην θύραν. [LXX edit. Rom., εἰς οἰκίαν Ἀσλεισὴλ, in domum

JEREMIE CAPUT XXXIX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΑΣ.
1 והיה כאשר נלכדו ירושלם	1.	1.
- בשנה התשעית לצדקיהו מלך - ירודה בחודש העשירי		
3 נרגל שראצר	3.	3.
סמגרי - נבו שרסכים		
וכל - שאות - שרי מלך - בבבל		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et factum est ut caperetur Jerusalem in anno nono Sedekihu regis Juda in mense decimo.	1. Et factum est ut caperetur Jerusalem anno nono Sedeciae regis Juda, mense decimo.	1.
3. Nergel Sarasar.	3. Neregal, Sereser.	3.
Samgar-Nabu Sarsachim.	Semegarnabu, Sarsachim.	
Et omne reliquum principum regis Babel.	Et omnes reliqui principes regis Babylonis.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
20.	20. Ἄκουσον ✕ δὴ.	20.
22.	22. Καὶ δυνήσονται. Ἄλλος, καὶ ἠδυνάσθησαν. Ἐν ὀλισθήματι ποδά σου. Ἄλλος, ἐν ὀλισθήματι ποδός σου.	22.
23.	23. Καὶ ✕ πάσας ; τὰς γυναῖκας σου. Καὶ οὐ οὐ μὴ σωθῆς.	23. ... ✕ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ [1. αὐτῶν].
25.	Κατακαυθήσεται ✕ ἐν πυρὶ. 25. Τί ἐλάλησέ σοι ὁ βασιλεύς ; Ἄλλ., τί ἐλάλησας πρὸς τὸν βασιλέα ;	25.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
20.	20. Audi utique.	20.
22.	22. Et prævalebunt. <i>Alius</i> , et prævaluerunt. In lubricis pedem tuum. <i>Alius</i> , in lapsu pedis tui.	22.
23.	23. Et omnes mulieres tuas. Et tu non salvaberis. Comburetur in igne.	23. ... de manu eorum.
25.	25. Quid locutus est tibi rex ? <i>Alius</i> , quid locutus es ad regem ?	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Jeremiæ.

*Aselisel. Alex., Σαλαθιήλ. Ald. et Complut., Ἄσα-
λισαήλ. DRACH.]*

V. 16. Ἄ., Σ., ✕ τῶν ζητούντων etc. Ms. Jes.
V. 18. Ἄλλος, ἐὰν δέ. Idem, et ibid. Ἄ., Σ.,
πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Ibid. Ἄ., ✕ ἐκ χειρὸς αὐτῶν.
Et 20, ✕ δὴ.

V. 22. Ἄλλος, καὶ ἠδυνάσθησαν. Drusius. [Sic etiam Complut., ἠδυνάσθησαν, quod noster vertit, post Drusium, *prævaluerunt*. Sed verbum *ἀδυναμαί* (vox alioquin barbara. Consule Lobeck. ad Phryn., p. 566) plane palamque contrarium significat, non *possum*. Melior lectio editionis Rom. et Alex., quam addidimus in textu. DRACH.]

Ibid. Ἐν ὀλισθήματι ποδός σου. Idem, qui adjicit, *Alii*, ποδάς σου, quod interpretantur, contra pedes tuos. [Scil. pro ποδά Rom. editionis, cujus versio-

nem addidimus in textu. Alex. et Complut. habent, ποδάς. Diversitas hæc emergit ex ipso textu Hebr. Chetib enim est, קְהִיב, *pedem tuum*, Keri autem, קְהִיב, *pedes tuos*. Porro, ποδά vel ποδάς regitur a præcedenti verbo καταλύσουσι (ἐν ὀλισθήμασι). *Dimittent*, vel *deponent*, in *cænis*, vel *locis lubricis*, *pedem tuum*, vel *pedes tuos*. Nescimus ergo quare doctissimus Montf. pronunciet : « quod interpretantur, *contra pedes tuos*. » Sed altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris, dicit Sapiens. DRACH.]

V. 23. ✕ Πάσας. Ms. Jes. et ibid. Θ., ✕ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Ibid. ✕ ἐν πυρὶ. V. 25. Idem in textu, Ἄλλος, τί ἐλάλησας πρὸς τὸν βασιλέα ;

JEREMIE CAPUT XXXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ τοῦ Σεδεκία βασιλέως Ἰούδα.	1. ✕ Ἦνίχα κατελήφθη Ἱερουσαλήμ, ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τοῦ Σεδεκίου βασιλέως Ἰούδα ; ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ.
3.	3. Μαργασάαρ. Ἄλλος, Νηργέλ Σαράσαρ. Σαμαγάδ καὶ Ναβουσάραχ. Ἄλλος, Ράβσαρις καὶ Ναγάργας Σαρσαχίμ. Καὶ οἱ κατάλοιποι ἡγεμόνες βασιλέως Βαβυλώνος. Ἄλλος, μεγιστάνες.	3. ✕ Καὶ πάντες οἱ ἐπίλοιποι ἄρχοντες βασιλέως Βαβυλώνος.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Et factum est mense nono Sedecie regis Juda.	1. Cum capta est Jerusalem, in anno nono Sedecie regis Juda, in mense decimo.
3.	3. Marganasar. <i>Alius</i> , Nergel Sarsasar. Samagad et Nabusarach. <i>Alius</i> , Rabsaris et Nagargas Sarsachim. Et reliqui principes regis Babylonis. <i>Alius</i> , magnates.	3. Et omnes reliqui principes regis Babylonis.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
4 ויהי כאשר ראם צדקיהו מלך-יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן-העיר דרך גן המלך בשער בין החמטים ויצא דרך הערבה	4.	4.
5 וירדפו היל-כשדים אחריהם וישגו את-צדקיהו בערבות ירדו ויקחו אותו ויעלו אל-נבוכדנאצר מלך-בבל רבלתה בארץ חמט וידבר אתו משפטים	5.	5.
6 וישחטו מלך בבל את-בני צדקיהו ברבלה לעיניו ואת כל-חדי יהודה שחטו	6.	6.
7 ואת-עיני צדקיהו עור ויאסדו בנחשתים לביא אתו בבלה	7.	7.
8 ואת-בית המלך ואת-בית העם שרפו הכשדים באש ואת-חמט ירושלם נתצו	8.	8.
9 ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת-הגבלים אשר נפלו עליו ואת	9.	9.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

4. Et fuit cum vidisset eos Sedekihu rex Juda, et omnes viri belli, et fugerunt, et egressi sunt nocte de civitate, via horti regis per portam inter duos muros: et egressus est via planitiei.	4. Cumque vidisset eos Sedecias rex Juda, et omnes viri bellatores, fugerunt, et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam, quæ erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti.	4.
5. Et persecuti sunt exercitus Chasdim post eos, et comprehenderunt Sedekihu in campestribus Jeriho, et ceperunt eum, et ascendere fecerunt eum ad Nabuchadnesar regem Babel in Rebla in terra Hamath, et locutus est cum eo iudicia.	5. Persecutus est autem eos exercitus Chaldæorum: et comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Jerichontinæ, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: et locutus est ad eum iudicia.	5.
6. Et jugulavit rex Babel filios Sedekihu in Rebla in oculis ejus, et omnes nobiles Juda jugulavit.	6. Et occidit rex Babylonis filios Sedeciæ in Reblatha, in oculis ejus: et omnes nobiles Juda occidit.	6.
7. Et oculos Sedekihu excæcavit, et vinxit eum in compedibus ad ducendum eum in Babel.	7. Oculos quoque Sedeciæ eruit: et vinxit eum compedibus ut duceretur in Babylonem.	7.
8. Domumque regis et domum populi combusserunt Chasdim in igni, et muros Jerusalem diruerunt.	8. Domum quoque regis, et domum vulgi succenderunt Chaldæi, et murum Jerusalem subverterunt.	8.
9. Et residuum populi remanentium in civitate, et dilabentes qui dilapsi sunt super eum, et resi-	9. Et reliquias populi qui remanserant in civitate, et perfugas qui transfugerant ad eum, et super-	9.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4. *Vacat.* 4. ✕ Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἶδεν αὐτοὺς Σεδεκίας βασιλεὺς Ἰουδα καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πολέμου, καὶ ἔφυγον καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως ὁδὸν κρήπου τοῦ βασιλέως τῆς πύλης ἀναμέσον τῶν τειχέων, καὶ ἐξῆλθον ὁδὸν τῆν ἀραβά.
5. *Vacat.* 5. ✕ Καὶ κατεδίωξεν δύναμις Χαλδαίων κατόπισθεν αὐτῶν, καὶ κατέλαθον τὸν Σεδεκίαν ἐν ἀραβῶθ Ἰεριχώ, καὶ ἔλαθον αὐτὸν, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν πρὸς Ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα Βαβυλώνος ἐν Ῥεβλάθα ἐν γῆ Αἰμάθ, καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ κρίματα.
6. *Vacat.* 6. ✕ Καὶ ἔσφαξεν βασιλεὺς Βαβυλώνος τοὺς υἱοὺς Σεδεκίου ἐν Δεβλαθά κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐλευθέρους Ἰουδα ἔσφαξεν.
7. *Vacat.* 7. ✕ Καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς Σεδεκίου ἐξετύφλωσεν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις γαλκαῖς, τοῦ ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς Βαβυλώνα, καὶ δοῦναι αὐτὸν εἰς οἶκον τοῦ μυλῶνος.
8. *Vacat.* 8. ✕ Καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν οἶκον τοῦ λαοῦ ἐνέπρησαν οἱ Χαλδαῖοι ἐν πυρὶ, καὶ τὸ τεῖχος τῆς Ἱερουσαλήμ καθεῖλαν.
9. *Vacat.* 9. ✕ Καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ, τοὺς ὑπολειφθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἐμπεσόντας οἱ ἐνέπεσαν αὐτῷ, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ τῶν καταλειμμένων ἀπώκισσε Ναβου-

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4. *Vacat.* 4. Factum est autem cum vidit eos Sedecias rex Juda et omnes viri belli, et fugerunt, et egressi sunt nocte de civitate, viam horti regis portæ inter muros: et egressi sunt viam araba.
5. *Vacat.* 5. Et persecuta est virtus Chaldaeorum post eos, et comprehenderunt Sedeciam in araboth Jericho: et ceperunt eum, et sursum duxerunt eum ad Nabuchodonosor ad regem Babylonis in Reblatha in terra Æmath: et locutus est cum eo judicia.
6. *Vacat.* 6. Et jugulavit rex Babylonis filios Sedeciæ in Deblatha ad oculos ejus, et omnes liberos Juda jugulavit.
7. *Vacat.* 7. Et oculos Sedeciæ excæcavit, et ligavit eum in compedibus æneis, ut duceret eum in Babylonem, et daret eum in domum pistrini.
8. *Vacat.* 8. Et domum regis et domum populi incenderunt Chaldaei in igne, et murum Jerusalem diruerunt.
9. *Vacat.* 9. Et residuum populi relictos in urbe, et incidentes qui inciderunt ipsi, et residuum populi reli-

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
יתר העם השאירים הגלה נבזראדן רב-טבחים בכל	10.	10.
10 ומן-העם הדלים אשר אין להם מאומה השאיר נבזראדן רב- טבחים בארץ יהודה חתן להם נרמים ויגבים ביום הדוא	11.	11.
11 רצו נבזראדן- מלך-בבל על- ירמיהו ביד נבזראדן רב-טבחים לאמ-	12.	12.
12 קחנו ועיניך שים עליו ואל- תעש לו מאומה רע כי אם כאשר ידבר אליך כן עשה עמו	13.	13.
13 וישלח נבזראדן רב-טבחים והבשחן רב-סוסים ונרגל שראצר רב-מג	14.	14.
14 דברי יהודה בהיותו עמד	15.	15. . . . ✱ ὄντος αὐτοῦ συνεχο- μένου.
16 והיו לפניך ביום ההוא	16.	16.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

duum populi remanentium tran-
stulit Nabuzaradan magister lanio-
rum Babel.

fluos vulgi, qui remanserant, trans-
tulit Nabuzardan magister militum
in Babylonem.

10. Et de plebe pauperes, qui-
bus non eis quicquam, remanere
fecit Nabuzaradan magister lanio-
rum in terra Juda : et dedit eis
vineas et agros in die illa.

10. Et de plebe pauperum, qui
nihil penitus habebant, dimisit
Nabuzardan magister militum in
terra Juda : et dedit eis vineas et
cisternas in die illa.

11. Et praecepit Nabuchadresar
rex Babel super Jeremihu in manu
Nabuzaradan principis laniorum,
dicens.

11. Praecepit autem Nabucho-
donosor rex Babylonis de Jeremia
Nabuzardan magistro militum,
dicens.

12. Tolle illum, et oculos tuos
pone super eum, et ne facias ipsi
quidquam mali : sed secundum
quod loquetur ad te, sic facias
cum eo.

12. Tolle illum, et pone super
eum oculos tuos, nihilque ei mali
facias : sed ut voluerit, sic facias ei.

13. Et misit Nabuzaradan ma-
gister laniorum et Nabusezban
Rabsaris et Nergel Sereser prin-
ceps magorum.

13. Misit ergo Nabuzardan prin-
ceps militiae, et Nabusezban et
Rabsares, et Nergel, et Sereser,
et Rebmag.

15. Verbum Domini, cum esset
clausus.

15. Sermo Domini, cum clausus
esset.

16. Et erunt in conspectu tuo
in die illa.

16. Et erunt in conspectu tuo
in die illa.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Jeremiæ.

V. 1. Θ., ἡνίκα κατελήφθη Ἱερουσαλήμ etc. Ms. Jes. Hæc porro verba, *Et factum est cum caperetur Jerusalem, in Hebræo et in Vulgata sunt capituli 38, sequentia vero capituli 39.*

V. 3. Ἄλλος, Νηργέλ Σαρῆσαρ. Hæc nominum propriorum varietates ex ms. Jes.

Ibid. Καὶ πάντες οἱ ἐπίλοιποι etc. Hujus et sequentium versuum, qui in τοῖς Ο' desiderantur, versionem ex Theodotione adfert ms. Jes. Aliam de more exhibet Drusus, qualem mox proferemus.

Ibid. Ἄλλος, μεγιστάνες. Ms. Jes.

V. 4. Drusus ex Complut. : Καὶ ἐγένετο, ὡς ὄψεν αὐτοὺς Σεδεκίας βασιλεὺς Ἰούδα, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμιστᾶι, καὶ ἐφυγον, καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὄψιν κήπου τοῦ βασιλέως διὰ τὴν πύλην ἀνεμέσον τοῦ τεύχους καὶ προτείχ-

ματος, καὶ ἐξῆλθον διὰ τὴν ὄψιν Ἀραβᾶ. הערב θ., τὴν Ἀραβᾶ. Drusus : *Araba, i. e. deserti. Vox Hebraica, Jonathan fere reddit, planitiem. Sane הערב ים idem interpretatur, mare planitie. Sym. τῆς ἀοικητου, i. e. solitudinis. Aquila vocem Arabæ retinuit. Vide Masium in Josuam, p. 66 et 219. Eusebius De locis, Araba, Aquila planam, Symmachus campestram interpretantur. Amos, vi, 14, נגל הערבה. Hieron. torrens deserti. Sym. vallis campestris. Aquila : torrens qui est in planitie. Th. torrens Arabiæ; forte legendum Arabæ. Jesai. xl, 3, בערבה. Hieron. in solitudine : Jonathan בבושרא in planitie. Jos. xi, 2, ערבה. Aq. τὴν ὀμαλήν. Sym. πεδινήν. Hoc campestram, illud planam significat. Job, xxxix, 6. Aq. ὀμαλήν. Sym. ἀοικητον. Th. Ἀραβᾶ. Hieron. in solitudine. LXX, ἐρημον. Rur-*

ΣΥΜΜΑΧΟΣ

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

10.

10. Vacat.

ζάρδαν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς Βαβυλώνα.

10. ✕ Ἀπὸ δὲ τοῦ λαοῦ τῶν πενήτων, οἷς οὐχ ὑπῆρχεν οὐδὲν, κατέλειπεν Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῆ Ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἄμπελωνας καὶ ὑδρεύματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

11.

11. Vacat.

11. ✕ Καὶ ἐνετείλατο Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλώνος πρὸς Ἰερεμίαν ἐν χειρὶ Ναβουζαρδάν τοῦ ἀρχιμαγείρου λέγων.

12.

12. Vacat.

12. ✕ Λάβε αὐτὸν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου θέε ἐπ' αὐτὸν, καὶ μὴ ποιήσης αὐτῷ μηδὲν κακόν· ὅτι ἄλλ' ἢ καθότι ἐάν λαλήσῃ πρὸς σέ, οὕτως ποιήσον μετ' αὐτοῦ.

13.

13. Vacat.

13. ✕ Καὶ ἀπέστειλεν Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ Ναβουσαζαβάν Ῥάβσαρις, καὶ Νηργέλ Σαρασάρ Ῥοβοασοί.

15.

15. Λόγος Κυρίου.

15. . . . ✕ ὄντο; αὐτοῦ συνεχομένου.

16.

16. ✕ Καὶ ἔσονται κατὰ πρόσωπόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

16.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

etorum transtulit Nabuzardan princeps coquorum in Babylonem.

10.

10. Vacat.

10. De populo autem pauperum, quibus nihil erat, reliquit Nabuzardan princeps coquorum in terra Juda, et dedit eis vineas et aquationes in die illa.

11.

11. Vacat.

11. Et præcepit Nabuchodonosor rex Babylonis de Jeremia in manu Nabuzardan principis coquorum, dicens.

12.

12. Vacat.

12. Assume ipsum, et oculos tuos pone super eum, et ne facias ipsi quidquam malum; quin immo secundum quod loquetur ad te, sic facias cum eo.

13.

13. Vacat.

13. Et misit Nabuzardan princeps coquorum, et Nabusazaban Rabsaris et Nergel Sarasar Roboasi.

15.

15. Verbum Domini.

15. . . . cum esset detentus.

16.

16. Et erunt in conspectu tuo in die illa.

16.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Jeremiæ.

sum Mastus in Josuam, p. 144. Non æquum significat idem quod ַדְּרֹם desertum, sed etiam locum æquabilem, planum, tampestrem; unde a Symmacho nunc πεδινή, nunc ἀοίκητος redditur, ab Aquila vero plerumque ὀμαλή. Mercerus in Amos: Nomine Araba significatur locus planus, non desertus omnino, nec plane fertilis: sed mediæ cujusdam naturæ, ubi tantum pabulum jumentis aptum crescat, quod μίγμα appellatur. Nam ַרְבֵּי Arab, misceo. Hactenus Drusius. [Col. Reg. Angl.: ἐγένετο δὲ, ἤνικα εἶδεν αὐτοὺς Σεδ. ὁ β. ἱ. κ. π. οἱ ἄ. τοῦ πολέμου, ἐφ. καὶ ἐξ. ν. ἐκ τ. π. ὄδον κ. τοῦ β., διὰ τῆς πύλης τῆς ἀναμέσον τῶν δύο τειχῶν, καὶ ἐξῆλθον καθ' ὄδον τῆς ἐρήμου. DRACH.]

V. 5. Καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων ὀπίσω αὐτῶν, καὶ συνέλαβον τὸν Σεδεκίαν ἐν τῷ πέ-

ρην Ἰεριχώ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλώνας εἰς Ῥεβλάθα τὴν ἐν τῇ γῆ Αἰμάθ, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. [In Compl. legitur, Ναβουχοδονόσορ. Alii scribunt Ῥεβλαθά. Cod. R. A., Καὶ κατεδίωξε etc. ut Theod. Sed habet ἀνήγαγον πρὸς Ν. βασιλέα... Δεβλαθα... Ἐμάθ. DRACH.]

V. 6. Καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς Βαβυλώνος τοὺς υἱοὺς Σεδεκίου ἐν Ῥεβλάθα κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀρχοντας Ἰούδα ἔσφαξεν. [C. R. A. ut Th. Post alterum ἔσφαξε addit: βασιλεὺς Βαβυλώνος. Da.]

V. 7. Καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς Σεδεκίου ἐτύφλωσεν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλώνα. Quod autem ex Theodotione adjicitur in ms. Jes., καὶ δοῦναι αὐτὸν εἰς οἶκον τοῦ μυλωνῶς,

in Hebræo non legitur. [In Complut. legitur ἐξετύφλωσεν, non ἐτύφλ. — C. R. A. ut Th. absque καὶ δοῦναι etc. Dr.]

V. 8. Ut ms. Jes. Sed habet Drusius, καὶ τὰς οὐχίας τοῦ λαοῦ. [Et omittit τῆς ante Ἱερουσ.—C. R. A. in duobus solummodo dissentit a Th. Habet τοὺς οἴκους τοῦ λαοῦ et καθεῖλον. Dr.]

V. 9. Drusius : καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας, οἱ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς καταλειφθέντας μετήρην Ναβουζαρδάν εἰς Βαβυλῶνα.

Illic notat Drusius : *Princeps coquorum, vel, Ma-*

gister exercitus. Hieronymus in Quæst. In plerisque locis Archimagiros, i. e. coquorum principes, pro magistris exercitus Scriptura commemorat. Μαγειρεῦν quippe Græce interpretatur, occidere. *Augustinus in Quæst. super Genesim.* Nolunt quidam præpositum coquorum interpretari, qui Græce ἀρχιμάγειρος dicitur; sed præpositum militiæ, cui esset potestas occidendi. Nam sic appellatus est etiam ille quem Nabuchodonosor misit, penes quem potius invenitur primatus fuisse militiæ. [C. R. A., ὁ ἐνέπεσον αὐτῷ. Cætera ut Th. Dr.]

V. 10. Drusius ex Complut. : καὶ ἐκ τῶν πτω-

JEREMIÆ CAPUT XL.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

הרמה 1
בקותי אתי
הוא-אסור
דבר 2
היה לכם דבר הזה ועתה 3
5 ואם-רע בעיניך לבוא אתי
בבל חזל ראה כל-הארץ לפניך
אל-סדב ואל-הישר בעיניך ללכת
שמה לך : ועודנו לא-ישוב

1.
2.
3.
4, 5.

1.
2. * Δεδεμένον.
3. * Καὶ ἐγενήθη ὑμῖν τὸ ἔλεος τοῦτο : καὶ νῦν.
4, 5.

ארח
7 ויפך ומדלת הארץ

7.

7.

8 גדליה
12 וישבו כל-היהודים מכל-
המקומות אשר גזרו-שם

8.
12.

8.
12.

14 בעלים

14.

14.

ישמאל בן-נתניה

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Rama.
In accipiendo ipsum.
Et ipse vincus.
2. Locutus est.
3. Et fuit vobis verbum hoc : et nunc.
4, 5. Et si malum in oculis tuis venire mecum in Babel. cessa, vide, omnis terra in conspectu tuo ad bonum et ad rectum in oculis tuis ad eundum illuc : vade, et adhuc ipse non revertetur.

1. Rama.
Quando tulit eum.
Vinctum.
2. Locutus est.
3. Et factus est vobis sermo hic. Nunc ergo.
4, 5. Si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside : ecce omnis terra in conspectu tuo est : quod elegeris, et quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge. Et mecum noli venire.

1.
Vinctum.
2.
3. Et factum est vobis verbum hoc, et nunc.
4, 5.

Viaticum.
7. Et pubem et de tenuitate terræ.
8. Godolia.
12. Et reversi sunt omnes Judæi de universis locis, quo expulsi fuerant illuc.
14. Baalis.

Cibaria.
7. Et parvulos et de pauperibus terræ.
8. Godoliam.
12. Reversi sunt, inquam, omnes Judæi de universis locis, ad quæ profugerant.
14. Baalis.

7.
8.
12.
14.

Ismael filium Nathanæ.

Ismahel filium Nathanæ.

χῶν τοῦ λαοῦ, οἷς οὐκ ἦν οὐδὲν, κατέλιπεν Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῆ Ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπέλωνας, καὶ ἀγρούς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [C. R. A., Ἀπὸ τοῦ λαοῦ... κατέλιπε... ἐν τῇ γῆ Ἰούδα. (Cætera ut Th. Dr.)]

V. 11. Καὶ ἐνετίηλατο Ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ὅπῃ τοῦ Ἰερემίου ἐν χειρὶ Ναβουζαρδάν τοῦ ἀρχιμαγείρου, λέγων. [C. R. A., Καὶ ἐνετ. N. ὁ βασιλ. Bab. περὶ Ἰερემίου Ναβουζαρδάν τῷ ἀρχιμαγείρῳ, λέγων. Dr.]

V. 12. Δάβε αὐτόν, καὶ θές τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτόν, καὶ μὴ ποιήσεις αὐτῷ οὐδὲν κακόν, ἀλλὰ καθὼς λαλήσῃ πρὸς σέ, οὕτω ποιήσεις αὐτῷ. [C. R.

A., ἀλλ' ἢ καθὼς. Cætera ut Th. Dr.]

V. 13. Καὶ ἀπίστειλε Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ Ναβουσεζδάν, καὶ Ῥαβσαρῆς, καὶ Νηργέλ, καὶ Σαρασάρ, καὶ Ῥαβμάγ, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέως Βαβυλῶνος. [Legitur Ῥαβσαρῆς in Complut. qui non habet καὶ ante ἀπίστειλε.—C. R. A., ἀπίστειλε δὲ Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ Ναβουσάρ Σέλχιμ Ῥαβσάρης, Νηργέλ Σαρασάρ, Ῥαβμάγ, καὶ πάντες οἱ μεγιστάνες βασιλέως Βαβυλῶνος. Dr.]

V. 15. Ἀ., Θ., ✕ ὄντος αὐτοῦ συνεχομένου. Ms. Jes.

V. 16. ✕ Καὶ ἔσονται etc. Idem.

JEREMIE CAPUT XL.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Ῥαμά. Ἄλλος, Ῥεμάθ. Ἐν τῷ λαβεῖν αὐτόν. Ἄλλος, ὅτε ἔλαθεν.	4.
✕ Δεδεμένον :	Vacat.	
2.	2. Ἐλάλησεν. Ἄλλως, ἐχρημάτισεν.	2.
3.	3. Vacat.	3. ✕ Καὶ ἐγενήθη ὑμῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ νῦν.
4, 5.	4, 5. Εἰ δὲ μὴ, ἀπότρεχε. Ἄλλος, ✕ καὶ εἰ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ εἰς Βαβυλῶνα, παῦσαι. Ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου εἰς ἀγαθὸν καὶ εἰς τὸ εὐθὲς πορευθῆναι ἐκεῖ πορεύου, καὶ πρὶν ἢ ἀπαλλαγῶ ἐγώ, εἰ ἐμοῦ οὐκ ἐπιτρέψεις ἀποτρέχειν.	4, 5.
	Vacat. Ἄλλος, ἐστιατορίαν.	
7.	7. Vacat. Ἄλλος, καὶ τὰ νῆπια, καὶ περὶ τῶν πενήτων τῆς γῆς.	7.
8.	8. Γοδολιαν. Ἄλλος, Γαλαδίαν.	8.
12.	12. Vacat. Ἄλλος, καὶ ἐστράφησαν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ παντὸς τόπου εἰς ὃν διεσπάρησαν.	12.
14.	14. Βελισσά. Ἄλλος, Βελισά. Ἄλλος, Βααλς. Τὸν Ἰσμαῆλ ✕ υἱὸν Ναθανίου.	14.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Rama. Alius, Romath. Quando tulit eum. Alius, eum accepit.	1.
Vinctum.	Vacat.	
2.	2. Locutus est. Aliter, prædixit.	2.
3.	3. Vacat.	3. Et factum est vobis verbum hoc, et nunc.
4, 5.	4, 5. Sin minus, aufuge. Alius, et si malum in oculis tuis venire mecum in Babylonem, cessa : ecce omnis terra coram te in bonum et in rectum ad eundum illuc : vade, et antequam discedam ego, ultra me non permittes abscedere.	4, 5.
	Vacat. Alius, viaticum.	
7.	7. Vacat. Alius, et parvulos et de pauperibus terræ.	7.
8.	8. Godollam. Alius, Galadium.	8.
12.	12. Vacat. Alius, et reversi sunt omnes Judæi de omni loco ad quem dispersi fuerant.	12.
14.	14. Belissa. Alius, Belisa. Alius, Baalis. Ismael filium Nathanis.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Jeremiæ.

V. 1. Ἄλλος, Περμάθ. Ms. Jes. autem sine interpretis nomine, καὶ ἐγένετο ὑμῖν ὁ
Ibid. Ἄλλος, δεε ἔλαθεν. Idem, et ibid. Ἄ., Σ., λῆγος οὗτος. [Etiam ista in Complut. et apud Theo-
δορεtum. Dr.]
V. 3. Drusius, כַּשֵׁר דָּבָר כַּדּוֹס ἔλάλησε. [Sic in Complut. et apud Theodoretum. DRACH.] V. 4. Καὶ εἰ πονηρὸν etc. Sic ms. Jes. Drusius
Ibid. Ἄ., Θ., καὶ ἐγενήθη etc. Ms. Jes. Drusius autem pro πορεύου, habet ἤγε, ex Complutensi. (*)
Postea vero partem hujus versus sic adfert : ἰδοὺ
(*) Drusius apponit ἤγε (quod legitur in Alex. et Complut.) ad כַּשֵׁר, quod habetur in priori stiche
hujus versiculi, hic non adscripto; πορεύου autem respondet τὸ ἤ, vade, quæ ultima est vox nostri ver-
siculi 4. Falso ergo et inconsiderate pronunciat Montf. ἤγε pro πορεύου substitui. DRACH.

JEREMIÆ CAPUT XLI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

גדליהו בן- אחיקם 1	1.	1.
יחיד במצפה		
2 ישמעאל בן- נתניה 2	2.	2.
את- גדליהו בן- אחיקם בן- שפן		
בחרב וימת אתו		
3 את אנשי המלחמה הנה ישמעאל 3.	3.	3.
5 ומצפה 5.	5.	5. Καὶ δῶρα.
7 וישחטם ישמעאל בן-נתניה אל- 7.	7.	7.
תוך הבור הוא והאנשים אשר- אתו		
10 הפקיד נמזר-אזן רב- טובחים 10.	10.	10.
את- גדליהו בן- אחיקם וישבם		
ישמעאל בן- נתניה		
12 וילכו להלחם עם- ישמעאל 12.	12.	12.
13, 14 את- יוחנן בן- קרח ואת כל 13, 14.	13, 14.	13, 14.
וישמחו : ויסבו כל- העם אשר-		
שבה ישמעאל מן- המצפה וישם		
וילכו אל- יוחנן בן- קרח		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Godolihu filium Ahicam. Simul in Maspha.	1. Godoliam filium Ahicam. Simul in Maspath.	1.
2. Ismael filius Nathania. Godolihu filium Ahicam, filium Saphan in gladio, et interfecit eum.	2. Ismahel filius Nathaniae. Godoliam filium Ahicam, filii Sa- phan gladio, et interfecerunt eum.	2.
3. Viros belli percussit Ismael.	3. Et viros bellatores percussit Ismahel.	3.
5. Et munus.	5. Et munera.	5. Et dona.
7. Et jugulavit eos Ismael filius Nathania ad medium cisternæ, ipse et viri qui cum eo.	7. Interfecit eos Ismahel filius Nathaniae circa medium lacu, ipse, et viri qui erant cum eo.	7.
10. Commendaverat Nabuzar- dan magister laniorum Godolihu filio Ahicam : et captivos adduxit eos Ismael filius Nathaniae.	10. Commendaverat Nabuzar- dan princeps militiae Godoliae filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniae.	10.
12. Et abierunt ad bellandum cum Ismael.	12. Profecti sunt ut bellarent adversus Ismahel.	12.
13, 14. Johanan filium Caree et universos.	13, 14. Johanan filium Caree, et universos.	13, 14.
Et gavisus sunt, et verterunt se omnis populus, quem captivum	Lætati sunt, et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel,	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Hesaiæ.

πᾶσα ἡ γῆ ἐκόπιόν σου εἰς καλὸν καὶ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι ἐκεῖ, πορεύου. Subjungit Drusius : Sequitur in iisdem libris, καὶ ἀναστρέψον, et revertere, צַוֵּה.

V. 5. Ἄλλος, ἑστιάτοριαν. Drusius. [Ed. Rom. : « Nonnulli, ἑστιάτοριαν καὶ δῶρα. » (ΓΝΩΣΤ.) Sic etiam Complut. DRACH.]

V. 7 et 12. Lectiones ex Drusio, Drusius autem ex editione Complutensi. [V. 7. Complut., καὶ τὰ

v., καὶ π. τ. π. τ. γ., οὐκ οὐκ ἀπόκισεν. צַוֵּה וְיָבֵר - נָל. DRACH.]

V. 14. Ἄλλος, Βελισά. Ἄλλος, Βασιλῆς. Ms. Jes. Drusius. Βασιλᾶ βασιλεὺς Ἀμμων [Complut., βασίλισσα βασιλέως υἱῶν Ἀμμων, regina regis filiorum Ammon. DRACH.]

Ibid. * υἱὸν Ναθανίου. Ms. Jes.

V. 16. Ο', τὸ ῥῆμα. Alii habent, κατὰ τὸ ῥῆμα σου. Ex ed. Rom. DRACH.

JEREMIE CAPUT XLI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Γοδολίαν * υἱὸν Ἀχικᾶμ. * Ἄμα * εἰς Μασσηφάθ.	1.
2.	2. Ἰσμαήλ * υἱὸς Ναθανίου. * Γοδολίαν υἱὸν Ἀχικᾶμ υἱοῦ Σαφάν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἀπέκτειναν αὐτόν.	2.
3.	5. * Καὶ τοὺς ἀνδρας τοῦ πολέμου ἐπάταξεν Ἰσμαήλ.	3.
5. Καὶ θυσίαν.	5. Καὶ μάννα.	5.
7.	7. * Καὶ ἔρριψεν αὐτοὺς Ἰσμαήλ ὁ υἱὸς Ναθανίου : εἰς τὸ φρέαρ, * αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ.	7.
10.	10. Παρακατέθετο * Ναβουζαρδάν : ὁ ἀρχιμάγειρος τῷ Γοδολίᾳ υἱῷ Ἀχικᾶμ. * καὶ ὤρθησεν Ἰσμαήλ υἱὸς Ναθανίου.	10.
12.	12. Καὶ ὤχοντο πολεμεῖν αὐτόν. Ἄλλος, ἐπορεύθησαν πολεμῆσαι πρὸς Ἰσμαήλ.	12.
13, 14.	15, 14. Τὸν Ἰωάναν * υἱὸν Καρῆς : καὶ * μετ' αὐτοῦ : πάντας.	13, 14.

Καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς Ἰωάναν. Ἄλλος, * καὶ ἐχάρησαν, καὶ ἀπέστρεψεν πᾶς ὁ λαὸς, ὃν ἠχμαλώτευσεν Ἰσμαήλ ἐκ τῆς Μασσηφά, καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον πρὸς Ἰωάναν υἱὸν Καρῆ.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Godoliam filium Achicam. Simul in Massephath.	1.
2.	2. Ismael filius Nathaniae. Godoliam filium Achicam filii Saphan in gladio, et interfecerunt eum.	2.
3.	3. Et viros belli percussit Ismael.	3.
5. Et sacrificium.	5. Et manna.	5.
7.	7. Et projecit eos Ismael filius Nathaniae in puteum, ipse et viri qui cum eo.	7.
10.	10. Commendaverat Nabuzardan princeps coquoꝝum Godoliae filio Achicam, et dilectulo surrexit Ismael filius Nathaniae.	10.
12.	12. Et discesserunt ad bellandum cum eo. Alius, abierunt pugnatum adversus Ismael.	12.
13, 14.	13, 14. Joanan filium Caree et cum eo universos. Et reversi sunt ad Joanan. Alius, et letati sunt, et reversus est om-	13, 14.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
15 מפני יחזק	15.	15.
16 מאת ישמעאל בן-נתניה בן-	16.	16.
המנפץ אחר הכה אה-גוליה בן- אחיקם	17.	17.
17 בגרות נמוהם	17.	17.
18 גוליה בן-אחיקם	18.	18.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
duxerat Ismael de Maspha : et reversi sunt et iverunt ad Johanan filium Caree.	in Maspath : reversusque abiit ad Johanan filium Caree.	
15. A facie Johanan.	15. A facie Johanan.	15.
16. Ab Ismael filio Nathania de Maspha, postquam percussit Godolia filium Ahicam.	16. Ab Ismahel filio Nathaniae de Maspath, postquam percussit Godoliam filium Ahicam.	16.
17. In peregrinatione Chahobam.	17. Peregrinantes in Chamaam.	17.
18. Godoliahu filium Ahicam.	18. Godoliam filium Ahicam.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLI Jeremiæ.

V. 4. רבני המלך, *et magnates regis. LXX, vacat.* Alius (in Complut.), καὶ ἡγούμενοι τοῦ βασιλέως, *et principes regis. Vulg., et optimates regis. DRACH.* Ibid. ✕ ὕδν Ἀγικὰμ. Ms. Jes. Ibid. ✕ εἰς Μασσηφάθ. Et v. 2, ✕ υἱὸς Ναθανίου. Ex eodem ms. Ibid. ✕ Γοδολίαν etc. Idem. Ibi vero loco τοῦ, ἐν ῥομφαίᾳ, Drusius ex Complut., μαχαίρα. Ibid. Drusius, ἐν ἰσχυρῶν καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. Forte ἐθανάτωσαν.

V. 3. Καὶ τοὺς ἀνδρας πολέμου etc. Ms. Jes.

Drusius, πολεμιστὰς, ex Complut. de more.

V. 5. Ἄ., καὶ δώρα. Σ., καὶ θυσίαν. Sic Drusius ex ms. Jes. Ὁ, μαννά, melius μαναά, ut alibi. [Cf. quæ adnotavimus supra ad xvii, 26. DRACH.]

V. 7. Καὶ ἐβρίψεν αὐτούς etc. Idem. Drusius vero ex Complut. sic, ἔσφαξεν αὐτούς, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ φρέαρ.

V. 10. Ὁ, παρεκατέθετο ✕ Ναβουζαρδάν etc. Ms. Jes. [Ed. Rom. παρακατέθετο. DRACH.]

TO EBPAIKON.	JEREMIE CAPUT XLII. TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 יזניה	1.	1.
4 ירמיהו הנביא	4.	4.
9 אלהי ישראל אשר שלחתם אתי אלהי להפיל ודגונכם לפני	9.	9.
15 שארעת יחדה סה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל	15.	15. ✕ Οἱ κατάλοιποι τῆς Ἰουδαίας : οὕτως εἶπεν Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.
17 ברעב ובדבר	17.	17.
18 יהוה צבאות אלהי ישראל	18.	18.
אפי חסות		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Et Jezonia.	1. Et Jezonias.	1.
4. Jeremihu propheta.	4. Jeremias propheta.	4.
9. Deus Israel ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras ante eum.	9. Deus Israel ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras ante eum.	9.
15. Residuum Juda. Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel.	15. Reliquiæ Juda. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel.	15. Residui Judææ : sic dixit Dominus virtutum, Deus Israel.
17. In fame et in peste.	17. Et fame et peste.	17.
18. Dominus exercituum, Deus Israel.	18. Dominus exercituum, Deus Israel.	18.
Furor meus et indignatio mea.	Furor meus et indignatio mea.	

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
15.	15. ✕ Ἐκ προσώπου Ἰωάναν.	15.
16.	16. ✕ Ἐκ Ἰσμαήλ υἱοῦ Ναθανίου ἐκ τῆς Μασσηφά, μετὰ τὸ πατάσαι Γοδολίαν υἱὸν Ἀχικὰμ.	16.
17.	17. Ἐν Γαθηρῶ Χαμάα. Ἄλλ., ἐν Γηρῶ Χαμαάμ.	17.
18.	18. Γοδολίαν ✕ υἱὸν Ἀχικὰμ.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
	nis populus, quem captivum adduxit Ismael de Massepha, et revertentes venerunt ad Joanan filium Caree.	
15.	15. A facie Joanan.	15.
16.	16. Ab Ismael filio Nathaniae de Massepha, postquam percusserat Godoliam filium Achicam.	16.
17.	17. In Gabero Chamaa. <i>Alius</i> , in Geroth Chanaam.	17.
18.	18. Godoliam filium Achicam.	18.

Notae et variae lectiones ad cap. XLI Jeremiae.

V. 12. Ἄλλος, ἐπορεύθησαν πολ-. Idem, ut et sequentem versum 13.

V. 14. Ἄλλος, καὶ ἐχάρησαν etc. Ms. Jes. Drusius habet, καὶ εὐφράνησαν, et nihil amplius.

V. 16. Ἐκ Ἰσμαήλ etc. Ms. Jes. et Drusius.

V. 17. Ἄλλ., ἐν Γηρῶ Χαμαάμ. Drusius. Idem: Legendum in Graeca editione ἐν γηρῶ χαμαάμ, pro eo quod vulgo legitur ἐν γαθηρωχαμάα. Nam est vox mere Hebraica. Sunt editiones quae habent, ἐν γῆ βηρῶ χαάμ, quod magis corruptum, cum ex unica

voce factae sint duae, et quod absurdissimum, syllaba Hebraica in Graecam degeneravit. Sed imperitia quid non audet? [Chetib, חתוב, Keri autem, חתוב, chimham. Ed. Rom.: Gaberochamaa. Sunt dictiones Hebraicae paululum depravatae, quae significant, in peregrinatione Chamaam. In quibusdam facta est mixtio ex Graeco et Hebraico, ἐν γῆ Βερῶ Χαάμ, in terra Beroth Chaam.]

V. 18. Ἰδὸν Ἀχικὰμ. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT XLII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Καὶ Ἀζαρίας. Ἄλλος, καὶ Ἰεζονίας.	1.
4.	4. Ἰερεμίας ✕ ὁ προφήτης.	4.
9.	9. Vacat.	9. ✕ Θεὸς Ἰσραὴλ, πρὸς ὃν ἀπεστελάτε με βίβαι ἔλεος ὑμῶν ἐναντίον αὐτοῦ.
15.	15. Οὕτως εἶπε Κύριος.	15. ✕ Οἱ κατάλοιποι τῆς Ἰουδαίας, οὕτως εἶπεν Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
17.	17. Καὶ ἐν λιμῶ.	17. . . . ✕ καὶ ἐν θανάτῳ.
18.	18. Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. Ὁ θυμὸς μου. Π., . . . ✕ καὶ ἡ ὀργή μου.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Et Azarias. <i>Alius</i> , et Jezonias.	1.
4.	4. Jeremias propheta.	4.
9.	9. Vacat.	9. Deus Israel, ad quem misistis me, ad prosternendum misericordiam vestram ante eum.
15.	15. Sic dixit Dominus.	15. Residui Judææ, sic dixit Dominus virtutum, Deus Israel.
17.	17. Et in fame.	17. . . . et in morte.
18.	18. Dominus virtutum, Deus Israel. Furor meus. <i>Omnis</i> , . . . et ira mea.	18.

TO EBPAIKON.
 20 , 19 דבר יהוה
 כִּי-הֵעִידוּ בְנֵי הַיּוֹם : כִּי
 אַחַם שְׁלַחְתֶּם
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּן הַגְדַּלְנוּ וְעִשִׂינוּ
 21 וַאֲגַד לָכֵם הַיּוֹם
 22 וְעַתָּה יָדַע הַדְּעוּ כִּי בַחֲרִיב
 בְּרֵעַב וּבְדַבָּר

VERSIO HEBRAICI TEXT.
 19, 20. Locutus est Dominus.

Quod contestatus sum in vobis hodie, quia.

Vos misistis.

Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, et faciemus.

21. Et annuntiavi vobis hodie.

22. Et nunc sciendi scietis quia in gladio, in fame, et in peste.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοὶς γράμμασι.
 19, 20.

21.

22.

VULGATA LATINA.
 19, 20. Verbum Domini,

Quia obtestatus sum vos hodie; quia.

Vos enim misistis.

Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, et faciemus.

21. Et annuntiavi vobis hodie.

22. Nunc ergo scientes scietis, quia gladio, et fame, et peste.

AKYAAΣ.
 19, 20.

✕ Ὅτι διεμαρτυράμεν ὑμῖν σήμερον, ὅτι.

21.

22. . . . ✕ καὶ ἐν θανάτῳ.

AQUILA.

19, 20.

Quod contestatus sum vobis hodie, quia.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Jeremiæ.

V. 4. Ἄλλος, καὶ Ἰεζονίας. Ms. Jes.

V. 4. ✕ ὁ προφήτης. Idem.

V. 9. Θ., Θεὸς Ἰσραὴλ etc. Drusus vero sic, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, οὗ ἀπεστάλαξέ με πρὸς αὐτὸν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις ὑμῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ. [Textus est Complutensis. Latine sonat: Deus Israel, ad quem misistis me ad eum, ut cadat deprecatio vestra ante eum. DRACH.]

V. 14. לא אומר לא כי. Complut., λέγοντες, Μηδα-

μῶς, Ὅτι. Dicentes, Nequaquam, Quia. Alius, λέγοντες· Οὐχί, Ὅτι. Ed. Rom. solummodo, ὅτι.

DRACH.

V. 15. Ἄ., Θ., οἱ κατάλοιποι: etc. Drusus item.

V. 17. Θ., ✕ καὶ ἐν θανάτῳ. Idem Drusus, καὶ ἐν λοιμῷ.

V. 18. ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. Ms. Jes. Ibid. II., ✕ καὶ ἡ ὀργή μου. Idem.

JEREMIÆ CAPUT XLIII.

TO EBPAIKON.
 1 לדבר אל-כל-העם את-כל-דברי יהוה אלהיהם אשר-שלחו יהוה אלהיהם אליהם את-כל-הדברים האלה
 2 וכל-האנשים הדיים אכזרים
 5 יוחנן בן-קרח אשר-שבו בכל-הגוים אשר נודדו-שם
 6 ואת-הנשים ואת-הנפשו... ואת-כל-

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Loqui ad omnem populum universa verba Domini Dei eorum, quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad eos, omnia verba ista.

2. Et omnes viri superbi, dicentes.

5. Johanan filium Caree.

Qui reversi fuerant de cunctis gentibus, quo repulsi fuerant illuc.

6. Et mulieres et parvulos... et omnem animam.

TO EBPAIKON
 Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

1.

2.

5.

6.

VULGATA LATINA.

1. Loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc.

2. Et omnes viri superbi, dicentes.

5. Johanan filium Caree.

Qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi.

6. Et mulieres et parvulos... et omnem animam.

AKYAAΣ.

1. . . . ✕ πάντα ὅσον λαὸν πάντα τοὺς λόγους, οὓς ἀπέστειλεν ὁ Κύριος αὐτῶν ἰσχυρῶς πρὸς αὐτοὺς ὅσον πάντα τοὺς λόγους τοῦτοῦ.

2.

5.

✕ Τοὺς ἀποστραφέντας ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὓς διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ.

6.

AQUILA.

1. ... omnem populum omnia verba quæ misit Dominus eorum ad eos, omnia verba hæc.

2.

5.

Qui reversi fuerant de cunctis gentibus, quo dispersi fuerant illuc.

6.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

19, 20.

19, 20. *Α ἐλάλησε Κύριος. *Ἄλ-
λος, οὕτως ἐλάλησε Κύριος.
Vacat.

19, 20.

*Ἀποστείλαντες. Π., * ὤμεις :
ἀποστείλαντες.

Κύριος * ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὕτως
ἀπέγγειλον ἡμῖν, καὶ ποιήσομεν.

21.

21. * Καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν σή-
μερον.

21.

22.

22. Καὶ νῦν * ἴστε γινώσκοντες
ὅτι : ἐν βομφαλῶ καὶ ἐν λιμῶ.

22. . . . * καὶ ἐν θανάτῳ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

19, 20.

19, 20. Quæ locutus est Domi-
nus. Alius, sic locutus est Domi-
nus.

19, 20.

Vacat.

Mittentes. Omnes, vos mittentes.
Dominus Deus noster, sic an-
nuntia nobis, et faciemus.

21.

21. Et annuntiavi vobis hodie.

21.

22.

22. Et nunc scitote cognoscen-
tes quia in gladio, et in fame.

22. ... et in morte.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Jeremiæ.

V. 19, 20. *Ἄλλος, οὕτως ἐλάλ. Idem.
Ibid. *Α, ὅτι διεμαρτυράμην etc. Drusus vero
ex Complutensi edit., ὅτι ἐμαρτυρησάμην ὑμῖν σή-
μερον.
Ibid. Π., * ὤμεις. Ms. Jes.
Ibid. * ὁ Θεὸς ἡμῶν etc. Idem.
V. 21. * Καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν σήμερον. Idem,
itemque Drusus, qui adjicit, καὶ οὐκ εἰσθκούσατε.
[Quæ est lectio Alex. Dr.]

V. 22. Καὶ νῦν * ἴστε etc. Ms. Jes. Ibidem Drus-
sius, רבדבדו καὶ ἐν λοιμῶ, alias, θανάτῳ. [Ed. Rom.:
In Complut. additur, καὶ ἐν λοιμῶ, et in peste :
pro quo Theodoretus videtur habuisse, θανάτῳ,
morte. Sic enim sæpe nominatur pestis.] H. c.
verbum Hebr. רבד. In LXX tricies et quinquies, ut
apprime indicat Kircherus in Concordantiis. In li-
bro enim Hesaiæ, ix, 8 (quem locum omittit Trom-
mius) legerunt *deber* pro *dabar*. DRACH.]

JEREMIAE CAPUT XLIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. . . . * πάντα : τὸν λαὸν πάν-
τας τοὺς λόγους, οὓς ἀπέστειλεν
* ὁ Κύριος αὐτῶν : πρὸς αὐτούς,
* σὺν : πάντας τοὺς λόγους τού-
τους.

1. Λέγων (*Ἄλλως, λαλῶν) πρὸς
τὸν λαὸν πάντας τοὺς λόγους Κυ-
ρίου, οὓς ἀπέστειλεν αὐτὸν Κύριος
πρὸς αὐτούς, πάντας τοὺς λόγους
τούτους.

1.

2.

2. Καὶ πάντες οἱ ἄνδρες * ὑπερ-
ήφανοι : οἱ εἶπαν. * Ἄλλως, εἰπόν-
τες.

2.

5.

5. Ἰωάναν * υἱὸς Καρῆε.
Τοὺς ἀποστρέψαντας κατοικεῖν ἐν
τῇ γῇ.

5.

* Τοὺς ἀποστραφέντας ἐκ πάν-
των τῶν ἐθνῶν, οὓς διεσκορπίσθη-
σαν ἐκεῖ.

6.

6. Καὶ * σὺν : τὰς γυναῖκας,
καὶ * σὺν : τὰ νήπια . . . . καὶ
* σὺν : τὰς ψυχάς.

6.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. ... omnem populum omnia
verba quæ misit Dominus eorum
ad eos, omnia verba hæc.

1. Dicens (*aliter*, loquens) ad
populum omnes sermones Domini,
quibus miserat eum Dominus ad
eos, omnia verba hæc.

1.

2.

2. Et omnes viri superbi qui
dixerant. *Aliter*, dicentes.

2.

5.

5. Joanan filius Caree.
Qui reversi fuerant ad habitan-
dum in terra.

5.

Qui reversi fuerant de cunctis
gentibus, quo dispersi fuerant
illuc.

6.

6. Et mulieres et parvulos... et
animas.

6.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
9 במלשׁ במלך	9.	9.
10 ואמרת אליהם כה- אמר יהוה צבאות אלהי ישראל	10.	10.
מלך- בבל עבדו		
13 אשר בארץ מצרים	13.	13.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
9. In intrito, in lateraria.	9. In crypta, quæ est sub muro latericio.	9.
10. Et dices ad eos : Sic dixit Dominus exercituum, Deus Israel. Regem Babel servum meum.	10. Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel. Regem Babylonis servum meum.	10.
13. Quæ in terra Ægypti.	13. Quæ sunt in terra Ægypti.	13.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Jeremiæ.

V. 1. Ο, λέγω (Ἄλλως, λαλῶν) πρὸς Ἀ., Σ.,
 * πάντα : Ms. Jes.
 V. 2. Ὑπερήφανοι. Ms. Jes. et Drusius. [Ald. et Complut., οἱ ἄνδρες οἱ ὄπ. Dr.]
 Ibid. Ἄλλως, εἰπόντες. Ita Vulg. Græca. DRACH.
 Ibid. שקר אמר כדבר. LXX, ψευδή, mendacia.
 Alti (Ald. et Complut.), ψευδῆ οὐ λαλεῖς, falsa tu loqueris. Hebr. et Vulg., mendacium tu loqueris.

DRACH.
 V. * 5. υἱὸς Καρῆε. Ms. Jes.
 Ibid. Ἀ., Θ., * τοὺς ἀποστραφίντας etc. Idem. Drusius quoque, sine interpretum nomine.
 V. 6. * σὺν : τὰς γυν-. Ms. Jes.
 V. 9. Οἱ λοιποὶ, ἐν τῷ κρυφίῳ etc. Sic ms. Jes. et Drusius, qui legit, ἐν κρυφαίῳ, et Colbertinus.

JEREMIE CAPUT XLIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 אל כל- היהודים השבים	1.	1. Ἐπὶ πάντας τοὺς Ἰουδαίους τοὺς οἰκούντας.
ובני 2 יהודה צבאות	2.	2.
3 חרבה היום הזה לא ידעם הקה אדם ואבותם	3.	3.
4 אליכם את- כל- עבדי הנבואים	4.	4.
10 היום הזה ולא יראו	10.	10.
ולא- הלכו בעדותי ובקדתי		
לפניכם ולפני אבותיכם		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Ad omnes Judæos, habitantes. Et in Noph.	1. Ad omnes Judæos, qui habitabant. Et in Memphis.	1. Ad omnes Judæos, habitantes.
2. Dominus exercituum. Desertæ die hac.	2. Dominus exercituum. Desertæ sunt hodie.	2.
3. Nec sciebant eos ipsi, vos, et patres vestri.	3. Quos nesciebant et illi, et vos, et patres vestri.	3.
4. Ad vos omnes servos meos prophetas.	4. Ad vos omnes servos meos prophetas.	4.
10. Diem hanc, et non timerunt. Et non iverunt in lege mea et in præceptis meis.	10. Diem hanc, et non timerunt. Et non ambulaverunt in lege Domini et in præceptis meis.	10.
Coram vobis, et coram patribus vestris.	Coram vobis, et coram patribus vestris.	

	✕ ἐν τῷ κρυφίῳ ἐν τῷ πλινθίῳ.	
10.	10. Καὶ ἐρεῖς ✕ πρὸς αὐτοὺς : Οὕτως εἶπεν Κύριος ✕ τῶν δυνά- μεων, Θεὸς Ἰσραὴλ. Βασιλέα Βαβυλῶνος ✕ τὸν δοῦ- λόν μου.	40.
13.	13. Τοὺς ἐν Ὠν. Ἄλλος, τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ.	43.
	SYMMACHUS. LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
9.	9. In vestibulis. <i>Reliqui</i> , in oc- culto, in latericio.	9.
10.	10. Et dices ad eos, Sic dixit Do- minus virtutum, Deus Israel. Regem Babylonisservum meum.	40.
13.	13. Quæ in On. <i>Alius</i> , quæ in terra Ægypti.	43.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Jeremiæ.

In ms. Jes., *οἱ λοιποὶ*, non habetur. [Lamb. Bos : Scholion, *οἱ λοιποὶ*, ἐν κρυφαίῳ. Dr.]

V. 10. ✕ πρὸς αὐτοὺς etc. Ms. Jes.

Ibid. ✕ τὸν δοῦλόν μου. Idem et Drusius. [Theodoretus et Complut. Dr.]

V. 13. Ἄλλος, τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ. Drusius. [Est lectio Complut. Dr.] Melius, τοὺς ἐν γῆ Αἰγύπτου.

[Ὁ, τοὺς ἐν Ὠν. Ita etiam Theodoretus, qui putat idem esse *On* et *Heliopolin*. Id.]

Ibid. מִבְּתוֹמֵי הַבַּיִתִּים הַלְלוּ, et domos deorum Ægypti. LXX, καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν. Theodor., καὶ τὰς οἰκίας τῶν θεῶν αὐτῶν. *Alius* (Complut.), καὶ τὰς οἰκ. τῶν θ. ἐν Αἰγύπτῳ. Vulg., et delubra deor. Ægypti. DRACH.

JEREMIÆ CAPUT XLIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ὁ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	Ἐπὶ πάντα τοὺς Ἰουδαίους τοὺς οἰκοῦντας.	1. Πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατ- οικοῦσιν. <i>Vacat</i> . Ἄλλος, καὶ ἐν Μέμφοις.	1.
2.		2. Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων. Ἔρημοι ✕ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.	2.
3.		3. Οὐκ ἐγνωτε. <i>II.</i> , . . . ✕ ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν.	3.
4.		4. Πρὸς ὑμᾶς ✕ σὺν πάντας : τοὺς παῖδάς μου τοὺς προφήτας.	4.
10.		10. Ἡμέρας ταύτης ✕ καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν. Καὶ οὐκ ἀντείχοντο ✕ τῶν νόμων μου καὶ : τῶν προσταγμάτων μου. Κατὰ πρόσωπον ✕ ὑμῶν καὶ κα- τὰ πρόσωπον : τῶν πατέρων αὐ- τῶν.	10.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	Ad omnes Judæos, habitan- tes.	1. Omnibus Judæis habitanti- bus. <i>Vacat</i> . <i>Alius</i> , et in Memphis.	1.
2.		2. Dominus virtutum. Desertæ die hac.	2.
3.		3. Nesciebatis. <i>Omnes</i> , . . . vos et patres vestri.	3.
4.		4. Ad vos omnes servos meos prophetas.	4.
10.		10. Die hac et non timuerunt. Et non adhæserunt legibus meis et præceptis meis. In conspectu vestro, et in con- spectu patrum vestrorum.	10.

Vacat.

13.

14.

18.

19. ✕ Καὶ σόββα.

21.

23.

24.

25.

26.

SYMMACHUS.

11, 12.

13.

14.

18.

19. Et sobba.

22.

23.

24.

25.

26.

13. Vacat. Ἄλλος, καὶ ἐν θανάτῳ.

14. Καὶ οὐκ ἔσται. Ἄλλος, οὐ συνθήσεται.

18. ✕ Καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς :

19. Χαυθάς. Ἄλλος, καὶ τῶν γλυπτῶν αὐτῆς.

22. Vacat.

23. Vacat. Π., ✕ καθὼς ἡ ἡμέρα αὐτῆ.

24. Ἰερεμίας ✕ παντὶ : τῷ λαφί.

Ἀκούσατε λόγον Κυρίου ✕ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, οἱ ἐν γῆ Αἰγύπτου.

25. Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων.

Ἵμεῖς γυναῖκες. Ἄλλ., ✕ ὁμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ὁμῶν.

Καὶ ποιῶσαι ἐποιήσατε ✕ τὰς εὐχὰς ὁμῶν.

26. Ἰδοὺ ✕ ἐγώ.

Ὄνομά μου. Π., . . . ✕ καλούμενον.

LXX INTERPRETES.

11, 12. Dominus virtutum, Deus Israel.

Vacat.

Vacat.

13. Vacat. Alius, et in morte.

14. Et non erit. Alius, non addetur.

18. Et libare ei libamina.

19. Chavanas. Alius, et sculptilium ejus.

22. Vacat.

23. Vacat. Omnes, sicut dies hæc.

24. Jeremias omni populo.

Audite verbum Domini, omnis Judæa, qui in terra Ægypti.

25. Dominus virtutum.

Vos uxores. Alius, vos et uxores vestræ.

Et facientes fecistis vota vestra.

26. Ecce ego.

Nomen meum. Omnes, ... vocatum.

✕ Τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμῖν εἰς κακίαν, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὸν πάντα Ἰούδαν. Καὶ λήψονται τοὺς καταλοῖτους Ἰούδα τοὺς θέντας τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰσελθεῖν εἰς γῆν Αἰγύπτου, παροικεῖν ἐκεῖ.

✕ Ἐν βόμφατα καὶ λιμῷ ἀποθανοῦνται.

13.

14.

18.

19.

22. ✕ Παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐνοικούντα.

23.

24.

25.

26.

THEODOTIO.

11, 12.

Faciem meam super vos in mala, ad exterminandum omnem Judam. Et accipient residuos Juda, qui posuerunt faciem suam ingredi in terram Ægypti, ad peregrinandum ibi.

In gladio et fame morientur.

13.

14.

18.

19.

22. Eo quod non sit inhabitans,

23.

24.

25.

26.

28.	28. Ἐμμενεῖ.	28. ... ✗ ὁ ἐμὸς, ἢ ὁ αὐτῶν.
29.	29. Ὑμῖν τὸ σημεῖον ✗ φησὶ Κύριος. Ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς εἰς πονηρά.	29. ✗ Ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ εἰς κακά· ὅπως γινώτε ὅτι στάσει στήσονται οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακά.
30.	30. Οὐαφρῆ. Βασιλέα Αἰγύπτου ✗ ἔκδοτον.	30. Φρήν.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
28.	Omnis vir Juda.	28. ...meus aut ipsorum.
29.	29. Immanebit.	29.
29.	29. Vobis signum, dicit Domi- nus. Ego super vos in mala.	29. Ego super vos in loco isto in mala; ut sciatis quoniam statione stabant verba mea super vos in mala.
30.	30. Uaphre. Regem Ægypti dedititium.	30. Phren.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Jeremiæ.

V. 14. Ἄλλος, οὐ συνθήσεται. Ms. Jes. [Nonnulli cod. addunt αὐτοῖς post ἔσται. Ex Polygl.-Bibel. DRACH.]
V. 17. Hebr. et Vulg., et in plateis Jerusalem. LXX, καὶ ἐξώθεν Ἱερουσαλήμ, et extra Jerusalem. Alius, καὶ ἐν πλατείαις Ἰ., et in plateis J. Drusius. Quidam codd., καὶ ἐν δίοδοις Ἰ., et in viis J. Polygl.-Bibel. DRACH.
V. 18. ✗ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς. Ms. Jes.
V. 19. Σ., ✗ καὶ σέβδα. Ἄλλος, καὶ τῶν γλυπτῶν αὐτῆς. Idem. [O in nostris exemplaribus, χαυῶνας, placentas. Sic recte legitur in codd. bonæ notæ. Consule Suidam et præsertim Schleusnerum ad hanc vocem. DRACH.]
V. 22. Ἀ., Θ., παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐνοικοῦντα. Ms. Jes.
V. 23. Π., ✗ καθὼς ἡ ἡμέρα αὐτῆ. Idem. [Complut., ὡς ἡ ἡμ. αὐτῆ. DR.]
V. 24. ✗ παντὶ. Ms. Jes.
Ibid. ✗ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, οἱ ἐν γῆ Αἰγύπτου. Idem. Drusius vero, πᾶσα Ἰούδα, οἱ ἐν γῆ Αἰγ- [Ex Com-
plut. Dr.]
V. 25. ✗ τῶν δυνάμεων. Ms. Jes.
Ibid. ✗ ὑμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν. Idem et Drusius. [Ex Complut. Dr.]
Ibid. ✗ τὰς εὐχὰς ὑμῶν. Ms. Jes.
V. 26. ✗ ἐγὼ. Idem.
Ibid. Π., ✗ καλούμενον. Idem.
Ibid. ✗ ἀνὴρ. Idem.
V. 28. Θ., ✗ ὁ ἐμὸς, ἢ ὁ αὐτῶν. Idem, et Drusius, sine interpretis nomine. [Est lectio Complutensis. DR.]
V. 29. ✗ φησὶ Κύριος. Ms. Jes.
Ibid. Ἀ., Θ., ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ etc. Ms. Jes. Drusius vero hunc locum sic adfert: ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γινώτε, ὅτι ἐμμενοῦσιν οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακά. [Ita Complut. Dr.]
V. 30. Ἀ., Θ., Φρήν. Ms. Jes. Sed suspicor mendum. [Alex., Φαραὼ Οὐαφρῆ. Sic etiam Theodoretus. Hic Drusius: ε Οὐαφρῆ, Vafre, ut Οὐεσπασιανός, Vespasianus, Οὐαλέριος, Valerius. DRACH.]
Ibid. ✗ ἔκδοτον. Ms. Jes.

JEREMIÆ CAPUT XLV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Βασιλέως Ἰούδα ✗ λέγων.	1.
2.	2. Κύριος ✗ ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.	2.
4.	4. Ἐγὼ ἐκτίλλω ✗ καὶ σὺν πᾶ- σαν τὴν γῆν ἐκείνην.	4.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Regis Juda dicens.	1.
2.	2. Dominus Deus Israel.	2.
4.	4. Ego evello, et universam ter- ram illam.	4.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLV Jeremiæ.

Drusius vero, κατεγε πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην, ex Complut. [Male divinavit Montf. Quam enim adfert Drusius lectionem Theodoretii est. Complut. autem sic habet, καὶ πᾶσαν γῆν τὴν ἐμοῦ. DRACH.]

SYMMACHUS.

1, 2. Τῆ Αἰγύπτῳ ἐπὶ δύναντιν Φαραὼ Νεχαῖ. Ἄλλος, ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος Σεδεκίου τοῦ βασιλέως ἐγένετο ὁ λόγος οὗτος περὶ Αἴλαμ τῆ Αἰγύπτῳ ἐπὶ δύναντιν Φαραὼ Νεχαῖ.

8. ✕ Καὶ ὡς ποταμὸς ἐκταράσσεται κύματα αὐτῆς.

15. Ἄ ἐλάλησε.

14. Καὶ ἐτοίμασον.

Τὴν σμίλακά σου. Οἱ λοιποὶ, τὰ κύκλω σου.

17. Σαὼν ἐβίε (1. ἐβίρ) μωῆδ,

25. Vacat.

✕ Καὶ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς.

26. Vacat.

LXX INTERPRETES.

1, 2. Ægypto super virtutem Pharao Nechao. Atius, in principio regnantis Sedecie regis, factum est verbum hoc circa Ælam Ægypto super virtutem Pharao Nechao.

8. Et veluti fluvius conturbantur fluctus ejus.

15. Quæ locutus est.

14. Et præpara.

Smilacem tuam. Reliqui, quæ in circuitu tuo.

17. Saon Ebir Moed.

25. Vacat.

Et super Ægyptum, et super deos ejus, et super reges ejus.

26. Vacat.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVI Jeremiæ.

εἰς Μερσὶν. DRACH.]

Ibid. Σ., καὶ ἐτοίμασόν σοι. Ms. Jes.

Ibid. Οἱ λοιποὶ καὶ ὁ Εὐρώς, τὰ κύκλω σου. Reliquis interpretibus adscribunt notæ editionis Romanæ, Colbertinns et ms. Jes., Syro Theodoretus.

V. 17. Ὁ, σαὼν ἐβίε μωῆδ. Ἄ., παρήγαγεν etc. Has lectiones adfert Colbertinus. In edit. Romana legitur ἐσθετέ.

V. 18. LXX, ὡς τὸ Ἰταβύριον. Apud Theodor. est, Κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῶ, ὅτι ὡς τὸ Θαβώρ, sicut Thabor. Ex edit. Rom. Osee v, 1. Pro Thabor LXX ponunt Ἰταβύριον. Ubi vide S. Hieron. Comment. DRACH.

V. 25. Ἄ., Θ., εἶπε Κύριος etc. Ms. Jes. [Complut., λέγει.... Ἰσραὴλ, ἐγώ. DRACH.]

25. ✕ Εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ.

26. ✕ Καὶ παραδώσω αὐτοὺς ἐν χειρὶ ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνης, καὶ ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα κατασκηνώσει καθὼς ἐμπροσθεν, λέγει Κύριος.

THEODOTIO.

25. Dixit Dominus virtutum Deus Israel.

26. Et tradam eos in manu quærentium animam eorum, et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu servorum ejus : et postea habitabit sicut prius, dicit Dominus.

Ibid. ✕ Καὶ ἐπ' Αἴγυπτον etc. Idem. [Ita etiam Ald. et Complut. Dr.]

V. 26. Θ., καὶ δώσω αὐτοὺς etc. Idem. Drusius vero sic ex Complut. : Καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρα τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνης, καὶ εἰς χεῖρα δούλων αὐτοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα κατοικήσῃ ὡσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαῖαις, λέγει [« Quæ etiam a Theodoretto partim partim significantur. » Ita edit. Rufus : Καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἐν χειρὶ ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας DRACH.]

JEREMIAE CAPUT XLVII.

TO EBPAIKON.

1 אשר היה דבר ידוע אל -
ירמיהו נביא
בפרם יכה פרעה את-עוה

3 פרסת אביריו

4 שדד ידוע את-שלשתים שאריות

כפוזר

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Quod fuit verbum Domini ad Jeremihu prophetam.

Antequam percuteret Pharao Gazam.

3. Ungularum fortium ejus.

4. Vastans Dominus Philistiim, residuum.

Chaphthor.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

3.

4.

VULGATA LATINA.

1. Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam.

Antequam percuteret Pharao Gazam.

3. Armorum et bellatorum ejus.

4. Depopulatus est enim Dominus Palæsthinos, reliquias.

Cappadociæ.

ΑΚΥΛΑ.

1. *Ὁς ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην.

3.

4.

* Καὶ Καππαδοκίας.

AQUILA.

1. Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam.

3.

4.

Et Cappadociæ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVII Jeremiæ.

V. 1. 'A., Σ., ὅς ἐγενήθη etc. Ms. Jes. et mox idem, * πρὸ τοῦ πατάξει etc. Totum vero locum sic exprimit Drusius ex Complut., καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ τοὺς ἄλλο-

φύλους, πρὸ τοῦ πατάξει Φαραὼ τὴν Γάζαν.
V. 3. Θ., ἀπὸ τῶν ὀπλων etc. Ms. Jes. [Melior legas ὀπλῶν, unguis, ut sonat Hebr. DRACM.]
V. 4. Σ., Θ., * τοὺς ἄλλοφύλους. Ms. Jes.

JEREMIAE CAPUT XLVIII.

TO EBPAIKON.

1 אמר ידוע צבאות
נלכזה
הבשגב
3 צעקה כחרנים

9 ציוץ

10 וארור מנע

12 רצעדו וכליו ירוק

ונבליהם

19 רצפי יושבת ערודע

VERSIO HEBRAICI TEXT.

1. Dixit Dominus exercituum.

Capta est.

Masgab.

3. Clamores de Horonaim.

9. Alam.

1. Et maledictus prohibens.

Et transmigrare facient
i vasa ejus exinaniant.

es eorum.

prospice, habitatrix Aroer.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1.

3.

9.

10.

12.

19.

VULGATA LATINA.

1. Dicit Dominus exercituum.

Capta est.

Fortis.

3. Clamoris de Oronaim.

9. Florem.

10. Et maledictus qui prohibet.

12. Et sternent eum, et vasa
ejus exhaurient.

Et lagunculas eorum.

19. Et prospice, habitatio Aroer.

ΑΚΥΛΑΣ.

1.

Κραταλωμα, ἢ Μασογά.

3.

9. Ἄνθος.

10.

12.

Καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ.

19. Καὶ σκόπευσον, κατε
Ἄροερ.

AQUILA.

1.

Fortitudo, vel Masoga.

3.

9. Florem.

10.

12.

Et cornua ejus.

19. Et speculari, hi
roer.

1. * Ὁς ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἰερεμίαν τὸν προφήτην.

1. *Vacat.*

1.

* Πρὸ τοῦ πατάξαι Φαραὼ τὴν Γάζαν.

5. Ἀπὸ τῶν ὀπλων τῶν ποδῶν.

5. Ἀπὸ τῶν ὀπλων αὐτοῦ τῶν δυνατῶν.

3.

4. . . . * τοὺς ἄλλοφύλους : τοὺς καταλοίπους.

4. Ἐξολοθρεύσει Κύριος τοὺς καταλοίπους.

4. . . . * τοὺς ἄλλοφύλους : τοὺς καταλοίπους.

Vacat.

* Καὶ Καππαδοκίας.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam.

1. *Vacat.*

1.

Antequam percuteret Pharaon Gazam.

3. Ab armis pedum.

3. Ab armis ejus potentium.

3.

4. . . . alienigenas residuos.

4. Exterminabit Dominus residuos.

4. . . . alienigenas residuos.

Vacat.

Et Cappadociæ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVII Jeremiæ.

Ibid. 'A., Θ., καὶ Καππαδοκίας. Drusius vero sic habet : « ΓΠΠΕΩ ἢ τῶν νήσων τῆς Καππαδοκίας, et postea hæc adnotat : *Id est, ἢκ. Malim ergo, insulæ Cappadociæ : si modo Chapthor est Cappadocia. In*

Theodoreto, τῶν νήσων καὶ Καππαδοκίας, insularum et Cappadociæ. Hieron. reliquias insulæ Cappadociæ. »

JEREMIÆ CAPUT XLVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Εἶπε Κύριος * τῶν δυνάμεων. Ἐλήφθη.

1.

Κραταίωμα.

Ἄμαθ.

Ἐάλω...

5.

3. Κεκραγόντων ἐξ Ὀρωναίμ κραυγῆν.

* Μασογά.

5. . . . * κίνδυνον.

9. Βλάστημα.

9. Σημεία.

9.

10.

10. (Ἐπικατάρατος) ἐξαίρων. Π., καὶ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων.

10.

12. Καὶ σειρώσουσιν αὐτὸν, καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ ἐκκενώσουσι.

12. Καὶ κλινούσιν αὐτὸν, καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ λεπτυνοῦσι.

12.

Καὶ τὰ κέρατα.

Καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ.

19. Καὶ εἰσβλεψὼν, κατοικοῦσα Ἄροφρ.

19. Καὶ ἐπιδε, ἡ καθημένη ἐν Ἄροφρ.

19. Καὶ ἐφριμε, κατοικοῦσα Ἀροφρ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. Dixit Dominus virtutum.

1.

Fortitudo.

Capta est.

Capta est...

3.

Amath.

Masoga.

9. Germen.

5. Clamantium ex Oronaim clamorem.

5. ... periculum.

10.

9. Signa.

9.

12. Et concatenabunt eum, et vasa ejus evacuabunt.

10. (Maledictus) auferens. Omnes, et maledictus qui aufert.

10.

Et cerasmata, sive mixturas.

12. Et inclinabunt eum, et vasa ejus comminuent.

12.

19. Et inspicere, habitatrix Aroer.

Et cornua ejus.

19. Et respice, seden : in Aroer.

19. Et intuerere, habitatrix Aroer.

HEXAPLORUM QUÆ SUPERSU...

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	
27 בּו תּהַגִּיד	27.	27. * Ἐν αὐτῷ με...
29 גַּבְדּוֹ	29.	29.
וּגְאוּתוֹ		
30 נֶאֱמַר יְהוָה	30.	30.
וּלְאִיִּכָן בָּדִי		
31 אֵלֶּיךָ וּלְכֹדָב	31.	31.
קִיר-חֶרֶשׁ		Τοῖχου ὀστρακίνοιο.
יִגְבֹּה		* Καὶ μελετήσῃ.
33 לֹא-יִרְדֵּךְ הַיּוֹד הַיּוֹד לֹא הַיּוֹד Ὁ Σύρος, οὐκέτι οἱ ἀγροβατοῦντες καλεῖσθαι λέγοντες, ἰά ἰά.	33.	35.
34 עֲגִילַת שֵׁה	34.	34. ... τριετη.
40 הִנֵּה כְּשֶׁר יִדְאָה וּפְרֵשׁ כִּנְפֵי	40.	40.
אֶל-בְּדָבָה		
41 הִיָּה לֵב גְּבוּרֵי מֹדָב בְּדָם	41.	41. * Καὶ ἔσται ἡ καρδία πῶν δυνατῶν Μωὰב ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσῃς.
הָיָה כְּלֵב אִשָּׁה מְצַרָּה		44.
44 פָּדַתֶּם נַאֲם-יְהוָה	44.	
45 בָּעַל הַשְּׂבָךְ עִמּוֹד מִכָּה נָסִים	45.	45.
כִּי-אִשׁ יֵצֵא מִחֶשְׁבֶּךָ וְלִדְבָרָה מִבִּינְךָ		
סִוּךְ וְהֵאֵל פֶּתַח מֹדָב וְקִדְקַד בְּנֵי		
שֶׁאֵךְ		
46 אוֹי-לֶךְ מֹדָב אֲבָד עִם-נִכְמוֹשׁ	46.	46.
כִּי-לִקְרוֹ בְּנִיךְ בְּשִׁבִי וּבְנִתֶיךָ בְּשִׁבִי		

VERSIO HEBRAICI TEXT.

27. In eo te commovebis.
29. Elationem ejus.

Et arrogantiam ejus.
30. Ait Dominus.
Et non sic mendacia ejus.

31. Ejulabo : et ad Moab.
Chir-heres.
Gemet.
33. Non calcabit celeusmate,
eleusma non celeusma. *Syrus*,
on amplius calcantes torcularium
imbunt dicentes, Ia, ia.
34. Vitulam triennem.
40. Ecce quasi aquila volabit, et
extendet alas suas ad Moab.

Et erit cor fortium Moab in
die illa sicut cor mulieris miseræ.

Visitationis eorum, ait Do-

umbra Hesebon steterunt
in die illa : quia ignis egressus
est de Hesebon, et flamma
ab inter angulum Moab,
et devoravit angulum Moab,
et sonitus filiorum
Moab, et verticem filiorum
Moab, perit populus
capti sunt filii tui in
et filia tua in capti-

46. Vae tibi Moab, periisti, po-
pule Chamos : quia comprehensi
sunt filii tui, et filia tua in capti-

VULGATA LATINA.

27. Captivus duceris.
29. Sublimitatem ejus.

Et superbiam.
30. Ait Dominus.
Quod non sit juxta eam virtus
ejus.
31. Ejulabo : et ad Moab.
Muri fctilis.
Lamentantes.
33. Nequaquam calcator uvæ
solitum celeuma cantabit.

34. Vitula contornante.
40. Ecce quasi aquila volabit, et
extendet alas suas ad Moab.

41. Et erit cor fortium Moab in
die illa sicut cor mulieris partu-
rientis.

44. Visitationis eorum, ait Do-
minus.

45. In umbra Hesebon steterunt
in die illa : quia ignis
egressus est de Hesebon, et flamma
de medio Seon et devorabit par-
tem Moab, et verticem filiorum
Moab.

46. Vae tibi Moab, periisti, po-
pule Chamos : quia comprehensi
sunt filii tui, et filia tua in capti-

AQUILA.

27. In ipso transmigras.
29.

30.

31.

Muri fctilis.
Et meditabitur.

33.

34. ...triennem.

40.

41. Et erit cor potentium Moab
in die illa sicut cor mulieris par-
turientis.

44.

45.

46.

29.	29. <i>Vacat.</i>	27. ✱	✱ Εν αὐτῷ μεταναστεύεις.
29.	29. <i>Vacat.</i> Π., ✱ τὸ ὕψος αὐτοῦ.	29.	
	✱ Καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ.		
50.	30. ✱ Φησὶ Κύριος.	50.	
	✱ Οὐχ οὕτως οἱ βραχίονες αὐτοῦ.		
31.	31. Ὁλολύζετε ✱ ἐπὶ Μωάβ.	51.	
Τοῖχου ὀστρακίνου.	Κειράδας αὐχμοῦ.		
	<i>Vacat.</i>	✱ Καὶ μελετήσει.	
53.	53. Πρῶτ' οὐκ ἐπάτησαν, οὐδὲ δείλης οὐκ ἐποίησαν αἰδέ.	35.	
34.	34. Ἄγγελίαν σελίσια.	34.	
40.	40. <i>Vacat.</i>	40. ✱ Ἴδοὺ ὡς ἀετὸς ὀρμήσει, καὶ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ Μωάβ.	
41.	41. <i>Vacat.</i>	41. ✱ Καὶ ἔσται ἡ καρδιά τῶν δυνατῶν Μωάβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρδιά γυναικὸς ὠδινούσης.	
44.	44. Ἐπισκέψεως αὐτῶν.	44. ✱ Ὁ ἐπεσκεψάμην αὐτοὺς, φησὶ Κύριος.	
45.	45. <i>Vacat.</i>	45. ✱ Ἐν σκέπῃ Ἑσεβῶν ἔστησαν ἀπὸ παγίδος φεύγοντες, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ Ἑσεβῶν, φλόξ ἐκ πόλεως Σηῶν, καὶ κατέφαγεν ἀρχηγοὺς Μωάβ, καὶ ἐξερεύνησεν υἱοὺς Σαῶν.	
46.	46. <i>Vacat.</i>	46. ✱ Οὐαὶ σοι Μωάβ, ἀπώλου, λαὸς Χαμῶς, ὅτι ἐλήφθησαν υἱοὶ αὐτοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ θυγατέρες αὐτοῦ αἰχμάλωτοι.	

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

27.	27. <i>Vacat.</i>	27.	In ipso transmigras.
29.	29. <i>Vacat.</i> Omnes, sublimitatem ejus.	29.	
	Et arrogantiam ejus.		
30.	30. Ait Dominus.	30.	
	Non sic brachia ejus.		
31.	31. Ululate super Moab.	31.	
Muri fictilis.	Tonsos squaloris.		
	<i>Vacat.</i>	Et meditabitur.	
35.	35. Mane non calcaverunt, neque vespere fecerunt hæde.	55.	
34.	34. Aggelian selisia.	54.	
40.	40. <i>Vacat.</i>	40. Ecce quasi aquila impetu feretur, et extendet manus suas super Moab.	
41.	41. <i>Vacat.</i>	41. Et erit cor potentium Moab in die illa sicut cor mulieris parturientis.	
44.	44. Visitationis eorum.	44. Quo visitavi eos, dicit Dominus.	
45.	45. <i>Vacat.</i>	45. In umbra Escbon steterunt a laqueo fugientes; quia ignis egressus est ex Escbon, flamma ex urbe Seon, et devoravit duces Moab, et investigavit filios Saon.	
46.	46. <i>Vacat.</i>	46. Væ tibi Moab, periisti, populus Chamos, quia comprehensi sunt filii ejus in captivitatem, et filie ejus captivæ.	

HEXAPLORUM QUE SUPERSUNT.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικὴ γράμμασι.	AKYAAΣ.
47.	47.	47.
47.	47.	47.

VERSIO HEBRAICI TEXT. VULGATA LATINA. AQUILA.

47. Et convertam captivitatem Moab in novissimo dierum, ait Dominus : usque huc iudicium Moab.

47. Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Hucusque iudicia Moab.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Jeremiæ.

V. 1. ~~ἡ τῶν δυνάμεων~~. Ms. Jes. [Ita in Complut. et apud Theodoretum. DRACH.]
Ibid. Θ., ἔδω. Ms. Jes.
Ibid. Ἀ., Σ., κραταίωμα. Ἀ., Θ., μασιγὰ. Idem. Drusius vero, μασιγὰ, ὑγύρωμα, ἢ κραταίωμα. Ms. Jes. autem binas interpretationes Aquilæ tribuit; ex prima, ut videtur, et secunda ejus editione.
Ibid. Drusius, πῦρ καὶ ἡρτίθη. [Finis versus. Ald. et Theodor. nonnullique alii, Μασιγὰ καὶ ἡρτίθη. Alex., Ἀμάθ τὸ κραταίωμα, καὶ ἡρτίθη. Complut., τὸ κραταίωμα ἡρτίθη. Quidam habent, τῶν ὑγύρωμα. Polygl.-Bibel, ex aliquibus mss., τὸ ὑγύρωμα Moab καὶ ἡρτίθη. Alia vero que attulimus, ex parte mutuati sumus ab edit. Rom. et Lamb. Bos. DRACH.]

V. 2. Drusius, πῦρ ἐλογίζαντο. Idem mox, πῦρ καὶ ἡρτίθη καὶ ἐκκόψωμεν αὐτήν. Ex Complut.

V. 3. ~~ἡ κραυγὴ~~. Θ., ~~ἡ κίνδυνος~~. Ms. Jes. Dubium autem utrum illud Theodotionis ad πῦρ referatur, an ad sequentem vocem τῶν quæ significat vastitatem.

V. 7. ~~ἡ ἔξουσι σοι θλίβοντες~~. Idem. Quod quo pertineat, assequi non potui.

V. 9. Ἀ., ἀνθος. Σ., βλάστημα. Drusius.

V. 10. Π., καὶ ἐπικατάρατος etc. Ms. Jes. [Complut. et apud Theodoretum. Da.]

V. 12. Σ., καὶ σειρώσουσιν etc. Drusius ex edit. Rom. [Σειρώσουσιν vertit noster concatenabunt. Nobis autem, cum Nobilio, Bielio aliisque, contra vero Schleusnerum, significat verbum σειρῶν, eva-

cuo, exhaurio. Phavorinus, in v. Σειρῶν : ~~καὶ πῦρ τὸ κερῶν~~. Et mox, κερῶματα nobis sunt, pocula. DRACH.]
Ibid. Ἀ., καὶ τὰ κέρατα etc. Ms. Jes. Hic vero notat Drusius : « Ἀ., τὰ κέρατα αὐτῶν, cornua eorum. Hic libri editionis LXX variant. Nam in aliis τὰ κέρατα αὐτῶν συντριβῶσι, cornua ejus concident : et in aliis, τὰ κερῶματα αὐτῶν συντριβῶσι, pocula ejus conterent. Origenes : τὰ κερῶματα ὡς ἔστι οἶνον βηθῆντα. Ἀκούσας ἐξέβηκε κέρατα ὅτι οἶνον ποστῆριος ἐτύχχανεν εἶδος κέρασι γὰρ ἐπιπύον. ὅθεν καὶ τὸ κερῶμα λέγεται παρέμμενεν. Cerasmata tanquam in vino dicta, Aquila edidit cerata, i. e. cornua : quod antiquum poculi genus erat. Nam cornibus bibebant : unde mansit consuetudo dicendi κερῶσαι, quasi scilicet e cornu miscere. » Crediderim illud, τὰ κερῶματα αὐτῶν συντριβῶσι, esse versionem plenam Symmachi. [Scholion Olympiodori, τὴν δόξαν. Edit. Rom. Da.]

V. 17. LXX, κινήσατε αὐτῶ, moveate ei. Edit. Rom. : « Est Hebraismus, et valet, compatimini ei. In aliis est, αὐτῶν, moveate eum. » DRACH.

Ibid. LXX, ἐξδοτε ὄνομα, edite nomen. Nonnulli, εἰδότες ὄνομα, qui scitis nomen. Et sic Hebr., ~~τῶν~~. DRACH.

V. 19. Ἀ., καὶ ἀκούσουσιν etc. Has lectiones exhibet ms. Jes. Illa vero Theodotionis vitiosa ἐτίρη, forte pro ἐπίδη posita est.

V. 26. LXX, ἐπιχρούσει, pulsabit. Apud Theodor. et in Complut. est, ἐπιχρότησιν, applaudit. DRACH.

V. 27. Ἀ., Θ., ἐν αὐτῶ μεταναστεύεις. Ms. Jes.

V. 29. Π., ~~ἡ~~ τὸ ὕψος αὐτοῦ. Idem.

JEREMIE CAPUT XLIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικὸς γράμμασι.	AKYAAΣ.
אם ירש את ה' 1	1.	1.
אמר יהוה 2	2.	2.
התשטטנה בגדה 3	3.	3. Ἐν φραγμαῖς.
מהדתתללי בעמקים וב עמק 4	4.	4.
אין מקרב לכה : אהרית 6, 5	5, 6.	5, 6. ~~ἡ~~ Συνάγειν μεταπίστην καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψω τὴν ἀρχαίωσιν οὐρανὸν Ἄμμων, ἔρημὸν Κύριος.
אשׁיב ארדשבות בני עמון אם ירה 7		AQUILA.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	
An haeres non ei?	1. Aut haeres non est ei?	1.
Dixit Dominus.	2. Ait Dominus.	2.
Oberrate in maceris.	3. Et circuite per sepes.	3. In sepiis.
Uil gloriaberis in vallibus? 4	4. Qui l gloriaris in vallibus?	4.
Uis tua.	Defluxit vallis tua.	
non est qui congreget	5, 6. N. e. erit qui congreget la.	5, 6. Congregans transiit

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

47.

47. *Vacat.*

47. Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, dicit Dominus : usque huc iudicium Moab.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Jeremiæ.

Ibid. * Καὶ τὴν ἀλαζ-. Idem.

V. 30. * Φησὶ Κύριος.

Ibid. * Οὐχ οὕτως οἱ βραχίονες αὐτοῦ. Idem.

V. 31. * ἐπὶ Μωάβ. Ms. Jes. ad marg. sed sine asterisco.

Ibid. 'A., Σ., τοίχου ὀστρακίνοῦ. Ms. Jes. In hunc vero locum Drusius : « ἡ ἡρῆ ἡρῆ ἡρῆ ἡρῆ ἡρῆ ad viros *Cir Heres* : quod in C. (Complutensi) Κεῖρ Ἄρῆς, vel Ἄράς, et est nomen loci. Syrus, κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, καὶ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρμημένοι : *capila eorum rasa, et barba eorum rasa*. Non est interpretatio, sed explicatio illius, *ad viros Cir Heres*. » [Ante κειράδας additur apud Theodoretum, τῶν τεχνέων, *murorum*. DRACH.]

Ibid. 'A., Θ., καὶ μελετήσῃ. Ms. Jes.

V. 33. Ὁ Σύρος, οὐκέτι οἱ λησθ-. Drusius ex Theodoro adjicit : « Pro his postremis dictionibus in LXX est αἰδέ, et in quibusdam libris αἰδέδ, id est, ἑπὶ quod nunc legunt ἑδέδ, est vox mere Hebraica, quam Hieronymus *celeuma* reddere solet. » [Complut., αἰδέδ, cum aspero spiritu. Theodoretus habet, οὐδέν. DRACH.]V. 34. LXX, ἕως Αἰθῶν αἱ πόλεις αὐτῶν, usque *Aetham civitates iporum*. Edit. Rom. : « In ceteris est, ἕως Ἐλεαλή, καὶ ἕως Ἰασσα, ἕως ἐτῆρ αἱ πόλεις αὐτῶν. » Sed vide et Lambertum Bos. DRACH.Ibid. 'A., τριετῆ. Euseb. *De locis Hebraicis*. Hieronymus vero *triennale* habet ad vocem *Salsisa*. [Alex., Ἀγγελία Σαλισία. Complut., Ἐγγελά Σελισία. Edit. Rom. : « Quamvis illud Ἀγγελίαν videatur inflexum ad normam Græcam, atque ideosignificare possit, *nuncium*, sunt tamen vestigia dictionum Hebraicarum, quæ in Vulgata exponuntur, *vitulam conternantem*. » Effer γγ ut gg, non ng. DRACH.]V. 38. LXX, ἐπὶ ταῖς πλατείαις αὐτοῦ, in *plateis ejus*. In aliis sequitur, ὄλαις κοπετός, *universis planctus*. Theodoretus non habet, ὄλαις. Ἐξ edit. Rom. DRACH.

V. 40. Θ., ἰδοὺ ὡς etc. Ms. Jes. [Alex. habet ut Th. Complut., ὡς ἀετὸς πετάσεται, καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐπὶ Μωάβ. Theodor. priorem partem habet ut Ald., posteriorem ut Complut. DRACH.]

V. 41. 'A., Θ., καὶ ἔσται ἡ καρδία etc. Ms. Jes. [Hæc agnoscuntur etiam a Theodoro, et sic habent Ald., sine τῶν δυνατῶν M., et Complut. quæ præfert ὡσεὶ loco ὡς. DRACH.]

V. 44. Θ., ᾧ ἐπεσχεψ-. Ms. Jes.

V. 45. Θ., ἐν σχέπη etc. Idem. [Tres versus sequentes ita leguntur in Complutensi : 45. Ἐν σχέπῃ Ἐσεθῶν ἐστάθησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες. ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ Ἐσεθῶν, καὶ φλόξ ἀπὸ μέσου Σῶν, καὶ κατέφαγε τὸ κλίτος Μωάβ καὶ τὴν κορυφὴν υἰῶν Σῶν. 46. Οὐαὶ σοι, Μωάβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς Καμὼς, ὅτι ἔλαθον τοὺς υἰοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν. 47. Καὶ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τοῦ Μωάβ ἐν ταῖς ἑσχάταις ἡμέραις, λέγει Κύριος. Ἔως τούτου τὸ κρίμα τοῦ Μωάβ. Hæc etiam magna ex parte a Theodoro allata sunt. DRACH.]

V. 46. Θ., οὐαὶ σοι etc. Ms. Jes.

V. 47. Θ., καὶ ἐπιστρέψω etc. Idem.

JEREMIÆ CAPUT XLIX.

SYMMACHOS.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Καὶ κληρονόμος οὐκ ἔστιν αὐτῶ;

2.

3. ———

4.

5, 6.

1. Ἡ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς;

2. * Φησὶ Κύριος.

3. * Καὶ διαδράμετε ἐν τοῖς φραγμαῖς.

4. Τί ἀγαλλίσθη ἐν τοῖς πεδίοις Ἐνακίμ; * Διέρευσε (sic) τὰ πεδία σου πεδίοις Ζήρ, πεδίοις σου.

5, 6. Καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνάγων.

1.

2

5.

4.

5, 6. * Συνάγων μετανάστην, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν υἰῶν Ἀρμίων, φησὶ Κύριος.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. Et hæres non est ei?

2.

3. In coloniis.

4.

5, 6.

1. An qui excipiat non est eis?

2. Dicit Dominus.

3. Et discurrite in sepibus.

4. Quid exultatis in campestribus Enacim? Effluxerunt campestris tua campestribus Zeph, campestribus tuis.

5, 6. Et non est congregans.

1.

2.

3.

4.

5, 6. Congregans translatum : ct

12 שתי	12.	12. ✕ Πίνοντες.
14 וציר	14.	14.
19 איהן	19.	19. Στερεάν.
25 נמינו בים	25.	25.
24 הפנתה לעם ורמט	24.	24.
החלים אהותה כולדה		✕ Καὶ ὠδίνες κατέσχον αὐτῆς ὡς τιχτούσης.
26 ביום ההיא	26.	26.
28 את בני קדם	28.	28.
30 נדך	30.	30.
31 שלי	31.	31.
נאם יהוה		
בריה		
32 ומכל עבריו	32.	32. Καὶ ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν.
33 אדם	33.	33.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
vagamem : et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, dixit Dominus.	gientes. Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.	et postea convertam captivitatem filiorum Ammon, dicit Dominus.
7. Sic dixit Dominus exercituum.	7. Hæc dicit Dominus exercituum.	7.
12. Bibendo.	12. Bibentes.	12. Bibentes.
14. Et legatus.	14. Et legatus.	14.
19. Robusti.	19. Robustam.	19. Solidam.
23. Dissoluti sunt in mari.	23. Turbati sunt in mari.	23.
24. Vertit se ad fugiendum, et tremor.	24. Versa est in fugam, tremor.	24.
Et dolores tenuerunt eam sicut parturientis.	Et dolores tenuerunt eam quasi parturientium.	Et dolores comprehenderunt eam sicut parturientis.
26. In die illa.	26. In die illa.	26.
28. Filios Orientis.	28. Filios Orientis.	28.
30. Evagamini.	30. Abite.	30.
31. Pæcificam.	31. Quietam.	31.
Ait Dominus.	Ait Dominus.	
Vectis.	Vectes.	
32. Et ex omnibus lateribus ejus.	32. Et ex omni confuio eorum.	32. Et ex omni parte eorum.
33. Hominis.	33. Hominis.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIX Jeremiæ.

- V. 1. Σ., καὶ κληρονόμος etc. Drusus.
V. 2. ✕ Φησὶ Κύριος. Nihil adnotat Montf. Sed hæc lectio exstat, ut testatur Polyglotten-Bibel, in nonnullis codd. Complut. autem habet, λέγει K. DRACH.
V. 5. Καὶ διαδράμετε ἐν τοῖς φραγμαῖς. Euseb. *De locis Hebraicis*, γημαρῶθ, 'A., ἐν φραγμαῖς, Σ., γαρρηῶθ. Ubi γημαρῶθ positum videtur pro γηδραῶθ. Symmachi lectio vitriata est : nam Hieronymus sic habet, Gebarth : pro quo Aquila interpretatur, in sepibus ; Symmachus vero, in colonis. [Quidam cod., καὶ δράματε διὰ τῶν τριγῶν, et discurrite per septa. Ex Polygl.-Bibel. Τριγῶς idem est ac θριγῶς. DRACH.]
V. 4. ✕ Διέσους etc. Ms. Jes. Sed hæc haud dubie vitriata sunt. Drusus : *Alibi est ἐν πεδίοις, et alibi ἐν Ἐμαξαίμ, i. e. in vallibus. Vox mære Hebraica. Mihi non dubium quin sint duæ interpretationes diversæ.*
V. 5, 6. 'A., Θ, συνάγων μετανάστηγ etc. Ms. Jes. [Complut., συνάγων ἀλωμένους (errantes, a verbo ἀλόμα). Καὶ μετὰ τ. ἐ. τ. α. υ. 'A., λέγει K. DR.]
V. 7. ✕ τῶν δυνάμεων. Ms. Jes.
V. 12. 'A., Θ., πίνοντες. Idem.
Ibid. וְהָיָה כִּי יִשָּׂא, sed (vel quia) bibendo bibes. In LXX nostris vacat ; sed Alex., ὅτι πίνων πίνουσι, et Ald. ὅτι πίνων πίνουσι, quia bibens bibes

7.	7. Τάδε λέγει Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων.	7.
12.	12. <i>Vacat.</i>	12. ✕ Πίοντες.
14. Καὶ ἀγγελίαν.	14. Καὶ ἀγγέλους.	14.
19. Ἀρχαίαν.	19. Αἰθάμ.	19.
23.	23. Ἐξέστησαν. Π., ... ✕ ἐν θαλάσῃ.	23
24.	24. Ἀπεστράφη εἰς φυγὴν, τρόμος. Ἄλλος, καὶ ἐξεβρίφη, τρόμος. <i>Vacat.</i>	24.
26.	26. <i>Vacat.</i> Π., ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.	26.
28.	28. Τοὺς υἱοὺς Κεδέμ. <i>Οἱ λοιποί</i> , τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνατολῶν.	28.
50.	50. ✕ Ἀναστατώθητε.	50.
31.	31. Εὐσταθοῦν. Ἄλλος, ἡσυχάζον. ✕ Φησὶ Κύριος. Μοχλοί.	31.
32. Καὶ ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν.	32. Ἐκ παντὸς πέραν αὐτῶν.	32. Καὶ ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτῶν.
33.	33. Ἀνθρώπου. Ἄλλος, γηγενοῦς.	33.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIC.

postea convertam captivitatē filiorum Ammon, dicit Dominus.

7.	7. Hæc dicit Dominus virtutum.	7.
12.	12. <i>Vacat.</i>	12. Bibentes
14. Et legationem.	14. Et nuntios.	14.
19. Antiquam.	19. Ætham.	19.
23.	23. Obstupefacti sunt. <i>Omnes</i> , . . . in mari.	23.
24.	24. Versa est in fugam, tremor. <i>Alius</i> , et ejecta est, tremor. <i>Vacat.</i>	24.
26.	26. <i>Vacat.</i> <i>Omnes</i> , in die illa.	26.
28.	28. Filios Kedem. <i>Reliqui</i> , filios Orientis.	28.
50.	50. Extorres efficiamini.	50.
31.	31. Tranquillam. <i>Alius</i> , quietam. Ait Dominus. Vectes.	31.
32. Et ex omni parte eorum.	32. Ex omni quod trans eos est.	32. Et ex omnibus partibus eorum.
33.	33. Hominis. <i>Alius</i> , terrigenæ.	33.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIX Jeremiæ.

Vulg., sed bibens bibes. DRACH.
 V. 14. Σ., καὶ ἀγγελίαν. Drusius. [Scholion ex Cyrillo, *περιοχὴν* εἶπεν, οὗς Ἱερεμίας ἀγγέλους· καὶ Σύμ. δὲ ἀγγελίαν ἐξέδωκε. DRACH.]
 V. 17. LXX, *συριεῖ, sibilabit*. In nonnullis est, ut etiam in Complut. ἐκστήσεται, καὶ συριεῖ ἐπὶ πάσῃ τῇ πληγῇ αὐτοῦ. *Stupebit, et sibilabit super omni plaga ejus.* DRACH.
 V. 19. Eusebius *De locis Hebraicis* et Hieronymus ad vocem *Ætham*. [Alex., εἰς τὸν τόπον Ἡθάμ. Ald., εἰς τόπον Ἐμάθ. Dr.]
 V. 21. LXX, οὐκ ἤκούσθη, *non est auditus*. Edit. Rom. : ε In quibusdam (scil. Alex. et Complut.)

est, ἐν θαλάσῃ ἐξηκούσθη, αὐτὴ ἤκούσθη. *In mari auditus est* : quam lectionem videtur etiam agnoscere Theodoretus. Eamque confirmat textus Hebr. DRACH.
 V. 23. Π., ἐν θαλάσῃ. Ms. Jes.
 V. 24. Ἄλλος, καὶ ἐξεβρίφη, τρόμος. Idem. Ibid. Ἄ., Θ., καὶ ὠδίνες etc. Idem. [Complut., στένωσις καὶ ὀδύνη κατεῖχον αὐτὴν ὡσεὶ ὠδίνουσαν. Dr.]
 V. 26. Π., ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Idem. [Sic et Complut. Dr.]
 V. 28. *Οἱ λοιποί*, τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνατολῶν. Ex Theodoro.

ceps, et quæ in nostra et plerisque Grecis sunt cap. LI. Continuo autem in hisdem codicibus (nam de Theodoro nihil affirmari potest) post illa, in libro isto, ponuntur hæc, ὅσα προσήφθησαν Ἱερουσίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐδόλευσαν αὐτοῖς, ὅτε ἤσαν (al., ἐν αὐτοῖς καταδουλώσονται γὰρ αὐτούς,

λοι, καὶ ἀποδύσω (al., ἀνταποδύσω) αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τὰ ποιήματα (al., τὴν ποιηρίαν) τῶν χειρῶν (al., ἐπιτηδευμάτων) αὐτῶν. Quorum magnam partem scribit S. Hieron. in LXX non haberi. » DRACH.

JEREMIAE CAPUT L.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. <i>Vacat.</i>	1.
2.	2. <i>Vacat.</i> "Α.Ι.Ι.Ος, ✕ ἐπάρατε σημεῖον, ἀκουστὸν ποιήσατε. <i>Vacat.</i>	2. ✕ Ἠσχύθησαν τὰ εἰδῶλα αὐτῆς, ἡσχύθησαν τὰ βδελύγματα αὐτῆς.
3.	3. <i>Vacat.</i>	5.
8.	8. "Ωσπερ δράκοντες. "Α.Ι.Ι.Ος, ὥσπερ ἐρίφους. Κατὰ πρόσωπον προβάτων.	8.
"Ἐμπροσθεν ποιμνίων. 5. Τὰ βέλη αὐτοῦ ὡς δυνατοῦ συνετοῦ.	9. "Ὡς βολίς μαχητοῦ συνετοῦ.	9.
12.	12. <i>Vacat.</i> II., ✕ ἐνεστράπη ἡ τεκούσα ὑμᾶς, μήτηρ εἰς ἀγαθὰ. ✕ Ἰδοὺ ἐσχάτη ἔθνῶν, ἔρημος, ἀνυδρὸς, ἄθραος.	12.
14.	14. <i>Vacat.</i> II., ✕ ὅτι τῷ Κυρίῳ ἤμαρτεν.	14.
18.	18. Κύριος.	18. ✕ Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.
21.	21. Ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει Κύριος, πικρῶς ἐπίβηθι ἐπ' αὐτήν. Καὶ ἀράναισον.	21.
26.	26. Ἐλελύθησαν ✕ αὐτῆ.	26. ✕ Ὅπισω αὐτῶν κακά.
28.	28. <i>Vacat.</i> II., ✕ ἐκδίχησεν νοσοῦ αὐτοῦ.	28.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. <i>Vacat.</i>	1.
2.	2. <i>Vacat.</i> <i>Alius</i> , erigite signum, auditum facite. <i>Vacat.</i>	2. Pudefacta sunt idola ejus, pudefacte sunt abominationes ejus.
3.	3. <i>Vacat.</i>	5.
8.	8. Velut dracones. <i>Alius</i> , velut hœdos. Ante faciem ovium.	8.
Ante greges. 9. Sagittæ ejus tamquam potentis prudentis.	9. Quasi jaculum pugnatoris prudentis.	9.
12.	12. <i>Vacat.</i> <i>Omnes</i> , erubuit quæ peperit vos, mater in bona. Ecce novissima gentium, desertum, inaquosa, invia.	12.
14.	14. <i>Vacat.</i> <i>Omnes</i> , quia Domino peccavit.	14.
18.	18. Dominus.	18. Dominus virtutum Deus Israel.
21.	21. Super terram, dicit Dominus, acerbe ascende super eam. Et destrue.	21. Post eos mala.
26.	26. Venerunt ipsi.	26.
28.	28. <i>Vacat.</i> <i>Omnes</i> , vinlictam templi ejus.	28.

30.	30.	30.
36. חרב אל-גבוריה	36.	36. Μάχα:ραν ἐπὶ τοὺς μαχητάς.
הח		✕ Ἐξαρθῶσονται.
37. ואל-כל-העייב	37.	37.
39. ולא-תשב עוד לנצח	39.	39.
40. את-סדם	40.	40.
44. מנאן הירחן	44.	44. ✕ Ἀπὸ φρουράματος : τῷ Ἰορδάνου.
		Στερεάν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
30. In die illa.	30. In die illa.	30.
36. Gladius ad fortes illius.	36. Gladius ad fortes illius.	36. Gladium ad bellatores.
Et consternabuntur.	Qui timebunt.	Auferentur.
37. Et ad omne promiscuum.	37. Et ad omne vulgus.	37.
39. Et non habitabitur ultra in æternum.	39. Et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum.	39.
40. Sodomam.	40. Sodomam.	40.
44. De tumore Jordanis.	44. De superbia Jordanis.	44. De fremitu Jordanis.
Robustum.	Robustam.	Solidam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. L Jeremiæ.

V. 1. 'A., πρὸς γῆν Χαλδαίων etc. Ms. Jes. [Complut., καὶ ἐπὶ γῆν X. etc. ut Aq. DRACH.]

V. 2. ✕ Ἐπάρατε etc. Ms. Jes. Drusius vero, ἀρατε. [Complut. et apud Theodoretum, ἀρατε σημειον, καὶ ἀκ. π. Alius, ἀκουτίσατε. DRACH.]

Ibid. Θ., ἡσχύνθησαν etc. Ms. Jes. [Complut., ἡσχύνθησαν τὰ γλυπτὰ αὐτῶν, παρεδόθη τὰ εἰδωλα αὐτῶν. Alius, ἡσχύνθη εἶδ. αὐτῆς, ἡσχύνθη τὰ βδ. αὐτῆς. DRACH.]

V. 3. 'A., ἐσαλεύθησαν, ἀπῆλθον. Ms. Jes. [Complut., ἐσαλεύθησαν καὶ ἐπορεύθησαν. Dn.]

V. 8. Theodoretus, καὶ γένεσθε ὡσπερ ἔριφοι. Ex alia scilicet editione: nam LXX habent, δράκοντες. Notat postea Theodoretus, τοὺς ἐρίφους, τράγους ὁ Σύρος ἠρμήνευσε.

Ibid. Σ., ἔμπροσθε ποιμνίων. Ms. Jes.

V. 9. 'A., τὰ βέλη αὐτοῦ etc. Idem. [Aquila legit משכך cum schin dextro ut habent sex codd. a Michaeli inspecti, et Concordantiæ Hebr., secundum masoram. (Cf. J. H. Michaelis Biblia Heb., Fuerstii Concord. Hebr., necnon De Rossii varias lectiones V. T.) LXX vero et Sym. legerunt cum sin sinistro, ut habet maxima pars codicum, impressorumque bibliorum. — ורבעה, et ascendere faciens. LXX vacat. Alius, καὶ ἀνάγω, et ascendere facio. Vulg., et adducam. — וציי, tela ejus. LXX vacat. Alius, τὰ βέλη αὐτῆς. Vulg., sagitta ejus. DRACH.]

V. 12. Οἱ II., ἐνετράπη etc. Ms. Jes. Hæc vero vulululum perplexa sunt in schedis nostris: illud-

que, μήτηρ εἰς ἀγαθά, vitio inductum videtur. in LXX edit. Rom. legitur, ἐπ' ἀγαθά. [Theodoretus et quidam codices, ἀνετράπη, eversa est. — Ἐπ' ἀγαθά, notandum obelo, non enim legitur in Hebr. — Perperam adscripsit Montf. lectionem Vulgatæ, confusa est mater vestra, quæ respondet his verbis, כנסת יהוה בראש ab initio versiculi. DRACH.]

Ibid. Ἰδού: etc. Ms. Jes., ✕ Ἰδού, et II. (omnes), ἀνδρος, ἄδατος, similiterque ex eod. lectiones versus 14 et 18. [V. 12. Complut., ἐρημος καὶ ἄδατος. DR.]

V. 14. II., ὅτι etc. Ita etiam Complut. DRACH.

V. 15. Ο', καὶ κατακρατήσατε αὐτήν, et subjicite eam. In Complut. pro his est, ὅτι τῷ Κυρίῳ ἡμαρτην (quæ referuntur etiam a Theodoro), καὶ κατακρατήσατε ἐπ' αὐτήν. Quia Domino peccavit, et plaudite super eam. Ex ed. Rom. IDEM.

V. 18. Lectionem Aq. et Th. habet Complut. in textu. IDEM.

V. 19. Ο', ἐν τῷ Καρμῆλω. In Complut. et apud Theodoretum additur, καὶ ἐν Βασάν. Quod legitur etiam in Hebr. et in Vulg. Lat. IDEM.

V. 21. 'A., ἐπὶ γῆν παραπικραίνόντων ἀνάθηθι. Sic ms. Jes. et alius. [Codex quidam, ἐπὶ τὴν γῆν τῶν παραπ. ἐπίθηθι ἐπ' αὐτὴν πικρῶς. Polygl.-B. Theodoretus autem videtur habuisse, ἐπὶ τῆς γῆς παραπ. DRACH.]

Ibid. Θ., ✕ ὀπίσω αὐτῶν καχά. Ms. Jes., similiterque lectiones versus 26, 28, 30. [V. 21. Alius, καὶ

JEREMIÆ CAPUT LI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1. לב קבוי	1.	1. ✕ Καρδίαν ἐπεγειρόντων.
19. ושבט נהלה	19.	19.
TO HEBRAICI TEXT	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. surgentium in me.	1. Qui cor sublevaverunt contra me.	1. Cor suscitantium.
19. sceptrum hæreditatis	19. Et Israel sceptrum hæreditatis ejus.	19.

30.	30. <i>Vacat.</i> Π., ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.	30.
36.	36. Μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητάς. Καὶ παραλυθήσονται.	36.
37.	37. Καὶ ἐπὶ ✕ πάντα ἃ τὸν σύμμικτον.	37.
39.	39. Οὐ μὴ κατοικηθῆ οὐκέτι εἰς τὸν αἰῶνα. Ἄλλος, ✕ καὶ οὐκ οἰκοδομηθήσεται ἔτι εἰς νίκος.	39.
40.	40. Σόδομα.	40. ✕ Τὴν Σόδομα.
44.	44. Ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου.	44. ✕ Ἀπὸ φρυγάματος ἃ τοῦ Ἰορδάνου.

Ἀρχαίαν.	Αἰθάν.	
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
30.	30. <i>Vacat.</i> Omnes, in die illa.	30.
36.	36. Gladium ad bellatores. Et dissolventur.	36.
37.	37. Et super omne promiscuum.	37.
39.	39. Non habitabitur amplius in saeculum. <i>Alius</i> , et non habitabitur ultra in victoriam.	39.
40.	40. Sodomam.	40. Sodomam.
44.	44. De Jordane.	44. De fremitu Jordanis.
Antiquam.	Æthan.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. L Jeremiæ.

ἀράνισον κατόπισθεν αὐτῶν. Polygl.-Bibel.—Lectio-nes versicolorum 28 et 30 habet etiam Complut. DRACH.]
 V. 24. Ο', ἐπιθήσονται σοι, *ascendent in te.* Ald., Complut., et aliquot codices, ἐπιθήσονται, *invehentur.* Sic etiam postea adscriptum fuit in cod. Vatic. Vulg., *illaqueavi te.* Hebr. textus sonat, *laqueos posui tibi.* Al., ἀντεταξάμην σοι καὶ ἐπιθήσεται σοι. DRACH.
 Ibid. Ο', καὶ οὐ γνώση ὡς Βαβυλῶν, καὶ ἀλώση, *et non cognosces quia Babylon, et capieris.* In aliis est, καὶ οὐ γνώση, ὡς καὶ ἀλώση B. In Complut., καὶ ἀλώση B., καὶ οὐ γνώση. Ita edit. Rom. IDEM.
 V. 25. Ο', ὅτι ἔργον. Aq. addit ἔστι, in cod. Marchal., interpretans נִיחַ, quod non exprimunt LXX. IDEM.
 V. 36. יָנַח וְהִדְבִּיר - לֹא בָרַח, *gladie, adversus mendaces et stultescent.* In LXX desideratur. Alii eod., μάχαιραν ἐπὶ τὰ μαντεῖα αὐτῆς, καὶ ἐξαρθήσεται. Complut., μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεϊς, καὶ ἀρρονας ἔσονται. Quæ etiam a Theodor. videntur agnosci. Vulg., gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt. IDEM.
 Ibid. Α., μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητάς. Ms. Jes.
 Ibid. Α., ✕ καὶ ἐξαρθήσονται. Idem. Hæc vero lectio suspecta videtur. [Lectio nem senum adscriptus nos. DR.]
 V. 37. Ο', μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητάς αὐτῶν, *gladius super pugnaiores eorum.* Hebr. non habet,

abest etiam a Vulg. Lat. et a Complut. DRACH.
 Ibid. Διασκορπισθήσονται ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς. Edit. Rom.: « In aliis et in Complut., διαρπαγήσονται. Ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς ἐπεποιθεῖ, diripientur. In aqua sua confidit. Theodor. habuit sine dultio sententiam similem Vulgatæ, *siccitas super aquas ejus erit, et arescent.* Ita enim inquit: Minatur item se aquam evacuaturum, multitudinem figurate vocans aquam. » IDEM.
 Ibid. ✕ πάντα Ms. Jes.
 V. 39. ✕ καὶ οὐκ οἰκοδομηθήσεται ἔτι εἰς νίκος. Idem. Videtur autem esse interpretatio Aquilæ, vel Theodotionis, vel utriusque, qui תַּנַּח vertunt aliis νίκος. Ex eodem similiter cod. lectiones versus 40 et 44.
 Ibid. דָּרַח יָרִיטָה יְנַשְׁתִּיכָהּ, *nec inhabitavit usque in generationem et generationem.* Desiderantur in LXX, Complut. et apud Theodoretum, οὐδὲ μὴ κατασκευασθήσεται ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς. Bretingerius, καὶ οὐ κατοικηθήσεται ἔτι εἰς γενεᾶν καὶ γενεᾶν. Vulg., nec exstruetur usque ad generationem et generationem. DRACH.
 V. 44. Α., στερεῶν etc. Ex Eusebio *De locis Hebraicis*, ut supra cap. XLIX, v. 19.
 Ibid. תַּנַּח, *habita culum.* In LXX *vacat.* Alex. et Complut., τόπον. *Alius*, ναυή, quod est ipsum verbum Hebr. Vulg., pulcritudinem; quo sensu non abhorret nomen תַּנַּח. DRACH.

JEREMIE CAPUT LI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Λεῖ καμῆ.	1. <i>Vacat.</i>	1.
19.	19. Κληρονομία αὐτοῦ. Ἄλλος, μερὶς αὐτοῦ. Ἄλλ., ῥάβδος.	19.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Le: came.	1. <i>Vacat.</i>	1.
19.	19. Hereditas ejus. <i>Alius</i> , pars ejus. <i>Alius</i> , virga.	19.

20. מִפֶּן-אֲחֵה לִּי כְּלוּ כֹלֵי הַחַיָּה <i>Ὁ Σίγρος, ἰστοροῦντων ἀποστολῶν πυλῆσιν.</i>	20.	20.
28. וְאֵת כָּל-אֶרֶץ בְּמִשְׁחֵהוּ	28.	28.
55. כֹּה אָמַר יְהוָה זְבֹאֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל	55.	55.
41. אֵיךְ נִלְכְּדָה שִׁשְׁךְ	41.	41.
43. לָרִיחַ לְשִׁמְחָה	43.	43.
וְעִרְבָה אֶרֶץ 44. גַּם-חֹמֹת בָּבֶל נִפְלָה : צָאוּ מִתִּיכָה עִמִּי וּמְלִכֵי אִישׁ אֶת-נַפְשׁוֹ מִחֶזֶן אֶף יִהְיֶה	44, 45.	44, 45.
46. וּפְדִירֶיךָ לְבַבְכֶם וּתִירָאוּ בְּשִׁמּוּעָה הַנְּשִׁמַּעַת בְּאֶרֶץ וּבֵא בִשְׁנֵה הַטְּבוּעָה וְאֲחֵרֵי בִשְׁנֵה הַשְּׁמוּעָה וְחִמְסֵם בְּאֶרֶץ מִשָּׁל עַל-מִשָּׁל	46.	46.
47. לֹכִי הִנֵּה יָמִים בָּאִים יַפְקֹדְתִי עַל-פְּסָלֵי בָבֶל וְכֹל-אֶרְצָהּ תִּבְרַשׁ וְכֹל-וְהָלִיָּה וּפְלוֹ בְתִינָה	47.	47.
48. וְרִנְתִּי עַל-בָּבֶל שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי כִעֲפֹן יִבֹּא-לָהּ הַנְּדוּדִים נֹאֵם יְהוָה	48.	48.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Dominus exercituum nomen ejus.

Dominus exercituum nomen ejus.

20. Malleus spargens tu mihi, vasa belli. *Syrus, praepara mihi vasa belli.*

20. Collidis tu mihi vasa belli. 20.

28. Cunctamque terram potestatis ejus.

28. Cunctamque terram potestatis ejus. 28.

55. Sic dicit Dominus exercituum Deus Israel.

55. Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel. 55.

41. Quomodo capta est Sesach.

41. Quomodo capta est Sesach. 41.

45. Civitates ejus in desolationem.

45. Civitates ejus in stuporem. 45.

Et deserta terra.

Terra inhabitabilis.

44, 45. Etiam murus Babel cecidit. Egredimini de medio ejus, popule mi, et servate unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.

44, 45. Equidem et murus Babylonis corruet : egredimini de medio ejus, populus meus : ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini. 44, 45.

46. Et ne forte emolliatur cor vestrum, et timeatis in auditu quae audietur in terra : et veniet in anno auditus et post eum in anno auditus : et rapacitas in terra, dominator super dominatorem.

46. Et ne forte mollescat cor vestrum, et timeatis auditum, qui audietur in terra : et veniet in anno auditio, et post hunc annum auditio; et iniquitas in terra, et dominator super dominatorem. 46.

47. Propterea ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babel, et omnis terra pudore afficietur, et omnes interfecti ejus cadent in medio ejus.

47. Propterea ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babylonis : et omnis terra ejus confundetur, et universi interfecti ejus cadent in medio ejus. 47.

48. Et cauent super Babel caeli et terra, et omnia quae in eis, quia

48. Et laudabunt super Babylonem caeli et terra, et omnia quae

20.	αὐτῶ. 20. Διασκορπίζεις σύ μοι σκεύη πολέμου.	20.
23.	28. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ✕ καὶ πάσης τῆς γῆς τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.	28.
33.	33. Τάδε λέγει Κύριος ✕ τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ.	33.
41. Σιτάκ.	41. Πῶς ἐάλω. <i>II.</i> , ✕ ὁ Εἰσακ. (<i>al.</i> Σισάχ.)	41.
47.	45. Αἱ πόλεις αὐτῆς. <i>II.</i> , ... ✕ εἰς ἀφανισμόν. Καὶ ἄδατος.	45. . . . ✕ γῆ.
44. 45.	44, 45. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, καί γε τὸ τεῖχος Βαβυλώνης ἐπέσεν· ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, λαὸς μου, καὶ σώσατε ἕκαστος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς Κυρίου.	44, 45.
46. ✕ Καὶ ἐξουσίατος ἐπ' ἐξουσίαστην : παραβολὴ ἐπὶ παραβολῆν.	46. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, μήποτε δειλιάση ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῆτε ἐν τῇ ἀκοῇ τῆ ἀκουσθησομένη ἐν τῇ γῆ, καὶ εἰσελεύσεται ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἡ ἀκοή, καὶ ἡ ἀδικία ἐν τῇ γῆ.	46.
47.	47. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπιπέσομαι ἐπὶ τὰ γλυπτὰ Βαβυλώνης, καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς κατασχυνοθήσεται, καὶ πάντες τραυματῖαι αὐτῆς.	47.
48.	48. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ Βαβυλώνης οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὅτι ἀπὸ Βορβᾶ ἤξουσι ταλαιπωροῦντες αὐτήν, λέγει Κύριος.	48.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

	Dominus virtutum nomen ipsi.	
20	20. Dispergis tu mihi vasa belli.	20.
28.	28. <i>Vacat.</i> <i>Alius.</i> et universæ terræ potestatis ejus.	28.
33.	33. Hæc dicit Dominus virtutum Deus Israel.	33.
41. S. sac.	41. Quomodo captus est. <i>Omnes,</i> Isac (<i>al.</i> Sisach).	41.
43. . . . terra.	43. Civitates ejus. <i>Omnes,</i> . . . in desolationem. Et in via.	43. . . . terra.
44, 45.	44, 45. <i>Vacat.</i> <i>Alius,</i> et quidem murus Babylonis cecidit : egredimini de medio ejus, popule mi, et servate unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.	44, 45.
46. Et dominator super dominatorem, parabola super parabolam.	46. <i>Vacat.</i> <i>Alius,</i> ne forte timeat cor vestrum, et paveatis in auditu audiendo in terra : et ingreditur in anno auditus, et injustitia in terra.	46.
47.	47. <i>Vacat.</i> <i>Alius,</i> propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et visitabo super sculptilia Babylonis, et universa terra ejus confundetur, et omnes vulnerati ejus.	47.
48.	48. <i>Vacat.</i> <i>Alius,</i> et exsultabunt super Babylonem cæli et terra, et	48.

57. Ἀρχοντας.

αὐτῆ.

57. Καὶ τοὺς σοφοὺς αὐτῆς.

57. * Καὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῆς : ἀρχοντας.

* Καὶ ὑπνώσουσιν ὑπνον αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἐξεγερθῶσιν.

Vacat.

58.

58. Τάδε λέγει Κύριος * τῶν δυνάμεων.

58.

60.

60. Καὶ ἔγραψεν Ἰερεμίας * σὺν : ἅπαντα τὰ κακά.

60.

Ἐν βιβλίῳ * ἐνὶ σὺν : πάντας.

61.

61. Καὶ ἀναγνώσῃ * σὺν : πάντας.

61.

64.

64. Vacat.

64.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

omnia quæ in eis; quia ab Aquilone venient affligentes eam, dicit Dominus.

49.

49. Vacat. Alius, et quidem in Babylone ad cadendum Israel in ea.

49.

57. Principes.

57. Et sapientes ejus.

57. Et duces ejus, principes. Et dormient somnum æternum, et non expergiscentur.

Vacat.

58.

58. Hæc dicit Dominus virtutum.

58.

60.

60. Et scripsit Jeremias omnia mala.

60.

In libro uno omnia.

61.

61. Et legeris omnia.

61.

64.

64. Vacat.

64.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LI Jeremiæ.

habitaculum draconum, in acervos, et in sibilum. Complut., κατοίκησις δρακόντων, ἀφανισμός (solido), συριγμός. DRACH.

V. 41. שֶׁשַׁח, Sesach, ut reddidit Vulg. In LXX deest. Alii, Σισάχ (Breit.). In Complut. et apud Theodoretum, Σισάχ. Sed operæ pretium est legere quæ ea de re diligentius disserit S. Hieronymus in hujus prophetæ cap. xxv, v. 26. IDEM.

A versu 45, מַשַׁח, adjunguntur in Complut. sequentia quæ manifesto agnoscuntur magna ex parte a Theodoro, et respondent Hebraico Vulgataeque. 45. Ἐξέλθετε ἀπὸ μέσου αὐτοῦ, λαὸς ἐμὸς, καὶ σώσατε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ Κυρίου. 46. Μήποτε ἀπαλώσῃ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀκοήν, ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῆ, καὶ ἤξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοή, καὶ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοή, τάλαιπορία (istud tal. abest ab Hebr., a Theodor. ut et a Vulg.), καὶ ἀδικία ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα. (Theodor. videtur addere, καὶ στρατεύμα ἐπὶ στρατεύμα, sed non habetur in Hebr. neque in Vulg.) 47. Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐκτιθήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ Βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν (Hebr., αὐτῆς) αἰσχυνθήσεται, πάντας τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται

ἐν μέσῳ αὐτῆς. 48. Καὶ εὐφρανθήσονται ἐπὶ Βαβυλῶνα οἱ οὐρανοί, καὶ ἡ γῆ, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρευόντες, λέγει Κύριος. 49. Καὶ γε Βαβυλῶν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας Ἰσραὴλ. IDEM.

V. 50. בַּרְבַּח, a gladio. LXX, ἐκ γῆς, de terra, et sic etiam Theodoretus. Quidam mss., ἐκ μαχαίρας. Complut., ἀπὸ βομφαίας. Vulg., (Iugistis) gladium. IDEM.

V. 57. Θ., * καὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῆς : οἱ Γ, ἀρχοντας. Sic ms. Jes. Cur autem, postquam Theodotionis lectionem attulit, diversam trium Interpretum lectionem adferat, cum tamen Theodotio unus sit ex tribus, in Præliminaribus disquiratur. [Sed hic nulla est difficultas. Lectio uniuscujusque est ut eam edidimus in textu; nihilque redundat in Symmacho, post enim, et sapientes ejus, Hebr. habet, et duces ejus, antistites ejus. DRACH.]

Ibid. Α., Θ., καὶ δυνατῶς αὐτῆς. Ms. Jes. Similiterque omnes quæ sequuntur lectiones usque ad finem capituli. [Hanc duorum lectionem non adscripsit supra Montf. Refertur autem ad תַּרְבַּח, Vulg., et fortes ejus. Cf. infra cod. Syro-Hexapl., qui ad eandem vocem habet: Aq., Sym., et principes ejus. Dn.]

JEREMIÆ CAPUT LII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

1. Ὦντος εἰκοστοῦ καὶ ἐνὸς ἔτους Σεδεκίου.

1. Εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἔτους ἦν Σεδεκίας.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.

1. Cum esset viginti et unius anni Sedecias.

1. Viginti et unius anni erat Sedecias.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικαῖς γραμμασί.	ΑΚΥΛΛΑΣ.
2 ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר- עשה יהויקים	2.	2.
5 כי על-אף יהוה היתה בירושלם ויהודה עד-השללנו אתם מעל פניו וימרד צדקיהו במלך בבל	5.	5.
8 וישינו את-צדקיהו	8.	8.
12 היא שנת תשע-עשרה שנה למלך נבוכדראצר מלך-בבל	12.	12.
15 ומלכות העם זאת-יתר העם הנשארים בעיר ואת-הנבלים אשר נשלו אל-מלך בבל	15.	15. ✕ Ἀπὸ δὲ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ λείμμα τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ; καταλειφθέντα; ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἐμπόπτοντας καὶ τοὺς ἐμ- πεπτοκίτας πρὸς βασιλέα Βαβυλωνί- ου.
16 ומלכות הארץ השאר נבזראין רב-טבחים	16.	16.
17 אח-כל-נחשתם	17.	17.
18 ואחד-הסרות ואת-היעים ואת- הבזמרות ואת-הבזרקת ואת-הגפית	18.	18. ✕ Καὶ τοὺς ποδιστήρας καὶ τοὺς ἀναλημπτήρας, καὶ τὰ θυ- μιατήρια, καὶ τὰ σπόνδια.
19 ואת-הספים	19.	19. Ὑδρίας.
הבזיקות		Λέβητας.
20 לנחשתם כל-הגלים האלה	20.	20. Τοῦ χαλκοῦ ✕ πάντων τῶν σχευῶν τούτων.
22 וכתרת	22.	22.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et fecit malum in oculis Do- mini secundum omne quod fecerat Joakim.	2. Et fecit malum in oculis Do- mini juxta omnia quæ fecerat Joakim.	2.
5. Quia super furore Domini fuit in Jerusalem et in Juda, usque- quo projecit ipse eos a facie sua. Rebellavitque Sedekihu in regem Babel.	5. Quoniam furor Domini erat in Jerusalem et in Juda, usquequo projiceret eos a facie sua: et re- cessit Sedecias a rege Babylonis.	5.
8. Et attigerunt Sedekihu.	8. Et apprehenderunt Sedeciam.	8.
12. Ipse annus nonus decimus annus rogi Nabuchadresar regis Babel.	12. Ipse est annus nonus deci- mus Nabuchodonosor regis Baby- lonis.	12.
15. Et de tenuitate populi, et residuum populi, relictorum in civitate, et defectores qui defece- rant ad regem Babel.	15. De pauperibus autem po- puli, et de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, et de per- fugis, qui transfugerant ad regem Babylonis.	15. De pauperibus autem po- puli, et residuum populi, et reli- ctos in urbe, et eos qui incide- bant, et incidorant ad regem Baby- lonis.
16. Et de tenuitate terræ reli- quit Nabuzaradan magister lanio- rum.	16. De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps mi- litiæ.	16.
17. Omne æs eorum.	17. Omne æs eorum.	17.
18. Et lebetes, et scopas, et psal- teria, et pelves, et cochlearia.	18. Et lebetes, et creagras, et psalteria, et phialas, et mortariola.	18. Et cacabos et haustra, et acerras, et pateras.
19. Et hydrias.	19. Hydrias.	19. Hydrias.
Pelves.	Urccos.	Lebetes.
20. Æris omnium vasorum isto- rum.	20. Æris omnium horum vaso- rum.	20. Æris omnium vasorum isto- rum.
22. Et coronamentum.	22. Et capitella.	22.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.	2. ✕ Καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, ὃν τρόπον ἐποίησεν Ἰωακείμ.	2.
3.	3. ✕ Ὅτι ἐπὶ τὸν θυμὸν Κυρίου ἦν Ἰερουσαλήμ καὶ Ἰούδα, ἕως ἀνέρριψεν αὐτοὺς ἐκ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστη Σεδεκία τοῦ βασιλέως Βαβυλώνας.	3.
8.	8. Καὶ κατέλαβον αὐτόν. Ἄλλος, καὶ κατέλαβον τὸν βασιλέα Σεδεκίαν.	8.
12.	12. ✕ Οὗτος ἐνιαυτὸς ἐννεακαίδεκατος τοῦ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνας.	12.
15.	15. <i>Vacat.</i>	15.
16.	16. Καὶ τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ κατέλειπεν ὁ ἀρχιμάγειρος. Ἄλλως, ✕ Ναβουζαρδάν.	16. ✕ Καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τῆς γῆς κατέλειπε Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος.
17.	17. Τὸν χαλκὸν ✕ πάντα.	17.
18.	18. Καὶ τὴν στεφάνην, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς κρεάγρας.	18. ✕ Καὶ τοὺς ποδιστῆρας καὶ τοὺς ἀναλημπτῆρας, καὶ τὰ θυμιατήρια, καὶ τὰ σπόνδια.
19. Φιάλας.	19. Ἀφφῶθ. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , θυμιατήρια. Ἵποχυτήρας. Ἄλλος, ἀποχυτήρας. Ἄλλος, ὀθειλσκους.	19.
20. Τοῦ χαλκοῦ ✕ πάντων τῶν σκευῶν τούτων.	20. Τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν.	20.
22. Καὶ κεφαλίδες.	22. Καὶ γείσος.	22.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. Et fecit malum in oculis Domini, quemadmodum fecerat Joakim.	2.
3.	3. Quia super furorem Domini erat Jerusalem et Juda, donec projiceret eos a facie sua. Et defecit Sedecia a rege Babylonis.	3.
8.	8. Et comprehenderunt eum. <i>Alius</i> , et comprehenderunt regem Sedeciam.	8.
12.	12. Hic annus nonus et decimus Nabuchodonosor regis Babylonis.	12.
15.	15. <i>Vacat.</i>	15.
16.	16. Et residuos populi reliquit princeps coquorum. <i>Alius</i> , Nabuzardan.	16. Et de pauperibus terræ reliquit Nabuzardan princeps coquorum.
17.	17. <i>Æs</i> omne.	17.
18.	18. Et coronam, et phialas, et creagras.	18. Et cacabos et haustra, et acerras, et pateras.
19. Phialas.	19. Appoth. <i>Reliqui</i> , acerras. Infusoria. <i>Alius, id. Alius</i> , obeliscos.	19.
20. <i>Æris</i> omnium vasorum istorum.	20. <i>Æris</i> eorum.	20.
22. Et capitella.	22. Et epistylum.	22.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ
25 וְאֵת סֵפֶר שֵׁר הַצָּבָא 27 וַיִּמְחֹם	25. 27.	25. ✕ Ἄρχοντα, τῶν δυνάμεων 27.
וַיִּגַל יְהוּדָה כְּעַל אֲדָמָתָא		
28 זֶה הָעָם אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בְּשַׁנַּת־שֶׁבַע יְהוּדִים שְׁלֹשָׁת אַלְפִים וְעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ	28.	28.
29 בְּשַׁנַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרִי לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מִיְרוּשָׁלַם נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה כֹּמָחַת שְׁלֹשִׁים וְשָׁנִים	29.	29.
30 בְּשַׁנַּת שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לְנְבוּכַדְרֶאצַּר הִגְלָה בְּחֹרָאזְן רַב־טַבָּחִים יְהוּדִים נֶפֶשׁ שֶׁבַע מֵאוֹת אַרְבַּעִים וְחֲמִשָּׁה כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת אַלְפִים וְשֵׁשׁ כִּמְאֹת	30.	30.
34 יוֹם בְּיוֹמוֹ עַד־יוֹם מוֹתוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּו	34.	34.
VERSIO HEBRAIGI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
25. Et scribam principem militum.	25. Et scribam principem militum.	25. Principem virtutum.
27. Et interfecit eos.	27. Et interfecit eos.	27.
Et translatus est Juda de terra sua.	Et translatus est Juda de terra sua.	
28. Iste est populus, quem migrare fecit Nabuchadresar in anno septimo, Judæos tria millia et viginti tres.	28. Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor : in anno septimo, Judæos tria millia et viginti tres.	28.
29. In anno octavo decimo Nabuchadresar, de Jerusalem animas octingentas triginta duas.	29. In anno octavo decimo Nabuchodonosor, de Jerusalem animas octingentas triginta duas.	29.
30. In anno tertio et vigesimo Nabuchadresar transtulit Nabuzardan magister laniorum Judæos, animas septingentas quadraginta et quinque : omnes animæ quatuor mille et sexcentæ.	30. In anno vigesimo tertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan princeps militiæ animas Judæorum septingentas quadraginta quinque : omnes ergo animæ quatuor millia sexcentæ.	30.
34. Diei in die suo usque ad diem mortis suæ, omnibus diebus vite ejus.	34. Per singulos dies usque ad diem mortis suæ.	34.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LII Jeremiæ.

Ad initium hujus capituli LII editio Rom. exhibet sequens haud parvi momenti scholion : Ἡ προφητεία μέχρι τῶν ἐνταῦθα πεπληρωται. Μετὰ ταῦτα γὰρ ἱστορικιώτερον περιέχει τὰ κατὰ Σεδεκίαν καὶ τὴν ἄλωσιν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ σκευὴ τὰ ληφθέντα τοῦ ἱεροῦ, ἐν οἷς ποδιστήρας (cacabos) ὁ Σύρος, τοὺς ποδιστήρας τῶν ποδῶν (pelves lavandis pedibus apias) ἐξέδωκε, τοὺς δὲ ἐμφῶθ (alias, ἀμφῶθ et ἀρφῶθ et ἀπφῶθ et ἀαρφῶθ et σεφφῶθ), οἱ μὲν τοὺς ἰδελλοκούς φασίν, οἱ δὲ τοὺς ἀποχυτήρας (fusoria, hydrias. LXX, ὑποχυτήρας), μεσομερὰδ (LXX, μασημαρίσθ) δὲ, τὰς λυχνίας, Ἰωακείμ δὲ τὸν Ἰεχοριαν καλεῖ. DRACH.

V. 4. Θ., εἴκοσι καὶ ἐνὸς etc. Ms. Jes. Ejus similiter sunt sequentes omnes lectiones usque ad versum 17.

In Complutensi feruntur sequentia, quæ videntur etiam agnoscī a Theodoro : 2. Καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε Ἰωακείμ. 3. Ὅτι ὄργη Κυρίου ἦν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν Ἱουδα, ἕως οὗ τοῦ ἀποβαλεῖν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀφέστησε Σεδεκίας ἐπὶ τὸν βασιλεῖα Βα-

βυλῶνος. Ita etiam Hebr. et Vulg. DRACH.

V. 4. בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי, in mense decimo, ut habet Vulg. O', ἐν μηνὶ τῷ ἐννάτῳ, in mense nono. Aliqui et Complut., ἐν μηνὶ τῷ δεκάτῳ, ut Hebr. IDEM.

Ibid. וַיְחַזְקוּ עֲלֶיהָ וַיְבַנּוּ עֲלֶיהָ דִּיק, et castrametati sunt contra eam, construxeruntque contra eam vallium. LXX, καὶ περιεγραύκωσαν αὐτήν, καὶ περιφωδόμησαν αὐτήν τετραπέδους λίθους, et circumvallarunt eam circumædificaruntque eam quadratis lapidibus. Aliter Complut., congruentiusque Hebræo, παρενέβαλον αὐτήν, καὶ ὠκοδόμησαν ἐπ' αὐτήν περιτειγός (circummurale). Vulg., et obsederunt eam, et ædificarunt contra eam munitiones. IDEM.

V. 6. בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי, in mense quarto. Deficit in LXX. Cæteri et Complut., ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ. Vulg., mense autem quarto. IDEM.

V. 7. וַיִּבְרְחוּ, fugerunt. In LXX vacat. Quidam codd. et Complut., ἐφυγον. Vulg., fugerunt. IDEM.

V. 9. בְּאֶרֶץ חַמָּת, in terra Chamath. In LXX derst. Compl., ἐν γῆ Αἰμάθ. Olympiodorus, Ἡμάθ, ἡ νῦν καλούμενη Ἀντιόχεια. Δεβλαθὰ δὲ τὸ ταῦτης

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
25.	25. Καὶ τὸν γραμματεῖα.	25.
27.	27. <i>Vacat.</i> II., ✕ καὶ ἐθανάτω- σεν αὐτούς. <i>Vacat.</i>	27. ✕ Καὶ ἀπωκίσθη Ἰούδας ἐπάνω- θεν τῆς γῆς αὐτοῦ.
28.	28. <i>Vacat.</i>	28. ✕ Καὶ οὗτος ὁ λαὸς ὃν ἀπώ- κισε Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ, Ἰουδαίους τρισχιλίους καὶ ἑξοσὶ τρεῖς.
29.	29. <i>Vacat.</i>	29. ✕ Ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἐξ Ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο.
30.	30. <i>Vacat.</i>	30. ✕ Ἐν τῷ ἔτει τρίτῳ καὶ εἰ- κοστῷ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀπώ- κισε Ναβουζαρδάν ἀρχιμάγειρος, Ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσ- σαράκοντα πέντε· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τετρακισχίλιαὶ ἑξακόσιοι.
34.	34. Ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανε. ✕ Πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.	34.
	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
25.	25. Et scribam.	25.
27.	27. <i>Vacat.</i> Omnes, et interfecit eos. <i>Vacat.</i>	27. Et translatus est Judas desuper terra sua.
28.	28. <i>Vacat.</i>	28. Et hic est populus quem transtulit Nabuchodonosor in anno septimo, Judæos ter mille et vi- ginti tres.
29.	29. <i>Vacat.</i>	29. In anno octavo decimo Na- buchodonosor, de Jerusalem ani- mas octingentas triginta duas.
30.	30. <i>Vacat.</i>	30. In anno tertio et vigesimo Nabuchodonosor transtulit Nabu- zardan princeps coquorum, Judæo- rum animas septingentas quadra- ginta quinque : omnes animæ qua- ter mille sexcentæ.
34.	34. De die in diem, usque in diem qua mortuus est; omnibus diebus vitæ suæ.	34.

Notæ et variæ lectiones ad cap. LII Jeremiæ.

προκείμεον ἢ Δάφνη. *Emath* est ea quæ nunc vocatur Antiochia : *Deblatha* autem, suburbanum ejus Daphne. *Vulg.*, quæ est in terra *Emath*. *Idem*.

V. 15. Ita supplet *Complut.* juxta *Hebr.* textum : 15. Καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἱ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Βαβυλώνας, καὶ τὸ περισσὸν τοῦ ὄχλου μετήκεν (*Hebr.* addit, *Ναβουζαραδάν*) ὁ ἀρχιμάγειρος. *Liquido patet pro μετήκεν legendum esse μεθῆκεν, transmisit, captivum abduxit, ut interpretatur Schleusnerus hoc verbum. Pro τοῦ λαοῦ LXX sennum in versu subsequenti ead. Complut. habet item juxta Hebr., τῆς γῆς. Vulg., De pauperibus autem populi, et de reliquo vulgo quod remanserat in civitate, et de perfugis qui transfugerant ad regem Babylonis, et cæteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiæ. 16. De pauperibus vero terræ etc. Idem.*

V. 18. *Colbertinus* ex *Victore Antiocheno* : *Μοδι-στῆρας ὁ Σύρος τοὺς νιπτήρας τῶν ποδῶν* (vasa abluendis pedibus apta) ἐξέδωκε· τοὺς δὲ σεφφῶθ, οἱ μὲν τοὺς ὀβελίσκους· οἱ δὲ, τοὺς ἀποχυτήρας· μεσαμερῶθ δὲ τὰς λυχνίας. *Ἰωακείμ δὲ τὸν Ἰεχονίαν λέγει.* [*Hæc ipsa cum parvo tamen discrimine exscriptimus supra e scholio editionis Romanæ. Drach.*]

Ms. Jes. sic notat in margine post εἰς Βαβυλώνα, Ἄ., Θ., καὶ τοὺς ποδιστήρας, καὶ τοὺς ἀναλημπτήρας, καὶ τὰ θυμιατήρια, καὶ τὰ σπῶνδια. Ἐν τισί, καὶ τοὺς ἤλους. Postea vero subjicit : ἀντὶ κρέα-γρας, θυτσκας (mortariola) τινὲς ἠρμήνευσαν. *Deinde v. 19 ad vocem ἀφφῶθ, Ἄ., ὀβρίας, Σ., φιά-λας, οἱ λοιποὶ, θυμιατήρια :* ad ὀποχυτήρας, ad uisarg. λέθητας. *Hæc vero variorum instrumentorum nomina ad quas pertineant voces Hebraicas, dicere non sine periculo lapsus possumus. (*)* [*Ad Ἄ., Θ., additur ἐν τισί, καὶ τοὺς ἤλους, in aliquibus, et clavos. Vel potius, falces putatorias. Consule*

(*) *Pro ἀφφῶθ* (edit. Rom., ἀφφῶθ), *Complut.* dat *μαχθῶθ* : ergo, *Hebraice* *מַחְוֹת*. *Pro μεσαμερῶθ* (alii, μεσαμερῶθ), *Complut.* præfert *μιζρακῶθ*, quod est iisdem literis *Hebr.* *מִצְרָכּוֹת*. *Drach.*

Schleusnerum ad vocem ἦλος. DRACH.]

V. 20. 'A., Σ., ✕ πάντων τῶν σκευῶν τούτων. Ms. Jes. qui sequentes etiam omnes hujus capituli lectiones adfert

V. 21. עשרה עשרה, octodecim. LXX, τριακονταπέντε, trīginta quinque. Complut., δεκακαίδεκα. Vulg., octo et decem. DRACH.

V. 22. O', καὶ γείσος. Scholion, κεφαλίδες, capitella. IDEM.

V. 24. אֶת-שְׂרִיָּה... וְאֶת-צַפְנִיָּה. Vulg., Sarajam...

et Sophoniam. In LXX desunt. In aliis et in Complut., τὸν Σαραϊαν... καὶ τὸν Σοφονίαν. IDEM.

V. 25. וְכֵן הָיָה לְקָח. Vulg., Et de civitate tulit. In LXX desideratur. Alii (Alex., Ald., Compl.), καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν. IDEM.

V. 27. H., ✕ καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς. Hæc desiderantur in τοῖς O', necnon pars altera hujus versus, quæ cum asterisco suppletur, item versus 28, 29 et 30.

Versionem Th. habet in textu, cum parvo discri-

IN THRENOS SEU LAMENTATIONES JEREMIAE MONITUM.

In Threnis Jeremiæ, teste Origene, nec Aquilæ, nec Theodotionis editiones ferebantur; sed tantum Symmachi et LXX. Ἐκδοσις Ἀκύλα (sic ille) καὶ Θεοδοτίωνος ἐν τοῖς Θρήνοις οὐ φέρεται, μόνου δὲ Συμμάχου καὶ τῶν O', quo significatur Aquilæ et Theodotionis editiones in Hexaplis non positas fuisse. Ne putes enim Aquilam et Theodotionem librum Threnorum Græce non interpretatos esse: id non dicit Origenes; sed solum, editionem Aquilæ et Theodotionis in Threnis non ferri, sed Symmachi dumtaxat et LXX Interpretum. Nam Aquilæ et Theodotionis versiones Threnorum separatim existitisse probat nota codicis Marchaliani, cap. 1, v. 8, ubi ad hanc vocem τῶν O', εἰς σάλον in margine notatur C ol F hoc (l. χῶς, χωρὶς) ἀνάστατον; id est, Symmachus, tres Interpretes separatim ἀνάστατον habent: Notam quippe ol F tres Interpretes Aquilam, Symmachum et Theodotionem significare liquido probatur in Præliminaribus. Vox χῶς vel χωρὶς frequentissime agitur in capite de Notis Hexaplorum. Ad hæc, cap. III, v. 46, τῶν λοιπῶν locus adfertur. reliqui autem illi sunt pro more Aquila et Theodotio. Quodque clarius est, ipsius Aquilæ nominatim interpretatio in notis editionis Romanæ profertur cap. IV, v. 2, cui subjungitur alia Symmachi, ne lapsu Aquilæ nomen irrepisset quis dubitet. Alio item indicio arguitur Aquilam et Theodotionem Threnorum interpretationes edidisse, licet eæ in Hexaplis locatæ non fuerint; nimirum capite II, versu 2, ubi in textu Hebraico legitur אֶת כָּל in margine ms. Marchal. ponitur ✕ σύν, ut præcedat vocem πάντα: quod additamentum σύν asterisco prænotatum procul dubio ex Aquilæ editione sumtum est; nam quod C, quæ est nota Symmachi voci σύν superponatur, id certissime librorum lapsu contigit, qui cum viderent varias interpretationes hoc in libro semper Symmachi notam præferre, hic A. σύν commutarunt in C. σύν. Aquila enim nimis ἀκριβείας; interpres, ne quid in versione sua prætermissum videretur, articulum τὴν per particulam σύν pas-

THRENORUM JEREMIAE CAPUT PRIMUM.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
1 רבתי עם	1.	1.
2 אין-לה מנחם	2.	2.
3 בין המצרים	3.	3.
5 לראש	5.	5.
כי-יודעה דוגה		
רב-פשעיה		
8 לנידה	8.	8.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Multa populo.	1. Plena populo.	1.
2. Non ei consolator.	2. Non est qui consoletur eam.	2.
3. Inter angustias.	3. Inter angustias.	5.
5. In capite.	5. In capite.	5.
Quia Dominus anxiauit eam.	Quia Dominus locutus est super eam.	
Multitudinem prævaricationum ejus.	Multitudinem iniquitatum ejus.	
)		
8. In fluctuationem.	8. Instabilis.	8.

mine, cod. regius Angl. Complut. aliter explet lacunam. 27. Καὶ μετετέθη Ἰουδα ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. 28. Οὗτος ἐστὶν ὁ λαὸς, ὃν μετέθηκεν Ναβουχοδονόσορ ἐν ἔτει ἐβδόμῳ Ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας καὶ εἰκοσιτρεῖς. 29. Ἐν ἔτει ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ Ναβουχοδονόσορ, μετέθηκεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο. 30. Ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ εἰκοστῷ Ναβουχοδονόσορ, μετέθηκεν ὁ ἀρχιμάγειρος Ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσσαρακονταπέντε. Πάντες αἱ ψυχὰι τέσσαρες χιλιάδες καὶ ἑξακόσαιοι. DRACH.

V. 31. תרדתי, et quinto (die). LXX, ἐν τῇ τετάρτῃ, in quarta. Complut., ἐν τῇ πέμπτῃ. Vulg., quinta. IDEM.

Ibid. O, καὶ ἔχειρεν αὐτόν, et totondit eum. Hæc absunt a multis, neque habet Vulg. Obelo notanda, non enim exstant in Hebr. IDEM.

V. 52. נדבלי, (super) thronum. Deest in LXX. Complut., (ἐπάνω) τῶν θρόνων. Vulg., (super) thronos. IDEM.

IN THRENOS SEU LAMENTATIONES JEREMIÆ MONITUM.

sim exprimebat, cui iungebat accusativum: σύν τὸν οὐρανὸν, καὶ σύν τὴν γῆν, quam rem, nec sine ludibrio, κακοζηλίας arguit Hieronymus; contra vero Symmachus liberiolem elegantiolemque vertendi morem sectatur, quæ res ipsi vitio vititur a Theodoro Heracleota. Additamentum itaque σύν, capite secundo positum, ex Aquila desumptum fuit. Unde inseratur Origenem, licet solitas Aquilæ et Theodotionis columnas hic non posuerit, aliqua tamen additamenta ex eorum versionibus in editione τῶν O Hexaplati inseruisse pro more. Cur autem in Threnis editiones Aquilæ et Theodotionis prætermiserit, non nisi ex conjectura dici potest. Nimirum cum hæc editiones a versione LXX vel parum vel nihil differrent, inutile fore putaverit, si eas apponeret, quæ causa fortasse est, ut paucissimos asteriscos in Threnis observemus, secus quam in libro Jeremiæ qui præcedit, et in Ezechiele qui sequitur, ubi innumeri pene asterisci observantur.

Hoc in libro usi sumus maxime codice Marchaliano, unde multa expiscati sumus. Interpretationes literarum Hebraicarum, de quarum formis in Preliminaribus, cap. 11, col. 40, nominumque quibus illæ exprimebantur, quas Origenes apposuerat, edendas duximus ut in eodem codice jacent.

Vidimus prætere

Codicem unum Colbertinum qui non pauca suppeditavit.

Origenis loca multa.

Theodoretum in Threnos.

Hieronymum Epist. 2 ad Paulam.

Agellium in Threnos Romæ cusum anno 1598.

Editionis Romanæ et Drusii notas.

THRENORUM JEREMIÆ CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1. Πληθύνουσα λαόν.	1. Πεπληθυμμένη λαῶν.	1.
2. Καὶ οὐχ ὑπῆρχεν αὐτῇ παρηγορῶν.	2. Καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ παρακαλῶν αὐτήν.	2.
3. Ἐντὸς τῶν θλιβόντων αὐτήν.	3. Ἀναμέσον τῶν θλιβόντων.	3.
5. Εἰς ἀρχοντας.	5. Εἰς κεφαλὴν.	5.
	*Οτι Κύριος ἐταπεινωσεν αὐτήν.	
	*Ἄλλος, ὅτι Κύριος ἐπήγαγεν αὐτήν.	
	Τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς.	
	*Ἄλλος, τὸ πλῆθος τῆς ἀσυνθεσίας αὐτῆς.	
8.	8. Εἰς σάλον. Οἱ Γ', ἀνάστατον (al. ἀνάστατος).	8.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1. Multiplicans populum.	1. Quæ repleta fuit populis.	1.
2. Et non erat ei qui consolaretur.	2. Et non est qui consoletur eam.	2.
3. Inter tribulantes eam.	3. In medio tribulantium.	3.
5. In principes.	5. In caput.	5.
	Quia Dominus humiliavit eam.	
	Alius, quia Dominus induxit eam.	
	Multitudinem impietatum ejus.	
	Alius, multitudinem transgressionis ejus.	
8.	8. In fluctuationem. Tres Interpret., instabilis.	8.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ
הוֹלָה		
9 טמאתה בשוליה	9.	9.
11 במחודיהם באכל	11.	11
12 לוא אליכם אשר עולל לו אשר הונה יהוה	12.	12.
13 וירדנה	13.	13.
14 בידד ישתרנו	14.	14.
קום		
15 כל-אבירי ו אדני בקרבי	15.	15.
16 משיב שומכים	16.	16.
17 צה יהוה ליעקב סביבו צריו	17.	17.
19 בעיר	19.	19.
21 כמוני	21.	21.
22 ועולל לבו כאשר עוללה לו Ὁ Σύρος, θλιψὸν αὐτοῦς ὡς ἐθλι- ψάς με.	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

Spreverunt eam.

9. Immunditia ejus in fimbriis ejus.
 11. Desiderabilia sua in cibo.
 12. Non ad vos.
 Qui factus est mihi, quia maestitia affecit Dominus in die indignationis furoris sui. *Syrus*, tetigit me.
 13. Et dominatus est ei.
 14. In manu ejus perplexæ sunt.
 Surgere.
 15. Omnes validos meos Dominus in medio mei.
 Conventum. *Hebr. et Syrus int. tempus.*
 16. Reducens.
 Desolati.
 17. Præcepit Dominus Jacob, circuitus ejus hostes ejus.
 19. In urbe.
 21. Sicut ego.
 22. Et afflige illos sicut affixisti me. *Syrus int., idem.*

VULGATA LATINA.

Spreverunt eam.

9. Sordes ejus in pedibus ejus.
 11. Pretiosa quæque pro cibo.
 12. O vos.
 Quoniam vindemiavit me ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.
 13. Erudivit me.
 14. In manu ejus convolutæ sunt (iniquitates).
 Surgere.
 15. Omnes magnificos meos Dominus de medio mei.
 Tempus.
 16. Convertens.
 Perditi.
 17. Mandavit Dominus adversum Jacob in circuitu ejus hostes ejus.
 19. In urbe.
 21. Similes mei.
 22. Et vindemia eos sicut vindemiasti me.

AQUILA.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Threnorum Jeremiæ.

V. 4. Literarum Hebraicarum explanationes ex ms. Jes. hic referre libet: 1. α Αλφα, ματαίωσις, ἡ τελείωσις. Alpha, inanitas, aut perfectio.—2. β Βηθ, οἰκοῦσα ἐν αὐτῷ. Beth, quæ habitat in ipso.—5. γ Γιμιλ, πληρωσις ἀνώτερον. Ghiml, impletio sursum.—6. δ Δελθ, δέλτοι ὑψηλότεροι. Delth, libelli excelsiores.—7. η Η, αὐτη. He, hæc.—8. ς Ζαι, ζῆ. Zai, vivit.—9. θ Θθ, ζῶν. Heith, vivens.—10. ι Ιωθ, ἀρχή. Ioth, princi-

pium.—11. κ Καφ, δμως. Chaph, tamen, vel similiter.—12. λ Λαδδ, μάθε. Labd, disce.—13. μ Μημ, ἐπ' αὐτοῦ [f. ἀπ' αὐτοῦ]. Mem, super ipso (f. ab ipso).—14. ν Νουρ, αἰών. Nun, sæculum.—15. ς Σαμχ, βοήθεια. Samch, auxilium.—16. ζ Ζαι, πηγή, ἡ ὄρασις, ἡ ὄφθαλμός. Ain, fons, aut visio, aut oculus.—17. φ Φη, στόμα. Phe, os.—18. χ Χαδη, σάδε. Sade.—19. ρ Ρωφ, κλήσις, ἀγιασμός. Coph, vocatio, sanctificatio.—20. ς Ρης, ὄρατος, ἀρχηγός, ἡ κεφαλή. Res, visibilis, princeps, aut caput.

	Ἐταπείνωσαν αὐτήν. Ἄλλος, ἠτίμασαν αὐτήν.	
9.	9. Ἀκαθαρσία αὐτῆς πρὸ ποδῶν αὐτῆς.	9.
11. . . . αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ φαγεῖν.	11. Τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ἐν βρώσει.	11.
12. Οὐ πρὸς ὑμᾶς. Ὡς ἐφραυλίσθη, ἀνεκάλεσε Κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ.	12. Οἱ πρὸς ὑμᾶς. Φθεγξάμενος ἐν ἐμοὶ ἐταπείνωσέ με Κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ. Ἄλλος, ἐπεφύλλισέ μοι.	12.
13. Κατεπαίδευσέ με.	13. Κατήγαγεν αὐτό.	13.
14. Διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ κατέτριβην. Ἵψοστήναι.	14. Ἐν χειρὶ μου συνεπλάκησαν. Στήναι.	14.
15. (Πάντας) τοὺς μεγαιστᾶνάς μου Κύριος, τοὺς μέσῳ ἐν μοῦ.	15. Πάντας τοὺς ἰσχυροὺς μου ὁ Κύριος, ἐκ μέσου μου. Καιρὸν.	15.
16. Ἀνακτώμενος. Ἐρημοί.	16. Ἐπιστρέφων. Ἠφανισμένοι.	16.
17. Ἐνετείλατο Κύριος Ἰακώβ, κύκλω αὐτοῦ γενέσθαι τοὺς θλίβοντες αὐτὸν.	17. Ἐνετείλατο Κύριος τῷ Ἰακώβ, κύκλω αὐτοῦ οἱ θλίβοντες αὐτόν.	17.
19. Κατὰ πόλιν.	19. Ἐν τῇ πόλει.	19.
21. Ὅμοιοι ἐμοί.	21. Ὅμοιοι ἐμοί.	21.
22.	22. Καὶ ἐπιφύλλισον αὐτοῦσ, ὃν τρόπον ἐποίησαν ἐπιφυλλίδα.	22.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

	Humiliaverunt eam. <i>Alius</i> , in-honoraverunt eam.	
9.	9. Immunditia ejus ante pedes ejus.	9.
11. ... sua ut manducarent.	11. Desiderabilia ejus in cibum.	11.
12. Non ad vos. Ut despectus est, revocavit Dominus in die iræ furoris sui.	12. Qui ad vos. Locutus in me humiliavit me Dominus in die iræ furoris sui. <i>Alius</i> , vindemiavit mihi.	12.
13. Erudivit me.	13. Deduxit illum (ignem).	13.
14. Per manum ejus contritus sum. Subsistere.	14. In manibus meis complicatæ sunt. Stare.	14.
15. Omnes magnates meos Dominus, qui in medio mei.	15. Omnes fortes meos Dominus, ex medio mei.	15.
	Tempus.	
16. Recreans. Deserti.	16. Convertens. Perliti.	16.
17. Præcepit Dominus Jacob, in circuitu ejus adesse eos qui tribulant eum.	17. Præcepit Dominus Jacob, in circuitu ejus qui tribulant eum.	17.
19. Per urbem.	19. In urbe.	19.
21. Similes mei.	21. Similes mei.	21.
22.	22. Et vindemia eos, quemadmodum fecerunt vindemiam.	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Threnorum Jeremiæ.

— 21. *W Ser. Sen.* — 22. *η Ταυ*, σημεῖον, ἢ κλήσις. *Thau*, signum, aut vocatio.

Hebraicarum porro literarum, seu nominum earum, significationem sic exhibet Hieronymus Epist. xxx ad Paulam: *Aleph interpretatur doctrina. Beth, domus. Gemel, plenitudo. Deleth, tabularum. He, ista. Vau et Zain, hæc. Heth, vita. Tet, bonum. Iod, principium. Caph, manus. Lammed, disciplinæ, sive cordis. Mem, ex ipsiis. Nun, sempiternum. Samech, adjutorium. Ain, fons, sive*

oculus. *Phe, os, ab ore, non ab osse dictum intellege; ne literarum ambiguitate fallaris. Sade, justitia. Coph, vocatio. Res, capitis. Sen, dentium. Thau, signa. Postea vero Hieronymus his nominibus simul junctis piis interpretationes annectit quæ non pertinent ad institutum nostrum. Nec prætermittenda nota Origenis in Threnos, quæ habetur in edit. Rom.: Ἐκδοσις Ἀκύλα καὶ Θεοδοτίωνος ἐν τοῖς ὄρθοις οὐ φέρεται· μόνου δὲ Συμμάχου καὶ τῶν Ὁ. I. e., *Editio Aquilæ et Theodotiois in**

Threnis non habetur, sed tantum Symmachi et LXX. Qua de re supra in Monito. [In textu τῶν Ὁ recepto aliquanto aliter habentur appellationes Hebraicarum literarum : Αλεφ. Βηθ. Γιμελ. Δαλεθ. Η. Ουαυ. Ζαιν. Ηθ. Τηθ. Ιωδ. Χαφ. Λαμεδ. Μημ. Νουν. Σαμεχ. Αιν. Φη. Τσαδη. Κωφ. Ρηχς. Χσεν. Θαυ. DRACH.]

Ibid. Σ., πληθύνουσα λαόν. Ms. Jes.
Ibid. Ὁ, πεπληθυσμένη. Alii, πεπληθυσμένη.
Lamb. Bos. DRACH.

V. 2. Σ., καὶ οὐχ ὑπῆρχεν etc. Ms. Jes.
V. 3. Σ., ἐντός etc. Idem.

V. 4. נַגְנָנָה, (virgines ejus) *tristes*. Ὁ, ἀγόμεναι, *ductæ, abductæ*. Scilicet legerunt Alexandrini Interpretes, נַגְנָנָה Complut., explicationis causa, addit *αιχμάλωτοι* ante ἀγόμεναι. Vulg., squalidæ : *nimirum, præ luctu*. DRACH.

V. 5. Σ., εἰς ἄρχοντας. Colbertinus et Drusius.
Ibid. Ἄλλος, ὅτι Κύριος etc. Ms. Jes. sine interpretis nomine. Est fortasse Symmachi.

Ibid. Ἄλλος, τὸ πλήθος etc. Idem. Videtur esse Symmachi.

V. 6. Hebr. et Vulg., נִצַּיִן, et egressus est. Ὁ, καὶ ἐξῆλθεν, et *ablatu* est. Alii (Alex. et Complut.), καὶ ἐξῆλθεν, et *exiit*. DRACH.

V. 7. נִשְׁבַּחְתִּים עַל, *super cessationibus ejus*. Ὁ, ἐπὶ κατοικισία αὐτῆς, *super habitatione ejus*. Alii (Ald. et Complut.), ἐπὶ τῇ μετοικισία αὐτῆς, *super transmigratione ejus*. Vulg., *sabbata ejus*. A nullo

horum sensuum aliena est vox Hebraica. DRACH.

V. 8. ΑΙ., ἀνάστατος. Ms. Jes. sic habet, Σ., οὐ Γ, χω; ἀνάστατον. Quam notam in Monito explicavimus.

Ibid. Ἄλλος, τῆμασαν αὐτήν. Sic ms. Jes. sine interpretis nomine. Est, ut puto, Symmachi.

V. 9. Origenes, ἀκαθάρσια αὐτῆς ἐμπόδιον αὐτῆς. *Immunditia ejus ante pedes ejus*. Agellius.

V. 11. Σ., αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ φαγεῖν. Idem ms. [Keri, קִרְיָהוּ. Dr.]

Ibid. Hebr. et Vulg., יַחֲיִי, facta sum. Ὁ, ἐγενήθη, *facta est*. Theodoretus autem et Alex., ἐγενήθη, *facta sum*. In LXX haud dubie posterior litera v vitiose omissa est. DRACH.

V. 12. Σ., οὐ πρὸς ὑμᾶς. Idem ms. [Ὁ, οὐ. Vulg., o vos. Et sic multi legunt in textu Hebr., נָתַן, modo adjurantis, quasi dicat, *adjuro vos*. Sixtus Amama putat in LXX pro οὐ legendum esse οὐ, ut habet textum Hebr. masoreticum, נָתַן. DRACH.]

Ibid. Σ., ὡς ἐφραυλίση etc. Ms. Jes.

Ibid. Ὁ. Ἐύρος, ἤψέ μοι. Sic Theodoretus, in cujus textu legitur, ἐπεφύλλισέ μοι, ac si τῶν Ὁ esset. [Edit. Rom., ἤψε (sic) μοι, et *ridicule vertit, coxit me*. Ἀπτείν τινα πάλην proprie est, *luctam alicui annectere*, i. e. luctam inire cum aliquo. Sic in Χοιφόροις Eschyli, 864 sqq., legitimus: Τοιάνδε πάλην μόνος ὦν ἐφεδρος Δισσοῖς μέλλει θεῖος Ὀρέστης ἄψειν. Facile intelligitur quid significet nostro

THRENORUM JEREMIAE CAPUT II.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
כַּל חַמַּל אֶת 2	2.	2.
כַּל-אֶרְבַּנְתִּיהָ 5	5.	5.
חֲמַת 8	8.	8.
חֲמַת בַּת-צִיּוֹן 18	18.	18.
בְּפַחְמִי 22	22.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Non pepercit, omnia.	2. Nec pepercit, omnia.	2.
5. Omnia palatia ejus.	5. Omnia moenia ejus.	5.
8. Murum.	8. Murum.	8.
18. Murus filiae Sion.	18. Super muros filiae Sion.	18.
22. Palmis obvinxi.	22. Educavi.	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Threnorum Jeremiæ.

V. 2. Ὁ, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ. Hæc in Hebr., Vulg., Alex. et Complut. ponuntur in primo versu literæ *aleph*. Κατεπόντισε autem, quod respondet תִּפְּסֵם, *absorpsit*, est principium v. 2 literæ *beth*. DRACH.

Ibid. Σ., σὺν πάντα. Ms. Jes. Mirum sane videatur etiam Symmachum particulam תַּוּ notam accusativi casus nimio scrupulo, quasi prætermisam a LXX, per σὺν exprimere, quod passim præstitit

Aquila, cujus esse credimus illud additamentum σὺν. Vide Monitum.

Ibid. Hebr. et Vulg., *regnum*. LXX, βασιλέα, *regem*. Alii, βασιλείαν, *regnum*. DRACH.

V. 5. Σ., τὰ βασίλεια αὐτῆς. Drusius. [Origenes, *βάρεις τὰς οικίας φησὶν ὡσπερ τὰ βασίλεια ἐξέδωκε Σύμμαχος*. DRACH.]

V. 8. Σ., τεῖχος βασιλείων. Hoc in schedis meis

THRENORUM JEREMIAE CAPUT III.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
יִשְׁבַּח יְהוָה 3	5.	3.
בְּנֵה עָלַי 5	5.	5.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Conversus est, vertit.	3. Vertit et convertit.	3
5. Ædificavit super me.	5. Ædificavit in gyro meo.	5.

In loco ἀπειν τινί. DRACH.]

V. 13. Σ., κατεπαίδευσέ με. Ms. Jes.

V. 14. Σ., διὰ τῆς χειρὸς etc. Idem. [Ed. Rom. : « Apud Theodoretū interpretem (nostri enim codices Græci hoc loco non habent verba textus) locus sic habet, et *manibus suis convolvit me : aggravavit jugum meum super collum meum : et infirmata etc.* » DRACH.]

Ibid. Σ., ὑποστῆναι. Ms. Jes.

V. 15. Σ., τοὺς μεγιστάνας etc. Idem.

Ibid. Theodoretus, τὴν συμφορὰν καὶ ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος καιρὸν καλεῖ. [Pro καιρὸν quod restitui-mus in textu, Montf. sic adscripserat : Ἑβρ. καὶ Σύρος, συμφορὰν. Sed misere lapsus est : omnibus enim qui Græcam linguam saltem a limine salutari-unt patet verba Theodoretū sic sonare. Syrus et Hebræus vocant καιρὸν illud συμφορὰν (quod Theodor. legit in textu senum). Ad magis confir-mandum talem fuisse intentionem auctoris, non pigeat afferre subsequētia verba quæ cursim le-gentes effugerunt Montfauconii oculis : καὶ ἡμεῖς δὲ, addit Theodoretus, πολλάκις εἰώθαμεν (consue-vimus) τῶν καιρῶν τὰς δυσκολίας δόρυεσθαι. Præ-terea Hebr. et Syrus reapse habent *tempus*. Hebr., *תָּמַר*, *tempus*. Syrus (Hebraicis representamus literis) *ܛܝܢܝܬܝ*, quod proprie significat, *tempus constitutum*. DRACH.]

Ibid. Ὁ, ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω, *super his ego ploro*. Pertinent ad initium commatis subsequēntis

literæ *Ain*. *וְאֵי בְרַיְיָ וְאֵי לְיָג*, *propter hæc ego plorans*. Et ita posita sunt in Vulg. et in Complut. DRACH.

V. 16. Σ., ἀνακτώμενος. Drusius.

Ibid. Σ., ἔρημοι. Colbertinus atque Drusius.

V. 17. Σ., ἐνετείλατο Κύριος etc. Ita Drusius, et Colbertinus, qui habet, κατὰ Σύμμαχον, καὶ καθ' ἑτέραν ἔκδοσιν τῶν Ὁ, i. e., *secundum Symmachum et secundum aliam editionem LXX*. [Origenes, κατὰ δὲ Σύμ. καὶ καθ' ἑτέραν ἔκδοχὴν (*seriem*. Nisi potius legendum sit, ut putamus, ἔκδοσιν, *editionem*) τῶν Ὁ, ἐνετείλατο Κύριος κύκλω γενέσθαι αὐτοῦ τοὺς θλίβοντας αὐτόν. DRACH.]

V. 19. Σ., κατὰ πόδι. Ms. Jes.

Ibid. Ὁ, καὶ οὐχ εὔρον, *et non invenerunt*. Obelo notanda, non enim exstant in Hebraica veritate. Desunt in Complut. inque Vulg. DRACH.

V. 21. Σ., ὅμοιοι ἐμοί. Ms. Jes.

V. 22. Ὁ Σύρος, θλίψον αὐτούς etc. Theodoretus. [Ὁ, ἐποίησαν ἐπιφυλλίδα. Alii et Complut., ἐπεφύλ-λισαν, *vindemiarunt*. Suspiciamus legendum esse ἐπεφύλλισας, *vindemiasti*, ut fert Hebraicus textus, *רָבְבָה*. Et sic legit Theodoretus, ἐπεφύλλισας. DRACH.]

Ms. Jes. hanc habet notam : Ἔως ὧδε ἀντεβλή-θησαν πάλιν οἱ Θρηνοὶ ἀπὸ τῶν εἰς Θρήνους Ἄρι-γένους. I. e., Hactenus collati denuo sunt Threni ex Commentariis Origenis in Threnos.

THRENORUM JEREMIAE CAPUT II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2. ✕ Σὺν ᾗ πάντα.	2 Οὐ φεισάμενος, πάντα.	2.
5. Τὰ βασίλεια αὐτῆς.	5. Τὰς βάρεις αὐτῆς.	5.
8. Τείχος βασιλείων.	8. Τείχος.	8.
18.	18. Τείχη Σιών. Ἄλλος, τείχος θυγατρὸς Σιών.	18.
22.	22. Ἐπεκράτησα. Ἄλλος, ἀλαίω (i. παλαίω).	22.
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2. Omnia.	2. Non parcens, omnia.	2.
5. Palatia regia ejus.	5. Palatia ejus.	5.
8. Murum regiæ.	8. Murum.	8.
18.	18. Muri Sion. <i>Alius</i> , murus filia Sion.	18.
22.	22. Invalescere feci. <i>Alius</i> , lu-	22.
	ctor.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Threnorum Jeremiæ.

reperi : unde vero prodeat, ignoro. Illud autem, βασιλείων, suspectum est.

V. 18. Ἄλλος, τείχος θυγατρὸς Σιών. Ms. Jes. sine interpretis nomine.

V. 21. Hebr. et Vulg., in terra foris. LXX, εἰς τὴν ἐξοδον. Alii, εἰς γῆν ἐξόδων, *in terra viarum*. Et Hebr. *רַבְבָּה* commode verti potest, *platearum, vel in plateis*. DRACH.

Ibid. Pro ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, et eis quæ sequuntur, Symmachus vertit, ἔπεσον ἐν μάχαιρᾳ, ἀπέκτεινας... IDEM.

V. 22. Ms. Jes., ἀλαίω. Puto legendum παλαίω.

Ibid. Hebr., vocasti quasi diem. Vulg., vocasti quasi ad diem (et sic etiam est sensus textus Hebr.) LXX, ἐκάλεσεν ἡμέραν, *vocavit diem*. Alii, ἐκάλεσας ὡς εἰς ἡμέραν. Alii, ἐκάλεσας ὡσαύτῃ ἡμέραν. DRACH.

THRENORUM JEREMIAE CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
3.	3. Ἐπέστρεψε ✕ καὶ ἔστρεψεν.	3.
5.	5. Ἀνηκοδόμησε κατ' ἐμοῦ ✕ ἐν μαρμάρῳ.	5.
SYMMACHIUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
3.	3. Convertit et vertit.	5.
5.	5. Ædificavit contra me in mar-more.	5.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΑΑΣ.
7 נחשתי	7.	7.
15 במרחדים לעה	15.	15.
16 ויגרם בחצץ τῆς ἐστέρας με.	16.	16.
18 ואמר אבד	18.	18.
19, 20 ומרחדי לעה וראש : זכר-הזכור	19, 20.	19, 20.
והשיח עלי 23 חשים לבקרים-רבה אבונתך	23.	23.
29 ותן בעפר פדו אליו יש תקה Ἵ Συρος, ἐν γῆ.	29.	29.
40 דרכיו	40.	40.
41 אל-כפים אל-אל בשמים	41.	41.
46, 47 פצו עלינו פיהם כל- איבינו : פרד ופחת היה לנו השאת והשבר	46, 47.	46, 47.
49 עיני נגדה ולא תדמה כואץ הפנות	49.	49.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
7. Compedem meum.	7. Compedem meum.	7.
15. In amaritudinibus.	15. Amaritudinibus.	15.
Absinthio.	Absinthio.	
16. Et confregit in lapillo. Syrus, in petra privavit me.	16. Et fregit ad numerum.	16.
18. Et dixi, Periiit.	18. Et dixi, Periiit.	18.
19, 20. Et rebellionis meae absinthii et fellis. Recordando recordabitur.	19, 20. Absinthii et fellis. Memoria memor ero.	19, 20.
Et incurvabitur super me.	Tabescet in me.	
23. Novae matutinis: multa fides tua.	23. Novi diluculo, multa est fides tua.	23.
29. Dabit in pulvere os suum, si forte sit spes. Syrus, in terra.	29. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.	29.
40. Vias nostras.	40. Vias nostras.	40.
41. Ad volas ad Deum in caelis.	41. Cum manibus ad Dominum in caelos.	41.
46, 47. Patefecerunt super nos os suum omnes inimici nostri: formido et fovea fuit nobis, vastatio et contritio.	46, 47. Apernerunt super nos os suum omnes inimici. Formido et laqueus, facta est nobis vaticinatio et contritio.	46, 47.
49. Oculus meus defluxit, et non tacuit a non, intermissionibus.	49. Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies.	49.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
7 Τὸν τοῦ τραχήλου μου ζυγόν.	7. Χαλκόν μου.	7.
15.	15. Πικρίας. Ἄλλος, ἄμμον. Χολῆς. Ἄλλος, πικρίας.	15.
16.	16. Καὶ ἐξέβαλε ψήφω.	16.
18	18. Καὶ ἀπόλετο. Ἄλλος, καὶ εἶπα, Ἀπόλετο.	18.
19, 20.	19, 20. Πικρία καὶ χολή μου μνησθήσεται. Ἄλλος, πικρίας ✕ γάρ, μου καὶ χολῆς μου ✕ μνεῖα. μνησθήσομαι.	19, 20.
(Ἐαυτῇ προσλαλήσει.)	Καταδολεσχήσει ἐπ' ἐμέ.	
25.	25. Καινὰ (al. μῆνας) εἰς τὰς πρωίας πολλή ἡ πίστις σου. Ἄλλος, εἰς τὰς πρωίας ἐπλήθυνεν ἡ πίστις σου.	25.
29.	29. Vacat. Ἄλλος, θύσει ἐν χώματι στόμα αὐτοῦ, εἰ ἄρα ἐστὶν ἐλπίς. Ἄλλος, ἐν κονιορτῷ.	29.
40.	40. Ἡ ὁδὸς ἡμῶν. Ἄλλος, τὰ διαθήματά μου.	40.
41.	41. Ἐπὶ χειρῶν πρὸς ὕψηλὸν ἐν οὐρανῷ. Ἄλλος, πρὸς ὕψηλὸν ἐπὶ χείρας ἡμεῖς ἐν οὐρανῷ.	41.
46, 47. Ὅλη τῶ στόματι κατέ- πιον ἡμᾶς, καὶ εἰς βάθος κακῶν ἐπηγέθημεν, φόβου καὶ παραχῆς ἐμπλησθέντες.	46, 47. Διήνοιξαν ἐφ' ἡμᾶς τὸ στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν· φόβος καὶ θυμὸς ἐγενήθη ἡμῖν, ἔπαρσις καὶ συντριβή.	46, 47.
49. Ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπέμεινε, καὶ οὐκ ἐπαύσατο, τοῦ μὴ εἶναι ἄνεσις.	49. Ὁ ὀφθαλμὸς μου κατεπόθη, καὶ οὐ σιγήσομαι, τοῦ μὴ εἶναι ἐκνηψίην.	49.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

7. Jugum colli mei.	7. Æs meum.	7.
15.	15. Amaritudine. <i>Alius</i> , are- nam. Felle. <i>Alius</i> , amaritudine.	15.
16.	16. Et ejecit calculo.	16.
18.	18. Et periit. <i>Alius</i> , et dixi, Periit.	18.
19, 20.	19, 20. Amaritudo et fel meum in memoria erit. <i>Alius</i> , amaritu- dinis enim mea, et fellis mei re- cordatione recordabor.	19, 20.
Seipsam alloquetur.	Recolet super me.	
23.	23. Nova (al. menses) in matu- tinitis multa fides tua. <i>Alius</i> , in ma- tutinis multiplicabatur fides tua.	23.
29.	29. Vacat. <i>Alius</i> , dabit in pul- vere os suum, si forte sit spes. <i>Alius</i> , in pulvere.	29.
40.	40. Via nostra. <i>Alius</i> , gressus meos.	40.
41.	41. Cum manibus ad excelsum in cælo. <i>Alius</i> , ad altum super manus nos in cælis.	41.
46, 47. Toto ore devorabant nos, et in profundum malorum sejecti sumus, timore et pertur- batione repleti.	46, 47. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici nostri: timor et furor factus est nobis, timor et contritio.	46, 47.
49. Oculus meus immoratus est, et non cessavit, eo quod non esset remissio.	49. Oculus meus absorptus est, et non tacebo, eo quod non sis requies.	49.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
אני מניני 63	63.	63.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
63. Ego modulationes eorum.	63. Ego sum psalmus eorum.	63.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Threnorum Jeremiæ.

V. 3. ✕ καὶ ἐστραψεν. Ms. Jes.

V. 5. ✕ ἐν μαρμάρῳ. Sic cum asterisco idem : quod unde prodeat, ignoro. In Hebræo nihil simile habetur. [Ideoque potius obelo prænotandum. Dr.]

V. 7. Σ., τὸν τοῦ τραχήλου μου ζυγόν. Drusius, qui hoc Origenis scholion adfert ex ed. Rom., λέγει δὲ ζυγόν καὶ τοὺς κλοιοὺς τοὺς σιδηροὺς, οὗς ἀντὶ ξυλίνων θεοῦ κελεύσει περιεβάλετο. Φέρεται γὰρ καὶ γραφῇ ἐδάρυσε τὸν γαλκὸν τοῦ τραχήλου μου, i. e., *Dicit jugum, et ipsos rectes ferreos, quos pro lignis Dei jussu circumdederat. Fertur enim scriptura : Aggravavit æs colli mei.*

V. 8. Hebr., י, Vulg., quum. In LXX vacat. Alii, ὅτι. DRACH.

V. 13. Hebr., filios (pharetræ suæ). Vulg., filias (femin. gen. ut Latine sagittæ). LXX, υἱός. Valde suspicandum librariorum temere υἱός mutasse in τοῦς. IDEM.

V. 15. Ἄλλος, ἄμμον, et mox, Ἄλλος, πικρίας. Ex ms. Jes.

V. 16. Ὁ Σύρος, ἐν πέτρα ἐστέρησέ με. Drusius.

V. 18. Ἄλλος, καὶ εἶπα, Ἄπόλετο. Ms. Jes.

Ibid. Hebr., victoria mea, vel, sæculum meum.

Vulg., finis meus. LXX, νίκος μου. Edit. Rom. : « Notatum autem alibi est, nonnisi isto νίκος, interdum significari finem. Alii tamen vocem Hebr. interpretantur, durationem, patientiam, fortitudinem. » DRACH.

V. 19, 20. Ἄλλος, πικρίας γὰρ etc. In ms. Jes. ubi asteriscis notavimus, ut quid adjiciatur notum sit.

Ibid. Σ., ἐαυτῇ προσλαλήσει. Hanc Symmachii lectionem in schedis meis reperi, nec scio unde prodeat.

V. 22 Ὅ, ὅτι οὐ συνετελέσθησαν οἱ οἶκτοι. usque ad Κύριε. Omnia ista absunt ab Hebr., a Vulg., a Theodoro, et S. Ambrosio, de obitu Valentiniani; et videntur admista ex aliis interpretationibus. — Complut. reddit hujus versus Hebraicum textum de verbo ad verbum : ὅτι οὐκ ἐτελειώθησαν, ὅτι οὐκ ἐξέλιπον αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ. DRACH.

V. 23. Ἄλλος, εἰς τὰς πρώτας etc. Ms. Jes. [Diversitas versionum nova vel menses, variæ adscribenda est lectioni verbi hebraici textus, אֶשְׂרִי. Si enim hadasim efferas, nova significat; si autem hodasim, significat menses. Drach.]

V. 26. Ἀγαθόν quod LXX referunt ad præceden-

THRENORUM JEREMIÆ CAPUT IV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
תנין 5 כנינים	5.	5.
כבוד רגע 6 ולא תלך בה ידים	6.	6.
זו נזירה משלג צחו מוחלב 7 אדמו עצם מפנינים ספיר גזרם	7.	7.
חשך משחר תארכ 8	8.	8
נעו עדים בודצות נגאלו בדם 14 בלא יוכל יגע בלבשיהם	14.	14.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

3. Draco.

Veluti ululæ.

6. Quasi repente.

Et non resederunt in ea manus.

7. Mundi fuerunt Nazaræi ejus præ nive, canduerunt præ lacte, rubuerunt corpore præ margaritis. Sapphir excisio eorum.

8. Obscurata est præ nigredine forma eorum.

14. Moverunt se cæci in plateis, polluerunt se sanguine, ut non possint tangere in vestimenta eorum.

VULGATA LATINA.

3. Lamia.

Quasi struthio.

6. In momento.

Et non ceperunt in ea manus.

7. Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

8. Denigrata est super carbones facies eorum.

14. Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine : cumque non possent, tenuerunt laciniis suas.

AQUILA.

3.

6.

7.

8.

14.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

63.

63. Ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.
Ἄλλος, ἐγὼ ἀπὸ τῶν ψαλμῶν αὐ-
τῶν.

63.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

63.

63. In oculos eorum. *Alius*, ego
a psalmis eorum.

63.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Threnorum Jeremiæ.

tia, in Hebr., in Vulg., apud Ambros. et Theodoretum interpretem, positum est quasi ex alio principio. Ideo Complut., ἀγαθὸν ἔστιν ὑπομένειν καὶ ἡσυχάζειν. DRACH.

V. 29. Ἄλλος, δώσει ἐν χῶματι etc. Ms. Jes. [Complut. ita supplet hunc versiculum : Θήσει ἐν κοιορτῶ τὸ στόμα αὐτοῦ, εἶποτε ἢ ἐλπίς. DRACH.]

Ibid. Ὁ Σύρος, ἐν γῆ. Theodoretus.

V. 40. Ἄλλος, τὰ διαθήματά μου. Idem.

V. 41. Ἄλλος, πρὸς ὑψηλὸν etc. Idem.

V. 46, 47. Colbertinus ex Origene, πτόησις δὴ τῶ στόματι etc., *formido toto ore* etc. Sed πτόησις respondet voci πῆσ ut et θάμβος, quod alius reliquorum esse dicit. Cætera autem Symmachi, quæ adfert Colbertinus, magis sensum quam verba ipsa Symmachi referunt.

V. 49. Σ., ὁ ὀφθαλμὸς μου etc. Sic Drusius. At Colbertinus ex Origene, κατὰ δὲ τὸν Σύμ. ἐπέμεινά τε δακρύων, οὐδ' ἐξέλιπον. In notis vero editionis Romane sic legitur : *Origenes*, κατὰ Σύμ. ὅτι κατεπόντισάν με τὰ δάκρυα, τῆ τῶν ἐν ὕδατι πνιγομένων μεταφορᾷ. Κατὰ δὲ τοὺς Ο΄ κατακόπτει με τὰ δάκρυα, καθάπερ ἄμπελον ἀκριθῆς τρυγητής.

V. 51. Hebr., oculus meus operator. Vulg., oculus meus deprædatus est. LXX, ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπιφυλλιεῖ (racemabit). Origenes, κατὰ Σύμ., ὅτι κατεπόντισάν με τὰ δάκρυα, *quia demerserunt me lacrymæ*. Additque : τῆ τῶν ἐν ὕδατι πνιγομένων μεταφορᾷ, *tralatone ducta ab iis qui in aqua suffocantur*. Posteaque : κατὰ δὲ τοὺς Ο΄ κατακόπτει με τὰ δάκρυα, καθάπερ ἄμπελον ἀκριθῆς τρυγητής, *concidunt me lacrymæ, sicut vitem diligens vindemiator*. DRACH.

V. 52. Ο΄, πάντες οἱ ἐχθροί. Illud πάντες obelo signandum, non enim fertur in Hebr. Neque habent Vulg. et alii, ut Alex., Complut. IDEM.

V. 60. Ο΄, εἰς πάντας διαλογισμοὺς αὐτῶν. Alii, καὶ π. δ. α. Hebr. et Vulg., *universas cogitationes eorum*. IDEM.

V. 63. Ἄλλος, ἐγὼ ἀπὸ τῶν ψαλμῶν αὐτῶν. Ms. Jes. [LXX sic habent, ἐπίβλεψον (inspice) ἐπὶ τ. δ. α. Istud ἐπίβλεψον conjungit Complut. cum antecedentibus, deinde habet, ἐγὼ ψαλμὸς αὐτῶν. Hebr., ...inspice. Ego cantus eorum. Vulg., ... vide. Ego sum psalmus eorum. DRACH.]

THRENORUM JEREMIAE CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3. Σειρήνες.

Ὡς στρουθοκάμηλοι.

6. Ἐξαπίνης.

Ἦν οὐκ ἔτρωσαν χεῖρες.

7. Ἄχραντοι ἀφωρισμένοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα, λαμπρότεροι γάλακτος, πυρρότεροι τὴν ἕξιν ὑπὲρ τὰ περίβλεπτα· σάπφειρος τὰ μέλη αὐτῶν.

8. Σκοτεινότερον ἀσβόλης τὸ εἶδος αὐτῶν.

14. Ἀκατάστατοι ἐγένοντο τυφλοὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐφύρσαν ἐν αἵματι, ὥστε μὴ δύνασθαι βῆσασθαι τῆς ἐσθῆτος αὐτῶν.

SYMMACHUS.

3. Sirenes.

Quasi struthocameli.

6. Repente.

Quam non vulneraverunt manus.

7. Immaculati sunt segregati ejus supra nivem, splendidiore lacte, rubicundiores corpore super conspiciat : sapphirus membra eorum.

8. Obscurior fuligine species eorum.

14. Instabiles facti sunt cæci in plateis, conspersi sunt sanguine, ut non posset tangi vestimentum eorum.

3. Δράκοντες.

Ὡς στρουθιον.

6. Ὡσπερ σπουδή.

Καὶ οὐκ ἐπόνεσαν ἐν αὐτῇ χεῖρας.

7. Ἐκαθαριώθησαν Ναζηραῖοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα, ἔλαμψαν ὑπὲρ γάλα, ἐπυρρώθησαν, ὑπὲρ λίθου σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν.

8. Ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν.

14. Ἐσαλεύθησαν ἐργήγοροι αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνησαν ἐν αἵματι, ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς, ἤψαντο ἐνδυμάτων αὐτῶν.

LXX INTERPRETES.

3. Dracones.

Quasi struthio.

6. Quasi subito.

Et non laboraverunt in ea manibus.

7. Mundati sunt Naziræi ejus super nivem, splenduerunt super lac, rubuerunt, super lapidem sapphiri excisio eorum.

8. Obtenebrata est super fuliginem species eorum.

14. Commoti sunt vigiles ejus in plateis : polluti sunt in sanguine, cum ipsi non possent, tetigerunt vestimenta sua.

3.

6.

7.

8.

14.

3.

6.

7.

8.

14.

THEODOTIO.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ΠΣ 18 Ὁ Σύρος, ἐθήρευσαν.	18.	18.
יָשָׁא פִּרְר 20	20.	20. Πνεῦμα μυχτῆρων ἡμῶν.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
18. Venati sunt. <i>Syrus, idem.</i>	18. Lubricaverunt.	18.
20. Spiritus narium nostrarum.	20. Spiritus oris nostri.	20. Spiritus narium nostrarum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Threnorum Jeremiæ.

V. 5. Σ., σειρῆνες. Ex Drusio et ex edit. Rom., ut et aliæ pene omnes hujus capitis lectiones.

Ibid. Σ., ὡς στρουθοκάμηλοι. Editio Romana ex Olympiodoro, qui sic habet : ἀποπτῆναι κατὰ τοὺς στρουθοκάμηλους μὴ δυνάμενοι, ἀλλὰ τὴν γῆν αἰετὶ διαθεόντες. Τὸ γὰρ στρουθίον οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος. I. e., *Avolare enim more struthocamelorum non possunt, sed semper in terra discurrunt. Stρουθίον enim ita edidit Symmachus.*

V. 6. Σ., ἐξαπίνης. Colbertinus ex Origene, itemque editio Romana.

Ibid. Σ., ἦν οὐκ ἔτρωσαν χεῖρες. Ibidem.

V. 7. Σ., ἀχραντοί etc. Ibidem. Colbertinus autem sic habet : ἡγιασμένοι γὰρ τὸ, Ναζιραῖοι, δηλοῖ οὕτω γὰρ Σύμμ. καὶ Θεοδοσίω ἐν τῷ Ἀμῶς τοῦς

ἡγιασμένους ἐξέδωκαν.... (') ἔχει δὲ τὰς χρυσιζούσας φλέβας αἷς δὴ τὴν ἐξιν αὐτῶν ὃ Σύμμ. ἀπείκασεν.

Ibid. Ο', ἐπωρώθησαν, *rubuerunt.* Apud Origenem, Nazianzenum, et alios, item in plerisque codicibus, Alex., Ald. et Complut., ἐπωρώθησαν, *coagulati sunt.* Unitur autem cum ὑπὲρ γάλα. Breviarum Rom., in comm. Martyr. temp. paschali, *et super lac coagulati sunt.* Aique in plerisque libris hoc modo interpungitur : *super lac coagulati sunt.* Hebr., candidi erant præ lacte. Vulg., *nitidioris lacte.* DRACH.

V. 8. Σ., σκοτεινότερον etc. Drusius.

V. 10. ἤψησαν, *coxerunt.* Origenes, τὸ δὲ ἤψαντο, ἀνάψαι καὶ ὀπτῆσαι δηλοῖ. Videtur legisse ἤψαντο. DRACH.

(') Scholion est Origenis, qui post ἐξέδωκαν addit *Ναζιραλους ελπόντες.* DRACH.

THRENORUM JEREMIÆ CAPUT V.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
יָמַי 4	4.	4.
עַל צוּרֵי 5	5.	5.
עַל צוּרֵי 6 עַל צוּרֵי 6 עַל צוּרֵי 6	6.	6.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Aquas nostras.	4. Aquam nostram.	4.
5. Super colla nostra.	5. Cervicibus nostris.	5.
6. Ægypto dedimus manum, Assyrio, ut saturaremur pane.	6. Ægypto dedimus manum, et Assyriis ut saturaremur pane.	6.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Threnorum Jeremiæ.

V. 4. Ἄλλος, ἐξ ἡμερῶν ἡμῶν. Ms. Jes. Vox Hebraica utroque potest modo explicari, si varie legatur. [Scil. *memenu*, secundum massoreticani punctuationem, *aquas nostras.* Alii autem (Alex. et cod.) legerunt, *miyamenu, ex diebus nostris.* DR.]

V. 5. Σ., ὁ ζυγὸς κατὰ τοῦ τραχήλου ἡμῶν. ἢ si varie legatur, utramque explicationem admittit, et ζυγὸς, et ἐπί, vel ὑπὲρ. [Scil., *al*, ut punctatur textus hodiernus, *super*; si autem offeras *ol, jugum.*—Editio Rom. post Symmachi lectionem quam hic habes in textu, addit : « Et in alio libro, ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ἐλάδομεν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν, *ligna in commutatione tulimus super collum nostrum.* » Et scholion, ἀντὶ τοῦ ἐλάδομεν ἐπὶ τὸν

τράχηλον, Σύμμ. εἶπε, ζυγὸς κατὰ τὸν τράχηλον. DRACH.]

V. 6. Κατὰ δὲ Σύμμαχον, τοῖς Αἰγυπτίοις μὲν etc. Ubi putamus non verba Symmachi, sed sensum exprimi. LXX legisse videntur ἐπὶ pro ἐπὶ. [Scholion : Ἐξ ἀνεπιγράφων προέτεινεν τὰ πρὸς τὴν χεῖραν ὠνουμένους ἢ Αἰγυπτίους, ὁμοίως καὶ Ἀσσυρίων οἱ τὴν χώραν ἐαλωκυῖαν φυλάττοντες· οὐ γὰρ ἦν ἐτέρωθεν ἐμπλησθῆναι τροφῆς, ἢ, ὅτι Αἰγυπτίους μὲν ἔδωκεν ἡμῖν ἐπαμύναι. Ἀσσύριοι δὲ ἀλοῦσιν ἐχρηρῆγουν τροφῆν. Κατὰ δὲ Σύμμαχον, τοῖς μὲν Αἰγυπτίοις ἑαυτοὺς ἐξεδόκαμεν, προσδραμόντες ὡς φίλοις τοῖς αἰετὶ πολεμοῖς· τοῖς δὲ Ἀσσυρίοις τῷ λιμῷ πιεζόμενοι προσεδράμομεν. I. e., *Ex anony-*

ΣΥΜΜΑΧΟΣ	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
18.	18. Ἐθηρεύσαμεν.	18.
20. Πνοή μυχτήρων ἡμῶν.	20. Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν.	20.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
18.	18. Venati sumus.	18.
20. Halitus narium nostrarum.	20. Spiritus faciei nostræ.	20.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Threnorum Jeremiæ.

V. 14. Σ., ἀκατάστατοι etc. Colbert. et ed. Rom. [Theodor. habet, ἤρψαν νεανίαι ἐν ταῖς ἐξόδοις, *reperunt adolescentes*, et illud ἐξόδοις interpretatur ταῖς ἀγυῖαις, ταῖς ῥύμαις, *plateis, vicis*. Quidam codd. habent, εἴρψαν νεανίσκοι ἀντῆς. Scil. Theodor. aliique pro ׀ררע, *cæci*, legerunt, ׀ררעב, *adolescentes*. LXX autem qui verterunt ἐγρήγοροι, *vigiles*, legerunt, ׀ררע, quæ vox potius Chaldaica est, in πῆπ desinens, ׀ררע. Cf. Daniel iv, 14. Dr.]
 V. 16. Hebr. et Vulg., neque senum (miserti sunt). LXX, προφήτας. Plerique, edit. et mss., πρεσβύτας. DRACH.
 V. 18. Ὁ Σῦρος, ἐθηρεύσαν. Theodoretus. Drusus legit, ἐθηρεύσαντο.
 Ibid. Hebr. et Vulg., finis noster. LXX, ὁ καιρὸς ἡμῶν. Ald., Complut. et codd., τὸ πέρας ἡμῶν.

S. Ambr. in ps. cviii, serm. 19, advenit finis noster. DRACH.
 V. 19. Hebr. et Vulg., persecuti sunt nos. LXX, ἐξέπτησαν, *evolaverunt*. Alex., Ald., Complut. et codd., ἐξήρθησαν, et S. Ambr., ubi supra, *accensi sunt*. Et etiam verbum Hebr. קלל aliquando sonat, *arsit, flagravit*. Sed hoc in loco non commode eo sensu verteretur. IDEM.
 V. 20. Ἄ., πνεῦμα μυχτήρων ἡμῶν etc. Drusus ex edit. Romana. [Addit schollion : οἱ γὰρ θεοφιλεῖς διὰ παντὸς τὸν Χριστὸν ἀναπνεύουσι, πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἔχοντες, *amici enim Dei semper Christum spirant, ob oculos ipsum habentes*. DRACH.]
 V. 21. Hebr. et Vulg., in terra Hus. LXX, ἐπὶ γῆς. Apud Theodor. et in Complut. additur Οὗς. Nonnulli codd., Οὐς. IDEM.

THRENORUM JEREMIAE CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4.	4. Ὑδωρ ἡμῶν. Ἄλλος, ἐξ ἡμερῶν ἡμῶν.	4.
5. Ὁ ζυγὸς κατὰ τοῦ τραχήλου ἡμῶν.	5. Ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν.	5.
6. Τοὺς Αἰγυπτίους μὲν ἑαυτοὺς ἐξεδιόκαμεν· τοὺς δὲ Ἀσσυρίους λιμῶ παζόμενοι προσεδράμομεν.	6. Αἰγυπτίος ἔδωκε γεῖρα, Ἀσσοῦρ εἰς πλησμονὴν αὐτῶν.	6.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
4.	4. Aquam nostram. <i>Alius, ex diebus nostris</i> .	4.
5. Jugum contra collum nostrum.	5. Super collum nostrum.	5.
6. Ægyptiis quidem nos ipsos dedimus; ad Assyrios autem fame compulsi accurrimus.	6. Ægyptus dedit manum, Assur ad satietatem eorum.	6.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Threnorum Jeremiæ.

mis : Exhibuit ea, quæ ad usum ementibus, Ægyptus. Similiter etiam ex Assyriis, qui captam regionem custodiebant. Non enim erat aliunde saturari alimento. Aut, quod Ægyptus quidem visa est nobis auxiliari, Assyrii autem captis præbebant alimentum. Juxta Symmachum vero, Ægyptiis quidem nos ipsos tradidimus, accurrentes, tanquam ad amicos, ad eos qui semper hostes. Ad Assyrios autem fame oppressi accurrimus. DRACH.]
 V. 10. Heb., incaluit. Vulg., exusta est. LXX, ἐπελιώθη, *conversata est, exusta est, convulsæ sunt*. Editio Rom. : ἐπελιώθη visum est idem valere atque ἐφηλιώθη. *Convulsæ sunt* videri potest alia

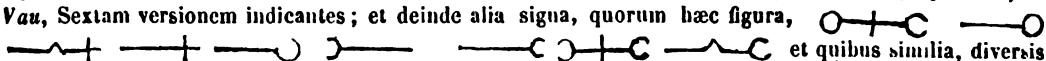
interpretatio. » Recte; fons enim Hebr. unum tantummodo habet verbum. DRACH.
 V. 16. Hebr. et Vulg., corona capitis nostri. LXX, ὁ στέφανος ἡμῶν τῆς κεφαλῆς. Aliter et quidem melius, ὁ στ. τῆς κεφ. ἡμῶν. Alex. et Complut. DRACH.
 V. 17. Hebr., factum est languidum cor nostrum. Vulg., mœstum factum est cor nostrum. LXX, ἐγενήθη ὀδύνη, *ὀδυνηρὰ ἢ καρδία ἡμῶν, fuit mœror, mœstinum cor nostrum*. Illud ὀδύνη, quod alia videtur esse interpretatio, obelo præsignandum, et abest a variis codd. necnon ab Alex. et Complut. Cæterum ὀδυνηρὰ ad amussim respondet Hebraico קרר. IDEM.

CODEX SYRIACO-HEXAPLARIIS

AMBROSIANO-MEDIOLANENSIS

Editus et latine versus a Matth. Norberg Londini Gothorum anno 1787.

EX PRÆFATIONE EDITORIS SYRIACI CODICIS.

Hexaplis Origenis restituendis non defuerunt decora ingenia magnaue studia, tamen fastigio propter inopiam materiæ, non facultatis, nondum imposito. Liberalis vero emendationis non fiduciam modo, sed ipsius etiam fiduciæ copiam nobis facit codex noster Syriaco-Hexaplaris, cujus partem canonicam, indulgentia cl. Bibliothecarii Ambrosiani Branca, septem ante annis in privatum commodum descripsi, et consilio amicorum in commune jam profero. Hic codex Mediolani in Ambrosiana Bibliotheca diligentissimo servatur. Si formam ejus et argumentum spectes, non exiguam magnitudinem folio in duas columnas descripto, et venerandam speciem pergam. charta, antiquis Syrorum litteris Estrangelis, et rubris titulis ac epilogis refert, suoque complexu et hoc ordine Psalmos, Jobum, Proverbia, Ecclesiastem, Canticum Cant., Sapientiam Salom., Syracidem, XII Prophetas Minores, Jeremiam, Baruchum, Threnos, Epistolam Jeremiæ, Daniele, Historias Susannæ, Belis et Draconis, Hezechielem et Jesaiam continet. Plerique libri in fronte gerunt prologos (Psalmi longissimum, sed mutilum), qui argumento capitum, historiæ auctorum, aliisque, copiosius et melius alibi expositis, et a me pro temporis brevitate non descriptis, faciem præferunt, et ad finem epilogos, qui impressi declarabunt, nostram versionem ex Græco codice, quem Eusebius, Pamphilo socio, ex Origenis Tetraplis vel Hexaplis, in Cæsareensi Bibliotheca repositis, depromsit, et ad hæc exempla collatum emendavit, factam esse, et Alexandria mense Canun posteriori a. Alex. 928 i. e. mense Mart. a. Chr. 617 perfectam. Scilicet Jobus, Daniel et XII Prophetæ Minores ex Tetraplis, Proverbia vero, Canticum et Threni ex Hexaplis sumti dicuntur. Nec origo reliquorum, præter Jesaiam, qui ex codice Eusebii et Pamphili expressus memoratur, epilogis carentium, aliunde repetenda videtur, ipsa eorum indole hanc fidem inculcante. In ipso textu et aliquando in margine adsunt primum Asterisci, Obeli, Lemnisci, et Ilypolemnisci; tum litteræ, *Ain*, textum Hebræum, *Aleph*, *Samech* et *Thau*, Aquilam, Symmachum et Theodotionem seorsim, *Gimel*, hos interpretes conjunctim, *He*, Quintam, et *Vau*, Sextam versionem indicantes; et deinde alia signa, quorum hæc figura, et quibus similia, diversis diversorum auctorum vel scholiis, plerisque ob rationem supra allatam a me etiam omissis, vel interpretationibus in margine præfixa, respondent, quorumque vicem litteræ alphabeti Latini in nostra editione commodius gerunt. Quo magis est in aperto, Libros Apocryphos, qui subinde voces Græcas, synonyma Syriaca et scholia longiora in margine quoque ostendunt, hæc critica signa non habere, eo curiosius videtur, non illa modo conspici, sed versionem etiam Theodotionis in Barucho et Cantico trium virorum in igne, quæ antiquitatis monumenta ideo etiam mihi describenda putavi, excitari, quam rem peritiorum judicio committo.

Ejusdem generis et pretii erat codex ille Syriacus, qui possessione et usu Masii æque famosus, post clarissimi hujus viri obitum vel in occulto jacet, vel tristi quodam fato periit, ambigua aut nulla ejus recuperandi spe relicta. Eadem enim utriusque forma, idem character, eadem versio, eadem signa, eadem notæ. Masianus, ipso possessore vera referente, sub finem dicebatur sumtus et ad verbum translatus ex Græco exemplari, quod Eusebius, Pamphilo adjutore, ad libros Origenis in Cæsareensi Bibliotheca obvios sua manu correxerat: idem de nostro Ambrosiano dicitur. Et quoniam in Masiano ii V. T. libri aderant, qui in Ambrosiano desunt, ille a. Alex. 927, Chr. 616 finitus, primum, hic vero a. Alex. 928, Chr. 617 absolutus secundum unius ejusdemque operis volumen constituisse videtur.

Sed de auctore hujus versionis nihil in nostro codice, nihil apud Masium ad ignoti nominis vel conjecturam reperio. In re tam veteri et incerta opinioni Cl. Eichhornii accedo, qui vero propiora colligens, veroque proxima sequens, arbitratur (1), Paullum Alexandria Episcopum, versionis Syriaco-Hexaplaris IV. Lib. Regum, in Bibliotheca Regia Parisiensi obviam, et a me etiam descriptam, auctorem (2), loco

(1) Reperit 7 Th. p. 225.

(2) Bruus Reperit. 8. Th. p. 85.

quidem sui muneris per errorem scriptorum, non vero persona ad fidem lectorum diversum fuisse a Paulo Telæ Episcopo, cui Asseman versionem LXX interpretum apud Syros ex certo tribuit, cuique et nos Masianam et Ambrosianam ex probabili tribuendam putamus. Æque ambigua est codicis nostri ætas, quæ tamen si ex litterarum specie et forma æstimanda erit, supra sæculum octavum repetenda videtur. Certius est illius nomen, qui hujus codicis ex Asia in Europam transferendi consilio et beneficio gratiam posteritatis inierit. Cardinalis est Borromæus, vir singularis exempli, qui, alia orientis præstantissima ut taceam, hoc exemplar, cœnobii Chaldaici, sacris St. Mariæ faciendis in solitudine Schittim dedicati, priscum thesaurum, ex Ægypto in Ambrosianæ Bibliothecæ ornamentum liberalissime comparavit.

Imagine codicis nostri breviter expressa, sequitur, ut de Latina nostra versione paucis dicam, in qua componenda Syrus interpret mihi fuit exemplo. Quemadmodum ille Græcum vestigiis secutus est, a consuetudine sui sermonis longe recedens, ita ego Syrum, in eadem re, magis recte legendi, quam orate vertendi rationem spectante, si minus Latine imitandum, tamen æmulandum mihi proposui. Si autem difficile est, rei proximæ, difficillimum mihi fuit, remotissimæ similitudinem ex vero effingere, et voces Syriacas, quæ licentia vestustatis obscuræ, copia significationum ambiguæ, et pro orientali scribendi genere, inter nostrum et Hieroglyphicum medio, in notis præsertim et extra seriem orationis vario legendi et interpretandi arbitrio obnoxie sunt, totidem Latinis ejusdem vis et potestatis exprimere (1). Sic harum caussarum errores meæ incitiae, reliquos vero, quos transcribendo commisi, et quos suspectos, manifestos, metu iterum errandi non correxi, meæ incuriæ tribues, et cum illos propter rei difficultatem, tum hos propter temporis in copia codicis facienda brevitatem excusabis. Profecto non tantum a me, qui ipsum codicem nec antea, urgente meo in orientem itinere, totum cum nostro exemplari conferendi tempus habui, nec jam ex parte consulendi occasionem habeo, postulabis, quantum ab eorum studiis et ingeniis, quibus hujus utriusque fortuna contigerit, expectabis.

Ad ultimum de codicis nostri usu, qui melius a suis rebus, quam nostris verbis cognoscendus, integritati Hebraici textus vetera testimonia, vitiis LXX interpretum nova remedia, et cum Montfauconis Hexaplis tum Syriacis Nomenclaturis magna incrementa in fronte promittit, et in recessu fovet, multa habeo, quæ dicerem, nisi proposita voluminis et pretii magnitudo mihi esset impedimento. Igitur cum ex innumeris nonnulla hujus versionis loca, quæ ab Hexapli tum Montfauconis operè tum Grabii editione vocum et signorum numero, forma et loco differunt, affatim explicare non liceat, ea in opportuna collationis copiam et veri ac falsi discrimen nominatim citasse juvabit e solis duobus libris quos nunc edimus.

Jerem. I. 8. II. 17. 29. III. 5. IV. 1. V. 15. 16. 26. VI. 2. 13. 22. VII. 10. 11. VIII. 2. 7. 19. IX. 26. X. 9. 18. XIII. 10. XIV. 13. 15. XV. 11. XVI. 4. XVIII. 20. 25. XIX. 11. XXI. 3. XXII. 18. 29. 30. XXIII. 8. 10. XXIX. 15. XXXIII. 16. XXXV. 5. XXXVI. 4. XLI. 9. 15. XLVIII. 13. 30. 45. Hezech. V. 15. VI. 6. 9. 10. XVII. 20. 21. XVIII. 4. LI. 6.

(1) Græcum articulum præpositivum, quem Origenes textui LXXviri aliquando præmisso asterisco addidit, noster per litteram *Lomad* expressit, quam Norberg per *ad*, vel *is*, *ea*, *id*, reddidit, nos litteris Græcis Latinæ versionis inseruimus; quod rectius esse ipse codicis editor ingenue fassus est se animadvertisse impresso jam opere suo. Drach.

PROPHETIA JEREMIAE

SECUNDUM VERSIONEM LXX VIRALEM.

Cap. I.—1. (a) Verbum + Dei quod factum est : ad Jeremiam filium Helciae, ex sacerdotibus, + qui habitabat : in Anathoth in terra Benjamin : 2. quod factum est verbum (b) Domini ad eum in diebus Josiae filii Amon regis Judae, anno tertio decimo in regno ejus. 3. Et factum est in diebus Joacim filii Josiae regis Judae, usque ad finem anni undecimi Sedeciae filii Josiae regis Judae, usque ad (c) captivitatem Jerusalem in mense quinto. 4. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 5. Priusquam fingerem te in utero, novi te, et antequam prodires e vulva, sanctificavi te, prophetam in gentibus constitui te. 6. Et dixi : (d) Ille qui est Dominus, Domine, ecce non instructus sum ad loquendum, quoniam puer ego sum. 7. Et dixit Dominus ad me : Ne dicas, quod puer ego sum ; quia ad omnes eos, ad quos misero te, ibis, et iuxta omnia, quae praeepero tibi, loqueris. 8. Ne timeas a facie eorum, ~ et ne commovearis coram eis ; quia tecum ego sum, ad eripiendum te, dicit Dominus. 9. Et extendit Dominus manum suam ad me, et appropinquavit ori meo, et dixit Dominus ad me : Ecce dedi verba mea in os tuum : 10. Ecce constitui te (e) hodie super gentes, et regna, ad extirpandum, et ad evertendum, ✕ et ad perdendum, et ad destruendum ; et ad aedificandum, et ad plantandum. 11. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : Quid tu vides, Jeremia ? Et dixi : Baculum (f) nucis ✕ ego video : 12. Et dixit ad me Dominus : Bene vidisti ; quia (g) vigilaui ego super verba mea, ad faciendum ea. 13. Et factum est verbum Domini ad me secunda vice, dicens : Quid tu vides ? Et dixi : Ollam (h) succensam ✕ ego video ; et faciem ejus a facie aquilonis. 14. Et dixit Dominus ad me : A facie aquilonis (i) exardescunt mala super omnes habitantes in terra. 15. Quoniam ecce ego convoco omnia (k) regna ✕ regum ; ab ✕ aquilone ; terrae, dicit Dominus. Et venient, et ponent unusquisque solium suum super vestibulis portarum Jerusalem, et super omnibus viris, qui circa eam, et super omnibus urbibus Judae. 16. Et loquar cum (l) iudicio ad eos de omni malitia eorum, quod dereliquerunt me, et sacrificarunt Diis (m) alienis, et adorarunt opera

manuum suarum. 17. Et tu praecinge latus tuum, et surge, et dic ad eos omnia, quaecumque ✕ ego : praeepero tibi. (n) Ne timeas a facie eorum, (o) ne terrefaciam te coram eis ; quia tecum ego sum, ad eripiendum te, dicit Dominus. 18. ✕ Ego autem : ecce posui te in die hodierno, ut urbem munitam, ✕ et in columnam ferri ; et ut inurum munitum aeris (p) omnibus regibus Judae, et principibus ejus, ✕ et sacerdotibus eorum ; et populo terrae. 19. Et pugnabunt cum te, et non praevalent adversus te ; quia tecum ego, dicit Dominus, ad eripiendum te.

Cap. II.—1. ✕ Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Vade (q) et lege in auribus filiorum Jerusalem, et dic ; Hæc dicit Dominus : Recordatus sum tibi misericordiam pueritiae tuae, et amorem (r) perfectionis tuae, et adhæstisti Sancto + Israelis, dicit Dominus ; in deserto, in terra non seminabili. 3. Sanctus ipse Israel Domino, (s) principium proventuum ejus : omnes, qui comedunt eum, injuste agent : mala venient super eos, dicit Dominus. 4. Audite verbum Domini, domus Jacob ; et omnes (t) paternitates domus Israelis. 5. Hæc dicit Dominus : Quod (u) delictum invenerunt in me patres vestri, quod transierunt procul a me, et ambulaverunt post vana, et vani facti sunt ? 6. Et non dixerunt : Ubi est Dominus, qui eduxit nos ex terra Ægypti, (x) qui duxit nos in deserto, in terra non tentata, nec trita, in terra sine aqua, + et sine fructibus ; ✕ et umbra mortis ; in terra, quæ non transivit in ea (y) vir, neque habitavit (y) filius hominis ibi ? 7. Et introduxi vos (z) in Carmelum, ad edendum (a) fructus ejus, et bona ejus. Et ingressi estis, et poluistis terram meam, et hereditatem meam posuistis in abominationem. 8. Sacerdotes non dixerunt, Ubi est Dominus ? et tenentes legem meam non instructi fuerunt de me : et pastores impie egerunt in me, et prophetæ prophetarunt (b) Baali, et post non utile ierunt. 9. Propter hoc adhuc iudicio contendam adversus vos, dicit Dominus, et adversus filios filiorum vestrorum iudicio contendam. 10. Idcirco transite in insulas Chithæorum, et videte, et in Cedar mittite, et mente utimini veh-

(a) *reliqui*, sermones Jeremiae filii Helciae. (b) *Heb.*, Dominus. (c) *A.*, transmigrationem. (d) *O* Domine, Domine, o o o. *Heb.*, A A A. (e) *A.*, *S.*, die hoc. (f) *A.*, *Th.*, amygdali. (g) *S.*, vigilo. (h) *A.*, *S.*, insufflatam. (i) *A.*, *S.*, aperientur. (k) *A.*, *S.*, pulchritudinem generis. (l) *A.*, *S.*, iudicia mea. (m) *S.*, falsis. (n) *A.*, ne paveas a facie eorum, ne percitiam te. (o) *Nec* paveas a fronte eorum. (p) *A.*, super omni terra. (q) *S.*, et prædica. (r) *A.*, *S.*, sponsorum tuorum. (s) *A.*, principium proventus ejus. (t) *A.*, *S.*, consanguinitates. (u) *A.*, injustitiam. (x) *A.*, ille, qui eduxit nos super desertum Arabiae sine habitante. (y) *A.*, *S.*, homo. (z) *Hæc explicantes* : in terram Carmeli. (a) *A.*, *S.*, fructum ejus. (b) *A.*, *S.*, in Baal.

menter, et videte, si facta sint similia : 11. Si mu- A tent gentes deos suos, et hi non sunt Dii. Populus autem meus (c) mutavit gloriam suam in id, ex quo nihil sibi proderunt. 12. (d) Obstupuit cœlum super hoc, et horruit (e) vehementer abundantius, dicit Dominus. 13. Quia duo et mala fecit populus meus : me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, (f) et foderunt sibi cisternas, ✕ cisternas : contractas illas, quæ non possunt aquam + continere ; 14. Num servus + est : Israel, aut filius familias est (g)? quare factus est (h) in prædam? 15. Super eum (i) ulularunt leones, et dederunt vocem suam, qui posuerunt terram ejus (k) in solitudinem : et urbes ejus (l) extirpatæ sunt, eo quod non habitentur (m). 16. Etiam filii Memphis et Tahphis (n) cognoverunt te, et illuserunt tibi. Nonne hæc fecit tibi illud, quod dereliquisti me, 17. dicit (o) Dominus Deus tuus, ✕ in tempore cum abduxi te in via :? 18. Et nunc quid tibi, et viæ Ægypti, ut bibas aquam (p) Gihon? Et quid tibi, et viæ Assyriorum, ut bibas aquam fluminum? 19. Castigabit te (q) defectio, (r) et malitia tua arguet te. Et scito, et vide, ✕ quod malum : et amarum tibi illud, quod dereliqueris (s) me, dicit Dominus Deus tuus : (t) et non mihi complacui in te, dicit Dominus Deus tuus ; 20. quoniam a sæculo confregisti jugum tuum, et (u) dirupisti vincula tua, et dixisti : Non colam servitium tibi ~ ; sed ibo super omnem collem excelsum, et subter omne lignum umbrosum, ibi (x) lasciviam in fornicatione ~ mea :. 21. Ego autem plantavi te (y) vitem ferentem fructus omnem veram : quomodo conversa es ✕ mihi : in amaritudinem vitis aliena? 22. Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi radicem purificantem, (z) maculata es in injustitiis tuis coram me, dicit ✕ Dominus Dominus :. 23. Quomodo dicis : Non polluta sum, et post Baal non ambulavi? Vide vias tuas (a) in sepulcris, et cognosce, quid feceris (b). Vesperi voce sua ululavit : 24. Vias suas dilatavit super aquas solitudinis : in cupiditatibus animæ suæ (c) respiravit : tradita est : quis convertet eam? Omnes, qui quarunt eam, non fatigabuntur : (d) in humilitate ejus reperient eam. 25. (e) Averte pedem tuum a (f) via dura, et guttur tuum a siti. Illa autem dixit, (g)

Viriliter agam : quia amavit alienos, et post eos ambulavit. 26. Ut pudor furis, cum captus fuerit, ita (h) erubescunt filii Israelis, ipsi, et reges eorum, et principes eorum, et sacerdotes eorum, et prophetæ eorum. 27. Dixerunt ligno, Quod pater meus es tu : et lapidi, Tu peperisti me. Et converterunt ad me terga, et non facies suas. Et in tempore malorum suorum dicent : Surge et serva nos. 28. Et ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi? si surgent, et liberabunt te in tempore humilitatis tuæ? Quia secundum numerum urbium tuarum erant dii tui, Juda : et secundum numerum viarum Jerusalem sacrificarunt Baali. 29. Quare (i) loquimini ad me? Omnes vos impie egistis, et omnes vos injuste egistis in me, dicit Dominus. 30. Frustra percussi filios vestros : (*) non recepistis. Devoravit (k) gladius prophetas vestros, ut leo delens, et non timuistis. 31. Audite verbum Domini : + hæc dicit Dominus : : Num solitudo factus sum Israeli, aut terra (l) inculta? quoniam dixi ut populus meus : (m) Non subjecti erimus, neque veniemus amplius ad te. 32. Num obliviscetur (n) sponsa ornamenti sui, (o) et virgò ornatus, qui super pectore ejus? Populus autem meus oblitus est mei diebus, quibus non est numerus. 33. (p) Quod amplius bonum animo finges in viis tuis (q) ad quærendam dilectionem? Non factum est ita ; (r) sed etiam tu male fecisti, ut contaminares vias tuas : 34. (s) et in manibus tuis inventi sunt sanguines animarum ✕ pauperum : innocentium. Non in perfossionibus juveni eos, sed super omni quercu. 35. Et dixisti, ✕ Quod : innocens sum ; sed revertatur furor ejus a me. Ecce ego iudicium faciam adversus te, super quod dixisti, Quod non peccavi ; 36. quoniam sprevisi multum, ad iterandum vias tuas. Et ab Ægypto erubesces, ut erubuisti ab Assur ; quoniam et hinc exhibis, et manus tuæ super caput tuum : quia repulit Dominus spem tuam, et non prospere ages in ea.

Cap. III.--1. ✕ Dicendo : : Si dimiserit vir uxorem suam, et discesserit ab eo, et facta fuerit viro alteri ; num + revertendo : revertetur ad eum amplius? (t) Nonne sordes contrahendo pollueretur (u) terra hæc? Et tu scortata es in pastoribus multis, et revertearis ad me, dicit Dominus. 2. Attolle

(c) A., mutavit gloriam suam in non utile. (d) A., S., plaude, cœlum, super hoc, et portæ ejus, desolamini vehementer. (e) Terra. (f) S., exciderunt. (g) Jacob. (h) A., in directionem. (i) A., S., rugierunt. (k) A., S., in depravationem. (l) A., combustæ sunt. S., vastatæ sunt. (m) Rursus. (n) A., confringunt tibi cranium. S., super cranium. (o) A., S., Dominus Deus tuus. (p) Reliqui, Sihor. (q) Reliqui, malitia tua. (r) Et aversio tua. (s) A., S., Dominum Deum tuum. (t) A., et non timor mei apud te, dicit Dominus, Dominus militiarum (Reliqui, virtutum). S., et non est timor mei apud te. (u) A., Th., abscidisti. (z) A., Th., simul existens in strato meretrix. (y) A., Sorec, totam semen verum. (z) S., polluta iniquitatibus tuis. (a) A., S., in vallibus. (b) A., dromedaria levis, implicans vias suas. S., onager, edoctus desertum. (c) A., traxit ventum. S., odorata est ventum. (d) A., in novilunio ejus. (e) A., cohibe. (f) A., S., discalceatum. (g) Abscidi spem. S., ægrotavi. (h) A., pudefecerunt domum Israelis. (i) A., S., litigatis. (*) Vox בְּרִיחָא, disciplinam, hic vel meo, vel codicis vitio deesse videtur. (k) A., S., gladius vester. (l) A., serotina in genitura. S., serotina. (m) A., recessimus. S., migravimus. (n) A., S., virgo. (o) A., S., et sponsa. (p) A., cur beneficiæ viæ tuæ. (q) S., ad eam, qua quæris amari. (r) A., propter hoc etiam malas docuisti. (s) A., S., et in alis tuis. (t) A., nonne factum est occidione occideretur? (u) Mulier.

oculos tuos in rectitudinem, et vide, ubinam non **A** que nominabitur ✕ in ea ;, neque visitabitur. (x) conspersa fueris. Super viis (y) sedebas, eis, (z) ut cornix, vastata. Et polluisti terram in scortationibus tuis, et in malis tuis : 3. (a) et possedisti pastores multos in offendiculum tibi (b) (b). Facies ✕ mulieris ; meretricis facta est tibi : audax fuisti (c) adversus omnes. 4. (d) Nonne ut dominum vocasti me, et patrem, et principem (e) virginitatis tuæ? 5. Num permanebit in æternum, aut servabitur in victoriam? Ecce locuta es, et fecisti mala hæc, et potuisti. 6. Et dixit Dominus ad me in diebus Josiæ regis : Vidisti, quæ fecit mihi (f) habitatrix Israelis? Ivit ✕ sibi ipsi ; super omnem montem excelsum, et subter omne lignum (g) umbrosum, et scortata est ibi. 7. Et dixi, postquam scortata erat hæc omnia : Ad me revertere. Et non reversa est. Et vidit prævaricationem ejus (h) prævaricatrix Judæ. 8. Et vidi, quod pro omnibus, quibus + deprehensa est ; in quibus mœchata est (i) habitatrix Israelis, dimisi eam, et dedi ei libellum repudii in manus ejus. Et non timuit prævaricatrix Judæ, ✕ soror ejus ;, et ivit, et scortata est etiam ipsa : 9. et facta est in nihilum scortatio ejus, ✕ et occidit terram ; : et mœchata est cum lapide, et cum ligno. 10. Et in omnibus his non reversa est ad me prævaricatrix Judæ, ✕ soror ejus ;, ex toto corde suo, sed in mendacio, dicit Dominus. 11. Et dixit Dominus ad me : Justificavit animam suam ✕ revolutio ; Israelis præ prævaricatrice Judæ : 12. abi, (k) et lege sermones istos ad aquilonem, et dices : Revertere ad me, habitatrix Israelis, dicit Dominus : et non (l) indurabo faciem meam super vos, quia (m) misericors ego sum, dicit Dominus, et non irascar vobis in æternum. 13. Verum agnosce injustitiam tuam, quia in Dominum Deum tuum impie egisti, et lascivas reddidisti vias tuas in alienos sub omni ligno umbroso : voci autem meæ non obedisti, dicit Dominus. 14. Convertimini, filii (n) remoti, dicit Dominus ; quia ego (o) imperitabo vobis, et assumam vos, unum ex urbe, et duos ex (p) familia, et Introducam vos in Sionem : 15. et dabo vobis pastores juxta cor meum, et pascent vos pascentes (q) cum scientia. 16. Et erit, si multiplicati fueritis, et creveritis super terra, dicit Dominus, in diebus illis non dicent amplius : Arca fœderis Domini (r) : non ascendet super cor, (s) ne-

neque visitabitur. ✕ in ea ;, neque visitabitur. neque facietur amplius. 17. In diebus illis. + et in tempore illo ; vocabunt Jerusalem solum Domini : et congregabuntur in eam omnes gentes ✕ in nomine Domini : in Jerusalem : non ambulabunt amplius post cogitationes cordis sui mali. 18. In diebus illis congregabuntur domus Judæ ad domum Israelis : et venient simul ex terra aquilonis, + et ex omnibus regionibus ; ad terram, quam in hæreditatem dedi patribus eorum. 19. (t) Et ego dixi : + Fiat, Domine ; ; quia disponam te in filios, et dabo tibi terram electam, (u) hæreditatem ✕ famosam ; Dei omnipotentis gentium. Et dixi : Patrem vocabis me, et a me non retrocedes. 20. Verum ut prævaricatur mulier in eum, qui est cum ea, ita prævaricata est in me domus Israelis, dicit Dominus. 21. Vox (x) ex labiis audita est, fletus, et obsecrationis filiorum Israelis ; quia injuste egerunt in viis suis, obliti sunt ✕ Dei ; Sancti sui. 22. Revertimini, filii (y) revertentes : et sanabo (z) contritiones vestras. Ecce ipsi nos erimus tibi, quia tu Dominus Deus noster es. 23. Vere in mendacium erant colles, et (a) robur montium : tantummodo per Dominum Deum nostrum salus + domus ; Israelis. 24. Pudor autem absolvit labores patrum nostrorum a pueritia eorum, oves eorum, et tauros eorum, filios eorum, et filias eorum. 25. Dormivimus in pudore nostro, et operuit nos contentus noster ; quia coram Deo nostro peccavimus nos, et patres nostri, a pueritia nostra, et usque ad diem hunc, et non obedivimus voci Domini Dei nostri.

Cap. IV.—1. Si se converterit Israël, dicit Dominus, (b) ad me etiam se convertat : et si amoverit abominaciones suas de ore suo, + et ; a facie mea ✕ etiam ; (c) et erubuerit, 2. et juraverit, vivit Dominus, cum veritate, et in judicio, et in justitia ; etiam benedicent in eo gentes, et in eo laudabunt ✕ Deum ; in Jerusalem. 3. Quoniam hæc dicit Dominus viris Judæ, et habitatoribus Jerusalem : Arate vobis arva, et ne seratis super spinis : 4. circumcidimini Deo vestro, et circumcidimini præputium cordis vestri, viri Judæ, et habitantes in Jerusalem, ne prodeat, ut ignis, furor meus, et exardeat, et non erit, qui exstinguat, a facie mali-
tæ studiosorum vestrorum. 5. Annuntiate in Juda,

(x) A., fueris concubina. S., meretricem egeris. (y) S., expectans eos, ut hospitium vespertinum, et ream fecisti terram. (z) A., sicut Arabs in deserto, et occidisti terram! — Ut cornix in deserto sola. (a) A., et ultionem sumserunt imbres. S., et prohibita fuerunt guttæ imbris. (b) A., S., et pluvia serotina non fuit. (b) Reliqui : frons. (c) A., erubescere. (d) Nonne ex nunc vocabis me, pater meus? (e) A., S., pueritiæ meæ. Cur servabis exardescentiam in æternum? (f) Habitatrix : Locus. (g) A., lætum. (h) Reliqui, prævaricatrix soror ejus. (i) A., S., revolutio Israelis. (k) S., et prædica. (l) A., mittam. S., effundam. (m) A., S., propitius. (n) S., evagantes. (o) A., S., possedi vos. (p) A., S., cognatione. (q) Reliqui, in scientia et intelligentia. (r) Sancti Israelis. (s) A., S., neque mentionem facient ejus. (t) A., et ego dixi: Quomodo ponam te in filios, et retribuam tibi terram desideratam, hæreditatem famosam fortitudinis robusti gentium?, S., et dixi: Quemadmodum disponam te in filios, et dabo tibi terram desideratam, cultum religiosum (ΘΡΗΣΚΙΑΝ) exempli gentium. (u) A., divisionem sortis pulchram, gloriam exercituum gentium. S., apprehensionem sortis exercituum gentium. (x) A., super plateis. S., super editis. (y) A., reversi, se avertentes. (z) A., S., aversiones vestras. (a) A., S., multitudo mentium. (b) A., Th., ad me se convertat. (c) A., et non commoveberis.

et in Jerusalem audiatur: dicite, significate (d) tuba super terra, et clamate voce magna, dicite: Congregamini, et ingrediamur in urbes, quibus sunt in mari: 6. (e) attollite, et fugite in Sionem: festinate, ne stetis; quia mala ego adluco ab aquilone, et contritionem magnam. 7. Ascendit leo ex habitaculo suo: et qui delet gentes, (f) abstulit, et exivit ex loco suo, ad ponendum terram tuam (g) in desertum: et urbes tuæ destruentur, eo quod non habitentur. 8. Super his cingite vos ciliciis, et plangite, et ululate; quia non reversus est furor iræ Domini a vobis. 9. Et erit in die illo, dicit Dominus, peribit (h) cor regis, et cor principum; et (i) obstupescunt sacerdotes, et prophetæ mirabuntur. 10. Et dixi: O Dominator Domine, an decipiendo decepisti populum hunc, in Jerusalem, dicens tu: Pax erit vobis, et (k) pertinget gladius usque ad animam eorum? 11. In tempore illo (l) dicent populo huic et Jerusalem: (m) Spiritus et error in deserto, (n) via filiæ populi mei non ad purum, neque ad sanctum. 12. Spiritus repletionis ✕ ex his: veniet mihi. Nunc autem ✕ et: ego loquar iudicia mea adversus eos. 13. Ecce, ut nubes, ascendet, et ut turbo, cursus ejus: leviores aquilis equi ejus. Væ nobis, quia afflicti sumus. 14. Ablue a malitia cor tuum, Jerusalem, ut salveris. Quousque reperientur in te cogitationes dolorum tuorum? 15. Quia vox annuntiantis ex Dan (o): (p) et audietur dolor ex monte Ephræm. 16. In memoriam revocate gentibus, (q) ecce venerunt: Hierosolymæ annuntiate, turbæ veniunt ex terra longinqua, et dederunt super urbes Judæ vocem suam: 17. ut custodientes agrum, facti sunt super eam in circuitu; (r) quoniam me neglexisti, dicit Dominus. 18. Viæ tuæ, et studia tua fecerunt hæc tibi: hæc malitia tua, quod amara, quia pertigit usque ad cor tuum. 19. Venter meus, venter meus dolet mihi, et sensoria cordis mei: (s) discerpitur + anima mea, dilaniatur: etiam cor meum: non tacebo; quia vocem (t) tubæ audivit anima mea, (u) clamorem belli, 20. + et miseris: : contritionem ✕ super contritionem: (x) advocat; quia vexata est omnis terra: repente vexatum est tabernaculum meum, dilacerata sunt aulae mea. 21. Quousque videbo fugientes, audiam vocem tubarum? 22. (y) Quia principes populi mei me non cognoverunt. Filii insipientes sunt, et non intelligentes ✕ sunt: : sapientes sunt ad male faciendum, bene facere vero non cognoverunt. 23.

Aspexi in terram, et ecce ✕ (z) inane: et nihil, et in cælum, et non erant luces ejus. 24. Vidi montes, et erant trementes, et omnes colles turbatos. 25. Inspexi, et ecce non erat homo, et omnes volucres cæli (a) expavebant. 26. Vidi, et ecce Carmelus desertus, et omnes urbes ✕ ejus: (b) incensæ igne a facie Domini, et a facie iræ furoris ejus + abolitæ erant: . 27. Hæc dicit Dominus: (c) Deserta erit omnis terra, consummationem vero non faciam. 28. Super his lugeat terra, et caliget cælum desuper; (d) quia locutus sum, et non me pœnitebit: (e) tuli impetum, et non recedam ab ea. 29. A voce equitis, et (f) arcus intensi migravit omnis regio. Irreperunt in speluncas, + et in silvas se abscondiderunt: , et sup·r ingentia saxa (g) ascenderunt: omnis urbs derelicta est, non habitat in eis homo. 30. Et tu ✕ misera: , quid facies? Si tibi circumdederis coccinum, et te ornaveris ornamento auri, et si obliniveris (h) collyrio oculos tuos; in vanum (i) illud (k) decus tuum. Repulerunt te amatores tui: animam tuam quærent: 31. Quia vocem ut parturientis audivi, (l) gemitum tuum ut parientis primo. Vox filiæ Sionis refrigescet: et remittet manus suas. Væ mihi ego, quia deficit anima mea super interfectis.

Cap. V. — 1. Currite, circumite in viis Jerusalem: videte ✕ igitur: , et cognoscite, et quærite in plateis ejus, si inveniatis virum, si sit faciens iudicium, et quærens (m) fidem: et propitius ero eis, dicit Dominus. 2. (n) Vivit Dominus, dicunt: propter hoc nonne super mendacis jurant? 3. Domine, oculi tui (o) in fidem: flagellasti eos, et non doluit eis: consumsisti eos, et non voluerunt accipere disciplinam: indurarunt facies suas plus quam petram, et non voluerunt se convertere. 4. Et ego dixi: Fortasse inopes sunt, quia (p) non potuerunt: quoniam non cognoverunt viam Domini, et iudicium Dei ✕ sui: 5. Ibo ad optimates, et loquar eis, quia ipsi cognoverunt viam Domini, et iudicium Dei ✕ sui: Et ecce ✕ ipsi: simul confregerunt jugum, diruperunt vincula. 6. Propter hoc percussit eos leo ex silva, et lupus (q) usque ad domos delevit eos: et pardus vigilavit super civitates eorum. Omnes, qui egrediuntur ex eis, capiuntur; quia multiplicarunt impietates suas, invaluerunt robore in aversionibus suis: 7. Propter quam ex his propitius sîam tibi? Filii tui dereliquerunt me, et jurarunt in iis, + qui non sunt: , Dii: et satiavi eos, et adulterati sunt, et in domibus (r) me-

(d) A., S., in cornu. (e) A., tollite signum in Sionem. (f) A., S., extulit. (g) A., S., in corruptionem. (h) S., mens. (i) S., hæsitabant. (k) A., Th., pertigit. (l) Reliqui, dicitur. (m) A., ventus fulgoris e speculis in deserto. S., ventus æstus. (n) S., ita viam filiæ populi mei non ad ventilandum, neque ad purgandum. (o) Veniet. (p) A., et notum facientis. (q) A., ecce audire facite super Jerusalem bellum. S., custodes veniunt ex terra longinqua, et dabunt super urbes. (r) Reliqui, quia me exacerbarunt. (s) A., strepunt. S., conturbata sunt. (t) A., S., cornu. (u) A., S., ululatum. (x) A., S., vocata est. (y) A., Th., quoniam desipuit populus meus. (z) A., inanitas, et nihil. S., non composita et commista. (a) A., demigrarunt. (b) A., destructæ erant. (c) A., corruptio. S., non ornata. (d) A., Th., propter hoc quod locutus sum. (e) A., S., instructus sum, et non acquievi, et non revertar. (f) A., S., arcus jacti. (g) S., ascendistis. (h) STIBEL, stibio. (i) Factum est. (k) A., S., ornabis te. (l) A., periculum et angustiam. S., angustiam. (m) S., veritatem (n) S., si autem, vivit Dominus, dicant, super mendacio jurant. (o) A., annon in fide? S., annon in veritate? (p) A., Th., desipuerunt. (q) A., vespertini. (r) A., S., meretricis.

reticum hospitati sunt : 8. equi transeuntes super A pore (i) impletionis præcepti messis ; et custodivit
 foeminas ✕ tracti : facti sunt : unusquisque super nobis. 25. Iniquitates vestrae deflexerunt hæc ; et
 uxorem proximi sui hinnivit. 9. Num super his non peccata vestra transtulerunt bona a vobis. 26.
 visitabo, dicit Dominus ? aut in gentem talem non Quia inventæ sunt in populo meo impietates : et
 ulciscetur anima mea ? 10. Ascendite (s) supér turres laqueos ✕ ut rete venantis visco statuerunt : ad
 ejus, et demolimini : consumptionem vero ne fac- corrumpendum viros, et conclusurunt. 27. Ut la-
 ciatis : (t) relinquitte sustentacula ejus, quia (u) queus tensus, qui plenus avium, ita domus eorum
 Domini sunt ; 11. quoniam prævaricans prævaricata plenæ (k) doli. Propter hoc magni evaserunt, et dite-
 est in me domus Israelis, et domus Judæ, ✕ dicit tes evaserunt : 28. ✕ impinguati sunt, insolentes
 Dominus : 12. Meriti sunt in Dominum + suum facti ✕ sunt, et transgressi sunt (l) verba mea in
 ;, et dixerunt : (x) Non sunt hæc, non venient super malum ;, judicium non judicaverunt, neque judicium
 nos mala, et gladium et famem non videlimus : 15. pupilli recte disposuerunt, et judicium (m) viduæ
 prophetae nostri erant in ventum, et verbum Do- non judicaverunt. 29. Num super his non visitabo ?
 mini non erat in eis : sic fiet eis. 14. Propter hoc dicit Dominus : aut in gentem talem non ulciscetur
 hæc dicit Dominus ✕ Deus : omnipotens : Pro co anima mea ? 30. (n) Stupor, et horribilia facta sunt
 quod locuti estis verbum hoc, ecce ego dedi verba B super terra. 31. Prophetæ prophetant (o) iniqua, et
 mea in os tuum ignem, et populum hunc ligna, et sacerdotes applausurunt manibus suis : et populus
 et devorabit eos. 15. Ecce ego adduco super vos gen- meus amavit sic. Et quid facietis in iis, quæ post hæc ?
 tem ex longinquo, domus Israelis, dicit Dominus, Cap. VI. — 1. Corroboramini, filii Benjamin, (p)
 ✕ gens (y) vetus est, gens, quæ a sæculo est ;, de medio Jerusalem : et in Thecua significate tuba
 gnus, (z) cujus non audies linguam ejus, ✕ nec aud- (q) et super Bethcherem tollite signum : quia mala
 dies, quæ loquatur : 16. pharetra ejus, ut sepul- prospexerunt ab aquilone, et contritio magna fiet.
 crum apertum : : omnes fortes, et comedent mes- 2. ✕ (r) Venustam et delicatam ;. Et transibit cel-
 sem vestram, 17. et panes vestros, et comedent fi- situdo + tua ;, filia Sionis. 3. In eam venient pa-
 lios vestros, et filias vestras, et comedent (a) oves stores (s) et greges eorum : et figent super eam ta-
 vestras, et boves vestros, et comedent vineas ves- bernacula in circuitu : et pascent unusquisque manu
 stras, et ficata vestra, et oliveta + vestra : (b) et sua. 4. Parate vos super eam ad bellum : surgite,
 triturrantur urbes munitas vestras, super quibus (c) et ascendamus super eam meridie : væ nobis, quia
 tu confidis super eis, in gladio. 18. Et erit in die- declinavit dies, quia deficiunt umbræ (t) vespere.
 bus illis, dicit Dominus + Deus tuus ;, non faciam 5. Surgite, et ascendamus in nocte, et corrumpamus
 vos in consummationem. 19. Et erit, quando dix- (u) fundamenta ejus. 6. Quia hæc dicit Domi-
 eritis, Quapropter fecit nobis Dominus Deus noster nus virtutum : Cædite ligna ejus, effunde super Je-
 hæc omnia ? et dices eis : (d) Pro eo quod dereli- rusalem (x) robur. ✕ Hæc ; ipsa civitas mendax :
 quistis me, et coluistis servitium diis (e) alienis in (y) omnis (z) oppressio in ea. 7. Ut frigidam facit
 terra vestra ; ita coletis servitium alienis in terra cisterna aquam suam, ita frigidam facit malitiam
 non vestra. 20. Annuntiate hæc in Domum Jacobi, suam. Impietas, et miseria audietur in ea
 et audiat in domo Judæ, ✕ dicens : : 21. Audite super faciem (a) ejus semper. Dolore et fla-
 igitur hæc, popule (f) fatue, et sine corde : ✕ ipsi gello 8. erudieris, Jerusalem, ne recedat anima mea
 : qui oculi eis, et non vident, aures eis, et non au- a te, non faciam te terram non perviam, qualis non
 diunt. 22. An me non timebitis, dicit Dominus ? aut habitabitur. 9. Quia hæc dicit Dominus virtutum :
 a facie mea erubescetis ? qui posuit arenam termi- Racemate, racemate, ut vineam, reliquias Israelis :
 num mari, (g) præceptum æternum, et non trans- convertite vos, ut vindemiator super cistam suam.
 gredietur illud : et turbabitur et non poterit : et da- 10. Ad quem loquar, et contestabor, et audiet ?
 bunt sonum fluctus ejus, et non transgredientur Ecce incircumcisæ aures eorum, et non possunt
 illud. 23. Populo autem huic factum est cor per- audire. Ecce verbum Domini factum est eis in op-
 suaderi nescium, (h) et non obediens : deflexerunt, D probrum : Non volent audire illud. 11. (b) Et furo-
 et abierunt ; 24. nec dixerunt in corde suo : Timeamus rem meum implevi, (c) et colibui, et consumsi eos.
 nunc Dominum Deum nostrum, qui dat + Effundam super pueros a foris, et super congrega-
 nobis ; pluviam tempestivam et serotinam, in tem-

(s) A., super muros. (t) Portate comæatus. (u) A., non Domini, (x) A., non ipse. S., annon ipse est ? (y) A., robusta. S., fortis. (z) Reliqui, cujus non cognosces. (a) A., S., gregem tuum et boves tuos. (b) Et fœdabit. (c) Vos. (d) A., Th., quemadmodum. (e) Falsis. (f) S., stulte, et experta mentis. (g) A., statutum. (h) A., S., et irritans. (i) A., S., septimanæ statuti messis, qui custodit nobis. (k) A., illusionis. S., insidiarum. (l) Judicium. (m) A., S., pauperum. (n) A., corruptio. S., commissio. (o) Falsa. (p) In medio. (q) A., et super domum Carmeli elevate facem. (r) S., venustæ et delicatæ assimilavi filiam Sionis. (s) A., S., et stabula eorum. (t) Diei. (u) A., S., palatia. (x) Aggerem. (y) S., ipsa, quæ tota plena est in medio suo. (z) S., oppressiones in medio ejus : ut servat puteus aquam frigidam in se, ita servavit frigus, malitiam ejus audiverunt. (n) A., mean. (b) A., Th., furoris autem Domini. S., et ex ira Domini repleta est, laboravit tolerare. (c) A., fatigatus sum tolerare. S., fatigatus sum tolerans ego. (d) A., Th., concordantium.

tur, senior cum pleno dierum : 12. et evertentur, et capiantur : domus eorum (e) ad alios, agri et uxores eorum pariter ; quia extendam manum meam super eos qui habitant in terra hac, dicit Dominus : 13. quonia a parvo eorum usque ad magnum (f) omnes expleverunt iniqua : a propheta mendaci usque ad sacerdotem (g) omnes fecerunt mendacia. 14. Et curarunt fractionem ✕ filiae : populi mei, (h) contemnentes, et dicentes, Pax, pax : et ubi est pax ? 15. Erubuerunt, quia defecerunt ✕ fecerunt : et non erant sicut erubescerent, erubuerunt, et contemtionem suam non cognoverunt. Propter hoc cadent in ruina sua, et in tempore visitationis suae exinanientur, dicit Dominus. 16. Hæc dicit Dominus : State super viis, et videte, et interrogate de semitis æternis Domini + et videte ; qualis est via quæ bona, et ambulate in ea ; et invenietis (i) puritatem animabus vestris. Et dixerunt : Non ibimus. 17. Constitui super vos speculatores : audite vocem (k) tubæ. Et dixerunt : Non audiemus. 18. Propter hoc audierunt gentes, (l) et qui pascunt greges in eis. 19. Audi, terra : Ecce ego adduco mala super populum hunc, fructum (m) aversionis eorum, quia in sermonem meum non attenderunt, et legem meam repulerunt. 20. Cur ✕ hoc ; mihi thus ex Saba afferitis, et (n) cinanomum ex terra longinqua ? Holocausta vestra non sunt accepta, et sacrificia vestra (*) non voluptatem attulerunt mihi. 21. Propter hoc hæc dicit Dominus : Ecce ego do super populum hunc (o) infirmitatem : et infirmabuntur in ea patres, et filii simul : vicinus et proximus ejus peribunt. 22. Hæc dicit Dominus : Ecce populus venit ab aquilone : et gens magna ✕ et reges multi : excitabuntur ab extremitate terræ : 23. arcum, et (p) hastam tenebunt. (q). Durus est, et non miserebitur : vox ejus, ut mare fluctuans : super equis et curribus se instruet, ut (r) ignis, ad bellum adversus te, filia Sionis. 24. Audivimus famam eorum, dissolutæ sunt manus nostræ ; afflictio occupavit nos, dolores quasi parturientis. 25. Ne egrediamini in agrum, et in viis ne ambuletis ; quia gladius inimicorum habitat in circuitu. 26. Filia populi mei, accinge te cilicio, et voluta te in cinere : luctum (s) dilecti fac tibi, planctum gemebundum : quia repente veniet (t) miseria super vos. 27. Exploratores dedi te in populis (u) inclusis : et cognosces, cum probaveris viam eorum : 28. omnes (x) non obediētes, ambulantes perverse. Æs, et ferrum, omnes (y) corrupti sunt. 29. Defecit follis ab igne : defecit plumbum. In vanum (z) conflatur argentum

A argentum conflans : malitiæ eorum non (a) liquefactæ sunt, 30. Argentum reprobaturum vocate eos ; quia reprobavit eos Dominus.

CAP. VII. — 1. ✕ Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicente : 2. Stætium porta domus Domini, et lege ibi verbum hoc, et dices : Audite verbum Domini, omnis Judæa, ingredientibus per portas has, ad adorandum Dominum : + Audite verbum Domini, omnis Judæa :. 3. Hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis : Dirigite vias vestras, et studia vestra : (b) et habitare faciam vos in loco hoc. 4. Ne confidatis vobis super verbis mendacibus ; + quia omnino non proderunt vobis : cum dicitis : Templum Domini, templum Domini, templum Domini est. 5. Quoniam (c) si dirigendo direxeritis vias vestras, et studia vestra, ✕ et si : faciendo feceritis iudicium inter virum, et inter proximum ejus, 6. et peregrinum, et pupillum, et viduam non (d) in servitute redegeritis, et sanguinem innocentem non effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobis ; 7. etiam habitare faciam vos in loco (e) vestro, in terra, quam dedi patribus vestris a sæculo, et usque in sæculum. 8. (f) Si autem vos confiditis vobis super verbis mendacibus, unde non proficietis, 9. (g) et furamini, et occiditis, et mœchamini, et juratis in injusto, et adolevistis Baali, et ambulastis post deos alienos, quos non novistis, 10. + ut male sit vobis ; et venistis, et stetitistis coram me in domo ✕ hac ; ubi invocatum est nomen meum super ea, et dixistis : (h) Recessimus ab agendo omnes abominaciones has. 11. Num spelunca latronum ✕ fuit : domus mea, ubi invocatum est nomen meum super ea + ibi : coram vobis ? Et ego ecce vidi, dicit Dominus. 12. (i) Quoniam ivistis in locum meum, qui in Silo, ubi collocavi nomen meum ibi (k) ex antiquo : et videte, quæ feci ei a facie malitiæ populi mei Israel. 13. Et nunc pro eo quod fecistis omnia opera hæc, ✕ dicit Dominus, et locutus sum ad vos, præveniēns et dicens ; et non audistis me, et vocavi vos, et non respondistis : 14. etiam faciam domui huic, ubi invocatum est nomen meum super ea, super qua vos confiditis super ea ; et loco, quem dedi vobis, et patribus vestris, ut feci Silo : 15. et projiciam vos a facie mea, ut projeci fratres vestros, omne semen Ephræm. 16. Et tu ne ores pro populo hoc, (l) neque supplices, ut sit misericordia eis : et ne ores, (m) neque appropinques mihi + pro eis ; quia non exaudiam ✕ te :. 17. Aut nonne vides, quid ipsi

(e) A., alienos. (f) A., quicumque ipse defraudans. (g) S., quicumque faciens illusionem. (h) A., super contemtionem. S., cum mollitie. (i) Sanctitatem. A., respirationem. (k) S., cornu. (l) A., et cognoscite testimonium, quod est in eis. S., et innolescat congregatio in eis. (m) A., cogitationum. (n) A., S., calamus bonus. (*) Textus Syr. habet, et sacrificia eorum, יְחִיָּהוּ. Haud dubie lapsus est vel graphicus vel typographicus. Text. Græc., ὄμων. DRACH. (o) A., offendicula. (p) A., S., clypeum. (q) A., acerbus. (r) A., S., vir. (s) Sicut. (t) A., qui deportat super vos. (u) A., obvallatum a bello. (z) A., principes recedentes, euntes fraudulenter. (y) Reliqui, corruptores. (z) A., S., conflator. (a) S., exaruerunt. (b) A., et habitabo cum vobis. (c) A., si bene faciendo bene feceritis. (d) A., oppresseritis. (e) Hoc. (f) A., ecce vos. S., verum tamen vos. (g) A., fur, et occisor, et adulteri. (h) A., S., liberati fuimus. (i) A., quia ite. S., ite. (k) S., in principio. (l) A., et ne assumas pro eis precationem. (m) S., et ne stes coram me.

faciunt in urbibus Judæ, et in viis Jerusalem? A
 18. Filii eorum colligunt ligna, et patres eorum succendunt ✕ ignem ; et mulieres eorum (n) subigunt massam, ad faciendum placentas (o) militiæ cœli : et libarunt libamina diis alienis, ut ad iram provocent me. 19. Num me ipsi ad iram provocant, dicit Dominus? nonne semetipsos, ut erubescant facies eorum? 20. Propter hoc hæc dicit ✕ Dominus ; : Ecce ira et furor meus (p) effunditur super locum hunc, et super homines, et super jumenta, et super omne lignum agri, et super omnes (q) proventus terræ : et incendetur, et non exstinguetur. 21. Hæc dicit Dominus ✕ virtutum Deus Israelis : : Holocæusta vestra congregate cum sacrificiis vestris, et comedite carnem : 22. quia non locutus sum ad patres vestros, neque præcepi eis in die, quo eduxi eos ex terra Ægypti, de ✕ verbo : holocæustorum, et sacrificii : 23. sed si verbum hoc præcepi eis, dicens : Audite vocem meam, et ero vobis in Deum, et vos eritis mihi in populum : et ambulante in omnibus viis meis, in iis quas præcepero vobis, ut bene sit vobis. 24. Et non audiverunt ✕ me ; neque (r) attendit auris eorum ; sed ambularent in cogitationibus cordis sui mali, et facti sunt retrorsum, et non facti sunt antrorsum, 25. ex die quo egressi sunt patres eorum ex terra Ægypti, et usque in diem hunc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, die (s) et mane : et misi, 26. et non audiverunt me, et non attenderunt aures eorum : et indurarunt (t) cervicem suam plus quam patres eorum. 27. Et dices eis sermonem hunc, ✕ et non audient te, et vocabis eos, et non respondebunt tibi, 28. et dices eis : : Hæc gens, quæ non audivit vocem Domini Dei eorum, neque recepit disciplinam : defecit fides, ✕ et sublata est : ex ore eorum. 29. (u) Tonde caput tuum, et projice, et sume super labia tua lamentationem ; quia reproboavit Dominus, et repulit generationem (x), quæ facit hæc : 30. quia fecerunt filii Judæ quod malum (y) coram me, dicit Dominus, constituerunt abominationes suas in domo, qua invocatum est nomen meum super ea, ut polluerent eam : 31. et ædificaverunt (z) aram Thaphethis, quæ est in valle Filii Num, ad comburendum filios suos, et filias suas in igne : quod non præcepi eis, neque cogitavi in corde meo. 32. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus ; et non dicent amplius, Ara Thaphethis, et vallis

Filii Num, sed sed (*) vallis (a) occisorum : et sepelient in Thapheth, eo quod non sit locus : 33. et erunt mortui populi hujus cibus volucris cœli, et bestiis terræ : et non erit, qui obviam eat. 34. Et cessare faciam ex urbibus Judæ, et ex plateis Jerusalem (b) vocem lætantium, et vocem gaudentium, vocem sponsi, et vocem sponsæ ; quia in vastationem erit terra.

CAP. VIII. — 1. In tempore illo, dicit Dominus, efferent ossa regnum Judæ, et ossa principum ejus, et ossa sacerdotum et ossa prophetarum, et ossa eorum qui habitant in Jerusalem, ex sepulcris eorum, 2. et expandent ea (c) ad solem, + et ad lunam, et ad omnes stellas ; et ad omnem militiam cœli, quæ amarunt, et quibus coluerunt servitium, et quos ambularunt post eos, et quibus (d) adhæserunt, et quæ adoraverunt ea. (e) Non plangentur, neque sepelientur : (f) in ludibrium super facie terræ erunt. 3. Quia (g) elegerunt mortem, quam vitam. Et omnibus residuis, qui relictii fuerint ex generatione ✕ mala : illa, (h) in omni loco, ✕ iis, qui relictii fuerint ; (i) quocumque expulero eos illuc, ✕ dicit Dominus virtutum ;. 4. Et dices ✕ ad eos ;, quod hæc dicit Dominus : Num qui cecidit, non resurgit? 5. aut qui dicessit, non se convertet? Quare aversus est populus hic, ✕ et Jerusalem : aversione (k) importuna, et victi fuerunt in arbitrio suo, et non voluerunt se convertere? 6. (l) Attendite nunc, et audite. Nonne sic loquuntur, non est homo, qui penitentiam agat a malitia sua, dicens : Quid feci? Cessavit currens a cursu suo, sicut equus (m) irruens (*) in hinnitu suo. 7. Et (n) asida in cœlo cognovit tempus suum, turtur, (c) et hirundo, + aviculæ agri : custodierunt ✕ tempora : ingressum suorum : populus autem meus non cognoverunt judicia Domini. 8. Quomodo dicitis : Quod sapientes sumus nos, et lex Domini est nobiscum? ✕ Propter hoc : in vanum factus est calamus mendax scribis. 9. Erubuerunt sapientes, expaverunt, et capti sunt ; quia verbum Domini reprobarunt. (p) Sapientia (q) quæ est in eis? 10. Propter hoc dabo uxores eorum aliis, et agros eorum hæredibus : ✕ quia a parvo eorum et usque ad magnum eorum quicumque illudit fraude, 11. et curarunt fractionem filiiæ populi mei super ignominiam, dicentes, Pax, pax, et non

(n) S., deprecant. (o) Reliqui, reginæ cœli. Aliter, reginæ. (p) A., S., redundabit. (q) A., S., fructum. (r) Reliqui, inclinarunt. (s) A., S., cum prævenio et mitto. (t) S., cervicem suam, male fecerunt plus quam patres eorum. (u) S., tonde comam sanctam nazireatus tui, et disperge, et sume super rectitudinem lamentationem. (x) A., iræ suæ. S., cui iratus est. (y) A., S., in oculis meis. (z) A., S., excelsa Thaphethis. (*) Ita his in Syriaco textu. Quam iterationem non habent Hebr. et LXX nostri. DRACH. (a) A., S., maculationis. (b) A., vocem gaudii, et vocem lætantium. (c) A., in sole et in luna (d) A., quæ quesiverunt. (e) A., non colligentur. (f) A., S., in finem. (g) A., Th., et eligitur mors plus, quam vita. (h) A., S., in omnibus locis. (i) A., S., qui dispersi eos. (k) A., S., litigiosa. (l) A., S., intuitus sum, et audivi. (m) A., effusus in bellum. (*) אֲרִיָאָה legendum puto, pro אֲרִיָאָה codicis. Norberg. (n) A., ciconia, S., milvus. (o) S., tettix [Verbum quod legitur in codice, אֲרִיָאָה, non est Syriacum, sed Græcum τέττιξ, cicada. Pro teties quod Latine edidit Norberg, reposuimus, tettix. DRACH.] et hirundo. (p) A., S., sapientia cujus eis. (q) Amplius.

est pax. 12. Erubuerunt, quia abominationem fecerunt, etiam erubescere non erubuerunt, etiam pudesceri non sciverunt : propter (*) cadent cum iis, qui cadunt, et in tempore visitationis suæ (r) infirabuntur, dicit Dominus : 13. (s) Et congregabunt proventus eorum, dicit Dominus. Non sunt uvæ in vitibus, et non sunt in ficis ficus, et folia defluxerunt, ✕ et dedi eis, et transierunt eos : 14. Super quid nos sedemus? Congregamini, et ingrediamur in urbes istas munitas, (t) et nos prosternamus ibi; quoniam ✕ Dominus : Deus projecit nos, et bibendam dedit nobis aquam fellis; quoniam peccavimus coram eo. 15. Congregati sumus ad pacem, et non fuerunt bona : ad tempus curationis, et ecce festinatio. 16. (u) Ex Dan audiemus vocem velocitatis equorum ejus : a voce hinnitus (x) equorum ejus commota est omnis terra : et veniet, et devorabit terram, et plenitudinem ejus, urbem, et habitantes in ea. 17. Quia ecce ego mitto in vos (y) serpentes mortiferos, quos non est incantare ✕ eos ; et mordebunt vos, ✕ dicit Dominus ; (z) 18. absque medicina cum dolore cordis vestri hesitantis. 19. Ecce vox ✕ clamoris : filie populi mei ex terra longinqua. Num Dominus non est in Sione? aut rex non est (a) ibi? Quare irritaverunt me in scultilibus suis, et in vanis alienis. 20. Circuivit (b) æstas, transiit (c) messis, et nos non servati sumus. 21. Super fractione filie populi mei fractus sum : occuparunt me caligationes, in ambiguitate prævaluerunt super me + dolores ut patientis : 22. Num resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare non ascendit (d) sanatio filie populi mei?

CAP. IX. — 1. Quis dabit (e) capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum? et defleam + populum hunc : die et nocte, occisos filie populi mei. 2. Quis det mihi in deserto (f) habitaculum ultimum, et relinquam populum meum, et recedam ab eis? Quia omnes nœchantur : cœtus prævaricatorum : 3. et intenderunt linguam suam ut arcum, (g) mendacium, et non fides invaluit super terra : quia a malis in mala egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit Dominus. 4. Unusquisque a proximo suo cavete, et super ✕ omnibus : fratribus vestris ne confidatis; quia omnis frater supplantando supplantabit, et omnis amicus dolose incedet : 5. unusquisque in fratrem suum (h) illudet : veritatem non

loquentur. (i) Didicit lingua eorum loqui mendacia : (k) injuste egerunt, et non cessarunt, ut se converterent. 6. Usura super usura, dolus super dolo, non voluerunt cognoscere me, dicit Dominus. 7. Et propter hoc hæc dicit Dominus (l) virtutum : Ecce ego explorabo eos, et probabo eos. Quia ✕ quomodo : faciam ab ante faciem ✕ malitiæ : filie populi mei? 8. Sagitta lacerans lingua eorum : dolosa verba oris eorum : pacifica proximo suo loquitur, et in eo est ei (m) inimicitia. 9. Num super his non visitabo, dicit Dominus? aut in populum talem non ulciscetur anima mea? 10. Super montes (n) sumite planctum, (o) et canticum (lugubrem), et super semitas deserti lamentationem, quia (p) defecerunt, eo quod non sint homines ✕ transcentes : Non audiverunt vocem (q) substantiæ : a volucris cœli, et usque ad jumenta (r) obstupuerunt, abierunt. 11. Et dabo Jerusalem in transmigrationem, et (s) in habitacula draconum : et urbes Judæ ponam in exitium, (t) eo quod non habitentur. 12. Quis homo (u) sapiens, et intelligat hoc? et cui sermo oris Domini ad eum, annuntiet vobis, quare perii terra, accensa est, ut desertum, eo quod non transeat in ea? 13. Et dixit Dominus + ad me : Propter id quod dereliquerunt legem meam, quam dedi ante faciem eorum, et non audiverunt vocem meam, (x) et ambulaverunt ✕ (y) in ea : 14. et ivērunt post ea, quæ placuerunt cordi eorum + malo, et post (z) idola, quæ docuerunt eos patres eorum. 15. Propter hoc hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego cibabo eos ✕ populum hunc : angustiis, et bibendam dabo eis aquam (a) fellis : 16. et dispergam eos in gentibus, quas non noverunt ipsi, et patres eorum : et mittam super eos gladium, donec consumam eos in eo. 17. Hæc dicit Dominus ✕ virtutum : Intelligite, et vocate lamentatrices, et veniant : et ad (mulieres) sapientes mittite, (c) et loquantur : 18. ✕ et festinent ; et sumant super vos lamentationem : et demittant oculi vestri lacrimas, et palpebræ vestræ fluant aqua ; 19. quia vox (d) gemitus audita est in Sione : Quomodo (e) miseri facti sumus, erubuimus valde, quia dereliquimus terram, (f) et projecit tabernacula nostra? 20. Audite nunc, mulieres, verbum Dei, et capiant aures vestræ verba oris ejus : et docete filias vestras gemitum, et mulier proximam suam lamentationem. 21. Quia ascendit mors per fenestras ve-

(*) Vox נתי, hoc, post propter, omissum videtur in codice. Norberg. (r) A., impingent. S., rei sient. (s) A., consumptione consumam eos. (t) A., S., et quiescamus ibi, quia Dominus Deus noster sere fecit nos. (u) A., Ex Dan audietur concitatus cursus equorum ejus. (x) A., S., fortium ejus. (y) A., serpentes specularantes. S., malos. (z) A., lætitia mea super me dolor : super me cor meum insanum. S., illudere mihi dolor super me, cor meum pressum. Th., quia non est contumelia super me, cor meum insanum. (a) Reliqui, in ea. (b) A., S., messis. (c) A., S., fructus. (d) A., S., cicatrix. (e) A., Th., caput meum. (f) A., diversorium viatorum. (g) S., in mendacio, et non in veritate. (h) A., Th., decipit. (i) A., Th., docuerunt linguam suam. (k) Ad injuste agendum indicantur amorem laboris. Sedes tua in medio doli : in dolo. (l) A., exercituum. (m) A., S., insidias. (n) A., S., attollam. (o) A., fletum. (p) S., ut non comprehensibiles facti sint. (q) A., possessionis. (r) A., migrarunt. (s) A., in tumultos, habitaculum sirenum. (t) A., quod non sit habitator. (u) Intelligens. (x) A., et non ambulat. Th., neque. (y) In lege mea. (z) A., S., Baal. (a) A., absinthii. S., Th., amaritudinis. (c) A., et veniant. (d) S., cantici luctus. (e) Spoliati sumus. (f) Et abjecimus.

stras, ingressa est (g) in terram vestram ad per- A
dendum parvulos a foris, et juvenes de plateis ✕
morte. 22. Hæc dicit Dominus : (h) Et erunt mor-
tui hominum ludibrium super facie campi + terræ ve-
stræ ; et ut fœnum post messorum, et non erit, qui
congregat. 23. Hæc dicit Dominus : Non gloriatur
sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in
fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis
suis : 24. sed in hoc gloriatur qui gloriatur, intelli-
gere, et nosse me, quod ego sum Dominus qui facit
misericordiam, et iudicium, et iustitiam super terrâ ;
quia in his voluntas mea, dicit Dominus. 25. Ecce dies
veniunt, dicit Dominus, et visitabo (i) super omnes
circumcisos præputiis suis : 26. super Ægyptum,
et super Judæam, et super Idumæam, et super filios
Ammon, + et super filios : Moab, et super om-
nem tondentem quæ super faciem suam, qui habi-
tant in deserto : quia omnes gentes (k) non circumcise
+ carne ; et omnis domus Israelis (l) non cir-
cumcisi corde suo.

Cap. X.—1. Audite verbum, quod locutus est Do-
minus super vos, domus Israelis. 2. Hæc dicit Do-
minus : Juxta vias gentium ne discatis, et a signis
cœli ne metuatis (m) ; quia metuunt ab eis facies
eorum ; 3. quia legitima gentium vana sunt. Li-
gnum, quod ex silva cæsum, opus ✕ manuum ;
fabri lignarii, et conflatio, 4. argento, et auro de-
corata sunt : laminis ferreis et malleis firmarunt
ea, et non movebuntur : 9. (n) argentum (o) tractum
sunt, non ibunt + argentum disruptum ex Thar-
sis : veniet aurum (p) Mophaz : et manus conflan-
tium aurum : opera artificum omnia : hyacintho
et purpura induent ea : 5. portando portabuntur,
quia non incendunt. Ne timeatis ea, quia non male-
facient, et bonum non sunt. 6. ✕ Unde (q) sicut
tu, Domine, magnus es tu, et magnum nomen tuum
in potentia. 7. Quis non timebit te, rex gentium,
quia tibi est (r) conveniens adorare ; quia in omni-
bus sapientibus gentium, (s) et in omnibus regibus
eorum unde sicut tu, Domine ? 8. (t) et in uno tem-
pore incenduntur, et infirmabuntur, (u) cor vano-
rum lignum est : 9. argentum productum, quod ex
Tharsis venit, et aurum (x) ex Uphaz, opera fabri,
et manu conflatis aurum, hyacinthus et pur-
pura vestimentum eorum, opus sapientium omnia :
10. Dominus autem Deus verus est, Deus vivens,
et rex æternus : a furore ejus contremiscit terra, et
non sustinebunt gentes iram ejus : 11. Sic dice-

tis : dii, qui cœlum et terram non fecerunt, per-
eant ex terra, et ex sub cœlo hoc. 12. Dominus,
qui fecit terram in robore suo, qui (y) rectum fecit
orbem in sapientia sua, et in subtili intelligentia
sua extendit cœlum, 13. ✕ et qui (z) in vocem
dat ; multitudinem aquæ in cœlo : et eduxit nubes
ab extremo terræ : fulgura pluvie fecit, et eduxit
ventos ex thesauris suis. 14. Insanivit omnis homo
a scientia : erubuit omnis confans aurum super
sculptilibus eorum, quia falsa confarunt : non est
spiritus in eis. 15. Vana sunt opera, (a) infixa : in
tempore visitationis suæ peribunt. 16. Non est in-
star hujus pars Jacobo, quoniam qui formavit omnia,
ipse ✕ est (b) et Israel : (c) virga hæreditatis
ejus : Dominus virtutum nomen (d) ei. 17. (e) Con-
gregavit a foris substantiam tuam, (f) quæ habitat
in electis. 18. Quia hæc dicit Dominus : Ecce ego
(g) projiciam eos qui habitant in terra hac in af-
flictione, et affligam eos, ut (h) inveniantur. 19. (i)
Væ super fractione tua : dolore affecta est plaga
tua. Etiam ego dixi, Vere hoc vulnus meum, (k) et
apprehendit me. 20. Tabernaculum meum (l) mise-
rum factum est, + perit ; et omnia aulæ mea
discissa sunt. Filii mei, et oves meæ non sunt : (m)
non est locus amplius tabernaculi mei, locus au-
læorum meorum. 21. Quia desipuerunt pastores, et
Dominum non quæsierunt. Propter hoc non intel-
lexit omne pascuum : et dispersi sunt. 22. Vox
rumoris ecce venit, et commotio magna ex terra
aquilonis, ad ponendum urbes Judæ in exitium, +
et : in cubile (n) struthiocamelorum. 23. Scio, Do-
mine, quod non hominis via ejus, (o) neque vir
ibit (p), et dirigit ✕ iter suum : 24. Castiga nos,
Domine, verumtamen in iudicio, et non in furore
tuo ; quia non paucos facies nos : 25. effunde fu-
rorem tuum super gentes illas, quæ non cogno-
scunt te, et super (q) generationes illas, quæ nomen
tuum non invocant ; quia comederunt Jacob, et
pessum dederunt eum, ✕ et consumserunt eum ;
et (r) pascua eorum vastarunt.

Cap. XI.—1. Verbum, quod factum est ad Jere-
miam a Domino, dicens : 2. Audite verba fœderis
hujus : et loqueris ad viros Judæ, et ad eos qui
habitant in Jerusalem, 3. et dices ad eos : Hæc di-
cit Dominus Deus Israelis : Maledictus homo, qui
non audiet verba fœderis hujus, 4. Quod præcepi
patribus vestris in die, quo eduxi eos ex terra Æ-
gypti, ex fornace ferri, dicente me : Audite vo-

(g) A., in palatia vestra. (h) Reliqui, et cadent. (i) S., super omnes per manum per manum (i. e. sigillatim s. paulatim), qui sunt in præputio. (k) A., præputiæ. (l) A., præputiati in corde. (m) A., expavescent gentes ab eis. (n) A., ut palma. S., rupes (*). (o) A., extensa sunt, et non loquentur. S., et extracta sunt, et non loquentur. Th., infixa sunt. (p) Ophiri. (q) A., qui similis tibi. (r) A., decens. (s) Et in omnibus regnis. (t) A., et uno tempore sicut sine intelligentia, et sine ingenio. S., simul autem stulti videbuntur et desipientes. (u) A., eruditio. (x) Ex Ophir. (y) A., stabiliens. S., qui confirmat. (z) A., in vocem dedit eis multitudinem aquæ. (a) A., derisionum. (b) Hæreditas ejus. (c) A., virga hæreditatis ejus : Dominus exercituum. ΣΚΗΙΤΡΟΝ. (d) Deus. (e) A., S., congrega. (f) A., quæ habitat in munimento. S., in oppido. (g) A., funda projiciam. (h) A., Th., et perferam eam. (i) A., direptum est, et omnes paxilli dispersi sunt, filii mei exierunt, et non sunt. (m) A., non est, qui extendit amplius tentorium meum, et erigit aulæ mea. (n) A., S., sirenum. Th., draconum. (o) S., neque viri ambulare, et dirigat gressus suos. (p) Recte. (q) Regnum. (r) A., decus ejus depravarunt.

(*) [Huc translata sunt ista a versu 9 seq. DRACH.]

cem meam, et facite secundum omnia, quæ præce-
 pero vobis, et eritis mihi in populum, et ego ero
 vobis in Deum : 5. ut statuam juramentum meum,
 quod juravi patribus vestris, ad dandum eis terram
 manantem lacte et melle, sicut dies hic. Et respondi,
 et dixi : (s) Fiat, Domine. 6. Et dixit Dominus
 ad me : (t) Lege ✕ omnia : verba hæc in urbibus
 Judæ, et (u) foris Jerusalem, dicens : Audite verba
 (x) fœderis hujus, ✕ et facite ea : 7. Quia con-
 testando ✕ contestatus sum patribus vestris in
 die, quo eduxi eos ex terra Ægypti, et usque ad
 diem hunc, præveniens et contestans, et dicens :
 Audite vocem meam. 8. Et non audiverunt, (y) et
 deflexerunt aurem suam, et abierunt vir (z) in re-
 ctitudine cordis sui mali : et adduxi super eos om-
 nes sermones fœderis hujus, quod præcepi, ut fa-
 cerent, et non fecerunt : 9. Et dixit Dominus ad
 me : Inventa est (a) colligatio in viris Judæ, et in
 iis qui habitant in Jerusalem : 10. reversi sunt su-
 per iniquitates patrum suorum priorum, qui non
 voluerunt audire verba mea : et ecce ipsi (b) abeunt
 post deos alienos, ad colendum servitium eis. Et
 irritum fecerunt domus Israelis, et domus Judæ
 fœdus meum, (c) quod constitui ad patres eorum.
 11. Propter hoc hæc dicit Dominus : Ecce ego in-
 duco super eos mala, ex quibus non poterunt exire
 ex eis : (d) et clamabunt ad me, et non exaudiam
 eos, 12. et ibunt urbes Judæ, et ii qui habitant in
 Jerusalem, et clamabunt ad deos, quibus ipsi ado-
 lent eis, ✕ et salvando : non salvabunt eos in
 tempore malorum eorum. 13. Quia juxta numerum
 tribuum tuarum erant dii tui, Juda, et juxta nume-
 rum (e) exituum Jerusalem posuistis (f) excelsa ✕
 pudori altaria : ad adolendum Baali. 14. Et tu ne
 ores pro populo hoc, neque (g) supplices pro eis in
 petitione et oratione, quia non exaudiam in tem-
 pore, quo invocant me, in tempore humilitatis suæ.
 15. (h) Quare dilecta in domo mea fecit abomina-
 tionem ? Num vota et caro sancta auferent a te ma-
 litias tuas, aut per hæc effugies ? 16. Oleam deco-
 ram, bene umbrosam aspectu vocavit Dominus no-
 men tuum, (i) in vocem amputationis ejus : (k)
 magna afflictio super te : (l) kalam ramos ejus : 17.
 et Dominus potens, qui plantavit te, locutus est su-

A per te mala, pro malitia domus Israelis, et domus
 Judæ, (m) quia fecerunt illi sibi ad irritandum me,
 adolentes Baali. 18. Domine, notum fac mihi, et
 sciam. Tunc vidi studia eorum. 19. Ego quasi (n)
 agnus innocens, ductus ad immolandum, non cog-
 noscebam : ✕ quia : super me cogitarunt cogita-
 tionem, dicentes : Venite, et (o) mittamus lignum
 in panem ejus, et perdamus eum ex terra viventium,
 et nomen ejus non memorabitur amplius. 20. Do-
 mine virtutum, judicans justa, (p) probans renes et
 corda, videam ultionem quæ a te in eis, quia ad te
 revelavi (q) jus meum. 21. Propter hoc hæc dicit
 Dominus super viros Anathoth, qui quæerunt ani-
 mam tuam, dicentes : Non prophetabis super no-
 mine Domini, et si vero non, morieris in manibus
 nostris. 22. ✕ Propter hoc : hæc + dicit Do-
 minus (r) virtutum : Ecce ego visitabo super eos :
 juvenes eorum morientur in gladio, et filii eorum,
 et filia eorum consumentur in fame : 23. et resi-
 duum non erit eorum ; quia adducam mala super
 eos qui habitant in Anathoth in anno visitationis
 eorum.

Cap. XII. — 1. (s) Justus es, Domine ; quia profe-
 ram spiritum (i. e. contendam) ad te : veruntamen
 judicia loquar ad te. Quare via impiorum prepara-
 tur ? ebulliverunt omnes, qui prævaricantur præva-
 ricationes ? 2. Plantasti eos, et confirmata est ra-
 dix eorum : (t) genuerunt filios, et fecerunt fruc-
 tum. Propinquus tu ori eorum, remotus tu autem a
 renibus eorum. 3. Et tu, Domine, (u) cognoscis me,
 novisti me, ✕ et : probasti cor meum coram te :
 ✕ congrega eos ut oves ad mactationem, et : (x)
 purifica eos in diem mactationis eorum. 4. Usque
 quo lugebit terra, et herba omnis agrî siccabitur a
 malitia eorum qui habitant in ea ? Corrupta sunt ju-
 menta, et volatilia, quia dixerunt : Non videbit
 Deus (y) vias nostras. 5. (z) Pedes tui currunt, et
 remissum reddunt te : quomodo præparaberis su-
 per equis, et in terra pacis confidens tu ? quomodo
 facies (a) in superbia Jordanis ? 6. Quia etiam fra-
 tres tui, et domus patris tui, etiam ipsi perfide ego-
 runt tecum, et ipsi clamaverunt : a tergo tuo congre-
 gati sunt ~ super te : ne credas eis ; quia loquen-
 tur ad te bona. 7. Reliqui domum meam, dimisi

(s) Hebr., amen. A., vere. (t) S., prædica. (u) A., Th., in exitibus. (x) A., S., pacti hujus. (y) A.,
 et non inclinarunt. (z) A., in perversitate. S., in beneplacito. (a) A., prævaricatio. S., juramenta
 invicem. (b) Ambulantes. (c) A., quod excidi. (d) A., S., et vociferabuntur. (e) S., platearum.
 (f) A., S., altaria. (g) S., leves tu pro eis precationem, neque ores. (h) A., quare dilecto meo in domo
 mea ad faciendum cogitata multa, et carnem sanctam amovi a te, quia malitiæ, quia tunc exsultabis.
 (i) S., ad vocem multitudinis grandis. (k) Arsit ignis super eam. (l) A., S., infrmati sunt. (m) A., S.,
 hi. (n) S., agnus pacificus, qui ducitur ad jugulationem. A., aduetus. (o) S., corrumpamus ligno
 panem ejus, et delcamus eum. (p) S., investigans. (q) A., S., judicium meum. (r.) A., exercituum.
 (s) A., justus tu, Domine, quando judicio contendam adversus te. S., plus justus tu, Domine, si loquar
 ego adversus te ; veruntamen judicia loquar coram te. (t) A., iverunt. S., se extendentes faciunt fructum.
 (u) A., S., cognovisti me. (x) A., Th., sanctifica. S., discerne. (y) A., S., novissima nostra. (z) A.,
 quia cum pedibus cucurristi, et fatigarunt te, et quomodo implicabis te cum equitibus intelligentibus. S.,
 si cum pedibus dum currebas, defatigatus es, quomodo contendes cum equis, et in terra pacifica es si o
 sollicitudine ? (a) A., in elatione. S., quomodo visitabis in robore Jordanis ? quia adhuc et fratres tui,
 et domus patris tui rursus etiam ipsi ad expectandum te, quoque illi clamaverunt post te, additi sunt : no
 credas eis, si loquantur ad te bona.

hæreditatem meam : dedi (b) animam meam dilectam in manus inimicorum ejus. 8. Facta est mihi hæreditas mea ut leo in silva, dedit super me vocem suam : propter hoc oli eam. 9. Nonne spelunca hyænæ hæreditas mea mihi? aut spelunca in circuitu ejus super eam? Ite, congregate omnes bestias agri, et veniant ad comedendum eam. 10. Pastores multi corruerunt vineam meam, (c) polluerunt (d) partem meam, dederunt portionem desiderabilem meam in deserto non pervium. 11. Posita est in corruptionem (e) perditionis. Propter me eversa est pernicie tota terra, quia non est vir, qui ponat in corde suo. 12. Super omnem exitum in deserto venerunt (f) ii qui vexant : quia gladius Domini comedet a (g) principio terræ usque ad principium terræ : non est pax omni carni. 13. Seminastis triticum, et spinas messuistis : (h) sortes (i) eorum non proderunt eis. Erubescite a (k) gloriatione vestra, (l) ab opprobrio coram Domino. 14. Quia hæc dicit Dominus de omnibus vicinis malis, qui tangunt hæreditatem meam, quam (m) distribuisti populo meo ✕ Israel : : Ecce ego (n) evellam eos ex terra eorum, et domum Judæ ejiciam ex medio eorum. 15. Et erit, postquam (o) ejecero eos, revertar (p) et miserebor eorum, (q) et habitare faciam eos unumquemque in hæreditatem suam, et unumquemque in terram suam. 16. Et erit, si (r) discendo didicerint viam populi mei ad dicendum in nomine meo, vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum ad dicendum in Baal, etiam habitabunt in medio populi mei. 17. Si autem non (s) se converterint, et tollam illam gentem sublatione, et perditione, ✕ dicit Dominus :

Cap. XIII. — 1. Hæc dicit Dominus ✕ ad me : Vade, et posside tibi pallium lini, et pone illud super latus tuum, et per aquam non transibit. 2. Et possedi pallium juxta verbum Domini, et posui illud super latus meum. 3. Et factum est verbum Domini ad me ✕ repetitionis (i. e., iterum), dicens : 4. Sume pallium, ✕ quod possedisti, quod super latus tuum, et surge, et vade ad Euphratem, et absconde illud ibi in foramine petrae. 5. Et ivi, et abscondidi illud in Euphrate, sicut præceperat Dominus mihi. 6. Et factum est post dies multos, et dixit Dominus ad me : Surge, vade ad Euphratem, et sume inde pallium, quod præcepi tibi, ut absconderes ibi. 7. Et abii ad Euphratem, et effodi, et sumsi pallium ex loco, quo (t) obrui illud ibi. Et ecce corruptum erat

✕ pallium : illud, (u) ut non aptum esset ne quidem ad aliquid. 8. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : Hæc dicit Dominus : 9. Sic corrupam (x) contumeliam Judæ, et (x) contumeliam Jerusalem 10. multam, ✕ populum hunc malum ; eos, qui non quærunť obedire verbis meis, ✕ (y) qui ambulant in rectitudine cordis ✕ sui mali ; et ambulant post deos alienos, ad colendum servitium eis, et ad adorandum eos : et erunt ut pallium hoc, quod non aptum erit ne quidem ad aliquid. 11. Quoniam sicut agglutinatum est pallium (z) ad latus hominis, ita agglutinavi ad me ✕ omnem domum Israelis ; et omnem domum Judæ, ✕ dicit Dominus ; ut esset mihi in populum nominatum, et in gloriationem, et in gloriam, et non exaudiverunt me. 12. Et dices ad populum verbum ✕ hoc : Hæc dicit Dominus ✕ Deus Israelis : (a) Omnis uter implebitur vino. Et erit, si dixerint ad te : Nonne cognoscendo non cognoscemus, quod omnis uter implebitur vino? 13. Etiam dices ad eos : Hæc dicit Dominus : Ecce ego repleturus sum omnes illos qui habitant in terra hæc, et reges sedentes filios Davidis super throno + ejus ; et sacerdotes, et prophetas, + et Judam ; et omnes illos qui habitant in Jerusalem ebrietate : 14. Et dispergam eos, virum, (b) et fratrem ejus, et patres eorum, et filios eorum simul. Dicit Dominus : (c) Non concupiscam, et non parcam, et non miserebor a perditione eorum. 15. Audite, et auscultate, et non vos efferatis, quia Dominus locutus est. 16. Date Domino Deo nostro gloriam, antequam antequam (') tenebrescat, et antequam offendant pedes vestri (d) super montes tenebrosos. Et expectabitis in lucem, (e) et ibi umbra mortis : et ponentur in tenebris. 17. Si autem non audieritis ✕ hoc ;, (f) latenter flebit anima vestra coram facie (g) contumeliæ, ✕ et lacrimando lacrimabitur ; et deducant oculi vestri lacrimas ; quia contractus est grex Domini. 18. Dicite regi, et (h) potentibus : Humiliamini, et sedete ; quia sublata est de capite vestro corona gloriæ vestrae. 19. (i) Urbes, quæ ad austrum, inclusæ sunt, et non erat, qui aperiat. Transmigravit Juda, perfecit transmigrationem (k) retributionis. 20. Leva oculos tuos, + Jerusalem ;, et vide venientes ab aquilone. 21. Quid dices, cum (m) visitaverint te? Et tu docuisti eos (n) contra te doctrinas (o) in principium? Nonne dolores comprehendent te, ut mulierem pa-

(b) A., S., dilecta animæ meæ. (c) Conculcaverunt. (d) Hæreditatem meam. (e) A., S., luxit contra me. (f) A., prædones. S., corruptores. (g) Extremo. (h) A., datæ sunt eis sortes, et non proderunt. S., et hæreditatis non fidelia. (i) Vestrae. (k) A., proventibus vestris. (l) Reliqui, ab ira furoris Domini. (m) A., S., quam dedi sortes. (n) A., S., excerpam. (o) A., S., excerpsero. (p) A., S., et gratiam faciam eis. (q) A., et restituiam. (r) ΜΑΘΟΝΤΕΣ ΜΑΘΟΥΣΙΝ, discentes didicerint. (s) A., S., audierint. (t) Quod abscondi. (u) A., non prosperabatur ne quidem ad aliquid. (x) A., superbiam. (y) S., qui præcincti incedunt in beneplacito cordis sui, eos, qui adhærescunt diis mendacibus. (z) A., lumbi viri. (c) A., omnis hydria et omnis laguncula. S., omnis crater. (b) A., ad. (c) S., non miserebor. (') Sic iteratur in textu Syr. DRACH. (d) A., super montes nocturnos. (e) A., et ponet eam in umbram mortis. (f) A., in tenebris. (g) A., superbiæ. (h) A., dominatrici. S., dominæ. (i) S., urbes meridiei clausæ sunt. (k) Perfectam. (l) S., celebratæ tuæ. (m) S., examinaverit te ; tu enim docuisti- (n) S., illa super se adsuefecit principatum. (o) A., in caput.

rientem? 22. Et si dixeris in corde tuo: Quare occurrerunt mihi hæc? propter multitudinem injustitiarum tuarum detecta sunt (p) posteriora tua, ut illudantur calcanei tui. 23. Si mutabit Æthiops pellem suam, et pardus varietates suas, etiam vos poteritis bene facere, cum didiceritis mala. 24. (q) Et disseminavi (r) eos, ut stipulas, quæ feruntur a vento in desertum. 25. Hæc sors tua, pars ejus, quod (s) rebellabitis adversus me, dicit Dominus. (t) Quia oblita es mei, et sperasti super mendaciis, 26. etiam ego delegam (u) posteriora tua super faciem tuam, et videbitur ignominia tua, 27. adulterium, et hincitatus tuus, et (x) alienatio fornicationis tuæ. Super collibus, et in agris vidi abominationes tuas. Væ tibi, Jerusalem; (y) quia non mundata es post me usquequo adhuc.

1. Cap. XIV.—1. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam de ✕ verbis: prohibitionis pluviarum. 2. Luxit Judæa, et portæ ejus (z) vacuæ factæ sunt, et obtenebratæ sunt super terra: et clamor Jerusalem ascendit. 3. (a) Et magnates (b) ejus miserunt juniores suos post aquam: venerunt (c) super puteos, et non invenerunt aquam, reportarunt lagenas suas vacuas, ✕ erubuerunt, et pudore affecti sunt, et operuerunt caput suum. 4. (d) Et opera terræ defecerunt, quia non erat pluvia ✕ super terra. Erubuerunt agricolæ, operuerunt caput suum. 5. Et cervæ in agro pepererunt, et reliquerunt; quia non erat herba. 6. Onagri steterunt (e) super juga, attraxerunt ventum, ✕ ut draco: defecerunt oculi eorum, quia non erat fœnum ab iniquitate populi. 7. Si peccata nostra steterunt contra nos, Domine, fac propter nomen tuum, quia multa (f) peccata nostra + coram te: tibi peccavimus. 8. (g) Expectatio Israelis, Domine, et salvabis in tempore malorum. Quare factus es, ut advena super terra, et ut (h) indigena divertens ad diversorium? 9. (i) Non eris, ut homo dormiens, (k) et ut vir, qui non potest salvare. Et tu in nobis es, Domine, et nomen tuum super nos invocatum est: (l) ne obliviscaris nostri. 10. Sic dicit Dominus populo huic: ✕ Ita: dilexerunt movere pedes suos, et non pepercuerunt, et Deus non sibi complacuit in eis: nunc recordabitur iniquitatum eorum, ✕ et visitabit peccata eorum. 11. Et dixit Dominus ad me: Ne ores pro populo hoc in bonum: 12. quoniam, si jejunaverint, non exaudiam orationem eorum, et si obtulerint holocausta, et (m) sacrificium, non mihi complacebo in eis; quia in gladio, et in fame, et in

A morte ego consummabo eos. 13. Et dixi: (n) Ille, qui est, Domine, Domine, ecce prophetæ dicunt eis: Non videbitis gladium, et fames non erit in vobis; quia pacem (o) et verum dabo + super terra, etiam: in loco hoc. 14. Et dixit Dominus ad me: Falsæ prophetæ prophetant super nomine meo: non misi eos, et non præcepi eis, neque locutus sum ad eos. Quia visiones mendaces, et divinationes, et (p) auguria, et proposita cordis sui ipsi prophetant vobis. 15. Propter hoc hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant super nomine meo, et ego non misi eos, qui dicunt: Gladius, et fames non erit super terra hæc: In morte vehementis cruciatus, ✕ in gladio et: in fame (q) consumentur prophetæ ✕ illi: 16. et populus, quibus ipsi prophetant eis: et erunt projecti in plateis Jerusalem a facie famis et gladii, et non est, qui sepeliat eos, ✕ ipsi: et uxores eorum, et filii eorum, et filiae eorum, et effundam super eos mala sua. 17. Et dices ad eos verbum hoc: Deducite ab (r) oculis vestris lacrimas nocte et die, et non cessent; quia fractione magna fracta est ✕ virgo: filia populi mei, et plaga dolorosa valde. 18. Si exeam in campum, et ecce occisi gladio: et si ingrediar in urbem, et ecce (s) dolor famis: quia propheta et sacerdos (t) abierunt in terram, quam non cognoverunt. 19. (u) Num reprobando reprobasti Judam, et a Sione recessit anima tua? Quare percussisti nos, et non est nobis sanatio? Expectavimus pacem, et non fuerunt bona, tempus sanationis, et ecce turbatio. 20. Cognovimus, Domine, peccata nostra, + et: iniquitates patrum nostrorum; quia peccavimus coram te. 21. (x) Abstine propter nomen tuum, (y) ne perdas thronum gloriæ tuæ. Recordare: (z) ne irritum facias testamentum tuum, quod nobiscum. 22. Num est in idolis gentium, qui pluere faciat? Et si cælum dabit satietatem suam, nonne tu es ✕ ipse Dominus Deus noster? Et expectamus te, quia tu fecisti omnia hæc.

Cap. XV.—1. Et dixit Dominus ad me: Si steterit Moses, et Samuel ante faciem meam, non est anima mea + ad eos: Populum hunc emitte ✕ ab ante faciem meam: et exeant. 2. Et erit, si dixerint ad te: Quo egrediemur? etiam dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Qui ad mortem, ad mortem, et qui ad gladium, ad gladium, et qui ad famem, ad famem, et qui ad captivitatem, ad captivitatem. 3. Et ulciscar super eos quatuor species, dicit Dominus, gladium ad jugulationem, et canes ad dilaceratio-

(p) A., S., fimbriæ tuæ, polluti sunt tali tui. (q) A., S., et dispergam eos velut stipulam. (r) Vos. (s) A., mensuræ tuæ a me. (t) Sicut. (u) A., S., fimbrias tuas. (x) A., cogitatio fornicationis tuæ. S., abominatio fornicationis tuæ. (y) A., non enim te mundasti post me unquam adhuc. (z) A., infirmatæ sunt. S., ceci derunt. (a) A., et maximi eorum miserunt minores. (b) Eorum. (c) Super colles. (d) S., propter terram victi sunt. (e) S., recte ad attrahendum ventum, sicut sirenes. (f) A., S., aversiones. (g) S., expectatio Israelis. (h) A., Th., proficiscens in via. (i) S., quare fuisti. (k) Aut. (l) A., S., ne dimittas nos. (m) A., oblationem. Hebr. munus. (n) Hebr. ahah Domine. S., o, Domine. (o) A. S., et veritatem. (p) A., delirium. S., vanitas. (q) Orientur. (r) A., oculi mei. (s) A., infirmi fame. (t) S., circumverunt. (u) A., num ejiciendo ejecisti Judam. (x) A., ne protrahas. S., ne irascaris. (y) A., S., ne contemnas. (z) A., ne irritum facias pactum tuum.

nam, et volucres cœli, et bestias terræ ad cibum, et ad corruptionem. 4. Et tradam eos (a) in angustias omnibus regnis terræ propter Manassem filium Hezecie regem Judæ, pro omnibus, quæ fecit in Jerusalem. 5. Quis parcat super te, Jerusalem? et quis contristabitur super te? aut quis revertetur, ✕ interrogabit : in pacem tuam? 6. Tu indignata es me, dicit Dominus : retrorsum ibis. Et extendam manum meam super te, et corrumpam te, (b) et non amplius dimittam eos : 7. (c) et dispergam eos in dispersione, in portis (d) populi mei stirpe succisi sunt : perdidērunt populum meum (e) propter malitias suas, ✕ et non reversi sunt : 8. multiplicatæ sunt ✕ super hunc : viduæ eorum plus quam arena maris : induxi ✕ eis : super matrem adolescentium (f) miseriam in meridie : injeci super eam repente (g) tremorem et festinationem. 9. Vacua facta est, quæ parit septem : perturbata est anima ejus : occidit sol ei : cum adhuc medius dies ; erubuit, et probrum passa est : reliquos eorum in gladium dabo coram inimicis eorum, dicit Dominus. 10. Væ mihi ego, mater mea, qualem genuisti me virum (h) judicantem, ✕ et virum : (i) dicentem iudicium omni terræ? (k) Non profui, et non profuit mihi nec quisquam. (l) Robur meum defecit in iis, qui maledicunt mihi. 11. Fiat, Domine, cum (m) ipsi prospere agunt ✕ in bonum : Si non steti coram te in tempore malorum eorum, et in tempore afflictionis eorum in bona : adversus inimicum. 12. (n) Si cognoscetur (o) ferrum, et operimentum æris robur tuum? 13. Et thesauros tuos in direptionem dabo, commutationem propter omnia peccata tua, et in omnibus terminis tuis. 14. Et servire te faciam inter inimicos tuos, in terra, quam non novisti : quia ignis accensus ex furore meo, super vos ardebit. 15. ✕ Tu novisti, Domine : recordare mei, et visita me, (p) et impunem dimitte me ab his, qui persequuntur me : non in longanimitatem ✕ tuam suscipias me : Scito, quod accepi pro te opprobrium. 16. ab his, (q) qui prævaricati sunt in sermones tuos : consumma eos. Et erit verbum tuum mihi in gaudium, et in lætitiā cordis mei ; quia invocatum est nomen tuum super me, Domine ✕ Deus : omnipotens. 17. Non sedi in consessu eorum, cum ludunt, sed (r) erubui a facie manus tuæ.

A Seorsim sedebam, quia (s) amaritudine repletus sum. 18. (t) Quare qui affligunt me, inualescunt super me? Plaga mea dura : unde sanabor? dum sit, facta mihi est, ut aqua mendax, cui non est fides. 19. Propter hoc hæc dicit Dominus : Si te convertas, et restituam te, ante faciem meam stabis. Et si educas pretiosum (u) ab eo, qui non dignus est, quasi os meum eris. Et revertentur ipsi ad te, et tu non reverteris ad eos. 20. Et dabo te populo huic, ut murum æris munitum, et bellabunt adversus te, et non poterunt adversus te, quia tecum sum ad salvandum te, 21. et ad eripiendum te, ✕ dicit Dominus, et eripiam te : ex manu malorum, ✕ et redimam te : ex manu (x) corruptorum.

B Cap. XVI. — 1. Dicit Dominus Deus Israelis : (y) Et tu ✕ ne capias tibi uxorem, 2. et : non gignetur tibi illius, neque filia in loco hoc. 3. Quia hæc dicit Dominus de filiis et filiabus, qui nascuntur in loco hoc, et de matribus eorum, quæ pepererunt eos, et de patribus eorum, qui genuerunt eos in terra hac : 4. In morte vehementis cruciatus morientur : non plangentur, neque sepelientur : in ludibrium super facie terræ erunt : in gladio cadent, et in fame consumentur : et erunt calavera eorum in cibum volucris cœli, et (z) bestis terræ. 5. (a) Hæc dicit Dominus : Ne ingrediaris (b) in turmam eorum, neque abeas ad plangendum, neque lugeas eos : quia removi pacem meam a populo hoc (c) (d), dicit Dominus, ✕ misericordiam, et commiserationem : 6. et morientur grandes et parvi in terra hac, non sepelientur : neque plangent super eis, neque facient incisas, neque (e) radent, ✕ neque defleebunt eos, non sepelientur : 7. neque frangetur panis in luctu eorum in consolationem super mortuo : non potabunt eum calice consolationis super patre ejus, et matre ejus. 8. In domum convivii non ingredieris, ut sedeas cum eis ad edendum, et ad bibendum. 9. Quia hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego irritam facio de loco hoc coram oculis vestris, et in diebus vestris, vocem gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ. 10. Et erit, quando annuntiaveris populo huic omnia verba hæc, et dixerint ad te : Quare locutus est Dominus super nos omnia mala magna hæc?

(a) A., in eribrationem. S., in unum (errorem hic suspicor). (b) A., lassus sum consolationem accipere. Et dispergam eos. S., lassus sum eo quod transfero. (c) Et dispergam eos in desertum. (d) Terræ. (e) A., S., a viis suis. (f) S., vastatores. (g) S., civitatem et festinationes. (h) A., litis. (i) A., sine utilitate. (k) Non fœneravi, nec fœnerarunt mihi. (l) Quisque maledicit mihi, dicit Dominus. (m) Si non si residuum tuum erat mihi in bonum, si non occurri tibi in tempore malorum. (n) A., nunquid consolabitur. S., nunquid nocebit. (o) A., ferrum ferro ab aquilone, et æs? Robur tuum, et thesauros tuos in direptionem dabo, non in commutatione. S., ferrum ferro ab aquilone, et æs? Robur tuum, et thesauros tuos in prædam dabo pro nihilo. (p) A., S., fac nobis vindictam. (q) A., inventi sunt sermones tui, et comedi eos, et factum est verbum tuum mihi in gaudium. S., inventi fuerunt sermones tui alimentum mihi, et factum est verbum tuum mihi in gaudium. (r) A., et superbivi a facie manus tuæ. S., et lætatus sum propter manum tuam. (s) A., S., robore. (t) S., quare fuit dolor meus constans, et plaga mea sine curatione, non passa est moram ad accipiendum curationem. (u) A., ab obsceno. S., a mendico obsceno. (v) A., validorum. (y) A., S., et factum est verbum Domini ad me, dicens. (z) A., Th., animalibus. (a) Reliqui, quoniam hæc. (b) A., ad domum epulationis eorum. (c) Repetitio textus Syriaci. DRACH. c) A., glabrabunt se.

Quæ iniquitas nostra, et quod peccatum nostrum, quod peccavimus coram Domino Deo nostro? 11. Et dices ✕ ad eos : Pro eo quod dereliquerunt patres vestri me, dicit Dominus, et abierunt post deos alienos, et coluerunt servitium eis, et adoraverunt eos, et me dereliquerunt, et legem meam non custodiverunt : 12. et vos male egistis ✕ ad faciendum : plus quam patres vestri. Et ecce vos ambulatis unusquisque post (d) ea, quæ placent cordi vestro malo, ut ne obediat mihi. 15. Et abjiciam vos ex terra hac in terram, quam non novistis vos, et patres vestri, et coletis servitium ibi diis aliis ✕ die et nocte ;, (e) qui non dabunt vobis misericordiam. 14. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus : et non dicent amplius, vivit Dominus, qui eduxit filios Israelis ex terra Ægypti ; 15. sed vivit Dominus, qui eduxit ✕ et ducit : filios Israelis ex terra aquilonis, et ex omnibus regionibus, quo expulsi sunt ibi. Et revertar stare faciam eos in terra sua, quam dedi patribus eorum. 16. Ecce ego mitto piscatores multos, dicit Dominus, et piscabuntur eos, et post hæc mittam venatores multos, et venabuntur eos desuper omni (') monte, et desuper omni colle, et de cavernis petrarum : 17. quia oculi mei super omnes vias eorum, ✕ ubi se absconderunt a facie mea ;, et non sunt absconditæ iniquitates eorum ab ante oculos meos. 18. Et retribuam primum duplices injustitias eorum, et peccata eorum, in quibus polluerunt terram meam in cadaveribus abominationum suarum, et (f) in iniquitatibus suis, in quibus impleverunt hæreditatem meam. 19. Domine, robur meum, (g) et auxilium meum, et refugium meum in die malorum, ad te gentes venient ab extremo terræ, et dicent, quod idola falsa possederunt patres nostri, et non est in eis utilitas. 20. Si faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt Dii? 21. Propter hoc ecce ego ostendam eis (h) in tempore hoc manum meam, et robur meum notum faciam eis, et scient, quod nomen mihi Dominus.

Cap. XVII. — 1. ✕ Peccatum Judæ scriptum est (i) in ferro in onycha adamantina, sculptum (k) super pectore cordis eorum, et super cornibus altarium eorum. 2. Cum recordati fuerint filii eorum altarium suorum, et plantariorum suorum, super ligno frondoso, et super collibus excelsis. 3. Et montes in agro, robur tuum, et omnes thesauros tuos in direptionem dabo, et excelsa tua propter

A peccata tua in omnibus finibus tuis. 4. Et relinqueris (l), et deprimeris ab hæreditate tua, quam dedi tibi, (m) et ascendere faciam te in inimicis tuis in terra, quam non nosti : quia ignis ascensus in furore meo, usque in sæculum ardebit ;. 5. Hæc dicit Dominus : Maledictus homo, cui spes est super hominem, (n) et firmabit carnem brachii sui, et a Domino discedet cor ejus. 6. Et erit ut myrica agrestis (o) in deserto, et non videbit, cum venient bona : et habitabit (p) inter herbas salsas in deserto terræ salsæ, quod non habitatur. 7. Et benedictus homo, qui confidit super Domino, et erit Dominus spes ejus. 8. Et erit ut lignum (q) fertile super aquas, et super humorem mittet radices suas : et non timebit, cum venerit æstus, et erunt in eo rami umbrosi in anno, qui sine pluvia, non timebit, et non cessabit faciens fructus. 9. (r) (s) Profundum cor plus quam omnia : et (t) homo est, et quis cognoscet eum? 10. Ego Dominus (u) numerans corda, et probans renes, ad dandum unicuique secundum vias ejus, et secundum fructus studiorum ejus. 11. Dedit vocem perdix, (x) congregavit, quæ non peperit, faciens divitias suas cum judicio : in dimidio dierum ejus relinquent eum, et in extremo suo erit (y) stultus. 12. Solium gloriæ elevatum ✕ a principio, locus : sanctuarii nostri, 13. expectatio Israelis, Domine, omnes, qui dereliquerint te, erubescant : (z) qui recesserint, super terra scribentur ; quia dereliquerunt (a) fontem ✕ aquarum : viventium, Dominum. 14. Sana me, Domine, et sanabor : salva me, et salvabor : quia (b) gloriatio mea es. 15. Ecce ipsi dicunt ad me : Ubi est verbum Domini, veniat ✕ nunc ;. 16. Ego autem (c) non defessus sum, adhaerescens post te, et diem hominis non desideravi : tu scis. Quæ egrediuntur per labia mea, ante faciem tuam sunt. 17. Ne sis mihi (d) in alienationem, cum parcis ✕ tu : mihi in die malo. 18. Erubescant, qui persequuntur me, et non erubescam ego : paveant illi, et non paveam ego : induc super eos diem malum : fractione dupla frange eos. 19. Hæc dicit Dominus ad me : Vade, et sta in portis filiorum populi tui, in quibus ingrediuntur + in eis ; reges Judæ, et in quibus egrediuntur in eis, et in omnibus portis Jerusalem : 20. et dices eis : Audite verbum Domini, reges Judæ, et omnis Judæa, et omnes ii qui habitant in Jerusalem, ii qui ingredientur in portis his. 21. Hæc dicit Dominus : Custodite animas vestras,

(d) A., perversitatem cordis sui. (e) A., ubi non dabo vobis gratis. (') Ante vocem monte legitur in textu Syriaco ܡܢ ܗܘܪܝܢ, colle. Sed delendum haud dubitamus. Norberg vero vertit, *desuper omne colle monte*, non animadvertens mox sequi, *et desuper omni colle*. Cf. Textus Hebr. et LXX Græce. ДѢСЯ. (f) A., S., abominationum suarum. (g) A., S., et fortitudo mea. (h) A., Th., una vice hac. (i) In stylo. (k) A., S., super tabula cordis eorum. (l) Sola. (m) S., et subjiciam te. (n) A., et ponet carnem brachii sui. (o) A., in æquo loco. S., in Arabia. (p) A., inter excisum. S., in siccitate. Th., in foveis. (q) A., plantatum super aquas. (r) Grave. (s) A., curvum. (t) S., vir autem quis est, qui cognoscat illud? (u) A., investigans. (x) A., coacervavit. (y) A., liquescens. Heb. Nabal (נָבָל *desipiens*). (z) S., et increduli super terra scribentur. (a) S., scaturiginem aquæ viventis. (b) A., laus mea. (c) S., non detentus factus sum a malitia post te. (d) A., S., pavori : spes mea tu.

et ne gestetis sarcinas in die sabbatorum, neque egrediamini portis Jerusalem : 22. neque educatis sarcinas e domibus vestris in die sabbatorum, et omne opus non facietis : et sanctificate diem sabbatorum, sicut præcepi patribus vestris : et non audiverunt, nec inclinarunt (e) aures suas, 25. et obdurarunt collum suum + plus quam patres eorum ; ne audirent me, et ne acciperent disciplinam. 24. Et erit, si audiendo audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis sarcinas per portas urbis hujus in die sabbatorum, et ad sanctificandum diem sabbatorum, ut non faciatis in eo omne opus ; 25. etiam ingredientur per portas urbis hujus reges, et principes sedentes super solio Davidis, et vecti super curribus et equis suis, et principes eorum, (f) viri Judæ, etiam illi qui habitant in Jerusalem, (g) et habitabitur urbs hæc in sæculum. 26. Et venient ex urbibus Judæ, et ex circumitibus Jerusalem, et ex terra Benjamin, et ex (h) planitie, et ex monte, et ex ea, quæ ad meridiem, ferentes holocausta, et (i) thymiamata, et (k) manna, et thus, et afferentes (l) laudem in domum Domini. 27. Et si non audieritis me, ad sanctificandum diem sabbatorum, ut ne gestetis sarcinas, et ingrediamini in portis Jerusalem in die sabbatorum, etiam accendat ignem in portis ejus, et devorabit (m) plateas Jerusalem, et non exstinguetur.

CAP. XVIII. — 1. Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens : 2. Surge, et descende in domum (n) figuli, et ibi audies verba mea. 3. Et descendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus (o) super lapidibus : 4. et cecidit lagena, quam ipse faciebat ✕ in luto : in manibus (p) suis : et rursus fecit eam lagenam alteram, ut placuit (q) coram eo facere. 5. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 6. Si, quemadmodum figulus hic, non potero facere vos, domus Israelis, ✕ dicit Dominus ? : Ecce sicut lutum ✕ in manibus figuli, ita : vos estis in manibus meis. ✕ domus Israelis : 7. (r) Ad summam loquar super gentem, aut super regnum (s) ad tollendum eos, ✕ et ad destruendum ; et ad perdendum. 8. Et revertetur gens illa a malis eorum, quæ locutus sum super ea : etiam (t) agam poenitentiam pro malis, quæ cogitavi facere eis. 9. Et (u) ad summam loquar super gentem, et super regnum, ut ædificetur denuo, et ut plantetur : 10. et facient mala coram me, ut ne audiant vocem meam : etiam (x) agam poenitentiam

pro bonis, quæ locutus sum facere eis. 11. Et nunc dic ad viros Judæ, et ad eos, qui habitant in Jerusalem, ✕ dicens : Ita dicit Dominus : : Ecce ego creo super vos mala, et cogito super vos cogitationem. Revertatur igitur unusquisque a via sua mala, et pulchriora facite studia vestra, ✕ et vias vestras : 12. Et dixerunt : (y) Viriliter agemus ; quia post aversiones nostras ibimus, et unusquisque ea, (z) quæ placent cordi ejus malo, faciemus. 13. Propter hoc hæc dicit Dominus : Interrogate nunc in gentibus, quis audivit talia horribilia, quæ fecit valde virgo Israelis ? 14. (a) Num deficient a petra ubera, aut nix a Libano ? aut declinabit aqua violenter abducta vento ? 15. Quia obliti sunt mei populus meus : in vanum adoluerunt, (b) et infirmabuntur in viis suis funiculi sempiterni, ad incedendum in semitis, quibus non est via ad iter, 16. ad ponendum terram suam in exitum et sibi-lum sempiternum. Omnes ii qui transeunt super ea obstupescunt, et commovebunt caput suum. 17 (c) Sicut ventum æstus, dispergam eos ante faciem inimicorum suorum : ✕ (d) cervicem, et non faciem : ostendam eis in die perditionis eorum. 18. Et dixerunt : Venite, cogitemus super Jeremiam cogitationem ; quia non peribit lex a sacerdote, et consilium a (e) prudente, et sermo a propheta. Venite, et percutiamus eum in lingua, ✕ et non ; audiemus omnes sermones ejus. 19. Exaudi me, Domine, et exaudi vocem (f) juris mei. 20. Si retribuuntur mala pro bonis ; (g) quia locuti sunt simul (h) iudicium + super animam meam, et ponere in caput suum (i. e. punire semet ipsos), occultarunt : Recordare mei, cum steti ante faciem tuam, ad loquendum pro eis bona ad avertendum furem tuum ab eis. 21. Propter hoc da filios eorum in famem, et (i) congrega eos in manum gladii. Fiant uxores eorum sine liberis, et viduæ : et viri eorum sint occisi morte, (k) et juvenes eorum cadentes in gladio in bello. 22. Fiat clamor in domibus eorum ; ✕ quia : adduces super eos latrones subito, quoniam (l) fuit eis verbum ad capiendum me, et laqueos abdidit super me. 23. Et tu, Domine, novisti omne consilium eorum, quod super me in mortem : (m) ne mundes iniquitates eorum, et peccata eorum ab ante faciem tuam ne deleas. (n) Fiat infirmitas eorum coram te : in tempore furoris tui fac in eis.

CAP. XIX — 1. Tunc dixit Dominus ad me : Vade,

(e) Aurem. (f) Principes. (g) A., et habitabit. (h) A., limite. S., profundo. (i) A., sacrificium et oblationem. (k) MANNA [Lege, manna. Videsis quæ adnotavimus supra ad textum Græcum. Drach.] (l) S., pro laude. (m) ΑΜΦΟΔΑ, plateas. A., S., palatia. (n) A., figuli. (o) A., super rota. S., super organo. (p) A., figuli. (q) A., in oculis ejus. (r) A., S., subito. (s) Ad eradicandum. (t) A., acquiescam. (u) A., subito. S., statim. (x) A., acquiescam. (y) A., resecta spes, quia post cogitationes nostras. (z) A., perversitatem. (a) A., num derelinquetur a Libano forti suffectura nix ? si deficient aquæ alienæ frigidæ, fluentes deorsum ? S., num deficient a petra uberum nix Libani ? aut tollentur rivi aquarum alienarum frigidarum ? (b) S., et impingent in viis suis, in semitis sempiternis ad enadum. (c) A., sicut ventus orientalis. (d) A., dorsum. (e) A., S., sapiente. (f) A., adversariorum meorum. (g) A., et foderunt foveam animæ meæ. S., quia foderunt corruptionem. (h) Verba. (i) A., præsterne. (k) A., et electi. (l) A., foderunt foveam, subigent me. (m) A., ne expies iniquitatem eorum. (n) A., sicut coram facie tua.

et compara (o) lagunculam consertam testæ: et adduces ex senioribus populi, et ex senioribus sacerdotum: 2. et exhibis (p) ad sepulcrum filiorum filiorum eorum, quod est ante portas portæ Harsith: et lege ibi omnia verba hæc, quæ locutus fuero ad te; 3. et dices eis: Audite verbum Domini, reges Judæ + et viri Judæ; et ii qui habitant in Jerusalem. Hæc dicit Dominus ✕ virtutum: Deus Israelis: Ecce ego adduco mala super locum hunc, ut omnis, qui audierit ea, tinniant aures ejus: 4. ✕ his: quod dereliquerunt me, et alienum fecerunt locum hunc, et adoluerunt in eo diis alienis, quos non noverunt ipsi, et patres eorum: et reges Judæ impleverunt locum hunc sanguinibus innocentibus, 5. et ædificaverunt (q) excelsa Baali, ad comburendum filios suos in igne, ✕ holocaustum Baali: quæ non præcepi, neque dixi, nec (r) cogitavi in corde meo. 6. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non vocabitur loco huic (s) amplius Thapheth, et vallis filii Nom, sed vallis mactationis. 7. (t) Et extirpabo consilium Judæ, + et consilium: Jerusalem in loco hoc: et prosternam eos in gladio coram inimicis eorum, et in manu quærentium animas eorum: et dabo mortuos eorum in cibum volucribus cæli, et bestiis terræ: 8. et ponam urbem hanc (u) in exitium, et in sibilum: omnis, qui transit super ea, (x) contristabitur, et sibilabit pro omni plaga ejus. 9. Et (y) edent carnes filiorum suorum, et carnes filiarum suarum: et unusquisque carnem proximi sui comedent (z) in angustia, et in ambitu prælii (i. e. *obsidione*), quo circumdabant eos inimici eorum, ✕ et quærentes animam eorum: 10. Et conteres lagunculam coram oculis virorum egredientium tecum, 11. et dices ad eos: Hæc dicit Dominus virtutum: Sic conteram populum hunc, et urbem hanc, ut conteritur (a) lagena testæ, quæ non poterit sanari amplius, ✕ et in Thapheth sepelientur, eo quod non sit locus, ut sepeliantur: 12. Sic faciam loco huic, dicit Dominus, et habitantibus in eo, ad dandum urbem hanc, (b) ut terram corruentem. 13. Et erunt domus Jerusalem, et domus regis Judæ, sicut locus, qui corrui, + omnes domus, domus regum Judæ, ut locus Thapheth: propter (c) immundities, quas fecerunt in omnibus domibus, in quibus adoluerunt super tectis eorum omni militiæ cæli, et libaverunt libamina diis alienis. 14. Et venit Jeremia ex (d) domo ruinæ, quo miserat eum Dominus illuc, ad prophetandum: et stetit in atrio domus Domini, et dixit ad omnem

populum: 15. Hæc dicit Dominus ✕ virtutum Deus Israelis: Ecce ego induco super (e) urbem hanc, super omnes urbes + et pagos ejus: omnia mala, quæ locutus sum super eam; quia indurarunt cervicem suam, ne audirent verba mea.

CAP. XX. — 1. Et audivit Pashor sacerdos filius Amariæ, et hic erat constitutus præfectus domus Domini, Jeremiam prophetam sermones hos. 2. Et percussit eum Pashor Jeremiam prophetam, (f) et coniecit eum (g) in cataractam, quæ erat in porta (h) Benjamin (i) superiori, quæ erat in domo Domini. 3. ✕ Et fuit in crastinum; et eduxit Pashor Jeremiam ex cataractis. Et dixit ei Jeremia: Non Pashor vocavit Dominus nomen tuum, sed Demigrantum ✕ a circuitu: 4. Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego do te in migrationem cum omnibus amicis tuis: et erant in gladio inimicorum suorum: et oculi tui videbant. + et te: et omnem Judam dabo in manus regis Babylonis: et migrare facient eos ✕ in Babylonem: et discident eos in gladio. 5. Et dabo fortitudinem urbis hujus, et omnes labores ejus, et omnem honorem ejus; et omnes thesauros regis Judæ dabo in manus inimicorum suorum, ✕ et diripient eos; et ducent eos in Babylonem. 6. Et tu Pashor, et omnes habitantes in domo tua, ibitis in captivitatem, et in Babylonem venies, et ibi morieris, et ibi sepelieris tu, et omnes amici tui, quibus prophetasti falsa. 7. (k) Decepisti me, Domine, et deceptus sum: apprehendisti, et potuisti: factus sum in derisionem, totum diem (l) consumsi illusus: 8. (m) quia verbo amaro meo ridebo, (n) prævaricationem et miseriam invocabo, quia factus est sermo Domini mihi in opprobrium, et in derisum toto die. 9. Et dixi: Non (o) nominabo (p), nec loquar amplius super nomine ejus. Et factus est ✕ in corde meo: quasi ignis ardens, (q) inflammatus in ossibus meis, (r) et dissolutus sum undique, et ferro non possum; 10. quia audivi vituperium multorum congregatorum ex circuitu (s): (t) Congregamini, et congregemur super eum omnes viri amici ejus: observate mentem ejus, si decipietur, et prævalebit ei, et sumemus vindictam nostram ab eo. 11. Et Dominus mecum, (u) ut bellator potens virtute. Propter hoc (x) persecuti sunt, et intelligere non potuerunt: erubuerunt admodum, quia non intellexerunt ignominias suas, quæ in sæculum non tradentur oblivioni. 12. Domine ✕ virtutum; (y) probans (z) justa, intelligens reus et corda, videam ultionem, quæ a te ex eis; quia ad te revelavi (a)

(o) A., urnam intoreionis. (p) A., S., ad vallem filii Binuom. (q) S., altaria. (r) A., S., ascenderunt. (s) Dicit Dominus. (t) A., et tabefaciam. S., et discindam. (n) In sterile. (x) S., hæsitabit. (y) A., comedere faciam eos. (z) A., in afflictione. (a) A., vas figuli. (b) S., sicut Thapheth. (c) Pollutionem. (d) Thaphethi. (e) Jerusalem. (f) Et dedit eum. (g) S., in domum tormentorum. (h) Domus, quæ conjuncta. (i) S., ei, quæ superius. (k) A., pellexisti me, Domine, et pellectus sum. (l) A., quicumque irridet mihi. S., quicumque confringit me. (m) A., quia ex multitudine loquar, et vociferabor iniquitatem, et prædam vocavi. (n) Quia jam pridem promulgo, aut iniquitatem, aut miseriam clamo. (o) A., S., recordabor. (p) Nomen Domini. (q) A., S., arctatus. (r) Et fatigatus sum tolerare, nec potero. (s) Qui dicunt. (t) A., annuntiate, et annuntiabimus illud: Omnes homines pacifici mei, observantes latus meum. S., qui dicunt: Loquimini, et divulgabimus illud, viri, pacifice agentes erga me, observantes costas meas. (u) A., sicut fortis robuste agens. (x) S., persequentes me rei fient, et infirmabuntur. (y) S., scrutator justus. (z) A., justum. (a) A., S., causam meam.

defensionem meam. 13. Dicite Domino, laudate eum ✕ (b) Dominum ; quia liberavit animam pauperis ex manu malefactorum. 14. Maledictus dies, in quo natus sum; dies, in quo peperit me mater mea, non sit (c) (d) benedictus. 15. Maledictus homo, qui nuntiavit patri meo, dicens : Natus est tibi ✕ filius; masculus, (e) lætificando ✕ lætificans eum. 16. Et sit homo ille, ut urbes, quas eradicavit Dominus + in furore ; et non (f) eum pœnituit : audiat clamorem in matutino, et ululatum ✕ in tempore meridiei ; ; 17. (g) quia non occidit me in utero, et facta est mihi mater mea sepulcrum meum, et uterus conceptionis æternæ. 18. Quare hoc ex utero egressus sum, ad videndum labores, et dolores, et facti sunt in pudore dies mei?

CAP. XXI. — 1. Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, cum misit ad eum rex Sedecia Pashor sacerdotem filium Melchizæ, et Sophoniam filium Maasizæ, dicens : 2. Interroga pro nobis Dominum; quia ✕ Nabuchodonosor rex Babylonis (h) surrexit super nos; si forte faciat Dominus nobiscum ; secundum omnia mirabilia sua, et abeat a nobis? 3. Et dixit Jeremia ad eos : Ita dicetis ad Sedeciam : 4. Hæc dicit Dominus ✕ Deus Israelis : Ecce ego avertō arma bellica, ✕ quæ in manibus vestris ; quibus vos eis pugnatis ✕ super regem Babylonis ; et cum Chaldæis, (i) qui concluderunt vos extra murum ; ✕ (k) et congregabo eos ; in medio urbis hujus, 5. et pugnabo ego contra vos in manu extensa, et in brachio (l) excelso cum furore, et ira, et irritatione magna. 6. Et percussiam omnes habitantes in urbe hac, homines et jumenta (m) in morte magna, et morientur. 7. Et post hæc, ita dicit Dominus, tradam Sedeciam regem Judæ, et servos ejus, et populum, (n) qui relictus fuerit in urbe hac a morte, et a gladio, et a fame ✕ in manum Nabuchodonosoris regis Babylonis, et : in manus inimicorum eorum, ✕ et in manus ; eorum, qui quærunt animas eorum, (o) et concident eos in ore gladii. Non parcam super eis, ✕ neque miserebor eorum ; nec clementia utar in eos. 8. Et ad populum hunc dices : Hæc dicit Dominus : Ecce ego dedi ante faciem vestram viam vitæ, et viam mortis. 9. Qui sederit in urbe hac, morietur in gladio, et (p) in fame, ✕ et morte ; : et qui egressus fuerit, ut se tradat Chaldæis, qui (q) circumdederunt vos, vivet, et erit ✕ ei ; anima ejus (r) in spoliū, + et vivet ;. 10. Quia obfirmavi faciem meam super urbem hanc in mala, et non in bona, ✕ dicit Dominus ;. In manus regis Babylonis tradetur, et comburet eam in igne. 11. (s) Domus regis

A Judæ, audite verbum Domini, 12. domus Davidis : hæc dicit Dominus : Judicate in matutino iudicium, + et dirigite ;, et liberate direptum e manu ejus, (t) qui injuria afficit eum, ut ne accendatur, ut ignis, ira mea, et ardebit, et non erit, qui exstinguat a facie injustitiæ studiorum ✕ vestrorum ;. 13. Ecce ego ad te habitantem in profundo (u) Sor, in planitie, dicit Dominus, qui dicitis : Quis terrebis nos, aut quis ingreditur in habitaculum nostrum? 14. ✕ Et visitabo super vos secundum studia mala vestra, dicit Dominus ;. Et accendam ignem in silva ejus, et devorabit omnia in circuitu ejus.

Cap XXII. 1. Hæc dicit Dominus : + Vade, et ; descende in domum regis Judæ, et loqueris ibi verbum hoc, 2. et dices : Audi verbum Domini, rex Judæ, qui sedes super solio Davidis, tu, et servi tui, et populus tuus, et ingredienti in portis his . 3. Hæc dicit Dominus : Facite iudicium, et justitiam: et liberate direptum ex manu afficientis injuria eum: et peregrinum, et pupillum, et viduum ne opprimatis: neque impie agatis: et sanguinem innocentem ne effundatis in loco hoc. 4. Quoniam si faciendo feceritis verbum hoc; etiam ingredientur in portis domus hujus reges sedentes Davidi super solio ejus, et vecti super curribus, et equis, ipse (x) et servi ejus, et populus ejus. 5. Si autem non feceritis verba hæc, per me juravi, dicit Dominus, quod in solitudinem erit domus hæc. 6. Quia hæc dicit Dominus super domo regis Judæ: Galaad, tu mihi principium Libani, nisi posuero te solitudinem, urbes, quæ non habitantur : 7. (y) et sanctificabo super te delentes virum, et securim ejus: et præcident selectas cedrorum tuarum, et projicient in ignem. 8. Et transibunt gentes multæ super urbem hanc, et dicent unusquisque ad proximum suum: Quare fecit Dominus sic urbi magnæ huic? 9. Et dicent: Pro eo quod dereliquerunt fœdus Domini Dei sui, et adorarunt deos (z) alienos, et coluerunt servitium eis. 10. Ne defleatis mortuum, neque lamentemini eum: deflete in fletu eum, qui egreditur, quia non revertetur amplius, nec videbit terram patriæ suæ. 11. Quia hæc dicit Dominus super Salum filio Josiæ, regnante pro Josia patre ejus, qui egressus est ex loco hoc: non revertetur illic amplius; 12. quia in loco, quo transtulerunt eum, ibi morietur, et terram hanc non videbit amplius. 13. O qui ædificat domum suam non cum justitia, et cœnacula sua non in iudicio: (a) apud proximum suum operatur gratis, et mercedem ejus non reddet ei. 14. ✕ Qui dicit ;: Ædificasti tibi met ipsi domum (b) commensuratam, et cœna-

(b) Enum. (c) A., S., benedicta. Heb. benedictus. (d) Dignus præcibus. ΕΠΕΥΚΤΗ, desiderabilis. (e) A., lætificando lætificavit eum. (f) A., acquievit. (g) A., qui non morte affecit me ab utero. (h) A., S., pugnat. (i) Qui circumdant vos bello. (k) Et introducam. (l) Forti. (m) A., in pestilentia. (n) A., et eos, qui relictus fuerint in urbe hac a pestilentia. (o) A., et percussiet eos. (p) A., in pestilentia. (q) A., continentes super vos. (r) In lucrum. (s) A., S., et domui regis Judæ + dices ; (t) A., S., opprimantis. (u) A., in arida (terra). S., petrae. Th., obsessæ. (x) S., cum. (y) Et educam. (z) S., falsos. (a) S., proximum suum subjiciet gratis, et operam ejus non dabit ei. (b) A., S., mensuratam, et cœnacula spatiosa.

cula refrigeratoria (c) distincta fenestris, et demensa A in cedro, et linita sinopide. 15. Num regnabis, (d) quia tu iratus es in Ahaz super patre tuo? non comedent, neque bibent: et facere iudicium et justitiam ✕ (e) tunc: + bonum non novit: 16. Non iudicavit iudicium pauperis, nec iudicium egeni, ✕ tunc bonum ei: Nonne hoc est, quod cognoscet me, dicit Dominus? 17. Ecce non sunt oculi tui, neque cor tuum + bonum: sed in defraudationem tuam, et in sanguinem innocentem, ad effundendum eum, (f) et in iniquitatem, et in dolorem, ad faciendum. 18. Propter hoc hæc dicit Dominus super Joacim filium Josiæ regem Judæ: ✕ Non plangent (g) eum: Væ mihi, frater mi, etiam væ mihi, frater mi: Non plangent eum, Væ mihi, Domine, etiam væ mihi, (h) frater mi. 19. Sepulcro asini B sepelietur: (i) confossus projicietur ultra portam Jerusalem. 20. Ascende in Libanum, et clama: et in Basan da vocem tuam, et exclama trans mare; quia contriti sunt omnes amatores tui. 21. Locutus sum ad te in (k) lapsibus tuis, et dixisti: Non audiam. Hæc via tua ab adolescentia tua, (l) non audisti vocem meam. 22. Omnes (m) pastores tuos pascet ventus: et amatores tui + omnes: in captivitate (n) abibunt: quia tunc erubesces, et contemneris ab omnibus amantibus te. 23. Quæ habitas in Libano, quæ nidificas in cedris, ✕ quid: ingemisces, cum venerint tibi (o) dolores, dolores ut parientis. 24. Vivo ego, dicit Dominus: si ✕ factus: fuerit Jechonia filius Joacim rex Judæ annulus super manu dextra mea, ✕ quia: inde evellam te; 25. C et tradam te in manus quærentium animam tuam, ✕ et in manus: eorum, quorum erubescis a facie eorum: ✕ et in manum Nabuchodonosoris regis Babylonis, et: in manus Chaldæorum: 26. et projiciam te, et matrem tuam, quæ peperit te, in terram ✕ alienam: ubi non natus es ibi: et ibi moriemini: 27. in terram vero, quam ipsi (p) precantur animabus suis ✕ ad revertendum: illic, illic non revertentur. 28 ✕ (q) Os reprobum, excussum: contentus est hic Jechonia, ut vas, quod non ✕ utile est: quare effusus est ipse, et semen ejus: et extulerunt eum in terram, quam non novit. 29. Terra, terra, terra, audi verbum Domini. 30. ✕ Hæc dicit Dominus: D

Scribe (r) virum hunc, hominem proclamatum, + quia: ✕ non crescet: ex semine ejus vir, qui sedeat super solio Davidis, princeps amplius in Juda.

Cap. XXIII. — 1. O pastores, qui perditis, et dispergitis oves pascui mei, ✕ dicit Dominus: 2. Propter hoc hæc dicit Dominus ✕ Deus Israelis: super pastoribus, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis oves meas, (s) et expulistis eas, et non visitastis eas. Ecce ego ulciscar super vos secundum studia vestra mala, ✕ dicit Dominus: 3. (t) et etiam ego recipiam residuos populi mei ex omni terra, (u) quo expuli eos illuc: et constituam eos (x) in pascuum eorum, et crescent, et multiplicabuntur. 4. Et constituam eis pastores, qui pascent eos: et non timebunt amplius, neque pavebunt, ✕ neque (y) invisentur: dicit Dominus. 5. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et excitabo Davidi (z) germen justum: et regnabit rex, et intelliget, et faciet iudicium, et justitiam super terra. 6. In diebus ejus salvabitur Juda, et Israel habitabit confidens. Et hoc nomen ejus, quod vocabit eum Dominus (a) Josedec. (b) + In prophetis: 7. ✕ Propter hoc ecce dies, dicit Dominus, et non dicent amplius, Vivit Dominus, qui eduxit domum Israelis ex terra Ægypti; 8. sed vivit Dominus, qui eduxit, (c) et congregavit: + omne: ✕ semen (d) domus Israelis ex terra aquilonis, et ex omnibus regionibus, quo expulerat eos illuc, (e) et restituit eos in terram eorum. (f) Super prophetis: 9. contritum est cor meum in me: commota sunt omnia ossa mea: factus sum sicut vir contritus, et (g) sicut homo captus a vino ab ante faciem Domini, et ab ante faciem (h) pulchri decoris gloriæ ejus: 10. ✕ quod adulteris impleta est terra: ; quia ab ante faciem (i) juramentorum luxit terra, exaruerunt (k) pascua deserti: et factus est cursus eorum malus, et fortitudo eorum non sic. 11. Quia propheta et sacerdos (l) polluti sunt, et in domo mea (m) inveni malitias eorum, ✕ dicit Dominus: 12. Propter hoc sit via eorum eis in lubricum in caligine, et supplantabuntur, et cadent in ea: quia adducam super eos mala in anno visitationis eorum, dicit Dominus. 13. Et in prophetis Samariæ vidi (n) iniquitates, (o) prophetarunt per Baal, et seduxerunt populum meum Israel. 14. Et in prophetis Jerusalem vidi (p) hor-

(c) A., et qui perfodit ei fenestras, et tectum cedrum, et ungit sinopide. Num regnabis, quia tu litem moves cedro patris tui? Nonne edit, et bibit, et fecit iudicium? (d) S., quia vocas ad cedrum patris tui? Num non edit, et bibit, et fecit iudicium? (e) A., tunc bonum ei: iudicavit iudicium pauperis et egeni, tunc bonum erat ei. S., tunc bonum erat ei: iudicavit iudicium pauperis et egeni, tunc bonum erat ei. (f) A., S., et super oppressionem, et super cursum ad faciendum. (g) Virum hunc. (h) A., laudata. S., inclusa. (i) S., ut stercus, cum captus est, projicietur. (k) A., S., abundantia tua. (l) A., S., quia non audisti. (m) A., S., socios tuos. (n) Exibunt. (o) A., parturientes dolores quasi parientis. (p) A., elevant animam suam. (q) A., num colaphizatio despecta, dispersa, vir hic Jechonia? (r) A., virum sine progenie, non prospere agentem. S., iuvenem virum, non prospere agentem. (s) Et seduxistis. (t) A., etiam ego congregabo residuum gregis mei ex omnibus terris. (u) Iude quo dispersi eos. (x) A., ad decorem eorum. (y) S., dissentient. (z) A., germen justum. (a) A., justitia nostra. S., iustitia nos. (b) Ille. (c) Et ascendere fecit. (d) Reliqui: filios. (e) A., et residebunt super terra sua. (f) Th., ab. (g) A., sicut fortis, quem superavit vinum. S., et sicut vir, quem superavit vinum. (h) A., S., verborum. (i) A., maledictionis. Horum. (k) A., decora. (l) A., murmurarunt. (m) Vidi. (n) A., insulsiatatem. S., stultitiam. (o) Ili. (p) A., exemplar, adulterium, et malitiam in mentatione.

ribilia, adulterantes, et ambulantes in mendaciis, A (q) et adjuvantes manus malas, ut ne reverteretur unusquisque a via sua mala. Facti sunt mihi omnes, ut Sodom, et habitantes in ea, ut Gomorra. 15. Propter hoc hæc dicit Dominus ✕ virtutum super prophetas : Ecce ego edendum dabo eis (r) dolorem, et potabo eos aqua (s) amara : quia ex prophetis Jerusalem egressa est (t) pollutio in omni terra. 16. Sic dicit Dominus (u) virtutum : Ne audiat verba prophetarum, qui prophetant vobis, quia vani ✕ vobis : illi, visionem cordis sui loquuntur, et non ex ore Domini : 17. dicendo ✕ dicunt : iis, qui repellunt verbum Domini : Pax erit vobis : et omnibus ambulanti in voluntatibus suis, omni ambulanti in errore + cordis : (x) eorum dixerunt : Non venient super te mala. 18. Quoniam quis stetit (y) in subsistentia Domini, ✕ et vidit : et audivit sermonem ejus : quis auscultavit ✕ verba (z) mea : et audivit? 19. Ecce (a) commotio a Domino, et (b) ira egrediatur, quæ in turbine circumiens super impios veniet, 20. non reverteatur furor Domini, donec fecerit illud, et donec statuerit illud (c) ab apprehensione cordis sui. In fine dierum intelligent ea in eis ✕ in intelligentia : 21. Non mittebam prophetas, et illi currebant : non locutus sum ad eos, et illi prophetabant. 22. Et si stetissent (d) in subsistentia mea, et audire fecissent verba mea populum meum, et avertissent eos ✕ a via eorum mala, etiam : a studiis malis eorum. 23. (e) Deus propinquus ego, dicit Dominus, et non Deus de longe. 24. Si se abdat quis in abditis, et ego non videbo eum? ✕ dicit Dominus : numquid non cælum et terram ego impleo, dicit Dominus? 25. Audivi, quæ loquuntur prophætæ, quæ prophetant super nomine meo, mendacia dicentes : (f) somniavi somnium. 26. Usquequo erunt in corde prophetarum prophetantium falsa, et dum prophetant voluntates cordis sui, 27. cogitantium, ut obliviscatur ✕ populus meus : (g) legis meæ in somniis eorum, quæ narrarunt unusquisque proximo suo, ut obliti sunt patres eorum nominis mei in Baal? 28. Propheta, in quo est somnium, narret somnium suum, et qui sermo meus ad eum, narret sermonem meum in veritate. Quid palea ad triticum? ✕ dicit Dominus : 29. Nonne ecce verba mea, ut ignis, dicit Dominus, et ut (h) securis cædens petram? 30. Propter hoc ecce ego ad prophetas, dicit Dominus, qui furantur verba mea unicuique ex proximo suo. 31. Ecce ego ad prophetas, ✕ dicit Dominus : (i) qui

proferunt prophetias linguæ, et dormitant dormitionem suam. 32. Ecce ego ad prophetas, + qui prophetant : somnia falsa, ✕ dicit Dominus : et narrant ea, et seduxerunt populum meum in mendaciis suis, et (k) in erroribus suis, et ego non nisi eos, nec præcepi eis, et utilitatem adferendo non utilitatem adferent populo huic, ✕ dicit Dominus : 33. Et si interrogaverit te populus hic, vel propheta, vel sacerdos, dicens : Quid (l) onus Domini? et dices eis : Vos estis onus, (m) et dilacerabo vos, dicit Dominus. 34. Et propheta, et sacerdos, et populus, quicumque dixerint : Onus Domini : et ulciscar ✕ super : hominem illum, ✕ et super : domum ejus. 35. Quia sic dicetis unusquisque ad proximum suum, et unusquisque ad fratrem suum : B quid respondit Dominus, et quid locutus est Dominus? 36. Et onus Domini ne nominetis amplius : quia onus Domini erit homini sermo ✕ ejus : Et perturbastis ✕ verba Dei viventis, Domini virtutum, Dei nostri. 37. Sic dicetis ad prophetam : Quid respondit tibi Dominus, et quid locutus est Dominus? 38. (n) Et si onus Domini dixeritis : propter hoc hæc dicit Dominus : Pro eo quod dixistis sermonem hunc, onus Domini, et nisi ad vos, dicens : Non dicetis, onus Domini. 39. Propter hoc ecce ego sumo ✕ vos onere : et dilacerabo vos, et urbem, quam dedi vobis, et patribus vestris, ✕ a facie mea : 40. Et dabo super vos opprobrium sempiternum, et ignominiam sempiternam, quæ non oblivioni tradetur.

Cap. XXIV. — 1. Ostendit mihi Dominus duos (o) calathos ficuum, positos ante faciem templi Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Jeconiam filium Joacim regem Judæ, et principes ✕ Judæ : (p) et artifices, et vinctos et divites ex Jerusalem, et adduxit eos in Babylonem. 2. Calathus unus ficuum elegantium valde, ut ficus præcoces : et calathus alter ficuum malarum valde, quæ non comedentur præ malitia sua. 3. Et dixit Dominus ad me : Quid tu vides, Jeremia? Et dixi : Ficus, ✕ ficus : elegantes valde, ✕ et ficus : malas, quæ malæ sunt valde, quæ non comedentur præ malitia sua. 4. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 5. Hæc dicit Dominus Deus Israelis : Ut ficus hæc elegantes, ita recognoscam eos, qui transmigrarunt Judæ, quos nisi ex loco hæc in terram Chaldæorum in bona. 6. Et firmabo oculos meos super eos in bona : et restituum eos in terram hanc, et reedificabo eos, et non destruiam (q) : et

(q) S., et extenderunt manus malas. (r) A., absinthium. S., amaritudinem. (s) A., capitis. Heb. capitis (*). (t) A., crassus. S., pollutus lapidibus. (u) Omnipotens. (x) Ejus. (y) A., in ineffabili. S., in confabulatione. (z) Ejus (a) A., tempestas. *Symmachi* כריתא כריתא vox ignotæ mihi notionis. [Non possumus non mirari hanc Norbergii confessionem. Notissima enim tritissimaque est vox כריתא apud Syros auctores nec non apud rabbinos Syro utentes idiome. Significat, turbo, Boreas. Pluries insuper comparet in Syro textu V. T. Cf. Job xxi, 48; xxvii, 20; xxxvii, 9. Nahum i, 5. Radix est כר. Drach.] (b) Ira egrediatur, et turbo super caput impiorum. (c) A., cogitationis. (d) A., in ineffabilibus meis. (e) A., S., numquid Deus de propinquus? (f) A., S., somniavi, somniavi. (g) Nominis. (h) A., malleus confringens petram. (i) A., qui assumunt linguam suam, et dicunt. S., et præparantes sermonem. (k) A., S., in miraculis suis. (l) A., currus. (m) A., et derelinquam vos. (n) Et onus Domini non dicetis. (o) A., S., fiscellas. (p) A., S., et principem fabricorum. (q) Eos.

(*) Vox Hebr. כריתא hic potius *fellis* vertenda. Drach.

plantabo eos, et non extirpabo. 7. Et dabo eis cor, et cognoscendum me, quod ego sum Dominus : et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deus ; quia se convertent ex toto corde suo. 8. Et ut fi us male, quæ non comedentur præ malitia sua. hæc dicit Dominus, sic tradam Sedeciam regem Judæ, et (r) magnates ejus, et residuum Jerusalem, qui residui sunt in terra hæc, eos, qui habitant in Ægypto. 9. Et dabo eos (s) in dispersionem in omnia regna terre, et in opprobrium, et in fabulam, et (t) in odium, et in maledictionem in omni loco, quo expellam eos illuc. 10. Et mittam in eos gladium, et famem, et (u) mortem, donec consumantur de terra, quam dedi eis, et patribus eorum :

Cap. XXV. — 1. (v) Verbum, quod factum est ad Jeremiam super omnem populum Judæ, in anno quarto Joacim filii Josiæ regis Judæ : is est annus primus Nabuchodonosoris regis Babylonis, verbum : 2. quod locutus est Jeremia propheta : ad omnem populum Judæ, et ad habitantes in Jerusalem, dicens : 3. (x) In anno tertio decimo Josiæ filii Amon regis Judæ, et usque ad diem hunc isti : tres et viginti anni, factum est verbum Domini ad me : et locutus sum ad vos, antevertens et dicens, et non audivistis : 4. (y) et misi ad vos omnes servos meos prophetas, in matutino mittebam, et non audivistis, et (z) non attendistis auribus vestris ad audiendum : 5. dicens : Revertimini nunc (a) unusquisque a via sua mala, et a studiis malis vestris, et habitabitis in terra, quam dedi vobis, et patribus vestris a sæculo, et usque in sæculum. 6. Ne ambuletis post deos alienos, ad colendum servitium eis, et ad adorandum eos, ut ne irritetis me in operibus manuum vestrarum, ad malefaciendum vobis, 7. et non audistis me, dicit Dominus, ut irritetis me in operibus manuum vestrarum, ad male faciendum vobis : 8. Propter hoc hæc dicit Dominus virtutum : Quia (b) non credidistis verbis meis, 9. ecce ego mitto, et sumam (c) omnem tribum aquilonis, dicit Dominus, et ad Nabuchodonosorem regem Babylonis servum meum : et adducam eos super terram hæc, et super habitantes in ea, et super omnes gentes, quæ in circuitu ejus, (d) et vastabo eos, et dabo eos in exitium, et in sibilum, (e) et in opprobrium sempiternum : 10. et perdam ex eis vocem gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ, vocem molæ, et lumen lucernæ. 11. Et erit omnis terra hæc in desolationem, (f) et in exitium : et colent servitium in gentibus his : regi Babylonis septuaginta annis. 12. Et cum im-

pleti fuerint hi septuaginta anni, et (g) ultriscar super regem Babylonis, et super gentem illam, dicit Dominus, iniquitates eorum, et super terram Chaldæorum, et ponam eos in exitium sempiternum : 13. et inducam super terram omnia verba, quæ locutus sum super ea ; omnia, quæ scripta sunt in libro hoc, quæ prophetavit Jeremia super omnibus gentibus. 14. Quia coluerunt servitium in eis item ipsis gentes multæ, et reges magni, et retribuam eis secundum opus eorum, et secundum facta manuum eorum : 15. Quia sic dixit Dominus Deus Israelis ad me : Sume calicem vini (i) non mixti hujus ex manu mea, et dabis bibendum cum omnibus gentibus, ad quas ego mitto te : 16. et bibent, (k) et evoment, et insanient ab ante faciem gladii, quem ego mitto in medium eorum. 17. Et sumsi calicem ex manu Domini, et dedi bibendum omnibus gentibus, ad quas misit me Dominus ad eas : 18. Jerusalem, et urbibus Judæ, et regibus ejus, et principibus ejus, ad ponendum eos in desolationem, et (m) in non pervium, et in sibilum, et in maledictionem in die hoc : 19. et Pharaoni regi Ægypti, et servis ejus, et (n) magnatibus ejus, 20. et omni populo ejus, et omnibus mixtis ejus, et omnibus regibus insularum, et omnibus regibus terræ (o) alienigenarum : etiam Ascaloni, et Gazæ, et Accaron, et residuo Azoti, 21. et Idumææ, et Moabitidi, et filiis Ammon, 22. et omnibus regibus Tyri, et omnibus regibus Sidonis, et regibus insularum, qui trans mare, 23. et Dadan, et Theman, et Boz, et omni tonso versus faciem suam, 24. et omnibus regibus Arabiæ : et omnibus regibus commixtis, diversantibus in deserto, 25. et omnibus regibus Zamri, et omnibus regibus Ælam, et omnibus regibus Persarum, 26. et omnibus regibus aquilonis, qui prope, et qui longe, unicuique ad fratrem suum, et omnibus regibus terræ, quæ super facie terræ, et regi Sisac : bibet (p) unusquisque ex eis. 27. Et dices ad eos : Sic dixit Dominus omnipotens Deus Israelis : Bibite, et inebriamini, et vomite, et cadetis, et non resurgetis ab ante faciem gladii, quem mittam inter vos. 28. Et erit quando non voluerint accipere calicem a manu tua, ut bibant, etiam dices eis : Sic dixit Dominus virtutum : Bibendo bibetis ; 29. quia ecce in urbe, quæ nominatum est nomen meum super eam, ego incipio malefacere : et vos mundando mundabimini : non mundabimini ; quia gladium ego invoco super omnes habitantes super terra, dicit Dominus virtutum : 30. Et tu prophetabis super eos omnia verba hæc, et dices ad eos : Dominus ex excelso (r) vaticina-

(r) A., S., principes. (s) A., S., commotionem in mala omnibus regnis. (t) A., in opprobrium. S., in fabulam. (u) A., S., pestem. (v) Capita sequuntur ut in textu Hebraico. Drach. (x) A., S., ab anno tertio decimo. (y) Reliqui, et misit Dominus. (z) A., S., non inclinastis. (a) A., vir. (b) A., S., non audivistis me. (c) A., S., omnes consanguinitates. (d) A., S., et perditioni devoheo eos. (e) A., S., et in vastationem. (f) A., et in sterile. (g) A., S., visitabo. (h) S., in servitium redigent enim etiam eos gentes multæ. (i) A., iræ. S., Th., furoris. (k) A., et commovebuntur simul, et inique agent. S., et in deliciis vivent, et tumultuabuntur. (l) Super eas. (m) A., in sterile. S., in exitium. (n) A., S., principibus ejus. (o) A., S., Felestin. [i. e. Philistim.] (p) Ultimus eorum. (q) A., exercituum. S., virtutum. (r) A., S., ruşiet

bitur : de sancto suo dabit vocem, et ex habitaculo sancto dabit vocem suam, rugiendo rugiet (s) super decore suo, vel cantilenam sicut verbum suum vaticinabitur super loco suo. Et illi, sicut (t) vindemiantes, respondebunt : Super omnes habitantes super terra (x) venit deletio, 31. super partem terræ ; quia iudicium Domini in gentibus : iudicium exercet ipse adversus omnem carnem : impii autem dati sunt in gladium, dicit Dominus. 32. (x) Sic dixit Dominus ✕ virtutum : : Ecce mala veniunt ex gente super gentem : et turbo magnus (g) egreditur ab extremo terræ : 33. et erunt occisi a Domino in die (z) Domini, (a) a parte terræ usque ad partem terræ : ✕ non plangentur, neque colligentur : : (b) non sepelientur : in sinum super facie terræ erunt. 34. Ululate, pastores, et clamate, et (c) plangite, arietes ovium ; quia completi sunt dies vestri ad mactationem, et ✕ dispersiones vestras : , et cadetis, (d) ut arietes electi : 35. et peribit fuga a pastoribus, et salus (e) ab arietibus gregis. 36. Vox clamoris pastorum, et ululatus arietum gregis, quia delevit Dominus (f) pascua eorum : , 37. et cessabunt (g) pulchra pacis ab ante faciem iræ furoris Domini. 38. Reliquit (h), ut leo, diversorium suum ; quia facta est terra eorum (i) in non pervium, ab ante faciem ✕ (k) gladii magni : , et ab ante faciem iræ furoris ejus.

Cap. XXVI. — 1. In principio regis Joacim filii Josiæ regis Judæ factum est verbum hoc a Domino, ✕ dicens : : 2. Sic dixit Dominus : Sta in atrio domus Domini, (l) et revelabis omni Judæ, vententibus ad adorandum in domo Domini, omnia verba, quæ præcepti tibi (m) revelare eis : ne diminuas verbum. 3. Fortasse audient, et revertentur unusquisque a via mala : (n) et cessabo a malis, quæ ego cogito facere eis propter studia mala eorum. 4. Et dices ✕ ad eos : : Sic dixit Dominus : Si non audieritis me, ad ambulandum in legibus meis, quas dedi ante faciem vestram, 5. ad audiendum verba servorum meorum prophetarum, quos ego mitto ad vos (o) in matutino, et misi, et non audistis ; 6. et dabo domum hanc ut Silo ; et urbem hanc dabo in maledictionem omnibus gentibus terræ. 7. Et audierunt sacerdotes, et (p) pseudoprophete, et omnis populus Jeremiam loquentem verba hæc in domo Domini. 8. Et factum est, cum cessasset Jeremia loquens omnia, quæ præceperat ei Dominus loqui omni populo, et ceperunt eum sacerdotes, et

(q) pseudoprophete, et omnis populus, dicendo . Morte morieris ; 9. quia prophetasti nomine Domini, dicens : Sicut Silo, erit domus hæc, et urbs hæc vastabitur (r) ab habitatoribus. Et congregarunt se omnis populus super Jeremiam in domo Domini. 10. Et audierunt principes Judæ verba hæc, et ascenderunt ex domo regis in domum Domini, et sederunt in vestibulo porte novæ Domini. 11. Et dixerunt sacerdotes, et (s) pseudoprophete ad principes, et omni populo, ✕ dicentes : : iudicium mortis homini huic, quia prophetavit adversus urbem hanc, sicut audistis in auribus vestris. 12. Et dixit Jeremia ad ✕ omnes : principes, et omni populo, dicens : Dominus misit me ad prophetandum super domum hanc, et super urbem hanc verba omnia, quæ audistis. 13. Et nunc meliores facite vias vestras, et opera vestra, et audite vocem Domini Dei vestri, (t) et cessabit Dominus a malis quæ locutus est super vos. 14. Et ego ecce in manibus vestris : facite mihi, (u) sicut expedit, et sicut melius vobis. 15. Sed cognoscendo cognoscetis, quod si occideritis me, sanguinem (x) innocentem vos datis super vos, et super urbem hanc, et super habitantes in ea : quia in veritate misit me Dominus ad vos, ad loquendum in aures vestras omnia verba hæc. 16. Et dixerunt principes, et omnis populus ad sacerdotes, et ad pseudoprophetas : Non est homini huic iudicium mortis, quia super nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos 17. Et surrexerunt viri (y) ex presbyteria terræ, et dixerunt ad omnem cœtum, omni conventui populi, dicentes : 18. Micha (z) Marathi erat ✕ prophetans : in diebus Hezecie regis Judæ, et dixit omni populo Judæ, dicens : Sic dixit Dominus ✕ virtutum : : Sion ut ager arabitur, et Jerusalem ut (a) tugurium erit, et mons domus + erit : (b) ut plantarium silvæ. 19. Num occidendo occidit eum Hezecia rex Judæ, et omnis Juda ? Nonne quia timuerunt Dominum, et quia petierunt a facie Domini, etiam cessavit Dominus a malis, quæ locutus est super eos ? Et nos (c) fecimus mala magna super animas nostras. 20. (d) Et homo erat prophetans in nomine Domini, Uria filius Samæ ex Curiathiarum, et prophetavit ✕ super urbem hanc, et : pro terra hac secundum omnia verba Jeremiæ : 21. et audivit rex Joacim, ✕ et omnes potentes ejus : , et omnes principes + omnia : verba ejus, et quærebant occidere eum. Et audivit Uria, ✕ et timuit, et fe-

(s) S., super placatione ejus. (t) A., calcantium, respondebit ad omnes habitatores terræ. S., torculariorum, respondebit. (u) A., venit usque ad finem terræ. S., tempus usque ad extrema terræ. (x) Hæc. (y) A., Th., suscitabitur. (z) Reliqui, ipso terræ. (a) S., Th., a principio terræ usque ad principium terræ. (b) S., non plaudent super eis. (c) A., S., constringite vos. (d) A., ut vas expeditum. (e) A., valde magnatum. (f) A., S., pascuum. (g) S., arva pacifica. A., decora paci. (h) Unusquisque. (i) A., S., in exitium. (k) A., iræ solitaria. Th., iræ turba. (l) A., et loqueris super omnibus urbibus Judæ. (m) A., ad loquendum. (n) A., et acquiescam. (o) S., cum anteverto et mitto. (p) A., S., prophete. (q) A., S., prophete. (r) S., eo quod non sint habitantes : et aggressi sunt congregatum. (s) A., S., prophete. (t) A., S., et conquiescet. (u) A., ut bonum, et ut rectum in oculis vestris. S., ut pulchrum et ut videtur vobis justum. (x) S., non culpatum. (y) A., ex senioribus terræ. (z) A., filius Marathi. (a) A., acervus : in non pervium. (b) S., in tumultu silvæ. (c) A., S., facinus. (d) S. et vir, homo.

git. et ingressus est in Ægyptum. 22. ✕ Et misit rex Joacim viros in Ægyptum, Eliathan filium Abchor (*), et viros cum eo in Ægyptum : 25. et eduxerunt eum inde : (z) et introduxerunt eum ad regem Joacim, et percussit eum gladio, et projecit eum (f) in sepulchrum filiorum populi sui. 24. Verumtamen manus Abicam filii Saphan erat cum Jeremia, ut ne traderetur in manus populi, ne interficerent eum.

Cap. XXVII. —1. ✕ In principio regni Joacim filii Josiæ regis Judæ factum est verbum hoc ad Jeremiam a Domino, dicens : 2. Sic dixit mihi Dominus ✕ ad me : Fac tibi vincula collarium, et pone ea super collum tuum. 3. Et mittes ea ad regem Idumææ, et ad regem Moab, et ad regem filiorum Ammon, et ad regem Tyri, et ad regem Sidonis, in manibus nuntiorum eorum venientium + in occursum eorum : in Jerusalem ad Sedeciam regem Judæ. 4. Et præcipies eis dicere ad dominos suos : Sic dicit Dominus ✕ virtutum : Deus Israelis : Sic dicetis ad Dominos vestros : 5. Ego feci terram, (g) et cælum, et animalia, quæ sunt super ✕ facie : terræ, in robore meo magno, et in brachio meo excelso, et dabo eam, (b) cuicumque placebit in oculis meis : 6. ✕ et nunc ego sum, qui : dedi (i) ✕ omnem : terram hanc ✕ in manu Nabuchodonosoris regis Babylonis servi mei, ✕ etiam : (k) bestias campi + ad colendum : ✕ dedi ei, ad colendum servitium ei : 7. et colent servitium ei omnes gentes, et filio ejus, et filio filii ejus, donec veniat tempus : + (l) iræ : ✕ ejus, etiam ejus : et colent servitium ei gentes multæ, et reges magni : 8. et erit gens, et regnum, quicumque non ✕ coluerint servitium Nabuchodonosori regi Babylonis, et quicumque : non infecerint collum suum sub jugum regis Babylonis, in gladio, et in fame, ✕ et (m) in morte : visitabo (n) ✕ super : gentem illam, dicit Dominus, donec deficiant in manu ejus. 9. Et vos ne audiatis prophetas vestros, et divinantis vestros, et somniantes vestros, ✕ et nuntios vestros : , et præstigiatores vestros, + et veneficos vestros : , ✕ qui : dicunt vobis ✕ dicendo : Non operabimini regi Babylonis ; 10. quia mendacia illi prophetant vobis, ita ut removeant vos a terra vestra ✕ et dispergam vos, et peribitis : , 11. et gens, quæcumque introduxerit collum suum sub jugum regis Babylonis, et operata fuerit ei, etiam relinquam eam super terra sua, ✕ dicit Dominus : , et operabitur in ea, et habitabit in ea. 12. Et ad Sedeciam regem Judæ locutus sum secundum

A omnia verba hæc, dicens : Introducite collum vestrum ✕ sub : jugum regis Babylonis, et colite servitium ei, et populo ejus, et vivite. 13. Quare moriemini, tu, et populus ✕ tuus in gladio, et in fame, et in morte, secundum id quod loquitur Dominus ad populum, quicumque non coluerit servitium regi Babylonis. 14. Et non audietis verba prophetarum, qui dicunt ad vos, dicendo : : (o) Non servitis regi Babylonis, 15. quia iniqua illi prophetant vobis, quoniam non nisi eos, dicit Dominus, ✕ et illi : prophetant in nomine meo (p) in iniquo, ut perdant vos. Et peribitis vos, et prophetæ, qui prophetant vobis + in iniquo mendacia : . 16. Vobis, et sacerdotibus, et omni populo huic locutus sum, dicens : Sic dixit Dominus : Ne audiatis verba prophetarum, qui prophetant vobis, dicentes : Ecce vasa domus Domini revertentur ex Babylone ✕ nunc confestim : , quia (q) iniqua prophetant + vobis, non nisi eos : . 17. ✕ Ne audiatis eos : Colite servitium regi Babylonis, et vivite, et quare fiet urbs hæc deserta : ? 18. Si prophetæ sunt, (r) et si est verbum Domini in eis, occurrant nunc + mihi (s), quia sic dicit Dominus, et ex residuo vasorum, quæ non sumisit rex Babylonis, cum captivum abduxit Jechoniam a Jerusalem, in Babylonem ingredientur : (t) ✕ dicit Dominus Dominus virtutum, ut non abeant vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, et in domo regis Judæ, et in Jerusalem, in Babylonem. 19. Quia hæc dicit Dominus virtutum de columnis, et de mari, et de Machonoth, (u) et super residuo vasorum, quæ residua sunt in urbe hac : 20. quæ non sumisit Nabuchodonosor rex Babylonis, quando deportavit Jechoniam filium Joacim regem Judæ ex Jerusalem in Babylonem, et omnes liberos Judæ, et Jerusalem. 21. Quia hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis super vasa, quæ residua sunt in domo Domini, et in domo regis Judæ, et in Jerusalem : 22. In Babylonem adducentur, et ibi erunt usque ad diem, quo visitabo ea, (x) hæc dicit Dominus, et ascendere faciam ea, et reducam ea in locum hunc : .

Cap. XXVIII. —1. Et factum est in anno illo ✕ in principio, (y) cum regnaret Sedecia rex Judæ, in anno : quarto, in mense quinto dixit mihi Hanania filius Azor (z) pseudopropheta, qui ex Gabaon, in domo Domini ante oculos sacerdotum, et omnis populi, dicens : 2. Sic dixit Dominus ✕ virtutum Deus Israelis, dicendo : : Contrivi jugum regis Babylonis. 3. Adhuc duo anni dierum, ego reducam ad locum hunc omnia vasa domus Domini, (a) ✕

(*) Ita cod. Syr. דעבשיר *Abchoris*; sed lapsus scribæ, pro דעבבור *Achboris*; Græcæ, τοῦ Ἀχθώρ. Drach. (z) Et adduxerunt eum. (f) *Reliqui*, calaver ejus. (g) Et homines. (h) *Reliqui*, cui placet. (i) A., S., omnes terras. (k) A., bestiam regionis. (l) S., terræ ejus. (m) A., S., in peste. (n) Eos. (o) *Reliqui*, non coletis servitium. (p) A., in mendacio. (q) S., mendacia. (r) A., et non est verbum Domini in eis. (s) A., in Domino exercituum. (t) Hæc, quibus sunt asterisci, pro superioribus, quibus sunt lemmisci, addita sunt ex versione Theodotionis, æquiparantia vi iis, quæ *Reliqui* fecerunt (i. e. *transulerunt*). [Ita scholion codicis Syr. Drach.] (u) A., et super basibus. S., et pro basibus. (z) A., S., dicit Dominus. (y) Regis. (z) A., S., propheta. (a) Hæc, quibus sunt asterisci, pro iis sunt, quæ apud LXX interpretes fuerunt. (Hæc obscura i a vertenda putavi, verbis הלך לך ad voces הלך לך לך *transfereendis mihi visis*.) [Pro intelligentia hujus Norbergii observat onis adponimus hic scholion sicut habetur in cod. Syr. הלך לך לך לך : Drach.]

quæ sumsit Nabuchodonosor rex Babylonis ex loco hoc, et introduxit ea in Babylonem, 4. et Jechoniam filium Joacim regem Judæ, et omnem captivitatem Judæ, qui ingressi sunt in Babylonem, ego reducam in locum hunc, dicit Dominus ; et Jechoniam, et transmigracionem Judæ ; quia conteram jugum regis Babylonis. 5. Et dixit Jeremia propheta : ad Hananiam pseudopphetam : ante oculos sacerdotum, et ante oculos omnis populi, stantium in domo Domini, 6. et dixit Jeremia propheta : (b) Vere sic faciet Dominus : statuēt Dominus verbum tuum, quod tu prophetas, ad reverti faciendum vasa domus Domini, et omnem transmigracionem ex Babylone ad locum hunc. 7. Verumtamen (c) audite nunc : verbum hoc, quod ego dico in aures (d) vestras, et in aures omnis populi. 8. Prophetæ, qui fuerant priores me, et priores (e) vobis a sæculo, et prophetarunt (f) super terra multa, et super regnis magnis in bellum, et in mala, et in mortem. 9. Prophetæ, qui prophetavit in pacem, quum venit verbum prophetae, (g) cognosceat prophetam, quem misit eis : Dominus (h) in fide. 10. Et sumsit Hanania propheta : in oculis omnis populi : collaria ex collo Jeremiae prophetae, et confregit ea. 11. Et dixit Hanania ante oculos omnis populi, dicens : Sic dixit Dominus : Sic confringam jugum Nabuchodonosoris regis Babylonis (i) super duobus annis dierum (k) ex collis omnium gentium. Et abiit Jeremia propheta : in viam suam. 12. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, postquam confregit Hanania propheta : collaria ejus ex collo (l) ejus prophetae, dicens : 13. Vade, et dic ad Hananiam, dicendo : Sic dixit Dominus : Collaria ligni confregisti, et faciam (m) pro his collaria ferri : 14. quia sic dixit Dominus virtutum : Deus Israelis : jugum ferri posui super collum omnium gentium harum, ad serviendum Nabuchodonosori regi Babylonis, et colent servitium ei, et quoque (n) bestias agri dedi ei. 15. Et dixit Jeremia propheta Hananiae prophetae : Audi nunc, Hanania : Non misit te Dominus : et tu confidere fecisti populum hunc (o) super iniquis. 16. Propter hoc sic dixit Dominus : Ecce ego mitto te a facie terræ : hoc anno tu morieris ; quia obliquitatem : tu locutus es ad Dominum. 17. Et mortuus est Hanania propheta in anno illo : in mense septimo.

Cap. XXIX. 1. Et hæc verba libri, quæ misit Jeremia propheta : ex Jerusalem ad seniores transmigracionis, et ad sacerdotes, et ad pseudopphetas, epistolam in Babylonem et demigra-

tionem ; et ad omnem populum ; quos deportavit Nabuchodonosor a Jerusalem in Babylonem ; 2. (p) cum ad ultimum egressus est Jechonia rex, et regina, et eunuchi, et principes Judæ ex Jerusalem ; et omnis liber, et (q) artifex, et vincitur ex Jerusalem, 3. in manu Eleasæ filii Saphan, et Gamariæ filii Helciae, quem misit Sederia rex Judæ ad Nabuchodonosorem : regem Babylonis et in Babylonem ; dicens : 4. Sic dixit Dominus virtutum : Deus Israelis super demigracionem, quam demigrare fecit ex Jerusalem in Babylonem ; 5. Edificate domos, et habitate, et plantate hortos, et edite fructus eorum, 6. et sumite uxores, et facite natos filios, et filias, et sumite filiis vestris uxores, et filias vestras date viris, et pariant filios et filias, et multiplicamini ibi ; et ne diminuamini : 7. et vivite (r) in pacem terræ, in quam demigrare feci vos illuc : et orate pro eis ad Dominum ; quia in pace (s) eorum sit vobis pax. 8. Quoniam sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Non persuadeant vobis pseudopphetæ vestri : et qui in vobis ; et non (t) persuadeant vobis : divinatores vestri : et ne audiat (u) in somniis vestris, quæ vos somnatis ; 9. quia iniqua illi prophetant vobis super nomine meo : non misi eos, dicit Dominus. 10. Quia sic dixit Dominus : (x) Cum futuri sunt impleri Babyloni septuaginta anni, visitabo vos, et imponam super vos verba mea bona ; ad reducendum vos in locum hunc. 11. Quia ego scio cogitationem, quia ego sum : et cogitans super vos, dicit Dominus ; cogitationem pacis, et non mala, ad dandum vobis post hæc etiam spem : 12. et invocate me, et ibitis ; et orate ad me, et exaudiam vos. 13. Et quæretis me, et invenietis me, quia quæretis me in toto corde vestro : 14. et apparebo vobis, dicit Dominus, et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos ex omnibus gentibus, et ex omnibus locis, quo dispersi vos illuc, dicit Dominus : et reducam vos in locum, unde deportavi vos illuc. 15. Quia dixistis, quod constituit nobis Dominus prophetas in Babylone. 16. Quia hæc dicit Dominus ad regem sedentem super solio Davidis, et super omnem populum habitantem in urbe hæc, fratres vestros, qui non egressi sunt cum vobis in demigracione. 17. Hæc dicit Dominus virtutum : Ecce ego mitto in eos gladium, et famem, et mortem, et dabo id ut ficus (y) Suarim, quæ non comedentur præ malitia. 18. Et persequar post eos in gladio, et in fame, et in morte, et dabo eos in commotionem omnibus regnis terræ, in juramentum, et in exitum, et in sibilum, et in opprobrium in omnibus gentibus, quo dispersi eos illuc. 19. Pro

(b) A., fideliter te geres. Heb. amen. (c) Anli. (d) Tuas. (e) Te. (f) A., super terris multis. (g) A. S., cognosceatur. (h) A., S., in veritate. (i) Rursus. (k) Ex collo. (l) Jeremia. (m) Pro eis. (n) A., bestiam regionis. (o) A., S., super mendacio. (p) A., postquam egressus est Jechonia rex, et quæ est regina. (q) S., principem fabricorum, et eum, qui includit. (r) A., S., in pacem urbis. (s) Ejus. (t) Reliqui : seducant vos prophetæ vestri. (u) Ad somnia. (x) A., in ore impletionis, Babyloni. (y) A., non comedentur. S., ultimas

eo quod non audiverunt verba mea, dicit Dominus, quia misi ad eos servos meos prophetas, antevertens et mittens, et non (z) audiverunt, dicit Dominus. 20. Et vos audite verbum Domini, omnis demigratio, quam misi ex Jerusalem in Babylonem : (a). 21. Sic dixit Dominus ✕ virtutum : Deus Israelis super Achiab ✕ filium Culike : et super Sedeciam ✕ filium Maasie, prophetantes vobis super nomine meo (b) in iniquo : Ecce ego do eos in manus ✕ Nabuchodonosoris : regis Babylonis : et occidet eos ante oculos vestros. 22. Et sument ex eis maledictionem in omni demigratione Judæ, quæ in Babylone, dicentes : Faciat te Dominus, sicut fecit Sedeciam, et sicut Achiab (c), quos (c) frixit rex Babylonis in igne. 23. propter (d) iniquitatem, quam fecerunt in Israele, et stuprarunt uxores (e) civium suorum, (f) et revelarunt verbum in nomine meo ✕ iniquum : quod non præcepi eis : et ego ✕ sum guarus, etiam : testis, dicit Dominus. 24. Et ad Samæam Nehemalitam dices, ✕ dicens : 25. Hæc dicit Dominus virtutum Deus ✕ Israelis, dicens : Pro eo quod tu misisti in nomine (g) tuo libros ad omnem populum, qui in Jerusalem, + quum non misisti te in nomine meo : et ad Sophoniam filium Maasie, ✕ et ad omnes sacerdotes : dicendo : 26. Dominus dedit te sacerdotem pro Joadâ sacerdote, (h) ut esses præfectus in domo Domini omni homini, + (i) qui insanit, et omni homini : qui prophetat : et dabis eum in carcerem, et in cataractam. 27. Et nunc quare (k) non increpastis Jeremiam, qui ex Anathoth, qui prophetat vobis? 28. Quod propter hoc misisti (l) ad vos in Babylonem, dicens : Momentum est : ædificate domos, et habitate, et plantate hortos, et comedetis fructus eorum. 29. Et legit Sophonia ✕ sacerdos : librum ✕ hunc in aures Jeremie prophete : 30. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens : 31. Mitte ad ✕ omnem : demigrationem, dicens : Sic dixit Dominus super Samæam Nehemalitam, quia prophetavit vobis Samæa, et ego non misi eum, et confidere fecit vos (m) super iniquo : 32. propter hoc sic dixit Dominus : Ecce ego visitabo super Samæam ✕ Nehemalitam : et super (n) genus ejus : et non erit ei ✕ homo sedens : inter vos, ad videndum bona, quæ ego faciam vobis, ✕ dicit Dominus, quia machinationem locutus est super Domino :.

Cap. XXX. — 1. Verbum, quod factum est ad Je-

remiam a Domino : 2. Sic dixit Dominus Deus Israelis, dicens : Scribe ✕ tibi : omnia verba, (o) quæ revelavi tibi, in libro : 3. quia ecce dies veniunt, dicit Dominus, et reducam (p) demigrationem populi mei Israelis, et Judæ, dicit Dominus, (q) et reducam eos in terram, quam dedi patribus eorum, (r) et imperitabunt ei. 4. Et hæc verba, quæ locutus est Dominus super Israele, et ✕ super : Juda. 5. Sic dixit Dominus : Vocem (s) timoris audietis : timor, et non est pax. 6. Interrogate ✕ hunc : et videte, si peperit masculus? + et de timore, in quo detinebunt latus et salutem? quare vidi omnem hominem, et manus ejus super latus ejus? ✕ sicut illa : quæ parit, versæ sunt ✕ omnes : facies in auriginem : 7. + Facta sunt : ✕ væ : quia magnus dies ille, et non est talis : et tempus angustum est Jacobo, 8. et ex hoc servabitur : ✕ et erit : in die illo, dicit Dominus ✕ virtutum : confringam jugum ex collo eorum, et vincula eorum abscondam : (t) et non servient illi rursus alienis : 9. et servient Domino Deo suo, et Davidi regi suo, ✕ quem : excitabo eis. 10. ✕ Tu autem ne timeas, serve mi, Jacob, dicit Dominus, neque paveas, Israel : quia ecce ego redimo te e longinquo, et semen tuum a captivitate eorum : et revertetur Jacob, et requiescet, et bene patietur, et non erit exterrens. 11. Quia tecum sum, dicit Dominus, ad redimendum te : quia faciam consummationem in omnibus gentibus, in quos dispersi te illuc : te autem non faciam te consummationem et erudiam te in iudicium, et impunem dimittendo non impunem dimittam te : 12. (u) Sic dixit Dominus : Excitavi ✕ contractionem tuam : dolorosa plaga tua : 13. non est, qui iudicet iudicium : in dolorem sanata es : (x) utilitas non est tibi. 14. Omnes amici tui oblitisunt tui, ✕ ipse : (sic) non interrogabunt de te ; quia percussione inimici percussi te, disciplina dura super omnem iniquitatem tuam multiplicata sunt peccata tua. 15. ✕ Quare clamas super contractionem tuam? violens dolor tuus propter multitudinem iniquitatum tuarum : quod invaluerunt peccata tua, fecerunt hæc tibi : 16. Propter hoc omnes, qui comedunt te, comedentur : et omnes (y) inimici tui carnem suam omnem comedent : + super multitudinem iniquitatum tuarum multiplicata sunt peccata tua, fecerunt hæc tibi : et erunt, qui illudunt tibi in ludibrium, et omnes, (z) qui deprædati sunt te, dabo in prædam. 17.

(z) Audivistis. (a) Scholion cod. Syriaci : Allata hic verba quædam secundum Aquilam, uti quidem iis, quæ LXX interpretes postea posuerunt, congruentiora, ibi posita sunt. (b) A., in mendacio. (c) Effer, Achiab. Dr. (c) A., S., assavit. (d) A., nefas. (e) A., sociorum. S., proximi. (f) A., S., et locuti sunt. (g) Meo. (h) S., ut esses speculator domus Domini apud omnem virum prædicentem et prophetantem, ut conjiceres eum in domum tormentorum, et sub sera. (i) A., insano. S., perditio. (k) Reliqui, non increpasti Jeremiam Anathothiten. Convitiati estis. (l) A., S., ad nos. (m) A., super mendacio. (n) A., semen ejus. (o) A., S., quæ locutus sum. (p) Aversionem. (q) A., et collocabo. (r) A., S., et possidebunt. (s) A., stuporis audivimus : pavor. (t) S., non in servitutum redigent eum amplius alieni, sed colent servitutum Domino Deo suo, et Davidi regi suo. (u) A., quoniam hæc dicit Dominus : reserta spes contractionis tuæ : dura plaga tua : non est, qui iudicet ad alligationem sanitarum tuarum. (v) S., sanitas. (y) A., S., oppressores tui omnes illi in captivitate ibunt. S., deducentur. (z) S., qui diripiunt te in dirptionem.

Quia adducam (a) sationem tuam : a plaga dolorosa sanabo te, dicit Dominus; (b) quia dispersa vocata es. ✕ Sion hæc : + venatio vestra est; quia qui quærat eam, non est. 18. (c) Sic dixit Dominus : Ecce ego reducam demigrationem ✕ tentiorum : Jacobi, et (d) captivitatis ejus miserebor. Et ædificabitur urbs super altitudinem ejus : et templum juxta judicium suum sedebit. 19. Et egredientur (e) ex eis celebrantes, et vox ludantium : et multiplicabo eos, et non minuentur, ✕ et effundam eos, et non pauci reddentur : 20. Et egredientur filii eorum, ut antea : (f) et testimonia eorum ante faciem meam dirigentur : et visitabo ✕ super omnes, qui affligunt eos : 21. (g) et erunt potentiores eo super eos : et princeps ejus ex eo egredietur. (h) Et congregabo eos, et se convertent ad me : quoniam quis hic est, qui dederit cor suum (i) converti ad me, ✕ dicit Dominus? 22. Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum : 23. (k) Quia ira Domini furibunda egressa est : egressa est ira, quæ versata super impios venit. 24. Non revertetur ira furoris Domini, donec faciat, et donec constituat præparationem cordis sui. In fine dierum cognoscetis ea.

CAP. XXXI.—1. In tempore illo dixit Dominus, Ero in Deum (l) generi Israelis, et illi erunt mihi in populum. 2. Sic dixit Dominus : Inveni (m) calidum in deserto (n) cum iis, qui perierunt gladio. Ite, et ne perdati Israeliam : 3. ex longinquo Dominus visus est ei. Dilectione, quæ in sæculum, dilexi te : propter hoc traxi te ad misericordiam adipiscendam. 4. Ædificabo te, et ædificaberis, virgo Israelis : (o) adhuc assumes tympanum tuum, et egredieris (p) cum turba ludantium. 5. Rursus plantabis vineas in monte Samariæ : plantate plantationes, (q) et laudate : 6. quia est dies (r) vocationis defendentis sermone in montibus Ephræm : surgite, (s) et ascendite in Sionem ad Dominum Deum nostrum. 7. (t) Sic dixit Dominus ✕ Jacobo : (u) Exsultate, lætamini, et hincite super caput gentium : audita facite, et laudate, dicite : Salvavit Dominus populum suum, reliquias Israelis. 8. Ecce ego adduco eos ex aquilone, et congregabo eos (x) ab extremo terræ in solemnitate paschatis; ✕ et ad faciendum filios turbam multam : in eis cæcus, et

A claudus, gravida, et pariens simul : cœtus magnus, et revertentur huc. 9. In fletu exierunt, et in consolatione adducam eos (y) confirmans (*) super rivos aquarum in via recta, et non errabunt in ea. Quia factus sum I-raeli in patrem : et Ephræm primogenitus meus est. 10. Audite verbum Domini, gentes, et annuntiate in insulas longinquas, dicite : Qui ventilavit Israeliam, congregabit eum, et custodiet eum, ut qui pascit gregem suum. 11. Quia redemit Dominus Jacobum, (z) liberavit eum e manu durioris eo : 12. et venient, et lætabuntur, ✕ et exsultabunt : (a) in monte Sionis : et venient super bona Domini, super terram frumenti, et vini, (b) et fructum, et jumentorum, et ovium, et boum : et erit anima eorum, (c) ut lignum, quod dat fructus : et non esurient amplius. 13. Tunc gaudebunt virgines (d) in cœtu adolescentium, et senes + gaudebunt : et vertam luctum eorum in gaudium, (e) et faciam eos lætantes ✕ e mœroribus eorum : 14. + Magnificabo, et inebriabo animam sacerdotum + filiorum Levi : ✕ pinguedine : et populus meus bonis meis saturabuntur, ✕ dicit Dominus : 15. Sic dixit Dominus : Vox in Rama audita est, (f) lamentatio, et fletus : Rachel deplorans super filiis suis : non voluit (g) requiescere ✕ super filiis suis : quia non sunt. 16. Sic dixit Dominus : Desistat vox tua a fletu, et oculi tui a lacrimis; quia est merces operi tuo, ✕ dicit Dominus : et revertentur ex terra inimicorum : 17 ✕ et erit spes extremitati tuæ, dicit Dominus : (h) permanentia filiis tuis in terminos eorum. 18. Audiendo audiivi Ephræm (i) conquerentem : castigasti me, et castigatus sum : ut vitulus (k) non didici. Convertite me, et convertar, quia tu Dominus Deus meus : 19. quoniam (l) ad finem captivitatis meæ pœnituit me, (m) et ad finem ex quo cognovi, (n) ingemui præ die pudoris, et ostendi tibi, quod accepi opprobrium ab adolescentia mea. 20. Es filius (o) dilectus mihi Ephræm : ✕ es : parvulus delicatus; quia (p) pro eo quod verba mea in eo (q), recordando recordabor ejus ✕ iterum : (r) propter hoc (s) festinavi super eo, miserando miserebor ejus, dicit Dominus. 21. Constitue teipsam, ✕ (t) speculatores fac tibi ipsi : (u) punitio-nem, da cor tuum (x) in humeros : (y) via, in qua

(a) A., S., sanitatem tibi. (b) S., quia remota vocata es. (c) Hæc. (d) S., diversoriis ejus gratiam faciam. (e) A., S., ex eis gratiarum actio. (f) A., S., et cœtus. (g) S., et erit fortis ejus ex eo. A., et erit fortior ejus ex eo. (h) A., S., et accedere faciam eum, et accedet ad me. (i) A., accedere ad me. (k) A., ecce turbo Domini, ira, quæ egredietur, procella evertens. S., ecce tempestas Domini. (l) A., omnibus cognationibus. (m) Reliqui, gratiam. (n) A., populus deletus gladio, qui abijt, ut requiem præstet Israeli. S., populum servatum a gladio, qui abijt, ut requiem præstet Israeli. (o) A., ornaberis. (p) A., in turba. (q) A., et profanate. (r) A., S., clamantur custodes in monte Ephræm. (s) A., S., ascendamus. (t) Hæc. (u) A., laudate. (x) A., a foveis. (y) A., ducam eos ad fontes aquarum. (*) Pro כשרר, confirmans, scribendum putem כשרר, hospitari faciens. Norberg. (z) A., et roboravit eum. (a) S., in altitudine Sionis. (b) S., super oleum. (c) A., ut hortus irriguus. (d) A., in turba, et adolescenties, et senes simul. (e) A., et consolabor eos, et lætificabo eos. (f) A., S., canticum fletus amaritudinum. (g) A., consolationem accipere super filiis suis, quia non sunt. (h) A., et revertentur filii in terminos suos. Th., filii tui. (i) A., demigrantem. (k) Th., non eductus. (l) A., postquam conversus fui, pœnituit me. (m) A., S., et postquam cognovi, plausi super latus meum. (n) Ingemui super diebus pudoris mei. (o) A., pretiosus. (p) S., ex. (q) Sunt. (r) A., commota sunt viscera mea ei : miserando miserabor. S., conturbata sunt vasa interiora (i. e. medastinum) mea super eo. (s) Visitavi eum. (t) A., S., speculam. (u) A., amaritudines. S., semitam. (x) A., dum crucifixa es. (y) A., S., in via, qua abiisti, revertere.

abisti, ✕ revertere, virgo Israelis : revertere ad A
urbes tuas lugens 22. Usquequo (z) reverteris, filia
despecta? quia creavit Dominus salutem + (a) in
plantationem : novam : in salute circuibunt homi-
nes. 23. Sic dixit Dominus ✕ virtutum Deus Israe-
lis : Adhuc dicent sermonem hunc in terra Judæ,
et in urbibus ejus, quando reduxero demigratio-
nem ejus : (b) Benedictus Dominus super montem
justum sanctum ejus : 24. (c) et qui habitant in Ju-
dæa, et in omni urbe ejus, cum agricola et ele-
vabitur in grege. 25. Quia inebriavi omnem
animam sitiientem, et omnem animam esurientem
saturavi. 26. Propter hoc experfactus sum, et
vidi : et somnus meus attulit voluptatem mihi.
27. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et seminabo
✕ domum Israelis, et : domum Judæ, semen bo-
num, et semen jumenti. 28. Et erit, sicut vigilans
sui super eos ✕ ad extirpandum, et ad destru-
endum, et ;, ad evertendum, ✕ et ad perdendum ;,
et ad male faciendum ; sic vigilabo super eos, ad
ærificandum, et ad plantandum, dicit Dominus. 29. In
diebus istis non dicent amplius : Patres comederunt
uvas acerbas, et dentes filiorum obstupuerunt.
30. Sed unusquisque in peccato suo morietur, ✕
(d) omnis homo ;, et qui comederit uvas acerbas,
obstupescunt dentes ejus. 31. Ecce dies veniunt,
dicit Dominus, et (e) disponam domui Israelis, et
domui Judæ (f) fœdus novum, 32, non juxta fœdus,
quod disposui patribus eorum in die, cum appreh-
endi manum eorum, ad educendum eos ex terra
Ægypti; quia illi non manserunt in fœdere meo,
etiam ego neglexi eos, dicit Dominus. 33. Quia hoc
fœdus, quod disponam domui Israelis, (g) post dies
istos, dicit Dominus : (h) quod dabo leges meas in
mentem eorum, et ✕ super pectore ; cordis eorum
scribam eas : et ero eis in Deum, et illi erunt mihi
in populum. 34. Et non docebunt ✕ iterum :
unusquisque fratrem suum, et unusquisque prox-
imum suum, dicens : Nosce Dominum; quia omnes
cognoscant me a parvo eorum usque ad magnum
eorum, ✕ dicit Dominus : quoniam propitius ero
iniquitatibus eorum, et peccatorum eorum non re-
cordabor amplius. 35. Sic dixit Dominus, qui dedit
solem in lumen diei, ✕ (i) in statutum ;, lunam et
stellas in lumen noctis, (k) et clamorem in mare, et
obstupuerunt fluctus ejus : Dominus omnipotens
nomen ei. 36. Si cessaverint leges hæ ab ante faciem
meam, dicit Dominus; etiam genus Israelis cessabit

esse gens ante faciem meam omnibus diebus. Hæc
dicit Dominus : 37. (l) Si elevatum fuerit cælum in
sublime et si depressum fuerit pavimentum terræ
deorsum; etiam ego non reprobabo ✕ omne : genus
Israelis, pro omnibus, quæ fecerunt, dicit Dominus.
38. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et ædificabitur
urbis Domino a turre Hananael usque ad portam an-
guli, 39. et exibit ✕ adhuc (m) spes ;, et dimensio
ejus coram eis usque ad collem Gareb : et cingetur
in circuitu ex lapidibus (n) electis ; 40. ✕ et omne
profundum (o) domus Fagadim : (*), (p) et cinerem,
et omnem Asarimoth usque ad torrentem Cedron,
usque ad angulum portæ equorum (q) orientis, san-
ctuarium Domino, et non amplius evellatur, neque
destruetur usque in sæculum.

B CAP. XXXII.— 1. Verbum, quod factum est ad
Jeremiam a Domino in anno decimo Sedecie regis
Judæ : hic annus octavus decimus ✕ annus : Na-
buchodonosoris, regi (sic) Babylonis. 2. Et ✕ tunc :
potestas regis Babylonis (r) fecit fossas super Jeru-
salem : et Jeremia ✕ propheta : custodiebatur in
atrio carceris, qui est in domo regis ✕ Judæ :
3. in quo clauserat eum Sedecia rex ✕ Judæ ;,
dicens : Quare tu prophetas? dicens : Sic dixit Do-
minus : Ecce ego do ✕ tñv : urbem hanc in manu
regis Babylonis, et capiet eam. 4. Et Sedecia ✕ rex
Judæ : non salvabitur a manu Chaldæorum; quia
tradendo tradetur in manus regis Babylonis, et lo-
quetur os ejus ad os illius, et oculi ejus oculos ejus
videbunt : 5. et in Babylonem (s) intravit Sedecia,
et ibi (t) sedebit, ✕ donec visitavero eum, dicit
Dominus; quia (u) si pugnaverit cum Chaldæis, (x)
non recte ageris. 6. Et dixit Jeremia : Factum est
verbum Domini ad me, dicens : 7. Ecce Nahmail
filius Salom fratris patris tui venit ad te, dicens :
Posside tibi agrum ✕ meum ;, qui in Anathoth,
quia (y) tibi jus ✕ propinquitas generis : ad acci-
piendum possessionem. 8. Et venit ad me + Nah-
mail filius Salom : fratris patris mei, ✕ juxta ver-
bum ;, in atrium carceris, et dixit mihi : Posside
✕ nunc : agrum meum, qui in Anathoth, qui in
terra Benjamin; quia tibi convenit possidere ✕ in
hæreditatem, et tu senior es, posside eum tu tibi ;.
Et cognovi, quod verbum Domini est : 9 et Possedi
agrum ✕ a Nahmail : filio fratris patris mei, ✕ qui
in Anathoth ;, et appendi ei argentum septem (z)
siclos, et decem argenti : 10. et scripsi in librum,
et sigillavi, et testari feci testes, et appendi argentum

(z) A., deprimeris in profundum, dum aversa es. (a) Femina nova in terra in salute circumdabit virum. S., in terra femina circumdabit masculum novum. (b) A., S., benedicat tibi, Domine, habitans in justitia. (c) A., et habitabunt in ea Judæ, et omnes urbes ejus. S., simul agricolæ et ductores gregum. (d) S., omnis hominis, qui comederit uvas acerbas. (e) A., excidam. S., perficiam. (f) A., S., statutum. (g) Et domui. (h) Dabo legem meam. (i) A., statutum lunæ et stellarum. (k) A., sedans mare. (l) A., si mensura-
buntur cælum sursum, et investigabuntur fundamenta terræ deorsum; etiam ego abjiciam omne semen
Judæ. Israelis, propter omnia, quæ fecerunt, dicit Dominus. (m) A., regula dimensionis. S., funis mensuræ.
(n) A., bonis. (o) A., S., cadaverum. (*) Pro פגדים, Fagadim, forte legendum פגרים, Fagarim. [Haud
dubie, hebraica (nim veritas habet פגרים. UNACI] (p) adipem et omnia quæ ante urbem (i. e. suburbia).
(q) S., in orientem. (r) A., circumdederunt urbem. (s) A., S., deducet Sedeciam. (t) A., S., erit.
(u) S., si enim pugnaveritis adversus Chaldaeos, non recte ageris. (x) Non recte ager. (y) Quod tibi est
propinquitas. (z) A., S., stateres.

in trutina. 11. Et sumsi librum possessionis ✕ ob-
signatum ;, præceptum, et (a) jura, et (b) prælec-
tum; 12. et dedi ✕ librum possessionis ; Barucho
filio Neræ filii Maasæ ante oculos Nahmail + (c) fi-
lii fratris patris mei ;, et ante oculos (d) stantium,
et scribentium in libro possessionis, et ante oculos
omnium Judæorum, qui sedebant in atrio carceris.
13. (e) Et præcepi Barucho ante oculos eorum, di-
cens : 14. Sic dixit Dominus omnipotens ✕ Deus
Israelis ; : Sume (f) librum hunc, et librum pos-
sessionis hunc signatum, et librum prælectum
✕ hunc ;, et pones (g) in vas testæ. (h) ut perman-
eant dies plures. 15. Quia sic dixit Dominus
✕ omnipotens Deus Israelis ; : Adhuc (i) ædifica-
buntur domus, et agri, et vineæ in terra hac. 16. Et
oravi ad Dominum, postquam dedi librum posses-
sionis ✕ τῆϕ ; Barucho filio Neræ, dicens :
17. (k) Qui es, Domine, Domine, ✕ ecce ; tu fecisti
cælum et terram potentia tua magna, et brachio
tuo (l) excelso : (m) et non abscondetur a te nec
unum verbum : 18. qui facis misericordiam in mil-
lia, et retribuis peccata patrum in sinu filiorum
eorum post eos : 19. Deus (n) magnus et fortis,
Dominus ✕ virtutum nomen ei ;, magnus consilio,
et fortis (o) operibus, + omnipotens, magni nomi-
nis Dominus ; : oculi tui ✕ aperti super ; omnes
vias filiorum hominum, ad dandum unicuique
✕ juxta viam ejus, et juxta fructus studiorum
ejus ; : 20. qui fecisti signa et prodigia in terra
Ægypti usque ad diem hunc, et in Israele, et (p) in
terrigenis, et fecisti tibi nomen, sicut dies hic : 21. et
eduxisti populum tuum ✕ Israellem ; ex terra
Ægypti in signis, et in prodigiis, et in manu po-
tenti, et in brachio excelso, 22. et (q) in visionibus
magnis : et dedisti eis terram hanc, quam jurasti
patribus eorum ✕ dare eis ;, terram fluere facien-
tem lac et mel : 23. et ingressi sunt, et acceperunt
eam; et non audiverunt vocem tuam, et (r) in præ-
ceptis tuis non ambularunt : omnia, quæ præcepe-
ras eis ✕ facere ;, non fecerunt, et fecerunt, ut
contingerent eis omnia mala hæc. 24. (s) Si (t) tur-
ba venit ad urbem hanc, ad capiendum eam; et urbs
data est in manus Chaldæorum, qui pugnant adver-
sus eam ab ante faciem gladii, et famis, ✕ et mor-
tis ; : ut locutus es, ita factum est : ✕ ecce tu vi-
des ;. 25. Et tu dicis ad me : ✕ Domine, Domine ;,
(u) posside tibi ipsi agrum argento : et scripsi librum,
et obsignavi, et testari feci testes : et urbs data est

in manus Chaldæorum. 26. Et factum est verbum
Domini (x) ad Jeremiam, dicens : 27. Ecce ego Do-
minus Deus omnis carnis : num a me abscondetur
✕ omne verbum ; ? 28. Propter hoc sic dixit Domi-
nus (y) : (z) Traden !o tradetur urbs hæc ✕ in ma-
nus Chaldæorum, et ; in manus Nabuchodonosoris,
regis Babylonis, (a) et capiet eam : 29. et venient
Chaldæi pugnantes super urbem hanc, et accendent
urbem hanc in igne, et comburent et domos, in
quibus adoleverunt super tectis earum Baali, et
libarunt libamina diis (b) alienis, ut exacerbarent
me : 30. quia fuerunt filii Israelis, et filii Jude, (c)
soli facientes malum ante oculos meos ab adole-
scentia eorum ; ✕ quia filii Israelis tantummodo
irritarunt me in operibus ✕ manuum eorum, dicit
Dominus ;. 31. Quia super furorem meum, et
super iram ✕ meam : erat ✕ mihi : urbs hæc,
ex die, quo ædificaverunt eam, et usque ad diem hunc,
(d) ad recedere faciendum eam a facie mea,
32. propter omnes malitias filiorum Israelis, et ✕
filiorum ; Judæ, quia fecerunt ad exacerbandum me,
illi, et reges eorum, et magnates eorum, et sa-
cerdotes eorum, et prophete eorum, viri Judæ, et
habitantes in Jerusalem, 33. et verterunt ad me (e)
dorsum, et non faciem. Et docui eos (f) diluculo,
et docui, et non audierunt, ad accipiendum discipli-
nam : 34. et posuerunt (g) pollutiones suas in domo.
qua invocatum est nomen meum super ea, (h) in
inquinamentis suis : 35. et ædificaverunt (i) altaria
Baalis, quæ in valle filii Hennom, (k) ad offerendum
filios suos, et filias suas Moloch : quæ non præ-
cepi eis, neque ascenderunt super cor meum, ad fa-
ciendum abominationem hanc, ut facerent peccare
Judam. 36. (l) Et nunc sic dixit Dominus Deus
Israelis super urbem ✕ hanc ;, quam (m) tu dicis,
quod traletur in manus regis Babylonis in gladio,
et in fame, et (n) in emissione : 37. Ecce ego con-
grego eos ex omni terra, quo dispersi eos illuc in
ira mea, et in furore meo, et in irritatione magna.
Et convertam eos in locum hunc, et sedere faciam
eos (o) confidenter : 38. et erunt mihi in populum,
et ego ero eis in Deum. 39. Et dabo eis cor ✕
(p) unum ;, et viam unam, ad timendum me omni-
bus diebus, (q) et in bonum eis, et filiis eorum post
eos. 40. Et disponam eis testamentum æternum, quo
non avertam a post eos, ✕ ut benefaciam eis ;, et
timorem meum dabo in cor eorum, ut non recedant
a me : 41. (r) et visitabo eos, ad benefaciendum

(a) A., statuta. (b) Revelatum. (c) Salom. (d) A., S., testium scriptorum. (e) Reliqui, præcepi.
(f) A., libros hos, librum possessionis hunc, et hunc obsignatum, et librum revelatum. (g) Eos. (h) A.,
ut stent. (i) Possidebuntur. (k) A., S., o ! Domine. Heb., Alonai. (l) A., S., extenso. (m) A., et non
mirabile est præ te omne verbum. S., et non imbecille est tibi. (n) A., Th., fortis, excelsus. S., potens.
(o) A., machinatione. S., consilio. (p) A., S., in hominibus. (q) A., in tremefactione magna. (r) A., in
leçe tua. (s) Ecce. (t) S., illi autem admoverunt struem cespitis ad urbem, ad subjungendum eam.
(u) Et acquisivi. (x) Ad me. (y) Deus Israelis. (z) A., S., ecce ego do urbem hanc. (a) Et capiet
eam. (b) S., falsis. (c) A., tantummodo. (d) A., S., ad removendum eam. (e) A., S., cervicem.
(f) Cum anteverterem et docerem, et non audierunt, et non voluerunt. (g) S., culpas suas. A., abo-
minationes suas. (h) A., ut polluerent eam. (i) A., excelsa. (k) A., ad traducendum. (l) A., propter
hoc. (m) Vos dicitis. (n) A., S., in peste. (o) S., sine sollicitudine. (p) Aliud. (q) A., S., ut bene fiat
eis. (r) Reliqui : et gaudebo in eis.

cis : et plantabo eos in terra hac, (s) in fide, etiam in omni corde meo, et in omni anima mea. 42. Quia sic dixit Dominus (t) : Sicut induxi super populum huic omnia mala magna hæc, sic ego inducam super eos omnia bona, quæ ego locutus sum super eos. 43. Et possidebuntur ✕ adhuc agri in terra hac ; quam tu dicis : (u) non pervia est ab homine et bestiis, et traditi sunt in manus Chaldæorum. 44. (x) Agros in argento possidebunt. (y) Et scribes in libro, et obsignalis, (z) et testari facies testes in terra Benjamin, et in circuitu Jerusalem, et in urbibus Judæ, et in urbibus montis, et in urbibus (a) Saphilæ, et in urbibus (b) Nagib; quia convertam (c) demigrationes eorum, dicit Dominus.

Cap. XXXIII. — 1. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam secundo, et ille erat adhuc (d) vinculus in atrio carceris, dicens : 2. Sic dixit Dominus, qui fecit (e) terram, ✕ Dominus ; et formavit eam, ut erigeret eam; Dominus nomen ei : 3. (f) Clama ad me, et respondebo tibi, et annuntiabo tibi magna et fortia, quæ non nosti ea. 4. Quia sic dixit Dominus Deus Israelis de donibus urbis hujus, et de domo regis Judæ, quæ destructæ sunt (g) ad fossam, et ad (*) propugnacula 5. ✕ eorum, qui veniunt ad pugnandum adversus Chaldæos, et ad implendum eos (h) mortuis hominum, quos occidi in ira mea, et in furore meo : (i) et averti faciem meam ab eis pro omnibus malitiis eorum. 6. (k) Ecce ego ascendere faciam ei notam impressam (**), et curationem, et sanabo eos, et manifestum faciam eis ✕ (l) audire ; pacem et fidem : 7. et reducam demigrationem Judæ, et demigrationem (m) Jerusalem, et sanctificabo eos sicut antiquitus : 8. et mundabo eos ab omnibus iniquitatibus eorum, quibus peccaverunt mihi, (n) et non recordabor peccatorum eorum, quibus peccaverunt mihi, et recesserunt a me. 9. Et erit mihi (o) in lætitiâ, et in laudem, (p) et in magnificentiam omni populo terræ, qui audient omnia bona, quæ ego faciam ✕ eis ; (q) et timebunt, et amaritudine afficientur pro omnibus bonis, et pro omni pace, quam ego faciam eis. 10. Sic dixit Dominus : Adhuc audietur in loco hoc, de quo vos dicitis desertus est ab hominibus et jumentis in urbibus Judæ, (r) et foris Jerusalem,

A devastatis, ut non puer factus sit homo, ✕ et ut non sit habitans, et ut non sit ; bestia, 11. vox gaudii, et vox lætitiæ, vox sponsi, et vox sponsæ, vox dicentium : Confitemini Domino (s) omnipotenti, quia mitis Dominus, quia in sæculum misericordia ejus. (t) Inferent (u) laudis in domum Domini : quia reducam demigrationem terræ illius, juxta id quod antea, dixit Dominus. 12. Sic dixit Dominus virtutum (x) : Quia erunt ✕ in loco hoc deserto, ut non sit ✕ homo, et bestia ; et in omnibus urbibus ejus habitacula pastorum accubare facientium greges. 13. In urbibus montanæ, et in urbibus (y) Saphilæ, et in urbibus (z) Nagib, et in terra Benjamin, et in iis, quæ in circuitu Jerusalem, et in urbibus Judæ. Adhuc transibunt (a) oves super manum numerantis, dixit Dominus. 14. ✕ Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et erigam verbum meum bonum, quod locutus sum super domum Israelis, et super domum Judæ. 15. In diebus illis, et in tempore illo (b) germinare faciam Davidi (c) germen justum, (d) cum facturus sum iudicium et justitiam in terra ;. 16. In diebus illis salvabitur Judæa, et Jerusalem habitabit confidens, et hoc est (e), quod vocabit eum, Dominus justitia nostra. 17. Quia hæc dicit Dominus : Non delebitur Davidi vir sedens super throno domus Israelis. 18. Et sacerdotibus Levitis non delebitur vir ab ante faciem meam, offerens holocausta, (f) et sacrificans sacrificium, et faciens incensa omnibus diebus. 19. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens : 20. Hæc dicit Dominus : (g) Si irritum feceritis fœdus meum diei, et fœdus meum noctis, ut ne sit dies et nox in tempore suo, 21. etiam fœdus meum irritum fiet cum Davide, servo meo, ut non sit ei filius regnans super throno ejus, et Levitis sacerdotibus servientibus mihi. 22. Sicut non numerabitur (h) potestas cœli, nec mensurabitur arena maris; ita multiplicabo semen Davidis, servi mei, et Levitas servientes mihi. 23. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens : 24. Nonne vidisti, quid populus hic locuti sint? dicentes : duæ (i) familie, quas elegit Dominus, etiam repulit eas : et populum meum irritaverunt, (k) ut non sit amplius gens eorum eis. 25. Hæc dicit Dominus :

(s) A., S., in veritate. (t) Virtutum, Deus Israelis. (u) A., S., depravata est, ut non sit homo, et bestia. (x) A., S., agri argento possidebuntur. (y) A., Th., et scribentur in libro, et obsignabuntur. (z) A., et adhibebuntur testes in testimoniis. (a) A., humilis. S., profundi. (b) A., S., meridiei. NAFEB. (c) A., conversionem. (d) A., detentus. (e) A., eam. (f) A., voca ad me, et audiam te. (g) Ad mulum, (*) et omnem gladium. (*) ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ, propugnacula. (h) A., cadaveribus. (i) A., S., et occultavi. (k) Ecce ego tollam ab ea gladium. (**) I. e., ex inca conjectura, cicatricem. Norberg. (l) A., sanationem pacis, et veritatis. Scholion: Est oratio pacis et veritatis. (m) A., S., Israelis. (n) A., Th., et condonabo omnia peccata eorum. (o) A., S., in nomen gaudii. (p) A., et in gloriationem. (q) A., et timebunt, et turbabuntur. (r) S., et in plateis. (s) A., exercituum, quia bonus. S., virtutum, quia bonus. (t) A., afferentium pro laude. S., inferentium gratiarum actiones. (u) Dona. Pro. (x) Deus Israelis. (y) A., humilis. S., profundi. (z) A., austri. (a) A., S., greges. (b) A., efflorescere faciam. (c) S., germen justitiam faciet. (d) Et faciet. (e) Nomen. (f) A., S., adolens dona. (g) A., si irritum feceritis fœdus meum diei, et fœdus meum noctis. (h) A., exercitus. S., acies. (i) A., consanguinitates. (k) S., ita ut non sit amplius gens.

(*) Vox codicis כריתא, non mulum, sed mulas significat. Textus vero Hebr. quem hæc nota, ut videtur, exhibere vult., fert., aggeres. Syriace כריתא, cumulos, reponendum suspicamur. Hæc enim quid sibi velint mulæ difficile dictu. Drach.

Si (l) fœdus meum diei et noctis, statuta cœli et terræ non ordinavi, 26. etiam semen Jacobi, et Davidis, servi mei, reprobabo, ut non sumam ex semine ejus principem ad semen Abrahami, et Isaaci, et Jacobi; quia convertam conversionem eorum, et miserebor eorum.

Cap. XXXIV.—1. Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino: et Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnia castra ejus, et omnis (m) terra principatus ✕ manus; ejus, et omnes populi pugnabant super Jerusalem, et super omnes urbes Judæ, dicens: 2. Sic dixit Dominus Deus Israelis: Vade, ✕ die; ad Sedeciam regem Judæ, et dices ei: Sic dixit Dominus: (n) Tradendo tradetur urbs hæc in manus regis Babylonis: (o) et capiet eam (p) in igne. 3. Et tu non evales e manu ejus, et capiendo capieris, et in manus ejus daberis: et oculi tui oculos (q) regis Babylonis videbunt, et os ejus cum ore tuo loquetur, et in Babylonem ingredieris. 4. Sed audi verbum Domini, Sedecia rex Judæ: sic dixit Dominus ✕ de te: Non morieris in gladio, 5. in pace morieris: (r) et sicut deplorarunt patres tuos, qui regnarunt ante ✕ qui fuerunt: te (*), sic deplorabunt etiam te, atque, væ Domine, plangent te, quia (s) magna ✕ ego: locutus sum, dicit Dominus. 6. Et locutus est Jeremia propheta ad Sedeciam regem Judæ omnia verba hæc in Jerusalem. 7. Et potestas regis Babylonis pugnabat super Jerusalem, et super ✕ omnes: urbes Judæ residuas, super Lachis, et super Azeca; quoniam hæc relicta fuerunt in urbibus Judæ urbes munitæ. 8. Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, postquam (t) consummavit rex Sedecia fœdus erga ✕ omnem: populum qui in Jerusalem, ad vocandum ✕ eis: (u) dimissionem, 9. ut amandaret unusquisque servum suum, et ✕ unusquisque: ancillam suam, Hebræum et Hebræam liberos, (x) ut non colant servitium vir ex Juda, frater ✕ ejus: 10. Et reversi sunt omnes magnates, et omnis populus, qui ingressi erant in fœdus, ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam, Hebræum et Hebræam liberos, ut non colerent servitium amplius; et audiverunt, et dimiserunt. 11. Et reversi sunt post hæc (y), et redire fecerunt servos et ancillas, quos (z) dimiserant liberos, (a) et reliquerunt eos in servos et in ancillas. 12. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam a Domino, dicens: 13. Sic dixit Dominus Deus Israelis: Ego disposui fœdus ad patres vestros in die, quo (b) eripui eos ex terra Ægypti, e domo servitutis, dicens: 14 (c) Cum completi fuerint sex anni, dimittes fratrem tuum Hebræum, qui venditus fuerit tibi, et operabitur tibi sex annos, et dimittes eum liberum a te. Et non audiverunt ne patres vestri, et non inclinaverunt aurem suam. 15 (d) Et conversi sunt hodie ad faciendum rectum ante oculos meos, ut vocaret (e) dimissionem unusquisque proximi sui: et consummaverunt fœdus ante faciem meam in domo, qua invocatum est nomen meum super ea. 16. Et reversi estis, et poluistis nomen meum, ut redire faceret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis liberos animæ suæ, et subegistis eos, ut sint vobis in servos, et in ancillas. 17. Propter hoc sic dixit Dominus: Vos non audivistis me, ut vocaret dimissionem unusquisque ad fratrem suum, et unusquisque ad proximum suum. Ecce ego voco vobis dimissionem, dicit Dominus, in gladium, et in mortem, et in famem: et dabo vos in dispersionem in omnibus regnis terræ: 18. et dabo eos homines, qui transgressi sunt fœdus meum, qui non stabiliverunt ✕ verba: fœderis mei, quod fecerunt ante faciem meam, vitulum, (f) quem fecerunt ✕ (g) in duo: et transierunt ✕ in medio segmentorum ejus: 19. (h) præfectos Judæ, et præfectos Jerusalem, eunuchos, et sacerdotes, et omnem populum terræ (i) ii, qui transierunt in medio segmentorum vituli, 20. et dabo eos in manu hostium eorum, et in manu quærentium animas eorum, et dabo cadavera eorum cibum volatilibus cœli, et bestiis terræ. 21. Et Sedeciam regem Judæ, et principes eorum dabo in manus inimicorum eorum, et in manum quærentium animas eorum, et in manum potestatis regis Babylonis, (k) fugientium ab eis. 22. Ecce ego præcipio, dicit Dominus, et reducam eos in urbem hanc, et pugnaturi ✕ super eam: capient eam, et comburent eam in igne, et urbes Judæ dabo eas in non pervium ab habitatoribus.

(l) S., fœdus meum. (m) A., copia ejus. S., potestas. (n) A., ecce ego daturus sum urbem hanc. (o) A., et comburet eam. (p) Et comburet eam. (q) Ejus. (r) A., et sicut combustiones patrum tuorum regum priorum, qui fuerunt in facie tua [*Hebraismus* רָפַחְתָּ לְפָנֶיךָ *pro ante te*. Dr.]; sic comburent te. (s) A., verbum. (t) A., excidit. (u) A., facilitatem, ut dimitteret vir servum suum, et vir ancillam suam. (x) S., ut non servire faceret Judæum fratrem suum ne quidem unum. (y) Ex Israele. (z) Postquam dimiserant eos. (a) KAI ΕΩΣΑΝ, et missum fecerunt. Reliqui: et subegerunt. (b) A., S., et eduxi. (c) A., a consummatione septem annorum. S., cum præterlapse fuerint septem anni. (d) A., et conversi fuistis hodie, et fecistis. (e) A., libertatem. (f) A., S., quem dividerunt. (g) Ad opprandum eo. (h) Præfecti. (i) Eos, qui transierunt. (k) S., qui demigrarunt a vobis. (l) S., Rechabmonitarum. (m) A., Th., et loqueris eis. (n) A., ad unum ex ærariis. (o) S., exedris.

(*) Syrus interpres duplicem hic inserit lectionem. Ex lxx, qui regnarunt ante te (τοῦ βασιλεὺς παντας πρὸς πρόν σου), e vero Hebræo, sub asterisco, qui fuerunt ante te (רָפַחְתָּ לְפָנֶיךָ). DRACH.

da eis vinum. 5. Et adduxi Jezoniam filium Jeremiae filii (p) Habasnae, et fratres ejus, et omnes filios ejus, et omnem domum Rechabim : 4. introduxi ✕ eos : in domum Domini in ærarium filiorum (q) Hanan filii Godaliae, hominis Dei, (r) quod est a latere domus principum, ✕ quæ : supra domum Maasiae filii Selom, custodientis (s) viam. 5. Et constitui ante faciem eorum filiorum domus Rechabim (t) hydriam ✕ plenam : vini, et calices, et dixi ✕ ad eos : Bibite vinum. 6. Et dixerunt : Non bibemus vinum, quia Jonadab filius Rechab pater noster præcepit nobis, dicens : Non bibetis vinum, vos, et filii vestri, usque in sæculum : 7. et domos non ædificabitis, et semen non seminabitis, et vineam non plantabitis, neque erit vobis ; quia in tentoriis habitabitis omnibus diebus vestris, ut vivatis diebus multis super ✕ facie : terræ, super qua (u) vos habitatis super ea. 8. Et audivimus vocem Jonadab ✕ filii Rechab : patris nostri, juxta omnia, quæ præcepit nobis, ut non bibamus vinum omnibus diebus nostris, nos, et uxores nostræ, et filii nostri, et filia nostræ, 9. et ut non ædificemus domos, ne habitemus ibi : et vinea, et ager, et semen non fuit nobis : 10. et habitavimus in tentoriis, et audivimus, et fecimus juxta omnia, quæ præcepit nobis Jonadab pater noster. 11. Factum est autem, cum ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis super terram, et diximus : (x) Ascendamus, ingrediamur in Jerusalem ab ante faciem potestatis Chaldæorum, et ab ante faciem potestatis (y) Assyriorum, (z) et habitavimus ibi. 12. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens : 13. Sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Vade, et dic homini Judæ, et habitantibus in Jerusalem : (a) Non accipietis disciplinam ad audiendum verba mea ? dicit Dominus. 14. Stabiliverunt ✕ τὸ : verbum + filii : Jonadab filii Rechab, quæ præcepit filiis ejus, ut non biberent vinum, et non biberunt ✕ usque ad diem hunc : ; quia audierunt præceptum ✕ patris eorum : : ego autem locutus sum ad vos, (b) in matutino etiam locutus sum, et non audistis ✕ me : . 15. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, antevertens et mittens, (c) dixi : Convertimini ✕ nunc : unusquisque a via sua mala, et meliora facite (d) præcepta vestra, et non abeatis post deos alios ad colendum servitium eis : et habitabitis super terra, quam dedi vobis, et patribus vestris. Et non inclinastis ✕ τὴν : aurem vestram, et non audivistis me. 16. Et stabiliverunt filii Jonadab filii Rechab præceptum patris eorum, quod

A præcepit eis ; populus autem hic non audiverunt me. 17. Propter hoc sic dixit Dominus ✕ Deus : virtutum Deus Israelis : Ecce ✕ ego : adducam super Judam, et super ✕ omnes : habitantes ✕ in Jerusalem : omnia mala, quæ locutus sum super eos, ✕ pro eo quod locutus sum super eos, et non audiverunt, et vocavi eos, et non responderunt. 18. Et domui Rechabim : dixit Jeremia : Propter hoc sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : (e) Quia audierunt + filii Jonadab filii Rechab : præceptum Jonadab patris (f) eorum, et servarunt omnia præcepta ejus, ad faciendum ✕ juxta omnia : , quæ mandavit (g) eis + pater eorum : ; 19. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus Israelis : (h) Non deficiet vir ex filiis Jonadab filii Rechab, B stans ante faciem meam omnibus diebus terræ.

Cap. XXXVI. — 1. Et ✕ factum est : in anno quarto Joacim filii Josia regis Judæ, factum est ✕ verbum : hoc (i) ad Jeremiam ✕ a Domino : dicens : 2. Sume tibi (k) chartam libri, et scribe super ea omnia verba, quæ (l) prophetavi ad te super Israel, et super Judam, et super omnes gentes, a die quo locutus sum ad te, a diebus Josia + regis Judæ : , et usque ad diem hunc. 3. Fortasse audient domus Judæ omnia mala, quæ ego cogito facere eis ; ut revertantur ✕ unusquisque : a via sua mala : et propitius ero iniquitatibus eorum, et peccatis eorum. 4. Et vocavit Jeremia Baruch filium Neria : et scripsit Baruch ex ore Jeremia omnia verba Domini, quæ (m) prophetauit ad eum, C in chartam libri. 5. Et præcepit Jeremia Baruch, dicens : Ego (n) custoditus sum, et non possum ingredi in domum Domini : 6. et ingrediaris tu, et legas in charta + hac : , qua scripsisti ex ore meo verba Domini in aures populi, in domo Domini, in die jejunii ; et in auribus omnis Judæ venientium ex urbibus eorum, leges eis. 7. Fortasse cadet deprecatio(*) eorum antefaciem Domini, et revertentur ✕ unusquisque : a via sua mala ; quia magnus furor et ira + Domini : , quam locutus est Dominus super populum hunc. 8. Et fecit Baruch ✕ filius Neria : juxta omnia, quæ præcepit ei Jeremia propheta, ad legendum in libro verba Domini in domo Domini. 9. Et factum est in anno (o) quinto Joacimi filii Josia regis Judæ, in mense nono (p) D congregavit jejunium ante faciem Domini omnis populus Israelis, et omnis populus veniens ex urbibus Judæ, in Jerusalem, + domus Judæ : . 10. Et legit Baruch in libro ✕ τὰ : verba Jeremiae in domo Domini, (q) in domo Gamariae filii Saphan scribæ, in atrio superiori, in

(p) A., Abasnae. (q) A., Hananiae. (r) S., quæ est apud exedram principum, quæ supra exedram Maasiae. (s) A., S., Th., atrium. (t) A., S., ΣΚΥΦΟΥΣ, scyphos. (u) A., qui vos super ea peregrini. S., sedem habetis. (x) A., S., venite, ingrediamur. (y) A., S., Syrorum. (z) A., Th., et sedimus. (a) S., annon accipietis. (b) A., antevertens et dicens. (c) A., S., Th., dicens. (d) Reliqui : studia. (e) A., Th., pro eo quod audivistis. (f) Reliqui : vestri. (g) Reliqui : vobis. (h) A., Th., non delebitur. (i) Ad m. (k) A., volumen. S., paginam. Th., capitulum. (l) Reliqui : locutus sum. EXPHMATISA, divinitus locutus sum. (m) EXPHMATISEN, divinitus locutus est. (n) A., S., inclusus sum. (o) Octavo. (p) A., proclamarunt. (q) A., in domo gazæ. S., in exedra.

(*) Syrus noster, אַתְּ מַחֲנִיתָ, quod respondet τὸ ἰσχυρὸν textus Hebraici. Perperam reddidit Norberg, misericordia, ut habet textus receptus τῶν LXX, ἔλεος. DRACU.

vestibulo portæ novæ domus Domini, in auribus ✕ A omnis ; populi. 11. Et audivit Micha filius Gamariæ filii Saphan omnia verba Domini ex libro : 12. et descendit in domum regis, in domum scribæ : et ecce ibi ex omnibus principibus sedebant, Elisama scriba, et Dalaia filius Samææ, et Eliathim filius Abochor (*), et Gamaria filius Saphan, et Sedecia filius Hananiæ, et omnes principes. 13. Et annuntiavit eis Micha omnia verba, quæ audiverat, cum legeret Baruch in libro, in aures populi. 14. Et miserunt omnes principes ad Baruch, ad Jehudi filium Nathanæ, filii Salamæ, filii Chusi, dicentes : (r) Librum, quo legisti ✕ in eo ; in auribus populi, sume eum in manum tuam, et veni. Et sumsit Baruch filius Neræ librum in manu sua, et descendit ad eos. 15. Et dixerunt ei (s) : (t) Iterum ✕ nunc ; lege in aures nostras. Et legit Baruch ✕ in aures eorum ;. 16. Et factum est, cum audirent omnia verba, (u) consultaverunt unusquisque ad proximum suum, et dixerunt ad Baruch : (x) Annuntiando annuntiabimus regi omnia verba hæc. 17. Et Baruchum interrogarunt, dicentes : Annuntia nobis igitur, unde scripsisti omnia verba hæc ✕ (y) ex ore ejus ;? 18. Et dixit ✕ eis : Baruch : Ex ore suo Jeremia annuntiavit mihi omnia verba hæc, et ego scripsi super libro in atramento. 19. Et dixerunt (z) principes ad Baruch : Vade, occulta te, tu et Jeremia : homo non sciat, ubi vos. 20. Et ingressi sunt ad regem in atrium : et librum (a) dederunt ad custodiendum (b) in domo Elisamæ scribæ. Et annuntiarunt (c) regi omnia hæc verba. 21. Et misit rex Jehudi ad sumendum librum. Et sumsit eum (d) ex doño Elisamæ scribæ, et legit eum Jehudi in aures regis, et in aures omnium principum stantium circa regem. 22. Et rex sedebat in domo hiemali, in mense nono, et focus (e) ignis ante faciem ejus. 23. Et factum est, cum legeret Jehudi tria folia et quatuor, discidit ea scalpro scribæ, et jecit in ignem, qui super foco, donec defecit tota charta in ignem, ✕ qui super ; foco. 24. Et non quæsierunt (f), neque ruperunt vestimenta sua rex, et omnes servi ejus, qui audierunt omnia verba hæc. 25. (g) Et Eliathan, et Dalaia, et Gamaria (h) consilium dederunt regi, ut non combusseret chartam : et non audivit eos. 26. Et præcepit D rex Jeremiel filio regis, et Saraia filio Ezriel, et Selemiæ filio Abdiel, ut comprehenderent Baruch scribam, et Jeremiam prophetam ; (i) et se abscondiderunt. 27. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, postquam combusserat rex chartam, et omnia

verba, quæ scripserat Baruch ex ore Jeremiæ, dicens : 28. Iterum sume tibi chartam aliam, et scilicet ✕ super ea : omnia verba ✕ hæc priora hæc ; quæ fuerunt super charta ✕ priori ;, quam combussit Joacim rex ✕ Judæ ;. 29. et ad Joacim regem Judæ dices : Sic dixit Dominus : Tu combussisti librum hunc, (k) cum dixisti : Quare scripsisti super eo, dicens : (l) Ingrediendo ingrediatur rex Babylonis, (m) et delebit terram hanc, (n) et defecere faciet ab ea hominem, et jumentum? 30. Propter hoc sic dixit Dominus super Joacim regem Judæ : Non erit ei sedens super solio Davidis : et cadaver ejus erit projectum in aestu dici, et in gelu noctis : 31. Et visitabo super eum, et super (o) genus ejus, et super servos ejus ✕ omnes ; iniquitates ejus : et adducam super eos, et super habitantes in Jerusalem, et super (p) terram Judæ omnia mala, quæ locutus sum super eos, , et non audiverunt. 32. Et Jeremia sumsit chartam aliam, et dedit eam ad Baruch filium Neræ scribam, et scripsit super ea ex ore Jeremiæ omnia verba libri, quem combusserat Joacim rex Judæ in igne : et amplius addita sunt ei verba plura, sicut hæc.

Cap. XXXVII. — 1. Et regnavit rex Sedecia filius Josiæ pro Jechonia filio Joacim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis, ut regnaret (q) super Juda. 2. Et non audivit ipse, et servi ejus, et populus terræ, verba Domini, quæ locutus est in manu Jeremiæ propheta. 3. Et misit rex Sedecia (r) Jucham filium Selemiæ, et Sophoniam filium Maasæ sacerdotem ad Jeremiam ✕ prophetam ;, dicens : Ora ✕ nunc ; pro nobis ad Dominum Deum nostrum. 4. Et Jeremia (s) transit per medium (t) turbæ : et non duxerunt eum (u) in domum custodiæ. 5. Et potentia Pharaonis exiit ex Ægypto : et audierunt Chaldæi, qui ✕ circumdabant bello ; Jerusalem, famam eorum, ✕ et ascenderunt a Jerusalem ;. 6. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, dicens : 7. Sic dixit Deus Israelis : Sic dicetis ad regem Judæ, qui misit ✕ vos ad me ;, ad exquirendum me : Ecce potentia Pharaonis, quæ exiit in auxilium vestrum, revertentur (x) in Ægyptum : 8. Et redibunt + illi ; Chaldæi, et pugnabunt super urbem hanc, et capient eam, et comburent eam in igne. 9. Sic dixit Dominus : (y) Ne existimetis animabus vestris, dicentes : Abeundo abibunt a nobis Chaldæi ; quia non abibunt. 10. Et si percusseritis omnem potestatem Chaldæorum, eos, qui pugnant contra vos, et remanserint in iis quidam transfixi, (z) unusquisque in loco suo, + hi resurgent, et com-

(r) A., volumen. S., capitulum. (s) Principes. (t) A., sede nunc. (u) A., S., obstupuerunt. (x) S., visne, ut annuntiemus? (y) S., ex ore ejus dixit, sicut qui legit ad mc. (z) Omne. (a) A., S., posuerunt. (b) A., domo gazæ. S., in exedra. (c) In auribus regis. (d) Jehudi. (e) A., ardens. (f) Dominum. (g) A., et quidem. S., et igitur. (h) S., dixerunt contra. (i) A., et abscondidit eos Dominus. S., abscondidit eos autem Dominus. (k) Reliqui : dicens. (l) A., S., veniendo veniet. (m) A., S., et corrupet. (n) Et perdet. (o) A., semen ejus, et super servos ejus. (p) A., virum. (q) A., in terra Judæ. (r) ΙΟΥΧΑΑ, Juchal. A., S., Juchal, τὸν ἰούχαλ (s) A., ingrediens fuit, et cadens (pro ירד et cadens legendum, mihi persuado, ירד et egrediens). (t) ΤΟΥ ΟΧΛΟΥ, turbæ. (u) A., S., in domum carceris. (x) A., in terram suam. (y) A., S., ne decipiatis animas vestras. (z) A., vir in tentorio suo. (*) Lege Acliohor. Cf. supra xxvi, 22.

burent urbem hanc in igne. 11. Et factum est, (a) cum A ascendit potestas Chaldaeorum e Jerusalem ab ante faciem potestatis Pharaonis, 12. Exivit Jeremia ex Jerusalem, ut iret in terram Benjamin, (b) ut emeret (c) iude in medio populi. 13. Et fuit ipse in porta Benjamin, (d) et ibi homo, apud quem divertebat, ✕ cui nomen : (e) Jaruja filius Selemiae filii Haniae : et prehendit Jeremiam prophetam, dicens : Ad Chaldaeos (f) tu fugis. 14. Et dixit Jeremia : Mendacium, non fugio ad Chaldaeos. Et non audivit eum : et comprehendit Jaruja Jeremiam, et introduxit eum ad principes. 15. Et exacerbatu sunt principes super Jeremiam, et percusserunt eum, et tradiderunt eum ✕ in domum carceris : in domum Jonathanis scribae ; quia domum ejus fecerant domum custodiam. 16. (g) Quia (h) venit Jeremia in domum foveae, et (i) in Anjuth : et sedit ibi Jeremia diebus multis. 17. Et misit rex Sedecia, (k) et vocavit eum, ✕ et interrogavit eum rex in domo sua : clam, et dixit ei : Si est verbum a Domino ? et dixit Jeremia : Est ; ✕ et dixit : In manus regis Babylonis traderis. 18. Et dixit Jeremia regi ✕ Sedeciae : (l) Quid inique egi tibi, et servis tuis, et populo huic, (m) quia tu das me in domum carceris ? 19. Et ubi sunt prophetae vestri, qui prophetarunt vobis, dicentes, quod non veniet rex Babylonis super vos, (n) super terram hanc ? 20. Et nunc audi, ✕ quaeso, domine mi, rex : cadat ✕ nunc : (o) deprecatio mea ante faciem tuam : (p) et quare reducis me in domum Jonathanis scribae ? (q) et non moriar ibi. 21. Et praecipit rex Sedecia, et miserunt eum in domum carceris, et dederunt ei unum (r) panem die foris ex quo pinsebant, donec defecerunt ✕ omnes : panes ✕ ex : urbe. Et sedit Jeremia in atrio carceris.

Cap. XXXVIII. — 1. Et audivit Sephatia filius (s) Matthan, et Godolia filius Pashor, et Juchal filius Selemiae, ✕ et Pashor filius Melchiae : verba, quae Jeremia locutus est super ✕ omnem : populum, dicens : 2. Sic dixit Dominus : Qui habitaverit in urbe hac, morietur in gladio, et in fame, ✕ et in morte : et qui exierit ad Chaldaeos, vivet, et erit anima ejus (t) in inventum, et vivet. 3. ✕ Quia : sic dixit Dominus : Tradendo tradetur urbs haec in manus potestatis regis Babylonis, et capiet eam. 4. Et dixerunt ✕ principes : regi : Occidatur ✕ nunc : homo ille, quia ✕ super hoc : ipse dissolvit manus hominum bellantium, (u) restantium in

urbe ✕ hac : , et manus omnis populi, loquens ad eos juxta verba haec. Quia homo hic (x) non vaticinatur pacem populo huic, sed mala. 5. Et dixit rex Sedecia : Ecce ille in manibus vestris : (y) quia rex adversus eos non poterat ✕ et non aliquid : . 6. Et sumserunt ✕ Jeremiam : , et projecerunt eum in foveam Melchiae filii regis, qui erat in atrio carceris : et demiserunt eum ✕ in funibus : + in foveam : : et in fovea non erat aqua, sed (z) lutum, (a) et erat ✕ Jeremia : in luto. 7. Et audivit Abdemelech Aethiops ✕ vir eunuchus : , et erat ipse in atrio regis, quod misissent Jeremiam in foveam : et rex sedebat in porta Benjamin : 8. Et exiit Abdemelech ✕ (b) e domo regis : , et locutus est ad regem, et dixit : 9. Domine mi, rex, ✕ male fecerunt viri hi in omnibus, quae fecerunt Jeremiae prophetae, quia miserunt eum in foveam, et morietur subter sae : ; male fecisti, quae fecisti, + ad occidendum hominem Dei : ab ante faciem famis ; quia non sunt panes amplius in urbe. 10. Et praecipit rex Abdemelech ✕ Aethiops : , dicens : Sume (c) tecum hinc triginta viros, et ascende fac eum ✕ prophetam ex fovea : , (d) ut non moriatur. 11. Et sumsit Abdemelech homines ✕ secum : , et venit in domum regis, (e) quae subter ✕ thesaurum : , et sumsit inde (f) obsoletos pannos inveteratos, et funiculos inveteratos, et projecit ea ad Jeremiam in foveam, + et dixit ad eum : Pone haec : ✕ in funiculis. 12. Et dixit Abdemelech Aethiops ad Jeremiam : Pone nunc obsoletos pannos inveteratos, (g) et malaim (') sub cubitis manuum tuarum : subter funiculos : et fecit Jeremia sic. 13. Et traxerunt eum (h) in funiculis, et eduxerunt eum ex fovea. Et sedit Jeremia in atrio carceris. 14. Et misit rex Sedecia, et vocavit eum ✕ prophetam : ad se in domum (i) in Assalisi, quae in domo Domini. Et dixit rex (k) ei : Interrogabo ego te verbum : ne abscondas a me verbum. 15. Et dixit Jeremia regi : Si annuntiavero tibi, (l) nonne mori faciendo mori facies me ? et si consilium dedero tibi, non audies me. 16. Et juravit rex Sedecia (m) ei in occulto, dicens : Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si interfecero te, et si tradidero te in manus hominum horum, ✕ quaerentium animam tuam : . 17. Et dixit Jeremia (n) ei : Sic dixit Dominus ✕ Deus virtutum : Deus Israelis : Si exundo exiveris ad (o) duces regis Babylonis, vivet anima tua, et urbs haec non comburetur in igne, et vives

(a) S., cum vero recessit. (b) A., Th., ut partem acciperet. (c) Panem. (d) A., et ibi quo sunt ei visitationes, et nomen ei Aria. S., erat ibi, quo sunt ei visitationes, nomen Uria. (e) ΙΑΡΟΥΙΑ, Jaruja. (f) A., tu dilaberis. S., dedis te. (g) ✕ Quia turba venit in domum foveae, et in Chareth. (h) S., et ingressus est. (i) A., in diversoria. S., in domum claustrum. (k) A., et sumsit eum. (l) A., S., quid peccavi tibi, et servis tuis, et populo huic. (m) A., quia dedisti me. (n) A., S., et super terram. (o) A., precatio mea. (p) A., et ne reducas me. (q) S., ut non moriar. (r) A., mensuram panis. S., crustum panis. (s) MAΘΘΑΝ, Matthan. (t) A., in ictum. S., in praedam. (u) Relictorum. (x) A., non est quaerens pacem. S., non quaerens ea quae ad pacem. (y) S., rex enim adversus vos non poterit et non aliquid. (z) A., S., caenum. (a) S., et mersus est Jeremia in caeno. (b) Ad eum. (c) A., in manum tuam. (d) S., antequam. (e) A., S., ad-sub thesauro. (f) A., veteramenta pannorum obsoletorum. (g) A., et quae contorta. S., et inveterata. (') Vox fontis Hebr., מלחיים, et significat, detrita. DRACR. (h) A., S., Jeremiam. (i) S., in introitum tertium. (k) Reliqui : ad Jeremiam. (l) S., scio omnimodo, quod mori facies me. (m) A., S., Jeremiae. (n) A., S., ad Sedeciam. (o) Principes

tu, et domus tua. 18. Si autem non exiveris ✕ tu A ad principes regis Babylonis ;, dabitur urbs hæc in manus Chaldæorum, et comburent eam in igne, et tu non salvaberis ✕ a manibus eorum ;. 19. Et dixit rex Sedecia Jeremiæ : (p) Ego ratio esto mihi Judæorum, qui fugerunt ad Chaldæos, ne dent me in manus eorum, et illudant mihi. 20. Et dixit Jeremia : Non tradent te. Audi ✕ nunc ; (q) verbum Domini, (r) quod ego loquor ad te, et melius erit tibi, et vivet anima tua. 21. Et si non volueris exire, hoc verbum, quod ostendit mihi Dominus. 22. Et ecce omnes mulieres, quæ relictae sunt in domo regis Judæ, (s) egressæ sunt ad principes regis Babylonis, (t) et hæc dixerunt : Seduxerunt te, et prævaluerunt tibi viri pacifici ✕ tui ;. (u) Et corroborabuntur in lapsibus pedis tui : recesserunt a te, 23. Et ✕ omnes ; uxores tuas, et filios tuos educant ad Chaldæos : et tu non salvaberis ✕ a manu ejus ; ; quia in manu regis Babylonis capieris : et urbs hæc comburetur in igne. 24. Et dixit rex ei : Homo ne sciat ex verbis his : et non morieris. 25. Et si audierint principes, quod locutus sum tibi, et venerint ad te, et dixerint tibi : Annuntia ✕ nunc ; nobis, quid locutus sis regi : ne celes a nobis, et non occidemus te : et quid locutus sit tibi rex? 26. Etiam diceas eis : (x) Projicio ego deprecationem meam ante oculos regis ad hoc, ut ne reducat me in domum Jonathanis, ad moriendum ibi. 27. Et venerunt omnes principes ad Jeremiam, et interrogarunt eam. Et annuntiavit eis (y) omnia verba hæc, quæ præceperat ei rex. Et tacuerunt ✕ ab eo ; ; quia non auditum erat verbum. 28. Et sedit Jeremia in atrio carceris, usque ad (z) tempus, quo subjugata est Jerusalem.

Cap. XXXIX. — 1. ✕ Et factum est, cum subjugata est Jerusalem in anno (a) nono Sedeciae regis Judæ in mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis potestas ejus super Jerusalem, et circumdederunt eam bello. 2. Et in anno undecimo Sedeciae, in mense quarto, nono mensis, disrupta fuit urbs ;, 3. et ingressi sunt omnes duces regis Babylonis, et sederunt in porta media Nargel Sarasar, Samgar, + et Nabusareschim, (b) Rabsaris, etiam ; Nargel, Sarasarrabamag, ✕ et omnes reliqui principes regis Babylonis. 4. Factum est autem, cum vidit eos Sedecia rex Judæ, et omnes viri belli, etiam fugerunt, et exiverunt nocte ex urbe in via horti regis e porta, quæ in medio (c)

murorum : et egressi sunt in via (d) Araba. 5. Et persecuti sunt potestas Chaldæorum post eos, et apprehenderunt Sedeciam (e) in Araboth Jericho, et sumserunt eum, et duxerunt eum ad Nabuchodonosorem regem Babylonis in Reblath in terra Hamath : et locutus est (f) cum eo judicia. 6. (g) Et mactavit rex Babylonis filios ejus in Reblath coram oculis ejus, et omnes (h) nobiles Judæ (i) mactavit rex Babylonis. 7. Et oculos Sedeciae excæcavit, et vinxit eum (k) (l) in ære, ad ducendum eum in Babylonem. 8. Et domum regis, et donum populi combusserunt Chaldæi in igne, et murum Jerusalem destruxerunt. 9. Et residuum populi, qui relictus fuit in urbe, et eos qui se dederunt, qui se dederunt ei, et reliquum populi, quos B relictos deportavit Nabuzardan princeps coquorum in Babylonem. 10. Ex autem populo (m) pauperum, quibus non erat ne quidem aliquid, reliquit Nabuzardan princeps coquorum in terra Judæ, et dedit eis vineas et aquationes in die illo. 11. Et commendavit Nabuchodonosor rex Babylonis (n) Jeremiam in manu Nabuzardanis (o) principis coquorum, dicens : 12. Sume eum, et oculos tuos pone super eum, et non facies ei ne quidem aliquid mali quia sed sicut locutus fuerit ad te, sic facies cum eo. 13. Et misit Nabuzardan princeps coquorum, et Nabusazaban (p) princeps eunuchorum, et Nargel Sarasarrabmag ;, et omnes (q) principes regis Babylonis. 14. Et miserunt, et ceperunt Jeremiam ex C atrio carceris, et dederunt eum ad Godoliam filium Ahicam filium Saphan, et eduxerunt eum in domum : et sedit in medio populi. 15. Et ad Jeremiam factum est verbum Domini, ✕ cum clausus esset : In atrio carceris, dicens : 16. Vade, et dic ad Abdemelech Æthiopem, dicens : Sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego adduco verbum meum super urbem hanc in mala, et non in bona : ✕ et erunt coram facie tua in die illo : 17. et servabo te ; in die illo, ✕ dixit Dominus ;, et non dabo te in manus hominum, quorum tu times ab ante faciem eorum ; 18. quia servando servabo te, et in gladio non cades : et erit ✕ tibi ; anima tua (r) in inventum, quia confusus es super me, dicit Dominus.

D Cap. XL. — 1. Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, (s) posteaquam dimisit eum Nabuzardan princeps coquorum ex Rama, quia ceperunt eum ✕ vinctum ; in vinculo manuum in

(p) A., ego sollicitus sum de Judæis, qui dilapsi sunt ad Chaldæos, ne forte dent me in manus eorum, et calumnia afficiant me. S., in sollicitudine sum propter Judæos, qui se tradiderunt Chaldæis, ne forte tradant me in manus eorum, et ludibrio habeant me. (q) A., vocem Domini. (r) S., iis, quæ ego loquar ad te. (s) A., egrediebantur. (t) A., et ecce dicebant : Commoverunt te, prævaluerunt tibi. (u) S., et cum immersi sunt in cæno pedes tui, recesserunt post te. (x) A., jacio ego orationem meam. (y) Tres, juxta omnia. (z) A., Th., ad diem. (a) A., decimo. (Mirum, Hebr. enim habet nono תשי"ט. DRACH.) (b) ΠΑΡΣΑΡΙΣ, Rabsaris. (c) A., murorum. S., duorum murorum. (d) A., planitiei. S., deserti. (e) S., in campo deserti, qui ex adverso Jericho. (f) ad eum, dicens judicium. (g) A., S., et immolavit. (h) A., conspicuos genere. (i) A., S., immolavit. (k) S., in catenis stringentibus. (l) in compediibus. EN ΧΑΛΚΙΑΙΣ, in æneis (pro ΧΑΛΚΙΑΙΣ legendum ΧΑΚΙΑΙΣ, quod pro ΧΑΚΕΙΑΙΣ, videtur). (m) A., exsecrabiliū. (n) S., pro Jeremia Nabuzardani principi coquorum. (o) A., magistri lanionum. (p) Rabsaris. (q) Hebræus : magnates. A., doctores. (r) A., in prædam. (s) A., postquam dimisit eum Nabuzardan, cum cepisset eum, et is vinctus esset catenis.

medio omnis demigrationis Jerusalem, et Judæ, A eorum, qui deducti erant in Balylonem. 2. Et consumit eum (t) (x) princeps coquorum, et dixit ei : Dominus Deus tuus (x) prophetavit mala hæc super locum hunc : 3. et adduxit, et fecit Dominus, sicut locutus est ; quia peccastis Domino (y), et non audivistis vocem ejus : ✕ et factum est vobis verbum hoc : — 4. Etiam ✕ nunc : ecce solvi te ✕ hodie : (z) a vinculis, quæ super manus tuas : (a) si pulchrum coram te venire cum me in Babylonem, veni, et ponam ✕ tibi : oculos meos super te : (b) et si malum in oculis tuis venire cum me in Babylonem, (c) quiesce : ✕ ecce omnis terra coram te : ubicumque hominum et rectum in oculis tuis ire, illuc ito : 5. (d) et usque ad me rursus non reverteris, curre tu ; et revertere ad Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem constituit rex Babylonis in terra Judæ, et habita cum eo in medio populi ; si vero non, (e) in omnia quæ pulchra in oculis tuis ad eundem, ito. Et dedit ei princeps coquorum epulationem, et dona, et dimisit eum. 6. Et venit Jeremia ad Godoliam filium Ahicam in Masphiam, et sedit cum eo in medio populi, qui relictus fuit in terra. 7. Et audiverunt omnes principes potestatis, quæ in agro, ipsi, et (f) potestas eorum, quod constituisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam in terra, et quod commendasset ei viros, et mulieres eorum, (g) et turbam multam, et ex pauperibus terræ, quos non deportavit in Babylonem : 8. et venerunt ad Godoliam in Masphiam Ismael filius Nathanix, et Johanan, et Jonathan filii Corah, et Saris filius Thanahmeth, et filii (h) Yphi, qui ex Netophath, et Jezonia filius Maachath, ipsi, et viri eorum. 9. Et juravit eis Godolia filius Ahicam filii Saphan, et viris eorum, dicens : Ne timeatis (i) a facie Chaldæorum : habitate in terra, (k) et operamini regi Babylonis, et melius erit vobis. 10. Et ego ecce sedeo in Masphia, ad standum coram facie Chaldæorum, quicumque venerint (l) super vos. Et vos colligite vinum, et (m) fructum, et oleum colligite in vasa vestra, et habitate in urbibus vestris, quas tenuistis. 11. Et omnes Judæi, qui + in terra : Moab, et in filiis Ammon, et qui in Idumæa, et in omni terra, audiverunt, quod dedisset rex Babylonis residuum in Judæa, et quod constituisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan. 12. Et reversi sunt ✕ omnes : Judæi ex omnibus locis, quo dispersi fuerunt illuc, et venerunt in terram Judæ ad Godoliam in Masphiam, et collegerunt vinum, et (n) fructum multum

valde. 13. Et Johanan filius Corah, et omnes principes potestatis, qui in agro, venerunt ad Godoliam in Masphiam, 14. et dixerunt ei : Si cognoscendo cognoscis, quod Baalis rex filiorum Animon miserit ad Ismaelem filium Nathanix, ad occidendum animam tuam ? Et non credidit eis Godolia filius Ahicam. 15. Et Johanan filius Corah dixit Godolix occulte in Masphia, dicens : Ibo nunc, et occidam Ismaelem filium Nathanix, et (o) nemo sciet, ne occidat animam tuam, et disperguntur omnes Judæi, congregati ad te, et peribunt residui Judæ. 16. Et dixit Godolia filius Ahicam ad Johanan filium Corah : Ne facias juxta verbum hoc ; quia mendacia tu loqueris pro Ismaele.

Cap. XLI. — 1. Et factum est mense septimo venit Ismael filius Nathanix filii Elisamæ (p) a genere regis, et servi regis, et decem viri cum eo ad Godoliam filium Ahicam in Masphiam, et comederunt ibi panem (q) in Masphia. 2. Et surrexit Ismael filius Nathanix, et decem viri, qui ✕ erant cum eo ; et percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan in gladio, et occiderunt eum, quem constituerat rex Babylonis super terra. 3. Et omnes Judæos, qui erant cum eo cum Godolia in Masphia, et omnes Chaldæos, qui inventi fuerunt ibi, viros belli occidit Ismael. 4. Et factum est die secundo, ex quo occidit ibi (r) Godoliam, (s) et homo non novit. 5. Venerunt viri ex Sichem (t) ex Salfom, et ex Samaria, octoginta viri, rasi barbas eorum, et disrupti vestes eorum, et (u) plangentes : et dona, et thus in manibus eorum, ad inferendum in domum Domini. 6. Et exivit Ismael filius Nathanix in occursum eorum ex Masphia, ibat iens, et flets. Factum est autem, cum appropinquasset eis, et dixit ad eos : Ingreddimini ad Godoliam filium Ahicam. 7. Et factum est, cum ingressi essent ✕ in : medium urbis, et mactavit eos Ismael filius Nathanix (x) in puteum, ipse, et viri, qui cum eo. 8. (y) Et decem viri inventi sunt ibi, et dixerunt Ismaeli : Ne occidas nos, quia sunt nobis acervi in agro, tritica et hordea, oleum et mel : (z) et transivit, et non occidit eos in medio fratrum eorum. 9. Puteus autem, in quem projecit ✕ ibi : Ismael omnia corpora viro- rum, quos occidit per manum Godolix : puteus magnus est hic quem fecit rex Asa ab ante faciem Baasæ regis Israël : hunc implevit Ismael filius Nathanix occisis. 10. (a) Et reduxit Ismael omnem populum, qui relictus fuit, ✕ eum : qui in Masphia, et filias regis, et omnem populum, qui relictus fuerunt in Masphia, quos commendavit Nabuzardan princeps coquorum Godolix filio Ahicam, (b) et ma-

(t) Jeremiam. (u) A., magister lanionum. (x) Reliqui, locutus est. (y) Ei. (z) A., a catenis. S., catenis manuum. (a) S., placet tibi. (b) S., et si non placet tibi. (c) S., permance. (d) S., et antequam recedam ego, revertere, habita apud Godoliam. (e) S., in omni loco, quicumque placuerit tibi. (f) Tres, viri. (g) A., S., et infantes. (h) Jophi. (i) A., S., servite Chaldæis. (k) A., S., et servite. (l) A., S., ad vos. (m) A., fructum æstivum. (n) S., triticum. (o) S., dum nemo sciet, quare occidit animam tuam. (p) A., S., de semine regni. (q) Simul. (r) Ismael. (s) S., cum homo non nosset. (t) A., S., ex Salom. (u) A., S., incisi. (x) Et projecit eos. (y) S., decem autem viri inventi sunt ibi, qui dixerunt ad Ismaelem. (z) S., cohibitus fuit autem, et non mori fecit eos cum fratribus eorum. Fovea autem in quam projecit. (a) A., S., et captivum duxit. (b) A., et captivos duxit eos Ismael filius Nathanix, et abiit ad transeundum ad filios Ammon.

tulinavit Ismael filius Nathanix, et abiit trans filios Ammon. 11. Et audivit Johanan filius Corah, et omnes principes potestatis, qui cum eo, omnia mala, quæ fecit Ismael filius Nathanix : 12. et duxerunt omnia castra eorum, et ierunt ad pugnandum + adversus eum ; cum Ismaele filio Nathanix, et invenerunt eum super aqua multa, ✕ quæ : in Gabaon. 13. Et factum est, cum videret omnis populus, qui cum Ismaele Johanan filium Corah, et omnes principes potestatis, quæ cum eo, 14. et gravisi sunt, et redierunt omnis populus, quem captivum duxit Ismael (c) ex Masphia : et cum rediissent, venerunt ad Johanan filium Corah. 15. Ismael autem filius Nathanix evasit cum octo hominibus ab ante faciem Johanan, et abiit ad filios Ammon. 16. Et cepit Johanan filius Corah, et omnes principes potestatis, qui cum eo, omnes reliquias populi, quas reduxit ab Ismaele ✕ filio Nathanix ex Masphia, postquam occidit Godoliam filium Ahicam ;, potentes viros in bello, + et : mulieres, et (d) reliquias, et enuchos, quos reduxit ex Gabaon. 17. Et (e) abiit, et sedit in terra Beroth Chamaham, quæ ad Bethlehem, ut abiret ad ingrediendum in Ægyptum, 18. ab ante faciem Chaldæorum, quia timuerunt ab ante faciem eorum : quia occidit Ismael ✕ filius Nathanix Godoliam filium Ahicam ;, quem constituit rex Babylonis in terra.

Cap. XLIII. — 1. Et accesserunt omnes principes potestatis, et Johanan filius Corah, et Jezaniah filius (f) Hosæ, et omnis populus a parvo et usque ad magnum, 2. et dixerunt ad Jeremiam prophetam : Cadat ✕ nunc : deprecatio nostra coram facie tua, et ora ✕ pro nobis : ad Dominum Deum tuum, pro reliquiis his : quia relictus sumus pauci de multis, sicut oculi tui vident nos. 3. Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam, qua eamus in ea, et verbum, quod faciamus. 4. Et dixit eis Jeremia propheta : Audivi, ecce ego orabo ad Dominum Deum nostrum, juxta verba vestra : et fiet, ✕ omne : verbum, quod respondebit Dominus ✕ vobis ;, annuntiabo vobis, non celabo a vobis verbum. 5. Et ipsi dixerunt Jeremix : Sit Dominus nobis in testem (g) justum et fidelem, si non, juxta omne verbum, quod miserit te Dominus ✕ Deus tuus : ad nos ita fecerimus. 6. Sive bonum, sive malum, vocem Domini Dei nostri, quem nos mittimus te ✕ ad eum ;, audiemus, ut melius fiat nobis, quia audiemus vocem Domini Dei nostri. 7. Et factum est post decem dies, factum est verbum Domini ad Jeremiam. 8. Et vocavit (h) Johanan ✕ filium Corah ;, et ✕ omnes : principes potestatis, ✕ qui cum

eo, ; et omnem populum a parvo usque ad magnum, 9. et dixit eis : Sic dixit Dominus Deus Israelis, ✕ ad quem misistis me ad eum, ad effundendum deprecationem (i) ✕ coram eo : 10 Si sedendo sederitis in terra hac, etiam ædificabo vos, et non destruam, et plantabo vos, et non evellam ; (k) quia acquievi super malis, quæ dixi ad faciendum vobis. 11. Ne timeatis ab ante faciem regis Babylonis, cujus vos timetis ab ante faciem ejus : ne timeatis ✕ ab eo ;, dicit Dominus ; quia cum vobis ego sum, (l) ad eripiendum vos, et ad salvandum vos e manu (m) eorum. 12. Et dabo vobis misericordiam, et miserebor vestri, (n) et reducam vos in terram vestram. 13. Et si dicitis vos : Non sedebimus in terra hac, adeo ut non audiat vocem Domini Dei nostri, 14. dicentes : (o) Quod in terram Ægypti ingrediemur, et non videbimus bellum, et vocem (p) tubæ non audiemus, et panes non esurietis : et ibi habitabimus. 15. Et ✕ nunc : propter hoc audite verba Domini, ✕ reliquias Judææ : : (q) Sic dixit Dominus ✕ virtutum Deus Israelis : : Si vos ✕ dando : dederitis faciem vestram ✕ ad ingrediendum : in Ægyptum, et intraveritis (r) ad habitandum ibi, 16. et erit, quod gladius, quem vos timetis ab ante faciem ejus, ✕ ibi : inveniet vos ✕ in terra : Ægypti ; et fames, cujus vos ratio (s) est vobis (t) ab ante faciem ejus, ✕ ibi : (u) apprehendet vos in Ægypto, et ibi moriemini, 17. Et erunt omnes viri, qui posuerunt faciem suam ✕ ad ingrediendum : in terram Ægypti, ad habitandum ibi, deficient in gladio, et in fame, ✕ et (x) in morte ;, et non erit ex eis ne quidem homo (y) et non qui evadet a malis, quæ ego induco super eos. 18. Quia sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Sicut (z) stillavit furor meus, ✕ et ira mea : super habitantes in Jerusalem, sic stillabit furor meus super vos, cum ingressi estis in Ægyptum : et eritis (a) in deprecationem, et subjecti, et in maledictionem, et in opprobrium, et non videbitis amplius locum hunc, 19. (b) quod locutus est Dominus super vos residuos Judæ, ne ingrediamini in Ægyptum : et nunc cognoscendo cognoscetis, ✕ quod contestatus sum vos hodie ; 20 quia : (c) male fecistis in animis vestris, ✕ qui vos : misistis me ad Dominum Deum vestrum, dicentes : Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum : et juxta omnia, quæ locutus fuerit tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, et faciemus. 21. Et annuntiavi vobis hodie, et non audivistis vocem Domini Dei vestri, ✕ et juxta omnia ;, quæ misit me ad vos (d). 22. Et nunc ✕ fuistis cognoscentes, quod : in gla-

(c) filius Nathanix. (d) Infantes. (e) A., abierunt, et sederunt in maceris Chamoabi, quæ ex adverso Bethlehem. S., cum abiissent, habitaverunt in peregrinationibus, in ea, quæ Chamoab, quæ ex adverso Bethlehem. (f) Hananiah, et Azaria filius. (g) A., S., verum. (h) Jeremia. (i) Vestram. (k) A., S., quia satisfactus sum. (l) A., ad servandum vos, et ad redimendum vos. (m) Ejus. (n) A., et sedere faciam vos. (o) A., S., non, sed in terram Ægypti. (p) A., S., cornu. (q) Ille dicit. (r) A., ad esse peregrinos. S., ad commorandum. (s) A., S., solliciti estis. (t) Ad fugiendum. (u) S., agglutinabitur, adhaerens vobis. (v) S., in peste. (y) A., residuos, et salvus. (z) A., effusus est (a) A., maledictionem, et in sterile, et in execrationem, et in opprobrium. (b) S., verbum. (c) A., seduxistis. (d) Ut poenitentiam agatis.

dio, et in fame, ✕ (e) et in morte ; deficientis in A loco hoc, quo vos vultis ingredi ad habitandum ibi.

Cap. XLIII. — 1. Et factum est, cum (f) cessasset Jeremia loqui ad ✕ omnem ; populum omnia verba Domini Dei eorum, quæ misit Dominus Deus eorum ad eos omnia verba hæc ; 2. et dixit Azaria filius Hosæ, et Johanan filius Corah, et omnes viri superbi, (g) dicentes Jeremiæ : Mendacia tu loqueris : non misit te Dominus Deus noster ad nos, dicens : Ne ingrediamini in Ægyptum ad habitandum ibi. 3. Sed Baruch filius Nerix (h) provocat te adversus nos, ut des nos in manus Chaldæorum, ad mori faciendum nos, et ad deportandum nos in Babylonem. 4. Et non audivit Johanan filius Corah, et omnes principes potestatis, et ✕ omnis populus vocem Domini, ad habitandum in terra Judæ. B 5. Et sumpsit Johanan filius Corah, ✕ et omnes principes potestatis ; omnes residuos Judæ, qui redierant ex ✕ omnibus gentibus, quo dispersi erant ibi ; ad habitandum in terra Judæ, 6. viros et mulieres, et infantes, et filias regis, (i) et animas, quas reliquit Nabuzardan princeps coquorum (k) cum Godolia filio Ahicam filio Saphan, et ✕ τὸν : Jeremiam prophetam, et ✕ τὸν : Baruch filium Nerix : 7. (l) et venerunt in terram Ægypti, quia non audiverunt vocem Domini, et venerunt (m) in Taphnas. 8. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam in Taphnas, dicens : 9. Sume tibi ipsi (n) lapides magnos, et absconde eos ✕ (o) in officina lateritia ; quæ ante portas domus Pharaonis in Taphnas, coram oculis virorum Judæ. 10. Et dices ✕ ad C eos : Sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego mitto, et (p) ducam ✕ τὸν : Nabuchodonosorem regem Babylonis servum meum, et (q) ponet (r) solium ejus supra lapides hos, quos (s) abscondidisti, (t) et elevabit arma sua super eos : 11. et ingreditur, et percutiet ✕ τὴν : terram Ægypti, hos, qui in mortem, in mortem, et hos, qui in demigrationem, (u) in demigrationem, et hos, qui in gladium, in gladium. 12. Et (x) incendet ignem in domibus deorum (y) eorum, et comburet eos, (z) et deportabit eos, (a) et exquiret ✕ terram Ægypti ; sicut exquirat pastor vestem suam, et exibat ✕ inde ; in pace. 13. Et conteret (b) columnas Heliopolis, quæ ✕ in terra Ægypti ; et (c) domus D deorum eorum comburet in igne.

Cap. XLIV. — 1. Verbum, quod factum est ad Jere-

miam (d) ad omnes Judæos habitantes ✕ in terra ; Ægypti, et sedentes in Magdol, et in Thahphis, et in Memphis, et in terra Pathros, dicens : 2. Sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Vos vidistis omnia mala, quæ induxi super Jerusalem, et super ✕ omnes ; urbes Judæ : et ecce sunt desertæ ✕ die hoc ; ab inhabitantibus, 3. ab ante faciem malitiæ eorum, quam fecerunt ad exacerbandum me, cum iverunt ad adolendum, ✕ (e) et ad operandum ; diis aliis, quos non cognovistis ✕ ipsi vos, et patres vestri ;. 4. Et misi ad vos ✕ omnes ; servos meos, prophetas in matutino, et nisi, dicens : Ne ✕ nunc ; faciatis opus (f) contaminationis hujus, quam odi. 5. Et non audiverunt me, nec inclinarunt aurem suam, ad revertendum a malitia sua, ut non adolerent diis aliis. 6. Et stillavit ira mea, et furor meus, et exarsit in portis Judæ, (g) et extra Jerusalem : et factæ sunt in desolationem, et (h) in non pervium, sicut dies hic. 7. Et nunc sic dixit Dominus ✕ Deus ; Sebaoth Deus Israelis : Quare vos facitis mala magna super animabus vestris ? (i) ad excidentem a vobis virum et mulierem, infantem et lactantum de medio Judæ, adeo ut non relinquatur ex vobis ne quidem homo, 8. (k) ad exacerbandum me in operibus manuum vestrarum, ad adolendum diis aliis in terra Ægypti, (l) quo ✕ vos ; ingressi estis ad habitandum ibi ; ut excidamini, et ut fiat in maledictionem, et in opprobrium, ✕ in omnibus ; gentibus terræ. 9. Num obliti estis vos malorum patrum vestrorum, et malorum regum Judæ, et malorum mulierum vestrarum, et malorum vestrorum et malorum mulierum vestrarum, quæ fecerunt in terra Judæ, et extra Jerusalem ? 10. Et non conquieverunt usque ad diem hunc, ✕ et non timuerunt (m) ; et non adhaeserunt legibus meis, et præceptis meis, quæ dedi coram facie vestra, et coram facie vestrorum patrum. 11. Propter hoc sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego statuo faciem meam ✕ super vos in mala, ad delendum omnem Judam : 12. et sument residuos Judæ qui posuerunt (n) a facie sua ad ingrediendum in terram Ægypti, ad commorandum ibi, et (o) ad perdendum omnes ; + residuos ; qui in Ægypto : et cadent in gladio, et in fame consumerentur a parvo usque ad magnum, et ✕ in gladio, et in fame morientur ; et erunt (p) in juramenta, et in perditionem, et in maledictionem, et in opprobrium. 13. Et visitabo

(e) S., et in peste. (f) A., absolvisset. (g) Qui dixerunt Jeremiæ : Supplica pro nobis ad Dominum, dixerunt. (h) A., S., incitat te. (i) A., S., et omnem animam. (k) S., apud Godoliam filium. (l) Et intrarunt. (m) S., usque ad Taphnas. (n) A., S., in manu tua. (o) S., in occultis. (p) A., S., sumam. (q) A., ponam. (r) S., solium. (s) A., S., abscondidi, et extendet scalistrum. TO ΣΚΑΛΙΣΤΡΟΝ. (Vox Græca ΣΚΑΛΙΣΤΡΟΝ, hic posita, incertæ mihi est notionis, nisi eadem sit cum σαλιστήριον, sarculum (*). (t) et ponet etiam arma sua super eos. (u) Reliqui : in captivitate. (x) A., S., et captivos ducet. (y) A., S., inflammabo ignem. (z) A., S., et captivos ducet. (a) A., S., et excutiet bolos Ægypti, quemadmodum versantur boli. (b) A., S., status Domus-Solis. (c) A., S., domos. (d) A., Domino super. (e) A., et ad factitandum. (f) S., abominationis. (g) S., et in plateis. (h) A., S., in exitium. (i) A., S., ad delendum. (k) S., quod ad iram provocatis me. (l) Ubi. (m) A., et non ambularunt in lege mea, et in statutis meis. (n) A., S., faciem. (o) A., Th., consumerentur omnes. (p) A., in sterile, in maledictionem.

(*) Utrumque prorsus alienum est a textu hebraico qui habet *רָדְפוּ*, *teutorum splendidum, regium*. Potius reponendum est cum Schleusnero, *σακπστήριον*, vel hujus syncope *σάκπστήριον*. DRACH.

super habitantes ✕ in terra : Ægypti, sicut visitavi A
super Jeru-alem, in gladio, et in fame, et in morte :
14. (g) et non salvabitur ne quidem homo ex reli-
quiis Judæ, qui commorantur ✕ ibi : in terra Ægy-
pti, ad redeundum, in terram Judæ, super quam
ipsi sperant animabus suis ad revertendum, ad ✕
habitandum : ibi : non revertentur, (r) nisi qui eva-
serint. 15. Et responderunt Jeremiæ omnes viri, qui
noverunt, quod adolerent mulieres eorum diis aliis,
et omnes mulieres ✕ stantes : , coetus magnus, et
omnis populus sedentes in terra Ægypti in Pathros,
dicentes : 16 Verbum, quod locutus es ad nos no-
mine Domini, non audiemus te; 17. quoniam fa-
ciendo faciemus omne verbum, quod exiit ex ore
nostro, ad adolendum reginæ cœli, et ad libandum
ei libamina, quod fecimus nos, et patres nostri, et
reges nostri, et principes nostri, in urbibus Judæ,
(s) et extra Jerusalem : et saturati sumus paubus,
et facti sumus boni, et mala non vidimus. 18. Et
cum cessavimus adolentes reginæ cœli, ✕ et libare
ei libamina : , imminuti sumus omnes, et in gla-
dio, et in fame defecimus. 19. Et quod nos adole-
mus reginæ cœli, et libamus ei libamina, num sine
viris nostris fecimus ei placetas, ✕ (t) et sobba (') :
et libavimus ei libamina? 20. Et dixit Jeremia omni
populo, (u) potentibus, et mulieribus, et omni po-
pulo, qui responderunt ei verba, dicens : 21 Nonne
aromatam, quæ adolevistis in urbibus Judæ, et extra
Jerusalem, vos, et patres vestri, et reges vestri, et
principes vestri, et populus terræ, ✕ eorum : re-
cordatus est Dominus, et ascendit super cor ejus? C
(x) Et non potuit Dominus amplius ferre ab ante
faciem malitiæ (y) operum vestrorum, et ab abo-
minationibus, quas fecistis : et facta est terra vestra
in vastationem, et in non tritum, et in maledictio-
nem, ✕ eo quod non sit habitans : , sicut die hoc,
23. ab ante faciem eorum, quæ adolevistis, et eorum,
quæ peccastis Domino. Et non audivistis vocem Do-
mini. et in lege ejus, et in præceptis ejus et in testi-
moniiis ejus non ambulastis : et propter hoc assecuta
sunt vos mala hæc, ✕ sicut die hoc : 24 Et dixit Jere-
mia omni populo, ✕ et omnibus : mulieribus : Au-
dite verbum Domini, ✕ omnis Judæa, qui in terra Æ-
gypti : . 25. Sic dixit Dominus virtutum Deus Israe-
lis, ✕ dicens : : Vos, et mulieres vestræ locutæ estis D
in ore vestro, et in manibus vestris implevistis, di-
centes : Faciendo faciemus (z) confessiones nostras,
quas confessæ sumus, ad adolendum regi cœli, et

ad libandum ei libamina : (a) permanendo perman-
sistis in confessionibus vestris, et faciendo fecistis
vota vestra. 26. Propter hoc audite verbum Do-
mini omnis Judæa, sedentes in terra Ægypti : Ecce
juravi in nomine meo magno, dicit Dominus +
Deus : , si erit amplius nomen meum ✕ invocatum
: in ore omnis ✕ viri : Judæ ad dicendum : Vivit
Dominus Dominus in omni terra Ægypti. 27. Quo-
niam ecce ego vigilavi super eos, ad male facien-
dum eis, et non ad bene faciendum : et consumeretur
omnis ✕ vir Judæ : , qui + habitantes : in terra
Ægypti, in gladio, et in fame, donec defecerint.
28. Et qui evaserint a gladio, revertentur ex terra
Ægypti, in terram Judæ, ✕ viri : pauci numero, et
cognoscent omnes residui Judæ (b) qui commoran-
tur in terra Ægypti, ad habitandum ibi, ✕ verbum
cujus permanebit, a me, aut ab eis : , 29. Et hæc
vobis signum, dicit Dominus, quia visitabo ego
super vos ✕ in loco hoc (c), ut sciatis, quod con-
sistendo consistant verba mea super vos : in mala.
30. Sic dixit Dominus : Ecce ego do Pharaonem (d)
Ophram regem Ægypti in manus inimici ejus, et
in manus quærentium animam ejus, sicut dedi Se-
deciam regem Judæ in manum Nabuchodonosoris
regis Babylonis inimici ejus, et quærentis animam
ejus.

Cap. XLV. — 1. Verbum, quod locutus est Jere-
mia propheta ad Baruch filium Neris, quando scri-
psit verba hæc in libro ex ore Jeremiæ (e) in anno
quarto Joacim filii Josiæ regis Judæ, ✕ dicens : :
2. Sic dixit Dominus Deus Israelis super te, Baruch :
3. Dixisti : Væ mihi, væ mihi; quia addidisti,
Domine, (f) laborem super dolorem meum : dor-
mivi in suspiriis, et requiem non inveni. 4. Sic
dic ei : Sic dixit Dominus : Ecce (g) hæc quæ
ædificavi, ego destruam, et (h) hæc quæ plantavi,
ego evellam, ✕ et omnem terram illam : : 5. et tu
quæres tibi magna? ne quæras; quia ecce ego in-
duco mala super omnem carnem, dicit Dominus :
et dabo ✕ tibi : animam tuam (i) inventum in
omni loco, quocumque iveris ibi.

Cap. XLVI. — 1. Verbum, quod factum est a Do-
mino ad Jeremiam ✕ prophetam : (k) super omnes
gentes. 2. Ægypto super potestatem Pharaonis Ne-
chao regis Ægypti, (l) qui erat super fluvium Eu-
phratem in Charchemus, quem percussit Nabucho-
donosor rex Babylonis in anno quarto Joacim filii
Josiæ regis Judæ. 3. (m) Tollite arma, et scuta :

(g) A., et non erit salvus. et residuus in reliquiis Judæ, qui veniunt, ut sint peregrini ibi. (r) S., nisi homines, qui fugerunt. (s) S., et in plateis. Et mulieres dixerunt. (t) A., in mala affectione. S., sculpto ejus. (') Gr. σοββα apud Montf., vox ignotæ mihi notionis. [Σοββα desumptum est e versione Symmachi qui, ut non raro, ipsam transcriptit græcis elementis vocem Hebræi textus, להעבבה (absque mappiq), proprie, ad idololatrandum. A nomine עבבים, idola. Hæc ita nuncupantur in scriptura a nomine עעב, dolor, labor, sive quod dolorifica sint cultoribus suis, sive, juxta nonnullos, quod cum cura sint elaborata. Et sic intelliges rationem Aquilæ et Symmachi lectionum hic allatarum. DRACH.] (u) S., super viros, et super mulieres. (x) S., et non se accommodavit amplius ad remittendum. (y) Reliqui : studiorum. (z) A., S., vota nostra, quæ novimus. (a) A., constituendo constituistis. (b) A., qui veniunt in terram Ægypti, ad commorandum ibi. (c) In mala. (d) Super Ophram. ΟΥΑΦΡΗ, Uaphre. (e) In quarto anno Joacimi. (f) A., miseriam super dolorem meum. (g) A., hos. (h) A., hos. (i) A., in prædam. (k) Super omnes gentes. Ægypto Nechao rex anno quarto Joacimi. (l) S., qui vicinus fuit. (m) A., ordinate vos in clypeo, et in scuto.

accedite in bellum : 4. (n) insternite equos : ascendite equites : disponite vos in galeis vestris : (o) emittite lanceas, et induite loricas vestras. 5. (p) Quid quod ipsi pavent, et revertentur retrorsum? quia robusti eorum cædentur : fugiendo fugerunt, et non reversi sunt, comprehensi circumcirca, dicit Dominus. 6. Ne fugiat celer, neque evadat robustus super aquilonem : quæ ad Euphratem, infirmata sunt, ceciderunt. 7. Quis hic, qui ut fluvius ascendet, (q) et ut fluvii volventes aquam? 8. Aquæ Ægypti (r) sicut ✕ flumen ascendunt, et sicut flumina commoventur aquæ ejus. Et dixit : Ascendam, et operiam terram, et perdam urbem, et habitantes in ea. 9. Ascendite + super : equos, et (s) præparate currus : exite, pugnatōres (t) Æthiopum et Libyūm, (u) armati armis, et Lydii, (x) ascendite, tendite arcum : 10. et dies ille Domino Deo nostro dies vindictæ, ad sumendum vindictam de inimicis suis : et comedet gladius, et saturabitur, et inebriabitur a sanguine eorum ; quia sacrificium Domino Domino Sebaoth a terra aquilonis super flumen Euphrat. 11. (y) Ascende Galaad, et sume resinam (z) virgini filia Ægypti : in vanum multiplicasti medelas tuas, utilitas non est tibi. 12. Audiverunt gentes (a) vocem tuam, et clamore tuo impleta est terra ; quia pugnatōr ad pugnatōrem infirmatus est, simul ceciderunt ambo. 13. ✕ Verbum : quod locutus est Dominus in manu Jeremiæ prophetae, cum veniret Nabuchodonosor rex Babylonis, (b) ad excidendum terram Ægypti. 14. Annuntiate ✕ in Ægypto, et præcipite : in Magdol, et (c) præcipite in Memphis, et in Taphnas : dicite : Intelligite, et præpara te ipsam, quia comedit gladius (d) orbem tuum. 15. (e) Quare fugit vitulus electus tuus? non mansit, quia Dominus dissolvit eum. 16. (f) Et multitudo infirmata est, et cecidit, unusquisque ad proximum suum locuti sunt (g) : Surgamus, et revertamur ad populum nostrum, et (h) in regione nostram ab ante faciem gladii (i) Græci. 17. Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti, (k) Saon Æbir Moed. 18. Vivo ego, dicit rex Dominus virtutum nomen ei ; quia sicut (l) Itaburion in montibus, et sicut Carmel in mare veniet. 19. Vasa demigrationis fac tibi ipsi, habitatrix filia Ægypti, quia Memphis (m) in corruptionem erit, et vocabitur Væ, quia non sunt habitantes in ea. 20. Vitula (n) ornata ✕ pulchra :

(n) A., alligate. S., jugo jungite. (o) A., expolite lanceas. (p) S., quare vidistis eos, quod vincentes, quod revertentes retrorsum, et robustos eorum quod cadentes, non se convertentes, turba circumcirca, dicit Dominus. (q) Et ut fluvii volventes aquas ejus. (r) A., sicut rivus. (s) S., trepidate. (t) A., S., Chus et Phut. (u) A., obtegentes vos scutis. (x) A., S., qui tollitis, qui tenditis arcum. (y) S., ascende in Gilead. (z) A., S., virgo filia. (a) A., S., ignominiam tuam. (b) A., S., ab percipiendum. (c) S., auditum facite. (d) A., S., circuitum tuum. (e) S., quare detrusus est simul robustus tuus. (f) A., multiplicavit impingentem. (g) Et dicentes. (h) A., in terram nativitalis nostræ. (i) A., S., inebriati. (k) A., tinnitus transtulit promissionem. S., tempus venit. (l) Reliqui : Thabor. (m) In deletionem. (n) A., pulchra, et pulchra reddita. (o) Tres, pungens ab aquilone. (p) A., effusionis. S., corruptionis. (q) A., S., visitationis eorum. (r) A., S., ibit. (s) A., in robore. (t) A., non investigabitur. (u) A., S., visitabo. (x) A., S., sicut diebus qui ab antiquo. (y) A., multiplicabit opes. (z) A., S., qui terreat. (a) A., et insontem dimittendo. (b) A., ad Philisthæos. (c) A., cursus equorum. (d) A., S., multitudinis.

(*) I. e. Philisthæos, quos ΛΧΧ græce, ἀλλοφύλους, alienigenas nuncupant. DRACH.

Ægyptus, (o) extirpatio ab aquilone venit super eam : 21. et mercenarii ejus in ea sicut vituli saginati ; quia et ipsi reversi sunt, et fugerunt simul : non steterunt ; quia dies (p) perditionis venit super eos, et tempus (q) ultionis eorum. 22. Vox ejus, sicut serpentis (r) sibilantis ; quia (s) in arena ibunt, in securibus venient super eam. 23. Sicut cædentes ligna, excidite silvam ejus, dicit Dominus Deus, quia (t) non assimilabitur, quia copiosa plus quam locusta, et non est eis numerus. 24. Erubuit filia Ægypti, tradita est in manus populi ab aquilone. 25. ✕ Dixit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego (u) uliscar Ammon filium ejus super Pharaonem, et super Ægyptum, et super deos ejus, et super reges ejus, et super Pharaonem, et super confidentes super eo. 26. ✕ Et tradam eos in manum quærentium animam eorum, et in manu Nabuchodonosoris regis Babylonis, et in manu servorum ejus, et post hæc quiescet (x) sicut ab antiquo, dicit Dominus. Finis prophetiæ Ægypti. 27. Tu autem, ne timeas, serve mi Jacob, neque paveas, Israel ; quia ecce ego salvo te e longinquo, et semen tuum ex terra captivitatis eorum : et revertetur Jacob, et conquiescet, et (y) dormiet, et non erit (z) qui noceat ei. 28. Et tu, ne timeas, serve mi Jacob, dicit Dominus, quia tecum sum ego, quia faciam consummationem in omni populo, in quos depuli illuc ; te autem non faciam deficere, et castigabō te in iudicio, (a) et insontem dimittendo non insontem dimittam te.

Cap. XLVII. — 1. ✕ Super alienigenas : (*). ✕ Verbum Domini, quod factum est ad Jeremiam prophetam : (b) super alienigenas, ✕ antequam percuteret Pharaon Gazam. Hæc dicit Dominus : 2. Ecce aquæ ascendunt ab aquilone, et erunt in torrentem inundantem : et inundabit terram, et plenitudinem ejus, urbem, et inhabitantes in ea : et clamabunt homines, et ululabunt omnes habitantes in terra, 3. a voce (c) impetus ejus, ab armis fortium ejus, et a consusione curruum ejus, (d) tumultus rotarum ejus : non se converterunt patres super filios eorum præ dissolutione manuum eorum, 4. in die, qui venit ad abolendum omnes alienigenas. Et perdam Tyrum, et Sidonem, et omnes reliquos auxilii eorum ; quia delebit Dominus ✕ alienigenas : reliquos insularum, et Capadociæ. 5. Venit calvities super Gazam : projecta

est Ascalon, et residui (e) Anacim. 6. Quousque A cædes, gladius Domini? (f) Quousque non requiesces? Regredere in vaginam tuam, conquiesce, et tollere. 7. Quomodo requiescet? et Dominus præcepit ei super Ascalon, et super ea, quæ ad mare, (g) et super reliquos insurget.

Cap. XLVIII. — 1. Ad Moab sic dixit Dominus virtutum Deus Israelis: Væ super Nabu, quia (h) periit, ✕ erubuit, capta est Curiathim: erubuit Masogab, ✕ et victa est. 2. Non est amplius (i) arrogantia Moabo, in Hesbon cogitarunt super eam mala: venite, et (k) excidamus eam de gente, (l) quiescendo quiescet: post te ibit gladius; 3. quia vox clamantium ex Hornim, (m) perditio, et confractio magna. 4. Confracta est Moab, (n) annuntiate (o) in Soar; 5. quia impleta est Alaoth in fletu: (p) ascendet fletus (q) in via Hornim ✕ Cindunus (*): clamorem et confractionem audivi: 6. fugite, et salvate animas vestras, et eritis sicut (r) asinus silvestris in deserto; 7. quia confidens fuisti (s) in munitione tua, ✕ venient afflictiones tuæ; etiam ✕ quidem tu: capieris: et egredietur Chamos in demigratione, sacerdotes ejus, et principes ejus simul. 8. Et veniet (t) perditio super omnem urbem, et urbs non salvabitur, et peribit (u) vallis, et delebitur campestris, sicut dixit Dominus. 9. Date (x) signa Moabo, quia (y) inflammando inflammabitur, et omnes urbes ejus (z) in conculcatum erunt. Unde habitator ejus? 10. Maledictus, qui facit opera Domini (a) negligenter, ✕ et maledictus, qui tollit gladium suum a sanguine. 11. Quievit Moab a pueritia sua, (b) et confidens erat super gloria sua, et non effudit de vase in vas, et in demigrationem non abiverunt: propter hoc stetit gustus ejus in ipso, et odor ejus non defecit. 12. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et mittam ei (c) compositores, et component eum, et vasa ejus (d) comminuent, (e) et pocula ejus conterent. 13. Et erubescet Moab ab Chamos, ut erubuit domus Israelis a Bæthel (f) spe eorum. 14. Quomodo dicitis: Fortes sumus, (g) et

homo fortis ad bellum? 15. Periit Moab, (h) et urbes ejus, et electi juvenes ejus descendunt in inactionem, dicit Rex, Dominus virtutum nomen ei. 16. Propinquus (i) dies Moabi ad veniendum, et mahitia ejus velox valde. 17. Commovete eum, omnes vos, qui in circuita ejus, omnes cognoscentes nomen ejus, dicite: Quomodo confractus est scipio gloriosus, et virga magnificentiæ? 18. Descende de gloria, et sede (k) in humilitate, habitatrix ✕ filia Adibon; quia periit Moab, ascendit in te et qui perdit munitionem tuam. 19. Super via sta, ✕ (l) inspicie, habitatrix: Aroer, et interroga fugientem, et evadentem, et dic: Quid factum est? 20. Erubuit Moab, quia confractus est: utula, et clama: annuntia in Arnon, quia (m) periit Moab, 21. et judicium (n) venit in terram Mesor (o) super Helon, et super Jehas, et super Mephiath; 22. et super Diabon, et super Nabu, et super (p) domum Deblathæm, 23. et super Curiathæm, et super (q) domum Maon, 24. et super (r) Carioth, et super (s) Bosor, et super omnes urbes terræ Moab, remotas et propinquas. 25. Confractum est cornu Moabi, (t) et quod in manu ejus, confractum est, dicit Dominus. 26. Inebriate eum, quia super Dominum se magnificavit: et complodet Moab (u) in manu sua, et erit in risum etiam ipse: 27. et si non in derisum erat tibi Israel, si in furtis tuis inventi sunt, (x) quando pugnabas contra eum, ✕ in eo secedes, migrabis. 28. (y) Reliquerunt urbes, et habitaverunt in petris habitantes in Moab: (z) facti sunt quasi columbæ nidificantes in petris, in ore (a) foveæ. 29. Audivi (b) contumeliam Moabi, contumelia affecit valde ✕ celsitudinem ejus, et contumeliam ejus, (c) et superbiam ejus: (d) et se extulit cor ejus; 30. (e) ego autem novi opera ejus (f): (g) nonne sufficientiam ejus ✕ nonne sic brachia ejus nonne sic: fecerunt? 31. Propter hoc super Moab ululate, (h) super Moab ab omni loco: clamate super viros (i) Ciradas squaloris, et ✕ meditabitur. 32. Sicut fletum Jazer deflebo te, vitis Sehmæ: (k) palmites tui transierunt mare: (l) urbes Jazer attigerunt: (m) super fructum tuum,

(e) A., S., vallium. Heb. valles. (f) Quousque tumultuabimini. (g) A., S., illic igitur commendavit eum. (h) A., captiva ducta est, erubuit Curiathim, quæ admodum elata. S., Th., robur. (i) Tres, laus. (k) A., S., deleamus eam. (l) S., amplius Madmeno silebis. Et Madbo quiescendo quiescet. (m) A., direptio et confractio. (n) S., auditum facite clamorem, parvuli ejus; per enim ascensum incrustati bipennis in fletu ascendet ploratus, quia in ascensu Hornim inimici clamorem confractionis audiri fecerunt. (o) Parvuli ejus. (p) Super enim ascensu, qui est bipenniferorum. (q) In descensu. (*) Vox Græca, κινδύνου, periculi. Est autem Theodontionis interpretatio nominis Hornim, Hebraice, חֲרֹנִים, esser, khoronayim. DRACH. (r) A., onager. (s) A., S., super operibus tuis. (t) A., qui captivum ducet. (u) A., S., profunditas. (x) A., florem. S., germen. (y) A., florens egredietur. (z) Eradicatio erunt, eo quod non sint habitantes. (a) A., in depositione. S., fraudulententer. (b) A., et siluit ipse super foraminibus suis. (c) A., stratores, et sternent eum. (d) Reliqui: evacuabunt. (e) Reliqui: et hydrias ejus concutient. KEPASMATA, lagenas. (f) Reliqui: quibus confidentes. (g) S., et vir fortis. (h) S., et qui exuet eum, ascendit. (i) S., exitium Moabi et malum ejus festinat valde: tristamini eum eo. (k) A., S., in siti. (l) A., speculari. (m) A., captivus ductus est. (n) S., ivit in terram Misor et Malu. (o) A., S., in flon. (p) A., S., Beth. (q) A., S., Beth. (r) Domum. (s) A., S., Beth Busron. (t) A., et brachium ejus. (u) A., Th., in vomitu suo. (x) S., quia jam pridem locutus es super eum, rebellis fies. (y) A., S., reliquistis urbes, et habitastis in petra. (z) A., et facti sunt. (a) A., fossæ umbrosæ. (b) A., superbiam Moabi, superbus valde. (c) Et arrogantiam ejus vidi. (d) A., et altitudinem cordis ejus. (e) Reliqui: ego novi, dicit Dominus. (f) Dicit Dominus. (h) A., exaulescentiam ejus, et sic selecta ejus. S., nonne sicut ira ejus, ita brachium ejus. (i) S., et ob Moab omnino clamabo. (j) Reliqui: muri testacci. (k) S., comiteatus tui transierunt mare. (l) A., S., usque ad mare Jazer. (m) S., super messem tuam.

(n) et super vindemiatōres tuos perditio cecidit. **33.** Projecta est lætitia et gaudium ex Carmel, et ex Moabitide : (o) et vinum erat super torcularibus tuis : mane (p) non calcarunt, et in vespera tua non fecerunt. **34.** ✕ Urbes autem eorum : quæ a clamore Hesbon usque ad Eleala, et usque ad Jahas dederunt vocem suam, a (q) Soar usque ad Hornim, (r) et nuntios ad Alas ; quis et aqua Nemrim (s) in combustionem erit. **35.** Et perdam Moab, dicit Dominus, ascendentem super excelsum, et adolentem diis ejus. **36.** (t) Propter hoc cor meum Moab, sicut tibiæ dabunt vocem, ✕ et cor meum super homines : ✕ murum (x) Ciradus : sicut tibia dabit vocem : propter hoc quæ liberavit, perierunt ab homine. **37.** (x) Omne caput in omni loco radent, et omnis barba radetur, et omnes manus plangent, et super omni lumbō saccus. **38.** Et super omnibus tectis Moabi, et super plateis ejus ✕ omnibus luctus : (y) rursus confregi Moab, sicut vas, cuius non est usus ejus, dicit Dominus. **39.** Quomodo (z) commutavit ! ✕ ululate : quomodo vertit dorsum Moab ? Erubuit, et factus est Moab in risum, et (a) indignationem omnibus, qui in circuitu ejus. **40.** Quia sic dixit Dominus : ✕ Ecce sicut aquila veniet impetu, et expandet (b) manus suas super Moab : **41.** (c) Capta est Carioth, et munitiones subjugatae sunt : ✕ et erit cor potentium Moabi in die illo, sicut cor mulieris (d) parturientis : **42.** et peribit Moab a turba ; quia super Dominum se magnificavit. **43.** Metus, et fovea, et laqueus super te, habitator Moabi, dicit Dominus. **44.** Qui fugerit ab ante faciem timoris, incidet in foveam : et qui ascenderit e fovea, capiatur in laqueo : quia adducam hæc super Moab in anno, quo visitaverim eos, dicit Dominus. **45.** ✕ In latibulo Hesbon steterunt (e) a laqueo fugientes ; quia ignis exivit ex Hesbon, flamma ex urbe Sihon, et comedit (f) principes Mohabi, (g) et investigavit filios Saon. **46.** Væ tibi, Moab : peritit populus Chamos ; quia capti sunt filii ejus in captivitate, et filia ejus captivæ. **47.** Et reducam captivitatem Moabi in extremitate dierum, dicit Dominus. Hucusque Judicium Moabi :.

Cap. XLIX. — 1. Filiis Ammon sic dixit Dominus : Num filii non sunt in Israele ? aut (h) qui assumit, non est eorum ? (i) Quare assumpsit Melchom Gad, et populus eorum in urbibus eorum habitat ? **2.** Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et audiri faciam super Rabbath filiorum Ammon (k) tumultum (l) urbis, et erunt in non pervium, in perditionem, et aræ ejus in igne comburentur, (m) et assumet Israel principatum suum, dicit Dominus. **3.** Ulula (n) Hesbon, quia perdita est Ai : clamate, filia Rabbath, vos cingite saccis, ✕ et insanite : , et plangite, et transite per maccerias (o) ; quia Melchom in demigratione ibit, sacerdotes ejus, et principes ejus simul : **4.** Quia exultavit (o) in campis (p) Zib : campi tui, filia (q) duritiei, confidens super thesauris suis, dicens : Quis aggredietur me ? **5.** Ecce ego fero super te timorem, dicit Dominus Dominus virtutum (r), ab omni accola circa te, et dispergemini unusquisque versus faciem suam, et non est, qui congregat ✕ et demigrantem. **6.** Et post hæc reducam captivitatem filiorum Ammon, dicit Dominus : **7.** Hæc dicit Dominus virtutum : (s) Non est amplius sapientia in Theman : perit consilium ab intelligentibus : (t) abiit sapientia eorum : **8.** (u) conculcatus est locus eorum : (x) profundum petite ad habitandum, habitantes in Dadan ; quia (y) aspera fecit. Adduxi super eum in tempore, quo visitavi eum ; **9.** quia vindemiatōres venerunt tibi, non relinquent tibi (z) racemationes : sicut fures in nocte, (a) ponent manum suam ; **10.** quia ego abrasī Esau, (b) detexi abscondita ejus : abscondi non poterunt : ✕ (c) peritit semen ejus : , ob manum (d) fratris ejus, et vicini ejus, et non est **11.** (e) relinqui pupillum tuum, ut (f) vivat : (g) et viduæ super me confidentes. **12.** Quia hæc dicit Dominus : Ecce quibus non erat (h) lex bibere calicem, ✕ bibendo : (i) biberunt : et tu impunis distittendo ✕ impunis dimitteris : ? non impunis dimitteris, quia bibendo bibes. **13.** Quia per me juravi, dicit Dominus, (k) quod in exitium, et in opprobrium, (l) et in non conculcatum, et in maledictionem (m) eris **D** in medio portionis ejus, et omnes urbes ejus erunt

(n) S., et super vindemiam tuam raptōres ceciderunt : et sublata est lætitia, et gaudium. (o) A., et vinum ex foveis torcularium dedecere feci : non non calcabit, sic, non, eja. A clamore Hesbon. S., et vinum ex foveis torcularium cessare feci : non est, dicit. A clamore Hesbon. (p) Non calcabit adad adad. S., non tenebit torcularius cantilenam. (q) A., Soar. (r) A., S., vitula triennis. (s) A., S., in exitium erunt, et cessare faciam Moabo offerentem super excelso. (t) Propter hoc cor Moabi ut tibiæ dabit vocem. S., ob Moab. (u) KEIPAAΣ, tonsos. A., S., testæ. (x) A., quia omni capiti calvitias, et omni barbæ rasura. S., super omnibus manibus incisuræ. (y) Quia. (z) A., S., victus est. (a) A., S., in timorem. (b) A., alas. (c) S., subjugata est Carioth, et refugia. (d) A., ab angustia, et presertim erit Moab a populo. (e) A., non valentes fugere. (f) A., plagam. S., faciem. (g) A., S., et verticem filiorum mœroris. (h) A., S., hæres. (i) A., quare itaque hæreditavit ? (k) A., ululatum belli, et erit in pulverem depravata, et filia ejus. (l) Bellatorum. (m) A., S., et hæreditabit Israel eos, qui hæreditarunt enim. (n) S., pro Hesbon, quia vastatum est robur. (o) Vox Syriaca codicis nostri, סיג, quæ respondet טיג גררת Hebraici textus, potius significat *sepes*. Trita est apud rabbinos, ut, סיג לתורה, *sepes legi*; סיג לחכמה שתוקה, *sepes sapientia silentium*. URACH. (o) S., in vallibus, quæ in valle tua. (p) Difflexerunt. (q) A., in posterum se avertens. S., captiva ducenda. (r) A., S., ab omnibus circuitibus tuis. (s) A., numquid non est. S., annon est. (t) A., putrida facta est. (u) S., fugerunt : reversi sunt. (x) A., profundum petierunt ad habitandum. (y) A., perditionem super Esau adduxi. (z) A., S., botros. (a) Non corrumpebant, quæ sufficiebant eis. (b) A., S., detexi. (c) A., captivum ductum est. (d) Reliqui : et fratres ejus, et vicini ejus. (e) A., relinque pupillos, ego vivere faciam te, et viduæ tuæ super me confident. (f) Serretur. (g) Et ego eos servabo. (h) Reliqui : iudicium. (i) Reliqui : bibent. (k) A., quod in sterilitatem. (l) A., et in gladium. (m) Reliqui : erit Bosra

vastatæ in sæcula. 14. Famam audivi a Domino, (n) et legatos in gentes misit : congregamini, et venite (o) ad eam, surgite in bellum. 15. ✕ Quia : ecce parvulum dedi te in gentibus (t) contemtilabilem in hominibus. 16. (q) Lusus tuus dedit (r) tibi, (s) durities cordis tui destruxit (t) foramina petrarum, (u) apprehendit fortitudinem collis excelsi : quia si exaltaveris, sicut aquila, nidum tuum, inde dejiciam tæ, dicit Dominus. 17. Et erit Idumæa in non tritum : omnis qui transit super eam, obstupescet, et sibilabit super omni plaga ejus. 18. Sicut subversa est Sodoma et Gomorra, et avenæ ejus, dixit Dominus + omnipotens : , non sedebit ibi homo, neque habitabit (x) filius hominis. 19. Ecce sicut leo ascendet (y) e medio Jordanis (z) in locum Hamath ; quia (a) celeriter expellam eos ex ea. (b) Et quem electum ei prospiciam ? quia quis c) sicut ego ? et quis stabit contra me ? et quis iste pastor, qui stabit ante faciem meam ? 20. Propter hoc audite consilium Domini, quod consultavit super Idumæam, et cogitationem ejus, quam cogitavit super habitantes in Thæman, nisi dissipaverint (d) minima ovium, nisi delebitur super eos septum eorum : 21. A voce (e) casus eorum commota est terra, clamor tuus in mari rubro, audita est vox (f) ejus. 22. Ecce sicut aquila (g) videbit, et ✕ volabit : , et extendet alas suas (h) super munitiones ejus : et erit cor fortium Idumææ in die illo, ut cor mulieris parturientis. 23. Damasco. Erubuit Hamath, et Raphad, quia auditum malum audierunt. (i) obstupuerunt ✕ in mari : , indignatæ sunt, requiescere non poterunt. 24. Dissoluta est Damascus, convertit se in fugam, et effusa est : apprehendit eam tremor, ✕ etiam : dolores apprehenderunt eam, ✕ sicut parientis : . 25. Quomodo non reliqui (k) urbem meam, pagum (l) dilexerunt ? 26. Propter hoc (m) cadent juvenes (n) in plateis tuis, et omnes viri bellatores tui cadent ✕ in die illo : , dicit Dominus virtutum. 27. Et accendam ignem in muro Damasci, et comedet (o) plateas filii Hader. 28. Cedar reginæ atrii, quam percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, sic dixit Dominus : Surgite, ascendite super Cedar, (q) et implete eos filios Cedem. 29. Tentoria eorum, et oves eorum sument : (r) vestimenta eorum, et omnia vasa eorum, D et camelos eorum sument sibi, (s) et vocabitis super

A eos perditionem undique. 30. (t) Fugite valde, (u) profundum petiistis ad sedendum, qui sedetis in atrio, dicit Dominus ; quia consultavit super vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, et cogitavit super vos cogitationem. 31. (x) Surge, ascende super gentem quietam, sedentem in respiramine, di it Dominus, non portæ, et non seræ ✕ (y) ei : , soli diversantur. 32. Eterunt cameli eorum in prædam, (z) et multitudo jumentorum eorum in perditionem, et ventilabo eos omni vento raso ante (a) faciem eorum, et ab omni transitu eorum asseram victoriam eorum, dicit Dominus. 33. Et erit (b) atrium habitaculum (c) struthiocamelorum, et non tritum usque in sæculum : non habitabit ibi homo, et non habitabit ibi filius nati terræ. 34. Verbum B Domini, quod factum est ad Jeremiam prophetam ad Ælam, in principio (d) regis Judæ, dicens : 35. Hæc dicit Dominus virtutum : ✕ Ecce : (e) confractus est arcus Ælami, principium potentiae eorum. 36. Et adducam super Ælam quatuor ventos a quatuor extremis cæli, et dispergam eos in omnibus ventis his, et non erit gens (f), quæ non venient illuc : expulsi Ælami. 37. Et terreficam (g) eos coram inimicis eorum, quærentibus animum eorum, et adducam super eos secundum iram furoris mei, dicit Dominus : et mittam post eos gladium meum, donec absumserit eos. 38. Et ponam thronum meum in Ælam, et perdam inde regem, et magnates, dicit Dominus. 39. Et erit in extremo dierum, reducam captivitatem Ælami, dicit Dominus. In principio C regnantis Sedeciae regis factum est verbum hoc de Ælam.

Cap. L. — 1. Verbum, quod locutus est Dominus super Babyloem, ✕ ad terram Chaldæorum in manu Jeremiæ prophetæ : : 2. Annuntiate in gentibus, et audita facite, et (h) tollite signum, auditum facite, et ne abscondatis. Dicite : Capta est Babel, erubuit Bel animosa, et delicata, (i) traditus est Mærodach : ✕ erubuerunt idola ejus, pudefacta sunt inquinamenta ejus : . 3. Quia ascendit super eam gens ab aquilone : hic ponet terram ejus in exitium, et non erit habitans in ea ab homine usque ad jumentum : ✕ trepidarunt, abierunt : . 4. In diebus istis, et in tempore illo, dicit Dominus, venient filii Israelis ipsi, et filii Judæ simul, ambulantes et fentes ibunt, Dominum Deum suum quæ-

(n) A., et legatus ad gentes missus est super eam. (o) Super eam. (p) A., S., contemptum. (q) A., Th., superbia. S., gloriatio tua superhite fecit te. (r) Hæc. (s) A., afflictio. (t) A., Reliqui, in foraminibus. S., comprehedentes petram. Th., altitudinem collis. (u) Habitavit in foraminibus petrarum. (x) Ibi. (y) A., a pulchritudinem robustam. S., a gloria. (z) S., super habitaculum principatum. (a) S., subito eurrere faciam eum desuper ea : et hominem electum super eam constituam. (b) Et juvenes super eam constitutam. (c) A., S., similis mihi, et quis sustinebit me ? (d) A., minores gregis. (e) A., commotionis. (f) Tua. (g) A., S., ascendet. (h) A., S., super Bosra. (i) S., perturbatæ sunt in mari ex sollicitudine. (k) A., S., Th., laudabilis, metropolis gaudii. (l) Dilexi. (m) S., conticescent. (n) Tui. (o) ΑΜΦΟΔΑ, biviv. A., S., palatia. (p) A., S., et regnis Hasor, quæ percussit. (q) S., et rapite filios orientis. (r) A., S., cortinas. (s) A., et vocabunt super eos turbinem undique. (t) A., fugite, exultantes vos valde. (u) S., in profundo sedete, habitatores Hasor. (x) A., surgite, ascendamus. (y) Eis. (z) A., et congregatio possessionis eorum eorum in saxetum. (a) Partem. (b) A., S., Hasor. (c) A., draconum. S., sironum. (d) Regni Sedeciae. (e) A., S., conteram arcum Ælami, caput virtutis eorum. (f) S., in his, quæ non ingredietur. (g) A., S., Ælam. (h) A., tollite signum. (i) A., expavit Merodach.

rentes. 5. Usque ad Sionem interrogabunt viam, (k) hic enim faciem suam + (l) dabunt ; et venient, et confugient ad Dominum; testamentum enim æternum non oblivioni tradetur. 6. Oves perditæ factus est populus meus, pastores eorum (m) expulerunt eos, super montes (n) seduxerunt eos, de monte super collem abierunt, obliti sunt cubilis sui. 7. Omnes invenientes eos consumpserunt eos : (o) inimici eorum dixerunt : Ne quiescere faciamus eos, pro eo quod peccarunt Domino : (p) pascuum justitiæ ei, qui congregat patres eorum, Dominus. 8. (q) Ahalienamini e medio Babylonis, et e terra Chaldaeorum, et exite, et estote (r) sicut dracones coram facie ovium. 9. Quia ecce ego excito, et ascendere facio super Babylonem congregationes gentium magnarum e terra septentrionis, et se instruent adversus eam; inde capletur : sicut (s) telum pugnatoris intelligentis nec redibit vacuum. 10. Et erit Chaldaea in prædam, et omnes prædantes eam saturabuntur, dicit Dominus. 11. Quia gavisus estis et gloriati, cum diripuistis hæreditatem meam, quia exultastis, sicut lauri in herba, et (t) cornu petistis, sicut bubali. 12. Erubuit mater vestra valde, (u) mater in bona : ecce ultima gentium desertum ✕ sine aqua, et non calcaturum. 13. Ab ira Domini non habitabitur : et erit in exitum omnis, et omnis, qui transierit super Babylonem, (x) tristabitur, et sibilabit super omnem plagam ejus. 14. Instruite vos super Babylonem circumcirca, omnes tendentes arcum, sagittate super eam, ne pareatis super telis vestris, ✕ quia Domino peccavit. 15. (y) Et fortiter agite super eam in circuitu : (z) dissolutæ sunt manus ejus, ceciderunt (a) propugnacula ejus, et eradicatus est murus ejus; quia vindicta a Deo est, (b) ulciscimini eam, quemadmodum fecit, facite ei. 16. Delete (c) semen ex Babylone, et tenentem falcem in tempore messis ab ante faciem gladii (d) Græci, unusquisque in populum suum revertentur, et unusquisque in terram (e) suam fugiet. 17. Ovis errans Israel, leones expulerunt eum : primus comedit eum rex Assyriæ : et hic posterior (e) ossa ejus (f) Nabuchodonosor rex Babylonis. 18. Propter hoc hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis : Ecce ego (g) ulciscor ✕ super regem Babylonis, et super terram ejus, sicut (h) ultus sum ✕ super regem Assyriæ. 19. Et

A restituam Israel in pascuum suum, et pascet in Carmelo, et in Basan, et in monte Ephraim, et in Galaad, et saturabuntur animæ eorum. 20. In diebus istis, et in tempore illo, dicit Dominus, (i) quærent injustitiam Israelis, et non erit, et peccata Judæ, et non inventientur; quia propitius ero relictis. 21. (k) super terra : amare (l) ascende super eam, et super habitantes super ea (m) : et ulciscere, gladii. (n) et abole ✕ post eos mala ; dicit Dominus, et fac secundum omnia, quæ præcepero tibi. 22. Vox belli in terra Chaldaeorum, et contractio magna. 23. Quomodo contractus est, et contritus est malleus omnis terræ? quomodo facta est in desolationem Babel in gentibus? 24. (o) Imponent tibi, et capieris, Babel, (p) et non cognosces : inventa es, et capta es, quia adversus Dominum (q) stetit. 25. Aperuit Dominus thesaurum suum, et protulit vasa iræ suæ, quia opus ✕ est : Domino (r) Domino virtutum in terra Chaldaeorum. 26. (s) Quia venerunt ✕ ei : tempora ejus : aperite horrea ejus, (t) scrutamini eam, sicut speluncam, et delete eam : ne sit residuum ejus : 27. (u) exsiccate omnes fructus ejus : et descendant in mactationem : vae eis, quia venit dies eorum, tempus (x) ultionis eorum. 28. Vox fugientium et evadentium e terra Babylonis, ad annuntiantium in Sionem ultionem, quæ a Domino Deo nostro, ✕ ultionem templi ejus. 29. Præcipit super Babylonem multis, omni tendenti arcum, castra metamini super eam circumcirca : ne sit evadens ejus, retribuere ei secundum opera ejus : secundum omnia, quæ fecit, facite ei, quia adversus Dominum (y) stetit, (z) Deum sanctum Israelis. 30. Propter hoc cadent juvenes ejus in plateis ejus, et omnes viri bellatores ejus (a) projicientur ✕ in die illo ; dicit Dominus. 31. Ecce ego super te (b) contumeliosam, dicit Dominus virtutum, quia venit dies (c) tuus, et tempus (d) ultionis tuæ, 32. et infirmabitur contumelia tua, et cadet, et non erit restituens eam : et accendam ignem (e) in silva ejus, et comedet omnes circuitus ejus. 33. Hæc dicit Dominus virtutum : Oppressi filii Israelis, et filii Judæ simul : omnes, qui captivos duxerunt eos, oppresserunt eos, qui non voluerunt dimittere eos. 34. (f) Et qui redimit eos fortis, Dominus omnipotens nomen ei : (g) iudicium judicabit adversus adversarios ejus, ut levet

(k) A., ecce facies eorum venient, et se adjungunt Domino. (l) Commutabunt. (m) A., S., seduxerunt. (n) S., circumduxerunt. (o) A., Th., et qui circumagebant eos, dixerunt : Non delinquemus. (p) S., habitaculo justo. (q) A., S., commovete vos. (r) A., S., sicut basilisci. Th., sicut hædi. (s) Tela eorum. (t) A., hinivistis. S., clamastis. (u) S., Th., pudefacta est, quæ genuit vos. (x) S., hæsitabit. (y) A., S., ululate. (z) A., dedit manum suam. (a) A., fundamenta ejus. (b) A., S., vindictam sumite de ea. (c) A., S., seminatorem. (d) A., S., ebrii. (*) Hæc vox hic ommissa videtur, habent enim Hebr. et Lxx. (e) A., S., comminuit eum. (f) Comedit. (g) A., S., visito. (h) A., S., visitavi. (i) A., S., quæretur iniquitas. (k) S., super terram iracundorum. (l) Dicit Dominus super terram irritantium. (m) A., S., visita. (n) A., S., et perditioni devove. (o) Steti adversus te. (p) A., S., Th., tu autem non novisti. (q) A., S., litem movisti. (r) Deo. (s) A., venite ei a consummatione. S., intrate eam, omnes. (t) A., defigite eam, sicut accumulantes. S., tollite eam, sicut marsupium. (u) A., vastate omnem fructum ejus, et descendant ad mactationem. (x) A., S., visitationis. (y) A., S., superbe egit. (z) A., Deum sanctum Israelis. (a) S., obmutescunt. (b) A., S., superbia. (c) Casus. (d) A., visitationis tuæ. Et impinget superbia. (e) A., in urbibus ejus. (f) A., S., et qui propinquus eis. (g) S., puniendo exiget iudicium eorum.

terram : (h) et irritabit inhabitantes Babylonem : A 35. gladium super Chaldaeos, dicit Dominus, et super habitantes in Babylone, et super magnates ejus, et super (i) intelligentes ejus : 36. ✕ gladium : (k) super vates ejus, et auferentur : ✕ gladium : super pugnatore ejus, et dissolventur : gladium super (l) equos eorum, et super currus eorum, 37. ✕ et super omnem : commixtum in medio ejus, et erunt sicut mulieres : gladium super thesauros ejus, et diripientur : 38. gladium super aquam ejus (m), et erubescet, quia terra sculptilium est, et (n) in insulis + non : gloriabantur. 39. Propter hoc habitabunt (o) spectra in insulis : et habitabunt super ea filiae (p) sirenum : ~ (q) et non : aedificabitur amplius in victoriam, et non habitabitur in saeculum. 40. Sicut evertit Deus ✕ rhy : Sodomam, et Gomorram, et vicinas ejus, dicit Dominus, non habitabit ibi homo, neque commorabitur ibi filius hominis. 41. Ecce : populus venit ab aquilone, et populus magnus, et reges multi excitabuntur ab extremo terrae, 42. arcus, et (r) pugio est eis : durus est, et non miserebitur : vox eorum ut mare tumultuabitur, super equis equitabant parati, sicut ignis, in bellum, ad te, filia Babylonis. 43. Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutes sunt manus ejus : afflictio obtinuit eum, dolores sicut parientis. 44. Ecce sicut leo ascendit a ✕ (s) jactantia : Jordanis (t) in locum Ætham ; quia celeriter expellam eos ab ea, et omnem juvenem super eam constituam : quia quis sicut ego, et quis stabit contra me ? Et quis hic pastor, qui stabit coram facie mea ? 45. Propter hoc

audite consilium Domini, quod consultavit super Babylonem, et cogitationes ejus, quas cogitavit super habitantes (u) Chaldaeos : si non (x) corrumpatis agnos ovium eorum, si non aboleatur ab eis pascuum. 46. Quia a voce subjectionis Babylonis commovebitur terra, et clamor ejus in gentibus audietur.

Cap. LI. — 1. Hæc dicit Dominus : Ecce ego exico super Babylonem, et super habitantes (y), cor erigentium, ventum æstus corrumpentem. 2. Et emittam in Babylonem (z) conviciatores, et contumelia afficient eam, (a) et perdent terram ejus : ✕ quia : vae super Babylonem circumcirca in die damni ejus. 3. Ne tendat, qui tendit arcum suum, neque alliget, cui sunt arma : ne parcatis super juvenes ejus, et (b) abolete omnem (c) virtutem ejus. 4. Et cadent occisi in terra Chaldaeorum, et

A confossi (d) a foris ejus. 5. Quia non viduavit Israel et Juda a Deo suo, a Domino (e) omnipotente, quia terra eorum impleta est iniquitate a sanctis Israelis. 6. Fugite e medio Babylonis, et salvate unusquisque animam suam, et ne (f) projiciamini in injustitia ejus ; quia tempus ultionis ejus est a Domino, retributionem ipse retribuet ei. 7. Calix auri Babel in manu Domini, inebrians omnem terram : de vino ejus biberunt gentes, propter hoc vacillarunt gentes. 8. Et subito cecidit Babel, et con fracta est : (g) lamentamini eam, sumite resinam corruptioni ejus, forte sanabitur. 9. Sanavimus Babylonem, et non sanata est : derelinquamus eam, et abeamus unusquisque in terram suam ; quia appropinquavit in cælum judicium ejus, (h) sublatum est usque (i) ad astra. 10. Protulit Dominus (k) judicium suum : venite, et annuntiemus in Sione opera Domini Dei nostri. 11. Præparate tela, implete pharetras : excitavit Dominus spiritum regis Medorum ; quia in Babylonem (l) ira ejus, ad delendum eam, quia ultio Domini est, ultio templi ejus. 12. Super muris Babylonis elevate signum, (m) constituite excubias, ponite excubias, præparate (n) arma ; quia dedit in manus (i. e. aggressus est) Dominus, et faciet, quæ locutus est super habitantes in Babylone, 13. habitantes super aquis multis, et super (o) multitudine thesaurorum ejus : venit finis tuus vere (p) in viscera intestina tua. 14. Quia juravit Dominus virtutum per brachium suum, quia implebo te hominibus, (q) sicut locustis, (r) et loquentur super te descendentes. 15. Qui facit terram in robore suo, qui parat orbem habitabilem in sapientia sua, in intelligentia sua extendit cælum, 16. in vocem posuit multitudinem strepitus aquæ in cælo, et eduxit nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit, et eduxit (s) lumen e thesauris suis. 17. Stultus factus est omnis homo a scientia, pudefactus est omnis conflans aurum a sculptilibus suis, quia falsa conflagrunt, non est spiritus in eis, 18. vana sunt opera (t) ridicula, in tempore visitationis eorum peribunt. 19. Non talis pars Jacobi, quia ille, qui formavit omnia, ipse est (u) et baculus hæreditatis ejus, Dominus virtutum nomen ei. 20. (x) Dispergis mihi vasa belli, (y) et dispergam in te gentes, et tollam (z) per te reges. 21. Et dispergam in te equum, et ascensorem ejus, 22. et dispergam in te currus, et ascensores eorum, et dispergam in te

(h) A., et perturbabit. (i) Reliqui : sapientes. (k) A., adversus electos, et insanient. S., super brachia ejus, et defatigabuntur. (l) Reliqui : fortes. (m) Qua confusa est, et exarescit. (n) A., in simularis. S., in fortibus. (o) A., Siniim. Heb., Siim. (p) A., struthiocamelorum. S., sirenum cum fortibus. (q) S., et non habitabitur amplius in victoriam, nec habitabitur in ea usque in generationes et generationes. (r) A., S., scutum. (s) A., elatione. S., gloria. (t) S., super habitaculum antiquum. (u) In terra. (x) A., invellentur. S., deridebunt eos minimi gregum. (y) Chaldaeos. (z) A., S., ventilatores, et ventilabunt eam. (a) A., et humectabunt terram ejus, quia fuerunt super eam in circuito. (b) Reliqui : devotioni date. (c) A., militiam ejus. (d) A., in exitibus. (e) A., militiarum. (f) S., obmutescatis. (g) A., S., ululate super ea. (h) A., S., extulit se. (i) Ad conveniam nubium. (k) A., justitias nostras. (l) A., S., cogitatio ejus ad perdendum eam. (m) A., S., tenete custodiam. (n) A., S., insidias, quia cogitavit Dominus. (o) A., multitudo in thesauris ejus. (p) A., S., cubitus. S., decisi tui. (q) A., S., sicut bruchio. (r) S., et respondebunt super te Hadad, Hiddel. Scholion : est cantilena, ut eorum, qui calcant torcular. (s) Reliqui : ventum. (t) S., erroris. (u) Pars Israelis. (x) A., concutis. (y) A., et concutiam. (z) A te.

virum, et mulierem, et dispergam in te senem et juvenem, et dispergam in te electum et virginem, 23. et dispergam in te pastorem, et gregem ejus, et dispergam in te agricolam, (a) et agriculturam ejus, et dispergam in te duces et praefectos. 24. Et retribuam Babiloni et habitatoribus (b) Chaldaeis omnia mala eorum, quae fecerunt in Sione coram oculis vestris, dicit Dominus. 25. Ecce ego ad te, montem (c) corruptum, dicit Dominus, corruptentem omnem terram, et extendam manum meam super te, et devolvam te de petris, et dabo te ut montem combustum: 26. et non capient de te lapidem in angulum, et lapidem in fundamentum, quia (d) in exitium in aeternum eris, dicit Dominus. 27. Tollite signum super terra, clangite (e) tuba in gentibus, sanctificate super eam gentes, imperate super eam regna (f) Ararath a me, e (g) Canazæis: constituite super eam stationem jaculantium tela, ascendere facite + super eam: equos, sicut multitudinem (h) locustarum. 28. Sanctificate super eam gentes Medorum, (i) principes ejus, et omnes praefectos ejus, et omnis terrae domini ejus. 29. (k) Commota est terra, et dolore affecta est; quia surrexit super Babylonem cogitatio Domini, ad ponendum terram Babylonis in exitium, et non habitabitur. 30. Defecit pugnator Babylonis a bellando: sedebunt in claustro: percussa est potentia eorum: facti sunt, sicut mulieres: combusta sunt tabernacula ejus: contritæ sunt vestes ejus. 31. Persequens in occursum persequentis persequetur, et annuntians in occursum annuntians ad annuntiandum regi Babylonis, quod subjugata sit urbs ejus, 32. ab extremo (l) transituum ejus capti sint, et congregationes eorum incendantur in igne, et viri ejus bellatores (m) egrediantur. 33. Quia hæc dicit Dominus virtutum Deus Israelis: (n) Domus Babylonis sicut area (o) pinguis triturabuntur: adhuc parum, et veniet (p) messis ejus. 34. Comedit me, + apprehendit me: (q), (r) divisit me: Nabuchodonosor rex Babylonis constituit me sicut vas vacuum, deglutivit me, sicut draco, implevit ventrem suum deliciis meis: 35. expulerunt me labores mei et (s) calamitates meae in Babylonem, dicit habitatrix Sionis: et sanguis meus super habitatores Chaldaeos, dicit Jerusalem. 36. Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ego judicabo (t) adversariam tuam, et ulciscar ultionem tuam, et desolabo mare ejus, et arefaciam fontem ejus: 37. et erit Babel fontis-

culi in habitaculum (u) draconum, in exitium, et in sibilum, non habitabitur. 33. (x) Simul sicut leones excitati sunt (*) servi eorum, et sicut catuli leonum. 39. In calore eorum dabo ✕ (y) τὸν: potum eis, et inebriabo eos, ut (z) re quasi cauponaria graventur, et dormiant somnum sempiternum, et non resurgant, dicit Dominus. 40. Descendere fac eos, sicut agnos ad mactationem, et sicut arietes (a) cum hædis. 41. Quomodo capta est ✕ Sisac: , et per venationem occupata est gloriatio omnis terrae? Quomodo facta est in exitium Babel in omnibus gentibus? 42. Ascendit super Babylonem mare, in sonitu fluctuum ejus obiecta est. 43. Factæ sunt urbes ejus ✕ (b) in corruptionem: , terra sine aqua, et non calcata, ✕ terra: , quia non habitabit in ea ne unus quidem ✕ homo: , neque divertet in eis filius hominis. 44. Et ulciscar super Bel in Babylone, et eff: ram (c) quæ absorpsit ex ore ejus, et non (d) congregabuntur ad eam amplius gentes: et ✕ quidem murus Babylonis cadet. 45. Exite e medio ejus, popule mi, et salvate unusquisque animam suam a furore iræ Domini, 46. ne forte consterneretur cor vestrum, et timeatis ob famam, quæ audietur in terra: et ingredietur in anno fama, et post annum fama, et in iustitia in terra, (e) parabola super parabolam. 47. Propter hoc ecce dies veniunt, ✕ dicit Dominus: , et visitabo super sculptilia Babylonis: et omnis terra ejus pudore afficietur, et omnes occisi ejus cadent in medio ejus. 48. Et (f) lætabuntur super Babylonem cæli et terra, et omnia, quæ in eis; quia a septentrione venient ad eam (g) vexantes, dicit Dominus: et quidem in Babylone ad cadendum occisos Israelis: , 49. etiam in Babylone cadent occisi omnis terræ. 50. Salvi a (h) gladio, ite, et ne consistatis: recordamini, qui de longinquo, Domini: et Jerusalem ascendat super cor vestrum. 51. Erubuimus, quia audivimus opprobrium nostrum: obtexit ignominia faciem nostram; quia intrarunt alienigenæ in sanctuaria nostra, in domum Domini. 52. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et ulciscar super sculptilia ejus, et in omni terra ejus (i) cadent occisi. 53. Quia si ascenderit Babel, sicut cælum, et si muniverit excelsum fortitudinis suæ; a me venient ei deletores, dicit Dominus. 54. Vox clamoris in D Babylone, et confractio magna in terra Chaldaeorum; 55. quia delevit Dominus Babylonem, et perdidit ex ea vocem magnam tumultuantem ✕ fluctus ejus: , sicut aquæ multæ, dederunt (k) deletionem vocem

(a) A., S., et jugum ejus. (b) A., S., Chaldaæ. (c) A., corruptorem. (d) A., S., in exitia, quæ in sæculum eris. (e) A., S., in cornu. (f) A., Ararat, Minni, et Aschchenaz: præfite super eam. (g) Taplisar. S., electos. (h) A., S., bruchum. (i) A., לְאִשִּׁים, vox mihi ignota, quam, si placet, conferas cum לְאִשִּׁים, λωτός, apud Castellum. [Liquido patet Syrum librarium mendose scripsisse Syris elementis Græcum Aquilæ verbum ἀπὸστρεῖς, optimates. In textu igitur codicis nostri repone, לְאִשִּׁים, et omnia probe quadrabunt. DRACH.] S., commotionem. (k) S., et contremiscet terra, et parturiet. (l) A., et transitus occupati sint. S., paludes. (m) A., S., perturbati sunt. (n) A., S., filia. (o) A., tempus ad calcandum eam. (p) A., S., tempus messis. (q) A., erosit me. (r) Sicut tenebræ subtiles. (s) A., caro mea. (t) S., iudicium tuum. (u) A., S., sirenum. (x) A., se acuunt, ut catuli, rugient servi ejus. (*) אֲחֵי עֲבָדָיו אֲחֵי עֲבָדָיו אֲחֵי עֲבָדָיו, excitati sunt, legendum puto. (y) A., flumina. (z) S., debilitentur. (a) A., S., cum pilosis. (b) A., in contentionem. (c) A., S., absorptionem ejus. (d) A., confluent. S., profluet. ΠΟΤΑΜΩΘΗΣΟΝΤΑΙ, instar fluminis concurrent. (e) A., dominator super dominatorem. (f) A., canent. (g) A., prædam agentes. (h) Terra. (i) A., gemet dum occiditur. (k) A., S., tumultus. Th., elatio.

ejus. 56. Quia venit super Babylonem (l) miseria : A inter murum et antemurale, quod erat ad hortum capti sunt pugnatores ejus, tremunt arcus eorum ; (m) quia Deus retribuit. 57. Dominus retribuet et retributionem, et inebriabit ebrietate sapientes ejus, (n) et duces ejus, ✕ et rectores ejus ;, et præfectos ejus, et fortes ejus, ✕ et dormient somnum sempiternum, et non excitabuntur ;, dicit rex Dominus, omnipotens nomen ei. 58. Hæc dixit Dominus : Murus Babylonis (o) dilatatus est, diruendo diructur, et portæ ejus excelsæ ✕ in igne : comburentur et laborabunt populi (p) in vanum, et gentes in principio deficient. 59. Verbum, quod præcepit ✕ Dominus : Jeremiæ prophetæ, ut diceret Sarææ filio Nerisæ filio Maasiæ, cum abiret (q) a Sedecia rege Judæ in Babylonem in anno quarto regni ejus : et Saræa princeps (r) donorum. 60. Et scripsit Jeremia omnia mala, quæ venient super Babylonem, in libro uno, omnia verba hæc scripta super Babylonem. 61. Et dixit Jeremia ad Saræam : Cum veneris in Babylonem, et videris, et legeris omnia verba hæc, 62. et dices : Domine, tu locutus es super locum hunc, ad delendum eum, et ut non sit in eo habitans ab homine usque ad jumentum ; quia exitum in sæculum erit. 63. Et erit, cum cesaveris legere librum hunc, et ligabis super eum lapidem, et projicies eum in medium Euphratis, 64. et dices : Sic submergetur Babel, et non resurget ab ante faciem malorum, quæ ego induco super eam. ✕ (s) Et steterunt hucusque verba Jeremiæ ;.

Cap. LII. — 1. Cum esset natus viginti et unum annum Sedecia, regnum adiit, et undecim annis regnavit in Jerusalem : et nomen matri ejus Hamatul, filia Jeremiæ de Lobena. 2. ✕ Et fecit malum in oculis Domini, quemadmodum fecit Joacim. 3. Quia super furorem Domini erat Jerusalem, et Juda, usque dum projecit eos a facie sua, et elongavit se Sedecia (t) a rege Babylonis ;. 4. Et factum est in anno nono regni ejus, in mense decimo, decimo mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis potentia ejus super Jerusalem, (u) et circumdedit eam fossa, et ædificavit cinxit eam oneribus lapidis circumcirca. 5. Et venit urbs (x) in angustiam usque ad annum undecimum regis Sedecia, 6. ✕ in mense quarto ; in nono mensis, et invaluit fames in urbe, et non erant panes populo terræ. 7. Et disrupta est urbs, et omnes viri bellatores fugerunt, et exiverunt ex urbe nocte per viam portæ (y)

regis, et Chaldæi super urbe in circuitu, et iverunt viam, ad (z) Araba. 8. Et persecuta est potentia Chaldæorum post regem, et apprehenderunt eum ✕ regem Sedeciam : (a) trans Jericho, (b) et omnes servi ejus dispersi sunt ab eo. 9. Et ceperunt regem, et duxerunt eum ad regem Babylonis in Deblatha terram Hamath : et locutus est ei cum iudicio. 10. (c) Et jugulavit rex Babylonis filios Sedecia coram oculis ejus : et omnes principes Judæ jugulavit in Deblatha. 11. Et oculos Sedecia excæcavit, et ligavit eum (d) in compedibus : (e) et dedit eum in domum (f) pistrini, usque in diem, quo mortuus est. 12. Et in mense quinto, decimo mensis, ✕ hic annus decimus nonus Nabuchodonosoris regis Babylonis ;, venit Nabuzardan (g) princeps coquorum, stans ante faciem regis Babylonis, in Jerusalem : 13. et incendit domum Domini, et domum regis, (h) et omnes domos urbis, et omnem domum magnam incendit in igne : 14. et omnem murum Jerusalem circumcirca destruxit ✕ omnis : potentia Chaldæorum, quæ cum principe coquorum. 15. ✕ De autem pauperibus populi, qui relictii fuerunt in urbe, et (i) dedititios, qui se dederunt ad regem Babylonis ;, et reliquos populi, reliquit Nabuzardan princeps coquorum : 16. ✕ et ex pauperibus terræ reliquit Nabuzardan princeps coquorum ; in operadores vinearum, (k) et in agricolas. 17. Et columnas æris, quæ in domo Domini, (l) et bases, et mare æris, quod in domo Domini, fregerunt Chaldæi, et ceperunt ✕ omne : æs eorum in Babylonem : 18. ✕ (m) et cacabos, et (n) scopas ;, et coronam, et (o) phialas, et fuscinas carnis, et omnia vasa æris, quibus ministrabant in eis, ✕ sumserunt : 19. et (p) Saphoth, ✕ et (q) Mazmeroth, et (r) Mazaracoth, et suffusoria, et candelabra ;, et paropsides, et pateras, quæ erant auri auri, et quæ erant argenti argenti, sumsit princeps coquorum. 20. Et columnæ duæ, et mare unum, et boves duodecim æris, ✕ isti : qui erant (s) sub mari, quæ fecit rex Salomon in domum Domini, non erat pondus æris ✕ omnium vasorum horum : 21. et columnæ (t) triginta et quinque cubitorum altitudo columnæ unius, et flum duodecim cubitorum cingebat eam, et crassities ejus quatuor digitorum (u) circumcirca : 22. (x) et epistylum super eis æris, et magnitudo epistylia unius quinque cubitorum :

(l) A., deprædans. (m) S., quia fortis remunerator Dominus. (n) A., S., et principes. (o) A., S., latus. (p) A., pro sufficientia vana, et familiæ pro sufficientia ignis. (q) A., S., cum. (r) S., super quiete. (s) A., S., et dissolventur. (t) S., a rege. (u) A., et castra metatus est super eam, et extruxit super eam jugum pulveris circumcirca. (x) S., in inclusionem. (y) A., inter duos muros. (z) A., planitie. S., non habitabilis. (a) A., in planitiibus. S., in deserto. (b) A., S., et omnis potentia ejus. (c) A., S., Th., et immolavit. (d) A., S., æris. (e) et duxit eum rex Babylonis in Babylonem. (f) visitationis. S., carceris. (g) A., launium princeps. (h) A., et omnes domos Jerusalem. (i) S., dedititios sua sponte, qui dederunt semetipsos. (k) A., et in pasiores hominum. Th., Gabim. (l) A., et fulcra. Heb., Machenoth. (m) A., S., et ollas. (n) A., forcipes, et scopas. S., forcipes et citharas. (o) A., S., paropsides. (p) ΣΑΦΘΘ. A., hydrias aquæ. S., phialas. (q) ΜΑΖΜΕΡΘ. A., S., et thuribula. (r) ΑΜΜΑΖΡΑΚΘΘ. A., S., et verucula, et palas. Th., et libatoria. (s) A., sub basibus. (t) A., S., octodectm. (u) A., S., cava : et capitella super ea æris, et altitudo capitelli unius quinque cubitorum : corona. ΚΡΟΚΙΦΑΝΤΑΤΟΝ. (x) S., caput columnæ super unaquaque ex eis. ΓΕΙΣΟΣ, epistylum.

et rete et malogranata (y) super epistylis circumcirca omnia aris . et similiter his ea, quæ columnæ secundæ, + octo : malogranata cubito duodecim cubitis. 23. Et erant malogranata nonaginta et sex in uno (z) latere : et erant omnia malogranata centum super (a) rete circumcirca. 24. Et sumisit princeps coquorum Saræam sacerdotem primum, et Sophoniam sacerdotem secundum, et tres custodientes (b) viam. 25. Et ex urbe sumisit eunuchum unum, qui erat (c) præfectus virorum bellatorum, et septem viros (d) nominatos, qui coram facie regis, qui inventi sunt in urbe, et scribam ✕ principem : (e) virtutum, scribentem populum terræ, et sexaginta homines ex populo terræ, qui inventi sunt in medio urbis. 26. Et sumisit eos Nabuzardan princeps coquorum, et duxit eos ad regem Babylonis in Deblatham. 27. Et percussit eos rex Babylonis, ✕ et morte affecit eos : in Deblatha in terra Hamath, in demigravit Juda desuper terra sua. 28. Et hic populus, quem transportavit Nabuchodonosor in anno septimo : Judæos tria millia, et viginti et A tres. 29. In anno octavo decimo Nabuchodonosor ✕ duxerunt : ex Jerusalem animas octingentas et triginta et duas. 30. In anno tertio et vigesimo Nabuchodonosor transportavit Nabuzardan, princeps coquorum, Judæorum animas septingentas, et quadraginta et quinque : omnes animæ quatuor millia et sexcentæ. 31. Et factum est in anno trigesimo et septimo, cum demigrasset (f) Joacim rex Judæ, in mense duodecimo, (g) in quarto et vigesimo mensis, (h) (i) sumisit (k) Ulmerodach rex Babylonis, in anno, quo regnum adiit, caput (l) Joacim regis Judæ, et eduxit eum e domo, ubi custodiebatur : 32. et locutus est ei læta, et dedit solum ejus super solia regum, qui cum eo in Babilone : 33. et mutavit stolam carceris ejus : et comedeat panem ante faciem ejus semper omnibus diebus, quibus vixit. 34. (m) Et demensum ejus demensum semper dabatur ei a rege Babylonis de die in diem, usque ad diem, quo mortuus est, ✕ omnibus diebus vitæ ejus :

Finitus est Jeremia.

(y) A., super capitellis circumcirca. (z) A., S., posita. (a) A., corona. (b) A., S., portam. (c) A., stans. S., super viris. (d) S., ex iis, qui vident faciem regis. (e) A., militiæ. S., militariiter exercentem. (f) A., Joacim. (g) A., in vigesimo et quinto. S., in quinto et vigesimo. (h) Reliqui, extulit. (i) Rasit. (k) A., Evilmedorach. (l) A., Joacim. (m) A., et cibus. TATH, cibus ordinatus.

ORDO RERUM

QUÆ IN TOMI XVI PARTE SECUNDA CONTINENTUR.

—
ORIGENES.

HEXAPLORUM QUÆ SUPERSUNT.

Proverbia.	1279	Jeremias.	1983
Ecclesiastes.	1491	Threni.	2275
Canticum Canticorum.	1567	Jeremias propheta e codice Syriaco-Hexa-	
Hesaias.	1611	plari.	3299

FINIS PARTIS SECUNDÆ TOMI DECIMI SEXTI.

Paris. — Imprimerie J.-P. MIGNE.

ESTC 213 97

Replaced with Commercial Microform

Replaced with Commercial Microform

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 07838 4370

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>